MINISTERUL CULTURII ŞI PATRIMONIULUI NAŢIONAL

CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DIN ROMÂNIA

CAMPANIA 2011

INSTITUTUL NAŢIONAL AL PATRIMONIULUI

2012

https://biblioteca-digitala.ro

MINISTERUL CULTURII ŞI PATRIMONIULUI NAŢIONAL

COMISIA NAŢIONALĂ DE ARHEOLOGIE

DIRECŢIA PATRIMONIU CULTURAL

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ

CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE DIN ROMÂNIA

CAMPANIA 2011

A XLVI-a SESIUNE NAȚIONALĂ DE RAPOARTE ARHEOLOGICE
TÂRGU MUREȘ, 23-26 MAI 2012

INSTITUTUL NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI
2012

https://biblioteca-digitala.ro

Această publicație apare cu sprijinul financiar al **Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și Direcția Patrimoniu Cultural**

Editor: **Mircea Victor Angelescu**

Colegiul de Redacție: **Raluca Iosipescu,**
Dana Mihai
Adriana Pescaru
Ioan Opriș
Zeno Pinter

DTP: Ruxandra Șerban

Copyright © autorii textelor și INP
Autorii textelor își asumă responsabilitatea conținutului rapoartelor publicate
Versiunea pe internet a Cronicii Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2011: www.monumenteistorice.ro
Acest volum este publicat pe CD-ROM în versiune extinsă și cu ilustrații

Coperta I: Cetatea din Târgu Mureș. Vedere de ansamblu: aspect din timpul cercetărilor arheologice - urmele unei case de secol 17 din cetatea Tg. Mureș, sector B/C4
Coperta IV: Inel roman, identificat în localitatea Deda Bistra – foto Plajas Istvan

Volum editat de către **Institutul Național al Patrimoniului**
Bucureşti, str. Ienăchiţă Văcărescu nr. 16, sector 4, cod 040157
tel. +4021 336.60.73; +4021 336.54.24;
fax: +0211 336 99.04; +4021 336.50.69;
www.monumenteistorice.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

Lista abrevierilor 7

Lista rapoartelor de cercetare – cercetări arheologice sistematice 11

Rapoartele de cercetare arheologică – cercetări sistematice 15

Lista rapoartelor de cercetare – cercetări arheologice preventive 175

Rapoartele de cercetare arheologică – cercetări preventive 178

Lista rapoartelor de cercetare – cercetări de diagnostic arheologic și evaluări de teren 265

Rapoartele de cercetare arheologică – cercetări de diagnostic arheologic și evaluări de teren 266

Lista rapoartelor de cercetare – programul de cercetare arheologică “Autostrada” 277

Rapoartele de cercetare arheologică – programul de cercetare arheologică “Autostrada” 278

Anexe 297

Indici 325

- Indice de localităţi 327
- Indice cronologic 330
- Indice de tipuri de sit 333
- Indice de instituţii 336
- Indice de persoane 341

Planșe 361

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

CUVÂNT ÎNAINTE LA CRONICA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE, VOLUM EDITAT DE SESIUNEA NAŢIONALĂ A RAPOARTELOR ARHEOLOGICE

Kelemen Hunor
Ministrul Culturii şi Patrimoniului Naţional

Sunt invitat adeseori să scriu câteva cuvinte pentru a prefaţa volume de studii editate de organizaţii profesionale din domeniul culturii. Încerc, în limita timpului şi competenţei mele, să răspund acestor solicitări şi o fac de fiecare dată cu plăcere şi interes. Cu interes, pentru că, măcar răsfoind volumele, am un prilej în plus de a fi la curent cu preocupările de substanţă ale cercetătorilor, de a avea o perspectivă „in depth", cum spun englezii, asupra unor domenii uneori extrem de specializate. Cu plăcere, pentru că astfel se naşte o înţelegere mai caldă, ieşită din rigorile birocratice ale ministeriatului, asupra sensului şi importanţei, asupra nevoilor şi proiecţiilor dintr-o arie anume a cercetărilor.

Volumul pe care îl aveţi în faţă nu face excepţie. Am, însă, un motiv în plus de simpatie când vine vorba despre arheologie. Cu mulţi ani în urmă, când eram încă student, am fost surprins să aflu că, în anumite cercuri academice, arheologia este considerată o ştiinţă socială. După Michel Foucault, cunoaşterea însăşi are nevoie de o arheologie.

Orice surpriză naşte întrebări şi, din întrebare în întrebare, ajungem la concluzia că, în viaţă, suntem cu toţii arheologi, în măsura în care construcţia prezentului se constituie prin deconstrucţia trecutului. Trecutul se regăseşte şi în succesele, dar şi în greşelile noastre. Ochiul profan nu vede decât o movilă, un şanţ sau un câmp acolo unde arheologul vede un oraş, cu oameni care muncesc, discută, fac negoţ, poartă războaie, clădesc sau distrug.

Dincolo de vase sau ziduri, arheologii reconstituie relaţii sociale, relaţii care, de multe ori, sunt mai durabile decât constructele materiale. Cine poate vedea această durată va înţelege că arheologia nu studiază trecutul, ci devenirea şi transformarea acestuia.

Sesiunea Naţională a Rapoartelor Arheologice reuneşte, periodic, studiile şi rapoartele de cercetare într-un volum precum cel de faţă. Nu este o rutină profesională, ci, vorba lui Horaţiu, un monument mai durabil decât arama. Ne înclinăm în faţa acestui efort, purtat cu modestie şi profesionalism, prin care recuperarea trecutului este o piatră la temelia construcţiei viitorului.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA ABREVIERILOR

BCU București	Biblioteca Centrală Universitară - București
CCB Iaşi	Centrul de Cercetări Biologice, Academia Română, Filiala Iaşi
CM Arad	Complexul Muzeal Arad
CMB Suceava	Complexul Muzeal Bucovina, Suceava
CMIA Bacău	Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”, Bacău
CMJ Bistriţa	Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud
CMJ Neamţ	Complexul Muzeal Judeţean Neamţ, Piatra-Neamţ
CMNM Iaşi	Complexul Muzeal Naţional „Moldova”, Iaşi
CNMA Sibiu	Complexul Naţional Muzeal “Astra” Sibiu
CNMCD Târgovişte	Complexul Naţional Muzeal „Curtea Domnească” ,Târgovişte
DAI Berlin	Deutsches Archäologisches Institut, Berlin
DCPN Alba	Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional a judeţului Alba
DCPN Dâmbovița	Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional a judeţului Dâmbovița
DCPN Harghita	Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional a judeţului Harghita
DCPN Hunedoara	Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional a judeţului Hunedoara
DCPN Mehedinţi	Direcţia pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional a judeţului Mehedinți
DCPN Olt	Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național a județului Olt
FGGB	Facultatea de Geografie şi Geologie Bucureşti
FIB	Facultatea de Istorie Bucureşti
IA Iaşi	Institutul de Arheologie Iaşi
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, Bucureşti
IAIA Cluj	Institutul de Arheologie şi Istoria Artei Cluj-Napoca
ICAFR București	Institutul de Cercetări Antropologice “Francisc Rainer” Bucureşti
ICEM Tulcea	Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea
INFIN București	Institutul Naţional de Fizică şi Inginerie Nucleară “Horia Hulubei”, Bucureşti
INP	Institutul Național al Patrimoniului, București
IPJ Neamț	Inspectoratul de Poliție a județului Neamț
ISAIM București	Institutul pentru Studii de Apărare şi Istorie Militară – Bucureşti
ISER București	Institutul de Speologie „Emil Racoviţă”, Bucureşti
ISSEE Bucureşti	Institutul de Studii Sud-Est Europene, Bucureşti
M Brăila	Muzeul Brăilei
M Caracal	Muzeul Câmpiei Romanaților Caracal
M Făgăraș	Muzeul Țării Făgărașului “Valer Literat”
M Gheorghieni	Muzeul „Tarisznyás Márton” Gheorghieni
M Odorheiu Secuiesc	Muzeul „Haáz Rezsö”, Odorheiu Secuiesc
MA Mangalia	Muzeul de Arheologie „Callatis”, Mangalia
MAE Corabia	Muzeul de Arheologie şi Etnografie Corabia
MB Timişoara	Muzeul Banatului Timişoara
MBM Reşiţa	Muzeul Banatului Montan Reşiţa
MC Franța	Ministerul Culturii - Franța
MCC Hunedoara	Muzeul „Castelul Corvineştilor”, Hunedoara
MCDR Deva	Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane, Deva
MCG Oltenița	Muzeul Civilizaţiei Gumelniţa, Oltenița
MCPN	Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional
MDJ Călăraşi	Muzeul Dunării de Jos, Călăraşi
MG Năsăud	Muzeul Grăniceresc Năsăudean
MI Galaţi	Muzeul de Istorie Galaţi
MI Turda	Muzeul de Istorie Turda
MINAC	Muzeul de Istorie Națională şi Arheologie Constanţa

https://biblioteca-digitala.ro

MJ Argeş	Muzeul Judeţean Argeş
MJ Botoșani	Muzeul Județean Botoșani
MJ Buzău	Muzeul Judeţean Buzău
MJ Ialomiţa	Muzeul Judeţean Ialomiţa
MJ Mureş	Muzeul Judeţean Mureş
MJ Olt	Muzeul Județean Olt
MJ Satu Mare	Muzeul Judeţean Satu Mare
MJ Teleorman	Muzeul Judeţean Teleorman
MJ Vaslui	Muzeul Județean Vaslui
MJ Vâlcea	Muzeul Judeţean Vâlcea
MJERG Caransebeş	Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță - Caransebeș
MJI Braşov	Muzeul Judeţean de Istorie Braşov
MJIA Maramureş	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş
MJIA Prahova	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova
MJIA Zalău	Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Zalău
MJTA Giurgiu	Muzeul Judeţean de Istorie „Teohari Antonescu” Giurgiu
MM Bucureşti	Muzeul Municipiului Bucureşti
MM Huși	Muzeul Municipal Huși
MM Tecuci	Muzeul Mixt Tecuci
MN Brukenthal	Muzeul Naţional Brukenthal, Sibiu
MNCR	Muzeul Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, Sfântu Gheorghe
MNIR	Muzeul Naţional de Istorie a României
MNIT	Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj
MNUAI	Muzeul Naţional al Unirii Alba Iulia
MO Craiova	Muzeul Olteniei Craiova
MRPF Turnu Severin	Muzeul Regiunii Porţile de Fier Drobeta - Turnu Severin
MSC Miercurea Ciuc	Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea Ciuc
MTC Oradea	Muzeul Țării Crișurilor Oradea
SNR Filiala Craiova	Societatea Numismatică Română, Filiala Craiova
U Bucureşti	Universitatea din Bucureşti
UAIC Iaşi	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza“ Iaşi
UAUIM Bucureşti	Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu“ Bucureşti
UBB Cluj	Universitatea „Babeş - Bolyai” Cluj-Napoca
UBB Cluj, filiala Sfântu Gheorghe	Universitatea „Babeş - Bolyai” Cluj-Napoca, filiala Sfântu Gheorghe
UCDC Bucureşti	Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir” Bucureşti
UDJ Galaţi	Universitatea Dunării de Jos Galaţi
UEM Reşiţa	Universitatea „Eftimie Murgu” din Reşiţa
UKSW Varşovia	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Varşovia
ULB Sibiu	Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu
UMF Cluj	Universitatea de Medicină şi Farmacie “Iuliu Haţeganu” Cluj-Napoca
Univ. Poznań	Universitatea Adam Mickiewicz Poznań
Univ. Alba Iulia	Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia
Univ. Craiova	Universitatea din Craiova
Univ. Exeter	Universitatea din Exeter
Univ. Oradea	Universitatea din Oradea
Univ. Petroşani	Universitatea din Petroşani
Univ. Pitești	Universitatea de Stat din Pitești
Univ. Plzen	Universitatea Boemiei de Vest Plzen
UO Constanţa	Universitatea „Ovidius” Constanţa
UPM Târgu Mureș	Universitatea “Petru Maior” Târgu Mureș
USH București	Universitatea “Spiru Haret” București
USM Suceava	Universitatea „Ştefan cel Mare”, Suceava
UV Târgovişte	Universitatea „Valahia” Târgovişte
UV Timişoara	Universitatea de Vest Timişoara
Winkelmann Institut	Winkelmann Institut der Humboldt Universität Berlin

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ SISTEMATICĂ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE
(CERCETĂRI ARHEOLOGICE SISTEMATICE)

1. **Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanţa [Tropaeum Traiani]**
 Punct: Cetate pag. 15
2. **Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa**
 Punct: Cetate pag. 18
3. **Bodeştii de Jos, com Bodeşti, jud. Neamţ**
 Punct: Cetăţuia Frumuşica pag. 20
4. **Borduşani, com. Borduşani, jud. Ialomiţa**
 Punct: Popină pag. 20
5. **Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş**
 Punct: Grind pag. 26
6. **Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu**
 Punct: Pod, Pădure – Școală și Tell ...pag. 27
7. **Capidava , com. Topalu, jud. Constanţa [Capidava]**
 Punct: Cetate ...pag. 28
8. **Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureş**
 Punct: Vicusul castrului roman de la Călugăreni ...pag. 34
9. **Căscioarele, com. Căscioarele, jud. Călărași**
 Punct: D-aia Parte ...pag. 37
10. **Căuaș, com. Căuaș, jud. Satu Mare**
 Punct: Sighetiu ... pag. 37
11. **Câmpulung, jud. Argeș**
 Punct: cartier Pescăreasa – Jidova ...pag. 38
12. **Cârlomănești, com. Vernești, jud. Buzău**
 Punct: La Cocoșoaica ... pag. 40
13. **Cefa, com. Cefa, jud.Bihor [satul medieval Rădvani]**
 Punct: La Pădure ... pag. 42
14. **Cheia, com. Grădina, jud. Constanța**
 Punct: Vatra Satului, Peştera “X” (Craniilor), Peştera Casian, Peștera La Izvor, Peștera La Baba ... pag. 42
15. **Ciceu-Corabia, com. Ciceu-Mihăieşti, jud. Bistriţa-Năsăud**
 Punct: Sub cetate ... pag. 45
16. **Cioroiu Nou, com. Cioroiași, jud. Dolj**
 Punct: Cetate ... pag. 46
17. **Corabia, jud. Olt [Sucidava]** ... pag. 46
18. **Crăsanii de Jos, com. Balaciu, jud. Ialomiţa**
 Punct: Piscu Crăsan ... pag. 48
19. **Drajna de Sus, com. Drajna, jud. Prahova**
 Punct: Castrul roman ... pag. 50
20. **Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți**
 Punct: La Canton, km 935 – Schela Cladovei ...pag. 51
21. **Fântânele, com. Matei, jud. Bistriţa-Năsăud**
 Punct: La Gâţa ...pag. 52
22. **Figa, oraş Beclean, jud. Bistriţa-Năsăud**
 Punct: Băile Figa ...pag. 53
23. **Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea [Dinogetia]**
 Punct: Bisericuţa ...pag. 55

https://biblioteca-digitala.ro

24. Gârcina, com. Gârcina, jud. Neamţ
Punct Slatina - Cozla II-III ...pag. 56
25. Gheorgheni, jud. Harghita
Punct: Pricske ... pag. 56
26. Gherghița, com. Gherghița, jud. Prahova
Punct: Școala Generală ... pag. 57
27. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița [Orașul de Floci] ...pag. 58
28. Grădiştea de Munte, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara [Sarmizegetusa Regia] pag. 62
29. Hârșova, jud. Constanţa
Punct: Tell ... pag. 63
30. Hârşova, jud.Constanţa [Carsium]
Punct: Cetate, str. Cetăţii- str. Carsium ...pag. 68
31. Ilișua, com. Uriu, jud. Bistrița-Năsăud
Punct: Castrul roman ...pag. 68
32. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]
Punct: Cetate ...pag. 69
33. Istria, com. Istria, jud. Constanța [Histria]
Punct: Cetate ...pag. 71
34. Jac, com. Creaca, jud. Sălaj [Porolissum]
Punct: Pomet ...pag. 76
35. Jupa, mun. Caransebeș , jud. Caraş-Severin [Tibiscum]
Punct: La Drum - Zăvoi (Cetate sau Peste Ziduri) ... pag. 77
36. Jupa, mun. Caransebeş, jud. Caraş-Severin [Tibiscum]
Punct: Cetate ...pag. 78
37. Lăpuş, com. Lăpuş, jud. Maramureş
Punct: Podanc ... pag. 79
38. Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita
Punct: Castelul Lázár ...81
39. Luncaviţa, com. Luncaviţa, jud. Tulcea
Punct: Cetăţuia ... pag. 82
40. Mălăieştii de Jos, com. Dumbrăveşti, jud. Prahova
Punct: La Mornel ... pag. 83
41. Măxineni, com. Măxineni, jud. Brăila
Punct: Mănăstire ... pag. 83
42. Medieşu Aurit, com. Medieșu Aurit, jud. Satu Mare
Punct: Şuculeu ... pag. 84
43. Mila 23, com. Maliuc, jud. Tulcea
Punct: Taraschina ...pag. 84
44. Mironeşti, com. Gostinari, jud. Giurgiu
Punct: Malu Roşu, Conacul lui Palade, Conacul Mironescu ...pag. 85
45. Murighiol. com. Murighiol, jud.Tulcea [Halmyris]
Punct: La Cetate ... pag. 87
46. Năvodari, jud. Constanța
Punct: Insula La Ostrov – Lacul Tașaul ... pag. 89
47. Nufăru, com. Nufăru, jud. Tulcea
Punct: Trecere bac ... pag. 90
48. Ocolişu Mic, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara
Punct: La Vămi – Poiana lui Mihu ...pag. 91
49. Ohaba Ponor, com. Pui, jud. Hunedoara
Punct: Peştera Bordul Mare ...pag. 92
50. Oltina, com. Oltina, jud. Constanţa

https://biblioteca-digitala.ro

Punct: Capul Dealului ... pag. 92
51. **Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa (Durostorum)**
Punct: Ferma 4 ...pag. 93
52. **Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa**
Punct: Păcuiul lui Soare ... pag. 94
53. **Pantelimonu de Sus, com. Pantelimon, jud. Constanţa [Ulmetum]** ... pag. 95
54. **Peștera, com. Peștera, jud. Constanța**
Punct: Dealul Guran ... pag. 98
55. **Petreștii de Jos, com. Petreștii de Jos, jud. Cluj**
Punct: Cheile Turzii - Peştera Ungurească, Peştera Binder ...pag. 98
56. **Piatra Neamţ, jud. Neamţ**
Punct: Poiana Cireșului ... pag. 100
57. **Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu**
Punct: Măgura Gorgana ..pag. 103
58. **Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău**
Punct: Gruiu Dării ...pag. 104
59. **Pietroasele, com. Pietroasele, jud. Buzău**
Punct: castrul roman târziu ... pag. 107
60. **Poduri, com. Poduri, jud. Bacău**
Punct: Dealul Ghindaru pag. 109
61. **Racoşu de Jos, com. Racoş, jud. Braşov**
Punct: Piatra Detunată ... pag. 110
62. **Radovanu, com. Radovanu. jud. Călăraşi**
Punct: Gorgana a doua, Gorgana I ... pag. 112
63. **Răcarii de Jos, com. Brădeşti, jud. Dolj**
Punct: Castru ...pag. 114
64. **Râmnicelu, com. Râmnicelu, jud. Brăila**
Punct: Popina ... pag. 115
65. **Râşnov, judeţul Braşov [Cumidava]**
Punct: Grădişte, Erdenburg ... pag. 116
66. **Ruginoasa, com. Ruginoasa, jud. Iaşi**
Punct: Dealul Drăghici ... pag. 117
67. **Sarmizegetusa, com. Sarmizegetusa, jud. Hunedoara [Ulpia Traiana Sarmizegetusa]** ... pag. 118
68. **Sântana, jud. Arad**
Punct: Cetatea Veche ...pag. 126
69. **Scânteia, com. Scânteia, jud. Iași**
Punct: Dealul Bodești/La Nuci ...pag. 127
70. **Sfârleanca, com. Dumbrăveşti, jud. Prahova [castrul Mălăieşti]** ...pag. 127
71. **Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, judeţul Hunedoara**
Punct: Dealu Ţapului ... pag. 130
72. **Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea [(L)Ibida]**
Punct: Cetatea Fetei, Necropolă, La Donca ... pag. 131
73. **Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomița**
Punct: Grădiștea Mare... pag. 134
74. **Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi**
Punct: Malu Roşu ... pag. 136
75. **Şimleu Silvaniei, jud. Sălaj**
Punct: Observator ... pag. 136
76. **Şimleu Silvaniei, jud. Sălaj**
Punct: Uliul cel Mic ... pag. 136
77. **Şoimeni (Ciomortan), comuna Păuleni-Ciuc, judeţul Harghita.**

https://biblioteca-digitala.ro

Punct: Dâmbul Cetăţii ... pag. 139
78. **Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila**
Punct: Terasa I ...pag. 142
79. **Tărtăria, com. Săliştea, jud. Alba**
Punct: Gura Luncii ...pag. 143
80. **Târcov, com. Pârscov, jud. Buzău**
Punct: Piatra cu lilieci ... pag. 144
81. **Târgşoru Vechi, com. Târgşoru Vechi, jud. Prahova**
Punct: La mănăstire ... pag. 145
82. **Târgu Mureș, jud. Mureș**
Punct: Cetate ... pag. 146
83. **Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea**
Punct: Celic Dere ... pag. 150
84. **Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea**
Punct: Edirlen ... pag. 151
85. **Turda, jud. Cluj [Potaissa]**
Punct: Dealul Cetăţii ... pag. 153
86. **Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud**
Punct: La Dâmburi ... pag. 155
87. **Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş**
Punct: Dealul Cetăţuica ... pag. 156
88. **Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova**
Punct: Budurească 4 „Puţul Tătarului” ...pag. 165
89. **Vădastra, com. Vădastra, jud. Olt**
Punct: Măgura Fetelor – Dealul Cișmelei pag. 166
90. **Vărădia, com Vărădia, jud. Caraş-Severin**
Punct: Pustă ... pag. 167
91. **Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman**
Punct: Măgurice ... pag. 167
92. **Vlădeni, com. Vlădeni, jud. Ialomița**
Punct: Popina Blagodeasca ... pag. 168
93. **Zăvoi, com. Zăvoi, jud. Caraș-Severin**
Punct: Cimitirul ortodox ... pag. 170

https://biblioteca-digitala.ro

1. Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanţa [Tropaeum Traiani]

Punct: Cetate

Cod sit: 60892.08

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 75/2011

Colectiv: Alexandru Barnea – responsabil (IAB, FIB)

Sector A – la Nord de Basilica A – 2011

Adriana Panaite – responsabil sector (IAB), studenţi şi masteranzi FIB

În prezent în Sectorul A se desfăşoară cercetări arheologice în două puncte. Primul se găseşte în zona aflată imediat la N de Basilica A, iar al doilea puţin mai la N de acest punct, centrat pe strada ABV IV. Cercetările anterioare din Sectorul A s-au concentrat asupra a două obiective: Basilica A (cercetată de Ion Barnea) şi cartierul roman târziu cuprins între zidul de incintă, basilica şi străzile principale cardo şi decumanus (cercetat de Alexandru Barnea).

Cercetarea arheologică din primul punct menţionat are ca scop completarea informațiilor planimetrice si stratigrafice cu privire la aceasta zonă a oraşului roman, aflată la N de Basilica A şi în continuarea cartierului roman târziu menţionat anterior.

În cele 4 secţiuni trasate în anul 2010 (S 33-36) nu au fost identificate construcţii noi. În S 32 începută în anul 2009 se puteau observa două ziduri, laturi ale unui edificiu târziu care foarte probabil se continuă până la cardo.

Alături de vechile secţiuni în care am continuat cercetarea, în timpul campaniei de anul acesta am trasat S 37, secţiune nouă, la V de S 33, cu dimensiunile 5 x 5 m.

Aici s-a identificat un zid, orientat N - S, din blocuri masive de piatră, unele fasonate, legate cu pământ, care se închide cu zidul orientat V - E din S32.

Din punct de vedere stratigrafic în S37 apar următoarele straturi: strat vegetal, dărâmătură amestecată cu pământ negru şi mult material ceramic (vase ceramice – extrem de fragmentare, materiale de construcţie – ţigle şi olane), pământ cenuşiu roşiatic cu foarte mult chirpic. În interiorul secţiunii apare un edificiu, parţial cercetat, a cărui elevaţie era din piatră şi chirpic, iar acoperişul era din ţigle şi olane. Nivelul de călcare din interiorul edificiului reprezentat de o podea de lut galben cenuşiu cu puternice urme roşiatice de chirpic. Pe acest nivel se păstrează fragmente mari de chiupuri vase de provizii sparte pe loc şi urme de arsură, posibile ale unei vetre.

În exteriorul edificiului, pe latura de V apare strada cardo, foarte bine păstrată. Au putut fi observate foarte bine nivelul de piatră al străzii, peste care in ultima fază de folosire a acesteia se aplică un ultim nivel de lut galben.

În urma desfiinţării unor martori s-a obţinut o suprafaţă denumită convenţional S 34-36. Pe cea mai mare parte a acesteia nu au fost identificate noi construcţii de piatră. În S 34-36 au fost cercetate mai multe puncte: o construcţie circulară, din piatră, anterior identificată, peste care s-a putut observa cum se construieşte zidul atrium-ului basilicii A. Lângă această construcţie, la E de ea, a fost observat un aliniament de pietre, despre care nu se poate preciza deocamdată ce reprezintă. La V de construcţia circulară apare o zonă de arsură şi un rest de zid (din piatră legată cu pământ galben, curat si bine bătut), sub care apare un posibil nivel de călcare (stradă?), între construcţia circulară şi colţul edificiului anterior menţionat.

În extremitatea de V a S34-36 am început un sondaj în vederea identificării unor construcţii mai vechi. Deocamdată s-a putut observa sub cel mai nou strat de dărâmătură o nivelare masivă cu lut galben curat, strat ce a fost identificat în toată zonă aflată în cercetare şi care măsoară circa 0,50-0,60 m. Sub acest nivel a fost identificat un zid, din piatră legată cu pământ care la momentul nivelării fusese deja demantelat.

Pe profilul de V al sondajului (S 34) se văd următoarele straturi: vegetal, dărâmătură (piatră, ţigle, cărămizi, pământ cenuşiu), pământ cenuşiu amestecat cu pietricele şi rare fragmente de cărămidă şi pigment de arsură, strat gros de lut galben, bine bătut, extrem de dur.

Prin răzuieli succesive în suprafaţă (S 34-36) au fost identificate mai multe straturi: posibile nivele de călcare: pământ galben cu mortar (la exterior spre V de zidul care merge spre N), pământ galben cu fragmente ceramice, oase de animale, gros de cca 0,10 m, pământ galben moale.

În S 28, începută în 2009, a fost identificat un nivel de mortar, un rest de pavaj peste care se află lutul galben care reprezintă nivelarea masivă, aceeaşi care apare şi în S 34-36). Pavajul este tăiat de un zid orientat E - V, identificat anterior şi numit convenţional 27/28 şi suprapus de un alt zid care merge spre N. zidul numit convenţional Z27/28 împreună cu zidul adosat basilicii în colţul de NV formează două laturi ale unei anexe. Este prima de acest fel identificată pe latura nordică a basilicii. Acestei anexe i se adosează mai târziu, nu se ştie deocamdată când, un alt zid, al unei alte încăperi, zid care este construit peste nivelarea cu lut galben deja amintită mai sus. În anexă au fost identificate un vas aproape întreg şi materiale de construcţie. Vasul este o amforetă căreia îi lipsesc torţile, cu fundul găurit din antichitate şi cu o urmă de arsură pe ea, iar materialele de construcţie, sunt cărămizi întregi şi fragmentare, tigle, olane, căzute în momentul distrugerii basilicii.

Pentru a putea stabili eventual prezența altor anexe pe latura nordică s-a mers în adâncime şi în alte secţiuni, începute anterior. Deocamdată nu apar structuri de zid dar au putut fi identificate aceleaşi nivele de călcare ca şi în zona de la N de atrium-ul basilicii. În plus mai multe obiecte mărunte (două chei, un cercel, fragmente de sticlă, un zar de ceramică, o posibilă piesă de la o jucărie de lut etc) au apărut din ceea ce pare a fi o groapă menajeră.

Materialul arheologic de anul acesta este tipic perioadei romane târzii, formele şi tipurile ceramice identificate în timpul cercetării arheologice fiind asemănătoare celor din campaniile anterioare. Ceramica a fost spălată, marcată, inventariată şi depozitată în muzeul din localitate. La fel s-a procedat şi cu oasele de animale. Monedele (5 buc.) descoperite anul acesta au fost aduse la IAB şi predate pentru curăţare şi identificare lui Aurel Vâlcu de la Sectorul Numismatic. De asemenea, obiectele din fier şi bronz au fost predate pentru curăţare şi restaurare Georgianei Mureşan de la Compartimentul de Desen – Restaurare - Foto.

Abstract:

In 2011 archaeological research to the north of the Basilica A has been focused on the area located north of its atrium. There have been partially or totally identified several buildings. The first one is an rectangular annex of the atrium, built over a circular building (so-called grain storage). The second is a rectangular building of which were investigated only two sides and interior. Fragments of large supply vessels were found inside, probably broken on the spot. The floor is well preserved, with reddish traces of clay and burning. Outside it, to the W it was possible to investigate on a small surface the street cardo. To the E, because buildings are missing we could start a survey that led to the identification of a yellow clay bounded stone wall. On the profile of this survey can be seen as over this wall is a consistent level of yellow clay, probably a leveling of the area. When the leveling was made the wall was alreadz dismantled. To determine the possible presence of other annexes on the northern side we decided to go in depth in other sections, which started earlier. So far there are no wall structures. Also the levels are the same as in

https://biblioteca-digitala.ro

the area north of the basilica's atrium. In addition several small objects (two keys, one earring, glass fragments, ceramic, a possible piece of clay from a toy, etc.) occurred in what appears to be a domestic pit.

Sector A - străzile ABV IV şi AV 2'.

Mihai Severus Ionescu – responsabil sector, Filica Draghici (BCU Bucureşti), Alexandra Dolea, Alina Muşat, Răzvan Plederer, Nicolae Alexandru Ionescu (FIB), Teodor Zăvălaşi (U Bucureşti)

Cercetările arheologice din sectorul A (strada ABV IV şi AV 2') au urmărit şi în acest an continuarea cercetării ansamblului de locuire romano-bizantin din zona de nord-est a cetăţii. Dezvelirea suprafeţei cercetate până acum a început în anul 2003, ca sondaj, urmărindu-se corelarea unor studii magnetometrice cu planimetria structurii urbane târzii din sectorul menţionat.

Cercetările efectuate în acest an au urmărit lămurirea stratigrafiei străzii ABV IV precum şi a raportului cronologic dintre limita vestică a edificiului A 7, limita estică a edificiului A 10, zidul de piatră cu mortar (orientat N - S şi preluat de edificiul A 10) şi sarcofagul refolosit ca prag (de văzut rapoartele precedente) implantat între ele. De asemenea a fost deschisă o nouă secţiune, cu dimensiunile de 11 x 3 m, orientată N - S, cu rolul de a continua spre vest cercetarea sistematică a străzii ABV IV.

Astfel în strada ABV IV a fost deschis un nou sondaj de 6 x 2 m, numit S 5' datorită faptului că a fost trasat pe locul fostei secţiuni S 5. Acesta este orientat E - V şi are drept limită de răsărit peretele estic al sarcofagului iar limită de apus trotuarul edificiului A 10. Stratigrafia se prezintă în felul următor: peretele nordic al sarcofagului avea la nivelul său superior un rând de lespezi de piatră, cu dimensiunile de 0,50 x 0,50 m, ce făceau probabil parte din ansamblul târziu al intrării, ce folosea ca prag sarcofagul. Sub acestea se află un nivel de distrugere compus din fragmente de cărămidă, litice şi ceramice, precum şi numeroase urme de arsură. Aici a fost identificat un pentanumus, probabil din vremea împăratului Anastasius. Sub acest nivel se află o asiză, ce sprijină peretele nordic al sarcofagului, compusă din blochete de piatră, cu dimensiunile de 0,25 - 0,30 m, aşezate pe un strat de pământ gălbui, tasat, cu grosimea de 0,09 m. Una dintre aceste blochete era de fapt un antefix din piatră, refolosit, ce provenea de la un monument funerar. Sub asiză, dar planimetric, în jumătatea vestică a sondajului, a fost surprins pe o porţiune mai mare, un nivel compus din blochete mici de calcar, lustruite de o îndelungată călcare (nivelul N 1), identificat în săpăturile trecute în faţa edificiului A 8 şi apoi în sondajele S 2' (în acest sondaj efectuat în campania 2008 a fost precizată stratigrafia străzii până la adâncimea de 4,10 m) şi S 4' (campania 2009). Pe acest nivel a fost găsită o altă monedă, ce urmează a fi identificată ulterior. Urmează un strat brun cenuşos, cu grosimea de 0,30 cm, compus din fragmente de cărămizi, fragmente litice şi ceramice, sub care se află nivelul N 4, identificat în cele două sondaje menţionate mai sus. Acest nivel, amplasat mai sus decât poziţia sa din sondajul S 2' (-0,75 m) şi S 4' (-0,60 m), confirmă teoria emisă în campania 2008, că panta antică corespunzătoare acestui nivel al străzii avea un traseu descendent, de la vest la est. În acest nivel, la distanţa de 0,15 m de zidul cu mortar orientat N - S, a fost identificată o groapă de gunoi, ce perforează nivelul străzii până la adâncimea de 0,60 m (ea a permis măsurarea grosimii nivelului N 4, care aici este de 0,22 m). Planimetric ea este corespunzătoare edificiului A 10, iar materialul ceramic fragmentar, consistent, corespunzător sec. V - VI p. Chr., demonstrează că aceasta era utilizată, normal, înainte de abandonarea cetăţii.

Ţinând cont de situaţia amintită mai sus am decis resecţionarea sondajului, în dreptul sarcofagului, pentru a salva elementele menţionate anterior. Astfel am trasat în acesta o casetă, cu dimensiunile de 2 x 2,10 m, pentru a observa stratigrafia acestui element de arhitectură târzie. Sub stratul de pământ gălbui tasat se află un strat brun, gros de 0,10 m. Imediat mai jos se află un alt strat gălbui, prăfos, gros de 0.22 m. La jumătatea acestuia se află o lentilă cu fragmente ceramice, lungă de 0,90 m şi lată de 0,06 m. Imediat sub stratul gălbui prăfos apare un nivel de călcare compus din lespezi de piatră cu dimensiunile de 0,30 x 0,30 m şi cărămizi de chirpici. Urmează un strat gros de 0,15 m, compus din pământ gălbui brun şi apoi un ultim strat, gros de 0,15-0,20 m compus din pământ brun cu numeroase fragmente litice. Această casetă a avut şi rolul de a surprinde fundaţia zidului de piatră cu mortar orientat N - S.

Zidul are în fundaţie o lăţime de 1,55 m, compusă din blochete de piatră legate cu pământ, cu dimensiunile de 0,35 x 0,40 m. Lăţimea elevaţiei este de 1,40 m, deci substrucţia este mai lată cu 0,15 m. Acesta are emplecton, compus din piatră, mortar şi ţigle, iar pe latura vestică a acestuia s-au menţinut blocuri din piatră regulată, fără bosaj, cu dimensiunile de 0,70 x 0,45 m, tehnica folosită fiind opus quadratum. Edificiul căruia îi aparţinea a fost dezafectat de instalarea străzii ABV IV. Zidul reapare sub stradă, în planul geomagnetic efectuat în anul 2009. Ţinând cont de informaţiile, dimensiunile şi structura acestuia prezentate mai sus, precum şi de orientarea sa N - S, perpendiculară pe strada ABV IV, edificiul este anterior străzii de secol V - VI p. Chr. Rămâne ca cercetări ulterioare să stabilească dacă acesta aparţine secolului IV p. Chr. sau este anterior.

Tot în această campanie a fost deschisă o nouă secţiune, S 11, orientată N - S, cu dimensiunile de 11 x 3 m, cu rolul de a continua spre vest cercetarea sistematică a străzii ABV IV. În profilul estic al secţiunii, la 2,5 m de limita sa sudică, a apărut, imediat sub stratul vegetal, un zid din blochete de calcar, cu dimensiunile de 0,20 x 0,20 m, legate cu pământ, lat de 0,55 m, ce dispare oblic în profil. El aparţine ultimei faze de funcţionare a cetăţii şi este probabil contemporan cu zidul rudimentar ce suprapune zidul vestic al edificiului A 7 (are în structura sa un fus de coloană refolosit), cu nivelul de călcare (compus din mici blochete de calcar aranjate regulat) ce reprezenta ultima fază a intrării în edificiul A 9 şi cu anexa acestui edificiu (de văzut rapoartele anterioare). În secţiune a apărut, la -0,25 m, continuarea zidului nordic al edificiului A 10. Acesta are lăţimea de 0,75 m şi este compus din blocuri de piatră, frumos fasonate, legate cu pământ. La 0,70 m de profilul estic a apărut limita unei intrări, cu lăţimea de 1,50 m, îngustată spre est, într-o anumită perioadă, cu două blocuri cu dimensiunile de 0,50 x 0,50 m. Aici au fost găsite două monede, una la adâncimea de 0,10 m şi alta la 0,30 m, urmând a fi identificate ulterior, odată cu celelalte găsite în sector. Limita vestică a intrării este marginită de un trotuar compus din trei blocuri de calcar cu dimensiunile de 0,45 x 0,45 m. Este posibil ca acesta să reapară şi la limita estică a intrării, dar acestea, dacă există, sunt suprapuse de zidul rudimentar amintit mai sus. În extremitatea nordică a secţiunii a apărut, la adâncimea de 0,20 m, prelungirea zidului sudic al edificiului A 9, acesta având grosimea de 0,75 m. La 1,05 m de profilul estic a apărut colţul zidului, compus dintr-o bază de portic păstrată fragmentar, ce avea probabil şi rolul de protecţie a clădirii spre vest. În faţa acestuia reapare trotuarul edificiului, pe o lungime de 0,80 m şi o lăţime de 0,35 m. La vest de clădire, săpătura a pus în evidenţă un prag, compus din două lespezi cu dimensiunile de 0,80 x 0,60 m. Imediat sub prag apar două blocuri dispuse oblic, ce aveau rolul de a proteja faţada vestică a clădirii de apele pluviale. Spre nord pragul aste continuat de o stradelă, în pantă descendentă, pavată cu lespezi de piatră de dimensiuni diferite, ce reapare pe planul geomagnetic, ca un culoar de acces spre clădirile construite la nord de edificiul A 9. În interiorul încăperii A 9 α, la vest de cele trei vase de provizii găsite în campanile anterioare, a fost trasat un nou sondaj. La - 0,10 m, săpătura a pus în evidenţă o groapă dreptunghiulară de provizii, lutuită (dimensiuni 1,50 x 1,10 m), la nord de aceasta fiind identificată o vatră.

https://biblioteca-digitala.ro

Un alt obiectiv al campaniei a fost desfiinţarea martorilor (de est şi de sud) rămaşi după trasarea secţiunii S 10. Desfiinţarea primului martor a pus în evidenţă 39 de fragmente de sticlă, găsite la un loc, ce făceau probabil parte dintr-o fereastră, amplasata în zidul vestic al edificiului A 9. Poziţia sa ar fi justificată de existenţa spaţiului liber existent la vest de acesta, unde se află amplasate stradela pavată şi magazia adosată în exterior clădirii.

Abstract:

The archaeological research from A sector (ABV IV and AV 2' late roman street) has followed in this year the research of the Roman-Byzantine housing assembly from the north-east area of late roman city. The unveiling of the already investigated area began in 2003, as survey, aiming to correlate the magnetometric studies with the planimetry of the late urban structure from mentioned sector.

The research conducted this year followed to clarify the ABV IV street stratigraphy and the and chronological report between thewestern boundary of the A 7 building, the eastern boundary of the A 10 building, the stone wall with mortar (oriented N - S and tookby the A10 building) and a sarcophagus reused as a threshold, implanted between them (S 5'). Also, I opened a new section withdimensions 11 x 3 m, oriented N – S, in order to continue to the west the systematic archaeological excavations of the ABV IV` street.

The stone wall with mortar mentioned above, perpendicular to the ABV IV` street, it is anterior to the E - V traffic flows from 5-6thcentury AD. The wall it is probably, a part from a 4th century building and already been dismantled with the installation of street in4-5th century AD. If this wall belongs to the level of 4th century, it means that traffic flows scheme N - S and E – V, from this period, was different than that presented in the monography of the roman city (as hypothesis).

Sector C

Carol Căpiţă (FIB), Nicolae Alexandru, Alexandru Alexiu; studenţi şi masteranzi FIB: Alexandru Balint, Laurenţiu Neagoe, Marius Streinu

În anul 2011 am continuat cercetarea în S 10, secţiune care a fost trasată cu un an în urmă şi unde ne-am adâncit atunci cca 0,40 m. Am mai prelungit această secţiune spre sud cu 10m, până la zidul de incintă, astfel secţiunea are dimensiunile de 38 x 2 m, orientată N-S.

În caroul 2 al secţiunii, în capătul de N, a fost descoperită o amenajare circulară, la -0,30 m, păstrată pe un singur rând de blochete de calcar, cu diametrul la exterior de 1,75. Între amenajarea circulară şi un zid cercetat în caroul 4, a fost identificat un nivel de lutuială şi arsură, la -1,10 m - nivel de călcare.

Zidul descoperit în caroul 4, la -0,70 m, este orientat E-V, are lăţimea de 0,50 m şi este construit din blochete de calcar legate cu pământ. În următoarele carouri adâncirea s-a făcut până la nivelul pavajului descoperit în carourile 8-10. În carourile 5-6 a fost cercetat colţul unui edificiu, construcţie care continuă în secţiunile de la E, cercetate de N. Gostar. Colţul zidurilor înregistrat de la -0,40 m, se păstrează pe trei asize, iar la -0,90 m a fost cercetată şi talpa zidurilor.

În carourile 8-11 a fost descoperit un zid din blochete de calcar legate cu pământ, cu lăţimea de 0,70 m, orientat SE-NV. Zidul continuă spre martorul vestic cu o dală de calcar, la -1 m, cu lăţimea de 0,55 m, limitată la E de un rând de pietre, la -0,75 m, cu lăţimea de 0,25 m. Dala prezentată ţine de pavajul interior al locuinţei descoperită aici, iar rândul de pietre este pragul uşii, acest lucru e susţinut şi de faptul că în acest loc au fost descoperite mai multe piroane de fier, care pot să fi aparţinut uşii sau ancadramentului acesteia. La E, lipit de acest zid, continuă un pavaj din dale calcar, descoperit la -1m, pavaj care aparţine străzii cercetate şi în S 9 în anul 2010, stradă care este orientată N-S, paralelă cu curtina din acest sector.

La S de acest zid, în caroul 11, a fost descoperită o monedă de bronz, la -1,10 m, monedă ce urmează a fi curăţată şi identificată. Tot în acest carou a fost descoperit şi un inel de bronz, la cca -0,90 m.

Un zid cu lăţimea de 0,90 m, din blochete de calcar legate cu pământ, orientat E-V, a fost descoperit în carourile 15-16. La N de acesta, în carourile 13-15, a fost identificată o cantitate mare de dărâmătură constituită din material litic, ţigle, cărămizi din chirpic, dar şi bucăţi fragmentare de chirpic cu urme de nuiele.

Între acest zid şi incinta de vest adâncirea s-a făcut până la un nivel reprezentat de o şapă de mortar, aflată la -1,50 m. Tot aici, în carourile 16-18, au fost descoperite şi blocuri de parament căzute de la incinta. Şi în acest punct, după câte se pare în acest moment, legătura dintre şapa de mortar şi zidul de incintă este întreruptă de o groapă de scoatere, cu lăţimea de cca 0,60m, situaţie care se repetă ca şi în S3 din Sector C (cercetare din anul 2009).

Situaţia stratigrafică:

-1,50 m, şapă de mortar, situaţie surprinsă în capătul de S al secţiunii, lângă zidul de incintă;

-1,10/-1 m, nivel de călcare, pavaj şi lutuială;

-1,10 -0,80 m, strat de pământ brun-galben, cu ţigle, chirpici şi materiale ceramice;

-0,80 -0,50 m, strat brun tasat;

-0,50 -0,30 m, strat de pământ brun-gri cu dărâmătură - blochete de calcar, ţigle;

-0,30 - 0/+0,20, vegetal.

Materialul arheologic descoperit constă în fragmente ceramice de epocă romano-bizantină; fragmente de chiup; ţigle; cărămizi din chirpici şi bucăţi de chirpici cu urme de la armătura din nuiele; o monedă de bronz; un inel de bronz; piroane de fier; fragmente sticlă.

În cercetarea din S 10, de anul acesta, a fost descoperită continuarea străzii orientată N-S, cercetată anul trecut în S9, stradă paralelă cu zidul de incintă din acest sector. Pe lângă zidurile locuinţelor descoperite au fost surprinse şi două niveluri: şapa de mortar din capătul de S al secţiunii (care corespunde N4 în rapoartele din anii trecuţi) ; pavajele sau nivelul de călcare pe care ne-am oprit între carourile 3-15 ale secţiunii (N5).

Abstract:

In 2011 we continued researches in S 10. This section was drawn a year ago and we deepened about 0.40 m. We have extended this section to the south by 10m, to the citywall, so the section has the dimensions of 38x2m and it is oriented NS.

In the second square at the northern end of the section was discovered a circular arrangement. Between this and a wall investigated in the square no. 4 has been identified a mixt clay and burning level at 1.10 m.

In the next squares we excavated to the same deep as in the 8-10 squares where was found the pavement. In the squares 5-6 was investigated a corner of a building. This construction continues in the older sections to the East, investigated by N. Gostar.

In the squares 8-11 was found another wall of limestone and earth, oriented SE-NW. The wall continues to the West with a slab of limestone, which represents the inside pavement of the house found here.

The pavement continues to the east, outside the house and verry close to the wall. This limestone pavement represents another segment from the street discovered and researched in S 9 in 2010. The street is oriented NS and parallel to the citywall in the sector.

https://biblioteca-digitala.ro

Sector C1 – 2011

Gabriel Talmaţchi – responsabil sector, Constantin Şova (MINAC)

Cercetarea arheologică din sectorul C1 de la Tropaeum Traiani (aflată la aproximativ 50 m distanţă sud de basilica forensis) din campania anului 2011 (între 01-21 septembrie) şi-a propus continuarea cercetării ansamblului de locuire romano-bizantină târzie din zona de sud a cetăţii. În cursul acestei campanii au fost finalizate câteva obiective prestabilite încă de anul trecut. Astfel au fost finalizate câteva mici retuşuri finale din cadrul secţiunii Cs15 şi a fost deschisă o nouă secţiune Cs16.

În secţiunea Cs 15 am trecut la golirea chiupului descoperit încă de anul trecut. În urma acestei activităţi a rezultat un bogat material ceramic databil în perioada secolelor V-VI p.Chr., ca şi numeroase fragmente de olane şi ţigle provenind probabil de la momentul dărâmării acoperişului edificiului respectiv. Totodată, s-a continuat activitatea arheologică pe stradela descoperită în campania anterioară, pe latura de vest a edificiului. Aceasta, apărută sub forma unui pat dur compus din pământ compact cu numeroase mici fragmente de ceramică pisată, este întreruptă spre şi în interiorul noii secţiuni deschise în 2011.

Noua secţiune (Cs 16), cu dimensiunile de 15 x 3 m, ne-a relevat noi date constructive ale edificiului impozant descoperit încă din cursul campaniei din 2008. Astfel am găsit continuarea dalajului identificat şi în Cs 15, cu o lăţime de aproximativ 1.85-1.90 m, compus din dale mici şi mari de piatră, fasonate, foarte bine îmbinate, delimitat de fundaţiile a doi pereţi. Acest coridor (vestibulum), cu acces direct în atrium, nu se finalizează nici în această ultimă secţiune, rămânând ca în anii următori să descoperim şi latura de nord a edificiului şi totodată capătul său care să închidă această cale de trecere prin interior. Pe latura estică continuă camera (A) deja identificată şi în Cs 15, doar că anul acesta am surprins latura sa de nord. Acest nou zid (gros de 1.15 m) delimitează şi următoarea cameră (B) de pe latura de est a edificiului de la care am surprins o podea de culoare galben-verzui (de aici provine un probabil ac de păr realizat din bronz).

După părerea noastră, şi în urma cercetărilor din acest an, acest edificiu ar putea fi considerat un domus, de plan rectangular, organizată în jurul unui atrium, aparţinând probabil unui aristocrat. Un alt domus a fost descoperit în cursul săpăturilor arheologice desfăşurate în anul 1971 nu departe de cel identificat de către noi, ca şi alte locuinţe, printre care una prevăzută cu hypocaust.

Edificiul de faţă are o primă fază de construcţie şi o a doua de recompartimentare (plus unele reparaţii). Prima pare să aparţină cronologic secolului al V-lea p. Chr. (materialul ceramic vine să probeze această datare), poate de la sfârşitul secolului al IV-lea, pe când cea de a doua secolului al VI-lea p. Chr., mai precis epocii iustinianee. Din punct de vedere stratigrafic avem un nivel vegetal relativ subţire, urmat de un amplu nivel de dărâmătură (compus din cenuşă, sticlă topită, material litic, chirpic, ţigle şi olane) şi unul, apărut subţire (0.20/0.30 m) şi aleatoriu, compus dintr-o umplutură depusă direct asupra podelelor identificate.

Ca material ceramic, majoritar spre absolut, menţionăm fragmente de amfore cu striuri mărunte şi uşor ondulate, specifice sec. V-VI p. Chr. De asemenea, remarcăm un număr important de fragmente mici de geam, funduri de pahare de sticlă, o bilă de piatră cvasi-şlefuită probabil pentru praştie, obiecte cvasi-prelucrate din os şi corn, plus patru piroane de fier recolatate tot din dărâmătură. În sfârşit au fost descoperite întâmplător două monede de bronz, într-o secţiune anterioară (Cs10), în apropierea laturii de vest a edificiului, una (de la împăratul Anastasius) sugerând şi cronologic poate una din reparaţiile sale.

Abstract:

The archaeological research in sector C1 from Tropaeum Traiani, the 2011 campaign (between 1 to 21 September) has proposed further research overall late Roman-Byzantine living in the southern part of the city. During this campaign were completed several objectives, that is the completion of some minor preset final touches within section Cs15 and opening a new section Cs16.

The last, with dimensions of 15 x 3 m, has revealed new data construction of the imposing building discovered since the 2008 campaign. So we found further pavement identified also in Cs 15 with a width of about 1.85-1.90 m, composed of small and large slabs of stone, shaped, well combined, bordered by two walls foundations. This corridor (vestibulum) with direct access to the atrium, is not completed even in this last section, leaving that in the following years to discover the northern side of the building and also its end that close the passage way inside.

2. Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa

Punct: Cetate

Cod sit: 60954.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 110/2011

Colectiv: Livia Buzoianu – responsabil, Irina Nastasi, Vitalie Bodolică (MINAC), Nicolae Alexandru (MA Mangalia), Maria Bărbulescu – consultant ştiinţific (UO Constanţa)

Campania arheologică din 2011 şi-a propus cercetarea zonei de SV a fortificaţiei (paralel aici şi cu efectuarea unor lucrări de conservare primară). Au fost reluate cercetările din SA, c. 60-61 şi SA c. 53-54 (corespunzând locuinţelor L_6 şi L_7) în vederea stabilirii raporturilor lor cu celelalte elemente constructive din zonă: zidurile Z, Z_1, Z_2 şi pavajele din SA c. 60, 59-60 (martor) şi 46.

Spre S au fost cercetate carourile 58-51-44 şi s-a deschis secţiunea S III de verificare a locuirii extra muros din imediata apropiere.

În partea de NV a sectorului A s-a delimitat o suprafaţă de 20 m (V) x 18,40 m (S), de-a lungul carourilor 58-61 (V) şi 58-37 (S).

În SA c. 58 se păstrează colţul locuinţei din partea de SE a caroului (notată, mai departe, L_8). Dimensiunile laturilor sunt de 1,65 m (N) şi 1,70 m (V); grosimea zidurilor 0,68 > 0,75m.

În profilul de V al caroului este prinsă o dală mare de calcar, rectangulară, lată de 1,10m. Ea se plasează pe linia incintei, care îşi continua, se pare, traseul spre Vest.

În profilul de N al caroului este o dărâmătură de pietre ce au la bază un strat gros de pământ. La demontarea martorului din SA, c. 58 – 59 se conturează traseul unui zid, pe direcţia Vest-Est, din blocuri de piatră relativ mari. Zidul se păstrează pe o lungime de 1,80 m; lăţimea probabilă este de 0,45 m. Nu are devierea zidului Z_1 din c. 59 şi nu pare să ajungă până în profilul de Vest al suprafeţei delimitate. El reprezintă probabil restul unui zid pe direcţia dată (V/E), care suprapunea pavajul din c. 52 şi c. 59 (lat aici de 0,55 m).

Plasat în continuare, spre N, este caroul 59, ale cărui elemente de recunoaştere sunt zidul de V al încăperii din SA, c. 52 şi zidul Z_1, ce traversează caroul pe o direcţie uşor deviată SV - NE. Elementul nou apărut este fragmentul de zid de sub martorul c. 58-59, la care ne-am referit.

În suprafaţa delimitată, tot spre Nord, sunt incluse locuinţa L_6 şi pavajul dintre Z_1 şi zidul de Sud al locuinţei L_6.

https://biblioteca-digitala.ro

Profilul de V, corespunzător carourilor 58-59, a putut fi urmărit pe o lungime de 10 m. Dinspre N spre S, de la zidul de S al locuinţei L_6, profilul are următoarea configuraţie pe verticală: 0-0,30 m: pământ vegetal; 0,30-0,40m: rest de pietre în linie dreaptă, păstrate pe o lungime de 1,65 m, care aparţin probabil de un zid aflat sub martorul dintre c. 66-67 (spre V); 0,40-0,60 m: blocuri mai mici de pietre căzute (de pus în legătură cu c. 66); adâncimea la care a ajuns profilul: -0,70 m.

Acelaşi profil urmărit pe orizontală prezintă: 0 - zidul de S al locuinţei L_6; 1,50-3,15 m: linie continuă de pietre; la 2,30 m, 3,30 m, 4,10 m şi 5 m: pietre din dărâmătură; 6,20-7,35 m: dală de piatră pe linia incintei; la 8,5 m şi 9 m: pietre din dărâmătură (spre c. 65).

În continuare spre N, carourile 60-61 (parţial) corespund locuinţei L_6. Ea are ca element de delimitare zidurile de N (mai slab conservat), de E şi de S; încăperea continuă spre V sub martor. Raportând locuinţa la alte structuri constructive apropiate remarcăm: un pavaj între zidul Z_1 şi zidul de S al locuinţei L_6 (zidul locuinţei stă pe pavaj;) un zid Z_2 din blocuri masive de calcar, ce face parte dintr-o structură unitară cu zidurile Z şi Z_1. Zidul de E al locuinţei L_6 suprapune zidul Z_2, păstrând aceeaşi direcţie deviată SE - NV. Dimensiunile zidurilor: Lg= 5,50 m, lţ= 0,60 m (zidurile de Sud şi de N); zidul de E măsoară 4,70 m (Lg) şi 0,60 m (lt). Dimensiunile interioare ale încăperii (până în profilul de V) sunt de 4,15 (N-S) x 5,15 m (E-V). Zidurile sunt construite din blochete de calcar neprelucrate, aşezate pe un strat de pământ, gros de 0,20-0,30 m. Zidul de E al locuinţei este limitat spre interior, pe o lungime de 2,70 m, de un pavaj din plăci mari de calcar; lăţimea păstrată a pavajului este de 0,80 m.

Cele trei ziduri păstrate ale locuinţei L_6 au fost conservate primar.

Corespunzător c. 60-61 spre interiorul fortificaţiei, spre E, sunt c. 53-54, ce aparţin locuinţei L_7. Elemente de raportare ale locuinţei L_7 sunt zidul Z (spre S), zidul Z_2 şi zidul de E al locuinţei L_6 (spre V); mai notăm două nuclee de pietre mari în colţurile de NV şi NE şi pavajul din c.46 (spre E). În funcţie de aceste „vecinătăţi" remarcăm: în colţul de NV zidul de N al locuinţei intră sub blocurile de calcar ale locuinţei L_6. Zidul de E al locuinţei L_7 este dublat în interiorul c. 46 de un alt zid pe direcţia S - N, care stă pe pavajul din acest carou. Zidul poate să fi continuat spre N până în colţul de NV al c. 47 sau să se fi oprit în blochetele de calcar din profilul de V din SA, c. 47. În prima situaţie, fragmentele de zid din SA c. 47 şi SA c. 61 pot fi tot o dublură, spre exterior, a zidului de N al locuinţei L_7.

Putem deci presupune o încăpere L_{7A} (mai veche), suprapusă de o alta, L_{7B} (mai recentă). Prima o raportăm la zidul Z şi la un posibil spaţiu de circulaţie în dreptul c. 46-47-48. A doua, L_{7B}, o raportăm la pavajul din SA, c. 46 şi la locuinţa L_6. Suprafaţa locuinţei L_7 este de 7,10 m (lungimea zidului de E) x 3,5 m (lungimea zidului de N). Intrarea în locuinţă se făcea dinspre pavajul din c. 46.

Cercetarea suprafeţei spre S şi E a însemnat desfiinţarea unor martori mai vechi dintre SA, c. 52-45 şi SA, c. 45-38. S-a constatat că zidul de Est din SA, c. 52 (= zidul de V din SA c. 45) îşi continuă traseul până la incidenţa cu incinta a III-a (de S) şi stă pe pavajul din SA, c. 45. Lungimea lui ajunge la 5,10 m; lăţimea= 0,70 m. La 1,55 m spre Est, caroul 45 este traversat pe direcţia S - N de un al II-lea zid, lat de 0,64 m, care poate fi urmărit până la limita de S a caroului. Sub martorul din SA c. 45 – c. 38 a apărut un al III-lea zid, din pietre neregulate, pe aceeaşi direcţie S - N.

Zidurile păstrate pe direcţia S - N sunt din categoria zidurilor scurte şi slab lucrate, care compartimentau suprafaţa dintre incinta III şi zidul Z. Între zidul de sub martor şi zidul de V al porţii suprafaţa este liberă.

În spaţiul extra muros, corespunzător carourilor 58-51 a fost cercetată parţial locuinţa L_8. Dimensiunile păstrate: zidurile de V şi de E: L = 2,60 m; l= 0,60 m; zidul de N este păstrat doar pe lungimea de 3,75 m (în SA, c. 51) şi de 1,75 m în colţul pe care îl face cu zidul de E (în SA, c. 58).

Intrarea era probabil pe zidul de N. Interiorul locuinţei păstrează urmele unui pavaj care continuă spre S, sub martor. Pavajul este din pietre mijlocii, aşezate pe un pat de pământ. Suprafaţa pavajului spre E = 1,85 x 1 m; suprafaţa spre V = 1,10 x 0,85 m.

Profilul de S urmărit pe lungimea carourilor 44-37 (inclusiv pe martorul dintre ele), prezintă pe orizontală următoarea succesiune: 0- zidul de E al locuinţei L_8; 1,30-1,90 m: piatră mare în profil; 3,90 m – dărâmătură; 3,90 – 4,10 m blocuri de calcar (interpretate iniţial ca posibilă bordură); 7,90 m: pietre mari (interpretate iniţial ca eventual pavaj). Reluarea cercetării în SA c. 37 a stabilit că nu este vorba de „bordură" şi „pavaj", ci de o nouă locuinţă, L_9, din care a apărut colţul de NV şi parţial latura de N; zidul de N măsoară 3,05 m (L) şi 0,40 m (l). Noua locuinţă nu se aliniază locuinţei L_8 (este mai spre S); distanţa dintre ele (pe profil) este de 3,90 m.

Secţiunea III

Secţiunea III, perpendiculară pe curtina de S a incintei a III-a se află la 2 m S de aceasta. Dimensiunile secţiunii: 20 x 2 m. În secţiune, în apropierea incintei, este înregistrată o puternică dărâmătură din care s-au recuperat mai multe olane şi ţigle; ele aparţin locuinţei L_9.

În plan înregistrăm urmele a două dalaje la 1,35 m şi 10 m faţă de capătul de N al secţiunii; la cca. 12 m secţiunea este traversată pe direcţia E - V de un rând de pietre cu aspect de zid. Ele apar la -0,20 m de la suprafaţa actuală a solului şi stau pe un pat de pământ gros de 0,30 m. Profilul de E înregistrează sub stratul vegetal (gros de 0,20-0,60 m), un nivel de pământ brun amestecat cu pietriş (cu grosimea maximă de 0,60 m) şi straturi de pietriş tasat în (apropierea dalelor de pavaj şi a zidului). Exceptând partea de N a secţiunii pe care o legăm de amenajare locuinţei L_9, restul elementelor sunt deocamdată prea puţin consistente pentru a documenta aici fie existenţa unor construcţii de mari dimensiuni, fie existenţa unor suprafeţe intens locuite, spre S de fortificaţie.

Materialele arheologice, preponderent ceramice, se plasează în limitele sec. III a.Chr.

Bibliografie:

L. Buzoianu, M. Bărbulescu, Albeşti. *Monografie arheologică,* Constanţa, 2008.

L. Buzoianu, M. Bărbulescu, Imitaţii getice după vase greceşti descoperite în aşezarea de la Albeşti (jud. Constanţa), în *Tracii şi vecinii lor în antichitate. Studia in honorem Valerii Sîrbu,* Brăila, 2010, p. 125-132.

L. Buzoianu, M. Bărbulescu, The 4th Century BC at Albeşti (Constanţa County) in the Light of the Archaeological Discoveries, in *Antiquitas Istro-Pontica. Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts à Alexandru Suceveanu*, Cluj-Napoca, 2010, p. 343-353.

Albeşti, com. Albeşti, jud. Constanţa, CCA 2011, p. 10-11.

Abstract:

The archaeological research focused in 2011 on the southwestern part of the fortification. A 20x18 m surface was excavated. L_6 and L_7 were uncovered (two stages were identified for L_7 dwelling). Two new dwellings (L_8 and L_9) were identified outside de southern precint wall. A new trench was excavated in this area (SIII).Our purpose was to verify the expansion of the habitation area outside the precint wall. The artifacts discovered in this area, mainly ceramic pieces, belong to the 3rd century BC.

https://biblioteca-digitala.ro

3. Bodeştii de Jos, com Bodeşti, jud. Neamţ
Punct: Cetăţuia Frumuşica

Cod sit:121625.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 52/2011

Colectiv: Roxana Munteanu – responsabil, Gheorghe Dumitroaia, Daniel Garvăn, Dorin Nicola, Lucian Uţă (CMJ Neamţ)

Aşezarea eneolitică de pe Cetăţuia Frumuşica, aflată în extravilanul satului Bodeşti (la aproximativ jumătatea distanţei între această localitate şi satul Verşeşti, com. Girov) este situată pe terasa râului Cracău, pe un pinten care se detaşează de restul terasei datorită ravenelor care îl delimitează spre nord, est şi sud. Situl, având o suprafaţă ce depăşeşte 4500 mp, este compus din două platforme, din care cea superioară este mai mică în suprafaţă şi mai înaltă cu circa doi metri faţă de cea inferioară.

Situl a fost investigat sistematic de către Constantin Matasă, prin câteva sondaje realizate în 1928 şi 1930 şi prin săpături de mai mare amploare în 1939-1940, care au epuizat circa 30% din suprafaţa sitului – în special în zonele centrale ale celor două platforme. Au fost dezvelite cu acest prilej complexe de locuire din toate cele trei faze de evoluţie ale culturii Cucuteni, precum şi urme sporadice din perioade ulterioare (epoca bronzului, perioada dacică), materialele recuperate fiind printre cele aflate la baza colecţiei pe atunci nou înfiinţatului Muzeul Arheologic Regional din Piatra-Neamţ. Rezultatele săpăturilor întreprinse au fost publicate monografic de către autorul cercetărilor, într-o lucrare ce constituie o contribuţie de necontestat la cunoaşterea epocii eneolitice din estul României[1].

Analizând cercetările întreprinse la Frumuşica de către Constantin Matasă, constatam că unele situaţii arheologice întâlnite în teren nu au fost prezentate suficient de detaliat (informaţii privind durata şi consistenţa depunerilor din epoca bronzului, de exemplu, prezentarea complexelor sau legătura dintre artefactele descoperite şi contextele din care provin) şi că, prin prisma cercetărilor ulterioare din situri cucuteniene, date precum cronologia aşezării eneolitice sau detaliile de structură internă şi arhitectură, necesită o revizuire. În acest sens, ne-am propus efectuarea unor cercetări sistematice, care să permită reevaluarea în ansamblu a acestei staţiuni eneolitice, plasarea în teren a săpăturilor vechi, verificarea stratigrafiei orizontale şi verticale, identificarea limitelor locuirii preistorice şi a structurilor defensive sau de delimitare, precum şi stabilirea cronologiei acestora.

Starea de conservare a sitului o apreciem ca fiind mediocră, cu atât mai mult cu cât în anii ’50 ai secolului trecut suprafaţa celor două platforme (la fel ca întreaga terasă între Bodeştii de Jos şi Verşeşti), au fost împădurite; în atare condiţii, urmărirea în teren a traseului vechilor săpături şi stabilirea zonelor de cercetat este cu mult mai dificilă.

Pe platforma inferioară au fost realizate două secţiuni (S. II – 6 x 2 m şi S. III 2,5 x 1,5 m), amplasate spre colţul de sud-est al acesteia, între şanţurile 1 şi 2 din vechile săpături. În S. II, începând de la 0,10 m, într-un sol prăfos, cenuşiu, alături de mai multe pietre de dimensiuni medii şi mici (cu latura de cel mult 0,25 m) apar amestecate materiale ceramice fragmentare eneolitice şi din epoca bronzului (fragmente cu decor striat sau incizat, de tipul triunghiurilor cu câmpul haşurat, specifice culturii Costişa). Dedesubtul pietrelor[2] se observau bulgări de chirpici în poziţie secundară şi ceramică fragmentară eneolitică. Întreaga depunere antropică secţionată în S. II are grosimea de 1,20-1,30 m, iar materialele recuperate constau aproape exclusiv în ceramică fragmentară. Ţinând cont de amplasarea secţiunii – în buza pantei – nu este exclus ca situaţia interceptată, greu de interpretat datorită suprafeţei reduse a săpăturii, să fie rezultatul unor acţiuni de curăţare a platoului. Coerenţa interpretării stratigrafiei este îngreunată de identificarea unui complex adâncit – o groapă sau un segment dintr-un şanţ îngust de 0,70 m şi care este intersectat pe lăţimea S. II. Observat abia în momentul în care în restul săpăturii a fost atins nivelul steril din punct de vedere arheologic, posibilul şanţ se adâncea cu cca. 0,70-0,75 m în lutul galben, umplutura sa constând într-un strat compact de pietre de dimensiuni mici. Nu s-a observat nivelul de la care se taie acest şanţ/groapă, verificarea segmentului respectiv rămânând ca obiectiv al campaniei viitoare.

În ceea ce priveşte S. III, aflată de asemenea în sectorul de sud-est al platformei inferioare, la 5,20 m nord de S. II, aceasta intersectează, cel mai probabil, un segment al unui complex eneolitic, la -0,70 m, puternic deranjat de rădăcinile unui arbore: în afara bulgărilor de chirpici recuperaţi dintre rădăcini (printre care şi un fragment de placă perforată), pe profilele de nord, est şi sud ale secţiunii, la adâncimea amintită se observă un strat uniform de chirpici, cu grosimea de 0,10 m.

Pentru delimitarea sitului ne-am propus, atât în această primă campanie, cât şi pentru cele următoare, realizarea unor sondaje pe loturile de teren aflate în jurul înălţimii propriu-zise. Cele două secţiuni practicate la sud şi sud-est de platforma inferioară a Cetăţuii, în zone în care la suprafaţa solului se observau, sporadic, materiale arheologice, nu au confirmat existenţa unui nivel antropic. În S. I, trasat la 20 m sud de Cetăţuie, au apărut, sporadic şi fără a compune o structură coerentă, câţiva bulgări de chirpici şi o cantitate redusă de ceramică eneolitică, rulată şi corodată. În secţiunea de control efectuată la 60 m sud-est de Cetăţuie, imediat dedesubtul stratului vegetal urma lutul galben ce constituie sterilul arheologic.

În urma acestei prime campanii, de verificare, ne propunem pentru anii următori realizarea unei săpături extinse, în special pe laturile de est şi nord-est ale Cetăţuii.

Materialele descoperite ca urmare a cercetărilor de anul acesta au intrat în patrimoniul Muzeului de Istorie şi Arheologie Piatra-Neamţ, fiind finalizate operaţiunile de conservare primară.

Note:

1. C. Matasă, Frumuşica. Village préhistorique à céramique peinte dans la Moldavie du nord, Roumanie, Bucureşti, 1946.

2. „Pavaje” de pietre asociate cu ceramică cucuteniană şi din epoca bronzului au fost interceptate şi de către C. Matasă, în săpăturile sale – cf. C. Matasă, op. cit., p. 32-33.

Abstract:

In 2011 we resumed the researches in the well-known site from Bodeşti-Frumuşica. Because the connection between the old excavations and the new plan, was difficult to achieve, we intended a test field research. As the result of this first campaign, approx. 25 m^2 have been investigated, several archaeological materials and structures belonging to the Chalcolithic and the Bronze Age being discovered.

4. Bordușani, com. Bordușani, jud. Ialomiţa
Punct: Popină

Cod sit: 92998.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 99/2011

Colectiv: Dragomir Nicolae Popovici, Valentin Radu, Constantin Haită, Adrian Bălăşescu (MNIR), Florin Vlad, Cătălina Cernea, Ioan Cernău (MJ Ialomiţa), Valentin Parnic (MDJ Călăraşi)

https://biblioteca-digitala.ro

Având în vedere caracteristicile campaniei 2011 respectiv timpul, fondurile şi lucrătorii avuţi la dispoziţie, obiectivele cercetării au avut în vedere practic menţinerea celor din campania precedentă.

În ceea ce priveşte eşantionarea, aceasta a fost orientată în funcţie de scopurile propuse şi a situaţiei concrete din teren. Prelevarea integrală a sedimentului s-a folosit preponderent în cazul C. 394 de unde totalitatea sedimentului arheologic, structurat pe unităţile stratigrafice componente, a fost recoltat şi supus unei cerneri sub jet de apă în coloană de site.

Cea de a doua metodă de eşantionare a avut în vedere flotarea unor US-uri considerate ca având un potenţial semnificativ în primul rând pentru studiul carpologic şi pentru macroresturile vegetale. Analiza diagramelor stratigrafice a determinat apoi alegerea US-urilor considerate a prezenta un potenţial semnificativ din punctul de vedere al parametrilor referitori la conţinutul în componenţi organici şi activitatea antropică prezumată a le produce. S-a realizat aceasta cu scopul comparării ulterioare a datelor urmând a fi obţinute. Atunci când a fost posibil şi când s-a considerat necesar, a fost flotat întregul sediment al respectivelor US-uri.

În acest scop au fost alese diferite US-uri din cadrul celor trei complexe menţionate, C. 332, C. 379. În decursul cercetării resturilor din cuptorul (C. 362), de pe latura de est a camerei 1 a SL. 47, au fost prelevate integral şi flotate câteva unităţi stratigrafice considerate semnificative şi posibil a prezenta un bogat potenţial de informaţii referitoare la utilizarea acestuia.

Complexe arhelogice cercetate:

Locuinţa nr. 19 (SL 19)

Aceasta este o locuinţă neincendiată descoperită în campania de săpături arheologice a anului 1994, în sectoarele 6, 7, 11 şi 12 din zona α. Ulterior a putut fi reconstituit în mare parte planul SL 19, locuinţă cu două camere, localizată în sectoarele 6, 7, 11, 12, 42, cu o suprafaţă păstrată de numai cca. 45 mp şi una totală estimată de cca. 62 mp. Era orientată pe direcţia E-V şi prezenta o înclinare de la S la N dar şi de la V spre E. Această situaţie asupra căreia vom reveni în cele ce urmează a fost foarte vizibilă cu precădere în zona estică a locuinţei unde şi situaţiile arheologice au fost mai complexe.

Cercetarea SL 19 a continuat şi în campaniile 2010 şi 2011, campanii în care s-a demontat mare parte a podelelor şi a nivelurilor ocupaţionale interioare, dar şi structura de combustie din camera mica (C. 274), urmând ca în campania 2012 cercetarea SL 19 să fie finalizată. Astfel s-au putut realiza şi unele corecturi datorate noilor situaţii stratigrafice observate.

În cele ce urmează, vom încerca să descriem evoluţia celor două camere ale acestei locuinţe, pornind de la nivelul pe care s-a oprit săpătura în 2011. Se poate preciza faptul că acum evoluţia acestei locuinţe ne este cunoscută cu excepţia primei perioade de construcţie şi utilizare iniţială.

Camera de est, prezintă o suprafaţă păstrată de cca. 38 mp ea ocupând în cadrul spaţiului interior al locuinţei cel mai mult loc. Resturile ei au fost descoperite în sectoarele 6, 7, 42, 11 si 12, fiind delimitată la S de peretele C. 7(=C. 437), la E de un şanţ de fundaţie posterior SL 19- C. 63, la N de un perete cu trei faze constructive: I-C 444, II- C 446, III- C. 442= C. 80 iar la V de peretele C. 404.

În apropierea colţului de SV al camerei a fost descoperită o structură de combustie, C. 1, a cărei construire a fost posterioară primelor utilizări ale camerei mari.

În evoluţia acesteia au fost observate trei faze constructive, marcate în primul rând de schimbările de amplasament ale peretelui de N (aflat spre marginea tell-ului, în consecinţă pe un teren destul de instabil ce a comportat tasări vizibile şi care au impus refacerea sa pe amplasamente diferite), dar şi de refacerile mai ample ale podelelor impuse la rândul lor de aceleaşi cauze. De altfel, criteriul determinant pentru diferenţierea acestor faze constructive l-a constituit amplitudinea acestor reparaţii şi cantităţile de material folosite pentru realizarea lor, diferenţiindu-se astfel de refacerile uzuale ale podelelor deteriorate în cursul utilizării locuinţei.

Prima faza (C. 444 -US 7721, US 1341, 1344, 8003, C. 7 -US 2073, 1022, C. 404 -US 3276, US 7740, 7710= 7903= 8002, 7802, US 7709=US 7902, 1342, 7708, 7901, 8001, 7707, 7801, 2083, 7722), corespunde momentului iniţial de funcţionare a locuinţei, respectiv amenajarea, probabil prin nivelare, a resturilor de distrugere a locuinţei incendiate SL 22, imediat suprapusă de SL 19, ceea ce a şi condus la o mărunţire şi tasare a acestora, rezultând un ,,pat de amenajare" de chirpici ars, cu o grosime medie de cca. 10 cm (US 1341, 1344 şi 8003). Suprafaţa locuinţei este delimitată la acest nivel cronologic de peretele de S –C. 7 (US 2073, 1022), peretele intermediar C. 404 (US 3276), prima fază a peretelui de N –C. 444 (US 7721) şi de şanţul posterior, C. 63 care, săpat pe traseul peretelui de E al SL 19, l-a distrus în întregime.

Peste patul de amenajare a fost construită podeaua, refăcută ulterior de mai multe ori. US-urile constructive erau însoţite de nivelurile ocupaţionale aferente (US 7740, 7710= 7903= 8002, 7802, 7709= 7902, US 1342, 7708, 7901, 8001, 7707, 2083).

Tasările în timp ale substratului au impus necesitatea orizontalizării podelelor. Inserate între acestea au fost observate o serie de refaceri parţiale cu aport de material (chirpici ars bine mărunţit, dar şi lut nears) în scopul uniformizării suprafeţei de călcare: US 7801 şi US 7722. Grosimea variază şi în cazul acestora de la E, unde sunt mai groase, spre V unde se subţiază (US 7722-6-7,5 cm şi US 7801-1-4,5 cm) pentru a reduce înclinarea de la V la E vizibilă în zona de E a locuinţei, în sectorul 12.

A doua fază (C446 -US 7733, C 443 -US 7719, 7720, 7706, 7705, 1241, 2082, 2081, 1546, 1318, 2080, 2078, 2077, 2076= 1161, 1160, 1159, 1158, 1157, 1156, 1155, 1154, 1153, 1152, 1151, 1150= 1025=1032, 1033, 1034), este marcată de refacerea peretelui de N, deteriorat probabil din cauza zonei instabile pe care a fost construit. Astfel, peretele de N (C. 446-US 7733), cu o grosime de aprox 15 cm, a fost construit la aprox 14 cm de peretele iniţial, în interiorul locuinţei. Pentru ridicarea acestuia a fost săpat un mic şanţ de fundaţie (C. 443-US 7719, 7720) cu o lăţime de 15-18 cm şi o adâncime de 17 cm, observat în profilul de vest al şanţului C. 63.

Şi la nivelul acestei faze evolutive a locuinţei se remarcă refacerea fie parţială, fie totală a podelei (US 7706, 7705, 1241, 2082, 2081, 1546, 1318, 2080; 2078, 2077, 2076= 1161, 1160, 1159, 1158, 1157, 1156, 1155, 1154, 1153, 1152, 1151, 1150= 1025=1032; 1033, 1034).

La nivelul podelelor, a doua fază începe cu o nouă nivelare cu aport de material (fragmente de lut nears şi chirpic ars la roşu, bine mărunţit, cu rare fragmente de cărbune), având o grosime de 7,5 cm în zona de E şi subcentimetrică spre V (US 7706) şi 2-3,5-4-1 cm de la E la V (US 7705), în St. 12.

După această nivelare urmează o nouă succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale realizate din sediment nisipos-gălbui (US 1025, 1032, 1157), lut nisipos cenuşiu cu nuanţe deschise şi închise (US 1150, 1151, 1153, 1154, 1155, 1155, 1156, 1158), lut maroniu (US 2080, 2082) şi lut verzui cu mici lentile de lut nisipos cenuşiu (US 1160). Şi în St. 6 (sudul locuinţei) a fost înregistrat între podele, un alt nivel de lut ars puternic la roşu, în amestec cu fragmente de cărbune şi lut verzui nisipos (ţ B6) depus tot pentru nivelarea suprafeţei din interiorul camerei mari. De asemenea au mai fost înregistrate şi alte succesiuni de podele şi niveluri ocupaţionale echivalate cu US-urile mai sus menţionate. Acestea sunt: US 1546, US 2076 şi US 1318, o succesiune de peste 30 de refaceri de podele şi niveluri ocupaţionale, din lut verzui, pe alocuri cu nuanţe gălbui şi portocalii.

Pe nivelul podelei US 2076= 1025= 1032 şi US 1034, în SE-

https://biblioteca-digitala.ro

ul camerei mari a fost construită structura de combustie C. 1, a cărei utilizare a durat până la sfârşitul evoluţiei SL. 19.

La nivelul succesiunii de podele şi niveluri ocupaţionale US 1546= 1318 şi US 2078 au fost observate o serie de gropi de ţăruşi (C. 445 cu 11 gropiţe)- aflate în apropierea C. 1 şi care pot fi puse, probabil, în legătură cu alte două gropi, C. 49 şi C. 50. O posibilă interpretare a utilităţii C. 445 ar putea fi ca structură din lemn, pentru depozitarea diverselor obiecte, aflat în imediata apropiere a structurii de combustie.

A treia fază (C 442 -US 7712, 7716= C. 80 -US 1338, 1337, 1335, US 1334= 1369, 1336, 7718, 7717, 7715, 7714, 7713, 7711, 1545, 7704, US 7703, US 1265= 1317, 1315, 1316, 1314= 1308, 1307, 1306, US 1573= 1305, 2119, 1223= 1283= 1280= 1001= 1304= 3156) şi ultimă fază a SL 19 este marcată de o nouă refacere a peretelui de N- C. 442 (US 7712 cu o lipitură - US 7716)=C. 80 (US 1338, . 1337,.1335). La demontare, peretele C. 442 nu a putut fi identificat în plan (campania 2011), ci doar în martorul de V al St. 12. Compararea planurilor a permis constatarea că C. 442 cu C. 80 urmau practic acelaşi traseu, această observaţie conducând la echivalarea lor.

Acestui nivel cronologic al evoluţiei locuinţei îi corespunde o altă serie de podele şi niveluri ocupaţionale (US 1334= 1369, 1336, 7718, 7717, 7715, 7714, 7713, 7711, 1545, 7704, 7703, 1265= 1317, 1315, 1316, 1314= 1308, US 1307, 1306, 1573= 1305).

Astfel, în zona nord-estică a camerei mari, în apropierea peretelui de N (C. 442=C. 80) se înregistrează o succesiune de podele din lut nisipos de diferite nuanţe de brun, galben şi gri: US 1334 (5 niveluri), US 1336 (6 niveluri) şi US 1369 (=1334) şi o altă succesiune de podele realizate din sedimente siltice şi argiloase, a căror culoare variază de la cenuşiu deschis US 7718, US 7714, US 7713, la cenuşiu închis : US 7717, US 7715) şi galben-verzui, cenuşiu la partea superioară (US 7711╪D7, D8). Grosimea acestora este constantă - 1 cm fiecare, cu excepţia US 7711, care depăşeşte cu mult media având 8-9 cm grosime.

În St. 11 (jumătatea vestică a camerei mari), succesiunea de podele US 1317 (grosime 2,5 cm), US 1316 (grosime de 0,7 -0,5 cm) este formată dintr-un lut verzui cu nuanţe gălbui (US 1317) şi galben cenuşiu, nisipos (US 1316). Acestea sunt suprapuse de două niveluri ocupaţionale brun-negricioase, omogene, cu urme organice şi carbonaţi (US 1315 şi US 1314), având fiecare o grosime de 1-1,5 cm, uneori sub 0,5 cm.

Şi în colţul de SE al camerei (St. 7), a fost înregistrată o succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale (US 1308= 1306) din lut verzui amestecat cu bucăţi foarte mici de chirpici ars şi cărbune, dar şi un nivel de depuneri menajere, de-a lungul peretelui de E (US 1307) şi o nivelare a suprafeţei realizată dintr-un lut cenuşos maroniu (US 1305).

Ultimele refaceri ale podelei sunt reprezentate de US 7703- două podele şi două niveluri ocupaţionale, a cărui grosime totală variază între 2 - 3,5 cm şi de US 1265, o altă succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale ce conţin diverse resturi menajere: cenuşă, cărbune, oase, resturi organice.

Posterioară acestei ultime secvenţe de podele este o depunere menajeră (US 1573-sediment brun-cenuşos, pigmentat cu cenuşă, cărbune, oase şi resturi organice), suprapusă de nivelul de distrugere al locuinţei. Această situaţie nu este o excepţie la Borduşani, practic ea confirmând faptul că locuinţa nu a fost abandonată rapid ci că, foarte probabil într-o perioadă în care pereţii, cel puţin parţial, mai existau în elevaţie, a fost utilizată pentru depunerea unor resturi menajere.

Utilizarea structurii de combustie C. 1 continuă şi în această etapă a evoluţiei locuinţei, resturile de cenuşă, cu numeroase fragmente ceramice, cărbune şi oase de peşte, rezultate probabil în urma folosirii acestuia fiind şi acum depozitate de-a lungul peretelui de E (US 1545).

Interpretarea datelor stratigrafice permite afirmaţia conform căreia distrugerea pereţilor SL 19 pare să se fi făcut în două etape: I- US 2119, II- US 1223= 1283= 1280= 1001= 1304= 3156 (St. 42). US 2119, degradarea peretelui C. 7, este constituită dintr-un sediment siltic galben verzui, cu urme vegetale.

În cursul cercetărilor din campania 1994, în zona martorului vestic al St. 12, în nivelul de distrugere a fost observată o alveolare umplută cu deşeuri menajere. În general, resturile pereţilor dărâmaţi în unele porţiuni ating grosimi de 25 cm. Conţin numeroase resturi vegetale, trestie şi/sau papură (prelevări 1994). De menţionat faptul că în unele microzone, imediat sub nivelul de distrugere, apare o lentilă de resturi menajere (în St. 12- US 1573, în St. 7- US 1307), rezultatul probabil, al depozitării gunoaielor pe această suprafaţă atunci când locuinţa fusese dezafectată definitiv.

Nivelul de distrugere final al SL 19 este reprezentat de US 1223= 1283= 1280= 1001= 1304, lut nisipos, cu nuanţe ce variază de la galben la galben-verzui şi portocaliu, cu resturi vegetale în compoziţie, conţinând sporadice fragmente de ceramică, oase, cărbune şi lentile de cenuşă (US 1001).

Camera de vest

Din punctul de vedere al dimensiunilor aceasta este mai mică, fiind localizată în colţul de SE al st. 42, în caroul B7, A7. Aflându-se la limita de N a suprafeţei cercetate, într-o zonă puternic deranjată de bioperturbări, aceasta s-a păstrat pe o suprafaţă mică, de cca. 7 m². Ea este delimitată în partea de E de peretele interior C. 404 (US 3276), la V de peretele C. 437, iar la S de peretele C. 437=C. 7 (C. 437 a fost înregistrat pe latura de S şi V a locuinţei). În suprafaţa cercetată, latura de N a camerei nu a mai putut fi precizată ea fiind situată iniţial într-o zonă actualmente distrusă a tell-ului.

Referitor la limitele vestice şi sudice ale acestei camere precizăm că informaţiile rezultate în urma săpăturii din campania 2011 au condus la rectificarea acestora.

Astfel, pe limita de S a fost pus în evidenţă un rest de perete (C. 437- US 7510), aflat în prelungirea C. 7 din St. 6 şi 7, cu care a şi fost echivalat, renunţându-se la ipoteza formulată în campania 2009, conform căreia C. 276 ar fi reprezentat o parte a şanţului de fundaţie al peretelui de S. În acest caz, menţionăm că C. 276 nu aparţine SL 19, el fiind un şanţ posterior acestei locuinţe, aflat însă foarte aproape de traseul C. 437.

Tot în campania 2011 a fost identificat şi peretele de V care a primit acelaşi număr de complex ca şi cel de S- C. 437, având o grosime de 9-10 cm, fiind construit dintr-un lut cenuşiu-verzui, cu o structură compactă (US 7510).

Încă o precizare pe care trebuie să o facem se referă la secvenţele constructive ale podelelor camerei. Dacă nivelul pe care s-a oprit demontarea acestora în anul 2009 sugera existenţa a două secvenţe constructive (I: US 3268, 3284, 3283, 3282, 3281 şi II: US 3280, 3278, 3277, 3275, 3274), la finele campaniei 2011 s-a revenit asupra acestei scheme evolutive în încercarea de a o completa cu noile date obţinute în urma săpării altor serii de podele şi ocupaţionale interioare.

Subliniem totodată faptul că cercetarea integrală a camerei mici a SL 19 se va definitiva, probabil, în campania 2012, deoarece nu am ajuns pe ,,patul de amenajare" surprins în camera mare în plan şi în profilul creat de marginea săpăturii în camera mică.

Stabilirea secvenţelor constructive ale podelelor a ridicat problema alegerii unui criteriu de departajare a acestora. În această situaţie s-a hotărât ca secvenţele să includă succesiuni de refaceri punctuale urmate de refaceri totale ale podelei din camera mică.

Astfel, începând de la nivelul pe care s-a oprit demontarea anul acesta (US 7513) şi până la distrugerea finală a locuinţei, au

https://biblioteca-digitala.ro

fost definite 12 secvenţe stratigrafice ce sunt parte a celor trei faze de refacere prezentate mai sus.

C. 274

C. 274 reprezintă o structură de combustie descoperită în campania arheologică a anului 2004, în st. 42, caroul A7, la adâncimea de -2,50 m.

Cuptorul aparţine SL 19, fiind localizat în colţul de SV al camerei mici şi are o formă aproximativ pătrată, ocupând o suprafaţă de cca. 1,40/1,55m.

Demontarea acestuia a început în campania 2009, continuând şi în 2010, iar în anul 2011 a fost realizată diagrama stratigrafică cu ajutorul căreia au fost delimitate fazele constructive ale sale.

Menţionăm că C. 274 nu a fost săpat integral, rămânând nedemontat ,,patul de amenajare" pe care acesta a fost construit (US 7484), precum şi primul perete al cuptorului (US 7480). Evoluţia sa prezintă şase faze constructive.

Locuinţa nr. 50 (SL 50)

Vestigiile acestei locuinţe de suprafaţă, neincendiată, au fost descoperite în Zona β, respectiv în sectoarele 32-33-38 şi 39 fiind identificate prima dată în campania 2004. A fost afectată de şanţurile de fundaţie aparţinând construcţiilor posterioare (C. 292, C. 283, C. 289, C. 321, C. 265, C. 301, C. 280, C. 286, C. 303, C. 304, C. 311), ceea ce a impietat asupra stării de conservare, aceasta explicând şi faptul că resturile pereţilor (C. 293, C. 305, C. 306, C. 315), nu au putut fi observaţi integral pe tot traseul lor. În consecinţă şi suprafaţa calculată a locuinţei este aproximativă, cifra obţinută fiind totuşi foarte apropiată de valoarea sa reală.

Sistemul de construcţie este cel bine cunoscut în tell-ul de la Borduşani, respectiv din schelet de rezistenţă de lemn peste care a fost pus lut amestecat cu vegetale mărunţite.

Locuinţa avea o orientare NNE - SSV, suprafaţa totală ocupată fiind de cca. 68 mp (10,6 x 6,4 m)

Prezenta două compartimente (camere), situate una în continuarea celeilalte, inegale din punctul de vedere al suprafeţei, dispuse în ax şi separate de un perete interior (C. 306).

Prima dintre acestea (camera mică), avea dimensiunile de 6,4 x 3,4 m ocupând o suprafaţă de 21,7 mp. Cea de a doua, (camera mare), era afectată de distrugerea zonei nordice a tell-ului (unde apar numeroase şi ample bioperturbări), având dimensiunile de 6,4 x 7,2 m, ocupând o suprafaţă de cca. 46 mp.

Accesul se făcea prin intrarea de pe latura scurtă, sudică (zona respectivă fiind afectată de C. 289 care este posibil să fi fost rezultatul unei recuperări a lemnului ce făcea parte din structura de rezistenţă a intrării). Accesul din camera mică (situată în suprafeţele St. 32, 33) în camera mare (St. 38, 39 şi parţial 32, 33) se făcea printr-o intrare aflată în ax cu intrarea în locuinţă. Perturbările stratigrafice posterioare ne-au împiedicat până în prezent să observăm detali imai precise. Dar, cercetarea nefiind încheiată sperăm să putem obţine date mai precise privind această trecere/uşă.

Corelarea datelor stratigrafice obţinute până în prezent ne permite să afirmăm că în perioada de timp corespunzătoare utilizării SL 50 aceasta se învecina la sud cu C. 379 (zonă de pasaj între două şiruri de locuinţe), la vest cu C. 332 (zonă de pasaj pe care o împărţea cu SL 47 si SL 54), la NV cu C. 390 (posibilă anexă a SL 53), în zona de N (marginea actuala a tell-ului). Precizarea limitei de est ca şi a relaţiilor de contemporaneitate cu alte complexe este greu de precizat deoarece zona este afectată de două şanţuri paralele de mari dimensiuni (C. 283, C. 292) ce deconectează din punct de vedere stratigrafic SL 50 de zona estică.

SL 50 a fost suprapusă de către SL 43 (locuinţă neincendiată) şi a fost construită peste resturile SL 56 (la fel, locuinţă neincendiată). Remarcăm în acest caz că situaţia nu a fost identică pe întreaga suprafaţă. Astfel dacă în zona camerei mici ea suprapune imediat resturile locuinţei precedente, în cazul suprafeţei pe care a fost construită camera mare (cea de a doua), s-a observat că între resturile SL 56 şi US-urile constructive ale SL 50 se interpunea o consistentă depunere menajeră, posterioară primeia. Această situaţie are semnificaţia existenţei unei perioade de timp, dificil de evaluat acum, între momentul distrugerii definitive a SL 56 şi construirea SL 50. Deocamdată nu putem preciza dacă această situaţie corespunde cu microtoprafia suprafeţei în momentul construirii SL 50 sau dacă nu a fost rezultatul unei îndepărtări parţiale, dintr-un motiv sau altul, a deşeurilor menajere.

Camera mică

După săparea şanţurilor de fundaţie C. 325 şi C. 403 şi ridicarea pereţilor C. 293, C. 306 şi C. 305 în camera mică a fost construită podeaua (US 7238= 4175) utilizând ca pat de amenajare nivelarea distrugerii SL 56. Foarte curând după aceea (datorită tasării nivelului de distrugere a SL 56) a fost depus un pat de amenajare (US 7234 = 4169) cu o grosime ce variază de la 4 cm. la 8 cm. Peste acest pat de amenajare a fost construită podeaua (US 7216 = 4172) şi refacerea (US 7237 = 4167) de remarcat că până în acest moment camera mică a SL 50 a funcţionat fără o structură de combustie (posibil ca această perioadă de utilizare a SL 50 să corespundă sezonului cald).

Ulterior acestui moment a fost construită vatra (C. 313), în colţul de SV al camerei. Urmează o serie de podele şi refaceri ale acestora (US 7231, 7224= 4824, 7222, 7221, 7220, 4547) şi ocupaţionalele aferente (US 7232, 7229 = 4267, 7223 = 4825, 7217 = 4826, etc.).

Spre sfârşitul perioadei de utilizare a SL 50, camera mică va suferi modificări în sensul că vatra (C. 313), este abandonată fiind suprapusă de o serie de US-uri ocupaţionale interioare (US 4545 = 3594, 3595). O gropă (C. 434) va secţiona zona de N a C 313, aceasta fiind utilizată (judecând după aspectul US-urilor componente dar şi conform umpluturii sale), ca structură de combustie provizorie. Odată cu momentul abandonării vetrei podelele nu mai sunt refăcute în această cameră.

Stratigrafic US-urile ce reprezintă această situaţie sunt acoperite de distrugerea locuinţei. Procesul acesta este mai curând unul de degradare treptată, cu cel puţin două perioade consecutive, ultima fiind mai amplă şi definitivă (US 3852, 3483).

Camera mare

Observaţiile stratigrafice minuţioase au permis reconstituirea succesiunii operaţiunilor efectuate cu scopul construirii locuinţei. După ridicarea pereţilor (C. 293, C. 306, C. 315) primul moment constructiv (nu ne referim aici la şanţurile de fundaţie deoarece ele nu au fost încă cercetate), în camera mare este marcat de construcţia miezului vetrei C. 296, acesta fiind urmat de construcţia primei podele (US 4856 = 7247 = 4858 = 4881 = 6055 = 6057). Atât miezul vetrei cât şi prima podea au fost ridicate peste cea ce pare a fi nivelarea unor depuneri menajere (US 4889 = 4896).

În continuare evoluţia camerei mari este relativ constantă. Prima podea fiind suprapusă de trei refaceri, consistente (US 4855 = 4857 = 4878; 4854 = 4556 = 4922 = 4872 = 4860 = 4643 = 4523; 4521 = 4642 = 3591), cu refaceri parţiale şi nivelurile lor ocupaţionale.

Cele mai importante modificări survin după realizarea penultimei podele (US 4922 = etc.). Peste această podea fiind construită o laviţă (C. 314), de-a lungul peretelui de E al SL 50 precum şi faza a III-a a C. 296.

După acest moment nu mai intervin modificări importante în camera mare până în momentul distrugerii locuinţei.

Distrugerea SL 50 a acoperit integral suprafaţa acesteia precum şi partea estică a C. 322.

C. 313- structură de combustie în camera mică a SL 50.

C. 313 era poziţionat în colţul de SE al camerei mici a SL

https://biblioteca-digitala.ro

50. Cea mai mare parte a vetrei se afla în sectorul 32 şi în martorul de vest al acestuia, în St.33 se afla doar o mica parte a acestuia (lipiturile de pe latura de V).

Pe axul de N-S = 1,40 m, iar pe axul E-V datorită C. 292 s-au păstrat aproximativ 0,60 m, însă putem presupune o lăţime de aproximativ 1,20 m. Iniţial s-a considerat că C. 313 reprezintă resturile unui cuptor însa în urma observaţiilor din timpul demontării a rezultat că C. 313 reprezintă o vatră cu gardină pe cel puţin două din laturi (S şi V). Pe latura de N nu există nici un element constructiv care să ne indice o gardină sau eventual perete sau cupola, iar latura de E este secţionată de C. 292. Astfel păstrându-se aproximativ 50% din suprafaţă iniţială a C. 313.

Vatra C. 313 a fost construită după ce în prealabil în camera mică a SL 50 podeaua fusese refăcută o dată (US 7238 = 4175 şi 7237 = 4172). În prima fază peste podeaua (US 7237 = 4172) a fost construit miezul vetrei (US 7235 = 4085), apoi a fost ridicată gardina (US 7244 = 4277) pentru latura de S şi pentru cea de V.

C. 313 are un număr de 7 refaceri ale părţii active (US 4804, 4807, 4815=4813=4809, 4816, 4817, 4818, 4819) şi trei utilizări (cenuşă) US 4806, 4808, 4820.

De asemenea pe latura vestică au fost surprinse trei lipituri ale gardinei (US 7230, 7226, 7225).

Spre finalul utilizării SL 50, C. 313 a fost abandonată fiind suprapusă de către o serie de niveluri ocupaţionale interioare (US 3594, 3595). La scurt timp după abandonul C. 313 a survenit şi distrugerea SL 50.

Posibil ca în perioada de abandon a C. 313, C. 434 să fi fost utilizată ca structură de combustie provizorie.

Vatra din camera mare a SL 50 – C. 296

C 296- structura de combustie din camera mare a Sl 50, era poziționată în colţul de NE al camerei. Pe axa N-S la baza avea lungimea de 1,40 m, la partea superioară 1,20 m. Inițial C. 296 s-a considerat a fi un cuptor pe baza observaţiilor făcute în profilul creat de C. 283. In campania 2011 s-a constatat (la demontare) că de fapt este o vatra cu gardină pe latura de nord. Datorită condiţiilor de conservare sistemul constructiv pe latura de est nu a putut fi determinat deoarece acea latura este secţionata de C. 283. În evoluţia sa au fost determinate trei faze constructive.

În campania 2011 a fost demontat C. 296 până la nivelul miezului vetrei (US 4887).

Complexul 394

Iniţial s-a considerat că este tot o zonă de deşeuri menajere, tip de complex cunoscut. Ulterior, datorită observaţiilor din cursul săpăturii a fost folosită denumirea de spaţiu comun, urmând ca la încheierea cercetărilor să se poată modifica sau nu.

Complexul a fost definit în campania arheologică din anul 2009 în Sβ şi Sγ, sectoarele 31-32-37-38. Adâncimea la care s-a descoperit este cuprinsă între -2,84-3,26 m (St.38, □ D_3). Suprafaţa maximă estimată în această campanie este de 11,5 x 6,5m (74,75m^2) formându-se între SL-urile nr. 42, 19 şi 50 şi a fost acoperit de resturile SL 33.

În St. 37 la nivelul fazei I se remarcă faptul că US-urile săpate nu conţineau şi coprolite de animale comparativ cu cele din faza a II-a. În general, sedimentele s-au acumulat pe suprafeţe mici cuprinse între 0,80-1,00 mp. Grosimea sedimentelor variază între 1-2 cm şi 3-5 cm. Conţin predominant valve de scoici sparte, uneori întregi şi fragmente ceramice de dimensiuni mici şi medii. Materialele respective se găseau în cea mai mare parte în poziţie verticală. De asemenea, se remarcă numărul foarte mic de resturi osteologice. În cele mai multe dintre US-urile săpate acestea nu au fost descoperite.

S-a observat şi faptul că dintre US-urile săpate care aparţin acestei faze doar câteva conţineau şi fragmente ceramice în număr destul de mic comparativ cu US-urile din faza a II-a cercetată în campania din anul 2009.

O problemă deosebită care nu a putut fi rezolvată satisfăcător în cursul acestei campanii are în vedere extensia spaţială a acestui complex care în sine reprezintă un moment important în înţelegerea structurării spaţiului în cadrul acestui moment al locuirii gumelniţene de pe tell-ul de la Borduşani-Popină. Cercetările din campania acestui an au permis numai evidenţierea limitei de est a sa. În această zonă s-a putut observa existenţa unei zone de pasaj care corespundea unei structurări a spaţiului ce conservă delimitările impuse de existenţa unor spaţii construite anterioare dar şi foarte probabil contemporane. Faptul că aceasta a fost suprapusă de SL 33 oferă un argument în plus în sensul definirii acestei dinamici a evoluţiei spaţiului în zona respectivă de-a lungul mai multor secvenţe ocupaţionale.

Foarte probabil structura spaţială a acestui spaţiu (în acest caz C. 394), înconjurat de zone de pasaj evidenţiază o anumită continuitate a structurării spaţiului într-un interval de timp ce deocamdată este încă dificil de precizat. În schimb, utilizarea diverselor module spaţiale cunoaşte variaţii semnificative. Astfel, judecând prin prisma caracteristicilor sedimentelor studiate, C. 394 pare să fi funcţionat ca un spaţiu comun, foarte posibil utilizat de familiile din jur, în mod cert nu de către toate familiile din aşezare. Interesant este faptul că, în stadiul actual al datelor existente, foarte probabil, acest spaţiu a fost delimitat şi rezervat unei utilizări specializate. Existenţa unor zone de pasaj, cel puţin pe laturile de est şi de nord, se poate constitui drept un argument în acest sens, sub rezerva confirmării acestei situaţii de cercetările viitoare.

Analiza comparativă a US-urilor cercetate şi mai ales a situaţiilor stratigrafice demonstrează o anumită variabilitate a funcţionalităţii acestui spaţiu. Frecvenţa scăzută a coproliţilor din US-urile ce au putut fi atribuite fazei I a complexului sugerează această situaţie.

Mai mult, adăugăm aici, diferenţierile compoziţionale şi de facies a celor cercetate spre limitele de est şi de sud şi care-şi păstrează caracteristicile zonelor de pasaj şi astfel se constituie în argumente în favoarea acestei ipoteze.

Zona de pasaj C. 379

Aceasta este o zonă de pasaj între două şiruri de locuinţe, prezentând o orientare ESE-NVN şi o înclinare generală preponderent nord-sud. Straturile ce-l compun sunt tipice pentru acest tip de complexe la Broduşani, având US-uri alternante cu un conţinut ce poate prezenta foarte multe componente organice ce demonstrează utilizarea lor şi pentru depunerea unor resturi menajere cu altele compuse preponderent din argilă, mai rar loess, cu foarte puţine astfel de componente (US. 7201, 7202, 7203, 7204, 7205, 7206, 7207, 7208, 7209, 7210, 7211). Această variabilitate a compoziţiei demonstrează o utilizare polivalentă a spaţiului. Aglomerările, prezente uneori, de diferite materiale, resturi de materiale de construcţie, sau oase, coproliţi, etc. se constituie în argumente suplimentare în acest sens. Grosimile, variabile şi ele ridică în schimb alte probleme privind intensitatea activităţilor antropice care le-au generat dar şi sau mai ales intervalul de timp în care acumulările respective s-au format. Studierea lor cu atenţie se dovedeşte a fi una dintre modalităţile cele mai eficiente de studiere a unor detalii privind economia, tipul de gestiune a resurselor dar şi intervalele de timp în care au fost folosite şi mai ales cum.

Utilajul litic

În cazul utilajului piatră-silex au fost descoperite şi inventariate un număr de 98 de piese din care 88 de silex (90%), restul de 10, de piatră (10%).

Din punct de vedere tipologic utilajul de silex este compus din lame (24 de exemplare, cele mai multe fragmentare reprezentând o pondere procentuală de 27% dacă avem în vedere totalitatea pieselor de silex), gratoare (4 exemplare cu o pondere de 4,54%), percutoare

https://biblioteca-digitala.ro

(4 exemplare cu o pondere de 4,54%) şi un topor fragmentar. Acestora li se adaugă 55 de aşchii, cu o pondere statistică de 62,5% din totalul pieselor de silex.

O menţiune aparte se poate face în cadrul acestei prezentări primare referitor la lamele de silex. În cazul acestora se remarcă o pondere de cca. 67% a fragmentelor meziale (16 piese) în timp ce fragmentele proximale, 6 exemplare au o pondere de 25%. Foarte puţin reprezentate în acest lot sunt cele distale, numai două exemplare, care astfel au o pondere de numai 8,33%. Un singur fragment, proximal, a fost descoperit în C. 394.

În ceea ce priveşte aşchiile, din totalul de 55 de exemplare, 38 dintre acestea provin din C. 394, având deci o pondere de 69% din totalul aşchiilor descoperite în această campanie. Această situaţie credem că este concludentă în cadrul definirii caracterului acestui complex, respectiv un spaţiu în care au fost efectiv aruncate resturile rezultate din prelucrarea silexului, foarte probabil a reparării uneltelor. Desigur că această observaţie urmează a fi verificată de studiul tehnologic ce urmează a fi realizat.

IMDA

În această campanie a fost descoperit un număr de 30 piese, întregi (10 exemplare) şi fragmentare (20 exemplare). Din punctul de vedere al materiei prime utilizate se poate observa că ponderea osului este egală cu cea a cornului, respectiv câte 15 piese în cadrul fiecărei categorii.

Analiza primară din punct de vedere tipologic demonstrează în schimb o mai mare varietate, rămânând evidentă utilizarea specializată a fiecărui tip de materie primă pentru realizarea unor unelte specifice. Astfel din corn au fost realizate un topor-ciocan (fragmentar), o piesă intermediară, vârfuri (4 exemplare dintre care unul întreg), restul fiind o eboşă, o plachetă şi baghete demonstrând prelucrarea cornului în aşezare, situaţie de altfel confirmată şi de cercetările anterioare.

Din os au fost lucrate dălţi (6 exemplare din care 4 întregi), împungătoare (4 exemplare din care un singur exemplar întreg), un mâner fragmentar, un lustruitor, restul de 4 piese fiind fragmente de unelte.

Raport sedimentologic

În campania de cercetări arheologice din anul 2011 a fost analizată din punct de vedere sedimentologic locuinţa SL 50, pe profilele martorilor stratigrafici din sectoarele 32 şi 38.

În sectorul 32, în camera sudică, succesiunea studiată este alcătuită din trei niveluri de podea de chirpici fin, cu grosime centimetrică, realizate din sedimente cu textură siltică, omogene, compacte, de culoare cenuşiu deschis şi brun gălbui, cu amprente feruginoase verzui, interstratificate cu niveluri ocupaţionale cu grosime milimetrică, ce conţin granule fine de cărbune şi cenuşă şi o lentilă fină de cenuşă (US 4828-4827-4826-4825-4824). Baza acestei succesiuni este reprezentată printr-un nivel cu structură granulară, ce conţine abundente granule de chirpici ars şi de cărbune, cu dimensiuni sub-centimetrice, interpretat ca un pat de amenajare realizat în prima etapă de construcţie a locuinţei. În această zonă au fost prelevate trei eşantioane micromorfologice (S1-S3).

La N de şanţul de fundaţie al peretelui interior, în camera nordică, a fost studiată o succesiune alcătuită din trei niveluri de podea cu grosime centimetrică, omogene, de culoare cenuşiu deschis, ce se diferenţiază foarte puţin prin microstructură (US 4854-4855-4856), ce prezintă la partea superioară un nivel ocupaţional microstratificat (3590). În această zonă a fost prelevat un eşantion micromorfologic (S4).

În sectorul 38, a fost observată, de asemenea, o succesiune alcătuită din trei niveluri de podea de culoare brun cenuşiu şi cenuşiu deschis (US 4858-4857-4922), ce includ niveluri ocupaţionale cu structură granulară fină, cu grosime milimetrică, de culoare brun închis sau cenuşiu închis. La partea superioară a acestei succesiuni se observă acelaşi nivel microstratificat (US 3590). În această succesiune a fost prelevat un eşantion micromorfologic (S5).

În vecinătatea vetrei situate în această cameră, a fost observată o succesiune foarte fin stratificată, ce include frecvente niveluri de lutuieli ale podelei şi niveluri ocupaţionale fine, ce conţin cărbune şi cenuşă. Într-o altă zonă din vecinătatea vetrei (carourile D4-D5), a fost observată o succesiune de podele şi niveluri ocupaţionale dure, cimentate, cu frecventă cenuşă şi cărbune fin. În fiecare din această zonă a fost prelevat câte un eşantion micromorfologic (S6, S7).

Analiza micromorfologică a succesiunilor de construcţie, amenajare şi utilizare din cele două camere ale locuinţei cercetate poate aduce informaţii importante asupra condiţiilor de formare, din punct de vedere al activităţilor umane şi a condiţiilor de mediu asociate.

De asemenea, a fost continuată înregistrarea stratigrafică a profilului magistral (sudic) în sectorul 32, fiind evidenţiate principalele tipuri de unităţi sedimentare întâlnite: niveluri de construcţie şi amenajare corespunzătoare diferitelor structuri antropice, niveluri de locuire situate în interiorul sau în exteriorul structurilor construite (inclusiv niveluri de deşeuri şi niveluri compactate din zone de pasaj), niveluri de distrugere şi nivelări. În acest context, au fost observate importante variaţii laterale de facies, ca şi de grosime a unor niveluri arheologice, în raport spaţial cu nivelul de distrugere al unei locuinţe.

În cazul locuinţei SL 50, cercetată în suprafaţă, au fost observate importante fisuri datorate, foarte probabil, compactării diferenţiate pe nivelul de distrugere al locuinţe incendiate din baza acesteia.

Raport arheozoologic

În această campanie s-a continuat cernerea sedimentului arheologic din următoarele complexe arheologice (C. 379 şi 394). S-au cernut sub jet de apă circa 1000 litri de sediment în urma cărora au fost descoperite resturi faunistice, de vegetale (seminţe şi cărbuni), coproliţi, ceramică, material litic, etc.

Materialul faunistic a fost triat pe teren în proporție de 100%, fapt ce a dus la identificarea arheozoologică a numeroşi taxoni: moluşte, crustacee, peşti, reptile, păsări şi mamifere. Într-o statistică primară, resturile de peşti şi moluşte predomină, ele fiind urmate la mare distanţă de cele de mamifere. S-au identificat primar: 5 taxoni de moluşte, 11 specii de peşti, 2 specii de reptile şi peste 14 specii de mamifere. Toate aceste fragmente prezintă caracteristicile unor deşeuri menajere: urme de taiere - de dezarticulare şi de descărnare, urme de dinţi (de carnivore, probabil câini), urme de ardere, etc.

In paralel s-au studiat si resturile faunistice provenite din alte structuri. Astfel materialul provenit din locuințele SL 18, 19, 42 şi 50 este destul de modest. Moluşetele sunt cele mai bine reprezentate urmate de mamifere şi peşti. Dintre mamifere predomină animalele domestice precum vita domestică şi porcul.

În 17 complexe arheologice au fost identificate un număr de 1459 resturi faunistice. Şi aici ca număr de resturi predomină moluştele urmate de mamifere şi apoi de peşti.

Dintre moluşte au fost identificate cele trei specii de Unio (U. pictorum, U tumidus, U. crassus), scoica de lac (Anodonta sp.), câteva cochilii de Dreissena şi alte câteva provenind de la gasteropodul Viviparus. O analiză detaliată a complexului C417 ne-a permis şi stabilirea speciei dominante în cadrul genului Unio. Acesta este U. tumidus cu un procent de 62% urmat de U. pictorum cu 30% şi apoi de U. crassus cu 8%. Dimensiunile indivizilor de Unio se încardeaza în categoria celor medii spre mari. O comparaţie cu un eşantion actual prelevat din Dunăre de la Hârşova ne arată că nu există mari diferenţe dimensionale între acestea.

Peştii prezenţi în acest eşantion sunt: sturioni, ştiucă (Esox lucius), plătică (Abramis brama), crap (Cyprinus carpio), babuşcă

https://biblioteca-digitala.ro

(Rutilus rutilus), lin (Tinca tinca), somn,(Silurus glanis) şi şalău (Sander lucioperca). Cele mai multe resturi aparţin somnului (84) şi crapului (39). Celelalte specii sunt reprezentate de un număr de resturi ce nu depăşeşte 10 resturi.

Ţestoasa de apă (Emys orbicularis) este prezentă cu 3 returi provenind de la carapace iar păsările cu doar 4 resturi.

Pentru mamifere au fost identificate un număr de 289 fragmente din care determinate 168 (58%). Ca şi în eşantionul precedent mamiferele domestice sunt dominante cu 97% din totalul resturilor determinate. Dintre domestice ierarhia se menţine, pe primul loc fiind vita domestică urmata de porc şi ovicaprine şi în final de câine. Mamiferele sălbatice cerbul, căpriorul, mistreţul şi bursucul sunt prezente doar cu câte un rest.

Au mai fost studiate materiale faunistice provenind de la alte 50 unităţi stratigrafice ce au însumat 3024 resturi (tabel 1). Doar două unităţi numără peste 200 resturi: US. 7234 şi US. 6011 (217 şi respectiv 405 resturi). Şi în acest lot moluştele sunt dominante ca număr de resturi (2060) urmate apoi de peşti (497) şi mamifere (449). Dacă spectrul specific este acelaşi la moluşte, la peşti se mai adăugă doar prezenţa avatului (Aspius aspius). Mamiferele domestice rămân şi în acest eşantion dominante iar la sălbatice mai menţionăm resturile provenind de la calul sălbatic, castor şi iepure.

Şi aceste eşantioane studiate demonstrează că locuitorii aşezării exploatau în mare măsură resursele din mediu înconjurător şi se bazau în alimentaţia carnată pe exploatarea animalelor domestice. Vânătoarea, pescuitul şi culesul moluştelor completau hrana locuitorilor de pe situl de la Popina Borduşani.

Anexa 1

5. Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş

Punct: Grind

Cod sit: 106425.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 40/2011

Colectiv: Ioan Stanciu - responsabil (IAIA Cluj), Raul Cardoș, Marius Ardeleanu, Dan Pop, Dorian Ghiman - restaurator, Zamfir Şomcutean – conservator (MJIA Maramureş), Sorana Ardeleanu (UBB Cluj)

Localitatea Bozânta Mică este situată la 15 km vest de Baia Mare şi la 5 km nord-vest de drumul european E 58, între râurile Someş şi Lăpuş. Locul de hotar, numit de localnici Grind sau Grindul Alb, se găseşte în partea nord-vestică a localităţii, spre Arieşu de Câmp, la circa 150 m vest de malul stâng a Lăpuşului şi la 1,2 Km sud-est de confluenţa acestuia cu râul Someş. În acest punct, cu prilejul mai multor cercetări de suprafaţă, prima dintre ele efectuată de dr. Ioan Stanciu în anul 1992, au fost descoperite numeroase fragmente ceramice datând din epoca bronzului, epoca romană şi medieval timpurie[1].

Proiectul de cercetare arheologică a sitului de la Bozânta Mică "Grind" a fost iniţiat, în anul 2008, de MJIA Maramureş în colaborare cu IAIA Cluj şi are ca principale obiective cercetarea integrală a sitului, salvarea, protejarea, conservarea, restaurarea şi valorificarea complexă a rezultatelor toate acestea urmând să contribuie la mai buna cunoaştere a epocii bronzului, epocii romane şi perioadei medieval timpurii din bazinul inferior a Lăpuşului. În anul 2008 a fost întocmită documentaţia tehnică şi ridicarea topografică, săpăturile arheologice propriu-zise au început în 2009[2] şi au fost continuate şi în anul următor, finanţarea fiind asigurată din fondurile MJIA Maramureş.

În anul 2011 a avut loc ce-a de-a treia campanie de săpături arheologice. Au fost trasate şi cercetate trei secţiuni (S I/2011, S II/2011 şi SIII/2011) şi cinci casete (C 1 – C 5). În funcţie de necesităţile cercetării arheologice s-a deschis şi C 3a, C 4a, C 4b şi C 5a; toate secţiunile şi casetele însumând 144,75 m^2. C 1, C 2 şi C 3 au fost trasate de la sud spre nord, cu un martor stratigrafic între ele de 0,5 m, având fiecare dimensiunile de 4 x 4 m. Pentru cercetarea integrală a Cpl. 08, în jumătatea nordică, pe latura estică a C 3, a fost deschisă caseta C 3a, cu dimensiunile de 2,3 x 1 m. C 4 a fost trasată la 25 m spre nord de C 3, cu dimensiunile de 4 x 4 m. Pentru cercetarea integrală a Cpl. 04, pe latura vestică a C 4, a fost deschisă o casetă de 1,50 x 1,05 m, denumită C 4a şi despărţită de C 4 de un martor stratigrafic de 20 cm, care ulterior a fost îndepărtat. Pe latura nordică a C 4 şi C 4a, pentru cercetarea integrală a Cpl. 04, 07 şi 10, a fost deschisă caseta C 4b cu dimensiunile de 6 x 1,15 m, cu un martor stratigrafic între ele de 0, 15 m. C 5 a fost trasată la nord de C 3, cu un martor stratigrafic de 0,5 m cu dimensiunile de 6 x 4 m şi orientare E-V. S I/2011 a fost trasată la nord de C 5, orientată N-S, cu dimensiunile de 7,5 x 1,5 m. S II/2011 s-a trasat la sud de C 4, în prelungirea laturii estice, cu un martor stratigrafic de 1 m şi la nord de S I/2011, în prelungirea acesteia, cu dimensiunile de 10 x 1,5 m. În capătul nordic al S II/2011, pe latura estică, pentru cercetarea integrală a Cpl. 05 s-a deschis caseta C 5a, cu dimensiunile de 1,5 x 1 m. S III/2011 s-a trasat la vest de S II/2011, cu un martor stratigrafic de 0,20 m (ulterior desfiinţat) şi dimensiunile de 5,50 x 1,50 m. În partea nordică a S III/2011 se află C 4, cu un martor stratigrafic de 2 m, ulterior desfiinţat.

Situaţia stratigrafică se prezintă în felul următor: sub un strat vegetal de câţiva centimetri (0,03-0,05 m), urmează stratul arabil, nisipos, de culoare cafenie (grosime medie 0,30-0,35 m). De la 0,40 m adâncime urmează un strat nisipos, cu pietricele de culoare cafeniu închis, după care, de la 0,70 m adâncime urmează sterilul arheologic, format dintr-un nisip fin de culoare gălbuie. În campania din 2011 nu s-a identificat un strat de cultură corespunzător complexelor arheologice descoperite.

În cursul cercetărilor arheologice au fost identificate şi cercetate 12 complexe arheologice. Din epoca bronzului nu a fost identificat nici un complex arheologic, puţinele fragmente ceramice descoperite, dintre care unele decorate cu motive specifice culturii Suciu de Sus, faza a II-a au ieşit la iveală în stratul arabil. Epocii romane - Barbaricum (sec. II-IV p.Chr.) îi aparţin 9 complexe arheologice constând din şapte gropi rectangulare cu pereţii arşi (Cpl. 3-7, 10, 17) şi două puţuri/fântâni (Cpl. 2 şi Cpl. 8). Fragmentele ceramice sunt lucrate cu mâna (pastă grosieră, neuniform arsă, provenind în special de la oale, dintre care unul întregibil) şi la roată (ceramică fină, gri-cenuşie, provenind în general de la chiupuri). Evului mediu timpuriu îi aparţin două locuinţe (Cpl. 9 şi Cpl. 13) care conţineau un bogat inventar alcătuit din numeroase vase ceramice întregibile folosite pentru păstratul proviziilor dar şi pentru servirea mesei (oale) sau pentru gătit (tigăi de lut), lucrate la roată dar şi cu mâna. Unul din complexele cercetate (Cpl. 01) are atribuire culturală incertă (epocă romană sau evul mediu timpuriu).

Materialele arheologice, precum şi documentaţia se găsesc la MJIA Maramureş.

Note:

1. C. Kacsó, Noi descoperiri Suciu de Sus şi Lăpuş în nordul Transilvaniei, Marmatia 7/1, 2003, 109 nr.4 a, 135 nr.21, pl. 2/5/14; I. Stanciu, Descoperiri medievale timpurii din judeţele Satu Mare şi Maramureş. Date noi, observaţii şi opinii referitoare la ceramica medievală, Marmatia 7/1, 2003, 257, 279 nr.21/4; A. Matei, I. Stanciu,

https://biblioteca-digitala.ro

Vestigii din epoca romană (sec. II-IV p.Chr.) în spaţiul nord-vestic al României, Zalău – Cluj-Napoca 2000, 37 nr.29/47; D. Pop, Câteva consideraţii privind stadiul cercetării culturii Suciu de Sus şi a grupului Lăpuş, StCom SatuMare 22/1, 2005 (2008), 72 nr.22.

2. I. Stanciu, M. Ardeleanu, B. Bobînă, R. Cardoş, D. Pop, Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureş. Punct: Grind, CCA 2010, 35-36, nr. 7.

Abstract:

The village Bozânta Mică is situated at 15 km west of Baia Mare and 5 km north-west of DN 1C, between the Lăpuş and Someş rivers. The site, known in the archeological literature by surface researches, has been excavated for the first time in 2009. In 2011, during the third archaeological campaign, were dug three sections (S I/2011, S II/2011 and S III/2011) and five cassette (C 1 – C 5). Have been identified and studied twelve archaeological features: nine belonging to Roman period- Barbaricum (IInd-IVth century AD - Cpl. 02 – 08, Cpl. 10, 17), two belonging to the Early Middle Ages (Cpl. 09, 13). One of the archaeological feature investigated (Cpl. 01) is uncertain in terms of cultural assignment (Roman Age or Early Middle Ages period). Archeological research, particularly important for expanding knowledge about the history of this region, will continue in coming years.

6. Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu
Punct: Pod, Pădure – Școală și Tell

Cod sit: 101387.01, 101387.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 94/2011

Colectiv: Cătălin Bem – responsabil, Constantin Haită, Mihai Florea, Marian Tudoran (MNIR), Carmen Bem (INP), Andrei Asăndulesei (UAIC Iaşi), Alina Trif (U București)

Campania 2011 din Microzona Bucşani s-a desfăşurat sub semnul prelucrării primare a materialului arheologic recuperat din campaniile 2009-2011 din situl Bucşani Pod (cod LMI 2004GR-I-s-B-14766) şi ansamblul Bucşani Pădure – punctele Şcoală şi Pădure-Tell.

De asemenea, am urmărit verificarea arheologică a scanărilor magnetometrice din situl Bucşani Pădure-Tell, realizate în cadrul proiectului Chronos, în 2009 şi 2011.

În cazul sitului de la Bucşani Pod s-a pus în evidenţă colţul şanţurilor pentru palisade, în zona cercetată majoritar în campania 2010. S-au confirmat rezultatele obţinute anterior privind faptul că aceste şanţuri au fost săpate aproximativ pe acelaşi traseu, în general rectangular, cu colţuri rotunjite, săpate şi utilizate în timpul ultimei ocupări a tell-ului (Gumelniţa B1). Păstrează gropi ale foştilor stâlpi ai palisadelor, fără a conserva, însă, resturi de lemn sau cărbune. Au o lărgime mai mare la gură, dar nedepăşind 80 cm, pentru ca spre fund să se îngusteze brusc, numai pe o lăţime corespunzătoare diametrelor stâlpilor (maximum 35 cm). Sunt săpate în sedimente sterile (spre exterior) sau în sedimentele corespunzătoare N2 şi N3 (spre interior).

De asemenea, au fost înregistrate primar piesele arheologice (de altfel, din întreaga noastră cercetare a anului 2011), precum şi întregul material ceramic şi osteologic, toate depozitate acum la MNIR.

Trebuie să menţionăm suplimentar că, pe baza Certificatului de descărcare de sarcină arheologică emis de DCPN Giurgiu, constructorul podului peste Neajlov care afectează zona exterioară de locuire gumelniţeană şi zona de protecţie a tell-ului a început la 1 octombrie lucrările.

În ceea ce priveşte punctul Şcoală din cadrul ansamblului Bucşani Pădure, nu ne-a fost permis accesul pe suprafaţa sitului arheologic de către reprezentanţii şcolii generale din Bucşani. În schimb, am putut continua tamisarea (la ud) a umpluturilor a 128 de morminte, precum şi trierea sedimentului rezultat. Volumul de sediment sitat a depăşit, astfel, 3200 l. Raportul cantitate de muncă / rezultate este favorabil, măcar dacă ne gândim la piesele sau fragmentele de piese astfel recuperate. De asemenea, am finalizat spălarea, prelucrarea primară şi depozitarea întregului material arheologic (la MNIR).

În campaniile 2009 şi 2011, în cadrul proiectului cu finanţare PNCDI2, Chronos (contract 92101/1.10.2008), am procedat la scanarea magnetometrică a sitului Bucşani Pădure-Tell. Aşa cum au relevat toate scanările similare realizate asupra tell-urilor gumelniţene investigate în proiect, şi în acest caz a fost identificat traseul unui şanţ de delimitare.

Cercetarea arheologică s-a axat exclusiv pe identificarea propriu-zisă a acestui obstacol şi evidenţierea legăturilor stratigrafice cu depunerile antropice. Pentru aceasta, am procedat, în primul rând, la decaparea mecanică a trei secţiuni (S1-S3), a căror cercetare a vizat identificarea exhaustivă a nivelurilor naturale din baza grindului pe care s-a dezvoltat tell-ul.

În toate cele trei secţiuni au fost identificate două şanţuri de delimitare. Unul aparţine primului moment de locuire (Gumelniţa A2), dublat la exterior de un impresionant val/dig din sedimente naturale (o parte a acestora provenind din terasa înaltă a Neajlovului). Un al doilea şanţ de delimitare, de dimensiuni apreciabile, identificat şi în urma scanării magnetometrice, aparţine ultimului moment de locuire (Gumelniţa B1).

O structură care păstrează aproximativ acelaşi amplasament timp de cel trei secole (4200-3900 BC), aşa cum înclinăm să datăm locuirea din tell-ul de la Bucşani Pădure, este o succesiune de cel puţin trei şanţuri de fundaţie pentru palisade. Două aparţin primei locuiri, Gumelniţa A2, pentru ca cel de-al treilea să corespundă stratigrafic ultimului moment de locuire gumelniţean a tell-ului (Gumelniţa B1).

Situaţia arheologică a acestei staţiuni este, în mare parte, asemănătoare cu cea relevată de scanările magnetometrice şi, mai cu seamă, de cercetările noastre din tell-ul de la Bucşani Pod. Două comunităţi, separate temporal de un interval de cca. 200 ani, realizează aceeaşi lucrare de delimitare. În cazul tell-ului de la Bucşani Pădure – pentru ultimul moment ocupaţional, parţial, şanţul antropic de separare va fi ulterior suprapus de un meandru al Neajlovului. Aceleaşi câte două comunităţi realizează pe acelaşi amplasament – grosso modo – şanţuri de fundaţie pentru palisade. [Cătălin Bem]

Abstract:

As for Bucşani Pod site the previously obtained results, in what concerns the foundation trenches for palisades, were once again confirmed. The trenches were located on almost the same layout, generally rectangular shaped, with rounded corners, dug and used during the last habitation of the tell settlement (Gumelniţa B1). The holes of the former posts for palisades were still preserved, which is not the case for wood or charcoal remains.

In 2009 and 2011 campaigns, within PNCDI2 project Chronos (contract 92101/1.10.2008), Bucşani Pădure-Tell was electromagnetically scanned. As the similar scans on tell settlements investigated within the project showed, a enclosure was also identified.

Two enclosures were identified on all three sections

https://biblioteca-digitala.ro

researched in 2011 campaign. One trench belongs to the first habitation level (Gumelniţa A2), reinforced on its exterior side by an impressive bank made of natural sediments (some of them are from Neajlov river high terrace). A second trench of appreciable dimensions, identified also during the magneto-metrical scanning, belongs to the last habitation level (Gumelniţa B1).

7. Capidava, com. Topalu, jud. Constanţa [Capidava]

Punct: Cetate

Cod sit: 63063.1-12

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 105/2011

Colectiv: Ioan C. Opriş - responsabil, Gabriel Stoian, Florentin Munteanu (FIB), Alexandru Raţiu (MNIR), Zaharia Covacef, Tiberiu Potârniche, Cătălin Dobrinescu (MINAC), Zeno Pinter, Simona Maria Herlea (ULB Sibiu), Claudia Urduzia (MN Brukenthal), Anişoara Sion

Cercetările arheologice de la Capidava, cât şi operaţiunile de prelucrare a materialului arheologic rezultat şi de alcătuire a rapoartelor de cercetare s-au desfăşurat în campania 2011 pe durata lunilor iulie-octombrie. Rezultatele obţinute în acest an sunt notabile, chiar în condiţiile reducerii sensibile a finanţării săpăturilor arheologice şi de conservare primară din partea MCPN. În ciuda impedimentelor financiare generale, cercetările arheologice s-au desfăşurat la Capidava într-un ritm accelerat, acestora adăugându-li-se unele lucrări de conservare primară corespunzătoare, care au drept scop final protejarea şi punerea în valoare pentru vizitare a obiectivelor arheologice din cetatea romană şi bizantină de la Capidava. Conservarea primară respectivă a constat în operaţiuni de pregătire şi de rostuire la ansambluri arhitecturale din sectorul de est, integral în cazul clădirii C 5 şi parţial pentru clădirea alăturată, notată convenţional C 8. Menţionăm că obiectivele respective fuseseră deja supuse conservării primare în cursul campaniilor 2008-2010 (sectorul de est), când, din lipsa timpului necesar şi a fondurilor corespunzătoare, aceste ultime operaţiuni nu mai fuseseră realizate (sau integral realizate). Lucrările s-au desfăşurat sub coordonarea coordonatorului ştiinţific al şantierului şi consultarea arh. Anişoara Sion, implicată anual în operaţiunile de actualizare a releveului de arhitectură la Capidava.

Lucrările au fost efectuate în regie proprie, cu lucrători/ zilieri din com. Topalu, specializaţi în aceste operaţiuni încă din precedentele campanii. Costurile cu plata forţei de muncă au fost acoperite din fondurile oferite prin contract de MCPN, iar cele ale materialelor utilizate (nisip, pietriş, ciment, var) au fost asigurate integral de către instituţia organizatoare a cercetării arheologice şi deţinătoare administrativă a sitului de la Capidava, MINAC.

Cercetările arheologice propriu zise au continuat, cu sprijinul instituţiilor partenere (FIB, MINAC, ULB Sibiu) în 2 sectoare intra muros (sectorul de est, sectoarele III/VI) şi alte două extra muros (sectorul VIII şi X). În GIS-ul deja existent al sitului urmează a fi integrată în cursul lunii noiembrie a.c. sau cel mai târziu în primăvara anului viitor ridicarea topografică a descoperirilor curente din cetate sau din zona extramurană (rezultate ale campaniilor 2010-2011). Şi în campania 2011 cercetarea de la Capidava a fost realizată în regim de şantier-şcoală, cu participarea studenţilor, masteranzilor şi doctoranzilor de la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Istorie şi de la Universitatatea „Lucian Blaga" din Sibiu. Astfel, cercetările arheologice în campania 2011 s-au desfăşurat, după cum urmează:

Intra muros

Sectorul de est (sectoarele II, IV, V). Cercetările arheologice efectuate în sectorul de Est s-au desfăşurat în încăperea C.16 precum şi într-o a doua încăpere C 1, însumând o suprafaţă de cca 40 mp. Pe verticală, excavaţia s-a desfăşurat l-a adâncimi diferite, încadrându-se între 1,75 – 2,15 m în cazul încăperii C.16 respectiv 1,10 – 1,50 m în cazul încăperii C.1.

Sectoarele III/ VI – clădirea C 1/ 1994; C 2/ 2011 şi pe via principalis.

În edificiul C1/1994 săpătura a continuat sondarea colţului de sud al clădirii, unde în campania din 2010 s-a descoperit zidul de incintă al unei clădiri de mari dimensiuni. Suprafaţa pe care s-a cercetat în campania din 2011 este de 12 mp, anume o casetă cu dimensiunile de 3 x 4 m, elementul esenţial studiat fiind colţul unei clădiri de mari dimensiuni, cu ziduri groase de cca 1,15 m, dezvelite fiind 3-4 asize din elevaţia acestuia, fără a se fi atins însă asiza de fundaţie (sămânţa fundaţiei).

În clădirea C2/2011, aflată în carourile Ţ-T73 şi învecinată cu C1/1994, aflată în vecinătatea C 1/1994 şi în continuarea spre via principalis a porticului Corpului de gardă, săpătura noastră s-a concentrat în camera de sud a acestei clădiri. Aici a fost secţionată încăperea de sud a acestei clădiri, cu dimensiunile de 4 x 4 m, pe jumătatea de vest, realizând astfel o suprafaţă de săpătură cu dimensiunile de 2 x 4 m, 8 mp (până la o adâncime de 0,8 m).

Pe via principalis cercetarea s-a concentrat asupra careurilor R-S 71, R-S 70, S-Ş 71, S-Ş 70 (careuri cu dimensiunile de 4 x 4 m). Aici au fost urmărite şi cartate depunerile medio-bizantine (bordei şi vatră a unui alt bordei în caroul R-S 71, respectiv înlăturarea aglomerării de piatră din aceeaşi epocă medio-bizantină de pe taluzul estic al şanţului castelului roman târziu). În cursul acestor operaţiuni a rezultat o descoperire epigrafică excepţională, respectiv o bornă miliară fragmentară, utilizată secundar ca material de construcţie, din vremea lui Imp(erator) Caes(ar) L(ucius) D(omitius) Aurelianus (270-275, în S-Ş 71).

Extra muros

Sectorul VIII. Pe platoul din partea de S şi E a cetăţii, pe suprafaţa promontoriului natural al rezervaţiei arheologice, cercetarea s-a concentrat în campania 2011 pe clarificarea planimetrică, stratigrafică şi a caracteristicilor constructive a amenajării din piatră legată cu lut apărută deja în campania 2001 şi a cărui traiect pare să înconjoare platoul de la SE de cetate (zidul A 1). În acest scop fuseseră deschise casetele C3/2007, C4, C5, C6, C7/2008 şi apoi C8/2010, fiind obţinute date semnificative prin surprinderea clară a nivelului tălpii fundaţiei zidului medieval de incintă, a stratului de construcţie şi a tehnicii de fundare pe plintă. În plus, fusese surprinsă şi stratigrafia completă între solul viu şi talpa fundaţiei acestui zid de incintă.

Cercetarea din acest an s-a concentrat asupra ultimelor trei casete deschise în anii anteriori pentru urmărirea zidului de piatră presupus a aparţine incintei medievale. În cele 3 casete deschise anterior pe suprafaţă (C6, C7 şi C8) s-au efectuat lucrări de curăţire şi îndreptare a profilelor şi a grundului, afectate după sezonul rece şi au continuat lucrările de adâncire şi degajare a amenajărilor descoperite în campaniile precedente, cu observaţii asupra tehnicii constructive şi reperelor stratigrafice anterioare/ contemporane fortificaţiei medio-bizantine.

Sectorul X. Pe platoul B (platoul termelor), despărţit de precedentul de o viroagă orientată N-S înspre Dunăre, fusese trasată în 2010 o secţiune de control de 11 x 2 m, orientată nord-sud, cu scopul de a identifica eventuale morminte din perioada medievală

https://biblioteca-digitala.ro

şi a delimita în acest sens necropola bizantină (în 2010 au fost descoperite, în linie, cinci asemenea morminte de inhumaţie). Platoul a fost intens exploatat încă din antichitate, când au fost construite termele cetăţii şi mai târziu în perioada modernă, când au fost ridicate depozitele de grâne ale C.A.P., iar secţiunea respectivă a avut ca amplasament marginea de est a platoului, pe o pantă lină, într-o zonă neafectată de intervenţii antropice majore. În 2011, cercetarea (de mică amploare) a însemnat extinderea secţiunii din campania precedentă cu 10 m liniari (2 x 10 m). Orientată N-S, aceasta măsoară acum 21 x 2 m. Descoperirile sunt foarte modeste, doar două complexe fiind evidenţiate în această campanie: o vatră de foc din piatră, perioada medievala (sec X-XI) descoperită în acelaşi nivel cu gropile mormintelor medievale din sec. X; o groapă circulară cu materiale ceramice fragmentare romano-bizantine, tăiată de groapa mormântului M5, descoperit anul trecut. În ciuda acestei situaţii din teren, cercetările din zonă sunt de mare importanţă şi vor continua în campaniile viitoare, urmărind delimitarea spaţiului sacru al necropolei şi alternanţa cronologică a utilizării zonei pentru locuire civilă / zonă cu destinaţie funerară. [Ioan C. Opriş]

Sectorul III. Clădirea C 1/1994, C2/2011 şi via principalis

Ioan C. Opriş, Al. Raţiu, G. Stoian, Florentin Munteanu

Cercetările din campania 2011 s-au desfăşurat în cursul lunii august (cu prelungire de măsurători şi prelucrare a materialelor în septembrie a.c.), sub coordonarea conf.dr. Ioan C. Opriş şi cu participarea dr. Alexandru Raţiu (MNIR), dr. Gabriel Stoian, drd. Florentin Munteanu, studenţi şi masteranzi ai UB-FIB, voluntari. În clădirea C1/1994 a fost finalizat un sondaj de verificare început în campania precedentă, anume desfiinţat un martor şi epuizată o casetă cu dimensiunile de 3x4 m; în C2/2011 săpătura a atacat camera de sud a clădirii, care a fost secţionată pe jumătate, adică 2 x 4 m, în jumătatea de vest, realizând astfel o suprafaţă de săpătură cu dimensiunile de 8 mp. În această casetă s-a excavat până la o adâncime de 0,8 m fără a atinge nivelul de călcare de secol VI. Pe via principalis cercetarea s-a concentrat asupra careurilor R-S 71, R-S 70, S-Ş 71 şi S-Ş 70, cu scopul eliberării străzii principale care pornea de la poarta de sud a cetăţii şi a perturbaţiilor stratigrafice generate de şanţul castelului roman târziu.

Cercetarea arheologică desfăşurată în sectorul III al cetăţii de la Capidava, în zona delimitată de via principalis, clădirea C1/1994 şi turnul 7, respectiv Corpul de Gardă romano-bizantin şi alte elemente urbanistice ale ultimelor faze de existenţă din sec. VI-VII ale cetăţii, îşi propune descoperirea, completarea şi verificarea situaţiei stratigrafice în vederea elaborării unui volum monografic cu privire la acest sector, cât şi a ansamblurilor arhitecturale zonale. Urmare a acestei cercetări (în curs) sunt conservarea şi restaurarea acestor ansambluri într-o formulă coerentă, deopotrivă cu valorificarea lor prin amenajare pentru expunerea către marele public (integrare în Proiectul ”Restaurarea, consolidarea, protecţia, conservarea şi punerea în valoare a sitului arheologic Cetatea Capidava” a Consiliului Judeţean Constanţa, cu accesare a Programului Operaţional Regional 2007-2013, Axa prioritară 5, Domeniul major de intervenţie 5.1, aflat în fază SF şi DALI).

Cercetarea arheologică în edificiul C1/1994 a început în anul 1994 şi a continuat şi anul următor. În aceste două campanii s-a săpat nivelul medieval-timpuriu de locuire al cetăţii, anume un bordei amplasat în mijlocul clădirii, datând din secolul VI p.Chr. Cercetările au fost reluate în campania 2007, acestea continuând de atunci şi până în prezent. În cele trei campanii precedente (2007-2009), s-a continuat săpătura din 1994-1995, cu excavarea nivelului de distrugere de secol VI al clădirii. Încă de la început s-a observat faptul că în ceea ce priveşte ultima fază de locuire a edificiului, acesta se comportă ca un complex arheologic închis, nealterat de acţiuni antropice ulterioare. După înlăturarea acoperişului de ţiglă, descoperit aproape integral in situ, s-a excavat nivelul propriu-zis de cultura materială de secol VI. Artefactele descoperite în cele trei campanii sunt impresionante, atât cantitativ, cât şi prin informaţiile pe care le transmit.

Dintre cele mai importante descoperiri se pot aminti un tezaur monetar comus din 51 de monede (follis şi jumătăţi de follis), un umbo de scut din fier, o piuă din calcar întreagă pe poziţie primară, 5 amforete intacte, peste 30 de amfore întregibile, circa 9 fragmente de râşniţe, cârlige de pescuit, opaiţe şi multe fragmente ceramice diverse. Au fost realizate peste 2000 de fotografii arheologice, circa 25 de desene tehnice, două relevee arhitecturale şi o ridicare topografică cu staţia totală. S-au prelevat şi analizat în laboratoare de specialitate - probe de lemn carbonizat (analiză dendrologică), os de animal (analiză paleo-biologică), sol şi ceramică.

În cadrul campaniei 2011 cercetările efectuate în edificiul C1/1994 şi C 2/ 2011 s-au axat pe realizarea şi lărgirea în suprafaţă a două sondaje în interiorul clădirilor, pentru a putea determina cronologia şi fazele constructive. Pe via principalis săpătura a continuat în suprafaţă, cu păstrarea unor martori (diafragme) corespunzătoare caroiajului general al cetăţii, care se înlătură după documentare, pe măsura avansării cercetării. Principala metodă folosită a fost săpătura arheologică, realizată manual cu unelte de mână, manipulate de muncitori necalificaţi angajaţi ca zilieri. Supravegherea şi coordonarea acestora a fost realizată de personal calificat, arheologi înscrişi în Registrul Arheologilor din România. De asemenea, s-au mai folosit şi metode de înregistrare a datelor rezultate în urma săpăturii, precum fotografierea complexelor (prin metode specifice fotografiei arheologice), desenul tehnic la scară al situaţiilor deosebite descoperite, analiza stratigrafică a profilelor rezultate. Cercetarea de teren a continuat şi în laboratorul de sit în baza arheologică Capidava, unde piesele importante au fost curăţate, desenate şi inventariate. De asemenea desenele tehnice au fost scanate şi vectorizate în programe de informatică specifice prelucrării foto-video.

Campania din2011 din sectorul III intra-muros din cadrul şantierului arheologic Capidava s-a axat pe cercetarea a doua edificii: C1/1994 si C2/2011.

În edificiul C1/1994 săpătura s-a concretizat prin sondarea colţului de sud al clădirii unde în campania din 2010 s-a descoperit zidul de incintă al unei clădiri de mari dimensiuni. Suprafaţa pe care s-a cercetat în campania din 2011 este de 12 mp, anume o casetă cu dimensiunile de 3 x 4 m. Elementul de zidărie descoperit reprezintă colțul unei clădiri și este orientat paralel cu zidurile de sud, respectiv de est ale clădirii C1/1994, suprapunându-se pe o lungime totală de cca 1m. Zidul este format din piatră de calcar, cu exteriorul fasonat, montate în zidărie cu mortar alb, gros de 2 cm, de foarte bună calitate. Până în prezent din zid au fost dezvelite 3-4 asize în elevație, dar menționăm că nu s-a atins încă asiza de fundație (sămânţa fundaţiei).

După dimensiunile zidului, anume o grosime de 1,15 m, se poate afirma că avem de-a face cu o clădire mare, importantă care din punct de vedere stratigrafic este suprapusă atât de clădirea C1/1994, cât și de marea clădire a Corpului de Gardă (horreum?). Având în vedere contemporaneitatea clădirii C1/1994 cu Corpul de Gardă si cu clădirile învecinate, contemporanitate demonstrată stratigrafic dar și arhitectural și urbanistic, putem deduce că noul zid descoperit, deci și clădirea căreia îi aparține, constituie o fază anterioară cronologic din existența cetății Capidava, fază aproape necercetată până în prezent. Cel puţin la nivel de ipoteză, având în vedere dispunerea şi amploarea acestui ansamblu arhitectural (cu o bună analogie în sectorul I al cetăţii, în suprafaţa de la V de biserica

https://biblioteca-digitala.ro

paleocreştină, unde a fost găsit un zid asemănător, paralel incintei B), el pare să aparţină unui moment constructiv legat de refacerea a fundamentis de la Capidava, în ultimele decenii ale sec. III – primele decenii ale secolului următor.

Materialul arheologic descoperit în contextul acestui zid este format din mici fragmente ceramice, care după o cercetare preliminară nu oferă repere cronologice asupra edificiului. Desigur acest material va fi suspus unei cercetări amănunțite la o dată ulterioară.

O a doua țintă a cercetării arheologice din cadrul campaniei din 2011 de la Capidava, sectorul III, a constituit-o clădirea C2/2011, clădire aflată în carourile Ț-T73, învecinată cu C1/1994, cu deschidere la via principalis. Aceasta a fost amenajată într-o fază în care porticul Corpului de Gardă nu mai funcţiona, el fiind reamenajat în chip de spaţiu pentru depozitare (beciuri). Aici cercetările anterioare au epuizat faza medievală de bordeie a cetății, descoperind două astfel de bordeie care suprapuneau clădirea. Săpătura noastră s-a concentrat în camera de sud a acestei clădiri, deoarece camera de nord, cea dinspre via principalis, este parțial distrusă de șanțul de apărare de la sfârşit de secol VI şi început de secol VII. Am secționat încăperea de sud a acestei clădiri, cu dimensiunile de 4 x 4 m, pe jumătatea de vest, realizând astfel o suprafață de săpătură cu dimensiunile de 2 x 4 m, 8 mp. În această casetă am excavat până la o adâncime de 0,8 m fără a atinge nivelul de călcare de secol VI.

Stratigrafia clădirii este una simplă, asemănătoare cu cea din C1/1994, compusă din două niveluri de umplere, despărţite de urmele acoperişului prăbuşit. După cum se poate vedea și în ilustrația anexată prezentului raport, în primul nivel (de sus în jos) avem o umplutură afânată de loess galben deschis cu pietre, ceramică şi material tegular. Nivelul al doilea este compus din umplutură secundară, mult mai compactă, sedimentată în timp mult mai lung, săracă în material arheologic. Cele două contexte sunt despărţite de un al treilea context arheologic compus din dărâmătura acoperişului, anume bârne carbonizate şi ţiglă (mai rară decât în C1, ca dovadă că în profil nu este surprinsă, ci numai în cadrul săpătură).

Materialul arheologic recoltat este compus din numeroase fragmente ceramice, vase diferite, dar în general veselă de masă și amfore. De asemenea, catalogul descoperirilor mărunte numără nu mai puțin de 48 de obiecte, printre care se numără: 16 monede, descoperite disparat, 3 mărgele din sticlă, fragmente din pahare de sticlă, un fragment de ceramică ștampilată cu un motiv cruciform creștin, diferite obiecte din bronz, fragmente provenind de la 3 opaițe și multe altele.

VIA PRINCIPALIS 2011

Activitatea colectivului de cercetare s-a orientat cu predilecţie asupra continuării cercetării în c. R-S71 (4 x 4 m), săpături începute în campania 2010, ce urmau să pună în evidenţă dalajul străzii, precum şi rigola adiacentă acesteia.

Săpăturile de anul acesta au fost reluate de la adâncimea de 0,5 m la care ne-am oprit în campania precedentă, ele desfăşurându-se într-un strat compact de culoare gri specific perioadei medievale. Menţionăm faptul că până la această adâncime a rezultat un material ceramic nu foarte bogat, aparţinând perioadei medio-bizantine, excepţie făcând un fragment de opaiţ romano-bizantin rulat în straturile superioare de amenajările medievale.

La adâncimea de 0,92 m calculată faţă de colţul de S al edificiului C1/1994 a fost pus în evidenţă colţul de S al unui bordei pe lungimile de 1,84 m faţă de martorul de NE al caroului şi de 1,62 m faţă de cel de NV. În această zonă materialul descoperit aparţine exclusiv perioadei medio-bizantine. Prima asiză păstrată a pereţilor bordeiului, cea la nivelul căreia ne-am şi oprit săpătura pe semisecţiunea în care a apărut această structură, se află cuprinsă între adâncimile de 0,79 m şi 0,91 m.

La o distanţă de aproximativ 0,75 m de latura sud-estică a bordeiului a fost descoperit un alt rând de pietre de calcar, rulate, ce au suferit un puternic tratament termic, de altfel ele fiind crăpate în marea lor majoritate din această cauză. Adâncimea la care a fost descoperit acest rând de pietre variază între 0,81 m şi 0,84 m. Spaţiul dintre cele două structuri este reprezentat de o zonă de arsură masivă în care au fost descoperite numeroase bârne carbonizate. Materialul ceramic recoltat în această zonă este fragmentar, amestecat, aparţinând perioadelor romano-bizantină şi medio-bizantină. Excepţie face un ulcior întreg cu buza trilobată şi care nu prezintă importante urme de ardere secundară. Acesta a fost descoperit la adâncimea de 0,94 m, la 0,5 m de profilul NE al caroului şi la aproximativ 2 m de cel de NV.

În colţul estic al caroului a fost identificată o vatră reprezentată de o zonă de pământ brun-roşcat, puternic solidificat, cu pigmenţi de arsură. Adâncimea la care a fost descoperită variază de la 0,81 m la 0,95 m, ea prezentând o înclinaţie pe direcţia SV-NE.

Pe latura de SV a caroului, de-a lungul profilului, a fost surprinsă o zonă din şanțul de apărare al castellum-ului târziu, cu lăţimea maximă de 0,76 m. Materialul ceramic descoperit în această zonă este fragmentar, neîntregibil, aparţinând perioadelor romano-bizantină şi medio-bizantină.

Toate aceste structuri au fost amenajate în stratul de dărâmătură care aparţine edificiilor ce mărgineau via principalis pe latura sa de NE. Nivelul superior al acestora este cel pe care ne-am oprit, cercetarea continuând în jumătatea sud-vestică a caroului R-S71. Aici am continuat îndepărtarea stratului de dărâmătură a edificiilor romane târzii precum şi a pământului din şanțul de apărare. Acesta a fost surprins pe o adâncime maximă de 0,88 m, ea variind până la 0,49 m pe sectorul identificat în caroul R-S71 al traseului său.

La o adâncime de 1,42 m faţă de colţul de S al edificiului C1/1994 a fost identificată rigola străzii, realizată din blocuri fasonate, în mare parte paralelipipedice. Şi pe traseul surprins în R-S71 am remarcat că acesta se situează pe o poziție avansată către axul străzii. Ea nu a fost surprinsă pe întreaga lungime a semisecţiunii, ci doar pe 2,66 m faţă de profilul SE. Adâncimea la care au fost descoperite blocurile de piatră ce compun această structură variază de la 1,42 m la 1,48 m.

La adâncimea de 1,80-1,83 m au fost identificate câteva blocuri de calcar, de asemenea fasonate, rectangulare, care ar putea aparţine cel mai probabil tot dalajului străzii.

Toate aceste structuri sunt suprapuse de un strat de masiv de dărâmătură care conţine numeroase materiale de construcţie, material ceramic exclusiv romano-bizantin şi material osteologic provenind cu precădere de la porcine şi bovidee.

Succesiunea stratigrafică în caroul R-S71 (adâncimile sunt calculate faţă de limita superioară a profilelor):

Profilul NV:

- strat vegetal până la adâncimi cuprinse între 0 şi 0,32 m;

- strat de pământ gri, slab solidificat, care prezintă un material litic mărunt, fragmente ceramice romano-bizantine şi medio-bizantine precum şi resturi osteologice; acest strat face parte din groapa bordeiului descoperit în colţul nordic al caroului. El a fost excavat până la adâncimi cuprinse între 0,20 m şi 0,62 m;

- strat de pământ gri închis, slab solidificat, cu material ceramic fragmentar aparţinând perioadelor romano-bizantină şi medio-bizantină; acesta face parte din şanțul de apărare al castellum-ului şi este amplasat pe latura sud-vestică a profilului, iar adâncimea la care a fost surprins este cuprinsă între 0,18 m şi 0,68 m;

- strat de pământ galben, mediu solidificat, cu numeroase fragmente ceramice, numeroase materiale de construcţie, material litic de dimensiuni mici şi medii; de asemenea acest strat prezintă şi numeroşi pigmenţi de arsură. El reprezintă stratul de dărâmătură provenită de la edificiile romano-bizantine care mărgineau strada pe latura ei de NV. A fost surprins la adâncimi cuprinse între 0,32 m şi 0,98.

https://biblioteca-digitala.ro

Profilul SV:

- strat vegetal până la adâncimi cuprinse între 0 şi 0,28 m;

- strat de pământ gri, slab solidificat, cu material ceramic fragmentar aparţinând perioadelor romano-bizantină şi medio-bizantină. Acesta face parte din şanţul de apărare al castellum-ului şi a fost surprins pe întreaga lungime a profilului la adâncimi cuprinse între 0,22 m şi 0,92 m;

- strat de pământ brun, mediu solidificat, cu numeroase fragmente ceramice, numeroase materiale de construcţie, material litic de dimensiuni mici şi medii, precum şi cu numeroşi pigmenţi de arsură. Acesta reprezintă stratul de dărâmătură provenită de la edificiile romano-bizantine care mărgineau strada pe latura ei de NV. A fost surprins la adâncimi cuprinse între 0,74 m şi 1,56 m;

- zonă de pământ galben în cadrul stratului precedent cu numeroase fragmente ceramice şi materiale de construcţie, la adâncimi cuprinse între 1 m şi 1,56 m.

Profilul SE:

- strat vegetal la adâncimi cuprinse între 0 şi 0,10 m;

- strat de pământ brun, slab solidificat, cu pigmenţi de arsură şi material litic mărunt la adâncimi cuprinse între 0,10 şi 0,38 m;

- strat de pământ galben, puternic solidificat, cu urme de mortar şi material litic mărunt la adâncimi cuprinse între 0,30 şi 0,56 m;

- lentilă de mortar cu o grosime medie de 0,02 m ce apare la adâncimi cuprinse între 0,40 şi 0,58 m;

- strat de pământ brun-roşcat, mediu solidificat, cu fragmente de material de construcţie şi fragmente ceramice romano-bizantine la adâncimi cuprinse între 0,40 şi 0,84;

- strat de pământ gri, mediu solidificat, cu fragmente litice de dimensiuni mici şi medii, materiale de construcţie şi pigmenţi de arsură la adâncimi cuprinse între 0,10 şi 0,98 m;

- strat de pământ galben, puternic solidificat, cu pigmenţi de arsură şi numeroase fragmente ceramice şi materiale de construcţie; acesta reprezintă stratul de dărâmătură provenită de la edificiile romano-bizantine care mărgineau strada pe latura ei de NV; a fost surprins la adâncimi cuprinse între 0,84 m şi 1,52 m.

Pe latura de N-V a c. R-S 71, la 1 m faţă de acesta s-a deschis c. R-S 70 cu dimensiuni de 4x4 m. Săpăturile în acest carou au fost reprezentate de îndepărtarea stratului vegetal şi a depunerilor arheologice până la o adâncime de 0,34 m faţă de nivelul de călcare actual. Pe nivelul pe care ne-am oprit s-a evidenţiat un nivel de dărâmatură, respectiv pietre de dimensiuni mici şi medii, fără a se putea reliefa în stadiul actual al cercetării nici o structură coerentă. Materialul recoltat a fost reprezentat de material ceramic medio-bizantin, puternic fragmentat, fragmente osteologice şi materiale de construcţie.

În c. S-Ş 71, obiectivul cercetării a fost reprezentat de îndepărtarea depunerilor din şanţul de apărare al castellum-ului târziu. Imediat sub stratul vegetal a fost descoperit un nivel de pământ gri, mediu solidificat, cu numeroase pietre de dimensiuni mici şi medii. Printre acestea s-a remarcat prezenţa părţii superioare a unui miliar ce suferise la rândul său o nouă fragmentare. Înălţimea acestuia este de 0,57 m, având diametrul bazei de 0,30 m. Acesta păstra totodată şi titulatura imperială abreviată: Imp(erator) Caes(ar) L(ucius) D(omitius) Aurelianus. Înălţimea literelor din câmpul inscripţiei este de 3 cm pentru rândul întâi şi 4 cm pentru rândurile 2 şi 3. Materialul ceramic descoperit în context este sărăcăcios, aparţinând epocilor romano-bizantină şi medio-bizantină.

Caroul S-Ş 70, situat în prelungirea c. S-Ş 71 pe axul longitudinal al şanţului de apărare al castellum-ului târziu prezintă o succesiune stratigrafică identică caroului precedent, respectiv strat vegetal şi un nivel de pământ gri cu pietre de dimensiuni mici şi medii. Materialul ceramic, amalgamat, poate fi încadrat tipologic în perioada romano-bizantină şi medio-bizantină.

Săpătura din sectorul III, via principalis, este documentată prin fotografii pe suport digital, desene ale profilelor şi grundurilor pe hârtie şi prelucrate în format electronic.

Datorită amplasamentului său, studierea edificiului C1/1994 este relevantă din mai multe puncte de vedere. Astfel vecinătatea cu via principalis şi poarta principală a fortificaţiei este un avantaj pentru studierea relaţiei stratigrafice dintre cele două obiective arheologice. De asemenea proximitatea acestui edificiu cu zidul de incintă, dar mai ales cu turnul de poartă este foarte importantă, mai ales că dovezile arheologice descoperite în săpăturile recente, inclusiv in cea din campania 2010, indică o strânsă legătură între momentul de distrugere al turnului, sfârşit de secol VI p.Chr., şi momentul de incendiere al edificiului. Nu în ultimul rând cercetările din C1/1994 pot aduce noi date în privinţa momentului de construcţie al Corpului de Gardă, a funcţionalităţii acestuia, dar şi asupra rolului jucat de acest sector al cetăţii în cadrul fortificaţiei de la Capidava din secolul VII p.Chr. Prin prisma acestor motive cercetările din edificiul C1/1994 sunt determinante pentru cercetarea de ansamblu din sectorul III intra muros al Capidavei, această clădire constituind cheia de boltă a cercetării urbanismului de secol VI din acest sector. În ceea ce priveşte via principalis, unde artefactele descoperite (aşa cum s-a expus în rândurile de mai sus) sunt exclusiv fragmentare, interesul major este dat de posibilitatea stabilirii fazelor de funcţionare ale străzii (până acum identificate 2, posibil 3 asemenea faze), în corelare cu edificiile ce o mărginesc în sectorul 3, respectiv sectorul de est al cetăţii.

Cercetările de teren au fost dublate anul acesta, ca şi în campaniile precedente, de un program susţinut de înregistrare a noilor elemente de arhitectură puse în evidenţă, program pus la punct de arh. Anişoara Sion şi de completările anuale aduse GIS-ului Capidavei (drd. Dan Ştefan, drd. M. Duţescu-Ştefan, drd. C. Constantin). Odată încheiate cercetările arheologice, rezultatele obţinute ar trebui să permită elaborarea cât mai rapidă a proiectului de restaurare a monumentelor zonale. Până la finalizarea prospecţiunilor de teren în aria menţionată şi publicarea sa monografică, o axă importantă de valorificare a rezultatelor deja obţinute o reprezintă realizarea unor studii şi comunicări ştiinţifice de mai mică amploare. În cursul lunii octombrie am prezentat (Ioan C. Opriş - Al. Raţiu) comunicarea cu titlul Capidava. Cercetări arheologice în campania 2011, prezentare ocazionată de lucrările sesiunii anuale Pontica, organizată de MINAC.

Sectorul de est

Zaharia Covacef, Tiberiu Potârniche

Campania de săpături arheologice în sectorul de est s-a desfăşurat în perioada 12 – 30 septembrie 2011, cu participarea dr. Zaharia Covacef, Tiberiu Potârniche (MINAC), folosindu-se forţa de muncă locală. Cercetările arheologice efectuate în sectorul de Est s-au desfăşurat în încăperea C.16 precum şi într-o a doua încăpere C 1, însumând o suprafaţă de cca 40 m^2. Pe verticală, excavaţia s-a desfăşurat l-a adâncimi diferite, încadrându-se între 1,75 – 2,15 în cazul încăperii C.16 respectiv 1,10 – 1,50 m în cazul încăperii C.1.

Cercetarea arheologică desfăşurată în sectorul de est al fortificaţiei de la Capidava şi-a propus completarea şi verificare situaţiei stratigrafice în vederea elaborării unui volum monografic cu privire la acest sector. Într-un sens mai larg, cercetarea din sectorul de est, mărginit de via principalis, respectiv curtinele F şi G (până la poarta principală a cetăţii), are în vedere punerea în evidenţă a ansamblurilor arhitecturale din această zonă, conservarea şi (nu în ultimul rând) valorificarea lor prin amenajare pentru expunerea către marele public (integrare în Proiectul ”Restaurarea, consolidarea, protecţia, conservarea şi punerea în valoare a sitului arheologic Cetatea Capidava” a Consiliului Judeţean Constanţa, cu accesare

https://biblioteca-digitala.ro

a Programului Operaţional Regional 2007-2013, Axa prioritară 5, Domeniul major de intervenţie 5.1, aflat în fază SF şi DALI).

Cercetarea şi-a propus continuarea săpăturii din anul precedent precum şi clarificarea situaţiei din încăperea C.16, parte componentă a edificiului romano-bizantin plasat în sectorul de est. În campaniile precedente, săpăturile efectuate în această încăpere au oferit un material ceramic bogat, constând în fragmente de amfore, căni şi opaiţe, numeroase fragmente de sticlă (fragmente de pahare şi candele) precum şi o situaţie arheologică deosebită distrugerea romano-bizantină fiind acoperită de dărâmătura zidului de incintă.

Pentru continuare cercetării întreprinse în sectorul estic al Capidavei s-a apelat la săpătura arheologică. Atât în încăperea C.16 cât şi în încăperea C.1 săpătura s-a realizat în suprafaţă prin metode manuale. În cazul încăperii C.16, s-a continuat cercetarea din campania precedentă, finalizându-se caseta B. În cazul încăperii C.1 s-a realizat o secţionare longitudinală pe direcţia NV-SE, perpendiculară pe zidul de incintă, intervenindu-se pe latura de NV, pentru surprinderea nivelului de distrugere a edificiului cercetat. Au fost efectuate înregistrări fotografice în toate etapele săpăturii arheologice iar la final au fost întocmite şi completate, după caz, grundurile şi profilele stratigrafice.

Campania de cercetare desfăşurată în cetatea romano-bizantină şi medieval timpurie Capidava, sectorul de est, din toamna anului 2011, s-a derulat în intervalul 12 – 30 septembrie, în doua zone distincte, încăperile C.16 respectiv C.1.

În campania din anul precedent suprafaţa încăperii C.16 a fost împărţita în două casete, A şi B, acestea fiind despărţite de un micro profil median, orientat NV – SE, pentru verificarea şi urmărirea situaţiei stratigrafice. În campania din anul acesta s-a finalizat săpătura din caseta B, demontându-se la final şi microprofilul mai sus menţionat, atât datorită stării precare de conservare cât mai ales pentru recuperarea materialului ceramic în vederea întregirii ulterioare, în laborator. Campania 2011 a debutat la adâncimea de –1,75 m finalizându-se la –2,15 m săpătura continuând cu investigarea nivelului de distrugere romano-bizantină plasat cronologic la sfârşitul secolului VI şi recuperarea materialului ceramic aferent acestuia. Materialul arheologic descoperit respectă în mare măsură, proporţiile şi diversitatea întâlnite în campaniile precedente. Se remarcă fragmentele de amfore (LR 1, LR 2, LR 4, amfore de tip pontic),vase de bucătărie, căni şi obiecte de iluminat. De asemenea un număr însemnat de fragmente ceramice provenite de la veselă de tipul ARSW, element importat pentru cronologia relativă a distrugerii.

Cea de-a doua zonă supusă cercetării în cadrul campaniei din anul 2011, a fost încăperea C.1. În cazul acestei încăperi s-a realizat o secţionare longitudinală pe direcţia NV-SE, perpendiculară pe zidul de incintă, intervenindu-se pe latura de NV, pentru surprinderea nivelului de distrugere a edificiului cercetat. Excavaţia a debutat la adâncimea de –1,10 m finalizându-se la –1,50 m. După îndepărtarea nivelului vegetal, au fost reperate primele resturi de dărâmătură constând în elemente ale acoperişului edificiului (ţigle, olane, lemn carbonizat) precum şi materiale de construcţie conexe (cărămizi, pietre , urme de mortar). Cum de altfel era şi previzibil, inventarul ceramic se prezintă sărac în acest nivel, fiind recuperate doar câteva fragmente ceramice provenind de la amfore de tip LR 1. Totuşi, în colţul vestic al încăperii a fost semnalată prezenţa unui dolium întreg, uşor deteriorat ca urmare a presiunii exercitate de greutatea solului. Această situaţie ne îndreptăţeşte sa credem faptul că şi încăperea C.1 a reprezentat o zonă de depozitare similară cu C 16, în vecinătatea căreia se şi află. Acest aspect va putea fi infirmat sau confirmat, după caz, după îndepărtarea resturilor de acoperiş pentru descoperirea eventualelor elemente conexe, etapa proiectată pentru viitoarele campanii.

Au fost efectuate înregistrări fotografice în toate etapele săpăturii arheologice iar la final au fost întocmite şi completate, după caz, grundurile şi profilele stratigrafice.

Rezultatele campaniei din anul 2011 ne-au oferit informaţii importante cu privire la situaţia înregistrată la sfârşitul secolului al VI-lea a edificiului plasat în sectorul estic al Capidavei. Finalizarea nivelului de distrugere datorată atacurilor slavo-avare, în încăperea C.16, completează informaţiile cu privire la funcţionalitatea edificiului. De asemenea situaţia înregistrată în încăperea C.1, confirmă în mare măsură funcţionalitatea şi evoluţia edificiului în cauză pentru intervalul cronologic cuprins între mijlocul şi sfârşitul secolului al VI-lea p.Chr.

Informaţiile obţinute prin cercetarea desfăşurată în anul 2011, completează situaţia cunoscută ca urmare a campaniilor precedente. Materialul arheologic descoperit va face obiectul unor studii şi articole de specialitate. În ceea ce priveşte materialul ceramic, datorită atât cantităţii cât şi diversităţii sale ne-am propus realizarea unei serii de articole tematice ce vor trata pe rând amforele, vasele de bucătărie şi obiectele de iluminat. Toate acestea, coroborate cu informaţiile de ordin stratigrafic şi arhitectural vor veni să întregească documentarea în vederea realizării unui volum monografic proiectat pentru acest sector.

Cercetările arheologice efectuate în sectorul de Est s-au desfăşurat în încăperea C.16 precum şi în încăperea C.1 însumând o suprafaţă de cca 40 m^2; Pe verticală, excavaţia s-a desfăşurat l-a adâncimi diferite, încadrându-se între 1,75 – 2,15 în cazul încăperii C.16 respectiv 1,10 – 1,50 m în cazul încăperii C.1. Suprafaţa pe care s-a efectuat cercetarea în sectorul de Est al cetăţii Capidava este de aprox. 40 mp.

Arhiva campaniei 2011 (carnet şantier, desene, înregistrarea foto, materialele descoperite) se află la MINAC.

Abstract:

During the 2011 campaign archaeological research in the eastern sector of Capidava fortress was carried out in two distinct areas: the rooms C16 within the Roman-Bizantine edifice, as well as a second one, C1.

The research undertaken in the C16 room focused on the removal of the median microprofile. Archaeological material respects greatly, in both scale and diversity, the situation detected during the previous campaigns: fragments of amphorae (LR 1, LR 2, LR 4, Pontic amphora types), pots and pans, cups and lighting objects prevail.

The second area of research in 2011 campaign was room C.1. A longitudinal sectioning NW-SE oriented has been practiced, perpendicular to the inner wall, intervening on the northwest side, in order to observe the level of destruction. Ceramic inventory is poor, represented by few recovered fragments of LR 1 amphorae type.

The results of the campaign of 2011 offered important information on the situation recorded in the late sixth century edifice located in the eastern sector of Capidava. The situation recorded in room C1 largely confirms the functionality and chronology of the building between the middle till the end of the VIth century AD.

Sectorul VIII (extra muros)

Zeno Karl Pinter, Claudia Urduzia, doctoranzi, masteranzi şi studenţi ai ULB Sibiu

Cercetarea din acest an s-a concentrat asupra ultimelor trei casete deschise în anii anteriori pentru urmărirea zidului de piatră presupus a aparţine incintei medievale. În cele 3 casete deschise anterior pe suprafaţă (C6, C7 şi C8) s-au efectuat lucrări de curăţire şi îndreptare a profilelor şi a grundului, afectate după sezonul rece şi au continuat lucrările de adâncire şi degajare a amenajărilor descoperite

https://biblioteca-digitala.ro

în campaniile precedente.

Cercetarea zonei extramurane a sitului de la Capidava a continuat cercetările efectuate în acest perimetru în campaniile 2001-2003 şi 2005-2010. Campania 2011 s-a desfăşurat în perioada 11 - 22.07.2011, cu o echipă de 1 doctor, 3 doctoranzi, 1 masterand, 4 absolvenţi şi studenţi ai ULB Sibiu.

În campania 2011 eforturile echipei s-au concentrat pe cercetarea planimetrică şi stratigrafică a amenajării din piatră legată cu lut apărută deja în campania 2001 (zidul A1) şi pe golirea gropii G1, apărută în microsecţiunea practicată în caseta C6. În acest sens, au fost adâncite casetele C7/2008 şi C8/2010 şi microsecţiunea din caseta C6.

În C7/2008 s-a urmărit în primul rând curăţarea zidului A1, în colţul de E al casetei, pentru a se putea constata dacă întreruperea de aici din traiectul său este o spărtură sau o intrare. Pe de altă parte s-a urmărit degajarea amenajărilor cu pietre din jumătatea de NV a casetei pentru a stabili stratigrafia zonei. Curăţarea fragmentului din A1 surprins în această casetă a dus la observarea mai multor rânduri de pietre aşezate îngrijit pe partea sa de S (zona de întrerupere), ce indică o intrare practicată în această parte a fortificaţiei. Perpendicular pe A1, în acest punct, a fost curăţit un fragment de zid adosat, îngust şi cu o fundaţie superficială, ce poate fi legat fie de o întărire a zidului în zona porţii, fie de un turn de poartă, rămânând în sarcina cercetărilor din următoarele campanii să lămurească acest aspect. Pavajul apărut în partea de NV a casetei în anii trecuţi pare a se lega tot de aceste amenajări de poartă şi aparţine cel mai probabil drumului din perioadă.

În caseta C8/2010, decopertată în campania anterioară, a fost curăţat şi a putut fi observat paramentul de E al fortificaţiei A1 şi un fragment dintr-un contrafort masiv adosat dinspre E pe zid.

În campania 2011 a continuat golirea gropii conturată în campania anterioară în microsecţiunea din partea de SE a casetei C6 şi datată pe baza unui as roman din prima jumătate a secolului I (posibil de tip Divus Augustus). Golirea a permis observarea mai multor straturi succesive de lutuială pe fundul gropii, apărute după adâncimea de -2,35 m. Din umplutura gropii au fost recuperate pietre, fragmente ceramice mărunte, dar şi un fragment dintr-o amforă pictată (scrisă) cu roşu.

Informaţiile dobândite în urma cercetărilor din campanile precedente au fost completate prin surprinderea clară a nivelului tălpii fundaţiei zidului medieval de incintă, a stratului de construcţie şi a tehnicii de fundare pe plintă. În plus a fost surprinsă stratigrafia completă între solul viu şi talpa fundaţiei zidului de incintă.

Informaţiile pot fi valorificate în cadrul proiectului de conservare a zidului medieval de apărare, oferind toate detaliile tehnice de fundare şi ridicare în elevaţie a acestui element defensiv. Valorificarea ştiinţifică, prin publicare, trebuie să se coreleze cu cercetările efectuate şi în alte puncte pe acest sistem de fortificaţie şi să aştepte conturarea traseului complet şi a raportului cu cetatea.

Au fost realizate planurile casetelor C7 şi C8 în actualul stadiu al cercetării, a fost completat profilul de SE al C6 și au fost realizate fotografii digitale ale tuturor suprafeţelor în lucru şi ale descoperirilor celor mai importante. Au fost descoperite fragmente ceramice din vase nereîntregibile de perioadă romană şi medievală şi oase de animale. Materialul arheologic se află în depozitul şantierului.

Sectorul X – Extramuros

Cătălin Dobrinescu, Simona Maria Herlea, studenţi și masteranzi ULB Sibiu

Cercetările arheologice s-au desfăşurat în perioada 11-23 iulie 2011 pe platoul B (terme), unde a fost extinsă secţiunea din campania 2010 cu 10 m (2 x 10 m). Orientată N-S, aceasta măsoară acum 21 x 2 m.

Cercetările întreprinse începând cu anul 2008 (vezi CCA 2009) pe platoul A au urmărit identificarea complexelor şi a conexiunilor cu locuirea intramuros şi, nu în ultimul rând, stabilirea stratigrafiei generale a situaţiei arheologice din această zonă. Săpăturile au fost extinse începând din 2010 (vezi CCA 2010) pe platoul B, situat în imediata apropiere a termelor romane timpurii. Ca poziţionare, platoul A este situat la cca. 300 m spre E de intrarea în cetate, iar platoul B (terme) la jumătatea distanţei dintre cele două repere menţionate. Cercetarea generală din sectorul X (necropole și termele cetății romane) are ca obiectiv major identificarea limitelor spațiale ale necropolelor cunoscute și a structurilor de locuire extramurană identificate până acum.

În anii 1970-1990 au fost executate cercetări pe platoul B unde au fost identificate elemente ale necropolei romano-bizantine și bizantine, cât și termele cetaţii Capidava. Pe platoul A nu au fost întreprinse cercetări sistematice, însă au fost sesizate ziduri de piatra la suprafata terenului şi au fost gasite fragmente ceramice. Necropola (sectorul X). Primele săpături în marginea de NV a necropolei au fost efectuate de Gloria Ceacalopol în 1958-59; în două secţiuni largi de 2 m. orientate NE-SV, practicate în grădina locuitorului Gheorghe Petcu (astăzi proprietăţile) care tăiau primul val al cetăţii romane târzii au fost identificate mai multe morminte medio-bizantine, un mormânt roman-târziu, precum şi un mormânt colectiv medio-bizantin, reprezentând probabil înmormântarea, precipitată a unui grup străin de comunitatea locală, căzut în lupte în faţa cetăţii. Săpăturile au fost reluate (Valeriu Georgescu) în 1975 cu prilejul construirii şoselei judeţene Cernavodă-Saraiu, modernizate, care străbătea aria necropolei, afectând foarte multe morminte.

Într-o fază iniţială săpăturile au avut caracter de salvare, neputându-se folosi nici un plan topografic de situaţie, nici trasee de săpătură metodice; mulţi tumuli decapitaţi de constructori a trebuit să fie deschişi în suprafaţă. Termenul de necropolă cuprinde de fapt patru structuri funerare de ansamblu distincte: o necropolă tumulară hallstattiană (Babadag III); o necropolă tumulară romană care suprapune aria celei hallstattiene şi în câteva cazuri îi refoloseşte tumulii; o necropolă plană, creştină, romană târzie şi romano-bizantină; o necropolă plană creştină medio-bizantină. În colţul de V al necropolei fuseseră construite, anterior extinderii înmormântărilor, termele castrului roman. Planul topografic de situaţie a fost ridicat în anul 1979 de Valerian Bărbuţă şi nu a cuprins şi aria termelor. S-au săpat 10 tumuli, dintre care numai ultimii 5 în sistemul profilelor axiale, precum şi un mare număr de morminte plane. Săpăturile au fost întrerupte între anii 1983 şi 1992 când eforturile s-au concentrat asupra termelor romane; în 1993-1997 s-a săpat tumulul 15. Începând din 1997 aria necropolei şi termelor nu a mai constituit obiect de cercetare (cu excepția campaniei 2005, când un colectiv al Muzeului de Arheologie Callatis din Mangalia a efectuat săpături în extremitatea de N și NV a termelor). Este necesar să se iniţieze măsuri de conservarea-restaurarea termelor şi de protejare a ariei necropolei, deoarece există tendinţa ocupării acestei arii cu construcţii de locuinţe, cât și intenții de valorificare a terenului în alte proiecte ale primăriei locale din Topalu.

Pe platoul A am trasat două secţiuni în cruce, orientate est-vest (40 x 2 m), nord-sud (32 x 2 m) în care am identificat trei niveluri de locuire din perioada romană, urmate de o perioadă de abandon. În cursul sec. X-XI p. Chr. spaţiul este refolosit, de data aceasta ca necropolă a locuitorilor din cetatea bizantină.

Pe platoul B am trasat o secţiune de control de 11x2 m, orientată nord-sud, cu scopul de a identifica eventuale morminte din perioada medievală şi a delimita în acest sens necropola bizantină. Menţionăm, că acest platou a fost intens exploatat încă din antichitate, când au fost construite termele cetăţii şi mai târziu

https://biblioteca-digitala.ro

în perioada modernă, când au fost ridicate depozitele de grâne ale C.A.P.. Ţinând cont de aceste date, am trasat secţiunea pe marginea de est a platoului, pe o panta lină, într-o zonă neafectată de intervenţii antropice. La aproximativ -0,80/0,90 m au fost descoperite, în linie, cinci morminte de inhumaţie din perioada medievală. Extinderea secțiunii în 2011 îşi propunea să verifice limitele necropolei medio-bizantine.

Deşi foarte modeste, rezultatele scurtei campanii din 2011, au pus în evidenţă câteva complexe şi artefacte de epocă romano-bizantină, respectiv medio-bizantină. Săpăturile, având ca obiectiv clar delimitarea înspre cetate a spaţiului sacru al necropolei medio-bizantine înspre cetate vor continua şi în campaniile viitoare. În egală măsură, ele vor lămuri alternanţa de locuire sau utilizare a spaţiului extramuran pentru ateliere, terme etc., respectiv delimitarea necropolelor din epocă romano-bizantină şi medio-bizantină faţă de zonele aferente locuirii civile în epocile menţionate.

Complexe:

- Vatră de foc din piatră, perioada medievala (sec X/XI) descoperită în acelaşi nivel cu gropile mormintelor medievale din sec. X.
- Groapă circulară cu materiale ceramice fragmentare romano-bizantine, tăiată de groapa mormântului M5, descoperit anul trecut.

La cca. -0,90/1 m am identificat nivelul de călcare medieval, pe care a fost construită vatra şi de unde au început să fie săpate mormintele. Între nivelul vegetal actual şi nivelul de călcare medieval se afla un strat ce conţine un pământ depus de la săpăturile arheologice anterioare, efectuate în zona termelor, ce conţine fragmente ceramice amestecate, din perioada romano-bizantină si medievală.

Materialul arheologic descoperit în această campanie constă din câteva fragmente ceramice aparţinând perioadei romano-bizantine (sec. IV-VI) şi epocii medievale (sec. X-XI).

Materialul ceramic apărut în acest sector este în totalitate fragmentar, astfel în ceea ce priveşte formele nu putem prezenta decât câteva date. Cele mai multe fragmente aparţin unor oale fără toartă de dimensiuni variate, însă s-au descoperit şi două toarte ceea ce dovedeşte că unele fragmente aparţin unor oale cu toartă. Cele două torte sunt ovale în secţiune, una este îngustă (2,5 cm) şi groasă de 1 cm, cealaltă lată (5 cm) şi groasă de 2,5 cm. Un alt fragment reprezintă fundul unei străchinuţe.

Vasele au fost lucrate la o roată cu turaţie medie sau rapidă din lut comun sau caolinoid având ca degresant nisip, nisip fin, nisip şi cuarţ, precum şi microprundiş. Arderea este una oxidantă, de cele mai multe ori neomogenă, vasele având miezul mai închis la culoare, iar suprafaţa interioară şi exterioară pătată[1].

Oalele au umerii pronunţaţi şi gura evazată. În funcţie de modul în care se prezintă gâtul şi buza acestora, am stabilit şase variante:

a - Oală cu gâtul înalt, aproape drept, cu buza tăiată oblic spre interior şi cu tor oval în partea inferioară. Decorul incizat prezent pe acest fragment constă într-un şir de impresiuni - alveole - făcute probabil cu unghia şi dispus la baza gâtului. În zona umărului se desfăşoară o zonă compactă de striuri orizontale peste care se suprapun două fascicule de striuri drepte dispuse oblic.

b – Oală cu gâtul înalt, bine marcat prin arcuire şi cu buza rotunjită. Decorul se prezintă sub forma unor striuri orizontale adâncite peste care, în zona umărului, a fost incizată o bandă în val cu linii întrerupte.

c – Oală cu gâtul scurt, unghiular şi buza cu tor oval. Decorul constă într-o zonă compactă de striuri orizontale fine peste care sunt incizate două fascicule de striuri drepte dispuse oblic.

d - Oală cu gâtul înalt, arcuit şi cu buza subţire rotunjită. Decorul incizat prezent pe acest fragment constă într-o zonă de striuri orizontale peste care, în zona umărului, se suprapun linii drepte, inegale, dispuse oblic dezordonat.

e - Oală cu gâtul scurt, arcuit, cu buza lată, platâ în partea ei superioară şi trasă în exterior. Nu prezintă decor.

f - Oală cu gâtul scurt, arcuit, cu buza lată, concavă în partea ei superioară şi trasă în exterior. Nu prezintă decor.

Fragmentul ce reprezintă partea inferioară a unei străchinuţe are pereţii groşi (1 cm) şi foarte evazaţi. Fundul cu diametrul de 5 cm este convex în interior, iar la exterior perzintă un semn incizat în pastă crudă, cel mai probabil cu ajutorul pieptenelui. La îmbinarea jumătăţii inferioare a vasului cu fundul, pe exterior, prezintă o bordura semicirculară.

În lipsa unor repere cronologice clare (piese de metal cu putere de datare mai mare) şi datorită stării fragmentare a materialului este destul de dificil de a oferi o cronologie extrem de precisă pentru aceste fragmente. Decorul, tehnica de lucru şi forma fragmentelor încadrate în primele tipuri sunt caracteristice secolelor X-XI[2]. Însă tehnica de lucru şi forma fragmentelor încadrate în ultimele tipuri ne fac să presupunem că este vorba de o ceramică mai târzie, probabil de la începutul secolului al XIII-lea[3]. În plus apar și câteva fragmente ceramice aparținând unor vase romano-bizantine. Prin urmare materialul ceramic este amestecat conținând alături de ceramica caracteristică secolelor X-XI și ceramică mai timpurie (romano-bizantină), dar și mai târzie. [Simona Maria Herlea]

O concluzie ce se conturează în urma cercetărilor întreprinse până acum pe cele două platouri aflate in apropierea cetăţii este aceea că locuirea romană extramuros încetează cândva, la sfârşitul sec. IV p. Chr., ultimele monede fiind de la Valens. Zidurile locuinţelor de aici au fost demantelate, probabil în aceeaşi perioadă, când se constată o extindere a spaţiului locuibil din cetate, încăperile fiind prelungite până în incintă. Mormintele descoperite pe ambele platouri sugerează folosirea ca necropolă a acestui spaţiu în perioada medievală.

Analiza complexelor arheologice, a materialului ceramic şi numismatic de pe Platoul A va constitui subiectul unui studiu. Publicarea unui raport preliminar al descoperirilor de pe platoul B, după analiza antropologică şi aceea a pieselor descoperite în morminte, a fost deja avansată la revista Pontica a MINAC.

Săpăturile din campania 2011 urmează a fi georefențiate în GIS-ul general al Capidavei, în cursul lunii noiembrie a.c.

Note:

1. Simona Maria Cursaru-Herlea, *Ceramica medievală din secolele IX-XI de la Capidava,* Teză de doctorat, conducător ştiinţific prof. dr. dr. h. c. Thomas Nägler, Sibiu, 2010, p. 200-201.
2. Simona Maria Cursaru-Herlea, *Ceramica medievală din secolele IX-XI de la Capidava,* Teză de doctorat, conducător ştiinţific prof. dr. dr. h. c. Thomas Nägler, Sibiu, 2010, p. 77-80.
3. Analogii pentru fragmentul din fig. 5 vezi la Silvia Baraschi, *Despre ceramica uzuală din veacul al XIII-lea de la Păcuiul lui Soare*, SCIV(A) 33, 1982, 2, p. 227, fig. 4/4.

8. Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureş

Punct: Vicusul castrului roman de la Călugăreni

Cod sit: 116616.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 118/2011

Colectiv: Nicoleta Man - responsabil, Daniel Cioată, Coralia Crişan, Panczel Szilamer (MJ Mureș), Sorin Cociş (IAIA Cluj)

https://biblioteca-digitala.ro

Potrivit Proiectului anual de cercetare, în 2011 s-a urmărit pe de o parte verificarea extinderii vicusului în imediata apropiere a castrului, respectiv în zona cuprinsă între latura nordică a castrului şi râului Niraj, iar pe de altă parte verificarea stratigrafiei din zonă, surprinderea primelor locuinţe, dispunerea lor în teren în raport cu castrul şi drumurile principale.

Satul Călugăreni face parte din punct de vedere administrativ din comuna Eremitu, judeţul Mureş. Accesul în sat se face pe drumul judeţean 153 A. Satul este străbătut de râul Niraj. Distanţele până la cele mai apropiate localităţi sunt Miercurea Niraj - 15 km, Sovata - 20 km, Reghin - 25 km şi Tg. Mureş - 35 km.

Situl se află în apropierea râului Niraj, la capătul vestic al satului, în spatele ultimelor case şi a drumului de ţară care face legătura cu satul Dămieni. Castrul se află amplasat pe terenul arabil din spatele caselor, parţial intră în grădinile de pe lângă case. Vicusul este amplasat de-a lungul drumului spre Dămieni, de-o parte şi de alta, având o întindere destul de mare, materialul ceramic extinzîndu-se pe o suprafaţă de cca 5 ha. După informaţiile adunate din scrierile mai vechi (Orban, Neigebauer, Marsigli, Paulovics) se pare că termele erau amplasate aproape de Niraj, aproximativ în dreptul porţii principalis sinistra.

În ceea ce priveşte terenul, acesta este destul de diferit de la un punct la celălalt. Terenul unde este amplasat castrul este format dintr-un humus negru, gros, sub care apar, deja la adâncimea de 0,40m., urme din resturile castrului. În partea stângă a drumului unde apar multe fragmente ceramice, solul este mlăştinoş şi multe parcele de pământ sunt neplantate, iar în partea dreaptă a drumului, până la Niraj, solul este uscat, format dintr-un humus negru, în care se văd urme de ceramică dar şi porţiuni cu multă piatră.

Scopul iniţial al cercetării a urmărit pe de o parte verificarea extinderii vicusului în imediata apropiere a castrului, respectiv în zona cuprinsă între latura nordică a castrului şi râului Niraj, iar pe de altă parte verificarea stratigrafiei din zonă, surprinderea primelor locuinţe, dispunerea lor în teren în raport cu castrul şi drumurile principale.

Săpături arheologice au mai fost efectuate în anul 1960 de către un colectiv de la Universitatea Babeş – Bolyai din Cluj – Napoca, condus de prof. univ. dr. Dumitru Protase ale căror rezultate le-am utilizat pentru stabilirea orientării castrului şi identificarea liniilor de fortificaţie exterioară. Întreaga suprafaţă ocupată de castru (2,25 ha) este în prezent ocupată cu culturi agricole.

În perioada 6 septembrie–7 octombrie 2004 au fost efectuate săpături arheologice sistematice, săpături, care au fost coordonate de dr. Nicoleta Man, iar colectivul de cercetare a fost format din muzeografii Coralia Crişan şi Daniel Cioată. În urma acestei campanii de săpătură arheologică se pot desprinde câteva concluzii: castrul în totalitate, zidul de incintă, construcţiile interioare şi drumurile au fost ridicate din pietre de râu (Niraj) legate cu un mortar pe bază de lut şi nisip de proastă calitate. Cea mai mare parte a zidurilor au fost dezafectate în epoca medievală când începe construcţia mănăstirii franciscane din localitate.

În 2007, Institutul de Arheologie şi Istoria Artei din Cluj-Napoca, Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts Frankfurt am Main şi Muzeul Judeţean Mureş au realizat o prospecţie geomagnetică a castrului cu rezultate deosebite.

În vicusul militar de la Călugăreni nu s-au mai realizat până acum cercetări arheologice, aceasta fiind prima campanie.

Pentru a verifica consemnările istoriografice din secolul al XIX-lea şi de la începutul secolului al XX-lea, neavând nici un reper stratigrafic pentru zona exterioară castrului am efectuat 3 sondaje de verificare după cum urmează:

Sondajul 1 a fost trasat la 85 m de colţul nord-vestic al castrului, în linie dreaptă înspre Niraj, orientat nord-vest – sud-est, cu dimensiunile de 2 x 15 m. Acest sondaj a fost executat paralel cu vechile grajduri, pentru a verifica informaţiile primite de la săteni cu privire la descoperirile făcute cu ocazia construirii grajdurilor în anii ‘50. Stratigrafia sondajului 1 este următoarea: 0-0,30 m – humus contemporan, din care se adâncesc două gropi contemporane până la adâncimea de 0,70 m; 0,30-1 m. – lut galben, nisipos, steril.

Sondajul 2 a fost trasat în faţa grajdurilor, între grajduri şi drum, cu dimensiunile de 1 x 1 m, dar situaţia stratigrafică este identică cu cea din Sondajul 1.

Sondajul 3 a fost trasat în prima parcelă de teren arabil, dincolo de drumul care se desprinde de drumul comunal principal, aproximativ la 150 m nord-vest de castru, cu dimensiunile de 1 x 1 m. Situaţia stratigrafică este aceeaşi ca şi în celelalte sondaje.

Rezultatele acestor sondaje au evidenţiat faptul că vicusul militar al castrului de la Călugăreni nu se extinde între latura nordică a castrului şi râul Niraj şi nici termele care erau amplasate de istoriografia veche în dreptul porţii principalis sinistra nu se află acolo.

În cadrul cercetării au fost deschise trei secţiuni, aproximativ 300 m distanţă de castru, între drumul comunal şi râul Niraj, ţinându-se cont de o serie de factori precum particularităţile terenului sau gradul de răspândire a materialului arheologic. Orientarea lor, pe direcţia NV – SV, a fost determinată de traseul actual al drumului precum şi de dispunerea parcelelor de teren agricol, pe suprafaţa cărora s-a efectuat cercetarea arheologică. Numerotarea unităţilor de săpătură a început cu secţiunea 1 din anul 2011 (S1/2011). Complexele sunt prezentate sintetic, în urma analizei finale.

Secţiunea 1 (20 x 3 m)

Stratigrafia secţiunii este următoarea: 0 - 0,20; 0,25 m – strat vegetal; 0,20; 0,25 m – 0,60; 0,70 m - strat de cultură romană; 0,60; 0,70 m – 1 m, pământ negru cu foarte puţin material; 1 – 1,10 m – lut galben.

În secţiunea S1 s-a conturat un singur complex.

Complexul 01 a fost surprins în carourile 1 – 4 la o adâncime de 0,25 – 0,30 m fiind alcătuit dintr-o platformă de pietre de râu, unele de mari dimensiuni situate cu precădere în partea superioară şi înconjurate de altele mai mici. Materialul ceramic, răsfirat pe întreaga suprafaţă, s-a concentrat în apropierea profilului vestic, în carourile 1 – 2, unde a fost găsită o mare cantitate de fragmente de culoare cenuşie, sub un prim nivel de pietre. Adâncimea maximă până la care coboară acest complex este de - 0,80 m. În profilul vestic a fost surprinsă o groapă, în dreptul metrului 1,80 m care coboară până la adâncimea de - 0,80 m şi urcă oblic până în dreptul metrului 2,8. În profilul estic, complexul atinge adâncimea de -0,80 m pentru ca în dreptul metrului 1,60 să urce destul de brusc până la adâncimea de -0,60 m.

Secţiunea 2 (17 x 3 m)

Stratigrafia secţiunii este următoarea: 0 - 0,20; 0,25 m – strat vegetal; 0,20; 0,25 m – 0,60; 0,70 m - strat de cultură romană; 0,60; 0,70 m – 1 m, pământ negru cu foarte puţin material; 1 – 1,10 m – lut galben.

Secţiunea a fost trasată în prelungire la S1 cu un martor de 1 m, aici conturându-se mai multe complexe.

Complexul 02 a apărut în colţul SE al secţiunii sub forma unei aglomerări semicirculare de piatră de râu de diferite dimensiuni, la adâncimea de 0,40 m, pe suprafaţa carourilor 1 – 2, sectoarele A – B. La adâncimea de 0,60 m, în mijlocul zonei amintite se conturează o groapă circulară compusă din pământ negru amestecat cu cioburi, pigment de chirpici şi pietre de râu, înconjurată de un „pat” de pietricele. Acesta din urmă nu se mai regăseşte la adâncimea de 0,80 – 0,90 m. Groapa circulară, cu un diametru de 1,40 m se adânceşte până la 2,35 m, menţinându-se umplutura amintită, la care se mai adugă unele fragmente de cărămizi şi olane. Pe fundul gropii, în mijlocul său, a fost observată o lentilă de lut galben (cu pietre de râu în centru) delimitată pe margini de o algomerare de pietriş şi nisip.

https://biblioteca-digitala.ro

Adâncimea maximă până la care s-a ajuns a fost de 2,45 m deoarece în urma îndepărtării balastului s-a atins pânza freatică ceea ce a dus la inundarea complexului. După toate probabilităţile este vorba de o fântână cu marginile adâncite neamanajate (cu lut sau pietre) dar care avea, probabil, o suprastructură din piatră de râu.

Complexul 03 a apărut sub forma unor pete consistente de chirpici în dreptul carourilor 6 – 7/ B-C, la adâncimea de 0,40 m. Continuarea săpăturilor a dus la concluzia că şi această zonă aparţine de fapt complexului 04 pe care-l vom descrie mai jos.

Complexul 04 s-a conturat în perimetrul carourilor 6 – 17, de la adâncimea de 0,40 – 0,50 m până la cea maximă 1,20 m şi este caracterizat de o pată de pământ negru amestecat cu chirpici şi pietre de râu pe întreaga suprafaţă, cu excepţia sectorului „A" al secţiunii (spre profilul estic), unde pământul negru este puternic pigmentat cu fragmente ceramice. Materialul ceramic este destul de bogat şi variat. La adâncimea de 0,50 m, se conturează mai clar un perimetru dreptunghiular de pământ negru cu foarte mult chirpici şi fragmente ceramice, între carourile 8-14/BC. De jur împrejur se păstrează pământul negru mai puţin pigmentat, unde se poate determina existenţa unor zone cu o concentrare mai mare de chirpici. Forma liniară a acestora a determinat interpretarea lor ca posibili pereţi (dărâmaţi) ai unei locuinţe, cu lăţimea de 0,40 m. Ele pot fi observate în carourile 8, 10, 15 şi 17, ieşind din profilul estic până spre mijlocul secţiunii. La adâncimea de 0,60 – 0,70m. pata de pigment se restrânge între metrii 9,50 – 13,20, sectoarele B – C şi se păstrează „pereţii" din carourile 15 şi 17. La metrul 8/B a fost surprinsă o groapă circulară cu pigment, având un diametru de aproximativ 0,65 m şi cu o adâncime maximă de aproximativ 0,50 m. Alte două gropi asemănătoare ca formă şi conţinut însă de dimensiuni diferite au mai fost dezvelite în carourile 10/A şi 14/C.

Complexele 03 şi 04 reprezintă urmele unei locuinţe de suprafaţă, de mari dimensiuni, care se întinde numai în această secţiune pe o suprafaţă de 24 mp. Amprentele de pereţi, după traseul lor se extind atât spre nord-vest, cât şi spre nord-est, intrând în ambele profile lungi ale secţiunii. Locuinţa era construită din chirpici, probabil cu structura pe pari de lemn. Complexul 03 având forma aproximativ de potcoavă, poate reprezenta urmele unui cuptor-vatră, unde urmele de arsură, deşi există, sunt destul de slabe, sau mai degrabă, marginea locuinţei de la care s-a păstrat mai compact peretele de chirpici. Întinderea acestui complex va putea fi stabilită numai prin extinderea cercetării, atât spre est cât şi spre vestul S2.

Secţiunea 3 (8 x 3 m)

Stratigrafia secţiunii este următoarea: 0 - 0,20; 0,25 m – strat vegetal; 0,20; 0,25 m – 0,60; 0,70 m - strat de cultură romană; 0,60; 0,70 m – 1 m, pământ negru cu foarte puţin material; 1 – 1,10 m – lut galben.

Secţiunea a fost trasată paralel cu S1, cu un martor de 0,50 m., însă cu 2 m. mai spre sud în scopul verificării unei posibile suprapuneri a drumului comunal cu cel roman precum şi pentru o mai bună imagine asupra complexul 01 din prima secţiune. De aici avem un singur complex.

Complexul 05 a fost suprins între carourile 1 – 4 de la adâncimea de 0,25 m. Este caracterizat de o aglomerare de pietre de râu de dimensiuni relativ mari (0,2 x 0,3 m) în zona caroului 2, sector C (spre profilul vestic). În carourile 3 – 5, mai exact între metrii 2 – 4,70 s-a conturat o platformă de piatră de râu, pe toată lăţimea secţiunii (pietrele de dimensiuni mai mari se întâlnesc în sectorul C), venind practic în continuarea celei din prima secţiune. Materialul ceramic, de culoare cenuşie şi destul de bogat, era concentrat în zona carourilor 2 – 3, sector A, de unde provin şi o serie de cuie, fragmente de vase de sticlă şi o fibulă de bronz. Pietrele de râu sunt foarte rare în zona carourilor 1 – 2 cu excepţia aglomerării din profilul vestic amintită mai sus.

Stratigrafia verticală vine în completarea celei orizontale. Astfel în profilul sudic pietrele de râu sunt rare, predominând fragmentele de cioburi şi pigmentul ceramic. Acestea din urmă se regăsesc şi în profilul sudic, sub forma a două gropi, între metrii 0 – 0,50 şi 0,80 – 1,30, cu adâncimea de 1,20 m. Urmează apoi, până la metrul 2 o serie de pietre de râu iar de la metrul 2,20 începe platforma de piatră, până la metrul 5,50, cu o adâncime maximă de 0,90 m. În profilul nordic situaţia se prezintă într-un mod asemănător, cu excepţia celor două gropi cu pigment.

În această campanie de cercetare au fost recuperate multe şi diverse materiale arheologice, cum ar fi:

- Ceramică romană, care poate fi clasificată în funcţie de pastă şi nivel de ardere în mai multe categorii: vase din pastă gri–negricioasă, cu ingredienţi diverşi (mult nisip, mică), care oferă ceramicii un aspect rudimentar, vase din pastă gălbuie, poroasă, care se fărâmiţează uşor şi vase din pastă cărămizie, bine arse de o calitate superioară. Pe câteva fragmente gri – negricioase au fost identificate decoruri ştampilate, formate din rozete şi frunze. Cunoscând ceramica romană din zonă am constatat că aceste categorii ceramice au fost cu siguranţă confecţionate în atelierele, care deserveau zona, amplasate undeva în zona aşezării din apropiere. Alături de ceramica locală au fost identificate câteva fragmente caracteristice centrului ceramic de la Cristeşti, şi anume ceramică cărămizie cu angobă roşie, de o calitate superioară. Ca formă, fragmentele de vase aparţin tipurilor ceramice obişnuite: farfurii cu fundul inelar, castroane şi boluri cu fundul inelar şi buza dreaptă sau răsfrântă, marcată de caneluri, ulcioare cu o toartă sau fără torţi şi oale de diferite dimensiuni şi tipuri.

- Materiale de construcţie din ceramică. Din această categorie au fost recuperate din nivelul de dărâmătură, din toate cele 3 secţiuni multe cărămizi, ţigle şi olane care au aparţinut construcţiilor din perimetrul vicusului. Multe dintre ele au fost recuperate din interiorul fântânii descoperite în S2.

- Obiectele din fier sunt multe şi reprezentate prin cuie, piroane şi diferite îmbinări folosite în construcţii, o cheie, vârf de săgeată cu trei muchii, ţintă rotundă, lame de cuţite de diferite tipuri şi dimensiuni şi o cantitate impresionantă de bucăţi de zgură de fier, semn al unei activităţi metalurgice în zonă.

- În cadrul acestei campanii s-a descoperit o singură fibulă din bronz.

- Fragmentele de sticlă descoperite aparţin unor vase de mici dimensiuni din sticlă transparentă.

În urma acestei campanii de săpătură arheologică se pot desprinde câteva concluzii:

- Cele 3 sondaje de verificare au evidenţiat faptul că vicusul militar al castrului de la Călugăreni şi termele nu se extind între latura nordică a castrului şi râul Niraj.

- În cadrul secţiunilor, amplasate la aproximativ 300m. de castru, complexele descoperite dovedesc că cercetările s-au efectuat în interiorul vicusului, stratul de cultură romană fiind foarte consistent. În S1 şi S3 care sunt paralele, a fost descoperită o platformă de piatră de râu, consistentă, unele de mari dimensiuni situate cu precădere în partea superioară şi înconjurate de altele mai mici. Aceasta are o lăţime cuprinsă între 4 şi 5m, în ambele secţiuni. Iniţial, am considerat această platformă drumul roman care ieşea din castru şi se îndrepta pe valea Nirajului spre vest. Dar profilele ambelor secţiuni, demonstrează mai mult un strat de demolare, piatra fiind amestecată cu foarte multe fragmente ceramice, materiale de construcţie din fier şi fragmente de vase din sticlă. Urme de şanţuri de fundaţie sau de gropi de pari nu există sub stratul de piatră. Extinderea cercetărilor viitoare spre vestul şi estul acestor secţiuni, poate vor clarifica funcţionalitatea acestei platforme.

- S2 este cea mai bogată în complexe, aici fiind descoperite

https://biblioteca-digitala.ro

o locuinţă cu pereţii de chirpici, compartimentată, şi o fântână. De asemenea, planimetria şi suprafaţa locuinţei se va contura într-o campanie viitoare, când vom extinde cercetările arheologice în vederea dezvelirii întregii locuinţe.[Nicoleta Man, Daniel Cioată].

9. Căscioarele, com. Căscioarele, jud. Călăraşi

Punct: D-aia Parte

Cod sit: 101733.12

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 91/2011

Colectiv: Done Şerbănescu – responsabil (MCG Oltenița), Alexandra Comşa (IAB)

Necropola culturii Gumelniţa de la Căscioarele - "D-aia Parte" a fost descoperită în vara anului 1990, în urma unor ample terasări făcute în zonă. Necropola fiind situată pe pantă a fost distrusă în bună parte de lucrările efectuate. Pentru salvarea vestigiilor care au mai rămas s-au întreprins trei campanii arheologice în anii 1989, 1992 şi 1997, care au avut ca rezultat descoperirea şi cercetarea 28 morminte de inhumaţie, unele cu inventar funerar, atribuite culturii Gumelniţa, fazele A1 şi A2. Campania arheologică din anul 2011 a avut ca obiectiv stabilirea limitei de nord-est a necropolei şi verificarea existenţa unei alte necropole eneolitice pe versantului de nord-vest al văii, punct numit şi "Vizavi de Puţul Popii".

Pe versantul de est al văii, unde a fost identificată necropola din punctul "D-aia parte", în anul 1989 (necropola nr. 1) au fost săpate cinci secţiuni, în suprafaţă totală de 80 mp, care au fost adâncite până la 1,5 m. În această suprafaţă au fost descoperite trei morminte de inhumaţie, în care scheletele erau aşezate în poziţie chircită, pe partea stângă, cu craniile orientate pe direcţii apropiate de est. Mormintele descoperite se aflau într-o stare precară de conservare, erau deranjate de rădăcinile de pomi şi viţă-de-vie care au acoperit multă vreme terenul cercetat. Inventar funerar s-a descoperit numai în mormântul M.30 şi a constat dintr-o plăcuţă ornamentală dreptunghiulară, perforată la colţuri, realizată dintr-o defensă de mistreţ.

Pe versantul de vizavi de necropolă, în punctual numit "Puţul Popii" în anul 1992 fusese identificată o altă necropolă gumelniţeană, distrusă în cea mai mare parte de lucrările de terasare, iar în urma unui sondaj a fost descoperit şi cercetat un mormânt de inhumaţie, care a avut ca inventar, printre altele, două mărgele tubulare din foiţă de aur şi un inel din sârmă de aramă. Aici a fost trasată o secţiune lungă de 40 m şi lată de 2 m. Secţiunea a fost orientată paralel cu marginea terasei executate de buldozere. În această secţiune au fost descoperite trei gropi menajere în formă de clopot, din epoca geto-dacică, perioada clasică. Într-o groapă fost descoperit un vas-borcan întreg, mult material ceramic întregibil şi material osteologic.

În carourile 8 şi 15, la adâncimea de 0,45 şi 0,95 m au fost descoperite două morminte de inhumaţie, în care scheletele erau orientate cu craniul spre est. Într-unul din morminte se afla un schelet de copil, descompus în cea mai mare parte de acizii humici. Scheletul de copil din M 2 era depus în poziţie chircită, pe partea stângă, cu palmele aduse în dreptul feţei, iar scheletul din M3, de adult, era culcat pe partea stângă în poziţie chircit moderat, avea mâna stângă îndoită din cot şi adusă cu palma în dreptul feţei, iar mâna dreaptă, uşor îndoită, era adusă cu palma pe femurul piciorului drept. Gropile funerare aveau formă ovală. În cele două morminte nu s-a găsit inventar funerar. În urma acestor cercetări putem conchide că şi necropola din punctul Căscioarele - "Vizavi de Puţul Popii", situată pe panta terasei, a fost distrusă în cea mai mare parte de lucrările de terasare amintite la început. Având în vedere că în aşezarea culturii Gumelniţa din punctul Căscioarele - "D-aia Parte", care a fost cercetată în mai multe campanii arheologice, nu s-a întâlnit un nivel de locuire care să aparţină culturii Gumelniţa A2, credem că cele două necropole cercetate aparţin comunităţilor gumelniţene care au locuit pe aşezarea de tip tell de pe "Ostrovel" şi pe tell-ul alăturat, care nu a fost cercetat şi care în prezent este acoperit total de apele lacului Cătălui.

Bibliografie:

P.Cantemir, C.Bălteanu, Considérations anthropologiques sur le matériel de Căscioarele (département de Călăraşi), ARA 30, 1991, p.3 – 7.

Zusammenfassung:

Im Jahr 2011 erlaubten die Forschungen in Căscioarele, Bezirk Călăraşi, das Festlegen im Punkt "D-aia parte" der östlichen Grenze der äneolithischen Nekropole, so dass damit die Grabungen hier abgeschlossen werden konnten. Es wurden drei Gumelniţa-Gräber freigelegt, deren Skelette sich im schlechten Zustand aufbewahrt haben, Grab 31 war gänzlich zerstört.

Am westlichen Anhang des "D-aia Parte"-Tales, im Punkt "Vizavi de Puţul Popii", wurde eine weitere Gumelniţa-Nekropole geortet. Hier wurden zwei inventarlose Gräber gefunden. Der Rest des Gräberfeldes wurde in den Jahren 1988-1989 durch Terrassierungen zerstört. Zurzeit wurden nur drei Körpergräber, von denen eines charakteristisches Gumelniţa A2-Material beherbergte, erforscht. Um Umfeld der Nekropole konnten auch drei getische Abfallgruben aus dem II.-I. Jh. v.Chr. studiert werden.

10. Căuaş, com. Căuaş, jud. Satu Mare

Punct: Sighetiu

Cod sit: 137309.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 80/ 2011

Colectiv: Liviu Marta - responsabil, Ciprian Astaloş, Zoltán Kadas (MJ Satu Mare), Florin Sfrengeu, Marian Trandafir, Cornel Achim, Beata Menesi (Univ. Oradea)

Cercetările arheologice au fost finanţate în cadrul Proiectului de cooperare culturală transfrontalieră Ungaria – România « Patrimonium II ». Sondajul realizat în acest an la Căuaş face parte, totodată, dintr-un amplu program de cercetare derulat de Muzeul Judeţean împreună cu Universitatea Ruhr din Bochum: Sisteme de locuire din perioada epocii bronzului în Valea transilvăneană a Ierului. Scopul săpăturilor arheologice de la Căuaş a fost acela de a sonda şi verifica interesantele rezultate geomagnetice obţinute în ultimii doi ani, referitoare atât la impresionantul sistem de fortificare, lung de 3030 m, dar şi la dispunerea pe şiruri a construcţiilor din aşezarea hallstattiană (cultura Gáva).

Săpăturile din anul 2011, desfăşurate în perioada 21.07.2011 - 13.08.2011, au urmărit cercetarea sistemului de fortificare a aşezării pe latura de nord-est, într-o zonă în care acesta nu este vizibil la suprafaţă, însă a fost sesizat cu ajutorul prospecţiunilor geomagnetice. Pentru verificarea sistemului de fortificare a fost realizată o secţiune de 39,5 x 1,5 m ce porneşte din zona locuită, străpunge sistemul

https://biblioteca-digitala.ro

de fortificare şi ajunge în partea exterioară a sitului. După săparea primei pene de hârleţ s-a constat existenţa unui lut galben în carourile 10-16. Poziţia şi lăţimea stratului de lut coincidea cu aceea pe care o indica semnalul geomagnetic ce sesiza posibilul sistem de fortificate.

În zona din interiorul aşezării, sub stratul arabil, materialele arheologice erau prezente în concentrare mai mare în imediata apropiere a zonei valului (în zona metrilor 10–12,40). Cantitatea lor a sporit la adâncimea de -0,75-0,95 m, printre ele fiind şi o râşniţă întreagă cu diam. de 0,60 m. S-a considerat că materialele ar putea provenii de la fundul unui bordei, semnalat şi de concentrarea în zonă a unor fragmente de chirpici ars şi a unor resturi vegetale arse. Doar spre est, la baza valului de lut, a fost surprinsă marginea complexului. Spre vest marginea bordeiului nu a fost sesizată în stratul de culoare negricioasă. Sub această concentrare de materiale (bordei ?), la -0,80 m, în zona metrului 9,60 m, a fost descoperit un craniu uman (bărbat). Un fragment provenind de la un al doilea craniu a mai fost descoperit în caroul 1, la adâncimea de -1,30 m.

În caroul 2, la adâncimea de -80 cm s-a constatat existenţa unui „perete" format din fragmente de lut, cu o intensitate de ardere diferită. Grosimea acestui perete este de cca. 0,10 m, iar lungimea sa era de 1 m. La acelaşi nivel mai apar şi alte grupări de chirpic, însă mai mici. Imediat sub dărâmăturile de chirpic este prezentă o lentilă ce conţine o mare cantitate de resturi vegetale carbonizate, ce suprapune un adevărat strat de fragmente ceramice, dar şi unele vase întregi. Ansamblul situaţiei a fost interpretat ca fiind o posibilă locuinţă incendiată, în care: gruparea liniară de chirpic ars ar reprezenta lipitura năruită a unui perete, resturile vegetale carbonizate ar putea fi urme ale acoperişului, iar vasele ar putea fi inventarul surprins de incendiu. Stratigrafic, sub aceste nivel există un strat de pământ cenuşiu-unsuros, gros de 0,15 – 0,20 m (solul vegetal preistoric ?), sub care la adâncimea de 1,20-1,30 m, apare sterilul, reprezentat de o argilă galben-verzuie.

Valul de apărare a fost sesizat printr-un strat de lut păstrat sub solul arabil pe o lungime de 5 m, având grosimea de 0,55 m. Acest strat conţine câteva materiale arheologice, remarcându-se o depunere formată dintr-un picior de mânz (în poziţie anatomică) şi câteva la fragmente mari de vase. Pe partea exterioară a valului, acesta este format din pământ negricios, cu pigment galben şi roşiatic. În faţa valului există un şanţ sau o groapă, umplută cu lut scurs din val, vizibilă în ambele profile, pe o lăţime de 3,20 m. Ductul său paralel cu al valului şi umplutura foarte afânată, poate induce interpretarea acestuia ca şanţ de apărare. Adâncimea mică ar putea însă sugera că şanţul nu a fost construit ca element defensiv principal ci, mai degrabă, s-a format odată cu excavarea pământului utilizat la construcţia/ înălţarea valului. Faptul că şanţul taie un strat cenuşiu, sugerează că acesta a fost construit pe parcursul existenţei aşezării, când pare că se produce o refacere a sistemului defensiv (săparea şanţului sau mai degrabă o reconstrucţie a valului). Având în vedere că insula de la Căuaş era înconjurată de o zonă largă de luciu de apă, considerăm că existenţa unui şanţ defensiv nu era neapărat necesară. Pe de altă parte, este posibil ca şanţul să fie folosit doar ca element defensiv complementar, care adâncea apa din faţă valului, îngreunând, astfel, asaltul acestuia. Oricum adâncimea mică a şanţului pare să fie determinată de greutatea cu care acesta putea fi săpat sub apă.

În concluzie, sondajul efectuat la Căuaş a arătat că semnalul magnetic ce apare la marginea de NE a aşezării de la Căuaş este reprezentat de un val, cu rol de apărare împotriva unor atacuri şi, probabil, în faţa inundaţiilor care periodic ameninţau zonele cu construcţii de la marginile insulei. Au apărut de asemenea indicii că structurile dreptunghiulare prezente pe magnetograma ce prezintă interiorul aşezării ar putea fi locuinţe care sunt atât de clar sesizabile deoarece au un inventar incendiat. Liniile ce conturează marginile construcţiilor din magnetogramă ar putea fi considerate ca reprezentând ductul pereţilor construcţiilor, care în urma săpăturii par a fi jalonaţi de lipitura arsă năruită din ei.

Abstract:

The archaeological researches were funded by the Project of the cross-border cultural cooperation between Hungary and Romania "Patrimonium II". The survey conducted in Căuaş, in 2011 is also part of a rich research program conducted by the County Museum of Satu Mare together with the Ruhr University of Bochum: Bronze Age Settlement Patterns in the Transylvanian Ier Valley. The archaeological excavations at Căuaş focused on carrying out geomagnetic surveys and checking their interesting outcome of the last two years, on both the impressive fortification system f 3030 m long and the disposition of the rows in the Hallstatt settlement (the Gáva culture).

The excavations of 2011 aimed to investigate the fortification system of the north-eastern side of the settlement in an area where it is not visible at the surface, but it was seized by geomagnetic prospects. In order to check the fortification system, a section of 39.5 x 1.5 m was made hat starts in the habited area, penetrates the fortification system and reaches the outside of the site. The survey showed that the magnetic signal that occured at the north-eastern edge of the settlement of Căuaş is represented by a defensive wall against some attacks and probably against the floods which periodically menaced the habitation at the edges of the island. Evidence occured and pointed out that the rectangular structures on the magnetogram of the inside settlement could be dwellings so clearly discernible as they have a fired inventory. The lines outlining the edges of the constructions showed by the magnetograms could be the wall duct of the constructions, which, after the excavation, appears to be steaked to their crumbled fired clay.

11. Câmpulung, jud. Argeș

Punct: cartier Pescăreasa - Jidova

Cod sit: 13506.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 70/2011

Colectiv: Constantin C. Petolescu, Florian Matei-Popescu (IAB),Theodor Cioflan, Ion Dumitrescu (MJ Argeş)

Cunoscut încă de la sfârșitul secolului al XVII-lea - în special după ce Luigi Ferdinand de Marsigli, ofițer de geniu în armata austriacă, vizitează mai multe situri romane din Oltenia (Drobeta, Sucidava, Romula), ajungând și la Cîmpulung-Muscel (îndrumat de stolnicul Constantin Cantacuzino); aici consemnează o fortificație sub numele de "Jidova"[1]. Fortificația avea să fie mai târziu răscolită de D. Aricescu, așa cum aflăm dintr-o cartea a sa[2], apoi în 1876 de D. Butculescu. Săpături mai ample a făcut în 1901 Pamfil Polonic, din dispoziția lui Gr. Tocilescu (directorul Muzeului Național de Antichități). Din notele manuscrise ale lui Polonic (păstrate la Biblioteca Academiei Române), se cunoaște un prim plan al castrului, precum și două edificii din zona centrală:principia și horreum.

Săpături sistematice aveau să înceapă abia în anul 1962, sub conducerea lui Emilian Popescu (Institutul de Arheologie din București) - la început în colaborare cu Muzeul orășenesc Câmpulung (reprezentat prin Flaminiu Mârțu), apoi (din 1964 până în prezent) în colaborare cu Muzeul Județean Argeș (reprezentat

https://biblioteca-digitala.ro

prin Eugenia Popescu). În urma acestei colaborări, s-au întreprins cercetări privind cunoașterea sistemului de fortificație (zid de incintă, agger,fossae, porta decumana, turnurile de incintă), dar și stratigrafia interioară. S-a identificat din nou și scos la lumină cele două edificii din zona centrală, menționate mai sus, la care s-au făcut lucrări de conservare.

De asemenea, în spațiul dintre horreum și principia, s-a identificat un edificiu mai mic având instalație de încălzire (hypocaust), numită provizoriu "clădirea ofițerilor. Totodată, în latus principiorum sinistrum, s-au identificat urmele altei construcții (comparabilă, ca dimensiuni, cu horreum și principia), având în partea de nord mai multe camere cu hypocaust (identificată cu praetorium).

Nu trebuie uitată cea mai importantă urmare a acestor cercetări: în anul 1975, întreprinderea minieră, care-și stabilise prin anii '50 sediul în incinta castrului, a acceptat să-și mute sediul, lăsând liber situl pentru cercetările arheologice și amenajarea muzeistică și turistică. În felul acesta, situl a fost salvat de o distrugere iremediabilă.

Începând din anul 1978, cercetările au continuat prin colaborarea fructuoasă dintre cele două instituții - Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan" (reprezentat prin Constantin C. Petolescu) și Muzeul Județean Argeș (reprezentat prin Teodor Cioflan). În primii ani ai acestei colaborări s-a cercetat și stabilit planul edificiului din latus principiorum sinistrum (această clădire a fost identificată, cu unele ezitări, cu praetorium; în stratul de distrugere, prin incendiu, s-a descoperit o monedă de la Philippus Caesar). S-au identificat alte turnuri de curtină; s-au dezvelit și consolidat porta praetoria și cele două portae principales. O mențiune specială merită dezvelirea zidului de incintă de pe latura de sud, precum și lucrările de reconstituire parțială a acestui zid (împreună cu un turn de incintă)[3].

Între 1991-2009 s-au făcut cercetări (dar cu fonduri minime) în retentura sinistra, identificându-se două barăci militare; într-o cameră pavată cu cărămizi, s-a identificat o cărămidă, purtând un grafit (inscripție în pasta crudă, înainte de ardere) efectuat de un soldat din cohors I Flavia Commagenorum; este prima (și singura !) dată când se cunoaște numele unei trupe care a staționat pe limes transalutanus.

Rămânea necunoscut rostul micii construcții cu hypocaust aflată între principia și horreum; de asemenea, nu se cunoaște rostul existenței acelui spațiu liber, neutilizat, la sud de această clădire.

Cercetările lui Em. Popescu (vezi secțiunea SG, prin care s-a identificat latura de sud a acestei clădiri; planul publicat în Materiale și cercetări arheologice IX, 1970); cu acest prilej, s-a secționat via principalis. De asemenea, cu ocazia cercetării acestei mici construcții, s-a identificat și o "stradelă" între principia (latura de vest) și această mică clădire.

Intrigați de această situație, am decis, în anul 2010, a relua cercetările din această zonă.

Prin cercetările anterioare (efectuate de Em. Popescu și Eugenia Popescu), această suprafață fusese cercetată până la un nivel de dărâmături, la care s-a identificat traseul micului edificiu cu hypocaust. La reluarea cercetărilor noastre, în porțiunea de la sud de această clădire, s-a înlăturat mai întâi stratul vegetal constituit în ultima jumătate de secol. S-a ajuns astfel la nivelul de dărâmătură, format din bolovani de râu și fragmente de cărămizi și țigle, chiar mici fragmente de chirpic întărite prin foc; dezordinea în care au apărut, după curățare (spăcluire și periere), ne-a arătat că proveneau din dărâmarea celor trei edificii din apropiere. Mai s-a observat că sub aceste dărămături se află depus un strat subțire de pietriș.

Prima constatare importantă a constat în identificarea, între latura de vest a edificiului comandamentului (principia) și horreum a acelui drum, lat de circa 3,5 m; el este situat totuși la o depărtare de 0,50-0,60 m de zidul micului edificiu cu hypocaust. Aceasta ne-a pus problema dacă nu cumva, înainte de acest mic edificiu, a existat o altă clădire - dar mai mare în lățime, cu circa jumătate de metru. De altfel, pe suprafața dintre acest drum și horreum s-au identificat mici suprafețe cu arsură și au apărut multe fragmente ceramice.

În vara ultimului an (august 2011) au continuat cercetările în această zonă. Mai întâi s-a săpat cu fonduri puse la dispoziție de Muzeul Județean Argeș (4000 lei), iar între 17-31 august cu fonduri puse la dispoziție de Ministerul Culturii (10 000 lei).

În primul rând s-a lărgit suprafața cercetată: spre sud - prinzându-se, pe o lățime de 1 m, și o parte din via principalis; precum și spre nord - până la linia (imaginară) care unește capetele de nord ale cădirilor horreum-lui și principiilor. S-au curățat din nou suprafețele drumurilor menționate, delimitându-se clar în topografia zonei.

Dar cea mai importantă cercetare a avut în vedere suprafața dintre via principalis și latura de sud a micului edificiu cu hypocaust. După înlăturarea bolovanilor, a căror prezență în zonă era haotică (întâmplătoare), săpătura atentă și migăloasă ne-a relevant o situație foarte interesantă. Se constată existența unui strat arheologic - cu urme de arsură; prin săparea în straturi subțiri și răzuiri repetate, au apărut fragmente ceramice (cele mai multe membra disiecta, dar unele provenind de la vase parțial întregibile; ba chiar și un mic amforidion, aproape întreg), obiecte de fier (cuie, o scoabă). Surpriza a fost descoperirea în acest strat a trei monede: un denar de la Severus Alexander, o altă piesă de argint (dar neidentificată), precum și o mică piesă de bronz (trecută prin foc, complet ștearsă; posibil o monedă "colonială"). Cum moneda de la Severus Alexander trebuie să fi circulat vreme mai îndelungată (acest împărat a reluat baterea denarului, fiind denumit restitutor monetae), este aproape sigur că a fost pierdută în urma atacului carpic din timpul lui Filip Arabul.

Această clădire a fost construită după sistemul de realizare a barăcilor militare cercetate în retentura sinistra: prin stâlpi (trunchiuri de arbori) introduși în gropi săpate în stratul virgin; cum aceste gropi (adânci de circa 0,50 m) erau săpate în formă de trunchi de con (mai largi la gură), stâlpii erau "împănați" cu bolovani și bucăți de tegule. Prezența unor asemenea concentrări de bolovani - în special pe laturile de est, vest și sud - a permis identificarea ipotetică a traseului acestui edificiu; aceasta depăşea în lățime edificiul cu hypocaust, fiind mărginită spre est de mica via (realizată cu pietriș și pietre de mici dimensiuni). O asemenea "împănare" de formă circulară ne indică foarte clar locul unui stâlp pe latura de est, spre capătul dinspre via principalis.

Acești stâlpi erau uniți prin stinghii orizontale (realizate de fapt din trunchiuri mai subțiri), între care se introducea lut amestecat cu paie; în cursul incendiului, lemnul a ars, conturul trunchiului rămânând imprimat în lutul întărit

S-au identificat și alte posibile locuri de stâlpi; fondurile limitate nu ne-au permis continuarea investigației. Ne propunem ca anul viitor, după demontarea acestor bolovani, să cercetăm această zonă prin răzuiri până la stratul virgin.

Cercetările au arătat că, după distrugerea acestei clădiri prin incendiere, dărâmăturile au fost evacuate și s-a făcut o nivelare, peste care s-a întins un strat de pietriș (în porțiunea dintre via principalis și edificiul mic cu hypocaust).

Edificiul cu hypocaust, de mici dimensiuni, a fost construit în jumătatea de nord a suprafeței cercetate. Pentru a stabili legătura stratigrafică dintre acesta și clădirea comandamentului, s-a efectuat un șanț care unește cele două edificii, secționând mica via dintre ele. S-a constatat astfel că acest drum are o grosime de circa 0,20 (?) m. Mica "secțiune" mai arată că zidul edificiului străpunge stratul roman de dărâmătură.

Acest șanț a fost adâncit, în porțiunea dinspre căsuța cu hypocaust, până la -0,70 m; s-a constatat că fundația acestei case intra în stratul de loes și nisip. Prelungirea acestei "secțiuni" cu încă

https://biblioteca-digitala.ro

1 m în interiorul micului edificiu, ne-a arătat modul de realizare a hypocaustului: pe stratul ferm de loes (probabil după înlăturarea totală a stratului de arsură), s-a așternut un strat subțire de nisip, peste care s-au așezat, în șiruri, cărămizi patrate, iar peste acestea, pentru a forma pilele, cărămizi de formă cubică, asemeni celor descoperite în alte părți ale castrului.

Aceste observații stratigrafice ne-au condos la concluzia că acest mic edificiu s-a construit ulterior incendierii barăcii de lemn și paiantă.

Cercetările de la clădirea pretoriului (1980-1982) au arătat că aceasta a pierit în timpul atacului carpic din anul 245 p.Chr. Este foarte probabil că tot atunci a ars și clădirea de lemn și paiantă dintre horreum și principia. Cum clădirea cu hypocaust este ulterioară, se întrevede o concluzie importantă: este posibil ca fortificația de la Jidova să nu fi fost atunci definitiv părăsită. Este posibil ca acest mic edificiu să fi fost noua clădire a pretoriului (după incendierea celui din latus sinistrum, din partea dinspre râu, de unde va fi fost dat asaltul asupra castrului).

De altfel, este interesant cum a evoluat părerea istoricilor despre abandonarea limes-ului transalutan. După V. Christescu - care a făcut cercetări în castrul de la Săpata-de-Jos (jud. Argeș), în al cărui val a descoperit un mic tezaur cu monede care se terminau în anul 242 -, acest castru ar fi fost distrus în timpul unui atac carpic (care a afectat Moesia Inferior) din acest an; atunci ar fi fost nimicită întreaga linie transalutană. Dar restudierea acestui tezaur, de către numismatul Bucur Mitrea, a arătat că ultimele monede datează din anii 243-244, deci ulterior presupusului atac asupra Daciei; s-a ajuns astfel la concluzia că acest tezaur a fost pierdut în cursul atacului din timpul lui Filip Arabul. Concluzia a fost că atunci a fost distrus și abandonat întreg limes transalutanus; această părere a fost întărită de descoperirea monedei cu efigia lui Philippus Caesar în săpăturile de la praetorium (în retentura sinistra)[4].

În condițiile în care întrevedem posibilitatea continuării prezenței militare romane în castrul de la Jidava după anul 245 (când s-a ridicat micul edificiu cu hypocaust), concluzia firească este că acest castru a fost abandonat mai târziu: abia către sfârșitul stăpânirii romane în întreaga Dacie - adică pe timpul marii invazii din timpul lui Gallienus din anul 267. Poziția acestui castru, în fața pasului Rucăr-Bran, a determinat probabil menținerea sa în sistemul defensiv roman -chiar dacă cea mai mare parte a liniei transalutane va fi fost pierdută.

Note:

1. L. F. de Marsili, *Danubius Pannonico-Mysicus, II*, Haga, 1726, fig. 39.

2. C. D. Aricescu, *Istoria Câmpulungului, prima reședință a României,* București, 1855, p. 11-18

3. Cercetările prezentate de C.C. Petolescu și T. Cioflan, Argesis 7, 1995, p. 17-29.

4. Em. Popescu, C.C. Petolescu, T. Cioflan, D*istrugerea castrului roman de la Câmpulung-Jidova, Studii și comunicări,* Câmpulung-Muscel, 1984, p. 15-17.

Abstract:

The archaeological excavations from august 2011 in the Jidova Roman fort dealt with the open area between the east wall of the granaries and the west wall of the headquarters building, in the front of the small double apsidal stone building (the so called „Officers' House"). This large open area in the middle of the fort it is still an unsolved mystery and therefore we decided to examine already from the last year (see our preliminary report from 2010). A burnt archaeological layer, filled up with highly fragmented and burnt pottery, iron objects (especially iron clasps) and three coins was discovered into this presumably free area. Moreover elements of a timber structure were also identified, such as timber poles pits filled with stones. Following the pits a construction could have been marked upon a plan with a substantial degree of accuracy. This timber structure, bordered in its east side by a small street (a street that divided this timber structure and the headquarters building) seems to have been burnt to the ground. Since one of the three discovered coins was minted in Rome, in 222 AD (a denarius), this structure was probably destroyed in 245 by the Carpic invasion (nevertheless an early accidental destruction can not be ruled out of the discussion). After its destruction, altogether with other constructions in the fort (see into this instance the investigations in the commander's house area and in the barrack blocks area from the retentura dextra), the area was leveled using gravel and at the north end the small double apsidal stone building was constructed, probably in order to house the commander of the unit. In order to verify the connection between this small building and the headquarters building, a trial trench was dug, which showed that the small street was only 20 cm thick and the foundations of the double apsidal building penetrates the burnt layer. This is a clear indication that this building was constructed after the destruction of the previously timber structure.

If we accepted that the fire destroyed the timber building also in 245, the construction of the new double apsidal stone building could be a clear indication that fort remained probably in place probably until the invasion of 267 AD.

12. Cârlomănești, com. Vernești, jud. Buzău
Punct: La Cocoșoaica

Cod sit: 50148.05

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 69/2011

Colectiv: Vlad V. Zirra – responsabil (IAB), Ion Motzoi-Chicideanu - responsabil adjunct, Monica Chicideanu-Şandor (FIB), Mihai Constantinescu (ICAFR Bucureşti), Daniel Costache (MJ Buzău), Dragoş Pârcălabu - student FIB.

Obiectivul cercetărilor a fost reprezentat de cimitirul din epoca bronzului situat pe terasa nordică a râului Nişcov, la extremitatea sudică a satului Cârlomăneşti, comuna Verneşti, judeţul Buzău. Săpăturile din anul 2011 au continuat pe cele efectuate în anul 2001 şi apoi în anii 2003-2010[1].

Ca şi în campaniile precedente, poziţia în teren a cimitirului a impus un caracter de săpătură de salvare, dar fără a se pierde din vedere necesitatea unei cercetări exhaustive. Avându-se în vedere rezultatele campaniilor din 2008, când a fost deschis un al doilea sector – Sectorul B La Cocoşoaica -, nu s-au mai deschis secţiuni în sectorul A, accentul fiind pus pe complexele mortuare din Sect. B. Ca de obicei s-a acordat atenţie şi complexelor arheologice ce suprapun cimitirul monteorean. În mare măsură regimul de proprietate privată, prin dificultăţile pe care le-a creat, a condiţionat caracterul cercetării, limitând extinderea acestora.

Cercetările arheologice din campania 2011 au fost finanţate de către Muzeul Judeţean Buzău, cu fonduri de la Consiliul Judeţean Buzău.

Cercetarea arheologică propriu zisă a fost precedată de verificarea topografică în sistem GPS, în acelaşi timp sistemul de borne fixe fiind completat cu alte două, dispuse către SSE. S-a avut în vedere în primul rând cercetarea suprafeţei deţinute de familia Toşu, o prelungire a suprafeţei de cercetare către nord, pentru a

https://biblioteca-digitala.ro

surprinde limita zonei funerare, nu a fost posibilă dată fiind lipsa din partea celorlalţi proprietari a acordului pentru cercetări.

După curăţarea terenului de vegetaţie, a fost deschisă Secţiunea III (25 x 2.5 m) prin care se prelungea către SSE suprafaţa săpată în anii 2008-2009. Ulterior, dată fiind prezenţa unor pietre şi cioburi în arătură, la 33 m SSE de suprafaţa săpată în anii 2008-2009, a mai fost deschisă secţiunea IV (10 x 1.5 m), lărgită apoi prin prelungirea către NNW şi câteva casete adiacente. La 2 m Sud s-a deschis şi Secţiunea V (10 x 2 m). În sfârşit, la extremitatea de NNW a suprafeţei cercetate în anii 2008-2009, a mai fost deschisă Secţiunea VI (6 x 2 m), chiar la limita proprietăţii Toşu. În total suprafaţa cercetată a avut cca. 135 mp.

Din punct de vedere stratigrafic s-a observat că terenul a fost mult afectat de arături ca şi de mai multe gropi de vie, toate deranjând complexele arheologice, fapt pus în evidenţă de numeroasele pietre şi cioburi descoperite la decopertare. Toate observaţiile au fost consemnate în jurnalul de şantier, complexele fiind apoi înregistrate pe planurile secţiunilor la scara 1/20 ca şi pe planul general al săpăturilor la scara 1/50, precum şi pe planuri şi profile individuale redactate la scara 1/10. Acestora li se adaugă fotografiile digitale generale sau pentru fiecare complex.

Materialul arheologic a fost spălat, întregit, desenat şi înregistrat, fiind astfel completate deseori observaţiile directe din teren. La încheierea campaniei materialul arheologic a fost depus la Baza arheologică din Cârlomăneşti a MJ Buzău.

Materialul antropologic a fost ambalat şi transportat la Institutul de Cercetări Antropologice "Francisc Rainer" Bucureşti pentru analize şi determinări de sex/vârstă.

Complexele arheologice:

a. Complexele funerare:

M. 49 – a fost identificat la -0.33 m de la nivelul actual de călcare, sub forma unei grămezi de formă aproximativ rectangulară, constituită din bolovani de râu. Marginea grămezii era marcată de bolovani de dimensiuni mari. Printre bolovani s-au găsit un fragment de ceaşcă cu decor incizat şi un ciob atipic. După secţionarea mormântului, la demontarea grămezii de bolovani au fost descoperite două schelete:

49a – aflat la – 0.53 m, era constituit din craniu, aşezat peste două oase lungi, cu mandibula deplasată; oasele membrelor inferioare erau aşezate laolaltă, fără conexiune anatomică; scheletul a fost apreciat ca fiind deranjat şi apoi reinhumat.

49b – situat la – 0.56 m, depus chircit pe stânga, cu craniul orientat 261ºWSW. Sub ambele schelete se găseau câteva pietre de râu plate. La circa 10 cm de craniul 49b, chiar la marginea gropii, se afla un kantharos.

M. 51 – a fost identificat la -0.10 m de la nivelul actual de călcare, sub forma unei masive grămezi din bolovani de râu, peste care se găseau trei lespezi mari de conglomerat; la demontare, la – 0.72 m, s-au descoperit:

51a – oase lungi şi fragmente de bazin, fără conexiune anatomică, provenind destul de probabil de la un schelet reinhumat.

51b - un schelet chircit pe stânga, cu craniul orientat 270ºW; sub schelet se găseau două pietre de râu plate; în colţul nord-vestic al grămezii de bolovani, către exterior, au fost descoperite un vas globular şi un kantharos, ambele de mici dimensiuni şi nedecorate; în interior, chiar la W de craniu se găseau un askos, un kantharos şi un vas aviform, toate decorate în stil Monteoru Ic4.

51c - lângă tibia stângă a precedentului schelet au fost descoperite trei fragmente de calotă craniană de la un copil de vârstă infans.

La spălatul ceramicii, în interiorul askosului a fost descoperită o vertebră umană, iar în vasul aviform un fragment de coastă umană împreună cu 10 fragmente de oase de la membrele inferioare ale unui porc.

M. 52 – a fost descoperit la – 0.25 m de la nivelul actual de călcare, fiind aproape distrus de arătură, dar mai cu seamă de rădăcinile unui pom fructifer imediat învecinat; craniul, foarte fragmentat, se afla aşezat pe partea stângă, iar la mică distanţă două resturi de diafize de femur, în general putându-se aprecia că scheletul era chircit pe partea stângă, cu craniul către apus; sub occipital a fost găsit un rest de la un inel de buclă din bronz.

M. 53 – a fost descoperit la – 0.24 m de la nivelul actual de călcare, imediat sub actualul sol arabil, la 1 m N de M. 49; era constituit din fragmente de craniu şi oase lungi, cu totul deranjate de arătură; după poziţia craniului, scheletul era dispus pe axa W-E.

M.54 – în cursul toamnei 2010, în curtea unui localnic din sat situată la circa 260 m Est de sectorul B, într-o groapă săpată pentru plantarea unui pom fructifer a fost descoperit fortuit un vas de ofrandă ce a putut fi întregit, de dimensiuni mari, cu un decor specific etapelor târzii ale culturii Monteoru; alături de vas au mai fost găsite câteva cioburi şi pigmenţi de pământ ars, totul într-o groapă săpată ce pătrundea în solul galben steril; nu s-a putut face o verificare, dar „complexul" a fost considerat ca un posibil mormânt şi a fost numerotat ca atare, urmând ca în viitoarea campanie locul să fie verificat printr-un sondaj.

M.55 – a fost descoperit la – 0.24 m de la nivelul actual de călcare; iniţial se prezenta ca o grămadă de bolovani rectangulară alcătuită din bolovani de râu; după demontare, în groapa rectangulară mărginită pe laturi cu bolovani de râu, a fost descoperit un schelet de matur, depus la - 0.66 m, chircit pe stânga şi orientat pe axa 296ºWNW-116ºESE; inventarul se compune din: 6 perle tubulare din caolin aflate sub craniu, 2 inele de buclă din bronz, din care unul se afla în zona călcâielor, iar celălalt sub craniu, 1 brăţară din bară de bronz pe antebraţul stâng, un ac de tip Ösenkopfnadel şi un alt fragment de ac, ambele sub craniu, o pixidă cu capac şi un kantharos, ambele în zona craniului;

M.56 – a fost descoperit la – 0.20 m de la nivelul actual de călcare; era constituit din câteva pietre de râu ce păreau a face parte dintr-o grămadă, astăzi deplasată de arături; scheletul era depus chircit pe stânga, cu craniul orientat 295ºWNW; aproximativ în dreptul feţei se afla un kantharos cu decor monteorean timpuriu;

M.57 – a fost descoperit la – 0.50 m de la nivelul actual de călcare; scheletul, de matur, era aşezat pe partea stângă, orientat 269ºW - 89ºE; inventarul este constituit dintr-un askos, în interiorul căruia se afla un kantharos nedecorat, de mici dimensiuni, un vas cu corp bombat, aşa numit coif suedez şi încă un kantharos mai mare; la cca. 50 cm spre E de schelet s-a mai găsit un alt coif suedez, dar a cărui apartenenţă la mormânt este incertă.

M.58 – a fost descoperit la – 0.40 m de la nivelul actual de călcare, chiar la marginea de N a S.VI, fiind dezvelit doar pe jumătate; este o structură de formă ovală, constituită din bolovani de râu; la demontare, printre pietre, s-au găsit câteva cioburi, iar pe fund au apărut două coaste umane in situ; dat fiind faptul că proprietarul suprafeţei sub care se întindea complexul nu a fost de acord cu extinderea cercetării decât după culesul porumbului, săpătura a fost oprită, urmând a fi reluată în campania viitoare.

M.59 – a fost descoperit în colţul nord-estic al S.VI, la – 0.65 m de la nivelul actual de călcare, în fapt chiar la limita proprietăţii Toşu; iniţial se prezenta sub forma unei pete ovale de pământ negru-cafeniu pe care se găseau mai multe fragmente de chirpic arse secundar şi un fragment de os de animal, dedesubtul acestora au fost găsite fragmente de la vase sparte pe loc, iar alături oasele de la membrele inferioare ale unui schelet uman; după poziţia oaselor s-a dedus că este vorba de un schelet chircit pe stânga orientat aproximativ W-E; cercetarea complexului a fost sistată din aceleaşi

https://biblioteca-digitala.ro

motive ca şi în cazul M.58.

M.60 – a fost descoperit la – 0.50 m de la nivelul actual de călcare, sub forma unei grămezi de bolovani de râu; sub bolovani, la – 0.70 m, s-a distins conturul gropii mormântului, de circulare formă, cu o umplutură de culoare neagră; scheletul de infans, într-o stare precară de conservare, aflat la - 0.70 m, era aşezat chircit pe stânga cu craniul orientat către 270ºW; ca inventar a avut un kantharos nedecorat, de dimensiuni mici; pe fundul gropii s-au găsit urme de patină verzuie de la un obiect din bronz distrus din vechime.

b. Alte complexe:

Cpl.82 – a apărut în S.III la – 0.25 m faţă de nivelul actual de călcare, chiar lângă profilul estic, sub forma unei gropi circulare, umplută cu pământ negru cu pete cafenii; după puţinul material ceramic, groapa se poate plasa în epocă modernă.

Cpl.83 - a apărut în S.III la – 0.35 m faţă de nivelul actual de călcare, chiar lângă profilul estic care o suprapune, sub forma unei gropi rectangulare cu lungimea de 4 m; pe fundul gropii s-au descoperit resturile unei vetre, pietre arse, oase de animale şi puţine fragmente ceramice; după forma şi dimensiunile gropii, precum şi prin prezenţa resturilor de vatră in situ, este vorba de un bordei care, pe baza cioburilor şi a unui fragment de fibulă, poate fi plasat în perioada Laténe timpuriu.

Cpl.84 – a fost identificat în S.V, la – 0.30 m faţă de nivelul actual de călcare; este vorba de o groapă în formă de clopot, a cărei umplutura este constituită din pământ negru-cafeniu, amestecat cu mult chirpic ars secundar; în afara unor bucăţi masive de chirpic ars s-au mai găsit un fragment de râşniţă şi cioburi specifice Hallstatt-ului Mijlociu.

Campania 2011 a sporit numărul de complexe funerare aparţinând cimitirului Monteoru, numărul acestor atingând, deocamdată, cifra de 60, corespunzând la 81 de înmormântări, unele morminte fiind colective. S-a putut confirma din nou că zona funerară a fost foarte întinsă, comparabilă din acest punct de vedere cu cimitirele de la Sărata Monteoru sau de la Cândeşti. O noutate o reprezintă M.54 care, deşi încă necercetat sistematic, prin inventarul său arată că durata cimitirului monteorean a fost mai îndelungată. Suprafaţa considerabilă şi durata înmormântărilor pun problema aşezării principale căreia i-a aparţinut necropola, mica staţiune din punctul Cetăţuia, situată la circa 450 m V, ca şi cea de pe Arman, imediat învecinată cimitirului, fiind, foarte probabil, doar aşezări dependinţă.

Pe baza observaţiilor privind practicile funerare constatate – structuri mortuare, rit funerar, obiceiuri de dispunere a cadavrelor – ca şi a inventarelor foarte variate, la care se adaugă câteva datări radiocarbon, cimitirul de la Cârlomăneşti poate deveni un reper al cercetării culturii Monteoru şi nu numai. [Ion Motzoi-Chicideanu]

Note:

1. Pentru rezultatele campaniilor precedente vezi I. Motzoi-Chicideanu, Monica Chicideanu-Şandor, MCA SN 6, 2010, p. 21-70, cu literatura mai veche.

13. Cefa, com. Cefa, jud.Bihor [satul medieval Rădvani]

Punct: La Pădure

Cod sit: 28255.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 54/2011

Colectiv: Ioan Crişan - responsabil (MTC Oradea)

În anul 2011 principalul obiectiv urmărit a fost atingerea limitei de sud a cimitirului, celelalte limite fiind surprinse în campaniile anterioare.

În acest scop secţiunea S IX a fost prelungită spre sud cu 20 m, lăţimea secţiunii fiind de 1,50 m. În această secţiune şi în caseta aferentă au fost identificate şi cercetate integral sau parţial 20 de morminte. Pe bază de stratigrafie, de ritual şi de inventar funerar toate mormintele din acest segment al secţiunii aparţin primei faze de înmormântări din cimitir, respectiv secolelor XI-XIII. Doar două morminte aveau inventar funerar constând din piese de podoabă care însă nu permit încadrări mai strânse. Prin campania din anul 2011 a fost atinsă şi marginea de sud a cimitirului satului medieval Rădvani.

La capătul dinspre sud al secţiunii S IX B a fost atins un complex cu un bogat şi interesant material ceramic medieval din secolele XI-XIII, dar care nu a putut fi cercetat decât parţial.

Tot în campania din anul 2011 secţiunea S VIII a fost prelungită spre sud cu 3,25 m pentru a fi investigată o suprafaţă rămasă nesăpată datorită unor acumulări de pământ din campaniile anterioare. În acest segment au fost identificate 16 morminte dintre care 3 aparţin primei faze de înmormântări, iar 13 celei de-a doua faze (sec. XIV-XVI).

Numărul total al mormintelor identificate şi cercetate în cimitirul aşezării se ridică la 447 (176 aparţin fazei I de înmormântări, 260 fazei a II-a, 10 fazei a III-a şi unul singur epocii moderne) cu 453 defuncţi.

Nu au fost identificate morminte corespunzătoare nivelului de locuire din secolele VIII-X.

De asemenea nu au fost identificate vestigii ale unui presupus edificiu bisericesc databil în secolele XI-XIII.

Pentru campania din anul 2012 ne propunem prelungirea secţiunii S IX în aceeaşi direcţie în vederea dezvelirii în întregime a complexului apărut, complex care pune problema unei locuiri medievale timpurii şi în acest sector al sitului considerat ca fiind ocupat doar de biserica şi cimitirul aşezării.

Pentru clarificarea problemei existenţei vestigiilor unei biserici corespunzătoare secolelor XI-XIII intenţionăm să continuăm radiografierea întregului sector A al sitului.

14. Cheia, com. Grădina, jud. Constanța

Punct: Vatra Satului, Peştera "X" (Craniilor), Peştera Casian, Peştera La Izvor, Peştera La Baba

Cod sit: 63018.02, 63018.xx, 63018.04, 63018.01, 63018.05

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 108/2011

Colectiv: Valentina – Mihaela Voinea – responsabil (MINAC), Bartłomiej Szmoniewski – responsabil sector, Maria Lityńska-Zając - botanist (Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, Kraków, Poland), Adrian Bălăşescu - arheozoolog, Valentin Radu - ihtiolog, Elek Popa - arheozoolog (MNIR), Andrei Soficaru – antropolog (ICAFR București), Cornelia Cărpuş - bio-chimist, Leonid Cărpuş - microbiolog (ArheoBioMedia), Glicherie Caraivan - geolog (GeoEcoMar), Diana Ştefănescu – geolog (U Bucureşti), Răzvan Pantelimon (UO Constanța)

https://biblioteca-digitala.ro

Cercetările arheologice întreprinse în cadrul proiectului româno-polon Study of the Prehistoric and Early Mediaeval Settlements in the Casimcea River Valley in Central Dobrudja (2010 – 2013) au vizat atât reluarea săpăturilor arheologice în peşteri bine cunoscute (Peştera Casian), cât şi extinderea investigaţiilor în interiorul şi exteriorul grotelor necercetate din zona Cheile Dobrogei (Peştera X – Craniilor). Strategia de săpătură arheologică adoptată în cadrul proiectului vizează surprinderea tuturor urmelor de locuire permanentă şi sezonieră, sondajele fiind extinse, acolo unde este posibil, şi în spaţiile din exteriorul peşterilor.

Obiectivele cercetării:

- prospecţiuni în zona de est a aşezării Hamangia din punctul Vatra Satului;
- continuarea sondajelor stratigrafice în interiorul şi exteriorul a peşterii X (Craniilor), în interiorul unei firide nederanjate din Peştera Casian;
- studiu arheozoologic pentru materialul faunistic recoltat din peşteri cercetate în Cheile Dobrogei;
- analiza ceramologică a importurilor Boian din aşezarea Hamangia - Cheia Vatra Satului;
- analiza antropologică a resturilor osteologice descoperite în punctele Peştera X – Craniilor şi Dealul Ester.
- analiza geologică a depunerilor sedimentare din Peştera "La Baba".

Peştera X – Craniilor

În campania 2011 atenţia noastră s-a îndreptat îndeosebi asupra locuirii din interiorul şi exteriorul Peşterii X – Craniilor, fiind identificate niveluri de locuire din toate perioadele istorice. Pe platoul înalt dintre Peştera X – Craniilor şi Valea Ghelengicului au fost cercetate:

- secţiunea S.III (9 x 4 m), trasată în faţa intrării în peşteră, cu depuneri stratigrafice de peste 4 m;
- secţiunea S.A (6 x 2 m), trasată în interiorul adăpostului situat în stânga intrării în peşteră;
- sondajul S.B. (1,20 x 1 m), realizat sub adăpostul din dreapta intrării în peşteră;
- sondajul S.C. (2 x 2 m) efectuat în adăpostul pe Valea Seacă, la circa 500 m SV de peşteră;
- sondajul S.D. (10 x 1 m) efectuat pe platoul înalt la vest de S.A.;
- sondajul S.E. (5 x 1 m) trasat în apropiere de malul abrupt al Ghelengicului, la sud de peşteră.

În interiorul peşterii au fost cercetate două secţiuni S.II (1,50 x 1,50 m) şi S.IV (6,30 x 0,70/0,80 m – culoarul).

Pe profilul de est al secţiunii S.III s-au delimitat următoarele niveluri culturale: medieval, romano-bizantin (cel mai consistent cu peste 0,80 m grosime), roman timpuriu, getic cu importuri elenistice şi scitice, traco-getic cu importuri greceşti (ceramică pictată cu firnis), eneolitic (Gumelniţa şi Cernavodă), neolitic (Hamangia), paleolitic.

Peştera Casian

În Peştera Casian cea mai mare parte a depunerilor sedimentare a fost afectată de sondajele efectuate de speologi şi amatori, rămânând pierdute pentru totdeauna informaţii de ordin istoric. Cele trei sondaje realizate de noi în campaniile 2010 - 2011 au vizat o zonă din sala principală, relativ nederanjată:

- S.I (1,20 x 1,80 m) în faţa unei mici galerii situate la baza peretelui de stâncă, opus intrării;
- S.II (L = 1,80 m) şi S.III (L = 3,00 m) în interiorul galeriei.

Spaţiul foarte îngust din interior nu a fost folosit pentru locuire, sedimentul fiind împins treptat din sala principală în interiorul galeriei. Aşa se explică numărul mic de fragmente ceramice şi melanjul lor, îndeosebi în sondajele din interior S.II şi S.III. Totuşi, stratigrafia surprinsă în sondajul S.I din faţa nişei ne oferă câteva repere cronologice, succesiunea straturilor de jos în sus prezentându-se astfel:

- strat argilos amestecat cu pietre de culoare roşiatică, fragmente ceramice Hamangia şi Gumelniţa;
- strat de culoare maronie - cenuşie amestecat cu ceramică traco-getică – fragmente ceramice hallstattiene cu angobă exterioară neagră, lustruită şi suprafaţa interioară maronie;
- strat argilos amestecat cu ceramică romană timpurie, alături de ceramică getică lucrată cu mâna;
- strat de culoare cenuşie amestecat cu fragmente de amfore decorate cu striuri romano - bizantine, ceramică de uz comun;
- nivel medieval timpuriu cu ceramică de tip Dridu, decorată cu striuri;
- strat de pietriş modern.

La o simplă analiză a profilului, dacă raportăm acumularea în timp a sedimentului de la intrarea în galerie la durata fiecărei periode istorice, observăm că cea mai intensă depunere corespunde perioadei romane.

Alături de ceramică, în toate straturile au apărut oase de animale, unele cu urme de ardere. În sondajul S.II, lângă fragmente ceramice romano-bizantine s-au descoperit oase umane (falange). În zona cea mai puţin accesibilă a galeriei, corespunzând sondajul S.III, predomină fragmente ceramice neolitice atipice; tot aici menţionăm descoperirea unui pandantiv din scoică perforată şi un fragment ceramic Coslogeni decorat cu brâu crestat.

Atât în Peştera Casian cât şi în celelalte peşteri şi grote din zona Cheile Dobrogei (Peştera X - Craniilor, Peştera La Izvor), nivelul de locuire cel mai consistent corespunde perioadei romano-bizantine, alături de material ceramic şi oase de animale fiind descoperite oase umane. În sondajele S.C şi S.D săpate pe platoul înalt, între intrarea în Peştera X - Craniilor şi malul Ghelengicului şi în sondajele S.B. şi S.C. realizate în adăposturi ale aceluiaşi masiv calcaros în care s-a format peştera, a fost identificat un nivel de locuire sezonieră din perioadă romano-bizantină, alături de material ceramic şi osteologic fiind vizibile pete cenuşă şi cărbune.

Coroborând informaţiile literare şi epigrafice vechi cu noile descoperiri arheologice, în stadiul actual al cercetărilor putem formula următoarele ipoteze de lucru:

- locuirea intensă a grotelor şi peşterilor din Valea Casimcei în sec IV - VI p.Chr. ne aminteşte de textul Sf. Ioan Casian: „din copilărie m-am aflat printre călugări", aceste locuri cu singurătăţi şi păduri puteau nu numai să-l încânte pe un monah, dar chiar să-i dăruiască cele mai bune mijloace de viaţă." Era firesc ca în sânul comunităţilor creştine din Scythia Minor, atât de greu încercate de invazii barbare, să apară şi călugări, încă din primul secol al organizării vieţii monahale. De aceea, credem că numeroasele grote, peşteri şi adăposturi din zona Casian – Cheia, folosite din cele mai vechi timpuri ca locuri de cult (piese şi gropi rituale descoperite în nivelurile eneolitice, traco-getice) nu puteau să treacă neobservate. Contemporaneitatea, cel puţin în parte, a unora dintre crucile gravate pe pereţii Peşterii Casian cu nivelul bogat în ceramică romano-bizantină (îndeosebi sec IV), nu poate fi exclusă. Modestia vieţii monahale face ca urmele de locuire detectabile arheologic să fie foarte puţine. Totuşi, nivelurile arheologice consistente corespunzând perioadei romano-bizantine, ajungând până la 0,80 m grosime în secţiunea S.III din faţa Peşterii X – Craniilor, demonstrează folosirea intensă a acestor spaţii, inclusiv ca locuri de depuneri post mortem.

- Villa rustica (sec IV p.Chr.) din apropierea peşterii (cercetată în perioada 2001 – 2002) poate corespunde proprietăţii părinteşti a Sf. Ioan Cassianus, situată într-un peisaj mirific, pe malul râului Calabaeus, în faţa monumentalelor stânci, împădurite, tablou asemănător celui descris în Aşezăminte mănăstireşti şi Convorbiri duhovniceşti. De altfel, izvoarele epigrafice şi descoperirile arheologice confirmă existenţa, în aceeaşi microregiune, a altor villae rusticae ca cele de la Ulmetum şi Capidava.

Obiectivele cercetărilor viitoare:

https://biblioteca-digitala.ro

- prospecţiuni pentru identificarea necropolei aşezării Hamangia din punctul Cheia - Vatra Satului şi a locuirilor sezoniere din microregiunea Valea Casimcei – Cheile Dobrogei;

- extinderea secţiunii S.III din faţa Peşterii X – Craniilor pentru cercetarea în suprafaţă a complexelor arheologice identificate pe profil magistral.

- analize interdisciplinare pentru reconstituirea paleomediului şi identificarea resurselor naturale specifice microregiunii Văii Casimcea.

Bibliografie:

V. Voinea, B. Szmoniewski, *Din nou despre Peştera Casian,* Pontica 44, 2011, p 221 - 238.

B. Szmoniewski, V. Voinea, *The Grave of the Turkic Nomad Discovered in Baba Cave in the Middle Dobruja in Romania*, Stratum 5, 2011, p. 287 – 296.

Abstract:

The Archaeological research undertaken within the Romanian-Polish project under the title Study of the Prehistoric and Early Mediaeval Settlements in the Casimcea River Valley in Central Dobrudja was a pretext to organize the excavations in the several caves located in the region. In the paper the results of the archeological excavations realized in last two years have been presented (including the sondages in the Peştera X - Craniilor (Skull cave) and Peştera Casian (Casian's Cave). The authors assume a hypothetical location for Vicus Casiani as a potential birthplace of Saint John Cassian based on his description.

In the vicinity of the rural settlement in Cheile-Dobrogei – Casian zone existed separate places as caves and rock shelters intensively inhabited in Romano-byzantine Period, which the monks would have used.

Analiza ceramologică a importurilor Boian din aşezarea Hamangia de la Cheia

Cornelia Cărpuş, Leonid Cărpuş

În aşezarea eneolitică de la Cheia, comuna Târguşor, printre fragmentele ceramice aparţinând culturii Hamangia descoperite în campanii succesive de săpături începând cu anul 2001 şi descrise anterior au fost analizate şi câteva fragmente de ceramică Boian, prezente ca importuri în cultura Hamangia. De fapt, am urmărit un studiu comparativ privind două loturi de ceramică Boian, din aşezarea eneolitică de la Cheia (campaniile 2001 – 2009) şi din aşezarea de la Atmageaua Tătărască (Bulgaria).

Fragmentele ceramice au fost studiate macro şi microscopic, la lupa binoculară cu putere de mărire de până la 50x. Au fost analizate atât suprafeţele exterioare, cele de pe interiorul vaselor precum şi în spărtura lor. S-a luat în considerare anumiţi indicatori precum: culoare, granulatie, textură, natura degresanţilor, tip de ardere, modalităţi de finisare, decor.

Astfel, importurile ceramice Boian descoperite în aşezarea de la Cheia sunt unitare din mai multe puncte de vedere: pasta este cu granulaţie fină, dură, compactă, fără degresanţi, doar câteva particule foarte fine de cenuşă, observate la un singur fragment; arderea este reducătoare, majoritatea având nuanţe asemănătoare de gri (de la gri deschis până la gri închis). Ca decor unele prezintă pliseuri fine paralele, sau în model geometric, altele excizii umplute cu pastă albă. De asemenea, observăm, la toate fragmentele ceramice Boian de la Cheia, acelaşi tip de barbotină fină, cu un aspect lucios, satinat. Deci, pentru modelarea vaselor Boian s-a folosit o sursă asemănătoare, probabil o argilă de sedimentare acvatică, de tipul humei, cu o granulaţie foarte fină şi cu particule native de mică în masa sa.

În comparaţie cu fragmentele Boian de la Cheia, cele de la Atmageaua Tătărască, din tell-ul al cărui nivel de bază aparţine fazei târzii a culturii Boian sunt mai eterogene. Astfel, din punct de vedere a tehnicii utilizate, observăm pe lângă aceeaşi grijă în folosirea unei barbotine fine, decorul aproape exclusiv din excizii, încrustări cu pastă albă sau urme de ocru; la unele dintre ele întâlnim şi pictura cu grafit, tehnică de decor ce caracterizează în principal ceramica culturii Gumelniţa, dar o regăsim şi în aria culturii Boian. În privinţa pastei se observă o diferenţiere netă între fragmentele de la Cheia şi cele de la Atmageaua Tătărască, aceastea din urmă având pasta mai poroasă şi cu mai mulţi degresanţi în compoziţie (nisip cuarţos, pietricele, spărtură ceramică), întâlniţi frecvent în aria culturii Hamangia.

Toate aceste aspecte ne demonstrează că meşteşugul ceramic în cultura Boian a evoluat, alături de tradiţiile culturale moştenite, fiind testate şi alte tehnici de prelucrare, ardere şi decorare, preluate de la culturi contemporane vecine.

Expertiza antropologică a materialelor osteologice umane descoperite în Peştera X - Craniilor şi Ester, campania 2009 (jud. Constanţa)

Andrei Dorian Soficaru

Peştera X – Craniilor (2009, secţiunea S.I, - 1,20 m, nivel romano – bizantin).

Inventarul oaselor: s-a păstrat doar calota cranianâ (frontal, parietale, occipital) şi fragmentar temporalul drept şi sfenoidul. Craniul prezintă pe frontal erodări din sol şi o reacţie a osului de natură patologică în regiunea glabelară şi supraorbitară.

Sex determinat: masculin (glabela şi linia nucală sunt proeminente).

Vârstă estimată: 30-40 de ani (suturile craniene sunt deschise atât endo- cât şi ectocranial).

Ester 2009, descoperire fortuită

Inventarul oaselor: schelet păstrat aproape în totalitate şi într-o stare de conservare excepţională; sunt prezente craniul şi mandibula; oasele centurii scapulare, coloana vertebrală, sacrum şi coaste; stern şi manubriu; humerusul drept are lipsă porţiunea distală, radiusul şi cubitusul drept au lipsă porţiunea proximală, iar cele de pe stânga sunt întregi; femure, tibii şi peronee; oasele de la mâini şi picioare.

Sex determinat: masculin (caracterele craniene şi cele ale coxalelor).

Vârstă estimată: maxim 25 de ani (simfiza pubică, uzura dentară, capetele sternale ale coastelor).

Patologie: nu se observă.

"La Baba" Cave. A sedimentological Approach

Glicherie Caraivan, Diana Stefanescu

The Dobrogea district lies in the southeastern part of Romania, between the Danube River and the Black Sea. Its central part exhibits a gentle relief, whose higher parts mark the extent of the areas exposing the Casimcea Formation limestones. The Central Dobrogea is a distinct structural unit of the Moesian Platform, separated from the adjacent North and South Dobrogea units by deep faults. Its highly folded Precambrian basement (the Green Schists Formation: an Upper Precambrian, anchymetamorphic, flysch series) underlies a rather thin sedimentary cover, composed of two structural stages: a lower, slightly folded cover encompassing two Middle Jurassic calcareous formations as well as the relatively thick Upper Jurassic Casimcea Formation, and an upper, undislocated cover including

https://biblioteca-digitala.ro

several scattered patches of Middle and Upper Cretaceous deposits. Most of the thickness of the platform cover in the Central Dobrogea is accounted for by the Casimcea Formation. The Quaternary, rather thick, loess cover hides the Jurassic formations and their basement over broad areas.

In the lower part of the section (3,70 – 2,65 m) a Neolithic layer has been identified. The fissures of the bedrock (Upper Jurassic limestones) are filled with small fragments of altered limestone in a residual sandy-clayey yellow matrix, washed from the micro-atoll core filling. Coarse fraction contains rare coal, bones fragments, very well rounded quartz grains, and organoclasts of sponges, brachiopods, corals, and algae.

Inside the Neolithic horizon a reddish "fireplaces" level was discovered, containing coal, burned clay and bird bones.

The next level, N 4, (2, 65 – 2,45 m), dated as Bronze/ Hallstatt age, is represented by the same sandy – clayey yellow-grey matrix with angular limestone fragments and goat bones and teeth.

The level N 5 (2,45 – 2,35 m) is a sandy-clayey grey – yellow material with few pottery fragments(Hallstatt ?).

The last three level are similar lithologically, but differ by their archaeological content: level 6 - Hallstatt (2,35 – 1,85 m level); level 7 - Romano – Byzantine (1,85 – 1,20 m); level 8 – Late Medieval to modern times (1,20 – 0,00 m).

The shelter - cave from "La Baba" was inhabited since the Neolithic time. The inner space was gradually filled with heterogeneous, sandy – clayey residual material, washed from the sedimentary filling of the micro-atoll. No sedimentological particularity was revealed. Several settlements succeeded, leaving their traces on this bed.

15. Ciceu-Corabia, com. Ciceu-Mihăieşti, jud. Bistriţa-Năsăud

Punct: Sub cetate

Cod sit: 34208.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr: 11/2011

Colectiv: Corneliu Gaiu – responsabil, George G. Marinescu (CMJ Bistrița)

Culmea Ciceului se prezintă ca un masiv vulcanic lung de aproximativ 4,5 km. mărginit de abrupturi,care domină regiunea de la confluenţa Someşurilor, formată din tufuri şi riolit dacitic, excelentă materie primă pentru cioplirea râşniţelor şi pietrelor de moară. În jurul stâncii pe care a fost înălţată cetatea feudală se desfăşoară o serie de terase, mai ample sau mai înguste, ocupate în mai multe epoci de comunităţi umane.

Primele investigaţii arheologice au fost efectuate în perioada 1977 - 1982, fiind evidenţiate niveluri de locuire din bronzul târziu (cultura Wietenberg), perioada dacică clasică şi epoca medievală timpurie (sec. IX).

Cercetările din campania din 2011au avut ca obiectiv extinderea săpăturilor pe cea de-a doua terasă, investigată doar printr-o secțiune de control din anul 1982. Au fost deschise în acest sens patru unități de cercetare: S18: 13 x 4 m, S19: 16 x 4 m, S20: 13 x 4 m și S 21: 24 x 4 m, primele trei dispuse paralel cu terasa, cea de-a patra orientată sud-nord. Cu excepția ultimei suprafețe dezvelite în celelalte stratigrafia înregistrată este relativ simplă, cu un strat de cultură care pleacă imediat de sub stratul vegetal de 0,20 – 0,40 m grosime, cu urme de locuire din perioada dacică și din bronzul târziu, așezat direct pe stânca dealului.

Prima secţiune din această campanie, S18, orientată ca toate celelalte deschise până acum de-a lungul terasei, pe direcţia est-vest a intersectat mai multe complexe amenajate pe stratul de tuf sau între stâncile masive care domină peisajul. Între m 0 și 2,6 a fost dezvelită o locuință de suprafață a cărei podină așezată pe stratul de tuf se afla la 0,30 m. Inventarul ceramic, restrâns cantitativ, este întregit de un as roman imperial ce urmează a fi determinat. O a doua locuință aparținând aceluiași orizont cronologic, prinsă doar în profilul sudic a secțiunii, între m 4 și 7, se adâncea la 0,80 m. Aceasta a tăiat un complex aparținând Hallstatt-ului timpuriu, din inventarul căruia a fost recuperată o fibulă de bronz, databilă în Ha B1.

Capătul estic al secțiunii a dezvelit o altă locuință dacică amenajată între bolovani și pereți de stâncă, între m 10 – 13. Din umplutura locuinței provin doi denari romani, emisiuni de la împărații Vespasian și Titus, care fixează datarea acesteia la sfârșitul secolului I p. Chr.

În cea de-a doua unitate de cercetare deschisă în campania din 2011 singurele rezultate notabile le formează cele șase morminte de inhumație orientate V – E, care se adaugă altor șase morminte dezvelite anterior în același sector. Scheletele, depuse la 0,30 – 0,40 m în poziție întinsă cu mâinile pe lângă sau pe bazin, sunt lipsite de inventar. Grupate între m. 2 și 9 ai secțiunii grupul de morminte pare a fi delimitat la extremități de aliniamente de bolovani. Scheletele de copii și maturi aparțin cel mai probabil unui cimitir medieval, amenajat în vecinătatea cetății Ciceului. Mai puțin profitabilă s-a dovedit S20 deschisă în extremitatea estică a terasei, la contactul acesteia cu promontoriul Ciceului, unde nivelul de cultură, cu fragmente ceramice de epoca bronzului și dacică, este puțin consistent, nefiind identificate complexe închise.

În suprafața deschisă pe panta dealului care face legătura dintre două terase, notată S 21, stratigrafia apare mult mai complexă, stratul de depunere arheologică variind între 0,60 și 1,40 m. Cel mai bogat se dovedește nivelul de epoca bronzului, cu trei bordeie surprinse în secțiune, ale căror podină coboară până la 2 – 2,40 m. în inventarul cărora se afla o mare varietate de forme și tipuri ceramice din pastă fină sau grosieră încadrabile în bronzul mijlociu și târziu. Registrul decorativ, caracteristic culturii Wietenberg, cuprinde incizii, striuri, caneluri verticale și oblice, împunsături, ornamente spiralice, meandrice, geometrice. Nu lipsește, chiar dacă într-o proporție redusă nici decorul excizat, specific mediului Suciu de Sus.

Bogatul material arheologic colectat se află în curs de restaurare, desenare şi inventariere la Complexul muzeal din Bistriţa, urmând ca întregul material să fie prelucrat în vederea întocmirii monografiei aşezării.

Desfăşurarea cercetării arheologice a beneficiat de concursul şi sprijinul material și moral din partea primăriei comunei Ciceu Mihăieşti,

Urmează ca în campania următoare să fie dezvoltată săpătura pe această terasă pentru completarea planului complexelor și dezvelirea cimitirului pentru o posibilă încadrare cronologică. [Corneliu Gaiu].

https://biblioteca-digitala.ro

16. Cioroiu Nou, com. Cioroiași, jud. Dolj

Punct: Cetate

Cod sit: 71849.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 3/2011

Colectiv: Dorel Bondoc – responsabil (MO Craiova)

Săpăturile arheologice pe şantierul Cioroiu Nou, campania 2011, s-au desfăşurat în lunile august-septembrie. Fondurile băneşti destinate săpăturilor au fost alocate de Consiliul Judeţean Dolj şi Muzeul Olteniei Craiova, iar forţa de muncă a fost recrutată pe plan local, prin angajarea de localnici din satul Cioroiu Nou.

Primele zile ale campaniei arheologice de pe şantierul Cioroiu Nou au fost afectate curăţirii zonei de buruienile crescute ca urmare a ploilor abundente din primăvara şi vara anului 2011, dar şi a solului deosebit de fertil.

Apoi am trecut la săparea martorilor de pământ rămaşi în picioare din campania trecută şi am curăţit câteva profile. Unii dintre martorii de pământ demontaţi, conţineau dărâmături ale termelor, astfel că au mai fost descoperite obiecte şi aici. A fost nevoie de asemenea să procedez la evacuarea pământului căzut ca urmare a surpării unora dintre malurile de pământ.

Săpăturile s-au concentrat însă pe clădirea de la est de terme, pusă în evidenţă în anul 2010. Am demontat martorii de pământ rămaşi la est de clădire şi am săpat un zonele unde nu se ajunsese la pământul viu. La nord de clădire, se păstrează indicii ale distrugerii violente a clădirii, este vorba despre urme consistente de tăciuni şi cenuşă, prin urmare a fost vorba despre un incendiu. Foarte multe fragmente ceramice poartă urme de ardere secundară, şi de asemenea, mai multe monede de bronz (Hadrianus, una de secol III, ş.a.) au fost trecute prin foc. Din săpături am recoltat mai multe fragmente de chirpic provenite de la tavanul / tavanele încăperilor clădirii; chirpicii poartă amprente ale unor structuri lemnoase (beţe de lemn sau de trestie), urme de pleavă şi seminţe de la paiele cu care a fost amestecat lutul crud, şi binenţeles urme de arsură şi tăciuni provenite de la momentul distrugerii clădirii, care a survenit ca urmare a incendiului de care am pomenit. Analiza materialelor descoperite în interiorul şi în vecinătatea clădirii, arată că cel mai probabil, este vorba despre invazia carpilor din anul 247.

Lângă colţul de sud-vest al fundaţiei clădirii şi la cca. 1,40m sud de cuptorul evidenţiat în anul 2010, a fost descoperită o groapă. Este mai largă la gură şi mai îngustă la fund. Groapa conţine ţigle şi cărămizi arse, fragmente de vase, unele rebuturi, oase, fragmente de vase de sticlă. Toate acestea arată că este vorba despre o groapă menajeră ce deservea clădirea.

Zidul de la vest de clădire a fost identificat după resturile puţine rămase în secţiunea săpată în 2010. Avea 0,60 m grosime şi fusese edificat din pietre şi cărămizi sparte. De asemenea, spre est, zidul a fost scos aproape în totalitate de căutătorii de piatră, dar l-am putut reconstitui mulţumitor după urmele rămase (mortar, pietre, chirpici, cărămizi şi ţigle fragmentare). Pe baza celor descoperite până în prezent, clădirea de la est de terme ale latura lungă de 16,80 m, iar cea scurtă de 5 m. Cifrele sunt provizorii pentru că săpătura clădirii nu a fost epuizată.

În scopul verificării continuităţii zidului lung depistat în campania din anul 2010, am trasat şi săpat 5 noi casete, după cum urmează: 3 la nord de clădirea de la est de terme, 2 la sud de aceasta.

Cele de la nordul zidului sunt prima (cea mai de vest- C 29) dreptunghiulară (7 x 1,50 m), celelalte două pătrate (4 x 4 m), numerotate de la vest spre est cu C 30 şi C 31.

Cele de la sudul zidului sunt ambele pătrate (4 x 4 m), numerotate de la vest spre est cu C 32 şi C 33. Apoi C 34 (4 x 4 m), la vest de C 29 şi C 35 (4 x 4 m), la 60cm vest de C 34. De asemenea, am săpat şi în casete mai mari de 6 x 4 m (C 36 şi C 37, ambele la sud).

Între C 33 şi C 37, am deschis C 38 (4 x 4 m), iar în continuarea secţiunii S 1 / 2010, am deschis C 39 (10 x 2 m),

Spre deosebire de anii anteriori, nu am mai săpat până la solul viu, ci m-am oprit pe diverse niveluri, acolo unde am sesizat urme de construcţie, urmând a adânci săpăturile în campania din anul următor.

Între terme şi clădirea de la est de terme, se conturează o altă clădire, cu ziduri parţial scoase, cu aceeaşi orientare. Dimensiunile sesizate până în prezent sunt de 9 x 6 m. Este probabil posterioară termelor, şi una dintre cele mai ridicate ca nivel (-0,30 m). Utilitatea sa nu poate fi precizată încă.

Din clădirea de la est (notată de mine clădirea de la est de terme) provin o spatulă de fier şi câteva ace medicale de control realizate din fier şi din bronz. În apropierea clădirii au fost găsite şi fragmente de plăcuţe medicale pentru prepararea medicamentelor. Ustensile medicale au fost descoperite şi în săpăturile vechi din secolul trecut (D. Tudor, Gh. Popilian). Compoziţia clădirii pare a fi următoarea: un coridor central (mărginit nord de zidul lung) neacoperit dar pavat cu piatră, pe lateralele căruia se găsesc mai multe camere; una dintre aceste camere a fost surprinsă în casetele C 30 şi C 31, unde i-au fost puse în evidenţă zidurile de est şi vest; lungimea sa interioară de la est la vest este de 6,40 m. Latura de vest este vizibilă imediat lângă zidul lung, după care se întrerupe brusc din cauza spolierii vandalice a pietrei, dar se poate întregi după urmele din profil; mai mult de-a lungul laturii şi în interiorul camerei s-a păstrat o bucată de mortar, cu amprenta unui picior uman (încălţat). Amprenta datează prin urmare din momentul ridicarii clădirii.

Peste tot este de remarcat sălbăticia cu care au fost demantelate clădirile. Fundaţiile termelor au fost mai ferite de aceste distrugeri, fiind mai adânc săpate şi amenajate. În schimb, zidurile celorlalte două clădiri au fost pe alocuri demontate total. În unele cazuri, nu a putut fi sesizată nici măcar amprenta lor.

S-au luat măsuri de conservare primară a ruinelor descoperite; zidurile au fost restaurate la nivelul fundaţiilor cu materiale de construcţie antice (pietre de calcar, de râu, sâgă, fragmente de ţigle şi cărămizi), legate cu ciment. Au fost întreprinse lucrări de reparaţii la zidurile termelor, acolo unde situaţia a impus acest lucru; datorită condiţiilor nefavorabile (ploaie, îngheţ-dezgheţ), pe alocuri zidurile au avut de suferit şi au trebuit efectuate reparaţii.

A fost prelevat un bogat material arheologic constând în: ceramică, cărămizi ştampilate; obiecte de fier, obiecte de bronz, monede, etc.

17. Corabia, jud. Olt [Sucidava]

Cod sit: 125551.05

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 44/2011

Colectiv: Petre Gherghe – responsabil, Lucian Amon (Univ. Craiova), Mirela Cojoc (MAE Corabia), Onoriu Stoica (SNR Filiala Craiova), Ştefan Vasiliţă (IAB)[1]

Cercetările s-au desfăşurat în zona centrală a cetăţii romano-bizantine Sucidava.

În spaţiul menţionat, încă din anii precedenţi au fost deschise 18 casete cu dimensiunile de 6 x 6 m. Datorită posibilităţilor existente, aria investigată nu a fost lărgită, limitându-ne doar la continuarea cercetării în extremitatea sa nordică, mai exact în casetele C1, C3,

https://biblioteca-digitala.ro

C8, C9, C17 şi C18.

Obiectivele principale urmărite au vizat: obţinerea unor informaţii noi cu privire la construcţiile din sec. IV descoperite în campaniile precedente; continuarea săpăturii pentru surprinderea unor urme anterioare perioadei menţionate; Rezultate notabile au fost obţinute în ambele direcţii.

În privinţa primului obiectiv, cele mai semnificative date au fost culese în casetele C8-C9. Aici, investigaţile noastre anterioare conduseseră la identificarea unor porţiuni din zidurile unor construcţii şi ale unui pavaj în structura căruia era încastrat un canal realizat din cărămizi. Din punct de vedere stratigrafic şi planimetric, toate acestea făceau parte dintr-un complex căruia îi aparţinea şi o încăpere cu hipocaust şi prefurnium, descoperită de noi în caseta învecinată C7. Noile elemente, surprinse în actuala campanie prin demontarea unor martori şi continuarea săpăturii la o adâncime mai mare, sunt următoarele:

Au fost completate informaţiile[2] cu privire la construcţia localizată în caseta C9. Aceasta este delimitată (spre nord, est şi vest) de trei ziduri care mărginesc o suprafaţă aproape pătrată, cu latura de aproximativ 5,80 m. Zidurile de pe laturile de nord şi est sunt „ţesute" între ele şi identice, atât ca tehnică de construcţie (blocuri de piatră fasonate pe faţa exterioară şi legate cu mortar, între care, pe alocuri, sunt intercalate fragmente de cărămizi romane), cât şi ca grosime (0,50 m). Ele se păstrează pe o înălţime de circa 0,80-1,00 m şi au fundaţia de aproximativ 0,30 m, realizată doar din blocuri de piatră, fără mortar. Zidul nordic are lungimea de 4,76 m. La extremitatea vestică se termină în mod tranşant, în vreme ce capătul opus se racordează cu zidul de pe latura de est. Acesta din urmă este mai lung (măsoară 8 m) şi se continuă dincolo de zona de racord, spre nord, unde a fost însă total demantelat. Pe traseul său am constatat prezenţa unei întreruperi cu lungimea de 1,58 m, care permitea circulaţia între spaţiul delimitat de zidurile descrise şi spaţiul alăturat, cu pavaj, existent la est. Pentru a se conferi mai multă rezistenţă punctului în care zidul nordic şi estic făceau joncţiunea, aici a fost încastrat un bloc de piatră cu dimensiuni ceva mai mari (0,53 x 0,30 x 0,29 m). Pe faţa superioară a acestuia fusese dăltuită o concavitate adâncă de 0,16 m, cu trei pereţi verticali şi unul oblic; la baza unuia dintre pereţi se realizase o perforaţie cu diametrul de 6 cm, care comunica cu exteriorul. Piesa descrisă a fost refolosită aici, destinaţia sa iniţială fiind greu de precizat, oricum putând fi asociată cu certitudine unui sistem destinat scurgerii apei.

Pe latura sudică, spaţiul la care am făcut referire este delimitat de un alt zid. Acesta este constituit tot din pietre printre care, pe alocuri, sunt intercalate fragmente de cărămizi, are aceeaşi lăţime (0,50 m) şi o lungime de 5,84 m. La capătul vestic, el coteşte în unghi drept spre sud. În interiorul unghiului dintre cele două laturi, cercetările din campaniile anterioare au relevat existenţa unei încăperi al cărui nivel de călcare este marcat de o pardoseală constituită din cărămizi aşezate peste un strat de mortar şi pietriş fin. Accesul în interiorul acesteia pare a se fi făcut dinspre nord, printr-o intrare cu lăţimea de circa 0,85 cm. Este de remarcat faptul că zidul de pe latura de sud nu făcea joncţiunea cu cel amplasat pe latura estică, între capetele lor existând un spaţiu liber de circa 0,35 m

În această campanie, demontând o porţiune din martorul care separă casetele C8-C17, am putut înregistra noi observaţii cu privire la structura pavajului situat la est de zidurile descrise mai sus, şi care pare a fi suferit o refacere. La bază sa se păstrează urmele unui prim pavaj, cu grosimea de 6 cm, alcătuit din fragmente de ţigle fixate într-un amestec de pământ şi pietriş fin. Peste acesta a fost aplicat un strat gros de 7 cm, realizat din lut, pietriş fin şi fragmente mici de mortar, în nivelul căruia am identificat două monede, prima emisă de Constantin cel Mare între anii 324-330, a doua atribuită, cu unele rezerve, lui Valens şi databilă în perioada 367-378. Imediat deasupra acestui strat s-a constatat prezenţa unui alt pavaj, constituit din fragmente de cărămizi şi mortar.

Actualele cercetări au permis obţinerea şi altor elemente certe de datare pentru construcţiile descrise. În colţul nord-vestic al încăperii din caseta C9, imediat sub nivelul său de călcare (la adâncimi cuprinse între 1,60-1,70 m faţă de stratul vegetal), pe o suprafaţă de 1 mp, a fost descoperit un mic tezaur compus din 11 monede de bronz, dintre care 10 sunt emise în mod cert de Constantius II între anii 351-361, prin monetăriile de la Sirmium (două piese), Thessalonic (patru piese), Constantinopol, Cizic şi Siscia (câte o piesă). Valoarea lor însumată este mică (în epocă 1000 AE=1 AV), de aproximativ 0,1 % dintr-un solidus.

Pentru realizarea celui de-al doilea obiectiv, anume surprinderea unor niveluri mai vechi, am continuat săpătura pe întreaga suprafaţă a casetelor C9 şi C8 (în cazul celei din urmă, doar în spaţiul situat la est de pavaj, acolo unde acesta fusese distrus în întregime de o groapă ulterioară). Începând de la adâncimea -1,90 m, într-un nivel care conţine lentile de pământ galben, au fost identificate fragmente ceramice provenite de la vase lucrate cu mâna, încadrabile în două categorii: grosieră şi semifină. Cele mai numeroase sunt realizate dintr-o pastă cenuşie grosieră, arsă incomplet, decorată cu butoni aplatizaţi şi linii incizate sau cu butoni în formă de şa şi brâu alveolat. A doua categorie, inferioară numeric, este reprezentată de o ceramică din pastă semifină, neagră, lustruită pe exterior şi lipsită de decor.

În acelaşi nivel, la -1,95 m, în caseta C9 au mai fost descoperite:

- o vatră rituală cu decor, distrusă parţial, păstrată pe o suprafaţă de 0,47 x 0,48 m. Dimensiunile sale originale pot fi estimate la 0,60 x 0,68 m. Structural, vatra este constituită dintr-o masă de lut ars la roşu, acoperită pe toată suprafaţa cu o cliviseală groasă de circa 0,5 cm. Pe aceasta din urmă a fost aplicat prin incizare decorul, din care s-a păstrat o linie diagonală care intersectează un ornament vegetal central, totul încadrat de un chenar alcătiut din linii paralele;
- o vatră de foc simplă, cu lăţimea de circa 0,70 m. Existenţa ei este indicată de pata de pământ ars la roşu şi de micile porţiuni din structura ei, păstrate doar pe alocuri. Spre nord şi sud apare un strat consistent de arsură care pare să provină de la un incendiu ce a pus capăt locuinţei deservite de această instalaţie de foc;
- o groapă menajeră care conţine fragmente de ceramică decorată cu brâu alveolat, cărbune şi doi piepteni din os, de mici dimensiuni.

Ceramica descrisă mai sus şi vatra rituală cu decor sunt de certă tradiţie geto-dacică. Adâncimea lor (relativ mică în comparaţie cu cea la care nivelul lucuirii geto-dacice a fost surprins de cercetările noastre anterioare pe platoul cetăţii), ca şi prezenţa, într-un complex arheologic închis (groapa menajeră) a ceramicii de acest gen, împreună cu cei doi piepteni de factură romană, ne determină să apreciem că toate aceste urme arheologice pot fi atribuite unei locuiri daco-romane, necunoscute până în prezent[3], care a ocupat o porţiune din perimetrul pe care va fi edificată ulterior, după retragerea aureliană, viitoarea fortificaţie romano-bizantină.

În concluzie, cercetările arheologice din cetatea romano-bizantină de la Sucidava efectuate în vara anului 2011, deşi nu s-au desfăşurat pe o suprafaţă extinsă, au reuşit să aducă informaţii noi, unele extrem de importante. În primul rând, avem în vedere identificarea unei locuiri daco-romane necunoscute până în prezent în arealul fortificaţiei, atestată în special prin prezenţa unor vetre de foc, dintre care una rituală, şi a fragmentelor ceramice. Studierea acesteia va continua. Cercetările au completat şi informaţiile de ordin cronologic, deţinute în legătură cu complexul de construcţii de epocă romană târzie, descoperite în campaniile precedente. Pe baza a două monede păstrate în structura sa, pavajul cu canal de cărămizi

https://biblioteca-digitala.ro

încastrate, din caseta C8, pare a fi fost funcţional cel puţin în intervalul dintre anii 328-375. Încăperea delimitată de ziduri, din caseta C9, are o suprafaţă de peste 33 mp şi poate fi atribuită cronologic primei părţi a celei de-a doua jumătăţi a sec. IV (10 monede Constantius II, dintre anii 351-361). Aceste elemente sunt deosebit de utile şi pentru încadrarea cronologică a încăperii cu hipocaust descoperită anterior în caseta C7, care este contemporană cu construcţiile amintite mai sus.

Anexa 2

Note:

1. Au participat studenţii anului II de la specializarea Istorie, Facultatea de Ştiinţe Sociale, Universitatea din Craiova, care efectuează pe acest şantier practica arheologică, cât şi trei studenţi ai Facultăţii de Istorie de la Universitatea din Bucureşti; pe parcursul a patru zile, la săpături a luat parte şi un grup de elevi din comuna Cilieni, împreună cu profesorul de istorie din localitatea menţionată. Subliniem, nu în ultimul rând, sprijinul constant, acordat de Primăria oraşului Corabia, căreia îi mulţumim. .

2. P. Gherghe, L. Amon, M. Cojoc, *Cercetările arheologice de la Sucidava (judeţul Olt). Campania 2010,* Analele Universităţii din Craiova. Seria Istorie 18, 2010, 2, p. 18-19.

3. Cercetările mai vechi au condus la concluzia că în intervalul de timp dintre cucerirea romană şi momentul edificării cetăţii, zona platoului nu a mai fost locuită, singurele urme fiind reprezentate de trei morminte de incineraţie şi şapte de inhumaţie. Vezi, în acest sens, D. Tudor, Oltenia Romană, Bucureşti, 1978, p. 423 şi O. Toropu, C.M. Tătulea, Sucidava-Celei, Bucureşti, 1987, p. 90.

Résumé:

Les fouilles archéologiques, qui se sont déroulés dans l'espace intérieur de la forteresse romano byzantine, ont réussi l'identification d'une couche daco-romaine, jusque-là inconnue dans cette zone. Aussi, quelques découvertes numismatiques nous permet d'avancer des dates chronologiques plus exactes sur le complexe des constructions de l'époque romaine tardive : un pavage en briques, qui semble avoir été fonctionnelle au moins dans l'intervalle des l'années 328-375 ; une construction carrée, avec une surface de plus de 33 m^2 et les murs en pierre, qui peut être attribuée à la première partie de la seconde moitié du V-ème siècle après J.C. Ces éléments sont particulièrement utiles pour la chronologie de tout l'ensable de bâtiments qui appartiennent, probablement, aux thermes de la forteresse.

18. Crăsanii de Jos, com. Balaciu, jud. Ialomiţa

Punct: Piscu Crăsani

Cod sit: 92934.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 64/2011

Colectiv: Marian Neagu - responsabil (MDJ Călăraşi), Valeriu Sîrbu - responsabil sector (M Brăila), Florin Vlad - responsabil sector, Ioan Cernău (MJ Ialomiţa), Dan Ştefan, Cristian Ştefan, Monica Constantin (SC Digital Domain SRL Bucureşti)

Întrucât săpăturile au fost reluate după mai mult de două decenii sunt necesare câteva informaţii de ordin general.

Piscul Crăsani este un sit important prin descoperirile sale, îndeosebi prin cele de epocă geto-dacică, care documentează existenţa aici a unui centru rezidenţial fortificat, dar sunt demne de evidenţiat şi vestigiile neolitice, mai puţin cercetate şi cunoscute. Aşezarea neolitică este prima din Muntenia unde a fost pusă în evidenţă coabitarea dintre comunităţile Bolintineanu tîrzii şi primele comunităţi Giuleşti. Săpăturile desfăşurate în mai multe campanii au identificat două niveluri de locuire neolitice, primul aparţinând culturii Bolintineanu, iar cel de-al doilea o coabitare între comunităţile Bolintineanu şi Boian-Giuleşti. Aşezarea neolitică este primul sit din Muntenia cu un sistem de fortificaţie sub forma unui şanţ cu o posibilă palisadă.

Aici s-au întreprins săpături arheologice încă din 1870, de către D. Butculescu (la solicitarea lui C. Bolliac) şi, apoi, în 1923, sub conducerea lui Ioan Andrieşescu, iar din colectivul de atunci au mai făcut parte Radu Vulpe şi Vladimir Dumitrescu.În 1960 săpăturile au fost reluate de Niţă Anghelescu. Între 1969-1987, regretatul coleg Niculae Conovici a condus săpăturile din acest sit, cu rezultate remarcabile. Din păcate, cu excepţia unor valoroase studii despre anumite categorii de piese, descoperirile de aici au rămas, în marea lor majoritate, încă inedite.

În vederea valorificării ştiinţifice a amplelor cercetări deja efectuate, pentru care există o documentaţie serioasă, printr-o primă monografie, probabil în 2014, colectivul de cercetare şi-a propus pentru următorii ani, în teren, atingerea unor obiective precise: a) o ridicare topografică în detaliu, cu evidenţierea atât a ceea ce a mai rămas de cercetat din sit, cât şi cu marcarea zonelor deja săpate; b) cercetări geofizice pentru identificarea limitelor sitului şi a tipurilor de vestigii, c) săpături atât pe promontoriu („acropolă"), cât şi în aşezarea nefortificată pentru obţinerea de informaţii privitoare la stratigrafie, tipurile de complexe şi cronologia acestora, d) studierea sistemelor de fortificaţie pentru epocile neolitică şi dacică, e) cercetarea unor tumuli din necropola situată în apropiere, f) marcarea zonei protejate a sitului.

Deşi o mare parte din sit a fost distrusă din cauze naturale (eroziune), de rozătoare, de păsări ori antropice (tăierea de drumuri, exploatarea lutului sau lucrările agricole) a rămas încă o suprafaţă mare de cercetat (câteva hectare), îndeosebi în aşezarea nefortificată. Se adugă necropola tumulară, aflată în apropiere, din care se mai observă un tumul mare, parţial cercetat, plus alţi tumuli, mai mari sau mai mici, aproape aplatizaţi.

În vederea atingerii scopurilor propuse pentru această campanie, cercetările s-au desfăşurat pe mai multe planuri.

Săpăturile arheologice s-au efectuat în zona din afara şanţului getic, urmărindu-se două obiective: observaţii privind stratigrafia şi tipurile de complexe din aşezarea nefortificată şi forma, dimensiunile şi structura fortificaţiei neolitice.

Secţiunea S I/2011 (L = 20 m, l = 2 m) ne-a oferit o serie de informaţii privitoare la stratigrafia, tipurile de complexe şi inventarul acestora din aşezarea getică nefortificată. Această secţiune a fost trasată în continuarea la SIII/1973, executată sub conducerea lui N. Conovici, în vederea obţinerii de informaţii suplimentare despre limitele aşezării nefortificate; carourile au fost numerotate de la sud spre nord. În prima parte a secţiunii stratul arheologic a fost bulversat, până la 0,30-0,40 m, de către arăturile agricole adânci. Sub stratul vegetal actual situaţia s-a prezentat diferit: până la m.8 s-a identificat un singur nivel dacic, iar între m. 9-20 erau două nivele dacice şi stratul steril din punct de vedere arheologic.

Din nivelele dacice s-au recuperat numeroase fragmente de vase getice sau elenistice, ultimele aproape numai de amfore. Formele de vase getice sunt tipice olăriei geto-dacice din sec. II-I a.Chr.; dintre acestea vom menţiona doar un fragment de bol cu decor în relif decorat cu motive vegetale. Cele mai numeroase fragmente de amfore sunt cu toartele din două vergele, de tipul Pseudocos, altele fiind din Rhodos ori din centre greu de identificat datorită fragmentării.

https://biblioteca-digitala.ro

Complexele arheologice identificate în această campanie constau doar din gropi a căror umplutură a conţinut, cu o excepţie, doar materiale menajere. Întrucât nu toate au fost săpate în întregime vom prezenta doar câteva din caracteristicile lor.

Gr.1a, din care s-a cercetat doar circa un sfert, întrucât restul a rămas în malul secţiunii are formă aproape cilindrică, cu umplutura formată dintr-un sediment de culoare brun-cenuşie şi lentile de pământ galben, cu rari pigmenţi de cărbune şi cenuşă. Materialele arheologice sunt numeroase: fragmente de vase ceramice de dimeniuni mijlocii şi mari, câteodată în aglomerări, plus oase de animale fragmentate. Dintre tipurile de vase cele mai frecvente sunt borcanele şi ceştile-opaiţ, modelate cu mâna, apoi fructierele, modelate cu mâna sau cu roata.

Gr.1b, din care s-a săpat circa jumătate, de formă uşor tronconică, avea umplutura formată dintr-un sediment cenuşiu-închis, pigmentat cu cenuşă, cărbuni şi bucăţele mici de vetre, plus un număr relativ redus de oase de animale sparte şi puţine fragmente de vase ceramice, getice sau de amfore elenistice. S-a descoperit, parţial, aproape de fundul gropii, un craniu uman. Întrucât era în malul secţiunii nu putem şti, până în campania următoare, dacă există şi alte părţi din schelet. Tot din această groapă provin trei jetoane din pereţi de vase.

Gr.2 a fost cercetată doar jumătate deoarece restul a rămas în malul secţiunii. Groapa avea probabil o formă rotundă cu un sediment brun-cenuşiu, pigmenţi de cărbune, cenuşă, carbonaţi de calciu, lipitură arsă, puţine oase şi fragmente de vase getice, în special de borcane şi fructiere. La piese individuale e de menţionat o cute din gresie de râu cu orificiu pentru atârnare.

Gr.3, de formă aproape rotundă (A = 0,90 m, D = 1,60 x 1,70 m) a fost săpată în întregime. În groapă s-au descoperit un sediment de culoare cenuşie-brună şi lentile de pământ galben, cu zone de cenuşă, pigmenţi de concreţiuni de calcar, cărbune şi vatră, plus oase de animale. S-au recoltat numeroase fragmente de vase ceramice, getice şi elenistice, unele aproape întregi sau întregibile. Astefl, aproape de fund s-a găsit o cană getică, fără toartă, modelată cu mâna, arsă reducător, cu angobă brună-neagră, lustruită, corpul bitronconic, gâtul înalt. În rest, fragmente de borcane, căni, ceşti-opaiţ, getice, plus elenistice, de amfore, unele cu toarte bifide de tipul Pseudocos, sau de căni cărămizii.

Pe baza stratigrafiei, a tipurilor de complexe şi a inventarului descoperit, toate databile în sec. II-I a.Chr., putem conchide că în zona cercetată din aşezarea nefortificată ne aflăm în apropierea unor complexe de locuire din această epocă.

Secţiunea S II/2011 (L=13 m x 2,00 m) a fost trasată în partea central-estică a aşezării nefortificate urmărindu-se, în principal, structura fortificaţiei neolitice. În umplutura şanţului şi în strat s-au găsit relativ numeroase fragmente de vase getice, plus câteva piese individuale, ca şi câteva fragmente de amfore elenistice, în special de tipul Pseudocos. Dintre vasele caracteristice olăriei getice amintim un kantharos modelat cu roata, cu angobă neagră şi un bol cenuşiu, , nedecorat modelat cu mâna. Dintre piese individuale amintim o seceră fragmentară din fier şi o fusaiolă bitronconică.

Consideraţii finale. Apreciem că cercetările din această campanie şi-au atins scopurile propuse.

Epoca neolitică. Aşezarea a fost construită pe un bot de terasă superioară, înaltă a Ialomiţei, întinzîndu-se 100 – 150 m spre interiorul ei. Remarcăm că purtătorii culturii Bolintineanu au ales terasa înaltă a Ialomiţei şi nu pe cea joasă aşa cum am avut prilejul să constatăm în cadrul celorlalte aşezări Bolintineanu din Câmpia Română.

Aşezarea neolitică de la Piscul Crăsani este pînă în prezent singura aşezare Bolintineanu în care a fost depistat un şanţ, probabil de apărare, care înconjoară circular staţiunea protejînd-o dinspre sud şi vest. Şanţul a fost surprins în campaniile trecute în secţiunile II, III, IV si VII de pe Platou. În aceste secţiuni şanţul era aproximativ rectangular în secţiune, uneori cu pereţii în pantă, avînd adîncimea de circa 1,60 m de la nivelul solului viu şi lăţimea la bază de 3,75 – 4,00 m. În umplutura lui au apărut puţine fragmente neolitice, iar în S.II P1., deasupra umpluturii neolitice, lentile de lut galben.El avea un traseu semicircular, în sectorul nord – estic al Platoului, la o distanţă maximă de 32 m de rîpa şanţului de apărare getic, apropiindu-se progresiv de acesta (de fapt de o viroagă naturală iniţială) pe măsură ce înainta spre vest-nord vest. Capătul vestic al şanţului neolitic nu a fost încă interceptat. Dincolo de şanţul de apărare, spre sud, complexele de locuire neolitice lipsesc cu totul, iar fragmentele ceramice sunt mult mai rare, arătînd că locuirea nu s-a extins în acea zonă. Cele mai multe complexe de locuire au apărut în partea estică a platoului, la cîţiva metri distanţă de şanţ.În ceea ce priveşte şanţul de apărare atribuit neoliticului, întrucât săpăturile n-au fost finalizate, nu putem face o serie de observaţii de detaliu. Şanţul a fost descoperit în carourile 2-5 la adâncimea de 0,70 m-1,08 m faţă de nivelul actual de călcare şi a fost săpat doar până la adâncimea de 1,20 m. Putem preciza doar că la partea superioară are o deschidere maximă de 5,34 m iar spre limita inferioară se îngustează progresiv până la 4 -4,20 m. În umplutura şanţului au fost observate trei niveluri importante acumulate în perioada de abandon, care se diferenţiază prin textură şi culoare:

- nivel inferior al şanţului reprezentat de un sediment maroniu-închis cu nuanţe de galben în care s-au descoperit câteva fragmente de vase neolitice;

- nivel cu structură laminară, posterior celui descris mai sus, format dintr-o succesiune de microniveluri cu grosimi cuprinse între 0,5 cm - 2 cm. În total, au fost înregistrate aproximativ 20 de microniveluri care s-au dezvoltat prin alternanţa unor lamine de constituţie diferită, pornind de la sedimente fine (argilă, silt) la sedimente grosiere (nisip, concreţiuni carbonatice), vizibile în special în microniveluri superioare. Formarea acestui nivel a fost posibilă prin acumularea diferenţiată, sezonieră a sedimentelor, în special prin acţiunea apei pluviale şi a proceselor de evaporare şi a avut un efect general de colmatare a şanţului preistoric. Deşi după observaţiile de microstratigrafie făcute de echipa condusă de Dan Stefan, sursa care a alimentat acumularea de sediment ar putea fi valul de apărare preistoric, precizăm că încă nu avem dovezi palpabile ale existenţei unei palisade.

- nivel cu o grosime maximă de 0,60 m, posterior celui de mai sus, constituit dintr-un sediment de culoare cenuşiu-deschis cu un conţinut ridicat de argilă, rezultat al proceselor de alterare biologică şi dezagregare fizico-chimică din sol. În acest nivel s-au găsit câteva fragmente ceramice de dimensiuni mici, dintre care amintim o toartă tubulară de tip Cernavoda I şi câteva fragmente osteologice.

Asemeni situaţiei întâlnite şi la celelalte secţiuni care au interceptat şanţul neolitic, dincolo de acesta nu au mai fost descoperite urme de locuire din epoca neolitică.

Ceramica neolitică

Cantitatea redusă de fragmente ceramice de mici dimensiuni descoperite nu ne permite o analiză propriu-zisă a ceramicii neolitice de la Piscul Crăsani, totuşi remarcăm utilizarea a trei categorii de ornamentare : barbotina neorganizată, canelura dispusă orizontal în şiruri paralele şi incizii unghiulare paralele. Decorul a fost practicat în slipul fin care acoperea suprafaţa vaselor. Pasta, desi bine aleasă conţine degresant sub formă de pleavă fin tocată şi nisip cu mica. De obicei sub buza vaselor sunt lustruite mai multe şiruri paralele de caneluri dispuse orizontal aşa cum am constatat şi la cele două frg descoperite în această campanie. Porozitatea şi calitatea pastei, grosimea pereţilor, dimensiunile mari şi mijlocii şi urmele de ardere secundară de la exteriorul acestor vase ne arată că ele erau recipiente

https://biblioteca-digitala.ro

de uz comun, folosite la prepararea hranei.Ardere incompletă şi neuniformă, în nuanţe gălbui la exterior, neagră – cenuşie la interior.

În campania din 2011 au fost descoperite puţine fragmente ceramice care aparţin unor vase de dimensiuni mici şi mijlocii, grosimea pereţilor variind între 5-7 mm.Fragmentele ceramice provin de la vase cu pereţii uşor arcuiţi, care se îngroaşă considerabil spre fund. Se întîlnesc şi forme bitronconice, la care partea superioară este mult mai mică decît cea inferioară.

Ceramica neolitică descoperită în această campanie la Piscul Crăsani se plasează în etapa finală a culturii Bolintineanu.

Nu au fost descoperite locuinţe neolitice în scurta campanie din 2011.

Epoca geto-dacică. În ceea ce priveşte epoca geto-dacică putem conchide că s-au descoperit piese caracteristice sec. II-I a.Chr. Formele de vase geto-dacice includ marea majoritate a tipurilor caracteristice olăriei locale din acea perioadă. Importurile ceramice elenistice sunt reprezentate, aproape în totalitate, de fragmente de amfore de tipul Pseudocos, Rhodos ori din alte centre greu de identificat datorită lipsei ştampilelor şi fragmentării accentuate. Piesele individuale n-au fost prea numeroase, probabil şi fiindcă n-au fost descoperite complexe de locuire.

Documentaţia de şantier constă din planuri topografice, de ansamblu ori de detaliu, din planuri executate prin mijloace clasice, din jurnalele de şantier şi caietul cu evidenţa pachetelor, din imagini şi filme executate cu apatură digitală.

Materialele descoperite au fost spălate şi s-a început prelucrarea lor prin desenarea şi fotografierea pieselor reprezentative. Complexele necercetate integral au fost protejate prin acoperire cu o folie de polietilenă şi un strat gros de pământ.

19. Drajna de Sus, com. Drajna, jud. Prahova

Punct: Castrul roman

Cod sit: 132903.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 102/2011

Colectiv: Mihail Zahariade - responsabil (IAB), Marinela Peneş, Alin Anton (MJIA Prahova), Florin Topoleanu (ICEM Tulcea)

Săpăturile din anul 2011 au avut ca scop:

- Decopertarea structurilor cercetate în anii 1992-1996 în scopul re-examinării, în raport cu viitoarele noi rezultate, punerea lor în valoare ştiinţifică, educaţională şi turistică. În acest scop, pe baza decopertărilor au fost prelungite secţiunile anterioare care au scos la lumină structuri noi sau care au confirmat rezultatele anterioare.

- Cercetarea Edificiului I presupus a fi fost praetorium a implicat de asemenea extinderea în suprafaţă a unor încăperi sugerate a fi existat în momentul încheierii săpăturilor în 1996 şi cercetări de detaliu a modalităţilor de funcţionare a unui praefurnium de dimensiuni considerabile în raport direct cu instalaţia de hypocaustum identificată în majoritatea camerelor edificiului.

- A fost deasemenea luată în calcul şi efectuata prezervarea edificiului I precum şi consolidarea punctuala, în prima fază, a structurilor de cărămidă şi piatră.

În anul 2011 au fost redeschise lucrările de cercetare sistematică la castrul Roman de la Drajna de Sus, încheiate din lipsa de fonduri în anul 1996.

Săpăturile au vizat, pe lângă decopertarea unor secţiuni mai vechi, din anii 1992-1996, şi cercetarea unor sectoare noi, aflate în prelungirea secţiunilor mai vechi.

În carourile 12-16 din S 2, investigată şi în1995, a fost identificată prelungirea unui zid (Za) observabil în S 5, cu aceeaşi lăţime (0,60 m) care face parte dintr-un şir de camere care mărginesc spre est Edificiul I. Zidul se păstrează pe o înălţime faţă de nivelul de călcare iniţial de +0,45 m. De altfel, Za este parte dintr-o încăpere conturată deja în 1995 cu un pavaj de piatră din blocuri de carieră de calcar alb, regulat tăiate, de dimensiuni mari (e. g. 36 x 30 cm; 55 x 35 cm). În Za pavajul apare mai compact faţă de suprafeţele cercetate în 1995. Parţial acest zid apare demantelat în profilul peretelui de N în caroul 14. Este important însă de observat că Za întâlneşte în mijlocul secţiunii, în acelaşi carou un zid de piatră, I, lat de 0,40 m cu care face unghi drept. Acest zid, lung de 6.12 m este alcătuit din blocuri de calcar alb, dispuse pe două rânduri cu un interval între ele lat de cca. 0,15-0,20 m şi este destinat separării a două încăperi, C_A şi o alta C_B, ultima dispusă spre nord. Există un pavaj de cărămizi ştampilate, cu ştampila LEG I ITAL care se prelungeşte şi în această cameră.

Spre N de zidul I se deschide o altă cameră, ale cărui începuturi se observă în S 2 dar se dezvoltă spre nord şi in S4, deasemenea parţial cercetată în 1994-1995. Aceasta cameră C_F are o latură lungă de 6.30 m pe axul N-S, o parte a ei căzând în zona încă nesăpată.

În S 2 a mai fost identificată, la 3 m est de gura praefurniului o conductă de aducţiune a apei, aflată în stare de prezervare relativ bună, alcătuită din cinci tubuli şi înclinată spre sud pe o pantă de cca. 10°. Traseul este uşor deviat spre est. Este vorba evident de un apeduct îngropat care este acoperit de via sagularis.

În S4, continuată în 2011, a fost conturată prin identificarea unui zid Z_C o camera C_E cu o intrare spre nord şi un pavaj masiv de dale mari de piatră de calcar alb. Alte dale sunt observabile în profilul zonei încă nesăpate.

Praefurnium aflat aproximativ în mijlocul Edificiului I, conturat în 1993-1994, a făcut obiectul unei reluări atente a investigaţiei. El se află plasat în S2, este orientat est-vest şi prezintă spre est orificiul de dare a focului iar spre vest ramificaţii spre camerele către care pornea aerul încins prin sistemul de hypocaustum. La 1.50 m de gura exterioară vestică a praefurniului, la -1.60 m, înclinat spre sud, a apărut o conductă cu diametrul de 20 cm de aducţiune a aerului cald în bazinul de apă (piscina) cercetat în anii anteriori. Intervenţia la praefurnium s-a rezumat la aceasta operaţiune, altminteri destul de complicată din cauza necesităţii curăţării pereţilor dublii la piscină şi mai ales a fragilităţii structurilor existente construite din calcar de carieră legate cu un mortar pe alocuri destul de friabil, ceea ce ameninţa prăbuşirea unor pereţi.

Via sagularis. Unul din principalele progrese făcute în 2011 este identificarea în S2-S5 a întregii lăţimi a viae sagularis a castrului. La –0,73 m faţă de actualul nivel de călcare, se găseşte un strat de pietriş de râu curat, bine bătătorit, fără intruziuni de cărămizi sau ţigle. Stratul este gros de 0,20 m şi reprezintă faza I a acestei importante artere înconjurătoare de-a lungul zidului castrului. Acest strat este suprapus de un altul, gros de 0,05-0,07 m de mortar, cu unele intruziuni sporadice de cărămidă, care apare întins pe toată suprafaţa profilului în dreptul caroului 7 din S 4.Acesta ar putea reprezenta bauschutt-ul fazei II, păstrat pentru întărirea noului strat. Peste acest strat de mortar se găseşte un alt strat gros de 0,25 m de pământ, bine bătătorit, cu intruziuni compacte de ţigle şi cărămizi peste care s-a aşternut un strat de pietriş de râu, compact, gros de 0,20-0,25 m, care reprezintă faza a doua a viae sagularis.

Se va urmări în viitorul apropiat (2012-2014) degajarea completă a Edificiului no. I prin executarea de secţiuni sau casete acolo unde va fi posibil. Terenul pe care se află castrul se găseşte în proprietatea comunităţii locale şi este declarat rezervaţie arheologică, ceea ce va uşura cercetarea zonei in extenso fără servituţi de ordin

https://biblioteca-digitala.ro

administrativ sau financiar.

Protecţia ruinelor *in situ*, atât cele re-decopertate cât şi cele nou degajate s-a executat în vara lui 2011 într-un mod eficient şi complet prin protecţia asigurată cu panouri şi reacoperirea săpăturii cu folie întărita din loc în loc cu pământ şi nisip, ceea ce va permite o uşoară degajare a săpăturii din 2012.

Bibliografie:

M. Zahariade, T. Dvorski, *The Lower Moesian Army in northern Wallachia* (A. D.101-118), Bucuresti 1997.

Abstract:

The 2011 excavations resumed at the Drajna de Sus Roman fort envisaged the redescovery of the structures identified between 1992 and 1996 and also to add new evidence on the general lay-out of the Edifice I, supposedly the praetorium of the fort. There have been found new walls that defined new rooms towards the east part of the edifice which brought new data on the plan of this important building. Also, there have been some detailed reserch at the system of hot air circulation and connection of the N-S oriented praefurnium with the hypocaustum system, as well as complete new information on the building phases in the existence of the via sagularis.

20. Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți

Punct: La Canton, km 935 – Schela Cladovei

Cod sit: 108782.03

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 35/2011

Colectiv: Roxana Dobrescu - responsabil, Adina Boroneanț (IAB), Clive Bonsall (University of Edinburgh), Vasile Boroneanț - consultant, Nicolae Cătălin Pătroi (DCPN Mehedinți)

Schela Cladovei este unul din numeroasele situri preistorice (mezolitic și neolitic timpuriu) localizate în zona Porților de Fier ale Dunării și identificate în anii '60 ai secolului trecut ca urmare a construcției celor două baraje, Porțile de Fier I și Porțile de Fier II. Pentru malul drept al Dunării, este aparent și singurul sit care a supraviețuit creșterii nivelului apelor. Se întinde pe cca 5 proprietăți particulare (grădini sau parcele în paragină).

Cercetările anterioare de la Schela Cladovei (1965-1968, 1982-1997, 2001-2002) au pus în evidență locuiri din epoca mezolitică și neolitic timpurie, situate cronologic între 7000-6300 cal BC respectiv 6000-5500 cal BC. Sporadic au fost observate și cercetate complexe arheologice de epocă dacică și modernă.

Actualul proiect de cercetare, funcționând în cadrul unui acord de colaborare româno-britanic, având ca parteneri Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", Universitatea din Edinburgh[1] și Muzeul Regional Porțile de Fier din Drobeta Turnu Severin are ca obiective atât desfășurarea de cercetări arheologice (săpături, sondaje, cercetări de teren) în zona Porților de Fier (cu accent pe situl Schela Cladovei), cât și studiul și publicarea cât mai completă a documentației de săpătură și a materialelor arheologice din cercetările anterioare.

În cadrul acestui nou proiect de cercetare în anul 2007 a fost reluată săpătura în sectorul B al sitului de la Schela Cladovei, deschizându-se o secțiune nouă denumită convențional SVII.

Secțiunea SVII are 25 mp, fiind împărțită în carouri de 1 x 1 m. În sistemul de caroiaj utilizat pentru întregul sit, fiecare carou are o siglă formată dintr-o literă (sau un grup) (avansând de la sud la nord, de la S la Q în cazul SVII) și un număr (crescător de la vest la est, de la 509 la 512 în cazul lui SVII). Fiecare astfel de carou este la rândul său subdivizat în patru cuandranți (0,5 x 0,5 m), denumiți a,b,c,d.

Fiecare cadran se sapă separat, în unități stratigrafice de câte 5 cm iar materialele arheologice rezultate sunt introduse într-o bază de date, fiind clasificate după tipul de material. Sunt desenate și fotografiate individual toate piesele considerate reprezentative.

Solul rezultat din fiecare astfel de cadran este tamisat și materialul arheologic astfel recuperat este colectat și înregistrat separat. De asemenea, fiecare cadran este fotografiat și desenat individual, rezultând astfel o foarte detaliată înregistrare a situației arheologice.

Contururile diferitele complexe arheologice identificate sunt deseori dificil de determinat (mai ales în partea superioară a depunerilor) doar pe baza schimbării culorii/texturii solului, din cauza proceselor de formare ale acestuia (o puternică iluviație a carbonatului de calciu), determinarea lor făcându-se în mare măsură pe baza materialului arheologic aflat în umplutura complexelor.

În campanile din 2010 și 2010 au fost săpate în întregime unitățile stratigrafice 8, 9 și10 atribuite cultural nivelului neolitic timpuriu de tip Starčevo-Criș.

A fost continuată investigarea complexelor arheologice din anii precedenți (F1001, F1002, F1006, F1007) cărora li s-au adăugat unele noi denumite F1012-F1022.

Prezentăm mai jos complexele arheologice mai importante (la nivelul superior al unit 11):

F1001 – complex de tip nedeterminat (probabil groapă), atribuit neoliticului timpuriu; Complexul fusese tăiat de F1002; a fost epuizat în unit 10.

F1002 - șanț de factură contemporană, probabil săpat în timpul utilizării zonei sitului de către trupele de grăniceri; umplutura sa era formată dintr-un sol nisipos gălbui cenușiu cu bolovani de mari dimensiuni, fragmente de cărămizi, rare fragmente ceramice neolitice și obiecte de metal de factură contemporană;

F1006 – aglomerare de mari dimensiuni de fragmente de chirpic de formă neregulată; unele dintre acestea păstrau amprenta urmelor de nuiele pe care a fost aplicat lutul; alte tipuri de materiale arheologice (ceramică neolitică, resturi faunistice) sunt rare; a fost deranjat probabil de F1010 și F1022; în partea de est se pierde în zona nesăpată;

F1007 – complex (groapă de locuință?) aparținând neoliticului timpuriu; formă posibil rectangulară cu colțuri rotunjite; umplutura este formată dintr-un sol brun închis în general, dar spre limitele de est și sud aceasta se schimbă gradat spre galben în timp ce spre centru se închide la culoare; din umplutura sa până în prezent a rezultat o cantitate impresionantă de ceramică alături de unelte de os și silex cioplit, piatră șlefuită, resturi faunistice. Pe suprafața expusă a acestui complex, în unit 8-10 au fost observate pete de sol de un negru intens, în care se observau mici fragmente de malachit și/sau șist verde și uneori micro-persoare din silex; în partea sa de nord și nord-vest se pierde în zona nesăpată;

F1009 – groapa unui sondaj de forare din 1992;

F1010 – groapă cu umplutură brun închis cu multe fragmente ceramice neolitice, multe dintre ele din vase reîntregibile, oase de animale mari, probabil bovine, fragmente mici de chirpici; limitele sale sunt neclare; pare să fi fost tăiată spre est de F1022 iar spre sud de F1007;

F1012 – aglomerare de pietre de dimensiuni mari, fragmente ceramice neolitice dar și câteva atribuibile epocii bronzului (Gârla Mare); cu un contur neclar, apare în interiorul lui F1007, în colțul de nord-vest al sondajului;

F1020 – complex observat la nivelul lui unit 10; formă oval prelungă, oarecum de șanț, spre sud-est se pierde în profilul de sud al secțiunii; umplutura este formată dintr-un sol negru afânat, uneori observându-se pete de sol galben nisipos; fragmentele ceramice

https://biblioteca-digitala.ro

(neolitice timpurii) și pietrele apărute pe contur sunt în poziție verticală; tăiată de F1009;

F1021 – groapă circulară de mici dimensiuni (cca. 0,10-0,15 m diametru), posibilă groapă de par; umplutura ei conține mici fragmente de chirpic și cărbune;

F1022 – complex observabil la nivelul lui unit 10, probabil de factură modernă; umplutura sa este formată dintr-un sol negru afânat, cu mici fragmente de chirpici la limita cu F1006; a tăiat probabil F1006 și F1010;

Între descoperirile cele mai importante se numără resturile de fabricație ale unor mărgele din malachit și din șist verde (ce apar în număr importand, ilustrând diverse stadii ale procesului de fabricație. Mărgelele au formă circulară, de sub 1 cm, cu o mică perforație în mijloc (realizată probabil cu ajutorul micro-persoarelor menționate mai sus).

Uneltele de os sunt numeroase, remarcându-se străpungătoarele, uneltele de tip linguriță, spatulele și dăltițele.

Industria litică este reprezentată de lame și lamele, trapeze, gratoare și racloare din silex sau mai rar din radiolarit. Se remarcă în număr semnificativ greutățile de plasă de pește. Dăltițele și toporașele apar în număr mai mic.

Ceramica neolitică timpurie este extrem de bine reprezentată. Uimește varietatea formelor și decorurilor: impresso, incizii cu motive liniare sau în rețea, ciupituri, benzi aplicate, alveolări, butoni, diverse tipuri de mânere. O mare parte a ceramicii prezintă un slip roșiatic, este bine arsă și lustruită.

Relativ frecvent au fost descoperite fragmente din vase de tip cuptor, prezente și cercetările anterioare. Relativ frecvent apar fragmente din vase/cupe cu picior precum și fragmente de altar (varietatea cu patru picioare și recipient circular).

Ceramica pictată este relativ rară, fiind reprezentată de fragmente de dimensiuni variabile, pictate cu negru pe un fond roșu, lustruit.

Ca plastică se remarcă un mic fragment - partea inferioară a unei figurine antropomorfe, decorată pe „talpă" cu incizii liniare, scurte și adânci formând un motiv în zigzag.

Proiectul va continua și în anii următori pentru clarificarea problemelor legate de cronologia complexelor neolitice menționate și stabilirea raportului între neoliticul timpuriu din zonă și mezoliticul de Schela Cladovei-Lepenski Vir.

Note:

1. Universitatea din Ediburgh a fost reprezentată de prof. Clive Bonsall care a condus o echipă de 8 studenți. Aceștia și-au efectuat practica arheologică de specialitate necesară studiilor, studenții constituind principala forță de muncă necesară desfășurării șantierului, cu excepția a doi muncitori angajați din localitate.

Bibliografie:

C. Bonsall, *The Mesolithic of the Iron Gates*, în Geoff Bailey, Penny Spikins (eds.), Mesolithic Europe, Cambridge University Press, 2008, p. 238-279

Boroneanț, V. Boroneanț, *Schela Cladovei 1965-1968. După 40 de ani, Studii de Preistorie* 6, 2009, p. 6-24;

A.Boroneanț, *The Mesolithic in Banat, în N. Tasic*, Fl. Drașovean (eds.),*The Prehistory of Banat. The Paleolithic and the Mesolithic,* editura Academiei, 2010, p.103-142

Abstract:

The archaeological excavations at Schela Cladovei were resumed in 2007, as a joint Romanian-British research project. A new trench was opened and a new methodology of excavation was employed in order to obtain precise and accurate date regarding the Mesolithic and Early neolithic occupations of the site. In 2010 and 2011 three 5 cm deep units were excavated: unit 8, 9,10, revelealing a 12 new archaeological features.

21. Fântânele, com. Matei, jud. Bistriţa-Năsăud

Punct: La Gâţa

Cod sit: 33701.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 9/2011

Colectiv: Dan Lucian Vaida – responsabil (MG Năsăud), George G. Marinescu (CMJ Bistriţa), Ioana Chira

Săpăturile arheologice s-au desfăşurat în intervalul 25 iulie - 8 august 2011, finanţarea fiind asigurată de Complexul Muzeal Judeţean Bistriţa-Năsăud. Obiectivul campaniei a constat în cercetarea şi delimitarea necropolei celtice din acest punct, dar şi descoperirea unor noi morminte scitice, după cel identificat în campania 2010 (M_{30}). Au fost trasate 10 secţiuni paralele (S_{69}-S_{78}), orientate SV-NE, cu lungimi cuprinse între 15-30 m şi lăţimi de 1,5 şi 2 m, cu martori de 0,5 m, rezultând o suprafaţă cercetată de cca. 600 m^2. În urma cercetărilor au fost identificate şase morminte scitice (M_{31-36}), datate în sec. VI-V a.Chr., şi două morminte celtice (M_{37-38}), aparţinând sec. III-II a.Chr.

M_{31} – mormânt de inhumaţie; forma gropii funerare nu a fost determinată; ad. de depunere: 1,35 m; scheletul întins pe spate cu braţele aşezate pe bazin; orientare: E (capul) – V. În ce priveşte inventarul, au fost găsite doar două fragmente de fier, aparţinând unor obiecte nedeterminate şi un mic fragment ceramic.

M_{32} – mormânt de incineraţie; groapă funerară de formă rotundă; ad. de depunere: 0,60 m. Nu au fost recuperate fragmente de oase umane incinerate.

Inventar: 1. Strachină lucrată cu mâna; 2. Ceaşcă tronconică lucrată cu mâna; 3. Căniţă lucrată cu mâna; 4. Lamă cuţitaş din fier, aflată în strachină; 5. Oase de animal (ofranda alimentară), găsite de asemenea în strachină.

M_{33} – mormânt de incineraţie; groapă funerară de formă rotundă; ad. de depunere: 0,60 m. Pachetul de oase umane arse a fost depus în partea de nord a gropii.

Inventar: 1. Ceaşcă cu toartă supraînălţată, lucrată cu mâna; 2. Văscior de formă cilindrică, lucrat cu mâna.

M_{34} – mormânt de inhumaţie; groapă funerară de formă ovală; ad. de depunere: 1,10 m; scheletul întins pe spate cu braţele pe lângă corp; orientare: V (capul) – E.

Inventar: 1. Vas bitronconic de mărime mijlocie, lucrat cu mâna; 2. Ceaşcă tronconică cu toarta supraînălţată, lucrată cu mâna, depusă pe vasul bitronconic; 3. Mărgea de chihlimbar, identificată în zona gâtului; 4. Lamă de cuţitaş din fier; 5. Oase animal (ofrandă alimentară).

M_{35} – mormânt de inhumaţie; groapă funerară de formă ovală; ad. de depunere: 1,10 m; scheletul întins pe spate cu braţele pe lângă corp; orientare: V (capul) – E. Parţial scheletul uman a fost găsit acoperit cu pietre, în special în zona bazinului.

Inventar: 1. Vas bitronconic de mărime mijlocie, lucrat cu mâna; 2. Ceaşcă tronconică cu toarta uşor supraînălţată, lucrată cu mâna; 3. Strachină lucrată cu mâna, cu buza trasă spre interior; 4. Ceaşcă tronconică, lucrată cu mâna, cu toarta ruptă din vechime; 5-6. Cercei din bronz, cu capetele conice, 7. oase de animal (ofranda alimentară).

https://biblioteca-digitala.ro

M_{36} – mormânt de inhumaţie; groapă funerară de formă dreptunghiulară; ad. de depunere: 1,40 m; oasele mâinilor şi ale picioarelor dispuse neglijent; orientare: V (capul) – E.

Inventar: 1. Vas bitronconic de dimensiuni mari, lucrat cu mâna, prevăzut cu patru apucători în zona diametrului maxim; 2. Lamă cuţitaş fier, depus peste ofranda alimentară; 3. Oase de animal (ofranda alimentară).

M_{37} – mormânt de incineraţie; groapă funerară de formă aproximativ ovală; ad. de depunere: 0,50 m. Nu au fost recuperate fragmente de oase umane arse.

Inventar: 1.Vas lucrat la roată, aflat într-o stare de conservare extrem de precară – nerecuperat; 2. Brăţară din bronz, cu capetele petrecute; 3. Bucată lemn carbonizat.

M_{38} – mormânt de inhumaţie; groapă funerară de formă ovală; ad. de depunere: 0,60 m; scheletul a fost găsit în poziţie întinsă cu braţele pe lângă corp, orientare: NV (capul) – SE.

Inventar: 1. Vas lucrat la roată (terină), aflat într-o stare de conservare precară - nerecuperat; 2. Văscior lucrat la roată, de dimensiuni mici, recuperat fragmentar; 3. Lanţ de spadă din fier, prins la brâul înhumatului; 4. Fibulă mare din fier, identificată în zona pieptului; 5. Obiect din os perforat.

Materialul arheologic rezultat a intrat în patrimoniul Muzeului Grăniceresc Năsăudean, fiind parţial prezentat în noua expoziţie de istorie, inaugurată la finele anului 2011. Obiectele care au avut nevoie de intervenţia restauratorilor au trecut prin laboratoarele Complexului Muzeal Bistriţa-Năsăud. La muzeul din Năsăud se păstrează şi documentaţia de şantier. Cercetările la Fântânele - „La Gâţa" urmează să fie reluate, cu aceleaşi obiective, în vara anului 2012.

Bibliografie:

Dan Lucian Vaida, *Celtic finds in North-East Transylvania (IVth-IInd centuries* B.S.), în Thracians and celts (Proceedings of the International Colloquium from Bistriţa, 18-20 May 2006), Cluj-Napoca, 2006, p. 295-323.

Dan Lucian Vaida, Preliminary considerations regarding the Celtic cemetery from Fantanele (the point – La Gata), în Funerary Practices of the Bronze and Iron Ages in Central and South-Eastern Europe (Proceedings of the 9th International Colloquium of Funerary Archaeology Bistriţa, 9-11 May 2008), Cluj-Napoca, 2009, p.237-246.

George G. Marinescu, *Un mormânt de tip scitic descoperit la Fântânele „La Gâţa",* Arhiva Someşană 9, 2010, p. 13-28.

22. Figa, oraş Beclean, jud. Bistriţa-Năsăud
Punct: Băile Figa

Cod sit: 32492.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 8/2011

Colectiv: Valerii Kavruk – responsabil, Dan Lucian Buzea, Adela Mateş, Radu Zăgreanu (MNCR), Anthony F. Harding (Univ. Exeter), Dan Ştefan, Magdalena Ștefan-Duţescu, Cătălin Constantin (U Bucureşti)

Situl se află în nord-vestul Podişului Someşan, la 600 m nord de satul Figa – localitatea componentă a oraşului Beclean (judeţul Bistriţa-Năsăud) – în vecinătatea nemijlocită a staţiunii balneare „Băile Figa". El cuprinde partea inferioară a unei depresiuni emisferice ce suprapune un zăcământ de sare. De la sud la nord situl este străbătut de un pârâu cu apă sărată (denumirea locală „Pârâul Sărat") şi afluenţii acestuia. Situl cuprinde o suprafaţă de cca. 500 m (N-S) x 200 m (V-E), cu o concentrare mai consistentă a vestigiilor arheologice în valea Pârâului Sărat.

Situl a fost descoperit în anul 1977 de geologul bistriţean dr. Ioan Chintăuan. În anii 2005 şi 2006, sub coordonarea lui A. Harding şi V. Kavruk au fost întreprinse cercetări de suprafaţă (examinarea vizuală, ridicarea topografică, cartarea şi repertorierea vestigiilor vizibile). În anii 2007-2010 au fost efectuate cercetări arheologice sistematice în partea de sud a sitului şi săpături preventive în partea de nord a acestuia. În total în cuprinsul sitului şi în împrejurimile acestuia au fost deschise 22 secţiuni şi sondaje. Cercetările efectuate au relevat urme de activitate umană din epoca bronzului timpuriu (începutul şi sfârşitul mil. III a.Chr.), finalul epocii bronzului mijlociu (sec. XVI-XV a.Chr.), epoca bronzului târziu (sec. XIV – IX a.Chr.), a doua epocă a fierului (sec. III – II a.Chr.), perioada post-romană (sec. V - VI) şi perioada modernă şi contemporană (sec. XIX – XX). Cele mai multe dintre vestigiile descoperite par să fi fost legate de exploatarea sării. Totodată, au fost descoperite şi urme de locuire de scurtă durată din epoca bronzului timpuriu (numeroase fragmente ceramice de tip Iernut-Zoltan) şi din epoca bronzului târziu (fragmente ceramice izolate de tip Noua).

Cele mai consistente rezultate au fost obţinute în S.I, S.XV (partea de sud a sitului) şi S.III (partea de nord a sitului).

Dintre descoperirile din partea sudică se remarcă patru „troace" de lemn, din care două datează din sec. XVI – XV a.Chr., iar celelalte din sec. XI – X a.Chr. Aceste obiecte au fost utilizate, după toate probabilităţile, la havarea zăcământului de sare cu ajutorul jeturilor de apă. Din S.I se mai remarcă un puţ (după toate aparenţele, intrare în mină de sare) căptuşit cu bârne despicate în două şi o scară de lemn, ambele datând din sec. III a.Chr.

În S.III, pe o suprafaţa de cca. 20 x 30 m, au fost dezvelite urmele a mai multor construcţii de lemn din sec. XII – IX a.Chr. De cele mai multe ori acestea aveau pereţii formaţi din nuiele împletite şi au fost acoperite cu grinzi masive. Una dintre construcţii, în forma de L, avea pereţii alcătuiţi din scânduri masive de stejar înfipte în sol în poziţia verticală. Observaţiile stratigrafice, parţial confirmate de datele C14, au arătat că aceste construcţii aparţin la cel puţin trei secvenţe cronologice în cadrul intervalului de timp între cca. 1200 şi 900 a.Chr. Sub aceste construcţii de lemn au fost descoperite urmele a trei complexe adâncite datând din finalul epocii bronzului timpuriu şi având în umplutură ceramica de tip Zoltan-Iernut. Unul dintre aceste complexe a fost săpat în roca de sare.

Rezultatele parţiale ale cercetărilor au fost publicate şi interpretate în revistele şi culegerile de articole din România[1] şi străinătate[2].

Cercetările efectuate în S.III în perioada 2007-2010, cu excepţia colţului de nord-est al acesteia, nu ajunseseră până la solul steril (roca de sare gemă). În aceste condiţii desluşirea conexiunilor dintre construcţiile de lemn descoperite în S.III a fost incertă. Conform uneia dintre ipotezele formulate, peretele în formă de L a Complexului 2, alcătuit din scânduri de stejar înfipte în sol în poziţie verticală este parte a unui complex rectangular, ai cărui pereţi de vest şi nord au fost dislocaţi în timpul construirii pe acelaşi loc a complexelor ulterioare. Rostul acestui complex putea fi acela de a consolida pereţii unei presupuse mine de sare. Conform aceleiaşi ipoteze, spaţiile delimitate de garduri din nuiele împletite, aflate în imediata apropiere, au fost utilizate pentru stocarea şi păstrarea provizorie a sării extrase din mină.

În scopul verificării acestei ipoteze, în anul 2011, în partea central-nordică a S.III (carourile α-A/3-4), pe o suprafaţa de 40 mp, de ambele părţi ale gardului format din scânduri de stejar au fost efectuate săpături până la roca de sare. Cele mai multe resurse au

https://biblioteca-digitala.ro

fost consumate pentru dislocarea tonelor de nămol cu care în anul 2010 a fost umplută S.III în scopul protejării vestigiilor de lemn. Totodată, în permanenţă am evacuat zeci de tone de apă sărată care pătrundea în porţiunea cercetată din bazinele staţiunii balneare aflate în imediata vecinătate a S.III, precum şi din numeroasele izvoare de apă aflate în roca locală.

Spre finalul campaniei, într-o porţiune cuprinzând ambele laturi ale gardului alcătuit din scândură de stejar (atribuite anterior Complexului 2), săpăturile au ajuns la roca de sare gemă. Cu această ocazie s-au făcut următoarele constatări:

- Săpăturile efectuate în 2011 în carourile α-A/3-4 au ajuns la nivelul rocii de sare, aflată la adâncime de 3,5 – 3,6 m de la nivelul actual al terenului. Roca a putut fi dezvelită pe o suprafaţă de 1 (N-S) x 0,7 m (E-V).

- Zona cercetată a dezvelit complet o porţiune a peretelui format din scânduri verticale lungă de 2,5 m, având traseul drept, orientat pe linie E – V. Porţiunea cercetată a cuprins de fapt partea vestică a peretelui format din scânduri masive în poziţie verticală, legate din partea de nord la un par masiv de lemn aflat în poziţie orizontală (interpretat anterior ca fiind peretele de vest a Complexului 2).

- În porţiunea peretelui cercetată în 2011 au fost dezvelite 7 scânduri. Acestea se aflau în poziţie uşor oblică (cca. 75° faţă de planul orizontal), adică, peretele era căzut uşor spre nord (exterior). Totodată, ultimele scânduri aflate la capătul de vest al peretelui prezintă şi o puternică înclinare spre vest (cca. 30° faţă de planul vertical).

- Scândurile au fost obţinute prin despicarea unui trunchi masiv de stejar. Capetele lor superioare au fost drepte, tăiate probabil cu ajutorul unui ferestrău. Feţele scândurilor nu prezintă urme de prelucrate. Vârfurile inferioare au fost ascuţite prin cioplire din ambele laturi, cu ajutorul unui topor, astfel încât au căpătat forma triunghiulară. Vârfurile ascuţite ale scândurilor ating suprafaţa rocii de sare, fără să se adâncească în rocă. Lungimea scândurilor dezvelite în campania din anul 2011 variază între 180 şi 200 cm, lăţimea între 20 şi 24 cm, grosimea – între 4 şi 10 cm.

- Capătul de vest al peretelui format din scânduri verticale se uneşte cu un gard format din nuiele împletite sprijinite pe pari înfipţi în sol, având iniţial poziţie verticală. Precizăm însă că în momentul descoperirii parii pe care se sprijinea gardul de nuiele se aflau în poziţie oblică (cca. 45° faţă de planul orizontal), gardul fiind „căzut" în exterior (spre vest). „Căderea" acestei porţiuni a gardului s-a datorat presiunii scândurilor grele aparţinând peretelui cu care acest gard se intersectează. În partea cercetată în anul 2011 gardul format din nuiele este orientat pe direcţia N – S. Porţiunea descoperită a gardului reprezintă continuarea gardului cu traseul arcoidal, cercetat în partea de est şi nord a S.III în campaniile anterioare şi interpretat ca fiind peretele estic al Complexului 2 (Cavruc, Harding 2010; Harding, Kavruk 2010). Acest gard, contrar situaţiei relevate anterior, îşi continuă traseul şi după ce se intersectează cu capătul estic al peretelui format din scânduri verticale. Astfel, contrar interpretării anterioare, în lumina cercetărilor din anul 2011, trebuie să admitem posibilitatea ca gardul arcoidal format din nuiele împletite şi pari verticali să fi secţionat peretele format din scânduri verticale, ocazie cu care partea de vest a acestuia din urmă a fost dislocată. În această situaţie, se impune, probabil, o reconsiderare a conexiunilor între unele garduri cercetate în cuprinsul S.III. În orice caz, acestea pot fi stabilite cu certitudine numai după ce în toată S.III săpăturile vor ajunge la nivelul steril.

- Porţiunea gardului format din nuiele împletite dezvelită în anul 2011, aflată la sud de locul în care se intersectează cu peretele format din scânduri, se întinde pe o lungime de 1,5 m şi pare să-şi continue traseul mai departe spre sud. Lungimea parilor de susţinere a acestui gard variază foarte mult – de la 0,8 până la 1,5 m, cu o precizare că parii mai lungi se află în imediată apropiere de intersecţia sa cu peretele format din scânduri verticale.

- Dintre artefactele descoperite în anul 2011 menţionăm: fragmente ceramice de tip Iernut-Zoltan şi câteva piese de piatră şi lemn: un fragment de covată cu mâner, cârlige ş.a.

În urma cercetărilor efectuate în anul 2011, a fost parţial confirmată ipoteza conform căreia peretele în forma de „L" format din scânduri verticale ar fi fost parte a unui complex mai mare, ale cărui porţiuni, respectiv cea vestică şi nordică, au fost dislocate în timpul construirii unor complexe din perioadele ulterioare. În schimb, întrucât vârfurile inferioare ale scândurilor nu coboară sub nivelul superior al rocii de sare, nu s-a confirmat ipoteza conform căreia rostul acestui perete ar fi fost acela de a căptuşi malurile unei mine de sare. Totodată, rezultatele săpăturilor din 2011 au infirmat interpretarea anterioară, conform căreia peretele format din scânduri verticale şi gardul din nuiele împletite cu care se intersectează în partea de NE a S.III, aparţin aceleiaşi construcţii (Complexul 2).

Stabilirea sigură a conexiunilor între diverse garduri dezvelite în S.III şi, respectiv, interpretarea caracterului şi a funcţionalităţii tuturor construcţiilor poate fi realizată numai după ce pe toată suprafaţa secţiunii cercetările vor ajunge la stratul steril. Având în vedere suprafaţa relativ mare a S.III, necesitatea evacuării permanente a apei, precum a activităţile laborioase de asigurare a condiţiilor de conservare a materialului lemnos aflat in situ, continuarea cercetărilor în acest sit necesită resurse mult mai consistente decât cele din ultimii doi ani. Pe de altă parte, oprirea lucrărilor ar duce la distrugerea vestigiilor rămase în sol.

Efortul prioritar la Băile Figa trebuie să fie îndreptat spre protejarea vestigiilor rămase încă intacte. În ciuda clasării sitului de la Băile Figa şi a importanţei sale recunoscute pe plan local, naţional şi internaţional, instituţiile abilitate nu au luat toate măsurile necesare care să asigure protejarea acestuia. Supravegherea sitului este asigurată numai în timpul campaniilor de cercetare, în restul anului situl fiind supus agresiunii din partea factorului uman, existând pericolul real de distrugere iremediabilă a acestui important monument istoric.

Note:

1. Cavruc V., Harding A. F., *Noi cercetări arheologice privind exploatarea sării în nord-estul Transilvaniei. Raport preliminar.* În: D. Monah, Gh. Dumitroaia, (eds.), Sarea de la Prezent la Trecut. Bibliotheca Memoriae Antiquitatis XX, Piatra Neamţ, 2008, p. 149-178; Cavruc V., Harding A. F., *Cercetările privind exploatarea sării în nord-estul Transilvaniei (2006-2010)*. Raport preliminar, Angustia 14, 2010, p. 165-244.

2. Cavruc V., Harding A.F., *New Archaeological Researches concerning Saltworking in Transylvania. Preliminary Report.* În: Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana-Gabriela Curcă (eds.), Proceedings of the International Colloquium, 1-5 October 2008 Al. I. Cuza University (Iaşi, Romania): Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach, BAR International Series 2198, 2011, p. 111-122; Harding A., Kavruk V. A prehistoric salt production site at Băile Figa, Romania, Eurasia Antiqua 16, 2010, p.131-167.

Abstract:

The Băile Figa site (Beclean district, Bistriţa-Năsăud County) overlays a massive rock salt deposit. Researches performed in this site in 2005-2010 revealed rich evidence for ancient salt production.

The most extensive excavations were performed in the northern part of the site, in the Trench III (S.III) covering the surface of about 600 m^2. Several wooden structures, most of which fall between

https://biblioteca-digitala.ro

1200 and 900 BC, were uncovered in S.III. One of them, the Complex 2, appeared to have been made of L-shaped plank wall and arch-shaped wattle fence. Since the sterile soil (rock salt deposit) in the area of this complex was not reached, it was difficult to understand its meaning.

In summer 2011, in order to verify the relation of this complex to the rock salt deposit, the joining area of the L-shaped wall with the wattle fence was excavated up to the rock salt deposit. The excavations stated the followings:

Rock salt deposit was reached at the depth of 3.5 to 3.6 m from the current ground level. The investigated part included the western part of the wall (seven planks). They were in slightly oblique position (about 75° to the horizontal line) which means that the wall had fallen slightly to the north (outside). The lower ends of the planks were sharpened so as they got a triangular shape. All of them get in touch with the surface of rock salt deposit, and they do not deep in the bedrock. The length of the boards varies between 180 and 200 cm, their width varies between 20 and 24 cm, and their thickness is from 4 to 10 cm. The western end of the plank wall is crossed by the arch-shaped wattle fence. Thus, contrary to previous conclusion according to which this fence was part of the same construction to which the L-shaped plank wall belonged, it was shown that the arch-shaped wattle fence was build later. Moreover, it seems that during its building the western extension of the plank wall was destroyed. The most recent excavation highly suggests that the plank L-shaped wall was part of a larger complex (rectangular in shape?), of which western and northern walls were destroyed during building of other structures in subsequent times.

The understanding of the meaning of all structures uncovered within S.III needs the continuation of research up to the rock salt deposit in its entire area.

23. Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea [Dinogetia]

Punct: Bisericuţa

Cod sit: 160635.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr.113/2011

Colectiv: Alexandru Barnea – responsabil (FIB, IAB), Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR), Adriana Panaite (IAB)

Cetatea Dinogetia se află amplasată în partea de nord-vest a judeţului Tulcea, la cca. 80 km vest de municipiul reşedinţă de judeţ, pe malul drept al Dunării, la 10 km de municipiul Galaţi. Situl arheologic se află pe raza administrativă a comunei Jijila, sat Garvăn, la 3 km de vatra satului, pe partea dreaptă a DN22E ce leagă municipiul Tulcea de municipiul Galaţi.

Şi în această campanie, accentul s-a pus atât pe săpătura arheologică, cât şi pe înregistrarea şi inventarierea materialului arheologic rezultat în urma cercetărilor arheologice din anul în curs sau din anii trecuţi.

Datorită precipitaţiilor abundente din cursul primăverii, cetatea a fost invadată de o vegetaţie abundentă, prin urmare, o bună parte din timp a fost consacrată îndepărtării acesteia. Au fost curăţate de vegetaţie atât termele, cât şi cele mai importante edificii din interiorul cetăţii (domus-ul, bisericuţa, praetorium-ul etc.)

Ca şi în campania din anul precedent, obiectivul principal al campaniei de anul acesta a fost cercetarea martorului cuprins între sectoarele B şi C ale cetăţii, mai precis în zona de sud-vest a fortificaţiei. Demontarea acestui martor este necesară pentru a se putea recupera cât mai mult din informaţia ştiinţifică şi materialul arheologic. În decursul anilor scurşi de la încheierea cercetărilor arheologice intra muros, aproximativ 1,5–2 m din lăţimea totală a martorului s-a prăbuşit, ajungându-se în prezent la o lăţime de cca. 3–3,5 m.

Astfel, s-a delimitat o suprafaţă de 15 x 3 m, orientată de-a lungul martorului, pe direcţia est-vest, împărţită în cinci carouri de aprox. 3 x 3 m fiecare[1], numerotate cu cifre, de la vest la est.

Cercetarea a scos la lumină elemente legate de locuirea de epocă bizantină, fiind descoperită partea de sud-est a bordeiului nr. 91, ce fusese dezvelit parţial în campaniile anterioare[2]. Pe lângă acest bordei, conform planului publicat în monografia apărută în anul 1967[3], în zona cercetată se mai află încă două bordeie[4], care, pentru moment, nu au fost surprinse în săpătură, acestea aflându-se la o adâncime mai mare decât cea a bordeiului nr. 91.

Complexul descoperit în caroul nr. 2, respectiv bordeiul nr. 91, a fost surprins pe o lungime de 2,80 m şi o lăţime de 0,70 m, reprezentând partea de sud a bordeiului, care vine să întregească jumătatea de nord a acestuia, cercetată în campaniile din anii ’60 şi publicată în monografia cetăţii, mai sus amintită. Prin urmare, bordeiul nr. 91 este de formă patrulateră, cu latura de aproximativ trei metri.

Bordeiul nr. 91 este construit din bârne de lemn, din care nu s-au mai păstrat decât câteva fragmente. La colţurile locuinţei s-au observat urmele lăsate de parii de lemn ce susţineau pereţii bordeiului. Podeaua acestuia era făcută din lut galben, bine tasat şi nivelat. La nivelul acesteia, precum şi în nivelul de dărâmătură de deasupra ei, au fost descoperită o cantitate mare de material arheologic (ceramică, obiecte de fier, oase etc.) de epocă bizantină ce confirmă datarea acestuia în perioada mai sus precizată.

Stratigrafia martorului indică până acum trei nivele distincte: primul nivel este cel vegetal, cu o grosime de cca 0,30 m, de culoare negru-brun, din care s-a recoltat un număr mare de fragmente ceramice şi de oase, cel mai probabil răscolite de către animale. Cel de-al doilea nivel, cu o grosime de cca 0,40 m, este alcătuit dintr-un strat consistent de cenuşă ce provine de la incendierea cetăţii, în repetate rânduri, în perioada cuprinsă între secolele al X-lea şi al XII-lea[5]. Acest al doilea nivel conţine o cantitate impresionantă de fragmente ceramice medievale şi resturi osteologice. Urmează un al treilea nivel, cu o grosime cuprinsă între 0,10–0,60 m[6], care reprezintă stratul de nivelare al cetăţii şi care cuprinde foarte multe materiale arheologice amestecate, inclusiv materiale din epoca romană şi romano-bizantină. Acest nivel conţine o cantitate mare de piatră provenită de la clădirile romano-bizantine dezafectate. Pe acest nivel au fost ridicate construcţiile de epocă bizantină printre care şi bordeiele nr. 91, 102 şi 129 datate în secolele X-XII.

Materialul ceramic rezultat în această campanie este sărăcăcios, se remarcă câteva fragmente de brăţări de sticlă, o mărgică, precum şi mai multe fragmente de ceramică smălţuită.

Au fost efectuate şi o serie de periegheze: în exteriorul rezervaţiei, pe latura de est a cetăţii şi în zona necropolei romane.

Concomitent cu cercetarea arheologică, s-a continuat şi prelucrarea materialelor arheologice provenite din campaniile anterioare, prelucrare concretizată în spălarea şi inventarierea acestora, în vederea introducerii lor în baza de date. Tot materialul astfel prelucrat a fost ambalat în pungi şi cutii, în vederea transportării la Bucureşti pentru o prelucrare mai amănunţită.

Note:

1. Caroul standard este de 3 x 3 m însă nu toate carourile au aceste dimensiuni datorită faptului că martorul nu s-a păstrat egal pe toată lungimea lui.

https://biblioteca-digitala.ro

2. Dinogetia I, 1967, figura 5.
3. Ibidem
4. Bordeiul nr. 102 şi nr. 129
5. MCA 5, 1959, p. 579
6. Dinogetia I, 1967, p. 30

Abstract

The 2011 campaign has been more focused on the recovery of archaeological and scientific information in the south-west sector of the site. We have begun the excavation in the area between the B and C sectors of the site. Along with the archaeological investigation, the processing of the archaeological materials from the previous campaigns was continued.

24. Gârcina, com. Gârcina, jud. Neamţ
Punct: Slatina - Cozla II-III

Cod sit: 122837.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 51/2011

Colectiv: Gheorghe Dumitroaia - responsabil, Daniel Garvăn, Roxana Munteanu (CMJ Neamţ), Olivier Weller, Robin Brigand (UMR 6565, CNRS, Besançon, Franţa)

Prin cercetarea acestui sit s-a dorit continuarea proiectului privind exploatarea izvoarelor sărate în preistorie. Proiectul a fost început cu mai mulţi ani în urmă în cadrul acestuia cercetându-se depunerile de la Lunca-Poiana Slatinei, Oglinzi-Băi I, Ţolici-Hălăbutoaia (jud. Neamţ), Cucuieţi-Slatina Veche (jud. Bacău) şi Solca-Slatina Mare (Suceava).

Situl, descoperit în 2005, a fost identificat pe versantul de NV al dealului Cozla, la marginea pădurii, pe malul drept al pârâului Cuejd. În zonă au fost identificate două izvoare sărate, situate la circa 25 m distanţă unul faţă de celălalt. Depunerea arheologică a fost identificată în apropierea izvorului denumit Slatina III, la E şi N de acesta şi se prezintă sub forma unui monticul erodat la partea de V[1]. La S cât şi la NE de acesta, la distanţe de sub 50 m, încă se mai observă resturile unor tranşee din al doilea război mondial, zona fiind parţial afectată.

Săpătura a avut un caracter foarte restrâns şi a constat într-un sondaj de 1 x 4 m. Scopul a fost acela de a verifica stratigrafia şi a se putea face comparaţie preliminară cu celelalte situri de acest tip cercetate până în prezent.

Iniţial s-a procedat la efectuarea unei taluzări de-a lungul întregii rupturi rezultată în urma acţiunilor apei asupra sitului. Realizată pe malul drept al pârâului format de izvor, aceasta a avut o lungime de circa 20 m şi forma unui arc de cerc. În zona centrală aceasta a avut înălţimea de 0,80 m, spre extremităţi abia ajungând la 0,20 m. În urma acestei acţiuni nu s-a putut observa stratigrafia, fiind însă recoltată o importantă cantitate ceramică eneolitică şi din etapa timpurie a epocii bronzului.

Secţiunea (S. I) a fost plasată pe latura de NV a depunerii, la circa 6 m NE faţă de Slatina III. A fost trasată pe pantă şi orientată SE-NV.

Stratigrafia sitului se prezenta astfel:

- 0 – 0,20 m nivelul vegetal, cu material ceramic amestecat (bronz timpuriu, Cucuteni B şi Cucuteni A);

- 0,20 – 0,50 / 0,60 m nivel de culoare brun închisă, ce conţinea materiale din bronzul timpuriu şi Cucuteni B, în asociere cu numeroase fragmente Cucuteni C;

- 0,50 / -0,60 – 0,70 / 0,80 m nivel nisipos cu cenuşă în compoziţie; conţinea ceramică Cucuteni B, C, inclusiv fragmente de brichetaje;

- 0,70 / 0,80 – 0,86 / 0,94 m nivel compact de cenuşă, de culoare gri-gălbuie. Conţinea ceramică Cucuteni B, C, inclusiv fragmente de brichetaje, dar şi fragmente Cucuteni A, majoritatea prezentând urme vizibile de ardere secundară;

- 0,86 / 0,94 – 1,16 / -1,24 m start compact de ceramică într-un sol brun-roşcat, cu rari pigmenţi de cărbune;

-1,16 / -1,24 – 1,35 m strat steril alterat, format din lut de culoare gri, cu pietricele şi concreţiuni calcaroase în compoziţie. Sub acesta apare stratul de argilă galbenă. Nivelurile au o uşoară înclinare S-N.

Deşi în timpul taluzării a fost identificat şi un fragment ce aparţine fără dubii culturii Precucuteni, în secţiune nu au mai fost descoperite materiale specifice acesteia. Printre materialele din nivelul Cucuteni B au fost identificate şi câteva fragmente specifice fazei de mijloc a culturii amintite, fără a se putea identifica un nivel.

În urma acestui sondaj s-a putut constata o situaţie identică cu cele din siturile cercetate anterior. Amintim cu această ocazie prezenţa în cantitate mare a ceramicii şi având un grad ridicat de fragmentare, existenţa speciei cu cochilii în pastă în nivelul Cucuteni B, în asociere cu numeroase fragmente de brichetaje. În nivelul Cucuteni A au fost identificate câteva fragmente de brichetaje, fără să ne putem exprima deocamdată dacă pot fi atribuite acestuia sau reprezintă doar rezultatul unor deranjamente/infiltraţii.

Note:

1. O. Weller, R. Brigand, M. Alexianu, Cercetări sistematice asupra izvoarelor de apă sărată din Moldova. Bilanţul explorărilor din anii 2004-2007 efectuate în special în judeţul Neamţ, Memoria Antiquitatis 24, 2007, p. 137.

Abstract:

Slatina Garcina Cozla II-III is a site connected with the exploitation of the saltwater springs during prehistory. During the summer of 2011 we conducted here a small survey in order to observe the type of deposit and stratigraphy of the site, in order to compoaire the results with those obtained elsewhere (Lunca-Poiana Slatinei, Oglinzi-Băi I, Solca-Slatina Mare, Cucuieţi-Slatina Veche, Ţolici-Hălăbutoaia). Two Chalcolithic strata were identified – one with Cucuteni A pottery, another with Cucuteni B artefacts. At the top of the deposit several Bronze Age shards were discovered. As has been previously observed, a large amount of fragmentary pottery and ashes is the main characteristic for this type of site.

25. Gheorgheni, jud. Harghita
Punct: Pricske

Cod sit: 83570.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 77/2011

Colectiv: Florin Gogâltan - responsabil, Vlad Lăzărescu (IAIA Cluj), Demjén Andrea (M Gheorgheni), Neculai Bolohan (UAIC Iaşi), Kosza Antal (DCPN Harghita), Gruia Fazecaş (MTC Oradea), Mihai-Ioan Ardelean, Raluca Burlacu-Timofte, Alexandra Cociş, Elena Cristina Cordoş, Sebastian Danciu, Eva Reka-Orsolya, Alexandra Floarea, Ana Lucreţia Ignat, George-Adrian Iordăchescu, Marian-Adrian Lie, Paul-Ioan Petric, Anca Pop, Claudia Radu, Monica Răchişan (studenţi UBB Cluj), Tudor Mandache, Sebastian Andrei Drob (studenţi

https://biblioteca-digitala.ro

UAIC Iaşi)

Vama Pricske se află amplasată în partea nordică a oraşului Gheorgheni (aprox. 12 km distanţă de oraş), la o altitudine de 1450 m. Coordonatele GPS sunt: N: 46,482030°; E: 25,365430°. Cercetările arheologice la vama austriacă de aici au debutat în anul 2008 prin investigaţii de suprafaţă şi măsurători topografice. În 2009 au fost săpate primele două clădiri vamale: un depozit şi o locuinţă. În campania din 2010 a fost începută cercetarea a încă două clădiri vamale.

În cursul săpăturilor din campania 2011 au fost deschise cinci secţiuni. Au fost resăpate S 8 şi 10 pe care nu am reuşit să le terminăm în anul trecut: S 8: 9 x 5 m, S 10: 7 x 4 m, S 11: 7 x 3,5 m, S 12: 7 x 4 m, S 15: 8,5 x 6 m (suprafaţa investigată 176,5 mp).

În S 5 şi 8 (obj. 2) a fost decopertată jumătate dintr-o clădire vamală, permiţând stabilirea dimensiunilor şi a structurii sale. Clădirea a avut o lungime de 15,2 m şi o lăţime de 6,6 m. Era alcătuită din trei tracturi. Încăperea estică şi vestică au avut aceleaşi dimensiuni interioare (5,60 x 5,20 m), iar cea din mijloc a fost de 5,40 x 2,90 m. În fiecare încăpere a fost construită câte o sobă. Au fost cercetate numai fundaţiile sobelor din încăperea estică şi cea din mijloc (campania 2009), soba din încăperea vestică aflându-se sub cadranul nesăpat. Zidul de elevaţie din apropierea sobelor a fost construit din piatră, fiind mai gros deoarece susţinea hornului şi împiedica astfel incendierea clădirii. Avem puţine informaţii despre amenajarea interioară a încăperilor. În camera din mijloc a fost surprinsă o pardoseală din cărămidă, iar în încăperile vestică şi estică pardoseala din lemn. În colţul nord-estic al încăperii vestice a fost amenajată, sub nivelul de călcare contemporan (-0,97 m), un fel de groapă de provizii („pivniţă") patrulateră (1,60 x 2 m). Părţile laterale şi fundul său au fost amenajate cu scânduri orizontale iar la colţurile nord-vestice şi cele sud-vestice cu bârne verticale. Pe fundul gropii, în partea sa nordică, a fost aşezată o piatră plată cu scopul de a susţine scara pe care se cobora în „pivniţă".

În S 10, 11 şi 12 au fost cercetate fundaţiile unei clădiri cu elevaţia din bârne (obj. 4). Clădirea a avut o lungime de 11,5 m şi o lăţime de 5,40 m. Probabil a avut două tracturi. În această clădire, în camera estică, a fost descoperită fundaţia unei sobe făcute din cărămizi. În încăperea vestică a fost dezvelit fundul unei „cuptor" cu vatră deschisă. Numai în încăperea estică au putut fi surprinse urmele a şase grinzi transversale care susţineau podeaua din lemn. În camera vestică, datorită pivniţei prăbuşite care se afla sub aceasta, nu putem preciza care a fost structura nivelului de călcare. Bănuim că a fost tot din lemn. Pivniţa a avut dimensiunile de 3,60 x 2,20 m, fiind adâncită cu 1,83 m faţă de nivelul de călcare contemporan. Latura nordică, vestică şi sudică a pivniţei a fost amenajată cu scânduri orizontale, puse una peste alta, iar pe partea estică a fost construit un zid (Z-4) cu o grosime de 0,82-0,92 m. Pentru a se realiza o structură mai rezistenţă a pereţilor din scânduri orizontale de pe partea nordică, vestică şi sudică a pivniţei au fost puse din metru în metru bârne verticale. Fundul a fost amenajat cu nisip galben.

În S 14 şi 15 (obj. 5; secțiunea 14 a fost săpată în campania 2010) a fost cercetată o altă clădire vamală, care a avut acelaşi plan ca şi clădirea decopertată în S 5 şi 8. Diferenţa între această clădire şi cea din S 5 şi 8 o reprezintă prezenţa unei clădire anexe (Z-5) şi a unei latrine ridicate ulterior pe fundaţia exterioară a zidului sudic (acestea au fost cercetate în campania 2010). Clădirea săpată în acest an în secțiunea 15 a avut o lungime de 15,4 m şi o lăţime de 6,3 m. Era alcătuită din trei tracturi. Încăperea estică avea o dimensiune interioară de 5,60 x 5,40 m, camera din mijloc de 5,40 x 2,50 m, iar cea vestică de 5,40 x 5 m. În fiecare încăpere s-a surprins câte o fundaţie de sobă. Sobele din încăperile estice şi vestice erau anexate la zidul de elevaţie sudică şi la zidul despărţitor între camere, iar soba din camera de mijloc era ataşată numai la peretele sudic al clădirii. Zidul de elevaţie din apropierea sobelor, ca şi în cazul S 5 şi 8, era construit din piatră şi era mai gros având scopul de a susţine hornul şi de a împiedica astfel incendierea clădirii. Şi în acest caz avem puţine informaţii privind amenajarea interioară a încăperilor. În camerele estice şi vestice nivelul de călcare a fost realizat din scânduri (duşumele). S-au putut observa urmele a cinci grinzi transversale în încăperea vestică şi şase în cea estică, care susţineau podeaua din lemn. Pe toată suprafaţa interioară a încăperii din mijloc a fost pusă o pardoseală din cărămidă. Cărămizile sunt foarte uzate sau sparte iar în partea nordică a camerei lipseşte pardoseala (pe alocuri s-a păstrat numai patul de mortar cu amprenta cărămizii). Pe zidul despărţitor (S 15), pe partea estică, vestică şi nordică s-a păstrat şi tencuiala cu trei sau patru straturi de văruire albă pe ea.

Sub nivelul humusului actual, între dărâmăturile clădirilor şi în umplutura pivniţelor s-au găsit materiale arheologice într-o cantitate remarcabilă: cuţite, nasturi, cuie forjate, cahle de teracotă, farfurii, oale, ulcioare, căni, pipe etc.

În urma cercetărilor arheologice sistematice din 2009-2011, s-a putut demonstra că vama Pricske s-a bucurat de maxima sa perioadă de înflorire şi dezvoltare în secolul al XVIII-lea. Săpăturile au dovedit că avem de a face cu un sistem destul de complex de construcţii (depozite, clădiri pentru personalul vămii şi al călătorilor care stăteau în carantină etc.) atât de necesare pentru desfăşurarea în bune condiţii a activităţilor vamale.

Abstract:

The Pricske custom point is situated in the northern part of Gheorgheni (approximately 12 km. from the city) at an altitude of about 1450 meters (GPS coordinates: N: 46,482030°; E: 25,365430°). The archaeological excavations undertaken at the Austrian imperial custom point started in 2008 with some field walks and topographical measurements in the area. In 2009, the first two buildings belonging to the custom point were partially unearthed consisting in a storehouse and a barrack destined probably for housing the soldiers garrisoned there. During the 2010 archaeological campaign, two more buildings were investigated but not entirely.

In 2011, five surfaces were opened in order to continue the work started during the previous archaeological campaigns. This year's campaign proved once again that the maximum flourishing period of the Pricske custom point was known in the 18th century. We are dealing with a quite complex construction system (storehouses, buildings destined for the personnel working here and for travellers or other kind of individuals that were under some form of quarantine etc.) necessary for a better development of the goods flow entering or leaving this custom point.

26. Gherghița, com. Gherghița, jud. Prahova

Punct: Școala Generală

Cod sit: 133438.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 89/2011

Colectiv: Ştefan Olteanu – responsabil (UCDC Bucureşti), Nina Grigore, Marinela Peneş (MJIA Prahova)

Cercetările arheologice sistematice desfăşurate în luna august 2011 în comuna Gherghiţa punctul „Şcoală", pe teren public, în curtea școlii generale din comuna Gherghiţa, judeţul Prahova, în zona adiacentă investigaţiilor din anii anteriori, au avut ca scop

https://biblioteca-digitala.ro

urmărirea construcţiei din piatră din secolul al XVI-lea, ridicată în deceniul al 6-lea al secolului, respectiv, pe timpul domniei lui Pătraşcu cel Bun 1553-1558, voievodul Ţării Româneşti şi tatăl lui Mihai Viteazul, servind drept SCAUN DE JUDECATĂ jurisdicţională şi administrativă a oraşului medieval Gherghiţa.

Pentru a urmări acest obiectiv, s-au trasat secţiunile nr. 16 orientată N-S, lung. 8 m, lăţime. 2 m, secţiunea nr. 17 orientată E-V lung. 6 m, lăţime 2 m, caseta nr. 4 orientată Est-Vest lung. 6 m, lăţime. 2 m.

În aceste secţiuni şi caseta deschisă în vara acestui an au fost cercetate două locuinţe folosind cărămida ca material de construcţie, aparţinând epocii lui Pătraşcu Vodă, peste care s-au suprapus, parţial, noi construcţii din timpul lui Mihai Viteazul, 1596, cu prilejul construirii reşedinţei domneşti; s-au descoperit două baze ale unor coloane existente în faţa fundaţiilor reşedinţei voievodului Mihai Viteazul şi cercetate în campaniile anterioare. Bazele acestor două coloane cu adâncimea de 0,50 m au fost realizate din mortar compact, de formă patrulateră, aproximativ 60 cm latura. La nivelul de călcare medieval pe aceste baze sau construit din cărămidă legată cu mortar coloanele respective din care s-au păstrat unele resturi doar pe o lăţime de 10-15 cm. Restul cărămizilor din coloane au fost luate la finele domniei lui Mihai Viteazul şi folosite ca material de construcţie de către sătenii din Gherghiţa.

S-a constat că aceste două baze de coloane au fost construite la cca 3 m faţă de latura nordică a reşedinţei lui Mihai Viteazul.

Distanţa dintre cele două baze de coloane măsoară 3,55 m.

Aceste consideraţii ne fac să presupunem că cele două coloane constituiau poarta de intrare în reşedinţa „scaunul" lui Mihai Viteazul de la Gherghiţa. Din păcate nu cunoaştem şi n-avem elementele constructive acestor coloane care, cu siguranţă, permiteau accesul în reşedinţă.

Şi de această dată au ieşit la iveală prezenţa unor morminte (sub fundaţiile amintite) în această arie cercetată, morminte datate cu monedă din prima jumătate a sec. al XVI-lea şi pe bază stratigrafică atât înainte de mijlocul secolului al XVI-lea cât şi în intervalul dintre domnia lui Mircea Ciobanu (a doua domnie, 1553-1554) şi Mihai Viteazul, spaţiul respectiv a fost folosit, în continuare, ca necropolă. Acest lucru ne face să considerăm că actuala biserică din 1705 construită de Preda Căpitanul, a fost ridicată pe structurile constructive ale unei biserici anterioare anului 1705.

Şi în această campanie au fost scoase la suprafaţă numeroase fragmente ceramice smălţuite cu decor aparţinând unui mediu urban al aşezării de la Gherghiţa, unul dintre cele mai importante oraşe ale Ţării Româneşti din secolele al XV- lea - al XVII-lea. [Nina Grigore].

27. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița [Orașul de Floci]

Cod sit: 124910.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 32/2011

Colectiv: Daniela Mihai - responsabil (INP), Gheorghe Matei, Florin Vlad, Radu Coman (MJ Ialomița), Constantin Mehedințeanu (inginer topo INP).

Așezarea acestui oraș lângă Dunăre și în același timp și pe râul Ialomița, adică pe două însemnate rute comerciale, la punctul de contact dintre Muntenia și Dobrogea, a fost determinantă pentru ridicarea rapidă a orașului, devenit principalul debușeu în comerțul extern al Țării Românești. Bălțile din apropiere, cu bogăția în peștele atât de căutat, îndeosebi în Transilvania, precum și produsele câmpiei, la care se adăugau produsele păstorilor care treceau cu ocazia transhumanței, au favorizat dezvoltarea târgului ialomițean: o poziţie favorabilă ca centru de schimb, consolidat și prin acţiunile autorităţii centrale care stabilesc un punct vamal, devenit o importantă sursă de venituri[1]. Înflorirea economică a Oraşului de Floci este accentuată şi de căderea Brăilei în 1540, când Oraşul va cunoaște oadevărată explozie economică.

Începute încă din anul 1975, investigațiile arheologice de la Orașul de Floci, au continuat neîntrerupt, punând la dispozitia celor ce se ocupă de geneza orașelor medievale un material extrem de bogat și interesant.

Oraș unicat în Țara Românească, Orașul de Floci a fost dezvăluit prin cercetările arheologice sistematice desfășurate[2], care au dus la descoperirea a peste 250 de locuințe, a patru biserici și 8 ateliere meștesugărești, 7 necropole, etc, ce redau măsura importanței acestui oraș comercial, cu o soartă vitregă din punct de vedere istoric.

Se cuvine să menționăm câteva cuvinte despre cercetarea care a avut loc în campania anului 2010, care, datorită periodei târzii în care a început, (luna noiembrie) nu a mai apărut în Cronica cercetărilor arheologice din anul 2010.

Amintim obiectivele care au stat în atenția noastră în campania anului 2010:

- Cartarea tuturor obiectivelor arheologice din raza Orașului de Floci
- Identificarea fostei mănăstiri Flămânda, identificare topografică și sondaj practicat
- Identificarea și delimitarea unei așezări neolitice, parțial distruse
- Decopertarea și întregirea planului atelierului de prelucrat nasturi de pe grindul 6,

O periegheză mai amplă a scos la iveală descoperiri extrem de interesante, care aruncă o lumină nouă asupra întinderii acestui oraș medieval. Astfel, în ruptura existentă în malul Dunării, la aproximativ 1 km sud de comuna Giurgeni, într-o vreme care permitea această observație, au fost sesizate trei locuințe chiar pe malul Dunării, care puneau în evidență locuirea, cel mai probabil târzie (sfârșitul secolului al XVIII lea) în legătură cu o potențială instalație portuară, care asigura transportul mărfurilor. Observația nu pare lipsită de temei, având în vedere faptul că în ruptura malului au fost recoltate artefacte ce țin de practicarea acestei indeletniciri, respectiv un cîrlig de vas de aprox. 0,60 m. Sigur, aceasta este o ipoteză și până când un sondaj nu va fi practicat acolo, nu putem emite decât ipoteze de lucru.

Un al doilea mare obiectiv al campaniei anului 2010 a fost cartarea siturilor arheologice existente in hinterlandul Orașului de Floci.

Perieghezele întreprinse au dus la descoperiri de cruci de hotar, care puteau marca limitele Orașului de Floci, precum și la urmele deja semnalate a unei stațiuni neolitice, din păcate, puternic afectate de intervenții contemporane.[3]

De asemenea, în campania anului 2010 un alt obiectiv important a fost identificarea posibilei locații a fostei mănăstiri Flămânda, care, așa cum apare figurată în hărțile istorice, precum și în descrierile vremii era o mănăstire întărită de tipul celei existente în Slobozia, cu hramul 'Sf. Voievozi'.

Pornind de la identificarea acesteia pe o hartă topografică militară din anul 1908, unde apărea încă figurat zidul mănăstirii Flămânda, precum și de la puținele parcele neafectate de orezării, am întreprins o periegheză atît cât timpul și terenul ne-au permis.

Surprinzător, existau două parcele neafectate de orezării pe

https://biblioteca-digitala.ro

un teren plan, unde am practicat un sondaj de 25 x 1,5 m, la 3 km SV de Orașul de Floci. Din păcate, suprafața este destul de mare, iar sondajul nostru nu a dat rezultate, cu singura observație că au fost descoperite mai multe fragmente ceramice smălțuite, care sunt identice cu cele de la Orașul de Floci, databile în secolele XVI-XVII. Pare însă plauzibil că in acestă zonă, care se suprapune perfect cu cea indicată pe hartă să fi fost Mănăstirea Flămânda. Din păcate, accesul la teren este destul de greoi și investigațiile noastre nu au mai putut fi continuate și în anul următor, dar, când se va putea, acestea se vor relua.

Au fost efectuate investigații pe grindul 6, fiind descoperite 2 locuințe, fiind intregit planul atelierului descoperit cu ani in urmă[4], aflat la circa 40 m nord de zidul Bisericii n.1.

Au fost trasate şase secţiuni, totalizând o suprafaţă de 125 mp: S1, 10 x 3,5 m; S2 ,10 x 2 m; S3, 10 x 2,5 m; S4, 10 x 2,5 m; S5, 7 x 2 m; S6, 8 x 2 m.

Locuinţa nr.1, cercetată parţial, descoperită în S IV; c. 2 – c.5, orientată est – vest, a fost surprinsă la -0,25 m. Asemenea mai multor locuinţe descoperite în oraşul medieval, şi această locuinţă avea fundaţie din blocuri mari de piatră, de diferite dimensiuni (0,70 x 0,30 x 0,25 m; 0,30 x 0,15 x 0,10m, probabil refolosite din perioada primei etape de existență a bisericii 1, in preajma căreia se și află.

Din locuinţă s-a păstrat podeaua, surprinsă la -0,35 m, amenajată din pământ galben bătut. De asemenea, a fost investigată o vatră de foc, distrusă parţial de lucrările agricole, având un diametru de 1,5 m, cu pietre în zona de NV, situată la cca. 0,10 m faţă de podeaua locuinţei.Locuinţa are o lăţime de 6 m. Inventarul acestei locuinţe este destul de bogat, cuprinzând monede, inel sigilar, ceramică smălţuită şi nesmălţuită.

Atelierul de prelucrare a osului.

A fost cercetat in S.2, S.3 şi S.6, în zona nordică faţă de cercetările din anul 1976. Colțul nordic al atelierului este delimitat de pietre, precum și de o podea situată între -0,40 -0,50 m pe care au fost descoperite foarte multe fragmente de oase de animale (materie primă şi rebuturi), baghete de os şi nasturi.

Cercetările arheologice au surprins, pe o suprafaţă de 3 x 4 m, peretele atelierului prăbușit, precum şi gropile de depozit ale materiei prime (oase de animal – vită, etc).

În această aglomerare (oase şi piatră) au fost descoperite: monede, un inel cu şaton, greutăţi de cântar (având greutatea de 5g-2 buc. şi 25g-1 buc.), pipe întregi sau sparte, cahle smălţuite (decor floral), nasturi din os sau bronz şi obiecte din fier. Monedele descoperite în atelier sunt de provenienţă transilvăneană, datate între anii 1562 (Ioan al II-lea Sigismund) şi până la 1590 (Sigismund Bathory), care datează și atelierul.

Locuinţa nr. 2, orientată E-V, este situată la nord de atelierul menţionat pe S. 5, cercetată parţial, podeaua afându-se la -0,80m compusă din pământ galben, placată cu piatră şi cărămidă. În interiorul locuinţei a fost descoperită ceramică smălţuită şi nesmălţuită, cahle (fragmentare) cu decor geometric.

Obiectivele campaniei anului 2011 au fost următoarele:

- Surprinderea stratigrafiei între cele două biserici, B.1 și B.2, a eventualului drum între B.1 și B.2

- Sondaj la Dunăre în vederea identificării unui castru roman, de unde au fost recuperate fragmente de piatră in primăvara anului 2011.

Din punct de vedere al sistematizării urbane, locuinţele sunt dispuse în şiruri, cu orientarea pe direcţia nord est-sud vest, la distanţe variabile, între 5 şi 20 m, iar distanţa dintre şiruri sau grupurile de case depăşeşte 50m.

Campania anului 2011 s-a desfășurat pe parcursul a 4 luni, iulie-octombrie, au fost săpați 488 mp, SI (168 x 2 m), precum și 6 casete, Au fost documentate arheologic 4 locuinţe de suprafaţă din lemn şi chirpici, 15 morminte și 22 de gropi.

Locuințele 1 și 4 au avut două refaceri de podele, pe care le putem încadra cronologic între sf. secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea. Au fost descoperite morminte care perforau prima podea, mai ales în zonele aflate în apropierea Bisericilor 1 și 2. Într-un moment de maximă violență, poate arderea Orașului de Floci de la 1470 din ordinul lui Ștefan cel Mare, aceste locuințe au fost părăsite în mare grabă, (incendiu) astfel că inventarul este extrem de bogat, timpul nepermițându-le să ia obiectele prețioase (monede, inele, aplice aurite, etc). Numai în locuința 1 au fost descoperite 15 monede.

Cu siguranță, acesta este și momentul în care cele două biserici suferă și ele distrugeri importante, în așa fel încât există documente arheologice care să documenteze despre refacerile care au loc în acestea. Este momentul în care orașul se reface, iar cele două biserici care erau repere importante în centrul orașului medieval, sunt înconjurate de necropole, care, fapt destul de neobișnuit, se vor întinde și peste locuințele abandonate ale flocenilor.

Aceasta înseamnă că memoria acestui sector de locuire ori dispăruse, ori economia de spațiu în care acest oraș inundabil exista, era acută, și a determinat schimbarea de funcționalitate destul de neuzuală. Acest fapt observat arheologic este similar în apropierea celor două biserici, 1 și 2.

Secțiunea I (168 x 2 m) a traversat și albia Ialomiței, care, așa după cum arată terenul avea o deschidere aici de cel puțin 20 m, pământul fiind unul măzăros, prezentând toate caracteristicile unui teren inundabil.

Arhiva documentară și a artefactelor arheologice se află depozitată la Muzeul Județean Ialomița, precum și la baza sitului arheologic Orașul de Floci.

Locuința 1 –L.1, c. 1-8

După cantitatea mare de chirpici ars la roşu, prăbuşit pe podeaua din lut, putem să afirmăm că pereţii erau lucraţi din chirpici bătuţi pe împletitură de nuiele, ce se ţeseau între stâlpii de lemn, fixaţi în bârne-talpă ce delimitau planul şi compartimentarea locuinţei.

Forma acestei locuinţe este dreptunghiulară, camera mare având dimensiunile de 7 x4,50 m., iar cea mică, fiind încă nedelimitată în întregime, urmând a fi cercetată in campania anului 2012.

O particularitate a locuinţei o reprezintă existenţa gropilor menajere, săpate în podea, cel mai adesea în formă de clopot, un soi de cămări folosite pentru păstrarea rezervelor de hrană.

Cele două camere au fost despărțite de un perete de chirpic incnediat, surprins pe o lungime de 2,5 m. Peste podeaua tradițională la Orașul de Floci din lut bătut, a fost surprins un nivel de distrugere, în așa fel încât exista zone de chirpici din pereții căzuți peste podea. În partea sudică a locuinței a fost surprins un bloc de piatră fățuită de dimensiuni destul de mari 1 x 0,50 m, care probabil a fost refolosită in momentul distrugerii aproape totale a bisericii nr. 1, când practic aceasta a fost distrusă până la nivelul fundațiilor. Este probabil că blocul a fost folosit ca prag la intrarea în locuință.

În locuință, în camera 2, a fost surprinsă o vatră către marginea acesteia, perfect rotundă, cu diametrul de 1 m. Camera a doua este perforată de o groapă foarte mare, din care a fost recoltată o cantitate uriașă de material osos, dar și de fragmente rebutate de la atelierul de prelucrare a osului. De asemenea, a mai fost surprinsă o vatră de foc mai mică, cu diametrul de 1 m.

În cuprinsul locuinței au fost descoperite 15 monede, care datează în linii mari și locuința 1, (secolele XVI-XVII). Transilvania, Sigismund Bathory, 3 groşi, anul 1596, Elbing, Gustav Adolf, solidus anii 1611-1632, Polonia, 1/2 gros, secolul XVI, Imperiul Romano-German, Augsburg, Ferdinand II, 1 kreuzer, anul 1624, Imperiul Otoman, Suleyman II, mangâr, Constantinopol, anii 1687-1691, Ungaria,denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1540, Statele germane,

https://biblioteca-digitala.ro

secol XVII , Fals după denar, Ungaria, secol XVI, Imperiul otoman, Suleyman II, mangâr, Constantinopol, anii 1687-1691, Brandenburg, solidus,Georg Wilhelm, anul 1624, Imperiul otoman, Suleyman II, mangâr, Constantinopol, anii 1687-1691, Ungaria, denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1553, Livonia, solidus, secol XVII,Ungaria, denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1553., Fals după denar, Ungaria, Kremnitz, secolul XVI[5]. Ce este interesant și de altfel nu este unicat la Orașul de Floci, sunt falsurile monetare, explicabile in aceste condiții de nesiguranță continuă și de practica obișnuită a vremii, când circulă mult dinari falsificati emiși de Ferdinand I. Cu ani în urmă, pe grindul 6, a fost descoperit un atelier în care au fost identificate falsuri de dinari maghiari care se produceau chiar pe teritoriul Orașului de Floci[6].

Inventar:

- cataramă de bronz, deosebit de frumos realizată, probabil de la o centură feminină.

fragment cahlă cu Sf. Gheorghe

- ceramică neagră lustruită,

- 5 pipe de lut negru, caolin, smălțuite, etc.

- două inele,

- mai multe fragmente de sticlă translucidă, inclusiv , spre surprinderea noastră, un fragment de la un ochi de geam rotund realizat in tehnica vitraliului.

Locuința 4, c 58-65

În S1, c. 58-65, apare la - 0,40 m, o locuință de suprafață cu două camere, care a fost casetată pentru a putea fi surprinse limitele ei.

Locuința este orientată E-V, cu pereți de chirpici, așezată pe bârne de lemn. A fost surprinsă o bârnă de lemn ars, ce cu siguranță despărțea cele două camere ale locuinței.

În caseta C, podeaua locuinței a fost puternic perforată de 3 gropi menajere. Ceea ce este interesant de menționat este faptul că pe podeaua locuinței au fost descoperite 3 sigilii de postav, piese destul de rare la Oraș, dar care mărturiseau odată în plus despre caracterul comercial intens al orașului ialomițean.

În locuința 4 au fost descoperite 7 monede, printre care enumerăm, în ordine cronologică, Ungaria, Denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1552, Ungaria, Denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1554, Solidus, Livonia, Christina, anul 1638, Ungaria, denar, Mathias II, Kremnitz, anul 1616 , Fals după akce, I. Otoman, secolul XVII, , Fals după gros, Polonia, secolele XVI-XVII, Imperiul otoman, Mahmud I, para, Misir, anii 1730-1754.

În interiorul locuinței 4 a fost cercetată groapa 1, cas C, c. 63, de formă rotundă, apare la - 0,40 m, se termină la -1,05 m, al cărei material arheologic este incendiat. Inventarul este foarte bogat și se compune din ceramică uzuală, de gătit, oale borcan, ceramica smălțuită – castron smălțuit verde închis, precum și un fragment de ceramică Iznik, de tip milletus.

Groapa 2, are diametrul de 1,60 m, apare la -0,40 m. Are ca inventar multe oase, materiale de construcție, și fragmente ceramice nesmălțuite. Groapa intersectează profilul nordic.

Groapa 3, apare la - 0,40 m, diametrul 3,50 m, cu treaptă, cas. I C, fragmente ceramice relativ puține care se încadrează în categoria ceramicii nesmălțuite, precum și a celei smălțuite, cu verde.

Groapa 4, c. 52, apare la – 0,60 m groapă de depozit menajer, ajunge la o adâncime de 2 m, diametrul 1,85 m, are forma de pâlnie, se subțiază în trepte. De asemenea, în groapa care taie locuința 4 a fost descoperită o aplică de argint aurit.

Catalog morminte:

M1, c. 55, -0,50 m, mormânt de inhumație, craniul este zdrobit, picioarele paralele, în poziţie anatomică, cu brațele pe piept, matur, sex masculin, cu monedă, la o distanță de 40 m vest de B2.

M 2 , m 55-56,- 0, 60 m. Mormânt de inhumaţie, orientat est-vest, craniul la vest, dantura perfect conservată, brațele pe abdomen, picioarele sunt paralele, legate. Brațul drept pe bazin, stângul pe piept, în poziţie anatomică. Fără urme de sicriu.

În partea de Sud a gropii lui M. 2, în zona craniului a fost descoperită o aplică rotundă, cu un orificiu de prindere, iar pe revers are patru picioruşe de prindere. Piesa se termină în formă de triunghi și este confecţionată din bronz.

M3, c. 55, - 0,40 m, este o reinhumare, deasupra lui M. 1 și M.2, toată gruparea M.1, M.2, M. 3 pare să aparțină unei familii.

M 4, c. 48-49, - 0,80 m. Mormânt de inhumaţie orientat E-V, craniul spre E. Antebrațele îndoite din coate şi puse pe piept, aproape de gât. Picioarele paralele, în poziţie anatomică.Groapa este ovală. Fără inventar funerar.

M 5, c. 49, - 0, 80 m. Mormânt de inhumaţie orientat E-V, craniul la V, antebrațele sunt îndoite din coate şi puse în zona cutiei toracice, aproape de gât. Picioarele paralele. Este în poziţie anatomică. Groapa este ovală. Fără inventar funerar.

M 6, CAS B. /, Martor CAS G, c 8-9, - 0, 30 m – 0,40 m. Mormânt de inhumaţie. Nu mai este în poziţie anatomică, datorită lucrărilor agricole care l-au deranjat. După dispunerea oaselor era orientat E-V. Nu a fost surprinsă forma gropii. Inventar funerar: s-au descoperit un număr de 138 de mărgele de dimensiuni mici, de sticlă, în zona toracică.

M 7, c. 63- 0, 80 m, in interiorul locuinței 4, în groapa nr. 5, pe fundul ei a fost surprins mormântul nr. 7, la -0,80 m. Mormântul urmează să fie săpat in campania din anul 2012.

M 8, c. 48- 49, - 0,80 m, Gr. 15. În Gr. 15 a fost descoperit un craniu uman, după poziţia membrelor inferioare, care sunt adunate, ca şi falangele, reinhumare umană. Craniul se află în partea de E, celelalte oase în partea de V.

M 9, c. 52, - 0,87 m. Mormânt de inhumaţie orientat E-V, craniul la V, brațele îndoite din coate, falangele ambelor mâini pe abdomen, picioarele paralele. Craniul se află la adâncimea de – 0,60 m, iar picioarele la – 0,90 m. Forma gropii este ovală şi a fost săpată într-o altă groapă. Este în poziţie anatomică. Inventar funerar. La demontare în zona falangelor de la mâini a fost descoperită o monedă perforată.

M 10, c. 54-55, 0,60 m. Mormânt de inhumaţie, orientat E-V, craniul la V, în poziţie anatomică. Brațele îndoite din coate, ambele mâini pe abdomen. Este întins pe spate, picioarele paralele. Forma gropii este dreptunghiulară, cu colţurile rotunjite. Inventar funerar: pe piept a fost descoperită o monedă perforată, de mici dimensiuni, la adâncimea de - 0,73 m.

M 11, CAS G, c. 3-4, - 0,30 m. Mormânt de inhumaţie orientat E-V, craniul la V, picioarele la E. Braţul drept îndoit din cot şi palma pe bazin. Braţul stâng accentuat îndoit din cot, palma depusă mai sus de cutia toracică, aproape de gât. Picioarele sunt îndoite, genunchi spre N. Groapa este ovală şi taie o porţiune de podeaua de lut galben a locuinței 1. Fără inventar funerar.

M 12, S1, c. 57, - 0,60 m. Reinhumare copil, oasele umane, păstrează oarecum o orientare Est-Vest, dar nu sunt în poziţie anatomică, păstrează oasele de la bazin, coaste şi coloană. Forma gropii este dreptunghiulară.Fără inventar funerar.

M 13. S1 , CAS G 3, - 0, 60 m. Pe S1/Cas G, spre profilul de S al casetei a fost descoperit un mormânt de inhumaţie, la adâncimea de – 0,60 m, se păstrează picioarele şi bazinul, restul de oase umane intră în profilul de S al casetei G din locuinta 1.

M 14, c. 5, 0,50 m. Mormânt de inhumaţie, copil, orientat E-V, capul la V. Este tăiat de groapa nr. 22, de aceea din el se mai păstrează craniul, bratele, care sunt îndoite din coate, palmele pe abdomen şi o parte din coloana vertebrală. Inventar funerar: o monedă perforată, de mici dimensiuni.

M 15, c. 3-4, 0,50 m. Mormânt de inhumaţie, orientat E- V, craniul la V, brațele îndoite din coate, dreapta pe bazin, stângă pe

https://biblioteca-digitala.ro

abdomen, picioarele paralele. Fără inventar funerar.

M 16, c.†7, 0,60 – 0,70 m. Mormânt de inhumaţie, păstrează doar oasele de la picioare şi o parte din bazin, a fost tăiat de o groapă, tălpile picioarelor se află la adâncimea de – 0, 60 m, bazinul ce a mai rămas din el la adâncimea de –0,75 m. Picioarele sunt paralele, se află la E, bazinul la V. Fără inventar funerar.

Note:

1. M D Matei, Geneză şi Evoluţie urbană în Moldova şi Ţara Romînească, pînă în secolul al XVII lea, p. 179

2. CCA 2008, p. 144-145,.CCA 2006, p.165-166,

3. Barnea, I. O cercetare arheologică pe Borcea, Revista Muzeelor 3, 2, 1966, p. 155-161.

4. Chitescu et allii, CA, 1979, p. 208-211

5. Lotul de 40 de monede descoperite in campania anului 2011, au fost identificate de domnul dr. Aurel Vâlcu, cercetător ştiinţific la Cabinetul Numismatic al Institutului de Arheologie "Vasile Pârvan'' Bucureşti, căruia ii mulțumim și pe această cale.

6. Silviu Oța, Katiușa Pîrvan, Bogdan Constantinescu, Câteva observații privind analiza unor piese de bronz descoperite la Orașul de Floci, Acta Musei Napocensis 41-44, 2007, 65 și urm.

Bibliografie:

L. Chiţescu şi colectiv, *Cercetări arheologice la Piua Petrii (Oraşul de Floci), jud. Ialomiţa, Cercetări Arheologice 3*, 1979, p. 199-243;

Idem, *Cercetări arheologice în anul 1979 la Piua Petri (Oraşul de Floci), comuna Giurgeni, jud. Ialomiţa, Cercetări Arheologice 4*, 1981, p. 120-143;

Idem, *Cercetările arheologice de la Piua Petrii (Oraşul de Floci), jud. Ialomiţa*, Cercetări Arheologice 6, 1983, p. 95-108;

Anca Păunescu şi colectiv, *Cercetările arheologice de la Piua Petri – Oraşul de Floci, comuna Giurgeni, jud. Ialomiţa, Cercetări Arheologice 10,* 1997, p. 255 şi urm.

B. Slătineanu, *Studii de artă populară*, Bucureşti, 1972, p. 198, 330.

D. Mihai, *Ceramica de Iznik descoperită la Oraşul de Floci, jud. Ialomiţa (*I), Cercetări Arheologice 10, 1997, p. 277 şi urm.

I. Cândea, Brăila. *Origini şi evoluţie până la jumătatea secolului al XVI-lea,* Brăila, 1995, p. 142-157, 259-303.

Abstract:

A unique medieval town in Țara Românească, the City of Wool, (Orașul de Floci) was revealed by systematic archaeological research carried out, which led to the discovery of over 250 homes, four churches and eight workshops, 7 cemeteries, etc., that render the the importance of this commercial town, that followed a cruel fate from a historical point of view.

It is worth mentioning the research that took place in the campaign of 2010, which, due to a late start (November 2010) has not appeared in the Chronicle of archaeological research since 2010.

We mention the objectives that were followed for the 2010 campaign:

1. Mapping all the archaeological landmarks in the Floci Town

2. Identification of the former monastery Flămânda , topographic identification and survey

3. Identification and delimitation of a Neolithic settlement, partly destroyed

4. Uncovering and completing the workshop plan, for the buttons workshop on Sand 6,

A detailed terrain survey revealed very interesting findings, which cast a new light on the extent of this medieval town. Thus, the rupture existing in the Danube bank, about 1 km south of the village Giurgeni, during a period of time that allowed this observation, made possible the notification of three homes on the Danube River. This highlights late housing (late the eighteenth century), most likely about a potential port facility, that provided merchandise transportation. This observation is not groundless, given the fact that on the bank rupture artifacts related to the practice of these professions were collected, respectively a vessel hook of about 0,60 m. This is of course a hypothesis and until a poll will be run, we cannot issue other than a working hypothesis.

Studiul arheozoologic preliminar al materialului faunistic prelevat în campania arheologică 2011 de la Orașul de Floci (com. Giurgeni, jud. Ialomiţa)

Adrian Bălășescu, Valentin Radu (MNIR)

Fauna analizată provine din mai multe complexe arheologice datate ca aparţinând perioadei medievale, aferente campaniei de cercetări arheologice din anul 2011. Astfel pentru complexul Cas A au fost analizate 172 resturi, pentru Cas B. S I, 528, pentru Cas F ,73, din caroul 37 , Groapa 8 35 de resturi, iar din caroul 52 , Groapa 4 doar 17.

Specificăm că tipul de recoltare al materialului faunistic a fost făcut direct - „la ochi" - ceea ce prezintă o serie de avantaje şi dezavantaje, fapt care a mai fost reliefat şi cu alte ocazii (Desse-Berset, Radu 1996; Popovici et alii 2002; pp. 57-58).

Determinările anatomice şi taxonomice au fost realizate cu ajutorul colecţiilor osteologice de referinţă ale Laboratorului de Arheozoologie din cadrul Centrului Naţional de Cercetări Pluridisciplinare din Muzeul Naţional de Istorie a României. Măsurătorile resturilor faunistice au fost realizate cu un şubler care prezintă o precizie instrumentală de 1/10 milimetri, urmând recomandările lui von den Driesch (1976).

În total au fost identificate 824 (22,126 kg) resturi ce au aparţinut la mai multe clase de animale şi anume scoici (2), peşti (3 resturi), păsări (110) şi mamifere (789). Un singur rest provine de la om (92 g). Cel mai mare număr de resturi aparţine mamiferelor (789), din care au fost determinate până la nivel specific 563 (71,3%).

Din punct de vedere economic bovinele sunt cele mai exploatate, ele fiind urmate de ovicaprine şi porcine.

Ca număr minim de indivizi (NMI) trebuie sa remarcăm numărul mare de metapodii din complexul CasB pe baza cărora a fost estimat un număr de 15 indivizi. Celelalte eşantioane nu depăşesc valoarea de 5.

Bovinele din eşantionul de la Oraşul de Floci erau sacrificate la vârste extrem de variate. In eşantionul nostru majoritatea sunt vite ce intră în categoria subadult-adult (peste 30 luni) dar sunt şi câţiva indivizi de vârste mai mici : un juvenil (7-10 luni) şi trei subadulti (doi de 20 luni si unul de 30).

După cum se observă aceste animale erau crescute pentru producţia lor de carne, dar şi ca furnizoare de lapte.

Existenţa unor oase întregi (4 metacarpiene şi 3 metatarsiene) ne-a permis estimarea înalţimii la greabăn a bovinelor din aceste eşantioane. Aceste estimări ale taliei s-au făcut după indicii lui Matolcsi (Chaix, Méniel 1996). Astfel per total eşantion, bovinele prezintă o medie a taliei de 122,2 cm (n=7, limite 115-133,2 cm).

Ovicaprinele sunt reprezentate de ambele specii: oaie (Ovis aries) şi capră (Capra hircus). Resturile de oaie sunt mai numeroase (9) comparativ cu cele de capră (2). Datorită fragmentarităţii accentuate a materialului faunistic, cea mai mare parte a resturilor de ovicaprine nu au putut fi determinate până la nivel specific (45), aceste resturi au fost reunite sub denumirea generica de ovicaprine indet.

https://biblioteca-digitala.ro

Vârstele de sacrificare ale ovicaprinelor sunt de asemenea extrem de variate, ele fiind determinate pe baza dentiţiei (Payne, 1973) sau a scheletului postcefalic. Ovicaprinele sunt certificate prin 3 indivizi de pâna la 6 luni, unul de 3 ani si 4 de peste 3 ani.

Pe baza acestor vârste observăm că ovicaprinele erau exploatate atât pentru producţia lor de carne (vezi indivizii sub 6 luni care furnizau o carne fragedă, extrem de gustoasă), cât şi pentru produsele lor secundare, lapte şi lână.

Porcul se situează pe locul trei ca importanţă economică Pe baza dentiţiei (Horard-Herbin 1997) sau a scheletului postcefalic s-au identificat doar trei indivizi: unul de 6-9 luni, unul de 12 luni şi un altul de 24-30 luni.

Equidele sunt reprezentate de oase lipsite de carne precum metapodiile şi falangele. Calul este certificat prin cel puţin doi indivizi de vârste de peste 1 an şi jumătate determinati pe baza metapodiilor.

Existenţa unor oase întregi (1 metacarp şi 1 metatars) ne-a permis estimarea înalţimii la greabăn a cailor. Aceste estimări ale taliei s-au făcut după indicii lui Kiesswalter (1888). S-a obţinut o inaltime la greaban de 131,5 cm ce ar sugera un cal mediu ca talie şi una de 152,2 cm ce provine de la un cal mare.

Câinele este reprezentat de 2 indivizi adulţi de peste 1 an şi jumătate determinaţi pe baza a două ulne stangi în complexul CasA.

Deşi rezultatele sunt doar preliminare putem face cateva comentarii pentru fauna analizată. Astfel activitatea de creştere a animalelor este dominantă. Se exploatau în primul rând bovinele, care sunt urmate la mare distanţă de către ovicaprine şi porcine. Studiul actual confirmă rezultatele precedente obţinute de către Bejenaru et alii (2002) Vasile et alii (2002) şi Bălăşescu et alii (2010).

Vârstele de sacrificare ale cornutelor mari şi mici sugerează o exploatare mixtă, ce consta atât în obţinerea de carne, dar şi în obţinerea de produse secundare, lapte şi lână.

Peştii sunt de asemenea prezenţi în alimentaţia locuitorilor ceea ce atestă şi practicarea pescuitul în aşezare.

Anexa 3

Bibliografie:

Bălăşescu et alii 2010 – A. Bălăşescu, I. Ene, V. Radu, Studiul arheozoologic al unui complex medieval de la Oraşul de Floci, Cercetari arheologice 17, pp. 293-310.

Bejenaru et alii 2002 – L. Bejenaru, M. Stefan, S.D. Leonov, Preliminary study regarding the archaeozoological identification of animal resources exploited by the inhabitants of the medieval settlement from Piua Petrii, Analele Stiintifice Univ. “Alex. I. Cuza” Iaşi, s. Biologie, XLVIII, pp. 241-247.

Chaix, Meniel 1996 - L. Chaix, P. Meniel, Eléments d’archéozoologie. Paris, éditions Errance, 112 p.

Chiţescu et alii, 1979 – L. Chiţescu, N. Conovici, R. Lungu, A. Păunescu, V. Rădulescu, Cercetări arheologice la Piua Petri (Oraşul de Floci), jud. Ialomiţa, Cercetări arheologice 3, 1979, pp. 199-241.

Chiţescu et alii, 1986 – L. Chiţescu, A. Păunescu, T. Papasima, Cercetările arheologice de la Piua Petri (Oraşul de Floci), jud. Ialomiţa, Materiale şi Cercetări arheologice, A XVI-a sesiune anuală de rapoarte Vaslui, 1982

Desse-Berset, Radu 1996 - N. Desse-Berset, V. Radu, Stratégies d’échantillonnage et d’exploitation des restes osseux de poissons pour une approche paléoenvironnementale et paléoéconomique: l’exemple d’Hârşova Roumanie, (Néolithique final-Chalcolithique), in L. Langouet éd., Actes du Colloque d’Archéométrie 1995, Périgueux (Dordogne, France), Revue d’Archéométrie, supplément, Rennes, pp. 181-186.

von den Driesch 1976 – A. von den Driesch A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites, Peabody Museum Bulletin 1, Harvard University, 137 p.

Horard-Herbin 1997 - M.-P. Horard Herbin Le village celtique des Arènes à Levroux. L’élevage et les productions animales dans l’économie de la fin du second Age du Fer. 12eme supplément à la Revue du Centre de la France, Levroux 4, 207 p.

Kiesewalter 1888 – L. Kiesewalter Skelettmessungen am Pferde als Beitrage zur theoretische Grundlage der Beurteilungslehre des Pferdes. Inaugural-Dissertation einer hohen philosophischen Facultät der Universität Leipzig.

Payne 1973 — S. Payne, Kill-off patterns in sheep and goat : the mandibles from Asvan Kale, Anatolian Studies, 23, pp. 281–303.

Popovici et alii 2002 — D.N. Popovici, A. Bălăşescu, C. Haită, V. Radu, A.M.F. Tomescu, Iulia Tomescu, Cercetarea arheologică pluridisciplinară. Concepte, metode şi tehnici. Biblioteca Muzeului Naţional, Seria Cercetări Pluridisciplinare, 3, Bucuresti, Editura Cetatea de Scaun, 78 p. şi 12 planşe.

Vasile et alii 2002 – S.G. Vasile, A.C. Ciobanu, V.M. Dumitraşcu, Studiu arheozoologic, Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomiţa (Oraşul de Floci), CCA 2002, p. 145.

28. Grădiştea de Munte, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara [Sarmizegetusa Regia]

Cod sit: 90397.01

Autorizațiile de cercetare arheologică sistematică nr. 79/2011 şi 121/2011

Colectiv: Gelu Florea - responsabil, Liliana Suciu (UBB Cluj), Eugen Iaroslavschi, Gabriela Gheorghiu, Paul Pupeză, Răzvan Mateescu (MNIT) Cristina Bodó (MCDR Deva)

În anul 2011 campania arheologică de la Grădiştea de Munte – Sarmizegetusa Regia s-a derulat în două zone ale sitului: fortificaţia, respectiv cartierul civil de est. În prima zonă săpătura arheologică a fost efectuată pe terasa a II-a şi pe terasa a IV-a din interiorul fortificaţiei. În cea de a doua zonă menţionată a continuat investigarea uneia dintre terasele aflate la Căprăreaţa II, unde în anii anteriori au fost descoperite două construcţii dacice.

În cetate a fost trasată S I /2011, dispusă pe terasa a II-a şi orientată NV-SE, cu o lungime de 12 m şi o lăţime de 2 m. Aici a fost constată o situaţie asemănătoare altor zone cercetate din perimetrul fortificaţiei: nu au fost găsite complexe, în schimb, au fost descoperite numeroase artefacte: materiale de construcţie (fragmente de ţigle, cărămizi), numeroase fragmente ceramice, obiecte din fier şi din bronz, un pond, vase din sticlă etc.

Cercetarea arheologică de pe terasa a IV-a a avut drept obiectiv principal identificarea unui segment al drumului pavat. Cercetat în mare parte pe tronsonul dintre cetate şi zona sacră, drumul pavat are o porţiune în interiorul fortificaţiei mai puţin investigată. Pentru identificarea sa au fost reluate datele arheologice rezultate din săpăturile anterioare şi s-a decis trasarea unei suprafeţe (SSI/2011 - 4 m x 4 m), respectiv a unei secţiuni (SII /2011 - cu o lungime de 5 m şi o lăţime de 2 m, orientată NE-SV), nu departe de poarta de est. În SII /2011 stratigrafia a fost următoarea: un strat vegetal, de ~ 0,1 m grosime, un strat de pământ negru cu o grosime de 0,25 – 0,30 m, în care au apărut lentile de lut galben, sub care era un nivel de pământ maroniu, de ~ 0,1 m grosime; urma un strat consistent de pământ lutos, de 0,60 – 0,80 m grosime, iar sub el un nivel de lut maroniu – gălbui cu sfărâmătură de micaşist. La 0,8 m adâncime au apărut lespezile de calcar ale drumului pavat, dispuse

https://biblioteca-digitala.ro

în pantă uşoară. La marginea lor au fost descoperite câteva blocuri de mici dimensiuni, tot din calcar.

În partea nord-vestică a SSI /2011, la 0,5 m adâncime a fost identificată o platformă realizată din bucăţi de micaşist cu o suprafaţă de cca. 5,5 m^2. În colţul sud-estic a fost aflat un complex modern datat, cel mai probabil, la începutul secolului al XIX-lea; în „groapa austriacă", cum a fost denumit generic complexul, au apărut mai multe blocuri de calcar şi fragmente de la tuburi de lut ars de la o conductă de mari dimensiuni.

Începând cu 2008 pe terasa din cartierul civil de est numită Căprăreaţa II au fost descoperite două construcţii dacice. Prima dintre ele avea un plan marcat prin cel puţin 9 stâlpi din lemn cu lespezi de micaşist la bază dispuşi în trei şiruri. Cercetarea din 2011 a vizat doar a doua construcţie, identificată în campania precedentă. În acest sens a fost extinsă înspre nord SP II /2010 printr-o secţiune de 5 m lungime şi 2, 5 m lăţime; iniţial a fost lăsat un martor de 0,5 m grosime între vechea suprafaţă şi noua secţiune care, ulterior, a fost demontat în întregime. Prin unirea celor două a rezultat o suprafaţă de 10, 5 m lungime şi 5 m lăţime, denumită SP IV /2011. Evoluţia cercetării arheologice în acest punct a impus deschiderea unei alte suprafeţe, SP V /2011. Ea a fost amplasată la vest de SP IV, cu un martor de 0,5 m, şi a măsurat 4 X 4 m. În campania din anul 2010, când a fost găsită o parte bazele din piatră, s-a opinat că ar fi vorba despre o clădire patrulateră (două dintre „laturile" sale, dispuse perpendicular, erau clar marcate pe teren). Extinderea săpăturii în anul acesta a arătat, însă, că de fapt construcţia are dimensiuni mult mai mari, cuprinzând inclusiv cele două „laturi" menţionate anterior şi că planul său este unul mai complex decât s-a crezut iniţial. Planul complet şi funcţionalitatea construcţiei rămân a fi stabilite prin cercetările viitoare (într-o mare măsură investigarea arheologică este grevată de prezenţa copacilor). În această etapă se poate spune doar că este vorba despre o construcţie cu pereţii din lemn aşezaţi pe baze din piatră (micaşist), cu o suprafaţă estimată la câţiva zeci de metri pătraţi. Atât în SIV /2011, cât şi în SV /2011 a apărut o mare cantitate de material arheologic, compus preponderent din fragmente ceramice, dar şi din cuie, scoabe, fragmente de râşniţă etc.

Campania arheologică din anul 2011 a inclus şi ridicarea topografică având ca obiectiv „Cetatea şi zona sacră Sarmizegetusa Regia (Grădiştea de Munte)".

Toate artefactele descoperite au intrat în patrimoniul Muzeului Civilizaţiei Dacice şi Romane din Deva.

Datele arheologice rezultate au un potenţial major pentru ambele zone în care s-a desfăşurat săpătura. Astfel, cercetarea de pe terasa a IV-a, soldată cu identificarea unui segment al drumului pavat, aduce informaţii noi despre arhitectura dacică şi pune în discuţie etapele diferite prin care a trecut în antichitate fortificaţia (faza dacică, perioada războaielor daco-romane, amenajările romane de după cucerire). La rândul său, cercetarea din punctul Căprăreaţa II a evidenţiat amploarea şi caracteristicile locuirii dacice în această parte a Grădiştei de Munte. Chiar dacă rămân încă multe semne de întrebare, îndeosebi cu privire la planul şi funcţionalitatea lor, cele două construcţii descoperite aici în ultimii ani atrag atenţia prin dimensiuni, tehnică de realizare şi, nu în ultimul rând, prin inventarul bogat aflat în perimetrul lor (obiecte din fier, vase ceramice, multe dintre ele cu semne grafice, seminţe carbonizate etc.).

Bibliografie:

I. Glodariu, Addenda aux "Points de repère pour la chronologie des citadelles et des établissements daciques des Monts d'Orăştie", ActaMN 32, 1, 1995, p. 119-134;

G. Florea, Liliana Suciu, Consideraţii preliminare privind cercetările arheologice de pe platoul cetăţii de la Grădiştea de Munte, în Daco-Geţii, Deva, 2004, p. 63-74;

Gabriela Gheorghiu, Dacii de pe cursul mijlociu al Mureşului (sfârşitul sec. II a. Ch. – începutul sec. II p. Ch.), Cluj-Napoca, 2005, p. 98-131;

pentru descoperirile legate de cartierul civil de est: I. Glodariu, Un atelier de făurărie la Sarmizegetusa dacică, ActaMN 12, 1975, p. 107-134;

G. Florea, Noi fragmente ceramice cu semne grafice de la Sarmizegetusa Regia, în Studii de istorie antică, Cluj-Napoca, 2001, p. 179 - 187).

Abstract:

The archaeological campaign of 2011 from Grădiştea de Munte - Sarmizegetusa Regia took place in two areas of the site: in the fortification and in the eastern civil area. In the first one, we investigated the IInd terrace and the IVth one, inside the ancient fortification. In the second area mentioned before, one of the terraces belonging to the eastern civil neighborhood has been investigated.

On the IVth terrace it was identified one part of the road paved with limestone slabs which was linking the fortress and the temples, in Antiquity.

On the terrace belonging to the eastern civil area we investigated a Dacian building with a complex structure, having an area estimated at several tens of square meters.

The archaeological inventory resulted from the excavation is large and diversified: pottery, materials used for construction, bronze artifacts, lead and so on.

29. Hârşova, jud. Constanţa

Punct: Tell

Cod sit: 60810.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 100/2011

Colectiv: Dragomir Nicolae Popovici, Constantin Haită, Valentin Radu, Adrian Bălăşescu (MNIR), Bernard Randoin (MC Franţa), Ana Ilie (CNMCD Târgovişte)

Obiectivul general a constat în efectuarea unor cercetări arheologice complexe, pluridisciplinare care să permită înţelegerea evoluţiei comunităţilor umane neo-eneolitice în contextul mediului natural şi evaluarea impactului pe care primele l-au avut asupra acestuia.

S-a avut în vedere şi continuarea cercetării începuturilor locuirilor umane în perioada de formare a tell-ului, în vederea confruntării şi completării datelor rezultate din cercetările efectuate anterior de către D. Galbenu unor niveluri Boian-Spanţov şi Gumelniţa A1 în deceniul al şaptelea al secolului trecut.

Cercetările de la Hârşova-tell – SC/pp prezintă o particulară importanţă. În primul rând datorită faptului că aceasta va permite obţinerea unor date suplimentare privind începuturile locuirii eneolitice de aici, începuturi despre care nu se ştie în prezent aproape nimic singurele date existente fiind cele furnizate de cercetările realizate de către D. Galbenu la începutul anilor 70 dar care însă au avut mai curând caracterul unui sondaj.

În al doilea rând lipsa, de-a lungul a cel puţin ultimilor două decenii, din spaţiul nord-dunărean a unor cercetări privind evoluţia culturii Boian în Dobrogea, în condiţiile unui sit pluristratificat, accentuează această importanţă.

Ţinându-se cont de aceste imperative dar şi de constrângerile determinate de perioada de timp avută la dispoziţie în condiţiile în

https://biblioteca-digitala.ro

care finanţarea a fost deschisă cu o mare întârziere scopurile propuse pentru această campanie au trebuit a fi redimensionate cu scopul de a se putea obţine un maximum de rezultate posibil.

Observaţii generale privind stratigrafia sedimentului arheologic din SC/pp

Aici au putut fi făcute observaţii asupra profilului de nord denumit profilul magistral şi profilele de est şi de vest ale suprafeţei – St.20 aflate in curs de cercetare.

Până în prezent profilul magistral fiind evidenţiat pe o grosime relativ mică – comparativ cu dimensiunile tell-ului nu a o ferit date suplimentare relevante, sau de natură a ne ajuta să înţelegem cât mai bine, din punctul noastre de vedere, caracteristicile locuirii din această parte a tell-ului.

În schimb, datorită excavărilor antropice recente, extrem de ample s-au putut face observaţii mai concludente în cazul profilelor de vest şi de est ale acestei zone. Studiul comparativ a relevat o situaţie care evidenţiază foarte probabila existenţă a unor diferenţe ce se datorează unor utilizări diferite a spaţiilor. Diferenţele marcate între aceste două profile conduce la ideea că în fapt mica suprafaţă cercetată acoperă limita dintre două zone cu utilizare diferită. Cea de la est pentru locuiri mai mult sau mai puţin continui, documentate stratigrafic prin resturile structurilor construite, arse sau nearse şi cea de la vest care a fost, foarte probabil rezervată depunerilor resturilor menajere.

Această observaţie, care sugerează o situaţie deosebită faţă de cea cunoscută în cazul cercetărilor din SB, este de natură să reliefeze o evoluţie ale cărei dimensiuni sunt destul de diferite de cea a locuirilor din partea superioară a stratigrafiei tell-ului.

Complexe arheologice cercetate

C. 2017

C 2017 reprezintă o zonă menajeră surprinsă pe toată suprafaţa cercetată a St 20. În campania precedentă a fost observată imediat sub distrugerea SL 106 (US 20055), prezentând o înclinare semnificativă de la N spre S şi de la V spre E (de la jumătatea St. 20 către marginea de E a acestuia). Grosimea întregului complex creşte de la N – aprox. 25 cm, către zona de S a sectorului – aprox. 40 cm. Suprafaţa totală a acestui complex este de cca. 15-16m² (incluzând aici şi suprafeţele afectate de săpăturile posterioare - perturbări stratigrafice.

Acest complex marchează utilizarea suprafeţei respective în scopul depozitării deşeurilor menajere.

US 20060 reprezintă o construcţie ce are o suprafaţă mai mică decât cea a C. 2017. Dacă se are în vedere aceasta se poate considera că în fapt este un singur complex cu două faze, prima fiind anterioară US 20060 iar cea de a doua, posterioară acesteia. In cazul profilului de V nu a putut fi observată stratigrafic diferenţa dintre cele două faze deci a fost înregistrată o singură US (=20150) În cazul profilului de est a doua fază corespunde cu US 20058 iar prima cu US 20061.

În general a doua fază prezintă o ridicată variabilitate laterală de facies, mai ales în cazul numeroaselor lentile de cenuşă, cărbune, cu dimensiuni centimetrice, chirpic ars şi nears.

În carourile B3-C3-D3 a apărut o lentilă discontinuă cu zone de câte 30-50 cmp, cu o componentă organică (coproliţi, oase mărunţite) sugerând foarte probabila utilizare a zonei respective pentru păstrarea unor animale (?) de-a lungul unor perioade de timp probabil nu foarte lungi. Lentila respectivă se prezintă sub forma unei cruste puternic întărite (s-au prelevat probe din carourile C3 şi D3).

Sporadic au fost găsite şi aşchii de silex, în special în caroul D3 şi C3. Fragmentele ceramice, la rândul lor, sunt puternic mărunţite. Apar şi pietre cu dimensiuni centimetrice, de regulă bucăţi mici de calcar, răspândite pe întreaga suprafaţă cercetată. Sedimentul din zona carourilor C1 şi D1 este mult mai tare decât în restul suprafeţei. Aici cenuşa aproape că nu apare şi sunt mult mai frecvente bucăţile de calcar cu dimensiuni centimetrice, foarte puţine depăşind 10-12 cm.

În continuarea prelevărilor efectuate în campaniile precedente, s-au ales carourile B1, C1 şi D1 din imediata apropiere a profilului magistral de unde au fost prelevate câte 5 găleţi fiecare (+50 l fiecare, aprox.).

Conform. observaţiilor din teren dar şi a deciziilor luate, în C. 2017 trebuie incluse şi US 20154, 20155, 20156 şi 20157 – observate în profilul de V şi care ar corespunde cu prima fază a zonei menajere

C 2026/2010-2011

În campania anului 2010 acest complex a fost observat în profilul de est al sectorului. S-a notat că el reprezintă o succesiune microstratificată de niveluri milimetrice de lut brun-gălbui, fără componenţi antropici şi niveluri ocupaţionale centimetrice cu frecvent cărbune fin, resturi vegetale şi cenuşă, care ar putea corespunde unui spaţiu amenajat

În cursul campaniei 2011 procedându-se la cercetarea în suprafaţă sectorului, s-a putut constata că acesta corespundea în fapt unei podele a unei locuinţe neincendiate, sau în orice caz o construcţie cu acoperiş care nu are aspectul unei locuinţe în sensul celor descoperite până în prezent pe tell.

Podelele amenajate au fost observate în A1-C1, A2-C2, A3 în zona de N a sectorului. A fost observată parţial, după cum menţionam mai sus, în profilul de E unde au fost observate patru refaceri generale ale podelei. US-urile constructive care corespund acestor refaceri au grosimi cuprinse între 0,7-2 cm. Refacerile parţiale au fost mai frecvente în zona de sud, respectiv carourile A2-3 unde US-urile constructive aveau grosimi de până la 5 mm.

În general, US-urile constructive au fost realizate din lut galben, nisipos, curat, fără constituenţi antropici.

US-urile ocupaţionale prezintă preponderent cărbune cu dimensiuni da până la 1 cm, alături de cenuşă. Rar au fost descoperite şi oase de animale.

Demontarea s-a realizat cu scopul evidenţierii în principal a refacerilor generale şi în limita posibilităţilor a celor parţiale.

În cazul ultimelor două refaceri generale –de sus în jos - s-a constatat că stratul constructiv se subţiază pe axul E-V. Cel ocupaţional este mai vizibil în zona de E dispărând spre V. S-a remarcat că în ambele cazuri, nivelele ocupaţionale prezentau un aspect mozaicat, cu precădere în zona A2-3 şi B2-3, ceea ce sugerează umidificări repetate ale lor. S-a observat că la partea superioară a lor apare această situaţie care afecta numai US-ul ocupaţional. Coroborat cu aspectul mai consistent al US-urilor ocupaţionale din aceste carouri se poate crede că acestea au reprezentat zone de activitate mai intensă, fără a se putea preciza care ar fi putut fi aceasta.

A treia refacere a fost mai vizibilă în principal în carourile A2-3. Constructivul corespunzător acestei refaceri se subţiază foarte mult în caroul A1 până la dispariţie.

Analiza comparativă a situaţiilor statistice a ceramicii provenind din SC/US

Avându-se în vedere pe de o parte scopurile cercetării dar, pe de alta, şi a situaţiilor specifice din această zonă ne-am propus în primul rând elaborarea unei strategii a cercetării care să fie cât mai mult posibil adaptată acestor scopuri.

În cazul ceramicii ne-am propus studierea ei căutând să evidenţiem, pe cât posibil, elementele care sa ne permită înţelegerea detaliilor şi a caracteristicilor evoluţiei.

Lotul ceramic analizat în cursul campaniei 2011 este compus din 7656 de fragmente ceramice cu o greutate totală de 105,848 KG, repartizat în 49 de unităţi stratigrafice.

Din punctul de vedere al tipurilor de activităţi antropice care au generat aceste unităţi stratigrafice cu amplitudini variabile au fost deosebite două categorii reprezentative, respectiv cele rezultate ale

https://biblioteca-digitala.ro

unor activităţi constructive (I), supraterane sau subterane (podele, pereţi, şanţuri de fundaţie, gropi, nivelări şi materiale rezultate din distrugeri ale diverselor structuri construite) şi cele care au fost generate de diferitele activităţi cu caracter economic (II), în principal zone cu depuneri de deşeuri menajere.

În ceea ce priveşte prima categorie – I – ele au fost grupate după cum urmează

- perturbări stratigrafice antropice produse de activităţi contemporane – C. 1098, 1100, şi 2012

- perturbări stratigrafice preistorice (şanţuri de fundaţie, gropi, gropi de pari) – C1087, 1090, 1093, 1094, 1096, 2002, 2007, 2010, 2013, 2018, 2019 şi 2030

podele, pereţi, distrugeri ale pereţilor – C. 2026, US. 20075, 20079, 20587

În cadrul celei de a doua categorii –II-, respectiv a celor cu caracter economic, s-a observat existenţa a două situaţii care privesc în primul rând intensitatea acestor activităţi, niveluri ocupaţionale exterioare şi zone de deşeuri menajere, care au condus la acumulări mai mult sau mai puţin ample, foarte probabil şi cu durate variabile de timp – C. 2017 şi US. 20053, 20054, 20055, 20056, 20064, 20080, 20152, 20217, 20218, 20226, 20243, 20250, 20259, 20592, 20595, 20596, 20801.

Cu scopul de a se verifica amplitudinile statistice ale frecvenţei ceramicii fine din diversele categorii de situaţii arheologice cercetate în campania 2011, au fost analizate loturile ceramice corespunzătoare acestora

Caracteristici generale ale lotului ceramic

Din punctul de vedere al pastei s-a putut observa aceeaşi structură remarcată încă în cursul campaniilor precedente.

În cazul lotului de fragmente ceramice, cele aparţinând speciilor grosieră şi semifină reprezintă o pondere de 94,46%, cele aparţinând speciei fine având o frecvenţă de 5,54%.

Din punctul de vedere al greutăţii prima categorie, cea a speciilor grosieră şi semifină are o pondere de 97.39% iar cea fină, de 2.61%.

Din punctul de vedere al formelor ceramice se pot menţiona câteva caracteristici care pot fi evidenţiate în principal prin raportare la caracteristicile loturilor ceramice descoperite în campaniile precedente.

În cazul categoriei de pastă grosieră se remarcă o frecvenţă mai mare a vaselor bitronconice cu gâtul scurt şi buza răsfrântă/ evazată. Decorul acestora este caracterizat în primul rând de cel barbotinat organizat pe verticala corpului vasului sau oblic faţă de axul de simetrie. Mai puţine au fost vasele cu decorul barbotinat în două registre dispuse orizontal pe corpul acestora.

În ceea ce priveşte categoria de pastă semifină, omogenă, bine frământată şi arsă neoxidant cu precădere este reprezentată de vase bitronconice cu dimensiuni medii şi unele cu corp globular. Din aceeaşi categorie de pastă au fost modelate vase tronconice, castroane cu dimensiuni medii (diametrul gurii fiind mai mare de 20-25 cm) lustruite cu îngrijire la exterior şi umărul reliefat puternic, carenat, constituind una din caracteristicile complexelor ceramice atribuite cu precădere etapelor timpurii ale evoluţiei culturii Gumelniţa. S-a putut constata relativa frecvenţă a decorurilor compuse din benzi conturate de linii înguste, incizate.

Semnificativă este însă, în schimb, specia de pastă fină. Din aceasta au fost modelate castroanele tipice cu partea superioară mai înaltă, cu buza dreaptă sau evazată şi exteriorul decorat cu caneluri fine. Remarcăm totuşi că frecvenţa canelurilor foarte înguste şi puţin adânci nu este încă semnificativă. Este de semnalat apariţia paharelor cu gât înalt, pereţi subţiri şi ardere inegală prezentând culori ce variau, pe acelaşi recipient, de la negru la cenuşiu si roşu-cărămiziu. Acestea pot fi considerat drept forme ceramice caracteristice pentru etapele timpurii ale culturii Gumelniţa, unele prezentând certe tradiţii de tip Boian.

Surprinzătoare rămâne deocamdată lipsa, aproape în totalitate, a decorului grafitat. Semnalăm de asemeni şi prezenţa decorului incizat realizat cu scoica, dispus în rânduri de incizii paralele, foarte apropiate unele de altele.

Categoriile complexelor arheologice

Spaţii construite

În cazul spaţiilor construite, numărul fragmentelor ceramice aparţinând speciilor grosieră şi semifină are o pondere de 95,63% din totalul celor descoperite în acest tip de complexe iar cele aparţinând speciei ceramice fine deţine o pondere de 4,37% din acelaşi total.

Din punctul de vedere al greutăţii, prima categorie reprezintă 98,17% din totalul greutăţii fragmentelor ceramice descoperite în acest tip de complexe iar cele atribuite speciei fine numai 1,83% din acelaşi total.

Semnificaţia acestei situaţii statistice ne este oferită de faptul că în cazul campaniei 2011 au fost cercetate astfel de structuri care nu au fost incendiate ci, dintr-un motiv sau altul, care deocamdată nu poate fi precizat, au fost abandonate. În acest context procentul redus al ponderii ceramicii fine este semnificativ. Desigur că această observaţie va trebui verificată în viitor de analizele comparative ce se vor întreprinde.

O altă observaţie se impune, consecinţă a acestei analize statistice preliminare. În condiţiile în care este exclus lotul ceramic descoperit în perturbările stratigrafice contemporane se poate constata că din totalul fragmentelor ceramice descoperite în celelalte trei tipuri de contexte arheologice, respectiv şanţuri de fundaţie, niveluri ocupaţionale exterioare sau zone menajere, cele descoperite în cadrul unor structuri construite, incendiate sau abandonate, acestea din urmă reprezintă –subliniem- numai cca. o treime.

Zone menajere

C. 2017

În cazul zonei de deşeuri menajere – 2017 numărul fragmentelor ceramice atribuite speciilor grosieră şi semifină reprezintă 95,04% din totalul acestui tip de complexe iar cele aparţinând speciei fine 4,96%.

În ceea ce priveşte greutatea, prima categorie reprezintă 97,18% din totalul greutăţii fragmentelor ceramice din acest tip de complexe iar cea de a doua 2,42% din totalul greutăţii fragmentelor ceramice din acest tip de complexe.

Niveluri ocupaţionale exterioare

În cazul acestui tip de sediment arheologic care s-a format pe seama depozitării unor resturi de deşeuri menajere dar în intervale de timp mai scurte şi care deci nu a avut o continuitate temporală mai mare în comparaţie cu zonele de deşeuri menajere, semnificaţia interpretării este puţin diferită, ea având un potenţial cu mult mai mare în cazul analizelor de sezonalitate. În acest sens şi analiza speciilor şi tipurilor ceramice capătă o mai mare valoare şi mai ales semnificaţie.

În cazul lotului ceramic provenind din astfel de contexte arheologice la acest prim palier al analizei cantitative s-a putut remarca faptul că ponderea statistică a fragmentelor ceramice atribuite speciilor grosieră şi semifină avea valoarea de 95,38% iar cele atribuite speciei ceramice fine o pondere de numai 4,62%. Din punctul de vedere al greutăţii s-a putut constata că primele aveau o pondere de 97,57% iar celelalte una de numai 2,43%.

Perturbări stratigrafice preistorice

Din numărul total de fragmente ceramice descoperite în acest tip de complexe, cele atribuite speciilor ceramice grosieră şi semifină reprezintă 95,03% iar cel al speciei ceramice fine reprezintă 4,97% .

În ceea ce priveşte greutatea, fragmentele ceramice atribuite ceramicii grosiere şi semifine reprezintă 97,18% iar cea fină 2,82%.

Perturbări stratigrafice contemporane

https://biblioteca-digitala.ro

În cazul acestui tip de complexe a fost selectat materialul ceramic preistoric, respectiv aparţinând culturii Gumelniţa care a fost regrupat conform aceloraşi criterii folosite în această etapă de analiză cantitativă.

Astfel s-a putut constata că din numărul total de fragmente descoperite în acest tip de complexe, cel atribuit speciilor grosieră şi semifină reprezintă 95,83% iar cel din specia ceramicii fine 4,17%.

În ceea ce priveşte greutatea fragmentelor ceramice din prima categorie, aceasta reprezintă 98,86% iar a fragmentelor din cea de a doua categorie procentul este de 1,14%.

Variaţiile statistice ale ponderii numărului de fragmente ceramice aparţinând speciei fine variază între 4,17% (perturbările stratigrafice contemporane) şi 4,97% (perturbările stratigrafice preistorice). Se poate remarca şi faptul că în cazul analizei întregului lot ceramic valoarea ponderii statistice a numărului de fragmente ceramice aparţinând speciei fine este de 5,54%, ceea ce marchează o uşoară creştere.

Chiar dacă acest stadiu al analizei este unul preliminar se pot constata unele situaţii statistice care sunt în concordanţă cu unele observaţii deja exprimate de către noi în cadrul unor rapoarte sau studii anterioare.

Astfel, dacă se exclud din analiză fragmentele ceramice provenite din perturbările contemporane se poate constata ponderea foarte mare a loturilor ceramice provenind din nivelurile ocupaţionale exterioare, zonele menajere şi perturbările stratigrafice.

Sub rezerva confirmării acestor date de necesarele verificări pe loturi de materiale mai mari câteva observaţii se impun. Unele dintre ele se referă la strategia cercetării arheologice în astfel de situri arheologice, respectiv cele de tip tell, deci pluristratificate.

Dacă se are în vedere ponderea procentuală a fragmentelor ceramice în cadrul diferitelor tipuri de contexte arheologice este evident faptul că trebuie ţinut seama de faptul că o pondere semnificativă este deţinută de loturile ce provin din contexte de tipul perturbărilor stratigrafice antropice (şanţurile de fundaţie de ex.), care oferă deci materiale într-o poziţie stratigrafică secundară. O altă parte foarte importantă parte a loturilor ceramice provine din contexte care în mod tradiţional sunt ignorate sau tratate drept contexte de tip secundar de cercetarea arheologică (niveluri ocupaţionale exterioare, zone de deşeuri menajere, etc). Desconsiderarea acestor tipuri de contexte conduce la o amalgamare a materialelor cu consecinţe dezastruoase pentru necesarele analize, studii şi evident interpretări.

Nu în ultimul rând astfel de analize se impun nu numai în ceea ce priveşte ceramica ci şi asupra tuturor celorlalte categorii de piese.

Un alt aspect pe care în considerăm deosebit de important are în vedere posibilitatea de a se putea astfel stabili proceduri de eşantionare eficiente şi în primul rând strategii ale cercetării. Ne referim în primul rând la cercetarea preventivă pentru care astfel de analize pot fi extrem de necesare şi mai ales eficiente.

Utilajul litic

În cursul acestei campanii au fost descoperite un număr de 175 de piese din care 168 de silex (96% din total) şi 7 piese de piatră (4%). Piesele de silex, din punct de vedere tipologic sunt reprezentate în ordinea ponderii statistice de aşchii – 115 piese (cu o pondere statistică de 68,45% din totalul pieselor de silex), urmate apoi de lame – 46 de piese întregi şi fragmentare (27,38%) şi de gratoare – 7 exemplare întregi şi fragmentare (4,16%). În ceea ce priveşte lamele constatăm existenţa unei singure piese întregi, 30 – fragmente meziale (65,21% din totalul lamelor, 12 fragmente proximale (26,08%) şi numai 3 proximale (6,52%).

Cele mai multe piese de silex au fost descoperite în C. 2017 unde au fost descoperite 37 de piese din care 27 de aşchii, 8 lame, şi 2 gratoare. Dacă acestora li se adaugă şi două topoare un lustruitor şi o râşniţa fragmentară putem avea imaginea unei zone care reflectă o variată gamă de activităţi executate în aşezare.

Utilajul de piatră este mult mai puţin numeros el constând din 4 topoare (un exemplar întreg şi trei fragmentare) o herminetă, un lustruitor şi un fragment de râşniţă.

Această situaţie reflectă (chiar dacă observaţiile noastre sunt în principal statistice) ponderea mare a prelucrării silexului, foarte probabil repararea uneltelor deteriorate în cursul utilizării. Precizăm că în această campanie volumul de sediment sitat nu a fost foarte mare ceea ce subliniază intensitatea prelucrării silexului.

IMDA

În cursul acestei campanii au fost descoperite 20 de piese, 13 dintre aceste fiind de os iar restul de 7 de corn.

Din punct de vedere tipologic constatăm existenţa a 6 împungătoare, 4 şlefuitoare, 3 dălţi, 2 ciocane, şi a câte unui vârf de harpon, mâner. Acestora li sa adaugă şi trei deşeuri de prelucrare.

Raport sedimentologic

În campania de cercetări arheologice 2011, a fost analizată din punct de vedere sedimentologic succesiunea stratigrafică atribuită unei zone de deşeuri menajare cercetată arheologic în suprafaţa SC PP.

Această acumulare este constituită dintr-o succesiune micro-stratificată de lentile şi niveluri fine de cenuşă şi cărbune, depuneri cu caracter organic ce conţin numeroase oase şi solzi de peşti, oase de mamifere şi cochilii de bivalve şi gastropode, fragmente vegetale şi lentile de coprolite, ca şi acumulări ce conţin fragmente de lut, fragmente de chirpici ars şi nears. Au fost de asemenea descoperite unelte sau fragmente de silex şi de unelte şlefuite realizate din diferite tipuri de roci şi fragmente de calcar ars şi nears.

La partea superioară a succesiunii atribuite acestei zone de deşeuri, ca şi în baza acesteia, au fost observate două niveluri cu dezvoltare laterală importantă, pe aproape întreaga latură a sectorului 20, interpretate ca niveluri de amenajare a suprafeţei locuite. Aceste depuneri intenţionate sunt constituite dintr-un sediment cu textură siltică argiloasă, de culoare brun roşcat mediu, fără constituenţi antropici; în unele zone aceştia din urmă sunt foarte rari şi de mici dimensiuni, integraţi în partea superioară a acestei unităţi sedimentare prin pasaj repetat. Analiza la nivel macroscopic a acestui nivel a evidenţiat faptul că prezintă o structură micro-laminară, laminaţia foarte fină, milimetrică, evidenţiind prezenţa unor elemente vegetale lemnoase, cel mai probabil de tipul stufului, a scoarţei sau crengilor. Analiza la microscop a acestui tip de facies va aduce detaliile necesare în scopul înţelegerii modului de realizare şi de punere în loc a acestei amenajări.

Raport petrografic

Analiza petrografică a materialului litic descoperit în această campanie în sectorul cercetat arheologic a evidenţiat faptul că, în general, sunt reprezentate aceleaşi tipuri petrografice ca şi în secvenţa superioară a tell-ului, cercetată arheologic în suprafaţa SB.

Se remarcă frecvenţa deosebită a şisturilor verzi, ca şi a numeroaselor fragmente de calcare, cu ocurenţă în vecinătatea imediată a sitului, utilizate pentru diferite amenajări din cadrul structurilor construite. Mai rar, au fost descoperiţi galeţi de cuarţit de mici dimensiuni.

Inventarul litic cioplit este constituit din unelte întregi sau fragmentare de silex, ca şi numeroase aşchii şi fragmente.

Analiza la nivel macroscopic a acestor unelte a permis identificarea următoarelor tipuri petrografice:

- silex cu textură fină, omogen, fără impurităţi sau cu foarte rare impurităţi milimetrice, de culoare ocru deschis-mediu, ocru cenuşiu deschis-mediu, cenuşiu deschis, gălbui, ocru brun deschis-mediu, brun deschis-mediu şi brun roşcat deschis-mediu sau închis (nr. inv. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 57, 60,

https://biblioteca-digitala.ro

62, 65, 67, 68, 79, 84, 85, 86, 87, 131, 132).

- silex cu textură fină, eterogen, cu frecvente impurităţi milimetrice, zone de diferite culori sau structură în benzi, de culoare ocru deschis-mediu, ocru cenuşiu deschis-mediu-închis, ocru brun deschis-mediu, gălbui, cenuşiu deschis-mediu, cenuşiu roşcat deschis, brun cenuşiu închis, brun roşcat deschis-mediu-închis, brun deschis-mediu sau închis (nr. inv. 5, 6, 9, 12, 15, 17, 18, 20, 22, 26, 33, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 56, 58, 59, 63, 64, 66, 70, 81, 89, 97, 130).

- silex cu textură arenitică foarte fină, omogen, de culoare ocru cenuşiu deschis (nr. inv. 69).

Analizele petrografice în secţiune subţire, la microscop, desfăşurate asupra unor silicolite din zona Dobrogei, au evidenţiat faptul că textura arenitică este dată de prezenţa unor bioclaste (cum sunt foraminiferele sau radiolarii), silicifiate. Impurităţile sunt în general claste carbonatice care nu sunt transformate prin diageneză în dioxid de siliciu. Culoarea silexurilor este foarte variabilă, după cum se remarcă şi din prezentarea sumară de mai sus, şi este dependentă de condiţiile de formare locale. Cercetările de teren asupra zonelor de ocurenţă au evidenţiat faptul că în acelaşi depozit pot fi întâlnite concreţiuni silicioase ce prezintă caracteristici cum sunt textura, omogenitatea şi culoarea, foarte variabile.

Studiu arheozoologic

În campania 2011 s-au analizat materialele faunistice provenind din secţiunea SC/PP.

Au fost studiate mai multe unităţi stratigrafice care au livrat resturi aparţinând taxonilor Mollusca, Crustacea, Pisces, Reptilia, Aves şi Mammalia (tabel 1). Datele din tabelul 1 rezultate în urma cântăriri materialului faunistic ne arată că mamiferele sunt cele mai importante din acest punct de vedere urmate de peşti şi moluşte. Ceilalţi taxoni sunt neglijabili. Materialul a fost prelevat direct dar s-au cernut prin site de 4 şi 1 mm şi 221,5 litri de sediment provenind din două unităţi stratigrafice (US 20061 şi 20157).

Mollusca. Resturile moluştelor sunt reprezentate de scoicile din genul Unio care de altfel sunt şi dominante în materialul studiat. Alte genuri identificate sunt Anodonta, Dreissena şi gastropodele din genul Viviparus.

Crustacea. A fost identificat doar un singur rest de la racul de râu Astacus sp. reprezentat de un gastrolit.

Pisces. S-au identificat un număr de 5266 resturi ce au aparţinut peştilor (tabelul 2) din care 4906 (93,16%) au provenit din eşantioanele cernute si 360 (6,84%) din cele prelevate direct. Speciile identificate sunt comune în Dunăre şi apele dulci: sturioni, ştiucă, avat, plătică, crap, babuşcă, somn, biban şi şalău. Observăm că faţă de celelalte materiale faunistice din nivelul Gumelniţa studiate la Hârşova (Bălăşescu et al. 2005) spectrul faunistic este mult mai redus chiar şi în materialul obţinut prin cernerea sedimentului. Remarcăm lipsa speciilor de talie mică şi în special al Cyprinidelor cu un procentaj în jurul a 2% (tabel 3). Dintre acestea sunt prezente plătica, avatul, babuşca şi crapul acesta din urmă fiind cel mai bine reprezentat cu peste 40% din totalul resturilor determinate. Ştiuca e de asemenea slab reprezentată în eşantioane cu procentaje ce depăşesc uşor 3%. In cazul somnului dacă privim procentele din eşantionul prelevat direct (60%) ar părea că este specia dominantă. In realitate în eşantioanele unde a fost cernut sediment acesta nu atinge nici 7%. Sturionii, bibanul şi şalăul prezintă valori fluctuante.

Reconstituirea dimensiunilor. Taliile sturionilor sunt în general mari spre foarte mari. Morunul (Huso huso), singura specie determinată este prezent cu indivizi de talie foarte mare.

Ştiuca (Esox lucius) e prezentă cu indivizi cu talii foarte mari ce ating valori de 780 şi 860 mm lungime totală (greutate 3,7 şi 5,1 kg).

Dimensiunile indivizilor de plătică (Abramis brama) variază între 167 şi 556 mm Lt (47-2300 g). Doi indivizi prezintă talii de până la 200 mm LT în timp ce trei sunt de talie mijlocie şi mare (445-556 mm LT).

Pentru avat (Aspius aspius) s-au reconstituit dimensiunile pentru doi indivizi de 200 şi 400 mm LT (250g, 490 g).

Crapul (Cyprinus carpio). Au fost reconstituie dimensiunile pentru 57 de indivizi (figura 1). Taliile se eşalonează între 363 şi 1024 mm LT (0,7-15 kg) ceea ce pentru această specie sunt talii medii şi mari. Aceste valori încadrează toţi indivizii în categoria reproducătorilor. Media acestui eşantion (US 20061 şi 20157) se situează în jurul valorii de 628 mm LT (3,6 kg).

Somnul (Silurus glanis) prezintă talii cuprinse între 0,47 m si 2,24 m lungime totală (greutate între 0,6 şi 74 kg). Am realizat şi o comparaţie între indivizi proveniţi din eşantionul obţinut prin cernerea sedimentului cu cel prelevat direct din nivelul arheologic. Observăm că în eşantionul cernut dominante sunt taliile de până la 1,2 m (cu o medie de 1m - 8,1kg) în timp ce în cel direct sunt cele dintre 1 şi 2 m LT (cu o medie de 1,22 m şi 11 kg). Pe lângă faptul că se creează o imagine falsă despre taliile capturate mai observăm că prin metoda directă fragmentele osoase ale indivizilor de mici dimensiuni nu sunt prelevate. Dacă privim în ansamblu materialul studiat taliile somnului sunt medii si mari.

Pentru şalău (Sander lucioperca) au fost reconstituite dimensiunile pentru 9 indivizi proveniţi din toate eşantioanele. Taliile acestora sunt cuprinse între 497 şi 873 mm LT (1-6,1 kg) ceea ce şi pentru această specie sunt talii medii şi mari pe care le ating doar indivizii reproducători.

Eşantionul studiat este reprezentativ pentru structurile studiate cuprinzând atât material provenit din cernerea de sediment cât şi direct din nivelul arheologic. Se observă o lipsă a speciilor de talie mică şi o prezenţă importantă a speciilor de crap şi somn. In ansamblu taliile indivizilor sunt medii şi mari chiar şi în eşantionul obţinut prin cernerea sedimentului. Aceste date ne indică că pescuitul, cel puţin pentru acest nivel, se realiza cu unelte pentru capturarea de indivizi de talie mare, iar faptul că majoritatea sunt reproducători ne poate indica că acesta s-ar fi putut realiza în perioada de reproducere. In această perioadă Cyprinidele în general se strâng în bancuri numeroase de indivizi maturi având talii medii şi mari. Sturionii de talie mare prezenţi în eşantion credem că confirmă utilizarea unor astfel de unelte (pripon, harpon). O comparaţie cu materialele faunistice studiate până în prezent provenite din nivelurile superioare Gumelniţa (Bălăşescu et al. 2005) ne arată mici diferenţe precum lipsa speciilor de talie mică dar şi a indivizilor de mici dimensiuni provenind de la speciile de talie mare. Pentru moment acest studiu nu putem să-l generalizăm pentru întreg nivelul, rezultatele acestea putând fi caracteristice doar acestor structuri. De aceea pentru generalizarea acestor rezultate este nevoie de alte eşantioane comparative în special de cele obţinute prin cernerea unui volum de sediment.

Mammalia. Studiul resturilor de mamifere este în curs şi de aceea în cadrul acestui raport preliminar nu vom face foarte multe aprecieri cantitative. Toate fragmentele analizate prezintă caracteristicile unor deşeuri menajere şi anume: urme de tăiere - de dezarticulare şi de descărnare, urme de dinţi (de carnivore, probabil câini, dar trebuie luat în seamă şi acţiunea distructivă a suinelor domestice) şi urme de ardere.

Spectrul faunistic ilustrează atât activitatea de creştere a animalelor fiind determinate resturi de vită domestică, porc, oaie, capră şi câine, cât şi vânătoarea care este ilustrată prin prezenţa următoarelor specii: cerb, căprior, mistreţ, vulpe, vidră, bursuc şi iepure de câmp. În cadrul acestui raport preliminar putem afirma că bovinele au o pondere relativ mare, ele fiind urmate de către suine şi ovicaprine. Se observă ca şi în campania precedentă o pondere relativ ridicată a resturilor de câine. Faptul că specia Canis familiaris

https://biblioteca-digitala.ro

(câinele) era utilizată în alimentaţie este dovedită de cele câteva resturi cu urme de descărnare, dar şi de jupuire

Vânatul reprezintă o activitate secundară de procurare a hranei, rolul său fiind relativ scăzut în comparaţie cu activitatea de creştere a animalelor. Dintre taxonii preferaţi din punct de vedere cinegetic ies în evidenţă mistreţul şi cerbul; restul speciilor având o pondere redusă.

Bibliografie:

Bălăşescu A., Radu V., Moise D., 2005, Omul si mediul animal intre mileniile VII-IV î.e.n. la Dunărea de Jos. Biblioteca Muzeului Naţional, Seria Cercetări Pluridisciplinare, 11, București, Editura Cetatea de Scaun, 404 p.

30. Hârşova, jud. Constanţa [Carsium]

Punct: Cetate, str. Cetăţii - str. Carsium

Cod sit: 60810.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 104/2011

Colectiv: Constantin Nicolae - responsabil, Cristina Talmaţchi (MINAC), Daniela Mihai (INP), George Dumitru (UO Constanța)

Campania 2011, a urmărit, potrivit planului anual de cercetare, continuarea săpăturilor în două sectoare începute în anii precedenţi: „turnul comandantului" şi „poarta de nord a cetăţii", precum şi deschiderea unui nou sector: instalația portuară. Dat fiind sumele alocate, insuficiente chiar pentru un sector, prin contribuţia MINAC s-au continuat cercetările numai la poarta de nord. In acelaşi timp, colectivul a urmărit sensibilizarea autorităţilor şi a comunităţii locale prin organizarea ediției a XII-a a manifestării ,,Ziua porţilor deschise, pe data de 25 septembrie.

Poarta de nord a cetăţii romano-bizantine (C. Nicolae).

În limita fondurilor disponibile, Campania 2011 a urmărit cercetarea turnului din partea dreaptă a intrării pe poarta cetăţii Carsium (T 1). În anul 2009, pe traseul secţiunii S 2, s-a efectuat un sondaj în interiorul turnului şi s-au putut face, cu acest prilej, constatări importante. Săpătura actuală urma să stabilească definitiv dimensiunile interioare ale turnului şi elementele de construcţie caracteristice, la care se adaugă, eventual, noile date cronologice.

Zidurile se păstrează chiar de la suprafaţa solului. Până la adâncimea de 0,50 m s-a identificat un nivel din pământ bine compactat cu resturi de materiale de factură romano-bizantină şi câteva fragmente de vase medievale (smalţ de culoare verde închis, spre maroniu). Prezenţa materialelor medievale este legată de un nivel tipic înregistrat chiar în intrarea pe poartă unde s-a identificat podeaua unei locuinţe turceşti încă din prima campanie de cercetare a obiectivului. De la -0,50 m apare un nivel de arsură ce capătă consistenţă până la adâncimea maximă de 1,00 m. Acesta este evidenţiat printr-o masă mare de chirpic crud, prăbuşit, arsă puternic, împinsă de la mijlocul turnului spre laturi şi în faţă, cu multă cenuşă. De aici au fost recuperate fragmente de vase din ceramică, materiale de construcţie, obiecte din metal, monede, cu stare de conservare precară. Pavimentul din cărămidă se păstrează numai în partea centrală. Spre incintă, şanţul unei conducte de apă potabilă săpat în emplecton a distrus intrarea în turn. Interpretarea datelor permite unele observaţii cu privire la caracteristicile turnului. Dimensiunile interioare sunt de 4,04 x 7,80 m, iar grosimea zidului este de 2,65 m. Se păstrează doar cinci rânduri de piatră cioplită la exterior pe înălţimea maximă de 1,00 m. Mortarul folosit este din nisip, var şi fragmente mici de cărămidă. Fragmentele de chirpici provin de la o amenajare interioară despre care nu se pot face, deocamdată, precizări. Cenuşa de culoare albă şi fragmentele de cărbuni sugerează o suprastructură interioară din lemn de esenţă slabă. Materialele de construcţie recoltate din acest nivel, păstrate în stare fragmentară (olane, ţigle, cărămizi), vin atât dintr-un posibil acoperiş al turnului cât şi din demantelarea ulterioară a zidurilor. Fragmentele ceramice sunt caracteristice, în majoritatea cazurilor, amforelor, nelipsind nici vase mai mici. Pe nivelul pavajului s-a descoperit o gresie mare, cu lungimea de aproape o jumătate de metru, intens folosită. Dintre obiectele din fier se remarca cuie mari, colţare, mai multe fragmente de formă lamelară sau vârfuri, precum şi câteva vârfuri de suliţă aflate în stare precară. Săpătura s-a oprit la limita pavimentului urmând a fi continuată în campaniile următoare.

31. Ilișua, com. Uriu, jud. Bistrița-Năsăud

Punct: Castrul roman

Cod sit: 35303.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 12/2011

Colectiv: Corneliu Gaiu (CMJ Bistrița)

Localitatea Ilișua este situată pe cursului inferior al râului cu același nume, unul dinte afluenții importanți pe care Someșul Mare îi adună de pe culmile Țibleșului și care se constituie într-una din căile cele mai lesnicioase de legătură dinspre Transilvania cu Țara Lăpușului. Aflată la interferența dealurilor Ciceului cu zona depresionară ce însoțește Valea Someșului Mare, într-un punct care asigura o bună vizibilitate și un excelent control asupra celor două axe de comunicație, romanii au amplasat pe terasa de pe malul stâng al văii Ilișua un castru căruia îi revenea un rol important în cadrul sistemului de apărare de pe limesul nordic al provinciei Dacia, apoi Dacia Porolissensis. Castrul este situat în extremitatea sud estică a terasei, locuită încă din perioada bronzului târziu, apoi în prima epocă a fierului și în Latènul mijlociu, așezări explorate concomitent cu dezvoltarea investigațiilor arheologice a sitului.

Karoly Torma inițiază săpături arheologice de amploare la Ilișua, între 1858 și 1863, fixând poziția castrului și a celorlalte obiective romane, rezultatele investigațiilor fiind exemplar publicate la scurtă vreme după încheierea lucrărilor. Pornindu-se de la rezultatele și consemnările oferite de Karoly Torma săpăturile au fost reluate în anul 1978 și desfășurate în campanii ce s-au derulat an de an, mai întâi în castru, extinse ulterior și în vicus. În primii ani săpăturile s-au concentrat pe identificarea elementelor sistemului de fortificare și stabilirea stratigrafiei generale a sitului. Încă din primele campanii de săpături s-a degajat faptul că acesta a cunoscut trei etape constructive, clar departajate: castru mic, castru mare de lemn și castru de piatră.

Săpăturile din anul 2011 au urmărit trei obiective: 1. dezvelirea barăcii din raetentura sinistra identificate în campaniile anterioare; 2. stabilirea planului barăcilor din praetentura sinistra și 3. reluarea cercetărilor din latus sinistrum pentru completarea informațiilor privind clădirea identificată cu valetudinarium-ul.

În raetentura a fost deschisă o suprafață de 12 x 5 m perpendiculară pe via sagularis care, între 0 – 2 m, a interceptat drumul care consta dintr-un strat de pietriș acoperit de lespezi și sfărâmături de piatră. Baraca orientată per strigas, paralel cu via principalis, este marcată de amprentele pereților ale căror gropi erau săpate în stratul geologic, pentru primele faze ale clădirii sau înfipte în nivelele precedente în cea de-a treia fază. Secțiunea a intersectat

https://biblioteca-digitala.ro

trei contubernia cu deschideri de 3,6 m, ale căror pereți erau marcați prin șanțuri late de 0,35 m care coboară cu 0, 50 – 0,60 m sub nivelul de călcare.

În imediata vecinătate a viei sagularis secțiunea a interceptat o groapă rectangulară cu laturile de 2,4 x 3,6 m care taie capătul barăcii și se adâncește la 1,20 m. Stratul compact de var care acoperea fundul gropii documentează destinația sa inițială, cea de groapă de var, ulterior umplută cu resturi menajere, ceramică, materiale de construcție și sfărâmături de piatră.

În praetentura sinistra au fost deschise două secțiuni perpendiculare pe via principalis, a cărei margine o și ating, cu dimensiunile de 26 x 3 m, la 10 m una de alta. În acest perimetru solul viu se află la 0,60 – 0, 80 m, suprapus de un nivel de depunere relativ sărac, aparținând la două barăci despărțite de o stradelă de balast lată de 5 m, suprapus de sfărâmături de piatră și tegule. Baraca dinspre via principalis are o deschidere de 9 m, cu amprentele pereților remarcate prin stratul de chirpici și arsură.

Cercetările reluate la clădirea aflată în latus praetorii sinistrum, de plan dreptunghiular aliniat cu principia, ale cărei dimensiuni au fost stabilite prin secțiunile din anul 1984, de 31,70 x 11,70 m, au constat în deschiderea a două secțiuni transversale de 22 x 2 m, cu un interval de 7 m între ele. Edificată în opus incertum cu pereţii de 0,90 - 1m grosime, aceasta are o deschidere de 9,8 m. În umplutura clădirii existau aglomerări de bolovani şi lespezi de piatră provenind din zidurile prăbuşite, precum şi numeroase fragmente de fuse şi baze de coloană concentrate cu preponderenţă cam la 2 m de pereţii construcţiei. O achiziţie interesantă o reprezintă şi jumătatea superioară a unui altar, cu laturile de 70 x 45 cm care conservă doar primul rând al inscripţiei D M.

Construcţii similare au fost semnalate şi în alte castre din provincie: Porolissum, Căşei, fără a le putea clarifica funcţionalitatea. Asupra destinaţiei de magazie, se opune, în cazul de faţă, caracterul spectacular al interiorului, cu aliniamente de coloane dispuse longitudinal. Urmează ca prin dezvelirea întregului edificiu să beneficiem de planul integral şi elemente de datare mai sigure.

Materialul arheologic a intrat în colecțiile muzeului din Bistrița unde va fi conservat și inventariat.

Bibliografie:

D. Protase, C. Gaiu, G. Marinescu, Castrul şi aşezarea civilă de la Ilişua, Bistriţa 1997;

Cr. Găzdac, C. Gaiu, E. Marchiş, Coins From Roman Sites and Collections of Roman Coins From Romania VI. Arcobadara (Ilișua), Cluj-Napoca 2011;

C. Gaiu, R. Zăgreanu, Inscripții și piese sculpturale din castrul roman de la Ilișua, ed. Accent 2011.

32. Isaccea, jud. Tulcea [Noviodunum]

Punct: Cetate

Cod sit: 159696.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 87/2011

Colectiv: Florin George Topoleanu – responsabil, Aurel Stănică, Ligia Dima (ICEM Tulcea), Laurenţiu Radu (MINAC), George Bilavschi (IA Iaşi); Adrian Adamescu (MI Galaţi), Niculina Dinu (M. Brăila); Jeni Efimov, Octavian Bounegru, Gheorghe Romanescu (UAIC Iași), Monica Mărgineanu-Cârstoiu (IAB), Virgil Apostol (MNIR), studenți U București.

Campania anului 2011 a avut în vedere următoarele obiective principale:

- Cercetările arheologice sistematice în perimetrul fortificației romane târzii și medio-bizantine; în așezarea civilă și necropolă;
- Amenajarea depozitului șantierului;
- Conservarea primară a monumentelor descoperite;
- Manifestări de popularizare;
- Cercetări de teren și Proiectul ARheoDataBase

În perioada 1.09 – 22.10.2011, colectivul de arheologi din cadrul șantierului Isaccea – Noviodunum și-a desfășurat activitatea în trei sectoare, după cum urmează:

Incinta Est – S 1

Florin Topoleanu, Aurel Stănică, Niculina Dinu

În campania anului 2010 a fost deschis un nou sector de cercetare sistematică a cetății, cu scopul de a identifica zidul/zidurile de incintă, a cărei existență este doar amintită în lucrările mai vechi[1].

Obiectivul cercetărilor de aici este identificarea celor două incinte târzii, cercetate în anii ’60 ai secolului trecut de Ion Barnea. Sistemul defensiv cu două incinte paralele este cunoscut în antichitate sub numele de „protechisma”, iar identificarea acestuia este importantă pentru cunoașterea laturii de est a fortificației.

În anul 2011, secțiunea practicată anul trecut (15 x 3 m) pe direcția E-V, a fost prelungită spre E cu încă 12 m, însemnând 4 casete a 3 m (cu un martor de 1,50 m, între secțiunea de anul trecut și cea trasată anul acesta). Adâncimea maximă atinsă este de 1,50 m, în partea de V de unde nivelul actual de călcare coboară spre E. Și acest perimetru săpat a fost afectat de nivelările din perioada contemporană. În capătul de V al secțiunii, la –0,50 m, se păstrează capătul zidului medieval (ridicat la sfârșitul secolului al XIII-lea) adosat incintei romane descoperite în anul 2010. Se pare că zidul făcea un cot spre NV, dar demantelarea sa sistematică, vizibilă pe profilul de N, face ca, în acest stadiu al cercetăriilor, situația să fie greu de interpretat.

Alte două nuclee de zidărie legată cu mortar, se mai păstrează pe profilul de sud al casetei 9, la –0,50 m, respectiv –0,90 m. Așa cum aminteam, întregul perimetru al secțiunii este puternic afectat de nivelările practicate în perioada contemporană[2], vizibile pe profile. În contextele bulversate, au fost descoperite bucăți de carton asfaltat, folie de plastic, sârme, piese metalice (probabil piese ce aparțineau unor utilaje) și bucăți de sticlă. Tot în contextele bulversate, au fost surprinse capetele unor stâlpi din lemn, care făceau parte din structurile utilizate pentru depozitarea cerealelor.

Bulversarea acestui sector însă a antrenat și un bogat material arheologic. Predomină ca de obicei ceramica, mai ales vasele pentru gătit, majoritatea aparținând epocii medii-bizantine (sec. al XIII-lea).

Din același context deranjat, au fost recoltate un număr de 38 de monede, în marea lor majoritate imitații latine modul mare. Din lotul de monede, se remarcă o monedă de argint, o posibilă emisiune din secolul al XVII-lea. În categoria obiectelor descoperite, remarcăm o cruciuliță de sidef, a treia descoperită în situl Isaccea – Noviodunum.

Necropolă Livadă – Cripte

Florin Topoleanu, Aurel Stănică, Monica Mărgineanu-Cârstoiu, Virgil Apostol

Acest sector situat la cca. 650 m SV de cetate, marchează în mod spectaculos limita de NV a necropolei. Monumentul, a cărui dezvelire a necesitat mai multe campanii de săpături arheologice, este compus din 5 cripte construite din piatră legată cu mortar, dispuse cruciform în jurul unui “vestibul” în care accesul se făcea printr-un “dromos”. Dimensiunile edificiului sunt de 10,50 m pe laturile de E și V, 8 m pe latura de N și 6,70 m pe latura de S.

https://biblioteca-digitala.ro

Încadrarea sa cronologică a fost determinată cu ajutorul descoperirilor monetare. Astfel, momentul constructiv este marcat de o monedă de la Constantin cel Mare (sec. al IV-lea p.Chr), iar jefuirea și distrugerea sa este dată de o monedă de la Justinian (sec. al VI-lea p.Chr.).

Importanța acestui moment este evidentă, dacă ar fi să reamintim doar faptul că planul său cruciform este până în prezent unic în România, aducând astfel date noi privind arhitectura funerară creștină.

În campania anului 2011, cercetarea din acest sector și-a propus să rezolve problema modalității de acces în criptă prin "dromos". De regulă, accesul în astfel de monumente se făcea de sus, coborând pe treptele din "dromos", deoarece întregul edificiu era acoperit. Ori în cazul nostru, "dromosul" este deschis spre E, sugerând astfel că accesul se făcea, poate de la nivelul de călcare din interior.

Așezarea civilă

Florin Topoleanu

Cel de-al treilea sector cercetat în campania 2011, se găsește în așezarea civilă a cetății, la aproape 500 m S, și are ca obiectiv principal un cuptor pentru ars materiale de construcție, de a cărei existență avem informații vagi de peste două decenii.

Aici a fost practicată o casetă cu laturile N și S de 7,50 m, iar E și V de 6 m. La cota de –1,00 –1,10 m, pe toată suprafața au apărut fragmente de pământ ars la roșu și fragmente de cărămizi și chirpici, alături de o însemnată cantitate de fragmente ceramice de epocă medie-bizantină (sec. XI).

Cuptorul, cu sola rectangulară orientată NV-SV, are următoarele componente:

Prefurnium sau canalul de alimentare, cu o deschidere de 0,90 m și o înălțime de 1,08 m este construită în boltă, din cărămizi. Spre interior pereții laterali sunt evazați pentru a permite alimentarea focului. În fața prefurniumului se păstrează un prag construit din cărămizi deformate la ardere, cu siguranță rebuturi.

Furnus sau camera de combustie (focarul), are două compartimente, lungi de 3 m, late de 1,23 m, respectiv 1,12 m, dispuse de o parte și de alta a unui pilon central cu lățimea de 0,70 – 0,90 m. Podeaua focarului, pe care se păstrează un strat gros, dur de cenușă se găsește la cota –3 m, față de nivelul actual de călcare, iar tavanul cu câte cinci arcuri este construit în boltă, din cărămizi, are înălțimea cuprinsă între 0,90 – 1,60 m.

Sola sau grătarul, este placa perforată pentru pătrunderea aerului cald, susținută de arcurile din focar, este elementul principal al camerei de ardere, suprafață pe care erau așezate produsele din lut ce urmau să fie arse pentru a căpăta consistență. În cazul nostru, grătarul de formă rectangulară, dar mai ales dimensiunile sale (3,20 m), indică că este vorba de un cuptor pentru ars materiale de construcție (cărămizi, olane, tuburi pentru apeduct etc.).

Bolta construită din lut, acoperea camera de ardere și putea fi temporară sau fixă. Cuptorul de la Noviodunum era cu siguranță prevăzut cu boltă fixă a căror urme sunt păstrate în unele locuri, pe o înălțime maximă de 0,60 m.

Datarea acestui monument în secolele IV-VI p.Chr. este asigurată de dimensiunile cărămizilor folosite la construcție (0,31 x 0,31 x 0,04), și fragmentele ceramice descoperite în zonă.

Cuptorul, o adevărată "fabrică" a antichității, pare a fi cel mai bine păstrat de pe teritoriul României.

Celelalte elemente componente ale oficinei, adică, platforma de lucru, acoperișul, canalul de drenaj al apelor, gropile de rebuturi și de extracție a lutului, vor face obiectul cercetărilor viitoare, în măsura în care nu au fost distruse de locuirea medievală..

În aceeași casetă au fost descoperite și 5 morminte aparținând epocii medio-bizantine. Menționăm în acest sens, bordeiul surprins în colțul de NV la –1,30 – 1,40 m cu o podea puternic arsă, lângă care, într-o groapă vizibilă pe profilul de N, la –1,60 m s-a păstrat un vas borcan întreg, decorat cu rotița, datat în secolul al XI-lea. De-a lungul profilului de E, la –1,10 – 1,80 m, au fost descoperite 5 morminte de inhumație, fără inventar și o groapă menajeră, săpată până la –3,00 m, aparținând aceleiași epoci.

Importanța deosebită a descoperirilor din acest sector impune extinderea cercetărilor în zonă, unde cu siguranță se conturează un adevărat cartier meșteșugăresc, primul documentat până acum la Noviodunum.

Amenajarea depozitului șantierului

Aurel Stănică, Laurențiu Radu, George Bilavschi

În campania din acest an am acordat o mare atenție amenajării depozitului arheologic. Spațiul generos oferit de o clădire ridicată în anii '50, care a deservit ca spațiu de depozitare pentru cereale, a fost achiziționată în 1997, a reprezentat locul ideal pentru constituirea depozitului de sit. Totodată, un compartiment al acestei clădiri a fost utilizat în ultimii ani și ca spațiu de expunere pentru obiectele descoperite în cursul campaniilor de săpături și care au fost valorificate cu ocazia manifestărilor (Ziua Porților Deschise) organizate aici de colectivul de cercetare al Șantierului Arheologic Isaccea-Noviodunum.

Au fost continuate operațiunile din anul 2010 de montare a rafturilor.

De asemenea, materialul arheologic, în special ceramica, a fost selectat, numărat și depozitat în cutii. Această operațiune a cuprins și introducerea într-o bază de date a materialului identificat (categorii ceramice, forme etc), din toate epocile istorice atestate la Noviodunum.

Conservare primară

Aurel Stănică, Florin Topoleanu

Ca şi campaniile precedente, şi în acest an au fost luate măsuri de protejare a noilor descoperiri şi, mai ales, a zidurilor, extrem de afectate de acţiunile antropice din Evul Mediu sau epocă modernă, şi, în special, din secolul al XX-lea. De asemenea, protecția primară are rolul de a proteja monumentele de acțiunea factorilor de mediu – îngheț/dezgheț, care afectează în mod vizibil structurile descoperite. S-a procedat la acoperirea cu folie sau carton asfaltat a unor ziduri, a nivelurilor arheologice, au fost consolidate cu proptele din lemn şi saci umpluţi cu pământ. Aceste acţiuni au vizat monumentele descoperite în cursul acestei campanii – Cuptorul și Criptele.

Manifestări de popularizare

Aurel Stănică

Sâmbătă, 15 octombrie 2011, colectivul de cercetare al șantierului a organizat ZIUA PORȚILOR DESCHISE la Cetatea NOVIODUNUM.

Elevi de la Grupul Școlar "C-tin Brătescu" Isaccea, însoțiți de cadre didactice, studenți ai Facultății de Istorie, Filozofie și Teologie, specializarea Istorie, a Universității "Dunărea de Jos" din Galați, colectivul Casei de Cultură Isaccea, localnici, deputați din parlamentul României, presa, au vizitat Centrul de Studii Noviodunum (baza arheologică) și expoziția organizată cu această ocazie, plus monumentele descoperite în campania de cercetări din acest an (Cuptorul pentru materiale de construcție și Cripta). Oaspeții noștri au vizitat și monumentele descoperite în cursul campaniilor din anii trecuți (Turnul Mare, Turnul A, Curtina, Turnul de Colț, Incinta de est și Incinta de nord).

Manifestarea din acest an, aflată la a VI-a ediție, s-a adresat comunității locale, instituțiilor locale, județene și naționale, comunității

https://biblioteca-digitala.ro

științifice, fiind o modalitate de popularizare și punere în valoare a patrimoniului istoric și arheologic din zona orașului Isaccea. Totodată, arheologii au prezentat rezultatele muncii lor, dorind să sensibilizeze populația orașului pentru a proteja, conserva, promova și valorifica patrimoniul cultural și natural local, care reprezintă o alternativă viabilă pentru dezvoltarea turistică și viitorul localității. Existența unui sit arheologic în cadrul unei comunități are rolul de a impulsiona comunitatea locală de a-și căuta „rădăcinile", identitatea culturală, de a conștientiza apartenența la un spațiu istoric și cultural.

Manifestarea a fost promovată pe toate canalele media, vizibilitatea finanțatorului – Ministerul Culturii și Patrimoniului Cultural Național, instituția care a finanțat cercetările arheologice din acest an de la Noviodunum.

Cercetări de teren[3] și Proiectul ARheoDataBase

Aurel Stănică

Colectivul de cercetare a efectuat în fiecare an o serie de cercetări de teren în teritoriul Cetății Noviodunum, pentru a identifica, carta așezările și necropolele în vederea extinderii proiectului de cercetare spre teritoriu.

ARheoDataBase – Sistem informatic de inventariere, conservare și digitizare a datelor privind patrimoniul arheologic al județului Tulcea, a fost un proiect finanțat de Administrația Fondului Cultural Național. Perioada de desfășurare a proiectului: 9 august 2011 – 15 noiembrie 2011[4].

Prin acest proiect ne propuneam constituirea unei baze de date informaționale (geospațiale), care poate reprezenta un instrument necesar pentru organizarea/arhivarea pe termen lung a datelor și informațiilor din arhiva ICEM Tulcea. Datele sunt destinate cu precădere administrației culturale și specialiștilor, dar și marelui public, deoarece într-o societate bazată pe cunoaștere este nevoie ca cetățeanul să cunoască și aceste aspecte legate de patrimoniul digital. Existența unei baze de date geospațiale care să permită inventarierea și gestionarea optimă a siturilor și monumentelor istorice din județul Tulcea, reprezintă un obiectiv prioritar în activitatea de conservare a patrimoniului cultural (conservarea monumentelor arheologice și istorice) ca metodă de lucru modernă a specialiștilor din domeniu.

Acțiunea de identificare a siturilor, a constituit unul din obiectivele proiectului Noviodunum 2000. În cadrul proiectului, am continuat cercetările de teren și delimitarea siturilor arheologice din teritoriul administrativ al orașului Isaccea. Echipa de proiect a avut în vedere zonele situate la sud și vest de localitate, fiind identificate și delimitate un număr de 33 de situri[5].

Siturile identificate (unele cunoscute, precum cele din zona Suhat), acoperă întreg palierul cronologic, de la neolitic la epocă modernă.

Note:

1. CCA 2011, nr. 26.

2. În cursul săpăturilor au fost descoperite și două monede de 50 bani, emisiuni 1954 și 1957.

3. La cercetările de teren au participat și un grup de profesori de istorie, cărora le mulțumim pentru sprijinul acordat. Aceștia sunt: Daniela Stănică (Școala cu cls. I-VIII, nr. 12, Tulcea), Adrian Stănică (Școala Mihai Viteazul, jud. Constanța), Sorin Negru (Școala Oltina, jud. Constanța), Juncanaru Emil Pedemonte (Liceul Lazar Edeleanu Năvodari, jud. Constanța), Cosmin Bortoș (SC Smart Logistics SRL Constanța).

4. Din echipa de proiect au mai facut parte: Cristian Micu, Sorin Ailincăi, Mihail Florian, Valentin Panait (ICEM Tulcea), Mihai Florea (ARA).

5. Prin procesarea datelor în sistem GIS/SIG (Sistem Informaţional Geografic), s-a urmărit realizarea unui sistem integrat de gestionare a informaţiei, din domeniul arheologiei, prin intermediul unor baze de date spaţiale. Nu vom detalia aici procedura care a stat la baza aplicației.

33. Istria, com. Istria, jud. Constanța [Histria]

Punct: Cetate

Cod sit: 62039.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 25/2011

Colectiv: Mircea Victor Angelescu – responsabil (IAB)

Fondurile alocate pentru şantierul arheologic Histria de către Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional a fost de 100.000 RON, bani folosiţi exclusiv pentru cercetarea arheolgică și unelte.

În anul 2011 cercetarea arheologică sistematică de la Histria, com. Istria, jud. Constanţa, s-a desfăşurat în perioada 14 august – 15 octombrie. Au fost continuate cercetările arheologice pe doar două sectoare datorită întârzierii foarte mari a finanțărilor puse la dispoziție de Ministrul Culturii și Patrimoniului Național. În perioada 14 august – 15 septembrie s-a lucrat pe sectoarele: T (Templu) și Sector Sud (Basilica Pârvan) iar în perioada 16 septembrie – 20 octombrie pe Sector Sud (Extra muros - K). De asemenea au început lucrările pe un sector (Sector Centru – Nord) din centrul cetății cu un colectiv de la MINAC.

Și în acest an, ca şi în anii trecuţi, în două perioade, s-au executat de către dl. C. Mehedinţeanu (INP) o serie de ridicări topografice atât ale noilor descoperiri din sectoarele în lucru, cât şi ale zidurilor din cetate pentru care nu se realizase ridicarea topo ceea ce a contribuit la completarea planului topografic digital al Histriei, pe care se bazează aplicația GIS-HIS.

Sector T[1]

Alexandru Avram, Iulian Bîrzescu, Monica Mărgineanu Cîrstoiu, Florina Panait Bîrzescu, Ştefan Vasiliţă (IAB), Virgil Apostol (MNIR), Karin Maurer (Universitatea din Viena), Alexandra Ţârlea (FIB).

Monumentul M, suprafețele C8, C9.

Între anii 2007 şi 2009 în partea de sud-est a săpăturii a fost cercetată o construcţie de cult de epocă arhaică (notată M), orientată N-S. La sud de aceasta, în suprafaţa C8, a apărut o nivelare de ţigle, ce provin foarte probabil de la construcţia amintită. Nivelarea a fost datată pe baza ceramicii amestecate cu ţiglele în al doilea sfert al secolului al V-lea î.Chr. şi a oferit, prin diversitatea pieselor descoperite, elemente importante pentru cunoaşterea construcţiei M. În anul 2011 am încercat să aflăm limitele şi caracterul acestei nivelări de epocă clasică timpurie, prelungind atât spre vest suprafaţa cercetată până-n 2009 cât şi spre sud, aici deschizând o nouă suprafaţă, C9.

În partea vestică am făcut un mic sondaj, 3 x 1,30 m, forma şi dimensiunile acestuia fiind impuse de zidurile monumentelor de epocă romană dezvelite în anii trecuţi. Cercetarea în suprafaţa C8 a început de un nivel roman timpuriu - elenistic târziu, aflat sub strada III a cartierului roman târziu. Până la stâncă nu a ieşit la iveală niciun monument, singura descoperire notabilă fiind patul de ţigle arhaice, surprins pe toată suprafaţa cercetată.

În ceea ce priveşte suprafaţa C9, aceasta a fost trasată ca o prelungire înspre sud a C8, şi cuprinde înspre est şi zidul de incintă

https://biblioteca-digitala.ro

roman târziu. Dimensiunile noii suprafeţe deschise, 5 x 5 m, au fost dictate şi de săpăturile de anvergură de la începutul secolului trecut la zidul de incintă, săpături, care, făcute în pantă, nu au ţinut cont de monumentele din apropiere. Acest fapt ne-a obligat să facem o săpătură în trei trepte, cu scopul obţinerii unor informaţii stratigrafice coerente.

La sud de strada III, imediat lângă incintă, în anul 2009 au apărut zidurile unei case de epocă romană târzie, de secol VI, ce suprapune în parte fundaţia unei alte case, foarte probabil de secol IV d.Chr. Din fundaţia casei de secol VI au apărut în C9 două ziduri: Z 1/C9, a apărut la 75 cm de profilul vest, la 1 m de nivelul actual de călcare. Zidul este orientat N-S, are 70 cm grosime şi a fost suprins pe o lungime de 4,60 m, din fundaţia sa păstrându-se 60 cm; cel de-al doilea zid Z 2/C9, reprezintă o închidere spre vest a primului, a apărut la 2,60 m de profilul sud al suprafeţei şi are 66 cm grosime. Ca şi primul, este construit din pietre de şist, calcar şi spolii de la monumente mai vechi, legate cu pământ. Înspre est, zidurile acestei case au fost, se pare, complet demantelate de săpăturile anterioare.

Tot în C9 au ieşit la iveală alte două ziduri de epocă romană, care în momentul de faţă sunt greu de legat de monumentele cunoscute. Primul zid, Z 3/C9, orientat E-V, a fost surprins pe 2,50 m lungime; acesta are 60 cm grosime şi păstrează din fundaţie 30 cm, aflându-se la doar 35 cm deasupra stâncii. Ultimul zid Z 4/C9, orientat E-V, stă direct pe stâncă, are o grosime de 75-77 cm, se păstrează pe o lungime de 1,30 m; din fundaţia, ce stă direct pe stâncă, se păstrează 1,10 cm. Acesta din urmă este un zid bine legat cu mortar, fapt destul de rar întâlnit în zona sacră la construcţile de epocă romană. Un strat de lut acoperă o mare parte a acestor ziduri până la zidul de incintă. Acesta din urmă a fost dezvelit, pe o lungime de 2 m. Ca şi în C8 zidul de incintă stă direct pe stâncă, are 90 cm grosime; între incintă şi celelalte ziduri nu au putut fi stabilite raporturi stratigrafice clare, din cauza bulversărilor anterioare.

Dintre descoperirile făcute în C9 amintim un bloc de marmură cu kymation şi relief (?), o inscripţie fragmentară pe un bloc de marmură, foarte probabil o dedicaţie de sec. II d. Chr. către Apollo.

Templul Afroditei şi monumentele de la sud de templu, suprafaţa B5.

Săpăturile de la sud de templul Afroditei au avut ca principal obiectiv anul acesta lămurirea unor situaţii apărute la sud de groapa sacră şi la vest de templu, precum şi cercetarea unor eventuale monumente, ce sunt de aşteptat în această parte a temenosului.

Cercetarea la sud de templu s-a concentrat în suprafaţa B5 (3,80 x 4 m). Săpătura a început de la un nivel roman timpuriu. În suprafaţa cercetată nu a apărut niciun monument in situ, în schimb am putut face mai multe observaţii cu privire atât la distrugerea zonei sacre la sfârşitul epocii arhaice cât mai ales la momentul refacerii zonei către sfârşitul celui de-al doilea sfert al sec. V a.Chr.

Sub stratul de umplutură de epocă romană a apărut un strat de pământ lutos compact, cu mici pietricele, scoici, ceramică şi puţine oase, sub care se află, până la stânca de şist, un strat de pământ maroniu deschis, afânat, cu multe pietre de şist, calcar, marmură şi ceramică – mai ales ţigle – ţinând de o umplutură de epocă clasică timpurie. Datarea umpluturii în al doilea sfert al secolului al V-lea a.Chr. s-a făcut în primul rând pe baza amforelor de Chios, Mende şi Thasos. Cele mai multe dintre descoperiri ţin de templul arhaic al Afroditei, precum ţigle, simae, antefixe, toate aparţinând unor tipuri cunoscute, altele foarte probabil în legătură cu templul, precum fragmente de calcar de la capitele şi de la alte elemente arhitecturale. Cele mai multe dintre fragmentele de calcar şi marmură au fost mărunţite şi aruncate aici ca într-o groapă votivă. Tot aici au apărut şi ţigle de la monumentul M. Noi detalii cu privire la această situaţie sunt de aşteptat în campaniile viitoare. Adâncimea la care a apărut stânca în B5, faţă de nivelul la care s-a început săpătura, este între 1,03 şi 1,26 m.

Cercetarea monumentelor greceşti la vest de templul Afroditei, suprafaţa δ.

În anul 2011 săpăturile în acest subsector s-au desfăşurat aproape exclusiv în suprafaţa δ, 4,20 x 3,80 m, delimitată de o încăpere a insulei romane timpurii. Aici săpătura a început de pe nivelul de distrugere a templului arhaic, nivel bine evidenţiat în cercetările anterioare, mai ales în suprafaţa ε începând cu anul 2007.

Un aliniament de 5 plăci de îmbrăcătură, numeroase calyptere, strotere, antefixe, bârne arse, precum şi sute de fragmenţele de la un capitelul arhaic, întăresc observaţiile făcute cu privire la distrugerea templului în rapoartele din 2007-2008. Tot de nivelul de distrugere mai ţine şi un bloc de calcar, cca. 1 m lungime, precum şi numeroase fragmente de chirpic, uneori cu făţuială.

Din platforma templului nu se păstrează în δ decât un mic bloc de calcar în partea de sud a suprafeţei cercetate, restul acesteia fiind foarte probabil dezafectată la începutul epocii romane. Mult mai bine păstrat este în schimb zidul arhaic de la vest de platformă, interpretat ca posibil peribol. Acesta se păstrează în δ pe o lungime de 3,80 m, are ca şi-n suprafaţa ε 1,10 m grosime, având plăci de şist verde în fundaţie, din elevaţie se păstrează însă pe latura de est 6 blocuri bine aliniate din calcar albicios, diferit de cel folosit la templul Afroditei, blocurile având fiecare 40 cm lungime şi 20 cm înălţime.

Note:

1. Notaţiile sunt aceleaşi cu cele din rapoartele 1991-2009.

Sector Sud - Basilica Pârvan

Mircea Victor Angelescu (IAB), Valentin Victor Bottez (FIB), Iulian Ganciu (student FIB)

La reluarea săpăturilor de la Histria după război, în 1949, Gr. Florescu a preluat cercetarea incintei. Totodată a realizat și o descriere extrem de minuțioasă[1] a stadiului în care ajunseseră cercetările în timpul lui V. Pârvan și S. și M.F. Lambrino la care face dese și prețioase referiri prin sintagma “vechile săpături” menită a eluda citarea numelor celor ce participaseră sau conduseseră cercetările în perioada 1914-1942.

Problema incintei va fi atinsă, chiar dacă numai sumar, de V. Canarache și S. Dimitriu în momentul realizării secțiunii magistrale est-vest („marele șlitz”), pornind de la țărmul lacului Sinoe și care străbate cetatea romană târzie până dincolo de Poarta Mare, continuând apoi prin câteva secțiuni până pe platoul din vestul cetății[2]. Descrierea săpăturii în zona în care aceasta a intersectat zona Porții Mari a incintei târzii a adus unele elemente noi pentru cercetarea acestui monument[3].

Perioada cea mai prolifică pentru cercetări, dar și pentru publicații, ce au avut drept obiect incintele histriene a fost cea a anilor 1960-70. Principalele progrese în cunoașterea incintelor au fost cele concretizate în cercetările la „incinta elenistică din valul III”[4] și cele realizate cu ocazia restaurării zidului roman târziu de incintă și a edificiului Terme I, realizate în etape succesive de minuțioasă cercetare[5].

Cercetărilor de teren li s-au adăugat nu mai puțin importantele studii aerofotogrammetrice realizate și publicate de Al. S. Ștefan[6] a căror utilitate și valabilitate a rămas la fel și astăzi.

Astăzi nu știm mai nimic despre latura de est în afara interpretării făcute de Al.S. Ștefan[7] fotografiei publicate de M. Lambrino[8].

Săpăturile arheologice din acest sector din 2011 au urmărit un dublu scop anul acesta – pe de o parte identificarea traseului incintei romane târzii faza A și pe de altă parte urmărirea traseului incintei grecești elenistice de care este suprapusă, pentru care au fost efectuate o serie de sondaje:

https://biblioteca-digitala.ro

S.032/2011 – sondaj în camera U care a permis observația că în apropierea, spre sud, a colțului incintei starea de conservare a zidului elenistic este foarte bună – el păstrându-se pe o înălțime de aprox. 1,5 m. măsurată de la stâncă, fiind descoperit in situ un fragment de zid cu patru asize formate din blocuri de calcar cu dimensiunea de 0,75 x 0,50 x 25 m.

S.033/2011 – sondaj deschis cu scopul obținerii unor date stratigrafice referitoare la faza A a zidului de incintă roman târziu, ce suprapune zidul de incintă elenistic în camera Q care a permis identificarea fazei A care suprapune incinta elenistică și a unui fragment de inscripție traianică.

S.036/2011 – sondaj la nord de zidul roman târziu faza A și zidul de incintă elenistic, lângă zidul de est al turnului I care a avut drept rezultat identificarea zidului roman târziu faza A pe toată lățimea sa (paramente și emplecton).

S.034/2011 – sondaj imediat la vest de turnul I, paralel cu latura de vest a turnului. A permis identificarea paramentului interior al zidului elenistic pe o distanță de cca 2 m. S-au păstrat numai primele două asize cu o înălțime de aprox. m. Emplectonul păstrat aici în mică măsură, în legătură cu paramentul interior, nu demonstrează decât că era format din mici blocuri de calcar legate cu un lut foarte rezistent. Paramentul exterior și fundația sa a fost pus în evidență pe o distanță de cca. 19 m. Faza A suprapune elenisticul pe o dist. de 2,10 m de la zidul curinei spre vest după care au trasee diferite astfel încât în dreptul colțului de sud-vest al turnului i distanța dintre ele este de 1,3 m.

S.037/2011 (7 x 2 x 2,5 m) – sondaj est-vest imediat la nord de alee – aleea nu a permis amplasarea mai la sud a secțiunii. Sub stratul amenajării aleii (0,30 m) a apărut un strat de dărâmătură amestecată gros de cca. 1,20 m. Ceramica descoperită aici care este databilă în intervalul sec. II – VII, ceea ce confirmă caracterul eterogen al acestei dărâmături care este de pus în legătură cu construcția valului II de apărare - așa cum, de altfel, o confirmă și profilul de sud al secțiunii. Dedesubt a apărut numai un strat gros de pământ negru de peste 1 m grosime care suprapune un strat de 0,70 m[9] de nisip. Această secțiune dovedește că ne aflăm în exteriorul cetății, probabil în zona vechii coaste a mării, și că zidul elenistic de incintă a suferit o schimbare de traseu pe distanța de cca. 15 m dintre S.34 și S.35/2011.

În secțiunea S.026/2010 aflată în imediata apropiere, spre nord, a colțului zidului se constată de asemenea o stare mai bună a zidului – din paramentul interior se păstrează trei și chiar patru asize, atent lucrate și îmbinate.

În secțiunea S.034/2011 incinta elenistică a fost identificată pe o distanță mai mare și, în consecință, permite considerații mai ample privind modul de realizare a zidului cetății în acest sector.

Inițial a fost trasată o secțiune în formă de L, cu latura lungă (14 x 3 m) la baza zidului exterior de sud al turnului I. Latura scurtă (5 x 3 m) a fost realizată la baza laturii de vest al turnului I. Cele două secțiuni au fost comasate în momentul în care a devenit necesară extinderea cercetării către vest și am realizat o nouă suprafață de 54 mp, care înconjoară turnul I.

Fotografiile aeriene realizate în anii 1954[10] și 1959[11] ne arată existența unei secțiuni lungi de cca 28 m, pe direcția est-vest, realizată de-a lungul peretelui sudic al turnului I. Din păcate, nu știm ca vreun rezultat al acestor cercetări să fi fost publicat. Cert este că suprafața cercetată de noi prezenta urme de afectare puternică de către săpăturile și intervențiile anterioare – unele fiind probabil realizate și cu prilejul restaurării masive a zidului histrian de incintă înainte de 1977[12].

Aceste săpături anterioare nu au ajuns însă până la nivelul pânzei de apă freatică din anul 2011, așa cum o dovedește profilul de vest pe care se vede sub stratul de piatră folosită pentru restaurare (în care a fost găsită o monedă de 15 bani din 1972) un strat uniform de nisip și scoici nederanjat indicând că în extremitatea vestică a șanțului, cel puțin, săpăturile nu au coborât până la nivelul acestor dale de calcar.

Fundația incintei elenistice, în tronsonul cercetat, se prezintă neuniform:

- pentru fundația paramentului exterior este realizată o structură foarte solidă constituită din dale groase (20-25 cm) de calcar de lungime inegală, așezate alternativ, pe două șiruri. Lungimea acestor dale este de 1,10-1,20 m și 0,50-0,60 m, iar lățimea prezintă unele mici variații. Aceste dale sunt așezate alternativ - una lungă urmată de una scurtă, apoi una scurtă urmată de una lungă – astfel încât rezultă o platformă uniformă. Dalele de calcar sunt de fapt material re-utilizat, provenind din construcții dezafectate, așa cum o dovedesc și unele piese care au urme de prelucrare: orificii de ivăre (dalele 1A, 2A și 3A), urme de crampoane (dala 5A)[13]. Cele două șiruri de dale se păstrează, perfect aliniate spre exterior, pe o distanță de X m, alcătuind un soclu așezat pe un strat de nisip și pietriș ce se află pe același nivel cu pânza de apă freatică, ceea ce a îngreunat foarte mult cercetarea. Deasupra acestui soclu se așează prima asiză a fundației pentru care au fost utilizate blocuri de mari dimensiuni și care lasă în afară dalele pe o distanță de 0,2 m, astfel rezultând o talpă a zidului lată de 0,2 m care poate fi urmărită pe toată lungimea acestui tronson. Această primă asiză, împreună cu talpa alcătuită din dalele menționate, continuă pe sub zidul curtinei i și cel al Turnului I exact în locul în care, privind din interiorul cetății, poate fi observată discontinuitatea constructivă care a permis susținerea ipotezei privind adăugarea mai târzie a cartierului din sud-vestul cetății.

În S.34/2011 zidul de incintă elenistic a fost surprins de la ieșirea de sub curtina i (paramentul exterior) și de sub latura de sud a turnului I (paramentul interior) și până la o distanță de 14 m., spre vest.

Paramentul exterior poate fi văzut ieșind de sub zidul curtinei i și este compus dintr-un șir de blocuri de calcar și gresie turoniană cu lungimi diferite: 0,59 m, 0,5 m, 0,62 m, 0,57 m (urmă de crampon pe latura vestică), 0,8 m, 2,25 m (o arhitravă refolosită) și 1,85 m, dar de înălțime regulată (cca. 0,30-0,35 m).

Note:

1. Gr. Florescu, *Histria I*, București, 1954.
2. V. Canarache, S. Dimitriu, *Histria I*
3. V. Canarache, S. Dimitriu, Histria I, pp. 168-171 și pl. XVI.
4. C. Preda, A. Doicescu, Histria II
5. A. Petre, Dacia, NS, 7, 1963, pp.327-330 și n. 41-43; Al. Suceveanu, Dacia, NS, 13, 1969, pp. 340-364; H. Nubar, D. Theodorescu, Materiale 9, 1970, p. 190-193; H. Nubar, A. Sion, RMMMIA, 49, 1980, 1, pp. 19-31; A. Sion, Al. Suceveanu, RMMMIA, 43,1974, p. 8;Al. Suceveanu, Histria VI, 1982, p. 24, 85, 175; C. Domăneanțu, A. Sion, SCIVA, 33, 4, 1982, pp. 377.394.
6. Al. S. Ștefan, Cercetări aerofotografice privind topografia urbană a Histriei. I. Epoca romană (sec. I-III e. n.), RMMMIA, 43, 1974, 2, pp. 39-51; idem, Cercetări aerofotografice privind topografia urbană a Histriei. II. Epoca romană târzie (sec. III-IV e. n.), RMMMIA, 44, 1975, 2, p. 51–62; idem, Cercetări aerofotografice privind topografia urbană a Histriei. III. Epoca romană târzie (sec. IV–VII e.n.), 45, 1976, 1, p. 43–51.
7. Al. S. Ștefan, RMMMIA 44 (1975), 2, p. 57 și fig. 5, p. 59.
8. M.F. Lambrino, Les vases archaiques d'Histria, București, 1938, fig. 1, p. 10.
9. Adâncimea până la care a putut fi măsurat datorită nivelului pânzei de apă freatică.
10. Aerofotografia F018-54 după care a fost realizată,

https://biblioteca-digitala.ro

probabil, această Ridicare Aerofotogrammetrică Combinată, la scara 1:2.000 și cu echidistanța curbelor de nivel la 1 m de către Unitatea Aerofotogrammetrică (șef Boitan Nicolae) utilizând carourile de hărți L-35-130 (105b) și (105c).

11. Aerofotograma F132-59.

12. Ca urmare a cutremurului de pământ din 4 martie 1977 Direcția Monumentelor Istorice care asigurase proiectarea lucrărilor și restaurarea unor importante monumente din România a fost desființată.

Sector Sud

Mircea Mihail Dabîca – responsabil sector (IAB), Iulian Ganciu (student FIB)

În campania din anul 2011, cercetarea arheologică în Sectorul Sud al cetăţii greco-romane Histria s-a concentrat exclusiv în punctul Turnul K - Extra-muros al acestui sector.

În campania arheologică din anul 2011 au fost efectuate alte două secţiuni magistrale N-S, parte în colaborare cu sectorul vecin Basilica extra-muros, condus de dr. Viorica Rusu-Bolindeţ. Scopul principal al acestei cercetări arheologice a fost acela de a pune în evidenţă, atât din punct de vedere ştiinţific dar şi muzeistic, oraşul roman timpuriu de la Histria, mai puţin cunoscut şi cercetat în economia cercetării arheologice de la Histria. Obiectivul de anul acesta al acestor noi secţiuni magistrale a fost – ca şi în campania precedentă[1] – identificarea în teren a limitei sudice a zonei de necropolă din imediata vecinătate a Basilicii extra-muros, cunoscută din cercetările mai noi din acest sector. Un alt obiectiv, la fel de important, a fost identificarea – de această dată înspre nord – a limitei zonei mai mari de înnisipare din sudul sitului arheologic Histria. Aşa cum se cunoaşte astăzi – graţie cercetările geo-fizice mai vechi, dar şi datorită cercetărilor arheologice mai noi[2] – în partea de S a sitului arheologic Histria există o zonă puternic înnisipată unde, credem noi că a funcţionat la un anumit moment istoric, portul cetăţii Histria, sau cel puţin unul din bazinele sale portuare[3].

Astfel, au fost trasate două mari secţiuni magistrale, orientate N-S, care se întind din zona sectorului vecin Basilica extra-muros şi până la limita sudică a sitului arheologic Histria, pe o distanţă medie de aproximativ 100 m. Acestea au fost concepute sub forma unor secţiuni succesive, lungi de aproximativ 20 m, late de 2 m şi cu martori intermediari de 1 m.

În ordinea cronologică a efectuării lor, începem descrierea acestora cu S3, cu o lungime de 116 m şi o lăţime, aşa cum am mai spus, de 2m. Această secţiune magistrală este compusă din S3a cu o lungime de 20 m, S3b cu o lungime de 20 m, S3c cu o lungime de 31 m, S3d cu o lungime de 20 m şi S3e cu o lungime de 25,60 m.

În secţiunea S3a printre descoperiri notăm: în carourile 6-7, la adâncimea de -0,45 m, un colţ dintr-o construcţie contemporană, iar în partea extrem nordică a secţiunii, în caroul 1, o posibilă vatră cu pământ ars, la adâncimea de - 0,38 m. În partea sudică a S3a, în carourile 8-9, la o adâncime medie de -0,60 m au fost identificate în grund două morminte de înhumaţie (notate provizoriu M1 şi M2) orientate V-E, fără groapă identificată stratigrafic şi în grund, deranjate şi acoperite de piatră. Acestea vor fi cercetate exhaustiv în campania următoare de către membrii sectorului vecin Basilica Extra-muros, motiv pentru care cercetarea noastră în această secţiune a fost oprită la o adâncime maximă de -0,69 m.

În secţiunea S3b între carourile 2-7 şi la o adâncime de -0,40 m a fost identificată în grund o zonă de dărâmătură cu piatră de talie, cărămidă, mortar şi fragmente de tencuială pictată, probabil dintr-un edificiu roman timpuriu important, care rămâne de identificat în continuare în această parte a cetăţii romane timpurii. După înregistrarea arheologică a zonei de dărâmătură, aceasta a fost scoasă, nedescoperindu-se încă, din păcate, alte elemente constructive ale acestui edificiu. Pe toată lungimea acestei secţiuni ne-am oprit pe un strat compact de mortar mărunţit, la adâncimea de -0,90 m, unde au început să se contureze posibile gropi de morminte de înhumaţie, motiv pentru care şi aici cercetarea noastră s-a încheiat urmând a fi reluată în campania următoare de către colegii noştri din sectorul vecin menţionat mai sus.

În secţiunea S3c printre descoperiri menţionăm existenţa a două ziduri, probabil romane târzii, construite din mai multe asize de piatră de şist verde şi legate cu pământ, orientate NE-SV. Primul dintre aceste ziduri, Z1, iese din profilul E, iar cel de al doilea, Z2, intră în profilul V, observându-se astfel o liniaritate care ne determină în acest moment să credem că e posibil ca acestea să facă parte de fapt dintr-un singur zid mai lung, demantelat în porţiunea din mijloc din motive neidentificate încă. Zidul Z1 a apărut în caroul 3 la adâncimea de -0,67 m, se întinde în pantă până în caroul 6 la adâncimea de -1,12 m, neputându-se însă preciza lăţimea lui maximă. Zidul Z2 se găseşte în caroul 10, la adâncimea de -1,20 m şi intră în profilul V în caroul 12, la adâncimea de -0,75 m. El a fost identificat la adâncimea de -0,35 m în profilul V, astfel încât nici în acest caz nu putem preciza cu siguranţă lăţimea sa maximă. În partea extrem nordică a S3c am descoperit continuarea stratului de mortar mărunţit cunoscut din S3b, si care în S3c se află la o adâncime maximă de -1,20 m. În campania arheologică viitoare, aici vom continua cercetarea noastră până la stratul de nisip, pentru a cunoaşte – aşa cum ne-am propus la începerea acestei secţiuni magistrale – întinderea acestuia înspre N.

În cadrul secţiunii S3d între carourile 1-4, la o adâncime de -0,60 m a fost identificată o zonă de dărâmătură, mărginită în partea de sud, de către un zid construit din piatră mică de şist verde rulată, legat cu pământ, acest zid (Z6) fiind orientat însă E-V. Zidul Z6 se află la adâncimea de -0,65 m, fiind amplasat în caroul 5, cu o laţime maximă de 0,75 m. Între carourile 7-8, am mai descoperit la adâncimea de -0,60 m, un zid de piatră de şist verde, (Z4) format din mai multe asize, orientat N-S, dar care este pe jumătate în profilul estic, motiv pentru care nu i se poate preciza lăţimea maximă. Între carourile 9-10 avem o situaţie asemănătoare, mai exact un posibil zid de piatră de şist verde legat cu pământ (Z5) aflat la adâncimea de -0,53 m, format însă numai dintr-o singură asiză de piatră, orientat la fel N-S, şi pe jumătate în profilul V. În această secţiune urmează să ne mai adâncim pentru a surprinde stratul de nisip, unul din obiectivele cercetării noastre. Menţionăm faptul că spre deosebire de rezultatele cercetării noastre din campania precedentă, anul acesta se conturează o zonă de locuire post înnisipare, probabil de secol VI p.Chr. şi mai la sud de ceea ce consideram noi anul trecut că ar fi limita zonei de locuire.

În secţiunea S3e cercetarea noastră şi-a atins scopul, pe toată lungimea acestei secţiuni ajungându-se cu săpătura la adâncimea maximă de –1,25 m, unde ne-am oprit pe stratul de nisip, care a fost şi obiectivul nostru în cadrul acestei secţiuni. Menţionăm de asemenea, că în această secţiune nu au mai fost identificate arheologic alte structuri constructive.

În campania arheologică din anul 2011 am mai deschis şi secţiunea magistrală S2, lungă de 85 m şi cu o lăţime de 2m, orientată la fel ca şi precedentele N-S, şi care este compusă din S2a cu o lungime de 20,50 m, S2b cu o lungime de 27,10 m, S2c cu o lungime de 17,10 m şi S2d cu o lungime de 20,20 m, toate aceste secţiuni fiiind delimitate de martori intermediari de 1 m. Aici, cercetarea arheologică a fost începută (fig. 16) doar în S2b, S2c şi S2d, dar din cauza condiţiilor meteorologice nu s-a putut avansa foarte mult aici, ajungându-se la o adâncime medie de -0,40 m, pe toată lungimea acestor secţiuni.

În privinţa inventarului mobil descoperit în campania

https://biblioteca-digitala.ro

arheologică 2011, menţionăm o cantitate remarcabilă de fragmente ceramice romane târzii, în majoritate, dar şi romane timpurii, material osteologic animalier, fragmente de tencuială pictată, cărămizi şi fragmente de blocuri din calcar, şi nu în ultimul rând mai multe monede de bronz, care după analizarea lor de către specialiştii în numismatică ne vor putea permite stabilirea unor repere cronologice mai clare.

Note:

1. Histria, Sector Sud, CCA 2011, p. 56-57

2. Histria, Sector Sud, CCA 2009, p. 132-133; CCA 2010, p. 82-84.

3. M. Dabîca, Hypotheses for the Location of the Harbor at Istros, Antiquitas Istro-Pontica, Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts à Alexandru Suceveanu, Cluj-Napoca, 2010, p. 381-393.

Abstract:

În 2011 the archaeological research on Sector South of the Greek-Roman city of Histria was undertaken only in second excavation point, namely Tower K - Extra-muros. Research focused this campaign on another two long N-S trenches, part of which were excavated in cooperation with the neighboring Basilica extra-muros Sector, lead by Mrs. Viorica Rusu-Bolindeţ, PhD. The aim of these trenches is – as it was during the last campaign – to identify the southern limit of the Late Roman necropolis near the Basilica extra-muros. An equally important objective was to identify how far north did the sea sand reach inland, as the silt-up process was accentuated in that area of the site, where it is presumed the Histrian harbor or one of its basins functioned at a certain period of time.

Sector Centru-Nord

Laurenţiu Cliante, Irina Nastasi (MINAC)

Campania din octombrie 2011 reprezintă începutul unei cercetări sistematice de durată, în zona aflată la nord de Basilica episcopală descoperită în centrul cetății. Scopul cercetării în acest nou sector histrian (denumit Sectorul Centru-Nord – SCN) este de a evidenţia, din punct de vedere ştiinţific, și de a pune în valoare muzeistic, eventualele anexe ale basilicii episcopale sau posibilele amenajări care au funcţionat pe parcursul secolului VI p.Chr. în strânsă legătură cu aceasta. Prin urmare, nivelul pe care cercetarea din această zonă se va opri este cel corespunzător începutului secolului VI, consacrat în stratigrafia histriană ca nivelul IV A.

Suprafaţa încredinţată spre cercetare colectivului constănţean este mărginită: la sud de latura nordică a basilicii episcopale; la est, de artera orientată nord-sud, care taie cartierul Domus (strada β); la nord, de artera principală histriană care pătrunde în cetate prin Poarta Mare a incintei romane târzii. Marea secţiune Est-Vest, săpată în anii 1950-51, taie suprafaţa menţionată pe diagonală. Având în vedere imposibilitatea localizării în teren a traseului acestei secţiuni (din cauza pământului cu care a fost ulterior umplută, precum şi cel care a fost aruncat în zonă din săpăturile mai vechi), am considerat necesară, în această primă campanie, trasarea unei secţiuni orientate Nord-Sud (perpendiculară pe latura de nord a anexei nord-estice a Basilicii episcopale). Dimensiunile secţiunii S I (stabilite în funcţie de lăţimea suprafeţei) sunt 23 m lungime şi 2 m lăţime. Secţiunea a fost împărţită în carouri, numerotarea lor începând din capătul de nord al secţiunii. Au rezultat astfel 10 carouri cu latura de 2 m, al unsprezecelea având latura lungă de 3m. Din raţiuni legate de stratigrafie (la sud), dar şi de stabilitatea solului (la nord, înspre stradă) am decis să păstrăm ambii martori din capetele secţiunii, cel puţin în această primă etapă a cercetării.

Condiţiile meteorologice nefavorabile nu au permis finalizarea săpăturii, conform planului iniţial. Astfel, adâncimea maximă la care am ajuns este de 0,85 m (de la nivelul actual de călcare, situat la o altitudine mai mare faţă de cel din capetele secţiunii, din cauza pământului depus), în caroul 5, corespunzător zonei de intersecţie cu S II al Secţiunii Est-Vest. Adâncimea minimă la care am ajuns este de –0,45 m, în caroul 11. La această adâncime, pe toată suprafaţa caroului 11, între Z3 şi profilul de sud (care se sprijină pe zidul anexei de nord-est a Basilicii episcopale) se întinde o podea din lut galben, corespunzătoare nivelului primei asize a zidului (este aşezat direct pe pământ).

Situaţia arheologică obţinută în această campanie se prezintă în felul următor:

După înlăturarea stratului vegetal, la o adâncime cuprinsă între -0,10 – 0,20 de la nivelul de călcare actual a apărut un strat compact de dărâmătură, întrerupt în zona mediană a secţiunii. Suprafaţa aceasta se conturează în grund ca o porţiune cu pământ negru cu fragmente ceramice amestecate şi reprezintă de fapt intersecţia secţiunii deschise de noi cu S II a secţiunii E-V trasată în anii '50.

S I a intersectat trei ziduri, cu aceeaşi orientare Est-Vest, pe care le-am numerotat de la nord spre sud Z1, Z2, Z3.

Z1 s-a conturat la o adâncime de -0,10 m de la nivelul actual de călcare, surprins pe o înălţime de 0,60 m (3 asize), lat de 0,70m; alcătuit din blocuri de dimensiuni medii, legate cu pământ (cel mai mare bloc măsoară 0,60m în lungime, 0,20m în lăţime, 0,15m în înălţime); la 0,35m nord de Z1 intră în profilul de vest o dală dreptunghiulară (L-0,35m, l-0,12m, h-0,25m), aşezată pe cant, paralelă cu Z1. Între Z1 şi profilul de nord al secţiunii, după înlăturarea stratului vegetal, am ajuns pe un nivel gros de pământ cenuşiu deschis, prăfos, amestecat cu fragmente de ţigle şi olane şi rare bucăţi de lutuială arsă (posibil de la o vatră aflată în zonă).

Z2 păstrat numai la nivelul primei asize, cu h-0,10m, l-0,70m; format din blocuri de piatră de dimensiuni mici (l-0,30m, L-0,35m).

Z3 din care s-a conservat numai prima asiză (în martorul de est intră parţial două blocuri fasonate, alunecate din a doua asiză). Din cauza faptului că zidul a fost legat numai cu pământ şi nu a avut o fundaţie adâncă, s-a dărâmat până la prima asiză, chiar şi aceasta alunecând uşor către nord. Din cauza alunecării laturii de nord a zidului, pe unele porţiuni lăţimea sa atinge 0,80 m. În capătul care intră în martorul de vest lăţimea sa măsoară 0,70 m, aceasta părând să fie dimensiunea sa iniţială. Zidul apare la o adâncime de 0,30m de la nivelul actual de călcare şi se conservă pe o înălţime de 0,18 m. Este alcătuit din blocuri de piatră de dimensiuni mici, cel mai mare având următoarele dimensiuni: L-0,35 m, l-0,25 m, h-0,15 m. La sud de acest zid, pe toată suprafaţa la o adâncime de - 0,45 m faţă de nivelul actual de călcare, sub sun strat de dărâmătură format din pământ negru amestecat cu blocuri de piatră de dimensiuni medii şi mari, fragmente ceramice şi oase de animale, s-a conturat podeaua corespunzătoare lui Z3. Aceasta este formată dintr-un strat de lut galben puternic întărit, porneşte de la baza lui Z3 şi continuă spre sud, intrând sub martorul dintre S I şi zidul de nord al anexei de nord-est a basilicii episcopale. Pe suprafaţa podelei am înregistrat un strat subţire de scoică pisată. După înlăturarea acestuia am ajuns la lutuiala galbenă, curată.

În stratul de dărâmătură dintre Z2 şi Z3, la o adâncime de -0,65 m s-a detaşat în grund o amenajare circulară de mici dimensiuni (diametrul exterior 0,70 m şi cel interior de 0,40 m) alcătuită din pietre de mici dimensiuni. Nu am putut continua demontarea dărâmăturii din jurul ei, din cauza condiţiilor meteorologice care au pus capăt, mult prea devreme, campaniei de săpături. Putem menţiona însă că din interiorul acestei structuri a fost recuperată o cantitate considerabilă de cochilii de melci.

https://biblioteca-digitala.ro

În privinţa inventarului mobil recoltat în această campanie remarcăm o cantitate mică de fragmente ceramice (de factură romană târzie), cuie şi piroane din fier, câteva fragmente de obiecte din sticlă, o greutate din lut, material osteologic animal. De asemenea, în stratul de dărâmătură au apărut şi două blocuri de marmură nefasonate, provenite probabil din Z2 sau Z3.

Abstract:

In October 2011 the sector situated N of Bishopric Basilica was assigned to a research team from MINAC. A N-S oriented, 23 m long and 2 m wide trench was excavated in order to identify the main characteristics of this area (especially the trajectory of E-V trench excavated in 1950-1951). Three walls made of small stone blocks bound with earth were identified. They have the same E-V trajectory. The E-V trench was also identified. The collected archaeological material was scarce. Due to bad weather conditions we were forced to resume our research much earlier than expected. This excavation shall be continued in 2012 campaign.

34. Jac, com. Creaca, jud. Sălaj [Porolissum]
Punct: Pomet

Cod sit: 142159.01, 142159.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 55/2011

Colectiv: Coriolan Horaţiu Opreanu – responsabil, Sorin Ilie Cociş, Vlad-Andrei Lăzărescu (IAIA Cluj), Manuel Fiedler, Veit Stürmer (Winkelmann Institut), Silvia Mustaţă (UBB Cluj), Horea Dionisiu Pop, Dumitru Gheorghe Tamba (MJIA Zalău)

Castrul roman:

Praetentura dextra (clădirea B6 şi zona limitrofă)

Principalul obiectiv al cercetărilor din anul 2011 a constat în stabilirea dimensiunilor clădirii B6, identificată şi cercetată parţial în săpăturile din anul precedent, precum şi relaţia dintre această construcţie şi sistemul de fortificaţie al castrului. Reperul principal pentru amplasarea suprafeţelor cercetate s-a bazat pe rezultatele prospecţiunilor geofizice realizate anterior.

Cel de-al doilea obiectiv al campaniei arheologice a fost reprezentat de continuarea prospecţiunilor geofizice în retentura castrului, o zonă total necunoscută până în prezent.

În vederea atingerii obiectivelor amintite au fost săpate următoarele suprafeţe: A2/B6 (13 x 2 m), A3/B6 (4 x 4 m) şi A4 (11 x 10 m). Principalul rezultat al cercetărilor a fost descoperirea şi dezvelirea unui bastion de curtină (necunoscut până acum) situat pe latura de nord, între porta praetoria şi colţul de nord-est („Bisericuţă"). Zidurile bastionului erau vizibile cu uşurinţă pe rezultatul prospecţiunii geofizice. Urmărind identificarea colţului nord-estic al clădirii B6, ce părea că se vede în prospecţiune, am constatat în suprafaţa A3/B6 că în realitate era vorba despre structuri geologice care au generat anomalii magnetice. În schimb, colţul clădirii a fost găsit în spatele bastionului de curtină, lungimea construcţiei dovedindu-se a fi cu mult mai mică decât se estimase anterior. Revenind la suprafaţa A3/B6, în momentul de faţă se pare că în vederea fortificării, a fost utilizat relieful accidentat din zonă, recurgându-se la sumare amenajări ale acestuia.

O structură încă greu de interpretat este un zid de piatră fără o temelie adâncă care din punct de vedere stratigrafic, pare a fi din ultimele etape de funcţionare a castrului, situat în spatele bastionului de curtină.

Principalul element nou rezultat din campania 2011 a fost identificarea celor două colţuri opuse ale clădirii B6. Pornind de la aceste considerente, putem afirma că aceasta avea o lungime de aproximativ 25 m şi o lăţime de aproximativ 10 m. Vechile cercetări din zonă (secţiunea S71) au generat o încercare de reconstituire a dispunerii clădirilor în această parte a castrului conform căreia lungimea clădirii B6 ar fi fost de 50 m. De altfel, şi pe prospecţiunile geomagnetice este vizibil un drum a cărui poziţie confirmă rezultatele săpăturilor noastre, sugerând existenţa a două şiruri paralele compuse din clădiri având dimensiunile de 25 x 10 m. Poziţionarea clădirii B6 în cadrul planului general nou formulat al zonei, confirmă observaţiile noastre stratigrafice anterioare, construcţia nefiind atât de târzie cum se preconizase anterior.

Ca urmare a constatării unor deficienţe ale reconstituirii planului castrului, s-a impus o reconsiderare generală a tuturor informaţiilor cunoscute din zonă, un prim pas în acest sens fiind realizarea unui nou plan al castrului şi a întregului sit arheologic cu amplasarea exactă a tuturor structurilor vizibile la suprafaţă.

În cursul săpăturilor a fost descoperită o cantitate semnificativă de material ceramic, piese de echipament militar, ustensile şi arme de fier, bronz şi os, precum şi monede păstrate în totalitate în depozitele Muzeului Judeţean de Istorie şi Artă Zalău.

Retentura castrului a fost prospectată utilizându-se metode geofizice, fiind identificată reţeaua principală de drumuri a castrului precum şi existenţa a trei clădiri de mari dimensiuni.

Săpătura arheologică a fost realizată prin intermediul unor suprafeţe, planul adâncimile şi materialul arheologic fiind înregistrate cu ajutorul unei staţii totale. Cercetarea a fost documentată cu planuri, profile, fotografii precum şi utilizându-se fişele de înregistrare a contextelor stratigrafice după modelul MoLAS. Materialele arheologice au fost înregistrate într-o bază de date, precizându-se pe lângă descrierea lor şi poziţionarea exactă cu ajutorul coordonatelor geografice.

În campania viitoare principalul obiectiv va consta în cercetarea integrală a clădirii B6 în vederea stabilirii cât mai exacte a destinaţiei şi a etapelor sale de funcţionare, precum şi clarificarea relaţiilor cronologice şi spaţiale dintre aceasta şi elementele de fortificaţie ale castrului şi a celorlalte clădiri apropiate.

Având în vedere faptul că zidurile bastionului de curtină descris anterior, dar şi ale clădirii B6 se păstrează în condiţii bune, este de dorit consolidarea şi punerea lor în circuitul muzeistic fiind situate în apropiere de porta praetoria, într-o zonă lipsită până acum de alte vestigii restaurate.

Clădirea C3

Săpăturile din vara anului 2011 întreprinse în cadrul proiectului „Mithras" 2009-2011 s-au axat pe finalizarea cercetărilor de la clădirea C3 (presupusul templu al lui Mithras) din castrul auxiliar de pe dealul Pomet. Proiectul şi-a propus cercetarea clădirii pentru a clarifica funcţionalitatea ei, respectiv maniera în care structura s-a integrat în ansamblul arhitectural al castrului. Cadrul financiar a fost asigurat de un program Erasmus IP sub forma unui şantier şcoală interdisciplinar şi internaţional.

În 2011 s-au finalizat casetele deschise în 2009-2010 (G1-G2, B2, C2-C3, D2-D3, E3, H3, I2) şi s-au deschis două casete noi de 4 x 4 m (B3 şi I3).

În urma săpăturilor s-a putut constata că podeaua clădirii era pavată cu cărămizi aşezate într-un pat de opus signinum, zidurile au fost construite în tehnica opus incertum şi aveau cel puţin două straturi de tencuială hidrofugă pe partea interioară. Nu s-a constatat nici o compartimentare în interiorul clădirii, dar în caseta I3 s-a descoperit o încăpere de mici dimensiuni care a fost adosată acesteia şi comunica cu ea printr-un canal care a fost blocat intenţionat

https://biblioteca-digitala.ro

într-o fază ulterioară. Această cameră dispunea şi de un al doilea canal (probabil de evacuare a apei) către sud. În colţul sud-vestic al încăperii mari, în caseta I2, s-a constatat prezenţa unui tub de evacuare a apei cu reparaţii consecutive, care a fost folosit, probabil, după blocarea canalului iniţial. În mijlocul clădirii s-au descoperit fundaţiile a trei piloni centrali care aveau rolul susţinerii etajului sau al acoperişului.

Pe baza unei ofrande de construcţie descoperită pe latura estică a clădirii se poate spune că acesta a fost construită cel mai devreme sub domnia lui Antoninus Pius. Clădirea a funcţionat probabil ca o cisternă care colecta apa de ploaie şi deservea clădirile din retentura castrului. Complexul a suferit o serie de intervenţii minore şi o dată a fost complet reabilitat.

Mari cantităţi de fragmente de opus signinum, tencuială hidrofugă şi material special au fost conservate, restaurate şi predate Muzeului Judeţean de Istorie şi Artă Zalău.

Săpătura a fost documentată şi cu ajutorul unui laser scanner 3D şi se lucrează la o reconstrucţie grafică a clădirii, respectiv un concept de prezentare şi valorificare a sitului.

Oraşul roman:

În oraşul roman au fost realizate câteva sondaje stratigrafice cu scop de verificare şi pentru precizarea unor neclarităţi apărute în momentul redactării unui raport general cu privire la proiectul Porolissum Forum Project coordonat de către regretatul Al. V. Matei în perioada 2004-2010.

Abstract:

The excavations carried out in 2011 at Porolissum were concentrated in the fort from the Pomet hill, where two buildings were researched. It was the B6 building from praetentura dextra, where the real dimensions (25 m x 10 m) were established. At the same time on the Northern side of the fort an unknown curtain defence tower was uncovered. As it was obviously the old plan of the fort and of the area was wrong, a new one was done placing all the visible structures in there exact position. In retentura, totally unknown, geophysical nondistructive prospections were performed, identifying the streets gride and three large buildings.

The other building was C3 (presumed Mithras temple). In all the trenches was identified the tile floor and found the external wall with the remains of waterproof wall plaster on the inner surface. The building had probably the function of a water tank and was built after the reign of Antoninus Pius and had at least one major reconstruction phase in a later period.

35. Jupa, mun. Caransebeş, jud. Caraş-Severin [Tibiscum]

Punct: La Drum - Zăvoi (Cetate sau Peste Ziduri)

Cod sit: 51038.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 18/2011

Colectiv: Adrian Ardeţ – responsabil, Ana Hamat (MJERG Caransebeş), Lucia Carmen Ardeţ (Liceul Teoretic „Traian Doda" Caransebeş)

În campania arheologică din anul 2003 am investigat doar o parte din interiorul Clădirii XIII (4) urmând ca într-o perioadă următoare să putem definitiva cercetările la întreaga clădire.

Datorită unor măsuri edilitare luate de către mai marii urbei, o parte din Edificiul construit în prima jumătate a secolului al II-lea d. Chr. este abandonat, mai precis 4 m, care lasă loc viitoarei artere ce străbate urbea de la nord la sud, probabil un Cardo Maximus.

Noua clădire se înalţă cu aproximativ 1 metru, în unele locuri chiar mai bine.

Cercetarea noastră s-a materializat prin săparea interiorului camerei A, unde la adâncimea de 1,50 m faţă de actualul nivel am reuşit să surprindem un element deosebit. Pe fundaţiile Edificiului A / Z3 şi Z4 existent anterior sunt ridicate noile ziduri din piatră legată cu mortar. Fundaţiile zidurilor vechi au grosimea de 0,70 m şi cele care sunt construite peste acestea, au dimensiunea de 0,55 m. Primele sunt realizate din piatră de râu legată cu mortar în alternanţă cu ziditură de cărămidă.

În secţiunea S1/2003 au mai fost surprinse încă două ziduri care nu figurau în planul existent. Zidul Z 2 ce se leagă de zidul Z1, se prelungeşte cu 4,50 m spre est. În această porţiune acest zid are o grosime de 0,80 m faţă de 0,60 cât are în camera A.

Tot cu ocazia acestei săpături au mai fost identificate şi zidurile Z4 şi Z5 ce închid un mic coridor la nordul încăperii A. Nu am reuşit să finalizăm cercetările arheologice în interiorul încăperii în campania anului 2002, urmând să efectuăm o săpătură arheologică de suprafaţă la întreaga încăpere.

Am considerat foarte important ca pentru o restaurare a drumului din oraş (aşezarea civilă) să efectuăm o cercetare arheologică sistematică asupra acestuia în dreptul clădirilor II şi XIII (4)c cercetare efectuată în campania anului 2002.

La adâncimea de 1,50 m s-au descoperit urmele dărâmăturilor de la edificiul A şi clădirea II, faza de lemn. La 1 m adâncime, peste aceste dărâmături se constată o primă nivelare pe o porţiune de 6,40 m de pământ amestecat cu arsură şi urme de la construcţii. Peste acest strat constatăm existenţa unei pelicule de 0,20 m de pietriş şi bolovani ce constituie substrucţia drumului , peste care s-a depus un strat de pietriş ce conţine minereu de fier fiind brun-roşu şi care se prezintă în stratigrafia noastră sub forma unei pelicule late de 4 m, foarte bine tasat acoperit de un strat de cca. 0,5 m de pământ brun cu nisip. Aceasta este prima faza de dezvoltare a drumului ce va mai cunoaşte câteva etape pe parcursul secolului al III-lea.

De-o parte şi de alta, constatăm existenţa rigolelor late de1,30 şi respectiv 1,10 m în dreptul fiecărei clădiri în parte. Aceste rigole sunt umplute cu straturi succesive de nisip foarte fin rezultat în urma ploilor.

Această fază a drumului roman din oraş corespunde cel mai bine cu evoluţia urbană a aşezării noastre, la sfârşitul secolului al II-lea şi începutul secolului al III-lea.

Obiectivele cercetării de anul acesta se împart în două categorii. Prima dintre ele o reprezintă continuarea cercetării arheologice începute în anul 2002. În campania arheologică din anul 2002 principalul obiectiv al cercetărilor de la Tibiscum-Jupa l-a constituit cercetarea drumului roman în dreptul clădiri II şi extinderea săpăturilor în interiorul clădirii XIII (4) precum şi conservarea primară a clădirilor III (3) şi VI (6) aflate în zona aşezării civile. A doua categorie de obiective se referă la conservarea primară a clădirii XIII (4) în zona aşezării civile.

Lucrările în zona clădirii nr. XIII (4) efectuate în această campanie continuă săpături mai vechi, realizate în anii 2001- 2002. În campania arheologică din anul 2001 datorită stării precare în care se găseau clădirile componente ale aşezării civile de la nord de castrul militar, am iniţiat un program de conservare primară concretizat prin lucrări specifice la Clădirile XIII (4), IV (?) şi V (5), dezvelite şi conservate de către Marius Moga şi colaboratori în perioada 1964-1974. Un alt obiectiv important l-a constituit curăţarea drumului roman care traversează aşezarea civilă şi era cunoscut mai mult din fotografiile făcute de către Marius Moga şi prezente în

https://biblioteca-digitala.ro

expoziţia Muzeului Rezervaţiei Arheologice de la Tibiscum. Drumul care străbate aşezarea civilă are o lăţime de 7 m şi este pavat cu lespezi de calcar este considerat o arteră comercială a oraşului antic.

Săpăturile au început pe data de 01.09.2011, în zona din vecinătatea clădirii XIII(4), pe o porţiune de zece metri. Secţiunea, astfel trasată are dimensiunile de 10 x 4 m, profilul de sud îl reprezintă zidul clădirii XIII, ea fiind paralelă cu drumul roman. Lucrările au fost mult îngreunate de distrugerea provocată de construirea în acest loc a morii din Jupa, edificiu modern a cărui construcţie a distrus vestigiile antice şi o bucată din drumul roman până la adâncimea de 1 m.

La finalul campaniei, a fost atinsă o adâncime de 1, 65 m, dezvelindu-se un edificiu cu o suprastructură din lemn pe fundaţii de piatră şi cărămidă legate cu mortar - orientat NV, situat în vecinătatea clădirii XIII (4). Distanţa între edificiul nou descoperit şi clădirea XIII (4) este de 2, 25 m.

Din punct de vedere stratigrafic nivelul 1 se află la adâncimea de 1,65 m şi se compune din podeaua edificiului, executată din chirpic ars, din care se mai păstrează o mică parte, 90 x 0, 50m. aceasta care coboară începând de la metrul 6, până la adâncimea de 1, 80 m, sugerând existenţa unei pivniţe sau tasarea accentuată a solului. Zidurile au o substrucţie din piatră de râu şi cărămidă, legate cu mortar, peste care a fost aşezat un strat de lutuială pentru a menţine bârnele din care era construit peretele. Construcţia a fost dezafectată în momentul refacerii drumului. Nivelul 2, este un nivel de dărâmătură provenită din construcţia dezafectată, nivel care conţine piatră de râu, bucăţi de cărămidă şi ţiglă, bucăţele de mortar, cărbune, provenite din prăbuşirea edificiului mai sus menţionat. Pe unele dintre cărămizi se poate observa ştampila MID. Nivelul 3 corespunde unei nivelări a construcţiilor dezafectate, făcută cu lut tasat, cu scopul de pregăti locul pentru o altă construcţie. Restul straturilor au fost deranjate de construcţia modernă a morii, astfel că nu mai este posibilă o analiză stratigrafică între carourile 5 şi 10.

Zidul perimetral al clădirii XIII(4) (2, 9 x 1 m) a fost dezafectat în antichitate, fiind scos în apropierea drumului roman, iar înspre profilul de nord, piatra a fost scoasă în antichitate, fiind lăsat pe loc doar mortarul care o încastra. Lângă zidul clădirii XIII(4) a ieşit la iveală o parte din drumul roman 1, 65 x 1, 50 m, spart de o groapă antică, care a fost umplută apoi cu bucăţi de cărămidă, ţiglă, piatră spartă şi mortar. Zidul are fundaţia de 0, 75 m, fiind distrusă în partea superioară. Fundaţia drumului acoperă dărâmătura provenită din dărâmarea edificiului cu pereţi de lemn, aflat în apropierea primei faze a drumului.

Cele două edificii cercetate de noi în campania arheologică din septembrie 2011, se înscriu în tipul clădirilor adaptate nevoilor comerciale, cu faţadă îngustă, amplasată lângă drumul imperial.

Materialul arheologic este destul de sărac şi este reprezentat doar prin câteva fragmente ceramice, cuie şi cărămizi, aflate mai ales în nivelul de dărâmătură sau pe podeaua edificiului descoperit. Dintre piesele mai deosebite putem aminti fragmente de vas ceramic, pictat, aplică de bronz, mărgele de sticlă, fragment de scoică.

Acest tip de edificiu a fost construit din materialele de construcţie reprezentate prin piatră de râu, ţigle, cărămizi şi lemn.

Din punct de vedere cronologic, aşa cum rezultă din situaţia stratigrafică am reuşit să surprindem momente cruciale în dezvoltarea oraşului antic.

Nivelele unu şi doi reprezintă etapele construcţiilor din lemn, cu fundaţii de piatră şi cărămidă cu mortar, dezafectate în urma lărgirii drumului de acces în aşezare. Edificiul dezvelit parţial, îşi leagă existenţa de rolul comercial al aşezării. Fiind situat la artera principală, îndeplinea probabil şi un rol comercial, pe care cercetările viitoare îl vor demonstra.

Odată terminată cercetarea sistematică la clădirea XIII (4), vom începe lucrările de conservare primară, prin refacerea zidăriei şi punerea în valoare a acestei construcţii.

Pentru campania arheologică din anul 2012 propunem continuarea lucrărilor de dezvelire a edificiului nou descoperit şi conservarea lui.

În vederea elucidării numeroaselor întrebări privind acest obiectiv arheologic se pune problema continuării cercetărilor arheologice şi punerii în valoare a întregii zone cercetate până în prezent printr-o acţiune conjugată la care să participe şi autorităţile locale prin sprijinirea unui program de conservare şi valorificarea acestei importante zone arheologice din România.[Adrian Ardeț].

Bibliografie:

Ardeţ, L. C. Ardeţ, Tibiscum. Aşezările romane, Cluj- Napoca, 2004.

Ardeţ, Tibiscum. Ceramica romană descoperită la Iaz „Traianu", Cluj- Napoca, 2009

A.C. Hamat, Câteva consideraţii privitoare la brăţările de sticlă din Dacia Romană, Acta Musei Caransebesiensis 1, Caransebeş, 2011.

Abstract:

The objectives of this year's campaign were to continue research started in 2002 and primary conservation of the building XIII (4). Excavations began on 01.09.2011, in the neighboring building XIII (4). Section dimensions are 10 x 4 m, and reached a depth of 1, 65 m. We found a building located at 2, 25 m from building XIII (4), whitch have wooden walls supported on a foundation of river stone, brick and mortar. Archaeological inventory is quite poor and consist in pottery, fragments of bronze, glass beads, and bricks.

Destruction of the building shold be made in connection with widening of the roman road.

36. Jupa, mun. Caransebeş, jud. Caraş-Severin [Tibiscum]

Punct: Cetate

Cod sit: 51038.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 57/2011

Colectiv: Doina Benea - responsabil, Mariana Crînguş - responsabil sector, Simona Regep - responsabil sector, Călin Timoc - responsabil sector, Atalia Oniţiu - responsabil sector, Victor Bunoiu, Cosmin Matei (UV Timişoara)

În anul 2011 au continuat cercetările arheologice la două obiective: castrul mare de la Tibiscum şi în clădirea XIV din vicus-ul militar.

Castrul mare

În anul 2011 a fost continuată cercetarea sectorului de nord-vest al castrului, cercetare iniţiată în anul 2009. Pe direcţia axei ce leagă colţul de nord-vest al castrului, de colţul de nord-vest al principiei s-a trasat o secţiune având dimensiunile de 22 x 1,5 m. Noua secţiune a fost amplasată la 1 m înspre sud faţă de cea din anul precedent cu scopul de a surprinde structura internă a castrului.

Stratigrafia este următoarea:

- 0-0,07 m humus vegetal;
- 0,07-0,30 m strat de depunere cu pământ de culoare galbenă, fără materiale arheologice;
- 0,30-0,50 m nivel roman târziu, cu pământ de culoare

https://biblioteca-digitala.ro

neagră;

- 0,50-1,05 m strat de nivelare al unei barăci militare (cu lăţime de aproximativ 8 m, având în faţă un pridvor de 1 m). Din baracă se păstrează amprenta unor bârne (cu lăţimea de 0,39 m, 0,37 m, 0,35 m); ea reprezintă ultima fază de locuire. Contemporană cu aceasta se află între m. 0 şi 9,50 şi m. 15,50 şi 19,75 un drum realizat din pietriş. Nivelul de pietriş apare la adîncimea de 1,05-1,35 m;

- 1,35-1,55 m primul nivel de locuire a unei barăci militare, construită din lemn(cu lăţimea de aproximativ 5 m, având un pridvor lat de 1 m). Se păstrează amprentele unor bârne (cu lăţimea de 0,45 m, 0,25 m). Baraca a fost distrusă prin incendiere;

- lentile de lut de amenajare late de 0,15-0,25 m marchează cele două refaceri ale barăcii din primul nivel;

- 1,55-1,72 m nivel de locuire antică anterior construirii barăcilor apare între m. 0 şi 7,50;

- solul viu a fost atins la adâncimea de 1,98-2,05 m.

În concluzie, noile cercetări efectuate în castrul mare sugerează existenţa a două etape principale de construcţie a barăcilor. La primul nivel, care a fost distrus prin incendiere, se pot observa două refaceri ale barăcii la un scurt interval de timp. Refacerile vor fi dezafectate de un drum şi de construcţia barăcii din etapa a doua.

Materialul arheologic recoltat constă din fragmente ceramice.

Așezarea civilă

Până în momentul de față din orașul roman Tibiscum au fost dezvelite 12 clădiri civile, cea identificată în sectorul ce a fost deschis în 2009 printr-o magistrală în marginea nord-vestică a așezării civile a fost notată cu indicativul XIV. În 2011 în acest sector s-a urmărit printr-o serie de secțiuni și suprafețe deschise succesiv surprinderea unei laturi a edificiului, foarte probabil intrarea și mai ales orientarea acestei posibile Steifenhaus.

Săpăturile începute în 2010 au fost extinse. Ele au debutat în nord-vestul vicus-ului militar, printr-o secțiune de 30x1,5 m pe direcția E – V, prelungită apoi spre E cu încă 5 m. Această secțiune mică a fost extinsă în 2011, S1 / 2011 măsurând în final 12x2 m. În magistrala din 2009, care a surprins primele ziduri ale locuinței s-a identificat și un drum imperial roman, cu lățimea de 8,5 m, cu rigole de 0,65 m și care a avut mai multe faze de refacere. Edificiul civil a fost ridicat cca. 10 m drum. Așa cum ne indică stratigrafia, prezintă două faze de lemn, iar spre mijlocul secolului al III-lea au fost ridicate zidurile din piatră de râu. Zidul aflat într-o stare proastă de conservare, suprins în S1 / 2009, s-a păstrat pe o lungime de 6 metri și prezintă o lățime de 0,75 m. Acest zid este unul exterior după cum se poate deduce din soclul de coloană care îl formează în jurul m. 28. Acest soclu realizat din piatră de râu, legată cu mortar are dimenisunea de 0,90 x 1 m. Un soclu similar a fost identificat în S1 / 2011, la o distanță de cca. 4 m. Zidul exterior continuă în S1 / 2011 pe o lungime de 8 m, spre nord-est, după care cotește spre sud-est.

Colțul clădirii este afectat de o groapă ovală, cu un diametru de aprox. 0,90 m. Nivelul de călcare, la intrarea în edificiu, suprins în profilul de nord al secțiunii, evidențiat printr-o podea de chipici, aproape de soclul de piatră, este la 0,60 m adâncime față de nivelul actual al solului.

Pentru evidențierea zidurilor interioare ale edificiului a mai fost trasată o secțiune paralelă cu S1 / 2011, dar mai scurtă, S2 / 2011 (8 x 2m), cu un martor de 0,50 m între secțiuni și o casetă de C1 / 2011, (3 x 5 m), orientată spre sud, cu un martor tot de 0,50 m între C1 / 2011 și S2 / 2011.

Zidăria surprinsă în S2/ 2011 este orientată paralel cu cea din S1 / 2011, pe o lungime de 7,5 m și este o continuare a unui zid surprins doar parțial în C1 / 2010, suprafață de control deschisă cu un an înainte la vest de S2 / 2011. Zidul este întrerupt la intersecția cu un zid sudic de o groapă de stâlp de lemn, cu circumferința de 0,80 m. Elevația zidului (lat de 0,75 m), care se păstrează destul de bine pe 7 rânduri de piatră de râu legate cu mortar, este înclinată în partea de sud-vest, semn că s-a deplasat în timp de pe fundația original, care a fost surprinsă la bază, pe o lățime de 0,35 m. Structura acestui zid ne îndeamnă să credem că edificiul și-a păstrat structura de rezistență din lemn, iar constructorul a preferat să încastreze această structura în zidăria de piatră. De altfel, în profilul de sud în S2 / 2011, la -0,50 m adâncime s-a putut constata un nivel de chirpici gros de 0,30 m, provenit probabil de la ultima fază de lemn a edificiului.

La fundația zidului nordic, lipită de tencuială din mortar, a fost descoperită o monedă de bronz de la Gordian al III-lea, ca ofrandă depusă de constructor.

În interiorul locuinței, în stratul de chirpici, pe lângă o mare cantitate de fragmente ceramic și oase a fost găsit și un inel de fier cu gemă de carneol, având incrustat un delfin. Tot aici au mai fost găsite câteva monede din sec. III p.Chr. (Filip Arabul, Gordian III), precum și fragm. de terra sigillata și vase de sticlă, un fund pătrat de butelie având în relief literele A ∧ V _

Printre descoperiri mai putem enumera un stylus de bronz, un ac de păr de os și un cercel din sârmă de bronz.

Deocamdată au fost identificate două camere, doar una fiind pusă în evidență, cea de pe latura de E, prin deschiderea unei suprafețe de control, C1/2011. Camera are o formă pătrată, cu dimensiuni de 4 x 4 m și este prima încăpere din șirul mai multor camere ale unui edificiu civil dezvoltat pe adâncime (Streifenhouse).

Stratigrafia în cadrul clădirii este relativ simplă, fiind surprinse două nivele de lemn, unul identificat prin pigmentul de lemn ars din stratul de nivelare din lut și altul realizat din chirpic, care a fost înlocuit cu un edificiu în piatră. Clădirea reprezintă o locuință privată, relativ modestă ca aspect arhitectural și care prezintă un caz inedit de soluție tehnică constructivă, primul de acest fel în cadrul orașului roman de la Tibiscum-Jupa.

Zusammenfassung:

Im Jahre 2011, die archäologischen Ausgrabungen im grossen Lager und bei die Wohnhaus XIV aus dem Militärvicus, würden durch mehrere Schitte gemacht. Im grossen Lager, in einen Schnitt von 22 x 1,50 m, mit die Orientierung N – S – O, wurde eine Baracke identifiziert, mit die Breite 5 m, im 2 Jh. n.Chr. datiert. Im 3 Jh. nach eine Zerstörung, die Baracke wurde 4 Meter Nördlich wiederhergestellt.

Die Gebäude XIV wurde durch mehrere Kasetten entdeckt, der Portikum und ein Zimmer mit reichen archäologischen Material. Die allgemeine Datierung ist zwischen – Mitte 2 Jh. bis zweite Hälfte des 3. Jh. n.Chr.

37. Lăpuş, com. Lăpuş, jud. Maramureş

Punct: Podanc

Cod sit: 108231.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 63/2011

Colectiv: Carola Metzner-Nebelsick – responsabil, Simone Reuss (LM Univ. München), Carol Kacsó, Bogdan Bobînă (MJIA Maramureş) Louis D. Nebelsick (UKSW Varşovia), Oliver Thiel, Franz Herzig (Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege), Barbara Fritzsch (Goethe Universität Frankfurt am Main), Julia Chyla, Aleksandra Osińska (Varşovia), Vera Hubensack (Leipzig), Margarete Kirchmayr (Universitatea Innsbruck), Łukasz Poszpiesny, Mateusz Jaeger (Univ. Poznań), precum

https://biblioteca-digitala.ro

şi studenţi de la LM Univ. München, UKSW Varşovia, UAIC Iaşi, Univ. Pilsn.

În perioada 8-20 august a avut loc o cercetare geofizică a altor porţiuni din imediata vecinătate a tumulului 26 cu un gradiometer Bartington Fluxgate Grad 601-1.

Obiectivul săpăturilor este un monument tumular ridicat în mai multe etape, care este cercetat începând cu anul 2007. Scopul săpăturilor din 2011 a fost punerea în lumină a porţiunilor centrale şi de nord ale construcţiei monumentale din etapa recentă de edificare a tumulului, precum şi dezvelirea completă a covorului de fragmente ceramice cu mai multe straturi, depus la est de menţionata construcţie (Sectorul D IV).

A fost deschisă o suprafaţă totală de 493,5 mp, adâncimea săpăturilor fiind diferită de la un sector la altul. În A IV şi A V a fost cercetată o suprafaţă de 19,5x13,5 m, în B IV o suprafaţă de 3 x 9,45 m, în D III o suprafaţă de 4,5 x 17 m, în D IV o suprafaţă de 9 x 14,5 m. Sectoarele A IV/A V au fost extinse înspre nord, pentru a se examina raportul anomaliei semicirculare constate cu prilejul cercetărilor magnetometrice din 2009 faţă de construcţia monumentală din faza recentă a tumulului.

Prin îndepărtarea martorului stratigrafic dintre sectoarele nordvestice A IV şi A V, acestea formează o suprafaţă comună. Aici, precum şi în sectorul învecinat estic D III se află partea nordică a construcţiei monumetale. Au fost săpate în formă negativă toate gropile de stâlp şi pereţii încă păstraţi ai acestei construcţii în formă de megaron, care a fost cel puţin o dată substanţial extinsă. Gropile sunt adâncite până la 1 m. În partea sudică a sectoarelor A IV/ A V a fost evidenţiată o manta de lut cu mai multe straturi, pe care s-a ridicat clădirea din faza recentă. Sub aceasta, pe o suprafaţă de 6 x 5 m, au ieşit la iveală resturile arse ale construcţiei din prima fază, evidenţiate deja în campaniile de săpături precedente. Această construcţie nu este deocamdată decât parţial degajată.

Prin săpăturie din 2011 a fost stabilit şi faptul că anomalia semicirculară deja menţionată este în directă legătură cu antele construcţiei monumentale şi a fost amenajată în acelaşi timp cu aceasta. În interpretarea actuală, este vorba de gropi, posibil pentru o construcţie de bârne. Aceste gropi, spre deosebire de cele pentru gropile construcţiei, sunt mult mai plate şi amorfe, respectiv au forma de păstaie, producând impresia a două gropi săpate strâns una lângă alta. Pământul umpluturii era lutos până la humus şi conţinea o cantitate mare de macroresturi vegetale carbonizate. În interiorul construcţiei centrale nu au fost descoperite, la fel ca în campaniile precedente, artefacte. Doar în gropile de stâlp şi în şanţurile pentru pereţi au apărut ceramică, precum şi o mărgea de sticlă şi un fragment de ac de bronz.

La vest de clădire a fost sesizată o depunere de ceramică fragmentară. În sectorul D IV, aflat la est de A IV/A V, a fost parţial degajată deja în campaniile precedente o depunere mai consistentă de ceramică. Ea a fost acum dezvelită şi în porţiunea sa nordică şi estică. Înspre nord, depunerea de ceramică este mărginită de o rampă de piatră amenajată din pietre mari de râu, sub care a fost aşezat un strat de pietriş, ce constituia fundamentul rampei.

În partea sudică a tumulului a fost săpat sectorul B IV, care se extinde în afara complexelor indicate de prospecţiunea magnetometrică. Chiar sub humus au apărut aici fragmentele unui vas de provizii cu decor plastic. Este vorba de prima descoperire în tumulul 26 a depunerii unui vas aproape întreg.

Au fost numeroate un total de 118 complexe de descoperiri şi descoperiri izolate. Marea majoritate a descoperirilor constă, ca şi în campaniile precedente, din ceramică. Piesele cele mai semnificative au fost desenate şi fotografiate la faţa locului. Întregul material ceramic a fost separat pe categorii, cântărit şi descris. De asemenea, au fost descrise elementele de arhitectură, care au fost şi parţial fotografiate şi cântărite. Alături de diferite tipuri de ceramică (ceramică fină, ceramică de uz casnic, vase de provizii etc.), au fost descoperite o mărgea de sticlă, o mărgea de aur, un fragment de formă de turnat, doi idoli de piatră, mai multe discuri de piatră, artefacte de silex, un fragment de tijă de ac de bronz, un fragment de roată miniaturală de car şi mai multe râşniţe de piatră fragmentare.

Au fost prelevate 351 probe de oase calcinate, resturi botanice, bucăţi de cărbune de lemn, pământ pentru noi analize (dendrocronologice, radiocarbon, cercetări botanice şi zoologice). Prin decantarea parţială a pământului (o atenţie specială fiind acordată celui provenit din gropi şi din porţiunea aflată în vecinătatea imediată a depunerii de ceramică din B IV) într-o instalaţie construită ad-hoc, au fost descoperite cantităţi importante de macroresturi de plante de cultură sau sălbatice carbonizate, inclusiv diferite tipuri de cereale.

Zusammenfassung:

Im Jahr 2011 wurden 493,5 m^2 Fläche geöffnet und in unterschiedlichen Tiefen ausgegraben. Die Fläche verteilt sich auf folgende Sektoren: A IV und A V bei einer Fläche von 19,5x13,5 m, B IV Süd mit 3 x 9,45 m, D III mit 4,5 x 17m, D IV 9 x 14,5 m.

Die am Ende der Kampagne 2010 abgedeckten und mit Erde verfüllten Sektoren A IV, A V, DIII und D IV wurden zunächst per Hand wieder von der verfüllten Erde befreit. A IV/AV wurde nach Norden über die 2010 aufgedeckte Fläche hinaus erweitert. Dies geschah, um zu überprüfen, in welchem Verhältnis die halbkreisförmigen Anomalien auf dem Magnetogramm des Jahres 2009 zu dem monumentalen Gebäude der jüngeren Hauptbauphase stehen. Außerdem wurde im Süden des Monuments Sektor B IV um eine Fläche von 28 m^2 erweitert. Sektor D IV wurde ebenfalls auf eine Fläche von 130,5 m^2 vergrößert.

Die Ergebnisse im Einzelnen:

Die nordwestlichen Sektoren A IV und AV bilden durch das Abtragen eines Profilstegs eine geschlossene Fläche. Der nördliche Teil des monumentalen Großbaus befindet sich in diesen Sektoren sowie im östlich benachbarten Sektor D III. Die Gruben aller tragenden Wand- und Firstpfosten und die erhaltenen Wandkonstruktionen des zumindest einmal substantiell erweiterten megaronartigen Gebäudes wurden komplett in negativer Form ausgegraben. Die Gruben der Firstpfosten waren noch bis zu einer Tiefe von rund 1 m erhalten. Im südlichen Teil der Sektoren A IV/AV wurde der aus mehreren Schichten bestehende Lehmmantel, auf dem das/die Gebäude der jüngeren Hauptphasephase errichtet worden waren, abgegraben. Darunter kamen auf einer Fläche von 6 x 5 m die verbrannten Reste des großen Gebäudes der ersten Hügelphase zu Tage, das in den Vorjahren auch an andere Stellen entdeckt worden war. Dieses Gebäude der ersten Phase konnte in A IV nur in Teilen erfasst, aber noch nicht komplett ausgegraben werden. Es befindet sich in der gleichen Flucht wie das mehrphasige Gebäude der jüngeren Hauptbauphase.

Als wesentliche Neuentdeckung konnte 2011 festgestellt werden, dass die halbkreisförmig angeordneten Anomalien im direkten Anschluss an die Anten des Großbaus zeitgleich mit ihm angelegt wurden. Es handelt sich nach derzeitiger Interpretation um Gruben, möglicherweise für eine Pfostenkonstruktion, jedoch ohne tragende Funktion. Alle Gruben waren im Gegensatz zu den Hauspfosten viel flacher und amorpher, bzw. besaßen sie eine bohnenförmige Form, die den Anschein zweier dicht nebeneinander angelegter Gruben erweckte. Die Verfüllung war einheitlich lehmig bis humos. Beim Schlämmen der Grubeninhalte wurden zahlreiche, verkohlte pflanzliche Makroreste (s.u.) gefunden.

https://biblioteca-digitala.ro

Das Innere des Großbaus erwies sich wie in den Jahren zuvor als fundleer. Lediglich in den Pfostengruben oder Wandgräbchen traten Keramik sowie eine Glasperle und ein Bronzenadelfragment zu Tage.

Außerhalb des Großbaus konnte zunächst im Westen eine locker gestreute Scherbensetzung beobachtet und ausgegraben werden. Die Deponierung bereits fragmentierter Gefäße erfolgte in mehreren Lagen. Unmittelbar östlich des Gebäudes war bereits in den Vorjahren in Sektor D IV ein Teil eines ebenfalls aus mehreren Schichten bestehenden, aber viel dichter gesetzten Scherbenpflasters aufgedeckt worden. 2011 wurde der Sektor D IV erweitert. Das Scherbenpflaster konnte dabei sowohl nach Norden als auch Osten verfolgt werden. Im Norden grenzte die großflächige Scherbendeponierung an eine steinerne Rampe an, die aus größeren Flussteinen errichtet worden war und von Osten kommend auf den Großbau zuführt. Im Profil wurde deutlich, dass sich unterhalb der größeren Steine eine Lage kleiner, in den Lehm eingelassener Kiesel befindet und das Fundament der steinernen Rampe bildet. Die Scherbendeponierung wurde nach Schichten getrennt ausgegraben, verschiedene Warenarten konnten beobachtet werden.

Im Süden wurde als Kontrolle Sektor B IV über den Magnetogrammbefund hinaus erweitert. Bereits knapp unter dem Humus kam außerhalb des megaronartigen Großbaus ein Vorratsgefäß mit plastischer Verzierung in situ zu Tage. Es handelt sich um das erste fast vollständig deponierte Gefäß in Hügel 26.

38. Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita

Punct: Castelul Lázár

Cod sit: 84601.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 78/2011

Colectiv: Florin Gogâltan - responsabil, Vlad-Andrei Lăzărescu (IAIA Cluj), Demjén Andrea (M Gheorgheni), Nyárádi Zsolt (M Odorheiu Secuiesc), Gruia Fazecaş (MTC Oradea), Alexandra Găvan (UAIC Iaşi), Mihai-Ioan Ardelean, Raluca Burlacu-Timofte, Csergő Ákos, Elena Cristina Cordoş, Sebastian Danciu, Eva Reka-Orsolya, Ana Lucreţia Ignat, George Adrian Iordăchescu, Katócz Zoltán, Laczkó Nándor, Marian Adrian Lie, Paul-Ioan Petric, Portik Zsolt, Claudia Radu, Monica Răchişan, Mihaela Savu (studenţi UBB Cluj).

Castelul Lázár se află în mijlocul comunei Lăzarea, jud. Harghita, la poalele de sud ale dealului Szármány, pe malul drept al pârăului Csinód, la o altitudine de 759-769 m. Coordonatele GPS măsurate sunt: N: 46,44573°; E: 25,31526°.

În Castelul Lázár şi împrejurimile sale au fost întreprinse cercetări sistematice pe durata mai multor campanii arheologice. Cu toate că obiectivul a fost investigat între 1963-1977, în 1982 şi între 1999-2004, au fost publicate doar trei articole referitoare la aceste cercetări[1]. Informaţiilor conţinute în respectivele lucrări, li se adaugă rapoartele anuale de săpături care se păstrează în manuscris în Arhiva Muzeului Tarisznyás Márton. Din articolele publicate, a datelor cuprinse în manuscrise şi pe baza materialul ceramic aflat în depozitul de arheologie a Muzeului din Gheorgheni, ştim că sub Castelul Lázár şi în împrejurimile sale se află o aşezare din epoca migraţiilor. După prelucrarea şi interpretarea preliminară a materialului ceramic am propus reluarea cercetărilor arheologice în partea vestică a Castelului Lázár, zonă nederanjată de amenajările medievale târzii şi moderne[2]. Ridicarea topografică a săpăturii a fost executată de firma Geoservice SRL. din Gheorgheni[3].

În 1963 în jurul magaziei fostului „CAP" (astăzi curtea Asociaţiei Agricole „Bastion"), situată la vest de castel, cu ocazia lucrărilor de construcţii s-au distrus cinci morminte. După descrieri M 1, 2 şi 3 nu au putut fi datate, M 4 a fost atribuit „epocii migraţiei popoarelor", iar M 5 ar fi fost un mormânt de incineraţie slav. Între 1964-1966 cercetările au continuat în partea vestică, lângă magazia „CAP"-lui şi în zona portiţei vestice a Castelului. Conform jurnalului de şantier şi al registrelor de inventar, cel mai bogat material a fost recoltat în toamna anului 1967 în „sectorul G". După observaţiile din jurnal şi a materialul ceramic aflat în colecţiile Muzeului din Gheorgheni a fost săpată o locuinţă de suprafaţă aparţinând culturii Sântana de Mureş-Cerneahov.

Scopul cercetărilor din vara anului 2011 a fost acela de a verifica informaţiile din săpătura efectuată între 27-31 octombrie 1967 şi de a clarifica cronologia sitului din epoca migraţiilor şi a perioadei medievale timpurii. Pentru aceasta au fost deschise trei secţiuni: S 1: 5 x 5 m, S 2: 8 x 4 m şi S 3: 5 x 1,5 m.

În cadrul stratigrafiei generale a sitului ne confruntăm cu 4 niveluri de depunere. Au fost identificate o serie de contexte arheologice denumite în cadrul şantierului ca atare cu numere pornind de la 1 la infinit, în funcţie de situaţia concretă din teren. Astfel a fost identificată o locuinţă de suprafaţă denumită CXT 3 + CXT 15, ambele contexte aparţinând în realitate aceluiaşi complex, dar fiind identificate în două secţiuni diferite. Locuinţa are dimensiuni ce o apropie de o construcţie rectangulară, orientată pe direcţia SV-NE şi delimitată sub forma unei aglomerări de chirpici (în realitate părţi căzute ale pereţilor clădirii în interiorul complexului) de dimensiuni variabile dar cuprinse între 5 şi 15 cm. La colţul de NV al construcţiei, a fost surprinsă o groapă de par (CXT 1) ceea ce ne determină să credem că locuinţa avea stâlpi la colţuri (în număr de 4). Chirpiciul prezintă urme de nuiele cu o grosime de aproximativ 3 cm, acestea formând structura internă a peretelui. În interiorul complexului au fost identificate fragmente de chirpici provenind de la colţurile interioare ale locuinţei. Imediat sub dărâmătura pereţilor complexului a fost surprins nivelul de călcare delimitat pe baza fragmentelor ceramice descoperite, dar şi a celor metalice (Planşa 1, 2). Datarea în sec. III-IV p.Chr. este asigurată de câteva fragmente ceramice, respectiv o „ceaşcă" cu alveole la bază sau fragmente provenind de la vase de tip Krausengefasse. Nu au fost identificate fragmente ceramice din pastă fină cenuşie (lustruită), motiv pentru care deocamdată, încadrarea culturală a descoperirilor este încă neclară.

Pe baza descoperirilor putem spune că ne aflăm cu datarea în epoca imperială târzie, sau în epoca timpurie a migraţiilor, ceramica identificată trăgând datarea spre epoca romană. Situaţia de faţă transformă situl nostru într-unul foarte important pentru zona de nord-est a Transilvaniei întrucât se poate urmări, cel puţin la nivel teoretic o anumită continuitate de locuire a spaţiului avut în vedere. În momentul de faţă putem afirma cu certitudine că în cadrul sitului de la Lăzarea avem documentate două nivele de locuire clare, a căror datare este oarecum problematică în special în cazul primului nivel, respectiv cel mai timpuriu în lipsa vreunor elemente clare de datare.

Note:

1. Ş. Molnár, A.Zriny, M. Tarisznyás, I. Keresztes, D. Kovács, Însemnări pe marginea cercetărilor de la castelul feudal din Lăzarea, ActaMP 2, 1978, p. 105-116; L. Munteanu, Cercetări arheologice şi istorice efectuate la castelul Lăzare, Cercetări Arheologice 7, 1982, 245-273; Fl. Gogâltan, Zs. Molnár, T. Emödi, L. Darvas, Cercetările arheologice de la Lăzarea, jud. Harghita – 1999, Ephemeris Napocensis 11, 2001 (2003), p. 301-329.

2. A. Demjen, V. Lăzărescu, Római császárkori és kora középkori leletek Gyergyószárhegyen. A régi ásatások újraértékelése, în Körösfői Zs. (ed.), Publicaţiile Muzeului Molnár István 3. Transilvania şi relaţiile ei în epoca migraţiilor timpurii,

https://biblioteca-digitala.ro

Székelykeresztúr, 2010/2011, p. 63-93.

3. Ridicarea topografică a fost finanţată de către Fundaţia Communitas şi de Fundaţia Pro Muzeum.

Abstract

The main purpose of the archaeological excavations performed at Lăzarea - "Castelul Lázár" in the summer of 2011 was that of attempting to archaeologically identify the trenches excavated previously (in 1967, a surface dwelling was discovered here and interpreted by the archaeologists as belonging to the Sântana de Mureş-Černjachov culture), in order to try and compose a more coherent map of this settlement. Another aim of this year's campaign was that of evaluating the stratigraphy as well as the relative chronology of the site. In order to offer answers to the above mentioned questions, three different trenches were excavated as follows: S 1: 5x5 m, S 2: 8x4m and S 3: 5x1,5 m.

From the point of view of the stratigraphy, we are dealing with four deposition levels. A surface dwelling of a quasi-rectangular shape oriented on a SW-NE axis was identified during the excavations. A post hole was observed on its NW corner, a fact that determines us to believe that the dwelling had originally four wooden posts at each of its corners thus offering stability to the building.

In which concerns the dating of this dwelling, based on the pottery found on the stepping layer of the building (a cup presenting alveolae on its base and fragments comming from a Krausengefässe type of storage vessel) we are dating the construction during the 3rd and the 4th centuries AD without being able, at the moment, to establish a more accurate chronological system. Regarding the cultural aspect of our discoveries we cannot say for sure that we are dealing with the Sântana de Mureş-Černjachov culture because clear elements typical for such a interpretation are still lacking at the moment.

39. Luncaviţa, com. Luncaviţa, jud. Tulcea

Punct: Cetăţuia

Cod sit: 160699.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 50/2011

Colectiv: Cristian Micu – responsabil; Florian Mihail (ICEM Tulcea), Mihai Florea, Constantin Haită, Adrian Bălăşescu, Valentin Radu, Sandu Gabriel Vasile (MNIR), Laurent Carozza, Albane Burens (UMR 5602 Geographie de l'Environnement, Toulouse, Franţa), Michel Maille (UMR 5608 TRACES-CRPPM)

Campania 2011 a fost organizată în două etape:

- Prima dintre acestea, desfăşurată în lunile iulie-august, a avut drept obiectiv prelucrarea unei părți a materialului arheologic descoperit în campaniile precedente;
- Cea de-a doua etapă s-a desfăşurat în perioada 2-29 septembrie şi a avut drept ca obiectiv continuarea cercetărilor din aşezarea-tell aflată în punctul Cetățuia și din zona aflată în imediata sa apropiere.

În cadrul primei etape din acest an s-a finalizat analiza întregului material ceramic din locuința L1, a continuat studiul materialului IMDA și a celui din silex. Eșantionul studiat a fost desenat în întregime. Toate datele rezultate în urma analizei materialului arheologic au completat arhiva siturilor cercetate în microzona Luncaviţa aflată în ICEM Tulcea. În paralel, a fost completată diagrama stratigrafică a aşezării-tell din punctul Cetățuia și a fost amenajat spațiul de depozitare din baza arheologică a ICEM Tulcea.

Pentru campania din acest an membrii echipei de cercetare au stabilit două obiective majore: continuarea cercetărilor pe suprafața SI din aşezarea-tell, în sectoarele 4, 5, 10 și 11.

În sectorul 4 a fost finalizată cercetarea US 1871 – silt eterogen, puțin compact, cenușiu, asociat cu granule de chirpici arşi şi nearşi, mici fragmente de chirpici nearşi, oase de mamifere şi peşti, fragmente ceramice de mici dimensiuni (unele rulate), produse de debitare din silex, fragmente de lemn ars.

În sectorul 5: a continuat cercetarea US 2060 – silt argilos, structură granulară, aspect omogen, brun-cenuşiu mediu, asociat cu fragmente ceramice de mici dimensiuni, puține oase de mamifere și de pești, granule de chirpici arși, fragmente unelte de piatră, un nucleu de silex. A fost interpretată ca o acumulare formată după distrugerea locuinței L8; a fost finalizată cercetarea US 2061 și US 2062 care reprezintă, în fapt, același tip de acumulare – silt argilos, eterogen, compact, alb-gălbui, ce acoperă distrugerea locuinței L8; a continuat cercetarea US 2063 – silt eterogen, compact, cărămiziu, asociat cu fragmente ceramice, pietre și o greutate de lut. În stadiul actual al cercetărilor este interpretată ca parte a distrugerii locuinței L8; a continuat cercetarea US 2064 – silt eterogen, puțin compact, brun mediu, asociat cu fragmente de chirpici arși, numeroase fragmente ceramice cu dimensiuni foarte mici, mici și medii, numeroase oase de mamifere, oase de pești, fragmente piese de silex. În stadiul actual al cercetărilor este interpretată ca o nivelare realizată în vederea amenajării L9; a început cercetarea US 2065 – silt argilos, neomogen, puțin compact, brun mediu, asociat cu numeroase fragmente ceramice de mici dimensiuni, fragmente mici și medii de chirpici arși, pietre, produse de debitare din silex. A fost interpretată ca o locuire plasată lângă limita de est a locuinței L8.

În sectorul 10: a fost finalizată US 2155 – silt eterogen, puțin compact, brun mediu, asociat cu numeroase resturi menajere; a fost finalizată cercetarea US 2168 – silt, eterogen, compact, cenușiu, asociat cu puține fragmente ceramice, oase de mamifere și pietre.

În sectorul 11: a continuat cercetarea US 2254 – silt eterogen, compact, brun mediu, asociat cu puțin material arheologic. În stadiul actual al cercetărilor este interpretat ca o locuire posterioară distrugerii locuinței L8; a fost finalizată cercetarea US 2256 – silt eterogen, puțin compact, brun mediu, asociat cu numeroase fragmente ceramice de dimensiuni mici și medii, oase de mamifere și pești, mici fragmente de chirpici, fragmente unelte piatră șlefuită și silex, o piesă din cupru. A fost interpretată ca o acumulare specifică zonelor menajere, formată după distrugerea locuinței L8, în imediata apropiere a vetrei C43; a început cercetarea US 2257 – fragmente de chirpici incendiați (dimensiuni medii), aflate în imediata apropiere a locuinței L8. În stadiul actual al cercetărilor este interpretată ca o distrugere contemporană cu distrugerea locuinței L8.

În timpul cercetării sectoarelor mai sus menționate fost completată și baza de date a descoperirilor din acest an, prezentă, în format electronic, în anexa acestui raport.

Realizarea unor sondaje, cu ajutorul unei carotiere, în zona mlăștinoasă din imediata apropiere a aşezării-tell.

Cercetarea din acest an a avut ca obiectiv prelevarea unor eșantioane destinate unor studii de paleomediu. A fost utilizată o carotieră ce poate colecta eșantioane de sol până la o adâncime de 10 m. Pentru o mai bună organizare a activității noastre, am preferat prelevarea unor eșantioane succesive, pe fiecare metru forat. Primele observații realizate în teren indică prezența materialului arheologic la o adâncime de aproximativ 5 m. În final trebuie amintit că cercetările de acest tip vor fi extinse la nivelul întregii văi formate de pârâul Luncavița și în lunca Dunării, pe segmental corespunzător comunei Luncavița, pentru o mai bună cunoaștere a condițiilor de mediu în care au evoluat comunitățile neo-eneolitice.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

The 2011 campaign was organized in two stages:

First of them, developed between july-august, had as objective working the archaeological material discovered during previos researches;

Second stage developed between 2-29 september had as objective to continue the research from the tell-settlement situated in the point Cetățuia and from the nearby area.

40. Mălăieştii de Jos, com. Dumbrăveşti, jud. Prahova

Punct: La Mornel

Cod sit: 131498.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 68/2011

Colectiv: Alin Frînculeasa - responsabil, Octav Negrea, Bianca Preda, Claudia Dumitrescu (MJIA Prahova), Radian Andreescu - consultant științific (MNIR), Tiberiu Nica

Situl se află amplasat pe terasa de pe partea dreaptă (vestică) a râului Vărbilău, afluent al Teleajenului, la limita de nord a localităţii Mălăieştii de Jos.

Obiectivele principale ale campaniei 2011 au fost următoarele: finalizarea cercetării sectoarelor 13C și 15; cercetări de suprafaţă în zona localităţii Dumbrăveşti pentru identificarea altor situri arheologice.

Am continuat cercetările în sectorul 13C, dar şi 15, toate nefinalizate în campania precedentă. Descoperiri arheologice: a fost cercetată şi finalizată locuinţa 6, mai multe gropi menajere, zona exterioară locuinţei 6, o zonă menajeră aflată sub locuinţa respectivă.

Locuinţa 6 a fost descoperită în St. 15, parţial 13C. Acoperă cea mai mare parte a acestui sector, era puternic incendiată. Anul acesta a fost dezvelită şi cercetată integral, fiind locuinţa cea mai bine conservată de până acum din acest sit. În locuinţă, sub dărâmături au fost descoperite până în prezent aproximativ 20 de vase întregibile, statuete antropomorfe din lut, un vas zoomorf cu capac, un askos, un phallus, două greutăţi de lut pentru război de ţesut, alte fragmente ceramice, unelte din silex şi piatră, foarte multe pietre de râu, de dimensiuni variabile. Locuinţa avea dimensiuni de aproximativ 6 x 4 m, era orientată NV-SE. Avea podea din lut bătătorit, gropi de par, o vatră rectangulară cu pereţii verticali, cu mai multe faze de refacere. Vatra era puternic deranjată de o groapă recentă. Mai multe complexe de tip adâncit tăiau locuinţa. De asemenea, colţul de nord-vest al locuinţei 5 suprapunea parţial distrugerea locuinţei 6.

Cercetarea nivelului aflat sub locuinţa 6, gros de aproximativ 0,5 m, de culoare verzuie sau gălbuie, a dus la descoperirea a numeroase materiale arheologice constând în ceramică, statuete antropomorfe, o pintaderă, numeroase unelte din silex şi piatră.

În St. 13C am realizat un sondaj stratigrafic ce a coborât până în stratul natural al terasei. Am observat o intensă activitate de amenajare a marginii de est a terasei ce în prezent are o pantă spre est. Au fost realizate trei trepte pentru a avea suprafeţe plane în vederea construirii locuinţelor. Săpătura treptelor se opreşte imediat deasupra nivelului natural de pietriş.

Bibliografie:

Andreescu Radian, Frînculeasa Alin, Paveleţ Eugen, Nica Tiberiu, Torcică Ion, 2006, Consideraţii preliminare asupra aşezării eneolitice de la Mălăieştii de Jos (Jud. Prahova), Mousaios, Buletinul Ştiinţific al Muzeului Judeţean Buzău 11, p. 9-33.

Frînculeasa, Alin, 2006, Fragmente ceramice decorate antropomorf descoperite în aşezarea eneolitică de la Mălăieştii de Jos-Judeţul Prahova, Argesis. Studii şi comunicări 15, p. 31-40.

Frânculeasa Alin, Niţă Loredana, 2007, Le matériel lithique taillé de l'établissement énéolithique de Mălăieştii de Jos, département de Prahova. Quelques données préliminaires sur les découvertes des campagnes 2002-2005, Annales d'Universite Valahia Târgovişte, section d'Archéologie et d'Histoire 8-9, 2006-2007, Valahia University Press, Târgovişte, p. 139-148.

Frînculeasa Alin, 2009, Descoperiri arheobotanice în aşezarea eneolitică de la Mălăieştii de Jos (jud. Prahova), Buletinul Muzeului Judeţean Teleorman, Seria Arheologie, 1, p. 93-97.

Abstract:

In 2011 we completed the research of dwelling 6, which is located on the eastern edge of the terrace, in an area where it had a slope of about 20 °. For this dwelling's construction the land was arranged by cutting a step (slope terracing). Dwelling 6, that ended in a fire, had a rich inventory consisting of ceramics, zoomorphic and anthropomorphic plastic, tools. We note the presence of a zoomorphic vessel with lid, an askos, a clay phalus. Under the house it was identified an archaeological deposit 0.5 m thick, very rich in archaeological material from household waste most likely abandoned.

41. Măxineni, com. Măxineni, jud. Brăila

Punct: Mănăstire

Cod sit: 43572.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 14/2011

Colectiv: Ionel Cândea – responsabil, Costin Croitoru – responsabil sector (M Brăila)

Pentru campania de cercetări arheologice din anul 2011 ne-am propus următoarele obiective: identificarea urmelor de locuire medievală târzie, adică a unor indicii materiale privind vechea vatră a satului Măxineni; identificarea limitelor necropolei şi stabilirea raportului cronologic dintre aceasta şi mănăstire; verificarea existenţei unor eventuale vestigii mai vechi decât viaţa mănăstirească (1636/1637) sub nivelul de călcare din curtea mare.

Pentru îndeplinirea obiectivelor am deschis o secțiune (20 x 2 metri) la aproximativ 50 de metri sud de biserica veche și 20 de metri de beciul stăreției, paralel cu secțiunile campaniei precedente (2010). În cuprinsul acesteia am surprins prezența unor materiale arheologice (mai ales fragmente ceramice și din fier) rulate, caracteristice secolelor XVII-XVIII, foarte mult moloz, dar și câteva complexe. Este vorba, în primul rând, despre descoperirea a 10 morminte de inhumație, creștine, surprinse integral sau parțial în cadrul secțiunii, pentru dezvelirea celor din urmă fiind necesară practicarea unor casete laterale. Între acestea, trei (M_2, M_6 și M_{10}) aparțineau unor copii foarte mici, care adăugate celor identificate în campania precedentă sugerează anumite aspecte privind mortalitatea infantilă, dar și înhumările practicate în necropola din imediata apropiere a mănăstirii.

În ceea ce privește inventarul funerar, notăm prezența, aproape unanimă, a câte unei monede (aflată în diverse stadii de conservare, uneori irecuperabilă), de obicei perforată, plasată în palma defunctului. Alte câteva piese vestimentare sau de podoabă (cercei, mărgele, paiete, aplice), constituie mai curând rarități în cadrul inventarului. Defuncții erau depuși în sicrie lucrate din scânduri, uneori

https://biblioteca-digitala.ro

păstrându-se încă urme ale acestora, împreună cu fragmentele unor piroane.

Alt complex identificat în secțiunea practicată a fost un cuptor construit din cărămidă. Acesta, ceva mai mic, reprezintă o anexă a celui identificat în campania precedentă, de care este, de altfel, legat printr-un mic zid din cărămidă. Ne aflăm așadar în zona unei anexe, foarte probabil sezonieră, plasată în vecinătatea extremității sudice a curții mari.

În fine, un alt complex descoperit este o porțiune din zidul de incintă al curții mari. Îl amintim aici nu pentru că prezența lui ar modifica cu ceva informațiile cunoscute – traseul acestuia a fost reconstituit deja de cercetările arheologice mai vechi – ci pentru că am reușit să surprindem, parțial, una dintre ieșiri, oricum prima cunoscută de pe latura sudică, plasată aproximativ la mijlocul acestei laturi. Exact pe mijlocul secțiunii noastre zidul este întrerupt și, lărgindu-se, formează un stâlp pătrat cu latura de 0,90 metri. Nu cunoaștem încă dimensiunile acestei căi de acces, ori elemente legate de o eventuală amenajare a ei; acestea urmează a fi verificate în campania din anul viitor.

Din punct de vedere tehnic, s-a efectuat o singură secțiune dar care a necesitat deschiderea unor casete laterale pentru dezvelirea complexelor funerare, în total aproximativ 50 mp cercetaţi. Am folosit pe lângă săpătura manuală şi tehnicile moderne ale cercetărilor de tip survey. Materialele arheologice recoltate, se află încă în stadiul de prelucrare și studiu în laboratoarele de specialitate din cadrul Muzeului Brăilei și la Institutul de Antropologie din Iași.

Datele obţinute în campania arheologică a acestui an, alături de cele ale campaniilor viitoare și de cele cunoscute până în momentul de faţă, vor ajuta la întocmirea unui istoric al cercetărilor menit să sprijine proiectul de restaurare a stăreţiei cu beciul domnesc, amenajarea curţii şi a zidurilor de incintă ale mănăstirii Măxineni. În acest sens, demn de menționat este și faptul că, și pe baza vechilor cercetări arheologice din Biserică și imediata ei vecinătate aceasta a fost restaurată, actualmente fiind la stadiul de aplicare a picturii.

Bibliografie:

Ionel Cândea, Costin Croitoru, Cercetările arheologice de la Măxineni (jud. Brăila). Campania 2009, Istros 15, 2009, pp. 359-384.

Idem, O construcţie rectangulară, cu baza de piatră, descoperită la Măxineni, judeţul Brăila, Analele Brăilei 10, 2010, pp. 397-402.

Idem, Résultats préliminaires des fouilles archéologiques systématiques de Măxineni (dép. de Brăila), le lieu dit «Monastère». Campagne 2010, Istros 17, 2011, pp. 81-92.

Abstract:

Starting from the previous campaign results, the 2011 archaeological researches were placed close to the ruins of the Măxineni monastery. They had as a general objective to identify the proofs of late medieval living, i.e. of material evidence regarding the old hearth of the village of Măxineni, and to establish the limits of modern necropolis.

Our only section was placed parallel with the one made in 2010. As we expected to a few complexes were identified. First of all it is about a kiln made of bricks, connected with the one previous founded. Secondly we identified 10 inhumation graves, a few of them belonging to children. In the same section appears a fragment of the south courtyard wall. In the middle of our section this wall was interrupted, and formed a pile. Obviously we discovered an access point, the first one known in this area of the wall.

The informations from this archaeological campaign together with the previous ones will support the historical study from the restoration project, as old sections did for the medieval Monastery which is today restored.

42. Medieşu Aurit, com. Medieșu Aurit, jud. Satu Mare

Punct: Şuculeu

Cod sit: 138093.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 59/2011

Colectiv: Robert Gindele - responsabil (MJ Satu Mare), Eugen Silviu Teodor (MNIR), Ioana Marchiş (UBBCluj), Ovidiu Onac (Liceul “Ioan Slavici” Satu Mare)

Săpăturile arheologice de la Medieşu Aurit - Şuculeu din anul 2011 au avut ca scop principal verificarea datelor obţinute din măsurătorile geomagnetice din anii anteriori. Pe parcursul acestor măsurători au fost identificate, pe o suprafaţă de 18 hectare, peste 200 de semnale, care indicau sub arătură posibile cuptoare de ars ceramică.

Au fost verificate 4 astfel de semnale, deschizând două suprafeţe de 10 x 10 m. Pe botul terasei pârâului Racta, în SI, datorită eroziunii terenului arătura la -0,4 m atinge partea superioară ale cuptoarelor, grătarele fiind afectate. La 30 de metri de botul terasei în SII cuptoarele se conturează la adâncimea de 0,7 m, fiind mult mai bine conservate decât în suprafaţa precedentă.

Au fost surprinse două ateliere de producţie ceramică, compuse din două cuptoare de ars ceramică şi o groapă de deservire utilizată pentru ambele cuptoare. Cuptoarele au perete median de susţinere a grătarului, diametrul lor fiind între 1,7- 2,2 m. Au fost legate la groapa de deservire printr-un canal de foc cu lungimi între 1,2- 1,8 m. Într-un caz canalul are un perete median. Gropile de deservire au o formă ovală, fund neregulat 7,4 x 4,1 m respectiv 4,6 x, 2,6 cm. În faţa canalelor de foc se poate observa câte un prag pe care a fost aşezat focul.

Alături de atelierele de ars ceramică au fost descoperite gropi de provizii de formă tronconică şi cilindrică. Diametrele la conturare sunt de 1,1- 2,2 m, adâncimile între 1,2 şi 1,8 m.

Putem să afirmăm, că în urma săpăturilor arheologice din 2011 au fost verificate rezultatele măsurătorilor geomagnetice din anii anteriori. Presupusele semnale ale cuptoarelor de ars ceramică au fost confirmate prin săpături arheologice. În stadiul actual al cercetărilor, cu peste 200 de cuptoare de ars ceramică, situl de la Medieşul Aurit - Şuculeu este cel mai mare centru de producţie ceramică cunoscut din Barbaricum-ul Central European.

43. Mila 23, com. Maliuc, jud. Tulcea

Punct: Taraschina

Cod sit: 160298.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 115/2011

Colectiv: Cristian Micu – responsabil; Florian Mihail, Sorin Ailincăi (ICEM Tulcea), Mihai Florea, Constantin Haită, Adrian Bălăşescu, Valentin Radu (MNIR), Laurent Carozza, Albane Burens (UMR 5602 Geographie de l’Environnement, Toulouse, Franţa)

Primele informații referitoare la prezența unor materiale arheologice în punctul Taraschina, aflat pe teritoriul administrativ al comunei Maliuc, au fost înregistrate în cadrul ICEM Tulcea în anii 1990. Evaluările de teren realizate de această instituție după anul 2008 au pus în evidență prezența unor materiale eneolitice (cultura

https://biblioteca-digitala.ro

Gumelnița), elenistice (sec. IV a.Chr.; sec. II a.Chr.), romane (sec. II-V p.Chr.) și medievale (sec. XI).

Din 2010 cercetarile de la Taraschina sunt incluse în proiectul Delta du Danube ce beneficiază de finanţare din partea Ministerului Afacerilor Externe şi Europene din Franţa. În acest cadru, a fost constituită o echipă de cercetare ce reuneşte specialişti din ICEM Tulcea, MNIR Bucureşti, GeoEcoMar Bucureşti, UMR 5602 Geographie de l'Environnement, Toulouse, UMR 5608 TRACES-CRPPM), UMR 5140 Lattes şi Université Louis Pasteur Strasbourg.

Campania 2011 a fost organizată în două etape:

- Prima dintre acestea, desfăşurată în lunile iulie-august, a avut drept obiectiv prelucrarea materialului arheologic descoperit în timpul cercetărilor anterioare;

- Cea de-a doua etapă s-a desfăşurat în perioada 1-17 octombrie. În acest context au fost stabilite ca obiective majore continuarea cercetărilor din Zona 1 a sitului și realizarea unei serii de prelevări de sol în imediata apropiere a acestuia.

În cadrul primei etape din acest an s-a finalizat analiza materialului arheologic descoperit pe sit în timpul evaluărilor de teren anterioare. Am avut în vedere studiul tehnologic al ceramicii eneolitice, studiul lotului IMDA, lectura tehnologică a pieselor din silex, analiza datelor radiocarbon furnizate de laboratorul din Poznan (Polonia) și analiza loturilor faunistice (mamifere și pești). Au fost realizate desenele pieselor înregistrate, au fost completate diagrama stratigrafică și baza de date a sitului. Toată documentația rezultată a fost depusă în arhiva ICEM Tulcea. În paralel, a fost amenajat spațiul de depozitare din baza arheologică a ICEM Tulcea;

Pentru campania din acest an membrii echipei de cercetare au stabilit două obiective majore:

Continuarea cercetărilor din Zona 1. În acest context, a fost acordată o atenție deosebită următoarelor realități arheologice:

US 1123 – Silt argilos; structură granulară; aspect neomogen; brun; rădăcini actuale; structura sa a fost afectată cel puţin în zona de nord de o galerie de animale; asociat cu granule de chirpici arşi, fragmente bivalve, fragmente melci, puţine oase de mamifere, o cantitate redusă de fragmente ceramice de mici dimensiuni. În structura sa au fost identificate şi câteva fragmente ceramice posteneolitice (romane?) aflate chiar în ceea ce pare partea inferioară a gropii. Poate reprezenta umplutura unei gropi din ultimele etape de locuire individualizate în Zona 1;

US 1124 – Silt argilos; structură granulară; aspect neomogen; brun; rădăcini actuale; galerii de animale; asociat cu fragmente ceramice de mici dimensiuni, fragmente bivalve de diferite dimensiuni, puţine oase de mamifere şi peşti. Poate reprezenta umplutura unei gropi. Este dificil de spus dacă prin amenajarea sa a fost afectată structura unei gropi anterioare, aflată în imediata apropiere;

US 1125 – Silt argilos; structură granulară; eterogen; brun-închis. Afectat de galerii de animale. Asociat cu o cantitate redusă de fragmente ceramice, cochilii bivalve, oase de mamifere. A fost prelevat un eşantion de 12 l sediment pentru tamisare. Datorită structurii specifice a sedimentului nu putem spune că acesta este reprezentativ pentru complex. Este dificil de afirmat că reprezintă umplutura unei gropi amenajate în perioada eneolitică;

US 1130 – Silt omogen, compact, brun-deschis, asociat cu fragmente ceramice cu dimensiuni mici și mijlocii, fragmente milimetrice de chirpici arși, puține resturi faunistice;

US 1131 – Sol cu structură granulară; aspect neomogen; brun; rădăcini actuale. Este asociat cu foarte puţine fragmente ceramice de mici dimensiuni, câteva fragmente bivalve, foarte puţine oase de mamifere. Reprezintă probabil o bioturbaţie;

US 1163 – silt argilos, eterogen, puțin compact, brun-gălbui, asociat cu fragmente ceramice de mici dimensiuni, fragmente milimetrice de chirpici arși (mai numeroase în raport cu US 1130), puține resturi faunistice;

US 1179 – reprezintă umplutura unui șanț atribuit perioadei eneolitice, în care au fost individualizate patru faze de acumulare;

US 1184 – silt omogen, puțin compact, brun-deschis, asociat cu fragmente milimetrice de chirpici arși și puține oase de mamifere;

US 1186 – reprezintă umplutura unui șanț atribuit perioadei eneolitice în care au fost individualizate două etape de acumulare;

US 1187 – silt argilos, cimentat, omogen, foarte compact, fără incluziuni;

US 1190 – silt, omogen, compact, gălbui

Realizarea unor sondaje, cu ajutorul unei carotiere, în zonele din imediata apropiere a sitului.

Cercetarea din acest an a avut ca obiectiv prelevarea unor eșantioane destinate unor studii de paleomediu. A fost utilizată o carotieră ce poate colecta eșantioane de sol până la o adâncime de 10 m. Pentru o mai bună organizare a activității noastre, am preferat prelevarea unor eșantioane succesive, pe fiecare metru forat. Întregul material va fi analizat în laboratorul UMR 5602 Geographie de l'Environnement, Toulouse, UMR 5608 TRACES-CRPPM).

Abstract:

The 2011 campaign was organized in two stages:

First of them, developed in july-august, had as objective working the archaeological material discovered during previos researches;

Second stage developed between 1-17 october. In this context were established as major objectives to continue the researches in Area 1 and to prelevate soil near the archaeological site.

44. Mironeşti, com. Gostinu, jud. Giurgiu

Punct: Malu Roşu, Conacul lui Palade, Conacul Mironescu

Cod sit: 103390.01, 103390.04

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 93/2011

Colectiv: Cristian Schuster – responsabil (IAB), Traian Popa (MJTA Giurgiu), Marin Panait (FIB)

Amplasat pe un promontoriu al terasei din dreapta Argeşului (altitudine = 87,20 m), situl de la Malu Roşu este flancat la N de acest râu, la S de o vale care îl separă de drumul judeţean, la E (spre satul Teiuş) de o vale puţin adâncă, iar la V de o altă vale mult mai pronunţată, delimitându-l de arealul Conacul lui Palade. Starea de conservare a sitului este, în general medie, existând însă un proces continuu de eroziune, mai ales în partea nordică, spre râul Argeş. Iniţiate în 1989, cercetările arheologice au fost reluate în 2002 şi continuate până în prezent.

Investigaţiile arheologice din 2011, finanţate integral de MJTA Giurgiu, s-au derulat în perioada 16 august – 4 septembrie, însemnând, în acelaşi timp, şi finalizarea cercetărilor din această zonă. Săpăturile arheologice de la Malu Roşu s-au circumscris unei suprafeţe de aproximativ 100 mp, constituită din cinci secţiuni şi două casete: S31 (6 x 2 m), S32 (10 x 2 m), S33 (10 x 2 m), S34 (8 x 2 m), S35 (8 x 2 m), S36 (6 x 2 m), C9 (2 x 1 m), practicată la S31 şi C10, la S32. Acestora li se adaugă continuarea cercetărilor în secţiunile S1 şi S2 din 2002, de la adâncimea de -1,2 m până la 2,5 m. Materialul arheologic, în special cel ceramic, care este predominant, se circumscrie, în mare parte, manifestărilor culturale Cernavodă I, Cernavodă III şi Cernavodă II (mai puţin reprezentată,

https://biblioteca-digitala.ro

în comparaţie cu primele două). Materialul ceramic aferent culturilor Cernavodă I, Cernavodă III, fragmentar în totalitate, cuprinde în inventarul său diverse tipuri de buze de vase, de torţi (tubulare de tip „troian", late etc.), supraînălţate sau amplasate în zona mediană a vaselor, precum şi fundurile plate în majoritatea cazurilor. Toate acestea ne sugerează prezenţa unor tipuri şi forme diverse de vase: ceşti, căni, străchini cu profil în formă de „S" sau cu marginea lată, borcane cu umăr retras, oale globulare etc. Pasta, de culoare variată (roşiatică, castanie şi cenuşie), are în compoziţie nisip, pietricele, cochilii de scoici pisate sau materii vegetale, care-i dau un aspect poros. În privinţa decorului, acesta cuprinde brâuri în relief crestate sau alveolate (deseori combinate), linii simple, inegale ca lungime, dispuse în partea mediană a vaselor. Mai relevăm, de asemenea, prezenţa unor unelte de silex (lame, burine, aşchii ş.a.), cât şi a unui bogat material osteologic, aparţinând, în cea mai mare parte, animalelor de talie mică şi mijlocie. Mult mai slab reprezentate, prin analogie cu campaniile arheologice precedente, sunt culturile Glina, Radovanu, ca să nu mai vorbim de cultura Basarabi din Hallstatt-ul Mijlociu, căreia îi aparţin doar câteva fragmente ceramice atipice. O situaţie cu totul aparte, inedită pentru Malu Roşu, o reprezintă descoperirea (în S1, între carourile 3-4) unui cuptor de gospodărie, distrus aproape în totalitate. Vatra cuptorului (cu dimensiuni de 1 x 1 m), de formă rectangulară, a fost amplasată pe un pat de pietre, iar sub ea se află un strat de lut ars, gros de circa 0,15 m. Inventarul cuptorului mai cuprinde bucăţi mari de lipitură arsă, un strat de cenuşă, amestecată cu cărbune, iar în apropiere au fost descoperite câteva fragmente de ceramică smălţuită, datată în perioada medievală târzie (sfârşitul secolului XVIII – începutul secolului XIX).

În cel de-al doilea punct, Conacul lui Palade, delimitat de celelalte două situri – Malu Roşu şi Conacul Mironescu – de două văi adânci („Valea Mierlei" şi respectiv „Valea Morii"), iar la N de râul Argeş, cercetările arheologice au continuat cu secţiunile S11 (8 x 2 m) şi S12 (8 x 2 m). Cele două secţiuni au fost trasate în partea sud-estică a sitului, lângă cea mai sudică clădire care a aparţinut fostului CAP. În cele două secţiuni cercetate la Conacul lui Palade, au fost descoperite vestigii (predominantă rămâne ceramica) aparţinând culturilor Glina, Hallstatt-ului Timpuriu şi Mijlociu (cultura Basarabi), Latène-ului şi Dridu. Prima, cultura Glina, este reprezentată de numeroase fragmente ceramice cu decor alveolat specific, o fusaiolă tronconică fragmentară şi câteva unelte din silex (lame, aşchii etc.). Tot culturii Glina îi aparţine o seceră din piatră (dimensiuni: lungimea = 0,163 m; lăţimea = 0,04 m; grosimea = 0,013 m), descoperită în S11, caroul 2, între adâncimile de - 0,4 – 0,6 m. Celelalte culturi, menţionate mai sus, sunt reprezentate doar de câteva fragmente ceramice, majoritatea fiind atipice. În fine, ultimul obiectiv propus investigaţiilor noastre a fost arealul Conacul Mironescu, punct aflat la nord de Căminul de bătrâni şi despărţit, în partea estică, de Conacul lui Palade de „Valea Morii". Începute în anul 2010, cercetările arheologice din acest punct au continuat cu alte două secţiuni: S3 (6 x 2 m) şi S4 (6 x 4 m).

În cele două secţiuni au fost descoperite urme care aparţin culturilor Cernavodă III (doar câteva fragmente ceramice), Glina, Tei, Basarabi şi Latène. Culturii Glina îi aparţin, pe lângă numărul mare de fragmente ceramice (buze, torţi, funduri de vase), cu decorul specific („găuri-butoni"), două vase miniaturale, descoperite în S3, între adâncimile de - 0,6 – 0,8 m. Cele două vase miniaturale, modelate dintr-o pastă de slabă calitate, sunt prevăzute, în partea dreaptă, cu câte o apucătoare, având, după toate probabilităţile, un caracter cultic. Culturii Tei îi aparţine un vas (descoperit în S4, caroul 3, între adâncimile de - 0,6 – 0,8 m), recuperat fragmentar (cu posibilităţi de restaurare integrală), modelat cu mâna, dintr-o pastă de bună calitate, de culoare cenuşie. Vasul, de formă globulară, este prevăzut cu un picior, decorat, în partea terminală, cu o bandă formată din trei linii incizate, deasupra căreia sunt poziţionate patru triunghiuri haşurate, de dimensiuni egale şi cu vârfurile orientate în sus. În partea superioară, spre buză, decorul vasului este completat cu o altă bandă (formată din nouă linii incizate), deasupra căreia se află, de asemenea, triunghiuri haşurate, dar de dimensiuni inegale. Tot culturii Tei îi aparţin două ceşti, recuperate fragmentar (în proporţie de 50%), modelate dintr-o pastă de bună calitate, de culoare cenuşie şi, respectiv, neagră (descoperite în S4, caroul 2, între adâncimile de - 0,6 – 0,8 m). În fine, descoperirile aferente culturii Tei, sunt completate cu numeroase buze şi funduri de vase (în special ceşti), torţi decorate cu motivul triunghiului ş.a. Materialul arheologic aferent Hallstatt-ului (mai exact culturii Basarabi) este format din ceramică, chirpici, unelte de silex, resturi osteologice ş.a. Cea mai reprezentativă rămâne însă ceramica, chiar dacă posibilităţile de reîntregire a unor vase sunt limitate. Relevante pentru inventarul ceramic rămân diferitele tipuri de torţi (tubulare, late etc.), buzele cu diferite tipuri de decor (alveolat, canelat, geometric etc.), cărora li se adaugă fundurile şi apucătorile de vase. Toate acestea ne sugerează o mare varietate de tipuri şi forme de vase: căni, castroane, oale, farfurii, platouri, fructiere, ceşti etc. Pasta, care cuprinde mai multe categorii (grosieră, semigrosieră, semifină şi fină), este de culoare castanie, cenuşie şi neagră, având în compoziţie lut fin (o parte), pietricele şi fire subţiri de pleavă. Decorul, specific culturii Basarabi, se caracterizează printr-o mare varietate: brâuri alveolate în relief (uneori asociate cu brâurile crestate), motivul geometric (romburi şi triunghiuri), motivul spiralei, sub forma unor „S"-uri ş.a. Cât priveşte Latène-ul, acesta este reprezentat de câteva fragmente ceramice cu decor alveolat, iar cultura Dridu de ceramica cu decor vălurat. O situaţie mai specială o reprezintă descoperirea unui cuptor de gospodărie, la circa 50 m nord de Conacul Mironescu, spre râul Argeş (la circa 60 m), în apropierea punctului În Vale, cercetat în campaniile precedente. Cuptorul, care aparţine purtătorilor culturii Sântana de Mureş, a ieşit la iveală în urma unor alunecări de teren (am fost sesizaţi de un localnic, care distrusese o parte din el). Amplasat direct pe pământ, cuptorul avea o cameră de ardere (se pare că avea o dublă funcţionalitate: prepararea hranei şi arderea vaselor ceramice), de formă rectangulară (dimensiuni: 0,47 x 0,56 m), din care se mai păstrează, în proporţie de 60-70%, pereţii verticali. Cât priveşte cupola, prăbuşită în interiorul cuptorului, aceasta a fost tot de formă rectangulară, fiind construită din chirpici, pe care se află impregnate urme de pari şi roci de râu friabile (gresii). Vatra cuptorului a fost amplasată pe un pat de pietre, la care se adaugă gresiile şi fragmentele de ceramică. În camera de ardere a cuptorului au fost descoperite cinci vase-borcan (patru dintre ele au fost reîntregite), confecţionate din pastă semigrosieră, de culoare cărămizie şi având dimensiuni relativ mici. Tot în camera de ardere a fost descoperit un maxilar, care, după toate probabilităţile, a aparţinut unui cerb. În sfârşit, la circa doi metri distanţă de cuptor au fost descoperite mai multe fragmente de ceramică Glina, între care s-a găsit şi o dăltiţă din cupru (lungimea = 0,107 m; lăţimea = 0,013 m; grosimea = 0,07 m) şi câteva silexuri (lame, lamele, aşchii şi nuclee), de culoare neagră şi cafenie.

Bibliografie:

C. Schuster, T. Popa, Mironeşti. I. Locuri, cercetări arheologice, monumente şi personaje istorice, Bibliotheca Musei Giurgiuvensis 3, Giurgiu, 2008.

C. Schuster, T. Popa, Contribuţie la repertoriul arheologic al judeţului Giurgiu. II. Cultura Glina, Buletinul Muzeului „Teohari Antonescu" 14/11 (2008), 2009, p. 83-89.

C. Schuster, Cu privire la Eneoliticul Final de pe cursul inferior al Argeşului, Buridava 7 (2009), 2010, p. 30-33.

C. Schuster, T. Popa, Fingerprints of the Past in the Giurgiu County. The Bronze Age, Bibliotheca Musei Giurgiuvensis 5, Giurgiu, 2010.

https://biblioteca-digitala.ro

C. Schuster, T. Popa, M. Panait, Mironeşti, com. Gostinari, jud. Giurgiu, Punct: Malu Roşu, Conacul lui Palade, Conacul Mironescu, CCA 2011, p. 83-84.

45. Murighiol. com. Murighiol, jud.Tulcea [Halmyris]

Punct: La Cetate

Cod sit: 160920.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 114/2011

Colectiv: Mihail Zahariade – responsabil (IAB), Florin Topoleanu, George Nuțu (ICEM Tulcea), Cristian Olariu, Lucian Mureșan, Ioana Crețulescu (FIB), George Bounegru

Săpăturile din anul 2011 au avut ca scop:

- identificarea fizică, prin săpături sistematice a structurilor presupusului port al cetății, vizualizat prin interpretările fotogrammetrice mai vechi (1981, 1984) şi prin cercetări magnetometrice (2002). În acest scop, pe baza descoperirilor structurilor de ansamblu a porţii de nord-est precum şi a turnului no. 2, au fost extinse cercetările în exteriorul acestui areal în scopul identificării eventualelor căi de acces spre port şi Dunăre, al cărei curs se găsea în apropierea porţii de nord-est, care prin poziţia şi orientarea ei era destinată evident de a deservi traficul comercial local.

- Cercetarea turnului nr. XI aflat la sud de poarta de vest, în scopul cunoaşterii raportului său cu aceasta, a rolului său în structurile defensive de pe latura de vest a fortificaţiei şi obţinerii datelor tehnice despre tehnica de construcţie, formă, dimensiuni şi faze de construcţie şi ocupaţie. A fost deasemenea luată în calcul şi posibilitatea unei consolidări, în prima fază a zidăriei turnului dar şi a unei reconstituiri punctuale a unora din părți.

Strada (S_D) de acces spre Dunare.

Au fost deschise şase carouri S_1-S_6 cu dimensiunile de 3 x 2 m pe axul SV-NE, în exteriorul poternei şi a liniei celor două ziduri târzii, Z_A şi Z_B care o crează. În S_1 la – 8-10 cm, se constată existenţa unui strat de bolovăniş, cu o consistenţă mai evidentă în centrul caroului şi care conţine în structură pietre de dimensiuni mici şi mijlocii, fragmente de cărămidă mărunt sfărâmată şi pietriş în cantitate apreciabilă. Întreaga această masă este compactată, bine bătătorită şi apare aşezată pe un strat de pământ galben (lut) la rândul lui extrem de dur, aşa cum reiese din situaţia identificată în colţul de NV al caroului. Este de remarcat că pe alocuri, masa de piatră şi cărămidă este acoperită de un strat subţire de lut, posibil provenit de la un proces de tasare în timp prin care lutul a putut penetra spre suprafaţă.

Pe întreaga suprafaţă a S_1 a fost descoperită o cantitate apreciabilă de ceramică de uz comun (de bucătărie), fragmente de amfore de mare capacitate (atât părţi din recipientele respective cât şi mânere), greutăţi de plasă de pescuit, un număr considerabil de picioare de pahar din sticlă, zgură de fier, două proiectile de praştie şi oase animale fragmentare. În colţul de SV a fost descoperit un vas oală fragmentar, posibil semiîngropat, dacă nu cumva vasul a fost căzut, sau aruncat şi apoi tasat în pământ. În colţul de NV apare o formaţiune de 4 cărămizi regulat aşezate, în mijlocul unei cantităţi apreciabile de cărămizi şi ţigle sfărâmate.

În S_2 stratul de piatră, cărămidă şi pietriş coboară semnificativ către 0,15-0,20 m doar că pietrele din compoziţie apar ceva mai rarefiate, deşi stratul rămâne de o consistenţă remarcabilă. Aici au fost descoperite un număr considerabil de ţigle de acoperiş fragmentare împreună cu o cantitate semnificativă de resturi provenite de la prelucrarea fierului. În S_2 au fost deasemenea descoperite cantităţi semnificative de fragmente de ceramica sfărâmată, ceea ce o face atipică pentru identificare, sticlă provenită îndeosebi de la geamuri precum şi calupuri de lemn ars, aşa cum se întâmplă în colţul de SE al caroului.

S_3 conţine o cantitate de piatră şi cărămidă bine tasată dar nu prea compactă, continuitatea ei fiind serios afectată nu numai de procese naturale dar şi foarte probabil antropice într-o perioadă post antică. Caracterul descoperirilor în acest carou rămâne neschimbat faţă de cele din S_1 si S_2, cu multă ceramică de uz comun, sticlă şi lentile provenite de la prelucrarea fierului, foarte probabil deversate pe această suprafaţă. În S_3, piatra de pavaj atât de densă şi bine aşezată pe patul de galben din S_1 şi chiar S_2 este rară.

Suprafaţa caroului S_4 deschis în continuarea lui S_3, spre est, prezintă, imediat după înlăturarea vegetalului, la 0,02 – 0,03 m, un strat de pământ galben, bine compactat în amestec de bucăţi de piatră, cărămidă fărâmiţată şi pietriş. În colţul de NV al caroului iese în evidenţă o masă de arsură în cantităţi apreciabile.

Caroul S_5 are o suprafaţă ce prezintă un grad şi mai accentuat de înclinare către est. La -0,25 m a fost identificată o platformă distinctă de pământ galben în componenţă cu elemente complet diferite de structurile identificate în S_1-S_4. Această platformă, groasă de cca. 0,15 m aflată în mijlocul secţiunii s-a dovedit a fi resturile unui cuptor casnic de vatră, de formă rectangulară alungită cu lungimea de cca. 1.20 m şi lăţimea de cca. 0,80 m. El este alcătuit dintr-un cadru de pietre şi cărămizi. Spre sud de cuptor, lângă latura de S a caroului se găseşte o vatră deasemenea rectangulară alungită, marcată de pietre plate şi cărămizi, ceea ce asigură o suprafaţă plată probabil pentru activităţi menajere (vatră+cuptor). Sub această vatră la cca. 0,38-0,40 m se afla aşezată pe un strat de pământ negru, compactat în care au fost descoperite fragmente ceramice de mici dimensiuni în cantitate apreciabilă, fragmente de amfore şi de ceramică de lux specifică secolului 6, un număr mare de lupe de fier provenite de la prelucrarea acestui metal şi numeroase fragmente din vase de sticlă. Acest pământ negru pare mai degrabă nisip amestecat cu mal de Dunăre bine tasat, cu o consistenţă extrem de mare şi de dură, ceea ce înseamnă că s-a circulat mult pe suprafaţa lui. Eventualul strat de piatră şi cărămidă compactate la care ne-am fi aşteptat nu apare vizibil în profil dovada că acest strat este pământ aluvionar iar amenajarea anterioară în acest loc nemaifiind reparată a putut fi înlăturată ulterior. Nămolul depus, compactat ca nivel de călcare, depus ca urmare a unei inundaţii a Dunării a putut fi utilizat în aceste condiţii ca nivel de călcare.

Caroul S_6 nu conţine amenajări de piatră şi cărămidă sau pământ galben compact ci prezintă o succesiune de straturi care sugerează intervenţii antropice puse în evidenţă atât de profilul descris mai jos, cât şi de descoperirile în cantitate apreciabilă de fragmente de vase de sticlă şi sporadic lupe provenite de la prelucrarea fierului..

Secvenţa stratigrafică în acest carou, citită pe profilul peretelui de sud, cel mai bine păstrat, este următoarea:

- Vegetal modern, gros de 0,03-0,08 m.

- 0,10 m o linie aproximativ orizontală de galben bine bătătorit, fără ingrediente naturale sau arheologice; se constată totuşi unele intruziuni de cărămidă pisată, ţigle şi pigmentaţie de cărămidă în amestec cu pământ negru, lutos, dur, aflat deasupra stratului de galben. Un fragment de lemn ars se observă în colţul de SV

- 0,20 m, sub linia de galben, care nu este continuă, se găseşte o lentilă de lut galben, extrem de dur cu ingrediente fine de cărămidă pisată şi pietriş.

- 0,50 m, în pământul negru lutos se găsesc fragmente de

https://biblioteca-digitala.ro

cărămidă, ţiglă şi ceramică, precum şi o lentilă de lut lungă de 0,50 m. Ea pare să facă corp comun cu un alt strat la -0,60 m, relevat printr-o lentilă de lut compact, lungă de 0,80 m dar care pare sa aibă ramificaţii care fac contact cu cea de la adâncimea de 0,50 m, descrisă mai sus. Un bloc de piatră, de dimensiuni mijlocii, se găseşte inserat acestei lentile de lut.

La - 0,70 m, în colţul de SV al caroului apare o groapă de formă rectangulară, lată de 0,60 m şi adâncă de 0,50 m care porneşte de la cca. -0,20 m de vegetal şi care conţine multe resturi de cărămidă fin zdrobită şi pietriş

Câteva concluzii preliminare:

- Cele şase carouri cercetate în sectorul Poarta de Nord-Est au relevat prezenţa unei străzi (S_P) care pornea de la incinta cu poternă spre Dunăre în configuraţia cursului existent la acea dată;

- Strada, a cărei structură consta din o amenajare din bolovăniş în amestec cu fragmente de cărămidă şi ţigle şi pietriş, toate bine compactate pe o bază de strat de lut, se îndrepta pe direcţia ENE spre Dunăre într-o pantă calculată de la peretele de vest al S_1 până la peretele de est al S_6 descendentă de ca. 0,40 m;

- Strada avea ca punct de pornire ultima treaptă exterioară a poternei şi platforma identificată în anul 1998 construită pe acelaşi aliniament cu latura de N a poternei şi la 0,50 m distanţă de zidul fazei IV a porţii de NE.

- În termeni de cronologie relativă, fragmentul de stradă cercetat este contemporan cu funcţionarea poternei şi a incintei dintre T_A si T_B iar în termeni de cronologie absolută în a doua jumătate a secolului 6.

- Elementele de datare pentru această perioadă sunt deocamdată fragmentele de vase de bucătărie şi amfore cu circulaţie spre mijlocul şi a doua jumătate a secolului 6. Lotul semnificativ de monede care urmează să fie restaurate în laboratorul Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan" deşi aparent întinsă pe o perioadă de trei secole (IV-VI), pare tipologic să indice aceeaşi perioadă.

- Cantitatea mare de obiecte de diferite categorii găsite în perimetrul cercetat indică o circulaţie intensă a arealului străzii.

Principala categorie de descoperiri o constituie ceramica aflată în stare fragmentară. Ea provine de la vase de uz comun de bucătărie sau utilizare în viaţa de toate zilele, amfore, fragmente de opaiţe, fragmente de vase de sticlă de diferite mărimi, resturi de la prelucrarea fierului, fragmente de obiecte de bronz, fier, plumb, un zar (astragalus). Obiectele se află în curs de restaurare şi urmează să intre in colecţia Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, conform prevederilor protocolului de colaborare.

În campania din 2012 perimetrul investigat va fi extins spre nord şi sud în scopul identificării întregului areal de acces către Dunăre (port) şi a fazelor de funcţionare ale acestei căi de legătură.

Perioada de cercetare este programată a mai dura trei ani, timp în care, în paralel cu restaurarea parţială a porţii de nord-est, întreaga suprafaţă descoperită a străzii va fi consolidată şi tratată ca un obiectiv de patrimoniu în sine, protejată prin îngrădire pentru protecţia în faţa accesului abuziv al turiştilor.

Abstract:

The 2011 campaign, carried out in the area of the north-eastern gate prompted, as a preliminary investigation and first step in identifying the ways of access to the harbor district of the Halmyris fortress, the research of six square surfaces. There have been traced and researched six square areas (S_1-S_6) perpendicular on the fourth (last) stage of the defense wall (Z_A-Z_B). The uncovered area yielded the existence of a street, with a slight slope (10°) towards the Danube, indicating that the access from the fortress to the river was maintained even in a later period. The street is laid down which was bonded to the lowest stair of the previously (1998) outlined outer stairways of the postern.

Sector Turnul 11.

Cristian Olariu, studenţi FIB

În cursul campaniei din 2011 (15.07 – 21.08. 2011), cercetarea s-a concentrat pe identificarea zidului exterior al turnului nr. 11. Pentru realizarea acestui obiectiv, secţiunea S1, deschisă în 2009[1], a fost prelungită spre vest cu 14 metri. S-a convenit ca săpătura să fie realizată în trepte pentru a surprinde eventualele niveluri de locuire din interiorul turnului. Întreaga secţiune (inclusiv partea cercetată anterior) a fost împărţită în carouri a câte 2 m, de la est la vest.

După efectuarea curăţeniei şi îndepărtarea stratului vegetal din noile carouri deschise, s-a trecut la curăţarea atentă a podelei din carourile 3-4 (ultimul nivel de călcare din interiorul turnului, descoperit în cursul campaniei din 2009[2]). În caroul 4, la -54 cm, a fost descoperită o podea din lut cenuşiu bine tasat, care se leagă de zidul de incintă. La diferite adâncimi au fost descoperite mai multe obiecte mărunte: la – 0,27 m, un lacrimarium păstrat fragmentar, iar la –0,56 m un fragment de pahar. În caroul 5, spre vest, la -0,20 m, a fost descoperit un nivel format din lut galben bine bătătorit, gros de 0,20 m. Sub acesta a fost identificat un altul, care avea în compoziţie pământ ars de culoare roşiatică, fragmente de cărbune, pietricele şi bucăţele de cărămidă. Acest strat se întinde pe întreaga lăţime a secţiunii, fiind spart spre sud de vatra identificată în campania din 2009[3]; în partea centrală, există un strat de pietre şi cărămizi prăbuşite spre sud (spre vatră). Considerăm că întreg acest complex din caroul 5 – nivelul de la -0,20 m, vatra şi pietrele plus cărămizile prăbuşite - reprezintă un sistem de încălzire al locuinţei aflate pe ultimul nivel de locuire din turn. Astfel, vatra (în care s-au descoperit numeroase fragmente ceramice provenind de la amfore romane târzii, tip LR2) era protejată spre nord de un sistem anti-vânt format din pietre şi cărămizi (de precizat că iarna, vântul dinspre nord este deosebit de violent şi rece), alături de care exista o laviţă, utilizată fie pentru gătit (aşezarea vaselor cu mâncare luate de pe foc), fie pentru a dormi la căldură în nopţile reci de iarnă. În acelaşi carou, la -0,20 m, a fost descoperit un disc de opaiţ păstrat fragmentar.

În caroul 6, imediat sub stratul vegetal, a apărut un nivel de dărâmătură format din fragmente de ţiglă şi piatră (în partea de nord a caroului). Spre sud, la -0,20 m, a fost identificat un nivel de călcare compus din pământ cenuşiu şi fragmente de cărbune. La acelaşi nivel, a fost identificată o podea din lut galben bine tasat, păstrată fragmentar şi foarte probabil distrusă de dărâmătura menţionată mai sus. În acelaşi carou (6), la diferite adâncimi au fost descoperite mai multe fragmente al unor obiecte din sticlă, majoritatea pahare. Astfel, chiar în stratul vegetal a fost descoperit un fragment de pahar, la -0,32 m un fragment de geam, iar la –0,50 m un fund de pahar. Tot aici, în stratul vegetal a fost descoperit un obiect de fier (cel mai probabil provenind de la o limbă de cataramă).

În caroul 7, după decopertare a apărut un nivel de dărâmătură format din pietre de dimensiuni mijlocii şi formă neregulată şi fragmente de ţiglă. La -0,32 m, imediat sub nivelul de dărâmătură menţionat mai sus, a fost descoperit un nivel de călcare format din pământ cenuşiu bine bătătorit, având în compoziţie urme de arsură. În acest nivel au fost identificate mai multe fragmente ale unor obiecte de sticlă. Astfel, imediat sub stratul vegetal (-0,20 m) a fost descoperit un fragment provenind de la un pahar de sticlă, topit de incendiu; în acelaşi nivel a apărut un alt fragment de pahar, ca şi un fragment de geam. La fel, la -0,35 m, a mai fost descoperit un alt fragment de pahar.

Mai jos, la -0,58 m, a fost identificat un nivel de călcare format din lut galben bine bătătorit, având în compoziţie fragmente de cărbune şi pietricele. În intervalul dintre nivelul de la -0,35 m şi

https://biblioteca-digitala.ro

cel de la –0,58 m au fost descoperite mai multe bucăţi de chirpic; de asemenea, la –0,44 m a mai fost descoperită o buza de pahar.

În caroul 8, imediat sub stratul vegetal a fost descoperit emplectonul zidului exterior al turnului. Emplectonul este format din blocuri de dimensiuni medii şi formă neregulată, legate între ele cu mortar alb cu urme de cărămidă pisată. În vederea identificării paramentului exterior, s-a continuat cercetarea până la o adâncime maximă de – 2 m. Până la această adâncime nu a fost descoperit paramentul. În schimb, emplectonul pare a fi fost parţial distrus cândva în perioada medievală timpurie, când au fost scoase din zid bucăţi din paramentul exterior şi din emplecton. În ambele profile (de nord şi de sud) este observabilă groapa de scoatere, care porneşte de sub stratul vegetal şi se adânceşte până la – 1,53 m, sub care se regăseşte nivelul de dărâmătură.

La adâncirea în caroul 8, la -1,50 m, a fost descoperită o parte din emplecton foarte bine păstrată. Aici, în patul de mortar, au rămas imprimate urmele cărămizilor din asiza de reglaj.

În caroul 9, sub groapa de scoatere menţionată mai sus, a fost identificat nivelul de dărâmătură prezent şi în caroul 8 la -1,53 m. În acelaşi nivel, la –1,60 m a fost descoperit un fragment ceramic medieval timpuriu, ceea ce confirmă ipoteza scoaterii paramentului şi a unei părţi din emplectonul din partea superioară a turnului în această perioadă.

Sub nivelul de dărâmătură menţionat mai sus, în dreptul ţăruşului care marchează începutul caroului 10, la -1,61 m a fost descoperit un nivel de călcare format din lut galben bine tasat, având în compoziţie urme de arsură. Pe acest nivel au fost descoperite mai multe fragmente ceramice aparţinând unor amfore romane târzii (tip LR2). Acest nivel probabil se continuă spre vest, sub dărâmătura identificabilă în caroul 10. Din păcate, timpul avut la dispoziţie nu ne-a permis adâncirea în caroul 10 (unde s-a ajuns până la -0,70 m, pe nivel de dărâmătură). În caroul 11, s-a reuşit doar decopertarea caroului, ajungându-se până la -0,40 m. Sperăm ca în campania viitoare să elucidăm situaţiile apărute.

Note:

1. V. CCA 2010, 46. Murighiol, com. Murighiol, jud. Tulcea [Halmyris], http://www.cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2010/cd/index.htm, 04. 09. 2011.
2. Ibidem.
3. Ibidem.

Abstract:

A floor has been found in □ 3-4 which overlaps a burned reddish soil, pigmented with fragments of charcoal, pebbles and small pieces of bricks. The layer extends on the full width of the section, including the hearth identified in the 2009 campaign; the complex could represent a home heating system located on the top habitation level of the tower, when this military structure was no more in function. The hearth, which yielded many pottery shards from the late Roman amphorae, (LR2 type) was protected to the north by an anti-wind system consisting of stones and re-used bricks; a bench seems to have been used for cooking. In □ 8 a filling of stone blocks of medium size bound in white mortar with traces of pounded brick has been identified. The wall of the tower was dismantled from the outside, most probably during the Byzantine period. Traces of pit-out have been also detected. Below thick debris, outside the tower, a trodden yellow clay floor consisting with slight traces of ash has been also noticed; several fragments of late Roman amphora (type LR2) date this level.

46. Năvodari, jud. Constanța

Punct: Insula La Ostrov – Lacul Taşaul

Cod sit: 60516.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 106/2011

Colectiv: Valentina – Mihaela Voinea – responsabil (MINAC), Bartłomiej Szmoniewski – responsabil sector, Maria Lityńska-Zając - botanist (Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, Kraków, Poland), Adrian Bălăşescu - arheozoolog, Valentin Radu - ihtiolog, Elek Popa - arheozoolog (MNIR), Andrei Soficaru – antropolog (ICAFR București), Cornelia Cărpuş - bio-chimist, Leonid Cărpuş - microbiolog (ArheoBioMedia), Glicherie Caraivan - geolog (GeoEcoMar), Răzvan Popescu-Mirceni - biolog (Oceanic Club)

Cercetările sistematice efectuate în aşezarea eneolitică de pe Insula La Ostrov, Lacul Taşaul, Năvodari (1999 – 2003) au oferit posibilitatea identificării unui potenţial arheologic deosebit de important pentru înţelegerea procesului istoric care a determinat sfârşitul brusc al înfloritoarelor aşezări eneolitice situate în zona ocupată azi de limane şi lagune marine. De aceea, am considerat oportună şi imperios necesară (având în vedere tendinţa permanentă de inundare a insulei) continuarea săpăturilor arheologice în acest sit. Analizele interdisciplinare (ihtiologie, arheozoologie, malacologie, sedimentologie) efectuate pe mostre prelevate din ultimul nivel de locuire cu aspect inundat, coroborate cu studii geomorfologice, realizate de specialişti de la Institutul Naţional de Cercetare - Dezvoltare pentru Geologie si Geoecologie Marină – GeoEcoMar, şi Societatea de Explorări Oceanografice şi Protecţie a Mediului Marin Oceanic Club, ne-au oferit numeroase indicii privind impactul transformărilor geo-morfologice şi climatice produse la sfârşitul eneoliticului asupra habitatului uman din regiunea litorală.

Deşi au avut un caracter restrâns, datorită accesului dificil spre insulă (condiţii meteo nefavorabile în luna octombrie), reluarea săpăturilor arheologice ne-a oferit informaţii importante cu privire la evoluţia aşezării.

Obiectivele cercetării:

- delimitarea aşezării prin prospecţiuni efectuate în jurul Insulei La Ostrov;
- efectuare de foraje geologice pentru reconstituirea paleoreliefului;
- continuarea săpăturilor arheologice în suprafaţa S.α, sectoarele st. 7 – 8;
- analize interdisciplinare pentru reconstituirea paleomediului şi a paleoeconomiei.

Având în vedere perioada scurtă de desfăşurare a săpăturilor, cercetarea arheologică s-a concentrat în sectoarele st. 7 şi 8, suprafaţa S.α., însumând 32 mp (2 sectoare de 4 x 4 m)

Stratigrafia suprafeţei cercetate se prezintă astfel:

- între 0 - 0,30 / 0,40 m – sub stratul superficial de vegetal a apărut un nivel format din blocuri de şist, fixate într-un sediment cenuşiu, cu aspect cimentat;
- între 0,30 / 0,40 m – 0,60 / 0,65 m – ultimul nivel de locuire Gumelniţa A2 corespunde unui strat inundat, de culoare brună – cenuşie, foarte bogat în material arheologic. În sectorul 8 a fost delimitată o vatră de formă circulară, iar în apropierea ei s-au descoperit fragmente ceramice de mari dimensiuni provenind de la cel puţin două vase de provizii. Bogăţia materialului arheologic din acest nivel – alături de ceramică piese de silex, piatră şi os, finite şi în curs de prelucrare – sugerează părăsirea în grabă a aşezării, probabil în momentul inundării ei.

https://biblioteca-digitala.ro

- între 0,60 / 0,65 m – 0,95 m – a doua secvenţă de locuire Gumelniţa A2 (de sus în jos), căreia îi aparţine şi locuinţa L.1. Partea superioară a acestui strat are aspectul unui nivel de abandon – de culoare maronie, amestecat cu bucăţi de chirpici de dimensiuni mici şi foarte mult material arheologic: ceramică, piese de silex, calcar, os, lut. Sub acest strat s-a delimitat nivelul de distrugere bucăţi mari de chirpici, arse puternic, provenind de la pereţii prăbuşiţi ai locuinţei L.1. Unele fragmente prezintă urme de vopsea albă. Printre bucăţile de chirpici şi sub ele s-au descoperit vase sparte in situ (unele pictate cu grafit), fragmente de râşniţă, lame şi gratoare de silex, percutoare de calcar, greutăţi de lut, împungătoare de os.

Stratul compact de pietre, dispuse haotic, a cărui grosime nu depăşeşte 0,30 m nu pare a fi rezultatul unei acţiuni antropice. Poziţia stratigrafică a acestui strat de pietre ne sugerează un moment apropiat abandonului deoarece blocurile de piatră acoperă direct ultimul nivel de locuire. Astfel, vase întregibile, sparte in situ sau chiar întregi s-au descoperit, pe toată suprafaţa cercetată, sub şi printre blocurile de piatră. Ultimul nivel de locuire, cu textura unui strat inundat, impresionează prin bogăţia şi diversitatea materialului arheologic. Lipsa unui nivel de abandon între pietre şi stratul inundat, bogăţia materialului arheologic dispersat pe toată suprafaţa cercetată sugerează părăsirea în grabă a aşezării, cauzată, posibil, de o inundare rapidă.

Fenomene similare au fost semnalate şi în regiunea litoralului bulgăresc. Astfel, conform cronologiei stabilite de cercetătorii bulgari, sfârşitul aşezărilor eneolitice din zona Varna - Sozopol s-ar fi produs la sfârşitul eneoliticului, în faza finală Varna III.

Obiectivele cercetărilor viitoare:

- extinderea cercetărilor arheologice în suprafaţa Sα;
- reconstituirea paleomediului specific zonei la sfârşitul mil V a.Chr.;
- reconstituirea proceselor geomorfologice şi evoluţia reliefului în microregiunea Taşaul – Gargalâc;
- prospecţiuni subacvatice în jurul Insulei La Ostrov pentru delimitarea aşezării gumelniţene;
- prospecţiuni pe Insula Ada şi malul Lacului Taşaul.

Bibliografie:

V. Voinea, G. Caraivan, Human - Environment Coevolution in Western Black Sea Coastal Region (5th Millennium BC), vol. The Lower Danube in Prehistory: Landscape Changes and Human-Environment Interactions, Proceedings of the International Conference, Alexandria 3-5 November 2010, Bucureşti, 2011, p. 49 – 59.

Abstract:

More than any other region, western Black Sea coast area is so impressed by the spectacular funeral discoveries of Varna, Durankulak and Devnia, and the rapid disappearance of fluorishing Neolithic settlements without cultural metamorphosis so common in other regions. What led to the end of this thriving communities and how was influenced the subsequent disappearance of Gumelnita community development in neighboring regions

Gumelnita settlement discovered on the Island “La Ostrov” from the Lake Taşaul provides new data on changes produced at the end Eneolithic. Even if the lake waters have destroyed much of the settlement, stratigraphical features captured on the northwest side of the island indicate the flooding of Gumelnita settlement. According to the chronology established by Bulgarian researchers, the settlements end would be produced at the end of Eneolithic.

Evoluţia zonei Lacului Taşaul în Cuaternarul târziu

Glicherie Caraivan

Forajele executate pe cordonul litoral Taşaul relevă succesiunea unor depozite nisipoase şi argiloase, formate în diferite ambiente de sedimentare litorală. Cele mai vechi depozite interceptate de forajul H1020 pe cordonul Taşaul sunt reprezentate prin argile mâloase, dispuse între adâncimile de 20,80 m şi baza forajului – 30 m. Acest nivel corespunde unei ambiente de sedimentare în regim continental ce exista în perioada 8000 – 7000 BP. Nivelul Mării Negre era cu cca 20 m mai coborât decât cel actual. Pe amplasamentul actual al lacului Taşaul, râul Casimcea curgea pe o vale adânc incizată, cu versanţi abrupţi, debuşând într-un liman fluvio-marin, barat probabil de un cordon litoral mult mai larg.

Pachetul de nisipuri fine, cu rare cochilii şi elemente de pietriş, dispus în intervalul de adâncime 20,80 – 14,20 m, corespunde unei ambienţe marine litorale. În această perioadă - 7000 – 3000 BP – are loc o aluvionare a sectorului litoral situat la sud de promontoriul Clisargic, în condiţiile creşterii lente, dar continue,a nivelului mării până la cota actuală. Cordonul litoral era situat, probabil între cele două promontorii, reprezentate astăzi de insulele Ada şi La Ostrov, însă la cote mult mai joase, dar crescătoare. Râul Casimcea era încă destul de energic, străpungând bariera litorală de nisip.

47. Nufăru, com. Nufăru, jud. Tulcea
Punct: Trecere bac

Cod sit: 161062.10

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 95/2011

Colectiv: Oana Damian – responsabil, Valentin Dumitraşcu - arheozoolog (IAB), Andra Samson (MNIR), Aurel Stănică (ICEM Tulcea), Daniel Ene (doctorand FIB), Radu Olteanu (student UCDC București), Adelina Darie (studentă FIB)

Cercetările arheologice derulate în campania 2011 în cetatea bizantină situată în intravilanul localităţii Nufăru s-au concentrat în regiunea nordică a promontoriului pe care se desfăşoară aşezarea, în punctul Trecere bac (încă proprietatea Enache Şinghi), reprezentând o zonă complexă din punct de vedere arheologic, incluzând un tronson din curtina nordică a fortificaţiei bizantine şi instalaţia portuară a acesteia, cu necropola şi locuirea medievale care le suprapun.

La est de zona înglobând instalaţia portuară a cetăţii bizantine, descoperită în 1999[1], a fost cercetată în campaniile 2002, 2004–2010[2] o suprafaţă de circa 300 mp, menită a pune în evidenţă elementele de fortificaţie adiacente debarcaderului, precum şi o serie de complexe funerare şi de locuire ulterioare[3]. Campania 2011 a urmărit continuarea cercetării necropolei şi a nivelului de locuire care o suprapune în cadrul S 8.

Din punct de vedere stratigrafic, campania 2011 în punctul Trecere bac a confirmat achiziţiile ştiinţifice anterioare privind depunere de pământ cenuşiu prăfos în care au fost descoperite gropi menajere conţinând fragmente osteologice animale şi fragmente ceramice din sec. XIII, complexe care secţionează nivelul înmormântărilor încadrat între a doua jumătate a sec. XI şi prima jumătate a sec. XIII.

În privinţa complexelor funerare cercetate în 2011, acestea se caracterizează prin aceleaşi aspecte de rit şi ritual definind necropola cercetată în campaniile anterioare, localizată în zona nord-estică a promontoriului nufărean (Piatră/km 104 şi Trecere bac). Complexelor funerare cercetate în campaniile 1999–2002 şi 2004–2010 li se adaugă încă 61 descoperite în cadrul S 8, necropola totalizând actualmente 307 morminte. Orientarea mormintelor este vest-est. În general s-a practicat înhumarea individuală, într-o serie de cazuri fiind vorba de morminte

https://biblioteca-digitala.ro

duble, reînhumări şi deranjamente, produse fie de înhumări ulterioare, fie de nivelul de locuire care suprapune necropola; există o serie de situaţii de suprapuneri ale complexelor funerare de către complexele de locuire, ceea ce a dus la distrugerea complexelor funerare, din care s-au putut identifica doar părţi din schelet. Gropile mormintelor au fost săpate în pământ cenuşiu prăfos. Scheletele apar în decubit dorsal, cu craniile în poziţie normală sau aşezate fie pe partea dreaptă, fie pe cea stângă, cu braţele aşezate în diverse poziţii, cu picioarele întinse, uneori uşor deranjate. În cazurile în care s-a putut observa poziţia antebraţelor, s-au înregistrat cele patru variante cunoscute, pe lângă corp, pe bazin, pe abdomen ori pe umeri, cu subvariantele lor. Inventarul funerar, prezent doar în patru complexe, este reprezentat de piesele de podoabă şi de port frecvent întâlnite în necropolele epocii (verigi şi aplice de bronz, mărgele de sticlă şi os, năsturaşi globulari de bronz). Zona necropolei este suprapusă de un nivel ocupaţional, reprezentat în 2011 prin nouă complexe de locuire, două locuinţe cu vetre simple şi şapte gropi menajere, de formă circulară, cu diametre cuprinse între 1 şi 3 m şi adâncimi cercetate de 1–1,50 m, conţinând ceramică fragmentară, oase şi solzi de peşte, cărbune, obiecte mărunte (un tipar, fusaiole, cârlige de undiţă, catarame, obiecte diverse de bronz şi fier, brăţări fragmentare de sticlă, o cruciuliţă de bronz, reprezentând eventual un inventar de mormânt deranjat, monede de bronz).

Se remarcă, la fel ca în campaniile anterioare, marea adaptabilitate a locuitorilor din vechime, atât în privinţa utilizării stâncii pentru realizarea fortificaţiei şi amenajarea necropolei, precum şi referitor la schimbarea rapidă a statutului zonei, de la rolul de spaţiu fortificat şi de acostament la acela de zonă funerară şi apoi de locuire. Se impune continuarea cercetării până la finalizarea ei, urmată de conservarea şi punerea în valoare a unui ansamblu important pentru istoria aşezărilor fortificate de la Dunărea de Jos.

Note:

1. CCA 2000, p. 67–68.

2. CCA 2008, p. 207, n. 2.

3. CCA 2000, p. 67–68; CCA 2001, p. 164; CCA 2002, p. 216–217; CCA 2003, p. 213–214; CCA 2005, p. 245–246; CCA 2006, p. 237–238; CCA 2007, p. 242–243; CCA 2008, p. 207–208; CCA 2009, p. 156; CCA 2011, p. 84–85.

48. Ocolişu Mic, com. Orăştioara de Sus, jud. Hunedoara

Punct: La Vămi – Poiana lui Mihu

Cod sit: 90379.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 124/2011

Colectiv: Gelu Florea – responsabil (UBB Cluj), Adriana Pescaru (Univ. Petroşani), Eugen Pescaru, Cristina Bodó (MCDR Deva), Gabriela Gheorghiu, Paul Pupeză, Răzvan Mateescu (MNIT)

În anul 2011 cercetarea de la Costeşti-Blidaru a avut două obiective principale: investigarea turnului din Poiana lui Mihu; efectuarea ridicării topografice pentru cetatea de la Blidaru şi pentru zona La Vămi – Poiana lui Mihu.

Turnurile din Poiana lui Mihu şi La Vămi se află în apropierea cetăţii dacice de la Blidaru. Ele sunt amplasate pe muchia Faeragului, pe traseul drumului care leagă gura Faeragului de platoul Luncani - Târsa.

Turnul din Poiana lui Mihu a fost secţionat pentru prima dată la jumătatea secolului trecut, în contextul cercetării fortificaţiei de la Blidaru. Săpăturile au fost reluate în anul 2007, când au fost stabilite cu exactitate dimensiunile turnului şi planul său general. Astfel, s-a constatat că turnul, cu o formă patrulateră, are latura exterioară de 11,75 m, cea interioară de 6,15 m, iar grosimea zidului este de 2,80 m. Intrarea era dispusă pe latura de NE şi avea o deschidere de 1,7 m. Zidul turnului a fost ridicat din blocuri de calcar, potrivit tehnicii elenistice.

În campaniile din anii 2007 – 2010 investigarea turnului din Poiana lui Mihu a oferit un set de date inedite, precum cele decurse din particularităţile de ridicare a zidului sau legate de emplectonul foarte bine păstrat (turnul menţionat se numără printre extrem de puţinele cazuri din Dacia unde a fost certificată arheologic prezenţa unor bârne longitudinale, alături de cele transversale).

Cum în anul anterior se finalizase cercetarea interiorului turnului amintit, în anul 2011 s-a urmărit investigarea zonei exterioare, pentru a fi observat modul de amenajare a terenului în antichitatea dacică şi pentru a obţine detalii suplimentare cu privire la dezafectarea turnului. Astfel, a fost deschisă o suprafaţă, notată SI / 2011, care a avut o lungime de 4 m şi o lăţime de 3 m. Ea a fost amplasată de-a lungul paramentului exterior al zidului de sud-vest al turnului din Poiana lui Mihu.

S-a constatat că, pe acest segment, zidul este compus din patru asize (una la bază, aflată în antichitate sub nivelul de călcare, şi alte trei vizibile în perioada dacică). De-a lungul paramentului s-a remarcat prezenţa unui şanţ cu o lăţime de 0,10 – 0,15 m şi cu o adâncime care ajunge, cel mai probabil, la 0,45 m - 0,5 m (adâncimea şanţului, în acest caz nu poate decât să fie aproximată în funcţie de înălţimea blocurilor de calcar de la bază, pentru că el a fost săpat în stânca nativă – micaşist).

Materialul arheologic descoperit în exteriorul turnului a constat în numeroase fragmente de ţigle ce prezentau nervură (de tip elenistic) şi în olane.

La cca. 1 m de zid a apărut o groapă săpată în stâncă, de formă aproximativ patrulateră, cu colţurile rotunjite. Ea avea latura de 1,10 m – 1, 15 m şi se adâncea până la 0, 6 m (adâncime măsurată de la nivelul de călcare antic). Este de remarcat că în groapă au apărut, pe lângă resturi de ţigle, fragmente de la o oală de mari dimensiuni, din pastă grosieră şi o jumătate de strachină cu buza evazată.

Tot în decursul campaniei de cercetare din anul 2011 a fost realizat Planul topografic al cetăţii Blidaru, comuna Orăştioara de Sus, judeţul Hunedoara.

Bibliografie:

C. Daicoviciu, Al. Ferenczi, Aşezările dacice din Munţii Orăştiei, Bucureşti, 1951, p. 47;

H. Daicoviciu, S. Ferenczi, I. Glodariu, Cetăţi şi aşezări dacice în sud-vestul Transilvaniei, Bucureşti, 1989, p. 196-197;

Adriana Pescaru, E. Pescaru, C. Bodó, New elements of fortification in the area of the citadel of Costeşti, în Daco-geţii, Deva, 2004, p. 47-54;

Călin Neamţu, Daniela Popescu, Răzvan Mateescu, From Classical to 3D archaeology, Annales d'Université Valahia, Târgovişte, Section d'Archaéologie et d'Histoire 13, 1, 2011, pp. 79-88.

Abstract:

Not less than 18 towers are known around the Dacian fortification from Blidaru. In 2011 we continued to investigate one of these towers, namely the one situated in the so called place Poiana lui Mihu. The tower has been erected using chalk stones, in accordance with the elenistic technique. It is square shaped, its exterior walls having 11,75 m. The walls are 2,8 m in depth and their first four rows were well preserved.

https://biblioteca-digitala.ro

The archaeological inventory discovered here contains mainly materials for construction (Hellenistic type tiles).

49. Ohaba Ponor, com. Pui, jud. Hunedoara
Punct: Peştera Bordul Mare

Cod sit: 90609.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 28/2011

Colectiv: Marin Cârciumaru – responsabil, Elena Cristina Niţu, Octavian Rogozea (UV Târgovişte), Radu Ştefănescu (MJI Braşov), Ovidiu Cîrstina, Daniela Iamandi (CNMCD Târgovişte)

Peştera Bordul Mare de la Ohaba Ponor (com. Pui, jud. Hunedoara) este situată la marginea satului Ohaba Ponor, fiind săpată într-o bordură calcaroară a munţilor Şureanu. Prin poziţia sa, aceasta domină o mare parte din depresiunea Haţegului, ceea ce a constituit probabil o motivaţie destul de importantă pentru alegerea acestei aşezări de către comunităţile paleolitice.

Peştera Bordul Mare a fost cercetată în mai multe etape arheologice. Prima campanie de cercetări arheologice s-a desfăşurat între 1923 şi 1929 sub conducerea lui M. Roska, care şi-a axat săpăturile pe depozitul din faţa peşterii şi puţin în interiorul acesteia[1]. Săpăturile realizate de M. Roska, cât şi materialele arheologice descoperite de acesta, nu au fost exploatate suficient din punct de vedere ştiinţific. Trebuie să precizăm că cel mai bogat material musterian din această peşteră, dar şi în comparaţie cu toate peşterile care prezintă urme de locuire din paleoliticul mijlociu, a fost descoperit în această perioadă. Mai mult, determinările stratigrafice realizate sunt destul de pertinente, M. Roska descriind patru niveluri musteriene, acestea fiind identificate şi în campaniile de săpături ulterioare. De asemenea, tot în acestă perioadă au fost descoperite singurele fosile umane încadrate de Istvan Gaál omului de Neandertal.

În perioada 1954-1955, cercetările arheologice din această peşteră au fost reluate de un colectiv condus de C. S. Nicolăescu-Plopşor, iar în 1983, 1986 şi 1994, Al. Păunescu realizează câteva sondaje de verificare[2].

Campania de cercetări arheologice din anul 2011 s-a axat pe curăţirea şi recuperarea unor profile stratigrafice din secţiunile deja săpate în scopul realizării pe viitor a unor analize interdisciplinare. De asemenea, am efectuat cercetări de teren în jurul peşterii pentru descoperirea de puncte paleolitice noi şi identificarea zonelor cu materie primă litică. Acest lucru s-a datorat lipsei fondurilor necesare deschiderii unor noi secţiuni, săpăturile în depozitul unei peşteri fiind destul de dificil de realizat fără finanţări adecvate. Din acest motiv, am optat pentru o prezervare a depozitului peşterii pentru cercetări viitoare, mai ales că este una dintre cele mai importante aşezări musteriene din ţară. În vederea efectuării de analize interdisciplinare care să ofere noi datări ale stratelor arheologice, pe şantierul din acest an a participat şi un reprezentat al University of British Columbia, Cornel Pop.

Deosebit de importante în acest an sunt rezultatele cercetărilor de teren realizate în zona unde este situată peştera Bordul Mare. La o distanţă de aproximativ 800 m de peşteră, pe drumul care urcă spre Fântâna Socilor unde au fost efectuate săpături preventive în anul 2010, în punctul numit Faţa lui Alb, au fost descoperite mai multe piese litice de factură musteriană. Acestea nu au fost găsite în asociere cu ceramică preistorică. Dintre materialele descoperite putem aminti un vârf pseudo-Levallois din chert şi o aşchie Levallois din radiolarit similară ca materie primă cu piesele descoperite în peştera Bordul Mare. O altă descoperire izolată a fost făcută în punctul Ruşor de pe malul Streiului. Tot în această zonă, cu ocazia unor decapări făcute în terasele Streiului pentru colectarea de pietriş, au fost recuperate mai multe surse de materie primă de bună calitate din vechea albie a râului, care puteau fi utilizate în debitajul litic de către comunităţile preistorice, inclusiv în peştera Bordul Mare.

Note:

1. Roska M., 1943, A Ponohorábai Bordu-Mare Barlangjának Paleolithikuma, Közlemények, III, 1, p. 47-61.

2. Nicolăescu-Plopşor C. S., Gheorghiu Alex., Haas N., Maximilian C., Nicolaescu-Plopşor D., Papazoglakis M., Comşa E., 1955, Şantierul arheologic Cerna-Olt - Ohaba Ponor, Băile Herculane) (Le chantier archéologique de Cerna-Olt – Ohaba Ponor, Băile Herculane), , SCIV 6, nr. 1-2, p.129-149; Nicolăescu-Plopşor C. S., Haas N., Păunescu Al., Bolomey Al., 1957, Şantierul arheologic Ohaba-Ponor (reg. Hunedoara, r. Haţeg), Materiale şi cercetări arheologice 3, p. 41-49; Păunescu Al., 2001, Paleoliticul şi Mezoliticul din spaţiul Transilvan, Editura AGIR, Bucureşti, 574 p, 246 fig, ISBN 973-8130-28-X.

Abstract:

The archaeological campaign in 2011 from Bordul Mare Cave (Ohaba Ponor village, Hunedoara County) has focused on the cleaning and recovery of stratigraphic profiles of sections already dug, in order to realize interdisciplinary analysis in the future. We also conducted field research around the cave to discover new Paleolithic settlements and to identify the raw material areas. In this respect, we made few discoveries consisting of isolated lithic material, which appear to be mousterian.

50. Oltina, com. Oltina, jud. Constanţa
Punct: Capul Dealului

Cod sit: 62495.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 109/2011

Colectiv: Gabriel Custurea – responsabil, Cristina Talmaţchi, Constantin Şova (MINAC), Costel Chiriac, Dan Aparaschivei (IA Iaşi)

Sectorul B

Gabriel Custurea, Cristina Talmaţchi, Constantin Şova

În anul 2011 a fost continuată cercetarea în sectorul B al aşezării de la Oltina „Capul Dealului", pe întreaga suprafaţă a secţiunii SIB. Cu această ocazie, au fost identificate cinci complexe de locuit şi o groapă de provizii.

Prima locuinţă (L1/2011), aflată într-o stare de conservare precară, s-a conturat la -0,70 m şi prezintă resturi de podea la -0,98 m. Laturile ei surprinse au 2,90 m (N şi V), 2,70 m (E), respectiv 2,97 m (S), pentru delimitarea acestora ajutându-ne de găurile de par şi de podea. Spre colţul de NV se păstrează urma unei vetre deschise, de 0,40 x 0,40 m, arsă în profunzime pe 0,02 m. Locuinţa a fost adâncită doar în pământul brun medieval.

A doua locuinţă (L2/2011) s-a conturat la -0,32 m şi are podeaua la -0,48 m pe N/ respectiv -0,50 m cu -0,80 m pe S (diferenţa fiind dată de panta terenului). Ea a fost adâncită în pământul galben circa 0,20-0,25 m. Complexul păstrează patru gropi de par pe latura

https://biblioteca-digitala.ro

de V, trei pe cea de E şi una pe cea de S. Peretele de vest a fost făcut, în partea inferioară, dintr-o lutuială foarte tare, lată de 0,42-0,50 m şi cu o înălţime păstrată de 0,43 m, de pământ galben curat, lutuială ce îmbrăca şi unii dintre pari. Laturile locuinţei au 3,58 m (E), 3,45 m (V), 3,05 m (S) şi 3,10 m (N). Orientarea acesteia este N-S. Podeaua complexului, groasă de 3 cm., era din lutuială brun-gălbuie compactă şi urca uşor (4-5 cm) pe peretele de S. În zona central-estică aceasta păstra urma unei vetre deschise, de 0,40x0,55 m, arsă în profunzime pe 0,5 – 1 cm.

A treia locuinţă (L3/2011) s-a conturat la -0,30 m şi are podeaua la -0,70 m. Orientarea ei este E-V (uşor SE-NV). Locuinţa a fost adâncită în pământul galben mai ales pe partea vestică, 0,47 m. Laturile locuinţei au 3,30 m (N şi S), 3 m (V) şi 3,11 m (E). Acestea prezintă 11 găuri de par, în colţurile de NE şi SV aflându-se câte două alăturate. În colţul de SV se afla cuptorul din piatră. Gura lui era spre est şi avea deschiderea de 0,50 m şi înălţimea de 0,40 m). Pe interior a fost lutuit pe alocuri, iar în colţul de SV avea încadrată printre pietre o greutate de lut. La nord de cuptor, la 0,76 m, se află o vatră deschisă, de 0,60x0,75 m., arsă în profunzime pe 2,5 cm. Podeaua locuinţei era din lutuială brun-cenuşiu-gălbuie, cu grosime de 2,6 cm.

A patra locuinţă (L4/2011) s-a conturat la -1,15 m şi avea podeaua la -1,35 m. Aceasta a apărut după demantelarea Cpx. 2/2008 (atelierul). Orientarea ei este NE-SV. Locuinţa este adâncită în pământul galben 0,25 m. Laturile ei au 3,40 m (N), 3,38 m (S), 3,76 m (E) şi 3,60 m (V). Aceasta prezintă şapte găuri de pari, cărora li se adaugă piatra cu adâncitură din groapa lutuită (groapa lutuită are 1 x 0,90 m şi o adâncime de 0,30 m de la podea). În colţul de SE păstrează cuptorul din piatră, a cărui gură este spre V-SV. Deschiderea gurii acestuia este de 0,30 m cu înălţime de 0,40 m. Pe latura de V se află resturile unui cuptor cruţat (de 1,14 x 1 m.), cu pereţii groşi de 5 cm. Interiorul lui a fost lutuit intenţionat, sugerând o instalaţie iniţială sau apartenenţa la o locuinţă anterioară. În colţul de NE se află partea din spate a unui cuptor din piatră de la o locuinţă care intră sub profilul secţiunii. Podeaua locuinţei era din lutuială brun-gălbuie şi avea grosimea de 2,8 cm.

În anul 2010 săpătura sistematică a fost concentrată asupra Complexului 1/2008, din SIB, pentru a cărui decopertare integrală s-a procedat la realizarea unei casete. Pentru scoaterea integrală a cuptorului acestuia, săpătura a continuat şi în 2011 pe suprafaţa lui. Cu această ocazie s-a constatat că avea două faze, podeaua mai veche aflându-se cu circa 15 cm mai jos. Între cele două podele era un strat de pământ galben curat, gros de 3-3,5 cm, apoi unul brun cu mult lemn ars şi cenuşă, gros de 9-12 cm. Este nivelul de abandon al vechii locuinţe (L1a/2008), şi ea incendiată, peste care s-a ridicat noua locuinţă (L1/2008), ce a folosit stratul de cenuşă al celei vechi pentru protecţie împotriva umidităţii. Laturile celor două sunt egale şi se suprapun perfect. Spre deosebire de L1/2008, vechea locuinţă prezintă mai puţine găuri de par. În ce priveşte instalaţia ei de foc, existenţa parţială a unui perete lutuit, puternic ars în profunzime, dispus pe latura de sud a complexului, ne determină să presupunem că a fost un cuptor a cărui parte din spate, cel puţin, era din lutuială (pământ galben, acum puternic copt). În podeaua locuinţei, acoperită cu un capac din lemn, acum ars, se afla o groapă dreptunghiulară, de 0,62 x 0,40 m, adâncă de 0,24 m, lutuită (probabil un loc de depozitare).

Groapa de provizii (Gr.1/2011) s-a conturat la -0,88 m şi are fundul la -1,58 m. Diametrul gurii acesteia este de 1,20x1,30 m. (excepţie în zona unei trepte aflată pe partea de est, unde ajunge la 1,50 m.). Pe partea vestică, în jumătatea superioară păstrează urme de lutuială pe perete. În partea inferioară are 0,80x0,80 m.

Pe ansamblu, materialul arheologic descoperit constă în ceramică fragmentară medieval timpurie (sec. X-XII), arsă oxidant şi reducător, două monede romane, mărgele din sticlă, aplice din bronz, plăsea fragmentară din os, obiecte din fier (lame de cuţit, cuie), fusaiole, ascuţitori pentru împungătoare din os, greutăţi din lut, împungătoare din os, oase etc. Au apărut şi fragmente ceramice specifice secolelor IV-VII.

Materialul rezultat a fost depozitat la MINA Constanţa.

Abstract:

In 2011 research was continued in the settlement of Oltina „Head Hill", in sector B on the entire surface of the section SIB. On this occasion there were identified five residential complexes (L1/2011, L2/2011, L3/2011, L4/2011 and L1a/2008) and a pit supplies (Gr.1/2011). Two of the houses had stone ovens, while the rest had only open hearths.

Overall, the archaeological material consists of discovered early medieval pottery fragment (X-XII century), burned oxidant and reductant, two Roman coins, glass beads, apply bronze hilt fragment of bone, iron objects (knife blades, nails), spindle-whorls, sharpeners for bone awls, clay weights, bone awls, bone, etc. Specific pottery appeared and IV-VII centuries.

The material has been stored at the Museum of National History and Archaeology in Constanţa.

51. Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa [Durostorum]

Punct: Ferma 4

Cod sit: 62547.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 97/2011

Colectiv: Crişan Muşeţeanu - responsabil, Paul Damian - responsabil sector, Adela Bâltâc, Christina Ştirbulescu, Virgil Apostol, Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR), Dragomira Boeva-Kanceva (MDJ Călăraşi)

În campania 2011[1] au continuat cercetările în sectorul I Thermae, având ca obiective generale stabilirea relaţiei dintre cele două edificii identificate anterior, precum şi surprinderea limitelor nordice ale edificiului nr. 3. Astfel, cercetarea s-a efectuat în suprafeţele deja deschise în anii precedenţi, respectiv în suprafeţele C 17, C 19, la Est C 8, C 9 şi C 20, precum şi prin deschiderea unei noi suprafeţe (C 21). Pentru surprinderea unor detalii legate de limita de Est şi Sud a edificiului termal, precum şi ale unor elemente stratigrafice între cele două edificii, au fost desfiinţaţi martorii dintre suprafeţele C 8 şi C 9, C17 şi C 3/C 4.

Edificiul termal[2].

Cercetarea s-a concentrat tot în zona estică a edificiului, pentru surprinderea unor detalii constructive ale zidului limită de Est (zidul Z21) şi zidurile perpendiculare pe acesta şi care compartimentează edificiul în această zonă (zidurile Z19 şi Z20). Deşi în cea mai mare parte demantelat, s-a putut constatat că fundaţia zidului Z21 este refăcută, ocazie cu care s-au folosit, pe lângă tegule de tot felul şi pietre, şi bucăţi de podea (de tip opus signinum) dar şi calupuri de material tegular mărunţit legat cu mortar. Observaţiile obţinute au confirmat ipoteza formulată anterior, şi anume că zona estică a edificiului este abandonată, cel mai probabil, în a doua fază constructivă[3] a termelor, ulterior în zonă apărând ale complexe, a căror funcţionalitate rămâne necunoscută. Tot în această zonă, după abandonare, sunt introduse cel puţin două trasee de conducte[4], a căror pantă este spre nord (deci spre Dunăre),

https://biblioteca-digitala.ro

fără îndoială conductele fiind aceleaşi cu cele identificate anterior în zona edificiului nr. 2[5].

Edificiul nr. 3[6], care se dezvoltă la nord de terme, suprapunând o parte a acestora, continuă spre nord, deoarece zidul Z40[7] (considerat, în stadiul actual al cercetării, limita de est a porticului) a fost surprins şi pe toată lăţimea noii casete (C 21). Suprafaţa estimată a edificiului este de cca. 600 mp. Din porticul ce se întinde la nord, a mai fost surprinsă o bază de coloană[8], ridicând numărul bazelor identificate în edificiu la cinci (trei în zona estică şi două în zona centrală). La fel ca şi în celelalte situaţii, şi în apropierea acestei baze de coloană a fost identificată o amenajare din fragmente tegulare legate cu lut, care a căpătat un aspect roşiatic în urma arderii. Această amenajare ocupă carourile 1–2 ale casetei C 21. În carourile 3–8 ale casetei C 21 (deci şi la est de Z40) a fost surprinsă o substrucţie din pietre legate cu mortar, cel mai probabil baza unui pavaj din interiorul edificiului. Un nou zid, identificat la est (Z46[9]) pare a indica existenţa unei anexe(?) pe latura de est a porticului, în exteriorul acestuia. Trebuie menţionat faptul că în zona exterioară a porticului au fost identificate mai multe gropi menajere, din care s-a recoltat un bogat material arheologic (ulcioare, vase de servit, opaiţe, diferite obiecte din metal şi os, monede etc.), aflat în curs de prelucrare.

Observaţiile din această campanie confirmă faptul că edificiul nr. 3, este unul de proporţii considerabile, ceea ce ar indica o funcţionalitate mai degrabă publică, datarea lui fiind spre sfârşitul sec. III şi începutul sec. IV.

Note:

1. Despre problematica anticului Durostorum, vezi Paul Damian, Adela Bâltâc, The Civil Roman Settlement at Ostrov – Durostorum, în Acts of the International Colloquium Important Sites from the Pre-Roman and Roman Time on the Lower Danube Valley (4th century BC–4th century AD), Istros 14, p. 61–70; pentru cercetările anterioare de la Ostrov (Durostroum) punctul Ferma 4, vezi CCA 2011, p. 88 şi nota 1.

2. Despre acest edificiu, vezi CCA 2011, p. 87 şi nota 2.

3. Deşi într-o stare precară de conservare, prin cercetările anterioare s-au constatat trei faze constructive ale edificiului termal, evidenţiate, în principal, prin cele trei podelele, suprapuse, ale hipocaustului.

4. Despre aceste conducte în sectorul I, vezi CCA 2010, p. 132 şi notele 5–6.

5. Despre aceste conducte în sectorul II, vezi CCA 2001, p. 169.

6. Despre această clădire, vezi CCA 2011, p. 88 şi nota 9.

7. Despre acest zid, vezi CCA 2008, p. 213, nota 18; dimensiuni: Lcercetat = 11,60 m, l = 0,65 m

8. Această nouă bază are tot o formă dreptunghiulară (0,70 × 0,70 m) şi este construită din piatră (calcar) şi fragmente tegulare legate cu mortar alb fin.

9. Zid orientat N–S, construit din pietre şi cărămizi legate cu mortar alb (fin, cu nisip şi pietricele), cercetat pe o L = 6 m, l = 0,66 m. Zidul este perpendicular pe Z45 şi aproximativ paralel cu Z40 (la o distanţă de cca. 2,40 m est de Z40).

Abstract:

In the campaign 2011 (for ancient Durostorum and previous research on this site see n. 1) we have resumed research in Sector I Thermae, aiming at discovering details concerning the two buildings identified there. We focused especially on the northern limit for the Building no. 3, as well as on the stratigraphic relation between the two buildings.

The baths complex (see n. 2). The investigation have brought new details about the eastern limit, also about some other walls that compartmentalize this part of the building.

Building no. 3 (see n.6). The investigations brings new details about the portico which is at the north. Also, tow new walls highlight the existence of annexes east of the portico

52. Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanţa
Punct: Păcuiul lui Soare

Cod sit: 62547.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 96/2011

Colectiv: Oana Damian - responsabil (IAB), Radu Olteanu (student UCDC București)

Cercetarea arheologică din campania 2011 s-a concentrat, ca majoritatea celor desfăşurate după anul 2000, asupra degajării unor elemente ale sistemului constructiv al fortificaţiei insulare[1], în vederea obţinerii de informaţii suplimentare privind maniera de fundare a cetăţii, pentru realizarea unui studiu de arhitectură care să stea la baza unui proiect de conservare şi punere în valoare a monumentului bizantin. Deşi acesta a fost cercetat în anii 60 ai secolului secolului XX şi publicat în primul volum monografic despre situl de la Păcuiul lui Soare, finalizarea studiului fortificaţiei presupune înregistrarea nu numai a detaliilor constructive vizibile, ci şi obţinerea de informaţii suplimentare privind elementele sale de fundare, vizând şi instalaţia portuară, situată pe latura de sud-est a cetăţii şi cercetată doar parţial în secolul trecut[2].

În campania 2011 cercetările au continuat în Sectorul Port, extinzându-se şi adâncindu-se suprafaţa cercetată în perioada 2008-2010 pentru identificarea limitei sudice a instalaţiei portuare, a relaţiei dintre curtina estică şi zidul turnului sudic al debarcaderului, a laturii sudice a acestui turn, ca şi pentru clarificarea formei sale. S-a lucrat într-o casetă cu dimensiunile de 12,60 x 8,80 m, până la adâncimea de 5,20 m, înregistrându-se depuneri de nisip aluvionar.

Zidul de incintă estic al cetăţii bizantine, mult mai demantelat în această zonă, apare la o cotă situată cu 0,90 m mai jos decât în restul instalaţiei portuare, fiind degajat în suprafaţa cercetată pe o lungime de 5,40 m, având lăţimea de 4,30 m. Zidul sudic al turnului sudic al debarcaderului este lat de 5,60 m, lăţimea fiind măsurată de la limita sudică a intrării sudice a turnului debarcaderului până la ceea ce pare a fi limita sudică a acestui turn. Lungimea bine păstrată a turnului sudic este de 7,30 m, cu indicii pe teren că ar putea atinge 9,30 m pe direcţia N-S. Faptul că zona de racord a debarcaderului la zidul de incintă în partea sudică are un aspect total diferit de zona nordică ar putea fi explicat în două moduri:

- este vorba de un turn cu dimensiuni foarte mari, extrem de demantelat şi ca atare, mult mai greu de descifrat, putând reprezenta o situaţie asemănătoare fie celei înregistrate la est de poarta mare a cetăţii – un turn cu o latură semicirculară şi una dreaptă pentru a realiza cu zidul de incintă un unghi obtuz, menit să constituie un obstacol în calea apelor şi mai ales a gheţurilor, fie celei înregistrate la vest de poarta mare a cetăţii – un turn semicircular;

- turnul sudic al debarcaderului nu marchează limita sudică a debarcaderului, ci este urmat spre sud de o altă platformă.

Faptul că diferenţa de nivel dintre înălţimea păstrată a curtinei şi adâncimea maximă a suprafeţei deschise, implicit a limitei vizibile a debarcaderului spre est este de 4,50 m, face săpătura foarte anevoioasă, dar se impune extinderea ei spre sud pentru a identifica racordul dintre curtină şi extremitatea sudică a platformei debarcaderului. Este necesară continuarea cercetării pentru finalizarea înregistrării sistemului

https://biblioteca-digitala.ro

de fundare a instalaţiei portuare în zona limitelor sale sudică şi estică, pentru definitivarea înregistrării monumentului, precum şi pentru găsirea unor eventuale soluţii de conservare şi punere în valoare.

Note:

1. CCA 2011, p. 88–89 şi n. 1.

2. P. Diaconu, D. Vîlceanu, Păcuiul lui Soare, Cetatea bizantină, I, Bucureşti, 1972, p. 38–45.

53. Pantelimonu de Sus, com. Pantelimon, jud. Constanţa [Ulmetum]

Cod sit: 62618.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 107/2011

Colectiv: Gabriel Talmaţchi - responsabil, Constantin Băjenaru, Ghiorghe Papuc, Zaharia Covacef, Cătălin-Mircea Nopcea, Cristina Talmaţchi, Tiberiu Potârniche, Liviu Lungu, Octavian Mitroi (MINAC), Emilian Gamureac (MCPN), Mihai Ionescu (MA Mangalia)

Sector Poarta de Nord-Vest

Ghiorghe Papuc, Emilian Gamureac, Liviu Lungu

În campania 2011 s-a continuat cercetarea intra şi extra muros in zona Porţii de NV de la Ulmetum. Pe de o parte, s-a urmărit degajarea zonei porţii de NV, în vederea întocmirii unui releveu de arhitectură şi a unui proiect de restaurare, cercetată anterior de Vasile Pârvan, dar colmatată în ultima sută de ani şi pe de altă parte, recuperarea informaţiei stratigrafice pentru porţiunile necercetate.

Secţiunile S1 şi S2 realizate în zona extramuros au demonstrat, încă din 2010, faptul că cercetarea realizată acum cca. 100 de ani a întrerupt orice relaţie stratigrafică între paramentul fortificaţiei şi zona din exterior. Prin urmare, în 2011 secţiunea S1 a fost lungită de la 2 x 8 m la 2 x 30 m, peste turnul nordic al porţii de NV, spre interiorul cetăţii. Deşi prelungirea S1 s-a realizat doar peste zone cercetate anterior de V. Pârvan, curăţarea atentă a terenului a condus la descoperirea unei porţiuni necercetate în interiorul turnului. După ce s-a degajat dărâmătura scursă prin aluviuni în interiorul turnului în ultima sută de ani, s-a constatat atingerea unui nivel de călcare necercetat încă, la care s-au oprit cercetările din 1912-1913. Astfel, la adâncimea de -1,10m comparativ cu elevaţia turnului, pe interior, după evacuarea umpluturii de moloz, s-a identificat în interiorul turnului un nivel din lut galben şi cenuşă cu cărbune, provenit posibil de la o incendiere a turnului. Interiorul turnului pe axa E-V are lungimea de 4,80m, cu tot cu plinta interioară.

La momentul descoperirii acestui nivel neatins de cercetările vechi, s-a trecut la secţionarea în două casete a interiorului turnului şi adâncirea doar în jumătatea de vest a interiorului turnului, printr-o casetă cu dimensiunile de 2,40 x 2 m. Plinta interioară a turnului are lăţimea de 22-25 cm. Latura de Est a plintei interioare a turnului este protejată de 3 fragmente de dolium. La adâncimea de -1,40 m, în S1 în interiorul turnului şi la -43 cm de nivelul superior al plintei turnului, a fost descoperită o monedă din bronz, emisă în timpul lui Valens, ce poate data acest nivel din interiorul turnului.

Pentru zona din interiorul cetăţii, în dreptul porţii de NV s-a continuat cercetarea în caseta C1. Începută în 2010, C1 este o suprafaţă de 10 x 10 m ce cuprinde zona de la interior a porţii de NV. Până la acest moment stratigrafia relevă un nivel de depunere de culoare galbenă, fără artefacte arheologice, provenit din cercetări mai vechi (Vasile Pârvan şi, ulterior, Gh. Papuc-Liviu Lungu). Sub această depunere, se află un nivel cenuşiu închis, de natură vegetală, cu diverse particule de mortar, pietre, fragmente de cărămidă, etc. Sub nivelul vegetal se află primul nivel de locuire întâlnit, romano-bizantin, datând probabil din sec. VI. Cercetarea din 2011 a continuat de la nivelul romano-bizantin din lut galben de sec. VI descoperit la -1 m în profilul de Sud al C1. Un posibil pavaj din dale neregulate, complet distrus, ori o simplă amenajare de pietre a fost înlăturată, pentru a permite continuarea săpăturii.

Stratigrafia sectorului Poarta de NV trebuie corelată cu rezultatele stratigrafice din alte sectoare ale cetăţii Ulmetum şi până la această dată, acest lucru este accesibil doar pentru sectorul basilica, cercetat de Constantin Băjenaru, mai exact perioada D, pentru secolul al VI-lea. Nu au fost descoperite subfaze ale acestui nivel, dar cercetarea nu se află în relaţie stratigrafică, cu un edificiu anume. Nivelul amintit, poate fi datat aproximativ, pentru mijloc-final de sec. VI în baza materialelor ceramice descoperite în campania 2010 şi 2011 (amfore Carthage LRA 1 şi LRA 2, ulcioare, amfore pontice, opaiţe, s.a.). Pe profilul de Sud, grosimea acestui nivel este de 30-50 cm şi stă pe o nivelare cu urme de arsură, groasă de cca 40 cm, ce face parte din următorul nivel. Constatăm la -1,61 m o lutuială groasă de 3-5 cm din pământ galben curat, cu o consistenţă dură, probabil un interior de edificiu ce poate fi corelat cu zidul orientat N-S lat de 80-90 cm legat cu pământ, descoperit în această zonă. Este posibil ca acest al doilea nivel să fi suferit o distrugere prin incendiere, urmate de o nivelare şi realizarea deasupra a nivelului de sec VI. Pe acest nivel a fost descoperit, alături de alte fragmente ceramice, o buză de amforă pontică de tipul Zeest 1960 tipul 100, Opaiţ 1991 tipul E I a,b; Paraschiv 2006 tipul 8, probabil varianta A-B, fabricată cel mai probabil în zona Sinope, ceea ce permite datarea aproximativă a acestui nivel în perioada sec. V p.Chr. (corelată cu perioada C, cf. C. Băjenaru, în C.C.A. 2009). Cu toate acestea, datarea pentru sec. V nu poate fi determinată, deoarece nu a fost datat întregul material arheologic descoperit.

În continuare secţionând parţial acest nivel, între -1,60 m şi -1,80 m, există un nivel superficial de arsură gros de 1-2 cm, ce stă pe un alt nivel de lut cu urme de arsură, la care s-a oprit cercetarea din această campanie. Urmează continuarea adâncirii în această zonă, până la stratul de steril arheologic şi corelarea stratigrafiei, în măsura posibilului, cu stratigrafia de pe celelalte sectoare de la Ulmetum.

Sector Vest

Zaharia Covacef, Tiberiu Potîrniche

Campania de cercetare desfăşurată în cetatea romano-bizantină Ulmetum, sectorul de vest, din anul 2011, s-a derulat în intervalul 22 august – 9 septembrie în proximitatea incintei şi a a porţii de vest însumând o suprafaţă de cca. 120 mp. Cercetarea şi-a propus continuarea săpăturii din anul precedent şi mai exact îndepărtarea resturilor de dărâmătură de la sfârşitul secolului al VI-lea precum şi clarificarea situaţiei stratigrafice. În faza iniţială, a fost evacuat pământul excavat în campania 2007 ca urmare a realizării secţiunii S I. Apoi au fost trasate casetele A I , A II respectiv A III, toate având lungimea de 8 m iar lăţimea de 4 m. Cele trei casete au fost dispuse perpendicular pe zidul de incintă, pentru o obţine o vedere de ansamblu cât mai cuprinzătoare, urmând ca în campaniile viitoare să ne extindem pe aceeaşi direcţie pentru a surprinde cât mai vizibil nivelul de distrugere romano-bizantin.

În urma săpăturii arheologice, au fost îndepărtate resturile de dărâmătură aferente incintei de vest, fiind recuperate fragmente ceramice specifice, câteva monede de bronz, piese de fier şi resturi de materiale de construcţie. După îndepărtarea nivelului de dărâmătură, reprezentat de piatră mărunţită precum şi fragmente de ţigle şi olane, cercetarea arheologică s-a oprit pe un nivel de pământ

https://biblioteca-digitala.ro

galben, prăfos, ce reprezintă după toate probabilităţile ultimul nivel de călcare romano-bizantin al cetăţii Ulmetum. Materialul ceramic descoperit aici , constând in fragmente de amfore LR1 şi platouri Hayes 10, precum şi o parte din piesele numismatice provenind de la Iustinian, plasează acest nivel în a doua jumătate a secolului al VI-lea. În categoria piese mărunte se cuvin a fi amintite câteva piese metalice precum piroane şi splinturi, o lamă de cuţit precum şi un lanţ de bronz ce se afla probabil în componenţa unui candelabru. Adâncimea generală la care s-a încheiat campania 2011 în sectorul vestic al cetaţii Ulmetum a fost de 2,05 m faţă de nivelul actual de călcare cu menţiunea că în caseta A III, au fost excavaţi doar 50 de cm, aceasta datorându-se atât configuraţiei naturale a terenului cât şi faptului că pe latura sa estică caseta intersectează un şanţ aparţinând cercetării efectuate de Vasile Pârvan la începutul secolului trecut.

Sector Sud-Vest

Gabriel Talmaţchi, Mihai Ionescu, Octavian Mitroi

În campania arheologică a anului 2011 au fost continuate săpăturile din apropierea turnului patrulater de sud-est, aflat pe latura de sud a fortificaţiei, între poarta mare de sud-vest şi poarta mică. Au fost trasate patru secţiuni, una pe direcţia est-vest (SIV) şi trei pe direcţia nord-sud (SV, SVI, SVII) cu următoarele dimensiuni:

- SIV: 20 x 6 m (s-a atins o adâncime de 1.55 m); SV: 4.45 x 3 m (s-a atins o adâncime de – 1.10); totodată în turn s-a golit toată depunerea „Vasile Pârvan" de – 3.80 m; SVI: 11 x 3 m (s-a atins o adâncime de 1.10 m până la sondajul de lângă incintă şi de 3 m în dreptul incintei de vest); SVII: 10 x 4 m (s-a atins o adâncime de 2.50-2.70 m – variaţie datorită înclinării terenului până la sondajul de lângă incintă şi de 3.75 m în dreptul incintei de vest).

Stratigrafic situaţia se prezintă astfel:

În SIV şi SV situaţia este următoarea: după pământul vegetal (0.10 m) urmează fie un nivel cu multă cenuşă (0.30 m), fie un nivel compus arsură (0.15-0.20 m) cu multe urme de lemn ars (cărbuni), apoi un pământ post demolare amestecat cu moloz mărunt (0.20-0.30 m) şi încheiem cu un strat de dărâmătură (0.50-0.75 m) a incintei (pe aceasta în SIV aveam urma unui bordei datat în secolele XVI-XVII).În SVII situaţia este următoarea: în carourile 1-4 avem un prim nivel vegetal (0.15 cm), urmat de un nivel de pământ de culoare roşie (puternic incendiat, cu numeroase urme de arsură, maxim 1.0 m), apoi un nivel cenuşos cu urme de cărbune ars (are un aspect de depunere aluvionară noroioasă, 10-15 cm). Continuăm cu un nivel post demantelare amestecat cu moloz mărunt (15-20 cm), apoi apare nivelul propriu-zis de dărâmare a incintei (variază din cauza pantei între 0.20 şi 1.0 m), urmat de un nivel de lut de culoare brun neomogen (variază din cauza pantei între 0.50 şi 0.75 m)şi un nivel ultim provizoriu de culoare galbenă (0.10 m) în care am identificat resturile unui bordei probabil datat în secolul VI p.Chr. ce avea în componenţă un cuptor a cărui vatră se păstrează relativ bine. În zona caroului 5 (lângă incintă) am efectuat un sondaj care ne-a relevat un prim nivel ce corespunde săpăturii arheologice efectuate de Vasile Pârvan în debutul secolului X, urmat de o lentilă subţire de pământ de culoare gri, apoi o nivelare cu un pământ de culoare galbenă, din nou un nivel de culoare gri (aproximativ 1 m), iar apoi până la adâncimea maximă de 3.75 pământ galben viu. În grundul SVII am identificat un posibil bordei ce urmează a fi cercetat în campania anului următor. În perimetrul lui se păstrează vatra unui cuptor circular. Totodată în apropierea bordeiului am identificat un bloc mare de emplecton desprins din antichitate din partea superioară a incintei.

Cercetările din acest an ne-au prilejuit câteva observaţii privind tehnica constructivă, ca şi materialele folosite la curtină (pe cei 7 m identificaţi) şi turn. Curtina prezintă o demantelare şi o distrugere amplă, poate cea mai puternică dacă facem comparaţie cu restul curtinelor fortificaţiei. Structura curtinei a fost identificată pe 7 m în cele două secţiuni (SVI şi SVII), până la adâncimi variabile cuprinse între (3.0 şi 3.75 m - adâncimi maxime atinse ale secţiunilor respective).Fundaţia este construită, în cea mai mare parte în şanţ normal, în manieră clasică, cu mortar şi piatră. Partea sa superioară este realizată într-un şanţ evazat, având pe exteriorul său până la soclu, o scliviseală neuniformă cu mortar, probabil cu rol de hidroizolaţie. În continuare pot fi identificate 2 asize din care prima poate fi considerată ca soclu. Bucăţile de piatră au dimensiuni, în general mijlocii, cu dimensiuni maxime de 40 x 60 cm şi cele minime e 15 x 35 m.

În SVI am identificat, pe profilul de vest, latura turnului care se leagă de curtină, de prima plintă. În componenţă apar blocuri de dimensiuni mijlocii de piatră, mai păstrându-se până la temelii pe aproximativ 1.10-1.20 m. Fundaţia este ca a incintei, beneficiind de aceleaşi detalii constructive. Menţionăm că în partea superioară a zidului de sud a turnului patrulater, dar şi pe zidul de est apar urmele în mortar a numeroase ţigle, o dovadă a sistemului de construcţie opus mixtum.

Sector Sud-Bazilica

Constantin Băjenaru, Cătălin Nopcea

Campania din acest an a avut ca principal scop demontarea martorilor din perimetrul bazilicii paleocreştine pentru a pregăti dezvelirea în suprafaţă a monumentului. Astfel s-a obţinut o imagine mai clară a compartimentării bazilicii şi mai cu seamă a diferenţelor de nivel dintre corpul principal al bazilicii (trinavat), narthexul (?) adăugat într-o perioadă ulterioară (probabil în sec. VI) şi nivelul de călcare de la exterior. Se confirmă încă o dată starea foarte precară de conservare a monumentului, demantelarea profundă a zidurilor perimetrale şi intruziunile din interior (gropi), rezultat al scoaterii din uz a edificiului în faza finală de locuire în cetate (sfârşitul sec. VI – începutul sec. VII). Pentru campania viitoare obiectivul central rămâne finalizarea săpăturii la bazilica paleocreştină şi înregistrarea tuturor detaliilor legate de aceasta.

Cel de-al doilea obiectiv al campaniei a constat în deschiderea a patru noi suprafeţe (I 39-45, J 39-45, K 39-45, L 39-45) între bazilică şi praetorium-ul săpat de Vasile Pârvan, pentru a verifica relaţia stratigrafică dintre cele două edificii şi pentru a căuta elemente de datare mai clare pentru cel din urmă. Deocamdată s-a mers pe nivelul din sec. VI (N1), între strada care lonjează bazilica la N şi zidul sudic cu mortar al pretoriului, constatându-se peste tot o stare foarte avansată de degradare a zidurilor din piatră legată cu pământ, fie încă din antichitate, fie în timpul săpăturilor Pârvan. Este astfel destul de dificil de identificat traseul acestor ziduri, mai ales că trebuie săpate negativele lăsate de şanţurile de demantelare. Nivelul de călcare din această perioadă, care se află la circa -0,50/0,60 m sub nivelul actual, nu are o consistenţă sănătoasă, în multe locuri fiind vorba de o superficială bătătorire a pământului nivelat.

În apropierea pretoriului şi chiar în coridorul sudic al acestuia (zona carourilor 39-41), acolo unde săpătura Pârvan a mers până aproape de pământul viu, au fost conturate mai multe gropi, a căror cercetare a fost amânată pentru campania viitoare. Din primele constatări rezultă că avem de-a face cu gropi din mai multe faze de locuire în cetate, o parte dintre ele spărgând zidurile coridorului amintit (fie la stadiul de fundaţii, fie doar ca negative rezultate din demantelare). Datarea lor mai exactă ar putea contribui la precizarea cronologiei edificiului în sec. IV-V, pentru care deocamdată avem o certitudine (că nu a mai funcţionat în sec. VI) şi o presupunere (o posibilă anterioritate faţă de construcţia cetăţii).

Sector "Cartaş-cuptor Panaitescu"

https://biblioteca-digitala.ro

Cristina Talmaţchi

Unul din scopurile campaniei din 2011 a constat în continuarea identificării unor dovezi de locuire din perioada medieval timpurie în puncte din apropierea cetăţii. În acest sens au fost efectuate două secţiuni de control la sud-vest de aceasta, la circa 250 m., în punctul denumit convenţional, încă de anul trecut, „Cartaş-cuptor Panaitescu". Acestea au fost plasate în partea superioară a pantei dealului de la nord de pârâul Pantelimon, la 12 m/respectiv 6 m sud-est de grădina familiei Cartaş.

Cele două secţiuni au fost dispuse NV-SE. S1 are 12 x 3 m, iar S2 10x3 m. În niciuna dintre ele nu au fost identificate complexe, dar materialul arheologic este destul de numeros. Menţionăm că pe suprafaţa acestora cercetarea nu a fost finalizată, neajungându-se la solul steril. Adâncimea maximă la care s-a ajuns este -1,50 m în S1, respectiv -0,50 m în S2.

Pe ansamblu, materialul arheologic descoperit constă în ceramică fragmentară (sec. IX-X) – arsă oxidant, confecţionată din pastă nisipoasă şi ornamentată prin incizie, ceramică cenuşie cu decor în lustru, obiecte de uz casnic din lut (fusaiole, greutăţi), obiecte din bronz (aplică, limbă de curea), obiecte din fier (lamă de cuţit, vârfuri de săgeţi, cuie) etc. Alături de materialul medieval timpuriu au apărut fragmente ceramice şi monede specifice secolelor IV-VII, dar şi veacurilor XVIII-XIX (fragment de pipă, ceramică smălţuită şi o monedă).

Abstract:

The 2011 campaign continued research in the intra and extra muros from Ulmetum north-west gate. First, it followed to release he area of the north-west gate, to form the basis of a architectural surveying and a restoration project, previously investigated by Vasile Parvan, but clogged in the last hundred years and on the other hand, recovery of stratigraphic information for portions that haven't been researched. The sections S1 and S2 carried out in extramuros area demonstrated, since 2010, the fact that research conducted about now of 100 years interrupted any stratigraphic relationship between the defense parament and the outside area. Therefore, section S1, in 2011, was lengthened from 2 x 8 m to 2 x 30 m over the northern tower of north-west gate, into the interior of the city. For the area within the city, in right of the northwest gate in box C1 it continued the research. So far stratigraphy reveals a yellow deposit level, no archaeological artifacts, derived from earlier research. Under this filing, there is a dark gray level, of plant, with various particles of mortar, stone, brick fragments, etc. Below the vegetal layer is the first level of occupation, the Roman-Byzantine, dating probably from the VI century. Research in 2011continued in the Roman-Byzantine from yellow clay of VI century found at -1m in the south profile of C1. One possible irregular paving slab, completely destroyed, or a simple arrangement of stones was removed to allow further excavations.

The excavations were continued near the southeast quadrangle tower, located on the south side of the fortification, between the southwest gate and small gate. There were drawn four sections, one east-west (SIV) and three north-south (SV, SVI, SVII). This year research brought us (among others) some observations on construction techniques, and materials used for curtains (on the 7 m identified) and tower. Curtin has a broad dismantling and destruction, perhaps more powerful if we compare with the rest of the walls of the fortification. The curtin structure was identified by 7 m in the two sections (SVI and SVII) to depths varying between (3.0 and 3.75 m, maximum depth reached of the respective sections). The foundation is built, most of it in a normal trench, in classic fashion, with mortar and stone. Its upper part is made in a flare ditch, having on its exterior to the base, an uneven with mortar, probably with a waterproofing role. Furthermore we could identify two rows of which the first can be regarded as a base. In SVI we identified, on the western profile, on the side of the tower that is linked to the curtin, the first plinth. In its composition occur medium size blocks of stone, maintaining to foundation about 1.10-1.20 m. The foundation is like the enclosure wall, having the same constructions details. We mention that in the upper part of the south wall of the quadrangle tower, and on the east wall are the remains of numerous tiles in mortar, evidence of the opus mixtum building system.

The research campaign carried out in the Roman-Byzantine fortress of Ulmetum, the western sector, was conducted and intended to continue the digging from the previous year and at the same time to clarify the stratigraphic situation due to removing of debris. We draw three boxes AI, A II respectively A III; they were arranged perpendicular to the enclosure wall. In the future campaigns we intend to expand the research in the same direction for a more comprehensive overview about the Byzantine Roman destruction. During the archaeological excavation, we removed the remains of debris from the western enclosure wall, and we recovered pottery fragments, some bronze coins, pieces of scrap iron and building materials. The pottery found here as well as part of numismatic pieces placed this level in the second half of the sixth century.

This year's campaign in the southern sector of basilica had as the main purpose removing the witnesses from the paleo-Christian basilica perimeter to prepare the unveiling of the entire monument. Thus was obtained a clearer picture of the division of the basilica and especially the differences in level between the main body of the basilica (trinavat), narthex (?) added in a subsequent period (probably in sec. VI) and the walking level from exterior. It confirms once again the very poor state of preservation of the monument, deep dismantling the walls perimeter and intrusions from inside (holes), a result of the retirement of the final phase of the building housing the city (end of sec. VI - start sec. VII). For the next campaign the objective remains the excavation at the paleo-Christian basilica and recording all details of this.

One purpose of the campaign of 2011 from "Cartaş-oven Panaitescu" sector was to continue identification evidence of habitation from early medieval period in different points near the city. In this sense two control sections were made at the south-west, about 250 m. They were placed at the top of the hill slope north of the creek Panteleimon, 12 m/and 6 m southeast of Cartaş family garden. In neither of them have not been identified any complex, but the archaeological material is quite numerous. Overall, the archaeological material consists found in pottery fragment (IX-X century), household items made of clay (spindle whorl, weights), bronze objects (applicable, belt tongue), iron objects (knife peaks, arrows, nails), etc. Besides the early medieval material appeared pottery and coins specific to IV-VII centuries, but also the XVIII-XIX centuries.

https://biblioteca-digitala.ro

54. Peștera, com. Peștera, jud. Constanța

Punct: Dealul Guran

Cod sit: 62717.04

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 1/2011

Colectiv: Vlad Vintilă Zirra – responsabil, Adrian Doboş (IAB), Radu Ioviţă, Sabine Gaudzinski-Windheuser (Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz, Germania), Kathryn Fitzimmons, Jean Jacques Hublin, Shannon McPherron (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig, Germania), Ulrich Hambach (Geowissenschaften Universität Bayreuth, Germania), Alexandru Petculescu (ISER București), Alexandru Ciornei (MNIR)

Situl se află pe Dealul Guran, în zona de nord-vest a satului Peştera.

Secţiunea săpată în anul 2011 a fost de 5 x 1 m şi a inclus şi sondajul din anul 2010. Fiecare nivel geologic, orientat cvasi-orizontal, intersecta nivelul de călcare actual, care avea o pantă pronunţată. Au fost identificate următoarele niveluri geologice (de sus în jos)

A – nivel brun-cenuşiu, reprezentând orizontul de sol actual;

B – nivel de argilă glauconitică verzui-portocalie;

C – nivel de argilă verzui-portocalie, în care a fost identificat nivelul arheologic 1a; de asemenea, au fost descoperite fragmente de calcar de dimensiuni decimetrice, posibil provenind din prăbuşirea acoperişului adăpostului;

D – nivel de argilă maroniu-verzuie, în a cărui parte inferioară a fost descoperit nivelul arheologic 2;

E – nivel de argilă verzui-portocalie, în care a fost descoperit nivelul arheologic 3.

Metoda de săpătură.

Proveniența materialului arheologic a fost înregistrată cu staţia totală. Piesele litice mai mari de 2,5 cm au fost înregistrate individual. Sedimentul provenit de pe sferturi de carou a fost strâns în găleţi, a căror proveniență a fost de asemenea înregistrată cu staţia totală. Sedimentul a fost apoi trecut, sub jet de apă, prin două site, cu ochiuri de 6 şi 2 mm. Aşchiile litice mai mici de 2,5 cm, rezultate în urma tamisării au fost de asemenea analizate.

Au fost prelevate probe de sediment şi au fost obţinute următoarele date, prin Post-IR IRSL: pentru nivelul 3 a fost obţinută vârsta de 320 ± 21 KA (Kilo Annum = mii de ani) pentru nivelul 2 au fost obţinute 388 ± 36 KA şi 392 ± 23 KA, iar pentru nivelul 1a, vârsta de 32,1 ± 2 KA. Deşi aparent nivelul 3 are o vârstă mai mică decât nivelul 2, datele sunt coerente în marja de eroare 2σ. Noi datări vor furniza date mai exacte despre cronologia absolută a sitului.

Nivelurile 2 şi 3 au fost atribuite, atât ca urmare a vârstelor obţinute, cât şi a caracteristicilor materialului litic, paleoliticului inferior. Din cele 137 de piese mai mari de 2.5 cm, 117 sunt aşchii întregi sau fragmentare iar 20 sunt nuclee întregi sau fragmentare, având preponderent un plan de lovire şi o suprafaţă de debitaj.

Nivelul 1, atribuit paleoliticului superior, cuprinde 26 de piese litice mai mari de 2,5 cm, constând în general din aşchii neretuşate.

Piesele litice din toate nivelurile au suprafeţe corticale importante, fapt explicat de abundenţa nodulilor de silex din faleza calcaroasă, care reprezenta o sursă de aprovizionare cu materie primă.

Din punct de vedere tafonomic, toate seriile litice sunt bine conservate, 80% dintre ele având marginile nedeteriorate. De asemenea, prezenţa aşchiilor mai mici de 2,5 cm, recuperate în urma tamisării, sugerează procese postdepoziţionale de mică intensitate.

Materialul litic a fost studiat la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", în prezent fiind în curs de predare către Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie, Constanţa.

Nivelurile atribuite paleoliticului inferior, datând din stadiul izotopic 11, sunt printre puţinele locuiri atribuite paleoliticului inferior descoperite in situ la nivel european, alături de situri ca Bilzingsleben, Vértesszölös, Korolevo I, Treugol'naya, etc.

În anii următori, echipa va continua săpătura din punctul de pe Dealul Guran pentru a avea o imagine mai cuprinzătoare asupra activităţilor umane desfăşurate în situl de pe Dealul Guran la diferite momente ale Pleistocenului. De asemenea, colectivul urmăreşte identificarea prin sondaje a altor situri paleolitice în microzona Peştera.

Bibliografie:

R. Iovită, K. Fitzimmons, A. Doboş, U. Hambach, A. Hilgers, A. Zander - Dealul Guran: evidence for Lower Paleolithic occupation of the Lower Danube loess steppe (manuscris trimis la Antiquity)

Abstract:

Dealul Guran is the oldest Paleolithic site in Romania (MIS 11), and one of the few secure Lower Paleolithic contexts in Eastern Europe. The lithic assemblage is of core-and-flake type and will contribute to the understanding of techno-economic behaviors in the context of primary extraction.

55. Petreștii de Jos, com. Petreștii de Jos, jud. Cluj

Punct: Cheile Turzii - Peştera Ungurească, Peştera Binder

Cod sit: 55295.05

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 22/2011

Colectiv: Gheorghe Lazarovici – responsabil (UEM Reşiţa, ULB Sibiu), Cornelia-Magda Lazarovici - responsabil sector (IA Iaşi), Cristian Constantin Roman, Sorin Tincu (MCC Hunedoara); Gheorghe Natea, Vasile Palaghie, Florian Dumitrescu-Chioar (MN Brukenthal), Beatrice Ciută (Univ. Alba Iulia), Sorin Colesniuc (MA Mangalia), Bogdan Constantinescu (INFIN București), Sote Angeleski

Pe parcursul anului 2011, din lipsa fondurilor pentru încheierea cercetării arheologice s-a avut în vedere în primul rând prelucrarea materialului arheologic şi continuarea investigaţiilor cu privire la artefactele descoperite. Astfel, materialul referitor la fauna micromamiferelor a fost trimis spre analiză la un specialist în domeniu din Austria.

O parte din piesele de aur (peste 80) descoperite în cuprinsul atelierului de bijuterii au fost analizate în cadrul IFIN Bucureşti de către o echipă condusă de B. Constantinescu, punându-se în evidenţă caracteristicile materialului din care au fost confecţionate. Datorită capacităţilor actuale de analiză s-a determinat doar compoziţia a patru elemente (aur, argint, cupru şi fier). Coroborarea acestor date cu analizele altor pieselor provenind din literatura arheologică arată gruparea pieselor de la Cheile Turzii în mai mulţi clusteri, fig. 2. Fără să intrăm în detalii, trebuie subliniat faptul că piesele de la Cheile Turzii se leagă de sursele de aur de la Roşia Montană şi din Munţii Apuseni. Ar mai fi de notat faptul că prezenţa fierului este o caracteristică a aurului din Transilvania. Toate piesele din Cheile Turzii se grupează în seria dintre analizele din Minele RO III 7-15 şi

https://biblioteca-digitala.ro

Mine RO VII m, k, l de la Roşia Montană[1], doar o singură piesă de la Sultana (inventar 8654) are un procent mai ridicat, celelalte nu au fier. În aceeaşi grupă intră şi tubul de la Moşna. În ceea ce priveşte prezenţa unui alt element, cuprul, valorile de 300 ppn grupează aurul din Cheile Turzii (FN 1 G6, T5730, T5726, T5724, T5723, FN1G6) împreună cu cele de la Pian, dar şi cu o serie de aur a lui Hartman, din fostul comitat Bihor[2] şi unele de la Horgen[3]. Valorile de 1000 ppn din Cheile Turzii (mărgeluţa CJ) are valori apropiate cu aurul de râu de la Oberrhein Kembs, din Laténe[4]. Valorile mici de 100 ppn din Cheile Turzii (Mărgea T5733, Mărgea T5732, Mărgea T5739, Mărgea T5725, Foiţa T5727 şi piesele cu inv. P.174776, P.174785, P.174786) corespund cu valorile din mina RO.363, RO VII m, g RO V 21[5].

Piesele din aur aflate în colecţia Muzelui Brukenthal din Sibiu au fost fotografiate la microscop în vederea surprinderii detaliilor cu privire la tehnicile de prelucrare folosite (batere, sudare, perforare, netezire, finisare). Studierea cu atenţie a materialelor descoperite în peşteră ne-a condus la concluzia folosirii unor colţi de micromamifere ca parte a unui tub pentru suflare (după ce erau înfipţi în tuburi de os sau salcie/soc). În acest fel se putea dirija jetul de foc pentru a se realiza sudarea benzilor ce alcătuiau mărgelele. Presupunem că pentru perforare s-ar fi folosit un instrument din cupru, cu secţiunea patrulateră.

În decursul anului 2011 au fost procesate o serie de probe de sol prelevate din cadrul mai multor contexte, cu scopul de a recupera macroresturile botanice.

O primă privire generală a relevat prezenţa grăuncioarelor de cereale în cadrul speciilor, preponderentă fiind specia Triticum. Alte specii preponderente sunt fructele sălbatice cum ar fi Cornus mas, Corylus avellana şi Prunus sp., specifice zonei de munte unde se află localizat situl arheologic.

Datele arheobotanice vin să confirme şi să sprijine ipoteza, cum că unul din mijloacele de subzistentă ale populaţiilor care au trăit în perioada respectivă era cultivarea primitivă a plantelor, rezerva de hrană fiind suplimentată de fructele culese din arborii aflaţi în arealul învecinat aşezării.

În următoarele două-trei campanii ne propunem să încheiem cercetarea suprafeţei în adâncime, pe o grosime de cca. 0,35 m (cu alte circa 10-15 straturi, aşa cum reiese din profilul secţiunii lui D. Berciu – I. Aldea). Se are în vedere şi cercetarea vecinătăţii de nord a complexului, cât a mai rămas din nivelările practicate în 1890, când peştera a fost amenajată ca sală de bal (pentru sărbătorirea mileniului de la venirea ungurilor; de aici numele actual de Peştera Ungurească, anterior fiind numită Peştera Caprelor). Pe latura de sud apreciem că mai sunt depuneri din alte perioade, tăiate pentru a obţine o podea orizontală pentru atelier.

Anexa 5

Note:

1. Hauptmann A., Rehren Th., Pernicka E. 1995: în Prehistoric Gold in Europe. Mines, Mettalurgy and Manufacture, eds. G. Morteani, J. P. Northover, Nato ASI Series E, Aplied Sciences, vol. 280, p. 369, 377, table 3.

2. Hartmann A. 1964, Spektralanalythische Untersucgungen der Goldschalen aus dem Kom. Bihar, în Mitteilungen der Antrhropologischen Gesellschaft in Wien, XCIII-XCIV, Hrs. Paul Spindler, Horn – Wien, S. 112.

3. Müller F. 1995: în Prehistoric Gold in Europe. Mines, Mettalurgy and Manufacture, eds. G. Morteani, J. P. Northover, Nato ASI Series E, Aplied Sciences, vol. 280, p. 183...195.

4. Müller F. 1995, op. cit., p. 183...195.

5. Hauptmann A., Rehren Th., Pernicka E. 1995, op. cit, p. 369, 377, table 3.

Bibliografie:

Lazarovici Gh., Biagi P., Spataro M., Lazarovici C.-M., Colesniuc S., Suciu C., Roman C., Chitic O., Angeleski S., Tatar A., Petreştii de Jos, com. Petreşti, jud. Cluj. Punct: Cheile Turzii. Campania 2004 (Petreştii de Jos, commune Petreşti, Cluj district. Point: Cheile Turzii. 2004 Campaign), CCA 2006, p. 259-261.

Ciută B., CCA 2005, p. 104.

Biagi P., Voytek B., Excavations at Peştera Ungurească (Caprelor)(Cheile Turzii, Petreştii de Jos, Transylvania 2003-2004): Preliminary Report on the Chiped Stone Assemblages from the Chalcolithic Toarte Pastilate (Bodrogkeresztúr (Layers), Analele Banatului SN 16/1, 2006, p. 177-202.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Arhitectura neoliticului şi epocii cuprului în România, I. Neoliticul, ed. V. Spinei, V. Mihailescu-Bîrliba, Ed. Trinitas, Iaşi, 2006, p. 415-419.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Arhitectura neoliticului şi epocii cuprului în România, II. Epoca Cuprului, ed. V. Spinei, V. Mihailescu-Bîrliba, Ed. Trinitas, Iaşi, 2007, p. 271-186.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., The Workshop for Gold at Cheile Turzii - Peştera Ungurească/Peştera Caprelor. Archaeological Excavations 2003-2004, în Annals of the Tiberiu Popovici Seminar of Functional Equations, Approximation and Convexity, vol. 6, Ed. Mediamira Science Publisher, Cluj-Napoca, 2008, p. 153-158.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., Cheile Turzii - Peştera ungurească/Peştera caprelor: Scheibenhenckel-Bodrogkeresztúr Horizon. Archaeological Excavations 2003-2004, în Itinera in Praehistoria. Studia in honorem Magistri Nicolae Ursulescu quinto et sexagesimo anno, ed. V. Cotiugă, F. A. Tencariu, G. Bodi, Ed. Univ. „Al. I. Cuza" Iaşi, Iaşi, 2009, p. 211-226.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., C. Suciu, F. Chioar-Dumitrescu, V. Palaghia, Gh. Netea, C. Roman, S. Tincu, S. M. Colesniuc, S. Angeleski, D. Bindea, B. Ciută, Cheile Turzii - Peşera Ungurească. Campania 2010, în CCAR. Campania 2010, CCA 2011, p. 93-96.

Lazarovici Gh., Lazarovici C.-M., Some Salt Sources in Transylvania and their Connections with Archaeological Sites in the Area, în Archaeology and Anthropology of Salt A Diachronik Approach, Proceeding of the International Colloqvium, 1-5 october 2008, Al. I. Cuza University (Iaşi, Romania), eds. Marius Alexianu, Olivier Weller, Roxana-Gabriela Curcă, BAR IS 2198, 2011, p. 89-110.

Abstract:

During 2011 our work was focus for the analyse different sort of artifacts discovered in the cave. Small bones mamals have been send for analyse in Austria. We have made microspic photos for all the golden artifacts from Brukenthal museum, with this occasion different techniques used for the preparation of the jewls being observed (beating, welding - drilling, smoothing, finishing). In the same time a team, from INFIN, leaded by Bogdan Costantinescu has analyze several pieces for specify the chemical composition of the golden jewels (Au, Ag, Cu, Fe). Based on these analyzes, was observed the specific features of the raw materials that present analogies with the native gold from Roşia Montană and Apuseni Mountains. These analyzes also permit us to make comparations with other golden objects from different areas.We believe that small tusks of micromamals have been used as parts of a blowing tube (tube maybe made by animal bone or by a willow or elder branch), for intensifying the fire. For perforation we believed was used a copper artifact with a rectangular section. The analzye of the botanic rests prove the use of Cerealia, and mainly of Triticum species. Have been discovered several remains of wild fruits, such as Cornus mas, Corylus avellana and Prunus sp.

https://biblioteca-digitala.ro

56. Piatra Neamţ, jud. Neamţ

Punct: Poiana Cireşului

Cod sit: 120735.04

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 43/2011

Colectiv: Marin Cârciumaru – responsabil, Elena Cristina Niţu, Octavian Rogozea (UV Târgovişte), Gheorghe Dumitroaia (CMJ Neamț), Ovidiu Cîrstina, Daniela Iamandi (CNMCD Târgovişte), Radu Ştefănescu (MJI Braşov), Corneliu Beldiman (UCDC Bucureşti), Roxana Dobrescu (IAB), Diana Maria Sztancs (ULB Sibiu)

Şantierul Poiana Cireşului de la Piatra Neamţ reprezintă, prin rezultatele obţinute şi publicate de-a lungul timpului, cea mai importantă aşezare gravetiană din această parte a Europei. Numărul obiectelor de artă mobiliară descoperite în acest sit este mai mare decât toate obiectele de artă găsite în celelalte aşezări paleolitice din România. Acestea au intrat rapid în circuitul ştiinţific internaţional şi fac parte în acest moment din patrimoniul cultural mondial[1]. De asemenea, situaţia stratigrafică de la Poiana Cireşului este una de excepţie pentru paleoliticul din România, nivelurile culturale fiind sigilate de strate sterile foarte groase, ceea ce face ca repartiţia artefactelor pe fiecare nivel să fie impecabilă. Materialul arheologic reprezentat de piese litice şi faună este extrem de bogat pentru fiecare nivel arheologic[2]. Toate acestea, corelate cu existenţa mai multor tipuri de datări (C-14, OSL, paleomagnetism), fac din această aşezare una din siturile de referinţă cu cel mai vechi gravetian din România şi unul dintre cele mai vechi din Europa[3].

Situl Piatra Neamţ-Poiana Cireşului este localizat la 4 km distanţă de oraşul Piatra Neamţ, la confluenţa raului Doamna cu Bistriţa. Prin poziţia sa, aşezarea este expusă unei degradări naturale permanente.

În anul 2011 a fost realizată o secţiune de 4 mp, adâncimea la care s-a ajuns la finalul săpăturilor arheologice fiind de 2,50 m faţă de suprafaţa solului. Metodologia de cercetare a respectat cele mai riguroase standarde de înregistrare şi recuperare a materialului arheologic, precum şi o conservare imediată a materialului osteologic. Din păcate, fondurile limitate sunt total insuficiente pentru atingerea deziderateloor ştiinţifice impuse de importanţa acestei aşezări. Putem spune totuşi că ele au reprezentat un real sprijin pentru a menţine în actualitate această aşezare atât de cunoscută de comunitatea ştiinţifică internaţională.

Toate măsurătorile au fost luate de la un unic punct 0, stabilit de la începutul săpăturilor arheologice din acest sit în 1998. Întreg materialul arheologic a fost înregistrat în sistem planimetric, fiecare artefact având pe fişa de înregistrare trei coordonate. De asemenea, poziţia fiecărei piese a fost trecută şi pe hârtie milimetrică. Pentru acest an de săpătură exista zeci de fişe şi repartiţia spaţială a pieselor desenate pe hârtie milimetrică, care constituie mai mult decât un catalog al artefactelor descoperite. Având în vedere densitatea mare a materialelor arheologice pe fiecare carou, săpătura s-a realizat extrem de minuţios, cu decapări din 2 în 2 cm grosime, iar întregul sediment a fost trecut printr-un sistem de site fine. Astfel, au fost eliminate toate pierderile inerente unei săpături.

La sfârşitul fiecărei zi de săpătură, materialul a fost spălat, înregistrat şi analizat. De asemenea, întreaga faună a fost conservată şi restaurată imediat din momentul când a fost scoasă din săpătură.

În această campanie, a fost săpat integral nivelul definit în cercetările anterioare epigravetian II, care, în lumina noillor datări, a fost redenumit nivel gravetian I. Datorită atenţiei cu care s-au recuperat materialele arheologice, dar şi intervenţiei imediate de conservare asupra lor, în urma campaniei din 2011 au fost făcute descoperiri deosebite pentru paleoliticul superior european. Spre deosebire de campaniile precedente, săpătura din acest an se remarcă printr-o abundenţă deosebită a materialelor litice. Descoperirile din acest an au completat colecţia de material litic mai ales prin produse de debitaj de la începutul schemelor operatorii, ceea ce ne-a permis efectuarea unor scurte remontaje în sit, acest lucru fiind un indiciu al posibilităţii realizării unor remontaje complexe după studierea materialului în laborator. Piesele provin din toate etapele unui sistem de debitaj: nuclee, aşchii de decorticare, aşchii simple, lame, lamele, microlamele, unelte (burine, gratoare, lame retuşate etc.). Numărul mare de nuclee descoperite în raport cu săpăturile din ceilalţi ani, dovedesc existenţa unei zone de debitaj.

La fel ca şi în anii precedenţi, fauna descoperită este predominată de ren şi într-o mai mică măsură de cal şi bovidee.

Stratul de cultură gravetian I săpat în acestă campanie a oferit câteva situaţii excepţionale. În primul rând, au fost delimitate mai multe zone cu densitate mare de materiale litice şi faunistice acoperite cu ocru. Straturile de ocru aveau grosimi considerabile (uneori ajungând până la 4-5 cm), ceea ce ne îndeamnă să credem că spaţiul a fost utilizat şi pentru prelucrarea ocrului. Prin rigurozitatea deosebită impusă de-a lungul timpului în săpătura din acest sit, am reuşit să recuperăm o descoperire mai specială: o mandibulă de ren care are înfipte în ea două piese de silex, dintre care una este un gratoar. Piesele au fost utilizate pentru spargerea mandibulei, iar păstrarea în sit a acestei acţiuni este o descoperire inegalabilă.

Descoperirile deosebite de piese din materiii dure animale constau dintr-un mic obiect de artă mobiliară incizat cu patru linii paralele şi un superb vârf de suliţă din corn de ren. Numai prin prezenţa permanentă, pe tot timpul desfăşurării săpăturilor din acest an, a celui mai bun conservator pe materii dure animale (os, corn, fildeş etc.), dr. Daniela Iamandi, ca membru al colectivului de cercetare, a fost posibilă o intervenţie rapidă asupra artefactelor osteologice. Fără o conservare imediată, materialele osteologice riscă o distrugere iminentă, într-un timp neaşteptat de scurt, atunci cand este scos din depozitul arheologic.

Din perspectiva repartiţiei spaţiale a materialelor arheologice descoperite, săpătura din acest an ne-a completat cunoştinţele despre zonele de activitate în sit ale comunităţilor gravetiene. Dacă în secţiunile din anii precendeţi materialul faunistic extrem de abundent relevă prezenţa unor zone de abataj, extinderea spre nord a săpăturilor din 2011 ne-a permis delimitarea unei zone de debitaj a materialelor litice. Având în vedere secţiunile săpate de până acum şi existenţa mai multor niveluri arheologice, se impune cartografierea globală a tuturor materialelor din secţiunile anterioare pentru delimitatrea mai exactă a unor zone de activităţi ale comunităţilor gravetiene. Desigur, acest lucru nu se poate realiza decât prin efectuarea unor săpături extinse pe o suprafaţă mai mare, ceea ce implică necesitatea unor fonduri suprimentare.

Note:

1. Leif Steguweit, Marin Cârciumaru, Mircea Anghelinu, Loredana Niţă, 2009, Reframing the Upper Palaeolithic in the Bistriţa Valley (northeastern Romania) Neue Untersuchungen zum Jungpaläolithikum im Bistriţa Tal (Nordost-Rumänien), Quartär, 56, p. 139-157; Marin Cârciumaru, Mircea Anghelinu, Loredana Niţă, 2005, The Upper Paleolithic in the Bistriţa Valley (Northeastern Romania). An Overview of the Old Evidence, in C. Neugebauer-Maresch & L. Owen (Eds.), Aspects concerning the Middle and Eastern European Upper Paleolithic-Methods, Chronology, Technology and Subsistence, Symposium Wien, 9-11 November, 2005, Mitteilungen der Prähistorischen Kommission ÖAW, 2010, p. 49-63; Marin Cârciumaru, Elena-Cristina Niţu, Minodora Ţuţuianu-Cârciumaru, 2010, L'art mobilier gravettien et épigravettien en Roumanie, Congrès IFRAO - L'art pléistocène dans le monde, 6-12 Septembre 2010,

https://biblioteca-digitala.ro

Ariège-Pyrénées, France; Marin Cârciumaru, Iuliana Lazăr, Elena-Cristina Niţu, Minodora Ţuţuianu-Cârciumaru, 2011, The Symbolical Significance of Several Fossils discovered in the Epigravettian from Poiana Cireşului-Piatra Neamţ, Romania, Preistoria Alpina, 45 (2011): 9-15, Museo Tridentino di Scienze Naturali, Trento 2009, ISSN: 0393-0157.

2. Marin Cârciumaru, Mircea Anghelinu, Leif Steguweit, Loredana Niţă, Laure Fontana, Alexis Brugere, Ulrich Hambach, Monica Mărgărit, Valentin Dumitraşcu, Marian Cosac, Florin Dumitru, Ovidiu Cârstina, 2005, The Pluristratified Upper Paleolithic Site From Poiana Cireşului, Piatra Neamţ. Recent Resultats and Future Prospects, in C. Neugebauer-Maresch & L. Owen (Eds.), Aspects concerning the Middle and Eastern European Upper Paleolithic-Methods, Chronology, Technology and Subsistence, Symposium Wien, 9-11 November, 2005, Mitteilungen der Prähistorischen Kommission ÖAW, 2010, p. 209-219.

3. Christian Zeeden, Ulrich Hambach, Leif Stuguweit, Alexander Fülling, Mircea Anghelinu, Lurwig Zöller, 2009, Using the relative intensity variations of the Earth's magnetic paleofield as correlative dating technique. A case study from loess with Upper Palaeolithic cultural layer at Poiana Cireşului, Romania, Quartär, nr. 56, p. 175-185, ISBN: 978-3-86757-922-3; Leif Steguweit, 2009, Long Upper Palaeolithic sequences from the sites of Poiana Cireşului, Bistricioara and Ceahlău-Dartsu (NE-Romania), Preistoria Alpina, 44, p. 33-38, ISSN 0393-0157;

Abstract:

The archaeological site Poiana Cireşului-Piatra Neamţ is the most important settlement in this part of Europe, regarding the results obtained over time. In this campaign, was entirely excavated the layer defined in previous research as epigravetian II, wich, according to the new dating, was renamed gravetian I. Unlike previous campaigns, the excavation from this year is distinguished by a great abundance of lithic materials coming from all phases of a knapping system: cores, cortical flakes, ordinary flakes, blades, bladelets, micro-bladelets and tools (drills, end-scrapers, retouched blades etc.). The large number of cores found proving the existence of knapping areas excavated in this campaign.

The special discoveries of osseous materials are represented by a little object of art made of reindeer beam incised with four parallel lines and a reindeer spear point.

The fauna found is predominantly in reindeer and to a lesser extent on the horse and bovines.

Industria paleolitică a materiilor dure animale descoperită în campaniile 2010 şi 2011

Corneliu Beldiman (UCDC Bucureşti), Marin Cârciumaru (UV Târgovişte), Diana-Maria Sztancs (UCDC Bucureşti, ULB Sibiu), Daniela Iamandi (CMNCD Târgovişte)

Cercetările arheologice desfăşurate în campaniile 2010-2011 în binecunoscutul şi importantul sit databil în paleoliticul superior de la Piatra Neamţ-Poiana Cireşului (PNC) de către un colectiv sub conducerea prof. univ. dr. Marin Cârciumaru (Cârciumaru et alii 2011) a prilejuit, ca şi în anii anteriori, recuperarea unor loturi de artefacte foarte importante pentru cunoaşterea ambianţei tehnologice a comunităţilor paleolitice (gravettiene) din spaţiul est-carpatic, respectiv de pe valea Bistriţei. Este vorba de comunităţi de vânători care îşi stabileau taberele sezoniere în bazinul râului menţionat, urmărind cu predilecţie capturarea renului; în acelaşi timp este atestată şi exploatarea cinegetică a altor specii de erbivore mari, precum bourul, bizonul, calul. La momentul actual, situl de la Piatra Neamţ-Poiana Cireşului este un reper naţional şi internaţional unic în studierea comportamentului tehnologic şi paleoeconomic în paleoliticul superior, alăturându-se altor situri din Europa Centrală şi Est-Centrală. Una dintre componentele sferei comportamentale menţionate, care se surprinde arheologic şi se poate cuantifica în foarte bune condiţii în sit este aceea legată de industria materiilor dure animale (IMDA). Ea include o gamă variată de artefacte, de la materii prime neprocesate până la piese finite abandonate, atât în stare perfect funcţională, cât şi în stare fragmentară, care le face inutilizabile. Şansa descoperirii in situ a acestui gen de materiale nu apare decât rareori în spaţiul românesc, cazurile fiind notabile şi aducând, de fiecare dată, contribuţii esenţiale la cunoaşterea modului de viaţă al comunităţilor paleolitice respective.

Cu prilejul de faţă ne propunem prezentarea rezultatele preliminare ale analizei artefactelor MDA descoperite în campaniile 2010-2011. Acestea compun un lot relativ puţin numeros, însumând 11 piese, dintre care 9 descoperite în cursul campaniei 2010 şi 2 în 2011. Ele aparţin nivelului corespunzător epigravettianului II (lotul 2010), respectiv gravettianului I (lotul 2011). Piesele se păstrează în colecţiile Universităţii „Valahia" din Târgovişte, Centrul de Cercetări Pluridisciplinare. Pentru contextul provenienţei lotului IMDA 2010 a se vedea raportul de cercetare – Cârciumaru et alii 2011. Starea de conservare a obiectelor este satisfăcătoare şi bună, permiţând, astfel, efectuarea observaţiilor impuse de studiul lor complex. Trebuie menţionată aici preocuparea constantă a prof. univ. dr. Marin Cârciumaru, şeful colectivului, pentru recuperarea şi tratamentul în condiţii optime a materialului osteologic pe întreaga durată a săpăturilor şi ulterior, în laborator, operaţiunile specifice fiind realizate şi supravegheate de personal specializat (dr. Daniela Iamandi, conservator la CNMCD Târgovişte), situaţie neîntâlnită altundeva pe şantierele arheologice în situri preistorice din România.

În prima etapă a studiului s-a realizat clasificarea tipologică, urmată de elaborarea repertoriului lotului, pe cele două campanii, în cadrul căruia fiecare piesă este identificată printr-un indicativ provizoriu, compus din sigla sitului, anul descoperirii şi numărul curent (exemplu: PNC/2010 1; PNC/2011 2). Fiecare artefact a fost tratat după un protocol standard, cu mai multe paliere şi componente, vizând înregistrarea extensivă/exhaustivă a datelor legate de contextul descoperirii şi reieşite din examinarea macroscopică şi microscopică; acestea sunt etalate/sintetizate statistic/tabelar.

Se urmăreşte evidenţierea aspectelor legate de: materiile prime; starea de conservare (piese întregi, fragmentare/fragmente); tipologia; morfologia; morfometria; urmele de fabricare; urmele de utilizare; formularea ipotezelor relative la rolul funcţional. O menţiune specială se cuvine făcută în legătură cu analiza microscopică şi materialul imagistic realizate cu ajutorul microscopului optic digital de tip VHX-600, aflat în dotarea Centrului de Cercetări Pluridisciplinare, singurul din România care deţine un astfel de microscop ultraperformant.

În privinţa contextului, menţionăm pentru campania 2010 explorarea S VIII, în suprafaţă de 4 mp, carourile A1 şi A2, până la o adâncime de maximum 2,80 m. Piesele provin dintr-o zonă în care sunt asociate cu material paleontologic şi artefacte litice finite diverse (gratoare, burine, lame etc.), ceea ce indică, alături de parametrii artefactelor, existenţa unei arii de prelucrare a MDA (Cârciumaru et alii 2011). În campania 2011 s-a explorat S IX, în suprafaţă de 4 mp, având carourile A2-B1; la adâncimea de 2,05 m, s-a constatat o mare aglomerare de materiale litice prelucrate şi material paleofaunistic, precum şi piesele MDA analizate (vezi supra, raportul campaniei 2011).

Categoriile tipologice reprezentate în lotul IMDA 2010-2011 sunt, în conformitate cu lista tipologică Beldiman 2007: I Unelte; II Arme; V Diverse – Piese tehnice (resturi de debitaj) (Beldiman 2007, p. 71 şi urm.). Repartiţia cantitativă sub raport tipologic arată faptul

https://biblioteca-digitala.ro

că: predomină piesele din categoria V Diverse, respectiv resturi de debitaj constituite de deşeuri: segmente de raze (5) şi de ax (1) de corn de ren; urmează piesele finite (4), constituite de: un vârf (de suliţă?) de fildeş; un vârf (de suliţă?) de corn de ren; un netezitor pe rază de corn de ren; un alt netezitor pe ax de corn de ren; eboşele sunt prezente cu un singur exemplar, realizat pe fragment de ax de corn de ren, fiind probabil destinat confecţionării unui netezitor sau unui vârf de suliţă.

Analiza artefactelor descoperite în campania 2010 a permis relevarea unor elemente ale «schemelor operatorii» aplicate în procesarea cornului de ren, realizarea unor piese precum: vârfurile suliţă de fildeş şi de corn de ren; netezitoarele pe rază sau pe ax de corn de ren, ca şi ale ambianţei tehnologice în care ele se utilizau. Se poate menţiona, în acest sens: debitajul cornului de ren prin aplicarea rutinieră a percuţiei directe/cioplirii cu ajutorul unei piese litice cioplite masive; percuţia directă/fracturarea cu ajutorul unui percutor litic (galet); şănţuirea axială (groove and splinter technique) aplicată pe feţe opuse ale axului cornului de ren în scopul detaşării precise a unui segment, urmată de percuţia directă/fracturare. Fasonarea înregistrează două procedee simple, raclajul axial şi percuţia directă/cioplirea. Precis şi eficient, larg folosit în paleoliticul superior, raclajul axial intens generează suprafeţe lise; acesta este cazul vârfurilor de suliţă de fildeş şi corn de ren; aici avem de-a face cu fasonare integrală. În cazul amenajării părţilor active ale netezitoarelor se recurge la percuţie directă/cioplire, urmată de raclaj axial, fiind vorba de fasonare parţială. Nu se pot observa urme de utilizare clare, datorită conservării diferenţiate a suprafeţelor, afectate de procese taphonomice, precum coroziunea acizilor humici şi a rădăcinilor plantelor ierboase, fisuri, exfolieri etc.

Toate situaţiile şi observaţiile menţionate mai sus dovedesc derularea în sit a activităţilor rutiniere de prelucrare a materiilor dure animale (corn de ren; fildeş de mamut), în contextul procesării carcaselor de ren sau utilizării materiei prime culese din vecinătatea sitului, dar şi, probabil, procurării şi prelucrării fildeşului de mamut în condiţii neprecizabile. Un caz special legat de estimarea sezonului de ocupare a sitului oferă prezenţa piesei PNC/2010 5, respectiv baza de ax de corn de ren căzut, cules toamna, în lunile octombrie-noiembrie. Acest detaliu se adaugă observaţiilor anterioare prilejuite de analiza materialului osteologic, subliniind ocuparea probabilă a sitului în vremea toamnei (Dumitraşcu 2008, p. 31, 77-79).

Deşi puţin numeroase, piesele lotului studiat furnizează repere cultural-cronologice şi paleotehnologice importante pentru abordarea complexă şi extensivă a manifestărilor civilizaţiei şi culturii unor comunităţi paleolitice, a căror IMDA a putut fi, cu acest prilej, analizată în mod sistematic, cu rezultatele preliminare expuse în rândurile de mai sus; se remarcă îmbogăţirea repertoriului descoperirilor de piese utilizate ca armături pentru suliţe (de fildeş şi din corn de ren), cât şi gama uneltelor (netezitoarele din corn de ren, folosite la procesarea carcaselor (jupuire) şi a pieilor de ren, ele pretându-se, de asemenea, la utilizarea ca arme (pumnale). Notabilă este şi descoperirea unei noi piese de fildeş,care sporeşte la 5 numărul acestor artefacte în situl de la Piatra Neamţ - Poiana Cireşului, care este cel mai important din România sub raportul prezenţei acestei materii prime, relativ rare în paleoliticul superior din regiunile noastre.

Continuarea studiului IMDA, care se va extinde curând asupra pieselor recuperate din campaniile anterioare anului 2010, ca şi asupra celor din campania 2012, va aduce, fără îndoială, noi date valoroase legate de fenomenul tehnologic al procesării materiilor dure animale în paleoliticul superior din spaţiul românesc [Corneliu Beldiman, Marin Cârciumaru, Elena Cristina Niţu, Diana-Maria Sztancs, Daniela Iamandi].

Anexa 6

Bibliografie:

BELDIMAN C. 2007 – Industria materiilor dure animale în preistoria României. Resurse naturale, comunităţi umane şi tehnologie din paleoliticul superior până în neoliticul timpuriu, Asociaţia Română de Arheologie, Studii de Preistorie – Supplementum 2, Bucureşti.

CÂRCIUMARU M., E. CR. NIŢU, E. TUDOR, O. CÎRSTINA, D. IAMANDI, R. ŞTEFĂNESCU 2011 – Piatra Neamţ-Poiana Cireşului, CCA 2011, p. 94-96.

DUMITRAŞCU M. D. 2008 – Economia comunităţilor paleolitice de pe Valea Bistriţei. Perspectivă arheozoologică, Târgovişte.

Abstract:

Upper Paleolithic osseous materials industry of 2010 and 2011 archaeological campaigns. The 2010 and 2011 archaeological excavations from the well-known site from Poiana Cireşului, Piatra Neamţ, Neamţ County (dated from Upper Paleolithic – Gravettian culture) led by professor Marin Cârciumaru (University "Valahia", Târgovişte) offered the opportunity of recovering an assemblage of osseous materials artefacts comprising 11 pieces made of ivory and reindeer antler. They were recovered from S VIII/2010 and S XI/2011. The importance of this assemblage is underlined by their rarity in the Romanian Upper Paleolithic discoveries. The typological classification revealed the existence of followings categories (according to Beldiman 2007 Typological List): I. Tools; II. Weapons; V. Varia – Technical pieces, debris. The last category is predominant and it is represented by: segments of reindeer tines (5) and beam (1). They are followed by the finished objects (4): an ivory spear point; a reindeer spear point; a scraper made of reindeer tine; a scraper made of a fragment of reindeer beam. There is a single blank made of reindeer beam that probably was prepared to obtain a scraper or a spear point. The analysis of the artefacts allowed us to observe some manufacturing schemes applied during the processing of reindeer antler or the manufacturing stages of certain types of pieces (ivory and reindeer spear points; scrapers made of reindeer tine or beam). Also, we could reconstruct the technological environment in which those artefacts were used. Here we may mention: the débitage of the reindeer antler by direct percussion/chopping with a massive lithic piece; direct percussion/fracture with a lithic hammer; groove and splinter technique applied on the opposed surfaces of the reindeer beam with the purpose of detaching a segment or tine; this was followed by the direct percussion/chopping. The shaping stage is represented by two simple procedures: axial scraping and direct percussion, followed by chopping technique. The intense axial scraping is used in order to obtain smooth surfaces; this is the case of ivory and reindeer antler spear points. In order to obtain the active parts of the scrapers the direct percussion/chopping, followed by the axial scraping were applied. There are no clear use-wear traces because the surfaces were affected by the taphonomic processes like the corrosion produced by the humic acids and the roots of the plants, fissures and exfoliations etc. The osseous materials industry from the site attests some economic activities. The archaeological contexts connect the artefacts with hunting/weaponry, with the processing of the reindeer carcasses/hides and with the process of transforming various raw materials. The artefact PNC/2010 5 offers an important clue regarding the season in which the site was inhabited. The piece is a base of a reindeer beam gathered in the autumn time (in October – November). This detail is added to the observations that were obtained during the archaeozoological analysis and it underlines the hypothesis according to which the site was inhabited during the autumn time. Even if the assemblage is composed of few artefacts, they offer important chrono-cultural and

https://biblioteca-digitala.ro

paleotechnological observations in terms of a complex and extensive approach of manifestations of civilisation and culture in the Paleolithic communities. The osseous materials industry analysed with this occasion is included in above mentioned context. In this respect, the general catalogue of discoveries was augmented with pieces that were used like spear armatures (made of ivory and reindeer antler) or with tools (reindeer scrapers used for carcass processing and for hides working. These could have also been used like daggers.). We have to underline the importance of the ivory piece that increases the number of these artefacts at 5 in Piatra Neamţ - Poiana Cireşului site. At the moment, this is the most important Romanian site with pieces made of ivory dated from the Upper Paleolithic.

57. Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu
Punct: Măgura Gorgana

Cod sit: 101038.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 30/2011

Colectiv: Svend Hansen, Agathe Reingruber, Norbert Benecke – analize arheozoologice, Reinder Neef – analize botanice, Florian Klimscha - prelucrarea topoarelor din piatră, Ute Koprivc - prelucrarea râşniţelor din piatră, Tilmann Vachta - documentare grafică şi fotografică (DAI Berlin), Alexandru Vulpe, Meda Toderaş, Daniel Spânu - prelucrarea modelelor de arhitectură, Cristina Georgescu - restaurare (IAB), Kenneth Ritchie - analize arheozoologice (Centre for Baltic and Scandinavian Archaeology, Schleswig), Michael Prange - analize metalografice (Deutsches Bergbau-Museum, Bochum); Jürgen Wunderlich, Dirk Nowacki - reconstituirea mediului înconjurător (Universität Frankfurt am Main), Joachim Wahl, Steve Zäuner - analize antropologice (Eberhard Karls Universität Tübingen), T. D. Price - isotopie (Wisconsin University), Ivan Gatsov, Petranka Nedelcheva - prelucrarea obiectelor de silex (Nov Bîlgarski Universitet, Sofia), Marvin Kay - analize traseologice (University of Arkansas)

Cercetările arheologice din tell-ul de la Pietrele-Măgura Gorgana fac parte dintr-un proiect comun de cercetare româno-german. În campania 2011 obiectivul urmărit a fost continuarea cercetărilor sistematice în aşezarea de tip tell, în zona necropolei şi în aşezarea plană din jurul tell-ului.

Rezultatele cercetărilor

Pe tell activitatea de cercetare din anul 2011 s-a desfăşurat în cele două suprafeţe B şi F. Datorită eroziunii profilului de sud a fost efectuată o extindere a suprafeţei B de 1 m spre sud. În cursul cercetării au putut fi observate parţial limitele structurilor cercetate în campaniile precedente.

În campania 2011 au fost efectuate două extinderi ale suprafeţei F, una către est, cealaltă către nord. Prin cercetarea celor două extinderi s-a urmărit în primul rând surprinderea limitelor de nord şi de est ale locuinţelor incenditate sau nu, identificate în zonele cercetate în campaniile 2004-2007.

În aşezarea plană din jurul tell-lui s-a continuat cercetarea în suprafeţele H şi L şi a fost deschisă noua suprafaţă P. Şi la vest de tell au fost deschise trei noi suprafeţe (N1-N3).

În suprafaţa H (5 x 14 m) au fost indentificate, la 0,30 m sub colluviu, două concentrări de chirpici. Cea din partea vestică provine de la o dărâmătură arsă şi aparţine unei structuri prost conservate printre care se aflau 10 vase restaurabile. Prin tehnologie, formă şi decor cele aparţin culturii Boian.

Suprafaţa L, începută în 2010, a fost lărgită pe 7x14 m. Sub stratul de colluvium care măsoară cca. 60cm nu au fost observate structuri de locuire clare, însă au fost documentate mai multe fragmente dintr-o vatră împrăştiate pe mai mulţi metri pătraţi. Majoritatea celor 31 de vase întregibile aparţin unei faze timpurii a culturii Gumelniţa.

În colţul de nord-est al şanţului a fost cercetată o groapă în care au fost depuse cel puţin cinci schelete umane, în conexiune anatomică.

La 100 şi 160 de metri vest de tell au fost deschise trei suprafaţe (N1-N3) deoarece aici semnalele geomagnetice indicau gropi care ar fi putut forma o parte a unei necropole. În primul şanţ N au fost decopertate patru gropi, trei conţinând inhumaţi, două dintre ele în stare bună de conservare. Dintre acestea merită menţionat mormântul N705. Scheletul în poziţie chircită era orientat vest-est. Ca inventar funerar a fost recuperat un pumnal îndoit din vechime.

Materialul arheologic din celelate două şanţuri (N2-N3) constă în fragmente ceramice, oase, pietre lucrate, lame de silex, etc., care pot fi datate la începutul mil. V. a.Chr.

În nord-estul tell-ului, în suprafaţa P cu dimensiunile 8x5 m, au fost decoperite trei morminte, două dintre ele într-o stare precară de conservare. Cel de al treilea mormânt, complet, conţinea un schelet în poziţie chircită, orientat vest-est. Înainte de a atinge solul virgin a fost înregistrată următoarea succesiune stratigrafică: stratul de colluvium, de culoare brun-închis ce avea o grosime de cca. 0,70-0,80 m şi stratul de cultură, de culoare gri cu o grosime de aproximativ 0,70 m. Nu au fost observate elemente de arhitectură.

Din cele 146 de vase întregi sau întregibile, 70 provin de pe tell şi 76 din jurul lui. Două vase de provizii au dimensiuni foarte mari conţinând 135 şi 325 l. Toate 58.000 cioburi, care cântăresc 1,3 tone, au fost prelucrate statistic, înregistrându-se mărimea, degresantul, forma, tratamentul suprafeţei şi decorul lor.

Printre cele 1036 obiecte mărunte predomină cele din piatră şlefuită (443), piese din os şi corn (282) urmate de cele din lut (207). Merită menţionată o figurină din marmură găsită aproape întreagă. Toate materialele arheologice sunt depozitate în spaţiile Institutului de Arheologie „V. Pârvan".

Prin descoperirea straturilor de cultură aparţinând culturii Boian din jurul tell-ului se deschide o nouă perspectivă pentru studiul dezvoltării aşezării şi a strategiilor economice şi sociale care au dus la geneza tellului. 15 noi date radiocarbon sunt în prelucrare şi vor forma, cu cele 32 deja cunoscute din Pietrele, o secvenţă de bază pentru toata aria de răspindire a culturilor Boian si Gumelniţa. În 2012 se vor continua cercetările atât pe tell cât şi în jurul lui.

Cercetări interdisciplinare

În campania 2011 pe tell şi în anumite arii din lunca Dunării a continuat seria de foraje efectuate de echipa de geografi. Scopul lor este obţinerea informaţiilor asupra cursurilor de apă sau a bălţilor existente în preistorie pentru reconstituirea mediului geografic preistoric.

Şi anul acesta am avut oportunitatea de a utiliza un octocopter pentru efectuarea unor fotografii aeriene deasupra tell-ului şi în zonele adiacente. După prelucrare, seriile de fotografii efectuate vor putea fi folosite pentru alcătuirea planului 3D al zonei.

Bibliografie:

S. Hansen et al. Die kupferzeitliche Siedlung Pietrele an der Unteren Donau. Bericht über die Ausgrabungen und geomorphologischen Untersuchungen im Sommer 2010, Eurasia Antiqua 17, 2011.

https://biblioteca-digitala.ro

Zusammenfassung:

Durch die Grabungen auf dem Tell Pietrele und in der ihn umgebenden Flachsiedlung haben sich 2011 überraschend neue Perspektiven eröffnet. Nach den bisherigen Untersuchungen der Keramik und ersten ^{14}C-Daten lässt sich erkennen, dass die Gebäude in der Flachsiedlung nicht gleichzeitig bestanden, sondern einen beträchtlichen Zeitraum überspannen. Nordöstlich des Tells konnten in Fläche H Fundschichten mit Keramik aus einer frühen Phase des südrumänischen Spätneolithikums aufgedeckt werden. Charakteristische Formen sind tiefe Schalen auf hohem Hohlfuß mit einpolierten Kannelurmustern. Ebenfalls in die Boian-Kultur sind die Funde aus dem Bereich der Flächen N, 100-160 m westlich des Tells zu weisen. Es deutet sich an, dass die Siedlung etwa 750 Jahre bestand und damit über einen deutlich längeren Zeitraum existierte, als bisher angenommen werden konnte.

Nördlich des Tells konnten in den Flächen H, L und P Reste mehrerer Bestattungen geborgen werden. Ein Massengrab mit mindestens fünf Individuen kann anhand der Scherben aus der Grube in das Spätneolithikum datiert werden. Eine genauere Datierung der restlichen Bestattungen steht noch aus.

Lange Zeit hielt man den Siedlungshügel für die Gesamtsiedlung. Unsere Untersuchungen haben jedoch erstmals gezeigt, dass der Siedlungshügel nur Teil einer wesentlich größeren Siedlung war. Im Fall von Pietrele handelt es sich um eine mindestens 3,5 ha große Siedlung, deren Grenzen durch geophysikalische Untersuchungen noch nicht erfasst sind. Nach den bisher vorliegenden Daten liegt die Vermutung nahe, dass die Errichtung der Siedlungshügel um 4600 v. Chr. an der Unteren Donau ein organisierter Prozess war.

58. Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău

Punct: Gruiu Dării

Cod sit: 48539.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 17/2011

Colectiv: Valeriu Sîrbu - responsabil ştiinţific (M Brăila), Sebastian Matei, Daniel Costache, Laurenţiu Grigoraş (MJ Buzău), Monica Constantin, Smaranda Fărnoagă, Diana Davâncă, Cami Manuela Istrate.

În această campanie ne-am propus continuarea săpăturilor pe Platou în secţiunile S12, S16, S17 şi S25, pentru a cerceta integral complexele descoperite în campaniile trecute, precum şi avansarea în nivelele din epoca bronzului şi eneolitic. Un aspect important vizat în această campanie a fost continuarea cercetărilor în S19 în vederea obţinerii unor date suplimentare privind fortificaţia de pe latura de nord-vest si prelungirea acesteia cu 6 m, acum ea având, astfel, o lungime totală de 12 metri.

Epoca fierului

Epoca geto-dacică

În campania din 2011 a fost epuizată secţiunea S17, fapt ce ne-a permis obţinerea de noi informaţii privind stratigrafia generală de pe Platou.

Stratigrafia generală (date obţinute din secţiunea S17, profil de NE):

- Între –(0-0,20/0,25) m - Strat vegetal actual, brun, cu textură măzăroasă. Conţine materiale arheologice

- Între –(0,20/0,25 -0,55/0,60/0,65) m - Strat cenuşiu, cu textura măzăroasă, ce conține numeroase fragmente ceramice, bucăți de lipitură arsă, oase și pietre. A conţinut complexe din sec. I p. Chr.

- Între – (0,55/0,60/0,65 -1,25/1,30) m - Strat de cultură cu materiale şi complexe datate în sec. II - I a. Chr. Conține numeroase fragmente ceramice, oase, lipitură arsă, cărbune, pietre mărunte. Pe baza texturii și a culorii s-au putut distinge trei nivele ce alcătuiau acest strat

- Între – (1,25/1,30-1,35/1,40) m - Strat cenuşiu-gălbui, relativ compact, ce conține rare fragmente ceramice din sec. IV- III a. Chr.

- Între – (1,35/1,40 m-2,20/2,45/2,60) m (de la nord spre est) Strat de cultură din epoca bronzului, cu o textură compactă, bogat în materiale arheologice. Pe baza culorii și a distribuției materialelor și a complexelor acest strat se divide în trei nivele distincte

- Între – (2,20/2,45/2,60 -2,20m-est/ 3,40m-nord) - Strat de cultură din epoca eneolitică (cultura Cucuteni). Stratul este usor în pantă, iar în partea de nord este amenajată o locuință

- De la – 2,20-est/3,40-nord în jos - Argilă gălbuie foarte dură, sterilă arheologic

Fortificaţia a fost cercetată, parţial, doar în secţiunea S19. A fost dezvelită fundaţia zidului din faza a doua, ce avea o lăţime între paramente de 2,30 m. De asemenea, a fost detectat şi paramentul exterior al fundaţiei zidului din prima fază, în zona caroului 5 al secţiunii, fiind mai jos cu aproximativ 1,00 m. În faţa paramentului din faza I, pe o lungime de aproximativ 5 metri, a fost amenajat un rambleu în umplutura căruia au fost descoperite numeroase materialele de factură monteoreană sau eneolitică, în special bucăţi de lipitură arsă sau pământ ars, fapt ce ne dovedeşte că dacii au dislocat anumite porţiuni din stratul de cultură aparţinând celor două epoci.

Cercetarea fortificaţiei în această zonă nu este încheiată, astfel că date complete despre amenajarea rambleului şi a pantei vom putea obţine în cursul campaniilor viitoare

În această campanie au fost descoperite o serie de complexe noi, dar au fost cercetate şi complexe descoperite în campaniile anterioare. Astfel, au fost descoperite 4 complexe getice din sec. IV-III a. Chr. şi 12 complexe din perioada sec. II-I a. Chr.

Complexe din sec. II-I a. Chr.

Din sec. II – I a. Chr. provin 8 gropi, două vetre in situ şi două probabile structuri de locuire.

Complexul 174. Groapă situată în centrul secţiunii, ea fiind observată la cota de – 0,95 m. Are formă uşor ovală în grund, cu dimensiunile de 1,40 x 1,60 m, umplutura ei este gălbuie spre centru şi cenuşie spre margine, fiind pigmentată cu cărbune şi lipitură arsă. Materialul ceramic este relativ bogat cu forme ce se pot încadra în sec. I a. Chr.

Complexul 175. Groapă de formă tronconică, cu baza mică în jos. S-a observat foarte clar pe profilul de NE al secţiunii S17, dar şi în grund. A fost săpată de la cota de – 0,55 şi avea un diametru al gurii de 1,40 m şi o adâncime de 1,50 m; mai mult de jumătate din acest complex intră în malul de NE al secţiunii

Complexul 176. Groapă de formă aproximativ cilindrică, cu gura uşor evazată, observată foarte bine pe profilul de NE al secţiunii S17. A fost săpată, cel puţin, de la cota de – 0,60 şi avea un diametru al gurii de 1,30 m şi o adâncime de 1,70 m; mai mult de jumătate din acest complex intra în malul de NE al secţiunii.

Complexul 184. În secţiunea S25, la -1,15 m, a fost observat un şanţ pe direcţia N-S, lung de 2 metri şi lat de 0,50 m, iar în prelungire, la cca 40 cm, se afla o groapă de stâlp cu diametrul de 25 cm. Spre sud de aceasta, la 0,60 m distanţă, se afla o altă groapă de stâlp cu diametrul de aproximativ 0,40 m. Doar extinderea săpăturii

https://biblioteca-digitala.ro

spre N si E ne va putea furiniza date suplimentare privind această structură.

Complexul 188, reprezintă o structură adâncită cu lungimea vizibilă de 2,30 m, ce intră în malul de NV al secţiunii S16. A fost săpată de la cota de 0,60 m, lucru observat foarte clar în profil, iar baza se află la -1,50 m. Umplutura este cenuşie-gălbuie cu pigmenţi de cărbune, lipitură arsă, oase şi fragmente ceramice care se pot încadra în sec. I a. Chr.

Complexe din sec. IV-III a. Chr.

Remarcăm complexul 180, din secţiunea S16, ce reprezintă o aglomerare de material arheologic, observat la cota de – 1,05 m, aflat într-o groapă/alveolare cu dimensiunile de 0,90 x 1,20 m. Se remarcă numărul mare de fragmente ceramice, în special de amfore, precum şi fragmente de castroane şi căni lucrate la mână. Printre ele apar şi oase de animale, unele dintre ele puternic arse. La -1,35m acest complex a dispărut. În imediata apropiere a mai fost detectată o altă aglomerare de fragmente ceramice (complex 189), precum şi o groapă (complex 187) cu o umplutură neagră, cenuşoasă, foarte săracă în materiale arheologice.

În secţiunea S25 a fost cercetată o vatră, identificată la cota de -1,20 m, cu dimensiunile păstrate de 0,68 x 0,64 m, puternic afectată de amenajarea fortificaţiei. Crusta, păstrată doar pe alocuri, avea o grosime de 2-3 cm, iar la secţionarea ei s-a constatat că vatra a fost amenajată pe un pat de pietre plate.

Prima epocă a fierului

Pentru prima data de când se fac cercetări la Gruiu Dării au fost descoperite materiale arheologice din epoca fierului. Este vorba de două fragmente ceramice ce pot fi atribuite culturii Basarabi. Primul fragment provine de la un vas bitronconic, decorat cu caneluri oblice şi proeminenţe conice pe pântece, iar cel de al doilea reprezintă o porţiune din gura unei străchini decorată pe buză cu caneluri. Descoperiri aparţinând culturii Basarabi au mai fost făcute in imediata apropiere în punctul Coasta Rusului, precum şi la Izvorul Dulce. Alte doua descoperiri de la Cârlomăneşti şi Berca închid tabloul sărac al prezenţei purtătorilor culturii Basarabi în zona Buzăului (Matei 2009, p. 103-120).

Materialul arheologic este deosebit de bogat şi variat, extrem de fragmentat în strat şi mai bine păstrat în complexele adâncite. Vasele ceramice predomină, fiind descoperite borcane, fructiere, cești-opaiț, căni, boluri, pithoi. Dintre piesele cele mai expresive descoperite în această campanie notam doar câteva: o fibulă din fier, o seceră și un fragment de cuțit din fier, un bol cenușiu lucrat la roată, cu decor imprimat, o amforă locală, parțial întregibilă, lucrată la mână și acoperită cu angobă fină, lustruită, un fragment de cană decorată cu „ mustăți”, specifică sec. II a. Chr., o căniță întreagă, lucrată la roată dintr-o pastă fină, cenușie, două mărgele din sticlă și un vârf de săgeată din fier.

Epoca bronzului – cultura Monteoru.

În vederea cercetării vestigiilor aparţinând epocii bronzului au fost continuate săpăturile în secţiunea S17. Menţionăm faptul că fragmente ceramice din această perioadă au fost identificate şi în alte secţiuni, respectiv S16 şi S12, dar erau materiale antrenate de locuirea dacică.

Nivelul atribuit epocii bronzului cercetat în secţiunea S17 are o grosime medie de cca. 1,00 m. Analiza materialului ceramic a permis identificarea mai multor stiluri ceramice atribuite culturii Monteoru. Astfel, menţionăm faptul că au fost identificate fragmente ceramice aparţinând stilurilor $Ic4_{-2}$, Ic3, Ic2, IIa/IIb ale culturii Monteoru. Materialele monteorene târzii, relativ puţine, apar la zona de contact cu stratul din sec. IV-III a. Chr. Analiza atentă a celor patru profile ale secţiunii nu a scos în evidenţă un strat de cultură distinct pentru Monteoru târziu.

Dintre formele ceramice identificate amintim cupe cu marginile puternic răsfrânte şi corp globular, ceşti cu două toarte supraînălţate, trase din buză, Spendegeffasse, vase cu gât înalt şi gura trompetiformă ş.a. Din punct de vedere al pastei din care au fost realizate formele ceramice identificate s-a stabilit că cel mai des utilizată era pasta semifină, bine omogenizată, cu pietricele, cioburi pisate şi argilă cu granulaţie fină în compoziţie. Mai puţine din punct de vedere numeric sunt fragmentele ceramice lucrate din pastă grosieră.

Depunerea atribuită locuirii de epoca bronzului este reprezentată de un pământ cenuşiu sau brun-cenuşiu pe alocuri, relativ compact, puternic pigmentat cu bucăţi de lipitură arsă, cărbune, cenuşă şi fragmente ceramice, ceea ce indică caracterul casnic al perimetrului cercetat în campania din acest an.

Au fost identificate şi cercetate, parţial, 5 complexe: două resturi de locuinţe (complexele 192 şi 196), două vetre in situ (complexele 193 şi 201) şi o groapă de stâlp.

Complex 192. A fost identificat în secţiunea S17, carourile B, C şi, parţial, A, de la adâncimea de -1,55 m. Dimensiunile la această cotă au fost 3,00 x 1,60 m. Reprezintă un rest dintr-o locuinţă de suprafaţă, parţial incendiată. Aceasta a fost construită în sistem paiantă, fiind identificate bucăţi de lipitură ce păstrau amprente de nuiele, cu diametrul de cca. 5 – 8 cm. Grosimea stratului rezultat din distrugerea locuinţei variază între 8 şi 20 cm, urmele de ardere fiind observate în partea de nord-est a acesteia. Din inventarul arheologic al acesteia amintim un inel lucrat din os, precum şi fragmente ceramice şi resturi osteologice. Pe baza fragmentelor ceramice locuinţa a putut fi atribuită perioadei corespunzătoare stilului ceramic Ic3 al culturii Monteoru.

Complex 193. A fost identificat în secţiunea S17, caroul D, la adâncimea de – 1,55 m. Reprezintă o vatră, cu dimensiunile de 0,45 x 0,20 m, dar ea continuă în zona malului de nord-est, fiind identificată parţial. Vatra a aparţinut locuinţei notată cu indicativul C192. Vatra avea crusta de o grosime de cca. 4 cm şi miezul cu o grosime de 10 cm. Aceasta a fost amenajată pe un pat de fragmente ceramice. În imediata apropiere a acesteia a fost identificat un fragment provenind de la un căţel de vatră.

Materialul arheologic este relativ bogat şi expresiv, însă remarcam faptul ca ceramica, în special, are un indice de fragmentare foarte ridicat. Practic, în această campanie nu a fost descoperit nici un vas întreg sau parţial întregibil. Dintre piesele mai importante menționăm: un fragment de statuetă antropomorfă din lut, un inel din os, un topor miniatural din lut, un topor din piatră, două rotițe de care miniaturale și un fragment de cuțit curb din piatră.

Cercetările din epoca eneolitică

În campania arheologică din anul 2011 vestigii ale epocii neo-eneolitice au fost identificate şi cercetate în secţiunea S17. Din această epocă au fost identificate trei complexe, notate cu sigla C157, C194 şi C195, din care primele două reprezentă fragmente ale unor locuinţe incendiate, iar ultimul o groapă.

Complexul 157. Reprezintă resturile unei locuinţe incendiate, identificate în carourile A şi D ale secţiunii S17. Acest complex a fost definit ca locuinţă eneolitică incendiată în urma cercetărilor din anul 2009, desfăşurate în secţiunea S15, carourile B şi C. Primele indicii referitoare la existenţa complexului C157 apar în carourile A şi D ale S17, la adâncimea de –1,99/–2,03 m, sub forma unei zone cu pământ brun-cenuşiu, puternic pigmentat cu mici fragmente de lipitură arsă şi cărbune. Partea superioară a nivelului de distrugere al locuinţei apare la adâncimea de –2,18/–2,20, sub forma unei zone acoperită cu lipitură arsă, compactă. Sterilul arheologic, reprezentat de un pământ cafeniu-roşcat, a apărut la –2,65/–2,70 m, în caroul A, şi –2,80/–2,98 m, în caroul D. Locuinţa eneolitică este puternic afectată de o groapă dacică (C174), aflată aproape în centrul secţiunii, care a fost epuizată la –2,36 m. Gradul mare de fragmentare al materialului

https://biblioteca-digitala.ro

eneolitic ce a făcut parte din inventarul locuinţei se datorează, în bună măsură, existenţei complexului dacic.

Complexul 194. Locuinţă eneolitică incendiată, identificată în carourile B şi C ale secţiunii S17. Primele zone cu lipitură compactă au putut fi observate la –2,50/–2,54. Locuinţa este situată într-o alveolare, posibil naturală. Sterilul arheologic, reprezentat de un pământ cafeniu-roşcat, apare în caroul B, la –2,80/–3,00 m, şi în caroul C, la adâncimea maximă de –3,63 m, înregistrată în colţul de sud-est al suprafeţei. Această locuinţă a fost puternic afectată, ca şi în cazul locuinţei C157, de groapa dacică notată cu sigla C174. Raportul stratigrafic între cele două locuinţe a fost surprins în profilul martorului stratigrafic. Astfel, complexul 157 apare ca suprapunând parţial complexul 194.

Inventarul arheologic descoperit este constituit din ceramică, plastică zoomorfă, fragmente de oase de animale, unelte din piatră, os şi silex. Există o foarte mare cantitate de material osteologic, concentrată atât în afara, cât şi în interiorul locuinţelor, multe fragmente de oase fiind puternic arse.

Ceramica este reprezentată de tipuri diferite de vase (boluri, străchini, vase de provizii etc), lucrate din pastă fină, semifină sau grosieră. Se pot distinge trei tipuri de vase şi fragmente ceramice aparţinând culturilor Cucuteni B, Cernavoda I şi fragmente ceramice cu suprafaţa lustruită.

Vasele şi fragmentele de vase de tip Cucuteni B sunt realizate din pastă fină, cu nisip ca degresant, arse oxidant, unele cu urme de ardere secundară. Decorul este constituit din linii şi benzi late de culoare maro-închis, uneori mărginite de negru, pictate pe fondul roşu al vasului sau peste un fond de culoare alb-gălbuie. Trebuie remarcată şi prezenţa unor toarte cu motive zoomorfe.

Vasele de tip Cernavoda I se disting prin pasta poroasă având ca degresant pietricele, cioburi şi scoici pisate. Arderea este oxidantă, iar suprafaţa vaselor este finisată neglijent. Decorul se găseşte pe buză, sub forma unor şiruri de alveolări, impresiuni, unele crestate în interior.

Fragmentele de vase lustruite sunt realizate din pastă fină, de culoare neagră-cenuşie, cu angobă lustruită, la interior şi exterior. Aceste fragmente provin de la vase realizate în aria culturii Cernavoda I asupra căreia s-au manifestat influenţe cucuteniene şi sud-balcanice.

Toate tipurile ceramice descrise apar asociate în complexe de locuire in situ, C157 şi C194, ceea ce evidenţiază aspecte importante privind sincronismele şi influenţele culturale de la sfârşitul perioadei eneolitice.

Suprafaţa totală săpată în această campanie însumează 88 mp, fiind cercetate 4 suprafeţe cu dimensiunile de 4 x 4 m şi o secţiune prin fortificaţie, spre Terasa 2, cu dimensiunile de 12 x 2 m.

Piesele descoperite au intrat în patrimoniul Muzeului Judeţean Buzău, unde vor fi supuse operaţiunilor de conservare şi restaurare. O parte dintre ele au fost deja desenate şi fotografiate.

Observaţiile de săpătură au fost înregistrare în jurnalul de şantier, iar materialul arheologic descoperit a fost spălat şi ambalat în întregime în pungi de plastic şi cutii de carton.

Evidenţa descoperirilor arheologice a fost făcută în Registrul de evidenţă a pachetelor şi pieselor, fiind alcătuite din 534 de înregistrări. În vederea documentării grafice cât mai complete a fost realizat un număr de 38 planuri prin metode clasice (28 grunduri şi 10 profile), la scara de 1:20. Au fost, de asemenea, realizate numeroase fotografii de ansamblu şi detaliu.

S-au luat, măsuri primare de protecţie şi conservare a zidurilor şi a complexelor descoperite, prin sprijinire şi acoperire cu pietre, folii de plastic, lemn şi pământ.

Bibliografie:

V. Dupoi, V. Sîrbu, Incinta dacică fortificată de la Pietroasele-Gruiu Dării, judeţul Buzău (I), Buzău, 2001;

V. Sîrbu, S. Matei, V. Dupoi, Incinta dacică fortificată de la Pietroasa-Mică – Gruiu Dării, com Pietroasele, jud. Buzău (II), Buzău, 2005;

V. Sîrbu, S. Matei, D. Costache, L. Grigoraş, G. El Susi, Pietroasa Mică-Gruiu Dării, jud. Buzău. Descoperirile din epocile eneolitică şi a bronzului, vol. III, Brăila-Buzău, 2011;

V. Sîrbu, S. Matei, Ritual and Inventory in a Dacian Sacred Enclosure – Pietroasa Mică- Gruiu Dării (1st century BC-1st century AD), p. 155-182, în Iron Age Sanctuaires and Cult Places in the Thracian World, Proceedings of the International Colloquium Braşov, 19th – 2th of October 2006, Braşov 2007;

V. Sîrbu, Les figurines anthropomorphes et zoomorphes découvertes dans l'enceinte sacrée dace de Pietroasa Mică-Gruiu Dării (dép. de Buzău), p.177-193, în Mélanges à la mémoire de Niculae Conovici (Eds. Al. Avram, V. Lungu, M. Neagu), Călăraşi, 2008;

V. Sîrbu, Figurine, statuete şi capace antropomorfe şi zoomorfe geto-dacice din Muntenia (sec. IV a. Chr.-I p. Chr.), Thraco-Dacica 1 (24), 1-2, 2009, p. 37-69;

V. Sîrbu, A Sacred Dacian Enclosure at Pietroasa Mică-Gruiu Dării: the center of a future archaeological park?, CCDJ 27, 2010, p. 45-52;

S. Matei, Mousaios 14, 2009, p. 103-120;

V. Sîrbu et alii, Pietroasa Mică, com. Pietrioasele, jud. Buzău. Punct Gruiu Dării, CCA 2002, p. 233-235, pl. 82; CCA 2003, p. 232-233, pl. 94; CCA 2004, Cluj-Napoca, p.232-234, pl. 51-B; CCA 2005, Jupiter-Mangalia, p. 271-274, pl. 30; CCA 2006, p. 267-268; CCA 2007, p. 268-270; CCA 2008, p. 225-227; CCA 2009, p.142-145, CCA 2010, p. 105-107; CCA 2011, poziţia 49.

Résumé:

Dans cette campagne nous nous sommes proposé de continuer les fouilles sur le Plateau, dans les sections S12, S16, S17 et S25, en vue d'une recherche intégrale des complexes découverts lors des campagnes précédentes, ainsi que la fouille avancée dans les niveaux des âges du Bronze et énéolithique. En plus, on a continué les excavations en S19, pour recueillir des données supplémentaires sur la fortification de nord-ouest.

Age du Fer

Époque géto-dace

La fortification a été partiellement fouillée, on y a dévoilé le fondement du rempart de la seconde phase, dont la distance entre les parements avait 2,30m. On a identifié aussi le parement extérieur du fondement du rempart de la première phase, environ un mètre plus en bas. Devant le parement de la première phase, sur quelque cinq mètres de long, un remblai.

Complexes. On y a trouvé quatre complexes gétiques des IVe – IIIe siècles av. J.-C. (2 agglomérations de matériels, une fosse et un foyer) et 12 complexes géto-daces des IIe – Ier siècles av. J.-C. (8 fosses, deux foyers in situ et deux possibles structures d'habitation).

Le matériel archéologique est extrêmement abondant et varié, mais très fragmenté dans la couche et mieux conservé dans les complexes approfondis. Les vases céramiques prédominent, dont les bocaux, coupes sur pied, tasses-lampes, brocs, bols, pithoi. Parmi les pièces individuelles, rappelons une fibule, une faucille, un fragment de couteau et une pointe de flèche, toutes en fer.

Premier âge du Fer

On y a découvert pour la première fois des matériels archéologiques datant de l'âge du Fer, à savoir deux fragments céramiques que l'on pourrait attribuer à la culture Basarabi.

https://biblioteca-digitala.ro

Age du Bronze

Fouillé dans la section S17, le niveau attribué à l'âge du Bronze a une épaisseur moyenne d'environ 1,00m. L'analyse du matériel céramique a permis d'identifier plusieurs styles céramiques de la culture Monteoru: Ic4$_{-2}$, Ic3, Ic2, IIa/IIb.

Complexes archéologiques. On a identifié et fouillé partiellement, 5 complexes: deux vestiges de demeures (les complexes 192 et 196), deux foyers in situ (les complexes 193 et 201) et une fosse de poteau.

Le matériel archéologique est relativement abondant et expressif, mais il faut remarquer que la poterie en particulier est très fragmentée. Parmi les pièces individuelles, mentionnons un fragment de statuette anthropomorphe en argile, une bague en os, une hache en miniature d'argile, une hache en pierre, deux roues de chars en miniature en argile et un fragment de couteau courbe en pierre.

Epoque énéolithique

Nous avons identifié et fouillé des vestiges de l'époque néo-énéolithique dans la section S17, trois complexes (C157, C194 et C195), dont les deux premiers représentent des débris d'habitations incendiées, et le dernier, une fosse.

L'inventaire archéologique découvert consiste en céramique, plastique zoomorphe, fragments d'os d'animaux, outils en pierre, os et silex. Il existe une grande quantité de restes ostéologiques d'animaux, beaucoup d'entre eux, fortement brûlés.

La poterie est représentée par différents types de vases (bols, écuelles, vases de provisions etc.), modelés en pâte fine, demi-fine ou grossière. On peut distinguer trois types de vases et fragments céramiques, appartenant aux cultures Cucuteni B, Cernavoda I et des fragments céramiques à la surface polie.

59. Pietroasele, com. Pietroasele, jud. Buzău
Punct: castrul roman târziu

Cod sit: 48496.17

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 15/2011

Colectiv: Eugen – Marius Constantinescu – responsabil, Gabriel Ion Stăicuț – responsabil sector, Cătălin Constantin Dinu – responsabil sector (MJ Buzău)

În campania 2011 cercetările arheologice de la Pietroasele s-au desfăşurat în sectorul Edificiul cu hipocaust în două perioade: 7 iunie – 7 iulie şi 5 septembrie – 31 octombrie. În cea de a doua perioadă, la cercetări au participat Dinu Cătălin Constantin şi Stăicuţ Gabriel Ion, arheologi la Muzeul Judeţean Buzău.

Edificiul cu hipocaust a fost localizat în iulie 1976[1] la 400 m est de colţul de sud – est al castrului sub panglica DJ 205, şoseaua dintre satele Pietroasele şi Clondiru de Sus - Şarânga şi în gospodăriile din jur. La scurt timp am practicat în gospodăria lui Fane / Ştefan Moldoveanu prima secţiune în noul obiectiv prin care am localizat vestigii ale unei construcţii cu hipocaust, respectiv încăperea sigilată cu A pe planul edificiului cu hipocaust.

În anii care au urmat, casa, curtea şi grădina lui Fane Moldoveanu au fost achiziţionate de stat şi cercetările s-au extins. În anul 2006, în aceeaşi zonă au fost achiziţionate terenurile şi gospodăriile care au aparţinut lui Mitică Bratu şi Mircea Capotă, sub care se află o parte din ruinele edificiului cu hipocaust, ceea ce a deschis noi perspective pentru cercetarea acestui obiectiv.[2]

Realizarea unui proiect de modernizare a drumului judeţean D J 205 (care suprapune construcţia antică) de la intersecţia DN 1B cu D J 205 spre Pietroasele şi apoi spre Merei – Verneşti – Tisău – Haleş – Ciolanu - Ciuta / Măgura pe DN 10 Buzău – Braşov, având drept obiectiv punerea în valoare a zonei cu monumente istorice şi vestigii arheologice reperate,[3] a impus cercetarea arheologică a părţii din edificiul cu hipocaust aflată sub firul şoselei.

În campania 2009 şoseaua a fost secţionată pe centru, a fost decapată jumătatea de sud şi cercetată acea suprafaţă. Prin cercetările respective au fost descoperite elemente de arhitectură şi de finisaj neîntâlnite în partea monumentului cercetată anterior. Au apărut ziduri construite din piatră cu mortar din var-nisip-pietriş-cărămidă pisată căptuşite cu cărămizi aşezate pe lung, tencuite cu trei straturi de mortar: un strat de mortar gros de 2,5 cm cu multă cărămidă pisată, peste care s-a pus un strat subţire de mortar mai fin cu cărămida pisată mărunt şi cernută, şi un ultim strat de mortar foarte fin, uneori colorat – opus signinum sau pe care s-a aplicat un fond de culoare roşie / grena, peste care s-au pictat diferite scene cu culori albastru, galben, maro, verde, bej, alb, brun etc.

Pentru valoarea excepţională a vestigiilor edificiului cu hipocaust, construcţie romană veche de aproape 1.700 de ani, în vederea punerii în valoare şi a introducerii ei în circuitul public a fost construit un pasaj suprateran, premiză şi condiţie sine qua non a amenajării muzeistice a acestor valoroase vestigii arheologice.

Edificiul cu hipocaust / băile romane este / sunt o construcţie impresionantă în concepţie şi fascinantă ca aspect, expresie de înaltă ţinută a arhitecturii imperiale romane din secolul IV p. Chr. Încăperile, culoarele edificiului şi bazinetele erau pardosite cu plăci de marmură albă, pereţii erau finisaţi cu tencuială colorată – opus signinum – şi pictaţi in fresco într-o gamă coloristică impresionantă, ferestrele erau închise cu vitralii realizate din plăcuţe de sticlă colorată unite prin rame de plumb, toată clădirea fiind agrementată printr-un ingenios sistem de încălzire centrală.[4]

Folosit şi ca locuinţă a comandantului garnizoanei locale, edificiul cu hipocaust era locul unde se stabileau planurile de instrucţie şi de intervenţie în caz de necesitate / invazie la care erau convocaţi / participau comandanţii structurilor de supraveghere şi pază din sistemul de fortificaţii numit Valul lui Traian sau Brazda lui Novac de nord, ofiţeri, ingineri, arhitecţi, dar şi reprezentanţi ai administraţiei veniţi în control, negustori, alte persoane de vază aflate cu treburi în zonă.

Valul lui Traian este sistemul defensiv construit de Constantin cel Mare pentru apărarea teritoriului de la nord de Dunărea de Jos, recucerit de el imediat după anul 323, când, după ce l-a eliminat pe Licinius, cu care împărţise până atunci conducerea Imperiului roman, i-a respins pe sarmaţi şi pe goţi din Moesia, i-a urmărit peste Dunăre până la poalele unei coline înalte acoperită de pădure deasă (Dealul Istriţa? Ipoteză tentantă, dar greu de susţinut), unde l-a ucis pe regele Rausimodus, a capturat prăzile, a eliberat prizonierii, a decimat războinicii duşmani, iar pe cei care au supravieţuit i-a luat ostatici.[5]

Este posibil ca acest episod să-l fi inspirat pe împărat în conceperea sistemului de apărare menţionat mai înainte şi în construirea ansamblului castru – edificiul cu hipocaust – cimitirele 1 şi 2, aşezarea civilă pendinte de castru de la Pietroasele.

În cursul cercetării edificiului cu hipocaust a fost descoperită o mare cantitate de cărămizi şi ţigle, dintre care unele erau ştampilate cu sigiliile Legiunii a XI Claudia, numită iniţial Legio XI Claudia Pia Fidelis, cantonată încă din secolul I p.Chr. la Durostorum/Silistra de azi, pe malul drept al Dunării.

În tencuiala zidurilor au fost folosite fragmente de ţigle şi cărămizi de dimensiuni mult mai mari decât de obicei, având 10 – 12 – 15 cm, adică doar sparte, nu pisate, identice cu fragmentele rămase din cărămizile folosite în construcţia edificiului şi din ţiglele de la acoperişul clădirii. Coroborate cu faptul că, până în prezent, nu am descoperit la Pietroasa nici măcar un cuptor roman de ars ceramică, aceste fragmente dovedesc folosirea, în construcţia de

https://biblioteca-digitala.ro

la Pietroasa, a unor materiale dezafectate din construcţii mai vechi, din alte locaţii, poate de la Drajna, poate de la Durostorum / Silistra de azi, faţă de cea din urmă Pietroasa aflându-se la 106 km în linie dreaptă. Aceasta este, practic, singura explicaţie pentru datarea mai timpurie a ştampilelor de pe cărămizile şi ţiglele descoperite la Pietroasa, decât construcţia propriu-zisă. Precizăm că tot materialul ceramic, tehnica de construcţie şi mortarul folosit în construcţia de la Pietroasa sunt ferm specifice secolului IV p. Chr., probând realizarea acestei construcţii în timpul domniei lui Constantin cel Mare.

Reamintim că în umplutura încăperilor au fost descoperite numeroase fragmente ceramice din vase de lut ars de tradiţie dacică - oale, borcane, străchini, căţui - şi din vase provincial romane lucrate fie din pastă zgrunţuroasă – oale cu buza răsfrântă şănţuită, căni, urcioare cu una sau două toarte, vase mari de provizii Kraussengefässe -, fie din pastă roşie-gălbuie fină - amfore şi urcioare, unele smălţuite verde-oliv; în pardoseli erau amenajate canale din cărămizi şi conducte din tuburi ceramice sau din olane cu mufă, folosite pentru evacuarea apelor uzate.[6]

Sub panglica şoselei D J 205 Pietroasele – Şarânga în campania 2009 au fost descoperite mai multe încăperi din componenţa parterului monumentului.[7]

Aşa cum am mai spus, castrul şi edificiul cu hipocaust de la Pietroasele constituie unicul ansamblu roman din secolul IV p. Chr. de asemenea amploare existent la distanţă de peste 100 km de Dunăre în interiorul teritoriului dacic. De altfel, monumentul este unicat pe tot teritoriul Daciei. Ansamblul încorporează, pe de o parte, concepţia, proiectarea, coordonarea romană, prezenţa efectivă a arhitecţilor, militarilor, constructorilor şi meşterilor romani, iar pe de altă parte, munca concretă a salahorilor şi a populaţiei locale daco-romane, care a participat la extragerea, pregătirea, transportarea şi punerea în operă a materialelor de construcţie, în realizarea efectivă a construcţiei.

În campania 2011 am continuat cercetările la edificiul cu hipocaust, în condiţiile create de finalizarea pasajului suprateran realizat în anul 2010. Cercetările din această campanie s-au executat sub pasaj, respectiv prin demantelarea şi săparea jumătăţii de nord a vechii şosele şi a terenului de la nord de aceasta.

În funcţie de problematica activităţii organizatorice a instituţiei,[7] cercetările s-au limitat la suprafaţa de sub tronsonul central al pasajului, între pilele centrale ale acestuia.

Distanţa dintre pilele pasajului este de 18,00 m. Suprafaţa de cercetat între cele două pile are 6,00 m lăţime, măsurată de la mijlocul fostei şosele până la limita gospodăriei de la nr. 26.

Pentru cercetare am împărţit suprafaţa în două: Suprafaţa 1 Nord / S 1 N cu dimensiunile 18,00 x 2,50 m şi Suprafaţa 2 Sud / S 2 S cu dimensiunile 18,00 x 2,00 m, separate de un martor lat de 0,50 m; la nord de S 1 N am lăsat o bermă lată de 1,50 m de la incinta / gardul gospodăriei de la nr. 26, pentru evacuarea pământului săpat. În carourile 1 – 4 suprafaţa S 1 N a fost lărgită cu 0,50 m spre exterior pentru a dezveli cât mai mult zidul identificat în acea zonă.

Pentru evacuarea pământului săpat am creat două rampe racordate la fiecare din cele două suprafeţe.

În suprafeţele cercetate nu au apărut complexe arheologice, dar a apărut o cantitate însemnată de materiale arheologice şi vestigii de ziduri. În suprafaţa S 2 S şi peste martorul dintre suprafeţe, caroul 1 – 2, după înlăturarea stratului de asfalt imediat sub stratul - suport de piatră concasată a apărut un nivel de arsură.

Prin demolarea unei bucătării anexată casei de la sud de şosea într-o fază târzie am putut cerceta parţial, numai până la adâncimea de 0,80 m, o suprafaţă situată pe latura de sud a încăperii A şi a furnium-ului.

În cele două suprafeţe S 1 N şi S 2 S a apărut un zid lung de peste 24 m (nu a fost dezvelit în întregime), lat de 0,70 / 0,90 m, paralel cu zidul de nord al edificiului, la 1,80 m de acesta, cu doi contraforţi pe latura de nord / exterior; la 2 m vest de praefurnium a apărut fundaţia unui zid şi la 4 m un fragment din alt zid, iar în grădina fostei gospodării de pe latura de sud a şoselei, la vest de casă, trei fragmente de ziduri demantelate.

În suprafaţa S 1 N, au apărut puţine fragmente ceramice, mai numeroase fiind resturile de materiale de construcţie: fragmente de cărămizi, de ţigle şi de olane de acoperiş.

În suprafaţa S 2 S, în carourile 1 – 4, între 0,15 – 0,45 a apărut un strat în care era o mare cantitate de fragmente de cărămizi, de ţigle, de plăci de marmură, de olane de acoperiş, din olane tubulare, fragmente ceramice la roată – unele din amfore, altele dintr-o cană cu gâtul cilindric cu o canelură largă sub buză pe interior, oase de animale fragmentare, cuie de fier, alte obiecte, dintre care menţionăm un pieptene din os din trei plăci cu nituri de fier, cu mâner semirotund; lipsesc cei mai mulţi dinţi; pieptenele este decorat prin împunsături atât pe mânerul propriu-zis cât şi pe banda de sub mâner.

În suprafaţa săpată la sud de încăperea A şi de furnium a apărut o mare cantitate de materiale de construcţie – cărămizi, ţigle, olane de acoperiş, brocuri de mortar, dar şi fragmente ceramice, oase de animale, o fusaiolă din perete de vas ş. a.

În cele două suprafeţe au fost descoperite două fragmente de cărămizi şi trei fragmente de ţigle ştampilate cu sigiliul LEG XI CL.

Cercetarea trebuie intensificată în viitor pentru dezvelirea completă a vestigiilor edificiului cu hipocaust, condiţie sine qua non pentru trecerea la următoarea etapă – elaborarea studiului de fezabilitate şi a proiectului de amenajare muzeistică a acestui monument, în vederea introducerii în circuit public.

Păstrarea şi protejarea acestui monument şi punerea lui la dispoziţia publicului este un postulat, Consiliul Judeţean Buzău a început prin construirea pasajului suprateran pentru circulaţia pe DJ 205, care a deschis perspectiva punerii în valoare a acestui foarte valoros monument istoric.

Note:

1. Pe 24 iulie 1976, în timp ce săpam în castru Sectorul B, colţul de sud – est, secţiunea S V B, locuitorul Zaharioiu Alexandru zis Sandu Zarioiu din cătunul Pe Vale al satului Ochiu Boului, azi Pietroasa Mică, mi-a arătat locul unde văzuse ziduri asemănătoare cu cel de la castru. Pietrar de meserie, acesta lucrase în anul 1968 la instalarea conductei metalice prin care se aducea apa din izvorul de sub platoul Cămălin, din cătunul Pe Vale, la sectorul zootehnic al fostei C A P Pietroasele; şanţul conductei traversase două ziduri în faţa gospodăriei cetăţeanului Ştefan / Fane Moldoveanu, aflată la 400 m est de colţul de sud – est al castrului, care i-au revenit în minte văzând zidul castrului dezvelit în secţiunea amintită

2. În vecinătatea acestora mai sunt două gospodării, a lui Costică Voinea la vest şi vechea casă a lui Costel Capotă la est, care trebuie achiziţionate, pentru cercetarea completă a vestigiilor edificiului cu hipocaust.

3. Proiectul a fost iniţiat de Consiliul Judeţean Buzău, care a contribuit şi la finanţarea lucrărilor.

4. Vezi prezentarea în Mousaios 15, Buzău, 2010, p. 154 - 195

5. Zosimos, Istorie contemporană, II, 21, în Fontes historie daco-romanae, II, Bucureşti, 1970, p. 307; comentariul la Eugen - Marius Constantinescu, Memoria pământului dintre Carpaţi şi Dunăre, Bucureşti, 1999, p. 63¸la Hinova sistemul se sprijină pe un castru asemănător cu cel de la Pietroasele, de dimensiuni mai reduse

6. Gh. Diaconu, Castrul de la Pietroasa, în A. Odobescu, OPERE, IV, Bucureşti, 1976, p. 10 55 - 1072;

7. Vezi prezentarea în Mousaios 15, Buzău, 2010, p. 166 - 168

https://biblioteca-digitala.ro

8. În lunile iulie şi august muzeul s-a mutat din clădirea din b-dul N. Bălcescu nr. 50, clădirea intrând în restaurare.

Abstract:

In the archaeological campaign of 2011 (Edifice with hypocaustum site) the excavations were executed under the overpass constructed in 2010.

At 1,80 m north of the exterior wall of the edifice, parallel with it, emerged another wall over 24 m long (not fully uncovered), 0,70/0,90 width, with two buttresses on the north/exterior side. On the west of the praefurnium appeared a wall foundation and a portion of another wall, and west of the house on the southern side of the road - three fragments of dismantled walls.

In the studied area there was a significant amount of material: fragments of bricks and tiles, fragments of marble and ceramic tubes, fragmentary wheel-made pottery, animal bones, iron nails, a comb made from three bone plates with a semicircular handle with iron rivets, a spindle whorl made from a wall of a vessel, two fragments of bricks and three fragments of tiles stamped with the seal LEG XI CL.

60. Poduri, com. Poduri, jud. Bacău
Punct: Dealul Ghindaru

Cod sit: 24640.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 60/2011

Colectiv: Gheorghe Dumitroaia - responsabil, Daniel Garvăn, Dorin Nicola, Roxana Munteanu, Constantin Preoteasa (CMJ Neamţ); Dan Monah (IA Iaşi), Dan Ştefan (Vector Studio SRL)

Săpăturile arheologice realizate prin metode tradiţionale în situl de la Poduri-Dealul Ghindaru au dus la recuperarea, până acum, a unui pachet semnificativ de cunoştinţe privind comunităţile eneolitice şi din epoca bronzului, precum şi a unui consistent şi spectaculos lot de materiale (în cea mai mare parte aflat în colecţia Muzeului de Istorie şi Arheologie Piatra-Neamţ). Ritmul acestor cercetări este însă lent, condiţionat de factori diverşi, astfel că, deşi staţiunea de pe Dealul Ghindaru este investigată sistematic de mai bine de 30 de ani, există încă multe întrebări – referitoare la întinderea aşezării eneolitice, sistemul de fortificaţie al acesteia, dimensiunile şi forma structurilor din epoca bronzului – la care nu s-a aflat, până acum, un răspuns[1].

Astfel, în concordanţă cu standardele actuale de cercetare în arheologie, am apelat la noi soluţii, prin utilizarea metodelor geofizice. Acestea, deşi nu oferă răspunsuri definitive şi nu înlocuiesc cercetarea „clasică", au avantajul de a oferi mai rapid informaţii privind structurile îngropate, fiind un ajutor esenţial în direcţionarea cercetărilor pentru a obţine un maximum de date.

În acest sens, în 2011 a debutat colaborarea cu S.C. Vector Studiu SRL, pentru realizarea de investigaţii geofizice asupra sitului. Obiectivul principal al acestor cercetări a fost detectarea şi caracterizarea geofizică a structurilor arheologice aflate în subsol, în perimetrul sitului arheologic. Studiul geofizic a fost realizat în această campanie prin metode magnetice (măsurarea gradientului vertical al câmpului magnetic terestru) şi metode electrice (tomografia electrică de rezistivitate: ERT – Electrical Resistance Tomography). Caracterizarea preliminară a proprietăţilor magnetice ale solului din zona investigată a fost realizată prin măsurători de susceptibilitate magnetică.

Măsurătorile magnetice au fost realizate cu ajutorul unui echipament geofizic, magnetometru fluxgate Bartington Grad601-2, proiectat să măsoare şi să înregistreze, cu o înaltă acurateţe, valorile de gradient magnetic vertical la suprafaţa solului. Gridul de măsură a fost proiectat şi materializat prin 33 de carouri, fiecare având 40 x 40 m = 1600 mp. Suprafaţa totală măsurată cu magnetometrul a fost de 36753 mp, din care s-au colectat 147008 valori de gradient magnetic vertical.

Măsurarea valorilor de susceptibilitate magnetică a solului au fost realizate cu un K-metru ZH Instruments SM30.

Măsurătorile pentru tomografia electrică de rezistivitate au fost executate cu un rezistivimetru METREL MI3123, la care a fost ataşat un sistem de comutare multielectrod cu 36 de electrozi. Măsurătorile au fost executate de-a lungul profilelor P1, P2 şi P3. Adâncimea maximă de investigare a fost de 4 m. Configuraţie de electrozi utilizată a fost dipole-dipole.

Măsurătorile geofizice au fost însoţite de măsurători geodezice (topografice) de precizie prin care a fost posibilă raportarea rezultatelor investigaţiei geofizice prin planuri realizate în sistemul de proiecţie Stereo 1970.

Redarea datelor magnetometrice sub forma unor hărţi magnetice permite identificarea a numeroase contraste structurale în subsol, în perimetrul cercetat. O parte dintre aceste contraste îşi au originea în intervenţii moderne asupra sitului arheologic, în timp ce numeroase alte anomalii magnetice sunt generate de structuri de interes arheologic aflate în subsol. Interpretarea semnificaţiei datelor magnetice a fost realizată în conjuncţie cu datele topografice ce descriu relieful general al sitului şi, pentru unele cazuri particulare, în conjuncţie cu profilele de tomografie de rezistivitate electrică.

Investigaţia geofizică a permis evaluarea gradului de ocupare a zonei aflate în exteriorul tell-ului neolitic. Astfel, au fost executate măsurători magnetometrice pe o suprafaţă de aproape 3,7 Ha. În anumite zone, considerate prioritare, au fost realizate măsurători electrometrice prin metoda tomografiei de rezistivitate electrică. Au fost identificate numeroase tipuri de structuri arheologice şi au fost relevate importante aspecte ce oferă detalii despre forma de organizare a spaţiului în aşezarea cercetată: elemente de fortificare, cel mai probabil şanţuri preistorice, dar şi alte structuri, ce barau accesul către zona aşezare şi acropolă; structuri de locuire incendiate, în general de formă rectangulară; un posibil drum de acces amplasat în lungul platoului cercetat; o structură în formă de arc de cerc ce completează traseul pânzei de pietre cercetată în anii anteriori în S. I-III şi Cas. C[2].

Rezultatele acestor prime investigaţii geofizice permit direcţionarea viitoarelor cercetări.

Note:

1. Pentru cercetările anterioare de la Poduri, vezi: D. Monah, Gh. Dumitroaia, F. Monah, C. Preoteasa, R. Munteanu, D. Nicola, Poduri-Dealul Ghindaru. O Troie în Subcarpaţii Moldovei, BMA, XIII, Editura „Constantin Matasă", Piatra-Neamţ, 2003; Gh. Dumitroaia, R. Munteanu, C. Preoteasa, D. Garvăn, Poduri-Dealul Ghindaru. Cercetările arheologice din Caseta C – 2005-2009, BMA, XXII, Editura „Constantin Matasă", Piatra-Neamţ, 2009.

2. Pentru ultima dintre structurile amintite, vezi R. Munteanu, Gh. Dumitroaia, Bronze Age Discoveries at Poduri, Bacău County, în G. Bodi (ed.), In medias res praehistoriae. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis Professoris Dan Monah oblata, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 2009, p. 337-349.

Abstract:

In 2011 we conducted a first set of geophysical investigations on a large part of the site Poduri-Dealul Ghindaru. By magnetic and electrical methods (measurement of the vertical gradient of

https://biblioteca-digitala.ro

earth's magnetic field and electrical resistance tomography) a map of the western and south-western area of the tell and of its western periphery was achieved. Thus, the extent of the site and the presence of several elements of fortification could be determined as well as the existence of multiple prehistoric structures (dwellings), which will be the subject of the future researches.

61. Racoşu de Jos, com. Racoş, jud. Braşov
Punct: Piatra Detunată

Cod sit: 41710.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 37/2011

Colectiv: Florea Costea - responsabil, Radu Ştefănescu, Mihaela Cioc (MJI Braşov), Valeriu Sîrbu (M Brăila), Zsolt Szekely (UBB Cluj, filiala Sf. Gheorghe), Angelica Bălos (DCPN Hunedoara), Andrei Gonciar, Alec Brown (Archaeotek Canada), Chris Mazey (Canada), 18 studenţi şi voluntari din mai multe ţări din Europa şi America.

Săpăturile s-au desfăşurat în perioada iunie-iulie. Precizăm de la început că şi în acest an s-au întâmpinat greutăţi serioase, în primul rând datorită ploilor excesive.

Ca şi în campania precedentă, în anul 2011 obiectivele principale au fost: a-obţinerea de date pe cât posibil mai exacte despre sistemul defensiv (cu atenţie specială lungimea zidului dacic) şi b-locuirea teraselor dintre cele două mameloane (punctul ,,În Şea") în cele trei epoci: Epoca Bronzului, Prima Epocă a Fierului şi Latène.

Probleme legate de sistemul defensiv.

Văzute înainte de săpătură, resturile zidului dacic se înfăţişează ca un val impozant în arc de cerc, ale cărui extremităţi (la N şi la E) pierd serios şi treptat din dimensiuni înainte de a întâlni stânca nativă şi abruptă a dealului (a mamelonului principal), punct din care aşezarea începe să beneficieze de apărare naturală, spre N şi NE, unde există o falie naturală verticală, practic insurmontabilă în antichitate dar avansat colmatată în prezent.

La ambele extremităţi, coama şi panta exterioară a "valului" se pierd în configuraţia pantei naturale a terenului, părând o continuare firească a dealului spre aval, fără a oferi vreun indiciu asupra locului articulării lor. Constatarea subliniază dificultatea aflării chiar cu aproximaţie a acestui punct, situaţie care a impus trasarea a trei secţiuni noi, de dimensiuni mai reduse ca de obicei, toate transversale pe zid şi cu aceeaşi orientare.

Secţiunea III/2011 (S.III/2011) A fost amplasată cu 1 m la nord de S.IV/2009, paralelă cu ea (355º) şi a avut dimensiunile de 6 x 2 m. De la metrul zero la m2 (numărătoarea şi de această dată amonte-aval), la numai 5-15cm sub obişnuita cuvertură de piatră măruntă de calcar a apărut stânca nativă, uşor corectată artificial pentru a conferi stabilitate zidului, a cărui faţă interioară traversează secţiunea în mp; este vorba despre un rând de pietre de calcar alb de dimensiuni medii (laturile mari ale lor nu depăşesc 40cm), din care se păstrează ,,asiza" de la bază instalată pe nelipsitul lut roşu adus din împrejurimi. Paralelă cu acest şir este faţa exterioară a zidului, aflată în m6 şi marcată mai bine de pământul roşu decât de pietre, multe desprinse şi alunecate spre vale. Între aceste ,,paramente" se află un emplecton din pietre de calcar local ,,legate" cu pământ în care abundă vestigiile din Epoca Bronzului şi din Hallstatt (ceramică, chirpici, oase etc.). Un singur fragment ceramic dacic, dar important întrucât demonstrează încă o dată existenţa celor două faze de locuire dacică.

Secţiunea I V/2011 (S.IV/2011). Deoarece în suprafaţa secţiunii precedente s-a văzut clar că zidul continuă păstrându-şi grosimea foarte apropiată de cea din zona centrală, fără a se termina, la 14m nord de S.IV/2009 a fost deschisă S.IV/2011, cu dimensiunile de 3 x 2m, în singurul loc permis de copaci. Ea a fost repede abandonată deoarece în perimetrul ei nu s-au semnalat nici urme de construcţii, nici vestigii.

Secţiunea V/2011 (S.V/2011). În situaţia dată, capătul zidului trebuia căutat în spaţiul dintre secţiunile precedente. Singurul loc în care acest lucru a fost permis de copaci se află la 9m nord de S.IV/2009. Dimensiuni: 6 x 2 m.

Informaţiile oferite de această secţiune sunt deosebit de interesante, de reţinut pentru moment fiind trei aspecte:

- Aici există un puternic parament exterior, din care se păstrează prima asiză şi parţial din cea de deasupra ei. Este realizat din blocuri mari, unele cu laturi de aproape 1 m, puţin netezite la exterior. Foarte importantă este constatarea că paramentul în discuţie este continuarea constructivă în lungime a rândului de blocuri de piatră semnalat în S.IV/2009 şi în alte secţiuni din zona sudică (centrală) a zidului. Situaţia derivă din faptul că aici este locul în care nu numai că zidul întâlneşte stânca abruptă a dealului, ci şi partea superioară ("creasta") rambleului bine vizibil tot în S.IV/2009. Fără a oferi alte detalii reţinem că, incluzând paramentul amintit, lăţimea zidului este şi aici de aproape 4 m, după cum indică pământul roşu de la baza lui, care începe în 3,70 m (faţa exterioară a paramentului) şi urcă mai sus de capătul secţiunii (metrul zero), unde însă nu se va putea săpa din cauza copacilor ocrotiţi de lege. Între cele două "limite" (0 m - 3,70 m) este un emplecton interesant, din care nu lipsesc pietrele mari, cărbunele şi permanentele vestigii Wietenberg şi Hallstatt. De reţinut însă că la partea superioară a săpăturii (0,15 - 0,25 m adâncime) s-au găsit şi fragmente ceramice dacice din ambele categorii, cărbune şi materiale de construcţie, între care şi un piron dublu îndoit, ce poate proveni de la o încuietoare. Este posibil ca acestea să fi fost folosite la construirea unui turn (exclusiv din lemn?, întrucât chirpicul lipseşte) la extremitatea nordică a zidului. Dată fiind configuraţia terenului, turnul putea fi numai de veghe.

- Toată construcţia defensivă din această zonă a fost precedată de o interesantă acţiune sacrificială, sub paramentul exterior al zidului şi în faţa lui fiind depuse ritual vase sparte pe loc dar întregibile, oseminte şi unelte casnice, toate din Epoca Bronzului, cu excepţia animalelor care se sacrifică în momentul începerii lucrărilor la construcţiile defensive. De subliniat că ofrandele se aşează pe o treaptă "retrasă" exterior, construită tot din blocuri mari de piatră locală de carieră. Substructura acesteia începe cu măcar 7-8 m mai jos pe panta foarte abruptă, tehnica obişnuitelor rambleuri din alte sectoare fiind imposibil de aplicat în acest caz.

- Capătul zidului nu a fost nici de această dată dezvelit şi precizat punctual, de unde se poate deduce cu siguranţă că el se află în "martorul" dintre S.IV şi S.V, foarte probabil pe la jumătatea lăţimii acestuia (3 m). Ca atare, zidul poate fi mai lung în această parte cu aproximativ 1,50 m.

În zona de est s-a finalizat cercetarea S.I/2010. Aici s-a surprins mulţumitor paramentul interior al zidului, din care se mai păstrează prima "asiză" şi parţial cea de a doua, paramentul exterior, în bună parte alunecat spre vale şi emplectonul din piatră "legată" cu pământ adus din zone din incintă locuite în Epoca Bronzului şi în Prima Epocă a Fierului, inclusiv lipitură de perete înroşită de foc. Zidul, lat de aproximativ 4 m, este aşezat pe un pat de lut roşu, sub care se află amenajarea premergătoare ridicării construcţiei, nivel în care din nou există bogate vestigii din cele două epoci, deosebit de numeroase fiind uneltele şi ustensilele casnice sau care provin din ateliere de pietrari (râşniţe, percutoare, miezuri şi aşchii prelucrate sau în curs de prelucrare etc.). De semnalat în mod special ni se pare descoperirea în pământul adus a unui car miniatural aparţinând culturii Wietenberg, din păcate fragmentar, confecţionat din pastă

https://biblioteca-digitala.ro

fină, negricioasă şi lucioasă, frumos decorat.

Capătul estic al zidului nu s-a surprins în secţiune. Luând în considerare faptul că nu a apărut nici în S.III/2009, el poate fi plasat tot pe la jumătatea grosimii martorului dintre şanţuri, care este de 2.80 m (1,40 m).

În concluzie la această problemă, la lungimea de 102 m perfect vizibilă în săpătură a zidului se cuvine adăugată aproximarea de 1,50 m spre nord şi de 1,40 m spre sud, în felul acesta rezultând o lungime totală a zidului de aproximativ 10 5m. Din păcate, în ambele sectoare va fi foarte greu a se săpa sondaje prin care să se elimine marja de 2,90 m. Nu trebuie însă uitat că şi în acea situaţie poate fi vorba tot despre o aproximare, terenul fiind foarte răscolit de rădăcinile copacilor mai vechi sau ale celor existenţi în prezent.

Tot în scopul obţinerii de date referitoare la zidul dacic (implicit a infrastructurii lui) s-a continuat cercetarea S.II/2010, perpendiculară pe zid şi cu dimensiunile de 21,75 x 2,5 m până la paramentul interior şi lată de 4 m de la paramentul exterior până la capătul din aval. În porţiunea de pe Terasa I (locuibilă) a zidului şi a pantei exterioare, secţiunea în discuţie este practic lipită de Secţiunea Magistrală din anul 1995, cu care s-au început săpăturile sistematice pe Durduia. Cercetarea a fost încheiată până la 6,75 m, respectiv până la linia interioară a zidului. În acest segment s-au evidenţiat clar cele două faze de locuire dacică (fiecare cu instalaţia ei de foc), precum şi amenajarea la care au recurs dacii în scopul adaptării terenului pentru construcţiile lor de locuit şi de luptă. Operaţiunea a ocazionat aducerea din alte zone a unui bogat material datând din epocile anterioare, în special vestigii aparţinătoare culturii Wietenberg. Săpătura s-a adâncit până la steril, respectiv până la stratul nativ de rocă sfărâmicioasă, gălbui-roşcată. De reţinut că în nivelul de locuire corespunzător primei faze dacice s-au descoperit relativ multe fragmente de la vase de sticlă, foarte subţiri şi irizate (în campania precedentă, tot de aici au provenit alte fragmente şi un gât cilindric, lung, de la un recipient verde închis).

Au fost dezvelite parţial paramentele şi faţa superioară a zidului, parţial infrastructura din pământ negru adus din altă parte şi o platformă de piatră de calcar de carieră aşezată pe roca gălbui-roşcată, sfărâmicioasă, care la rândul ei suprapune stânca nativă.

Această porţiune a fost acoperită definitiv, cercetarea urmând a fi reluată în campania din acest an doar de la zid spre aval.

Lămuriri a oferit săpătura în această fază de lucru asupra grosimii zidului (aproximativ 4 m), a utilizării în cantitate mare a pământului roşu şi a celui negru ce conţine vestigii din epocile anterioare, ca şi asupra existenţei rambleurilor destinate a susţine zidul propriu-zis.

Secţiunea II/2011 (S.II/2011). A fost deschisă la 3 m vest de cea în care s-a descoperit coiful roman fragmentar, cu scopul de a salva o parte din materialele aparţinătoare ultimei faze de locuire dacică, secţiunea fiind de fapt începută în campania din 2010 dar în care nu s-a putut lucra din cauzele deja ştiute. Totodată, a fost unul dintre locurile cele mai potrivite pentru practica studenţilor străini, ocazie cu care aceştia au început a se familiariza şi cu artefactele dacice, pe lângă cele din Epoca Bronzului. Săpătura a fost întreruptă după ce a fost clar evidenţiat momentul distrugerii complexului printr-un incendiu şi o demantelare violente. Ca şi în alte părţi ale zonei locuite (de încartiruire a militarilor), şi aici au rămas pe loc, sparte, numeroase vase dacice de ambele categorii şi de o varietate tipologică deosebită (ceşti-căţui cu un decor extrem de bogat şi variat, căni, fructiere, borcane, străchini, vase de provizie etc). Tot din perimetrul secţiunii, în pământul folosit ca ”liant” la zid, a fost găsită o figurină animalieră din Prima Epocă a Fierului, din lut ars.

S-a renunţat la secţionarea zidului în această porţiune, tocmai din raţiunea ca odată dezvelit el să nu fie spălat de ploile foarte abundente.

Secţiunea IV/2009-2011 (S.IV/209-2011). Şi aici, din aceleaşi motive, s-a lucrat relativ puţin. Cu toate acestea, o informaţie se dovedeşte a fi foarte valoroasă, anume folosirea lemnului la configurarea şi asigurarea rezistenţei zidului. Bârnele şi parii carbonizaţi stau mărturie în acest sens, deşi din numărul lor redus şi din poziţionarea observată este dificil a se proceda acum la o reconstituire lipsită de erori.

Locuirea în zona numită ”În Şea”.

Secţiunea I/2011 (S.I/2011). A fost deschisă aproximativ la jumătatea pantei vestice a şeii, pe o terasă cu marginea bine vizibilă înainte de săpătură, arcuită, cu deschidere perfectă spre Olt şi spre fortificaţia de pe ”Dealul Cornu”. Dimensiuni: 17 x 2 m; orientarea: perfect E -V.

În afara scopului enunţat mai sus, secţiunea a servit şi ca loc de practică pentru studenţii străini.

Stratigrafia. Terenul fiind în pantă accentuată, stratul de humus este foarte subţire, între 0,10 şi 0,12 m. Imediat sub humus au apărut câteva zone de fragmente ceramice aparţinând Primei Epoci a Fierului. Cea mai extinsă şi mai consistentă se situează în apropierea marginii terasei, de la 10 m la 17 m, iar cea mai interesantă în 2-3 m unde, alături de ceramică s-au găsit topoare (cefe şi tăişuri) şi ciocane din piatră, fragmentare. Toate sunt confecţionate din pietre de râu şi au culori diferite: cenuşiu-verzui, cenuşiu-gălbui, cafeniu-negricioase, unele cu splendide impregnaţii de siliciu în care predomină nuanţele culorilor verde şi galben. Se pare că unul dintre topoare a fost deteriorat ritualic încă din vechime, din el păstrându-se doar ceafa şi tăişul.

Ceramica, în rare cazuri reconstituibilă doar pe părţi de vas, este reprezentată de recipiente de dimensiuni mijlocii şi mici, în special de străchini şi ceşti, majoritatea cu torţi. Puţinele fragmente de la vase mai mari sunt în majoritate negre la exterior şi roşii la interior, decorul constând în caneluri.

Toate aceste adevărate ”covoare” ceramice se află în poziţie secundară, pe un pământ lutos, galben (până la adâncirea săpăturii nu se poate afirma dacă există şi vestigii in situ, impresia în această fază a lucrărilor fiind că ele sunt venite de pe pantele mai înalte). Deoarece o locuire Hallstatt nu s-a semnalat anterior în apropierea ”cumpănei apelor”, este sigur că ele provin din complexe situate mai jos pe panta nord-vestică a Şeii.

În 12 m, în stratul de humus, a fost descoperit un vârf de săgeată de scorpio – bolţ din fier, ca şi o dăltiţă din bronz. Dacă piesa din urmă intră în categoria ustensilelor obişnuite pentru oricare dintre epocile în care dealul a fost locuit, bolţul poate avea o anume conotaţie, locul lui de descoperire putând fi pus în relaţie cu campaniile militare romane, bogat şi complex ilustrate şi în alte zone ale sitului. De data aceasta este de subliniat că şaua respectivă este una dintre posibilele direcţii de atac asupra cetăţii, anume dinspre nord-vest, ameninţat fiind în primul rând turnul de pe mamelonul mic.

Secţiunea va fi continuată în campania din 2012, care va fi şi ultima în acest sit.

Bibliografie:

Florea Costea, A. Bălos, *Cumidava 20,* 1996, p. 27-64.

Florea Costea, *Aşezarea Wietenberg de la Racoş-Piatra Detunată,* Angustia 2, 1977, p. 39-76.

Florea Costea, *Ce sunt de fapt ”vasele dreptunghiulare puţin înalte” din ceramica Wietenberg*?, Angustia 3, 1998, p. 59-75.

Fl. Costea, A. Bălos, în Studii de Istorie Antică. Omagiu Profesorului Ioan Glodariu, Cluj-Napoca, 2001.

Florea Costea, *Dacii din sud-estul Transilvaniei,* Braşov, 2001, sub voce.

Florea Costea, *Repertoriul arheologic al judeţului*

https://biblioteca-digitala.ro

Braşov, 2004, sub voce.

Lucica Savu, Angelica Bălos, Două unelte agricole din fier, de epocă dacică, descoperite în sud-estul Transilvaniei, Cumidava 29, p. 82-87.

Fl. Costea, L. Savu, A. Bălos, ***Un fragment de coif roman descoperit în aşezarea dacică de la Racoşul de Jos-Piatra Detunată***, judeţul Braşov, Tyragetia 2/1, Chişinău, p. 267-274.

Fl. Costea, V. Sîrbu, R. Ştefănescu, L. Savu, A. Bălos, Military Gear Found in the Dacian Fortress of Racoşul de Jos-Piatra Detunată, Braşov County, [Piese de echipament militar şi arme descoperite în cetatea dacică de la Racoş-Piatra Detunată, judeţul Braşov], Omagiu lui Gavrilă Simion la a 80-a aniversare, Constanţa, 2008, p. 154-169.

Florea Costea, Zsolt Szekely, Aspects of the Ritual Life of the Wietenberg Culture. Miniature Religious Shrines from Racoş, Transylvania, în Bronze Age Rites and Rituals in the Carpathian Basin. Proceedings of the International Colloquium from Târgu Mureş. 8-10 octombrie 2010, p. 107-113.

Florea Costea, Vier urnenfelderzeitliche Fibeln aus Siebenbürgen, Cumidava 31-34, 2011, p. 81-93.

Fl. Costea, A. Bălos, CCA 1996, p. 93-95.

Fl. Costea, A. Bălos, CCA 1998, p. 60-61.

Fl. Costea, A. Bălos, D. Dana, C.D. Ţuţuianu, CCA 2001, p. 200-201.

Fl. Costea, L.O. Scurtu, A. Bălos, M. Cioc, CCA 2004, p. 249-250.

Fl. Costea, A. Bălos, L.O. Scurtu, M. Cioc, CCA 2005, p. 286-287.

Fl. Costea, R. Ştefănescu, V. Sîrbu, A. Bălos, L. Savu, M. Cioc, CCA 2008, p. 134 şi urm.

Fl. Costea, R. Ştefănescu, V. Sîrbu, A. Bălos, L. Savu, M. Cioc, A. Gonciar, CCA 2009, p. 177-179.

Fl. Costea, V. Sîrbu, R. Ştefănescu, Zs. Szekely, A. Bălos, M. Cioc, A. Gonciar, CCA 2010.

Fl. Costea, R. Ştefănescu, V. Sîrbu, Zs. Szekely, A. Bălos, M. Cioc, A. Gonciar, CCA 2011, p. 102-104.

Résumé:

Les deux objectifs principaux de la campagne 2011 ont été: a) recueillir des données sur les matériels, la technique et les dimensions du mur dace, b) des informations sue l'habitation de la zone sur les terrasses entre les deux mamelons de la colline.

Au bout de N-NO, nous avons tracé trois sections et un petit sondage, toutes perpendiculaires sur le mur. Nous avons constaté que le mur de S.V n'apparaît plus en S.IV qui se trouve à 3m vers le N, donc il aboutit dans le témoin entre les deux sections. Au bout opposé, méridional, nous avons terminé la fouille de S.I de 2010, où les ruines du mur sont parfaitement visibles. Mais, comme celui-ci n'apparaît plus en S.III de 2009, il est sûr que le mur finit quelque part dans le témoin entre ces sections. Par conséquent, il faudrait ajouter 2,90-3m á la longueur visible de 102 m du mur dans l'excavation, d'où il résulterait que le mur dace de la dernière phase d'habitation s'étendait sur quelques 105 m. D'autre sections, qui ont eu le même objectif (S.II/2010 et S.I/2011), fournissent des informations intéressantes, mais elles sont encore en cours de recherche.

Sur l'une des terrasses du nord-ouest, entre les mamelons, dans le lieu-dit "In Şea", nous avons ouvert S.I/2011, don 't les dimensions sont 20 x 2 m et l'orientation E-O. Sur la plus grande superficie, juste sous l'humus de bois, on a observé une quantité appréciable de vestiges datant du Premer Age du Fer, en particulier de la poterie et des aches en pierre fragmentaires. Tous sont en position secondaire, d'où l'on peut conclure qu'ils proviennent de l'une des hautes terrasses où se trouvaient aussi les demeures. Dans la même couche d'humus on a trouvé une pointe de flèche du scorpion en fer.

62. Radovanu, com. Radovanu. jud. Călăraşi
Punct: Gorgana a doua, Gorgana I

Cod sit: 104760.03, 104760.07

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 21/2011

Colectiv: Done Şerbănescu – responsabil (MCG Olteniţa), Cristian Schuster - responsabil sector, Alexandru Morintz, Alexandra Comşa, Georgeta El Susi, Alexandru Nălbitoru (IAB), Ion Tuţulescu, Carol Terteci (MJ Vâlcea), Raluca Kogălniceanu (MJTA Giurgiu)

Campania arheologică de la Radovanu s-a desfăşurat în perioada 4 - 29 august, 2011. Din motive obiective cercetările s-au desfăşurat numai în punctul: Gorgana întâia.

Investigaţia s-a derulat în trei sectoare:

A fost continuată cercetarea tell-ului eneolitic cu prelungirea Secţiunii I (magistrale) trasată de Eugen Comşa în anul 1988, pentru a se realiza profilul întreg al staţiunii. În Caroul 6 a fost cercetat în continuare cuptorul descoperit în campania 2007, atribuit unei locuinţe (bordei) din perioada getică. Acesta era de mici dimensiuni, lăţimea bazei fiind de 0,35 m iar înălţimea de 0,30 m. Bolta cuptorului s-a păstrat în elevaţie până aproape de centul acestuia. Vatra cuptorului a fost amenajată pe fragmente mari de chirpici. S-a putut preciza că acest cuptor a avut două faze de construcţie. În ambele faze vatra cuptorului a fost făţuită pe fragmente de chiup groase de 3,1 cm.

S-a constatat că tell-ul a fost locuit şi în faza de evoluţie a culturii Cernavodă I, dar stratul de cultură gros de 0,35 m a fost deranjat de locuirea ulterioară a geţilor pe tell. Sub stratul de cultură Cernavodă I s-a început investigarea stratului de cultură gumelniţean, în care s-a descoperit printre altele mobilier în miniatură din lut: un scăunel cu spătar şi o masă, care au avut destinaţie cultică.

În Caroul 4, pe profilul de est, a fost descoperit un mormânt de înhumaţie notat M.3. Pentru cercetarea descoperirii funerare, în taluzul secţiunii, a fost deschisă o casetă de 1,50 x 1,50 m, care a secţionat valul getic. Stratigrafic groapa mormântului a fost săpată de sub valul de apărare getic al aşezării fortificate. Scheletul descoperit în groapa funerară, de formă dreptunghiulară, se afla aşezat întins pe spate, cu craniul orientat spre sud şi întors spre dreapta, deci cu privirea spre est. Mâna dreaptă era întinsă pe lângă corp şi palma sprijinită pe bazin, iar cu mâna stângă, uşor îndoită din cot era adusă şi aşezată cu palma pe bazin. Picioarele scheletului întinse, erau distruse de Groapa nr. 19 getică. Sub umărul drept al scheletului a fost găsit un vas miniatural, de formă tronconică, modelat grosolan, atipic pentru a putea fi atribuit din punct de vedere cultural. Lipsa inventarului concludent împiedică deocamdată încadrarea cronologică a acestui mormânt. Reamintim că scheletul din M.1 descoperit în campania din anul 2010 tot în profilul de sud al secţiunii magistrale, era orientat cu craniul spre vest. Se speră ca analizele antropologice precum şi continuarea cercetărilor în zona celor două morminte descoperite sub valul getic să poată elucida ipotezele şi observaţiile sumare ce s-au făcut până acum cu privire la aceste două descopeiri funerare.

În suprafaţa secţiunii au fost cercetate mai multe gropi menajere, ambele atribuite culturii Cernavodă I. Groapa nr. 13, de

https://biblioteca-digitala.ro

formă ovală cu dimensiunile de 1,20 m x 1,40 m şi adâncă ce 0,75 m. Din umplutura ei s-au recoltat două vase de lut întregibile, un nucleu de silex, un fragment de corn de cerb cu urme de prelucrare şi material osteologic. Groapa nr. 15, de formă ovală cu diametrul de 1,30 x 1,40 m şi adâncă de 0,60 m avea în umplutura ei cenuşă, pietre, aşchii de silex, fragmente ceramice de la două vase, din care un vas strecurătoare.

Groapa nr. 16 a fost descoperită în Carourile 4-5. Are formă circulară, cu diametrul de 0,70 m şi adâncă de 1,30 m, aparţinând. În umplutura ei s-au găsit cenuşă, pietricele, fragmente de chirpici, oase de animale, fragmente ceramice şi fragmente dintr-o calotă cranianâ de copil.

Pe versantul de sud al profilului, în caroul 4, la est de groapa M.3, în Groapa getică nr. 18 de formă ovală, cu dimensiunile de 0,76 x 1,10 m şi adâncă de 0,60 m în care erau fragmente ceramice, oase de animale, pietre şi un nucleu de silex, au fost descoperite trei oase umane. Groapa nr. 19 de factură getică cu dimensiunile de 2,15 m x 1,70 m şi adâncă de 1,30 m, a avut în umplutura ei fragmente de fructieră getică, fragmente de chiup şi fragmente de chirpici. Ea taie groapa nr. 20 gumelniţeană.

Pe terasă, între şanţurile de fortificaţie din epoca geto-dacică, s-au continuat cercetările în suprafaţa S.I (alcătuită din suprafeţele S2, S3 şi S4). S-au cercetat resturilor locuinţei L.3, Cernavodă I din profilul de est, unde a fost descoperit un vas miniatural. În partea de sud-vest a suprafeţei a fost interceptat un şanţ vechi practicat de Barbu Ionescu prin anii 70 ai secolului trecut. După demontarea resturilor locuinţei L.3, în suprafaţa cercetată nu s-a găsit un strat de cultură Gumelniţa, aşa cum ar fi fost de aşteptat, ci doar câteva fragmente ceramice răzleţe şi silexuri, dovadă că locuirea gumelniţeană nu s-a extins prea mult dincolo de limita tell-ului. Gropile menajere cercetate: Groapa nr. 7, atribuită culturii Cernavodă I, de formă ovală cu dimensiunile de 1,04 x 1,20 m şi adâncă de 0,60 m, avea în umplutura ei cenuşă, cărbune, pietricele, fragmente de chirpici, oase de animale şi fragmente ceramice; Groapa nr. 8, cultura Gumelniţa, de formă ovală, de 1 x 2 m şi adâncă de 0,60 m, avea în umplutura ei fragmente ceramice, pietre, scoici de râu, fragmente de chirpici, fragmente de vatră şi oase.

S-au continuat cercetările şi pe terasa înaltă, la vest de fortificaţiile getice şi la est de Secţiunea magistrală I, în Suprafaţa II de 8 x 7 m şi Suprafaţa III de 10 x 6 m. În S.II a fost interceptată Groapa nr. 5, getică, de formă ovală cu diametrul de 1,10 x 1,35 m, care avea în umplutura ei fragmente de chirpici, fragmente de chiup, ceramică getică. Groapa nr. 6, Cernavodă I, avea formă ovală cu diametrul de 1,20 m şi adâncimea de 0,60 m. În umplutura ei s-au găsit: o râşniţă de tip pâine, o lamă de silex, fragmente de chirpici, oase de animale şi fragmente ceramice. Groapa nr. 10, getică, de formă ovală, cu dimensiunile de 0,81 x 0,91 m şi adâncă de 1 m este prinsă parţial sub profilul de nord. În umplutura gropii au fost descoperite pietre, cărbune, fragmente de chirpici şi fragmente ceramice printre care fragmente de chiup dacic. Groapa nr. 15 dacică diametrul de 1,30 x 1,10 m şi adâncimea de 0,65 m avea în umplutura ei cenuşă, pietre, oase de animale, aşchii de silex şi fragmente ceramice dintr-un vas şi o strecurătoare.

În S.III a fost continuată cercetarea resturilor locuinţei L.6 (Gumelniţa). Locuinţa era construită în sistemul paiantă, avea pari înfipţi în pământ cu diametrul de 16 cm. Lipitura pereţilor din lut aveau în compoziţie paie şi pleavă de grâu. Locuinţa a fost deranjată în bună parte de locuirea din timpul evoluţiei culturii Cernavodă I. Din spaţiul locuinţei au fost recoltate patru vase întregibile, dintre care două străchini mari, o râşniţă din piatră, mai multe unelte din silex şi un împungător din os. În partea de sud-vest a suprafeţei a fost descoperit un cuptor cu cupola bine păstrată din epoca geto-dacică. Cuptorul era de formă circulară cu diametrul de 1,10 - 1,15 m. În partea de sud, în faţa cuptorului se continua vatra. Într-o mică groapă, la adâncimea de 0,70 m, sub nivelul de locuire Cernavodă I, a fost descoperit un craniu fragmentar de copil şi un fragment de maxilar. În acest sector au fost cercetate mai multe gropi menajere: Groapa nr. 6, Cernavodă I, de formă ovală avea în umplutura ei pietre, fragmente de chirpici, material osteologic, o lamă de silex şi fragmente ceramice; Groapa nr. 9, getică, de formă rotundă, cu diametrul de 0,70 m şi adâncimea de 0,80 m, avea în umplutura ei fragmente de chirpici, un fragment de maxilar de animal, un vas cenuşiu întregibil, lucrat la roată cu fund inelar, corp globular, gât scurt şi două toarte din bandă lată canelate longitudinal; Groapa nr. 11, Cernavodă I, adâncă de 0,75 m de formă ovală, era căpăcuită cu lut galben, gros de 5 cm, avea în umplutura ei fragmente de chirpici, cărbuni, oase mari de vită tranşate, pietre, aşchii de silex, fragmente ceramice dintr-un vas decorat cu alveole pe buză şi un vas cu toarte perforate vertical. La adâncimea de 0,50 m a fost interceptată Groapa nr. 12, de formă ovală cu diametrul de 0,80 x 1,05 m şi adâncă de 0,80 m. În umplutura gropii s-au găsit oase de animale, fragmente de chirpic, cărbuni şi fragmente ceramice. Groapa nr. 17, atribuită culturii Cernavodă I, conţinea fragmente ceramice de la mai multe vase, cenuşă şi oase de animal.

Bibliografie:

D. Şerbănescu, C. Schuster, A. Morintz, C. Semuc, I. Semuc, Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana a doua, CCA 2005, p. 287, 459.

D. Şerbănescu, C. Schuster, A. Morintz, A. Comşa, C. Semuc, C. Constantin, L. Mecu, C.A. Mocanu, S. Lungu, Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana a doua, CCA 2006, p. 279-281.

D. Şerbănescu, C. Schuster, A. Morintz, C.A. Mocanu, E. Petkov, L. Mecu, T. Nica, A. Nălbitoru, S. Lungu, Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana a doua, CCA 2007, p. 285-286.

D. Şerbănescu, T. Nica, C. Schuster, A. Morintz, E. Petkov, A. Nălbitoru, L. Mecu, S. Lungu, Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana a doua, CCA 2008, p. 247-248.

Done Şerbănescu, Cristian Schuster, Alexandru Morintz, Georgeta El Susi, Laurenţiu Mecu, Alexandru Nălbitoru, Ionuţ Tuţulescu, Raluca Kogălniceanu, Teodora Vasileva, Christine Markussen, John Crary, Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi, Punct: Gorgana întâi, Gorgana a doua. CCA, 2009

Done Şerbănescu, Cristian Schuster, Ion Tuţulescu, Alexandra Ghenghea, Laurenţiu Mecu, Alexandru Nălbitoru, Carol Terteci, Teodora Vasileva, Christine Markussen, Radovanu, com. Radovanu, jud. Călăraşi Punct: Gorgana întâi, Gorgana a doua. CCA 2010

Eugen Comşa, Aşezarea fortificată getică din punctul „Gherghelău" de la Radovanu, Symposia Thraologica 7, Tulcea, p. 290-292.

S. Morintz, D. Şerbănescu, Rezultatele cercetărilor de la Radovanu, punctul Gorgana a doua (jud. Călăraşi). 1. Aşezarea din epoca bronzului. 2. Aşezarea geto-dacică, Thraco-Dacica 6/1-2, p. 5-30.

C. Schuster, D. Şerbănescu, Zur Spätbronzezeit an der unteren Donau. Die Kulturen Coslogeni und Radovanu und ihre Verbindungen mit dem östlichen Mittelmeerraum, în F. Lang – C. Reinholdt – J. Weilhartner (ed.), Στεφανοσ Αριστειοσ, Archäologische Forschungen zwischen Nil und Istros. Festschrift für Stefan Hiller zum 65. Geburtstag, Wien, p. 241-250.

Zusammenfassung:

Forschungen wurden im Jahr anul 2011 nur in Radovanu-

https://biblioteca-digitala.ro

Gorgana I durchgefürt. Es wurde die nötige Aufmerksamkeit dem äneolithischen Tell geschenkt. Der Schnitt I (E. Comşa, 1988) erlaubte mehrere Daten hinsichtlich der Statigraphie des Siedlungshügels zu erfahren. Unter dem getischen Erdwall wurde ein weiteres Körpergrab (M.3) entdeckt. Das Skelett, mit dem Kopf nach Süden orientiert, lag auf dem Rücken. Es wurde weiter die Forschung des Cernavodă I-Hauses L.3 und, auf der Terrasse westlich gelegen vom getischen Wall, des Gumelniţa-Hauses L.6 vervollständigt. Auf der Terrasse, in der Schnittfläche S.III, wurde ein getischer Backofen gefunden. Diese erforschte Oberfläche erlaubte auch das Entdecken eines relativ reicher Cernavodă I-Kulturschicht. Zurzeit sind auf der Gorgana I und auf den umgebenden Terrassen 18 Abfallgruben, von denen der Gumelniţa-Kultur 4, der Cernavodă I 6 gropi und der getische Zivilisation 8 angehören.

63. Răcarii de Jos, com. Brădeşti, jud. Dolj

Punct: Castru

Cod sit: 71108.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 2/2011

Colectiv: Dorel Bondoc (MO Craiova)

Castrul roman de la Răcari, judeţul Dolj se găseşte la o distanţă de 30km NV de oraşul Craiova şi alături de fortificaţia romană de la Cioroiu Nou, este un monument de referinţă al epocii romane din Oltenia.

Unitatea militară ce a staţionat permanent în castru a fost Numerus Maurorum, atestat aici de către o diplomă militară şi de numeroase cărămizi ştampilate sau inscripţionate.

Castrul are formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de 170 m latura lungă, şi 141 m latura scurtă. Ca mărime, este cel de-al doilea castru de piatră din Oltenia, după castrul de la Slăveni. Cercetările arheologice desfăşurate aici de-a lungul timpului, au pus în evidenţă un bogat material arheologic, acesta fiind sintetizat într-o micromonografie din anul 1931 (Gr. Florescu, Castrul roman de la Răcari-Dolj. Săpăturile arheologice din 1928 şi 1930, Craiova 1931) şi mai recent, în prima monografie de castru roman din Oltenia (D. Bondoc, N. Gudea, Castrul roman de la Răcari. Încercare de monografie, Cluj-Napoca 2009).

Cercetările arheologice din campania 2011 pe şantierul Răcari s-au desfăşurat în perioada 7-27 iulie 2011. Şantierul a fost autorizat de către Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional prin autorizaţia nr. 2/2011, iar fondurile băneşti destinate cercetării au fost alocate pe bază de proiect Muzeului Olteniei Craiova, de către Consiliul Judeţean Dolj. Forţa de muncă a fost asigurată prin recrutare pe plan local, dintre locuitorii satului Răcarii de jos.

Obiectivul vizat în această campanie a fost turnul din colţul de NV al castrului şi elementele sistemului defensiv din faţa sa. Pentru realizarea acestui deziderat, am folosit un sistem de săpătură constând într-o secţiune principală, combinată cu casete laterale. Turnul a fost săpat şi degajat în întregime. Cercetările au fost îngreunate de faptul că ruinele sale au fost în trecut sondate („iepurite") în timpul săpăturilor lui P. Polonic (1897-1898) şi mai apoi, cele ale lui Gr. Florescu (1928 şi 1930). Asta nu ar fi fost poate cea mai mare problemă, însă în ambele cazuri, ruinele dezvelite au fost lăsate fără vreo protecţie minimală. Astfel, zidurile au devenite expuse spolierii pietrei de către localnicii secolului XX, aflaţi în căutarea materialului de construcţie, fapt ce a provocat daune serioase monumentului. Mai aproape de zilele noastre, turnul a fost răscolit de către căutătorii de comori, care au săpat o groapă în interiorul său, astupată ulterior cu gunoaie aruncate tot de localnici. Pământul rezultat din săpăturile vechi, dar şi din cele ale căutătorilor de comori, a fost aruncat în faţa turnului spre exterior, astfel că terenul prezintă aici un nivel mai ridicat.

Nu am putut surprinde vreo urmă a turnului din vremea castrului mare de pământ (faza Răcari 2). Refacerea cu zid de piatră de la începutul secolului III, a distrus amplasamentele de lemn ale turnului. Totuşi, câteva fragmente ceramice (în special oale pentru preparatul mâncării) şi câţiva tăciuni descoperiţi la nivelul fundaţiilor de piatră, ne lasă să înţelegem că a existat şi o amenajare din secolul II, aparţinând castrului mare de pământ.

Din vremea castrului cu zid de piatră, a fost surprinsă doar o singură fază de construcţie datând de la începutul secolului III, când de fapt a fost edificat în piatră întregul castru. Practic, fundaţiile turnului au fost înfipte în fostul val de pământ din faza Răcari 2, val transformat acum în agger. Pentru realizarea fundaţiilor turnului a fost folosită pe scară largă piatra de diverse feluri. Este vorba despre pietre de râu (recoltate de pe valea Jiului), gresie nisipoasă - sâgă (extrasă de pe dealurile din vecinătatea localităţii) şi pietre de calcar (aduse de la sudul Dunării). O cantitate semnificativă de cărămizi întregi (mai puţine) sau fragmentare (cele mai multe) atestă faptul că parţial, pentru construirea suprastructurii turnului au fost folosite şi cărămizi. Acoperişul a fost edificat cu ţigle şi olane aşezate pe căpriori de lemn, aşa cum ne lasă să înţelegem descoperirile arheologice de la faţa locului. Atât cărămizile, cât şi ţiglele şi olanele au fost produse pe plan local. Unele ţigle şi cărămizi poartă pe suprafaţă inscripţii incizate sau ştampilate, urme trasate cu degetele de către cărămidari, sau lăbuţe de animale (canine şi ovi-caprine), toate imprimate în timpul cât materialele de construcţie se aflau la uscare, la soare. Turnul este de formă dreptunghiulară, cu latura de front ieşită în afară şi uşor arcuită. În interior, se găseşte o cameră tot de formă dreptunghiulară, podită pe jos cu pietre de râu şi sâgă.

Dimensiuni exterioare: latură sud - 4,10 m; latură nord (de front)- 4,30 m; latură est - 4,90 m; latură vest - 4,90 m. Dimensiuni cameră interioară: latură sud - 2,60 m; latură nord - 2,80 m; latură est - 3,30 m; latură vest - 3,30 m. Grosime ziduri: latură sud - 0,85 m; latură nord (de front)- 0,80 / 0,85 m; latură est - 0,85 m; latură vest - 0,9 0m. Pe latura de nord, zidul de front prezintă un „ieşind" de 0,20 m, arcuit pe colţul rotunjit al castrului. Intrarea în turn a fost depistată pe mijlocul laturii de sud, şi are o deschidere de 0,95 m.

Zidul de incintă al castrului a fost surprins pe mici porţiuni, racordat de o parte şi de alta a turnului. A fost afectat de săpăturile efectuate de-a lungul său şi de spolierea de piatră. Grosimea sa este de 1,15-1,20 m.

Inventarul arheologic din interiorul turnului a fost prelevat în totalitate (atâta cât s-a mai păstrat) şi a fost depus la Muzeul Olteniei Craiova. Este vorba despre fragmente de oale, fragmente de amfore, fragmente de castroane, fragmente de străchini, fragmente de afumători, de strecurătoare, obiecte de os şi corn, câteva monede (Hadrianus, Marcus Aurelius, Iulia Mamaeea, Alexander Severus), obiecte de fier (cuie, piroane, scoabe, chei), obiecte de bronz, câteva fragmente de cărămizi inscripţionate şi un tipar ceramic destinat turnării de reprezentări caricaturale. La finele cercetărilor, ruinele turnului au fost supuse operaţiunii de conservare primară, astfel încât locul poate fi oricând vizitat.

Secţiunea principală (S 1/2011) a pus în evidenţă elementele sistemului defensiv (de tip Holze-Erde-Mauer). Din vremea fazei castrului mare de pământ (Răcari 2) a putut fi surprins şanţul de pe latura de nord (fossa 2), iar din vremea castrului de piatră (Răcari 3), de asemenea fossa ce înconjura castrul în vederea preîntâmpinării atacurilor prin surprindere (fossa 3).

Fossa 2 se găseşte la o distanţă la 1,75 m de zidul de nord

https://biblioteca-digitala.ro

al turnului, şi are o deschidere la gură de 3,50 m. Are forma literei V, cu fundul arcuit. Umplutura sa constă într-un sol de culoare brun-negricioasă, cu fragmente de cărămizi, ţigle, pietre şi cioburi. Pe fundul său am găsit şi tăciuni provenind de la palisada de lemn a castrului mare de pământ.

Fossa 3 este de forma literei V, dar cu braţele frânte şi larg deschise. Fundul său este de asemenea, arcuit. Umplutura sa constă într-un sol de culoare neagră, cu pietre, fragmente de cărămizi, cioburi şi oase de animale. Deschiderea la gură este de 11 m.

64. Râmnicelu, com. Râmnicelu, jud. Brăila

Punct: Popina

Cod sit: 43741.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 73/2011

Colectiv: Stănică Pandrea – responsabil, Mirela Vernescu (M Brăila)

Localitatea Râmnicelu este situată în nord-vestul judeţului Brăila, pe terasa superioară a Buzăului, la cca. 34 km vest de oraşul Brăila. ”Popina” de la Râmnicelu este situată în lunca inundabilă a Buzăului, la cca. 1 km NV de marginea satului, este orientată pe direcția NE-SV si are următoarele dimensiuni: L = 149 m, l = 60 m, h = 10 m (față de nivelul luncii).

Primele săpături sistematice au fost întreprinse de N. Harţuche în anii 1968-1970, când s-a cercetat o suprafaţă de 2400 mp. Au fost descoperite urme de locuire aparţin culturii Gumelniţa, faza A2 care sunt suprapuse direct de un strat de cultură Cernavodă I.

Cea mai consistentă depunere arheologică aparţine culturii Cernavoda I – faza C. Au fost identificate şi cercetate mai multe complexe de locuire reprezentate de locuinţe de tip bordei, gropi şi fragmente de vatră.

După încetarea aşezării Cernavoda I, popina de la Râmnicelu nu a mai fost locuită. S-au descoperit însă, mai multe morminte ce aparţin bronzului mijlociu (schelet în poziţie chircită), sarmaţilor, și pecenegilor.

Aşezarea Cernavoda I de la Râmnicelu are un singur nivel de locuire, a cărei grosime variază între 0,40-0,60 m. Locuinţele descoperite la Râmnicelu sunt de tip bordei. În zona locuinţelor s-au găsit puţine resturi de pereți, dar mari cantități de cărbune şi cenuşă.

În afara locuinţelor, s-au descoperit și cercetat vetre de formă ovală sau rectangulară cu colţurile rotunjite, în jurul cărora erau mari aglomerări de fragmente de vase. Uneltele de silex, piatră, corn, os sunt numeroase, iar materialul faunistic atestă existenţa unei economii mixte pastoral–agrară.

La Râmnicelu, împreună cu ceramica Cernavoda I (vase cu scoică pisată în pastă), apar şi unele vase și fragmente de vase de tip Cernavoda III, vase cu analogii în sudul Dunării (vase din pastă fină, cenuşie cu torţi tubulare) și o mare cantitate de vase de tip Cucuteni B_2 (inclusiv vase pictate). Dacă în unele aşezări din sudul Munteniei ceramica Cucuteni B (etapa Cucuteni B_2) este sporadică, la Râmnicelu ca şi la Pietroasa Mică – „Gruiul Dării” este bogat reprezentată, reprezentând cca. 50 % din cantitatea totală.

În campanile arheologice din anii 2008–2010 am descoperit amenajări ale popinei efectuate în timpul locuirii Cernavodă I:

- În anul 2008 am observat că marginea de est a popinei a fost amenajată, panta fiind foarte ușor înclinată fapt evident în profilul nordic al S2.

- În campaniile 2009-2010 a fost identificat șanțul unei palisade, săpat perpendicular pe axul lung al popinei și care a fost cercetat pe o lungime de aprox. 15 m. A fost identificat datorită umpluturii formată din sediment cenușiu, ce contrasta cu sedimentul gălbui – loessoid (în care șanțul a fost săpat). Traseul este semicircular, separând popina în două zone, practic delimitând zona cu vestigii arheologice abundente de cea cu foarte puține vestigii arheologice. Umplutura era formată din sediment gălbui – cenușiu, dur, bătătorit. Șanțul are forma unei pâlnii, cu gura de cca. 2 m, îngustându-se treptat, iar baza are lățimea de 0,55 – 0,50 m. Fundul șanțului are un aspect neregulat, fiind surprinse și cercetate câteva gropi de pari și de stâlpi. În umplutura șanțului au fost descoperite fragmente ceramice, care pot fi atribuite culturii Cernavoda I

În campania 2011 am urmărit următoarele obiective:

- continuarea săpăturilor începute în campania 2009-2010, în primul rând, continuarea cercetărilor la șanțul palisadei;
- trasarea unor noi secțiuni, cu scopul de a urmări traseul șanțului palisadei;

În campania 2011 am cercetat o secțiune de 10 x 3 m, trasată în partea centrală a popinei, la est de axul mare.

Principalele rezultate:

Șanțul palisadei, descoperit și cercetat în S3, S5-S6 în campaniile 2009 – 2010, a fost identificat și în S7. Principalele trăsături ale șanțului palisadei sunt următoarele:

- șanțul a fost identificat, până acum, pe o lungime de aprox. 9,5 m, are un traseu arcuit și este perpendicular pe axul lung al popinei;

- a fost identificat la adâncimea de – 130/135 cm, datorită umpluturii formată din sediment gălbui - cenușiu, ce contrasta cu sedimentul gălbui – loessoid (în care șanțul a fost săpat);

- șanțul cercetat în S7 continuă traseul șanțului palisadei identificat în jumătatea vestică a popinei;

- în S7, umplutura șanțului era formată din sediment gălbui – cenușiu, dur, bătătorit; în anumite zone, umplutura conținea pigmenți de lipitură (sediment loessoid bine frământat și bine netezit); acest aspect indică faptul că șanțul a fost umplut foarte repede după ce a fost săpat;

- în secțiune, șanțul are forma unei pâlnii, gura fiind largă de cca. 2,00 – 2,20 m, îngustându-se treptat, iar la baza are o lățime de 0,50 – 0,60 m; adâncimea șanțului, de la gură până la bază, este de 0,55 – 0,60 m;

- pe fundul șanțului am identificat și urme de gropi de pari, situație întâlnită și-n S3, adică în partea vestică a șanțului;

- în umplutura șanțului, mai ales în partea sa superioară, am descoperit o cantitate mare de oase sparte (mai ales oase de mamifere mari), fragmente ceramice (unele dintre ele cu urme de ardere secundară) și unelte din silex (unelte pe lame).

Rezultatele obținute în campania 2011 conduc spre următoarele concluzii:

- Șanțul palisadei taie aproape întreaga popină în zona sa centrală, fiind identificat pe o lungime de cca. 35 m din cei 55 m cât are popina în lățime.

- Popina a fost atent amenajată, palisada fiind doar o parte a acestei amenajări. Șanțul palisadei are un traseu semicircular, separând popina în două zone. Se remarcă faptul că vestigiile se concentrează în zona nordică a popinei, adică în partea fortificată a popinei

Rezultatele cercetărilor din campaniile 2009 – 2011 ne-au permis să identificăm și anumite detalii constructive ale palisadei:

- palisada era formată din bârne de lemn de diferite dimensiuni, fapt evidențiat de existența unor gropi de pari cu diametrul diferit, dar și de faptul că există praguri pe fundul șanțului pentru a ”ridica” bârnele mai scurte;

- construcția palisadei s-a desfășurat în etape, iar modul în

https://biblioteca-digitala.ro

care au fost montați parii/stâlpilor palisadei a impus, la rândul său, amenajarea șanțului; la capetele dinspre marginile popinei, pe fundul șanțului am identificat gropi de stâlpi/pari, în vreme ce în partea centrală, șanțul are o adâncime mai mare și de aceea, la partea superioară a fost amenajat un strat de sediment loessoid în care au fost încastrați stâlpii/parii palisadei.

În acest moment al cercetărilor, locul și importanța așezării Cernavoda I de la Râmnicelu – Popină în cadrul ariei culturale Cernavoda I trebuie redefinit. Prezența amenajărilor, mai ales a fortificației, sunt indicii ale faptului că această așezare avea un rol important în cadrul așezărilor din eneoliticul târziu situate în nordul Munteniei și sudul Moldovei

A fost săpat o secțiune, totalizând 30 mp: S5 = 10 x 3 m;

În S7 am identificat urmele șanțului palisadei, descoperit și în S3, S5, S6. A fost surprins pe o lungime totală de 9,5 m și are un traseu semicircular. Șanțul are, în secțiune, forma unei pâlnii, gura fiind largă de cca. 2,00 – 2,20 m, îngustându-se treptat spre bază, unde are o lățime de 0,50 – 0,60 m; adâncimea șanțului, de la gură până la bază, este de 0,55 – 0,60 m. În umplutura șanțului am descoperit urme de pari/stâlpi și, la partea superioară, o cantitate semnificativă de oase de animale și fragmente ceramice arse secundar.

Am folosit pe lângă săpătura manuală și tehnicile moderne ale cercetărilor de tip survey. Acest fapt ne-a permis să putem înțelege mai bine, distribuția vestigiilor arheologice pe suprafața popinei. De asemenea, tehnicile de tip survey, ne-au oferit ocazia să distingem posibilul traseu semicircular al palisadei.

Obiectivele cercetărilor viitoare:

- continuarea cercetărilor în afara S7, înspre marginea estică a popinei, pentru a surprinde în întregime traseul palisadei;

- continuarea săpăturilor înspre partea sudică a popinei pentru a vedea dacă nu există și alte lucrări de fortificare sau alte amenajări.[Stănică Pandrea, Mirela Vernescu]

Bibliografie:

N. Harţuche, Complexul cultural Cernavoda I de la Rîmnicelu – judeţul Brăila, Istros 1, 1980, p. 33-91.

65. Râşnov, jud. Braşov [Cumidava]

Punct: Grădişte, Erdenburg

Cod sit: 40376.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 38/2011

Colectiv: Liviu Petculescu - responsabil (MNIR), Stelian Coşuleţ, Ionel Bauman (MJI Braşov), Ion Dumitrescu (MJ Argeş), Darren Poltorak (Archaeotek Canada), Traian Dumbrăveanu (student UBB Cluj)

Campania din acest an, finanţată de către Consiliul Judeţean Braşov, s-a deşfăşurat în perioada 11 iulie – 31 august şi a avut ca obiectiv continuarea cercetărilor în praetentura sinistra a castrului de la Cumidava, conform programului început în anul 2006[1].

În campania 2011 au participat, pentru al doilea an consecutiv, un număr de 10 voluntari, aparţinând Organizaţiei Archotech Canada (Centre de Recherches et Techniques Archéologiques), în baza contractului de parteneriat încheiat între organizaţia menţionată şi Muzeul Judeţean de Istorie Braşov. Voluntarii, din diferite ţări, au fost coordonaţi de către arheologul Darren Poltorak, lector universitar.

Voluntarii au lucrat în sector propriu, care a constat în demontarea martorilor dintre suprafeţele Sp. 5 şi Sp. 6 lung de 4 m şi lat de 1 m şi între Sp. – 6 şi Sp. 6, cu lungimea de 6 m şi aceeaşi lăţime de 1 m, din care s-a demontat jumătate. În sectorul lor, voluntarii au ajus până la nivelul de călcare al barăcilor, au golit gropile aparţinând acestui nivel şi şanţurile de fundaţie ale pereţilor barăcilor. Printre materialele descoperite în aceste sector enumerăm ceramică dacică şi romană, parţial întregibilă, un denar din timpul dinastiei severice şi un mâner de bronz decorat. O parte din echipă a verificat prin sondaje în afara castrului, rezultatele obţinute prin carotele prelevate în campania anterioară pentru analizarea conţinutului de fosfaţi al solului, care probează nivele de locuire în zonele respective.

Colectivul românesc de cercetare a deschis 7 noi suprafeţe cu dimensiunile standard la castrul Râşnov, de 6 x 4 m, separate de martori cu lăţimea de 1 m, marcate Sp. 9, Sp. 10, Sp. - 9, Sp. - 10, Sp. - 35, Sp. - 45, Sp. - 55 şi a demontat martorii dintre suprafeţele Sp. 4 şi Sp. 5, Sp. 14 şi Sp. 15, Sp. 5 şi Sp. 15, Sp. – 7 şi Sp. – 8. Suprafeţele Sp.9, Sp. 10, Sp. – 9 şi Sp. – 10 au fost dispuse în continuarea vechilor suprafeţe, spre via principalis iar suprafeţele Sp. – 35, Sp. – 45, Sp. – 55, în laterală faţă de vechile suprafeţe, înspre via sagularis.

În martorul dintre Sp. – 7 şi Sp. – 8, la adâncimea de 0,50 m, a fost identificat şanţul de implantare al unui perete de lemn cu lipitură de chirpici, orientat oblic faţă de construcţiile romane, lat de 0,40 m. Întrucât acest şanţ are doar 0,12 m adâncime, este evident că a fost surprins doar spre fundul său şi nivelul de călcare al clădirii aferente trebuie să fi fost deasupra nivelului roman de călcare şi chiar al nivelului actual. Din acest motiv nu au fost descoperite materiale arheologice care să dateze acest complex. În martorul respectiv, la adâncimea de 0,65 m, apare partea superioară a şanţului de implantare a peretelui median al barăcii cu un şir de camere duble.

În martorii dintre suprafeţele Sp. 14 şi Sp. 15, în şanţul de implantare al peretelui extrerior al barăcii, s-au surprins urmele a doi pari verticali de 0,25x0,25 m. În martorii dintre suprafeţele Sp. 4 şi Sp. 5 şi Sp. 14 şi Sp. 15, nivelul celei de a doua faze a barăcii, marcat şi de o cărămidă de pavaj, a apărut la adâncimea de 0,80 m. Sub acest nivel avem un strat de locuire de 0,30 m, bogat în materiale arheologice, depus pe podeaua primei faze de existenţă a barăcii. Printre materialele descoperite pe cele două podele şi în stratul de depunere dintre ele amintim o buterolă de fier dreptunghiulară, un denar de la Severus Alexander, un denar subaerat de la acelaşi împărat, o mărgică butoiaş de bronz, o cataramă dreptunghiulară de bronz argintat, fragmentară, o aplică de centiron dreptunghiulară fragmentară, un pond mic de plumb de formă pătrată şi o ţintă de bronz.

În suprafeţele Sp. 9, Sp. 10 şi Sp. – 9, Sp. – 10, săpate până la nivelul la care încep şanţurile de implantare ale pereţilor de lemn şi chirpici ale barăcilor, au fost identificate încă trei compartimentări ale clădirii cu un singur şir de camere şi ale barăcii cu un şir dublu de camere şi începutul unei a patra camere. Ca şi în campaniile anterioare, în spaţiul dintre cele două clădiri a fost descoperită o mare cantitate de material arheologic în cadrul căruia predomină vase ceramice şi opaiţe.

În suprafaţa Sp. – 35 a fost descoperită temelia lată de 1,20 m a construcţiei tip hală surprinsă în Sp. – 4, Sp. – 5, Sp. – 14, Sp. – 15. Imediat sub stratul de nivelare peste care s-a ridicat clădirea de piatră, la adâncimea de 1 m, apar şanţurile de implantare ale unei barăci cu un şir dublu de camere, având pereţii de lemn cu lipitură de chirpici.

În suprafaţa Sp. – 45 a fost intersectată via sagularis. Aici a apărut şi o vatră rotundă delimitată de un inel de pietre şi un bogat material arheologic mobil printre care mai multe fibule, majoritatea de bronz şi una de fier şi un fragment mare de terra sigillata de producţie locală (Micăsasa?).

Suprafaţa Sp. – 55, a fost săpată în agger, până la adâncimea

https://biblioteca-digitala.ro

de 0,60 – 0,80 m, urmând a fi continuată în campania următoare.

În această campanie a fost descoperit şi un ac de bronz preistoric cu capul aplatizat având două perforaţii laterale, cu aspectul unor ochelari, care impreună cu ceramica de tip Schneckenberg descoperită în anii anteriori atestă o locuire de epoca bronzului de o oarecare intensitate.

În anul 2012 se va finaliza cercetarea celor două clădiri identificate în campaniile anterioare, poziţionate între via sagularis şi via principalis, se vor deschide noi suprafeţe în zona clădirii de piatră paralel cu suprafeţele Sp. – 35, Sp. – 55 pentru a se stabili numărul de clădiri până la via sagularis din jumătatea stângă a praetentura sinistra şi a se preciza datele tehnice privind construcţia via sagularis şi sistemului de fortificaţie în această zonă. De asemenea, prin fotografii aeriene, analize de fosfaţi şi periegheze în diferite perioade ale anului se va cerceta terenul dintre castru şi râul Bârsa în încercarea de a se identifica aşezarea civilă aparţinătoare castrului.

Note:

1. CCA 2007, p. 291 – 292; CCA 2008, p. 265 – 257, pl. 56; CCA 2009, p. 185 – 186; CCA 2010, p. 109 – 111.

Abstract:

The excavations in the praetentura sinistra of the Roman auxiliary fort at Râşnov, started in 2006, continued in 2011. In this season of excavations, were dug the one meter wide balks witch separated the areas Sp. 4 and Sp. 5, Sp. 14 and Sp. 15, Sp. 5 and Sp. 15, Sp. – 7 and Sp. – 8; and 7 new areas also in praetentura sinistra: Sp. 9, Sp. 10, Sp. - 9, Sp. - 10, Sp. - 35, Sp. - 45, Sp. – 55, all of 6x4 m and separated one from the others by one meter wide balks.

In the areas Sp. 9 and Sp. 10 were uncovered completely three rooms of the wooden long building identified in the previous seasons of excavations and in Sp. – 9 and Sp. – 10, three double contubernia of the wooden barrack discovered in 2009. In between these two buildings was found a large number of small finds among witch pottery and clay lamps.

In Sp. - 35 was excavated another wooden barrack parallel with the previous ones partially superposed by the stone building of the last construction period of the fort, already found in Sp. – 4, Sp. -5, Sp. – 14, Sp. – 15.

In the area Sp. – 45 was digged via sagularis and in Sp. – 55 the agger and the defensive wall.

In 2011 was discovered a number of small finds among witch: silver and bronze coins, a lot of bronze brooches and an iron one, an iron sword scabbard chape, belt fittings, horse harness fittings different metal fittings, tools, a small lead weight, glass, clay lamps, pottery and a bronze pin dated in the bronze age.

66. Ruginoasa, com. Ruginoasa, jud. Iaşi

Punct: Dealul Drăghici

Cod sit: 98783.01

Colectiv: Cornelia-Magda Lazarovici – responsabil (IA Iaşi), Gheorghe Lazarovici (UEM Reşiţa), Senica Ţurcanu, Arina Huşleag, Ligia Teodor (CMNM Iaşi), Maria Ştirbu (CCB Iaşi)

În cursul anului 2011, prioritatea principală cu privire la situl în discuţie a vizat prelucrarea materialului arheologic (respectiv spălare, întregire, marcare şi prelucrarea statistică integrală). Prelucrarea s-a desfăşurat în laboratoarele Complexului Muzeal Naţional Moldova, rezultând câteva vase cucuteniene pictate care au putut fi refăcute. Ca şi în anul anterior, 2010, prelucrarea statistică a materialelor spălate a fost finanţată din venituri proprii. In total în baza de date au fost introduse 16.000 de fragmente, provenind din săpăturile arheologice efectuate în intervalul 2001-2010. Pe baza acestora, cele trei mari categorii ceramice sunt reprezentate astfel: ceramica uzuală (17,45%), ceramica semifină (64,58%), ceramica fină (17,45%). Din păcate, puţine vase din cele descoperite au putut fi reconstituite sau restaurate, motivul principal fiind fragmentarea excesivă a materialului descoperit. Cea mai mare parte a ceramicii semifine şi fine este decorată cu pictură tricromă pe o faţă sau pe ambele feţe, unele fiind acoperite doar cu o pictură roşie. Categoriile semifină şi fină prezintă o varietate mai mare de forme, dar motivele decorative nu au putut fi întotdeauna reconstituite din cauza fragmentării. Prelucrarea statistică (forme, decor) a avut în vedere în primul rând analiza fragmentelor provenind din complexele investigate (locuinţe, bordeie, şanţ).

Pe lângă preocuparea privind prelucrarea materialului ceramic am avut în vedere şi extinderea investigaţiilor privind diferite tipuri de alte artefacte. Astfel, mai multe probe din piese de cupru descoperite în anii anteriori au fost trimise spre analiză la un laborator de specialitate din Germania. Tot în Germania au fost trimise şi câteva probe de cărbune descoperite în bordeie pentru analiză radiocarbon.

În luna iunie 2011, colegii G. Bodi şi R. Pîrnău au prelevat probe de pământ pentru analize pedologice şi palinologice. Din păcate probele analizate nu au permis identificarea urmelor de polen care să permită reconstituirea mediului antropic cucutenian. Analizele pedologice efectuate au precizat caracteristicile solului specific zonei (de tip faeoziom cambic; cu apariţii insulare ale faeoziomurile stagnice, rendzinele, litosolurile, etc.), ca şi a celui din arealul aşezării (litosol şi rendzina calcarică scheletică (P1)[1].

Totodată a fost finalizată şi analiza materialului faunistic descoperit în intervalul 2001-2010. Astfel, din cele 8205 piese, 7236 au putut fi determinate până la gen şi chiar specie, fiind identificate mamifere, păsări, reptile (chelonieni) şi moluşte (lamelibranhiate şi gasteropode). Mamiferele reprezintă 22,67% din totalul pieselor determinate, predominând resturile de la mamiferele domestice (84%), cele sălbatice întrunind un procentaj mult mai scăzut, de doar 16%. Dintre mamiferele domestice predomină porcinele, urmate de bovine, ovicaprine şi câine. Referitor la mamiferele sălbatice, mai bine reprezentaţi sunt cerbul, urmat de mistreţ şi căprior, sporadic fiind întâlnite şi alte specii (lupul, pisica, ursul, castor, jder, bourul). Moluştele, reprezentate de diferite specii ale genului Unio şi melcul comun (Helix pomatia) reprezintă 76,16% din întregul material determinat. Reptilele sunt reprezentate prin nouă fragmente de plastron, aparţinând probabil chelonianului Emys orbicularis. Două fragmente de humerus provin de la două specii de păsări acvatice diferite. Pe baza acestei analize, având în vedere zona restrânsă care a fost cercetată şi din care a provenit materialul analizat, se poate formula ipoteza că membrii comunităţii de la Ruginoasa erau implicaţi mai ales în creşterea porcinelor (şi a bovinelor), vânătoarea constituind doar o activitate sporadică, iar în timpul anotimpului cald, necesarul de alimentaţie era completat şi prin culegerea moluştelor.

Note:

1. Informaţii amabile G. Bodi, directorul proiectului: Analiza integrată a datelor arheologice, pedologice, palinologice şi arheozoologice din situri neo-eneolitice din estul României.

Bibliografie:

Ţurcanu S., Podoabe pentru gât reprezentate pe statuetele antropomorfe ale complexului cultural Cucuteni-Tripolie, Cercetări

https://biblioteca-digitala.ro

Istorice SN 27-29, 2008-2010, Iaşi, 2011, p. 9-36.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Ţurcanu S., Ştirbu M., Tincu S., Furnică R., Leonti I., Mîrzan A., Ruginoasa - Dealul Drăghici, Campania 2010, CCA 2011, p. 111-114.

C. Miscka, 2010: Beispiele für Ahnlichkeit und Diversität neolithischer und kupferyeitlicher regionaler Siedlungsmuster in Rumänien anhang von geomagnetischen Prospektionen, în Leben auf dem Tell als soziale Praxis. Beiträge des Internationalen Symposium in Berlin vom 26.-27 Februar 2007, Dr. Rudolf Habelt GmbH, Bonn, 2010, p. 71-84.

D. Micle, L. Măruia, M. Török-Oance, Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, A.Cîntar, Archaeological geomorphometry and geomorphography. Case study on Cucutenian sites from Ruginoasa and Scânteia, Iaşi County, Romania, în Annales d'Université Valahia Târgovişte, Section d'Archéologie et d'Histoire, Tome XII, Numéro 2, Târgovişte, 2010, p. 23-37.

L. Măruia, D. Micle, M. Oance, Gh. Lazarovici, C.-M. Lazarovici, L. Smadu, Vlad, A. Stavilă, L. Bolcu, Archaeological geomorphometry and geomorphography. Case study on Cucutenian sites from Ruginoasa and Scânteia Iaşi County, Romania, în Computer Applications and Quantitative Methods in Archeology - CAA'2010, Granada, Spain.

Ionescu C. et alii 2010: Ionescu C., Hoeck V., Ghergari L., Simon V., Precup C., Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Characterization of the Copper Age Ceramics of the Cucuteni-Tripolye culture (Ruginoasa, Romania), comunicare prezentată la 20th Meeting of IMA (International Mineralogical Association), Budapest, 21-27 August 2010, Acta Mineralogica-Petrographica Abstract series, 6 (CD), p. 109.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Despre unele reprezentări antropomorfe masculine din cultura Cucuteni, Acta Moldaviae Meridionalis 30/2009, Ed. Sfera, Bârlad, 2010, p. 37-47.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Ţurcanu S., Cucuteni. A Great Civilization of the Prehistoric World, ed. L. Stratulat, Ed. Palatul Culturii, Iaşi, 2009, p. 147-150, 184-189.

Lazarovici C.-M., Cucuteni Ceramics: Technology, Typology, Evolution, and Aesthetics, în „The Lost Worlds of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC", Eds. David W. Anthony with Jennifer Y. Chi, The Institute for the Study of the Ancient World at New York, Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2009, p. 128-161.

Mischka C., Geomagnetic Prospection in Neolithic and Copper Age Settlements in Romania, Eurasia Antiqua 14, 2008, Berlin, p. 99-113.

Abstract:

During 2011 our main interest was focused for the processing of the archaeological material. Only few pots can be reconstructed in the end. 16000 ceramic fragments have been introduced in our database (materials related with the excavations from the period 2001-2010). Based on these, the ceramic categories present the next structure: usually pottery (17,45%), semifine pottery (64,58%), fine pottery (17,45%). Semifine and fine pottery present different shapes and are decorated mainly with trichrome painting. Statistic analyze was especially focus for complexes (houses, pit houses, ditch).

In the same time samples for radiocarbon dating and copper artifacts have been sending to special laboratories. Palinological analyses did not give information related with prehistoric landscape. Have been established the specific soils of the area and those characteristic for settlement zone.

It was also finished the analysis of the animal's remains. Domestic species prevail (84% from7236 bone pieces that have been determined), the wild species (16%) being less important for the economy of Ruginoasa community. Between domestic species, pigs are on the first place, followed by bovines and sheep-goats, dogs. For the wild species better represented is the deer, boar etc. Mollusks are represented by Unio and Helix pomatia, proving the use for a complimentary diet. Few bones of water birds also have been identified.

67. Sarmizegetusa, com. Sarmizegetusa, jud. Hunedoara [Ulpia Traiana Sarmizegetusa]

Cod sit: 91063.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 41/2011

Colectiv: Ioan Piso – responsabil, George Cupcea, Rada Varga, Andrea Cumurciuc (UBB Cluj), Felix Marcu (MNIT), Ovidiu Ţentea (MNIR)

Cele două mari obiective ale campaniei din 2011 au fost stabilirea planului Capitoliului din forum novum şi continuarea cercetărilor în templul palmyrean, situat la vest de forum vetus. Ambele obiective au putut fi cu greu atinse din cauza finanţării insuficiente pentru un şantier de dimensiunile şi de importanţa Sarmizegetusei romane. În perioada 10 iulie – 6 august am lucrat cu un numar de şase până la voluntari, care au dovedit multă râvnă şi devotament, dar nu erau pregătiţi să transporte cantităţi imense de pământ sau să mute blocuri. În perioada 22 august – 7 septembrie am beneficiat de finanţarea Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional şi am putut lucra, pe lângă studenţi, cu muncitori din sat.

Capitoliu

Ioan Piso, Felix Marcu, Ovidiu Ţentea, George Cupcea, Rada Varga, Andrea Cumurciuc

Scopul principal a fost dezvelirea completă a Capitoliului. În urma campaniei din 2010 rămăsese necercetată partea din spate (de vest). Urma să stabilim dacă planul templului este peripteros sau peripteros sine postico, adică dacă exista o colonadă şi în spate sau numai un zid comun cellei şi întregului templu. Am deschis două suprafeţe în partea de vest, S6 la nord de S2/2008, de 7 m (nord-sud) x 6,50 (est-vest), şi S7 la sud de S2/2008, de 14 m (nord-sud) x 2/5 m (est-vest), având deci o formă uşor trapezoidală. Pentru cunoaşterea elementelor de arhitectură ni s-a părut a fi important a deschide o suprafaţă, S8, la sud de podium, mărginită de peretele sudic al canalului post-roman C5. Ea porneşte de la peretele estic al secţiunii S1/2007 şi se întinde spre est pe 18 m. Lăţimea ei (nord-sud) este, de la peretele sudic al canalului C5, de 3 m. Nu am putut prelungi suprafaţa S8 până la limita de est a Capitoliului din lipsă de bani. Suprafeţele S6 şi S7 ne-au adus rezultatul scontat, ajungând practic la limita de vest a podiumului templului. Limita a fost atinsă în două puncte: pe traseul lui S2 şi în colţul de nord-vest. În rest, ne mai lipseşte cam o jumătate de metru, pe care nu l-am putut săpa din cauza proprietăţii Delinescu.

În cursul campaniei din 2011, prin extinderea săpăturii spre vest prin suprafeţele S6 şi S7, a fost terminată dezvelirea Capitoliului.

Dimensiunile totale ale Capitoliului, incluzând treptele, sunt 28,50 m (est-vest) x 19,40 m (nord-sud). Edificiul se compune din trei părţi esenţiale: o fundaţie foarte puternică, pe care este construit un podium, iar peste acesta este înălţat templul propriu-zis.

Fundaţia a fost construită după preceptele lui Vitruvius. Ea a fost numită Z12 şi are rolul de a susţine stereobatele, făcând parte

https://biblioteca-digitala.ro

din podium. Se întinde şi sub trepte şi măsoară 28,50 m (est-vest) x 19,40 m (nord-sud) x 1,35 m (adâncime). Prezintă goluri acolo unde urma a fi pusă umplutura de piatra, lut şi nisip (c. 5).

Podium-ul constă din stereobate, deci din zidurile din opus quadratum, care susţineau structurile portante ale templului (colonadele şi pereţii cellei) şi din umpluturile dintre stereobate (c. 5). Stereobatele au constat probabil din cinci rânduri de blocuri de calcar. Blocurile erau prinse de fundaţie şi între ele cu mortar. În anumite porţiuni "egalizarea" se face chiar cu pitere plate şi mortar. Cum grosimea blocurilor de calcar este de 40 cm, înălţimea podium-ului este de aproximativ 2 m, cărora li se adaugă pavimentul de marmură. Aproximativ până la aceeaşi înălţime este păstrat pe alocuri nivelul umpluturii c. 5. Modul de construcţie a podium-ului Capitoliului din Sarmizegetusa este foarte apropiat de cel al podium-ului templului din Schönbühl/Augst (Augusta Raurica). Până şi numărul de cinci rânduri de blocuri ale stereobatelor este identic. Stereobatele sunt următoarele: Z17 pentru colonada de est (a pronaos-ului), Z19' si Z18' pentru colonadele de sud şi de nord şi Z21 pentru peretele de vest al cellei şi al templului. Pentru cella au mai fost construite stereobatele Z9 pentru peretele de sud, Z10 pentru peretele de nord, Z25 pentru zidul de intrare de sud şi Z26 pentru zidul de intrare de nord. Între Z19' si Z9, ca şi între Z10 si Z18', umplutura c. 5 a fost pusă peste fundaţii de piatră (Z13 si Z27). Între Z25, Z26, Z9 şi Z10, deci în suprafaţa corespunzătoare interiorului cellei, umplutura c. 5 a fost pusa pe o fundatie de piatra şi lut cu grosimea de 50-60 cm, aşezată direct pe humusul antic. Observaţiile au putut fi însă făcute numai în zone mici. Astfel a luat naştere podium-ul, pe care se înălţa templul propriu-zis. Probabil că feţele exterioare, din opus quadatum, a podium-ului, erau placate cu marmură. Certitudine în această privinţă vom putea dobândi numai în urma studierii tuturor fragmentelor arhitectonice.

Porțiunea de pe podium din faţa cellei trebuie sa fi fost podită cu plăci de marmură de Bucova, în timp ce în interiorul cellei pardoseala era din marmură de de import diferite nuanţe.

Pentru construirea treptelor s-a făcut un fel de rampă din lut galben si piatră (c. 33+34), care a servit iniţial urcării pe podium a blocurilor şi a coloanelor. Apoi a fost făcută o substrucţie de piatră şi mortar pentru trepte (Z16), iar în final au fost montate treptele propriu-zise. Zona treptelor este cuprinsă între zidurile laterale Z19 la sud şi Z 18 la nord. În 2008 s-a facut observaţia că treptele iniţiale ar fi putut fi din calcar si că ulterior ar fi fost înlocuite cu trepte de marmură. Nu mai suntem atât de siguri de asta. Din presupusele trepte de calcar nu s-a pastrat decât un singur fragment, în timp ce din cele de marmura s-au pastrat mai multe bucăţi în canalul post-roman C6 din faţa substrucţiilor treptelor. Precizăm că treptele se află peste zidul vestic de incintă a macellum-ului, care a precedat forum novum.

Planul templului propriu-zis rezultă din dispunerea stereobatelor şi din locul de descoperire a elementelor arhitectonice. Două fragmente inferioare de fusuri de coloană ne dau certitudinea că diametrul acestora la bază este de 88 cm, ceea ce înseamnă o înălţime a coloanei de circa 10 m. Au fost găsite şi numeroase fragmente mici de capiteluri corintice. Important este că toate aceste fragmente au fost găsite nu numai în faţa templului, ci şi al sud şi la est de el, provenind, deci, de la colonadele laterale. Este încă un argument pentru un templu peripteros. Argumentul principal constă însa în dispunerea stereobatelor. Z17, Z19' şi Z18' nu pot susţine decât colonadele pronaos-ului şi pe cele laterale, de sud şi de nord. Cât despre Z21, el închide templul spre vest, unde nu există colonadă. Avem, deci, de-a face cu un templu peripteros sine postico.

Am pornit de la presupunerea că atât colonadele, cât si zidurile cellei, au fost dispuse pe axul fiecărui stereobat. În acest caz, colonada de est, cea a pronaos-ului, susţinută de Z17, are lungimea de 16,50 m. Ţinând seama atât de diametrul fusurilor şi de un intercolumnim normal, avem de-a face cu un templu corintic hexastil peripteros sine postico. Scăzând câte o rază de fus din fiecare parte, putem conta cu un intercolumnium (din ax în ax) de 3,12 m. Celor şase coloane ale pronaos-ului le corespund lateral câte şapte coloane, iar totul se închide la vest cu un zid susţinut de stereobatul Z21. Avem, deci, de-a face cu o situaţie identică celei de la Augst (Augusta Raurica) în cazul bine cunoscutului "Forumtempel". Nu numai planul celor două temple, ci şi dimensiunile sunt aproape identice. Este încă un motiv pentru a identifica templul din Augst cu un Capitoliu.

În ce priveşte cella, trebuie respectat acelasi intercolumnium. Cu alte cuvinte, distanţa dintre axul coloanei şi axul peretelui cellei trebuie să fie de 3,12 m. Pereţii cellei se află pe axul stereobatelor respective, care au lăţimea de 1,80 m. Ei trebuie să fi avut grosimea de 90 cm, adică lungimea obişnuită a blocurilor de calcar folosite în construcţia Capitoliului. Asemenea consideraţiuni ne duc la dimensiunile interioare ale cellei: de 8,90 m (nord-sud) x 10,40 m (est-vest). Nu putem spune nimic despre o o cella tripartită, care nici nu mai fost o regulă începând cu domnia lui Antoninus Pius. Lăţimea intrarii este sugerată de spatiul lasat liber între stereobaţii Z25 si Z26, care susţineau pereţii de est ai cellei. Ea este de 4 m, care presupune o înălţime a intrării de 6-7 m. Este suficientă pentru o statuie a lui Iupiter tronans presupusă a avea o înălţime de circa 4,5 m. La aceasta dimensiune s-a ajuns pe baza lăţimii de 6 cm a unui deget mare de la o mână a lui Iupiter, de trei ori cât lăţimea naturală. O statuie a lui Iupiter tronans de 4,5 m nu este o exagerare, atunci când în provinciile nord-africane cunoaştem statui de 6 sau de 7 m.

Este evident că pereţii exteriori ai cellei erau placaţi cu marmură. Urmează să identificăm asemenea plăci. În ce priveşte pereţii interiori, ei puteau fi decoraţi cu fresce. În S2/2008 au fost descoperite două fragmente de frescă.

În ceea ce priveşte identificarea drept Capitoliu şi nu drept templu imperial, un argument îl reprezintă fragmentul unei acvile de marmură, descoperit în 2008. De altfel, prezenţa în colonia Sarmizegetusa, care reprezintă o copie a Romei, a unui Capitoliu este absolut obligatorie. Ea domina forum novum, care este, prin urmare, un for religios prin excelenţă. Pe de alta parte, temple imperiale dominante apar de-abia sub Severi. Cercetările epigrafice au dus la concluzia că acest Capitoliu a fost dedicat într-o zi de 23 mai (a. d. X Kal. Iulias) a unui an necunoscut. Terminus ante quem este dat de statuia lui M. Sedatius Severianus din criptoporticul de nord. Ea este datată în anul 153. Prin urmare, Capitoliul împreuna cu întregul forum novum vor fi fost ridicate în jurul anului 150. În ziua de 23 mai se celebra la Sarmizegetusa şi în întreaga Dacie epulum Iovis (banchetul lui Iupiter), cea mai mare sărbătoare a provinciei.

Zidurile

Z 12 – În 2007 am numit Z12 partea din substrucţia Capitoliului situată la sud de Z13, iar partea la nord de Z 10 am numit-o Z 15. Socotiserăm atunci că zidurile care susţineau templul propriu-zis au fost Z9 la sud şi Z10 la nord. Acum numim Z 12 fundatia care susţine pretutindeni stereobatul (Z 17, Z 19', Z 25, Z 26, Z 18, Z 19, Z21) şi substrucţia treptelor (c. 32+33 si Z 16). Prin urmare, prin Z 12 îl înţelegem acum si pe fostul Z 15. Z 12 are suprafaţa netedă, având în asiza superioară pietre mici de râu şi mortar alb, pregătit ca pat pentru blocuri. El are lăţimea de ca 2,40 m la S si de ca 2,20 m la N. Grosimea lui Z 12 este în partea de nord (fostul Z 15) de 127 cm. Se află la cota de 63 cm. Pe el este pus un strat de lut de 3-5 cm (c. 40), pe care se distinge o peliculă de mortar, la suprafaţa căreia se află o peliculă de mortar pentru fixarea blocurilor. Spre sud, Z 12 va fi înglobat în canalui târziu C5.

Menţionăm că în principiu Z 12 este construit pentru a susţine stereobaţii, dar cel puţin parţial îl găsim şi sub Z13, care susţine

https://biblioteca-digitala.ro

umplutura c. 5. Nu îl găsim în niciun caz sub umplutura din cella. Din acest punct de vedere, reţeta lui Vitruvius, potrivit căreia substrucţia din opus caementicium trebuia să se afle sub întregul podium, nu este respectată.

În partea de sud, Z 12 este mărginit de un fel de bordură continuă, lată de aproximativ 45 cm, din piatra măruntă şi mortar galben (Z 24). Între această bordură şi Z 19', respectiv Z 19, se află un şir de blocuri. În partea de nord Z 12 este mărginit de lespezi de calcar, care s-au păstrat pe o lungime de 7 m.

Z16+c. 32-33 – Reprezintă substrucţia treptelor şi umplutura dintre aceasta şi Z17. C. 32 este practic acelaşi lucru ca şi c. 33, numai că primul se află la V de treapta superioară şi se întinde până la Z17, pe când al doilea se află chiar sub substrucţia treptelor, care constă dintr-o şapă de zidărie. Dinspre Z17, c. 32 arată astfel: este compus din rânduri de piatră de râu lunguiaţă, pusă oblic, alternând cu lut galben de adâncime, provenit din ceea ce s-a excavat atunci când s-a făcut substrucţia podium-ului. C. 32+33 rămâne ca o umplutură între trepte şi Z17. Pe el se află un strat de mortar, pe care era aşezată ultima treaptă, respectiv pavimentul acestuia. Lungimea nord-sud a lui Z16+32+33 este de 14,4 m, echivalând cu deschiderea treptelor. Lăţimea (est-vest) este de 5,80 m, din care 3,80 m o reprezintă lăţimea totală a treptelor la bază. Această lăţime cuprinde probabil şi fundaţia lui Y1, rămasă din vremea macellum-ului. Pe aceasta şi pe o umplutură din faţa ei, de circa 20 cm, a fost aşezată prima treaptă de calcar, din care se mai păstrează un fragment în extremitatea de E a lui S2. Acest fragment măsoară 65 cm (est-vest) x 56 cm (nord-sud); H = 30 cm. Este puţin ros spre est şi are un şănţuleţ nord-sud, la 20 cm de latura sa de vest şi la 44 cm de latura sa de est. Lăţimea acestei prime trepte, fără avea şi treapta suprapusă, putea fi de 45 cm. Ea acoperă cu câţiva centimetri marginea lespezilor (c. 34) din curte. Urmele aceleiaşi trepte se văd şi pe marginea lespezii aşezate spre nord.

Pentru această prima fază, cea cu treptele de calcar, am numărat 10 trepte, cu substrucţia rău păstrată. Cu partea superioară a podium-ului erau în total 11 trepte. Din substrucţia celei de a zecea trepte se păstreză o lungime de numai 1,50 m. Această substrucţie a treptelor este construită din piatră mică de râu şi mortar alb, pe miezul de piatră şi lut (33). Grosimea ei nu depăşea 20 cm. În marginea de vest a canalului C6 şi în spatele acesteia au fost găsite bucăţi din trepte de marmură. Este greu de crezut că prima treaptă ar fi fost făcută din calcar, iar celelalte din marmură. Trebuie deci să presupunem înlocuirea treptelor de calcar cu trepte de marmură şi că nivelul curţii ar fost înălţat, acoperind prima treaptă de calcar, în măsura în care aceasta nu a fost demolată. Cu această ocazie sau odată cu construirea canalului târziu C6, a avut de suferit şi partea inferioară a substrucţiei şi astfel a ieşit aici la iveală c. 33. Normal ar fi să fi rezultat 9 trepte de marmură, înalte de 20-22 cm. Nu sesizăm şi o ajustare a substrucţiei cu aceeaşi ocazie, dar ea este posibilă. În faţa treptelor, în stratigrafia romană, acolo de unde a fost scoasă prima treaptă de calcar, a fost găsit in situ un denar de la Septimius Severus. Ar putea fi un indiciu asupra datei înlocuirii treptelor de calcar cu trepte de marmură.

O problemă este cea a diferenţei dintre panta curţii, de 75 cm pe lăţimea frontului Capitoliului şi linia superioară a podium-ului, care trebuie să fi fost orizontală. Corectarea va fi fost făcută prin trepte, a căror grosime trebuia să descrească de la nord la sud.

Z17 – Este stereobatul colonadei pronaos-ului. A fost surprins în S2 şi S3, este orientat nord-sud. Este adosat lui Z18, Z19, lui c. 32 şi lui c. 5. Este pus pe o substrucţi Z12. Constă din opus quadratum, scos în cea mai mare parte de o groapă modernă cu aceeaşi orientare est-vest. Linia dreaptă nord-sud pe care s-a păstrat c. 32 şi Z18 ne face să credem că Z17 se întindea pe toată lăţimea substrucţiei podium-ului, adosându-se dinspre V zidurilor Z18 şi Z19. În S2 s-a păstrat un bloc din şirul de est, iar în S3 s-au păstrat 4 şiruri est-vest, pe o lungime (est-vest) de 4,40 m şi pe o lăţime (nord-sud) de 2,20 m; H = 45 cm. A mai rămas un singur rând în înălţime. Pentru egalizarea lui Z12 a fost pus un strat de lut de 2-3 cm, iar pe primul rând de blocuri a fost pusă o şapă de mortar alb, în care se văd urme ale blocurilor din următoarea asiză. Judecând după aceste urme, în al doilea rând şirurile au fost puse E-V.

Z18 – A fost surprins în S3. Este analog lui Z19 şi constituie marginea de nord a podium-ului, de la colţul de N-E până la Z 17. Era adosat lui Z16 şi lui Z17 (astăzi gropii de scoatere a acestuia). L = 4,75 m (E-V); l = circa 2m (N-S). Constă din paramenţi de calcar şi un emplecton din opus caementicium. În extremitatea de est a fost distrus de intervenţii târzii. Paramentul de est este distrus, dar trebuie să fi fost identic cu cel al zidului Z19. Din paramentul de nord s-a păstrat un singur rând de blocuri, cu înălţimea de 30-40 cm. Din paramentul de sud s-au păstrat două rânduri de blocuri, cel inferior cu înălţimea de circa 30 cm, iar cel superior cu înălţimea de circa 35 cm. Lăţimea şirurilor de blocuri ale paramenţilor este de circa 50 cm. Primul bloc al paramentului de sud prezintă aproape de suprafaţă o gaură de scoabă de 6x4 cm şi adâncă de 8 cm. Z18 este pus pe substrucţia Z12. Emplectonul este lat de circa 115 cm, variind în funcţie de lăţimea blocurilor din parament. Se compune din piatră de râu de dimensiuni foarte diferite şi mortar alb.

Z19 – Mărgineşte treptele spre sud. A fost surprins în S4 în anii 2008 si 2010. Se înalţă pe Z 12. Nu stă însă direct pe acesta, ci pe un strat de piatră cu mortar, dispusă oblic, ceea ce s-a putut constata în capătul de vest. Nivelul lui Z12 este aici de +105 cm, ca si în S 1. Prezinta aici o bordură din piatră de râu, aparent fără mortar. Se adosează lui Z16 si lui Z17. Lungimea est-vest este de 5 m (6 blocuri în paramentul sudic). Lăţimea (nord-sud) este de 2,20 m. Z12 iese de sub Z19 spre sud cu circa 45 cm (vezi raportul pe 2008). Pe aceasta substrucţie era dispus un şir de blocuri, constituind o bordură, care se mărginea spre nord cu Z19, Z19', Z17, iar spre sud cu Z24. Este întrerupt acolo unde se lipeste de Z17. Dupa acesta, Z19 continuă spre vest cu Z19', demolat de intervenţiile moderne (vezi mai departe). Z19 constă din paramenţi de calcar şi un emplecton din opus caementicium. Primele doua rânduri ale emplectonului sunt din pietre mari, de 30-35 cm (vezi desenul). Din paramenţi s-a păstrat pe trei laturi (nord, sud şi est) numai un şir de blocuri, cu înălţimea de 35 cm. Lăţimea paramentului este pentru cel de sud de 60 cm, pentru cel de est de 50 cm, iar pentru cel de nord de 60 cm. Pe laturile de sud şi de est paramentul a fost tăiat pentru a se crea un locaş lat de 15-23 cm si adânc de circa 12 cm. Acest şănţuleţ servea probabil amplasării unor plăci de marmură care placau podium-ul. Cum emplectonul s-a păstrat deasupra blocurilor până la o înălţime de 70 cm, putem presupune că iniţial mai existau încă cel puţin două rânduri de blocuri de calcar. În emplecton se vede, de altfel, în partea de sud, o asiză la 35 cm de la blocul de jos.

O chestiune greu de rezolvat este cea a plăcilor de calcar cu margine profilată. Au fost găsite de obicei de-a lungul laturilor de nord şi de sud ale podium-ului, iar în 2007 în zona substrucţiilor Z12 si Z15. Cele mai multe sunt înroşite de incendiu, ceea ce înseamnă că au fost puse pe marginea de sus a podium-ului şi că pe ele a căzut lemnăria aprinsă. Una dintre aceste lespezi a fost găsita căzută chiar lângă paramentul de sud al lui Z19. Este lată de 50 cm, potrivindu-se cu lăţimea blocurilor paramentului.

Emplectonul este lat de 90 cm şi are compoziţia celui al zidului Z18. El păstrează forma şi lăţimea blocurilor din parament. Z19 se înalţă cel puţin până la înălţimea maximă a lui Z16 (a treptelor). Ca şi Z18, Z19 este un rezalit al faţadei Capitoliului, pe care se afla probabil o statuie.

Z 19' – Reprezintă stereobatul colonadei de sud a Capitoliului., dar nu se mai păstrează decât foarte puţine blocuri din

https://biblioteca-digitala.ro

acesta. Practic descriem porţiunea corespunzătoare a fundaţiei Z12, pe care era pus. Lungimea sa totală, până la Z21 este de 17,30 m. Desi are are aceeaşi direcţie cu Z 19, spre vest, se află dincolo de Z17 şi este fundamental diferit de Z19. Amprenta câtorva blocuri este foarte clară. Z 19' este pus pe aceeaşi substrucţie Z12, iar spaţiul pentru el este delimitat spre sud de bordura din care s-a păstrat un bloc in situ (vezi desen). Zidul avea lăţimea (nord-sud) de circa 1,40 m, ceea ce înseamnă probabil trei rânduri de blocuri dispuse est-vest. Substrucţia identică (Z 12) indica faptul ca zidurile Z17, Z19' şi, cum se va vedea mai departe, Z18', au fost construite concomitent. De altfel, şi dupa Vitruvius mai întâi sunt construite stereobatele si abia dupa aceea se pun umpluturile din piatră şi lut sau nisip.

Z 18' – Este continuarea spre vest, dincolo de Z17, a lui Z18. Reprezintă stilobatul care susţine colonada de nord a Capitoliului. Lungimea totală, până la Z21, este de 17,30 m. Ca şi Z 19', este construit din blocuri, de la care se mai văd foarte putine amprente. Statea pe Z 12. Ca pretutindeni, Z 12 este netezit cu lut, pe suprafaţa căruia se află o peliculă de ciment alb, pe care erau prinse blocurile.

Z21 – Astfel a fost numit stereobatul care susţine peretele de vest al întregului Capitoliu, inclusiv al cellei. Indiferent de modul de dispunere a blocurilor de calcar pe stereobatele Z18', Z19' şi Z21, noi numim Z21 stereobatul care se întinde din marginea de nord în marginea de sud a podiumului. La fel am procedat cu Z17, care susţine colonada pronaos-ului. Z21 are lungimea de 19,40 m, ceea ce ne dă lăţimea (nord-sud) a podium-ului. Este în general lat de 2,70 cm (în dreptul umpulturii c. 5 din cella); lăţimea sa variază în funcţie de capetele vestice ale lui Z18', Z27, Z10, Z9, Z19' şi Z13. Primul şir de blocuri ale stereobatului Z18' este dispus est-vest, până la extremitatea de nord-vest a lui Z21. În schimb, pe cea mai mare suprafaţă a lui Z21, pe cea centrală, blocurile par a fi dispuse câte patru pe direcţia nord-sud, pentru ca pe Z 18' şi pe colţul de sud-vest al lui Z21, ele să fie din nou dispuse est-vest. Al doilea rând de blocuri are pretutindeni o dispunere inversă, pentru a completa o ţesătură. Ştim asta de pe amprentele de blocuri de pe Z9, Z10 şi Z17. Pe Z21 se păstrează mai multe urme de gresie galbenă, ca şi în umplutura lui Z27 şi în umplutura din spatele treptelor. Ele provin din demontarea macellum-ului, ce a precedat construirea Capitoliului şi a lui forum novum.

Z 9 – Este stereobatul care susţine zidul sudic al Capitoliului. Lungimea totală este de 9,30 m, iar lăţimea de circa 1,80 m. Se mărgineşte spre sud cu Z13, iar la nord cu umplutura c. 5 si cu zidul Z25. Fundaţia lui, până unde am putut ajunge în S1/2007, este alcatuita din Z12. În prima asiză blocurile au fost dispuse nord-sud, iar în a doua est-vest. Între asize au fost folosite mult ciment alb şi pietre mici şi plate pentru egalizare. Putem spune că prima asiză a lui Z9 nu are limite perfect drepte, ci se întrepătrunde cu Z13.

Z10 – Este stereobatul care sustine zidul de nord al cellei. Are lungimea de 9,30 m şi lăţimea de circa 1,80 m. Se mărgineşte la sud-est cu Z26, la sud şi la est cu umplutura c. 5, la nord cu Z27+c. 5, iar la vest cu stereobatul Z21. Este similar cu stereobatul de sud (Z 9). A fost pus peste Z 12. Ca si la Z9, s-a pastrat prima asiză, cu blocurile pe doua rânduri, orientate nord-sud. Deasupra s-a pus mult mortar alb şi chiar pietre de râu pentru egalizare, iar în mortar se disting blocurile din a doua asiză. Din aceasta s-a păstrat un bloc întreg de 80 cm (est-vest) x 75 cm (nord-sud) x 45 cm si două blocuri foarte corodate din calcar nisipos: de 90 x 35 x 50 cm si de 50 x 65/40 x 25 cm. Dinspre vest vedem secţiunea capătului lui Z10. Distingem două blocuri dispuse nord-sud, ambele cu lungimea de 90 cm şi înalte de 55 cm şi cu suprafaţa acoperită de mortar, în care era fixată asiza următoare. Mortar a rămas şi pe faţa lor dinspre vest, ceea ce înseamnă că spaţiile dintre blocuri sunt umplute şi lateral cu mortar.

În ce priveşte ordinea construirii zidurilor Z10 şi Z26, s-ar părea că întâi a fost construit "dintr-o bucată" zidul Z26, împreună cu porţiunea de est a zidului Z10 şi că abia dupa aceea a fost completat înspre vest zidul Z 10. Atât Z10, cât şi Z26 sunt mărginite spre nord şi spre sud de ziduleţe din piatră de râu şi mortar alb, pentru fixarea umpluturii c. 5 pe Z27 şi în interiorul cellei. Grosimea acestora este de 40-70 cm, în funcţie de dimensiunile pietrelor.

Z25 – Se lipeşte la sud de Z9, iar la nord, est şi vest de umplutura c. 5. Este construit în opus quadratum şi reprezintă porţiunea de sud-est a stereobatului pe care se sprijină zidul cellei. Fundaţia lui Z25 pare a fi constituită din piatră de râu si lut galben, care sunt eventual aşezate pe Z12. Dimensiuni: 160 cm (nord-sud) x 2,30 m (est-vest). S-a păstrat o prima asiză din două şiruri de blocuri: cel de sud din 4 blocuri dispuse nord-sud şi cel de nord din 3 blocuri dispuse est-vest. Aceste blocuri sunt inegale şi mai mari decât cele de până acum (ca la Z26). Din a doua asiză avem un singur bloc, de 90 cm (est-vest) x 60 cm (nord-sud); H = 40 cm, plasat est-vest şi având către sud, aproape de muchie, o scobitură un pic oblică de prindere de 15 cm (est-vest) x 2 cm (nord-sud); H = 27 cm. Servea prinderii de blocul următor cu ajutorul unei scoabe şi a plumbului topit. Alte două blocuri sunt un pic mişcate şi reprezintă marginea de est a asizei. Blocurile din a doua asiză au fost lipite de prima asiză cu un ciment alb, în care s-au păstrat amprentele blocurilor lipsă.

Pot fi facute câteva observaţii legate de Z9 si Z25 privind succesiunea lucrărilor. Întâi a fost ridicat stereobatul (Z9 si Z25). Cel puţin până la nivelul celei de-a doua asize a lui Z9, marginea umpluturii c. 5 este dreaptă, cuprinzând piatră de râu şi mortar, în care se văd urmele blocurilor scoase. Până la nivelul celei de-a doua asize se păstrează o margine cu mortar neted. Se poate interpreta şi ca un zid îngust de circa 35 cm, care desparte sau încadrează stereobatul şi umplutura c. 5. Rolul său este de a fixa această umplutură.

Z26 – Reprezintă stereobatul pe care se sprijină peretele de nord-est al cellei. Îi corespunde lui Z25, pe care se sprijin peretele de sud-est al cellei. Se mărgineşte la nord cu Z10, iar la sud-est şi la est cu umplutura c. 5. Măsoară circa 2,5 m (est-vest) x 4 m (nord-sud) şi este alcătuit din două şiruri de blocuri. Se păstrează prima asiză şi blocuri deplasate din asizele următoare. Aceste blocuri sunt enorme, probabil ca şi cele din Z10, şi prezintă unele particularităţi. Un exemplu este un bloc de 90 x 60 x 80cm, care urma a fi despicat, asa cum arată urmele de sfredel si de dalta (vezi foto). S-a renunţat la despicare şi a fost întrebuinţat la grosimea de 80 cm. Un alt bloc dizlocat are 110 x 50 x 60 cm. Un bloc din prima asiză, singurul de pe latura de sud, are 110 cm (est-vest) x 120 cm (nord-sud). Pe latura de est sunt dispuse est-vest 4 blocuri ceva mai mici. Z26 are spre est o margine comuna cu Z10, margine care le separă de umplutura c. 5. S-a păstrat o parte din această margine, constând dintr-un bloc de 88 x 40 x 45 cm şi care continuă spre sud cu o porţiune de zidărie păstrată pe 45 cm (nord-sud) x 40 cm (est-vest) x 35 cm (H). Ea este asezata pe blocurile din prima asiză a zidurilor Z26 şi Z10.

Ziduri exterioare

Z3 – A fost surprins în secţiunea S1/2007. Are orientarea est-vest. Reprezintă probabil zidul porticului, al cărui stilobat este Z8. Cota maximă: 2,41 m. Este lat de 120 cm; adâncime: 150 cm. Este construit din piatră de râu cu mortar alb. Z3 pare să fi fost traversat de canalul C4, cele două părând contemporane. Groapa modernă a căutat acest canal. De la cota 2,27, pe o porţiune de 10 cm în sus, s-a păstrat un strat de tencuială cu opus signinum gros de 3 cm. Singura explicaţie pare a fi placarea elevaţiei. Ne aflăm deci, cel puţin pe faţa de nord, pe elevaţie. Nu s-au găsit însă fragmente de marmură de placaj, ca în criptoporticul de nord.

Z8 - A fost surprins în secţiunea S1/2007 şi în suprafaţa S8. Are orientarea est-vest, fiind paralel cu podium-ul şi cu Z3. Am greşit în 2007 considerând că ar fi lipit de podium. De fapt, se află la 1,80 m de acesta. Este destul de distrus. În capătul de vest a fost tăiat de canalul post-roman C3. Spre est a putut fi urmărit în suprafaţa S8

https://biblioteca-digitala.ro

pe o lungime de 11,5 m, până aproximativ în dreptul zidului estic al cellei. Lăţimea iniţială pare a fi fost de 90 cm. Prezintă asemănări cu Z20. Nu a fost săpat până la baza fundaţiei. A fost construit din piatră de râu şi mortar alb, cu pigmenţi de cărămidă. Cota maximă: 1,73 m. Rolul său pare a fi cel de stilobat pentru un portic exterior, care mărginea spre sud Capitoliul. În cazul acesta porticul se sprijinea pe zidul Z3. Acestui portic îi aparţin coloane cu fosul mai subţire decât cele ale Capitoliului, probabil cu diametrul de 44 cm. Două asemenea fusuri fragmentare se pot vedea în profilul căzut al secţiunii S1/2007. Porticul de pe latura sudică continua cu cel de pe latura vestică (Z21 + un zid necunoscut). Nu am întâlnit element din el pe latura nordică, în secţiunea S1/2007. O bună analogie pentru porticul pe trei laturi a Capitoliului întâlnim la Augst.

Z20 – A fost surprins în S2/2008, când nu am văzut lucrurile foarte clar. Actualul Z20 diferă de ceea ce am descris în 2008. Are direcţia sud-nord, este paralel cu substrucţia Z12 a lui Z21 şi se află la circa 130 cm de acesta. Nu-i cunoaştem adâncimea şi fundaţia. L-am surprins până la o înălţime de 50 cm, este lat de 90 cm. Prezintă multe asemănări cu cu Z8. Este construit, ca şi acesta, din pietre mari şi mijlocii de râu, chiar din bucăţi de calcar, legate cu mortar alb, pe alocuri cu pigmenţi de cărămidă. Elementul care uneşte fundaţia lui Z21 (Z12) cu Z20 este un strat de mortar gros de până la 20 cm, alb cu pitericele. Lângă Z20 s-a găsit o plintă a unei coloane de calcar, cu latura de 40 cm şi cu diametrul capătului de 36 cm. Ar putea indica faptul că Z20 este stilobatul unui portic din spatele Capitoliului, dar nu de marmură, ci din calcar. Acest portic ar fi în continuarea porticului presupus de-a lungul laturii sudice a Capitoliului (Z3 + Z8). Coloane de calcar se găsesc în insula 3 (cercetări D. Alicu şi G. Băeştean), vecină cu insula din spatele Capitoliului. De asemenea în imediata apropiere a lui Z20 se află în profil capătul de sus

Baze

B1 – Este implantată în Z16, de fapt în c. 33, la 1,80 m sud faţă de Z18. O parte a substrucţiei se păstrează la 1,05 m de marginea de est a lui Y1, cuprins în Z16. Au mai rămas două blocuri refolosite. Cel de nord măsoară 75 cm (est-vet) x 65 cm (nord-sud). Are forma unui trapez cu baza lată în jos. Cel de sud măsoară 105 x 45 cm. Ambele sunt groase de 30 cm. Ambele au şănţuleţe pentru scoabe, provenind dintr-o utilizare anterioară Suprafaţa utilă a bazei este de 100 cm (N-S) x 105 cm (est-vest). N ştim dacă nu era cu ceva mai lungă spre est, marginea ei de est aflându-se pe marginea canalului C6. Ar putea fi, prin urmare, şi o bază de statuie ecvestră. Ea nu are pandant în porţiunea de sud a treptelor.

B2 – Substrucţie de bază de statuie în colţul de sud-est al lui S4. Este construită din piatră de râu şi mortar, mărginită spre nord de o lespede (34 din primul pavaj) şi iese din profil pe o lungime de 1,95 m (est-vest) şi 1,15 m (nord-sud). Avem de-a face cel puţin cu o statuie ecvestră, dacă nu cu una în atelaj.

Canalul post-roman C3

Canal post-roman între Z3 şi podium (Z12+Z21), depistat în secţiunea S1/2007 şi în suprafaţa S8. Direcţia este sud-est – nord-vest. Dincolo de profilul de est al lui S1 îl sparge pe Z3 sau este paralel cu el. A fost surprins pe o lungime de 5,30 m. Este făcut din piatră de râu, dar şi din bucăţi de marmură. S-au păstrat până la 6 rânduri. Pietrele au lungimea maximă de 50 cm, ceea ce indică şi lăţimea marginilor canalului. Canalul propriu-zis este lat de circa 30 cm şi are ca umplutură nisip, pigmenţi de mortar, cărămidă şi fragmente ceramice romane. Adâncimea maximă: 125 cm; cota maximă a pereţilor: 2,50 m. Nisipul aluvionar a deversat dincolo de margini şi îl găsim colmatat. Pe latura nordică, în partea de jos, avem 6 blocuri de calcar, fiecare de 60-80 cm, unul de marmură, de 30 cm şi, în partea de est, un fus de coloană spart, perpendicular pe peretele canalului. Peste fusul amintit se află un altul, care iese din dărâmătură. Ambele sunt mai mici decât cele ale Capitoliului, cu diametru probabil de 44 cm şi par a aparţine porticului de sud (Z3 + Z8). Cota maximă a laturi de sud este de 2,16 m.

Canalul post-roman C5

Canal post-roman de-a lungul marginii sudice a podium-ului, cu orientare E-V. A fost identificat în secţiunea S1/2007 şi în suprafeţele S4/2010 şi S8/2011. Are o orientare diferită de celelalte canale post-romane, fiind întâmplător paralel cu zidurile. Taie platforma 12, adâncindu-se cu 35 cm de la suprafaţa acesteia. Podium-ul ar fi trebuit să constituie marginea de nord a canalului. Nu s-a mai păstra nimic din această margine. Ea (zidul si bordura) a fost scoasa de o groapa mai recenta, care se vede pe profilul de V al lui S 1. Marginea de sud are adâncimea (înălţimea) maximă de 140 cm şi este construită cu destul de multă grijă din blocuri ce aparţinuseră stereobatelor, din blocuri profilate de calcar, ce fuseseră dispuse pe marginile podiumu-ului, dintr-o mulţime de fragmente arhitectonice de marmură şi din piatră de râu, clădită într-un loc pe 10 rânduri. Printre fragmentele arhitectonice se numără partea inferioară a unui fus de coloană cu orificiul central şi cu raza de 44 cm, având în profunzime o lungime de 1,40 m. Peste el se află un fragment similar, cu lungimea de 120 cm şi cu aceeaşi rază. La vest de cele două fragmente de fus avem în perete un fragment de plintă, incomplet, cu înălţimea de 45 cm. În extremitatea de vest a peretelui sudic al canalului C5 se află, sub un bloc de calcar, probabil tot o plintă foarte deteriorată. În suprafaţa S 7 a fost dezvelită din canalul C5 o porţiune de 2 m est-vest, până în profilul vestic al săpăturii, dincolo de care se uneşte cu canalul C3. Nu se putea apoi îndrepta decât spre nord, de-a lungul laturii vestice a podium-ului. În porţiunea amintită pereţii canalului C5 sunt construiţi în felul următor: cel nordic este compus din marginea substrucţiei Z12, peste care au rămas două blocuri, probabil in situ, din stereobatul Z 21. Blocul de est are dimensiunile: 25 cm (est-vest) x 55 cm (nord-sud) şi grosimea (adâncimea) de 40 cm. Următorul care intră în profil, are 64 cm (est-vest), 89 cm (nord-sud) şi grosimea (adâncimea) tot de 40 cm. Peretele sudic constă din două plăci de calcar refolosite şi puse pe cant: placa dinspre est prezintă o profilatură pe marginea de est şi măsoară 85 cm (est-vest) x 52 cm (înălţime) x 20 cm (lăţime). A doua placă măsoară 87 cm (est-vest) x 58 cm (înălţime) x 20 cm (grosime). Aici lăţimea canalului este de 33 cm, iar în apropiere de profil de 17 cm, din cauza celui de-al doilea bloc al peretelui nordic, care intră în canal.

Observaţii preliminarii la suprafaţa S8/2011

Aceasta, cu dimensiunile de 18m (est-vest) x 3 m (nord-sud), nu a fost complet săpată din lipsa banilor. A rămas să ne adâncim 50-100 cm. Spre nord suprafaţa este mărginită de peretele sudic al canalului C5, descris mai sus. Vedem deocamdată numai piesele de la suprafaţă, care au fost fotografiate, desenate, iar, în cele ce urmează, sumar descrise. În latura de vest există un de fus de cooană de marmură, lung de 70 cm şi cu diametrul de 88 cm. la 3 m est de acesta a fost dezvelit un fragment de bază de statuie, din spate şi stânga, cu profilaturi: 77 x 55 x 64 cm. Există pretutindeni fragmente de fusuri de coloană. O particularitate a lor o reprezintă decupajele patrulatere, adânci de 3-4 cm, cu margini netede şi cu fundul rugos. Au fost făcute pentru a se repara imperfecţiuni, de genul petecelor de pe statuile de bronz. La 2,10 m est de amintita bază de statuie se află fusul de coloană descris la peretele canalului C5. La încă 1,60 m spre est avem o placă de marmură incompletă, groasă de 16 cm. Ar putea fi una dintre plăcile de marmură care placau podium-ul de calcar. Aproape lipite de această placă avem două fusuri de coloană despicate, cu lungimile de 1,5 şi 1,6 m. În imediata apropiere a bazei de statuie a flamen-ului (vezi raportul din 2010) am mai găsit un fragment de bază de statuie şi trei fragmente de fusuri de coloană. Este evident că monumentele continuă spre sud, cel puţin până la zidul Z3, fiind toate căzute sau transportate din Capitoliu. Piesele mari, cele descrise, a trebuit să le lăsăm deocamdată pe loc.

https://biblioteca-digitala.ro

Au fost găsite şi multe piese mărunte: un fragment din degetul mare de la piciorul stâng al lui Iupiter şi alte mici fragmente foarte bine lustruite din statuia divinităţii; fragmente mărunte, dar sugestive din antablament (arhitravă şi friză)fragmente de inscripţii, printre care din baza de statuie a flamen-ului; ceramică.

Templul zeilor palmyreni

Ioan Piso, Ovidiu Ţentea

Cercetarea arheologică a templului zeilor palmyreni din centrul Coloniei Dacica Sarmizegetusa s-a derulat în campania 2011 între 11 iulie – 6 august. Datorită întârzierii cu care au fost viraţi banii de către MCPN, forţa de muncă a constat exclusiv din studenţi şi masteranzi de la Universitatea "Babeş-Bolyai" Cluj Napoca şi de la Universitatea din Bucureşti, precum şi din voluntari.

Faza de lemn

Cercetarea acestei faze a început în anul precedent (în S2), dar elementele ei au fost complet cercetate în 2011[1]. Dificultatea cercetării şi interpretării a constat în intervenţiile moderne, care au ajuns pe alocuri până în faza de lemn, şi în faptul că spaţiul este limitat şi deranjat de elementele fazelor de piatră: ZY2, ZY3, ZY12, ZY13, ZY16. Structurile de lemn au fost surprinse sub forma unor amprente în humus. Un prim element al acestor structuri este un aliniament de gropi de bârne orientat nord-sud (denumite „A", „B", „C", de la sud la nord). Groapa de par A are diametrul de 40 cm. La 65 cm spre nord se află groapa B (25 x 27 cm), la nord de aceasta, la 65 cm se află groapa de stâlp „C", cu diametrul de 35 cm şi adâncimea păstrată de 50 cm cm. Aceste gropi au făcut parte dintr-un perete de lemn din care s-a păstrat o amprentă de 20 x 25 cm, care ar fi putut fi urma unei scânduri. La circa 30 cm est de acest aliniament se află un alt şir de 3 gropi de bârne (P12), denumite de la nord la sud, „D"-„F". Amprenta F, dinspre sud, poate fi începutul unui perete, suprins pe o lungime de 50 cm (nord-sud) si o lăţime de 25 cm (est-vest). În interiorul acestei amprente se conturează şi o groapă de bârnă. La 60 cm spre nord a fost identificată o groapă de bârnă („E") cu diametrul de circa 35 cm, care constituie începutul unui şanţ de implantare a unui perete cu orientarea est-vest (P12). La 60 cm nord se află groapa de stâlp „D", cu diametrul de 35 cm. Unele gropi de stâlp din P12, P11 sunt unite prin două dungi de lut galben, late de 10-15 cm. Aceste dungi nu reprezintă contururile şanţurilor de implantare, ci amprente lăsate de scândurile care unesc bârnele din structura peretelui. Substrucţia din lut galben aparţine podelei. Un element asemătător a fost identificat şi între gropile de bârne „C" şi „D". Gropile de bârne şi şanţurile pereţilor P11 şi P12 sunt umplute cu pământ amestecat şi lut ars. Această umplutură a fost identificată şi în gropile de stâlp „B" şi „C".

Peretele P11, orientat est-vest, include în traiectul sau o groapă de stâlp „G" plină cu cenuşă. Compoziţia şantului acestui perete pare să fie ulterioră gropii "E". Acest element ipotetic nu ne poate conduce spre o concluzie privitoare la existenţa a doua faze ale construcţiilor de lemn în acest spaţiu. Avem de-a face cu două traiecte paralele aparţinând unor pereţi de lemn orientaţi nord-sud despre care nu putem afirma in ce relaţie stratigrafică se află. Aşadar nu putem preciza dacă aceste clădiri sunt contemporane sau succesive.

Groapa G1 din partea de vest şi nord-vest a suprafeţei S2 a fost probabil anterioară amenajării elementelor construţiei de lemn. În partea de nord a suprafeţei S2 groapa G1 (310 cm - est-vest x 350 cm - nord-sud) se uneşte cu groapa G2 (160 cm - Est-Vest x 350 cm - Nord-Sud). Ele sunt umplute cu un pământ amestecat, compus din mult lut galben, conţinând pigmenţi de mortar, de cărbune şi fragmente de ţiglă. Contextele arheologice care au umplut G1 şi G2 au fost denumite 117, respectiv 116. Este posibil ca aceste gropile să fi fost excavate în vederea extragerii de lutului necesar construirii unor pereţi de lemn. Cele două gropi au fost străpunse parţial de gropi moderne în partea de sud. Stratul de amenajare şi utilizare al fazei de lemn este c. 112 şi contă dintr-o peliculă compactă de lut galben. După demolarea fazei de lemn este aşternut în partea de est c. 111, un strat de demolare şi de amenajare, cuprinzând o catitate apreciabilă de balast. În partea de vest a suprafeţei amintite, acest strat a fost denumit 111'. Groapa G3 a fost secţionată de zidurile ZY13, ZY16 şi ZY3. Are dimensiunile: 97 cm (est-vest) x 180 cm (nord-sud) x 73 cm (adâncime). A fost umplută de straturile 119 şi 115, conţinând un bogat material arheologic. Din cauza spaţiului îngust şi a distrugerilor moderne nu ne-am putut stabili relaţia complexului G3 cu elementele identificate din clădirea cu pereţi de lemn.

Zidurile

Completări la ZY3 – Zidul nu aparţine fazelor I–II, ci doar fazei III, a templului, ca şi ZY9'. Fundaţia, fără mortar, este alcătuită din pietre de râu, fragmente de ţigle şi cărămizi, şi pământ, având chiar aspect de dărâmătură. Fundaţiile succesive presupuse în 2010, date de aşa-zise crepide, sunt în realitate asize de construcţie. Elevaţia este construită, ca şi podium-ul şi ZY9', cu opus signinum. Înălţimea păstrată a elevaţiei este de 90 cm, lăţimea de 80 cm. În ce priveşte porţiunea de la est de ZY13, din cauza distrugerilor şi refacerilor din timpul lui C. Daicoviciu, ea este greu de datat. Se vede clar că porţiunile estică şi vestică ale zidului ZY3 sunt adosate la ZY13. Judecând după faptul că zidul ZY13 a fost încadrat de ZY3, după care porţiunea din ZY13 cuprinsă între ZY2 şi ZY3 a fost rasă până sub viitorul nivel de călcare, concluzia este că întregul zid ZY3 este târziu. Pe porţiunea rasă a lui ZY13 a fost pus c 101 (vezi şi ZY13). Întregul zid ZY3 este adosat la ZY12, spre deosebire de ZY12 şi ZY2, care sunt ţesute în partea inferioară.

Completări la ZY12 şi ZY2 – În raportul pe 2010 am amintit că ZY2 este spart în colţul cu ZY12, groapa fiind lată de 80 cm, apoi în pe direcţia canalului C 2, dar mai sus decât acesta. De la coama păstrată spărtura este adâncă de 70 cm, sus este lată de 120 cm, iar jos de 50 cm. Totuşi, orificiul pentru canal se află mai jos decât spărtura amintită şi străpunge fundaţia zidului. Dimensiunile acestei perforaţii sunt de 45 x 40 cm.

Cercetarea arealului nordic al curţii a fost realizata in cadrului suprafetei S3. Scopul acestei investigatii a fost acela de a identifica delimitarea nordica a templului, pornind de la ipoteza de lucru ca spatiul nordic cuprindea elemente constructive asemanatoare celui sudic. Dacă traiectul zidului ZY9 a fost dezvelit integral in cursul cercetărilor din anul 2008, se punea problema identificarii prelungirii spre vest a zidului ZY8, identificat intre intersectiile acestuia cu ZY6, repsctiv ZY7. Supriza a fost ca traseul lui ZY8 a fost identificat pe o portine de doar aproximativ 2 metri spre vest, el neputand fi identificat deocamdata dincolo de distrugerile cauzate de interventiile ulterioare ale canalelor C1, C3 si C4, ale caror trasee au distrus planimetria cladirilor romane in acest areal. In acest moment nu putem preciza inca delimitarea nordica a constructiei in ultima sa faza. Orientarea zidului ZY8 este putin diferita fata de restul zidurilor clădirii din care acesta face parte. Faptul amintit se poate datora si starii precare in care zidul respectiv se pastra in momentul descoperirii, elevatia sa fiind usor oblică.

În zona nordică a podiumului, cercetată în S4 (3 metri nord-sud x 7 metru est-vest) a fost identificată o porţiune considerabilă a zidului ZY16`, denumit astfel datorită faptului că are acelaşi traiect cu ZY16, identificat în partea sudică a podiumului.

În cursul cercetării din campania 2008 observam faptul că zidul ZY9 (orientat E-V, care suprapunea încăperea „L") suprapunea parţial ZY13. De asemenea, am constatat amprenta adosării acestuia pe ZY12, pe o porţiune de tencuială în unghi drept. În acel moment consideram că peretele ZY14 ar fi putut fi un stâlp adosat acestuia[2].

https://biblioteca-digitala.ro

În fapt ZY13 se intersecta în unghi drept cu ZY15` (nord-sud) şi continua spre est uşor dezaxat – ZY14.

Observam, de asemenea, o diferenţă de nivel de 20 cm în interiorul acestei camere, denumind porţiunea de delimitare prag. În fapt delimitarea acestei porţiuni se realiza printr-un perete ZY15` (ulterior dezafectat), care se intersecta în unghi drept cu ZY14, ambii aparţinând fazei 1 de piatră. Datorită faptului că parte din intersecţia celor doi pereţi este suprapusă de zidul ZY9, iar cercetarea zonei nordice nu a fost finalizată, nu putem preciza dacă traiectul peretelui orientat nord-sud, continua în la nord de zidul ZY9. La baza zidului ZY15`, pe o porţiune o înălţime de maxim 7 cm se observă frescă decorată similar celei de pe zidul ZY14. Podeaua pare să suprapună baza frescei întrucât în această poţiune nu poate fi sesizat chenarul din zona inferioară a decoraţiei, cum a putut fi identificată în cazul zidului ZY14.

În aceste condiţii delimitarea camerei „L" (considerată anterior a fi fost realizată de Z10, Z11 şi Z12; fiind suprapusă parţial de podiumul templului şi de zidul ZY9) se face de către ZY15` ZY13 şi ZY12, partea sudică fiind suprapusă de podiumul „J".

Astfel la nod de camera "L" se delimitează o altă cameră „M", iar spaţiul cuprins între Z16`, Z20 (în prelungirea lui ZY14) şi ZY16 primeşte denumirea de „N". Remarcabil este faptul că pe pereţii ZY16` şi ZY20 (intersectaţi în unghi drept) s-a păstrat o porţiune apreciabilă de frescă, asemănătoare ca manieră de realizare şi motive decorative cu cea de pe zidul ZY14. Această porţiune cuprinde cele mai spectaculoase porţiuni decorate în tehnica frescei din întreaga clădire. Cel de-al doilea strat de tencuială dispus peste fresca de pe cele două ziduri (ZY 20 şi ZY16`) nu a fost pictat. Tencuiala ulterioară a fost aplicată în urma buciardării atente a frescei (similar situaţiei de pe frescei de pe ZY14). Această tencuială a fost aplicată pe toată suprafaţa zidului acoperit anterior de frescă, până la baza podelei. Podeaua superioară identificată în spaţiul cuprins între ZY16`, ZY 20, podiumul J şi ZY10 corespunde, cel mai probabil, unei faze ulterioare, neidentificându-se nicio porţiune în care aceasta să se lipească de vreun zid. Potrivit acestor observaţii se poate afirma că ambele tencuieli (fresca – anterioară şi tencuiala nedecorată - ulterioară) au aparţinut clădirii din prima fază de piatră.

Cercetarea limitei vestice a suprafeţei S 3 a condus la identificarea feţei estice a zidului ZY16` pe o lungime de aproximativ 4 metri. Se poate observa în detaliu perforarea acestuia de către canalele ulterioare (datând în perioada modernă) C3, respectiv C4. Un detaliu semnificativ l-a constituit identificarea la baza acestui zid a unui canal realizat din cărămidă. Acesta are o lăţime de aproximativ 15 cm şi o înălţime de 17 cm. A fost construit din şase rânduri de cărămizi cu grosimea de 5 cm, fixate cu mortar. În interiorul acestui orificiu au putut fi observate lentile succesive de cenuşă alternând cu straturi de nisip amestecate cu lut galben destul de inconsistent. Este foarte probabil ca acest orificiu, care asigura comunicarea din subsolurile a două camere despărţite despărţite de ZY16`, să fi fost făcut parte din amenajarea unei instalaţii de hypocaust, din care încă avem destul de puţine elemente.

O completare a observaţiilor realizate anterior în cazul zidului ZY12 se poate face pentru traiectul din arealul nordic al podiumului, identificat în S4. Porţiunea nordică zidului ZY12 are, la nivelul asizelor, două maniere diferite de construire. Elevaţia segmentul nordic, pe o lungime de aproximativ 2,20 metri (cuprinsă între intersecţia zidului cu ZY11 şi până la 30 cm sud de intersecţia virtuală cu ZY9) este realizată sau începe cu un strat din ţigle (fapt observat la aceeaşi cotă şi în cazul zidului ZY10), iar o porţiune de aproximativ 60 cm, până la colţul nord-vestic al podiumului, zidul este realizat exclusiv din piatră. Delimitarea dintre cele două porţiuni de zid se poate observa cu uşurinţă şi în plan vertical. În acest stadiu nu putem preciza alte date funcţionale determinate de această particularitate tehnică.

Canalul C 1 - A fost identificat în 2010, când a fost urmărit în suprafaţa S 1 între zidurile ZY2 şi ZY9. Are direcţia sud-nord şi începe la 3,30 m nord de zidul ZY2. El deservea probabil un adăpost lipit de aceste ziduri. Rupe zidurile ZY3, ZY18, ZY9 şi ZY8. Între ZY3 şi ZY9 lăţimea sa este de 20-50 cm, iar pereţii sunt alcătuiţi din monumente mari de marmură, din plăci de gresie de pavaj şi din pietre de râu. Deoarece între ZY3 şi ZY9 nu avem deocamdată posibilitatea de a dizloca monumentele de marmură, aici cercetarea acestui canal nu este încheiată. Am încheiat însă cercetarea canalului între ZY9 şi marginea nordică a suprafeţei S3. În această porţiune canalul are o lăţime de 20-60 cm. Cel mai bine s-a păstrat peretele vestic, format la bază din monumente de marmură şi piatră de râu, iar în partea superioară din piatră de râu. S-au păstrat patru sau cinci rânduri de pietre. Adâncimea maximă este de 90 cm. Porţiunea nordică a peretelui vestic este lipită printr-un rând de pietre, pe o lungime de 1,70 m de zidul ZY21. Peretele estic este mai rău păstrat şi este de asemenea alcătuit din monumente de marmură şi pietre de râu. Cota sigură este cea dată de spărtura prin zidul ZY9 – 332 cm. În general, adâncimea canalului putea fi de 90-100 cm. Cota coamei peretelui vestic se află la cel mult 270 cm. Nisip aluvionar a fost găsit în capătul nordic, unde el trece în contextul 132, care reprezintă o groapă mare în care a băltit apa timp îndelungat. Nisipul 132 este despărţit de nisipul din canalul C1 de o lentilă de lut de circa 25 cm. C. 132 acoperea şi jumătate din capitelul doric. În rest, pe fundul canalului s-a găsit pământ negru (de grădină), pătruns probabil în urma ultimelor intervenţii moderne. Groapa modernă ajunge aproape pretutindeni până la fundul canalului.

Canalul C3 – Este paralel cu canalul C 1. Are direcţia sud-vest – nord-est. Îşi are originea la 1,70 m nord de ZY9 şi la 1,30 m de ZY13. Deservea probabil un mic adăpost în colţul format din ZY9 şi ZY13. Lăţimea este de circa 40 cm. În prima porţiune pereţii sunt alcătuiţi din fragmente de marmură şi piatră de râu, păstrată în a doua porţiune pe trei rânduri. Peretele estic este format din ZY21. În această porţiune a fost găsit nisip aluvionar. Adâncimea maximă este de 1m, în dreptul zidului ZY21. Din prima parte a canalului nisipul aluvionar a fost înlăturat de groapa modernă. Canalele C 1 şi C 3 sunt posterioare canalului C4.

Canalul C4 – Îşi are originea la vest de zidul ZY13. Are direcţia sud-vest – nord-est. A rupt zidul ZY16'. A rupt de două ori zidul ZY13. Probabil că a rupt şi zidurile ZY21 şi ZY8. Prima spărtură în ZY13, dinspre sud, este lată de circa 70 cm şi ajunge până la adâncimea de 344 cm. A doua spărtură se află la 1,20 m nord de prima, este lată de circa 60 cm şi ajunge la -317 cm. Pe marginea spărturii se vede o piatră de râu lată, pusă în dungă. În această varinată canalul C 4 (C 4') se îndrepta spre nord-est de-a lungul zidului ZY21. Cele două traiecte vor fi desfiinţate de canalele C 1 şi C 3, deci de noi necesităţi de drenare a apei, legate de noi adăposturi. În locul în care C 4 distruge zidul ZY16' a fost identificat un fragment din baza unui vas lucrat la roată înceată, negru-cenuşiu, decorat cu incizii vălurite. Fiind descoperit la baza canalului respectiv, ar putea fi un indiciu important privitor la datarea acestuia.

Între pietrele pereţilor canalelor se află mult nisip. Canalele au fost deci făcute în urma unor inundaţii şi nu preventiv.

Contexte:

C. 101 – Strat de amenajare în suprafaţa S 2, între ZY2, ZY3 si ZY7. A fost identificat în plan şi în profil. Este alcătuit din lut galben; H max. pastrat: 16 cm. Este acoperit şi tăiat de c. 1. Acopera pe 102, pe ZY13 şi pe 103. Reprezintă un prim strat de amenajare dupa desfiinţarea lui ZY13. Apartine unei prime (?) faze a templului.

C. 102 – Substrucţie de podea, din mortar alb, în S 2. Se află între ZY13, ZY7, ZY2 si ZY3. Este acoperit de 101 şi îl acoperă pe 103. S-a păstrat pe porţiuni, cea mai mare fiind de 150 x 100 cm, neregulată şi alveolată. Este puternic tasată spre est..

https://biblioteca-digitala.ro

C. 104 – Strat de carbonizare, în S 2, la vest de ZY13. Este de culoare neagră; H max.: 3 cm. Constă din lemn ars. Este acoperit de c. 1 si îl acoperă pe 106. Este tăiat de groapa 121 şi de ZY3. Provine din arderea acoperişului şi a duşumelei. Nu am constatat aceeaşi arsură la est de ZY13.

C. 105 – Umplutura canalului C 1, în suprafaţa S 1, pe directia sud-nord; H. max. 15 cm. Conţine nisip aluvionar, puternic deranjat de gropile moderne (c. 1).

C. 106 – Strat de amenajare, în S 2, la vest de ZY13. Se păstrează pe o lungime (est-vest) de 2,7 m (vezi desenul profilului) şi pe o lăţime de 60 cm (nord-sud). Este tăiat de ZY3 si de ZY13, restul fiind distrus de groapa 121. Se distinge prin culoarea galben-maronie. Este alcătuit din lut galben, cuprinzând pietricele şi pigmenţi de mortar şi de tencuială. H max.: 20 cm. Este acoperit de 104 si 101 şi îl acopera pe 107. Porţiunea superioară este 104, care reprezintă probabil duşumeaua arsă. C. 106+104 reprezintă a doua amenajare a podelei din faza II, deci II/1.

C. 107 – Strat de dărâmătură şi de umplutură (amenajare), în S 2, între ZY2, ZY3 si ZY13. Se distinge prin compoziţie si textură (afânat). H max.: 20 cm. Se compune din ţigle, cărămizi, mortar, tencuială, nisip, pietricele. Este acoperit de 106, 1 si 104. Acoperă pe 108. Este tăiat de groapa 121 şi de ZY3. Este dărâmătura unei prime faze de piatră corespunzatoare zidului ZY13.

C. 108 – Substrucţie de podea, în S 2. A fost surprinsă pe ZY16 şi pe o porţiune de 200 x 100 cm, la est de acesta. Se distinge prin culoarea galben-roşcată. Se compune din lut galben, ars la suprafaţă, unde se află şi o peliculă de cărbune de lemn. H = ca 15 cm. Este acoperit de 117 şi îl acoperă pe 109 şi zidul ZY16. Este tăiat de groapa 121 şi de ZY3. Arsura provine de la incendierea podelei şi a acoperişului. Aparţine primei faze corespunzătoare zidului ZY13. Cu 108' a fost notat pe desen stratul superior, puternic înroşit. Apartine fazei II/1, în care funcţiona zidul ZY13.

C. 109 – Strat de amenajare în S 2. Se distinge pe o porţiune de 1 m pe profilul de la vest de ZY16. Se distinge prin culoarea galben-albicioasă şi prin textură (afânat). Se compune din nisip şi pietriş, cu moloz, pigmenţi de cărbune şi de ţigle; H= ca 10 cm. Este acoperit de 108 şi îl acoperă pe 110. Este tăiat de groapa 121. Se mărgineşte cu ZY16. Reprezintă o amenajare în urma desfiinţării podelei(?) 110, corespunzătoare zidului ZY16.

C. 110 – Substrucţie de podea(?) în S 2, la vest de ZY16. Se distinge prin culoarea brun-negricioasă şi textura mai compactă în profilul de la vest de ZY16; H max.: 5 cm. Se compune din lut şi mult cărbune de lemn, provenit probabil de la o duşumea carbonizată. Ar putea proveni şi de la o vatră din cursul amenajării din prima fază de piatră, dar în acest caz nu ştim care a fost nivelul de călcare corespunzător acestei faze. Aparţine probabil podelei primei faze de piatră, corespunzătoare zidului X Y16iar la est de acesta îi corespunde c. 119.

C. 111 – Strat de amenajare, în S 2. S păstrează pe profilul de la vest de ZY16. Seamănă cu c. 109. Se distinge prin culoarea galben-albicioasă şi prin textură (afânat). Se compune din nisip şi pietriş, cu moloz, pigmenţi de cărbune şi dărâmătură de perete cu bucăţi de tencuială pictată; H= ca 10 cm. Este acoperit de 110 şi îl acopera pe 112. Este tăiat de groapa 121 şi de zidul ZY3. Se mărgineşte cu ZY16. Reprezintă un strat de amenajare a fazei I de piatra, în urma demolării fazei de lemn, şi este tăiat de zidul ZY16.

C. 112 – Elemente ale fazelor de lemn, în S 2 şi în profilul de la vest de X Y16. Sunt acoperite de 111 şi se află pe humusul antic. Sunt tăiate de groapa 121 şi de toate zidurile. Avem de-a face întâi cu o amenajare cu lut, pe care par a se distinge urme de duşumea, urmată de o reamenajare a podelei cu o lentila subţire de lut. Pe alocuri se vede o peliculă de mortar, probabil pentru fixarea podelei. În acest context au fost gasite o închizătoare de lorica segmentata şi un ornament de echipament legionar.

C. 113 – Se află în S2. Constă în mici suprafeţe de mortar alb, între ZY13 şi ZY16 şi imediat la nord de ZY3: 42 x 53 x 6 cm; 86 x 25 x 5 cm. Sunt puse pe amenajarea (substrucţia de podea) 112. Sunt tăiate de gropi moderne. Puteau servi la fixarea unei duşumele.

C. 114 – Se află în S2, la est de ZY13. Este un strat de amenajare din pământ lutos, de culoare galben-maronie. Cuprinde lut, fragmente de ţigle şi cărămizi, pietricele. Între ZY16 şi ZY13 are grosimea de 50 cm, peste ZY16 are circa 8 cm. Constituie un strat de amenajare în vederea podelei din faza II/1. Se află peste 119 (între ZY16 şi ZY13), peste ZY16 şi peste 109. Poate fi considerat partea inferioară a lui 108, care este înroşit în urma unui incendiu. Este tăiat de ZY3. Se adosează la ZY13 şi este tăiat de ZY3 şi de 121.

C. 115 – Se află în S2, între ZY16 şi ZY13. Reprezintă umplutura superioară a gropii G3; pământ lutos, de culoare gri închis. Conţine lut brun, lut galben, pietre de râu de mici dimensiuni, pietricele, fragmente de cărămidă şi material arheologic, multe oase. Acoperă pe 118. Este acoperit de 111. Este tăiat de ZY13 şi ZY16.

C. 118 – Se află în S2, între ZY16 şi ZY13. Reprezintă unplutura inferioară a gropii G3. Conţine pământ brun-negricios cu mult cărbune, fragmente de ţigle, material arheologic, multe oase. Se deosebeşte de 115 prin culoare şi cantitatea de material arheologic. Provine de la un incendiu de la sfârşitul fazei de lemn. Umple groapa G3 şi este acoperit de 115. Este tăiat de fundaţiile zidurilor ZY16 şi ZY13.

C. 119 – Se află în S2, la est de ZY16 şi reprezintă un strat de amenajare (substrucţie) de podea. Este alcătuit din lut nisipos, de culoare roşiatică, proenită din arsură; grosime: 10 cm. Se adosează la ZY16 şi este tăiat de ZY13. Este pus peste 111. Reprezintă substrucţia podelei din camera de la est de ZY16 din faza I de piatră.

C. 121 – Depunere de nisip aluvionar în S 2; H = ca 40 cm. Cuprinde şi pigmenţi de ţigle, de mortar şi de tencuială. Se deosebeşte de gropile moderne prin conţinut. Dovedeşte o intervenţie post-romană destul de veche şi o băltire îndelungată a apei.

C. 122 – Substrucţia treptelor, în suprafaţa S 1. Este delimitata spre vest de podium, spre sud de ZY17a, spre nord de ZY17b (scos în întregime), iar spre est de un zid necunoscut, scos de groapa modernă, apropiat de traseul zidului ZY19. Pe umpluturile anterioare sunt aşternute rânduri de bolovani de râu de dimensiuni mari şi mijlocii, care constituie o fundaţie puternică. Peste aceştia este pus un strat de mortar cu mult pietriş, gros de circa 25 cm. Între timp partea de est s-a scufundat din cauza umpluturilor anterioare, dincolo de limita de est a fostului zid ZY13. Suprafaţa păstrată este de 280 cm (est-vest) x 300 cm (nord-sud). Nivelul său de lângă podium trebuie să coincidă aproximativ cu nivelul de călcare în curte.

C. 127 – Se află în S2. Este o lentilă compactă de mortar, groasă de circa 1 cm, discontinuă. Are aspectul unei tencuieli albe de perete, prăbuşită peste o podea de lut. Se albiază şi se pierde în groapa 121.

G1 – Se află în partea estică a lui S2 şi este tăiat de canalul C2. Se află între ZY2, ZY12 şi ZY3 (mărginit sau tăiat de ziduri, care sunt posterioare). Este de formă neregulată: 3,30 m (nord-sud) x 2,30 m (est-vest). Este umplut de 117, acoperit parţial de 111' (probabil analog lui 111), tăiat parţial de C2 şi de 128. Este tăiat de ZY3 şi de groapa modernă. Într-o porţiune din marginea lui G1, ca şi în partea de nord-vest a lui G2 şi porţiunea de legătură între G1 şi G2 constatăm o dungă de arsură de 2-3 cm (lut înroşit şi cărbune), ca şi când ar fi fost un foc aici sau au fost împinse materiale incendiate. Această dungă intră în contact cu umplutura stâlpului C, dar nu cunoaştem raportul între aceste două elemente.

G2 – Se află în suprafaţa S2, între ZY2, ZY3şi ZY16. A fost parţial golit în campania din 2010. A fost umplut parţial cu 116, care s-a păstrat la nord de P11. Umplutura 116 şi P11 au fost tăiate în

https://biblioteca-digitala.ro

partea de sud de o groapă modernă, care a spart T-ul făcut de ZY2 şi ZY16.

G3 – Se află între ZY16 şi ZY13. Apare în plan şi în progil. Se întinde până la ZY13. Are formă aproximativ circulară, cu diametrul de circa 80 cm. Cuprinde arsură, resturi menajere, materiale arheologice. Are în parta superioară o prelungire spre nord de 90-100 cm, cu adâncimea de 30-50 cm. Este tăiat de ZY13 şi ZY16. Este umplut cu 118 şi 115. Este acoperit de 111, strat de amenajare în vederea fazei I de piatră. A funcţionat în timpul sau la sfârşitul ultimei faze de lemn.

Potrivit planului multianual de cercetare al sitului, în campania 2012 cercetările arheologice vor continua în arealul nordic şi nord-vestic al edificiului. Vom încerca să realizăm delimitarea edificiului pe laturile nordice. În acelaşi timp vom continua cercetarea clădirilor anterioare templului. În paralel cu cercetarea arheologică şi procesarea rezultatelor, a fost definitivat proiectul de conservare şi valorificare a frescei din edificiului suprapus de templu, care include un plan de conservare primară a zidurilor suport.

Note:

1. I. Piso, O. Ţentea, Sarmizegetusa, com. Sarmizegetusa, jud. Hunedoara [Ulpia Traiana Sarmizegetusa], Sector Zona Y. Templul Zeilor Palmyreni, CCA 2011, p. 121-125. Pentru o prezentare generală a principalelor rezultate din campaniile 2007, 2008 şi 2010 a se vedea studiul recent: I. Piso, O. Ţentea, Un nouveau temple palmyrénien à Sarmizegetusa, Dacia NS 55, 2011 (în curs de apariţie).

2. I. Piso, O. Ţentea, Sarmizegetusa, com. Sarmizegetusa, jud. Hunedoara [Ulpia Traiana Sarmizegetusa]. Templul lui Yarhibol, CCA 2009, p. 190-191.

68. Sântana, jud. Arad

Punct: Cetatea Veche

Cod sit: 12108.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 72/2011

Colectiv: Florin Gogâltan – responsabil (IAIA Cluj), Victor Sava – responsabil sector (CM Arad), Lucian Mercea (UV Timişoara)

Cercetările arheologice de salvare din toamna anului 2009[1] au fost urmate în vara anului 2011 de săpături sistematice. Datorită nealocării fondurilor promise şi a participării membrilor colectivului la săpături de salvare care nu fuseseră preconizate în momentul planificării cercetărilor de la Sântana, acestea au fost modeste ca durată şi suprafaţă investigată.

În condiţiile date a fost trasată o casetă cu dimensiunile de 3 x 3 m dispusă la 20 m nord-vest-vest de racordul de gaz (în dreapta căii ferate Arad-Sântana), în zona nord-vestică a incintei fortificaţiei II. Scopul acestui sondaj a fost clarificarea situaţiei stratigrafice în această zonă şi identificarea unui nivel de cultură contemporan cu fortificaţia din bronzul târziu.

Din punct de vedere stratigrafic am constatat că datorită lucrărilor agricole artefactele descoperite se aflau în poziţie secundară până la adâncimea de – 0,45 m. Acest nivel de arătură (0 – 0,45 m) are o culoare cenuşie-deschis (Munsell Soil Color Chart 2009 – 10YR -5/1), de consistenţă lutos şi foarte compact, conţinând puţine fragmente ceramice, bucăţi mici de cărbune şi chirpici. Până la baza nivelului de arătură au apărut câteva fragmente ceramice caracteristice orizontului Baden şi unele decorate cu caneluri specifice epocii târzii a bronzului (se remarcă un fragment de strachină ce se poate plasa în Bronzul târziu III/HA1). Alături de ele au mai fost descoperite bucăţi de chirpici, câteva oase de animale şi un vârf de săgeată confecţionat din silex. Pe lângă aceste artefacte au fost identificate şi fragmente ceramice moderne[2].

Între – 0,45 m şi – 1,30 m (cota la care s-a ajuns cu săpătura în această campanie) a fost identificat un nivel nederanjat aparţinând perioadei târzii a epocii cuprului. Culoarea acestui nivel este cenuşie (Munsell Soil Color Chart 2009 – 10YR -4/1) fiind pigmentat cu chirpic. Trebuie precizat că nu am ajuns la sterilul din punct de vedere arheologic, acesta fiind unul dintre dezideratele campania anului 2012. La adâncime de – 0,65 m, în colţul nord-estic al casetei a fost identificată o aglomerare compusă din fragmente de vatră aflate în poziţie secundară, fragmente ceramice şi o bucată de chirpic ce păstra impresiunile de nuiele. Având în vedere ca s-a extins pe o suprafaţă de aproximativ 0,40 mp bănuim că este vorba de fundul unei mici gropi. În afara acestei aglomerări de materiale arheologice au fost descoperite numeroase fragmente ceramice specifice fazei finale a culturii Baden şi un bogat lot faunistic.

În urma sondajului stratigrafic am putut constata că nivelul aferent perioadei târzii a epocii bronzului, ce ar fi putut fi pus în legătură cu incinta fortificată II, a fost distrus în întregime de lucrările agricole intensive şi adânci (0,45 m). S-a păstrat în schimb un nivel consistent de depuneri caracteristice culturii Baden. Urme ale aşezării Baden au fost descoperite şi în campania din 2009, când la aproximativ 200 m nord-nord-est de acest sondaj au fost cercetate două gropi. Amintim că într-una dintre ele a fost identificate scheletul unui adolescent care avea craniul spart în zeci de bucăţele, iar restul oaselor au fost rupte şi dispuse în jurul craniului[3]. Dacă în acea zonă nu am putut surprinde un nivel de cultură, el a fost găsit în schimb în arealul sondat în anul 2011.

Fragmentele ceramice Baden aparţin ultimei faze de evoluţie, denumită de P. Roman D_2-E[4]. În zona Mureşului de jos caracteristice pentru această etapă sunt numeroasele elemente Kostolač. Alte situri specifice acestui orizont se găsesc la Beba Veche „Cărămidăria Baravine", Cladova „Dealul Carierei", Hódmezővásárhely „Bodzáspartról", Hódmezővásárhely „Kishomok" sau Sânpetru German „Fântâna Vacilor".

Note:

1. Fl. Gogâltan, V. Sava, Sântana Cetatea Veche. O fortificaţie de pământ a epocii bronzului la Mureşul de jos. A Bronze Age earthwork on the lower Mureş, Arad, 2010.

2. Materialele arheologice se păstrează la Muzeul Judeţean Arad.

3. Despre asemenea depuneri deosebite vezi mai nou C. Sachße, Untersuchungen zu den Bestattungssitten der Badener Kultur, UPA 179, Bonn, 2010, p. 206-217.

4. P. Roman, Materiale aparţinând perioadei de tranziţie de la Eneolitic spre Epoca Bronzului în colecţiile Muzeului Judeţean Arad, Ziridava 6, 1976, p. 31, pl. 2/5; P. Roman, I. Németi, Cultura Baden în România, Bucureşti, 1978, p. 12, pl. 4/6.

Abstract:

Due to the lack of funds and the fact that the staff members particiate on several unplaned rescue excavations, this year excavation from Sântana was modest in duration and investigated area.

Taking into account the above circumstances, we excavated a 3x3 m trench, placed 20 m N-V-V to the gas pipe connecter (at the right side of the Arad-Sântana railway), in the nortern part of the second enclosure. The purpose of this trench wat to clarify the stratigraphy of this enclosure and to identify a depositional layer

https://biblioteca-digitala.ro

contemporary with the late bronze age enclosure.

We realised that the late bronze age depositional layer, which could be linked to the second enclosure was destroyed by the intensive ploughing (0,45 m). It has been preserved a consistent layer of Baden culture (0,45 m – 1,30 m). Parts of the Baden cuture settlement were discovered in the 2009 campain, when at aprox. 200 m N-E, were investigated two pits. We have to specificate that in one of the pit was found a juvenile skull broken in many pices; the rest of the bones were broken and disposed around the skull.

Baden potsherds discovered at Sântana belong to the final stage of the culture, as P. Roman named it D_2-E. This stage, on the lower Mureş can be characterized by the presence of the noumerous Kostolač elements. Other contemporary sites can be found at Beba Veche „Cărămidăria Baravine", Cladova „Dealul Carierei", Hódmezővásárhely „Bodzáspartról", Hódmezővásárhely „Kishomok" or Sânpetru German „Fântâna Vacilor".

69. Scânteia, com. Scânteia, jud. Iaşi
Punct: Dealul Bodeşti/La Nuci

Cod sit: 98925.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 100/2010

Colectiv: Cornelia-Magda Lazarovici – responsabil (IA Iaşi), Senica Ţurcanu, Loredana Ştefania Solcanu, Arina Huşleag, Ligia Teodor (CMNM Iaşi)

Pe parcursul anului 2011 a continuat prelucrarea materialului arheologic provenind din săpăturile anterioare (spălare, marcare). Au mai fost introduse în baza de date circa 1000 de fragmente provenind din complexele investigate (locuinţe, gropi). O parte din materialele spălate au putut fi întregite şi restaurate. Vasele sunt pictate tricrom, mai ales cu spirale, benzi şi meandre. Piesele restaurate provin mai ales din gropi, unde în general ceramica este mai bine păstrată.

S-a avut în vedere şi analiza unor artefacte din cupru, probe din acestea fiind trimise spre analiză la un laborator de specialitate din Germania.

S-au prelevat probe de pământ pentru analize pedologice şi palinologice (activitate desfăşurată în cadrul unui proiect separat de cercetare de G. Bodi şi R. Pîrnău). Nici de această dată, probele de polen nu au oferit informaţii cu privire la structura peisajului preistoric, fapt datorat probabil structurii solului, care nu a permis conservarea grăunţelor de polen. Cele patru profile pedologice realizate, cu caracter preliminar până la finalizarea analizelor chimice, pun în evidenţă caracteristicile morfologice ale solurilor cercetate în perimetrul aşezării şi în zona adiacentă a acesteia, dovedind intervenţia antropică[1].

Note:

1. Informaţii amabile G. Bodi, directorul proiectului: Analiza integrată a datelor arheologice, pedologice, palinologice şi arheozoologice din situri neo-eneolitice din estul României.

Bibliografie:

Ţurcanu S., Podoabe pentru gât reprezentate pe statuetele antropomorfe ale complexului cultural Cucuteni-Tripolie, Cercetări Istorice SN 27-29 (2008-2010), Iaşi, 2011, p. 9-36.

Lazarovici C.-M., S. Ţurcanu, M. Geba, A. Huşleag, M. Ştirbu, L. Ellis, D. Micle, L. Măruia, Scânteia, com. Scânteia, jud. Iaşi. Punct Dealul Bodeşti, CCA 2010, p. 170-171.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Despre unele reprezentări antropomorfe masculine din cultura Cucuteni, Acta Moldaviae Meridionalis 30/2009, Ed. Sfera, Bârlad, 2010, p. 37-47.

Lazarovici C.-M., Lazarovici Gh., Ţurcanu S., Cucuteni. A Great Civilization of the Prehistoric World, ed. L. Stratulat, Ed. Palatul Culturii, Iaşi, 2009, p. 147-150, 184-189.

Lazarovici C.-M., Cucuteni Ceramics: Technology, Typology, Evolution, and Aesthetics, în „The Lost Worlds of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC", Eds. David W. Anthony with Jennifer Y. Chi, The Institute for the Study of the Ancient World at New York, Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2009, p. 128-161.

Lazarovici C.-M., Ţurcanu S., Scânteia-Dealul Bodeşti, Iaşi county, în Cucuteni Culture art and religion -Kultura Cucuteni sztuka i religia, Publishing house Accent Print Suceava, Suceava 2009, publishing coordinator I. Mareş, p. 18-20.

Mischka C., Geomagnetic Prospection in Neolithic and Copper Age Settlements in Romania, Eurasia Antiqua 14, 2008, p. 99-113.

Abstract:

During 2011 activity related with Scânteia site was mainly focus for the processing of ceramic material, about 1000 fragments being introduced in our database. The reconstructed pots are thricrome painted (fig. 2-7), only one being painted with red colour. Most of the pots have been discovered in several pits (3B, 173, 195) where generally pottery is better preserved. Some activities have been oriented for taking samples for palinological and pedological analysis in order to establish the characteristic of the soil.

70. Sfârleanca, com. Dumbrăveşti, jud. Prahova [castrul Mălăieşti]

Cod sit: 131522.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 92/2011

Colectiv: Ovidiu Ţentea, Alexandru Raţiu (MNIR), Alin Frînculeasa, Bianca Preda (MJIA Prahova)

Cercetări arheologice din castrul roman de la Mălăieşti, denumire sub care este cunoscut în literatura de specialitate, au fost derulate în două campanii realizate în anul 1954, respectiv 1985-1986. În anii `30 ai secolului trecut colonelul topograf Constantin Zagoriţ realizează un plan topografic detaliat al întregului areal, incluzând, printre altele fortificaţia romană şi băile[1]. Cea mai importantă realizare a acestui demers este planul, care cuprinde detalii care nu se mai regăsesc pe teren. Suntem de părere că planul fortificaţiei a fost realizat exclusiv după măsurătorile elementelor vizibile de teren (valuri şi şanţuri), aceste date nefiind verificare prin cercetare arheologică. Dimensiunile castrului par a fi fost calculate prin proiectarea virtuală a incintei pe mijlocul valului, în punctele maxime ale acestuia (180 x 150 m – Zagoriţ 1940, 7). O poartă către nord, "decumana" (sic!). Autorul menţionat aminteşte descoperirea unei cărămizi cu ştampila legiunii V Macedonica (afirmaţie imposibil de verificat) şi a unui denar de argint emis de împăratul Traian. Acelaşi autor furnizează date importante privind amplasarea aşezării civile în partea nordică a castrului, respectiv despre amplasarea băilor în proximitatea nord-vestică.

Cercetările din anul 1954 întreprinse de către Gr. Florescu şi Ex. Bujor în castrul de la Mălăieşti au cuprins două secţiuni, una pe incinta nordică, iar cealaltă în zona centrală a fortificaţiei[2].

https://biblioteca-digitala.ro

În aceste porţiuni rezultatele au confirmat informaţiile şi planul C. Zagoriţ. Aceste cercetări n-au fost continuate. Au mai fost efectuate periegheze în vederea delimitării sitului de către V. Teodorescu şi D. Lichiardopol.

Rezultatele cele mai importante ale acestei campanii au fost conturarea unor elemente din sistemul de fortificaţii de pe latura nordică a castrului: murus caespiticius şi un şanţ de apărare. În secţiunea din zona centrală a castrului au fost identificate două ziduri paralele, aflate la o distanţă între ele de 11,63 m, presupuse a face parte din principia[3]. Material arheologic rezultat constă din ceramică, piese de armament şi două monede de bronz, emisii din timpul împăratului Traian[4].

Castrul şi aşezarea romană au fost supuse unui proces îndelungat de degradare datorită activităţilor umane. Iniţial a fost o veritabilă carieră de piatră, terenul fiind cultivat cu asiduitate. Începând cu anii `70 însă intervenţiile mecanice asupra sitului se intensifică. În anul 1976 băile castrului sunt traversate de un şanţ necesar introducerii unei conducte de aducţiune a apei. Această intervenţie neautorizată a oferit doar prilejul efectuării unui profil arheologic (V. Teodorescu, D. Lichiardopol – documentaţie MJIA Prahova)

În anul 1985 pe suprafaţa castrului, a aşezării civile şi a băilor au fost derulate activităţi mecanice de amploare în vederea plantării unei livezi. Lucrările au afectat extrem de grav situl, în special în partea nordică şi vestică a fortificaţiei. În urma stopării lucrărilor au fost efectuate săpături de salvare de către Dan Lichiardopol. Acestea au constat în executarea a patru secţiuni: două pe latura estică a castrului (care au confirmat datele privind elementele de fortificaţie obţinute de Florescu şi Bujor pe latura de nord), o secţiune în zona centrală a fortificaţiei, (paralelă cu cea executată de Florescu şi Bujor) şi o secţiune arealul în care s-a presupus existenţa laturii vestice (ambele soldate cu rezultate neconcludente).

Prima campanie de cercetări arheologice din cadrul acestui program s-a desfăşurat între 19 septembrie – 23 octombrie 2011. Durata campaniei a fost stabilită în funcţie de resursele financiare puse la dispoziţie în acest an.

Obiectivul acesteia a fost realizarea unui diagnostic general privitor gradul de conservare a castrului. În acest scop au fost urmărite în primul rând incintele fortificaţiei şi clădirile din interiorul, aflate în conexiune cu sistemul defensiv.

Măsurătorile topografice şi cercetări geofizice realizate de către S.C. GeoMathics One S.R.L., în perioada noiembrie-decembrie 2010, au semnalat doar câteva elemente care pot fi puse în legătură cu incinta fortificaţiei. Privitor la organizarea internă a castrului nu avem nici un element, fapt care se datorează atât gradului de distrugere al clădirilor din interior, dar şi disturbărilor cauzate de linia de tensiune medie care traversează platoul pe direcţia nord-sud. De asemenea nu sunt furnizate date privitoare la incintele de sud şi de vest.

Coroborarea informaţiilor obţinute în cursul etapei de evaluare teoretice şi de teren a potenţialului arheologic al castrului au condus la concluzia că elementele verificabile pe teren au o valoare destul de scăzută. Astfel, datorită dislocării mecanizate a valului şi a acoperirii şanţurilor cu pământul rezultat din această operaţiune, localizarea acestora pe teren putea doar să fie presupusă. În urma nivelărilor succesive şi a taluzărilor, aspectul actual al terenului este foarte puţin relevant pentru reconstituirea peisajului antic al sitului. Se pot observa în principal amenajările vălurite ale şirurilor de pomi de livadă, orientate aproximativ nord-sud. În cea mai mare partea aceasta a fost defrişată, în anumite porţiuni păstrându-se sporadic puieţi sau pomi tineri, în arealul sudic al platoului.

Un alt inconvenient major a fost maniera în care a fost valorificată informaţia obţinută în urma cercetărilor anterioare. C. Zagoriţ, după cum aminteam a realizat un plan topografic detaliat al castrului, dar datele acestuia nu pot fi coroborate cu o cercetare arheologică, efectuată cu un deceniu şi jumătate mai târziu. Probabil că acesta a măsurat laturile castrului de calculate de la mijlocul valului, indicând laturile de 180 m (E-V) x 150 m (N-S). Dimensiunile sunt preluate de Gr. Florescu şi. E. Bujor. În urma sondării laturilor nordice şi vestice, D. Lichiardopol indica dimensiunile 170 m x 140 m, dar fără a fi identificat latura de vest sau s-o fi sondat pe cea de sud.

În concluzie, planul topografic riguros realizat de C. Zagoriţ nu a putut fi coroborat cu rezultatele cercetărilor arheologice ulterioare. De asemenea forma castrului este una destul de atipică, atât în privinţa laturii sudice cât şi în privinţa amplasării porţii principale (praetoria) asimetric, pe latura mai lungă. Judecând după orientarea pe teren porta praetoria ar trebui să fie orientată spre nord, însă proporţiile fortificaţiei, aşa cum reiese din planul lui Zagoriţ, ridică unele semne de întrebare în această privinţă.

Toate aceste inconveniente ne-au condus la decizia de a porni cercetarea arheologică de teren de la premisa că toate informaţiile trebuie verificate, astfel încât planimetria castrului să fie realizată exclusiv pe baza cercetărilor proprii. Primul obiectiv a devenit astfel identificarea pe teren a tuturor laturilor, astfel încât să se poată realiza planului corect al fortificaţiei.

Cercetarea arheologică a sistemului defensiv a fost realizată pe incinta nordică (S 1 şi S 3), pe incinta vestică (S 2) şi pe incinta sudică (S 5). În conexiune cu elementele incintei vestice a demarat şi cercetarea unei barăci din arealul nord-estic al castrului. Înregistrarea datelor cercetării arheologice a fost realizată în sistemul unităţilor stratigrafice (u.s.), denumite generic contexte arheologice.

Unităţile de săpătură au fost trasate astfel:

Incinta nordică:

S 1 – dimensiuni 50 x 1,5 m, orientare NNE-SSV.

S 3 – dimensiuni 30 x 1,5 m, orientare NNE-SSV, proiectată în prelungirea spre sud a secţiunii S 1.

Incinta estică:

S 2 – dimensiuni 50 x 2 m, orientare VNV-ESE (cercetare nefinalizată).

S 4 – dimensiuni 10 x 8 m, orientare VNV-ESE (cercetare nefinalizată).

Incinta sudică:

S 5 – dimensiuni 30 x 1,5 m, orientare NNE-SSV (cercetare nefinalizată).

Cercetarea sistemului de fortificaţie presupune identificarea valului şi a structurii palisadei precum şi identificarea numărului de şanţuri corespunzător fiecărei laturi. De asemenea s-a avut în vedere proiectarea unităţilor de săpătură astfel încât să poată fi observată conexiunea sistemului de fortificaţii cu elementele constructive din interior: drumurile, barăci sau alte construcţii.

Elementele constitutive ale incintei nordice.

Identificarea incintei nordice a fost primul obiectiv al cercetărilor din acestă campanie. Întrucât configuraţia terenului, coroborată cu informaţiile bibliografice nu ne-au putut oferi o localizare precisă a elementelor defensive de pe această latură, prima secţiune trasată, S 1, orientată NNE-SSV, a avut o lungime considerabilă, anume 50 metri. Marcajul secţiunii a fost realizat printr-o numerotare de la sud spre nord. Intervenţiile mecanice masive amintite au perturbat grav această latură. Acest fapt coroborat cu seceta prelungită au îngreunat considerabil cercetarea arheologică.

În această secţiune s-au conturat următoarele elemente:

Fossa 1 are o deschidere de 6,50 m şi o adâncime de 2,05 m. A fost identificată între metri 6,50-13, conturându-se începând cu adâncimea de 0,65 m. În special în partea inferioară a fossei au fost identificate fragmente de vase din ceramică şi fragmente de ţigle şi cărămizi. Escarpele şanţului au înclinaţia inegală, cea din interior fiind mai abruptă, iar cea exterioară mai lină. Acest aspect este ieşit

https://biblioteca-digitala.ro

din tiparele clasice (fossa fastigata – şanţ cu escarpele în forma literei V sau fossa punica – escarpa exterioară mai abruptă decât cea interioară).

Fossa 2 are o deschidere de 7,25 m şi o adâncime de 3 m. A fost identificată la 9 metri nord de fossa 1, între metri 22-29,25. Materialul descoperit în interiorul şanţului, exceptând partea superioară a umpluturii cu material ceramic modern, s-a concentrate, ca şi în cazul şanţului interior, în partea inferioară a acestuia, fiind asemănător ca pondere şi diversitate: fragmente de vase din ceramică şi fragmente de ţigle şi cărămizi. Escarpele şanţului au înclinaţia inegală, identică cu cele din fossa 1.

Unul dintre elementele de noutate este existenţa celui de-al doilea șanț de apărare de pe latura nordică. În mod surprinzător fossa mai depărtată are dimensiuni mai mari, până în acest moment nu cunoaştem analogii în alte castre.

Prin trasarea secţiunii S3 (30 x 1,5 m, numerotată de la nord la vest), în prelungirea spre vest a S1, am încercat să surprindem valul şi barăcile. Rezultatul este că acestea nu au putut fi identificate, fiind complet distruse. Între carourile 11-15 am identificat bucăţi de chirpici, numeroase cărămizi şi fragmente ceramice.

Alt element este identificarea unei poţiuni din aşezarea civilă. Între metri 32-50 ai S1 au putut fi observate în profil lentile de lut galben, cu grosimea de 0,15-0,20 m şi adânci de 0,45-0,50 m, dispuse oblic cu o oarecare ritmicitate alternând cu pământ brun-cenuşiu conţinând numeroase fragmente de ceramică, pigmenţi de cărbune şi chirpici. Aceste amprente reprezintă urmele brazdelor de plug de mare adâncime care au desţelenit terenul înaintea nivelărilor şi taluzărilor necesare livezii de pomi fructiferi. Aceste urme au brăzdat escarpa nordică a fossei 2 până la adâncimea de aproximativ 1 metru faţă de actualul nivel de călcare. Explicaţia acestui fenomen următoarea: prima intervenţie care a distrus în mare parte stratigrafia acestui areal a fost arătura de mare adâncime care a lăsat urmele amintite. Acest proces a fost urmat de nivelarea zonei respective cu pământ provenit din dislocarea spre nord a valului incintei nordice. Depunerea în cauză are deasupra fossei 2 grosimea de 0,70-0,80 m. Putem presupune aşadar că al doilea şanţ, prin faptul mai mare şi era amplasat mai departe de val (nefiind umplut, ca fossa 1, şi cu pământul colmatat natural din val), a rămas mult mai vizibil pe teren în contemporaneitate. Din acest motiv s-a considerat că aceste nivelări sunt necesare pentru o bună desfăşurare a lucrărilor agricole. În interiorul fossei 2, până la adâncimea de aproximativ 1 metru, au fost identificate numeroase fragmente de ceramică glazurată de factură modernă.

Pe teritoriul aşezării civile, cercetat în S 1, a fost descoperită o cantitate importantă de ceramică, superioară numeric celei descoperite în interiorul castrului. Analiza materialului fiind la început, nu avem date privitoare la o posibilă datare a acestei categorii de material.

C. Zagoriţ semnalase întinderea aşezării civile cel puţin până la 350 metri nord de castru, fapt consemnat şi pe planul detaliat care însoţeşte semnalarea castrului, prin marcarea unei zone întinse de „risipitură de ruine”[5]. În urma unei periegheze realizată în urma arăturilor de toamnă efectuate pe o fâşie de teren situată la aproximativ 150 metri nord de incinta castrului au fost identificate fragmente de ceramică romane şi fragmente de cărămizi.

Elementele constitutive ale incintei vestice, au fost cercetate în S 2.

Fossa 3 are o deschidere de 7,5 m şi o adâncime de 2,15 m. A fost identificată între metri 8 – 15,5, conturându-se începând cu adâncimea de 0,80 m. Ca şi în cazul şanţurilor anterioare materialul s-a concentrat în partea inferioară a şanţului. Dintre acestea remarcăm un fragment de terra sigilatta.

Berma¸spaţiul cuprins între şanţ şi val, are lăţimea de 2 m, fiind amenajată cu un strat consistent de nisip şi pietriș.

Valul este puternic aplatizat, fiind identificat între metri 18,50-24,50 ai secţiunii S 2 . Se disting cu dificultate câteva amprente de calupuri de glii, provenind de la murus caespiticius.

Via sagularis (drumul de rond) are o lăţime de 4,75 m, fiind identificată între metri 25-29.75. A fost realizată dintr-un strat compact de pietre cu dimensiuni cuprinse între 15 şi 25 cm, amenajat peste un strat compact de pietriş. Rigola estică se conturează destul de imprecis, spre deosebire de cea vestică, dinspre interior. În umplutura ultimei rigolei amintite a fost identificat, în suprafaţa S 4, o monetă de bronz - dupondius.

După dezafectarea drumului, prin săpătură, la aproximativ 0,30 m sub baza sa am identificat numeroase fragmente de vase lucrate cu mâna având cele mai apropiate analogii în perioada Latène. Materialul fiind în curs de procesare nu putem oferi pentru moment elemente suplimentare privitoare la datare şi semnificaţie. Interpretarea este îngreunată şi de faptul că cercetarea acestei porţiuni este nefinalizată.

Barăci. Începând cu metrul 30 s-au conturat elemente aparţinând unei clădiri cu pereţi din chirpici, care credem că au aparţinut unei barăci. Au fost identificate amprentele a 3 pereţi incendiaţi: P1-P3. Pereţii se disting în plan orizontal ca amprente liniare, cu o grosime de aproximativ 0,25-0,30 m, bogate în chirpici şi cărbune ars. P 1 a fost surprins pe lăţimea S 2, adică pe o lungime de 2 m, având orientarea aproximativ N-S. Pereţii P 2 şi P3, sunt orientaţi perpendicular pe traiectul peretelui P 1, fiind identificaţi pe o lungime de aproximativ de 3, respectiv 3,5 m, cu un spaţiu între ei de aproximativ 0,50 m.

În vederea cercetării în suprafaţă a acestei barăci a fost trasată şi cercetată suprafaţa S 4 cu dimensiunile 10 (E-V) x 8 (N-S) m, paralelă cu S 2, între metri 29-39, la nord de aceasta. S 4 a fost împărţită în carouri cu latura de 2 m, având numerotare alfanumerică între A1-D5, pornind din colţul SE, în dreptul metrului 29 al S 2. Această suprafaţă a fost cercetată până la adâncimea medie de 0,65 m, cercetarea nefiind finalizată. În interiorul acesteia am identificat pereţi prăbușiți de chirpici aliniați similar celor descrişi anterior, dar încă insuficient cercetaţi pentru a fi putut fi delimitaţi şi marcaţi pe plan. De asemenea posibile amprente ale unor pereţi s-au conturat vestică a secţiunii S 2.

În interiorul acestei/acestor barăci au fost identificate mai multe obiecte dintre acre amintim: un vârf de suliţă, un accesoriu vestimentar de bronz, două fragmente de râşniţă de mână, fragmente de sticlă şi ceramică.

Un element foarte interesant l-a constituit descoperirea în exteriorul şanţului denumit fossa 3 a unui cuptor menajer. Acesta a fost sesizat începând cu adâncimea de 75 cm faţă de actualul nivel de călcare. Dimensiunile păstrate sunt următoarele: L=90 cm, l=20 cm, hp=30 cm. Cupola este perforată pe o lăţime de 0,20 m. Se observă două pelicule de ardere, care indică conturul cuptorului, cea interioară, mai compacta de 2 cm, iar cea exterioară, mai difuză, de 3 cm. Nu se poate observa groapa de săpare a acestui complex, el fiind identificat în S 2 doar pe lăţimea de 0,20 m. Este posibil ca acesta să fi fost construit în interiorul unei locuinţe situată la sud de S 2. Lăţimea perforaţiei cupolei, lată de 0,20 m, este identică cu grosimea unei gropi de bârnă identificată în profilul opus (nordic), la acelaşi metraj, 4.40. Explicaţia acestei coincidenţe nu o putem oferi în acest moment. Dată fiind amplasarea acestui complex în exteriorul fortificaţiei, dincolo de primul şanţ de pe această incintă, putem afirma că acest cuptor nu este contemporan cu funcţionarea castrului.

Elementele constitutive ale incintei sudice, au fost proiectate a fi certate în S 5. Secţiunea a fost cercetată doar 2 zile, motiv pentru care presupunem că am identificat traiectul unei fossa între metri 14-25,50. În acest stadiu al cercetărilor nu putem şti dacă pe această

https://biblioteca-digitala.ro

latură a castrului sunt una sau două şanţuri, prin urmare completarea planului castrului pe trei laturi ale sale (nord, est şi vest) a putut fi realizată doar cu probabilitate.

Dacă fossa surprinsă incipient în S 5 este cea interioară atunci lungimea castrului pe direcţia N-S este de Dimensiunea nord-sud este calculată cu probabilitate în interiorul incintelor este de 160 m.

Castrul roman de la Mălăieşti (Sfârleanca, com. Dumbrăveşti) a suferit în decursul timpului, dar mai ales în ultimele două decenii ale regimului comunist, distrugeri considerabile. În urma cercetărilor noastre am putut constata că aceste distrugeri au vizat în mod special arealul nordic ale acestuia. Valul şi partea nordică a barăcilor, sunt distruse.

Latura de est este mai bine păstrată, putând identifica elemente din val, din drumul de rod şi o parte dintr-o baracă. În arealul barăcii materialul arheologic este foarte bogat şi divers.

În urma identificării şi cartării celorlalte două laturi, precum şi în urma verificării prin câteva secţiuni scurte, se va putea preciza planimetria întregii fortificaţii.

Potenţialul cel mai mare pentru a oferi rezultate arheologice importante îl au clădirile din interiorul fortificaţiei, care conţin şi material arheologic bogat.

Concluzii mai consistente privitoare la dimensiunile fortificaţiei, elementele defensive şi clădirile din interior vor putea fi furnizate după continuarea cercetărilor de teren în următoarea campanie.

Potrivit analizei detaliate a documentaţiei de care dispunem, obiectivul care deţine un potenţial arheologic şi patrimonial deosebit îl reprezintă băile romane (balnea) situate în proximitatea nord-vestică a castrului. Băile au fost construite din zidărie de piatră legată cu mortar, încorporând structuri consistente de cărămidă, fiind amplasate într-un ambient bine definit. De asemenea, complexele termale sunt extrem de atractive pentru public datorită posibilităţilor multiple de a fi valorificate prin restaurări la faţa locului şi reconstituiri, fapt care atrage în mod deosebit interesul publicului. De asemenea, aceste clădiri sunt destul de bine delimitate pe teren având în vedere dimensiunile mici în comparaţie cu castrul. Iată câteva dintre motivele care ne-au făcut să considerăm foarte utilă demararea cercetărilor şi în acest obiectiv.

Note:

1. Zagoritz 1940, p. 8.
2. Florescu, Bujor 1955, 271-279.
3. Zagoritz 1940, 271-274.
4. Florescu, Bujor 1955, 274-277, pl. I (MJIAP).
5. Zagoriţ 1940, 11.

Bibliografie:

C. Zagoriţ, Castrul roman de la Mălăeşti şi cetatea dacă de la V. Humei din judeţul Prahova, Ploieşti, 1940.

Gr. Florescu, Ex. Bujor, Săpăturile arheologice de la Mălăieşti, SCIV 6, 1955, p. 271-279.

Gr. Florescu, Problema castrelor romane de la Mălăieşti, Drajna de Sus şi Pietroasa, Omagiu lui C. Daicoviciu cu prilejul împlinirii a 60 de ani, Bucureşti, 1960, p. 225-232 = Problema castrelor romane de la Mălăieşti, Drajna de Sus şi Pietroasele, Studii şi comunicări, Satu-Mare 1, 1968, p. 31-39.

M. Zahariade, D. Lichiardopol, Componenţa şi structura armatei romane în nordul. Munteniei, între anii 101-117, Dacia Augusti provincia. Crearea provinciei: Actele simpozionului desfăşurat în 13-14 octombrie 2006 la Muzeul National de Istorie a României, Bucureşti (ed. Eugen S. Teodor, Ovidiu Ţentea), p. 121-134.

71. Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, jud. Hunedoara

Punct: Dealu Ţapului

Cod sit: 87601.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 27/2011

Colectiv: Dragoş Diaconescu – responsabil (MN Brukenthal), Diana-Ancuţa Diaconescu (Grupul Şcolar de Telecomunicaţii şi Lucrări Publice Hunedoara), Claudiu Doncuţiu (CNMA Sibiu), Alexandru Matei (UMF Cluj), Cristian Constantin Roman (MCC Hunedoara), Marin Constantin, Florin Tănasie (Universitatea Politehnică Timişoara-Facultatea de Inginerie Hunedoara)

Situl arheologic se află situat în partea nordică a localităţii Silvaşu de Jos, într-o zonă deluroasă şi consta în existenţa a şapte movile (M_1-M_7), dintre care trei se remarcau printr-o elevaţia mai mare (numite de noi M_1, M_2 şi M_3); între timp au mai fost identificate trei movile (M_8-M_{10}). Cercetările întreprinse începând cu anul 2006 au vizat movila M_1 a cărei parte nordică a fost parţial afectată de un drum de exploatare ce leagă Silvaşu de Sus de Ocolişu Mare, M_4 şi „M_7”.

Cercetarea din anul 2011 a vizat sfertul de NV al movilei M_4, bazându-ne pe profilul cu expunere sudică al secţiunii S_3/2010. A fost aleasă această parte a movilei, pentru a verifica dacă situaţia din M_1 (unde în sfertul de N-V al movilei au fost identificate două complexe secundare aparţinând culturii Coţofeni) nu se repetă, putând crea astfel ideea unei tehnici speciale de rit şi ritual funerar.

Cercetarea a fost efectuată prin şpăcluirea nivelurilor observabile pe profilul longitudinal (numerotarea nivelurilor respectă datele deja publicate), cu expunere sudică al S_3/2010 (conservate la sfârşitul campaniei 2010). Suprafaţa cercetată a fost de 4,5 x 7 m. Carourile au fost numerotate începând din capătul vestic al secţiunii S3/2010, fiind notate cu litere majuscule începând de la A la D (pe axa E-V), şi cu cifre de la 1 la 3 (pe axa N-S). Astfel, carourile A1, B1, C1, D1 înglobează si carourile din partea vestică a secţiunii, astfel că în campania 2011 această linie de carouri au avut dimensiunea de 0,5 x 2 m (carourile A1-C1) şi 0,5 x 1 m (caroul D1).

S-au excavat următoarele unităţi stratigrafice: nivelul 1a (sau nivelul „vegetal”), nivelul 1b (nivel gălbui-cenuşiu cu aspect relativ afânat), nivelul 2 (brun-roşcat cu aspect relativ dens ce conţinea sporadic, fragmente ceramice şi piese litice - aşchii, galeţi) şi nivelul 3, de culoare brună cu intruziuni negre, relativ dens. În cadrul nivelului 3 au fost identificate fragmente ceramice (unele cu ornamente tipice Coţofeni), material litic (aşchii, galeţi, un „dop” provenit de la perforarea unui topor şlefuit de piatră), bucăţi de ocru.

Cercetarea a demonstrat că în această parte a movilei nu a fost amenajat nici un complex secundar, aparţinând culturii Coţofeni. Nu a fost de asemenea identificat nici un complex arheologic mai târziu momentului amenajării movilei. În schimb, în carourile A2 şi A3 (ce cuprindeau din spaţiul exterior movilei) au fost identificate, pe partea superioară a nivelului 4 (de culoare brună, dens, lutos cu cracheluri albe, steril din punct de vedere arheologic), un vârf de tip Levallois, nuclee şi galeţi de silex sau cuarţit. Acest aspect este foarte interesant, deoarece oferă impresia că zona de debitare de sub movila M_1 nu este singura din zona cea mai înaltă a sitului de la Silvaş (folosim acest mod de exprimare pentru că nu includem în zona cea mai înaltă a sitului situaţia identificată sub aşa-numita movilă M_7; în mod cert cercetările anilor următori vor lămuri această problemă).

Au fost prelevate probe de cărbune de lemn din toate unităţile stratigrafice. Au fost efectuate cercetări de suprafaţă în zona Silvaşu de Sus, mănăstirea Prislop.

https://biblioteca-digitala.ro

În campaniile viitoare se doreşte extinderea şi intensificarea cercetărilor de suprafaţă în zona satelor actuale Silvaşu de Jos, Silvaşu de Sus, Ocolişu Mare în vederea identificării unor eventuale situri ce ar putea fi corelate cu situaţiile arheologice din Dealu Ţapului, precum şi continuarea cercetărilor din movila M_4.

Materialele arheologice descoperite sunt depozitate la Muzeul Castelul Corvinilor din Hunedoara. Având în vedere caracterul descoperirilor de aici nu avem propuneri de conservare in situ. Profilurile rezultate în urma cercetării au fost conservate cu pământ în vederea păstrării lor în condiţii cât mai bune pentru campaniile viitoare. Pentru a nu modifica peisajul zonal şi pentru a descuraja eventuale tentative de săpături neautorizate movila M_1 (cercetată în întregime) a fost „refăcută" cu ajutorul unui buldozer.

Bibliografie:

Luca, Sabin Adrian; Roman, Cristian Constantin; Diaconescu Dragoş; Roman, Delia; Tincu Sorin, Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, jud. Hunedoara. Punct: Dealu Ţapului, CCA 2007, pp. 334-335

Luca, Sabin Adrian; Roman, Cristian Constantin; Tincu, Sorin, Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, jud. Hunedoara. Punct: Dealu Ţapului, CCA 2008, p. 280

Luca, Sabin Adrian; Roman, Cristian Constantin; Purece, Silviu; Roman, Delia; Tincu, Sorin, Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, jud. Hunedoara. Punct: Dealu Ţapului, CCA 2009, pp. 194-195

Luca, Sabin Adrian; Diaconescu, Dragoş; Natea, Gheorghe; Palaghie, Vasile; Dumitrescu-Chioar, Florian; Rusu, Aurelian; Tincu, Sorin, Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, jud. Hunedoara. Punct: Dealu Ţapului, CCA 2010, pp. 171-173

Luca, Sabin Adrian – responsabil (ULB Sibiu, MN Brukenthal); Diaconescu, Dragoş; Dumitrescu-Chioar, Florian; Natea, Gheorghe Vasile; Palaghie, Vasile; Teodorescu, Raluca Maria (MN Brukenthal); Roman, Cristian Constantin (MCC Hunedoara); Rusu, Aurelian (ULB Sibiu); Tincu, Sorin (MCC Hunedoara), Silvaşu de Jos, oraş Haţeg, jud. Hunedoara. Punct: Dealu Ţapului, CCA 2011, pp. 127-129.

Luca, Sabin Adrian; Diaconescu, Dragoş; Roman, Cristian Constantin; Tincu, Sorin, Cercetările arheologice de la Silvaşu de Jos – Dealu Ţapului. Campaniile anilor 2006-2010, Suceava 38, 2011, pp. 7-54.

Abstract:

2011's archeological campaign revealed the fact that the North-Western quarter of mound M_4 didn't contain any other Cotofeni culture's feature or, also, any other younger feature. The stratigraphical observations from 2010 were confirmed. In squares A2 and A3 (right outside of the surface overlapped by M_4, on north-western direction) were discovered several objects from flint and quartzite belonging to Middle Paleolithic (between these a Levallois point was discovered).

72. Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea [(L)Ibida]

Punct: Cetatea Fetei, Necropolă, La Donca

Cod sit: 161277.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 49/2011

Colectiv: Mihaela Iacob – responsabil, Dorel Paraschiv, George Nuţu, Marian Mocanu, Iuliana Costea, Jeni Efimov (ICEM Tulcea), Costel Chiriac, Dan Aparaschivei, Alexander Rubel, Andrei Opaiţ, George Bilavschi, Lucian Munteanu (IA Iaşi), Lucreţiu Mihăilescu-Bîrliba, Simina Stanc (UAIC Iaşi), Andrei Soficaru (ICAFR Bucureşti), Virgil Apostol (MNIR), Decebal Nedu (UDJ Galaţi), Alina Neagu (doctorandă FIB), Ştefan Honcu, Sever Boţan, Natalia Midvichi, Roxana Coadă, Violeta Răileanu, Ion Coropceanu, George Aaniţei, Vlad Nadă, Tiberiu Plăcintă, Valentin Piftor, Marius Adumitroaiei (doctoranzi, masteranzi şi studenţi UAIC Iaşi) Ciprian Turică (student UDJ Galaţi)

Cercetările arheologice s-au desfăşurat în perioada iunie – septembrie şi au fost finanţate de Gianni Alexandrescu (Iaşi), UDJ Galaţi, ICEM Tulcea, MCC, Hristu Caraman (Tulcea). La acestea au participat 50 de studenţi, masteranzi şi doctoranzi de la Iaşi şi Galaţi.

Cercetările s-au desfăşurat pe mai multe sectoare:

- Curtina G – Turnul 8;
- Turnul 10 (zona intra muros de la sud de acesta);
- Curtina X;
- Necropolă.

În paralel, s-au efectuat mai multe periegheze în zona Slavelor, precum şi o cercetare de salvare în aşezarea de perioadă elenistică din punctul Donca.

Întregul material arheologic a fost spălat, restaurat şi depozitat pe şantier; ceramica a fost prelucrată (împărţită pe categorii funcţionale, forme, tipuri etc); o parte a acesteia a fost desenată. Materialul osteologic animal şi cel uman recoltat în această campanie este în curs de prelucrare.

La sfârşitul lunii august, cu prilejul Zilelor cetăţii (L)Ibida, a fost organizată o expoziţie la baza arheologică.

Sectorul Curtina G – Turnul 8

Dorel Paraschiv, Costel Chiriac, Marian Mocanu, Sever Boţan, Ştefan Honcu, Ion Coropceanu, studenţi UAIC Iaşi şi UDJ Galaţi

În această campanie s-a demontat martorul dintre S II şi S IV, până la nivelul corespunzător construirii cetăţii (şi al turnului „mare"), datat la începutul sec. IV. În stratul de umplutură dintre nivelul constructiv şi cel de reconstrucţie (sec. VI) au apărut materiale arheologice (în special fragmente ceramice) amestecate: romano-bizantine, romane timpurii şi din prima epocă a fierului.

Ulterior, s-a început demontarea martorului dintre S II şi S III, fiind îndepărtat stratul de dărâmătură din pietre, cărămizi şi mortar, corespunzător ultimului nivel, pe o lungime de 12 m; acesta are o grosime medie de 1,70 m (pe porţiunea îndepărtată). Din stratul amintit au fost recuperate cca. 100 de cărămizi întregi (pe lângă mult mai multe fragmentare), provenite de la prăbuşirea turnului „mic". Cărămizile respective se încadrează în mai multe dimensiuni (34 x 28 x 4 cm, 33 x 30 x 5 cm, 32 x 32 x 4 cm). Unele cărămizi prezintă mărci. Aceste se înscriu în cele cunoscute din campaniile anterioare.

În S II şi în profilul dintre această secţiune şi S IV, ne-am adâncit cca. 25 cm sub nivelul constructiv al cetăţii. Acesta coboară de la N spre S (spre turn). La 6 m N de „frontul" T 8 am surprins „talpa" fundaţiei unui zid, cu grosimea de cca. 60 cm. Porţiunea de fundaţie, din care se păstrează doar un rând de pietre de mici dimensiuni legate cu un mortar alb, a fost dezvelită pe o lungime de 6,2 m şi are aceeaşi orientare ca frontul turnului; aceasta se explică prin configuraţia terenului în antichitate. În privinţa datării zidului, putem afirma doar că acesta este ulterior sfârşitului sec. I p. Chr. (talpa fundaţiei acestuia nu perforează nivelul datat cu numeroase monede încadrate până la Vespasianus, cercetat în campaniile anterioare în S I, S III şi S IV) şi că el a fost demantelat, cel mai târziu, în momentul construcţiei cetăţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Sectorul X

Dan Aparaschivei, Roxana Coadă, Maria Violeta Răileanu, Alina Neagu, studenţi UAIC şi UDJ Galaţi

În campania din 2011 am continuat cercetarea în cele două secţiuni ale sectorului X, cu obiectivele prestabilite în anii anteriori: în secţiunea X, c.5, în sondajul de la baza incintei, intramuros, s-a urmărit identificarea sistemului de construcţie al plintei în zona în care zidul urcă panta spre fortificaţia colinară şi determinarea utilităţii sau a modalităţii de folosire a sistemului de trepte; în secţiunea X1, c. 1-4 s-a insistat asupra identificării unor complexe intramurane, edificii utilizabile în secolele IV-VI, sau indicii care să confirme existenţa unui depozit de vase de provizii în apropierea incintei de sud-est a cetăţii.

Încă din 2010, în SX, c.5 intramuros am efectuat o săpătură pentru identificarea sistemului de construcţie a fundaţiei incintei. Sondajul, cu dimensiuni destul de reduse din cauza contextului de săpătură (apropierea de dolium 2 înspre N, pericolul prăbuşirii martorului de vest etc.), 1,60 m pe direcţia vest-est şi 0,60 m din incintă către nord, ne-a permis extragerea câtorva concluzii foarte interesante. Acest element este compus din piatră de dimensiuni medii şi mari, prinsă în mortar foarte dur, albicios, cu rostuială bine păstrată, dar destul de denivelat. Din şanţul acestei fundaţii, care este foarte bine surprins prin prisma materialelor care îl compun, s-a putut identifica o masă compactă de pământ galben înfoiat, piatră de mici dimensiuni, alături de resturi de ceramică şi oase de animale. În profilul de vest se observă foarte bine primul nivel de arsură, de circa 0,10-0,15 m grosime, ce se regăseşte şi pe zidul de incintă, la circa 0,20 m deasupra nivelului de ridicare a substrucţiei. Datarea acestui nivel, care corespunde, cel mai probabil, perioadei iniţiale de funcţionare a cetăţii, s-a putut face convingător cu o monedă de secolul al IV-lea identificată chiar în acest strat.

Menţionăm că nu am reuşit, încă, să ajungem la talpa zidului, astfel că cei 2,54 m cât măsoară, în acest moment, acest element tehnic ce pare a fi, mai degrabă o substrucţie a incintei, este o cifră provizorie. Înălţimea incintei în acest moment este de 6,30 m, din care elevaţia (asizele care pornesc de la nivelul substrucţiei care iese în exterior cu circa 0,10 m şi până în partea superioară a zidului) măsoară 3,76 m, iar substrucţia 2,54 m. Măsurătorile au fost făcute în dreptul colţului întăriturii incintei, construite, cel mai probabil, în secolul al VI-lea, când au fost scoase din uz şi treptele de acces pe incintă. În condiţiile continuării săpăturii efectuate în anul precedent tindem să întărim ideea că aceste trepte au funcţionat iniţial pentru a asigura accesul pe incintă, pentru ca, în timpul unei refaceri de amploare, cel mai probabil în secolul al VI-lea, să fie incluse în întăritura menită să protejeze incinta de acţiunea pantei care pune o presiune greu de suportat de către zid.

Trebuie remarcată complexitatea şi varietatea tehnică aplicată în acest tronson al cetăţii, care nu era atât de expus agresiunilor, dar care necesita atenţie specială prin prisma acţiunii elementelor de relief. Lăţimea incintei în punctul de ascensiune pe pantă, 3,20 m, coroborat cu înălţimea de 6,30 m (până în acest moment), din care substrucţia măsoară peste 2,50 m, ingeniozitatea adaptării unor elemente care aveau iniţial altă destinaţie sunt factori care pledează pentru un proiect elaborat. Această iniţiativă putea fi coordonată şi executată fie de o administraţie civilă foarte puternică şi cu disponibilităţi financiare considerabile, fie, mai degrabă, de o unitate militară care dispunea şi de inginerii, dar şi de mâna de lucru specializată în astfel de acţiuni constructive. De altfel, în situl arheologic de la Ibida este din ce în ce mai evidentă implicarea unor unităţi militare, al căror nume deocamdată nu le cunoaştem, dar care, mai ales prin prisma artefactelor de metal, dar şi a altor elemente (posibil şi cărămizile cu semne) îşi fac simţite prezenţa. Obiectivul principal al campaniei viitoare în acest punct de lucru este de a a determina în detaliu sistemul de construcţie al incintei, operaţiune care va presupune, însă, lărgirea sondajului.

Tot în SX, c.6, am continuat, la o intensitate redusă, ce-i drept, săpătura în zona extramurană, în aşa-zisa groapă menajeră, de unde s-au putut colecta şi în acest an o cantitate mare de ceramică, din care se remarcă câteva fragmente de opaiţ, sticlă, fier, dar şi trei monede, una din secolul al IV-lea şi două din secolul al V-lea.

În SX1, c.3-4, în urma continuării săpăturii, a apărut un al patrulea vas de provizii, dolium, după cele trei din SX, c. 4-5 situate pe acelaşi nivel de funcţionare şi aliniate de-a lungul incintei. Acest vas, D4, este păstrat cel mai bine. Am putut analiza inclusiv buza sa, păstrată pe circa jumătate din diametrul de 0,50 m, cu un profil circular de 0,14 m. Este umplut cu piatră şi pământ, dar golirea sa va fi destul de dificilă pentru că intră în profilul de est cu circa 0,15 m din buză. Descoperirea acestui vas reprezintă confirmarea ipotezei înaintate de noi încă după prima campanie iniţiată în SX, conform căreia avem de-a face cu un depozit de dolia, dispuse de-a lungul incintei de sud-est, într-o zonă protejată a cetăţii ibidense. Pe aceleaşi considerente ne menţinem opinia, întăritâ şi de descoperirea şi cercetarea edificiilor din aceeaşi secţiune, că această zonă a cetăţii corespunde cel mai bine unor activităţi de natură comercială.

În c.1 şi c. 2 am continuat cercetarea, după ce, în campania trecută s-a reuşit conturarea unui zid de piatră legată cu pământ care, consideram la momentul respectiv, face parte dintr-un edificiu destul de solid. La o cercetare atentă, acest zid, de 0,70 m lăţime, compus din piatră de dimensiuni medii, se întinde dinspre profilul de vest, făcând un unghi de 45^0 către cel de est şi este parte componentă dintr-un edificiu de dimensiuni destul de consistente, E2. Acest zid, E2Z1, paralel cu incinta, l-am surprins pe o lungime de 2,90 m şi o înălţime de 0,65 m (patru asize care ies din profilul de vest). În colţul de sud-est, în punctul în care se închide, a fost zidită o piatră de dimensiuni mari (0,45X0,30 m), menită, probabil, să întărească acest element din edificiu. Celălalt zid, E2Z2, care merge pe direcţia nord-vest - sud-est şi intră la rându-i, în profilul de vest, este foarte prost păstrat. Mare parte din elevaţie este căzută în pantă, însăşi construcţia sa fiind una improprie, în sensul că dispunerea de-a lungul pantei îl expunea unei distrugeri garantate. Lăţimea zidului este de circa 0,90 m, deci mai gros decât cel de care se leagă, ceea ce poate însemna că a fost conceput astfel tocmai pentru a avea o rezistenţă ridicată. Paramentul exterior al zidului, înspre nord, are urme vizibile de chirpici ars, roşiatic, ceea ce sugerează fie o refacere ulterioară, fie existenţa unei elevaţii de pământ. Lungimea E2Z2 este de 2,27 m în exterior şi 1,79 m în interior, din locul joncţiunii cu E2Z1 şi până în profilul de vest. În colţ se păstrează pe o înălţime de 0,80 m (patru asize), iar în apropiere de profilul de vest are 0,49 m. Prăbuşirea zidului face ca aceste dimensiuni să fie relative, dar o contribuţie la această situaţie pot să fi avut şi intervenţiile moderne din zonă, având în vedere că a fost descoperit la o adâncime relativ mică (circa 0,40 m).

La baza E2Z2 se observă o platformă de chirpici de 0,64X1,22 m, care este prăbuşită de pe zid, cel mai probabil. Din această zonă au fost prelevate şi numeroase fragmente de olane de acoperiş, dar şi multă piatră de dimensiuni variate, care ar sugera, mai degrabă, o elevaţie din acest material. În aceste condiţii, opinăm că pământul ar fi putut reprezenta o cârpitură ulterioară.

Înspre est, am identificat un alt zid, cu aceeaşi tehnică de construcţie ca şi E2Z1 şi paralel cu acesta, care făcea parte dintr-un alt edificiu, E3. Lăţimea sa este de doar 0,60 m şi am reuşit dezvelirea unei porţiuni destul de reduse, care iese din profilul de sud şi intră în profilul de est. Acest zid, E3Z1 este paralel cu zidul edificiului 2 (E2Z1) şi se situează la o distanţă de circa 1,65 m faţă de acesta, cât reprezintă, de altfel, şi lăţimea posibilei căi de acces surprinse

https://biblioteca-digitala.ro

între cele două edificii, sau poate încăperi ale aceluiaşi complex. Lungimea E3Z1 este de 2,02 m (la exterior) şi 0,65 m (la interior) şi este compus din piatră de dimensiuni mici, dar şi din bucăţi de cărămidă, prinse cu pământ. Înălţimea surprinsă la nivelul străzii este de 0,39 m, iar în profilul de est este de 0,45 m. Fără a avea foarte multe detalii despre acest edificiu putem conchide că a funcţionat contemporan cu E2. Ambele edificii par a fi funcţionat în acelaşi timp cu E1 din SX, cu toate că diferenţa de nivel este de circa 0,60 m, care poate fi datorată pantei pe direcţia est-vest, diferenţă surprinsă şi în conformaţia terenului de sub zidul de incintă.

Calea de acces, denumită convenţional S2, este din pământ galben foarte tasat, pe ea reuşind să identificăm, la o adîncime de 1,70 m faţă de limita dintre c.2 şi c.3, o monedă de secolul al IV-lea, care marchează nivelul de funcţionare al acestui complex de edificii. Tot între E2 şi E3 au mai fost prelevate şi numeroase fragmente ceramice, piroane de construcţii, oase de animale, fragmente de sticlă, materiale întâlnite, de altfel, în tot sectorul. Ulterior, această stradă a fost blocată, din considerente necunoscute, cu un zid conceput în grabă şi foarte prost lucrat. Această improvizaţie este adosată colţului edificiului E2, tocmai perpendicular pe piatra de dimensiuni mari din punctul de joncţiune al celor două elemente ale E2. Acest zid care blochează S2 măsoară 1,13 m lungime şi a fost regăsit pe o lăţime de 0,63 m. Se păstrează cinci asize de piatră de mici dimensiuni, respectiv cu o înălţime de 0,70 m în exterior, pe latura de nord.

Cât priveşte cronologia acestor complexe, gradul de distrugere avansată în cazul unor ziduri, datorat dispunerii lor în pantă şi acţiunii factorilor de relief, dar şi intervenţiei umane moderne (activităţi agricole intensive şi extragere de piatră mai ales în secolul al XX-lea), fac imposibilă o apreciere fără echivoc. Ceea ce putem constata pe baza resurselor de care dispunem este că aceste edificii au fost ridicate în secolul al IV-lea şi au fost supuse unor refaceri succesive în etapele următoare, fără a mai putea identifica nivelurile de funcţionare din secolele V-VI p. Chr., tocmai din cauza distrugerilor menţionate.

În anul următor intenţionăm continuarea cercetării acestor edificii, cu extinderea săpăturii către nord pentru surprinderea unor noi elemente urbanistice din perioada romană târzie.

Sector T10

Colectiv: Lucreţiu Mihailescu-Bîrliba, Alexander Rubel, studenţi UAIC Iaşi

Campania din 2011 s-a concentrat pe demontarea martorului dintre secţiunile S4 şi S7, deschise în anii precedenţi, secţiuni în care apăruseră colţul unei clădiri şi bordura unei străzi (în S4), şi nivelul altei străzi mai timpurii (în S7). Pe nivelul străzii mai târzii (databilă în secolul al VI-lea, prin materiale şi monede), apare un şir de pietre supraînălţate (la distanţa de 1 m de clădire). Aceste pietre fasonate ar fi putut constitui baze de coloane şi nu este imposibil, în măsura în care viitoarele cercetări o pot confirma, să avem de-a face cu un portic. Este posibil ca, la un moment dat strada (alcătuită din dale de dimensiuni foarte mari) să fi fost delimitată de acel portic, iar aleea îngustă care s-a creat între locuinţă şi stradă să fi fost utilizată ca un spaţiu privat. Restul străzii (de la portic până la zidul de incintă) pare să funcţioneze mai departe în secolul VI, dar dalajul este mai slab conservat. Dalajul de secol IV (datat astfel cu monedă chiar pe una din dale) atestă funcţionarea străzii şi în secolul al IV-lea.

Cronologic, situaţia se poate rezuma deocamdată astfel: strada care făcea legătura dintre locuinţele situate în proximitatea zidului de incintă şi zidul de incintă (latura nord) a funcţionat şi în secolul al IV-lea. Ea a cunoscut o refacere în secolul al VI-lea, când s-a produs şi închiderea prin portic. O parte din stradă pare a fi distrusă şi de amenajările medievale ulterioare (s-au găsit în anii precedenţi locuinţe din chirpici şi materiale de secolele XII-XIII.

Necropole

Colectiv: Andrei Soficaru, Alina Neagu, Iuliana Costea, George Aaniţei, Marius Adumitroaiei, Roxana Coadă, Violeta Răileanu, Ion Coropceanu, Valentin Piftor, Ciprian Turică

M 141, turnul 10, extra muros:

- S-a continuat cercetarea întreruptă în 2008; secţiunea a fost curăţată de pământul căzut de pe maluri şi de vegetaţie; profilul de vest a fost îndreptat până când s-a putut observa groapa; la curăţare s-au descoperit numeroase oase umane, pietre, ceramică, melci şi oase de animale;

- Complexul este de fapt o groapă cu diametrul de maxim 3 m şi cu o adâncime faţă de nivelul antic de 0,70 m; oasele nu au urme de arsură dar au prezintă unele intervenţii perimortem; e posibil ca acestea să fi fost inhumate cu ocazia unor refaceri în zonă;

- Datare - sec. IV.

M 151, sector necropola medievală, secţiunea II:

- Orientare - W-E; adâncime - 0,75 m; Lungime schelet - 1,40 m; lăţime schelet - 0,63-0,72 m;

- Schelet în decubit dorsal cu oasele membrelor îndoite din coate şi cu oasele mâinilor aşezate pe în dreptul vertebrelor lombare; oasele membrelor inferioare se află în conexiune anatomică, sunt întinse şi paralele;

- Craniul este înclinat uşor spre dreapta şi cu mandibula în conexiune;

- Coloana vertebrală se află în conexiune dar cu vertebrele toracale deplasate spre lateral stânga; coasele sunt căzute spre interior, iar manubriul este deplasat spre lateral stânga; rotula stângă se află pe articulaţia genunchiului;

- Sub coxale s-au găsit trei pietre şi o bucată de chirpic ars; alte fragmente din acelaşi material se aflau pe fundul gropii;

- Inventar - cca. 1402 de mărgele de sticlă, 25 de monede de bronz de la o salbă, două pandantive globulare de plumb, un obiect de fier, aplică de bronz, un pandantiv de sidef, un inel de bronz, doi cercei de bronz cu pietre;

- Datare - sec. XVII-XVIII.

M 152, sector necropola medievală, secţiunea II:

- Orientare - SW 24-NE 6; adâncime - 0,85 m; lungime schelet - 0,31 m; schelet de copil distrus;

- Craniul era culcat pe partea dreaptă şi prezenta multe spărturi şi lipsuri în porţiunea anterioară; humerusul stâng era în conexiune şi oasele antebraţului erau îndoite din cot fiind îndreptate spre faţă; sub cubitus şi radius se observă opt coaste; între frontal şi claviculă s-a găsit un fragment ceramic; deasupra scheletului la 0,22 m s-a identificat două bucăţi de zgură;

- Datare - sec. IV-VI.

M 153, turnul 8, secţiunea 4, extra muros:

- Orientare - NE 8-SW 26; adâncime - 2,70 m; lungime schelet - 0,65 m;

- Schelet în conexiune anatomică şi aflat în decubit dorsal cu membrele superioare întinse şi pe lângă corp; membrele inferioare erau întinse şi paralele;

- Inventar - două catarame de fier; la cap exista un şir de trei pietre (1,12x0,5 m);

- Datare - post sec. III.

M 154, sector necropola medievală, secţiunea II prelungire:

- Orientare - W-E; lungime schelet - 0,83 m; adâncime - 0,45-0,51 m;

- Schelet în decubit dorsal; din humerusul drept s-a păstrat doar jumătatea proximală; membrul superior stâng, oasele

https://biblioteca-digitala.ro

antebraţului drept, mare parte din coloana vertebrală şi coastele lipsesc; se păstrează totuşi ultimele două vertebre lombare, sacrumul, ilium dreapta, ischium şi pubis dreapta; sunt prezente ambele femure, tibia şi peroneul drept;

- Datare - sec. IV-VI.

M 155, sector necropola medievală, secţiunea II prelungire:

- Orientare - SW 22-NE 4; adâncime - 0,35-0,39 m; lungime schelet - 1,48 m, lăţime schelet - 0,34-0,37 m;

- Schelet în decubit dorsal cu craniul înclinat pe dreapta şi cu mandibula căzută spre clavicula dreaptă; coloana vertebrală şi o mare parte din coastele de pe dreapta lipsesc probabil din cauza unui gang; membrele superioare erau paralele cu corpul; coxalele în conexiune ca şi femurele, tibiile şi peroneele care erau întinse şi paralele.

- Datare - sec. IV-VI.

M 156:

- Orientare - SW 22-NE 4; lungime schelet - 1,83 m; lăţime schelet - 0,38 m; lungime rând de ţigle (1,80-1,86 m); adâncime - 1,17-1,32 m;

- Mormântul avea pe partea dreaptă un şir de 11 ţigle, iar la nivelul lor inferior se afla scheletul întins pe spate, cu craniul căzut pe stânga şi cu mandibula în conexiune;

- Membrul inferior stâng este paralel cu corpul, omoplaţii în conexiune, iar din coloană s-au păstrat doar urme de oase; humerusul drept şi oasele antebraţului corespunzător sunt deplasate pe coxalul drept; din coxale se păstrează doar fragmente; oasele membrelor inferioare sunt întinse şi paralele;

- Datare - sec. IV-VI.

În profilul de est al punctului numit „La cuptoare" au fost recuperate mai multe fragmente craniene şi două obiecte de fier de la un schelet orientat W-E; adâncime - 2,20 m;

La 36 m nord de secţiunea II din 2003 s-a trasat un carou de 3 x 3 m; săpătura s-a făcut până la adâncimea de 1,46-1,62 m dar nu s-au găsit decât fragmente ceramice atipice.

Punctul La Donca

În partea de SV a satului Slava Rusă, pe dealul din spatele Mănăstirii Vovidenia, la cca. 2 km de incinta (L)Ibidei. În urmă cu un deceniu, am semnalat o aşezare getică de perioadă elenistică, datată, pe baza materialelor (amfore de Thassos, Rhodos, Sinope, Heracleea, Cos, ceramică attică cu firnis negru, ceramică getică lucrată la mână), în sec. IV – II a. Chr. Situl a fost agresat în repetate rânduri, deoarece acesta a constituit principala carieră de lut a localităţii. În urma acestor intervenţii am recoltat, de-a lungul anilor, o mare cantitate de ceramică şi chirpici. În prezent, în zona excavată se depozitează gunoaiele satului.

În această campanie am iniţiat o cercetare de salvare, urmărind stabilirea limitelor şi a stratigrafiei aşezării. Pentru aceasta am trasat patru sondaje.

Primul sondaj a fost amplasat la marginea carierei de lut, perpendicular pe aceasta. În orientarea sondajului (aproximativ SE – NV) s-a ţinut cont de panta terenului. Dimensiunile acestuia sunt de 20 x 2 m (10 carouri de 2 x 2 m).

În ceea ce priveşte stratigrafia, după un strat vegetal, gros de 20 – 30 cm, urmează sterilul; datorită pantei accentuate şi a practicării arăturilor înainte de anii '90, stratul superior s-a scurs. Săpătura în acest sondaj s-a realizat în trepte, până la adâncimea maximă de 0,50 – 0,60 m. În vegetal au apărut numeroase fragmente ceramice (în special amfore elenistice). În carourile 7 – 8 a apărut o groapă, care a putut fi observată de la adâncimea de 0,20 m; fundul acesteia se găseşte la adâncimea de 1 m în zona de SE şi de 1,10 m în cea de NV. Groapa, de formă cilindrică, are diametrul de 1,60 m. În groapă au fost descoperite numeroase amfore (în special de Sinope şi Heracleea), o toartă de la un kantharos attic, câteva fragmente ceramice getice, chirpici şi oase de animale).

Al doilea sondaj a fost amplasat mai sus, la marginea pădurii, la cca. 85 m NV de S I. Acesta, orientat tot SE – NV, are dimensiunile de 10 x 1 m. Săpătura s-a realizat până la adâncimea de 1,05 m în marginea de NV şi de 50 cm în cea de SE.

Stratigrafia constă într-un strat de pământ negru de pădure, gros de cca. 25 cm, urmat de unul de pământ maroniu, măzăros, până la 0,80 m în partea de NV şi 50 cm în cea de SE, după care urmează sterilul. În stratul de pământ măzăros au fost descoperite mai multe amfore de Thassos, una de Chios, un fragment de la un kantharos attic, câteva fragmente de vase getice şi resturi de chirpici.

Al treilea sondaj a fost amplasat la cca. 35 m E de S I, tot la marginea carierei de lut şi a fost orientat la fel ca precedentele. Dimensiunile acestuia sunt de 12 x 1 m (6 carouri de 2 x 1 m).

Ca şi în cazul S I, după stratul vegetal, gros de 0,30 – 0,35 m, urmează sterilul. În vegetal au apărut mai multe fragmente de amfore elenistice şi de vase lucrate la mână. În sondaj a apărut un singur complex, o groapă, în carourile 4 – 5. Groapa se conturează la adâncimea de 0,30 m faţă de actualul nivel de călcare, iar fundul acesteia se găseşte la 0,95 m. Groapa are o formă albiată; la partea superioară a fost surprinsă în profil pe o lungime de 1,75 m, iar la cea inferioară pe 1 m. Materialul arheologic din acest complex constă în amfore (în special de Heracleea şi Sinope), fragmente ceramice getice, oase de animale, chirpici şi numeroase pietre de mici dimensiuni.

Al patrulea sondaj a fost trasat la cca. 40 m V de S II, la marginea unui platou. Dimensiunile acestuia sunt de 8 x 1 m, iar orientarea SE – NV. Săpătura s-a realizat până la adâncimea maximă de 0,40 m.

Stratul vegetal are o grosime maximă de 0,20 m, după care urmează sterilul. În acest sondaj nu au fost descoperite materiale arheologice.

73. Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomiţa
Punct: Grădiştea Mare

Cod sit: 94508.01.

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 33/2011

Colectiv: Mircea Babeş – responsabil, Anca Ganciu (IAB), Gheorghe Matei, dr. Elena Renţea (MJ Ialomiţa), Laetitia Laquay - antropolog

În această campanie obiectivul principal a fost continuarea săpăturilor sistematice în zona de nord a necropolei, situată în imediata apropiere a unei clădiri dezafectate (moara). In acest scop a fost finalizată secţiunea S. 43 (50 x 3 m) începută în campania 2008 şi trasată o nouă secţiune paralelă cu aceasta, S. 44, orientată E- V, cu dimensiunile de 38 x 3 m.

Vestigii medivale şi moderne.

În S. 43, c. 24-25, -0,58 – 0,87 m, a fost descoperit un bordei (?) medieval sau atelier (?). S-au găsit resturi de metal puternic arse (lupe), care se întindeau pe o suprafaţă aproximativă de 4 x 3 m. În zona lupelor au mai fost găsite fragmente ceramice aparţinând sec. XVI, unele dintre ele cu urme de ardere secundară, precum şi oase de animale. Limitele complexului nu au putut fi delimitate cu precizie. De notat este faptul că nu au fost observate resturi ale unei posibile incendieri a complexului.

https://biblioteca-digitala.ro

În S. 44, c. 13 – 14, -0,40 m, au fost cercetate un cuptor cu boltă şi un posibil cuptor, acesta din urmă puternic deranjat. Deşi cu siguranţa cuptorul aparţinea unui bordei, nu s-au putut delimita în întregime limitele bordeiului. Singurul obiect de inventar a fost găsit pe vatra cuptorului, un sfeşnic întregibil, aparţinând sec. XVII – XVIII (datare conform Gheorghe Matei).

Perioadei contemporane îi aparţin două descoperiri: un şanţ cu ţeavă şi resturi de la o fundaţie modernă. Şanţul modern a fost surprins anterior în S. 43, c. 14, -0,38 – 0,63 m şi care a continuat în S. 44, c. 11 – 12, -0,50 m. Fundaţia modernă a fost surprinsă în c. 14 – 16, la o adâncime de -0,20 m, păstrată pe o înălţime de cca. 15 cm.

Necropola getică.

În campania 2011, au fost cercetate 9 de morminte de epocă getică: patru morminte de incineraţie cu oasele depuse în urnă cu sau fără capac, două morminte de incineraţie cu oasele depuse în groapă şi trei morminte de inhumaţie. Este de menţionat faptul că pe întreaga suprafaţă cercetată în acest an s-au găsit oase umane disparate (fragmente de calotă craniană, fragment de coxal, femur, humerus) precum şi oase calcinate disparate, care indică existenţa unor morminte distruse.

Numărul redus de descoperiri funerare rezultate în urma acestei campanii, comparativ cu descoperirile din anii precedenţi, ar putea sugera faptul că ne aflăm în limita unei aglomerări de morminte. În acelaşi timp, numărul tot mai mare de descoperiri de oase umane fără context funerar, ar putea putea fi rezultatul distrugerilor masive provocate de construcţiile moderne aparţinând fostei ferme zootehnice (vezi resturile de fundaţie, dalele de piatră şi stratul de pietriş cu o grosime de aproximativ 0,30 m).

Mormintele de incineraţie cu oasele depuse în urnă cu sau fără capac. Din această categorie au fost cercetate patru morminte (M. 392, M. 393, M. 394 şi M. 397). În cazul mormintelor M. 392, M. 393 şi M. 394 nu este exclus să avem de fapt un mormânt colectiv. Distanţa maximă între morminte este de 0,60 m. Nu a putut fi observată groapa. Urnele au fost depuse în poziţie verticală. Într-un singur caz, urna a fost spartă pe loc, probabil vasul era depus în poziţie culcată (M. 397). Capacul este prezent într-un singur caz M. 392, fund de vas lucrat cu mâna. Inventarul funerar apare într-un singur caz M. 394 (obiect de fier). Vasul de ofrandă apare într-un singur caz, M. 394, ceşcuţă lucrată cu mâna, depusă în poziţie culcată, lângă urnă, la partea superioară a acesteia.

Mormintele de inhumaţie, aparţin unor indivizi de vârstă adultă, (doi indivizi M. 398 şi 399) şi imatur (un individ M. 396, foetus). Poziţia scheletelor este în decubit dorsal (M. 398 şi 399) şi decubit lateral stânga (M. 396). Orientarea scheletelor este SSE – NNV (M. 396) şi SE – NV (M. 398, M. 399). M. 399 este puternic deranjat, craniul este spart de o groapă de par, tibiile rupte, humerusul drept rupt, omoplatul drept lipsă. Inventarul funerar este sărac: M. 398 avea depus sub braţul drept un obiect de fier iar în cazul M. 399 la nivelul coxalului drept s-a găsit un fragment de verigă (?) de bronz, distrusă. De notat este faptul că pe schelet s-au găsit fragmente ceramice, probabil antrenate. Ar mai fi de subliniat faptul că nu excludem posibilitatea ca M. 398 şi M. 399, să aparţină unor indivizi din aceaşi familie, dată fiind distanţa foarte mică între cele două morminte.

Morminte de incineraţie cu oasele depuse în groapă. În această campanie au fost cercetate două morminte (M. 391 şi M. 395). În cazul M. 391 aglomerarea de oase calcinate se afla la SE de un fragment de amforă. Este de menţionat faptul că vasul nu este depus pe fundul gropii. M. 395 consta din oase calcinate în cantitate redusă, dispersate. Printre oase s-a găsit un obiect din tablă de bronz, puternic deformat. Vasul de ofrandă apare la vest de oase, spart şi depus în straturi.

În ceea ce priveşte cronologia descoperirilor funerare, aceasta rămâne neschimbată[1], respectiv sec. IV – III a.Chr.

Alte descoperiri.

În S. 43 c. 18 – 22, a fost cercetat un şanţ de formă circulară, suprins iniţial în 2008 şi interpretat ca şi groapă cu fragmente ceramice. Lăţimea şanţului variază între 0,80 şi 1,10 m. Adâncimea şanţului este de cca. 0,50 m. Au fost recuperate fragmente ceramice aparţinând epocii bronzului şi fragmente de amfore, precum şi un obiect de fier fragmentar.

Un al doilea şanţ, de formă ovală, a fost cercetat în S. 44. c. 11 – 13, -0,50 m. Este suprapus parţial de bordei şi de restul de cuptor (?) din c. 13. Pământul din umplutura şanţului este puternic pigmentat cu arsură provenită de la cuptor (?). Inventar: două tibii umane care par să aparţină aceluiaşi individ. Una dintre tibii pare să fi fost tăiată post mortem. Oase de animal, fragmente ceramic atipice, fragment toartă de cană lucrată cu mâna (epoca bronzului?). În interiorul şanţului pot fi observate patru galerii de mari dimensiuni.

Ambele şanţuri au fost cercetate parţial, ele se extind spre nord şi urmează a fi cercetate în campania viitoare.

Funcționalitatea acestor două şanţuri este încă incertă, în condiţiile în care cercetarea lor nu este integrală. Este de subliniat faptul că în interiorul acestor şanţuri („ringuri") au fost cercetate şi câteva morminte de înhumaţie sau incineraţie.

În ceea priveşte datarea acestor "ringuri", dacă ar fi să luăm în considerare prezenţa mormintelor getice, ar fi posibil de plasat în intervalul cronologic al sec. IV – III a.Chr. Prezenţa unor fragmente ceramice sporadice aparţinând culturii Coslogeni nu este suficientă pentru a atribui aceste „ringuri" epocii bronzului.

Cultura Coslogeni. În S. 43, c. 23, -1 m, a fost cercetată o groapă aparţinând culturii Coslogeni (Gr. 119), de formă oval-alungită, neregulată. Umplutură: La suprafaţă are cenuşă şi cărbune. Inventar: fragmente de copaie.

Materialul ceramic şi inventarul funerar se află temporar la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" pentru restaurare şi cercetare după care urmează a fi depozitat definitiv la Muzeul Judeţean Ialomiţa. Materialul osteologic uman se află depozitat temporar la Institutul de Arheologie unde urmează a fi analizat de către dr. Ph. Charlier şi Laetitia Laquay. Documentaţia de şantier se află la Institutul de Arheologie.

Campaniile imediat următoare au ca scop extinderea cercetărilor spre nord, pentru delimitarea limitelor necropolei.

Dată fiind situarea necropolei, în curtea fostului IAS, care a afectat puternic situl, prin deplasări masive de pământ şi diferite construcţii, este practic imposibilă orice propunere de conservare.

Parte din materialul ceramic şi inventarul funerar se află expus în expoziţia permanentă a Muzeului Judeţean Ialomiţa.

În prezent se află în lucru un raport general referitor la campaniile 1997-2004.

Note:

1. N. Conovici, Gh. Matei, N. Conovici, Gh. Matei, Necropola getică de la Stelnica-Grădiştea Mare (jud. Ialomiţa). Raport general pentru anii 1987-1996, Materiale şi cercetări arheologice SN 1, 1999, p. 99-144

Abstract:

The point „Grădiştea Mare" is situated at the Danube River, in the place "Balta Borcei", at north by the bridge Feteşti-Cernavodă. It is a surface by 15 ha and 0,50-2,00 m height.

The research is focused on the Getae cemetery from IV-III BC. In the same time, we have discovered vestiges from other periods: Neolithic Age (Boian culture), Bronze Age (Coslogeni culture), late medieval age and modern period.

Discoveries from medieval age and modern period are

https://biblioteca-digitala.ro

represented by two dwelling houses, pit props and one trench covered with bricks that belong to the mill.

From the Getae cemetery IV-III century BC, in this year we discovered nine graves: three inhumation graves (M. 397, 398, 399), three graves with cremated bones put in an pit (M. 391, 395, 396) and three graves with cremated bones in urns (M. 392, 393, 394). The funeral ritual and funeral inventories is very poor and is similar with the other graves discovered until now. A few graves are disturbed by the mechanics work from modern period.

From Coslogeni culture we discovered one pit.

74. Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi

Punct: Malu Roşu

Cod sit: 104216.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 85/2011

Colectiv: Radian Romus Andreescu – responsabil, Cătălin Alexandru Lazăr, Mihai Florea, Vasile Opriş, Mădălina Voicu, Gabriel Vasile (MNIR), Theodor Ignat (MM Bucureşti), Valentin Parnic (MDJ Călăraşi), Mădălin Chiţonu (DCPN Mehedinţi), studenţi, masteranzi şi doctoranzi FIB şi UAUIM Bucureşti

Cercetările de la Sultana - Malu Roşu, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi se desfăşoară în cadrul proiectului Începuturile civilizaţiei europene. Neo-eneoliticul la Dunărea de Jos, coordonat de Muzeul Naţional de Istorie a României.

Datorită resurselor financiare limitate, obiectivele cercetării din campania 2011 s-au rezumat doar la continuarea săpăturilor arheologice din cadrul sectorului terasă, în perimetrul în care se află amplasată necropola preistorică.

În acest sens a fost redeschis parţial Son1/2010 pentru continuarea cercetării mormintelor M36 şi M37, identificate la finalul campaniei 2010. De asemenea au mai fost deschise două noi secţiuni, Son1/2011 şi Son2/2011, ambele de 20 x 2.5 m. Secţiunea Son1/2011 a fost amplasată la 0.20 m E de secţiunea Son1/2010, în vederea verificării zonei dinspre aşezarea de tip tell. Secţiunea Son2/2011 a fost amplasată la 0.20 m V de secţiunea Son1/2008.

Cercetările arheologice au condus la descoperirea a 6 morminte în Son1/2011 (M41, M43, M44, M45, M48, şi M50) şi alte 7 morminte în Son2/2011 (M38, M39, M40, M42, M46, M47 şi M49).

Toate mormintele cercetate în campania 2011 sunt morminte de inhumaţie. Gropile au formă ovală, din punct de vedere altimetric fiind identificate la adâncimi cuprinse între 0.59 şi 1.37 m.

Din punct de vedere cultural, majoritatea mormintelor aparţineau perioadei eneolitice, culturile Boian şi Gumelniţa, pe baza datelor radiocarbon obţinute şi a pieselor de inventar funerar. Doar mormântul M 41 aparţine epocii bronzului, atribuire realizată pe baza inventarului funerar.

La fel ca şi în campaniile anterioare, din punct de vedere stratigrafic gropile mormintelor eneolitice au fost identificate în unitatea stratigrafică T1003, adâncindu-se în unele cazuri în unitatea stratigrafică T1004.

Majoritatea mormintelor conţineau indivizi depuşi în poziţie chircită, pe partea stângă, orientaţi pe direcţii apropiate de est. Excepţie de la această regulă face M37, acesta fiind o reînhumare. Cele mai multe complexe funerare erau lipsite de inventar funerar. Doar în câteva cazuri (M43, M45, M46, M48), au fost identificate lame de silex şi mărgele realizate din cochilii Dentalium, Spondylus, os şi marmură.

Foarte interesant este cazul mormântului M49, ce conţinea un individ chircit pe partea stângă, orientat E-V, fără craniu. În schimb a fost posibilă identificarea gropii de intervenţie pentru extragerea craniului (C6/2011).

Din perspectivă antropologică, majoritatea scheletelor cercetate în campania 2011 aparţineau unor indivizi adulţi. Doar scheletele din complexele funerare M38, M43 şi M44 aparţineau categoriei Infans.

Din punct de vedere metodologic, sedimentul din complexele cercetate din morminte a fost recoltat şi tamisat. Din toate mormintele cercetate au fost recoltate probe pentru datării absolute (C14), parazitologie, stronţiu şi A.D.N.

Din punct de vedere al lucrărilor topografice în campania 2011 nu au fost lucrări speciale. Astfel, au fost trasate cele două secţiuni în care s-a desfăşurat activitatea arheologică, au fost măsurate toate complexele arheologice descoperite în cadrul celor două secţiuni şi de asemenea, au fost remăsurate bornele de sprijin aparţinând punctului necropolă. Totodată a fost realizat un suport de gestiune GIS/SIG de tip Open Sourse (licenţă liberă) pentru încărcarea şi analiza primară a datelor obţinute în această campanie. Toate măsurătorile au fost efectuate cu o staţie totală Leica NA 724, la care s-a adăugat un GPS Garmin eTrex Legend CX.

În funcţie de bugetul disponibil, cercetările viitoare vor viza continuarea săpăturilor din aşezarea de tip tell, precum şi pe terasă, în cadrul necropolei preistorice.

Bibliografie:

Andreescu R., Lazăr, C., Valea Mostiştei. Aşezarea gumelniţeană de la Sultana Malu Roşu, Cercetări Arheologice 14, 2008, Bucureşti, p. 55-76.

Andreescu R., Lazăr C., Sultana, com. Mânăstirea, CCA 2009, p. 205-207.

Lazăr, C. et alii, The Eneolithic Cemetery from Sultana-Malu Roşu (Călăraşi county, Romania), Studii de Preistorie 5, 2008, Bucureşti, p.131-152.

Lazăr, C. et alii, New Data on the Eneolithic Cemetery from Sultana-Malu Roşu (Călăraşi county, Romania), Studii de Preistorie 6, 2009, Bucureşti, p. 165-199.

Abstract:

The settlement lies about 400 m North-East from the village of Sultana, in the location named Malu Roşu, on the high terrace of the Iezerul Mostiştea Lake.

In 2011 campaign we excavated only in the necropolis. Here we have researched 15 Eneolithic and Bronze Age (Grave 41) graves with skeletons witch in general are in a hooker position, on the left side, but also on the right side (Grave 41), mainly E-V oriented, but also N-S oriented (Grave 41 and 43). In most of the cases the grave goods are absent or very poor.

75. Şimleu Silvaniei, jud. Sălaj

Punct: Observator

Cod sit: 139893.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 47/2011

Colectiv: Horea Pop - responsabil (MJIA Zalău)

Punctul „Observator”, este situat pe platourile superioare

https://biblioteca-digitala.ro

şi în zona altitudinii maxime (596 m) a Măgurii Şimleului, complex de dealuri aflat la nord de oraşul Şimleu Silvaniei, pe malul stâng al râului Crasna.

Primele informaţii scrise despre „cercetările" unor arheologi amatori, atraşi probabil de tentaţia unor „comori" de felul celor descoperite întâmplător în zonă, sunt menţionate la sfârşitul sec. XIX. Abia după cel de-al doilea război mondial, zona reintră în atenţia cercetătorilor. Ca urmare a unor descoperiri arheologice întâmplătoare din anii 1945-1947 în punctul Uliul cel Mic, de pe complexul de dealuri Măgura Şimleului, în anul 1949 M. Moga întreprinde în zonă o serie de sondaje arheologice şi în punctul Observator. Acesta menţionează, în 1950, că materialul ceramic descoperit, aparţine perioadei dacice „dar şi barbariei respectiv epocii bronzului".

În 1978 Al. V. Matei execută, pe platoul central al Măgurii, o secţiune de verificare şi o serie de periegheze în zona întregului masiv, descoperind „fragmente ceramice lucrate cu mâna şi la roată" atribuite de autor, epocii dacice.

Începând cu anul 1994, vor fi demarate în acest punct, primele săpături arheologice sistematice, de către un colectiv de arheologi zălăuani coordonat de regretatul dr. Mircea Rusu, de la Institutul de Arheologie și Istoria Artei din Cluj Napoca.

Până în prezent au fost efectuate 13 campanii de săpături, iar suprafaţa cercetată este de peste 2.500 mp. Celor 20 secţiuni şi 14 casete realizate până în anul 2011 li se adaugă alte două unităţi de cercetare arheologică (suprafeţe) realizate anul acesta. Pe parcursul acestor campanii au fost descoperite materiale ceramice din neolitic, complexul cultural Criş şi enolitic final, cult. Coţofeni, un complex arheologic aparţinând perioadei timpurii a epocii bronzului (mormânt de incineraţie), ceramică cu decor de tip Wietenberg atribuită perioadei mijlocii a epocii bronzului, toate acestea destul de reduse ca pondere în comparaţie cu materialul şi complexele etapelor superioare de locuire din perioada târzie a epocii bronzului, prima epocă a fierului şi perioadei dacice. Cele 11 complexe noi (7 gropi de provizii, 1 locuință, 1 vatră de foc, 2 de gropi de stâlp) alături de cele descoperite anterior (peste 400 de gropi din epoca bronzului, prima epocă a fierului şi dacice, 50 de locuinţe şi 40 de cuptoare şi vetre din perioadele menţionate şi două morminte) vin să completeze imaginea despre locuirile epocilor istorice mai sus menţionate.

Campania din 2011 a urmărit cercetarea Acropolei, pe latura vestică, la 12 m sud de borna cu cota maximă 596m, de unde, în anul 1994 a fost trasată S-N magistrala S1/1994. Prin trasarea S1/2011 (orientată E-V, cu lungimea de 16m şi lăţimea de 1,5m) s-a urmărit existenţa elementelor de locuire umană şi fortificarea terasei T1.

Suprafaţa S2/2011 a fost trasată perpendicular pe S1/1995 în dreptul m74-75 şi S1/2010 în dreptul m 0. Orientată V-E, lată de 1,5 m şi lungă de 11,5 m, S2/2011 a fost trasată în ideea secţionării, pe direcţia E-V, a platoului fortificat în epoca fierului, la o distanţă de 35 m sud de S1/2006, paralelă cu aceasta. Cu ajutorul sondajelor stratigrafice manuale, au fost trasate şi excavate cele două suprafeţe de cercetare (S1 și S2/2011 totalizând 41,25 mp cercetați). În secțiunea S1/2011 stratigrafic nu se poate vorbi despre depuneri consistente decât în zona palisadei dacice. Sub humusul de pădure apare un start de piatră nivelată, sfărmată, cu grosimea variabilă (0,15–0,30 m). Imediat sub stratul de piatră apare roca sterilă (şist cristalin). Între m 5-8,6 a fost identificată amenajarea defensivă dacică realizată printr-o îndreptare a rocii la orizontală pe lăţimea de 2 m. În partea superioară, spre pantă, îndreptarea s-a adâncit în rocă 0,8 m. În mijlocul treptei realizate a fost descoperită o groapă de stâlp cu diametrul de 0,3 m şi adâncimea de 0,2 m.

În suprafaţa S2/2011, până la conturarea complexelor în roca sterilă, stratigrafia acestei secţiuni se aseamănă cu cea a suprafeţelor cercetate anterior (humus, strat de pământ negru gros de 0,25-0,3 m).

Toate complexele au fost înregistrate cu ajutorul fotografiei digitale şi a desenelor la scara 1:20, informaţiile mai importante relevate cu prilejul cercetărilor fiind consemnate în fișele de complex şi în jurnalul de săpătură.

Descoperirile epocii bronzului. În decursul acestei campanii nu au apărut complexe apattţinând acestei perioade ci doar materiale ceramice disparate aparţinând grupului cultural Wietenberg şi Cehăluţ.

Descoperirile primei epoci a fierului. Un număr de 5 de complexe (C7-11, vatră de foc-C7, bordei-C10, gropi de provizii-C8, 11 şi o groapă de stâlp-C9) din această perioadă au fost descoperite în suprafaţa S2 cercetată în campania din 2011. Se remarcă printre acestea un bordei (C10-cercetat parțial) în care au apărut numeroase materiale ceramice. Alte două complexe (C8 şi C11), gropi de provizii de mari dimensiuni, se remarcă prin inventarul constând în multă ceramică fragmentară. Suprafeţele ceramicii sunt tratate în maniera specifică perioadei, având culoarea neagră, lustruită la exterior şi roşie la interior. Decorul constă din caneluri dispuse vertical pe corpul vasului, pornind din zona gâtului. Pe partea interioară a buzei evazate a vasului şi pe gât, apar caneluri orizontale dispuse în cercuri concentrice.

Materialul ceramic descoperit în complxe, alături de piesele speciale din ceramică (jetoane, talismane), completează imaginea pe care o avem despre orizontul de locuire din prima epocă a fierului ce ţin de cultura Gáva.

Descoperirile din a doua epocă a fierului–perioada dacică. Sunt 7 de complexe (C1-6 şi C3/2010) grupate în primii 3,5 m în S2. Majoritatea complexelor au un inventar banal constând în caramică fragmentară şi puţine piese din fier.

În general complexele dacice sunt reprezentate de gropi de provizii, devenite menajere în urma deteriorării în timp. Cu toate acestea unele conțin fragmente ceramice, dar și piese din metal și ustensile din lut și piatră mai mult sau mai puțin întregibile. Pe lângă fragmentele ceramice dacice, au fost descoperite și fragmente de fusaiole, jetoane, ceramică celtică pictată, o cute din gresie și o verigă din fier.

Materialele dacice descoperite sprijină datările anterioare care încadrează situl dacic de la Observator în intervalul sf. sec. II-I a.Chr.

În campania anului 2010 a fost investigată o suprafaţă de cca. 41,25 mp fiind descoperite şi cercetate 11 noi complexe arheologice, 5 primei epoci a fierului, 6 perioadei dacice. Din punct de vedere funcţional au fost descoperite 7 gropi de provizii şi cu resturi menajere, o locuință, o vatră de foc şi 2 de gropi de stâlpi.

Cercetarea acestui an completează imaginea habitatului uman din zona fortificată învecinată "acropolei" pentru două din perioadele reprezentate mai consistent la Șimleu Silvaniei-Observator, prima epocă a fierului-Hallstatt și cea de-a două epocă a fierului La Tène, dar şi aduce noi elemente privind fortificarea platoului superior în epoca dacică clasică. [Horea Pop]

Bibliografie:

J. F. Fetzer, A Szilágyvarmegey leletekröl, ArchÉrt 16, 1896, p. 60-65.

Al. V. Matei, Repertoriul de aşezări şi descoperiri dacice pe teritoriul judeţului Sălaj, ActaMP 3, p. 11-40.

M. Moga, Traiul populaţiei daco-romane şi barbare la graniţa de vest a Daciei, SCIV 1, 1950, p. 131-135.

A. Rustoiu, Războinici şi artizani de prestigiu în Dacia preromană, Cluj-Napoca, 2002.

H. Pop, Fortificațiile dacice din vestul și nord-vestul României, Cluj-Napoca, 2006

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

During the research campaign of 2011 there was investigated an area of 41,25 m^2 aiming to reveal and research 11 new archeological features, of what 5 belong to the first period of Iron Age (Hallstatt) and 6 to the Dacian period. From functionality point of view there were discovered 7 provision pits with household residues, a dwelling, a hearth and 2 post holes.

This year's research completes the image of habitat in the surroundings of the fortress and acropolis, concerning the two consistently represented periods on Șimleu Silvaniei-Observator, namely Hallastatt and La Tène periods, but in the same time reveals valuable data on the hill-top fort during the classical Dacian period.

76. Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj

Punct: Uliul cel Mic

Cod sit: 139893.10

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 48/2011

Colectiv: Horea Pop – responsabil (MJIA Zalău)

Masivul Măgura Şimleului domină zona nord-vestică a Depresiunii Şimleului, iar oraşul Şimleu Silvaniei se întinde la poalele Măgurii, spre sud, pe malul râului Crasna. Toponimul Uliul cel Mic desemnează un muncel la 500 m vest de cota maximă a Măgurii (597 m).

În anul 1945-1948 au fost descoperite, cu prilejul unor amenajări viticole, 116 piese: 33 monede romane, ceramică dacică lucrată la roată şi cu mâna, arme din fier, piese de harnaşament, unelte, ustensile, perle din sticlă, podoabe din bronz, podoabe din argint (5 brăţări, un torques, 7 fragmente dintr-un colier).

În anul 1949 Academia Română, prin arheologul M. Moga, a cercetat locul şi mai achiziţionează 22 piese de la faţa locului şi de la descoperitor.

Săpăturile arheologice din anul 1978, prin cele 6 secţiuni de verificare (S I-VI), au identificat, relativ grupat, 4 gropi circulare nearse cu diametrul de cca. 0,4-0,6m, ele adâncindu-se până la 0,6-0,8m, intrând cca. 0,2-0,3m în stânca locală. Din aceste gropi au fost culese fragmente ceramice dacice lucrate cu mâna şi la roată, numeroase oase de animale arse şi nearse repartizate mai ales spre fundul gropii. La acea vreme complexele au fost considerate ca morminte dacice de incineraţie. Sondajele au mai dezvelit şi resturile a două locuinţe (?) dacice, precar conservate, datorită pantei accentuate a versantului (30-45 grade înclinaţie), împreună cu trei denari în zona unde fuseseră găsite în anul 1948 cele cca. 50 monede.

Cercetările arheologice au fost reluate în anul 2007, fără întrerupere până acum (S VII-XXII), unităţile de săpătură trasate fiind numerotate în continuarea celor din 1978 (I-VI). Aceste investigaţii au dus la recuperarea a încă 28 denari şi două podoabe dacice din argint în apropierea suprafeţei S IV, cercetată în 1978 pe versantul sudic al dealului.

Pe versantul nordic, neinvestigat până în 2007, au fost descoperite urmele a 4 terase antropice pe care funcţionau ateliere metalurgice dacice (numerotate crescător de la altitudinea maximă a dealului). Pe aceste terase au fost descoperite gropi reziduale, gropi de stâlp de la şoproane, o vatră de foc, o locuinţă. Inventarul teraselor constă preponderent din ceramică, specifică epocii dacice clasice, dar mai ales secolului I a.Chr. Ceramica descoperită este în general fragmentată, dar pe terasa T III au fost descoperite recipiente întregibile. În general majoritatea ceramicii este confecţionată cu mâna, doar cca. 15% la roata olarului. Formele lucrate cu mâna sunt reprezentate de oale (majoritare), străchini, ceşti-opaiţ şi căni. Ceramica modelată la roată cuprinde, la rândul său, o anume varietate: fructiere, kantharoi, căni, urcioare, boluri, cupe. Din punct de vedere numeric însă, materialele care prevalează sunt cele metalice (fier, bronz, plumb, argint), unele descoperite în cercetări perieghetice. Varietatea şi numărul mare al acestora (pafta, fragmente de oglindă, picuri din argint şi bronz, fibule din fier şi bronz, cuţite, vârfuri de săgeţi, materiale de construcţie, deşeuri de piese din fier şi bronz, 2 tezaure de monede romane republicane şi imperiale, etc), nefiresc pentru o aşezare dacică din acelaşi orizont cronologic, condiţiile improprii unei locuiri umane convenţionale, ne formează o imagine aparte despre caracterul sitului sondat.

În acest an au fost trasate 4 unităţi de cercetare pe versantul nordic al dealului, în continuarea celor din anii precedenţi, spre est, pentru investigarea teraselor T1, T2, T3. Cercetarea prin cele 4 suprafeţe trasate (S23: 2 x 7 m; S24: 1,5 x 13 m; S25: 2,5 x 4,5 m; S26: 2,5 x 4,5 m) a dus la concluzia că amenajările antropice devin tot mai superficiale şi mai nelocuite spre latura de est a versantului. Depunerea naturală este tot mai subţire şi inventarul descoperit tot mai sărac. Panta, în acest sector, este şi foarte accentuată.

În general materialele ceramice descoperite se încadrează cronologic în secolul I a.Chr. şi materialele speciale metalice (fibulele) sprijină această datare, dar o şi împing spre mijlocul sec. I p.Chr. De altfel şi denarii descoperiţi până acum se datează cel târziu până la Augustus, un alt argument pentru cronologia propusă de noi. Cercetarea viitoare pe versantul de sud, destinat probabil locuirii şi nu activităţilor metalurgice, vor putea aduce informaţii suplimentare privind organizarea internă şi inventarul unei aşezări de meşteri daci. De asemenea credem că în ceea ce priveşte Tezaurul I, de pe versantul sudic, acesta mai poate conţine piese încă nedescoperite şi investigarea zonei, din preajma locului descoperirii pieselor, poate să mai ofere surprize, dar mai ales indicii privind depunerea acestora, existenţa unor complexe arheologice.[Horea Pop].

Abstract:

Known in the historical literature, due to the discovery of a silver Dacian jewelry and Roman coin hoard, the point called Uliul cel Mic is situated to the western part on the superior plateau of Magura Şimleului hill, placed on the northern part of Şimleu Silvaniei town. After certain field researches made at the beginning of the year 2003, it was discovered a very rich Dacian special materials (made by iron, bronze, silver).

The beginning of a sistematical research plan of the complex situated on the Măgura Şimleului Hill-Uliul cel Mic, in 2007, solve the chronological problems and the character of the site. This campaign (2011) aimed the northern sector of the hill where we discovered the rest of a Dacian metallurgical workshop.

The archeological research from Şimleu Silvaniei continued in 2011 as well, with the 5-th campaign. It was traced 4 research surfaces (SXXIII-XXVI), oriented S-N.

https://biblioteca-digitala.ro

77. Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita.

Punct: Dâmbul Cetăţii

Cod sit: 83384.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 90/2011

Colectiv: Valerii Kavruk – responsabil, Dan Lucian Buzea, Adela Mateş (MNCR), Gheorghe Lazarovici, Diana-Maria Sztancs (ULB Sibiu), Gheorghe Dumitroaia, Elena Roxana Munteanu, Daniel Garvăn (CMJ Neamţ), Corneliu Beldiman (UCDC București)

Situl se află în zona submontană a Munţilor Ciucului, la 8 km nord-est de municipiul Miercurea-Ciuc şi la cca. 1 km nord-est de satul Şoimeni (Csikcsomortán), comuna Păuleni-Ciuc, judeţul Harghita, în locul numit de localnici Várdomb (Dâmbul Cetăţii). Situarea sitului în linia dreaptă între Pasul Vlăhiţa şi izvorul Trotuşului sugerează un posibil rol al acestuia în contextul relaţiilor între depresiunile Odorhei şi Ciucului cu Subcarpaţii Moldovei. Totodată, prezintă interes şi faptul că ambele pâraie care flanchează situl sunt afluenţi ai Oltului, ceea ce facilita accesul la resursele văii celei mai importante artere hidrografice din zonă, inclusiv la bogatele zăcăminte de cupru de la Bălan.

Recentele cercetări geo-spaţiale efectuate de Raymond Whitlow (SUA, State University New York, Buffalo) sugerează că facilităţile naturale de mai sus au fost valorificate de locuitorii preistorici ai aşezării.

Situl a fost descoperit în perioada interbelică de Al. Ferenczi. În anii 1950 şi 1960, săpături de mică amploare în acest sit au fost efectuate sub conducerea lui Székely Zoltán. În perioada 1999-2011, cercetările au fost efectuate sub egida Muzeului Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, sub conducerea lui Valerii Kavruk.

Cercetările efectuate până în 2010 au scos în evidenţă vestigiile din perioada eneolitică, epoca bronzului mijlociu, precum şi elemente izolate din perioada dacică târzie. Vestigiile din eneolitic reprezintă urme consistente de locuire aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd (faza Cucuteni A_2 şi un nivel de locuire de scurtă durată cu ceramica neornamentată de tip Cucuteni şi fragmente ceramice izolate de tip Bodrogkeresztúr). Eneoliticului final îi aparţin urmele de locuire de scurtă durată cu ceramica specifică culturii Coţofeni. Vestigiile din epoca bronzului mijlociu descoperite în acest sit îi aparţin culturilor Costişa-Ciomortan şi Wietenberg (faza a 2-a după Chidioşan). La acestea se adaugă câteva fragmente ceramice izolate de factură dacică.

Până în epoca bronzului mijlociu aşezarea nu a fost fortificată. Primele fortificaţii (şanţul şi valul în jurul aşezării) au fost construite odată cu aşezarea în acest loc a purtătorii culturii Costişa-Ciomortan. La scurt timp după ce locuirea Costişa-Ciomortan a încetat, aşezarea a fost ocupată de purtătorii culturii Wietenberg care au folosit şi, probabil, au reînnoit fortificaţiile mai vechi[1].

Obiectivele cercetării arheologice în campania din 2011 au fost următoarele:

- cercetarea valului de apărare în partea estică a aşezării;
- continuarea cercetării locuinţei Wietenberg (nr. 32) descoperită în 2010, aflată pe panta interioară a valului de apărare;
- verificarea raportului între nivelul de locuire Costişa-Ciomortan şi valul de apărare a sitului;
- cercetarea urmelor de locuire din perioada eneolitică aparţinând culturilor Cucuteni-Ariuşd şi Coţofeni, aflate la baza valului de apărare;

Cercetările arheologice în campana din 2011 au fost efectuate în perimetrul S.I (c. L-M/1'-5; G-K/1'), pe suprafaţa de 64 mp. La aceste cercetări, alături de membrii colectivului, au participat studenţi-voluntari din străinătate, coordonaţi de Raymond Whitlow (SUA).

Eneolitic

Vestigiile din eneolitic au fost cercetate în c. L-M/4-5, la adâncimea de 2,5 - 2,7 m de la vârful valului. Aici au fost descoperite urmele unui complex arheologic (probabil o locuinţă) care avea umplutura formată din pământ negru, afânat cu resturi de lemn şi lut ars. Forma şi dimensiunea complexului nu au putut fi stabilite, deoarece acesta depăşeşte suprafaţa deschisă.

Pe nivelul superior al complexului au fost descoperite fragmente ceramice, pietre, unelte şi obiecte din piatră, os şi corn. Materialul ceramic descoperit aparţine culturilor Cucuteni-Ariuşd şi Coţofeni. Complexul a fost conservat pe acest nivel şi va fi cercetat în campania din anul 2012.

Epoca bronzului timpuriu

S.I, a fost extinsă în direcţia vestică (c. G-H/1'), pentru a preciza perimetrul aglomerării de pietre care suprapuneau locuinţa nr. 32 aparţinând culturii Wietenberg. În c. H/1', sub nivelul de bolovani de piatră (care aparţin locuinţei) a fost descoperit un schelet uman.

Scheletul aparţinea unui adult depus în poziţie chircită pe spate întors pe dreapta, orientat cu capul spre NV. Capul defunctului a fost aşezat pe partea dreaptă iar corpul pe spate (decubit dorsal), cu braţele îndoite la cot cu palmele aduse sub bărbie. Picioarele erau puternic îndoite şi căzute pe partea dreaptă, unul peste celălalt, astfel încât călcâiele se aflau foarte aproape de bazin.

Conturul gropii în care se afla scheletul nu a putut fi delimitat. Scheletul a fost secţionat parţial de o groapă de stâlp (Groapa nr. 307), în umplutura căreia au fost descoperite fragmente ceramice aparţinând culturii Costişa-Ciomortan. Este posibil că acest schelet aparţinea complexului 14 cercetat anterior.

În zona abdomenului defunctului a fost depus un vas ceramic păstrat aproape integral. Acesta a fost modelat din lut nisipos în amestec cu ceramică pisată şi pietricele mărunte, are corpul bitronconic cu pereţii foarte subţiri, buza uşor evazată având marginea în formă de manşon. Pe gât vasul este prevăzut cu două urechiuşe tubulare de mici dimensiuni. Vasul este bine netezit, arderea oxidantă, culoarea neuniformă cu nuanţe de brun şi neagru.

Particularităţile recipientului ce însoţea scheletul îl plasează în epoca bronzului timpuriu, fiind posibilă atribuirea lui grupului Jigodin, a cărei aşezare eponimă se află la cca. 8 km, SV de situl de la Şoimeni.

Epoca bronzului mijlociu

Valul de apărare

În S.I, c. L-M/4-5, valul de pământ prezintă o structură complexă incluzând mai multe depuneri succesive de pământ de culori şi componenţe diferite, precum şi urme de substructuri formate din gropi de stâlp. Umplutura valului constă din lut galben bătătorit, pietre plate de mici dimensiuni (pietre care fac parte din structura geologică a terenului din apropierea valului) şi lentile de pământ brun (humus antic).

În suprafaţa cercetată s-a constatat faptul că valul de pământ ce fortifica aşezarea a fost ridicat în mai multe etape din perioada de început a epocii bronzului mijlociu (cultura Costişa).

Cultura Wietenberg

Locuinţa (L.32) cercetată numai în partea sa superioară, era orientată pe direcţia NV-SE şi avea dimensiunile de 4,5 x 3 m. Locuinţa a fost construită pe panta interioară a valului de apărare, după ce în prealabil s-a realizat o nivelare a terenului.

În partea superioară a umpluturii locuinţei au fost descoperite aglomerări mari de bolovani de piatră de diferite forme şi dimensiuni. Perimetrul locuinţei a fost conturat de aceste pietre şi puţine fragmente ceramice. Peretele NE al locuinţei a fost cercetat pe nivelul superior

https://biblioteca-digitala.ro

al dărâmăturilor. Acesta era format din resturi de lipitură arsă care păstrează urme şi amprente de pari şi nuiele împletite. În colţul NV al locuinţei, între dărâmăturile peretelui au fost descoperite două vase ceramice: o oală bitronconică şi un castron. Printre aglomerările de lipitură de lut ars au fost surprinse şi resturi de lemn carbonizat.

La nivelul podelei, în partea vestică a locuinţei a fost descoperită o vatră de foc (Vatra nr. 1). Suprafaţa de lut ars a vetrei era bine netezită şi s-a păstrat pe suprafaţa de cca. 40 x 60 cm. Iniţial, vatra avea probabil forma circulară.

În partea de est a vetrei a fost descoperită o greutate de lut ars (Nr. 1), de formă piramidală, perforată transversal în partea superioară. În apropierea vetrei, la vest de greutatea nr. 1, au fost descoperite alte trei greutăţi, două întregi şi una fragmentată (nr. 2, 3 şi 4).

Pe podea, în zona centrală a locuinţei au fost descoperite urme de bârnă de lemn carbonizată, păstrată pe o suprafaţă de cca. 60 x 5 cm. Tot pe podea, sub dărâmăturile pereţilor locuinţei din partea sa estică, au fost descoperite două vase ceramice in situ: o ceaşcă cu toartă supraânălţată şi o cană.

Vestigiile arheologice aparţinând culturii Wietenberg (faza a 2-a după Chidioşan), sunt bine documentate prin cercetarea locuinţei (L.32). Purtătorii acestei culturi au reparat fortificaţiile vechi ale aşezării şi au construit locuinţele pe panta interioară a valului de apărare. Elementele de construcţie a L.32, sunt asemănătoare cu cele ale locuinţelor cercetate în campaniile arheologice anterioare (L.7, L.8, L.9 şi L.10).

Noutatea pe care a adus-o cercetarea acestei locuinţe constă în faptul că lângă vatră au fost descoperite patru greutăţi de formă piramidală, din lut ars. Locuinţa a fost conservată urmând a fi cercetată în campania din anul 2012.

În cazul scheletului uman descoperit la cca. 1 m N de L.32, menţionăm că în campania arheologică din anul 2001, în aceiaşi zonă a fost descoperită o depunere de oase umane (Cpl. 14) formată dintr-un schelet de adult şi două cranii umane depuse într-o groapă, alături de care se afla un vas ceramic, a cărui atribuire culturală a rămas incertă. Este posibil ca scheletul uman descoperit în 2011 să fi fost legat de Cpl.14. Este prima descoperire din situl de la Şoimeni care poate fi atribuită în mod cert epocii bronzului timpuriu.

Note:

1. V. Cavruc, D. Buzea, Noi cercetări privind epoca bronzului în aşezarea Păuleni (Ciomortan). Campaniile din anii 2001-2002. Raport preliminar, Angustia 7, Sfântu Gheorghe, 2002, p. 41-88; V. Cavruc, The Ciomortan Group in the light of New-Researches, Marmatia 8/1, 2005, Baia Mare, p. 81-123; D. Buzea, Gh. Lazarovici, Descoperirile Cucuteni-Ariuşd de la Păuleni Ciuc – Ciomortan „Dâmbul Cetăţii". Campaniile 2003-2005. Raport preliminar, Angustia 9, 2005, Sfântu Gheorghe, p. 25-88.

Abstract:

The site is situated at about 8 km north-east from Miercurea-Ciuc and at about 1 km north-east of Şoimeni village (Csikcsomortán), Păuleni-Ciuc commune, Harghita County, in a place called by the natives Várdomb (fortress hill). Archaeological researches coordinated in the years 1956, 1960 and 1967 by Székely Zoltán, and in 1999-2010 under the coordination of Valerii Kavruk, revealed rich Eneolithic (Cucuteni-Ariuşd and Coţofeni) and Bronze Age (Costişa-Ciomortan and Wietenberg) evidence in this site. During Costişa-Ciomortan occupation the site was first fortified. Afterwards, the site was occupied by Wietenberg people, who renewed the rampart of the settlement.

In 2011 research was continued in the eastern sector of the site, mainly in the area of inner side of the rampart.

Eneolithic. In the northern half of the excavated area, at 2.5 - 2.7 m depth from the top of the rampart, the Eneolithic layer was reached. At this level the soil was blackish, and it contained Cucuteni-Ariuşd and Coţofeni artefacts.

Early Bronze Age. Close to the inner edge of the rampart, in sq. H/1', under the stone boulders belonging to Dwelling no. 32, Wietenberg culture, a human skeleton was uncovered. It belonged to an adult individual buried in a crouched position, on right side, oriented with his head to NW. In front of the skeleton pelvis an Early Bronze Age ceramic pot was found. It should be mentioned that that in 2001 in the same area was uncovered a complex (Cpl. 14) formed by an adult skeleton and two human skulls put together in a shallow pit. Together with them a ceramic vessel, of which cultural apartness was uncertain, was found. It is possible that the human skeleton discovered in 2011 could have been connected in some way to Cpl. 14. It is the first discovery at the Şoimeni site that can be surely dated to the Early Bronze Age.

Middle Bronze Age. The stratigraphic profile L-M/4-5 exposed the rampart's complex structure, which includes several earth layers of different colours and composition, as well as some post holes which are remains of timber substructure. It was confirmed that the rampart was build before the occupation of the settlement by Wietenberg people.

The dwelling no. 32, Wietenberg culture, was built on the inner slope of the rampart, in the eastern side of the settlement. It was researched incompletely, mainly in its upper part. At this level remains of the dwelling cover the area of about 4.5 m x 3 m. The dwelling was overlapped by a cluster of stones. In the NE side of the dwelling were discovered pieces of burned daub with imprints of poles and wattle. In its western part, at the floor level a hearth was uncovered. Close to it four weights made from burned clay were found. The dwelling no. 32, considering the pottery found within its perimeter, was attributed to the 2nd phase of the Wietenberg culture (after Chidioşan). The construction features of the dwelling no. 32, as well as the pottery, resemble with the ones discovered in the previous campaigns (dwellings no. 7, 8, 9 and 10). The dwelling was preserved for a future research.

Industria materiilor dure animale şi podoabe litice aparţinând culturilor Cucuteni-Ariuşd şi Wietenberg

Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs

Cercetările arheologice desfăşurate în campania 2011 în situl preistoric de la Şoimeni, com. Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetăţii", jud. Harghita (în continuare, PCD) către un colectiv condus de dr. Valeriu Cavruc şi dr. Dan Lucian Buzea (Muzeul Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, jud. Covasna) au prilejuit şi recuperarea unui lot de artefacte aparţinând industriei materiilor dure animale (în continuare, IMDA), ca şi a unei piese de podoabă litice speciale, atribuite culturii Cucuteni-Ariuşd şi culturii Wietenberg. Piesele provin din nivelul III al locuirii eneolitice (din afara complexelor) şi din nivelul epocii bronzului (o piesă dintr-o groapă, C 14A; altă piesă din afara complexelor). Aducem mulţumiri dr. Dan Lucian Buzea pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziţie spre studiu lotul de artefacte şi datele aferente. IMDA eneolitică descoperită la PCD în campaniile 1999-2008 şi 2010 a fost analizată în rapoartele din 2009 şi 2011, ca şi în câteva studii recente[1].

Cu prilejul de faţă ne propunem prezentarea rezultatele preliminare ale analizei artefactelor descoperite în anul 2011.

Lotul analizat cuprinde 8 piese, dintre care 6 aparţin culturii Cucuteni-Ariuşd, faza A şi 2 culturii Wietenberg, faza mijlocie (II); 7 dintre ele aparţin industriei materiilor dure animale (IMDA), iar una este o piesă litică – mărgea. Piesele se păstrează în colecţiile Muzeului Naţional al Carpaţilor Răsăriteni, Sfântu Gheorghe,

https://biblioteca-digitala.ro

jud. Covasna. Starea lor de conservare este bună şi foarte bună, permiţând, astfel, efectuarea optimă a observaţiilor impuse de studiul lor complex.

În prima etapă a studiului s-a realizat clasificarea tipologică, urmată de elaborarea repertoriului lotului, în cadrul căruia fiecare piesă este identificată printr-un indicativ, compus din sigla sitului, numărul etapei de locuire şi numărul curent (exemplu: PCD/I 65); indicativul ţine seama de provenienţa stratigrafică; astfel, cultura Cucuteni-Ariuşd a primit cifra I (fără departajarea pe nivelurile I-III, nesemnificativă în condiţiile existenţei unui lot redus numeric); nivelul atribuit culturii Costişa a fost desemnat cu cifra II, iar cel al culturii Wietenberg cu cifra III. Indicativele sunt atribuite în continuarea celor fixate anterior, respectiv PCD/I 65-69; PCD/I 0; PCD/III 3-4[2].

Fiecare artefact a fost tratat după un protocol standard, cu mai multe paliere şi componente, vizând înregistrarea extensivă/exhaustivă a datelor. Acestea sunt etalate/sintetizate statistic/tabelar. Se vizează aspecte precum: materiile prime; starea de conservare (piese întregi, fragmentare/fragmente); tipologia; morfologia; morfometria; urmele de fabricare; urmele de utilizare; formularea ipotezelor relative la rolul funcţional[3].

Categoriile tipologice reprezentate sunt, în conformitate cu lista tipologică Beldiman 2007: I Unelte; II Arme; III Podoabe/Piese de port[4].

Repartiţia cantitativă arată predominarea podoabelor (PCD/I 67-69; PCD/I 0; PCD/III 4) (N = 5), urmate de unelte (PCD/I 65-66) (N = 2) şi de arme (PCD/III 3) (N = 1). Grupele tipologice ale IMDA înregistrează prezenţa a 4 entităţi: I A = Vârfuri (N = 1); I A/I G = Chasse-lames/Vârfuri oblice (N = 1); II B4 = Vârfuri de săgeţi (N = 1); III D2 = Podoabe (mărgele, plăcuţă) (N = 4).

Efectivul dominant este compus din piesele de podoabă realizate pe vertebre de peşte de talie mare (somn?) (N = 3); piesele de os (unelte, arme) sunt în număr de 2, iar cele de corn de cerb (unealtă) şi pe fragment de defensă de mistreţ (piesă de podoabă) sunt documentate cu câte un exemplar[5].

Analiza artefactelor descoperite în campania 2011 a recurs, în mod sistematic, la mijloace optice de observare (microscop optic, măriri x10 – x40); au fost realizate seturi complete de fotografii la diverse scări, inclusiv cu ajutorul microscopului, completându-se baza de imagini a repertoriului artefactelor din sit, constituită anterior.

Cuantificarea tuturor parametrilor pieselor a completat baza de date elaborată anterior[6]. Demersul nostru a permis relevarea unor elemente ale «schemelor operatorii» aplicate în fabricarea acestor obiecte, ca şi ale ambianţei tehnologice în care ele se utilizau; unele dintre ele au fost deja surprinse în urma studiului pieselor descoperite anterior; se pot menţiona în acest sens: debitajul cornului de cerb prin aplicarea rutinieră a percuţiei directe/cioplirii cu ajutorul toporului litic; fasonarea prin recurgerea la abraziunea multidirecţională (axială, oblică, transversală; aplicarea procedeului perforării prin rotaţie alternativă (cazul pieselor de podoabă de tipul mărgelelor); prezenţa banală a instrumentarului de tip I A7 şi I G1 sau pentru debitajul materialelor litice (chasse-lames); trebuie remarcată aici performanţa recuperării părţii active (partea distală) a unui vârf de tip I A7, fracturată şi pierdută în sit în vechime, foarte probabil în timpul utilizării, situaţie rar întâlnită în contextul cercetărilor arheologice de la noi; prelucrarea defenselor de mistreţ pentru realizarea elementelor de podoabă; predilecţia polarizată pentru: a. instrumentarul relativ grosier, de dimensiuni medii, simplu ca mod de fabricare şi utilizare (vârfuri oblice diverse); b. obiecte fasonate sumar, de dimensiuni medii şi mici (podoabe, ca mărgelele); toate aceste piese se obţineau intra-sit, prin procesarea materiilor prime procurate local; prezenţa pieselor elaborate, realizate din roci exotice, fasonate minuţios, de serie mare, standardizate morfo-tipologic (mărgea litică) procurate pe calea schimbului; lipsesc dintre descoperirile din 2011 materiile prime neprocesate sau în stadii incipiente de procesare, sub formă de materii brute, eboşe şi deşeuri (os, corn de cerb).

Toate situaţiile şi observaţiile menţionate mai sus dovedesc derularea în sit a activităţilor domestice rutiniere de prelucrare a materiilor dure animale, dar şi manifestarea curentă a relaţiilor de schimb.

Analiza tipologică a pieselor IMDA descoperite în situl de la Şoimeni, com. Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetăţii" a permis: precizarea unor repere ale repertoriului tipologic al culturii Cucuteni-Ariuşd şi al culturii Wietenberg din spaţiul intracarpatic; se remarcă aici prezenţa pieselor de podoabă – elemente simbolice, respectiv a mărgelelor realizate pe vertebre de peşte, nesemnalate anterior între descoperirile IMDA din sit şi nici în alte situri ale culturii respective (Cucuteni-Ariuşd); recuperarea unui vârf de săgeată de os în stare de conservare foarte bună, care a permis efectuarea unor necesare observaţii legate de derularea „lanţului operator" al fabricării (cultura Wietenberg); identificarea preliminară a unor genuri de activităţi domestice derulate în sit, ilustrate prin prezenţa unor artefacte specifice prelucrării materiilor dure animale; verificarea cu succes a fiabilităţii sistemului tipologic elaborat pentru artefactele MDA preistorice din spaţiul românesc (lista Beldiman 2007)[7]. Nu în ultimul rând, mărgeaua litică aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd, în stare de conservare perfectă, documentează opţiuni legate de utilizarea pieselor de podoabă provenite „din import".

Deşi redus numeric, lotul studiat furnizează repere tipologice, paleotehnologice şi cultural-cronologice importante pentru abordarea complexă şi extensivă a manifestărilor civilizaţiei şi culturii comunităţilor intracarpatice eneolitice (cultura Cucuteni-Ariuşd) şi aparţinând epocii bronzului (cultura Wietenberg), ale căror artefacte au putut fi, cu acest prilej, analizate în mod sistematic [Corneliu Beldiman, Diana-Maria Sztancs].

Abrevieri. BAR – British Archaeological Reports; C – Complexul; CCAR – Cronica cercetărilor arheologice din România; D – Diametrul; G – Groapa; IMDA – industria materiilor dure animale; L – Lungimea; MDA – materii dure animale; PCD – Păuleni-Ciuc-„Dâmbul Cetăţii"; S – Secţiunea.

Anexa 7

Note:

1. Beldiman, Sztancs 2012; Buzea, Lazarovici 2005 – cu bibliografia; Kavruk et alii 2010; Kavruk et alii 2011; Sztancs 2011; Sztancs, Beldiman 2010a; Sztancs, Beldiman 2010b; Sztancs, Beldiman 2011; Sztancs, Beldiman, Buzea 2009; Sztancs, Beldiman, Buzea 2010.
2. Sztancs, Beldiman 2010b, p. 141-142, 152-155.
3. Beldiman 2007; Beldiman, Sztancs 2007 – cu bibliografia.
4. Beldiman 2007, p. 71-76.
5. Beldiman 2007, p. 71-76 – cu bibliografia.
6. Sztancs 2011 – cu bibliografia.
7. Beldiman 2007, p. 211-234.

Bibliografie:

BELDIMAN C. 2007 – Industria materiilor dure animale în preistoria României. Resurse naturale, comunităţi umane şi tehnologie din paleoliticul superior până în neoliticul timpuriu, Asociaţia Română de Arheologie, Studii de Preistorie – Supplementum 2, Bucureşti, 2007.

BELDIMAN C., SZTANCS D.-M. 2007 – Miercurea Sibiului-„Petriş". Industria preistorică a materiilor dure animale, CCA 2007, p. 233-236, 502-504.

BELDIMAN C., SZTANCS D.-M. 2012 – Remarks on some Neo-Aeneolithic adornments made of osseous materials from Transylvania, Romania, în vol. Proceedings ot the First ArheoInvest

https://biblioteca-digitala.ro

Congress. Interdisciplinary Research in Archaeology, Iaşi, 2011, BAR International Series, Oxford, 2012 (sub tipar).

BUZEA D., LAZAROVICI Gh. 2005 – Descoperirile Cucuteni-Ariuşd de la Păuleni Ciuc-Ciomortan-„Dâmbul Cetăţii". Campaniile 2003-2005. Raport preliminar, Angustia, Arheologie-Etnografie 9, 2005, p. 25-88.

KAVRUK V., BUZEA D. L., MATEŞ A., LAZAROVICI GH., DUMITROAIA GH., GARVĂN D., MUNTEANU E. R., 2010 – Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, CCA 2010, p. 182-184.

KAVRUK V., BUZEA D. L., MATEŞ A., LAZAROVICI GH., DUMITROAIA GH., GARVĂN D., MUNTEANU E. R., 2011 – Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, în CCAR 2011, raportul de săpătură a fost publicat online şi pe CD-ROM, nu şi în volum – cf. http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2011/cd/index.htm.

SZTANCS D.-M. 2011 – Industria materiilor dure animale în neo-eneoliticul din Transilvania. Repertoriu, tipologie, studiu paleotehnologic, date privind paleoeconomia. Baze de date, teză de doctorat, Universitatea „Lucian Blaga" Sibiu, 2011.

SZTANCS D.-M., BELDIMAN C. 2010a – Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Industria materiilor dure animale aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd. Consideraţii asupra repertoriului tipologic, CCA 2010, p. 184-186.

SZTANCS D.-M., BELDIMAN C. 2010b – Date asupra industriei materiilor dure animale aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd descoperită în aşezarea de la Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetăţii", jud. Harghita, Angustia, Arheologie-Etnografie-Educaţie muzeală 14, 2010 (2011), p. 141-164.

SZTANCS D.-M., BELDIMAN C. 2011 – Şoimeni-Ciomortan, com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Industria materiilor dure animale aparţinând culturii Cucuteni-Ariuşd şi Wietenberg, în CCAR 2010, Sibiu, 2011, p. 132-134.

SZTANCS D.-M., BELDIMAN C., BUZEA D. L. 2009 – Contribuţii la cunoaşterea plasticii antropomorfe preistorice din materii dure animale în Transilvania: idolul din corn de cerb descoperit în aşezarea eneolitică de la Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, Corviniana. Acta Musei Corvinensis 13, 2009, p. 359-375.

SZTANCS D.-M., BELDIMAN C., BUZEA D. L. 2010, Fiches typologiques de l'industrie osseuse de Roumanie. I. Préhistoire. 1. Idole/pendeloque/amulette anthropomorphe énéolithique en bois de cerf de Păuleni-Ciuc, dép. de Harghita, Acta Terrae Septemcastrensis 9, 2010, p. 121-150.

Abstract:

The report presents the data of preliminary analysis regarding a small collection composed of 8 artefacts made of osseous materials (bone, red deer antler, fragment of boar tusk) and one from stone. These belong to the Cucuteni-Ariuşd (6) and Wietenberg (2) cultures. The artefacts were recovered during the 2011 excavation campaign. The study was done using a unitary methodology (Beldiman 2007) which takes into account all quantifiable data of the artefacts; the data was also statistically analyzed and added to a previous elaborated database. Systematic examinations of pieces using an optical microscope (x10 – x40) were performed; photos taken (general view, detailed view, and microscopic view) were added to the previous image database. Almost all pieces were recovered from the level outside complexes; there is one exception, piece PCD/III 3 that was recovered from a pit, C14A. The study revealed the existence of types that were already included in the typological list Beldiman 2007. These are common types which had been met in other systematically studied Neo-Aeneolithic sites. Some of these types are: points made of Ovis/Capra metapodials (I A7) and red deer antler (chasse-lames or axes-hammers, I A17 a / I G); a bone element of a hunting weapon, very well preserved (bone arrow head); adornments (beads made of perforated fish vertebrae; small plaque made of boar tusk fragment; "imported" bead made of red stone). The presence of some specific artefacts allowed us to identify certain domestic unspecialized activities practiced in the site: fibres/hide and stone processing (chipped stone industry), production of bone, teeth and red antler artefacts. The little assemblage analyzed offers new chrono-cultural, typological and paleotechnological markers for complex and extensive analysis of Cucuteni-Ariuşd and Wietenberg communities from Transylvania region. In this context we may mention the beads made of fish vertebrae that were attested for the first time in the area of Cucuteni-Ariuşd culture.

78. Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila

Punct: Terasa I

Cod sit: 44159.05

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 13/2011

Colectiv: Ionel Cândea – responsabil, Costin Croitoru– responsabil sector (M Brăila)

Pentru campania de săpături arheologice din anul 2011 ne-am propus continuarea cercetării din anul precedent, identificarea unor complexe, precizarea etapelor de ocupare a așezărilor Sântana de Mureş, Dridu şi medievală, a fazelor stratigrafice și întreprinderea unor cercetări interdisciplinare.

De la bun început trebuie menționat faptul că obiectivele propuse au fost îndeplinite parțial. În primul rând, situația se datorează faptului că terenul agricol pe care este plasat situl arheologic fusese deja însămânțat pentru toamnă, așa încât nu am putut efectua decât secțiuni de mici dimensiuni, plasate aleator în spații care să nu afecteze cultura. Astfel, am efectuat trei secțiuni (6 x 2 m fiecare) una paralelă cu calea de acces spre lunca Buzăului și celelalte două perpendicular pe marginea terasei. În acestea din urmă am identificat cea mai mare cantitate de materiale arheologice; în mare majoritate fragmente ceramice. Predominante sunt cele care aparțin repertoriului de forme specifice secolului IV p.Chr. (cultura Sântana de Mureș): funduri inelare, dar și buze ori fragmente din corpul unor recipiente, ornamentate cu linii aplicate prin lustruire, toate lucrate la roată din pastă fină, de culoare cenuşie. Notăm și prezența unor fragmente provenind de la amfore romane, în special a două toarte lucrate din pastă de culoare cărămizie, bine arsă, și a unui fragment provenind de la un recipient sarmatic, primul de acest fel pe care l-am identificat. Numărul mic de vestigii aparținând culturii Dridu (ceramică fragmentară cu decor vălurit provenind de la vase de tip borcan cu fundul drept şi buza răsfrântă în afară) sau ale celor medievale (fragmentele ceramice smălţuite pe o singură parte, foarte fărâmițate, în general atipice) atât de numeroase în vecinătatea căii de acces spre lunca Buzăului, sugerează deja unele aspecte legate de topografia așezărilor din aceste perioade.

Complexele identificate sunt destul de puține, reducându-se mai ales la descoperirea unor gropi rotunde, cu diametrul de aproximativ 1 m, în care a apărut puțin material arheologic, de tipul celui menționat mai sus, dar și o mică verigă (inel?) confecționată simplu dintr-o foaie subțire de aur.

Una dintre concluziile mai importante ale sondajelor efectuate pe marginea terasei este că, cel puțin pe anumite porțiuni, așezarea era prevăzută cu un șanț. Acesta avea la nivelul de călcare o lățime de doi metri, îngustându-se pe măsură ce se adâncea. Atât cât a

https://biblioteca-digitala.ro

putut fi surprins, acesta pare să fi fost amenajat paralel cu muchia terasei, dar alte detalii legate de structura și rostul său vor fi verificate în campaniile de cercetări ulterioare.

Mai notăm și identificarea fortuită, datorată lipsei vegetației, a unui tumul aplatizat, aflat la câteva sute de metri sud-est de terasă.

Bibliografie:

Costin Croitoru, Cercetările arheologice de suprafaţă de la Şuţeşti, judeţul Brăila. Punctul Terasa I, Acta Musei Tutovensis 5, 2010, pp. 166-181.

Ionel Cândea, Costin Croitoru, Șuțești, Comuna Șuțești, jud. Brăila, punctul Terasa I, CCA 2011, p. 140, nr. 69.

Abstract:

The main objectives we proposed for this second campaign of archaeological investigations had to be abandoned because of the field preparations from the early spring agricultural campaign. In this situation only three small sections were made, judiciously placed in order to protect the future culture of winter wheat. In all sections a great number of pottery fragments appear, most of them being specific to the Sântana de Mureş Culture, inclusive roman import fragments. An interesting discovery was made on the edge of the terrace, which seems to have a ditch parallel with it. Few pits were identified too.

In the absence of vegetations an almost levelled tumulus was identified. It should be explored in one of the next campaigns otherwise the systematic plough will make him disappear.

Reflected on this short presentation, it seems necessary to perform a systematic investigation, first of all from protection reasons because the site is on an agrarian field which is ploughed every year, and secondly because, in spite that Sântana de Mureş Culture is well documented in Brăila County, until now no systematic investigations were made in this kind of sites.

79. Tărtăria, com. Sălişte a, jud. Alba

Punct: Gura Luncii

Cod sit: 7080.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 7/2011

Colectiv: Sabin Adrian Luca – responsabil (ULB Sibiu, MN Brukenthal), Zeno Karl Pinter, Cosmin Ioan Suciu (ULB Sibiu), Gabriel Rustoiu, Cristinel Fântâneanu, Gabriel Bălan (MNUAI), Gheorghe Natea, Florian Dumitrescu-Chioar, Vasile Palaghie, Maria-Raluca Teodorescu, Anamaria Tudorie, Florina Maria Niţu (MN Brukenthal)

Ridicarea topografică

Zona supusă cercetării este situată pe teritoriul comunei Sălişte a, sat Tărtăria, punct Gura Luncii. Lucrările topografice au fost realizate cu sistemul GPS Leica 900 şi staţia totală Leica TCR 705, fiind divizate în două faze principale – faza de teren şi faza de birou.

Faza de teren

Într-o primă fază s-a recurs la observaţii GPS prin metoda RTK, determinându-se două puncte noi în zona de interes (1 şi 2), pe baza relaţionării cu staţia permanentă GPS de la Alba Iulia.

În teren s-au executat măsurători de unghiuri şi distanţe cu ajutorul staţiei totale Leica TCR 705. În cadrul reţelei de ridicare au fost determinate 9 puncte fixe din care au fost efectuate măsurători necesare determinării coordonatelor de detaliu prin metoda radierii.

În cadrul ridicării topografice s-au cules 807 puncte de detaliu reprezentând puncte de cotă, puncte de frângere ale unităţilor de cercetare, puncte de detaliu reprezentând detalii topografice artificiale ca drumuri, canale, reţele de electricitate, construcţii şi căi de rulare ce aparţin de domeniul CFR, taluze, etc. Suprafaţa cercetată prin măsurători până la această dată este de aproximativ 12 ha, urmând să preluăm restul de date.

Faza de birou

Prelucrarea datelor GPS s-a realizat utilizând software-ul Leica Geo Office, descărcarea datelor din staţia totală s-a făcut cu ajutorul software-ul de transfer Leica Survey Office, prelucrarea analitică a datelor cu ajutorul programului Topo 4.2, iar raportarea punctelor şi verificarea acurateţii reprezentării datelor topografice s-a realizat cu ajutorul pachetului software Arc GIS Desktop 9.3.

Bibliografie:

K. Horedt, Săpături privitoare la epoca neo şi eneolitică, Apulum 3, 1949, pp. 44-69.

Gh. Lazarovici, M. Lazarovici, Arhitectura Neoliticului şi Epoca Cuprului din România, I, Iaşi, 2006.

Gh. Lazarovici, Z. Maxim Kalmar, Tărtăria, Cluj-Napoca, 1991.

S.A. Luca, New discoveries of the Neolithic and Aeneolithic fine arts at Tărtăria and Lumea Nouă, Alba County, and matters concerning their typology and chronology, în Acta Terrae Septemcastrensis 2, Sibiu, 2003, pp. 18-42.

I. Paul, Enigma tăbliţelor de la Tărtăria – Schiţă preliminară, Ceremonia de acordare a titlului de Doctor Honoris Causa a Universităţii de Vest Timişoara, 23 mai 2007.

C. I. Suciu, Cultura Vinča în Transilvania, în Bibliotheca Brukenthal, XLIV, Sibiu, 2009.

N. Vlassa, Chronology of the Neolithic in Transylvania in the light of the Tărtăria Settlement's Stratigraphy, Dacia NS 7, 1963, pp. 485-494.

N. Vlassa, Unele probleme ale Neoliticului Transilvaniei, ActaMN 6, 1967, pp. 403-424.

N. Vlassa, Neoliticul Transilvaniei – Studii, articole şi note, Cluj Napoca, 1976.

D.G. Zanotti, The position of the Tărtăria Tables within the Southeast European Copper Age, American Journal of Archeology 47, No. 2 (Apr. 1983), pp. 209-213.

***, Repertoriul arheologic al judeţului Alba, în Bibliotheca Musei Apulense, I, Alba Iulia, 1995.

Abstract:

The investigated area is situated on the territory of Sălişte a, Tărtăria village, point Gura Luncii. Topographic researches were made by using GPS Leica 900 system and the total station Leica TCR 7055, and were structured in two main phases: field investigations and office investigations.

Field investigations

First of all, there have been made GPS observations, using RTK method and two new points were found (1 and 2), by connecting them with the permanent GPS station from Alba Iulia.

On the field, angle and distances measurements were made by using Leica TCR 705 total station. Nine new points have been established from where measurements for determining the detail coordination by the radiation method were made.

During the topographic investigations 807 new detail points were established, representing quota points, breaking points of the units of research, detail points representing topographical artificial details like roads, ducts, electricity networks, constructions and

https://biblioteca-digitala.ro

railways belonging to CFR administration, embanking. The total area investigated until this moment measures 12 hectares and the whole amount of data will be assumed.

Office investigations

The processing of GPS data was made by using Leica Gee Office software and the download of the data from the total station was made by using the transfer software Leica Survey Office, the analytical data processing was made by using Topo 4.2 program, and the reporting of points and the control of the accuracy of the topographical data was made by using Arc GIS Dektop 9.3 software package.

80. Târcov, com. Pârscov, jud. Buzău

Punct: Piatra cu lilieci

Cod sit: 48646.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 16/2011

Colectiv: Valeriu Sîrbu – responsabil (M Brăila), Sebastian Matei, Daniel Costache (MJ Buzău), George Trohani (MNIR), Roxana Morteanu, Andrei Duțu

Aşezarea fortificată de la Târcov se află plasată în Subcarpații de Curbură, pe o culme numită „Piatra cu Lilieci", ce are trei dintre laturi abrupte. Această înălţime a fost locuită încă din epoca bronzului (cultura Monteoru) și, sporadic, în sec. IV-III a.Chr., dar cele mai semnificative vestigii aparţin epocii geto-dacice târzii (a doua jum. a sec. I p.Chr). Situl se împarte în două unități distincte: un platou-acropolă și o succesiune de trei terase, dintre care cel puțin două sunt fortificate cu ziduri de piatră.

În această campanie am urmărit două obiective: cercetarea fortificației dintre Terasele 1 și 2, precum și extinderea săpăturilor pe Platou, pentru a verifica stratigrafia şi a obține noi date privind locuirea din această zonă. În acest sens, secțiunea S4, lungă de 45 m, a fost prelungită cu 20 m spre Terasa 1, iar secțiunea S7, de pe Platou, a fost prelungită cu 6 m spre vest, având astfel o lungime totală de 16 m. De asemenea, s-au continuat cercetările în secțiunea S2 (trasată în 2010, în zona carourilor A1-A3) și a fost începută o nouă secțiune, S8, pe Terasa 1, lungă de 6 m, paralelă cu S4.

Cercetările din epoca dacică

Săpăturile arheologice s-au concentrat în secțiunea S4, care a fost lungită cu 20 m spre nord, pentru a face legătura cu Terasa 1. Astfel, S4 are în prezent 65 m lungime și leagă toate cele 3 terase.

În cursul cercetării zonei de pe Terasa 2 a secțiunii S4 au fost descoperite două complexe adâncite, precum și o aglomerare de bolovani, dintre care doar complexul 30 a fost cercetat integral, el reprezentând o groapă tronconică cu diametrul gurii de 1,50 m și cu o adâncime de aproximativ 0,60 m.

Trebuie remarcat faptul că panta dintre T1 și T2 este naturală, nefiind rezultatul unei posibile prăbușiri a fortificației. De asemenea, cercetările efectuate în buza Terasei 1, acolo unde ar fi trebuit să fie zidul descoperit în 1988, sunt neconcludente în acest stadiu. Mai mult decât atât, pe Terasa 1 a fost identificată o structură de piatră – complexul 28 – care pleacă din marginea terasei spre interior. Pentru a fi dezvelită integral a fost deschisă, spre vest, secțiunea S8, cu dimensiunile de 6 x 2 m. Această structură este alcătuită dintr-o masă de bolovani de calcar, unii cu aspect de dală, printre ei descoperindu-se fragmente ceramice, bucăți de lipitură arsă, precum și un călcâi de lance din fier. În acest stadiu al cercetării nu ne putem pronunța cu privire la funcționalitatea acestei aglomerări de bolovani. Date noi vom putea obține în cursul campaniei viitoare.

În secțiunea S2 a fost dezvelită o structură compactă de piatră, notată complex 29, de formă rectangulară, cu dimensiunile de 3,30 x 2,90 m, care se întinde și în secțiunea S4. Printre pietre au fost descoperite fragmente ceramice și lipitură arsă. La prima vedere apreciem că această structură pare a reprezenta o fundație sau o bază de piatră, probabil pentru o construcție din lemn. Cercetarea acestui complex va fi încheiată în cursul campaniei din 2012, când vom putea obține noi informații.

Pe Platou, în secțiunea S7, nu au fost identificate complexe dacice, însă au fost descoperite numeroase fragmente ceramice din această epocă. Stratigrafia secțiunii S7 este una relativ simplă, cu un strat de cultură brun-negricios, gros de 30-35 cm, suprapus de humusul actual. Deși pe baza materialului ceramic am putut constata existența a două nivele de locuire, textura și culoarea pământului nu ne-a putut evidenția acest lucru. Ceramica dacică, amestecată cu cea de epoca bronzului, apare doar în partea superioară. Mai menționăm faptul că ceramica dacică e mai numeroasă în carourile 7 și 8, spre panta de vest.

Și în această campanie materialul ceramic descoperit a fost unul relativ redus cantitativ, nefiind descoperit nici un vas întreg sau parțial întregibil. Sunt prezente, fragmentar, forme de vase specifice sec. I p.Chr., cum ar fi: borcane fără butoni şi cești-opaiț, modelate cu mâna, precum și pithoi, căni și fructiere lucrate exclusiv la roată. Mai notăm descoperirea, tot fragmentară, a unor fusaiole, cute, fibule din fier (ace) și a unei mărgele de sticlă.

Cercetările din epoca bronzului

Platou. În campania din acest an a fost continuată cercetarea secţiunii S7, deschisă în campania din anul 2010. În acest sens, secţiunea a fost prelungită către vest cu 6 m, aceasta secţionând, practic, întreaga culme muntoasă. De asemenea, în vederea epuizării complexului 26, identificat și cercetat parțial în 2010, a fost deschisă către sud o casetă, notată Caseta 1, având dimensiunile de 2 x 1,30 m.

Stratul de cultură are o grosime medie de cca. 0,30 – 0,35 m, fiind suprapus de un strat de humus de pădure cu grosimea de 0,10-0,15 m. Stratul de cultură are o culoare brun-negricioasă, relativ afânat, pigmentat cu pietricele albicioase (calcar), fragmente ceramice, resturi osteologice, lipitură arsă şi bucăţi de cărbune. Fragmentele ceramice recoltate din acest strat aparţin atât epocii dacice, cât și epocii bronzului, respectiv culturii Monteoru, stilurile ceramice Ic3 şi Ic2. Menționăm faptul că materialele dacice au apărut doar în partea superioară a acestui strat. În partea inferioară materialul ceramic este exclusiv monteorean. Dintre acestea remarcăm câteva fragmente provenind de la ceşti cu două toarte supraînălţate, un fragment provenind de la o pixidă şi mai multe fragmente provenind de la vase de tip Spendegaffasse.

Complexe arheologice

Complexul 25. În campania din acest an a fost reluată cercetarea acestui complex, identificat anul trecut, de la adâncimea de – 0,67/0,69 m. Este o groapă tronconică, cu baza rotunjită şi o adâncime de cca. 1,00 m. La partea superioară a fost afectată de o intervenţie modernă, cel mai probabil un adăpost pentru vânători (la baza acestei intervenţii moderne a fost identificat un cuţit, o monedă de 50 de bani emisă în anul 2006 şi un cartuş). Umplutura gropii este reprezentată de pământ de culoare negră-cenuşie, pigmentat cu pietricele albicioase (bucăţi de calcar), fragmente ceramice, lipitură arsă şi bucăţele de cărbune. Fragmentele ceramice descoperite aparţin culturii Monteoru, stilurile ceramice Ic3 şi Ic2.

Complexul 26. Descoperit în 2010, a fost săpat parțial. Cercetarea acestuia a fost reluată de la cota de – 0,64/0,67 m, fiind epuizat la – 1,90 m. Complexul reprezintă o groapă cu gura evazată, cu o adâncime de aprox. 1,50/1,55 m. Diametrul la partea superioară

https://biblioteca-digitala.ro

este de aprox. 1,40 m, iar la bază de cca. 0,70/0,75 m. Umplutura acesteia este reprezentată de pământ de culoare negricioasă, relativ afânat, pigmentat cu bucăţele de lipitură arsă, cărbune, numeroase fragmente ceramice şi câteva resturi osteologice. Fragmentele ceramice identificate aparţin epocii bronzului, respectiv culturii Monteoru, stilurile ceramice Ic3 şi Ic2. În cea mai mare parte, acestea au un indice de fragmentare foarte mare. Remarcăm, totuşi, prezenţa la baza gropii a două fragmente ceramice provenind de la un Spendegeffasse, lucrat din pastă semifină, relativ bine omogenizată, culoare cărămizie-roşietică, fără decor. De asemenea, pe fundul gropii au putut fi observate câteva pietre de dimensiuni medii (15 x 21 cm).

Complexul 26a. Datorită culorii, a structurii și solului acest complex nu a putut fi identificat clar în grund, el fiind observat, ulterior, în profilul de sud al secţiunii. Acest complex are formă dreptunghiulară în profil, cu o lungime de 2 m şi o adâncime de săpare de 0,20 m. Umplutura lui este de culoare cenuşie-gălbuie, relativ compactă, în care apar puţine fragmente ceramice ale culturii Monteoru, stilurile ceramice Ic3 şi Ic2.

Complexul 27. Acest complex a fost identificat în campania din acest an, în carourile 6-7 ale secţiunii S7, la adâncimea de -0,63 m. Încă nu ne putem pronunţa cu privire la caracterul acestuia, cercetarea lui reprezentând o prioritate pentru următoarea campanie arheologică. În actualul stadiu al cercetării se defineşte sub forma unei zone de pământ de culoare brună-cenuşie, cu o lungime de aprox. 3,50 m şi o lăţime medie de cca. 0,70 m. Materialul de interes arheologic recoltat se compune din fragmente ceramice care aparţin epocii bronzului, cultura Monteoru, stilurile ceramice Ic3 şi Ic2. Remarcăm, însă, şi prezenţa unui fragment de lipitură arsă cu dimensiunile de 12 x 15 cm, ce prezintă amprente de nuiele, cu un diametru de 2 – 3 cm.

Terasa 1. În campania arheologică din acest an, la fel ca şi în campaniile anterioare, nu au fost identificate complexe arheologice aparţinând epocii bronzului. În schimb, au fost descoperite câteva fragmente ceramice în poziţie secundară.

Bibliografie:

G. Trohani, R. Andreescu, Cercetările arheologice din punctul „Piatra cu Lilieci" din satul Târcov, comuna Pârscov, judeţul Buzău, Cercetări Arheologice 9, 1992, p. 46-51, pl. 1-18; CCA 2008, p. 308-309; CCA 2009, Valachica, 21-22, 2008-2009, p. 216 – 217; CCA 2010, p. 187- 189, CCA 2011, p. 142-144.

Résumé:

Dans la cité de Târcov-Piatra cu Lilieci, située sur un sommet à trois pentes abruptes, on a découvert des vestiges datant de l'Age du Bronze (culture Monteoru), sporadiquement des IVe-IIIe siècles av. J.-C., mais les plus significatifs appartiennent à l'époque géto-dace (seconde moitié du Ier siècle ap. J.-C.). Le site a deux unités distinctes: un plateau-acropole et une succession de trois terrasses, dont deux au moins sont fortifiées avec des murs en pierre.

Cette campagne a eu deux objectifs: la fouille de la citadelle fortifiée située entre les Terrasses 1 et 2, ainsi que l'extension des excavations sur le Plateau, afin de vérifier la stratigraphie et recueillir de nouvelles données sur l'habitation dans la zone.

Les fouilles de l'époque dace

Les fouilles archéologiques se sont concentrées dans la section S4 (L=65 m), qui relie les trois terrasses, où l'on a découvert deux complexes approfondis, ainsi qu'une agglomération de rochers.

Sur la Terrasse 1, on a identifié le complexe 28, une structure formée d'une masse de rochers de calcaire, les uns ressemblant à une dalle, des fragments céramiques parmi ceux-ci, des morceaux d'enduit brûlé et un fragment de lance en fer.

Dans la Section S2, on a dévoilé le complexe 29, une structure compacte de pierres, de forme rectangulaire (D=3,30 x 2,90 m), avec des fragments céramiques et d'enduit brûlé parmi les pierres.

Sur le Plateau, dans la section S7, on n'a pas trouvé de complexes daces, mais seulement de nombreux fragments céramiques. Bien que, selon le matériel céramique, nous ayons constaté l'existence de deux niveaux d'habitation, la texture et la couleur du sol ne l'a pas mis en évidence. La céramique dace, en mélange avec celle de l'Age du Bronze, apparaît seulement dans la partie haute.

Il existe des fragments de vases spécifiques au Ier siècle ap. J.-C.: bocaux et tasses-lampes, modelés à la main, ainsi que des pithoi, brocs et coupes sur pied, tournés. On y ajoute des fragments de fusaïoles, grès, épingle de fibules en fer et une petite perle en verre.

Les fouilles de l'Age du Bronze

Plateau. Lors de cette campagne, nous avons étendu la section S7, qui sectionne maintenant tout le sommet de la montagne. On y a identifié 4 complexes, dont trois étaient des fosses (C25, C26, C26a), et l'autre (C27) avait l'aspect d'une zone de terre brun-cendré, 3,50 m de long et environ 0,70m de large.

Les fragments céramiques recueillis appartiennent autant à l'époque dace qu'à celle du Bronze, respectivement la culture Monteoru, les styles céramiques Ic3 et Ic2. Il faut mentionner que les matériels daces se trouvaient seulement dans la partie haute de cette couche, tandis qu'en bas, le matériel céramique était exclusivement du type Monteoru. Parmi ceux-ci, remarquons quelques fragments provenant de tasses à deux anses surélevées, un autre provenant d'une pyxide et plusieurs morceaux de vases du type Spendegaffasse.

Terrasse 1. Dans la campagne archéologique de cette année, tout comme dans celles précédentes, on n'a pas identifié de complexes archéologiques datant de l'Age du Bronze, mais seulement quelques fragments céramiques.

81. Târgşoru Vechi, com. Târgşoru Vechi, jud. Prahova

Punct: La mănăstire

Cod sit: 130297.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 98/2011

Colectiv: Alexandru Niculescu – responsabil, Andrei Măgureanu – responsabil sector, Dorin Sârbu (IAB), Bogdan Ciupercă - responsabil sector, Alin Anton (MJIA Prahova)

Rezervaţia arheologică de la Târgşoru Vechi este situată la 9 km NV de municipiul Ploieşti, în apropierea satului Târgşoru Vechi, la dreapta drumului judeţean Ploieşti–Strejnic–Târgşoru Vechi, întinzându-se pe ambele maluri ale pârâului Leaota, astăzi colmatat.

Pe o suprafaţă de aproximativ 17 ha au fost identificate mai multe obiective arheologice cuprinzând nivele de locuire din neolitic, epoca bronzului, Hallstatt, castru roman cu terme, aşezări din sec. II – III, V – VII şi VIII – X p.Chr., necropolă din secolele III-IV p. Chr., de tip Cerneahov, curte domnească şi târg medieval. Cercetările arheologice de la Târgşoru Vechi au debutat în anul 1956, sub conducerea arheologului Gheorghe Diaconu, continuând până în prezent.

Campania de cercetări arheologice pe şantierul Târgşoru Vechi a fost demarată la data de 15 august 2011. Cercetările din

https://biblioteca-digitala.ro

această campanie s-au desfaşurat în sectoarele B și D ale rezervaţiei, pe o suprafaţă totală de 500 mp.

Obiectivele campaniei din 2011 de la Târgşoru Vechi au fost cercetarea celor trei aşezări suprapuse, aparţinând mileniului I, identificate şi cercetate parţial în sectorul D (sec. II-III, sec. V-VII, sec. VIII-X) şi a târgului medieval (sec. XVII-XVIII). De asemenea, s-a avut în vedere completarea observațiilor arheologice referitoare la clădirea adosată la zidul primei incinte a Curții Domnești, construcție a cărei cercetare, începută de N. Constantinescu în anii '60, nu fusese finalizată.

În sectorul B, cercetările s-au limitat în această campanie la dezvelirea în suprafață a vechii săpături, păstrându-se martori dispuși perpendicular pe axul clădirii, pentru a se încerca o legătură stratigrafică situațiile arheologice cercetate anterior în perimetrul Curții Domnești.

Preliminar, s-a putut întregii imaginea clădirii prin completarea planului, fiind identificate un număr total de 7 compartimentări[1], dintre care 4 camere și 3 holuri. În toate aceste compartimentări a fost întâlnit un paviment din cărămidă, databil în secolul al XIX-lea. În campania din anul 2012, ne propunem să continuăm cercetarea în această zonă, dincolo de nivelul de secol XIX, care reprezintă doar ultima fază de locuire a construcției aflată la sud de turnul de intrare.

Pentru efectuarea unei cercetări arheologice cât mai complete, în sectorul D a fost practicată o săpătură în suprafaţă, care este mai adecvată cercetării unei aşezări deschise, cu complexe adâncite în pământ, caracteristice atât târgului medieval Târgşor, cât şi aşezărilor aparţinând mileniului I p.Chr. (sec. II-III, sec. V-VII, sec. VIII-X).

Au fost continuate cercetările în suprafeţele deschise în campaniile anterioare în sectorul D al rezervaţiei arheologice Târgşoru Vechi (Cas. I, Cas II, Cas III, Cas IV, Cas V, Cas VI, CasVII, Cas VIII, Cas IX) fiecare având dimensiunile de 6 x 5 m.

În cursul acestei campanii au fost cercetate un număr de 42 complexe, unele identificate în campaniile anterioare, fiind vorba de complexe de locuire şi diferite amenajări aparţinând mai ales perioadei medievale. Este vorba în special de gropi, rotunde în plan, interpretabile fie drept gropi pentru scoaterea lutului galben, care nu conțineau decât sporadic mici fragmente ceramice atipice, fie drept gropi menajere, acestea conținând un material ceramic destul de bogat cantitativ, dar și resturi faunistice.

Din strat au fost recoltate fragmente ceramice atribuibile, fie preistoriei (epoca Bronzului şi Hallstatt), fie epocii migraţiilor (sec. II – III şi VIII – X p. Chr.), materiale care anunţă complexe afectate de intervenţiile medievale.

Urmează ca în campania din anul 2012 să se finalizeze cercetarea în aceste suprafețe.

Note:

1. În 1969 erau cunoscute 5 compartimentări cf. N. Constantinescu 1969, p. 96

Bibliografie:

N. Constantinescu, Note arheologice şi istorice asupra curţii feudale de la Târgşor, SCIV 20, 1, 1969, p. 83 – 100.

Abstract:

The archaeological reservation from Târgşoru Vechi is situated 9 km NW from Ploieşti, in the proximity of the village with the same name. Placed on the right side of the road from Ploieşti-Strejnic to Târgşoru Vechi, the archaeological site is crossed by the Leaota River, nowadays clogged up.

The main purpose of this year was the investigation of the settlements dated in the 1st Christian millennium and of the mediaeval one. In this respect, in B sector, we reopen the researcher of the building placed near the entrance-tower of the first enclosure, investigation that allowed us to complete the information from the '60, when N.Constantinescu stops his excavations.

In D sector, we continue the excavation in 9 surfaces opened in former years. In the excavated area were identified several archaeological structures, most of them being different kind of pits that can be dated in the Late Middle Ages.

82. Târgu Mureş, jud. Mureş

Punct: Cetate

Cod sit: 114328.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 101/2011

Colectiv: Adrian Andrei Rusu (IAIA Cluj), Soós Zoltán (MJ Mureş)

C35/2011

Secţiunea C35 a fost trasată în partea nordică a bisericii, în partea nord-estică a navei capelei. Avea dimensiunile de 6 x 3 m pe axa (E–V) navei bisericii. Din umplutura recentă (la 0,50 m se afla un tub de canalizare), au fost colectate numeroase fragmente osteologice umane în poziţie secundară. La 0,70 m adâncime se afla o podea de cărămidă, pe alocuri lutuită cu lut galben-verzui. În colţul nord-estic a capelei o groapă recentă se adâncea aproape până la baza fundaţiei, la 1,70 m, astfel straturile arheologice sau relaţia şi îmbinarea podelei cu zidul capelei în acest colţ nu au putut fi determinate. Podeaua a mai fost intersectată de săpături (arheologice) recente: un şanţ arheologic identificat în partea centrală a secţiunii, având lăţimea de 1,25 m s-a adâncit până la 2,35 m, în lutul steril, umplutura constând din pământ homogen cu multe fragmente de cărămidă. O altă groapă, aflată în partea vestică a secţiunii se adâncea până la 0,80 m, intersectând podeaua de cărămidă. Umplutura acestei gropi conţinea numeroase fragmente ceramice de dimensiuni mari şi mijlocii şi urme de mortar. Sub această intervenţie recentă se afla o altă groapă, care se adâncea până în solul negru, compact, din epoca bronzului, aflat la 1,90 m, cu 0,10 m sub nivelul fundaţiei zidului nordic al capelei. Umplutura prezenta numeroase fragmente de oase umane în poziţie secundară, pământul conţinând şi puţine fragmente mici de cărămidă. În groapă au fost descoperite în total trei schelete umane în poziţie anatomică. Cel superior se afla la adâncimea de 1,50 m (M56, bărbat), aşezat în poziţie anatomică, având orientarea E–V. Alte două morminte se aflau pe fundul gropii (-1,90 m), în poziţie anatomică, dar orientări diferite: M57 avea craniul spre V, M58 spre E.

În profilul şanţului arheologic mai vechi, dar şi în cel al mormântului M56, sub podeaua de cărămidă se observau în număr mare oase umane dar şi cranii, unele în poziţie secundară, altele in situ, indicând înmormântări anterioare utilizării podelei, adâncindu-se până la 1,70 m, cu o concentrare îndeosebi în partea vestică a secţiunii.

Zidul nordic al capelei s-a conturat de a lungul profilului vestic al secţiunii printr-o umplutură omogenă de nisip, pământ, cărămizi, printre care şi oase umane şi fragmente de sticlă. În partea estică umplutura fostului zid prezenta o stratificare, nivelul superior – care începea la -0,15 m – fiind un strat subţire de pământ negru, dedesubtul căruia se afla un alt strat mai gros, cu fragmente de cărămizi, pietricele şi dărâmătură,de culoare alburie şi grosimea de

https://biblioteca-digitala.ro

0,18 m. Fundul şanţului prin care s-a exploatat piatra şi cărămida zidului capelei era stratul negru, specific în acest sit epocii bronzului. Negativul de zid se adâncea în general până la 1,70–1,80 m, dar în partea vestică din secţiune în acest negativ se adâncea o groapă modernă, de formă amorfă, ulterioară exploatării negativului de zid, dar observat doar la nivelul tălpii zidului, care avea fundul la 2,10 m, în stratul preistoric. Părţi din structura zidului s-a păstrat doar în colţul nord-estic al secţiunii, alte cărămizi întregi fiind recuperate din groapa modernă cu fundul la 2,10 m. Lăţimea surprinsă din zid era de 0,80 m, o mică parte aflându-se sub profilul nordic.

C35a/2011

Secţiunea C35a se află la sud de C35, în colţul sud-estic al capelei. Dimensiunile erau de 6 (E–V) x 4 (N–S) m. Prin aceasta s-a dorit identificarea detaliilor arhitecturale pe baza fundaţiilor din partea de sud şi est a capelei, precum şi dezvelirea morminteloor din acest sector. Din umplutura superioară s-a observat o cantitate mare de material osteologic uman aflat în poziţie secundară, din care au fost recuperate selectiv câteva părţi de schelet considerate de importanţă în ceea ce priveşte analiza antropologică fizică. Din acest strat superior, descoperită tot în poziţie secundară provine o monedă. La adâncimea de 0,90 m de la nivelul actual de călcare, într-o fâşie lată de 1,30 m, perpendiculară pe peretele sudic s-a putut observa umplutura recentă a unei secţiuni arheologice, constând din pământ cenuşiu închis, cu mult mortar şi fragmente de cărămizi, şi care conţinea multe oase umane în poziţie secundară, printre care şi fragmente mai mici sau mai mari de cranii, numerotate M99–M103. Tot la această adâncime s-a păstrat pe o porţiune mai mică din colţul sud-vestic a secţiunii o podea de culoare gălbuie, lutuită, tăiată de secţiunea arheologică.

De la acest nivel (-0,90 m) secţiunea a fost împărţită în mai multe sectoare, pe de o parte pentru protejarea zidurilor bisericii prin cruţarea pământului bătătorit de lângă acestea, pe de altă parte pentru dezvelirea eficientă a mormintelor. Astfel în jumătatea estică a secţiunii, s-a trecut la o divizare N–S, partea de sud fiind dezvelită prioritar pentru ocrotirea zidurilor, dar şi pentru că aici exista posibilitatea de a identifica morminte nederanjate. La adâncimea de 1,20 m au apărut primele patru (M105–107 şi M107a) morminte orientate E–V. M106 (bărbat) avea mâinile aşezate pe bazin. Groapa comună a mormântului dublu M107 (bărbat) şi M107a (femeie) avea conturul pronunţat, adâncindu-se în podeaua preistorică. La vest de acest grup de morminte, la un nivel uşor superior (-1,10 m) au apărut alte două morminte, dintre care M111 (bărbat) cu mâna stângă pe bazin şi ceea dreaptă pe picior, capul fiind aplecat pe dreapta. M112 era un mormânt de copil, cu mâinile lângă bazin, partea dreaptă fiind deranjat de un mormânt posterior, din care se păstrează în poziţie secundară braţul drept, cu o monedă verzuie lipită de os. Tot la acest nivel a apărut şi M113, care suprapunea parţial mormântul M105. Sub nivelul acestor morminte au apărut alte înhumări: M114, un craniu în poziţie secundară şi M115, un mormânt de adult. Sub M115, la adâncimea de 1,25 m a apărut M116 şi M118. Pornind de la această adâncime au fost observate noi schelete: M119 se afla între M115 şi M116, iar M120 la nord de acestea, în apropiere de M105, la nord de acesta, pe când M121 se poziţiona între M115 şi M119, din acest mormânt provine şi o monedă găsită sub tibia scheletului. La adâncimea de 1,55 m au apărut noi înmormântări, M123 şi M124, ambele grav afectate de gropile unor morminte mai recente. La adâncimea de 1,60 m a apărut M125, iar la nord de acesta M128. Un alt nivel a fost constituit de mormintele aflate la 1,83 m, dintre care M129 (bărbat) cu mâinile aşezate lângă corp, M130 (bărbat) cu mâinile aşezate lângă corp şi piciorul îndoit din genunchi, având ca inventar o monedă, M131 (bărbat), cu mâinile încrucişate pe abdomen, M132 (femeie), cu mâna dreaptă lângă corp şi cea stângă pe bazin, alături de un mormânt de copil M132b, cu mâna dreaptă lângă corp, cea stângă fiind deranjat de o altă groapă şi M132a, cu mâna stângă pe bazin şi cea dreaptă deranjat de o altă groapă. Aceluiaşi nivel aparţinea mormântul M135 (bărbat), cu mâinile aşezate pe abdomen. M136, un mormânt de copil, se afla la sud de acesta din urmă. La nivelul inferior a apărut M142, deranjat de secţiunea arheologică din secolul XX, şi M143 (bărbat), cu mâna dreaptă aşezată pe bazin. M149 era un craniu (femeie, 15–17 ani), aflat în poziţie secundară, pe care s-au păstrat urmele de culoare verde a diademei de bronz.

Mormintele din jumătatea estică, partea nordică, au apărut la 1,18–1,30 m. M162–164 au fost toate trei intersectate de secţiunea anterioară, păstrându-se doar membrele inferioare. La adâncimea de 1,30 m au fost dezvelite mormintele M165–167, de asemenea deranjate de cercetările anterioare. Sub acestea, la 1,40 m se aflau mormintele M168, M169, M171–173, toate deranjate fie de morminte posterioare, fie de secţiune arheologică. În aceste cazuri nu s-a putut constata pe teren sexul defuncţilor sau poziţia mâinilor faţă de corp. Observat încă la dezvelirea M168, la 1,48 m a apărut M170, cu mâinile aşezate pe bazin. La 1,50 m se afla M174, pe când M175 era deranjat, din schelet s-a păstrat doar tibia.

Sub podeaua de lut, în colţul sud-vestic al secţiunii, la adâncimea de 1,05 m s-a găsit un craniu (M108) şi un schelet de copil de 4–5 ani cu mâinile pe abdomen (M104), parţial deranjat de săpăturile recente. Din apropierea mormântului provine o monedă ruptă din vechime. Lângă aceasta a mai apărut un craniu în poziţie secundară (M109) şi un schelet M110 (femeie), care cu braţul stâng îmbrăţişa un schelet de copil. De lângă groapa acestui mormânt provine un inel de bronz. Nivelului de la adâncimea de 1,20 m în această zonă aparţine M122 (femeie), cu mâinile aşezate pe abdomen, M117 având în inventar un nasture, şi M126 în care scheletul avea mâinile aşezate lângă corp. La adâncimea de 1,50 m a apărut M137, la nord de acesta M138, la est de M137 M139, (femeie) cu mâinile pe abdomen, pe când M140, cu mâinile defunctului pe bazin se afla la est de M138. M141, cu mâinile de asemenea pe bazin era la nord de grupul anterior. La nivelul următor, la 1,60 m, din M144 s-au păstrat doar oasele membrelor inferioare, M145 (bărbat) şi M146, cu mâinile lângă corp fiind de asemenea deranjate în mare măsură. La adâncimea de 1,55 m au apărut mormintele M150–155. La 1,84 m adâncime se afla M160

Săpăturile din colţul nord-vestic al secţiunii au fost începute mai târziu pentru a facilita accesul în secţiune. La adâncimea de 1,20 m a apărut un schelet de nou născut - M127. Noi morminte au apărut la adâncimea de 1,38 m: M133 şi la nord de acesta M134 (bărbat), cu mâinile pe bazin, având un inel pe deget şi o aplică de bronz în umplutura gropii. M147 şi M148 au apărut la 1,42 m. La adâncimea de 1,55 m au apărut mormintele M156–M159, toate deranjate, din primele două păstrându-se doar membrele inferioare, din celelalte doar craniile.

Secţiunea a fost bogată şi în descoperiri preistorice. Din umplutura gropilor de morminte, de la adâncimea de 1,20 m provine o roată de car. În colţul sud-estic a secţiunii care totodată era şi colţul sud-estic al capelei pe o suprafaţă de 1,60 x 1,60 m s-a păstrat o porţiune din nivelul preistoric nederanjat de înmormântările din capelă, pe acest loc fiind amplasat în timpul funcţionării capelei. În partea sudică a secţiunii arheologice din secolul XX, sub fundaţia zidului capelei (-1,50 m de la nivelul actual) s-a observat o lutuire relativ groasă, ars intens (V1), care se continua pe o porţiune mică şi în profilul estic. După dezvelirea mormintelor s-a trecut la cercetarea în suprafaţă a întregii lutuiri din acest colţ sud-estic a capelei. Din umplutura vetrei care se adâncea până la 1,82 cm, s-a recuperat o cantitate redusă de material arheologic, printre care fragmente ceramice atipice şi un obiect de bronz grav deteriorat şi prost păstrat, fără posibilitatea de a definii funcţia acestuia. La adâncimea de 1,50

https://biblioteca-digitala.ro

m au fost observate două gropi de pari adâncite cu 0,35–0,40 m de la nivelul lutuirii (G3 şi G4) alături de alte gropi de dimensiuni reduse (G1 şi G2). Material arheologic constând din fragmente ceramice a fost prelevat doar din G1. Din această podea au fost recuperate fragmente ceramice şi material osteologic animalier ars.

De la adâncimea de 2,40 m, din stratul arheologic aferent epocii bronzului s-a prelevat un altar de lut specific perioadei. De la acest nivel doar colţul sud-estic a fost săpat până la nivelul lutului, din acest strat care se adâncea până la 2,53 cm au fost recuperate fragmente ceramice neolitice.

C36/2011

Secţiunea C36 a fost trasată în prelungirea secţiunii C35 spre vest, la 1m distanţă de acesta, pentru documentarea zidului capelei, a porţiunilor păstrate din podeaua lutuită şi dezvelirea mormintelor. Lungimea secţiunii (E–V) era de 6 m, lăţimea de 3 m. La o adâncime superficială de 15 cm se afla zidul nordic al capelei, reclădit din beton până la o adâncime de 90 cm, colţul nord-vestic al acesteia fiind de asemenea surprins aproximativ la mijlocul secţiunii. Sub rezidirea de beton – din care în secţiune s-a surprins o lăţime de 50 cm), la o adâncime de 90 cm se afla şi zidul medieval din piatră. Podeaua de lut a apărut doar pe un segment foarte redus în colţul sud-estic, de aici însă lipseau cărămizile de podea, nivelul fiind aranjat doar prin lutuire groasă de 10–15 cm, de culoare verzui-galbenă. Această podea a fost într-o foarte mare măsură deranjată de morminte ale căror gropi sepulcrale întretăiau atât podeaua, cât şi mormintele mai vechi, umplutura conţinând deosebit de multe oase umane în poziţie secundară. Înmormântări în capelă au fost şi înainte de lutuirea podelei, fapt dovedit de apariţia oaselor umane atât în poziţie anatomică, cât şi secundară sub acesta.

Primele morminte au fost sesizate la adâncimea de 110 cm, sub o umplutură cu multe fragmente de cărămidă şi dărâmătură. Acestea se aflau atât în exteriorul capelei, cât şi în interior. Între oase şi zidul vestic al capelei s-a observat pe o lăţime de 30 cm o fâşie de pământ negru cruţat (nederanjat de gropi mortuare). În afara capelei, mormintele M59 (bărbat, mâini pe pelvis) şi M60 (femeie, mâini pe pelvis, unde se afla şi o monedă) se aflau în apropierea zidului, s-au păstrat doar părţile superioare ale scheletelor, bazinul şi membrele inferioare fiind deranjate de o groapă posterioară. Umplutura gropilor de mormânt era pământ negru, afânat. Imediat sub mormântul celor doi adulţi, într-o poziţionare oarecum simetrică se afla scheletul foarte degradat al unui copil (M74). Deşi avea groapă proprie cu colţurile rotunjite (rotunjire superficială în partea estică şi mai proeminentă în ceea vestică), marginea gropii de la nivelul inferior în partea estică era identică cu ceea a adulţilor, astfel s-a considerat, că mormântul era în relaţie directă cu M59 şi M60. M75 (adult, 17–19 ani) se afla la nord de cel precedent, la adâncimea de 1,15 m, fiind deranjat la membrele inferioare de o groapă modernă. La sud de M74 se afla groapa mormântului M76, care se adâncea până la 1,40 m, din umplutură fiind recuperate multe oase umane aflate în poziţie secundară.

În interiorul capelei la acest nivel (1,10–1,20 m) au fost identificate 13 schelete, toate având orientarea E–V, fiind înmormântate aparent într-o groapă comună, M61–73, aparent toţi bărbaţi, cu craniul în apropierea zidului vestic, scheletele nefiind aşezate unul lângă celălalt, ci mai degrabă uşor suprapuse (parcă nu ar fi fost aşezate ci „aruncate" în groapa de mormânt). În privinţa poziţiei mâinilor s-a constatat, că în M69 acestea se aflau pe piept, în M72 mâna dreaptă pe abdomen, cel stâng pe pelvis, în M70 şi M73 ambele mâini pe abdomen, iar în M65, M66 şi M71 pe pelvis. Printre aceste oase se aflau în poziţie secundară – deranjate deci de posibila groapă comună – un craniu (M77) şi scheletul unui copil (M78). Sub nivelul acestor morminte se aflau mormintele M79 (inventar: o aplică şi o monedă) şi M80. La un nivel inferior acestorase aflau mormintele M81 (cel mai timpuriu mormânt in situ din această parte a capelei) şi la N de acesta M82, a cărui groapă întretăia mormântul precedent, distrugând în totalitate partea stângă a scheletului. Ultimul nivel de înmormântări începea la o adâncime de 1,80 m, în M83 (avea mâinile pe bazin) s-au păstrat şi urmele sicriului de lemn, groapa adâncindu-se până la 2,25 m.

La vest de capelă, la adâncimea de 1,65 cm am identificat o podea gălbuie, pe alocuri de culoarea piersicii, cu nuanţe cenuşii, în care au fost găsite fragmente ceramice răzleţe din prima epocă a fierului, oase de animal, un cercel din bronz, iar în partea estică s-a identificat şi o groapă de par, din apropierea căreia se observau urme de lemn carbonizat „aliniate" în direcţie nord-vestică, constituind o posibilă urmă de stâlp de susţinere. În colţul de NE a secţiunii se afla o vatră, a cărui strat de arsură şi pământ era mai gros, de culoare roşu-maronie. În unele locuri podeaua a fost deranjată de vizuini de animale. Stratul din epoca bronzului se adâncea până la 2,30 m, unde începea cel din neolitic.

C37/2011

Secţiunea a fost trasată la intrarea sudică a bisericii, având iniţial lungimea pe axa N–S de 4 m şi lăţimea de 3 m, cu lăţire ulterioară de încă 3 m, în final fiind dezvelit întreaga suprafaţă dintre cei doi contraforţi apropiate intrării sudice (4 x 6 m).

În prima fază, la adâncimea de 0,20 m s-a observat un strat de dărâmătură în apropierea zidului bisericii, pe când în zona centrală a secţiunii s-a dezvelit un strat de pietriş. În partea sudică a secţiunii straturile arheologice au fost deranjate de şanţul (E–V) săpat pentru o conductă. Primul mormânt (M84) aparţinea unui copil (2–3 ani) şi unui adult, şi a apărut la adâncimea de 1,20–1,30 m, la circa 0,80 m de zidul sudic a bisericii. Pe craniul copilului s-au observat mici mărgele dintr-o diademă împreună cu 15 cm din materialul textil pe care acestea au fost aplicate. După o primă lăţire necesară din cauza surpări profilului în urma ploilor abundente, au apărut două morminte. M85 se afla în apropierea intrării la -0,65 m, mâinile fiind aşezate pe bazin. La sud de acesta, un craniu indica M86, care se afla la 0,50 m adâncime. Din umplutura secţiunii provine o aplică de carte şi o cataramă din bronz. Din M87, care se afla în partea sudică a secţiunii, s-au păstrat doar braţul drept şi partea inferioară a scheletului.

În partea de est a secţiunii, cercetată într-o a doua fază, la o adâncime superficială de 0,10–0,18 m, a fost descoperit un zid de cărămidă pe fundaţie de pietre (N–S), cu lăţimea de 0,53 m, care era perpendicular spre colţul estic a intrării sudice în biserică. De lângă acesta provine un craniu aflat în poziţie secundară M88. Zidul suprapunea mormântul M89, care era orientat NV–SE, şi din care lipsea craniul, o parte din vertebre şi umărul stâng. Între M85 şi M86 s-a găsit un craniu M90 aflat în poziţie secundară. M85 intersecta membrele inferioare ale mormântului M91, care a mai fost deranjat şi de zidul de cărămidă. La un nivel inferioar acestui grup de morminte se aflau alte gropi sepulcrale. Dintre aceste M92 se afla sub M85, fiind grav afectat, păstrându-se doar părţi din membrele inferioare. Un alt mormânt M93 aparţinea unui copil de 4–5 ani, şi a fost descoperit înspre mijlocul secţiunii. Din umplutura mormântului provine un fragment dintr-un cercel de bronz. În jurul acestui mormânt s-au păstrat în număr mare şi in situ cuiele de la sicriu. La adâncimea de 80 cm a apărut un nou mormânt M94, din care s-au păstrat membrele inferioare şi cuiele de la sicriu. În colţul sud-estic a apărut M95, de la sicriu s-au păstrat câteva cuie, din umplutură provin şi câteva cărămizi de podea. Mormântul a fost săpat într-o platformă preistorică (prima epocă a fierului ?) formată din fragmente ceramice aranjate pe o lutuire. Acesta a mai fost parţial intersectată şi de M87. În apropiere de zidului bisericii se afla M96, din care se păstrează doar partea superioară a scheletului. Sub M87 se afla M97, din care s-au păstrat membrele inferioare. La adâncimea de 1,35–1,40 m a apărut M98, care aparţinea unui copil de 3–4 ani, pe craniul căruia se

https://biblioteca-digitala.ro

afla o diademă. Caracteristicile acesteia indică o datare în secolele XVII–XVIII.

C38/2011

C38 a fost trasată la nord de zidul nordic de incintă a mănăstirii, la 3 m vest de secţiunea C34 cercetată în anii trecuţi. C38 avea dimensiunile de 5 x 5 m. La adâncimea de 10–15 cm a apărut o platformă de cărămidă amorfă, cu urme de lutuire pe suprafaţă. Pe lângă cantitatea însemnată de fragmentele ceramice, din stratul aferent acestei platforme au apărut mai multe monede, alături de câteva obiecte de metal (degetar) şi os (nasturi). În nivelurile inferioare au apărut mai multe monede la diferite adâncimi: la adâncimea 0,40–0,60 m două monede alături de un ac de bronz; la 0,60–0,80 m; la 0,80–0,90 m; la 1,40 m o monedă a apărut alături de numeroase fragmente ceramice, la 1,50 m fiind descoperită alte două monede.

La adâncimea de 1,30 m s-a observat un complex arheologic (V1), care s-a conturat prin urme de arsură circulară, cu urme de cărbune şi pământ ars intens. Marginile complexului păstrat zidurile de pământ şi lut ars ale complexului, din estremitatea estică a acestuia fiind recuperate două cărămizi. Diametrul complexului interpretat precum cuptor era de 1,30 m, o parte din acesta fiind sub profilul sudic a secţiunii.

Stratul arheologic preistoric, grav afectat de amenajările medievale a apărut la adâncimea de 1.80 m, aici fiind observat şi primul complex arheologic: câteva pietre aşezate grupat. La aceeaşi adâncime s-a contura şi o groapă (G1) din umplutura căreia provin şi fragmente de cărămidă şi ceramică, dar şi un pahar de sticlă. O altă groapă (G2) pornea de la aceeaşi adâncime şi se adâncea până la 1,65 m, din acesta provin fragmente ceramice preistorice, chirpici, dar şi un idol de lut fragmentar. În stratul preistoric de la adâncimea de 1,80 m a apărut o greutate de pescuit şi câteva fragmente ceramice. La adâncimea de 2,25 m s-a observat o platformă formată din multe fragmente ceramice, material osteologic de animal şi pe alocuri cu chirpici, de aici fiind recuperat şi un fragment de obsidian. Din acest nivel pornea o groapă (G3), care se adâncea până la 2,85 m.

Sector B - C4/2011

Secţiunile C4 şi C5 din sectorul B se aflau în partea nord-estică a grajdului, în imediata apropiere a intrării din acest colţ. Au fost trasate paralel cu zidul estic a grajdului, dimensiunile secţiunilor fiind de 5 (N–S) x 3 m, cu un martor de 1 m, lungimea totală ajungând deci la 11 m. Primele complexe arheologice au apărut la adâncimea de 0,90–1,00 m G7 a apărut în colţul sud-estic a secţiunii, umplutura acestuia era lutoasă, cu puţine fragmente ceramice mărunte. Groapa se observă marcant şi în profilul sudic a secţiunii. Din groapă provine şi un fund de vas cenuşiu şi alte fragmente ceramice. La aceeaşi adâncime în colţul sud-vestic a secţiunii sa observat un strat de dărâmătură conţinând fragmente de cărămidă şi ceramică, precum şi urme de lemn pe fundul gropii (identificat anterior precum G5). În colţul nord-vestic a secţiunii acelaşi strat avea o altă omogenitate, şi consta din multe fragmente de cărămidă şi pietre, cu fragmente ceramice, cahle şi oase de animal (identificat anterior precum G6, săpat în nivelul preistoric). Stratul nisipos-lutos, de culoare gălbuie din colţul sudic conţinea cahle în cantitate mai mare. Sub acest strat a apărut dărâmătura cu multe pietre şi fragmente de cărămidă amestecate cu nisip fin, pământ cenuşiu cu material arheologic constând din fragmente ceramice şi cahle. Această dărâmătură se adâncea până la 1,55 m. De la adâncimea de 1,20–1,50 m, din dărâmătură provin mai multe piese de metal, majoritatea piese de harnaşament: un pinten, catarame, potcoavă, etc., dar şi obiecte de bronz, printre care un lanţ, nasturi şi alte obiecte de metal. Sub dărâmătură, la 1,50 m s-a conturat şi zidul de cărămidă şi piatră a unei clădiri cu axa lungă pe direcţia nord–sud. Nivelul de călcare a clădirii (podeaua bătătorită ?) se afla la adâncimea de 1,70 m. Încăperea era compartimentată de un zid de cărămidă cu direcţia est–vest. La est de zid s-a mai observat şi o construcţie de cărămidă de dimensiuni mici, de formă patrulateră, probabil fundaţia hornului. Lângă zid, în exteriorul clădirii, la est de acesta, în partea nordică a secţiunii s-a conturat groapa G9 de formă semicirculară, formă tronconică, cu umplutură din epoca modernă şi câteva fragmente ceramice preistorice. Având diametrul de 1,58 m, acesta se adâncea până la 4,00 m, lutul steril fiind la adâncimea de 2,30 m.

Pentru dezvelirea mai amplă a clădirii, s-a trecut la lărgirea spre vest a secţiunii cu 2 m, şi demontarea martorului şi astfel lungirea secţiunii spre sud cu 2 m (profilul estic a noii secţiuni „intrând" în profilul vestic a secţiunii B/C5), dimensiunile finale fiind de 7 x 5 m. În această parte sudică, din zidul clădirii provine o monedă din secolul XVII, din dărâmătură fiind recuperate fragmente ceramice, cahle, piese de metal, dar şi de sticlă.

Sector B - C5/2011

Un prim complex, G1 se afla în colţul nord-vestic a secţiunii, şi era o groapă de dimensiuni mari, care pornea de la 0,68 m de la nivelul actual de călcare, adâncindu-se până la 3,30 m, marginea de sud fiind căptuşită cu cărămizi, umplutura conţinând fragmente de cărămidă, mult mortar, pietre şi pământ amestecat cu nisip până la cca 1,80 cm, după care umplutura era pământ brun închis. Din acest complex provine şi un sigiliu de bronz. Diametrul era de 1,55 (N–S) x 0,98 (E–V) m.

În această secţiune, după îndepărtarea stratului de umplutură din epoca modernă, la adâncimea de 1,20 m s-a ajuns în nivelul din prima epocă a fierului (cultura Gáva ?), unde au apărut fragmente ceramice şi material osteologic. G2, de formă rotundă, se afla în partea estică a secţiunii, avea formă ovală, adâncindu-se în trepte până la 1,45 m. Materialul prelevat se datează în preistorie. G3 era un complex de dimensiuni mici, cu material ceramic preistoric în umplutura brun-cenuşie. Un căţel de vatră provine de la adâncimea de 1,18 m, de lângă profilul estic. De la adâncimea de 1,50 m, la 0,30 m de profilul nordic, din nivelul preistoric provine un fragment dintr-o seceră de bronz. La 1,60 m s-au conturat două vetre preistorice V1 şi V2, precum şi gropile G4 şi G5. G4 cu diametrul de 0,60 m şi adâncimea superficială de 0,05 m se afla în apropierea profilului sudic, parţial sub profil, conturându-se precum o groapă semicirculară, cu umplutură omogenă de pământ de culoare neagră, şi tăia V1. Aceasta din urmă se afla în colţul sudic, la 1,66 m, parţial sub profil, fiind marcată prin pământ şi arsură de culoare cărămizie, roşiatică şi portocalie, având formă circulară, diametrul fiind de 1,25 m şi grosimea arsurii de 0,07 m. V2 se afla sub profilul estic, doar o mică parte fiind surprinsă în secţiune, la adâncimea de 1,70 m. Diametrul era de 0,80 m (N–S), iar culoarea brună. V3 s-a observat în profilul vestic, la 1,60 m adâncime, avea diametrul aproximativ de 56 cm (N–S), fiind deranjat parţial de G1, culoarea cărămizie-gălbuie, forma nu s-a putut defini, grosimea de 0,07–0,10 m. V4 era un cuptor din epoca bronzului, în apropierea colţului sud-estic a secţiunii, la 0,15 m sub nivelul V1 şi 20 cm sub nivelul V2, la adâncimea de 1,94 m. S-a conturat prin urme de arsură de culoare brună şi roz, precum şi urme de cenuşă brun-negricios, formând un cerc aproape perfect. Diametrul superior era de 1,10 m. La 197 cm s-a observat o lutuire omogenă galbenă, pereţii cuptorului păstrându-se parţial pe partea estică. Sub lutuire dimensiunile cuptorului erau de 1,05 x 1,35 (N–S) m. Umplutura gropii cuptorului a fost dezvelită mai întâi pe jumătate, fiind recuperate fragmente ceramic şi osteologice, observându-se şi fragmente foarte mici de bronz, acestea din urmă nu au putut fi recuperate datorită fragilităţii. V5 era o arsură superficială, iar V6 avea diametrul de a lungul profilului de 0,85 m, cu umplutură de culoare brună. G8 se afla în partea de sud a secţiunii, imediat sub profil, deranjând parţial complexele V1 şi G4, fiind surprins doar o

https://biblioteca-digitala.ro

mică parte din acesta, umplutura conţinând şi un cui de fier, datând astfel complexul în epoca modernă.

Sector B - C6/2011

Secţiunea a fost trasată la nord de grajd, în apropiere de acesta, pe o viitoare traiectorie de conductă. Nivelul superior consta din umplutură modernă, cu multă cărămidă şi piatră. La adâncimea de 1,30 m se afla un craniu d cal, alături de materiale ceramice, de sticlă şi pipe de lut din epoca modernă. Nivelul cu material arheologic identic se adâncea până la 1,50 m, unde în colţul sud-vestic s-a observat un aranjament din pietre de râu în formă de L. Material ceramic preistoric a fost observat la 170 cm adâncime, lutul steril aflându-se la 2,30 m adâncime.

Sector B - C7/2011

Secţiunea C7 a fost trasată la est de grajd, în apropierea pavajului actual, pe traseul liniei de canalizare din proiectul de modernizarea a cetăţii. După stratul de pietriş modern a urmat nivelul din epoca modernă, cu multe fragmente ceramice şi osteologice, de la adâncimea de 0,70–0,80 m provenind şi o monedă. Nivelul preistoric de la începutul epocii fierului (cultura Gáva ?) s-a observat la 1,20–1,40 m, de aici provin fragmente ceramice dar şi un ac de bronz, stratul adâncindu-se până la 1,75 m. Nivelurile inferioare conţineau materiale arheologice sporadice. Lutul steril se afla la 2,40 m adâncime.

Zona mănăstirii Franciscane.

Zidul nordic al capelei s-a conturat de a lungul profilului vestic al secţiunii C36 printr-o umplutură omogenă de nisip, pământ, cărămizi, printre care şi oase umane şi fragmente de sticlă. În partea estică umplutura fostului zid prezenta o stratificare, nivelul superior – care începea la -0,15 m – era un strat subţire de pământ negru, dedesubtul căruia se afla un alt strat mai gros, cu fragmente de cărămizi, pietricele şi dărâmătură,de culoare albuie şi grosimea de 0,18 m. Fundul şanţului prin care s-a exploatat piatra şi cărămida zidului capelei era stratul negru, specific în acest sit epocii bronzului. Negativul de zid se adâncea în general până la 1,70–1,80 m, dar în partea vestică din secţiune în acest negativ se adâncea o groapă modernă, de formă amorfă, ulterioară exploatării negativului de zid, dar observat doar la nivelul tălpii zidului, care avea fundul la 2,10 m, în stratul preistoric. Părţi din structura zidului s-a păstrat doar în colţul nord-estic al secţiunii, alte cărămizi întregi fiind recuperate din groapa modernă cu fundul la 2,10 m. Lăţimea surprinsă din zid era de 0,80 m, o mică parte aflându-se sub profilul nordic. Zidul capelei a fost surprins în C35 și în C36. Pe baza săpăturilor arheologice am reușit să stabilim etapele de construcție a fostei capele care era ulterior adosat sacristiei la începutul secolului XV. Până la săpăturile arheologice din 2011 s-a crezut că fosta capelă era prima biserică franciscană din secolul XIV în jurul căreia s-a dezvoltat mai târziu mănăstirea de secol XV. Săpăturile arheologice însă au contribuit cu date noi la istoricul clădirii aflând că capela cercetată este din secolul XV iar locul primei biserici încă este neidentificat.

În C35/a au fost identificate urmele unui atelier de prelucrat metale din epoca fierului. Atelierul s-a păstrat în nava fostei capele în colțul sud-estic a acesteia. Gropile identificate în atelier conținea bulgări de metal topit, iar în partea sud-vestică a platformei atelierului s-a păstrat urmele unei vetre.

Sector B.

Sectorul B se situează în colțul sud-estic a cetății în zona fostului grajd militar. În casetele C5, C6, C7 am identificat gropi menajere și urme de nivelare fără construcții sau structuri. În C4 am identificat fundațiile unei case din secolul XVII, care conținea material arheologic valoros. Casa avea fundații de piatră peste care s-a construit structura de lemn, nu avea pivniță numai o groapă de provizii adâncă de 3m. Cea mai reprezentativă parte a casei din punct de vedere arheologic era zona fundației hornului unde am identificat și o serie de cahle de secol XVII dintre care mai multe erau cu smalț verde iar unele aveau stema familiei Kornis. Pe baza acestor descoperiri putem presupune că casa identificată putea să aparține familiei nobiliare și puteau să aibă o rezidență orășenească între zidurile cetății orașului Târgu Mureș.

Anexa 8

83. Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea

Punct: Celic Dere

Cod sit: 160412.08

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 36/2011

Colectiv: Valeriu Sîrbu – responsabil (M Brăila), Gabriel Jugănaru (ICEM Tulcea), Tomasz Bochnak (Instytut Archeologii - Uniwersytet Rzeszow – Polonia), Dan Ştefan, Maria-Magdalena Ştefan, Cristian Ştefan, Monica Constantin (SC Digital Domain SRL București), Elena Roxana Asăndoae (Universitatea „Aristotel" Thessaloniki)

Din motive financiare şi de resurse umane cercetările arheologice din necropola tumulară şi plană de la Celic Dere au fost foarte restrânse în această campanie[1]

Din aceste considerente ne-am propus doar continuarea cercetării tumulului T47, identificat prin metode geofizice în campania anterioară. Este vorba de o movilă de formă ovală, uşor alunecată pe pantă (spre est) cu diametrele de 5,5 m (E-V) x 4,5 m (N-S) şi o înălţime de doar 0,55 m. Ea face parte dintr-un ansamblu distinct de trei movile, una mai mică, alta de dimensiuni similare cu T47, celelalte două fiind săpate de G. Simion în campaniile mai vechi.

Conform metodologiei adoptate pentru cercetarea tumulilor, suprafaţa a movilei a fost împărţită în patru sectoare (A,B,C,D), cu martori pe axele N-S şi E-V. S-a continuat dezvelirea mantalei, observându-se faptul că era constituită din rocă spartă, cu fragmnte de mărime mică sau mijlocie; ringul, format din bucăţi mari de stâncă spartă, era de formă ovală (4,30 x 3,70 m), mai mare pe direcţia est-vest.

După desenarea mantalei, atât cu mijloace clasice, cât şi cu staţia totală, s-a început demontarea acesteia, pe nivele, în carourile A şi C, pentru a putea urmări, în etape, structura movilei. Între pietrele mantalei, dar şi sub ea, s-au găsit, în câteva locuri, fragmente ceramice de la vase modelate cu mâna, arse oxidant, tipice olăriei getice din sec. V-IV a.Chr. În caroul B, între pietrele mantalei, la adâncimea de 0,07 m, deci aproape de suprafaţa acesteia, s-a aflat o cute din gresie, cu partea superioară aplatizată, prevăzută cu orificiu pentru atârnare (partea inferioară era spartă). În caroul D mantaua de pietre se extinde pe circa 4 m, mult faţă de ringul de pietre, probabil şi fiindcă aici terenul este uşor în pantă.

Prezenţa acestor materiale arheologice, situaţie observată şi în cazul altor movile, indică efectuarea unor ritualuri după înmormântarea defunctului.

De asemenea, s-au efectuat intense măsurători topografice în zona necropolei, urmărindu-se atât relieful din zona necropolei, cât şi punerea în plan a vestigiilor săpăturilor vechi.

Toată suprafaţa tumulului a fost acoperită cu folie din plastic şi cu un strat gros de pământ.

Cercetarea tumulului va continua în campania din 2012.

Note:

1. N-au fost fonduri financiare nici de la instituţia organizatoate, nici de la MCPN. Forţa de muncă a fost asigurată de

https://biblioteca-digitala.ro

studenţii Universităţii din Rzeszow (Polonia). Cheltuielile colectivului de cercetare au fost finanţate de instituţiile de unde aceştia provin. Cheltuielile materiale şi de transport pe şantier, ca şi a unor activităţi de pe şantier, au fost suportate de Asociaţia de Studii pentru Arheologie Funerară, SC Arheo Research SRL şi SC Digital Domain SRL Bucureşti ori, personal, de Valeriu Sîrbu şi Gabriel Jugănaru. În plus, cercetarea din această campanie s-a concentrat pe finalizarea săpăturii în cetatea de la Teliţa-Edirlen, aflată, în „zbor de pasăre" doar la circa 1,5 km de Celic Dere.

Bibliografie.

G. Simion, Le site de Celic Dere. Interpretations ethno-culturelles et implications dans la chronologie du Hallstatt final, p. 237-252, în Premier Age du Fer aux Bouches du Danube et dans les regiones autour de la Mer Noire, Tulcea 1997;

G. Simion, Tombes tumulaires dans la nécropole de Celic Dere, p. 69-82, în Tombes tumulaires de l'âge du Fer dans le Sud-Est de l'Europe, Tulcea, 2000;

V. Sîrbu, D. Ştefan, M. Duţescu, Teliţa - Celic Dere, Tulcea County. Landscape Studies, p. 201-214, în Funerary Practices in Central and Eastern Europe (10th c. BC – 3rd c. AD)" (Eds. V. Sîrbu, R. Ştefănescu), Proceedings of The 10th International Colloquium of Funerary Archaeology,Tulcea, 10-12 October 2008;

CCA 2007, p. 379-380; CCA 2008, p. 322; CCA 2009, p. 220-221; CCA 2010, p. 193-195.

Résumé:

Pour des raisons financières et de ressources humaines, les fouilles archéologiques ont été restreintes cette année dans la nécropole tumulaire et plane de Celic Dere. Ainsi, nous nous sommes proposé seulement la fouille du tumulus T47, identifié pendant la campagne antérieure par des méthodes géophysiques. Il s'agit d'un tertre ovale, légèrement glissant sur un côté (vers l'Est), 5,5m (E-O) x 4,5 m (N-S) de diamètres et 0,55m de haut.

Nous avons divisé la surface du tertre en quatre secteurs (A, B, C, D), avec des témoins sur les axes N-S et E-O. Nous avons continué de dévoiler le manteau, tout en remarquent sa composition en rocher brisé, fragments de dimensions petites et moyennes ; le ring, formé de grands morceaux de rocher brisé, avait la forme ovale (4,30 x 3,70 m), plus grande dans la direction Est-Ouest. On a trouvé, par endroits, entre les pierres du manteau, et en dessous, des fragments céramiques provenant de vases faits main, brûlés en atmosphère réduite, typique pour la poterie gétique des Ve –IVe siècles av. J.-C., plus un grès.

La présence de ces matériels archéologiques, similaire dans le cas d'autres tertres aussi, indique l'accomplissement des rituels après l'enterrement du défunt.

Nous avons également fait des mesurages topographiques dans la zone de la nécropole, selon le relief dans la zone de la nécropole, ainsi que la mise en plan des vestiges trouvés lors des fouilles plus anciennes.

84. Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea

Punct: Edirlen

Cod sit: 160412.10

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 84/2011

Colectiv: Valeriu Sîrbu – responsabil (M Brăila), Gabriel Jugănaru (ICEM Tulcea), Tomasz Bochnak (Instytut Archeologii - Uniwersytet Rzeszow, Polonia), Dan Ştefan, Maria-Magdalena Ştefan, Cristian Ştefan, Monica Constantin (SC Digital Domain SRL Bucureşti), Elena Roxana Asăndoae (Universitatea „Aristotel" Thessaloniki)

Întrucât e prima campanie de săpături[1], după câteva sondaje efectuate de Gavrilă Simion în 1992, este necesară o succintă prezentare a sitului.

Este vorba de un centru fortificat, situat la intersecţia a două importante artere de circulaţie în antichitate, una pe direcţia nord/vest-sud/est, ce făcea legătura între coloniile pontice şi nordul Dunării, prin vadul de la Isaccea, şi alta pe direcţia nord/est-sud/vest, dinspre anticul Aegyssus, ambele urmând culmile domoale ale munţilor şi dealurilor din zonă.

Centrul fortificat de pe Edirlen se află în apropierea aşezării şi a necropolei de la Celic Dere, între ele fiind pârâul şi valea Celicului; distanţa dintre ele, în „zbor de pasăre", este de doar circa 1,5 km.

Platoul Edirlen, pe care se află fortificaţia, este cea mai proeminentă formă de relief din zonă, de pe el fiind vizibile, în zilele senine, spre nord-vest vadul de trecere de la Isaccea, aflat la circa 17 km, spre sud-est dealurile Babadagului, iar spre nord-est anticul Aegyssus. De asemenea, pe trei laturi platoul este înconjurat de pante abrupte, greu accesibile şi uşor de fortificat. Aceste condiţii favorabile explică alegerea acestui platou cu menirea de a controla circulaţia pe cele două axe deja menţionate. Fortificaţia a înconjurat complet platoul, iar cantitatea mare de pietre alunecate pe unele porţiuni ale pantei indica o structură impresionantă.

Până în prezent, doar Gavrilă Simion a efectuat aici, în 1992, câteva sondaje arheologice[2]. Astfel, printr-o secţiune de 23 x 2 m, s-a cercetat fortificaţia, dar rezultatele obţinute nu l-au putut decide pe autorul săpăturilor să stabilească dacă a fost vorba de un val cu o structură din piatră ori de un zid din piatră nefasonată[3]. În incintă s-au efectuat cinci sondaje, însumând o suprafaţă de 75 mp, dar inventarul recuperat, destul de sărac, format, îndeosebi, din fragmente de vase getice sau de amfore greceşti, nu l-au putut determina pe autorul cercetărilor să opteze pentru o încadrare cronologică mai restrânsă, menţionând că a fost vorba fie de o fortificaţie de tradiţie hallstattiană, fie de una de epocă elenistică târzie, din sec. II-I a.Chr.[4]

Pentru a obţine informaţii suplimentare ne-am propus atât secţionarea fortificaţiei, prin, S VI, cât şi săpături în incintă, în două zone diferite, prin S VII şi S VIII, plus trei mici sondaje, de 1 x 1 m.

Secţiunea S VI (L=13,40 m, l=2 m), a fost trasată în zona sudică a incintei, la circa 22m vest de secţiunea S I, executată de G. Simion, în 1992. Finalizarea săpăturii ne-a permis o serie de observaţii privitoare la structura şi modalitatea de ridicare a fortificaţiei în această zonă.

Fortificaţia. În vederea ridicării fortificaţiei terenul a fost bine curăţat; întrucât el era uşor în pantă (diferenţa de nivel fiind de 0,40-0,50 m), la exterior s-a depus un strat de stâncă fărâmiţată şi pământ gălbui, astfel asigurându-se atât o relativă orizontalitate, cât şi un suport solid pentru fortificaţie.

S-au săpat trei şănţuleţe longitudinale, aflate la 2,40 m, respectiv 0,80 m, distanţă unul de altul, în care s-au aşezat tălpi din lemn, probabil cu secţiune semicirculară, pe marginile cărora s-au aşezat pietre; rezulta, astfel, o lăţime de circa 3,40 m între tălpile exterioare. Pe această structură longitudinală s-au aşezat alte tălpi transversale din lemn, la distanţa de circa 1,10-1,20 m una de alta, probabil cu profil rectangular, care depăşeau, cu circa 0,35-0,45 m, tălpile longitudinale. În fundaţia şi elevaţia structurii de piatră, păstrată la mijloc pe o înălţime de 0,70-0,90 m, nu s-au mai observat urmele vreunei structuri de lemn (arse, carbonizate ori ca lăcaşuri libere rămase între pietre).

Zidul era format din bucăţi mari şi mijlocii de rocă spartă, îndeosebi de culoare gălbuie-cărămizie. „Paramentele" zidului erau

https://biblioteca-digitala.ro

constituite din pietre masive, aşezate una peste alta, uneori însoţite de aşezarea verticală, pe margine, a unor plăci mai subţiri, aflate imediat spre interiorul tălpilor de lemn longitudinale; rezulta, astfel, un zid cu o lăţime de circa 3,40 m. Între cele două „paramente" se aflau straturi succesive de bucăţi de rocă - mari, mijlocii şi mici - de formă neregulată. E dificil de spus dacă roca fărâmiţată/dezintegrată dintre pietrele din zid provenea doar de la dezintegrarea ulterioară a rocilor ori a fost folosită ca „liant" pentru a acoperi spaţiile dintre pietre. Pentru consolidare, atât la exterior, cât şi la interior, zidul a fost încadrat, pe o înălţime de 0,40-0,50 m, în ramblee din piatră spartă.

E posibil ca, din loc în loc, la marginea zidului să fi existat stâlpi din lemn, dar faptul va putea fi verificat doar prin cercetarea unor suprafeţe mai mari din structura fortificaţiei. În zona cercetată de noi nu s-au găsit urmele vreunei structuri de lemn de tipul casetelor, aşa cum presupunea G. Simion[5].

Deşi zidul nu s-a păstrat mult în elevaţie, cantitatea mare de pietre alunecate pe pante evidenţiază că el a fost mult mai înalt decât s-a păstrat până acum.

Incintă. În secţiunea S VI, în zona săpată în incintă, între m.1,50-5, imediat sub stratul vegetal actual, s-a identificat un sediment gălbui, în care se afla atât rocă fărâmiţată mărunt, cât şi bucăţi mici şi mijlocii de rocă.

În toată suprafaţa săpată din S VI, prin fortificaţie sau în incintă (aproape 27 mp), nu s-au găsit nici un fel de materiale arheologice.

Secţiunea S VII (L=25 m, l=1 m) a fost trasată în partea de sud-vest a incintei, într-o zonă mai plată şi lipsită de vegetaţie. Am decis să săpăm, pentru început, m. 1, 6, 11, 16, 21, 25. În toată suprafaţa săpată (6 mp) nu s-au identificat strat arheologic, complexe ori materiale arheologice. Imediat sub stratul vegetal actual, gros de doar 0,04-0,1 m, s-a dat de stâncă dezintegrată, măcinată sau clivată, roşietică sau alburie. Din aceste motive nu s-au mai excavat restul carourilor.

Secţiunea S VIII (L=20 m, l=1 m) a fost trasată în partea de nord-est a incintei, într-o zonă plată şi fără vegetaţie forestieră, nu departe de secţiunile S II-S IV săpate de G. Simion, în 1992. Deşi la început am săpat doar m.1-2, 5-6, 9-10, 13-14 şi 17-18, pe parcurs am decis să cercetăm toată suprafaţa ei. Sub stratul vegetal actual, brun, gros de 0,15-0,20 m, se află un sediment gălbui cu rare bucăţi de rocă fărâmiţată, urmând, apoi, stânca nativă, fie fărâmiţată, fie doar clivată. În zona m.10-17 este o alveolare în stâncă, săpată până la adâncimea de 0,35-0,47 m, poate cu ocazia amenajării fortificaţiei.

La epuizarea săpării secţiunii putem conchide că nu s-au identificat nici strat arheologic şi nici complexe, ci doar câteva piese: un fragment de vas local modelat cu mâna, o mărgică din sticlă albă cu caneluri adânci şi o brăţară din bară de argint; în apropierea secţiunii s-a găsit un fragment de amforă grecesacă.

Cercetările din această campanie nu ne-au oferit suficiente elemente pentru o încadrare cronologică fermă a sitului. De aceea, vom apela şi la fragmentele de vase locale sau de amfore greceşti publicate de G. Simion[6]. În articolul menţionat, aşa cum am preciza deja, autorul săpăturilor înclina să dateze fortificaţia în sec. II-I a.Chr., bazându-se tocmai pe fragmentele de amfore greceşti.

Apreciem, însă, că analiza fragmentelor de amfore publicate de G. Simion[7] ne poate indica alte repere cronologice, destul de sigure după opinia noastră, pentru datarea sitului. Toate tipurile de amfore elenistice ilustrate, provenind din Thasos, Rhodos, Chios ori de tip Menda, se datează în a doua jumătate a sec. IV-sec. III a.Chr.[8]

De asemenea, toate fragmentele de vase modelate cu mâna, ornamemtate cu brâuri în relief crestate sau alveolate[9], aparţin unor tipuri de vase caracteristice olăriei getice din sec. V-III a.Chr de la Dunărea de Jos.

După opinia noastră, tipul de fortificaţie şi materialele arheologice descoperite, chiar dacă sunt puţine, pledează pentru datarea cetăţii de aici, cel mai probabil, în sec. V-III a.Chr.

Apreciem că prin săpăturile din această campanie s-au obţinut informaţii importante, care ne permit atât câteva concluzii ferme, cât şi o serie de consideraţii de ordin general.

Pe platoul Edirlen s-a aflat un important centru fortificat care avea menirea să controleze circulaţia de bunuri şi oameni la intersecţia a două importante artere de comunicaţie. El a fost fortificat cu un zid solid din piatră nefasonată, la baza căruia s-a aflat o structură orizontală din tălpi longitudinale şi transversale din lemn. Nu putem şti dacă partea superioară a zidului a avut o suprastructură din lemn.

Fortificaţia nu a fost distrusă printr-un incendiu deoarece nu s-au observat urmele acestuia. Prin dezintegrarea rocilor din gresie de culoare cărămizie rezultă culoarea roşietică în anumite zone ale zidului, care dă impresia unui incendiu.

Lipsa ori extrema raritate a vestigiilor din incintă ne conduce la ipoteza că a fost o cetate de refugiu. Deşi G. Simion afirmă prezenţa unor urme de construcţii în incintă[10], acestea nu sunt nici descrise, nici ilustrate. Noi am efectuat o secţiune în aceeaşi zonă (S VIII), iar în cei 20 mp săpaţi nu am identificat nici strat arheologic şi nici urme de complexe, ci doar trei piese izolate. De altfel, nici în celelalte săpături din 2011, indiferent de zona unde s-au executat ele, nu s-au identificat complexe de locuire sau gospodăreşti ori materiale arheologice.

Fragmentele de amfore greceşti, coroborate şi cu cele de vase locale modelate cu mâna, indică utilizarea cetăţii, cel puţin, în sec. IV-III a. Chr. Este evident, în aceste condiţii, că cetatea de aici trebuie pusă în legătură cu Celic Dere, unde este o mare necropolă cu morminte plane şi tumulare, care documentează existenţa unei elite războinice, şi a unei întinse aşezări nefortificate.

Note:

1. N-au fost fonduri financiare nici de la instituţia organizatoate, nici de la MCPN. Forţa de muncă a fost asigurată de studenţii Universităţii din Rzeszow (Polonia). Cheltuielile de deplasare ale colectivului de cercetare au fost finanţate de instituţiile de unde aceştia provin. Cheltuielile materiale şi de transport pe şantier, ca şi a unor activităţi de pe şantier, au fost suportate de Asociaţia de Studii pentru Arheologie Funerară, SC Arheo Research SRL şi SC Digital Domain SRL Bucureşti ori, personal, de Valeriu Sîrbu şi Gabriel Jugănaru.
2. Simion 2009, p. 159-174.
3. Simion 2009, p. 166.
4. Simion 2009, p. 168-171.
5. G. Simion 1992, p. 168, fig. 10/2.
6. G. Simion 2009, p. 159-174.
7. G. Simion 2009, fig. 11/4-8.
8. Zeest 1960; Grace1960.
9. Simion 2009, fig. 11/1-3
10. G. Simion 2009, p. 166, fig. 9/1

Bibliografie:

G. Simion, Cetatea getică de pe vârful Edirlen, Valea Celicului, jud. Tulcea, în Studia Archeologiae et Historiae Antiquae, Chişinău 2009, p. 159-174

I. B. Zeest, Keramičescaja tara Bospora, MIA 85, Moskva, 1960.

Résumé:

La fortification se trouve sur le plateau d'Edirlen, qui est la plus haute forme de relief de la zone: le plateau est entouré sur trois côtés de pentes abruptes, difficilement accessibles et faciles à fortifier. La fortification a entouré complètement le plateau, et la

https://biblioteca-digitala.ro

grande quantité de pierres qui avaient glissé sur certaines portions de la pente indiquent une structure impressionnante.

Afin d'obtenir des informations, nous nous sommes proposé autant le sectionnement de la fortification, par S VI, que des fouilles dans l'enceinte, dans deux zones différentes, par S VII et S VIII, plus trois sondages.

Un important centre fortifié se trouvait sur le plateau d'Edirlen, qui devait contrôler la circulation de biens et d'hommes, au carrefour de deux voies importantes de communication, l'une dans la direction nord/ouest–sud/est, qui reliait les colonies du Pont et le nord du Danube, par le gué d'Isaccea, et une autre, dans la direction nord/est-sud/ouest, venant de l'antique Aegyssus, les deux suivant les pentes douces des montagnes et des collines de la région.

Le plateau a été fortifié par un mur solide en pierre non taillée, ayant à la base une structure horizontale de poutres longitudinales et transversales en bois. On ne pourrait pas dire si la partie haute du mur avait une superstructure en bois. Il n'y a pas de traces de feu, par conséquent la ruine de la fortification n'a pas été provoquée par un incendie.

La rareté extrême des vestiges dans l'enceinte nous mène à l'hypothèse d'une cité de refuge. Les fragments d'amphores grecques, corroborées avec les vases locaux modelés à la main, tout cela indique la vie de la cité, au moins dans la seconde moitié des IVe – IIIe siècles av. J.-C. Il est bien probable que cette cité soit mise en liaison avec Celic Dere, où il y a autant une grande nécropole avec des tombes planes et tumulaires, qui témoignent de l'existence d'une élite guerrière, qu'un vaste établissement non-fortifié, les deux datables aux VIe – IIIe siècles av. J.-C.

85. Turda, jud. Cluj [Potaissa]

Punct: Dealul Cetăţii

Cod sit: 52268.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 24/2011

Colectiv: Mihai Bărbulescu - responsabil, Sorin Nemeti, Florin Fodorean, Dragoş Blaga, Matei Dan (UBB Cluj), Mariana Pîslaru, (MI Turda), Fabian Istvan (UPM Târgu Mureș), Irina Nemeti (MNIT), Pavel Huszarik (Liceul Nădlac)

În anul 2011 cercetările au continuat în curtea clădirea comandamentului (principia), finalizându-se astfel acest obiectiv și s-au cercetat spaţii din cazarma I a cohortei miliaria şi a porticului dintre cazarma III şi cazarma IV.

Cercetarea în suprafaţă a curţii clădirii comandamentului în această campanie s-a desfăşurat pe latura sud-estică, prin două suprafeţe: S07 (3 x 20 m) şi S08 (3 x 20 m). În cohors miliaria au fost practicate şase secţiuni (orientate est-vest şi nord-sud) : S01 (3 x 10 m), S02 (1 x 5 m), S03 (1 x 5 m), S04 (1 x 5 m), S05 (2 x 5 m) şi S06 (2 x 5 m). Între suprafeţe s-au lăsat martori de 0, 50 m. S-a dezvelit o suprafaţă totală de 185 m², cu o adâncime medie de cca. 0, 80 -1 m.

Situaţiile arheologice (stratigrafia amenajări pavajului curţii clădirii comandamentului; zidurile de compartimentare în contubernia în cazarma I sau pilonii de la porticul din cohors miliaria etc. şi intervenţii medieval-moderne surprinse în unele spaţii cercetate) vor fi prezentate în cele ce urmează :

Prin cele două suprafeţe S07 şi S08, orientate nord-sud cu dimensiunile de 3 x 20 m practic s-a finalizat cercetarea curţii clădirii comandamentului (principia). Prin aceste suprafeţe s-a constatat stratigrafia generală, similară cu stratigrafia generală din această zonă, cu două niveluri de amenajare a pavajului.

S08/2011. Şi în această secţiune lespezile din calcar, ce constiutuiau al doilea nivel de călcare din curte, au fost complet dizlocate prin răscolirilor din epocile medieval-moderne. De altfel, primul nivel de amenajare al curţii cu cărămizi, a fost complet dezafectat de romani în suprafeţele cercetate, în momentul repavării curţii (probabil sub Septimius Severus) cu dale de calcar de Podeni sau de Sănduleşti. Şirul de gropi surprinse în jumătatea nordică a curţii, la partea superioară a nivelului de infrastructură a ultimului pavaj, sunt complet absente în secţiunile cercetate în campania din 2011.

Materialul arheologic descoperit este foarte sărăcăcios: un mic fragment dintr-o lorica squamata (solzi prinşi intre ei) s-a găsit în capătul sudic al S07, la – 0,65/0,75m; sporadice fragmente ceramice, bucăţi de plumb, sticlă, un tondel monetar şi fragmente turnate din bronz aurit, probabil dintr-o statuie de mari dimensiuni.

Cohors I miliaria – latus praetorii dextrum

Identificarea şi delimitarea planimetriei cazărmilor din cohors I miliaria a survenit în cadrul cercetărilor arheologice prin campaniile din anii 1990-1992, prin executarea secţiunilor "A, B, C, D" şi "E" şi a unor casete. Prin secţiunea A/1990, orientată nord-vest/sud-est în latus praetorii dextrum a castrului Legiunii V Macedonica s-au surprins cazărmile I-IV dispuse paralel cu clădirea comandamentului. Cazărmile erau compartimentate în contubernia, după cum sunt dispuse zidurile cercetate sau urma acestora, iar între cazarma I-II şi între cazarma III-IV s-au identificat drumurile de acces (delimitate printr-un strat de pietriş aluvionar), ce comunică direct cu via principalis. Cel mai amănunţit a fost cercetată cazarma IV, care se compune din 12 contubernia (denumite camerele A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L şi M), mărginită de un portic spre cazarma III.

În cadrul cercetărilor din 2011 s-au executat şase secţiuni în acest areal, în vederea completării planimetriei cohortei I miliaria.

S01/2011. Dimensiuni: 3 x 10 m. Orientare: nord-sud, trasată la nord de cazarma IV, în dreptul camerei C.

Stratigrafie: 1. Humus modern (0/-0,20 m). 2. Nivel de dărâmătură medieval-modern (-0,20/-0,35 m) : pământ negru afânat cu material tegular (ţigle, cărămizi), piatră etc. 3. Nivel de locuire (-0,35/0,55 m) delimitat prin pământ gri-gălbui tasat, ce reprezintă depunerea în epoca romană în interiorul camerei A. Între m 7,20 şi m 7,65 nivelul de locuire roman este tăiat de o groapă modernă (adâncă de -0,50 m). 4. Pământ negru, steril arheologic (-0,55/-0,70 m). 5. La m 8,25 în pământul steril se delimitează o lentilă de mortar (-0,60/-0,65 m), ce reprezintă nivelul de construcţie a zidurilor.

Prin secţiunea S01/2011, carourile 5-10, a fost dezvelit parţial interiorul unei barăci (camera A şi camera B), respectiv două interioare de contubernia din cazarma III. Zidul sudic al cazărmii, orientat est-vest, are o grosime de cca. 0,50/0,60 m şi este construit în opus incertum din calcar de Sănduleşti. Se păstrează pe o înălţime de 0,50 m (trei asize de piatră). Zidul de compartimentare cu un traseu neregulat şi lat de 0,50 m, este construit din piatră de calcar cu mortar, având şi fragmente tegulare, chiar la bază (material refolosit). În camera A s-au găsit fragmente ceramice romane, obiecte din fier şi bronz, sticlă, piese de echipament militar şi o monedă din bronz cu patru stindarde legionare emisă de Nicaea (avers ilizibil).

O bază de coloană de formă paralelipedică (0,85 m x 0,57 m x 0,30 m), aşezată pe un pat de calcar sfărâmat, descoperită în această secţiune la 2,85 m de zidul sudic al camerelor A, B, indică existenţa porticului pe latura sudică a cazărmii III. Deschiderea porticului era de 10 pedes. S-au găsit mai multe fragmente din fusuri de coloană din calcar, probabil de Podeni şi alte materiale arheologice: un mortarium fragmentar, sticlă şi material tegular.

S02/2011 – S03/2011. Dimensiuni: 1 x 5 m. Orientare nord-sud, respectiv est-vest. Secţiunile au fost deschise pe latura nordică a cohortei I miliaria.La vest de S03 s-au practicat alte trei secţiuni

https://biblioteca-digitala.ro

(S04-S06), orientate est-vest, prin care s-au surprins zidurile de compartimenatre în contubernia din cazarma I, şi s-a cercetat interioarele camerelor A, B şi parţial C.

S04/2011. Dimensiuni: 1 x 5 m. Orientare: est-vest. Spre centru secţiunii, între m 1,90 şi m 2,40, la – 0,70 m s-a intersectat urma unui zid scos, orientat nord-sud, lat de 0,50 m. Aşa cum se observă pe planul general al cazărmii cohortei I miliaria, în această secţiune s-a intersectat zidul estic al cazărmii I. Între m 4,40 şi m 5, la -0,90 m apare o platformă din piatră de carieră, aşezată direct pe pământul steril.

Stratigrafie: 1. Humus modern (0/-0,35 m). Obs.: grosimea humusului modern variază în această zonă, datorită pământului rezultat şi depozitat în urma cercetărilor din 1992. 2. Nivel de dărâmătură a construcţiei şi depunere medieval-modernă (-0,35/-0,55 m). Pământ negru sfărâmicios cu piatră măruntă şi fragmente de ţiglă. 3. Nivel de cultură în camera A (-0,55/-0,75/0,80 m). Pământ gri-gălbui cu material arheologic (fragmente ceramice, ţigle, piese din fier etc.). 4. Nivel de demolare-amenajare a edificiului din prima fază de funcţionare (-0,80/-0,90 m). Pământ negru cu pigment de zgură de fier şi materiale arheologice (ceramică fragmentară, piese din bronz şi fier). Acest nivel de cultură este tăiat de groapa de implantare a zidului de delimitare a încăperilor cazărmii I din faza a II-a.

S05/2011. Dimensiuni: 2 x 5 m. Orientare: est-vest. În caroul 1 pe toată lăţimea secţiunii, pe cca. 40-50 m lăţime apare o platformă din piatră de carieră şi cărămidă aşezată direct pe pământul steril arheologic. Pe profilul nordic al secţiunii, între m 2,30 şi m 2,80, la – 0,60 m se conturează un zid lat de 0,50 m, fiind complet dezafectat spre centrul spaţiului cercetat. Zidul orientat nord-sud, aflat la 5,30 m faţă de urma zidului scos din S04, delimitează camerele A şi B. În colţul nord-vestic, la -0,80 m s-a surprins urma unei platforme de piatră de carieră.

Stratigrafie: 1. Humus modern (0/-0,15 m). 2. Dărâmătură medieval-modernă (-0,15/-0,35 m). Pământ negru-cenuşiu cu fragmente de ţiglă şi piatră. 3. Nivel de cultură roman (-0,35/-055 m). Pământ gri-gălbui lutos cu materiale arheologice (preponderent ceramică fragmentară). 4. Nivel de călcare din faza a II de funcţionare a edificiului (-0, 55/-0,60 m). Piatră mărunţită cu mortar ce delimitează podeaua din această fază. 5. Nivel de cultură a fazei I (-0,60/-0,80 m). Pământ gri-gălbui lutos cu materiale arheologice, cu pigment de zgură de fier şi cărbune, fragmente ceramice, fier. 6. Nivel de călcare din faza I de funcţionare (-0,80/-0,90 m). Se observă niveluri succesive de pigmenţi de fier şi cărbune, corespunzând nivelului de călcare marcat de platforma de piatră din colţul nord-vestic.

Platforma şi lentilele succesive de zgură de fier şi cărbune marchează nivelul de călcare şi amenajare în camera B din faza I. Abundenţa fragmentelor din fier, a pieselor din fier şi bronz, a cantităţii mari de zgură de fier şi cărbune ne determină să presupunem funcţionarea unui atelier în această fază. Nu s-a surprins însă nici un zid care să delimiteze acest atelier. Dar aşa cum se prezintă stratigrafia, rezultă că spaţiul a fost nivelat şi amenajat succesiv, iar zidul dintre camera A şi B taie nivelul de locuire (atelierul ?) din faza I.

S06/2011. Dimensiuni: (2 x 5 m). Orientare: est-vest. Pe profilul nordic al secţiunii, între m 2,70 şi m 3,25 (dinspre est spre vest), la – 0,45 m s-a surprins zidul de compartimentare a camerelor B şi C, construit din piatră de calcar şi mortar, fiind orientat nord-sud şi având o lăţime de 0,60 m, păstrându-se pe toată lăţimea secţiunii. Stratigrafia în camera B (până la zid) este similară celei descrise pentru S05, fiind foarte bine vizibile cele două faze de funcţionare a construcţiei. Platforma din piatră, ce corespunde celui de al II-lea nivel de călcare, cu nivelările succesive a lentilelor de zgură de fier şi cărbune, s-a surprins în S06 în colţul sud-estic la -0,65 m. Spre deosebire de zidul de compartimentare din S05, dintre camerele A şi B, zidul dintre camerele B şi C a fost construit pe pământul steril. Pe profilul nordic, în interiorul camerei B, se observă că lentilele de zgură de fier şi cărbune ce indică funcţionarea unui atelier într-o fază anterioară, pornesc chiar de la limita acestui zid. Prin urmare, putem presupune că zidul din S06 delimita spre vest "atelierul", vizibil în jumătatea nordică a suprafeţelor cercetate (prin secţiunile S04-S06 s-a surprins partea centrală a acestor contubernia - A, B şi C). În marginea sudică, perpendicular cu zidul din piatră se constată urma unui perete din lemn (?) la – 0,85 m (aşezat pe solul steril arheologic), delimitat prin amprentă gălbuie din lut, lat de 0,45 m.

În jumătatea vestică a secţiunii, în camera C se conturează o stratigrafie diferită, indicând trei niveluri de locuire, amenajare cu pământ galben-lutos, dar absenţa lentilelor de zgură de fier şi arsură indică o altă funcţionalitate în această încăpere.

Stratigrafie: 1. Humus modern (0/-0,25 m). 2. Nivel de dărâmătură medieval-modertnă (-0,25/-0,48 m). Pământ negru cenuşiu cu fragmente ceramice şi ţigle. 3. Nivel III de cultură (-0,48/-0,57 m). Pământ cenuşiu cu fragmente ceramice şi sporadice fragmente de zgură de fier. 4. Nivel III de amenajare (-0,57/-0,60 m). Lut gălbui cu pietre mici din calcar. 5. Nivel II de cultură (-0,60/-0, 70 m). Pământ cenuşiu –gălbui cu fragmente ceramice şi puţine fragmente din fier. 6. Nivel II de călcare (-0,70/-0,75 m). Lentilă de lut. 7. Nivel de cultură (-0,75/-0,85 m). Pământ negru cu bucăţi mici de zgură de fier. 8. Nivel I de călcare (0,85/-0,90 m). Pământ gălbui-cleios cu pigment calcaros. Acestui nivel îi corespunde nivelul de construcţie a zidului. 9. Nivel steril arheologic (-0,90/-1,05 m). Pământ negru- cenuşiu.

Noile informaţii obţinute prin cercetarea din anul 2011, în completare la informaţiile anterioare (principia – 2008- 2010 şi cohors I mliaria – 1990-1992) au permis completarea planului cohortei I miliaria şi a clădirii comandamentului prin cercetarea exhaustivă a curţii acestui edificiu (respectiv al castrului legiunii a V-a Macedonica). În curtea din principia s-a confirmat existenţa a două faze de amenajare: faza I - amenajare cu cărămizi şi faza II – pavaj cu dale rectangulare din piatră de calcar. În ceea ce priveşte planimetria din cohors I miliaria, s-a înregistrat regularitatea compartimentărilor în contubernia între cazarma I şi IV şi mai multe faze de funcţionare în cazarma I. Prin descoperirea bazei de coloană s-a stabilit prezenţa porticului pe latura sudică a cazărmii III.

Bibliografie:

M. Bărbulescu, Din istoria militară a Daciei romane. Legiunea V Macedonica şi castrul de la Potaissa, Cluj-Napoca, 1987.

M. Bărbulescu, Das Legionslager von Potaissa (Turda). Castrul legionar de la Potaissa (Turda), Zalău, 1997.

Abstract:

The archaeological excavations in 2011 in the Roman military camp from Potaissa had as main objective the investigation of the court of the principia and of the centuria of the cohors milliaria.. The research continued in Eastern part of the principia's court where were opened two ditches (in surface): S07 (3 x 20 m) and S08 (3 x 20 m). In the area of the cohors milliaria barracks were opened six ditches (in surface): S01 (3 x 10 m), S02 (1 x 5 m), S03 (1 x 5 m), S04 (1 x 5 m), S05 (2 x 5 m) şi S06 (2 x 5 m). The entire excavated surface was of 185 m², at a medium depth of 0, 80 -1 m. During the archaeological investigations made in 2011 there were discovered various artifacts: pottery, bronze fragments from statues, Roman coins, harness and military equipment pieces.

https://biblioteca-digitala.ro

86. Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud
Punct: La Dâmburi

Cod sit: 33499.01

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 10/2011

Colectiv: Dan Lucian Vaida (MG Năsăud), George G. Marinescu (CMJ Bistriţa)

Săpăturile arheologice din campania anului 2011 s-au desfăşurat în intervalul 19 septembrie -15 octombrie, finanţarea fiind asigurată integral de Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud. Cercetările s-au concentrat într-un sector situat în partea de nord-vest a sitului, zonă care a beneficiat de cercetări şi în campania anului 2009. Scopul principal al cercetării a urmărit identificarea unor noi complexe arheologice, în special aparţinând culturii Wietenberg, ştiindu-se din campania anterioară că în acest sector există o locuire de acest tip mai consistentă, dar şi obţinerea de noi date stratigrafice care să poată fi corelate cu informaţiile deja cunoscute şi să permită o delimitare a aşezării înspre vest şi nord-vest. Cercetarea a constat din două secţiuni S_8 (40 x 2,5 m), plasată paralel şi la nord de S_5/2009 şi S_9 (20 x 2 m) plasată la 35 m vest, aproximativ pe aceeaşi linie cu S_8, precum şi o casetă C_1 (8 x 2 m), paralelă şi la nord de S_8, cu martor de 0,50 m. Stratigrafic situaţia se prezintă diferit pe parcursul celor două secţiuni trasate în 2011. În cadrul S_8, în partea superioară, imediat sub humusul actual se observă un strat continuu şi compact de lut galben, cu o grosime ce atinge 0,60 m în capătul de est al secţiunii şi care scade treptat spre capătul de vest, până la 0,40 m, probabil acesta fiind scurs din dealul situat în imediata apropiere; urmează un strat negru, bine evidenţiat, continuu, cu grosimi de 0,40-0,50 m şi bogat în urme arheologice; al treilea strat este de culoare neagră-cenuşie, cu grosimi ce variază între 0,45-0,70 m, bogat în urme arheologice, fiind mai consistent acolo unde sunt identificate complexe (locuinţe de suprafaţă şi semiadâncite); strat negru, cu grosimi de 0,25-0,35 m, discontinuu din punct de vedere arheologic, fiind mai consistent acolo unde sunt identificate complexe; strat negru fără urme arheologice. În cadrul S_9, deşi aceasta este plasată la o distanţă relativ mică (35 m), situaţia stratigrafică se prezintă complet diferit: humus actual care coboară până la -0,15 m; urmează stratul negru de cultură, cu grosime de 0,25-0,30 m, care se adânceşte până la -0,45 m, foarte sărac în urme arheologice; de la -0,45 m la -0,50 m apare stratul de lut galben, steril arheologic.

Din punct de vedere al atribuirii culturale, informaţiile relevante pentru cercetare sunt cele obţinute din stratigrafia S_8, acestea confirmând în mare măsură rezultatele stratigrafice obţinute în campaniile anterioare (2009-2010). În primul strat de cultură apar elemente specifice mai ales culturii Noua şi uneori de tip hallstattian; al doilea nivel este atribuit Bronzului târziu, elementul definitoriu fiind prezenţa striurilor pe fragmentele ceramice şi apariţia unor mici podoabe din bronz; al treilea nivel aparţine culturii Wietenberg, fiind atribuit în special prin ceramică decorată cu ornamente caracteristice. Remarcăm în cadrul S_8, la fel ca şi în cadrul secţiunilor din 2009 (S_4-S_5), aflate în acelaşi sector, lipsa elementelor atribuite culturii Coţofeni (ceramică, obiecte din piatră, os sau metal), fapt ce ne determină să considerăm că purtătorii acestei culturi nu depăşesc perimetrul zonei unde au fost identificaţi în campania din 2010.

Pe parcursul cercetării au fost identificate mai multe complexe (locuinţe de suprafaţă sau puţin îngropate, gropi menajere şi rituale, vetre de diferite tipuri), toate probând o locuire intensă, suprapusă, a unor comunităţi diferite din epoca bronzului. Dintre locuinţe se remarcă cele din nivelul doi, unele dintre ele având marginile marcate prin pietre şi majoritatea fiind prevăzute cu vetre de foc. Din acelaşi nivel se distinge Loc. 4/2011, de formă patrulateră, cu podina lutuită, care a avut un schelet lemnos robust, după cum indică urma de par identificată, pereţii puternic lutuiţi, după cum arată bucăţile mari de vălătuci arşi, unii păstrând urmele de nuiele, întreaga construcţie fiind distrusă de un incendiu puternic. În cadrul cercetării au fost identificate mai multe tipuri de vetre, remarcându-se că în primul nivel sunt mai des întâlnite cele amenajate din pietre, cum este V_1/2011, identificată între m 22,80-25,20, la -0,70 m, de formă aproximativ ovală şi un diametru de 1,80 m, printre şi pe pietre fiind identificate fragmente ceramice, oase de animale, cenuşă şi chirpici, fragmente de râşniţă sau vetre amenajate direct pe sol, de formă circulară, cu loc interior pentru foc, cum sunt cele identificate în C_1/2011: V_5/2011 la -0,80 m, cu diametru interior de 0,30 m sau V_6/2011, la -0,80 m, cu diametru interior de 0,50 m, în ambele cazuri pietrele de pe margini au fost puternic arse, urmare a unei folosiri repetate. În nivelurile următoare sunt caracteristice cele amenajate din lut ars sau cele depuse pe un pat de fragmente ceramice, cum este V_4/2011 identificată între m 8,20-9, la -1,10, alături de ea fiind identificate fragmente ceramice şi o râşniţă fragmentară. Gropile (tronconice, formă de clopot) sunt bine reprezentate, majoritatea având un rol menajer, în umplutură fiind descoperite fragmente ceramice, oase de animale şi în mod constant râşniţe întregi sau fragmentare. Din rândul gropilor menajere amintim Gr. 4/2011, identificată în C_1 între m 5,20 şi 6,30, în formă de sac, cu diametrul la bază de 1,10 m, adâncită până la -1,50 m, fiind coborâtă din primul nivel şi având un inventar compus din fragmente ceramice aparţinând unor vase mari, oase de animale, chirpici şi roci sau Gr. 7/2011, identificată în S_8, între m 14,40-15,20, de formă circulară cu diametru de 0,80 m, care coboară până la -1,75 m, având în interior un conţinut mai deosebit, format din două râşniţe plate de mari dimensiuni, aşezate faţă în faţă, între ele fiind plasat un os mare, probabil de bovină, alături de fragmente ceramice mărunte, o fusaiolă, fragmente de rocă, cărbune şi urme de chirpici, motiv pentru care această groapă poate fi interpretată ca o depunere rituală, legată de cultul fecundităţii şi fertilităţii în agricultură. Materialul arheologic este bine reprezentat pentru cele trei niveluri, fiind compus în mod preponderent din ceramică, destul de fragmentară, decorată cu elemente specifice fiecărei etape, obiecte din os şi piatră, obiecte din bronz, în special ace, verigi sau cuţitaşe.

Prin rezultatele cercetării, campania din 2011 a adus noi confirmări stratigrafice, dar şi un inventar arheologic care contribuie la o încadrare cât mai corectă a etapelor de locuire identificate. Un rezultat important al acestei campanii, obţinut prin trasarea S_9, este stabilirea faptului că aşezarea nu se întinde spre vest. Acest element, corelat cu constatările stratigrafice obţinute prin trasarea secţiunilor S_{1-3}/2009, demonstrează că aşezarea este de mici dimensiuni, orientarea generală a sitului fiind aproximativ semicirculară, flancată pe marginea de nord-nord-est de un deal (432 m).

Bibliografie:

G. Marinescu, Depozitul de bronzuri de la Ţigău (com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud), în Marisia 9, 1979, p. 39-42.

D. L. Vaida, G. G. Marinescu, Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud, Punct „La Dâmburi", CCA 2010, nr. 85, p. 198-199.

D. L. Vaida, G. G. Marinescu, Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud, Punct „La Dâmburi", CCA 2011, nr. 75, p. 150-151.

https://biblioteca-digitala.ro

87. Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş
Punct: Dealu Cetăţuica

Cod sit: 158519.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 67/2011

Colectiv: Adrian Bejan - responsabil, Liviu Măruia – responsabil sector, Dorel Micle – responsabil sector (UV Timișoara), Alexandru Berzovan (masterand UBB Cluj), Andrei Stavilă (doctorand UV Târgoviște), Cristian Floca, Lavinia Bolcu, Oana Borlea (masteranzi UV Timișoara)

Şantierul arheologic Unip „Dealu Cetăţuica" este amplasat pe una dintre numeroasele terase morfogenetice din lunca Timişului Mijlociu, terasă delimitată de un meandru al râului, actualmente fosil, având o suprafaţă de 6,3 ha şi un perimetru de 986 metri. Faptul că pe teritoriul sitului nu s-au desfăşurat activităţi antropice moderne (lucrări agricole, îndiguiri, desecări, construcţii, etc.) a făcut ca acesta să rămână într-o stare de conservare foarte bună. În proporţie de 70% arealul aşezării fortificate este acoperit actualmente de liziera de NE a Pădurii Unip, restul sitului fiind reprezentat de o păşune sălbăticită şi răvăşită sistematic de mistreţi. De asemenea, pe latura sa de NV, în pădure, se observă gropile mai vechi ale unor căutători de comori, gropi vechi de cel puţin 30 de ani (vârstă dedusă după grosimea copacilor crescuţi în aceste excavaţii).

Din punct de vedere structural obiectivul arheologic se prezintă sub forma unei aşezări fortificate printr-un sistem de gardini de lemn fătuite cu lut, care înconjoară întreaga suprafaţă a grindului natural, gardini dispuse pe două niveluri succesive, având şi rolul de a împiedica scurgerea nisipului în şanţul limitrof.

Având în vedere faptul că situl arheologic de la Unip „Dealu Cetăţuica" nu a fost investigat arheologic decât începând cu anul 2007, informaţiile bibliografice de dinainte de acest moment sunt generale şi provin din repertoriul movilelor de pământ întocmit de Fl. Medeleţ şi I. Bugilan[1], în care sunt expuse textual următoarele date: „Movilele de la Ocoale şi Cetăţuica, declarate rezervaţii arheologice prin decizia din mai 1979 a Consiliului Popular Judeţean Timiş sunt, cu siguranţă, aşezări omeneşti şi nu au caracter funerar. Microtoponimele La Gomilă şi Gomila din drumul Stamorii desemnează movila din punctul Ocoale".

Obiectivul este inclus în Lista Monumentelor Istorice a judeţului Timiş. Secţiunea Arheologie, unde la poziţia nr. 51, cod TM-I-s-B-06089, fără vreo precizare de locaţie, cu excepţia toponimului „Dealu Cetăţuica", este menţionată o aşezare paleolitică din mileniul VI î. Hr (sic!). Implicarea unui colectiv de la Universitatea de Vest din Timişoara (Dorel Micle, Liviu Măruia, Adrian Cîntar, Mircea Ardelean) în desfăşurarea proiectului eGISpat Timiş (derulat între 2006-2007) a presupus şi încercarea de identificare în teren a respectivei „aşezări paleolitice" de la Unip „Dealu Cetăţuica", precizare cronologică care s-a dovedit a fi complet eronată.

Verificările iniţiale la serviciul cadastral al Primăriei comunei Sacoşu Turcesc, de care aparţine localitatea Unip, nu au putut releva cu precizie locaţia toponimului „Dealul Cetăţuica", acesta nefiind precizat nici în hărţile topografice militare, scara 1:25.000, ediţiile 1962 şi 1975. În aceste condiţii, echipa de teren formată din Liviu Măruia, Lavinia Bolcu, Andrei Stavilă, Marius Stanciu, Alin Jitărel a purtat numeroase discuţii cu inginerul agricol al localităţii şi cu localnicii, restrângând mult aria de investigaţie, astfel încât în 28.08.2007 a fost identificat în teren respectivul sit[2].

În august 2007 a fost efectuată periegheza sistematică a obiectivului, în urma căreia s-a putut constata bogăţia şi complexitatea acestuia, relevată de cantitatea impresionantă de material arheologic cules de la suprafaţa terenului, încadrabil cronologic de la sfârşitul epocii bronzului şi până în evul mediu dezvoltat. De asemenea, 14 zile din luna noiembrie a anului 2007 au fost consacrate topografierii sitului cu Staţia Totală, anotimpul de lucru fiind ales din considerente pragmatice, suprafaţa acestuia fiind acoperită în proporţie de 70% de liziera NE a Pădurii Unip.

Cu această ocazie, situl a beneficiat şi de o primă prospecţiune magetometrică, efectuată pe latura sa nordică, zonă mai uşor accesibilă, neacoperită de pădure la acel moment.

Începând cu anul 2009, situl arheologic de la Unip „Dealu Cetăţuica" devine unul dintre şantierele – şcoală ale Universităţii de Vest din Timişoara. Într-o primă fază s-a procedat la investigarea obiectivului prin metode noninvazive, şi anume: prospecţiuni geofizice (magnetometrie cu un aparat de tip Fluxgate şi tomografie electrică, instrumentul folosit fiind PASIGS24N, cu 32 de electrozi dispuşi la o distanţă de 3 metri, lungime totală – 96 metri), precum şi prospecţiuni pedologice cu prelevare de eşantioane[3]. Pe baza rezultatelor fiecărei metode şi a coroborării acestora, s-a trecut la trasarea secţiunii S_1/2009 ($S_{1\ generală}$), orientată E-V, cu dimensiunile de 40 x 2 m şi dispusă pe latura de E a sitului, având scopul de a surprinde structura sistemului de fortificare, dar timpul insuficient avut la dispoziţie nu a permis finalizarea săpăturii, care a intrat în conservare, urmând a fi continuată în anul următor.

Fără excepţie, întregul material arheologic descoperit în $S_{1/2009}$, provine din straturi arheologice bulversate, care au generat un amestec al inventarului hallstattian cu cel dacic. Sporadic, în stratul de coluviu de pe panta descendentă a şanţului de pe latura de E, au apărut fragmente ceramice medieval-târzii (sec. XVII-XVIII), şi acestea aflate în poziţie secundară. Din aceste considerente, materialul arheologic nu a putut fi utilizat în context stratigrafic, pentru formularea unor cronologii mai precise.

În directă legătură cu rezultatele campaniei din anul precedent, în luna septembrie 2010 se vor trasa S_1 ($S_{1\ generală}$) şi $S_{2/2010}$ ($S_{2\ generală}$). $S_{1/2010}$ este amplasată ca o meşă peste $S_{1/2009}$, suprapunând-o în totalitate şi având dimensiunile de 40x3 m cuprinzând în mijlocul său $S_{1/2009}$, obiectivul fiind acela de a lămuri problema sistemului de fortificare.

Nu revine acestui raport rolul prezentării rezultatelor campaniei 2010 dar, extrem de sintetic, informaţiile acumulate asupra şanţului de pe latura de E a sitului în timpul respectivei campanii au permis formularea următoarelor observaţii:

- cele două structuri de bârne incendiate (denumite $C_{11/2010}$) au fost demontate, constatându-se că structura superioară (amplasată între m_{14}-m_{17}) prezintă o grosime de 0,4 m, fiind aşezată pe un pat de lut compactizat cu o grosime de 0,2 m. Acesta era plasat, la rândul său, pe un consistent strat de nisip, având o structură asemănătoare unor varve de depunere acvatică. Cea de a 2-a structură de bârne incendiate prezenta o grosime de 0,2 m, fiind amplasată direct pe un strat de nisip consistent, care a putut fi urmărit până la adâncimea de 4,10 m faţă de nivelul actual de călcare. Funcţionalitatea celor 2 structuri de bârne incendiate a fost dublă: atât de palisadă dublă, cât şi de gardină de lemn şi lut, cu rolul de a împiedica alunecarea nisipului în şanţ. Gradul foarte mare de compactizare al nisipului dintre cele două gardini de bârne ar sugera o îndelungată utilizare, poate ca şi posibil drum de rond (traiectul său poate fi urmărit circular la suprafaţa terenului în jurul întregii fortificaţii. Evident că doar cercetarea sa în mult mai multe locaţii va fi în măsură să ofere probele sau să infirme o asemenea supoziţie). Fundul şanţului, reprezentat de un sol de o textură foarte dură, a putut fi identificat începând cu m_{19} la adâncimea de 4 m faţă de actualul nivel de călcare. S-a procedat la degajarea stratului de nisip aluvionar extrem de fin depus peste acest fund între m_{19}-m_{20}. În acest sector fundul prezintă o foarte uşoară coborâre dinspre m_{19} –>m_{22}, iar suprafaţa sa

https://biblioteca-digitala.ro

este perfect netezită, fără gropi sau asperităţi. Nu s-a descoperit nici un artefact sau arsură în acest sector, umplutura constând exclusiv din nisip aluvionar foarte fin, depus sub forma varvelor. Toate aceste elemente pledează pentru morfogeneza naturală, în acest sector având de a face cu patul propriu-zis al albiei Timişului sau al unui braţ de divagare, care nu mai era funcţional în momentul utilizării antropice a „Dealului Cetăţuica";

- din dreptul lui m_{22} ductul fundului şanţului coboară în pantă accentuată pe o diferenţă de nivel de 1 m, ajungând în acest sector la o adâncime de 3,20 m faţă de nivelul actual de călcare (cotele nu sunt precizate aici în raport cu punctul de referinţă 0 al sitului);

- între $m_{22,50}$-$m_{26,70}$ a fost degajat şi urmărit fundul şanţului care se plasează la o adâncime de 3,20 m faţă de nivelul actual de călcare, reprezentând cel mai jos punct al ductului şanţului. Urmărind structura sa, apare evidentă intervenţia antropică, care adânceşte patul natural al albiei Timişului, spre a-i conferi o mai mare eficienţă militară (diferenţa de nivel faţă de stratul antic din aşezare devine astfel de cca. 8 metri). La adâncimea cuprinsă între 2,40 m – 3,20 m stratul de umplutură este reprezentat de un mâl cleios în care au fost descoperite numeroase fragmente de bolovani de cuarţit (unii cu o greutate de câteva kg), cât şi fragmente ceramice şi de chirpici vitrifiat extrem de corodate datorită umidităţii excesive. În dreptul lui m_{26} la adâncimea de 3,20 m, exact pe fundul şanţului au fost descoperite fragmente ceramice brun cărămizii decorate cu brâu alveolar, cât şi 3 fragmente ceramice cenuşii încadrabile larg în intervalul sec. I d.Hr. Acestea ar putea oferi o datare a edificării şanţului în epoca regatului dac sau ultima perioadă de utilizare (datele pe care le avem până la ora actuală nu permit precizarea, fără putinţă de tăgadă, a cronologiei precise a edificării şi utilizării şanţului antropic care perforează pe o adâncime de 1 metru patul albiei Timişului de pe latura de E a sitului);

între $m_{26,70}$ şi $m_{27,20}$, fundul şanţului prezintă o pantă descendentă accentuată, urcând de la 2,70 la 3,20 faţă de nivelul actual de călcare;

- între $m_{27,30}$-m_{35} s-a procedat urmărirea fundului şanţului care prezintă un traiect aproape plan, identic cu cel de pe latura V. S-a constatat următoarea situaţie stratigrafică:

- între adâncimea 0-1,20 m se găseşte un sol gălbui-lutos cu pigmentaţii feruginoase şi fără nici un fel de artefacte arheologice, doar cu sporadice flecuri de arsură;

între adâncimea 1,20-2,80 m se găseşte un compact nivel de nisip sedimentat în zeci de straturi succesive sub forma varvelor;

- la adâncimea de 2,80 m stratul de nisip se întrerupe brusc pe acel fund tare, plan şi fără denivelări. Pe întregul sector cuprins între $m_{27,30}$ ->m_{35} nu a fost identificat nici un artefact arheologic, acesta marcând aşadar patul natural al albiei Timişului;

Intenţia de a urmări ductul fundului şanţului între V, spre aşezare, şi a lămuri relaţia cu cele două gardini de bârne suprapuse, nu a putut fi îndeplinită decât până în dreptul lui m_{18}, deoarece presiunea uriaşă pe profilul de N al lui $S_{1/2010}$ a determinat prăbuşirea parţială a peretelui. Lucrul în aceste condiţii ar fi devenit prea periculos, astfel încât lămurirea relaţiei dintre şanţ şi aşezare a rămas un deziderat pentru campania anului 2011.

Pentru surprinderea extremităţii estice a şanţului, la 5 m E de m_{40} a lui $S_{1/2010}$ a fost trasată o casetă de control, cu dimensiunile de 3x2 m, care a fost adâncită până la 0,8 m faţă de nivelul actual de călcare. A fost surprins un singur nivel compact de lut aluvionar, care căpăcuieşte complexe arheologice aflate la o adâncime de 0,8 m, situaţie care explică şi lipsa oricăror artefacte în arealul exterior aşezării fortificate sau a anomaliilor specifice ce ar fi putut fi constatate în timpul prospecţiunilor geofizice. Lipsa timpului a împiedicat excavarea acestor complexe şi impus conservarea lor, ele urmând a fi dezvelite în cursul anului 2011.

În cursul zilei de 14 septembrie 2010 s-a procedat la trasarea $S_{2/2010}$, reprezentată de o suprafaţă de 6x6 m, fiind poziţionată la cca. 10 m S de sondajul pedologic nr. 2 din 2009. Motivaţia alegerii amplasamentului a fost dată de posibilitatea identificării unor complexe arheologice nebulversate care să ofere indici despre nivelurile de locuire ale sitului. Complexitatea situaţiilor arheologice apărute a permis doar adâncirea până la 0,8 m faţă de actualul nivel de călcare. Stratigrafia surprinsă în timpul campaniei 2010 din S_2 este următoarea:

- 0-0,4 m strat arheologic bulversat de lucrările agricole moderne, conţinând o cantitate importantă de fragmente ceramice dacice şi hallstattiene, aflate în poziţie secundară;

- 0,4-0,8 m strat arheologic compact, dar bulversat din vechime de intervenţii antropice care nu au putut fi precizate în timpul campaniei 2010, nefiind descoperite complexe arheologice in situ (reluarea investigaţiilor în 2011 au identificat complexele arheologice databile în perioada sec. VI-VII p.Chr. care au generat aceste bulversări ale nivelelor dacice şi hallstattiene). Au fost identificate concentrări de fragmente ceramice aparţinând unor vase de provizii dacice, databile larg în timpul sec. I d. Hr., precum şi un vas întreg de tip „căţuie", cu diametrul gurii de 23 cm. La acestea se adaugă şi un sporadic inventar metalic, reprezentat din cuie şi piroane de fier, precum şi o fibulă din acelaşi metal.

Coroborarea tuturor categoriilor de informaţii pe parcursul celor 5 ani de la (re)descoperirea sitului, ne-au arătat că avem de-a face cu un obiectiv deosebit de important, din a cărui cercetare sistematică interdisciplinară vor putea fi extrase date importante pentru înţelegerea habitatului pre şi protoistoric de pe Timişul Mijlociu. Până la ora actuală, în zona Banatului de câmpie, nu a fost identificat, studiat şi mai ales, publicat, nici un sit arheologic databil pe întreaga perioadă a mileniului I a.Chr.. Unul dintre principale obiective ale investigaţiilor arheologice sistematice va fi acela de a stabili relaţia dintre acest sit şi cele deja investigate (Remetea Mare „Gomila lui Pituţ" sau Remetea Mare „Gomila lui Gabor") sau aflate în curs de investigare (Herneacova „Cetate"), ori descoperite pe cale prieghetică la Urseni, Giroc, Remetea Mare, Pădureni, Voiteg, Sânnicolau Mare, Periam, etc. Cea de-a doua epocă a fierului este o perioadă încă insuficient cunoscută în spaţiul bănăţean, astfel încât cercetările sistematice de la Unip „Dealul Cetăţuica" vor putea furniza indicii importante asupra civilizaţiei dacice din Câmpia de Vest a României de la S de Mureş.

Obiectivul iniţial al campaniei 2011 l-a reprezentat finalizarea unităţilor de săpătură deschise în anul precedent şi, în funcţie de situaţiile nou apărute, deschiderea altor suprafeţe, intenţia noastră fiind lămurirea caracterului fortificării pe latura de est a sitului, precum şi investigarea complexelor arheologice de pe platoul superior. Pentru aceasta, în timpul campaniei din iulie 2011 s-au desfăşurat activităţi în următoarele unităţi de săpătură[4]:

$S_{1\ general}$:

Deoarece presiunea uriaşă a pământului a determinat prăbuşirea profilului nordic al acestei secţiuni în toamna anului 2010, rămăsese nelămurită relaţia dintre intervenţia antropică antică din patul albiei de râu şi cele două structuri de bârne incendiate dinspre aşezare. S-a procedat la excavarea traiectului lui $S_{1/2010}$ pe jumătatea sudică a sa între m_9-m_{16} (din considerente practice, în anul 2010 a fost cercetată, pentru sectorul de şanţ, jumătatea nordică a S_1 şi care s-a prăbuşit înainte de a putea fi finalizată) Într-o primă fază s-a taluzat profilul sudic al lui $S_{1/2010}$, iar ulterior s-a efectuat adâncirea de la 1,2 m (nivelul rămas din campania 2010) şi până la 3,3 m faţă de actualul nivel de călcare. Stratigrafia este reprezentată de un strat masiv de nisip, parţial depus sub forma varvelor. Nu au apărut nici un fel de structuri arheologice care să provină de la o eventuală palisadă. Apare astfel evident că în zona estică a „Cetăţuicii" nu avem un sistem de fortificare sub formă de palisadă, iar problema

https://biblioteca-digitala.ro

alunecării grindului de nisip în şanţ a fost rezolvată prin realizarea a două terase susţinute de gardinile incendiate descoperite pe panta de coborâre spre şanţ în anul 2010.

$S_{2\ general}$ ($S_{2/2011}$):

$S_{2/2011}$ este amplasată exact pe traiectul lui $S_{2/2010}$, intenţia fiind chiar aceea de a finaliza lucrul din anul precedent, activitate care fusese stopată datorită lipsei timpului, la adâncimea de 0,8 m. Într-o primă fază s-a procedat la taluzarea profilelor degradate de intemperii, rezultând astfel o suprafaţă de 6,2 x 6,2 m. Începând cu adâncimea de 0,8 m faţă de nivelul actual de călcare, au putut fi definite complexe arheologice de o bogăţie şi varietate deosebite, după cum urmează:

C_1/ $S_{2\ general}$:

Este reprezentat de o groapă cvasi-circulară (dimensiunile la profilare de 1,6 x 1,4 m), apărută în caroul 1-2/3-4, începând cu adâncimea de 0,8 m. Groapa se adânceşte până la 1,48 m faţă de nivelul actual de călcare, căpătând înspre fund o formă albiată. Limitele sunt clare pe laturile de E şi S, înspre N apărând un prag de la adâncimea de 1,25 m, care o delimitează de C7. Particularitatea lui C1 este dată de inversiunea stratigrafică, în sensul că partea superioară a acestuia (între 0,8-1,15 m) este reprezentată de un strat de umplutură care conţine numeroase fragmente ceramice hallstattiene, fragmente de chirpici şi oase de animal, toate aflate în poziţie secundară. Între 1,15-1,48 m se află stratul dacic nederanjat, fiind dezvelite in situ un vas-borcan de dimensiuni mici, un fund de vas din pastă grosieră de culoare brun-roşiatică, o piesă din piatră cu funcţionalitate nelămurită, precum şi alte fragmente ceramice, posibil reîntregibile. Pe peretele vestic al gropii era aşezat un vas borcan cu butoni în relief, specific epocii dacice clasice. De pe peretele nordic al gropii, a fost salvat un vas-miniatură, de formă tronconică, ornamentat cu crestături pe buze. De menţionat că sub vasele depuse pe fundul gropii, precum şi în interiorul lor s-a păstrat un strat consistent de cenuşă. O parte dintre pereţii vaselor prezentau urme de ardere secundară. În etapa actuală de investigaţie optăm pentru datarea fragmentelor ceramice dacice de pe fundul gropii în sec. I p.Chr. Întregul context al dispunerii artefactelor din cadrul acestui complex, prezenţa vaselor-miniatură, precum şi relaţia cu C7, ne îndeamnă să formulăm ipoteza preliminară a funcţionalităţii ca şi groapă de cult.

C_3 / $S_{2\ general}$:

Complexul s-a conturat la adâncimea de 0,8 m, limitele acestuia fiind sugerate prin diferenţa de culoare, solul de umplutură având o culoare mult mai închisă decât solul galben-murdar din jur. Latura conturată ferm se află pe direcţia S-N. Tot pe aceeaşi direcţie, la cca. 0,5 m E de profilul vestic al secţiunii s-a profilat un posibil perete, format din porţiuni compacte de chirpici.

Descoperirile au constat în fragmente ceramice dispersate hallstattiene şi de epocă dacică. La metrul 3 se descoperă o aglomerare de vase ceramice dacice, din care unul întreg, alături de un lustruitor de piatră. Dezvelirea acestora s-a realizat începând cu adâncimea de 0,7 m, mergând până la 1 m adâncime faţă de nivelul actual de călcare. Fragmentele ceramice dacice găsite cu această ocazie pot aparţine aglomerării de vase descoperite în campania 2010 ($C_{10/2010}$).

În profilul sudic, la cca. 1,15 m adâncime faţă de stratul vegetal actual au fost descoperite fragmente ce ar putea aparţine, foarte probabil, unui lanţ de bronz, fragmente care se continuau în profilul sudic al secţiunii. Tot în această zonă s-a descoperit şi un creuzet pentru turnarea unor piese de metal.

În continuarea investigaţiei, a fost descoperit un vas aproape întreg, de factură probabil hallstatiană, poziţionat exact în colţul de SV al S_2 (adâncime 1,20 m), din umplutura căruia pare a fi alunecat posibilul lanţ de bronz. La 5 cm NV de vas a fost descoperită o placă de bronz, fără ca aceasta să aibă o formă care să permită atribuirea vreunei funcţionalităţi.

În caroul 3/1, la adâncimea de 1,20 m şi la 0,10 m E de aglomerarea de fragmente ceramice cenuşii, s-a descoperit o cană din pastă brun-cenuşie, fără toartă, probabil de factură dacică, deteriorată în timpul excavării. La 0,10 m S de cană, pe acelaşi nivel stratigrafic, s-a descoperit un lustruitor ceramic în formă de calapod, de culoare neagră.

La adâncimea de 1, 20 m, C_3 a început să se contureze mai clar, observându-se de la acest nivel straturi de sol diferite ca textură şi culoare, care au căpătat o formă semicirculară, dovedindu-se că acestea sunt nivelurile de refacere ale unei locuinţe adâncite şi care se alveolează în acest sector. Nivelele au fost surprinse în poziţie oblică, coborând începând cu nivelul de conturare (adâncime 1, 20 m) de la est spre vest cu un unghi de cca. 40°, cea mai importantă partea a locuinţei găsindu-se în partea vestică a lui S_2, în profil. Ceea ce s-a conturat şi interpretat iniţial ca fiind şanţul extern al locuinţei, s-a dovedit a fi nivelurile 4 şi 3 de umplere şi care, alveolându-se, au ajuns la nivelul de conturare la o lăţime de 0,20-0,25 m.

Colţul de SV se dovedeşte a fi tăiat de un alt complex, fapt observabil în cele două profile ale secţiunii (vestic şi sudic), ceea ce indică faptul că vasul hallstattian mai sus menţionat, împreună cu lanţul de bronz din umplutura sa şi plăcuţa de bronz/argint fac parte dintr-un alt complex decât C3.

Nivelurile de lutuire/refacere ale locuinţei adâncite au fost excavate în jumătatea sudică în mod artificial pe „niveluri de şpaclu" din motive obiective. În jumătatea nordică nivelurile au fost dezvelite separat, în ordinea impusă prin umplerea complexului, fiind documentate distinct. Acestea au fost denumite de jos în sus de la cel mai vechi la cel mai recent, atribuindu-li-se cifre de la 1 la 11.

Fundul locuinţei se prezintă sub forma unui sol nisipos cu mari concentraţii feruginoase în partea nordică, lutos (pare lutuit) în partea centrală, iar înspre groapa nivelului 1 (spre N) apare un strat de podină constând într-o peliculă subţire (0,5 cm grosime), păstrată slab, de culoare neagră şi textură foarte dură. Pe această mică porţiune, rezultată probabil în urma călcării din timpul locuirii, a apărut un fragment ceramic conic în poziţie orizontală încastrat în podină. Faptul că poziţia sa este primară, îl plasează ca fiind o descoperire importantă, datând practic începutul locuirii şi a amenajării bordeiului în faza târzie a Culturii Basarabi.

C_7 / $S_{2\ general}$:

Acesta s-a conturat la adâncimea de 0,8 m sub forma unei gropi cvasi circulare, cu diametrul gurii de 1,5 m (axa E-V), respectiv 1,4 m (axa N-S), având o adâncime de 0,6 m faţă de nivelul de conturare. Dimensiunile fundului gropii sunt de 1,2 m (axa N-S), respectiv 1,3 m (axa E-V). Stratigrafia internă a complexului prezintă două nivele: nivelul 1, cu o grosime de 0,3 m deasupra fundului gropii, respectiv nivelul 2, de la 0,3 la 0,6 m faţă de fundul gropii.

Nivelul 1 consta dintr-o aglomerare de vase întregi sau întregibile de dimensiuni variate, reprezentând forme specifice olăriei dacice din epoca regatului: vase de tip fructieră, vase-borcan, căni bitronconice, chiupuri. Pe lângă acestea, au mai fost descoperite şi câteva piese metalice (o piesă de fier cu funcţionalitate incertă şi o tablă de bronz ce prezintă un orificiu realizat cu ajutorul unui dorn), material litic (o râşniţă, o cute şi o piesă cu funcţionalitate incertă), şi două piese de os (un manşon realizat din corn de cerb, respectiv o piesă tubulară cu funcţionalitate incertă, aceasta din urmă depusă în interiorul unui vas borcan). Remarcăm de asemenea prezenţa în cadrul inventarului acestui complex a unor vase-miniatura, a două fusaiole şi a unui posibil cap de figurină antropomorfă schematizat.

Nivelul 2 al gropii (între 0,3-0,6 m de la fundul acesteia), constă dintr-un strat bulversat în care apar asociate fragmente ceramice dacice şi hallstattiene, toate în poziţie secundară.

În întreaga umplutură a nivelului 1 au fost surprinse urme de

https://biblioteca-digitala.ro

arsură in situ, multe dintre vasele întregi sau întregibile prezentând urme de ardere secundară. Totuşi, pe pereţii gropii, precum şi pe piesele „speciale" nu se constată urme ale trecerii lor prin foc. Probabil că vasele au fost arse în altă parte şi apoi depuse în groapă împreună cu resturile cremaţiei. S-a remarcat că groapa nu are pereţii amenajaţi pentru a putea fi utilizată ca şi groapă de provizii. Din punct de vedere al funcţionalităţii, în acest stadiu al cercetărilor, pe baza analogiilor existente în literatura de specialitate, considerăm că avem de-a face cu o groapă de cult. Aceasta se poate data provizoriu în sec. I p.Chr.

C_9 / $S_{2\ general}$:

Complexul iniţial a fost suprapus de o groapă denumită de noi C_2, cu o conturare efectuată după culoarea şi textura solului.

C_9 s-a conturat sub forma unei locuinţe patrulatere adâncite, surprinzându-se margini ferme doar pe laturile E,V şi parţial S, latura sa nordică fiind condiţionată de profilul secţiunii.

Din punct de vedere structural complexul se prezintă sub forma unei locuinţe adâncite, în cadrul căreia s-au profilat patru gropi de stâlp, de adâncimi diferite. În partea de NV a C_9, a fost construit în lut cruţat un cuptor (vezi C_{14}). În dreptul gurii cuptorului au fost depistate bucăţi de chirpici de diferite dimensiuni, fragmente ceramice şi fragmente osteologice.

C_{13} / $S_{2\ general}$:

Complexul s-a conturat la adâncimea de 0,8 m, având un pat de chirpici compact, motiv pentru care iniţial a fost interpretat drept vatră exterioară. Excavarea în profunzime a confirmat însă faptul că acest strat nu reprezintă decât o serie de resturi menajere. Umplutura gropii conţine numeroase fragmente ceramice şi de chirpici, precum şi fragmente osteologice, fapt ce indică o posibilă groapă menajeră ce poate fi atribuită perioadei hallstatiene.

La cca. 0,4 m faţă de nivelul de conturare, apare un strat de arsură asociat cu mai multe fragmente ceramice, sub care a fost surprins un alt strat, gălbui-nisipos, pe care a fost aşezat un fragment ceramic de dimensiuni mari. Sub acest nivel urmează un nou strat de pământ cenuşos (cca. 0,30 m grosime), lipsit aproape total de material. La adâncimea de 1,5 m, apare un nou strat compact de arsură, pe care se găsesc 3 fragmente de mari dimensiuni dintr-un vas-platou hallstatian.

C_{14} / $S_{2\ general}$:

Înainte de golirea C_9, complexul C_{14} s-a conturat sub forma unor bucăţi de chirpici, ulterior acestea definindu-se ca făcând parte din dărâmătura cuptorului. Din punct de vedere al structurii, cuptorul menajer a fost realizat pe un soclu de lut cruţat, cu înălţimi ce variază între 0,12-0,55 m, faţă de stratul de steril al locuinţei C_9.

Pe baza a ceea ce s-a putut surprinde la dezvelire, considerăm că acesta a fost unul simplu, neavând alte instalaţii cum ar fi o placă de reverberaţie. Este posibil, în schimb, ca acest cuptor să fi avut o boltă, aceasta fiind prăbuşită din vechime. Vatra cuptorului are o grosime de aproximativ 0,07 m, prezentând în partea ei superioară o posibilă făţuire, aceasta având la momentul degajării o culoare gri. Sub vatră nu au fost depistate alte amenajări speciale. Întreaga cameră a cuptorului a fost plină de material ceramic, fragmente de chirpic ce păstrează urmele unor structuri de nuiele, vălătuci de lut de forme lunguieţe şi cilindrice şi bucăţi dintr-o placă de chirpici cu o funcţionalitate incertă. În faţa cuptorului s-a surprins o aglomerare asemănătoare celei din camera de ardere, pământul de aici diferenţiindu-se clar de cel din umplutura lui C_9, fiind mult mai umed din cauza consistenţei sale cenuşoase.

În camera de ardere au fost descoperite mai multe funduri de vase dintr-o pastă foarte grosieră, utilizând ca degresant ceramică pisată în cantităţi exagerate, rezultând astfel vase rudimentare în care depunerea lichidelor era imposibilă şi improbabilă.

Cât priveşte încadrarea culturală a acestor descoperiri ce constituie C_{14}, în acest stadiu al cercetărilor optăm să le atribuim, cu foarte mari rezerve, slavilor timpurii (sec. VI-VII p.Chr.). Argumente în sprijinul acestei atribuiri ar putea fi tipul de cuptor, prezenţa vălătucilor de lut şi ceramica extrem de rudimentară. Rămâne ca analiza detaliată a materialului să confirme sau să infirme aceste prezumţii.

$S_{3\ general}$ ($S_{1/2011}$):

Este amplasată la 1 m E de m_{40} al lui S_1, având dimensiunile de 8x3,2 m, suprapunând caseta de 3x2 m deschisă în toamna anului 2010 cu scopul de a surprinde extremitatea estică a şanţului. Este de notat faptul că între nivelul actual de călcare şi 0,85 m, se află un strat masiv de lut aluvionar în care nu a putut fi surprinsă o stratigrafie pedologică. Cu toate acestea, au apărut sporadice fragmente ceramice atipice (circa 10 fragmente extrem de corodate). În stadiul actual de investigaţie nu putem explica formarea acestui masiv strat aluvionar decât ca fiind rezultatul unei singure inundaţii masive, care căpăcuieşte brusc complexele arheologice din exteriorul grindului „Dealu Cetăţuica". Pentru surprinderea extremităţii estice a albiei naturale s-a procedat la adâncirea, între m_0-m_2, cu scopul de a surprinde limita exterioară a posibilului şanţ de apărare de pe latura de E. Timp de două zile (20-21 iulie) s-a procedat la adâncirea în acest sector până la 2,8 m, rezultând următoarea situaţie stratigrafică:

- între 0-1,5 m – strat compact de lut cenuşiu-gălbui fără stratigrafie;

- între 1,5-2,8 – straturi succesive de nisip depuse sub forma varvelor cu texturi şi granulometrii variabile. De menţionat că în unele din aceste straturi se observă concentraţii semnificative de fier.

Ca şi concluzie preliminară, în urma excavării acestui sector al lui $S_{3\ general}$, s-a furnizat proba faptului că şanţul de pe latura estică a „Cetăţuicii" este, de fapt, un meandru natural care a fost doar reamenajat probabil în epoca dacică (vezi situaţia apărută în timpul săpăturilor campaniei 2010).

Investigaţiile din $S_{3\ general}$ au surprins următoarele elemente arheologice:

C_1 / $S_{3\ general}$:

Este reprezentat de o groapă vizibilă pe răzuirea fundului secţiunii, la adâncimea de 0,94 m în dreptul lui m_1, în apropierea profilului sudic. Groapa prezintă o culoare brun-cenuşie, bine delimitată faţă de solul gălbui-lutos din jur. S-a procedat la excavarea jumătăţii vestice, până la adâncimea de 0,52 m faţă de nivelul de profilare, adică 0,94 m (rezultă o adâncime de 1,46 m faţă de nivelul actual de călcare). Forma acesteia devine sensibil tronconică pe măsura adâncirii, conicizându-se înspre fund. Limitele sunt greu precizabile şi au fost definite exclusiv pe baza schimbării de textură a solului. Umplutura este reprezentată de un sol brun-cafeniu, compactizat, cu uşoare pigmentaţii de arsură. Inventarul arheologic constă din două fragmente ceramice atipice, posibil hallstattiene, apărute în partea superioară a gropii. Funcţionalitatea complexului ar putea fi legată de o posibilă groapă de stâlp, dar lipsa oricăror altor structuri asemănătoare în preajmă menţine această supoziţie în sfera ipotezelor. Datarea este, de asemenea, incertă.

C_2 / $S_{3\ general}$:

Acest complex a fost surprins iniţial în cadrul casetei de 2 x 3 m deschisă în campania anului 2010, dar fără a fi conturat şi dezvelit. Adâncimea de profilare este de 0,86 m faţă de nivelul actual de călcare. Ipoteza iniţială a funcţionalităţii acestui complex a fost legată de un cuptor de olar cu groapă de deservire aferentă. Într-o primă fază s-a procedat la excavarea pe diagonală a jumătăţii nordice a gropii de deservire, rezultând următoarea situaţie:

- groapa prezintă margini relativ bine delimitate, dar fără a fi arse sau făţuite. Adâncimea acesteia este de 0,37 m, cu un profil uşor albiat, de la margini spre mijloc;

- în umplutură au apărut cantităţi însemnate de lemn carbonizat, dar fără a se putea stabili o stratigrafie internă a umplerii

https://biblioteca-digitala.ro

cu cenuşă;

- pe latura nordică a gropii a putut fi delimitată o posibilă bârnă carbonizată, încastrată în lutul compact;

- în peretele de NE al gropii a apărut o jumătate de vas borcan, cu buză răsfrântă spre exterior, alunecat cu gura în jos. În aceeaşi zonă a mai apărut un alt fragment de vas, brun-cărămiziu, cu mult nisip în pastă ca şi degresant, de factură dacică. De menţionat că fragmentele ceramice sunt corodate substanţial datorită acidităţii solului (valoarea PH-ului este de 5 în acest sector – vezi şi studiul pedologic anexat).

Pentru degajarea vetrei vitrifiate s-a procedat la trasarea unei mici casete pe nivelul de profilare spre a se putea delimita eventuala gardină a ipoteticului cuptor de olar. Şpăcluirea jumătăţii nordice a vetrei a permis evidenţierea faptului că aceasta are un contur cvasi-circular, dar că presupusa boltă a cuptorului nu se adânceşte decât 5 cm în lutul cruţat din jur. Nu au fost evidenţiate artefacte asociate vetrei.

Degajarea ulterioară a prăbuşiturii vitrifiate de pe vatră a permis surprinderea unei suprafeţe făţuite bine şi uniform arse. Ipoteza funcţionalităţii acestei vetre ca şi placă de reverberaţie a fost infirmată în urma secţionării acesteia, fiind excavată într-o primă fază jumătatea sa nordică. A rezultat astfel un profil care ne arată o vatră vitrifiată cu o grosime de 0,05 m, aşezată direct pe solul gălbui-lutos din jur. În sprijinul atribuirii sale ca şi cuptor de olar, pledează asocierea cu groapa de deservire, precum şi forma circulară. Împotriva acestei ipoteze trebuie avute în vedere lipsa cupolei, a plăcii de reverberaţie, precum şi a inventarului specific asociat unui cuptor de olar. În sprijinul atribuirii ca şi vatră de cult nu avem alte argumente decât izolarea sa totală faţă de alte complexe arheologice. Nu excludem nici utilizarea sa ca şi cuptor menajer exterior locuinţei care a fost rapid abandonat datorită unei inundaţii catastrofale care a depus stratul de 1 m de aluviuni. Datarea: epoca regatului dacic.

$S_{4\ general}$ ($S_{3/2011}$):

Este amplasată pe platoul „Dealului Cetăţuica", la E de $S_{2\ general}$, de care este despărţită printr-un martor de 0,5 m grosime şi are dimensiunile de 6 x 6 m. Lipsa timpului nu a permis decât adâncirea până la 0,6 m faţă de nivelul actual de călcare. Situaţia arheologică surprinsă a constat într-un masiv strat bulversat, conţinând o cantitate însemnată de fragmente ceramice dacice şi hallstattiene aflate în poziţie secundară. Similar contextului din S_2, şi în acest caz complexele in situ încep să se profileze de la această adâncime, deziderat care va fi realizat în cadrul campaniei 2012.

Informaţiile acumulate în cei patru ani de investigaţie (2007, 2009, 2010, 2011) ne-au arătat existenţa unui sit arheologic de o importanţă deosebită, iar coroborarea cu informaţiile literare antice ar sugera că aici ar putea fi localizată antica davă Zurobara, menţionată de Ptolemeu[5].

Cercetarea sistematică a presupus atât folosirea unor tehnici moderne pluridisciplinare pentru delimitarea complexelor arheologice vizate, cât şi a celor tradiţionale (trasarea unor secţiuni şi suprafeţe şi investigarea acestora).

Dintre metodele non-invazive, în scopul sporirii cantităţii de informaţie, s-a apelat la resursele oferite de prospecţiile magnetometrice efectuate cu ajutorul unui gradiometru de tip fluxgate. O altă metodă non-distructivă utilizată pentru determinarea întinderea fortificaţiei a fost rezistivitatea electrică a solului. În funcţie de context, pornind şi de la datele obţinute cu ajutorul prospecţiilor magnetometrice, au fost şi vor fi trasate secţiunile şi suprafeţele.

Pentru atingerea scopurilor propuse nu a putut fi eludată săpătura tradiţională, distructivă. Aceasta s-a executat manual. După înlăturarea stratului vegetal, cercetarea s-a efectuat cu atenţie maximă pentru a surprinde şi înregistra toate informaţiile arheologice.

Având în vedere că scopul final al cercetării este obţinerea unor informaţii cât mai precise, s-a impus o înregistrare riguroasă a datelor şi a artefactelor. În acest scop, a fost elaborat un sistem coerent de înregistrare, cuprinzând: jurnalul de săpătură, numerotarea şi poziţionarea în planul general a unităţilor de săpătură, completarea fişelor de complex, de obiect şi a celor de unitate stratigrafică. În privinţa prelevării şi conservării primare a artefactelor, s-a încercat reconstituirea unui ambient cât mai apropiat de cel din care au fost recoltate. Pentru o mai bună evidenţă a lor, acestea au fost depozitate în pungi, cutii, lădiţe şi alte recipiente, în funcţie de natura, starea de conservare şi dimensiuni, fiind însoţite de etichete plasticate care să conţină toate informaţiile necesare. Înregistrările artefactelor au fost realizate în acord cu legislaţia privitoare la protecţia patrimoniului mobil.

S-a întocmit, de asemenea, o bază de date care cuprinde: arhiva foto digitală, arhiva grafică, toate informaţiile referitoare la unităţile de săpătură, complexele şi la obiectele descoperite. Au fost efectuate fotografii de ansamblu şi de detaliu, desene (planuri şi profile) la scara 1:20 şi, atunci când a fost cazul, desene la scară reală, precum şi o schiţă dimensionată. Întreaga bază de date este cantonată la Universitatea de Vest din Timişoara, iar pentru siguranţă, toţi specialiştii colectivului de cercetare au câte o copie a documentaţiei de şantier şi a arhivelor.

Pornind de la datele deja acumulate din campaniile anilor 2009-2011, obiectivele campaniilor viitoare vizează, între altele:

- cercetarea complexelor de locuire din interiorul, dar şi din exteriorul incintei fortificate pentru a se stabili natura şi funcţionalitatea acestora;

- continuarea înregistrărilor topografice şi a prospecţiilor non-distructive;

- secţionarea fortificaţiei pe latura de N în scopul verificării sistemului constructiv;

- întocmirea de fotoplanuri de detaliu în coordonate spaţiale;

- editarea unor modele 2D şi 3D a zonei cercetate arheologic, pentru determinarea configuraţiei actuale a terenului şi reconstituirea unor elemente geomorfologice;

- întocmirea planurilor de detaliu a unităţilor de cercetare arheologică (scări 1:200, 1:100, 1:50, 1:25), cu poziţionarea în plan a descoperirilor (locuinţe, gropi, ziduri, obiectele de inventar ale complexelor, etc.);

- prelevarea de probe de sol şi continuarea determinărilor pedologice;

- prelevarea de probe pentru analize palinologice;

- prelevarea de material litic în vederea analizelor cu microscopul elecronic de înaltă rezoluţie în vederea stabilirii surselor de materie primă;

- prelevarea materialului osteologic animal sau uman în vederea întocmirii studiilor de specialitate;

- flotarea depunerilor din complexele închise;

- analiza materialului arheologic şi introducerea acestuia în baze de date.

Clasificarea obiectelor se va face în funcţie de categorie, de epoci, culturi sau faze. Codificarea artefactelor va fi făcută standard, pentru a fi incluse în baza de date, pe bază de dicţionare de termeni şi cataloage de motive, forme etc.

Operaţiile de conservare, restaurare şi finisare vor fi realizate în laboratorul Muzeului Banatului din Timişoara, în virtutea unui protocol de colaborare.

Informaţiile şi rezultatele cercetării, în totalitatea lor, vor fi interpretate din punct de vedere arheologic şi istoric.

Analiza amănunţită a întregii informaţii va face obiectul unor rapoarte, comunicări, studii şi expoziţii. Fiecare membru al colectivului de cercetare va putea, de comun acord ce ceilalţi colegi, să valorifice ştiinţific, sub forma unor articole sau studii punctuale, informaţiile

https://biblioteca-digitala.ro

arheologice apărute, scopul fiind diseminarea cât mai grabnică şi obiectivă a acestor date. Periodic (o dată la 3 ani) se intenţionează publicarea monografică a tuturor rezultatelor investigaţiilor.

Rezultatele cercetării vor fi prezentate, de asemenea Consiliului Local al comunei Sacoşu Turcesc, iar studenţii participanţi pe şantierul-şcoală vor realiza prezentarea proprie, sub îndrumarea specialiştilor, pentru cercuri ştiinţifice studenţeşti.

Bogăţia deosebită a materialului arheologic rezultat până în acest moment (peste 30 de vase reîntregibile) impune măsuri de restaurare şi conservare, acţiune realizată de către specialişti ai Muzeului Banatului din Timişoara. Piesele restaurate pot deveni lesne bunuri de patrimoniu care se pretează expunerii lor în spaţii muzeale. Dacă cercetările arheologice vor confirma existenţa Unip „Dealu Cetăţuica" a posibilei dave dacice Zurobara, menţionate de Ptolemeu, iar elementele arhitectonice o vor impune, restaurarea in situ va deveni o necesitate.

Note:

1. F. Medeleţ, I. Bugilan, Contribuţii la problema şi la repertoriul movilelor de pământ din Banat, Banatica 9, 1987, p. 175.

2. Pentru mai multe detalii, vezi L. Măruia, D. Micle, A. Cîntar, A. Stavilă, L. Bolcu, O. Borlea, M. Ardelean, P. Horak, C. Timoc. C. Floca, L. Vidra, ArheoGIS. Baza de date a patrimoniului arheologic cuprins în Lista Monumentelor Istorice a judeţului Timiş. Rezultatele cercetărilor de teren, Cluj Napoca, 2011, p. 505-530.

3. Un prim raport a fost comunicat de D. Micle, L. Măruia, A. Cîntar, A. Stavilă, Gh. Ianoş, P. Urdea, M. Török-Oance, Al. Onaca, I. Gergen, Un model de studiu interdisciplinar de arheologia peisajului: situl arheologic de la Unip „Dealu Cetăţuica", jud. Timiş, la Al XXII-lea simpozion naţional de arheometrie, Iclod, 14 noiembrie 2009. Vezi şi A. Bejan, D. Micle, L. Măruia, A. Cîntar, Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş. Punct. Dealu Cetăţuica, CCA 2010, p. 199-203.

4. Pentru evitarea confuziilor, după încheierea campaniei 2011, am decis să utilizăm un „contor" unitar şi cursiv al unităţilor de săpătură, pornind de la prima suprafaţă excavată în 2009, care devine $S_{1\ general}$, evitând astfel să ne referenţiem la secţiunile din fiecare an (în acest raport se vor utiliza ambele cifre, deoarece primele se regăsesc în documentaţia iniţială de şantier).

5. Pentru discuţia critică a izvoarelor, vezi S. Forţiu, Este Timişoara antica Zurobara?NU. Şi totuşi, unde este Zurobara?, accesibil on-line la http://www.banat.ro/academica/Zurobara.pdf (accesat la 30.01.2012); idem, Zambara (Zanbara), clarificări încă necesare?!, accesibil on-line la http://www.banat.ro/academica/Zambara.pdf (accesat la 30.01.2012).

Bibliografie:

Bejan, Adrian; Micle, Dorel; Măruia, Liviu; Cîntar, Adrian, Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş. Punct. Dealu Cetăţuica, CCA 2010, p. 199-203

Forţiu, Sorin, Este Timişoara antica Zurobara?NU. Şi totuşi, unde este Zurobara?, accesibil on-line la http://www.banat.ro/academica/Zurobara.pdf (accesat la 30.01.2012)

Măruia, Liviu; Micle, Dorel; Cîntar, Adrian; Stavilă, Andrei; Bolcu, Lavinia; Borlea Oana; Ardelean, Mircea; Horak, Petru; Timoc, Călin; Floca, Cristian; Vidra, Lucian, ArheoGIS. Baza de date a patrimoniului arheologic cuprins în Lista Monumentelor Istorice a judeţului Timiş. Rezultatele cercetărilor de teren, Cluj Napoca, 2011, p. 505-530

Medeleţ, Florin; Bugilan, Ion, Contribuţii la problema şi la repertoriul movilelor de pământ din Banat, Banatica 9, 1987, p. 175

Abstract:

The 2011 digging campaign at the Unip „Dealu Cetăţuica" archaeological site aimed at finishing the trenches opened the year before. Thus, the investigation of S_1 was finished, establishing the relation between the ditch and the settlement, as well as the fact that the fortification was constructed of two burned beam structures, tiled with clay. These had the practical role of preventing the sand, as the settlement is sitting on a sand bank, to flow into the ditch.

Precedings in S_2 revealed a very complex archaeological context, 18 different archaeological features having been discovered on a 6 by 6 m area. From these we mention, as they are the most important, two cultic pits, of Dacian period (features 1 and 7), a large pit house, dating from the Iron Age (Hallstatt), with 11 levels of reusage (feature 3), a supply pit dating from Hallstatt (feature 13), a shallower pit house (feature 9) with a molded clay hearth (feature 14), datable, with some reserve, in the 6th or 7th century A.D.

S_3 measuring 8 by 3.2 m, situated outside of the „Dealu Cetăţuica" sand bank, 1 m East of the 40th metre of S_1, was opened in hope of observing the edge of the river meander that encompasses the site on this side. Under a compact layer of alluvial clay, 0.8 m thick, a pottery fireying kiln was unearthed, with one burning chamber.

S_4, measuring 6 by 6 m, is situated 0.5 m East of S2, but it was only excavated to the depth of 0.6 m, due to time reasons, at which depth some archeological features started to appear (it is due to be further investigated in the 2012 campaign).

The information's accumulated during the last four years of investigation (2007, 2009, 2010, 2011) have revealed an archaeological site of great importance and corroborations with ancient literary sources might indicate that this is the ancient settlement of Zurobara, that Ptolemy mentioned.

Industria materiilor dure animale descoperită în campania 2011

Corneliu Beldiman (UCDC Bucureşti), Marin Cârciumaru (UV Târgovişte), Adrian Bejan, Liviu Măruia (UV Timişoara), Alexandru Berzovan (UBB Cluj), Andrei Stavilă (UV Târgovişte, Şcoala Doctorală), Diana-Maria Sztancs (ULB Sibiu), Daniela Iamandi (CNMCD Târgovişte)

Cercetările arheologice derulate în anul 2011 în aşezarea fortificată multistratificată hallstattiană şi dacică de la Unip – „Dealul Cetăţuica" (UNC) de către un colectiv sub conducerea prof. univ. dr. Adrian Bejan (UV Timişoara) (Bejan et alii 2010; Măruia et alii 2011) au permis identificarea, în cadrul S2, a Complexului 7. Acesta se contura la cca -0,80 m sub forma unei gropi cvasi circulare, cu dimensiunile gurii de 1,50 m (axa E-V), respectiv 1,40 m (axa N-S), având o adâncime de 0,6 m faţă de nivelul de conturare. Dimensiunile fundului gropii sunt de 1,20 m, (axa N-S), respectiv 1, 30 m (axa E-V). Stratigrafia internă a complexului prezintă două nivele: nivelul 1, cu o grosime de 0,3 m deasupra fundului gropii, respectiv nivelul 2, de la 0,3 la 0,6 m faţă de fundul gropii. Nivelul 1 consta dintr-o aglomerare de vase întregi sau întregibile plasate în colţul de nord-est (vase-borcan, căţui, fragmente de chiupuri, cană întreagă, bitronconică, având o toartă), depuse pe întreg fundul gropii şi pe pereţii adiacenţi, aglomerare descoperită in situ. În interiorul unui fragment de vas-borcan s-a descoperit o piesă de os de forma unui tub cu o lungime de cca 5 cm, foarte bine păstrată. Între fragmentele ceramice a apărut şi o cute. În colţul de sud-est, aproape de zona centrală a gropii, se aflau câteva căţui păstrate fragmentar, peste care a fost aşezat un manşon de corn de cerb. Pe peretele de sud-est al gropii a fost aşezată oblic jumătatea superioară a unei râşniţe din tuf vulcanic, păstrată integral. După îndepărtarea acesteia s-a constatat că pe peretele gropii, probabil într-o mică nişă, a fost depusă o fusaiolă ceramică, asociată cu o piesă de fier având o funcţionalitate

https://biblioteca-digitala.ro

neprecizată. Pe latura de vest a râşniţei a fost descoperită jumătatea superioară a unei fructiere din pastă brun-cărămizie, fină, lucrată la roată. Tot în acelaşi loc a fost depusă o căţuie miniaturală, şi un bol miniatural. În colţul de sud-vest inventarul constă dintr-o jumătate superioară a unei fructiere lucrate la roată din pastă brun-cărămizie, depusă pe peretele de SV al gropii. Asociată fructierei a apărut o fusaiolă, similară celei aşezate sub râşniţă. În zona dinspre centrul gropii, a fost descoperită o cană bitronconică păstrată destul de bine. În aceeaşi zonă a fost descoperit un fragment dintr-o plăcuţă de bronz ce prezenta o perforaţie realizată cu un dorn şi un (posibil) cap de figurină antropomorfă ceramică foarte schematizată. În colţul de nord-vest, inventarul constă dintr-o aglomerare de fragmente ceramice aparţinând unui vas de dimensiuni mari din pastă cenuşie, lucrat cu mâna, precum şi alte fragmente aparţinând unor vase-borcan sau căţui. Nivelul 2 al gropii (între 0,3-0,6 m de la fundul acesteia), constă dintr-un strat bulversat în care apar asociate fragmente ceramice dacice şi hallstattiene, toate în poziţie secundară. În întreaga umplutură a nivelului 1 au fost surprinse urme de arsură in situ, multe dintre vasele întregi sau întregibile prezentând urme de ardere secundară. Totuşi, pe pereţii gropii, precum şi pe piesele „speciale" nu se constată urme ale trecerii lor prin foc. Probabil că vasele au fost arse în altă parte şi apoi depuse în groapă împreună cu resturile cremaţiei. S-a remarcat că groapa nu are pereţii amenajaţi pentru a putea fi utilizată ca şi groapă de provizii. Din punctul de vedere al funcţionalităţii, în acest stadiu al cercetărilor, pe baza analogiilor existente în literatura de specialitate, autorii cercetării optează pentru rolul complexului de groapă de cult. Acesta se poate data provizoriu în sec. I p.Chr.

Raportul de faţă are ca obiect analiza complexă a manşonului de corn de cerb, o piesă relativ rară în cadrul repertoriului descoperirilor IMDA geto-dacice. Piesa este întreagă, păstrată în condiţii foarte bune, fără depuneri şi deteriorări taphonomice (exfolieri, corodări, fisuri etc.). Culoarea sa este maro deschis neuniformă, cu pete discontinui de culoare maro închis. Se întrunesc, astfel, condiţiile optime pentru observaţii legate de urmele de fabricare şi utilizare, realizarea decorului etc. Tratamentul specializat în vederea curăţării şi conservării a fost aplicat de dr. Daniela Iamandi (CNMCD Târgovişte).

Piesă realizată din corn de cerb, de formă generală tronconică, uşor asimetrică datorită morfologiei materiei prime; secţiunile transversale sunt ovale asimetrice (în formă de D asimetric), datorate, de asemenea, morfologiei suportului anatomic/materiei prime; aceasta este constituită de un segment de ax drept de corn de cerb, exemplar adult; segmentul a fost prelevat foarte probabil de pe sectorul bazal al axului, deasupra razei 2. Pentru descriere, piesei i se stabilesc convenţional feţele principale după cum urmează; piesa este poziţionată cu extremitatea având diametrul mai mare în sus; astfel rezultând: feţele principale (faţa superioară, FS = convexă, acoperită de decor; faţa inferioară, FI = opusă, plan-concavă, nedecorată); feţele secundare (faţa stângă, FSt; faţa dreaptă, FD, ambele decorate); extremitatea distală, ED (superioară); extremitatea proximală, EP (inferioară). FS este convexă, reprezentând faţa laterală a axului de corn de cerb; FI este plan-concavă, reprezentând faţa mediană a axului de corn de cerb, păstrând o porţiune a suprafeţei anatomice şi a canalului central anatomic, orientat uşor oblic faţă de axul lung al piesei; FSt reprezintă faţa anterioară a axului de corn de cerb; FD reprezintă faţa posterioară a axului de corn de cerb. Piesa este fasonată aproape integral prin înlăturarea reliefului anatomic al cornului – partea superficială externă a ţesutului compact (compacta) (perlura, canalele), exceptând un sector central al FI, aflat pe întreaga lungime a piesei, lat de cca 20 mm,cu un canal lung de 29,8, mm, lat de 2-2,3 mm şi adânc de cca 0,3-0,5 mm. Ţesutul spongios (spongiosa) a fost înlăturat aproape integral prin excavare; se păstrează porţiuni groase de 0,5-1 mm, prezentând textura specifică, bine observabilă pe întreaga suprafaţă interioară a piesei. Extremităţile sunt rectilinii, quasiparalele (EP este uşor oblică faţă de orizontală); ele au diametre diferite, impuse de morfologia materiei prime: ED este mai largă, EP este mai îngustă.

La ED se observă, pe întreg diametrul piesei, o bordură lată de 2,3-3,3 mm şi înaltă de cca 1 mm; ca şi o suprafaţă juxtapusă dedesubt, adâncită oblic prin cioplire, lată de cca 4,2 mm şi adâncă de cca 1 mm, amenajată pentru a obţine relieful bordurii. În partea centrală a FS, FSt şi FD a fost marcat prin crestături fine repetate un registru orizontal lung de 89 mm şi lat de 20-20,5 mm, plasat la distanţă de 9,6-10 mm (ED) şi 9,7-11 mm (EP) de margini, adâncit prin cioplire cu cca 1 mm faţă de restul suprafeţei; acest registru este dispus uşor oblic spre ED (mai jos pe FSt şi mai sus pe FD). Pe FS, FSt şi FD, în interiorul registrului a fost realizat un decor compus din 14 cercuri duble gravate, având pereţi rectilinii şi concavi, fund convex-concav asimetric, uneori dublu-concav, în centru cu câte o alveolă circulară, de profil conic sau semisferic; cercurile sunt quasiidentice, obţinute prin gravarea cu un instrument metalic special cu margini ascuţite, care a trasat concomitent, prin rotaţie alternativă, cele două cercuri concentrice şi alveola centrală. Cercurile sunt dispuse pe două rânduri (2 x 7), cele de pe rândul superior fiind plasate la cca 25-30º spre FD faţă de cele de pe rândul inferior; rezultă perechi compuse din câte două cercuri dispuse oblic în raport cu axul vertical al piesei. Distanţa dintre cercuri nu este uniformă, chiar dacă se constată intenţia artizanului de a păstra unitatea dimensională a decorului. Decorul nu acoperă şi FI, deşi, din punct de vedere tehnic, nu se întâmpina nici o problemă în acest sens; motivaţia probabilă este aceea că faţa respectivă a obiectului nu se vedea, în mod curent, în timpul utilizării.

Confecţionarea artefactului a parcurs mai multe etape, decelabile ca natură şi succesiune prin analiza macroscopică şi microscopică a urmelor produse; s-a recurs la utilizarea microscopului optic clasic, măriri x10-x40 şi a microscopului optic digital tip VHX-600, aflat în dotarea Centrului de Cercetări Pluridisciplinare al Facultăţii de Ştiinţe Umaniste, Universitatea „Valahia" din Târgovişte, măriri x40-x100. În paralel s-a făcut înregistrarea fotografică a tuturor urmelor semnificative tehnic observate, creându-se o bază de imagini digitale. Transformarea tehnică a suportului anatomic (materia primă) s-a făcut probabil în condiţiile înmuierii prealabile a cornului de cerb în apă, procedeu care facilitează prelucrarea, mai ales în etapele primare (debitajul şi fasonarea suprafeţelor). Este de remarcat, de asemenea, faptul că modalităţile de realizare a manşonului (tăiere, cioplire, scobire cu cuţitul sau dalta; decor gravat) sunt identice acelora aplicate în prelucrarea lemnului, astfel că putem avea o imagine fidelă a modului în care se procesa lemnul pentru obţinerea unor obiecte de mici dimensiuni în mediul geto-dacic, precum şi a uneltelor folosite şi a specificului urmelor de prelucrare.

Morfometrie. Pentru prelevare a fost utilizat şublerul digital. Datele morfometrice ale decorului se pot modifica parţial după prelevarea de fineţe prin analiza detailată cu ajutorul microscopului digital VHX-600.

Debitajul. S-a realizat prin prelevarea unui segment lung de cca 40,5 mm de pe sectorul bazal al axului drept de corn de cerb, deasupra razei 2. Detaşarea s-a făcut probabil prin tăiere transversală/crestare cu lama unui cuţit pe circumferinţă şi fracturare prin percuţie directă.

Fasonarea. Include mai multe etape, definite prin analiza urmelor specifice păstrate; succesiunea lor este expusă cu titlu ipotetic:

1. Regularizarea extremităţilor prin tăiere transversală/cioplire cu cuţitul; pe suprafeţele extremităţilor se observă urme specifice, suprapuse, de cioplire şi striuri de tăiere. La ED/FD se observă o crestătură lată de 3,6 mm şi adâncă de cca 2 mm, produsă probabil

https://biblioteca-digitala.ro

accidental, după fasonarea extremităţii respective.

2. Regularizarea suprafeţelor exterioare (compacta) în scopul obţinerii unui aspect neted, prin înlăturarea reliefului anatomic (perlura, canale) prin cioplire razantă cu cuţitul, în sens axial, aplicată bipolar (succesiv dinspre ambele extremităţi); se observă faţete specifice discontinui de cioplire, suprapuse, mai ales pe FI şi pe feţele secundare. Pe FI se păstrează, în sectorul central, o porţiune a suprafeţei anatomice a cornului, cu relieful nemodificat tehnic (lăţime cca 20 mm, canal lung de 29,8, mm, lat de 2-2,3 mm şi adânc de cca 0,3-0,5 mm). Aceşti parametri morfologici (inclusiv ai secţiunilor în formă de D asimetric) sunt comparabili cu aceia ai axului de corn de cerb anatomic, pe sectorul bazal, deasupra razei 2.

3. Înlăturarea aproape integrală a spongiosei prin excavare bipolară în sens axial, cu ajutorul lamei de cuţit sau a unei dălţi cu lamă lungă şi îngustă; în interiorul piesei, la extremităţi, se păstrează amprentele lamei utilizate, late de cca 70-100 mm. Interiorul piesei păstrează, pe întreaga suprafaţă, textura specifică a spongiosei. Examinarea interiorului piesei de către prof. univ. dr. Marin Cârciumaru, cu ajutorul microscopului optic digital, a pus în evidenţă prezenţa unor urme de oxizi de fier, indiciu care se poate lega, eventual, de modalitatea de utilizare a manşonului, aplicat pe o piesă de fier sau de lemn placată cu tablă de fier.

4. Fasonarea interiorului piesei, în scopul înlăturării urmelor suprapuse de scobire, prin grataj realizat cu ajutorul lamei de cuţit şi abraziune cu o piesă litică sau cu piele/material textil şi adaos de nisip umed; s-a obţinut astfel o suprafaţă relativ netedă.

5. Amenajarea suprafeţei exterioare. Modelarea bordurii de la ED pe întreaga circumferinţă a piesei, având o lăţime de 2,3-3,3 mm şi înălţime de cca 1 mm, ca şi a unei suprafeţe juxtapuse dedesubt, adâncită oblic prin cioplire dinspre EP spre ED (denivelare oblică), lată de cca 4,2 mm şi adâncă de cca 1 mm, amenajată pentru a obţine relieful bordurii. În partea centrală a FS, FSt şi FD a fost marcat, prin crestături fine rectilinii paralele repetate, un registru rezervat aplicării decorului, compus din cercuri gravate; registrul respectiv este lung de 89 mm şi lat de 20-20,5 mm, plasat la distanţă de cca 9,6-11 mm de extremităţi, adâncit prin cioplire axială cu cca 1 mm faţă de restul suprafeţei; acest registru adâncit este dispus uşor oblic spre ED (mai jos pe FSt şi mai sus pe FD). Crestături fine rectilinii paralele discontinui (reziduale) se observă şi spre centrul registrului.

6. Pe FS, FSt şi FD, în interiorul registrului, a fost realizat un decor compus din 14 cercuri duble, cu pereţi rectilinii uşor oblici şi fund asimetric, concav-convex, având câte o alveolă circulară de profil conic sau semisferic în centru, quasiidentice, obţinute prin gravarea la rece cu un instrument metalic special. Probabil că gravarea a început cu rândul inferior dinspre FSt spre FD şi a continuat cu rândul superior, cercurile de pe acest ultim rând fiind decalate faţă de cele de pe rândul inferior cu cca 25-30º spre FD. Cercurile exterioare au diametrul de 9-9,20 mm, cele interioare de 4,80-4,84 mm, iar diametrul alveolei este de 1,4 mm; distanţa dintre cercuri este de cca 1,5 mm, iar cea dintre cercul interior şi alveolă de cca 1 mm; lăţimea cercurilor este de 0,8 mm, iar adâncimea lor, ca şi a alveolei, de 0,5 mm. Nu este exclus ca intenţia artizanului să fi fost aceea de a obţine cercuri dispuse în triunghi, aşa cum se observă pe alte piese geto-dacice din MDA (piepteni, mânere etc.) (Beldiman 1990; Ganciu 2002), deşi cercurile nu respectă, prin dispunerea lor, simetria unor triunghiuri echilaterale, ci se grupează câte două în registre diferite; distanţele dintre cercurile de pe cele două rânduri variază, uneori, cu câţiva mm. Distribuţia şi realizarea cercurilor este precisă, aproape echidistantă în plan orizontal (pe cele două rânduri). Se pare că locul fiecărui cerc nu a fost marcat prealabil, ci ales prin aproximare la momentul gravării. Gravarea s-a făcut prin rotaţia alternativă a unui instrument metalic cu margini tăioase, care realizează concomitent toate elementele (cele două cercuri concentrice şi alveola centrală), întrucât toate cercurile au aceleaşi dimensiuni şi formă a profilului şi fundului. Cercurile se plasează cu circumferinţa pe marginile registrului şi suprapun urme de trasare prin tăiere fină repetată.

Urme de utilizare. Rol funcţional. Suprafeţele exterioare şi extremităţile, ca şi marginile cercurilor, prezintă urme de tocire şi lustru, produse, probabil, prin contactul repetat cu un suport de piele/material textil sau sunt datorate manevrării repetate. Pe suprafaţa exterioară în sectorul central constituit de registrul rezervat decorului se observă striuri fine, superficiale, dispuse aleatoriu, produse pe suprafaţa tocită şi lustruită, rezultate în urma folosirii. Manşonul era, probabil, un element decorativ sau funcţional-decorativ care expunea vederii trei dintre feţe (FS, FSt şi FD), acestea fiind decorate, în timp ce partea care nu se vedea, în timpul folosirii, a rămas nedecorată. Se poate avansa ipoteza utilizării piesei ca manşon fixat la partea terminală a unei teci de lemn pentru cuţit sau pentru sabie; teaca se confecţiona din două părţi simetrice de lemn, care se placau cu tablă de fier şi se asamblau la extremitatea proximală prin aplicarea manşonului. Astfel ar putea fi explicată prezenţa oxizilor de fier în interiorul piesei. Această concluzie, ca şi constatarea utilizării instrumentului specializat pentru realizarea decorului, ne fac să înclinăm spre ipoteza confecţionării piesei într-un atelier specializat. Depunerea, ca ofrandă, în groapă, a unei astfel de piese (alături de un alt artefact din MDA – mâner de cuţit? de os), în stare foarte bună, cu valoare în epocă, detaşată probabil de pe un obiect în uz, se poate înscrie în seria unor cazuri similare, în care se întâlnesc alte tipuri de piese făcând parte din echipamentul războinicilor, depuse în contexte similare; spre exemplu, acesta este cazul unei plăcuţe de bronz de lorica squamata, recuperată din inventarul unei gropi rituale, descoperite în aşezarea dacică deschisă de la Sânsimion, jud. Harghita (Beldiman 1991).

Analogii. Se pot aminti, cu acest prilej, piesele similare, nedecorate, descoperite în aşezarea geto-dacică de la Sighişoara-Wietenberg, jud. Mureş (Andriţoiu, Rustoiu 1997, p. 294, fig. 124/6-7).

Concluziile prezentului raport de analiză au caracter preliminar, ele putând fi modificate de noi observaţii efectuate asupra artefactului, ca şi de datele regăsite în literatura de specialitate.

Fotografiile cu aspecte din timpul cercetărilor cu piesa in situ aparţin lui Liviu Măruia; fotografiile piesei, schemele ca, şi tabelele au fost realizate de Corneliu Beldiman.

Abrevieri. Ad. = adâncime; Dist. = distanţa; ED = extremitatea distală; EP = extremitatea proximală; FD = faţa dreaptă; FI = faţa inferioară; FS = faţa superioară; FSt = faţa stângă; IMDA = industria materiilor dure animale; Înălţ. = înălţime; L = lungime; Lăţ. = lăţime; MDA = materii dure animale.

Anexa 9

Bibliografie:

Andriţoiu I., Rustoiu A., Sighişoara-Wietenberg. Descoperirile preistorice şi aşezarea dacică, Bucureşti,1997.

Bejan A., Micle D., Măruia L., Cîntar A., Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş – „Dealul Cetăţuica", CCA 2010, p. 199-203.

Beldiman C., Piepteni din a doua epocă a fierului descoperiţi în estul Transilvaniei, SCIVA 41, 1, 1990p. 111-113.

Beldiman C., Plăcuţe de cuirasă (lorica squamata) din Dacia preromană, Carpica 20, 1989 (1991), p. 125-136.

Ganciu A., Piepteni din corn şi os din sec. IV a.Chr. – I p.Chr. de la Dunărea de Jos, SCIVA 52-53, 2001-2002, p. 53-82.

Măruia L., Micle D., Cîntar A., Ardelean M, Stavilă A., Bolcu L., Borlea O., Horak P., Timoc C., Floca C., Vidra L., ArheoGIS. Baza de date a siturilor arheologice cuprinse în Lista Monumentelor Istorice a judeţului Timiş. Rezultatele cercetărilor de teren, Cluj-Napoca, 2011, p. 505-530.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

Unip – „Dealul Cetăţuica", Timiş County. The osseous materials industry from 2011 archaeological campaign. During the 2011 archaeological campaign in the multilayered fortified settlement from Unip – „Dealul Cetăţuica" (UNC) – dated from the First and the Second Iron Age (Geto-Dacian culture, Ist century A.D.) – the Complex no. 7 was discovered. It is probably a ritual pit with a slightly circular shape with a diameter of 1,40/1,50 m. Ceramic pots, a spindle whorl, a head (probably) of a statuette made of clay, lithic pieces (whetstone, grinder), a bone handle, a red deer antler sleeve and a fragmentary object made of bronze (a perforated plate) were identified inside the pit. On this occasion we analyze the red deer antler sleeve. This is a type of piece quite rare among the Geto-Dacian artefacts. It is entirely and its' surfaces are well preserved. The dimensions of the artefact are detailed presented in the tables 1-6. It is quasi cylindrical and the transversal sections are oval (according to the anatomical morphology of the raw material). In order to detach a segment of antler, the chopping technique – using probably an iron knife – was applied. The edges and the anatomical exterior surfaces (compacta) were carefully finished by chopping with a knife. In order to remove the spongy tissue (spongiosa), the antler was carved and abraded. Three quarts of the exterior surface were decorated with engraved motifs i.e. a series of 14 double circles with a central dot. The motifs are arranged in two rows, each of them having seven circles. This type of ornamentation is usual for bone and antler artefacts – handles, combs etc. (but other objects too) in the epoch both from ancient Dacia and other regions of Europe. In order to analyze the piece, the microscopic technique was used (VHX 600 digital optical microscope; optical microscope, x10 – x100). This allowed us to create a database of digital microscopic images. The sleeve had probably the role of ornamental/functional piece of a sheath for a sword or dagger, but we do not exclude other hypotheses related to the way of use. The use-wear traces revealed the fact that the sleeve was used before it had been put in the pit. The literature quotes similar situations in which elements of warrior's equipment are deposed as offerings in pits in other Geto-Dacian settlements from Romania. As example, we may mention the deposition of a small bronze plate from lorica squamata armour in a pit discovered at Sânsimion site, Harghita County. As analogies, we may mention on this occasion the pieces recovered from the Geto-Dacian sites from Pecica, Arad County and Sighişoara-Wietenberg, Mureş County. This preliminary study of the red deer sleeve discovered at Unip site offers a first opportunity for applying the methodology of complex study of prehistoric and ancient osseous materials industry (see Beldiman 2007) on the artefacts having Geto-Dacian origin. The results of the complete analysis will be published in a special article.

Prospecţiuni pedologice pentru stabilirea concentraţiei de fosfor din sol

Oana Borlea (UV Timişoara)

În cadrul campaniei 2011, pe situl arheologic Unip-Dealul Cetăţuica s-a realizat o prospecţie pentru stabilirea concetraţiei de fosfor din sol. Scopul acesteia este identificarea valorilor importante arheologic şi a relaţiei acestora cu complexele arheologice descoperite, precum şi extragerea de valori de referinţă ce pot fi folosite ca reper în campaniile viitoare, respectiv etalon pentru prospecţiile chimice viitoare. Aceasta a fost realizată pe două traverse de-a lungul sitului, de la nord la sud şi de la vest la est, în vederea stabilirii nivelului de fond al concentraţiei de fosfor din solul din acest areal, dar a presupus şi luarea de probe de sol din complexele identificate în timpul săpăturilor arheologice, precum şi determinarea zonării concentraţiei de fosfor pe verticală, pentru fiecare strat arheologic vizibil în profilele secţiunilor.

În lipsa unei sonde pedologice de tip carotieră s-au efectuat sondaje cu dimensiunea de 40x40 cm, până la o adâncime medie de 0,35 m. Date fiind cele două campanii de cercetare arheologică anterioare, precum şi cercetările preliminare de teren, se cunoştea adâncimea redusă la care se situează stratul de cultură, astfel că o adâncime de doar 0,35-0,45 m a fost suficientă pentru prospectarea unui prim strat arheologic. O adâncime mai mare a acestor sondaje ar fi riscat în acest caz să bulverseze straturile arheologice nederanjate, precum şi să transforme cercetarea de acest tip dintr-una cu un nivel minim de intruziune într-una intruzivă propriu-zisă. Pe traversa sud-nord, au fost ridicate 22 de probe, pe o lungime totală de 220 m. Menţionăm închiderea succesivă a nuanţei solului de la brun cenuşiu la brun negricios intens, de la metrul 20 la metrul 170, culoare ce se observă cu precădere în zona nordică a sitului, în vecinătatea S_2 şi S_4.

În total, incluzând prospecţia de la vest la est şi probele din complexele arheologice şi din stratigrafia secţiunilor, au fost ridicate 51 de probe de sol, care au fost analizate pentru concentraţia de fosfor asimilabil şi total la Departamentul de Chimie Aplicată şi Ingineria Compuşilor Anorganici ai Mediului, Facultatea de Chimie Industrială şi Ingineria Mediului, Universitatea „Politehnica" Timişoara, de către Ş.l. dr. ing. Adina Negrea şi C. Ş. dr. ing. Mihaela Ciopec. Valorile de fosfor total obţinute s-au situat între 1195 şi 9556 mg/kg s.u..

Interpretarea acestora va indica valorile specifice unor anumite tipuri de complexe arheologice întâlnite, precum şi o valoare medie pentru situl arheologic, delimitarea anumitor arealuri ce indică o locuire mai intensă, precum şi o imagine asupra probabilităţii existenţei urmelor arheologice în afara arealului investigat în prezent.

Anexa 10

Bibliografie:

Cavanagh, W. G.; Hirst, S.; Litton, C. D.; Soil Phosphate, Site Boundaries, And Change Point Analysis, in Journal of Field Archaeology, vol 15, nr. 1 (1988), p. 67-83.

Conklin, A. R., Introduction to Soil Chemistry Analysis and Instrumentation, John Wiley & Sons Inc, Hoboken, New Jersey, USA, 2005.

Füleky, G.; Vicze, M., Soil and Archaeological Evidences of the Periods of the Tell Development of Százhalombatta-Földár, in Atti Soc. Tosc. Sci. nat., Mem., Serie A, 112(2007), p. 133-140.

Goffer, Z., Archeological Chemistry A Sourcebook on the Applications of Chemistry to Archaeology, John Wiley & Sons Inc, Toronto, 1980.

Holliday, V., Soils in Archeological Research, Oxford University Press, New York, 2004.

Ianoş, G., Solurile Banatului. Evoluţia şi caracteristicile agrochimice, Ed. Mirton, Timişoara, 1995.

Lippi, R. D., Paleotopography and Phosphate Analysis of a Buried Site in Ecuador, in Journal of Field Archaeology, vol 15, nr. 1 (1988), p. 85-97.

Macphail, R. I.; Cruise, G. M.; Allen, M. J.; Linderholn, J.; Reynolds, P., Archaeological Soil and Pollen Analysis of Experimental Floor Deposits, with Special Reference to Butser Ancient Farm, Hampshere, UK, in Journal of Archaeological Science, 31, (2006), p. 175-191;

McCawley, J. C.; McKerrell, H., Soil phosphorus levels at archaeological sites, in Proceedings of the Society, 1971-2, p. 304.

Moşoarcă, G. E.; Negrea, A., Chimia solului – Aplicaţii, Ed. Politehnică, Timişoara, 2006.

Pansu, M.; Gautheyrou, J., Handbook of Soil Analysis: Mineralogical, Organic and Inorganic Methods, Springer Publishing, Heidelberg, 2006.

Pierzynski, G. M., Methods of Phosphorus Analysis for Soils,

https://biblioteca-digitala.ro

Sediments, Residuals and Waters, North Carolina State University Press, 2000.

Reed, S.; Bailey, N.; Onokpise, O., Soil Science for Archeologists, Florida Agricultural and Mechanical University and Southeast Archeological Center, National Park Service, 2000.

Rypkema, H. A.; Lu, W. E.; Galaty, M. L.; Haws, J., Rapid, in-stride soil phosphorus measurement in archaeological survey: a new method tested in Loudoun County, Virginia, in Journal of Archaeological Science, 34 (2007), p. 1859-1867.

Sarris, A.; Galaty, M. L.; Yerkes, R. W.; Parkinson, W. A.; Gyucha, A.; Dillingsley, D. M.; Tate, R., Geophisical prospecţion and soil chemistry at the Earlz Copper Age Settlement of Vésztö-Bikeri, South Eastern Hungary, in Journal of Archeological Science, 31 (2004), p. 929-939.

Simihăian, M., Investigaţii pedologice în unele situri arheologice din Cheile Turenilor, in Arheometrie în România, vol 3, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2008.

Abstract:

During the 2011 campaign on Unip-Dealul Cetăţuica archaeological site a pedological survey was made in order to establish soil phosphorous concentrations. Its purpose was to identify values with archaeological significance and their relations with the archaeological features discovered. Also they should provide values for comparison purposes for further phosphorous surveys in the area.

In total, that including a West-Est transect, a South-North one and samplings from the archaeological features, some 51 samples were analyzed for available fosforous contents and total fosforous at the Applied Chemistry and Inorganic Compound Engeneering Department, Polytechnic University, Timişoara, by Ş.l. dr. ing. Adina Negrea and C. Ş. dr. ing. Mihaela Ciopec. Values obtained ranged between 1195 and 9556 mg/kg s.u.

Interpreting these should render specific values for archaeological features as well as a mean value for the area and perhaps indication of archaeological potential of the area surrounding the site.

88. Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova

Punct: Budurească 4 - „Puţul Tătarului”

Cod sit: 133321.03

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 88/2011

Colectiv: Alexandru Niculescu – responsabil, Andrei Măgureanu (IAB), Bogdan Ciupercă, Alin Anton (MJIA Prahova)

Valea Budurească este situată în zona dealurilor subcarpatice, în estul judeţului Prahova la o distanţă de aprox. 5 km. nord de oraşul Mizil. Cercetările arheologice au fost demarate în această zonă în anii ’60 ai sec. XX de către arheologul Victor Teodorescu şi în decursul timpului au fost identificate în această vale 31 de situri arheologice ce cuprind mai multe nivele de locuire, într-un areal de cca. 10 kmp. Cercetarea arheologică a fost axată în special pe studierea aşezărilor de tip Ipoteşti-Cândeşti, datate în sec. V-VII p.Chr. şi a complexelor dacice; sporadic au fost cercetate şi alte tipuri de complexe. Datorită unui accelerat proces de despădurire zona Văii Budurească este supusă permanent eroziunii solului fapt ce generează distrugeri ale teraselor ce au fost locuite în vechime şi implicit a complexelor arheologice.

Obiectivele campaniei din 2011 de la Budurească 4 „Puţul Tătarului” au fost următoarele:

- continuarea cercetărilor în sectorul sudic al sitului Budurească 4 Puţul Tătarului, unde a fost prelungită secţiunea S VI deschisă în anul 2000 cu 20 de metri spre vest, de la ţăruşul caroului 10. Secţiunea S VI are dimensiunea de 30 de m şi o lăţime de 2 m. La nord de S VI, la 2 m de aceasta, a fost trasată secţiunea S VII, începând cu ţăruşul caroului 3, având dimensiunile de 27 x 2 m. La sud de S VI, între ţăruşii carourilor 20 şi 26 a fost deschisă caseta Cas. 26 cu dimensiunile de 6 x 1,5 m.

- obţinerea de informaţii cu privire la contemporaneitatea locuirii în cele două sectoare ale sitului Budurească 4 „Puţul Tătarului”, precum şi verificarea stratigrafiei sitului realizată în urma săpăturilor mai vechi, de dinainte de anul 1989.

Pentru efectuarea unei cercetări arheologice cât mai complete, săpătura a fost adaptată la cerinţele fiecăruia dintre cele două obiective. Astfel, în Sectorul Nord a fost practicată o săpătură în suprafaţă, care este mai adecvată cercetării unei aşezări deschise, cu complexe adâncite în pământ, în timp ce, în Sectorul Sud, a fost preferată o săpătură bazată pe secţiuni datorită faptului că este vorba de reluarea unei săpături mai vechi, secţiunile permiţând observaţii mai detaliate referitoare la stratigrafie, nivele de călcare sau nivele de construcţie.

Eforturile de cercetare din acest an s-au concentrat asupra Sectorului Sud, unde au fost înregistrate urme ale mai multor locuinţe aparţinând secolelor V-VII p.Chr. (trei locuinţe adâncite în pământ). Astfel, pe lângă structurile constructive amintite anterior au fost identificate complexe aparţinând nivelului medieval şi latenului dacic (gropi de diferite dimensiuni şi forme).

Cercetările din campania 2011 au dus la descoperirea unor noi structuri de locuire aparţinând secolelor V-VII p.Chr., s-au confirmat din punct de vedere stratigrafic informaţiile din săpăturile mai vechi şi au lărgit aria locuirii aparţinând latenului getic din cadrul acestui sit.

Astfel, în această campanie au fost cercetate următoarele complexe: Cpl. 1/2011(B24), SVI, cas. 24, carou 22-23; Cpl. 2/2011 SVI, carou 16-19; Cpl. 3/2011, SVII, carou 22-24; Cpl. 4/2011 (B25), SVII, carou 20-23; Cpl. 5, SVII, carou 15-17; Cpl. 6/2011, SVI, carou 10 (cuptor); Cpl. 7/2011, SVII, carou 30; Cpl. 8/2011, SVII, carou 24-26; Cpl. 9/2011, SVII, carou 23; Cpl. 10/2011, SVI, carou 25; Cpl. 11/2011, SVII, carou 16-17; Cpl. 12/2011, SVII, carou 16; Cpl. 13/2011, SVII, carou 11-14 (locuință getică); Cpl. 14/2011, SVII, carou 24-25.

Dintre complexele arheologice identificate și cercetate în campania din anul 2011 menționăm locuințele adâncite B 24 (S VI - Cas. 24), B 25 (S VII), aparținând nivelului secolelor V-VII p. Chr. și locuința de suprafață L1 Lat. (S VII) care aparține nivelului latene. Locuințele adâncite se încadrează în tipul locuințelor cercetate aparținând mileniului I p. Chr. cercetate anterior în situl Budurească 4 ”Puțul Tătarului”, au laturile de aproximativ 4,5 x 4,8 m, adâncime de la nivelul de observare de 0,70 – 0,80 m. Instalația de foc era realizată din pietre de râu, legate cu pământ și se afla amplasată în colțul de nord al construcției. În ceea ce privește locuința de suprafață aparținând nivelului latene, suprafața acesteia a fost delimitată datorită pigmentației și a bucăților provenite de la lipitura pereților. De pe suprafața locuinței au fost recuperate numeroase materiale ceramice, repartiția acestora contribuind la delimitarea zonei care a aparținut locuinței. În cazul acestei locuințe nu a fost identificată încă instalația de foc. Locuințe similare cu acesta au mai fost cercetate în campaniile 2005-2007 în sectorul nord al sitului Budurească 4 ”Puțul Tătarului”.

În paralel cu cercetarea arheologică s-a lucrat şi la reorganizarea depozitului arheologic aflat la baza şantierului. Astfel, s-a continuat schimbarea ambalajelor (cutii şi pungi) în care

https://biblioteca-digitala.ro

sunt păstrate materialele arheologice rezultate în urma cercetărilor arheologice efectuate în valea Budureasca în decursul celor aproape 50 de ani (cercetări sistematice şi periegheze). Odată cu aceasta operaţiune de schimbare în noile cutii din lemn se întocmeşte câte o fişă de evidenţă primară a materialului arheologic pentru fiecare cutie, ca prim pas în vederea realizării unei evidenţe computerizate a materialului arheologic de la Budureasca. Pentru fiecare pungă se menţionează provenienţa materialului, fie după marcajul fragmentelor ceramice, fie după marcajul existent pe pungi sau bilete, pastrându-se şi aceste însemne în noua pungă.

La încheierea campaniei din acest an au fost efectuate lucrări de conservare primară a complexelor de locuire în vederea amenajării unui muzeu de sit. Deasemenea, au fost acoperite cu folie şi pământ complexele a căror cercetare nu a putut fi finalizată în aceasta campanie şi a căror cercetare va continua în campania viitoare.

Având în vedere amintita importanţă a cercetărilor din campaniile 2010 și 2011, precum şi a informaţiilor obţinute în perioada dintre 2002-2009 în cadrul Sectorului Nord, se are în vedere realizarea unei monografii, în care să fie prezentate şi interpretate toate aceste descoperiri.

89. Vădastra, com. Vădastra, jud. Olt
Punct: Măgura Fetelor – De*alul Cişmelei*

Cod sit:129736.02

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 34/2011

Colectiv: Roxana Dobrescu, Alain Tuffreau - responsabili, Adina Boroneanţ, Meda Toderaş (IAB), Alexandru Ciornei, Mihai Florea (MNIR), Aurelia Grosu (MJ Olt), Sanda Bălescu, Antoine Kostek, Thomas Huleux (Université de Lille), Aisha Mir, Ian Channel (University of Edinburgh), Sabin Popovici (M Caracal)

Situl de la Vădastra, situat în Câmpia Dunării, la vest de Olt, este cunoscut mai ales pentru bogatul material neolitic şi protoistoric scos la lumina zilei de importantele săpături ale lui Corneliu Mateescu din 1946 – 1974.

Situl arheologic este aşezat pe o colină numită „Măgura Fetelor", situată în partea de vest a satului, pe dealul numit „Cişmelei". Acest deal se află pe versantul drept al pârâului Obârşia care taie terasa Dunării.

Vechile metode de săpătură, extrem de riguroase, au permis colectarea unui material paleolitic provenit din partea superioară a loess-ului sau, în poziţie secundară, din structurile neolitice sau protoistorice săpate în sedimentul de sub loess. Contextul stratigrafic şi cât şi cel de paleomediu al pieselor paleolitice, care se diferenţiează de cele neolitice prin patina alburie spre beige, au fost descrise de Arlette Leroi-Gourhan în 1967.

Materialul litic paleolitic, descris succint de J. Hahn (1974) a fost atribuit unui Aurignacian tipic, cultură foarte puţin reprezentată în România. Luând în considerare criterii tipologice, A Păunescu (2000) distinge chiar două serii litice, una musteriană şi alta aurignaciană.

Cercetările întreprinse în 2011, care au avut drept obiectiv identificarea nivelului paleolitic şi datarea lui prin metoda IRSL, s-au concretizat printr-un sondaj de 15 mp cu o adâncime de peste 3 m. El a fost deschis la 70 m NE de vârful colinei, care în peisajul actual nu se mai distinge. Amplasarea sondajului nu a fost determinată de cerinţe arheologice deosebite, ci de faptul că parcela nu a fost cultivată (43° 51' 56 N, 024° 22' 04 E, altitude : 77 m).

Secvenţa stratigrafică observabilă în sondaj este următoarea:

1. Limon humic brun închis, cernoziom de suprafaţă, conţinând numeroase fragmente de ceramică, gr. max.: 0,40 m

2. Limon humic brun conţinând gropi de epocă neolitică şi alte epoci, gr.: 0,40 – 0,60 m

3. Loess gălbui-maroniu afectat de crotovine, gr.: 0,40 m

4. Pietriş format din granule de calcar, gr. max.: 0,10 m

5. Loess gălbui-maroniu cu concreţiuni calcaroase, observabil pe o grosime de 1,80 m până la capătul sondajului.

Folosirea metodei carotării a permis recunoaşterea prezenţei de sedimente nisipoase. A fost observat un complex pedologic, lateral, spre vest de sondaj.

Profilul stratigrafic observat în sondaj pune în evidenţă un loess gălbui-maroniu subdivizat de un pietriş din granule de calcar. Într-una din carote s-a observat că sedimentarea devine nisipoasă. Datorită descoperirii de material litic aurignacian în vechile săpături, ansamblul este atribuit stadiului izotopic marin (MIS) 3. Nu a fost posibilă descoperirea de silexuri cioplite întrucât suprafaţa săpată a fost mică în comparaţie cu cea săpată de C. Mateescu, cercetare arheologică derulată pe o perioadă de 28 ani. De asemenea, prezenţa numeroaselor crotovine ne face să ne îndoim de validitatea analizelor palinologice realizate de Arlette Leroi-Gourhan. Este foarte probabil ca nivelul paleolitic să corespundă nivelului de pietriş cu granule de calcar.

Descoperirile neolitice

În sondajul practicat în punctul Măgura Fetelor au fost cercetate trei complexe arheologice atribuite preliminar, pe baza ceramicii, culturii Vădastra.

Complexul 1 era localizat în jumătatea de est a sondajului, pierzându-se în profilul de est. Avea o formă probabil circulară sau ovală, cu diametrul de cca. 0,80-0,85 m. Umplutura sa era formată dintr-un sol brun închis, în care au apărut sporadic fragmente ceramice, oase de animale și piese litice din silex. A fost observat din nivelul humic brun închis la cca. 0,30 m. Complexul fusese săpat în limonul humic brun, oprindu-se chiar pe nivelul loessului gălbui-maroniu, la o adâncime de cca. 0,80 m. În profil secțiunea gropii era trapezoidală, cu colțurile rotunjite.

Complexul 2 era localizat la vest de Complexul 1, în partea superioară ele intersectându-se, fără a se putea stabili o relație cronologică clară. Complexul 2 avea o formă oval prelungă, cu dimensiunile de 1,40 x 0,40 m. Umplutura sa era formată dintr-un solul brun prăfos cu apariții sporadice de fragmente ceramice, chirpici și pietricele de râu rulate. Fundul său se oprea la același nivel cu cel al primului complex.

Complexul 3 avea probabil o formă circulară, fiind localizat în partea de sud a sondajului. Pentru cercetarea sa a fost deschisă o casetă în partea de sud cu dimensiunile 1,5 x 2 m. Groapa a fost observată la adâncimea de 0,70-0,80 m. Umplutura sa, formată dintr-un sol brun-gri, era bogată în fragmente ceramice de dimensiuni mari, piese de silex, coarne de ovi-caprine, oase de animale, pigment de cărbune, fragmente de râșniță. Pe fundul gropii (1,05 m), în colțul de sud-vest au fost observate pete de arsură roșiatică.

Punctul Linia Mare – Măgura La Georgescu

Ca urmare a semnalărilor din documentația de săpătură a lui C. Mateescu și a materialului arheologic aflat în depozitul IAB, a fost efectuată o cercetare de suprafață în punctul Linia Mare – Măgura La Georgescu (43° 51' 50.5889" N, 24° 22' 48.7321"E, altitude 63,57 m). Situl arheologic este suprapus de o gospodărie modernă, fiind în mare parte distrus de construcții. Din zona mai puțin afectată, acoperită cu o cultură de trifoi, au fost culese numeroase fragmente ceramice aparținând culturii Starčevo-Criș, unelte de silex și os,

https://biblioteca-digitala.ro

resturi faunistice. pe baza unui studiu preliminar al materialului ceramic, situl poate fi încadrat fazei IIIA-B al acestei culturi.

Bibliografie:

Hahn J. (1977) – Aurignacien das ältere jungpaläolithikum in mittel-und Osteuropa, Fundamenta.

Leroi-Gourhan Arl., .Mateesco C.N., Protopopesco-Pake Em. (1967) – Contribution à l'étude du climat de la station de Vadastra du Paléolithique Supérieur à la fin du Néolithique, Bulletin de l'Association française pour l'étude du Quaternaire 4, p. 271 – 279.

Mateescu C.N. (1970) – Săpături arheologice la Vădastra (1960 – 1966), Materiale 9, p. 67 – 69.

Păunescu A. (2000a) – Paleoliticul şi Mezoliticul din spaţiul cuprins între Carpaţi si Dunăre. Bucareşti, ed. Agir, 492 p., 218 fig.

Abstract:

The archaeological site of Vădastra is best known for the rich Neolithic material excavated by. C. Mateescu between 1946-1974. The excavations took place on the Măgura Fetelor-Dealul Cișmelei hill, on the right bank of the Obârșia river.

The old excavations also yielded an important collection of Paleolithic flint pieces, determined by J. Hahn (1974) as typical Aurignacian, while Arlette Leroi-Gourhan (1967) had already previously established its stratigraphical and paleo-environmental context.

The archaeological research from 2011 had as its main objective the identification of the Paleolithic cultural layer and its IRSL datation. A small 15 sqm trench was opened on the Măgura Fetelor-Dealul Cișmelei hill (43° 51' 56 N, 024° 22' 04 E, altitude : 77 m) and excavated down to a depth of over 3m.

Despite the fact that during the present excavation no Paleolithic layer was identified, we consider that, for the old excavations, it coresponds to the layer of gravel with calcareous formations, attributed to the MIS 3 (Marine Isotope Stadium 3). Also, the presence of the innumerable animal disturbances casts some doubt over the results of the palinologic analyses of Arlette Leroi-Gourhan.

Three Neolithic complexes were observed, probably all pit features. Their infill contained pottery fragments (the Vădastra culture) associated with animal bones, flint and bone tools and charcoal fragments.

A field survey took place on Linia Mare – La Georgescu hill, mentioned in the old field notes as a possible Early Neolithic Starčevo-Criș site. The survey revelead the fact that site has been badly damaged by houshold constructions and agricultural works. Nevertheless, a rich collection of artifacts (painted pottery fragments, flint and bone tools) was recovered.

90. Vărădia, com Vărădia, jud. Caraş-Severin

Punct: Pustă

Cod sit: 54519.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 74/2011

Colectiv: Ovidiu Bozu – responsabil (MBM Reşiţa), Eduard Marius Nemeth – responsabil sector (UBB Cluj)

Cercetările din anul 2011 s-au desfăşurat în principal cu ajutorul studenţilor de la profilul Arheologie ai Facultăţii de Istorie şi Filosofie din Cluj. Săpăturile au vizat finalizarea cercetării arheologice a porta decumana a acestui castru. În acest scop a fost practicată o casetă de 4 x 3 m în parte interioară a turnului de est al porţii. Aici a fost identificat şi dezvelit zidul din spate al acestui turn şi, adiacent, o parte din deschiderea porţii şi din zona din spatele turnului. Zidul turnului este păstrat la nivelul fundaţiei. Stratigrafia deschiderii porţii a relevat o parte din drumul de pietriş şi nisip care trecea prin această poartă. În spatele turnului avem o stratigrafie specifică unei astfel de zone, şi anume o zonă neconstruită, unde a fost identificat doar nivelul de construcţie al turnului (la cca. 1 m adâncime faţă de nivelul actual) şi un nivel de amenajare din lut bine tasat.

Artefactele descoperite au cuprins ceramică romană uzuală, atât varietăţi roşii-cărămizii cât şi cenuşii, piroane din fier etc. De pe nivelul de construcţie al turnului s-au recoltat fragmentele unui vas modelat cu mâna, cu decor incizat, care este de tradiţie celtică, fiind probabil unul dintre acele vase care au fost aduse de către militarii trupei staţionate în acest castru la sosirea lor în Dacia.

Abstract:

The excavations of the year 2011 in the Roman fort from Vărădia-Pustă were carried out through a surface of 4 x 3 m on the inner (back) side of the eastern gate-tower of the porta decumana. The back wall of the tower and a small part of the gate opening have been uncovered. Thus the stratigraphy of the gravel and sand road and that of the area behind the tower have been revealed. The strata of the area behind the tower were only the construction level (ca. 1 m below the actual surface) and a layer of well-tamped clay. The artifacts were usual red and gray pottery, iron nails and, from the construction level, a hand-made vessel of Celtic tradition, probably brought by the soldiers by their first arrival on the site (beginning of the 2nd C. BC).

91. Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman

Punct: Măgurice

Cod sit: 153811.01

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 103/2011

Colectiv: Radian-Romus Andreescu – responsabil, Katia Moldoveanu, Mihai Florea, Adrian Bălăşescu, Valentin Radu, Constantin Haită (MNIR), Ion Torcică, Mădălina Dumitru (MJ Teleorman), Flavius Roaită (FIB), Radu Pitiş (Cardiff University)

Obiectivul principal al campaniei arheologice a constat în clarificarea din punct de vedere stratigrafic a unor situaţii arheologice descoperite în urma campaniilor din anii 1997, 1998 şi 2010.

Pentru atingerea obiectivului propus, cercetarea arheologică s-a concentrat în sectoarele H-L (1-5), M-R (1-5) în suprafaţa SX şi în sectoarele A II –B (1-5), C-G (1-5) în suprafaţa SY. Între sectoarele H-L (1-5), M-R(1-5) au fost păstraţi martori stratigrafici cu lăţimea de 0,30 m.

În sectoarele C-G (1-5), H-L (1-5) s-a continuat cercetarea locuinţei incendiate L.17 descoperită în campania din anul anterior. Resturile de distrugere se situau în carourile B 3-5 şi A 3-4. Dacă iniţial s-a considerat că aparţine ultimului nivel de locuire al tell-ului, după verificări minuţioase ale stratigrafiei din zona acesteia s-a descoperit că L.17 este anterioară nivelului Gumelniţa B1. În zona de N a structurii, în carourile A3, B3, nivelurile de distrugere ce constau din chirpici mărunţit, pulverulent, de culoare maroniu roşcată, sunt suprapuse de straturi cu caracter menajer. Acestea, din punct de vedere stratigrafic sunt anterioare nivelului Gumelniţa B1 al tell-ului.

În zona carourilor C 2-3 şi D2 din aceeaşi suprafaţă, SX, au

https://biblioteca-digitala.ro

fost descoperite ample perturbaţii stratigrafice ce au afectat straturile sitului. Din această cauză, în campania din anul 2010, am considerat în mod eronat că şi pentru L.17 s-a realizat o amenajare prin tăiere a pantei pentru a se obţine o suprafaţă de călcare aproximativ orizontală.

În sectoarele H-L (1-5), M-R (1-5) din suprafaţa SX s-a reluat cercetarea arheologică, sistată din anul 1999. Datorită faptului că tehnicile şi metodele de săpătură s-au schimbat semnificativ în ultimii ani, campania din 2010 a constat, în primul rând, în ample verificări ale situaţiei din punct de vedere stratigrafic. S-a constatat că în sectorul H-L (1-5), nivelul Gumelniţa B1 este epuizat, iar în carourile H1-L1 a fost demontată o parte a penultimului nivel al tell-ului. În carourile I1, I2, J1, J2 s-a ajuns pe o suprafaţă de mici dimensiuni formată din chirpici ars, de culoare maroniu-gălbuie, foarte friabil.

Aceeaşi situaţie stratigrafică a fost depistată în urma verificărilor stratigrafice şi în sectorul M-R (1-5). S-a constatat că nivelul B1 fusese demontat în totalitate. În carourile M1-R1 s-au demontat şi zone din următorul nivel de locuire şi s-a ajuns pe distrugerea unei locuinţe. Lângă aceasta, în zona de sud-est se află o suprafaţă cu caracter menajer.

Paralel cu săpătura arheologică, s-au derulat la baza arheologică lucrări de prelucrare primară a materialului ceramic rezultat în campaniile anterioare.

Descoperirile arheologice constau din ceramică specifică fazelor B1 şi A2 a culturii Gumelniţa, plastică antropomorfă şi zoomorfă din lut, plastică antropomorfă din os, unelte din silex, os, corn, scoică.

Obiectivele cercetării viitoare constau în continuarea cercetării în tell dar şi în zona exterioară a acestuia.

Bibliografie:

Andreescu R. et alli, Vităneşti „Măgurice", com. Vităneşti, judeţul Teleorman, Cronica CCA 2011, p.152

92. Vlădeni, com. Vlădeni, jud. Ialomița

Punct: Popina Blagodeasca

Cod sit: 94802.03

Autorizația de cercetare arheologică sistematică nr. 86/2011

Colectiv: Emilia Corbu (MJ Ialomița)

Pe baza autorizaţiei de săpătură nr. 86/2011 emisă de MCPN au fost efectuate săpături arheologice sistematice la Vlădeni-Popina Blagodeasca (jud. Ialomiţa) în perioada 16 august-20 septembrie 2011.

Obiectivele cercetării au fost:

- investigarea limitelor aşezării spre vest şi spre est, în vederea delimitării vetrei satului. Acest lucru este necesar deoarece ne apropiem foarte mult de grindul vestic pe care, conform perieghezelor, s-ar afla aşezarea getică. Pe de altă parte în partea de est a grindului, terenul coboară în pantă indicându-ne cel puţin o limită naturală a vetrei satului.

- finalizarea cercetării unor complexe descoperite în campania precedentă. Este vorba de un complex delimitat în profilul estic al cas. A36 şi de un segment de palisadă din A 39 c.3,4.

A fost decopertată o suprafaţă de 158 mp în sectorul A al grindului sudic, distribuită astfel:

Secţiunea G (S.G) de 20 x 1,50 m, orientată E-V, în vederea verificării stratigrafiei eventualei extinderi a aşezării spre vest.

Şase casete noi (casetele A40, A41, A42, A43, A44, A45) cu o suprafaţă de 4 x 4 m fiecare, orientate N - S în vederea cercetării unor complexe arheologice şi situaţii stratigrafice.

Au fost finalizare, deasemenea casetele A31, A39 (tot de 4 x 4 m) săpate anul trecut până la cota de -0,30 m.

Au fost descoperite şi cercetate un număr de nouă compexe arheologice după cum urmează:

Complexe medieval-timpurii:

Groapa de bucate nr. 25 (Cas. A 41, c. 1). A fost delimitată la -0,33 de la nivelul actual al solului. Are forma de sac cu gura de 1,34 x1,43 m, diam. fundului de 2,10 x 2 m, adâncimea de 1,84 m. Conţinea un sediment de culoare brun-negricios, foarte afânat, cu pelicule de cenuşă alburie. Inventarul constă din fragmente ceramice, oase de animale, paiantă arsă.

Fragmentele ceramice aflate în groapă erau neîntregibile şi proveneau de la următoarele categorii: ceramică nisipoară (din pastă de bună calitate cu puţin nisip, bine omogenizată, decorată cu striuri şi valuri) ceramica cenuşie, ceramica lucrată cu mâna şi importuri. In groapă se aflau 233 fragmente ceramice dintre care 85 medieval-timpurii, 87 de factură getică şi restul atipice. Din ceramică nisipoasă se aflau 26 fragmente găsite între -0,40-1,05 dar şi spre fundul gropii. Sunt neîntregibile, de la vase diferite. Se observă trei categorii de pastă: cu calcar sau scoică pisată, arsă reducător până la negru, cu sau fără angobă; pastă cu nisip vizibil dar foarte bine omogenizată; pastă bună cu puţin nisip, abia vizibil, angobă cărămizie, miez negru. Decorate cu striuri orizontale sau în val. Din ceramică cenuşie, arsă reducător, lustruită, cu decor în reţea s-au găsit doar şase fragmente între -0,60 -1,50 m. Din categoria ceramicii lucrate cu mâna erau 28 fragmente medieval-timpurii din pastă cu nisip, cioburi pisate, miez negru, ardere pătată, lustruite, răspândite în toată umplutura gropii. Se adaugă 58 fragmente de factură getică lucrate cu mâna din care unele din pastă fără degresanţi şi altele din pastă cu cioburi pisate, fără decor, sau cu brâu alveolat pe umăr. Din categoria importurilor s-au găsit 57 de fragmente din pastă roşie de la amfore şi oale; 20 de fragmente din pastă micacee, fină, de bună calitate, perete subţire, ardere pătată, decorate cu humă alburie; şapte fragmente smălţuite din care spre fundul gropii a apărut un fragment verde-oliv şi două cu smalţ galben-deschis cu linii vălurite, în tehnica graffito. Datare propusă: sec. X-XI.

Groapa de cult nr.2 (Cas. A 36, c.4-Cas. A41, c.3). Acest complex a intersectat o locuinţă getică. Avea forma ovală de 2,70 m x 1,50 m, cu un profil neregulat, adâncimea de -1,21 m. Sedimentele din umplutură erau de culoare brun-negricios, afânat, cu pelicule de cenuşă şi arsură şi multă paiantă provenită din complexul getic. Inventarul era foarte sărac şi consta din fragmente ceramice, oase de animale fragmentare şi un fragment de craniu uman de copil aşezat cu ţeasta în sus, cu privirea spre SV. Deasupra şi în jurul craniului se afla pământ galben-maroniu, tasat. Craniul era depus aproape de gura gropii. Nu este exclusă o depunere rituală, fapt ce ne-a determinat să considerăm complexul o groapă de cult. Cele 25 fragmente ceramice din pastă nisipoasă proveneau de la vase diferite lucrate din pastă cu proporţii diferite de nisip şi microprundiş, ardere atât reducătoare cât şi oxidantă, angobate sau nu. Unele aveau în pastă nisip dar şi scoică pisată, în timp ce altele doar nisip de granulaţie mică şi un aspect foarte omogen. Din categoria ceramicii cenuşii s-au găsit doar 10 fragmente diferite, cu aspect cimentos, arsă reducător dar şi oxidant cu decor lustruit în reţea. Din categoria ceramicii lucrate cu mâna (din care o parte getice se aflau 51 fragmente, de la vase diferite. Se observau mai multe variante de pastă: fără degresanţi, arsă oxidant; cu nisip, angobă cărămizie, miez negru; cu cioburi pisate şi fragmente de calcar, arsă oxidant. Proveneau de la borcane cu gât înalt, buza evazată, butoni pe umăr, castron cu buza invazată, borcane decorate cu brâu alveolat. Au mai

https://biblioteca-digitala.ro

apărut 54 de fragmente de amfore elenistice şi oale din pastă roşie. Datare propusă: sec.X-XI.

Segmentul de palisadă nr.4 (Cas. A 39, c.3,4-Cas. A 40, c.4). Pe Popina Blagodeasca au fost cercetate patru segmente de palisadă. Segmentul de palisadă nr. 4 a fost intersectat şi studiat de-a lungul mai multor casete pe o lungime de 22 m. In campania din anul 2011 a fost cercetat pe o lungime de 4 m, lungimea totală cercetată până în prezent ajungând până la 26 m. Este orientat NV-SE. Se păstrează sub forma unui şanţ lat de 1 m şi adânc de 1,02 m în care se află câteva gropi de pari. Sedimentul din interior este cenuşiu spre brun, tare, compact, cu inventar foarte puţin. Pe traseul lui se află adosate trei gropi provenite probabil de la trunchiuri de copaci utilizaţi probabil pentru susţinerea palisadei. Nu este exclus ca acestea să marcheze un capăt de palisadă. Segmentul de palisadă nr. 1 era marcat la capăt de mai multe gropi de pari.

Inventarul sărac era foarte diferit sub aspectul categoriilor ceramice prezente uneori doar prin câteva fragmente. Menţionăm cele 14 fragmente din pastă nisipoasă, unele cu nisip fin, altele cu microprundiş, omogen, arsă reducător, cu striuri late la nişte caneluri. Cinci fragmente din pastă cenuşie, arsă oxidant dar şi reducător cu decor lustruit.

Doar 10 fragmente ceramice din pastă cu nisip fin, ars oxidant, brâu alveolat şi alte şapte de factură getică. Din categoria ceramicii de import au fost găsite 16 fragmente din pastă roşie, de la vase diferite. S-au găsit şi fragmente din paiantă arsă până la vitrificare. Datare propusă: sec. IX-X.

”Fossatum” (SG, c. 5-10, Cas. A42, Cas. A 43). Am numit fossatum un şanţ orientat NV-SE, cu o lăţime de 8,50 m şi adâncime de -1 m de la nivelul actual al solului (fig.6). A fost cercetat pe o lungime de 5,50 m. Pe partea de vest se mai păstrau două gropi de pari cu diametrul de 0,30 m. Şanţul nu conţinea vestigii ale unor elemente de construcţie (paiantă, vetre, cuptoare, fragmente de podea). Considerăm că face parte din a doua fază de locuire, a doua jumătate a secolului al-X-lea.

Se ridică întrebarea rolului îndeplinit de acest complex în cadrul aşezării. Reiese că nu era şanţ de apărare deoarece adâncimea nu corespunde cu şanţul de apărare cercetat în anii trecuţi pe Popina Blagodeasca. Sedimentul din ”fossatum” era diferit sub aspectul texturii, culorii, compoziţiei și densităţii de sedimentul din şanţul de apărare. Posibil să fi fost un şanţ de apărare neterminat. Mai curând credem însă că putea fi un fossatum, adică un şanţ care avea rolul de a delimita aşezarea, de unde se trage şi numele de „sat” adică aşezare delimitată de un şanţ. Dacă ipoteza noastră se confirmă, atunci ar fi primul fossatum cercetat într-o aşezare medieval-timpurie.

Este caracterizat de un sediment brun-maroniu, afânat, granulat. Inventarul consta dintr-o cantitate foarte mare de fragmente ceramice neîntregibile specifice culturii Dridu şi anume din pastă nisipoasă, ceramică cenuşie, fragmente de oase de animale etc.

Ceramica nisipoasă - 367 fragmente din mai multe variante de pastă: cu nisip şi microprundiş, foarte omogenă, arsă reducător, uniform, unele cu angobă cără mizie; foarte bună, omogenă, cu nisip fin, decorată cu striuri oblice pe orizontale; cu nisip şi cioburi pisate; caolinoidă; nisip şi scoică pisată, arsă reducător; cu nisip abia vizibil şi calcar, decorată cu valuri pe striuri, striuri, registre de valuri. Arderea pătată, predominant reducătoare. Alte decoruri: registre de striuri orizontale; registre de valuri; striuri oblice pe striuri orizontale, valuri pe striuri, decor cu unghia pe gât şi striuri, valuri pe striuri, linii oblice pe umăr şi corp striat, val pe umăr, striuri fine. Provenea de la borcanul cu buza scurtă, răsfrântă, şănţuire pentru capac, diametrul maxim în zona umerilor.

Cele 147 fragmente ceramice din pastă cenuşie se caracterizează prin pastă de bună calitate, foarte bine omogenizată, arsă reducător, cimentoasă. Decorată cu linii lustruite, linii lustruite vertical şi caneluri adânci plasate pe mijlocul vasului. Unele provin de la oală cu toartă rotundă din bandă lată de 4 cm, fixată sub buză. Altele de la borcane cu gât înalt şi buza rotunjită

Din categoria importurilor au fost găsite fragmente din pastă micacee, arsă la roşu, fină, omogenă, pictată cu humă (19 fragmente); fragmente din pastă roşie ca de amforă, atipice, 124 fragmente, patru fragmente smălţuite şi un fragment pictat cu ocru roşu. Datare propusă: sec. IX-X.

Şanţ cu funcţionalitate neprecizată (Cas. A31, c.4). Sub un strat destul de gros de sedimente caracterizate de cenuşă şi arsură s-a descris un şanţ orientat NV-SE, cu lăţimea de 1,50 m şi adâncimea de 0, 92 m şi care a fost cercetat pe o lungime de 2 m. Conţinea un sediment maroniu, afânat, bogat în material ceramic. Deşi are unele analogii cu palisadele cercetate până în prezent, vom expune concluzia finală şi încadrarea culturală după cercetarea întregului inventar. Inventarul era extrem de sărac şi era compus din 45 fragmente ceramice lucrate cu mâna şi nouă fragmente din pastă roşie-cărămizie, atipice, probabil de amfore. Fragmentele lucrate cu mâna proveneau de la două variante de pastă din care un a cu cioburi pisate şi nisip, miez cărămiziu şi o alta cu cioburi pisate mărunt, omogenă, ardere bună, oxidantă cât şi reducătoare.

Complexe din alte epoci istorice:

Mormântul de incineraţie nr. 1 (SG. c. 2)

Pe traseul secţiunii G (SG) la -0,56 m de la nivelul prezent al solului a apărut o urnă de incineraţie. Groapa mormântului era foarte puţin vizibilă în plan, fără a fi surprinsă şi pe profilul secţiunii.

Situaţia stratigrafică era complicată şi de faptul că nivelul medieval-timpuriu bulversase nivelul anterior. Astfel că situaţia înregistrată pe carourile 1 şi 2 era următoarea:

- la -0,30 m se afla un sediment brun-maroniu specific nivelului medieval-timpuriu amestecat însă cu depuneri de diferite nuanţe.

- la -0,50 m sedimentul devenea maroniu, grăunţos, cu materiale arheologice lucrate cu mâna, fragmente de amforă, paiantă şi pământ ars dovedind un nivel arheologic distinct. In acest nivel a apărut urna funerară.

Urna era o oală cu două torţi, lucrată cu mâna, puţin deformată, din pastă de bună calitate, omogenă, cu rare cioburi pisate. Arderea fusese oxidantă, de bună calitate, urme slabe de lustruire la exterior. Avea urme de ardere secundară. Oala avea gâtul înalt, buza dreaptă, ruptă din vechime. Corpul globular, fundul puţin profilat. Torţile în bandă lată de 3 cm, aplicate rotund la baza gâtului şi pe umăr. Pe umăr avea un orificiu de formă neregulată. Dimensiunile vasului sunt: H.total – 25 cm, dm. gurii-10 cm, dm. bazei -10 cm, dm. corp- 20 cm, h. gât -10 cm. În interior se afla cenuşă vitrificată, compactă, cu oase calcinate umane şi posibil câteva oase animale, foarte bine sfărâmate. Fragmentele osoase aveau dimensiuni de la câţiva milimetri la câţiva centimetri. Arderea fusese foarte bună, aproape completă.

Această descoperire conturează ipoteza existenţei pe Popina Blagodeasca a unei necropole getice, ipoteză susţinută de:

- bogăţia de materiale arheologice, mai ales fragmente de amforă, din stratul arabil de pe grindul vestic, acolo unde perieghezele indicaseră o ”aşezare getică”. În cele câteva complexe getice cercetate până acum nu se aflau decât foarte puține fragmente de amforă.

- materiale arheologice rătăcite în nivelul medieval-timpuriu şi care ne indicau complexe arheologice getice distruse dar pe care noi nu le mai identificam stratigrafic. Situaţia este explicabilă doar în situaţia în care materialele proveneau din morminte de incineraţie

- rezultatele analizelor osteologice efectuate de Dragoş Moise în 2001 indicau şi fragmente de oase umane calcinate;

- fragmentul de craniu uman de copil descoperit îngropat

https://biblioteca-digitala.ro

secundar într-o groapă medieval-timpurie numită groapa de cult nr. 2.

În cazul în care această ipoteză plauzibilă va fi confirmată de cercetările viitoare ne aşteptăm la o necropolă distrusă atât de aşezarea medieval-timpurie pe grindul sudic cât şi de lucrările agricole pe grindul vestic.

Locuinţă adâncită getică (Cas. A41, c.2-4)

A fost cercetată parţial în cursul campaniei din 2010 şi finalizată în acest an. Are formă patrulateră de aproximativ 3,50 x 2,50 şi adâncimea de 0,87 m. În colţul de est se afla o vatră mică, dm. de 1 m. puţin cotlonită. Are dimensiunile de 3,50 m x 2,50 m. Intrarea era în trepte pe latura de SE unde se aflau şi trei gropi de pari. Inventarul complexului consta din multă ceramică lucrată cu mâna, ceramică cenuşie, fragmente de amfore şi o cantitate foarte mare de paiantă arsă, din care unele cu urme de făţuială. Au fost găsite 45 fragmente din pastă cu cioburi pisate, ardere pătată, lustruite, ardere oxidantă provenite de la castroane cu buza invazată şi borcane cu buza înaltă, invazată, butoni pe umăr.Erau doar şapte fragmente de ceramică cenuşie, arsă până la negru, provenite de la un castron cu fund inelar şi buza invazată. Din categoria importurilor au fost găsite 28 fragmente mici, atipice de amforă din care şi o toartă ştampilată cu un cartuş de 27 x 37 mm, cu un arbore trilobat în centru şi o inscripţie din două cuvinte parţial indescrifrabile. Partea inferioară a unei amforete cu urme de ardere secundară dovedeşte că a fost folosită ca vas de gătit, având piciorul cilindric rupt din vechime.

A fost intersectată pe mai mult de 60% din suprafaţă de groapa de cult medieval-timpurie.

Groapă getică (Cas. A40, c.2)

A fost practic acoperită cu un sediment caracterizat de mult pământ galben provenit de la palisada aflată în apropiere. Avea adâncimea de 1,55 m. Dm. fundului de 1 m. În partea inferioară avea formă de sac. Conţinea un sediment gri-cenuşos, amestecat cu mult pământ galben, arsură, fragmente de paiantă şi puţin material ceramic. Inventarul era extrem de sărac. Au fost găsite 19 fragmente mici, de la vase diferite, lucrate cu mâna din pastă de două categorii : a) pastă roşie-portocalie, arsă oxidant; b) pastă roşie cu cioburi pisate de la un vas cu buza dreaptă. Au mai apărut 13 fragmente din pastă roşie, ca de amforă, atipice.

Cuptor menajer

Este un complex patrulater, orientat E-V de 3,50 x 2,50 m, adâncimea de -0,90 m caracterizat de multă paiantă. Podea din lut bătut. In colţul nord-estic avea un cuptor cotlonit cu vatră de 1,20 m diametru amenajată pe un pat de fragmente de amfore elenistice.

Inventarul din groapa de acces a cuptorului consta din ceramică lucrată cu mâna, majoritară, 138 de fragmente. Se mai aflau patru cioburi din pastă cenuşie şi 69 de fragmente din pastă roşie, fină, cu mică, ce par a proveni de la amfore şi care au apărut în partea superioară a complexului la adâncimea de -0,30-0,60 m. Deoarece la o primă vedere inventarul nu permite o încadrare în orizontul aşezării medieval-timpurii (sec.VIII-XI) iar pe de altă parte în cultura getică nu există astfel de cuptoare, rămâne să stabilim încadrarea culturală după analizarea detaliilor constructive şi a întregului material ceramic. Prezenţa amforelor elenistice sub patul de ardere al cuptorului nu este un indiciu suficient de datare, dat fiind practica întâlnită chiar şi în evul mediu-timpuriu de a utiliza fragmente ceramice vechi în scopuri casnice.

După finalizarea cercetărilor, complexele au fost acoperite cu folie, stuf uscat şi pământ.

Abstract:

The report contains the objectivs, results and documentation of archaeological researches, during 2011, august-september.

On area of 154 m square, nine archaeological completely researched archaeological piles which of early-middle age, five and of another archaeological culture, four was discoveried.

Early-middle discovieries are:

A storage - pit receipt no.25. Bag shape, around mounth 1,34 x 1,43 diameter, deep of 1,84 m, 2 x 2,10 m- diameter base.

A ritual - pit.Irregular shape. Whithout inventory except a child skull bone and some broken pottery. The pit crossed a getic hut.

A palisade segment receipt no.4. It is preserved only ditch researched to a lenght of 4 m and deep of 1 m.

A segment of dicht. We don`t know its function, yet.

”Fossatum” is a dicht large of 8,50 m and deep of – 1 m. It is researched only a length of 5,50 m. It contains a rich inventory consist of sandy and grey broken pottery, almost 500 shivers. In old time ”fossatum” represents around ritual ditch surrounding the settlements.

From another historical age, these have discoveried:1) one cremation grave; 2) a pit belonging getic culture; 3) a hut belonging getic culture: 4) a domestic furnace.

93. Zăvoi, com. Zăvoi, jud. Caraș-Severin

Punct: Cimitirul ortodox

Cod sit: 54626.02

Autorizaţia de cercetare arheologică sistematică nr. 20/2011

Colectiv: Adrian Ardeţ – responsabil, Dimitrie Negrei - responsabil sector (MJERG Caransebeş), Lucia Carmen Ardeţ – responsabil sector (Liceul Teoretic „Traian Doda” Caransebeş), Sote Angeleski (Cluj–Napoca), Hope Hancox (Bradford University), Daniel Wood (Aberdeen University), Francis Shaw (Birmingham University), Keighley Wasenczuk (Cardiff University)[1]

În anul 1976 la cca. 300-400 m est de incinta fortificată, a fost semnalată, în cimitirul satului, apariţia unor cărămizi romane dintre care una avea ştampila COH I S, acestă cărămidă ridicând o serie de probleme rămase de-a lungul anilor doar la stadiul de ipoteze.

În primăvara anului 2009 am fost anunţat că în cimitirul satului au apărut ziduri groase din piatră legate cu mortar. În primăvara aceluiaşi an am început cercetarea arheologică preventivă conform autorizaţiei nr. 64/2009.

În urma efectuări lucrărilor arheologice am constatat existenţa unui complex de construcţii romane (clădire publică de tip Domus). În această campanie a fost cercetată o suprafaţă de cca. 15 x 15 m Zidurile au lăţimea pe toată suprafaţa cercetată de 0,65 m şi sunt realizate din piatră fasonată de carieră foarte bine lucrată şi legată cu mortar de foarte bună calitate.

Acest complex este format din: bazinul de apă caldă (caldarium), bazinul de apă rece (frigidarium), complexul de săli încălzite prin podea (hypocaustum), sala 1 cu dimensiunile de 5 x 8 m din care se mai păstreză doar câteva pile şi o bucată din podea, sala 2, cu dimensiunile de 10 x 8 m care în centru are şi o absidă, sala3, din care nu a fost cercetată decât intrarea, marea sală pavată cu bucăţi de cărămidă, ce are dimensiunile de 10 x 9 m, traversată dedesubt de canalul de scurgere a apei.

Întreg complexul este construit din piatră de carieră fasonată legată cu mortar. În interiorul încăperii încălzite prin podea, se mai păstrează câteva cărămizi ce au fost folosite ca pile pentru susţinerea podelei (suspensura)[2].

Obiectivele cercetării sistematice din anul 2011 au fost:

- continuarea cercetărilor la Clădirea publică (Domus) săpată

https://biblioteca-digitala.ro

parţial în campania arheologică din 2009.

- extinderea cercetărilor pentru a surprinde şi posibilă existenţa a altor construcţii.

În anul 2011 au fost demarate cercetările arheologice sistematice, conform Autorizaţie de cercetare arheologică sistematică nr. 20/2011. În această campanie a fost deschisă o nouă suprafaţă, în continuarea suprafeţei cercetate în campania din 2009, această suprafaţă este orientată N-S şi are dimensiunile de 6 x 6 m. De asemenea în partea de vest a clădirii a fost deschisă o secţiune orientată E-V, cu dimensiunile de 4 x 2 m.

Lucrările au fost demarate pe data de 01.09.2011 în zona de sud a clădirii unde cercetările din anul 2009 au fost oprite.

După aproape o lună de cercetări arheologice am reuşit să surprindem în partea de sud-est a clădirii, prefurniul, construit din piatră fasonată legată cu mortar. Acesta are dimensiunile de 3,40 x 2,40 m. Zidul dinspre marea sală pavată cu cărămidă are grosimea de 1,50 m;acest zid a fost construit aşa de gros pentru a proteja încăperea, numerotată de noi F, de un eventual incendiu.

Pătrunderea aerului cald din prefurniu în prima încăpere încălzită prin podea (hypocaustum) se făcea printr-un canal, construit din piatră fasonată, cu dimensiunile de 1,70 X 0,70 m. Zidurile canalului aveau grosimea de 0,40 m.

În secţiunea efectuată, orientată E-V, a fost surprinsă o parte din curtea de incintă, aceasta fiind pavată cu plăci de calcar. Pe alocuri acest pavaj este distrus.

Materialul arheologic este destul de sărăcăcios şi este reprezentat doar prin câteva fragmente ceramice, sticlă, cuie şi cărămizi.

La cercetările arheologice efectuate anul acesta au fost folosite mijloacele clasice de cercetare arheologică, combinate cu tehnica fişelor de context arheologic ce se dovedeşte deosebit de fructuoasă în cercetare şi documentare.

În urma cercetărilor efectuate în acest an putem spune că avem de-a face cu o construcţie de tip DOMUS, asemănătoare cu cea de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Diferenţa dintre cele două rezidă atât din calitatea lucrării cât şi a materialului folosit.

Acest complex poate fi datat la începutul secolului al II-lea p.Chr.

În vederea elucidării numeroaselor întrebări privind acest obiectiv arheologic se pune problema continuării cercetărilor arheologice şi punerii în valoare a întregii zone cercetate până în prezent printr-o acţiune conjugată la care să participe şi autorităţile locale prin sprijinirea unui program de conservare şi punere în valoare a acestei importante zone arheologice din România.

De asemenea este necesară continuarea cercetărilor arheologice în zona de sud şi cea de vest a clădirii. În zona de nord cercetările arheologice sunt mai greu de efectuat datorită faptului că sunt morminte actuale, iar în est se află o grădină proprietate privată. [Adrian Ardeț]

Note:

1. Anul acesta in cadrul cercetarilor de la Zăvoi au participat şi studenţi englezi, în cadrul programului „Grampus Heritage and Training Limited", destinat schimbului de experienţă între absolvenţii specializării în arheologie.

2. Ardeţ 2011, 51 - 80

Bibliografie:

Adrian Ardeţ, Domus Romanorum de la Zăvoi (jud. Caraş-Severin), Tibiscum SN 1, 2011, pp. 51- 80

Inscriptiones Daciae Romanae, Vol. III/1, Bucureşti, 1977, p. 234.

Abstract:

In year 1976 at approx. 300-400 m east of the fortified inside court was reported in village cemetery the appearance of some Roman bricks, one of them with the COH I S inscription.

In the spring of 2009 we started the preventive archeological research, being discovered a Roman building complex (public building of Domus type). It was researched an area of approx. 15X15 m. The walls were all over their surface a width of 0,65 m and were made out of career shaped stone very well worked and mortar of high quality.

In 2011 were started the systematic archeological researches and was opened a new surface, further to the surface researched in 2009. This new surface is oriented north south and was diminutions of 6X6 m. also in the Vest part of the building was opened a section orientated east west with dimensions of 4X2 m. In the south part of the building was discovered the prefurnium, build out of shaped stone bound with mortar. This has dimensions of 3,40X2,40 m.

In the section orientated east west discovered the part of inside court, this being paved with limestone slabs.

After researches from this year we can assume that we are dealing with a construction of Domus type, alike the one in Sarmisegetusa. The difference between this two lies in the quality of work and material used.

This complex can be dated at the beginning of the IInd century a.Chr.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ PREVENTIVĂ

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE

(CERCETĂRI ARHEOLOGICE PREVENTIVE)

94. **Alba Iulia, jud. Alba**
Punct: Catedrala romano-catolică ...pag. 178
95. **Alba Iulia, jud. Alba**
Punct: Palatul Arhiepiscopiei romano-catolice ... pag. 180
96. **Armăşeni, com. Buneşti – Avereşti, jud. Vaslui**
Punct: Muncel ... pag. 181
97. **Brăila, jud. Brăila**
Punct: Orașul Vechi pag. 182
98. **Bucureşti**
Punct: Casa Eliad, str. Mircea Vodă nr. 5.... pag. 183
99. **Bucureşti**
Punct: Centrul Istoric - strada Șelari … pag. 184
100. **Bucureşti**
Punct: Centrul Istoric - str. Stavropoleos, tronsonul dintre str. Smârdan şi str. Poştei … pag. 185
101. **București**
Punct: Centrul Istoric - str. Lipscani nr. 30 …. pag. 187
102. **Bucureşti**
Punct: Piaţa Universităţii … pag. 188
103. **București**
Punct: şoseaua Gheorghe Ionescu Siseşti, nr. 201, tarla 189, parcela 10 …pag. 191
104. **Bursucani, com. Bălăbănești, jud. Galați**
Punct: Schitul Zimbru ... pag. 192
105. **Casimcea, com. Casimcea, jud. Tulcea**
Punct: Necropola tumulară ... pag. 194
106. **Câmpina, judeţul Prahova**
Punct: cartier Slobozia - parohia Bisericii “Sf. Nicolae” … pag. 194
107. **Cioranii de Sus, com. Ciorani, jud. Prahova**
Punct: Ogradă - Chirnogi, proprietatea Minea Mihaela … pag. 195
108. **Cluj-Napoca, jud. Cluj**
Punct: str. Argeş nr. 24 ... pag. 196
109. **Cotmeana, com. Cotmeana, jud. Argeș**
Punct: Dulercea ... pag. 198
110. **Cozmeni, com. Cozmeni, jud. Harghita**
Punct: Kőházkert ... pag. 199
111. **Crețești, com. Crețești, jud. Vaslui**
Punct: La Intersecţie ... pag. 200
112. **Curtea de Argeș, jud. Argeș**
Punct: str. Sân Nicoară nr. 1 .. pag. 203
113. **Dopca, com. Hoghiz, jud. Brașov**
Punct: Valea Mare … 2pag. 08
114. **Drobeta Turnu Severin, jud. Mehedinţi**
Punct: Cetatea Severinului … pag. 208
115. **Făgăraș, jud. Brașov**
Punct: Cetate … pag. 211
116. **Feleacu, com. Feleacu, jud. Cluj**
Punct: Biserica “Cuvioasa Paraschiva” … pag. 213
117. **Fulgeriș, com. Pânceşti, jud. Bacău**

https://biblioteca-digitala.ro

Punct: Dealul Fulgeriş /La 3 cireşi ... pag. 214
118. **Galați, jud. Galați**
Punct: Cartier Dunărea ... pag. 216
119. **Găvani, com. Gemenele, jud. Brăila** ... pag. 219
120. **Gârbova, com. Gârbova, jud. Alba**
Punct: Cetatea din pădure … pag. 220
121. **Hotărani com. Fărcaşele, jud. Olt [Romula]**
Punct: Trecerea CFR ... pag. 222
122. **Iași, jud. Iași**
Punct: str Cucu/Elena Doamna ...pag. 223
123. **Iepureşti, com. Iepureşti, jud. Giurgiu**
Punct: La Izlaz …pag. 225
124. **Însurăței, jud. Brăila**
Punct: Parc eolian ROGIS, Fântână - DJ 203 ... pag. 225
125. **Jurilovca, com. Jurilovca, jud. Tulcea [Orgame/Argamum]**
Punct: Capul Dolojman ...pag. 226
126. **Leșmir, com. Marca, jud. Sălaj**
Punct: Dealul lui Kuhn/Kuhnhégy … pag. 232
127. **Mănăstirea Suzana, comuna Măneciu, jud. Prahova**
Punct: Biserica ”Sf. Nicolae” … pag. 233
128. **Miercurea Ciuc, jud. Harghita**
Punct: Cioboteni – Fodor-kert ... pag. 234
129. **Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj**
Punct: Măgura Moigradului ... pag. 236
130. **Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj**
Punct: Tăul Bivolilor ... pag. 237
131. **Moșna, com. Moșna, jud. Sibiu**
Punct: Biserica evanghelică … pag. 238
132. **Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați**
Punct: Curtea Şcolii ... pag. 239
133. **Pantelimon, jud. Ilfov**
Punct: Colţul Pădurii ... pag. 240
134. **Pâclișa, mun. Alba Iulia, jud. Alba**
Punct: La Izvoare ... pag. 242
135. **Piatra Neamţ, jud. Neamţ**
Punct: Curtea Domnească ... pag. 243
136. **Porţ, com. Marca, jud. Sălaj**
Punct: Corău ... pag. 245
137. **Râmnicu Sărat, jud. Buzău**
Punct: Complexul Brâncovenesc ... pag. 247
138. **Râșnov, jud. Brașov**
Punct: Cetate ...pag. 250
139. **Rupea, jud. Braşov**
Punct: Cetatea Rupea ...pag. 250
140. **Satu Mare, jud. Satu Mare**
Punct: Piața J. Calvin ...pag. 252
141. **Secu, oraș Bicaz, jud. Neamț**
Punct: Schitul Nifon al Mănăstirii Secu …pag. 252
142. **Sibiu, jud. Sibiu**
Punct: str. 9 Mai ... pag. 254
143. **Sita Buzăului, com. Sita Buzăului, jud. Covasna**
Punct: Cremenea - Malu Dinu Buzea ... pag. 254
144. **Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj**
Punct: str. Tudor Vladimirescu nr. 15 … pag. 255
145. **Șinca Nouă, com. Șinca Nouă, jud. Brașov**

https://biblioteca-digitala.ro

Punct: Şinca Nouă III-Podul Chirbii ... pag. 257
146. **Timișoara, jud. Timiș**
Punct: Castelul Huniade ... pag. 258
147. **Turulung, com. Turulung, jud. Satu Mare**
Punct: str. Principală nr. 13 ... pag. 259
148. **Zalău, jud. Sălaj**
Punct: str. Unirii, Piaţa Centrală Agroalimentară … pag. 260
149. **Zalău, jud. Sălaj**
Punct: Biserica reformată, str. Andrei Șaguna nr. 7 … pag. 261

https://biblioteca-digitala.ro

94. Alba Iulia, jud. Alba

Punct: Catedrala romano-catolică

Cod sit: 1026.07

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 28/2011

Colectiv: Daniela Marcu – responsabil, Gabriel Izdrăilă, Cristian Florescu (SC Damasus SRL)

În perioada 17 martie – 10 iunie 2011, în cadrul proiectului de reabilitare a sanctuarului Catedralei romano catolice din Alba Iulia, s-au realizat cercetări arheologice preventive pentru stabilirea cotelor de călcare, precum şi asistenţă tehnică pentru refacerea pardoselilor existente.

Cercetarea arheologică preventivă a constat în realizarea următoarelor săpături:

S. 76 – 1,70 x 1,70 m, amplasată pe latura de nord a corului, la limita scării actuale de acces în sanctuar. Sondajul a fost trasat între peretele nordic al corului şi stranele care la data respectivă se aflau depozitate la cca 2 m distanţă de perete, sub schela metalică. Săpătura extrem de restrânsă nu a fost adâncită corespunzător.

S. 77 – 3 x 4 m, amplasată pe latura de nord a sanctuarului, în dreptul primei coloane. A ajuns la aceste dimensiuni prin extinderi succesive în toate direcţiile, pe măsură ce erau demontate fie schela din lemn aflată în mijlocul sanctuarului, fie schelele metalice aflate perimetral în sanctuar.

S. 79 – 1,60 x 2 m, amplasată pe latura de sud a sanctuarului, la est de intrarea în sacristie. Lăţimea a fost determinată de spaţiul disponibil sub schela metalică, lungimea a rezultat prin extinderi succesive

S. 85 – 1,60 x 2,80 m, amplasată pe latura de sud a sanctuarului, la cca 1 m distanţă de S.79, în spaţiul disponibil sub o schelă metalică

S. 90 – 1,30 x 2,50 m, amplasată pe latura de nord a sanctuarului, la naşterea absidei

S. 91 – 2 x 2 m, amplasată în absidă

Cercetarea arheologică preventivă s-a realizat aproape în totalitate sub schela metalică, în paralel cu lucrările de reabilitare a interiorului corului şi sanctuarului, la care au participat echipe de constructori, cercetători şi restauratori de tencuială de epocă şi pictură, restauratori de piatră, instalatori. Condiţiile din teren au fost astfel deosebit de dure, deseori chiar improprii realizării unei cercetări arheologice propriu-zise. Absenţa posibilităţii de a extinde săpăturile a împiedicat formularea unor concluzii coerente asupra evoluţiei părţii de est a catedralei.

După încheierea lucrărilor de reabilitare a paramentului şi a cercetărilor, arheologii au supravegheat operaţiunile de demontare a pardoselei existente în cor şi sanctuar. Fragmentele de pardoseală istorică au fost relevate în detaliu şi pietrele numerotate, în vederea remontării in situ după evacuarea umpluturii. Din diferite motive, ulterior s-a renunţat la remontarea pardoselilor istorice.

De asemenea arheologii au supravegheat evacuarea umpluturii (cca 0,30 m).

Prezenta documentaţie are caracterul unui raport tehnic informativ, întocmit în limita fondurilor disponibile pentru această etapă a cercetării şi asistenţei arheologice. Cotele folosite în text sunt raportate la pragul de vest al intrării în catedrală.

Etapa romanică

Absida etapei romanice[1] a fost decroşată faţă de pereţii corului (0,75 m în interior, în două trepte, respectiv 0,86 m în exterior), descriind în plan un segment de cerc uşor turtit, cu deschiderea de 8 m. Caracteristicile tehnice ale fundaţiei sunt identice cu cele descrise anterior, cu diferenţe nesemnificative ale cotelor; un umăr superficial, în jur de 0,10 m, a fost observat atât pe interior cât şi pe exterior. Elevaţia a fost realizată din blocuri de piatră fasonate în segment de cerc, potrivite cu multă grijă în operă şi legate cu şape subţiri de mortar, astfel că aspectul zidăriei este foarte îngrijit. Lăţimea elevaţiei la nivelul de demolare este de 1,74 m.

În ceea ce priveşte datarea primei etape a catedralei Sf. Mihail, specialiştii încă nu au ajuns la un consens, ceea ce într-un fel este firesc dacă ţinem cont de amploarea şi complexitatea construcţiei, în şantierul căreia decenii întregi au activat echipe de meşteri cu experienţe tehnice diferite şi cu preferinţe stilistice care au parcurs drumul de la romanic la gotic.[2] Cercetările arheologice din anii 2000-2002 au indicat că şantierul s-a putut deschide spre finele secolului al XII-lea, activând practic în întreg secolul al XIII-lea.[3] Putem subscrie astfel la teoria conform căreia partea de est a catedralei fusese încheiată încă înainte de invazia tătară, cu speranţa că investigaţiile viitoare vor putea oferi date mai concrete în această direcţie.

Demolarea absidei semicirculare a fost explicată cel mai frecvent ca o consecinţă a distrugerilor provocate de invazia tătară din 1241. În stadiul actual al cercetărilor, este însă greu să ne imaginăm că o clădire atât de solidă, cu pereţii groşi de 1,35 m (corul), respectiv 1,74 m (absida), a suferit avarii atât de mari încât a fost necesară demolarea. Foarte probabil că intenţia efectivă de mărire a spaţiului sacral a avut un rol important în decizia de înlocuire a absidei cu un sanctuar considerabil mai amplu.

Corul gotic

Corul gotic[4] a fost conceput din proiect cu o fundaţie extrem de lată, probabil gândită astfel încât să susţină atât elevaţia peretelui cât şi pe aceea a contraforturilor. Pe latura de sud s-a observat faptul că această fundaţie se adosează umărului corului romanic (lăţime de 1,70 m de la peretele gotic), faţă de care se dezvoltă oblic spre est (lăţime 2,30 m de la peretele gotic în interiorul sacristiei, respectiv 2 m în exteriorul sacristiei), îngustându-se în zona absidei, unde am înregistrat 1,70 m pe latura de sud-est şi doar 1 m pe latura de nord-est. Partea superioară a fundaţiei oscilează între – 1,52 şi – 1,65 m pe partea de sud, respectiv – 2,20 m pe partea de nord, în funcţie de nivelul de călcare din perioada construcţiei. Limita inferioară nu s-a putut stabili, deşi săpătura s-a adâncit considerabil, la – 2,70 m în interiorul sacristiei, respectiv – 4 m în interiorul sanctuarului. Zidăria este realizată în şanţ din piatră de râu de diferite dimensiuni, fragmente de calcar şi rare fragmente de cărămidă, într-o compunere neregulată, compensată prin cantităţi mari de mortar. Şanţul s-a îngustat în adâncime, astfel că fundaţia apare mult evazată. Mortarul este grosier, din nisip cu pietriş mare (diametrul până la 8 cm) şi var dizolvat complet, foarte consistent.

Construită din blocuri de piatră fasonate, elevaţia gotică groasă de 1,40 m a fost aşezată la limita dinspre interior a masivei fundaţii, astfel încât aproape o treime nu se sprijină de fapt pe fundaţie, racordându-se la aceasta printr-o evazare superficială. Din această elevaţie s-a păstrat peretele din dreptul sacristiei (în cea mai mare parte), iar pe restul suprafeţei în proporţii variabile 2-3 asize de blocuri, corespunzând în linii mari soclului exterior. Observaţii mai exacte asupra structurii originale s-au putut face pe contrafortul păstrat intact sub haina gotică, şi apoi sub cea barocă, în interiorul sacristiei. Astfel, soclul zidit este realizat din două asize de blocuri de piatră ecarisate, între care s-au folosit pietre mai mici pentru egalizare, cu o înălţime de 1 m. Profilul de soclu, păstrat intact de constructorii sacristiei, apare între – 0,28 m şi – 0,46 m, după care elevaţia propriu-zisă se retrage cu 0,10-0,12 m.

Prima pardoseală gotică a fost făcută din plăci de piatră tăiate în apropierea pilaştrilor după conturul acestora. În condiţia distrugerii totale a acestui interior, putem considera un mare noroc faptul că în apropierea pilastrului de nord-vest au fost surprinse fragmente in

https://biblioteca-digitala.ro

situ din această pardoseală, o primă etapă la – 0,60 m şi o refacere la – 0,44 m.

În timpul construcţiei s-a ţinut cont de nivelul de călcare exterior, situat în jurul cotei de – 1,60 m. De la acest nivel s-a început construirea elevaţiei, în jurul absidei semicirculare aflate în funcţiune. Abia în momentul demolării absidei, constructorii au realizat că nivelul de călcare interior nu poate fi atât de coborât, deoarece nici măcar nivelul din nave nu se afla atât de jos, iar între nave şi sanctuar trebuia creată o diferenţă de nivel. Pardoseala din sanctuar nu putea fi mai jos decât aceea din biserică sau din careu, astfel că prin sistematizarea cotei de călcare o parte a elevaţiei a rămas îngropată. Absida semicirculară nu a fost demolată la cota de călcare a constructorilor, ci a rămas cu mult mai sus, la limita necesară pentru montarea pardoselii. Cota de demolare a absidei arată faptul că în etapa gotică nivelul de călcare a fost uniformizat pe toată suprafaţa corului la – 0,60 m.

Pentru cronologia sanctuarului gotic, arheologia nu poate să aducă precizări, deoarece nu există nicăieri posibilitatea de a vedea această clădire într-un context stratigrafic nederanjat. Singurul indicator cronologic ni-l oferă câteva morminte descoperite peste fundaţie în imediata apropiere a sacristiei, dintre care menţionăm în mod special M 83, cu scheletul înconjurat de pietre şi cărămizi. Mormintele de acest gen sunt semnalate la Alba Iulia mai ales în necropolele din exteriorul cetăţii, bucurându-se în general de datări timpurii, în prima parte a perioadei arpadiene. Fără a putea oferi în acest stadiu al cercetărilor o cronologie absolută, considerăm totuşi că această înhumare nu poate depăşi secolul al XIII-lea, ceea ce confirmă datarea construcţiei anterior atacului saşilor din 1277.

Dominanta acestui interior o constituie însă numeroasele cripte de familie din cărămidă, sau cărămidă şi piatră, orientate în toate direcţiile şi intersectate dezordonat. Toate au fost distruse la amenajarea criptei subterane. Atât în sanctuar cât şi în cor, amenajarea criptei subterane s-a făcut prin excavarea întregii suprafeţe, coborând dinspre pereţii laterali spre zona centrală. După încheierea construcţiei, suprafaţa a fost umplută cu moloz şi pământ, în diferite combinaţii, iar nivelul de călcare a fost fixat la + 0,12 m în sanctuar, respectiv – 0,44 m în corul gotic, păstrându-se o diferenţă care probabil se formase anterior. În dreptul umărului sanctuarului a fost construită o scară cu trei trepte din zidărie de cărămidă placată cu piatră, înlocuind o scară mai veche din care nu au rămas urme.

La mijlocul secolului al XVIII-lea sanctuarul gotic a fost demolat aproximativ la nivelul de călcare din interior, ceea ce însemna cu aproximativ 0,50 m deasupra nivelului exterior. Pe ruina astfel formată a fost aşezată o elevaţie nouă, cu modificările de traseu pe care le-am amintit mai sus. În exterior se puteau observa până de curând rămăşiţele elevaţiei gotice din blocuri de piatră, destul de deteriorate datorită expunerii în aer liber după sistematizarea verticală de la începutul secolului XX. Pe latura de sud, între peretele sacristiei şi cel de-al doilea contrafort, soclul gotic a fost îmbrăcat (între – 0,15 şi – 0,86 m) cu o zidărie neregulată, din bolovani de piatră cu rare fragmente de cărămizi, pe care s-a aşezat apoi soclul baroc. Această zidărie s-a întors pe lângă peretele estic al sacristiei gotice pe o lungime de 3,10 m[5], şi o vedem refolosită în structurile sacristiei baroce care în momentul respectiv nu putea exista. Faptul că soclul baroc al sanctuarului este întrerupt în această zonă sugerează că încăperea adosată sacristiei gotice încă exista în acel moment.

Note:

1. Prima absidă a catedralei poate fi reconstituită cu exactitate pe baza informaţiilor înregistrate în săpăturile din anul 2011 din interiorul sanctuarului. Sub nivelul actual de călcare s-au păstrat fragmentar segmentele de nord şi de sud, partea centrală fiind distrusă la construirea criptei actuale.

2. Entz Géza, principalul autor al subiectului, argumentează deschiderea şantierului la sfârşitul secolului al XII-lea şi dezvoltarea acestuia în prima jumătate a secolului al XIII-lea. Entz 1958b, pag. 20, 34-35. Virgil Vătăşianu plasează deschiderea şantierului după invazia tătară, în cea de-a doua jumătate a sec. XIII. Vătăşianu 1959, pag. 44-48, 52. Scurtă sinteză a problemei: Marcu Istrate 2008, pag. 79-81.

3. Marcu Istrate 2008, pag. 112.

4. Marcu Istrate 2008, pag. 88-91.

Bibliografie:

Entz Géza - 1958 A gyulafehérvári székesegyház. Budapest, 1958; 1958b La cathédrale de Gyulafehérvár (Alba Iulia). ActaHistArt V/1-2, 1958, pag. 1-40.

Heitel, Radu - 1972 Archäologische Beiträge zu den romanischen Baudenkmälern aus Südsiebenbürgen. RRHA IX/2, 1972, pag. 139-160; 1975a Archäologische Beiträge zu den romanischen Baudenkmälern aus Südsiebenbürgen. II (in Zusammenhang mit der zeitlichen Bestimmung der ältesten „Rotunda Ecclesia" Rumäniens und der Kathedrale I in Alba Iulia). RRHA 12/I, 1975, pag. 3-10; 1975b Contribuţii la problema genezei raporturilor feudale în Transilvania în lumina cercetărilor arheologice de la Alba Iulia. Muzeul Naţional Bucureşti, Sesiunea ştiinţifică de comunicări 17-18 decembrie 1973, pag. 343-351; 1985 Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice din zona sud-vestică a cetăţii de la Alba Iulia (1968-1977). I. SCIVA 36/3, 1985, pag. 215-231.

Marcu Istrate, Daniela - A gyulafehérvári római katolikus székesegyház és püspöki palota régészeti kutatása (2000-2002), Teleki László Alapítvány, Budapest 2008

Sarkadi Márton - „s folytatva magát a régi művet" Tanulmányok a gyulafehérvári székesegyház és püspöki palota történetéről, Teleki László Alapítvány, Budapest 2010

Vătăşianu, Virgil - 1959 Istoria artei feudale în Ţările Romîne. Bucureşti 1959; 1987 Studii de artă veche românească şi universală. Bucureşti 1987.

Abstract:

From March 17 to June 10, 2011, within the rehabilitation project of the sanctuary from the Roman Catholic Cathedral in Alba Iulia, were conducted preventive archaeological excavations for establishing the stepping quotas as well as technical assistance for the restoration of the existing floor.

The preventive archaeological research consisted in performing 6 surveys and in supervising the dismantling of the floor from the choir and sanctuary and in taking out the filling (about 0,30 m).

The archaeological research highlighted the ruins of the first sanctuary of the Cathedral, a semicircular apse with the opening of 8 m whose elevation was made from blocks of stone shaped in segments of a circle, carefully matched and bond with thin blankets of mortar therefore the aspect of the masonry is very neat. The width of the elevation at the demolition level is 1,74 m.

The original structures of the Gothic choir were also studied; from this choir were preserved until today only the foundations and varying fragments of the elevation's structure. The Gothic choir was designed with an extremely wide foundation, probably in order to support both the wall's and buttresses' elevation. Built of hewn stone blocks, the Gothic elevation 1.40 m thick was placed at the inner limit of the massive foundation, therefore almost a third of it does not actually stand on the foundation interweaving to it through a shallow flaring.

The first Gothic floor was made from stone tiles cut near the pilasters after their contour.

https://biblioteca-digitala.ro

Inside were discovered numerous brick crypts dating back to modern times, dismantled in the eighteenth century at the construction of a massive underground crypt.

95. Alba Iulia, jud. Alba

Punct: Palatul Arhiepiscopiei romano-catolice

Cod sit: 1026.08

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 28/2011

Colectiv: Daniela Marcu – responsabil, Gabriel Izdrăilă, Cristian Florescu (SC Damasus SRL)

În perioada 23 martie – 21 aprilie 2011 în cadrul proiectului de reabilitare a Palatului Episcopal din Alba Iulia s-au realizat cercetări arheologice preventive pentru stabilirea cotelor istorice de călcare din această zonă. Fiind văzută ca o completare a informaţiilor din anii anteriori, unităţile de cercetare au primit numere în continuare iar cotele au fost raportate la aceeaşi cotă 0, aceasta fiind pe pragul de intrare în Catedrala Romano-Catolică.

Secţiunile S.78/2011, S.80/2011, S.84/2011 au fost trasate pentru a obţine informaţii despre materialele şi tehnicile de construcţie a fundaţiilor stâlpilor de poartă precum şi posibile nivele de călcare şi construcţie. Acestea au avut dimensiunile de 1,60 x 2,80 m (S. 78), 1,80 x 3 m (S. 80) şi 2 x 2 m (S. 84).

Pe latura nordică decroşul fundaţiei apare la -0,20-0,23 m W, imediat sub nivelul pavajului din piată cubică, în timp ce pe latura sudică la -0,55 m W. Acesta are o lăţime de 0,46 m pe latura nordică şi 0,40 m pe latura sudică. Între elevaţia stâlpilor (mai precis baza coloanelor) şi fundaţia propiu-zisă a fost pus, probabil pentru egalizare, un strat de piatră spartă de calcar înecată în mortar (şi fragmente de cărămidă pentru latura nordică) gros de aproximativ 0,10-0,15 m. Fundaţiile se prezintă ca zidării neregulate realizate din bolovani mari (lespezi) şi blocuri de calcar, pietre de dimensiuni medii, cărămizi (26 cm lungime x 5 cm grosime) şi spărturi de cărămidă legate cu mortar compact cu nisip şi var de culoare cenuşiu-maronie pe latura sudică şi mortar compact, alb-cenuşiu pe latura nordică. Pentru secţiunile de pe latura nordică cercetarea a coborât până la -0,66 m W (S.78) respectiv -1,00 m (S. 80). S.84 a fost cercetată până la adâncimea de -2,18 m W, talpa fundaţiei stâlpului sudic fiind identificată la -1,88 m W.

Asupra pragului porţii s-au tras urmatoarele concluzii: sub actualul prag de lemn la -0,24 m W apare fundaţia pragului realizată din blocuri de piatră de dimensiuni medii şi cărămizi prinse cu mortar albicios, friabil. Talpa fundaţiei pragului a fost identificată la -0,90 m W.

În S.84 a fost cercetată şi faţada sudică a aripii nordice (Z. 12) a Palatului. Între cele două structuri este o relaţie de adosare Z. 10 (stâlpul de portă) fiind ulterior Z. 12. Acesta din urmă este realizat din pietre de râu de dimensiuni medii şi cărămizi fragmentare (21 x 14 cm), pentru egalizare, legate cu mortar cenuşiu mai friabil, cu mult nisip şi var. Nu prezintă decroş.

O menţiune specială trebuie făcută pentru Z.12 A, bolta pivniţei Palatului Episcopal. Aceasta a fost identificată la -1,45 m W. Este realizată din pietre de râu de dimensiuni medii şi fragmente de cărămizi legate cu mortar cenuşiu, compact, cu nisip şi var. Pe unele zone bolta este înecată în mortar. Datorită faptului că nu s-a observat nici un şanţ de fundare iar straturile de deasupra bolţii sunt continue până în faţada sudică s-a concluzionat că bolta a fost realizată din interiorul pivniţei.

Secţiunea S.81/2011 a fost trasată perpendicular pe faţada sudică a aripii de nord a Palatului Episcopal. Aceasta a avut dimensiunile de 1,5 x 10 m. Faţă de Wagriss-ul stabilit pe pragul catedralei, nivelul de la care a început excavarea a fost la +0,40m W. Încă de la prima vedere se observa că cel puţin partea superioară a starturilor erau deranjate de o serie de lucrări contemporane (canale termice, puţuri de apă, canalizări). Astfel în carourile 4-5 la + 0,10 m W a apărut partea superioară a unor tronsoane din beton ce fac parte din reteaua de termoficare a Palatului. Cercetarea s-a continuat numai în carourile 1-3. Structurile zidite identificate în această secţiune sunt Z. 13 şi Z. 14.

Z.13 este o canalizare datată din perioada austiacă realizată din piată de râu, lespezi, şi cărămidă (18 x 30 x 5 cm). Aceasta a fost surprinsă în caroul 2 la adâncimea de -0,36m W talpa fiind identificată la -0,76 m W. Canalizarea este orientată V-E ea fiind surprinsă pe toată lăţimea secţiunii. Pe interior aceasta are o zidărie regulată din pietre faţetate şi cărămizi pentru egalizare. La exteriorul zidurilor acestea se prezintă ca o zidărie neregulată din piatră şi cărmizi legate cu mortar compact, de culoare albicioasă cu var şi pietricele.

Z.14 a fost identificat tot în caroul 2 la sud de Z. 13. find anterior acestuia. Relaţia dintre cele două stucturi este de suprapunere. Z. 14 se păstrează fragmentar având o orientare tot E-V. Nivelul de demolare a fost identificat la – 0,90 m W iar talpa acestuia a fost observată la -1,40 m W. Este realizat sub forma unei zidării neregulate din piatră de râu şi fragmente de cărămidă (10 x 11 x 5 cm) legate cu un mortar gălbui albicios cu mult vat şi pietricele. Fragmentul de fundaţie este înecat în mortar.

La sud de cele două structuri a fost identificată o groapă de var, cel mai probabil aparţinînd epocii moderne, care ce a fost identificată la -0,20 m W, fundul acesteia fiind surprins la -1,40 m W.

Fundaţia primului stâlp de portic, dinspre vest, de pe faţada interioară a aripii nordice este realizată din blocuri mari de piatră prinse cu mortar cenuşiu, uşor friabil. Elevaţia stâlpului realizată din blocuri de piată cioplite coboară până la -0,50 m W. La această adâncime a fost identificat un decroş de 10 cm lăţime. Zidul de închidere a porticului, realizat într-o etapă ulterioară, este realizat din pietre de dimensiuni medii şi fragmente de cărămidă pentru egalizare prinse cu mortar cenuşiu cu var, compact. La cota de -0,20m W se identifică un decroş lat de 0,20 m. Fundaţia este realizată în aceeaşi tehnică ca şi elevaţia, din zidărie mixtă. Aceasta coboară numai 0,60 m talpa ei fiind identificată la -0,80 m W.

Ca urmare a faptului că din cercetarea S.81 nu s-au putut obţine informaţii stratigrafice concrete datorită deranjamentelor moderne şi contemporane secţiunea S.82/2011 a fost trasată la 3 m V de S.81, în prelungirea acesteia spre sud. Dimensiunile ei au fost de dimensiunile de 1,5 m x 6,50 m. Singura structură zidită identificată este o canalizare boltită din perioada austiacă Z.7. Aceasta a fost realizată din cărămizi întregi (dimensiuni de 28 x 12 x 5 cm) şi fragmentare fiind legate cu mortar albicios cu var. Zidurile de sprijin ale bolţii sunt înecate în mortar iar bolta este sclivisită. Canalizarea avea orientare NV-SE şi avea o lăţime de 2,70 m.

În caroul 1 a fost identificată o groapă de var (Cx. 2) ulterioară canalizării austiece. Aceasta porneşte de la +0,10 m W şi coboară până la – 1,00 m W. Din golirea acesteia, cu o umplutură nisipoasă, gălbuie, afânată, nu au rezultat materiale care pot ajuta la datare ci doar suprapunerea acesteia peste canalizarea austriacă poate oferi un indiciu de datare.

În caroul 3, în capătul sudic al secţiunii, a fost identificat Cx.4. La -0,05 -0,10 m W a fost observată o aglomerare de pietre şi resturi de cărămizi. Aglomerarea avea o orientare NV-SE prezentând o delimitare clară pe latura dinspre nord. După documentare şi demontare sub această aglomerare a apărut, la -0,30 m W, o amenajare din cărămizi, în cea mai mare parte fragmentare, (22 x 14 cm), amenajare ce a fost interpretată ca resturile unei podele

https://biblioteca-digitala.ro

aparţinând unei locuinţe. Podeaua a fost surprinsă pe o suprafaţă aproximativă de 1,70 x 1,50 m. Cărămizile prezentau urme de arsură neagră şi roşie observându-se astfel urme de incendiere. Materialele arheologice (ceramice) rezultate din curăţarea complexului pot fi datate, la acest stadiu preliminar al cercetarii, în perioada secolelor XI –XII.

Adâncimea maximă până la care s-a efectuat cercetarea a fost -1,40 m W.

Sondajele S.86/2011 şi S.87/2011 au fost realizate la cererea beneficiarului pentru observatii asupra stării fundaţiilor. Acestea nu au adus informaţii suplimentare.

Abstract:

The preventive research conducted at the Episcopal Palace of Alba Iulia took place from March 23 to April 21, 2011, within the project of rehabilitation of the Episcopal Complex. Seven archaeological surveys had been made (Drawing 1) made in order to obtain information on the materials and techniques used at the construction of the Palace's foundations and Palace's entrance. The research was also meant to identify as much as possible the historical stepping levels from the Palace's courtyard. Following the research, in the inner courtyard were identified the remains of a dwelling dating back to XI-XII centuries, the ruins of a underground facility (sewage) from the Austrian period and also lime pits from the modern era. The foundations of the gate's pillars were investigated; they appear to be like irregular masonry made from large boulders and limestone blocks, medium-sized stones, bricks and broken bricks bond with mortar. The base was identified at -1,88 m W (0 being on the threshold of the Roman Catholic Cathedral.

96. Armăşeni, com. Buneşti-Avereşti, jud. Vaslui

Punct: Muncel

Cod sit: 162942.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 158/2011

Colectiv: Vicu Merlan - responsabil, Paul Salomeia (MM Huşi)

Obiectivul campaniei din 2011 a fost decopertarea integrală a secţiunii S6/2011.

Secţiunea S6/ 2011 a fost trasată în prelungirea S1/2006, pe direcţia NNV - SSE, având următoarele dimensiuni: L = 15 m, l = 2 m. Pe întreaga suprafaţă cercetată nu au fost intersectate locuinţe, ci doar un colţ al gropii G1/2006, în partea de sud a secţiunii S6 (m 15, -0, 60 – 1, 20 m). În schimb au fost descoperite numeroase unelte din silex şi piatră, statuette din lut ars, topoare etc.

Plastică:

- fragment statuetă antropomorfă feminină, descoperită la 14 m / - 0,50 m. Păstrează piciorul drept, de la coapse la genunchi, Una din fese mai păstrează incizii paralele ce se prelungesc pe partea din faţă. (L = 3,5 cm, l = 1,5 cm).

- fragment statuetă feminină (m 6/ - 0,50 m) din lut ars, de culoare cărămizie. Se păstrează piciorul drept de la ombilic până la genunchi. Are incizii paralele şi în zig-zag pe toată suprafaţa statuetei. L = 4 cm, l = 1,5 cm;

- fragment statuetă masculină (m13/-0,50 m) ce se păstrează din zona ombilicului până la genunchi. Sexul este schiţat printr-o aplică, iar picioarele se depărtează mult din zona coapselor. (L = 2 cm, l = 2 cm);

- fragment statuetă feminină (m 14/-0,50 m) ce se păstrează din zona sânilor până la bazin. Atât pe dors cât şi pe faţă statueta este incizată cu romburi şi linii paralele. (L = 3,5 cm, l = 2,5 cm);

- fragment de statuetă masculină din lut ars, ce se păstrează din zona bazinului până la genunchi –doar piciorul stâng. Sexul este schiţat printr-o aplică. (L = 2,8 cm, l = 1,6 cm);

- statuetă zoomorfă din lut ars, de calitate bună. Are decapitat capul, iar picioarele de la genunchi în jos lipsesc. Coada este uşor schiţată. Pe burtă, în apropiere de picioarele din spate, prezintă 2 proeminenţe ce schiţează ţâţele, fiind simbolizată probabil o capră. (L = 5 cm, l = 2,2 cm, h = 2,5 cm);

- fragment de corn de taur din lut ars, descoperit la m4/-0,90 m, de culoare cărămizie cu diametrul de 1 cm la bază şi lungimea de 3 cm;

- idol zoomorf fragmentar (m 12/ - 0,40 m) din lut ars, de culoare galben-cenuşiu, cu ardere bună. Păstrează partea mijlocie din faţă (trunchiul, piciorul drept, jumătate din cap, cornul drept) (L = 5,5 cm, l = 2,5 cm, h = 4,5 cm);

- fragment statuetă zoomorfă din lut ars, ce se păstrează de la ceafă până la coadă şi doar piciorul stâng din spate. Piciorul drept este rupt din şold, iar picioarele din faţă lipsesc.(L = 6 cm, l = 1,5 cm, gr. = 2,5 cm);

- falus schematic tip „pioneză" (m 11/-1 m), din lut ars, cu baza circulară, de formă conică. Diametrul 1,8 cm, cu înălţimea de 1,5 cm;

- fragment de coadă de polonic (m 8/-0,50 m), din lut ars, păstrat în zona mediană. (L = 7,5 cm, l = 3,5 cm);

- fragment de coadă de polonic (L = 6 cm, l = 2,5 cm);

- fragment de coadă de lingură (m 2/-0,80 m), păstrată la partea superioară, din lut ars de culoare cărămizie. (L = 9 cm, l = 1,5 cm);

- fragment coadă de lingură, păstrată în zona mediană, din lut ars de culoare cărămizie. (L = 4,5 cm, l = 2 cm);

Unelte şi arme:

- aşchie cu urme de uzură, neregulată, descoperită la m 3/ -0,40 m, cu o latură ce păstrează o crustă de calcit şi un mic accident petrogenetic (L = 6,5 cm, l = 2,5 cm);

idem, care păstrează pronunţat bulbul de percuţie şi un fragment din talon;

- aşchie silex calcinat, cu urme de retuşe şi o mică crustă de cortex. Talonul de percuţie este destul de vizibil. (L = 2,5 cm, l = 2 cm);

- aşchie din silex calcinată, cu retuşe şi urme de uzură (m 3/-0,90 m). (L = 2,8 cm, l = 2,6 cm);

- aşchie din silex patinat, de formă cvasicirculară cu retuşe, ce pare a fi o încercare de realizare a unui gratoar. (L = 4,6 cm, l = 3,5 cm);

- gratoar pe fragment de lamă carenată (m 11, -0,50 m) din silex de Prut de culoare neagră, cu partea activă convexă şi cu retuşe abrupte. Lateral prezintă urme de uzură.(L = 4 cm, l = 3 cm);

- fragment de lamă carenată patinată, cu urme de uzură, ruptă din vechime, cu secţiunea triunghiulară (L = 2,5 cm, l = 1,2 cm);

- lamă platâ subţire, cu urme de uzură descoperită la m 13/-0,60 m) (L = 4,5 cm, l = 2,5 cm);

- gratoar pe aşchie, cu partea activă convexă(m 3/-0,90 m). Partea activă este subţiată şi ascuţită. (L = 3 cm, l = 3,5 cm);

- gratoar pe aşchie (m 10/-0,85 m), cu partea activă aproximativ dreaptă, dar cu retuşe abrupte. Păstrează bulbul de percuţie şi unda de şoc pe partea ventrală. (L = 3,4 cm, l = 3 cm);

- gratoar pe aşchie (m 12/-1 m) latâ, cu burin pe partea dreaptă a părţii active. Are partea activă aproximativ dreaptă, cu urme de uzură pe partea stângă. Partea dorsală prezintă o desprindere plată, iar partea ventrală păstrează pronunţat bulbul de percuţie şi

https://biblioteca-digitala.ro

undele de şoc.

- topor cvasidreptunghiular din lemn fosilizat, cu tăişul uşor convex şi tocit, iar muchia distrusă din vechime. Este fasonat stângaci. (L = 10 cm, l 6 cm, gr. 3,5 cm);

Campania din anul 2011 a continuat în aval de secţiunea S1/2006, cu o nouă secţiune, care nu a surprins decât resturi menajere, statuete aruncate la întâmplare, toate „decapitate", arme şi unelte din silex şi piatră, fapt ce ne indică că deja am ieşit din perimetrul locuibil al comunităţii eneolitice. În schimb numărul relativ mare de statuete, descoperit într-o secţiune mică de circa 30 mp, indică o spiritualitate înaintată a comunităţii din Dealul Muncelului.

97. Brăila, Orașul Vechi, jud. Brăila

Punct: Orașul Vechi

Cod sit: 42691.04 / Cod LMI: BR-I-s-B-02050

Autorizația de cercetare arheologică preventivă
nr. 189/2011 (str. D. Bolintineanu);
nr. 215/2011 (str. Malului);
nr. 88/2011 (str. Marinescu);
nr. 71/2011 (str. Neagră).

Colectiv: Ionel Cândea – responsabil, Costin Croitoru - responsabil sector (M Brăila)

În anul 2011 a continuat cercetarea preventivă a perimetrelor situate în orașul Brăila, în raza sitului arheologic Orașul Vechi, pentru care s-au solicitat autorizaţii de construcţii imobile. Scopul cercetării prealabile a fost determinarea existenţei unor eventuale vestigii şi descărcarea terenului de sarcină arheologică. Intervenţiile s-au făcut în urma eliberării autorizaţiilor de cercetare arheologică preventivă, de către Ministerul Culturii şi Cultelor, și au fost finalizate cu predarea unui raport de cercetare beneficiarilor, împreună cu propunerea de descărcare de sarcină arheologică a terenului pe care s-au efectuat investigațiile.

Prezentăm succint, în cele ce urmează, câteva dintre cele mai importante rezultate ale acestor intervenții. Ca o notă generală amintim și aici constatarea unanimă pentru toate suprafețele cercetate, anume afectarea puternică a terenului în urma acțiunilor edilitare moderne. Foarte „frământat", terenul din centrul vechi al orașului nu oferă decât în chip cu totul special posibilitatea unor observații stratigrafice clare, dar, așa cum se va vedea mai jos oferă în continuare surprize în privința cantității și calității materialului arheologic. Din aceste considerente, precum şi pentru că suprafaţa este neregulată, în toate situațiile aflată în imediata apropiere a unor imobile, tehnica de cercetare folosită a fost sondajul stratigrafic realizat manual.

1. Str. Dimitrie Bolntineanu, nr. 7. S-a deschis o singură secțiune (12 x 2 metri), dispusă nord-sud, paralel cu sediul Inspectoratului Teritorial de Muncă. Suprafața a fost caroiată începând cu nr. 1 din marginea nordică. La adâncimea de aproximativ – 1,80 – 2,00 metri s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Au fost identificate mai multe materiale arheologice rulate, altele în patru gropi menajere. În zona carourilor 4-5 a fost identificată parțial o locuință cu fundația din piatră, de formă rectangulară, surprinsă în profilul estic. Peretele nordic al locuinței măsoară 2,30 metri iar cei nordic și, respectiv, sudic au fost surprinși pe o lungime de 0,80 metri. Pentru dezvelirea locuinței a fost necesară deschiderea unei casete laterale de 2,30 metri, adică maximul de apropiere față de imobilul vecin. Inventarul arheologic identificat este reprezentat majoritar din material ceramic. Au fost descoperite numeroase fragmente ceramice de la recipiente de tip „borcan", dar și fragmente ceramice smălțuite, farfurii cu decor zgrafitat, pipe, tripozi fragmentari din lut, oase de mamifer (bovideu, ovicaprine), peşte, cochilii de scoici marine, etc., toate materialele databile în secolele XVII-XVIII. Dintre piesele metalice menționăm prezența unui degetar, asociat cu un ac, dar și câteva monede.

2. Str. Malului, nr. 5. S-a deschis o suprafață (5 x 4 metri) dispusă la sud-vest de locuința parțial demolată până la nivelul de călcare și caroiată începând cu nr. 1 din colțul nordic. La adâncimea de aproximativ – 1,80 metri s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Au fost identificate câteva materiale arheologice rulate, altele în trei gropi menajere, pentru săparea integrală a uneia dintre acestea fiind necesară practicarea unei casete laterale pe jumătatea nordică a profilului nord-estic, cu lungimea de 2,00 metri Mai notăm și prezența unui mormânt de înhumație, orientat est-vest, deranjat ca urmare a acțiunilor edilitare despre care s-a menționat. Au fost descoperite numeroase fragmente ceramice smălțuite și nesmălțuite dintr-un repertoriu variat de forme, un sfeșnic întregibil, pipe, cărămizi pavimentare, etc. databile în secolele XVII-XVIII. Dintre piesele metalice menționăm prezența unor elemente de închidere, aplice, monede etc.

3. Str. Gh. Marinescu, nr. 20, 22, 24. S-a deschis o suprafață (16 x 2 metri), dispusă nord-sud, caroiată (2 x 2 metri) începând cu nr. 1 din capătul nordic. La adâncimea de aproximativ – 1,80-2,00 metri s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Au fost identificate câteva materiale arheologice rulate, altele în două gropi menajere, dintre care una de dimensiuni ceva mai mari. Au fost descoperite numeroase fragmente ceramice, dar şi recipiente întregi și întregibile (castron, cană), ceramică otomană, fragmente de cahle smălțuite, ornamentate cu decor vegetal, mai multe fragmente de brățări din sticlă albastră și verde; materiale în general databile în secolul al XVIII-lea. Dintre piesele metalice menționăm prezența unei catarame din bronz, dar și a câtorva monede.

4. Str. Neagră, nr. 5. S-a deschis o suprafață (4 x 4 metri) dispusă la vest de locuința parțial demolată până la nivelul de călcare. La adâncimea de aproximativ – 2,15 metri s-a identificat stratul de sediment loessoid, steril din punct de vedere arheologic. Suprafaţa este afectată de de beciul al cărui perete a fost suprins în carourile 1-2, și de o conductă de evacuare a apei. Au fost identificate câteva materiale arheologice rulate, altele în trei gropi menajere. Au fost descoperite numeroase fragmente ceramice, în special toarte de la recipiente nesmălțuite, dar şi fragmente ceramice smălţuite, provenind mai ales de la urcioare fragmentare, farfurii cu decor zgrafitat și fund inelar; materiale databile în secolul al XVIII-lea. Dintre piesele metalice menționăm prezența unei tabachere realizată din foiță de bronz și a două monede.

Bibliografie:

Ionel Cândea, Costin Croitoru, Noi mărturii arheologice din vatra medievală a oraşului Brăila (sec. XIV-XVIII), în vol. Românii în Europa medievală (între Orientul bizantin şi Occidentul latin). Studii în onoarea profesorului Victor Spinei, Brăila, 2008, pp. 819-836.

Idem, Cercetările arheologice preventive din Brăila, punctul „Cetatea medievală". Campaniile 2008-2009, în „Istros", XV, 2009, pp. 335-358.

Idem, Résultats préliminaires des fouilles archéologiques préventives de Brăila, le lieu dit «la ville ancienne». Campagne 2010, în „Istros", XVII, 2011, pp. 69-80.

Abstract

https://biblioteca-digitala.ro

In this short intervention the authors refers to the preventive interventions that took place in the archaeological site "Old City" from Brăila. Basically, all the field interventions from this area were supervised or preceded by archaeological investigations. Four examples were presented above, and in spite of the small size of the surfaces were deal with, in every case a great number of artefacts, in various states of preservations were founded. A general remark was that referring to the state of the field, in almost every case very raked. Because of that stratigrafic observations can be made only in exceptional situation when no previous interventions took place. The archaeological materials are the ones we are accustomed to from previous excavations (pottery with or without enamel of a great number of shapes, trinkets, wearing accessories, utensils, coins), mainly dated in the XVII-XVIII centuries.

98. Bucureşti

Punct: Casa Eliad, str. Mircea Vodă nr. 5

Cod sit: 179132.82

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 15/2011

Colectiv: Daniela Mihai – responsabil, Ciprian Sandu (INP)

Zona în care se află azi casa Eliad a făcut parte din mahalaua Lucaci, datată în timpul domniei lui Radu Leon Voievod (1664)[1]. Zona apare pe planurile vechi ale Bucureştiului (F.B. Purcel-1789[2], Planul maiorului R. A. Borroczyn – 1846, 1852[3]). Evoluţia istorică a imobilului începe înainte de anul 1847, când în această locaţie exista o casă având ca proprietar pe căminarul Ştefan şi care a ars la incendiul din anul 1847[4]. În anul 1863, casa era deja în proprietatea familiei Eliad, conform millesimului aflat pe coronamentul clădirii şi planului Institutului Geografic al Armatei din anul 1911, unde imobilul figurează ca fiind proprietatea familiei Eliad.

În anul 2009, au fost efectuate cercetări arheologice preventive de către Muzeul Municipiului Bucureşti, ulterior, în martie 2011 a fost efectuată o supraveghere arheologică de către Institutul Naţioonal al Patrimoniului.

În cadrul proiectului de conservare, restaurare şi punere în valoare a Casei Eliad, la solicitarea SC Euroconex SRL, în perioada martie – mai 2011 s-a efectuat cercetarea arheologică preventivă. Pentru a acoperi zona afectată de proiect, relevarea structurilor de zidărie şi recuperarea artefactelor arheologice s-au trasat 5 casete (notate de la 1 la 5) şi trei secţiuni (notate S2, S3 şi S4) în camerele notate de la 3 la 7.

Cercetarea arheologică a început de la nivelul parterului, care a fost considerat şi cota 0, de la care s-au luat măsurători. În caseta C1 au fost descoperite structuri de zidărie care aparţineau unei etape anterioare pe baza căreia s-a dezvoltat actuala casă Eliad. Zidul Z6, orientat N-S care a apărut la -0,74 m faţă de nivelul de călcare al parterului cu talpa fundaţiei la -4,55 m fiind probabil cel mai vechi zid descoperit în această zonă a casei. Ulterior i s-a adosat o structură de zidărie de formă dreptunghiulară (Z5), pe latura sa estică, care delimita probabil un cerdac. Dimensiunile cărămizilor din care era construit Z5 erau de 24 x 12 x 4cm. Z5 a fost prelungit ulterior spre vest cu doar 4 asize de cărămidă, servind probabil unei compartimentări.

Zidurile Z6 şi Z5 continuă spre sud şi în caseta C2 aflată la sud de camera 4. Tot în caseta C1 a fost descoperit şi extradosul gârliciului situat pe partea estică a casei. La -2,80 m, sub nivelul fundaţiei zidului Z5, s-a putut observa un strat de pământ de culoare negru cenuşiu, pigmentat cu cărbune care avea la bază un nivel compact de cărămidă arsă şi care poate reprezenta urmele incendiului din 1847. Acest nivel continuă şi în caseta C2 din camera 7. În caseta C3 a fost descoperit un zid (notat Z11) în forma literei "L" construit din cărămizi cu dimensiunile de 28 x 14 x 5 cm legate cu mortar de culoare albă. Zidul continuă şi în camera alăturată (3) în secţiunea S2, fiind perpendicular pe zidul Z9 descoperit în acest loc la -0.65 m. Stratigrafia casetei C3 este reprezentată de patru niveluri successive de umplutură care suprapun un nivel negru cenuşiu aparţinînd cel mai probabil incendiului din 1847. În caseta C4 din camera 6, la -0,60 m a fost descoperită partea superioară a unui soclu decorat, decroşat cu 20 cm spre sud. Soclul are o înălţime de 1,50 m şi prezintă o decoraţie în stil neoclassic. Având în vedere stratigrafia diferită dintre camerele alăturate notate 5 şi 6 şi apariţia acestui soclu putem afirma că acest detaliu marchează o etapă distinctă în evoluţia casei Eliad. În caseta C5, la -1,15 m au fost descoperite două ziduri Z14 şi Z15, perpendiculare unul pe celălalt care reprezintă un colţ a unei etape din evoluţia casei Eliad.

Cercetarea arheologică a confirmat faptul că există mai multe etape evolutive în istoria casei Eliad. Luând în considerare stratigrafia şi descoperirea structurilor de zidărie putem afirma existenţa unor etape succesive de evoluţie între anul 1847 şi 1863.

Stratigrafia generală relevă faptul că cel mai vechi nivel descoperit este nivelul negru cenuşiu pigmentat cu cărbune care ar putea corespunde marelui incendiu din anul 1847. Nivelul de incendiu a fost descoperit aproape în toată suprafaţa săpată, pornind de la cote ce variază între -1, 40 şi -2,00 m, în C 1 , C2, C3, S3 si S4, având grosimi între 0,20 m şi 0,70 m. Sub acest nivel nu au fost descoperite structuri de zidărie sau alte complexe, de cele mai multe ori acest nivel suprapune stratul de steril.

Coroborând suprapunerea planurilor descoperirilor si analizând structurile de zidărie putem presupune existenţa a trei etape constructive între anul 1847 şi 1863.

Primei etape îi aparţine o construcţie din care s-au păstrat latura de sud cu zidurile descoperite în camera 4, în caseta 1 şi caseta 5 precum şi soclul decorat descoperit în camera 6, caseta 4. Colţul format din Z14 si Z15 este tencuit în aceeaşi manieră cu soclul şi ar putea marca o etapă constructivă, care a fost succedata de construirea unui pridvor sau cerdac (reprezentat de Z5 şi Z4). Reconstituind ipotetic forma acestei construcţii este una dreptunghiulară cu lungimea de aproximativ 15 m și lăţimea de 10 m, iar cerdacul sau pridvorul adăugat ar avea tot o forma dreptunghiulară cu lungimea de aproximativ 5 m şi lăţimea de 1,5 m. Celei de-a doua etape îi pot aparţine zidurile Z 1 din camera 5 şi Z10 din camera 3, cu Z13 din camera 4. Z 11 ar putea reprezenta colţul de SV al unei construcţii cu aproximativ aceleaşi dimensiuni şi forma ca şi prima numai că pe alt amplasament, deplasat puţin către SE. Celei de-a treia etape i-ar aparţine Z9 şi Z7, moment anterior anului 1863. Anul 1863 coincide cu momentul menţionării familiei Eliad ca proprietar, dovada fiind millesimul de pe coronament şi cu momentul în care casa este refăcută şi construită aproximativ în proporţiile ei din prezent.

Menţionăm ca afirmaţiile în legătura cu etapizarea istorică rămân la nivelul unor ipoteze dat fiind faptul că etapele succesive de construcţie au fragmentat contextul stratigrafic.

Note:

1. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri şi până astăzi. Ed. Albatros, Buc., 1971, p.707.

2. Planul baronului Franz Purcell (1789) – Arhiva Muzeului Municipiului Bucureşti.

3. Planul maiorului R. A. Borroczyn – 1846, 1852. Arhiva

https://biblioteca-digitala.ro

Muzeului Municipiului Bucureşti.

4. Ibidem.

Abstract:

The archaeological preventive research carried out at Eliad'S House revealed three built stages occured between 1847 and 1863. First phase is represented by a structure from which it has been preserved only south side within the walls from room four and the neoclasic decorated base found in the room six. The Z14 and Z15 describes the form of a corner being decorated in the same manner as the base. Second phase it could be represented, in our opinion, with the corner formed by the Z11 wall discovered in room 5 and finally the third phase which was discovered in the room four, represented by the walls Z9 and Z7.

99. Bucureşti

Punct: Centrul Istoric - strada Şelari

Cod sit: 179132.52

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 45/2011, autorizaţiile de supraveghere arheologică nr. 306/2010, 1/2011

Colectiv: Gheorghe Mănucu-Adameşteanu – responsabil, Camelia-Mirela Vintilă, Raluca Iuliana Popescu, Theodor Aurelian Ignat (MM Bucureşti)

Actuala str. Şelari, pornea de la biserica „Sf. Nicolae Şelari", coborând drept, în apropierea laturii de vest a Curţii Domneşti, până la Poarta de Sus. Aici făcea joncţiunea cu Calea Mehedinţilor - Podul Calicilor (Calea Rahovei) şi cu segmentul terminus al podului Mogoşoaiei[1]. De-a lungul timpului mai apare cu următoarele denumiri: „Uliţa cea mare a Şelarilor" (Sec. XVIII), „Uliţa Şelarilor" (1745 decembrie 12), „Podul cel mare al Şelarilor" (1765 martie 12).

În urma cercetărilor arheologice efectuate în 1971, la nr. 13, au fost descoperite fundaţiile unuia din turnurile Curţii Domneşti[2] în timp ce în anul 2002, la nr. 5, la intersecția cu str. Covaci, au fost cercetate pivnițele unei clădiri construite în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, care s-a prăbușit la cutremurul din anul 1977[3].

În anii 2010 (decembrie)-2011 (mai-august, decembrie), pe strada Șelari au avut loc lucrări edilitare (înlocuire reţele apă-canal, gaze, reabilitarea sistemului rutier) efectuate sub supraveghere arheologică, care au prilejuit identificarea unor clădiri din secolele XVIII-XIX și a zidului de incintă a Curţii Domneşti.

În cadrul acestui raport, descrierea descoperirilor arheologice va fi făcută începând de la nord (de la str. Lipscani) spre sud (până la str. Franceză). Adâncimile au fost luate de la actualul nivel de călcare.

Structurile de zid descoperite pe str. Șelari fac parte din mai multe clădiri construite în sec. al XVIII –lea (casele 1 și 2) și al XIX – lea (casele 3-6). Cele mai vechi sunt cele aflate pe tronsonul situat între străzile Lipscani și Gabroveni și se află în afara zidului de incintă, fiind construite într-o perioadă apropiată cu cea a zidului de incintă a Curții Domnești[4]. Clădirile mai noi (casele 3-6), au fost ridicate după dezafectarea Curții Domnești și lărgirea str. Șelari, în prima jumătate a sec. XIX.

Descoperiri din secolul XVIII

Casa 1

În apropierea frontului E al străzii, la 2,07 m V față de clădirea de pe str. Lipscani nr. 38, a fost descoperit un zid (Z1), orientat NE-SV, ce făcea parte dintr-o clădire aflată în colțul de SE al intersecției dintre străzile Lipscani și Șelari. Acest zid este aliniat cu traseul laturii V a zidului Curții Domnești, refăcut în timpul lui Constantin Brâncoveanu, ceea ce ar indica că a fost construit într-o etapă contemporană cu acesta (sec. XVIII) A fost surprins la cota de - 0,45 m, față de actualul nivel de călcare de pe str. Șelari, pe o lungime de cca. 21,65 m și o lățime de 0,80 m. Z1 a fost cercetat pe o înălțime de 1,20 m față de nivelul de surprindere, fără a se atinge sămânța fundației[5]. Este alcătuit din cărămizi (24,5 x 12,5 x 3,5 cm; 24 x 12,5 x 3 cm, dar și cu grosimi de 4-5 cm), cu rosturi de 2-3 cm, umplute cu un mortar extrem de friabil, cu pietricele de 0,5 cm, mult nisip în compoziție. Fața estică a zidului este acoperită cu un strat de tencuială din var, groasă de cca 0,5-1 cm.

Din aceeași construcție pare că făcea parte și Z2, un zid orientat E-V, aflat la 0,23 m S față de Z3. A fost surprins la cota de – 1,08 m față de nivelul trotuarului și are următoarele dimensiuni: lungime 0,53 m, lățimea de 0,50 m și înălțimea cercetată de 0,42 m. Relația sa cu Z1 nu este clară deoarece în partea de V zidul a fost suprapus și distrus de conducta actuală de apă.

Casa 2

Pe latura de V a str. Șelari, la intersecția cu Lipscani, la E de clădirea aflată la nr. 36 pe str. Lipscani, a fost surprins un zid, orientat NE-SV (Z4). Este amplasat oblic pe traseul actual al străzii, capătul N, aflându-se la – 0,61 m E față de trotuarul V, în timp ce capătul S intră sub trotuar. Partea superioară a zidului se află la cota de - 0,58 m, față de nivelul actual de călcare. Are o lungime de 7,49 m, o lățime de 0,25 m și o înălțime păstrată de 1,58 m. Fața estică are un aspect neregulat, cărămizile (24,5 x 12,5 x 3,5 cm; 23,5 x 12 x 4 cm), cu rosturi late de 3-4 cm, fiind îngropate într-un mortar gălbui, nisipos, friabil. La cota de – 2,34 m, față de actualul nivel de călcare, s-a atins sămânța fundației lui Z4, observându-se faptul că zidul suprapunea elemente din vechea stradă de lemn. Acest zid a fost, probabil, construit în sec. XVIII, ca parte dintr-o clădire aflată la intersecția cu str. Lipscani și care a fost parțial cercetată în anul 2008 (casa 7)[6], fapt indicat de poziție și tehnica de construcție[7].

Zidul de incintă al Curții Domnești

În apropierea frontului E a str. Șelari, de la intersecția cu str. Gabroveni până la Splaiul Independenței[8], au fost descoperite segmente din zidul de incintă al Curții Domnești (latura V), refăcut la începutul secolului XVIII, în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu. Latura nordică a aceluiași zid a fost cercetată în anul 2008, pe toată lungimea str. Gabroveni[9] și în anul 2011 pe str. Șepcari.

Zidul, surprins la cota de 0,86 m față de nivelul actual de călcare, avea o lățime de 0,70 m și o înălțime cercetată cuprinsă între 0,46-1,10 m. Este construit din cărămizi (27 x 14,5 x 4 cm; 26,5 x 14 x 4 cm; 25 x 15 x 4 cm; 26,5 x 14,5 x 3,5 cm), cu rosturi cuprinse între 1,5 şi 3,5 cm, legate cu un mortar alb gălbui, dur. Zidul este întărit cu contraforţi asemănători ca formă celor existenţi pe latura nordică a fortificaţiei, din care s-au păstrat șapte. În fundație au fost descoperite urmele mai multor tiranți de lemn. Fața estică a fost în mare parte afectată de traseul vechii conducte de apă, în timp ce fața vestică a fost afectată de traseul conductei de gaz, care, în anumite locuri, suprapunea zidul[10].

Conducta de apă

La 7,70 m S față de intersecția cu str. Covaci, sub trotuarul E, a fost descoperită o conducta de apă care a funcționat în cursul secolului al XVIII-lea. Este orientată E-V și a fost surprinsă pe o lungime de cca 1,00 m și o lățime de 0,50 m. Conducta era realizată din olane, cu diametru interior de 12 cm și o grosime de 1 cm. Este acoperită la interior cu un smalț de culoare verde, fiind protejată, la exterior, de cărămizi (27 x 12,5 x 3,5 cm; 28 x 12 x 3,5 cm), dispuse în două ape (cu o înălțime de cca 0,30 m), legate între ele cu mortar de bună calitate, extrem de dur, de culoare alb gălbuie.

Descoperiri din secolul XIX

La E de zidul de incintă al Curții Domnești, între străzile

https://biblioteca-digitala.ro

Gabroveni și Covaci, au fost descoperite mai multe ziduri ce făceau parte din patru clădiri (Casele 3-6) ridicate în cursul secolului XIX, după dezafectarea Curții Domnești și lărgirea străzii Șelari.

Casa 3

Situat în fața clădirii de pe str. Gabroveni nr. 2, la cota de -0,45 m faţă de nivelul actual de călcare, a fost descoperit un zid (Z6) cu o lungime păstrată de 6,75 m și o lățime păstrată de 1,10 m. A fost construit din cărămizi (24 x 13 x 3,5 cm; 24 x 14 x 3,5 cm), cu rosturile late de 2-3,5 cm, bine umplute cu un mortar de culoare albicioasă. În zidărie s-a observat urma un lăcaș ce provine de la un tirant de lemn. Z6, a fost cercetat doar pe o înălțime de cca 0,25-0,30 m, datorită spațiului îngust în care a avut loc săpătura[11].

Casa 4

La cca 1,15 m S față de Z6 și la 0,45 m S față de conducta de apă din sec. XVIII, a fost descoperit un zid orientat N-S (Z8). Acesta a fost surprins la cota de - 0,54 m, față de nivelul actual de călcare și avea o lungime păstrată de 3,25 m și o lățime de 1,10 m. A fost construit din cărămizi (24 x 13 x 3,5 cm), cu rosturile late de 2-3,5 cm, bine umplute cu un mortar de culoare gălbuie. Z8 a fost dezvelit doar pe o înălțime de cca -0,30 m, datorită spațiului îngust în care a avut loc săpătura[12].

Un alt zid (Z10), ce făcea parte din aceeași clădire, a fost surprins la - 0,63 m față de nivelul actual al de călcare, fiind orientat tot N-S. Avea o lungime păstrată de 2,60 m, o lățime de 0,90 m și o înălțime cercetată de 1,07 m. A fost construit din cărămizi (27 x 13 x 3,5 cm), cu rosturi late de 3 – 4,5 cm, umplute cu mortar de culoare gălbuie ce conţine nisip și are o consistenţă friabilă. Pe toată lungimea sa, pe mijloc, Z10 este distrus pe o lățime de 0,35-0,40 m, de către un cablu de curent.

Casa 5

La 0,04 m S, față de Z10, a apărut un zid (Z14), orientat N-S ce avea o lungime de 13,80 m și o lățime de 0,65/0,70 m. La 6,35 m față de capătul nordic, zidul este distrus pe cca 0,90 m, după care continuă pe 3,80 m, fiind iarăși întrerupt pe 1,05 m de o serie de conducte și cabluri. După aceasta Z. 14 continuă pe cca 1,60 m. Este distrus pe toată lungimea sa, în zona centrală, pe o lățime de 0,35-0,40 m, de către un cablu de curent. Z14 a fost cercetat doar pe o înălțime de cca 0,20 m/0,35 m, datorită cablurilor și conductelor existente, observându-se că a fost construit din cărămizi întregi și fragmentare legate cu un mortar alb-gălbui, dur.

Casa 6

La S de Z14, a apărut un alt zid orientat N-S (Z15), cu o lungime de 8,65 m și o lățime de 0,37 m. Este alcătuit din cărămizi întregi și fragmentare (22 x ? x 4 cm; 22,5 x 12 x 3,5 cm), cu rosturi groase de 2 cm, umplute cu mortar gălbui, cu pietricele în compoziție, nisipos. Fața vestică a lui Z. 15, a fost cercetată pe o înălțime de 1,20 m. Capătul său nordic se află la 0,56 m față de trotuar. La 1,30 m față de capătul nordic zidul este spart și suprapus pe 0,25 m de o amenajare de beton, pentru protecție cabluri.La est de Z. 15, se observă pornirea unei bolți ce se dezvolta sub actualul trotuar de est[13].

Note:

1. Plan 1770, Plan Ferdinand Ernst, 1791.

2. Panait I. Panait 1971, Evoluţia perimetrului Curţii Vechi în lumina descoperirilor arheologice (Sec. XVI-XVIII), Bucureşti 8, 1971, p. 81-88.

3. Gh. Mănucu Adameşteanu, 39. București. Punct: str. Șelari nr. 5, sector 3, CCA 2003, p. 68; idem, Cronica cercetărilor în Bucureşti (1999-2004), CAB 6, 2005, p. 301-302.

4. Monica Mărgineanu-Cârstoiu, V. Apostol, Şt. Bâlici, Claudia Apostol, Raport de arhitectură. Structurile arhitectural – arheologice descoperite pe suprafața străzii Șelari. Tronsonul str. Lipscani – str. Covaci.

5. Cercetarea a fost oprită din cauza spațiului limitat, la E de Z1 existând mai multe amenajări moderne (conducte și cabluri) care împiedicau săpătura.

6. V. Apostol, Şt. Bâlici, Structuri architectural-arheologice din Centrul Istoric Bucureşti, Caiete ARA, Arhitectură, Restaurare, Arheologie, 1, 2010, p. 147 – 148.

7. Vezi nota 4.

8. În luna decembrie a anului 2011, au continuat lucrările edilitare pe strada Șelari, tronsonul dintre strada Smardan și Splaiul Independenței, cercetările arheologice ducând la descoperirea parțială a Hanului Verde, ce distrugea și suprapunea parțial zidul de incintă al Curții Domnești. Cercetarea arheologică este în curs de desfășurare, iar rezultatele obținute vor face subiectul unui alt raport.

9. Gh. Mănucu-Adameşteanu - responsabil, Elena Gavrilă, Theodor Ignat, Raluca Iuliana Popescu (MMB), Andrei Măgureanu, Adina Boroneanţ, Meda Toderaş (IAB), Panait I. Panait (UCDC Bucureşti), Bucureşti. Centrul istoric – str. Gabroveni, CCA 2009, p. 270-271; V. Apostol, Şt. Bâlici, op. cit, p. 142-146

10. Aceste informaţii vor fi completate după primirea planurilor realizate de arhitecţi, până în acest moment nu avem decât un raport parţial, pe tronsonul dintre străzile Lipscani şi Covaci.

11. Capătul nordic este distrus de o serie de cinci conducte de protecție cabluri, fața sa vestică este parțial distrusă de traseul conductei de apă iar zona centrală este distrusă pe toată lungimea sa pe o lățime de 0,35-0,40 m, de către un cablu de curent.

12. Fața sa vestică este parțial distrusă de traseul unei conducte de apă, zona centrală este distrusă pe toată lungimea sa pe o lățime de 0,35-0,40 m, de către un cablu de curent, iar fața sa estică nu a putut fi cercetată deoarece se afla sub trotuarul estic al străzii.

13. Trotuarele de pe această stradă nu au fost reabilitate.

Abstract:

Archaeological excavation of Selari Street, in the old centre of Bucharest, revealed different stages of evolution of this important street going along the west part of the princely court in Bucharest. The foundation of two 18th century buildings were discovered to the south of the Lipscani St.

On the eastern side of the street was found a brick wall built in 17th century to protect the Princely Court. The wall suffers a major restoration during the reign of Constantin Brâncoveanu, at the beginning of 18th century. After the Princely Court was partitioned and sold, in 19th century, new buildings appeared.

100. Bucureşti

Punct: Centrul istoric - str. Stavropoleos, tronsonul dintre str. Smârdan şi str. Poştei

Cod sit: 179132.126

Autorizaţia de supraveghere arheologică nr. 1/2011, autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 44/2011

Colectiv: Gheorghe Mănucu-Adameşteanu - responsabil, Raluca Iuliana Popescu, Camelia Mirela Vintilă, Cristina Mitroi (MM București), Andrei Măgureanu (IAB)

În perioada mai-august 2011, pe strada Stavropoleos au avut loc lucrări edilitare (înlocuire reţele apă-canal, gaze[1], reabilitarea sistemului rutier[2]) efectuate sub supraveghere arheologică, care au prilejuit identificarea urmelor vechii străzi de lemn precum şi a laturii sudice a hanului Greci[3].

https://biblioteca-digitala.ro

Hanul Greci

Acest han face parte dintre marile edificii bucureştene de acest fel, care aveau în mijloc o biserică. Edificiul de cult a fost ridicat în a doua jumătate a sec. al XVI-lea, probabil pe la 1564-1565, pe locul cuprins astăzi între străzile Lipscani, Smârdan, Stavropoleos şi Poştei. În jurul bisericii, în primele decenii ale secolului al XVIII-lea, a fost ridicat un han format din mai multe corpuri, construite treptat, în perioade diferite de timp, în funcţie de posibilitățile constructorului. Din cauza proastei administrări, precum şi a numeroaselor calamităţi care au lovit capitala, atât biserica cât şi hanul ajunseseră într-o avansată stare de degradare, ambele fiind demolate în a doua jumătate a secolului XIX.

Cercetările arheologice preventive din 2007[4] – 2008[5] au dus la descoperirea laturilor de N (pe strada Lipscani, în dreptul numerelor 18-20) şi E (pe str. Smârdan, între str. Stavropoleos şi str. Lipscani) ale acestui important han, precum şi o parte din cimitirul bisericii Ghiorma Banul-biserica Greci[6]. Au fost surprinse două faze majore şi mai multe faze minore (reparaţii şi recompartimentări) ale existenţei acestui important edificiu. Prima fază a hanului, a fost surprinsă pe latura de N, pe cca. 87 m lungime şi aproape 4 m lăţime, spre S ea fiind distrusă de clădirea BCR, dar şi de faza II.

Şi pe strada Stavropoleos au fost surprinse cele două etape de funcţionare ale hanului Greci[7]. În urma "marelui foc" din 23 martie 1847, au fost impuse noi măsuri edilitare[8], printre care şi lărgirea străzii Stavropoleos, moment în care clădirea hanului a fost mutată pe un nou amplasament, mai la N, identificat arheologic cu faza a II-a de construcţie.

Prima fază, aflată la o distanţă aproximativă faţă de aliniamentul actual al clădirilor, cuprinsă între 4,25 m (în apropierea intersecţiei cu strada Smârdan) şi 6,30 m (în faţa intrării în han), a fost surprinsă pe o lungime de cca 62 m. Fragmentele păstrate din latura sudică a hanului (Z69, Z68, Z67, Z66, Z65, Z27, Z60, Z59, Z50, Z45 şi Z42), au fost surprinse, pe traseul conductei de gaze, la cota de - 0,91-1,12 m faţă de nivelul actual de călcare şi au o lăţime de cca. 0,65-0,70 m. La cca 45 m V faţă de strada Smârdan, puţin spre E de altarul bisericii Stavropoleos, se află accesul carosabil în incintă, ce avea o deschidere de cca 3,70 m.

De-o parte şi de alta a intrării se observă doi contraforţi interiori (Z48 şi Z49), ţesuţi cu zidul de incintă. Aceştia au fost surprinşi la cota de - 1,12 m faţă de nivelul actual de călcare. Aveau lungimea de 0,55 m, o lăţime de 0,80 m şi o înălţime păstrată de 1,10 m. Au fost construiţi din cărămizi (29 x 15 x 5 cm), cu rosturi groase de 3-4 cm, câteodată chiar 5 cm, umplute cu un mortar alb-gălbui, dur, cu nisip şi pietricele în compoziţie. În zona intrării, zidul de incintă are elevaţia, păstrată pe cca 0,77 m înălţime, cu un aspect îngrijit, cu asize regulate (cărămizi cu dimensiunile de: 26 x ? x 4 cm; ? x 14 x 4 cm), cu rosturi groase de 3-3,5 cm, umplute cu un mortar galben nisipos. Fundația, cu o înălţime de 0,38 m, este retrasă cu 4-5 cm faţă de linia zidului şi este alcătuită din cărămizi fragmentare amestecate cu mortar.

La N de latura sudică a hanului, au fost dezvelite parțial[9] nouă ziduri (Z58, Z57, Z56, Z54, Z52, Z51, Z47, Z46 şi Z44) perpendiculare pe aceasta, ce delimitau încăperile hanului. Distanţele dintre ele sunt cuprinse între 1,60 şi 4,50 m. Zidurile sunt adosate la zidul de incintă, au grosimi cuprinse între 0,40-0,60 m, adâncimi de fundare diferite şi sunt distruse în capătul de nord de traseul vechii ţevi de gaz.

Cea de-a doua fază a hanului, realizată după alinierea din 1849, a apărut în timpul săpăturilor, doar sporadic, prin câteva fragmente din zidul de incintă (Z70, Z64, Z63, Z62 şi Z61). Aceasta era retrasă faţă de vechea latură sudică cu cca 0,70 în capătul estic şi cca 1,60 m la cca 15,00 m V faţă de strada Smârdan. Zidul a fost surprins la cca 0,50 m faţă de nivelul actual de călcare şi a fost cercetat pe o înălţime de cca 0,92 m faţă de nivelul de surprindere, fără a-i fi atinsă baza, din cauza spaţiului limitat[10]. Avea o lăţime de cca 0,60 m şi era alcătuit din cărămizi (26x13,5x3 cm), cu rosturi groase de 2-3 cm, bine umplute cu un mortar friabil, cu pietricele de 1-2 cm în compoziţie.

Incinta, fiind dispusă puţin în diagonală faţă de actualele clădiri, continuarea zidurilor nu a mai putut fi surprinsă în zona bisericii Stavropoleos, ele intrând sub trotuar, care nu a fost cercetat.

Cimitirul bisericii Ghiorma banul-Greci

Spre deosebire de săpăturile de pe strada Lipscani, din anul 2007, în care au fost descoperite peste 58 de morminte din cimitirul bisericii Ghiorma banul-Greci, pe strada Stavropoleos au fost localizate doar oase umane, cele mai multe între Z 52 şi Z 58, care au fost deranjate de diverse intervenţii moderne[11].

Strada de lemn

În urma supravegherii arheologice necesare pentru înlocuirea cablurilor electrice, a conductei de apă şi a canalizării, pe toată lungimea străzii, până în faţa bisericii Stavropoleos, au fost descoperite segmente din vechea stradă de lemn. La cca 6 m S faţă de actuala clădire BCR şi la V de strada Smârdan, a fost realizată o secţiune, denumită convenţional S.I, orientată E-V, cu o lungime de 54 m şi o lăţime de 1,60 m.

La 0,65 m V faţă de capătul de E, la cota de -1,50 m faţă de nivelul actual de călcare, a apărut un prim segment, bine conservat din strada de lemn. Acesta cu o lungime păstrată de cca 8 m şi o lăţime surprinsă de cca 0,60-1,60 m, era alcătuit din două rânduri de bârne de lemn, aşezate într-un sol negru, lutos amestecat cu fragmente de lemn putrezit. La cota de 1,60 m faţă de nivelul actual de călcare, se afla un rând de bârne ("urşi"), orientate pe axul lung al străzii (E-V), ce aveau o lungime păstrată de 1,80-2,20 m şi o lăţime de cca 0.20-0,30 m, cu rolul de a susţine podina din "blăni" de lemn. Aceasta era formată din bârne dispuse perpendicular pe axul străzii (N-S), ce aveau o lungime surprinsă de 1,50 m, o lăţime de 0,20-0,25 m şi o grosimea cuprinsă între 2,5 şi 5 cm. "Blănile" erau fixate cu cuie din lemn cu diametrul de cca 3 cm.

Cel de-al doilea segment conservat, se afla la cca 5,50 m V faţă de primul şi a fost surprins la cota de -1,51-1,55 m faţă de actualul nivel de călcare, pe o lungime de 9 m şi o lăţime de 0,30 m. S-a putut observa că tronsonul respectiv se dezvolta la N de S. I.

Pentru o mai bună cercetare a vechii podiri a străzii[12], a fost realizată o nouă secţiune la S de S.I, denumită convenţional S.II, având lungimea de 54 m şi lăţimea de 1 m. La cota de 1,26-1,60 m faţă de nivelul actual de călcare, au fost descoperite mai multe bârne de lemn provenind din două niveluri de funcţionare ale podului de lemn.

Note:

1. Lucrările au avut în vedere schimbarea rețelelor de utilități, fiind păstrat vechiul amplasament.

2. Pentru protejarea zidurilor hanului, a fost modificat proiectul de reabilitare rutieră, fiind turnată o placă de beton mai subțire și nu s-a mai intervenit pe trotuarul de pe acestă parte a străzii.

3. Cea mai mare parte a hanului este suprapusă de actuala clădire a BCR – CEC.

4. Pentru rezultatele cercetărilor arheologice din anul 2007 vezi Gheorghe Mănucu-Adameşteanu, responsabil, Raluca Popescu, Elena Gavrilă, Cristian Nestorescu, Tiberiu Zambory (MMB), Andrei Măgureanu, Adina Boroneanţ, Meda Toderaş, Dorin Sârbu (IAB), Bucureşti. Punct: Centrul Istoric, str. Lipscani, sectorul dintre str. Eugeniu Carada şi str. Smârdan, CCA 2008, p. 63-64.

5. În cursul anului 2008 s-au efectuat doar câteva sondaje pe latura de est a hanului, rămase inedite, care au confirmat informațiile obținute în cursul anului 2007.

6. Gheorghe Mănucu-Adameşteanu, Raluca Popescu, Andrei Măgureanu, Adina Boroneanţ, Biserica "Ghiorma Banul-Greci", în

https://biblioteca-digitala.ro

Arheologia Credinţei. Cercetări arheologice la biserici bucureştene, vol I, Ed. Semne, Bucureşti 2011, p. 171-192.

7. Structurile de zid identificate în săpătură au fost documentate de arhitectul Virgil Apostol de la MNIR.

8. Vezi raportul arhitecţilor http://simpara.ro/ editura_rcib/ 03_hanul_greci /memoriu pdf.

9. Ele au putut fi înregistrate doar pe traseul străzii, deoarece pe trotuar nu s-a lucrat.

10. Se afla între trotuar, care nu a fost săpat şi vechea ţeavă de gaz, care în anumite segmente îi distruge faţa sudică.

11. Vechea ţeavă de gaz şi diverse cabluri electrice.

12. Cu excepția vestigiilor de la hanul Greci, respectiv hanul Stavropoleos, pe tot acest tronson al străzii Stavropoleos, nu au fost surprinse ale elemente de zidărie.

Abstract:

The rehabilitation of the infrastructure on the Stavropoleos St. (between Smârdan St. and Poştei St.) în 2011 has brought to light the foundations of the Greci Inn (62 m its southern side) and parts of the wooden "bridge" dating back to the 18th-19th century. The Greci Inn may be among the greatest edifices of its kind in Bucharest, having a church inside the walls. There are no accurate data on the construction of the inn, but it is a fact that it was erected much later than the mid-16th century church of Ghiorma Banul. It was built in early 18th century.

In late 18th century, the entire inn had 13 shops and upstairs the living quarters. The inn was demolished in the secon part of 19th century.

The archaeological researches from 2011 has shown the two important stages of this Inn.

101. București

Punct: Centrul Istoric - str. Lipscani nr. 30

Cod sit: 179132.126

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 114/2011

Colectiv: Gheorghe Mănucu-Adameşteanu – responsabil, Raluca-Iuliana Popescu, Elena-Florentina Gavrilă, Cristina Mitroi, Cristian Nestorescu (MM București), Andrei Măgureanu (IAB)

Între 21 iunie – 06 iulie 2011 au fost efectuate cercetări arheologice preventive pe un teren cu o suprafaţă de 90 mp situat în strada Lipscani nr. 30, sectorul 3, în Centrul istoric al oraşului Bucureşti. Pe acest amplasament se află pivniţele unei clădiri (casă cu prăvălie, sfârşitul sec. al XIX-lea) înscrisă în L.M.I. 2010 (nr. 1300 B-II-m-B-19027). Cercetările s-au constituit, arheologic, ca o continuare a descoperirilor rezultate ca urmare a săpăturilor realizate în anul 2010 pe suprafaţa parcelelor învecinate de la nr. 32-34[1]. Atunci au fost cercetate mai multe complexe datate în secolele XVI[2]-XIX: fundaţii şi pivniţe ce aparţineau unui număr de şase clădiri, locuinţe şi gropi menajere, precum şi o conductă de apă.

Cercetările arheologice din anul 2011 au scos la lumină câteva structuri de zidărie din secolul XVIII, fundaţiile unei case de la jumătatea secolului XIX, zidurile de fundaţie şi subsolul unei clădiri de la sfârşitul secolului XIX şi începutul secolului XX[3], precum şi o serie de complexe arheologice (o locuinţă şi mai multe gropi menajere) anterioare acestora (sec. XVI)

Structuri de zid din secolul al XVIII-lea

Cea mai veche structură de zidărie de pe această parcelă, denumită convenţional amenajare 6 (numerotarea s-a făcut în continuarea celor descoperite în anul 2010), pare să reprezinte resturile unei fântâni construite în sec. XVIII. A fost surprinsă la cca 0,30 m S faţă de limita nordică a proprietăţii şi la o adâncime de -2,34 m faţă de nivelul de călcare al străzii Lipscani. Amenajarea 6 a fost zidită în asize de cărămizi acoperite la exterior cu un mortar alb-gălbui, nisipos, destul de dur. Forma sa era uşor tronconică, partea inferioară având un diametru exterior de cca 1,50 m, iar grosimea peretelui era de 0,25 m. În partea superioară s-au mai păstrat elemente care sugerează că avea gura de formă rectangulară. A fost cercetată pe o înălţime de 2,10 m, fără a se ajunge la baza ei datorită riscului de prăbuşire a zidurilor, săpătura oprindu-se la cota maximă de - 4,45 m faţă de nivelul de călcare al străzii Lipscani. Adosat cu amenajarea 6, la E de aceasta, se află Z 204, orientat N-S. A fost cercetat pe o înălţime de 2,30 m. Este construit din cărămizi dispuse în asize, mai puţin în partea superioară, arcuită, în care cărămizile sunt dispuse radial. Este acoperit cu un mortar alb-gălbui, nisipos, destul de dur.

Structuri de zid din secolul XIX

În partea nordică a terenului au fost descoperite o parte din fundaţiile unei case construite la jumătatea secolului XIX, denumite convenţional Casa 8. Se păstrează foarte bine două ziduri perpendiculare ce fac corp comun: primul, orientat N-S, care delimitează la est clădirea (Z 224) şi cel de-al doilea (Z 223), orientat E-V, care desparte două încăperi (Camera 1 spre N și Camera 2, spre S). Z 224 are o lungime păstrată de 8,90 m, o lăţime de 0,60 m şi o înălţime păstrată de 1,70 m, iar Z 223 are o lungime de 2,90 m, o lăţime de 0,54 m şi o înălţime păstrată de 2,34 m. La cele două ziduri, cu cărămizile la vedere (24,5 x ? x 3 cm; 25 x 11,5 x 3 cm; ? x 12,5 x 3,5 cm), a fost folosit un mortar alb, dur, cu pietricele şi pigment de var în compoziţie. Faţa V a Z 224 şi cea N a lui Z 223 au un aspect neglijent, nu au o linie regulată şi sunt acoperite în mare parte de scurgeri de mortar. Din casa 8 mai face parte şi un alt zid, lipit de fundaţia casei de la nr. 28, denumit conveţional Z 18, la care se adosează Z 223. În ultima etapă de existenţă a clădirii, au fost efectuate lucrări de consolidare, prin ridicarea unor ziduri de cămăşuială pentru Z 223 (denumit Z 225) şi pentru zidul care delimita proprietatea la V (denumit Z 226), astăzi aflat sub clădirea de la nr. 28.

Structuri de zid din secolele XIX-XX

Casa 8 a fost distrusă la sfârşitul secolului XIX, pe locul său fiind ridicată o altă clădire, denumită convenţional Casa 6, ale cărei fundaţii se păstrează pe întreaga parcelă de la nr. 30. Clădirea apare reprezentată pe planul oraşului Bucureşti din 1911[4].

O încăpere şi un grup sanitar al casei 6, aflate în colţul de SV al terenului de pe strada Lipscani nr. 30, au fost cercetate în campania din anul 2010. Imobilul era alcătuit din două corpuri de clădire separate de o curte interioară de mici dimensiuni. Din corpul de clădire aflat spre stradă s-au păstrat zidurile de fundaţie ale unei încăperi ample (Z 213, Z 214), ce cuprindea întregul spaţiu păstrat al casei 8, precum şi o pivniţă cu tavan boltit, ce avea 7,40 m lungime şi 3,26 m lăţime.

Zidurile pivniţei (Z 206, Z 207, Z 208 şi Z 209), fac corp comun şi au fost construite din cărămizi (27x12x5,5 cm), cu rosturi înguste de 0,5-1 cm grosime, umplute cu mortar alb-gălbui cu nisip şi pietricele în compoziţie. Pe laturile de E şi V au fost practicate două deschideri spre imobilele învecinate (numerele 28 și 32). Pivniţa era acoperită de o boltă, alcătuită din cărămizi dispuse pe cant (28 x 13,5 x 5 cm), cu rosturile de 2 cm, umplute cu un mortar alb, dur. Spre curtea interioară, în zidul de S al pivniţei (Z 207) pe o lungime de 0,94 m a fost practicată o răsuflătoare. La - 3,15 m faţă de nivelul de surprindere al bolţii se afla podeaua realizată dintr-un strat gros de ciment, folosită în secolul XX. Accesul se făcea printr-o

https://biblioteca-digitala.ro

scară elipsoidală, din care se păstrează 12 trepte. La V de scară s-au păstrat fundaţiile unei anexe.

În curtea interioară au fost descoperite două amenajări, circulare în plan, realizate din cărămidă. Cea aflată la sud, amenajarea 5 (avea un diametru interior de 2,30 m, o lăţime de cca. 0,33 m şi o adâncime cercetată de 3,87 m faţă de nivelul de surprindere), reprezintă un decantor pentru grupul sanitar cercetat în anul 2010, de care este şi legată prin Z 227.

Complexe de locuire din secolul XVI

În suprafaţa cercetată au apărut şi o serie de complexe anterioare structurilor de zid: gropi menajere şi o locuinţă.

În colţul format de Z 223 şi Z 18, tăiată de acestea, la cota de - 3,04 m faţă de nivelul de călcare al străzii Lipscani, a fost descoperită o groapă (complexul 4). În plan, groapa avea o formă rectangulară, cu colţurile rotunjite: ea a fost cercetată la N de Z 223 şi la S de Z 225, în colţul format de acesta din urmă cu Z 226. În această zonă groapa a fost surprinsă la cota de 3,16 m faţă de nivelul de călcare al străzii Lipscani şi avea cca 2,50 m lungime şi 0,46 m lăţime. Aceasta a fost cercetată pe o adâncime maximă de 1,30 m, fundul ei aflându-se la cota de 4,46 m, în stratul de pământ galben-verzui, steril din punct de vedere arheologic. La cca 0,90 m deasupra fundului gropii există un strat de fragmente de cărămidă şi lut ars, fragmente ceramice şi cahle din secolul XVI[5], gros de 0,15-0,20 m. Ulterior groapa a fost umplută cu pământ amestecat galben-cenuşiu.

Sub groapa prezentată mai sus, a fost identificat un complex, cu pereţii puternic arşi. Acesta, la nivelul de surprindere, avea o lăţime de 1,10 m (măsurată pe profilul de sud, aflat sub Z 223). Pereţii arşi s-au păstrat pe o înălţime maximă de 1,40 m. Umplutura, alcătuită din pământ ars, avea o grosime de cca 1,30 m. Pe fundul complexului se afla un strat de cărbune cu o grosime de 3-4 cm. Baza sa se află la cota de 5,12 m faţă de nivelul de călcare al străzii Lipscani şi este amenajată într-un strat de pământ amestecat cu pietriş şi nisip. Având în vedere relaţia cu complexul 4, putem presupune că acest complex a funcţionat în cursul secolului al XVI-lea.

În interiorul pivniţei de la casa 6, la cota - 3,20 m faţă de nivelul de nivelul de călcare al străzii Lipscani, la 1,06 m E faţă de latura de vest (Z 208), a apărut o pată de arsură şi cărbune, ce a primit denumirea convenţională de complexul 5. Avea o formă dreptunghiulară, cu o lungime păstrată de cca. 1,30 m şi o lăţime de 0,80 m. A fost cercetat pe o adâncime de cca 0,23 m. Din umplutură au apărut mai multe fragmente de cahle disc şi de cahle cu mijloc circular-concav din secolul XVI.

Locuinţa 1

La cota de - 3,90 m faţă de nivelul de nivelul de călcare al străzii Lipscani, în colţul de SE al pivniţei, a apărut umplutura unei locuinţe, cu o formă rectangulară (Locuinţa 1). Avea o lungime de cca 4,10 m, o lăţime de 1,80 m şi o umplutură formată dintr-un pământ negru, amestecat cu cărbune, rare fragmente de cărămidă şi fragmente ceramice întregibile. Materialul ceramic provine din secolul XVI şi este compus din oale cu toartă, capace, castroane și farfurii smălţuite, cahle disc.

Note:

1. Pentru rezultatele cercetărilor arheologice din anul 2010 vezi Gheorghe Mănucu-Adameşteanu, Raluca-Iuliana Popescu, Elena Florentina Gavrilă, Florina Cristina Mitroi (MMB), Andrei Mircea Măgureanu, Adina-Elena Boroneanţ, Meda Toderaş (IAB), Bucureşti. Punct: Centrul Istoric, str. Lipscani nr. 32 – 34, CCA 2011, p. 169-171.

2. La analiza întregului material s-a constatat că Locuinţa 2, descoperită în anul 2010, se datează la sfârşitul secolului al XVI-lea, vezi Maria Venera Rădulescu, Cahle de la sfârşitul secolului al XVI-lea descoperite în Centrul Vechi al oraşului Bucureşti, pp. 116-139, în O jumătate de veac în slujba istoriei Bucureştilor. Omagiu profesorului Panait I. Panait la 80 de ani, volumul II, Bucureşti 2011.

3. Structurile de zid identificate în săpătură au fost documentate de un colectiv de arhitecţi compus din: Virgil Apostol, Ştefan Bâlici şi Claudia Apostol.

4. «Planul perspectivă al orașului București», Petre Ambrosiu 1911.

5. Cahlele au fost datate de doamna dr. Maria Venera Rădulescu, căreia îi mulţumim pe această cale.

Abstract:

Rescue archaeological excavations on the No. 30 Lipscani St. brought to light the remains of a 16th century wooden habitation structure, a fountain of 18th century, as well as walls of various buildings dating to the 19th – 20th centuries and several archaeological complexes with pottery fragments and tiles from the 16th centurie. The results obtained during the 2011 excavations on Lipscani Street come as completion of those of the 2010 excavations, improving our knowledge on the urban structure of medieval Bucharest.

102. Bucureşti

Punct: Piaţa Universităţii

Cod sit: 179132.34

Autorizaţia de supraveghere arheologică nr. 207/2010, autorizaţiile de cercetare preventivă nr. 291/2010, 1/2011

Colectiv: Gheorghe Mănucu-Adameşteanu – responsabil, Raluca-Iuliana Popescu, Elena-Florentina Gavrilă, Theodor-Aurelian Ignat, Camelia-Mirela Vintilă, Cristian Nestorescu, Florina Cristina Mitroi, Alexandra Dolea, Alina Muşat, Marius Streinu (MM Bucureşti), Andrei Măgureanu - responsabil sector, Adriana Panaite, Despina Măgureanu, Adina Boroneanţ, Meda Toderaş (IAB)

În anul 2010 a demarat Proiectul de Investiţie Parcarea subterană din Piaţa Universităţii, Centrul Istoric Bucureşti, zonă definită între străzile B-dul Regina Elisabeta, str. Toma Caragiu şi B-dul I. C. Brătianu.

Pe suprafaţa afectată de proiect era semnalat Situl arheologic Piaţa Universităţii înscris în LMI 105/2004 privind protejarea patrimoniului cultural national mobil, Cod B-I-1-B-17893, carou cadastral XIII-14 (Nr.126, „Fundaţiile Ansamblului Sf. Sava”, nr.127 „Necropola – Secol XVI-XVII”

Primele ştiri se referă la biserica pârcălabului Andronache, menționată la începutul secolului al XVII-lea. Călătorul Paul de Alep, trecând prin Bucureşti în 1656, găsește aici „o mânăstire mică”. Ea se afla pe extrema nordică a Bucureştilor, fiind închinată Sfântului Mormânt. Ca atare, era şi locul de găzduire a trimişilor Patriarhiei de la Ierusalim pentru primirea drepturilor materiale dar şi a călugărilor ucrainieni sau ruşi, aflaţi în drum către Oraşul Sfânt în hagealâc. Au rămas de la aceştia unele descrieri ale monumentului Sf. Sava din Bucureşti sau a unor evenimente legate de prezenţa unor înalţi prelaţi, cum a fost patriarhul Hrisant Notara, îndrumătorul lui Constantin Vodă Brâncoveanu (1688-1714) în iniţiativele sale pe plan cultural. Către sfârşitul secolului al XVII-lea ansamblul monastic era într-o stare dificilă, fapt ce nu l-a împiedicat pe Şerban Vodă Cantacuzino să organizeze la Sf. Sava „şcoala de înaltă obşte”, ceea ce înseamnă că în jurul bisericii se găseau nu numai chiliile şi casa egumenească, ci şi clădiri de învăţătură.

Cel care a ridicat această primă şcoală domnească din

https://biblioteca-digitala.ro

Bucureşti la rangul unei Academii a fost Constantin Brâncoveanu, în anul 1695, fiind slujită de eminenţi profesori formaţi la Stambul sau în universităţile italiene, la Viena şi Halle. Primul director a fost Sevastos Chimenitul, înmormântat în 1702 la Sf. Sava. Învăţatul Al. Helladius, instruit în 11 academii occidentale, vizitând, în 1713, Bucureştii, consemnează că această şcoală „merită numele de Academie".

Tot lui Constantin Brâncoveanu i se datorează prima mare refacere a complexului Sf. Sava prin construirea unui impunător corp de săli de clasă, internat, pentru studenţi, casă parohială, cea a profesorilor, poarta de zid de la actuala intersecţie a Bd. Regina Elisabeta cu str. Academiei, cea mai importantă pentru accesul în incintă, venindu-se de pe actuala Calea Victoriei, dar şi o impunătoare biserică zidită după eşuarea încercărilor de refacere a lăcaşului rămas de la Andronache Pârcălabul.

Noua biserică era elogios apreciată de contemporani, aşa cum făcea şi mitropolitul Ierotei sau grupul de călugări de la Cernigov ş.a. Numărul studenţilor, în etapa de început, de 200 de tineri a ajuns, către sfârşitul secolului XVIII, la 400, fapt ce la determinat pe domnitorul Alexandru Ipsilanti să efectueze, în 1779, a doua mare lucrare cu extinderi şi completări, construcţii necesare primei biblioteci publice în Bucureşti, Muzeului de Antichităţi, tipografiei Academiei, la care se adăugau cele gospodăreşti ş.a.

Prima menţionare cartografică a bisericii de la Sf. Sava este reprezentată de planul întocmit de F.J. Sultzer spre finalul secolului al XVIII-lea (Nr 15-Monastirea Sf. Sava). Ulterior, la mijlocul secolului al XIX-lea, ansamblul de la Sf. Sava apare detaliat, cu toate clădirile componente (Fig. 1/2). Tot atunci, biserica şi o parte a clădirilor au fost surprinse şi de primele fotografii ale Bucureştilor, în panoramele executate de Carol Pop de Szathmari (Fig. 1/1) sau de Ludwig Angerer.

Singurele cercetări arheologice, având tot un caracter preventiv, efectuate în zonă au fost cele din anul 1972, atunci fiind prilejuite de lucrări pentru reteaua de telefonie. Desfăşurate în apropierea trotuarului bulevardului Regina Elisabeta, în faţa statuii lui Mihai Viteazul, cercetările lui Panait I. Panait au dus la identificarea bisericilor Sf. Sava, ambele cu plan triconc şi a cimitirului din jurul acestora[1].

În anii 2010 (septembrie-decembrie) – 2011 (februarie-iulie), cercetarea arheologică a constat în supravegherea decapării mecanice şi, apoi, în cercetarea manuală a vestigiilor identificate. Datorită complexităţii sitului şi pentru obţinerea unor informaţii cât mai complete despre situaţiile arheologice întâlnite, arheologilor li s-au alăturat specialişti din domenii conexe (arhitecţi, antropologi, arheo-zoologi, conservatori-restauratori, numismaţi).

Suprafaţa afectată de proiect (10300 mp) a fost împărţită într-o reţea de carouri cu dimensiunile de 10 x 10 m, numerotate de la 1 la X. În cadrul acestora, au fost deschise casete şi secţiuni, în conformitate cu situaţia din teren, păstrându-se martori în reţea, care să acopere situaţia stratigrafică a sitului atât pe direcţie N - S, cât şi pe direcţie E - V. Cercetarea a început prin deschiderea unui şir de casete pe latura de nord a suprafeţei afectată de proiect, la sud de bulevardul Regina Elisabeta. Casetele cu dimensiuni variabile impuse de situaţia din teren, au fost săpate de la V spre E, între ele fiind lăsaţi martori de cca 2 m. Ulterior, cercetarea s-a extins spre S, acoperind întreaga suprafaţă. În zona în care au fost identificate cimitirele bisericilor, dar şi acolo unde cercetarea a impus martorii au fost demontaţi.

În cele două campanii de cercetări au fost descoperite case de târgoveţi, conducte de apă, gropi menajere şi puţuri de apă, clădiri ale ansamblului mănăstiresc Sf. Sava, cele două biserici ridicate pe aceste locuri, precum şi cimitirele acestora. Unele dintre acestea fac subiectul acestei sumare prezentări.

Bisericile

Prima biserică, construită conform tradiţiei la sfârşitul secolului al XVI-lea, de Andronache pârcălab, este atestată documentar pentru prima dată la 23 aprilie 1619, dar, pe baza monedelor identificate până în prezent, putem presupune o funcţionare a cimitirului şi implicit a bisericii spre mijlocul sec. XVI.

Biserica, de mici dimensiuni, este aproape în întregime sub trotuar şi sub carosabilul bulevardului, în suprafaţa cercetată fiind surprinsă doar o parte din absida sudică a naosului, pe o lungime de 2,50 m. Are un plan hexagonal, cu latura de 1,02 m, cu elevația surprinsă pe o înălțime de 0,33 m. Fundația, realizată în plan circular, complet înnecată în mortar, a fost cercetată doar pe o înălțime de 0,50 m, fără a se atinge talpa fundației. La limita dintre elevație și fundație se observă o plintă, cu o lătime de 0,04-0,06 m. Cărămizile (25,5 x 12 x 3/4 cm) sunt legate cu un mortar alb, dur, de bună calitate. Din cercetările efectuate în 1972 reiese clar existenţa unui pronaos şi naos continuat cu altar.

A doua biserică a fost ridicată de Constantin Brâncoveanu în 1707, pe locul celei vechi. Conform pisaniei aceasta a fost gata la 20 iulie 1709. Biserica mare este bine conservată şi are lungimea de 26,20 m (25,5 x 12 x 3/4 cm). Este alcătuită din pridvor (L-4,60 m, l-3,00 m), pronaos (L-7,50 m, l-3,00 m), naos şi altar cu absida în plan hexagonal (latura 2,10 m). Zidurile pridvorului au o grosime de 1,60 m, aceasta datorându-se existenţei unui turm clopotniţă, vizibil încă pe fotografiile de epocă de la 1860-1870. Celelate ziduri au grosimea de cca 1 m. Elevaţia prezintă tiranţi din lemn, dispuşi pe axul lung al zidului.

Clădiri ale ansamblului „Sfântul Sava"

Casa 1 este orientată NV-SE şi reprezintă o construcţie aparţinând incintei mânăstirii Sf. Sava, înregistrată în planul Borroczyn. Aceasta reprezintă un corp de clădire aflat la sud de intrarea în incinta complexului mânăstiresc. Casa are o lungime maximă cercetată de 12,30 m şi lăţimea cercetată de 5 m.,fiind surprinse trei încăperi, toate cu ziduri ţesute între ele. Lângă casa 1 şi zidul de incintă a fost identificat şi unul dintre pilonii intrării.

Casa 5 este o construcţie marcată pe planul Borroczyn ca aparţinând ansamblului mănăstirii Sf. Sava, este orientată E-V. Clădirea a fost cercetată pe o lungime de 40,80 m şi o lăţime de 13,50 m, fiind identificate 18 încăperi, dintre care 2 sunt pivniţe, 2 anexe şi 2 holuri. Pivniţele au fost identificate în colţul de S-V al casei, neavând legătură una cu cealaltă. Prima are marcată intrarea printr-un gârlici, dispus pe latura de N şi este reprezentată de o singură încăpere, iar cea de-a doua are două camere, trecerea între ele fiind realizată printr-un arc boltit.

Casa 7, construcţie marcată pe planul Borroczyn ca aparţinând ansamblului mănăstirii Sf. Sava, este orientată N-S. În interiorul casei au fost identificate 4 camere. Camerele 1 şi 4 nu au fost cercetate integral deoarece acestea se continuă spre S, în afara zonei afectate de proiect. La o cotă superioară, suprapunând zidurile deja menţionate au fost identificate alte două ziduri, care aparţin unei alte faze de funcţionare a casei, când aceasta este recompartimentată. Casa 7 avea o pivniţă, care aparţine foarte probabil celei de-a doua faze de funcţionare a casei. Din acesta a fost identificat un singur zid, care se află sub trotuarul ce reprezintă limita sudică a zonei afectate de proiect.

Construcţii aparţinând ţesutului urban

Casa 2, orientată NV-SE se află la 10,50 m V de casa 1. Două segmente de zid ale acestei case apar în marginea sudică a zonei cercetate. Reprezintă o construcţie datată anterior anului 1847, deoarece nu apare pe planul Borroczyn. Ea nu aparţinea complexului mânăstirii. Dimensiunile casei sunt următoarele: lungime maximă de 9 m, lăţime maximă de 9,80 m. Au fost cercetate, parţial, două încăperi şi o pivniţă, demolată aproape în întregime, până la baza fundațiilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Casa 3, orientată V-E, a fost identificată în extremitatea sudică a zonei aflată în cercetare. Reprezintă o construcţie datată anterior anului 1847 deoarece nu apare pe planul Borroczyn. Ca şi casa 2 nici aceasta nu aparţine complexului mânăstirii. Dimensiunile maxime ale acesteia sunt 23,20 m lungime şi 2,50 m lăţime cercetată. Spre deosebire de casele anterior menţionate aici se observă o întoarcere spre N, casa având planul în forma literei „L", cu latura lungă spre S, astfel încât lăţimea maximă cercetată atinge 6,80 m, în capătul de E. Din ea au putut fi identificate 2 încăperi. Cercetarea lor este parţială ele continuând spre S, dincolo de zona afectată de proiect. Având în vedere lipsa inventarului care poate fi atribuit casei 3, aceasta fiind suprinsă doar la nivelul fundaţiilor se poate sugera o datare a casei 3 doar pe baza relaţiilor stratigrafice cu alte complexe şi structuri de zid. Dintre acestea casa 4 reprezintă singurul reper mai sigur, ea putând fi datată spre mijlocul secolului al XIX-lea. Drept urmare casa 3 a funcţionat la sfârşitul sec, XVIII şi începutul celui următor.

Casa 4, orientată NV-SE, a fost identificată în jumătatea vestică a zonei afectate de proiect, aproape de limita acestuia şi reprezintă o construcţie înregistrată pe planul Borroczyn. Nu aparţine complexului mânăstirii. Dimensiunile sunt următoarele: lungime maximă cercetată de 15,50 m şi lăţime maximă cercetată de 5,70 m. Au fost parţial cercetate 3 încăperi şi o anexă, a cărei destinaţie nu poate fi precizată. Ca şi în cazul casei 3 se observă o întoarcere, de data aceasta spre V, casa având planul în forma literei „L", cu latura lungă spre E. Astfel, în capătul de N casa are o lăţime de 10,20 m. Casa 4 suprapune casa 3. În ceea ce priveşte cronologia sa, în lipsa unui inventar datorită surprinderii sale doar la nivel de fundaţie, ne putem referii doar indirect prin raportarea la datarea unor alte complexe. Astfel, Casa 4 suprapune complexele 30 şi 33 care se pot data în secolul al XIX-lea. De asemenea, este suprapusă de pavajul 1, ceea ce ne arată că nu mai era folosită spre sfârşitul secolului XIX. Ar rezulta o datare a folosirii casei 4 într-o perioadă relativ scurtă, spre mijlocul sec. XIX, ipoteză întărită şi de menţionarea sa pe planul Borroczyn.

Casa 6 este o construcţie aflată la Vest de Casa 3. Relaţiile dintre cele două clădiri nu se pot preciza. Datorită surprafeţei foarte mici care a putut fi cercetată, ea dezvoltându-se dincolo de limitele proiectului, nu se pot face precizări în ceea ce riveşte orientarea clădirii sau dimensiunile sale. A putut fi identificată o singură încăpere, cercetată parţial.

Cimitir

Cimitirul bisericii Sf. Sava a fost cercetat pentru prima oară în 1972 de către Panait. I. Panait, care a identificat 12 morminte. Inventarul funerar se reducea la câteva monede, resturile unui costum prins cu copci, precum şi o cărămidă pe care era scris numele preacuviosului Anania[2]. Cercetatorul remarca la vremea respectivă densitatea inhumărilor în apropiere de zidul bisericii, fapt observat și în campania din 2010-2011. În cele două campanii au fost cercetate 676 de morminte. Mai ales în apropierea bisericii, mormintele sunt dispuse pe mai multe nivele succesive, fiind identificate circa 4 astfel de nivele, ele rărindu-se spre marginea cimitirului unde s-au observat cel mult 1-2 nivele. Observaţiile indică morminte simple, cu indivizi orientaţi E-V, fără amenajări funerare speciale, de tip cavou. Este un cimitir de mahala, tipic pentru Bucureştiul secolelor XVI-XIX, asemănător celor cercetate la Sf. Dumitru sau Biserica Greci.

În ultima sa fază de utilizare, în preajma altarului bisericii au fost înmormântaţi ofiţeri, aşa cum demonstrează o piatră de mormânt, descoperită în poziţie secundară, aparţinând unui ofiţer rus. Au fost descoperite 6 morminte de ofiteri, în toate cazurile fiind păstrate destul de bine părţi din uniforma acestora, cu numărul unității din care făceau parte (2, 4 și 11) .

Inventarul funerar al mormintelor este reprezentat din piese de port (butoni, nasturi, moşi, babe), podoabă (cercei, inele) şi cult (cruci). În multe dintre morminte au fost depuse 126 de monede, apusene[3] şi otomane[4], de cele mai multe ori perforate, depuse, în special, în mână.

În cimitir s-au descopeit și morminte cu cărămizi depuse ritual la cap, care aparţin unor călugări: pe una dintre acestea apare numele Anania, descoperită în săpăturile lui Panait I. Panait, în timp ce pe altele au fost incizate cruci, initialele lui Iisus Hristos (I. X.) sau NIKA (gr. victorie).

Notă antropologică

Mihai Constantinescu, Mihaela Culea, Andrei Soficaru (ICAFR București)

Având în vedere faptul că un număr mare de morminte a fost deranjat, fie ca urmare a înmormântărilor secundare, fie ca urmare a unor construcţii ulterioare, s-a constat, în multe cazuri, prezenţa mai multor indivizi sau a resturilor osteologice provenind de la mai mulţi indivizi, într-un mormânt. În ceea ce priveşte starea de conservare a scheletelor, menţionăm că aceasta este în general bună, cazurile în care se constată exfolierea şi deteriorarea puternică a oaselor fiind mai rare. Aciditatea solului şi permeabilitatea, compoziţia, temperatura şi micro-organismele au afectat scheletele. O mare atenţie a fost acordată afecţiunilor patologice ale materialului osteologic fiind ştiută importanţa identificării deviaţiilor oaselor de la condiţia normală şi în mod deosebit, distingerea deviaţiilor cauzate de către agenţii patologici şi cele cauzate de către agenţii tafonomici. S-a constatat astfel că, un număr mare de schelete prezintă urme de osteoartroză pe articulaţiile epifizelor. Se remarcă atât sinostoza articulaţiei vertebrelor (cervicale, toracale şi mai ales lombare) cât şi a faţetelor articulare. A fost înregistrat şi un caz de rahitism, manifestat prin curbarea accentuată a diafizelor oaselor lungi, inclusiv a claviculelor şi a omoplaţilor şi prin prezenţa, pe capetele sternale a unor porozităţi anormale. Este vorba despre M 68 A, schelet aparţinând unui copil, cu o vârstă cuprinsă în intervalul 8-10 ani.

Dintre cazurile deosebite, amintim pe cel al individului de sex masculin aparţinând lui M. 111, al cărui craniu prezintă, în zona posterioară a parietalelor, o traumă liniară vindecată, produsă prin lovire- posibil cu un obiect ascuţit, lovitură care a provocat înfundarea suprafeţei respective. Desigur, acesta nu este singurul caz în care s-a înregistrat o traumă provocată de o asemenea lovitură. Au mai fost înregistrate câteva coaste fracturate, un radius şi o claviculă, aparţinând unor indivizi diferiţi, de sex masculin.

Notă privind fauna

Elek Popa, Valentin Radu, Adrian Bălăşescu (MNIR)

Fauna studiată provine din mai multe complexe arheologice care sunt datate ca provenind din perioada secolelor XVII-XVIII (C4, C5, C5a, C12, C17, C20, C22, C23b, C24, C25, C28, C57, C60) şi dintr-un complex de secol XIX (C59).

Fauna prezintă toate caracteristicile unor resturi menajere: o puternică fragmentare, urme de tăiere (de dezarticulare şi de decărnare), urme de dinţi de carnivore, iar cele de ardere lipsesc in totalitate. Starea de conservare a materialului este relativ bună.

În cadrul materialului s-au identificat următoarele clase de animale: Mollusca (scoici), Aves (păsări) şi Mammalia (mamifere). Resturile osoase studiate sunt în număr de 5244, dintre care predominante sunt cele de mamifere (99,6%), ceilalţi taxoni sunt foarte slab reprezentaţi: scoicile cu 7 piese (0,13%) şi păsările cu 14 (0,27%). Resturile faunistice studiate din diferitele complexe arheologice datate ca aparţinând secolelor XVII-XVIII (care sunt majoritatea) şi de secolul XIX (C59) ne arată că populaţia Bucureştiului consuma cu predilecţie carne de bovine, care sunt urmate ca preferinţă de către ovicaprine (în cadrul cărora resturile de ovine sunt predominante) şi de abia apoi de către suine. Probabil şi calul era consumat alimentar, dacă avem în vedere fragmentaritatea unora din resturilor sale.

https://biblioteca-digitala.ro

Datele biometrice prelevate pentru perioada secolelelor XVII-XVIII nu arată diferenţe notabile faţă de ceea ce se întâlnea pe teritoriul României în aceaşi perioadă. Probabil animalele erau rase primitive care nu aveau o productivitate foarte mare. Ceea ce se remarcă în schimb este faptul că odată cu secolul XIX bovinele par a avea caracteristici dimensionale mai mari faţă de perioada premergătoare ceea ce se traducea prin existenţa unor animale mai mari şi prin urmare mai rentabile din punct de vedere al cantităţii de carne pe care o puteau furniza.

Importanţa lotului faunistic analizat este foarte mare şi datorită faptului că pe teritoriul oraşului Bucureşti cercetările arheologice care au beneficiat şi de analize arheozoologice pentru perioada medievală şi modernă sunt rare. Astfel trebuie remarcat că până în prezent există doar un singur studiu arheozoologic publicat care se referă la Hanul Constantin Vodă (secolul XVIII)[5].

Note:

1. Panait I. Panait, Consemnări arheologice privind Piața Universității din București, Cercetări arheologice în Bucureşti 7, 2007, p. 195-209.

2. Ibidem, p. 200-202.

3. Monedele apusene au fost identificate de Ana-Maria Velter.

4. Monedele otomane au fost identificate de Aurel Vîlcu de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din Bucureşti

5. A.Bălăşescu, D.Moise, V.Radu, La faune de l'auberge Constantin Vodă (XVIIIe s., Bucuresti, Roumanie). Revue belge de philologie et d'histoire 80, 2002, p.1449-1457

103. București

Punct: Șoseaua Gheorghe Ionescu Siseşti, nr. 201, tarla 189, parcela 10

Cod sit: 179132.60

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 135/2011, autorizaţia de supraveghere arheologică nr. 80/2011

Colectiv: Gheorghe Mănucu-Adameşteanu – responsabil, Camelia-Mirela Vintilă (MM Bucureşti)

Obiectivul asistenței arheologice din anul 2011, l-a constituit descărcarea de sarcină arheologică a unei suprafeţe edificabile de 210 mp, în vederea construirii unei locuinţe proprietate personală.

Sit-ul „La Stejar" (LMI 2004: B-I-s-B-17864) se află în cartierul Băneasa, pe platoul unei terase înalte a malului nordic al Lacului Griviţa. Dinu V. Rosetti, în anul 1929 descoperă aici o nouă fază a culturii Tei, pe care o numește faza „Stejar"[1].

Pentru fundaţiile casei, au fost trasate şapte secţiuni: S. I - II, VII = 18,00 x 0,40 m, C. 1-9, orientate și numerotate de la nord la sud, perpendiculare pe malul lacului; S. III - VI = 11,00 x 0,40 m; C. 1-6, orientate şi numerotate de la vest la est.

Stratigrafia S. II, profilul de vest, C. 3-4, Locuinţa 1:

- 0 - 0,05 m, strat vegetal;

- 0,05 – 0,33 m, strat de pământ negru cenuşiu, compact, stratul cu depuneri arheologice;

- 0,33 – 0,93 m, strat de pământ negru amestecat cu cărbune, fragmente de chirpici, fragmente ceramice, care reprezintă nivelul de umplutură al Loc. 1;

- 0,93 – 1,08 m, strat de pământ galben lutos, steril din punct de vedere arheologic (sondaj pentru verificarea depunerilor de sub locuinţă).

Pe suprafaţa secţiunilor şi a casetelor cercetate au fost descoperite două locuinţe cu câte un cuptor, pe baza inventarului ceramic fiind atribuite sec. X-XI (cultura Dridu). Din strat provin câteva fragmente ceramice din aceeași perioadă.

Trebuie specificat faptul că, pe acest lot, nu au fost descoperite complexe și elemente ale culturii materiale din epoca bronzului (cultura Tei), Hallstatt, II-I a. Chr și sec. VI-VII p. Chr., așezări care sunt cunoscute din descoperirile anterioare.

Locuința 1 – cuptorul 1, S. II, V, Casetele 1, 1A

La intersecţia S. II (C. 3-4) cu S. V (C. 1-3), începând de la -0,33 m faţă de nivelul actual de călcare, s-a constatat o concentrare de pământ negru amestecat cu cărbune, rare fragmente de chirpici, în care au fost găsite fragmente ceramice decorate cu linii în val şi caneluri. Această concentrare, pe care am denumit-o convenţional Loc. 1, intră în profilele de E şi V ale S. II şi în profilele de N şi S ale S. V. Pentru cercetarea ei au fost deschise două casete: Caseta 1 (la intersecţia S. II şi S. V) = 4,75 m (pe direcţia V-E) x 3,35 m (pe direcţia – N-S) şi Caseta 1A (la V de S. II) = 1,30 m (pe direcţia V-E) x 3,35 m (pe direcţia N-S); între Caseta 1A şi S. II, a fost lăsat un martor de 0,5 m lăţime.

În grund, între – 0,70 – 0,80 m, locuinţa are o formă dreptunghiulară cu o lungime de 2,80 m (latura V-E) şi o lăţime de 2,20 m (latura N-S). Axul locuinţei este N/V – S/E. Umplutura Loc. 1, cu o grosime de aproximativ 0,60 m, se termină la - 0,93 m, faţă de nivelul actual de călcare, fără a se surprinde urme ale unei podele.

Între – 0,60 – 0,72 m, în colţul de NV al Loc. 1, surprins în Caseta 1A, a apărut bolta unui cuptor, Cuptorul 1. Prelungirea deschiderii gurii cuptorului, aflată spre V, a fost surprinsă prin bucăţi de pământ ars la portocaliu cu dimensiuni de: 13 x 10 cm; 11 x 6 cm; 8 x 6 cm; 10 x 6 cm. Pe partea stângă, la intrarea în cuptor, au fost descoperite fragmente ceramice de la patru vase borcan sparte pe loc. Cuptorul, orientat NV-SE, are o formă ovală, dimensiunile interioare fiind de 0,76 m x 0,66 m. Vatra, cu dimensiunile de 0,60 x 0,65 m, adâncită faţă de nivelul de călcare al locuinţei, cu 5 cm, are crusta vitrificată (cu o grosime de 1 cm), sub ea urmând pe 4 cm difuziunea de arsură. Înălţimea păstrată a cuptorului este de 0,24 m. Deschiderea gurii cuptorului este de 0,70 m.

Inventarul locuinței se rezumă la fragmente ceramice lucrate din pastă aspră, cu nisip şi mica în compoziţie, cu miezul cenuşiu (peste 50 de fragmente de la cca 8-10 borcane). Singura formă – vasul borcan de dimensiuni medii - are buza evazată, înaltă, cu marginea rotunjită cu o uşoară şănţuire pe mijloc şi cu gâtul bine profilat. Există şi vase cu buza răsfrântă, îngroşată şi cu gâtul bine profilat. Decorul, prezent pe toată suprafaţa vasului, este reprezentat de incizii și caneluri orizontale. Pe umăr prezintă un fascicul de linii în val; pe un singur fragment, umărul fiind decorat cu linii de împunsături dispuse în unghi, executate cu pieptănul. Pe două fragmente se păstrează mărci de olar - un cerc cu raze.

Ceramica cenuşie descoperită în Loc. 1 se rezumă la trei fragmente: o toartă de la un ulcior şi de două fragmente de la un vas de mari dimensiuni (oală-borcan, urcior ?). Multe dintre fragmentele ceramice prezintă urme de ardere secundară pe ambele fețe, vasele rămânând pe loc datorită unui sfârșit violent.

Locuința 2 – cuptorul 2, S. I, S. VI, Caseta 2 - 2A

În S. I (C. 6-8) şi la intersecţia acesteia cu S. VI (C. 1-2), la -0,33 m, a apărut o concentrare de pământ negru amestecat cu bucăţi de cărbune, fragmente ceramice, pe care am denumit-o convenţional Locuinţa 2.

Pentru cercetarea în totalitate a Loc. 2, s-au trasat două casete: Caseta 2 (la E de S. I) 3,50 m (pe direcţia N-S) x 2,40 m (pe direcţia V-E) şi Caseta 2A (la intersecţia S. I cu S. VI) 3,50 m (pe direcţia N-S) x 2,00 m (pe direcţia V-E). Între S. I şi Caseta 2A a fost

https://biblioteca-digitala.ro

lăsat un martor de 0,50 m.

Umplutura este formată dintr-un pământ negru, amestecat cu cărbune, chirpici, fragmente ceramice şi oase de animale. Este o locuinţă adâncită în pământ. Umplutura ei porneşte din stratul de pământ negru compact şi are o grosime de 0,90/0,95 m.

La reconstituirea sa în plan, prezintă o formă rectangulară cu următoarele dimensiuni: latura scurtă (cea V), cu o lungime de 3,06 m; latura lungă (cea de N/E), cu o lungime surprinsă de 3,67 m, ea intrând în profilul de est. Pe suprafaţa cercetată nu au fost surprinse urme de podea.

După demontarea martorului dintre S. I şi Caseta 2A, a putut fi cercetat cuptorul, a cărui boltă a apărut la – 0,93 m. De formă ovală, săpat într-un calup de lut cruţat, avea vatra adâncită cu cca. 0,10/015 m, sub nivelul de călcare al locuinţei. Pereţii sunt bine vitrifiaţi – indicând o ardere îndelungată. Umplutura cuptorului este formată dintr-un pământ negru amestecat cu cărbune. Distanţa dintre cuptor şi colţul vest al locuinţei este de 1,40 m. Orientarea cuptorului este N-S, gura, cu o deschidere de 0,50 m, aflându-se spre S. Dimensiunile sale sunt de 0,73 x 0,55 m. Pereții, cu o grosime de 0,08 m, se păstrează pe o înălțime de 0,30 m. Vatra cuptorului are o grosime de 2 cm, sub ea urmând pe 3 cm difuziunea de arsură.

În această locuinţă, există o proporţie diferită între fragmentele ceramice lucrate din pastă nisipoasă (care este majoritară, 192 fragmente de la cca 12-14 vase) şi fragmentele de vase din pastă fină (oale borcan). Acestea din urmă, confecționate din pastă de culoare cenuşiu-deschis (3 fragmente de la un urcior și un vas de mari dimensiuni) sau roşcat-maronie (şapte fragmente de la două vase de dimensiuni medii), sunt decorate cu linii lustruite vertical. Pe unul din aceste fragmente – o oală borcan - se găseşte (în regiunea mediană), o reţea de romburi lustruite combinate cu două caneluri orizontale.

Ceramica din pastă nisipoasă (aspră cu nisip şi mică în compoziţie), este reprezentată numai de vase borcan, de dimensiuni mici şi mijlocii, din care s-a întregit un vas, singurul care are o marcă de olar în relief (Pl. 6/5). Forma buzelor este mai variată: sunt înalte, evazate, cu marginea rotunjită dar întâlnim și exemplare cu buza răsfrântă şi îngroşată. Decorul acestora, destul de variat, prezintă caneluri și linii orizontale pe toată suprafaţa borcanului: buza unui vas de mici dimensiuni (singurul întregit) este decorată cu linii în val, motiv ce se reîntâlnește pe toată suprafaţa. Pe umăr, întâlnim fascicole de linii în val, motiv înlocuit, uneori, de şiruri de împunsături oblice realizate cu pieptănul. Multe dintre fragmentele ceramice prezintă urme de ardere secundară pe ambele fețe, vasele rămânând pe loc datorită unui sfârșit violent.

Dimensiunea vaselor, tipul de decor şi raportul dintre ceramica nisipoasă şi cea cenuşie, ne determină să plasăm această locuinţă în sec. X.

Săpătura din acest an completează informaţiile referitoare la descoperirile anterioare din sec. X-XI, din punctul „Băneasa - La Stejar”[2].

Note:

1. Dinu V. Rosetti, Câteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor, București, 1932, p. 12 și nota 30.

2. Pentru o bibliografie cu descoperirile arheologice din acest punct vezi Gheorghe Mănucu-Adameşteanu - responsabil, Cosmin-Dan Pîrvulescu, Camelia-Mirela Ciocănel, Cristian Nestorescu, Zambory Mihaly-Tibor (MMB), Gabriel Vasile (MNIR), Punct Băneasa-La Stejar, str. Gh. Ionescu-Sisești, nr. 215, CCA 2008, p. 58-60.

Résumé:

Les recherches archéologiques préventives effectuées à Bucarest (201, Av. Gheorghe Ionescu Siseşti, lot no. 189, parcelle no. 10, 1er arrondissement) ont été imposées par la construction d'un bâtiment à destination de logement permanent, en propriété privée. Sur une aire à édifier de 210 m² les fouilles archéologiques ont mis en évidence deux habitations du type hutte, dont chacune était munie d'un four rudimentaire, creusé dans la terre. Sur la base de l'inventaire céramique: des vases-gobelets modelés en pâte sableuse et des vases en pâte fine (un fragment de cruche et des fragments de gros vaisseaux), les deux habitations ont été datés du Xe-XIe siècle (L 1) et du Xe siècle (L 2). L'écart chronologique nous a été suggéré par le rapport divers entre la poterie en pâte sableuse et la céramique grise constituant leur inventaire (en L 1 seulement trois fragments en pâte grise face à environ 50 en pâte sableuse, tandis que dans la L 2 il y en avait seulement 10 fragments gris face à 192 sableux). Les différences observées entre les profils des lèvres et au niveau de la couverture ornementale des vases viennent à l'appui d'une attribution chronologique différenciée.

104. Bursucani, com. Bălăbănești, jud. Galați
Punct: Schitul Zimbru

Cod sit: 75604.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 137/2011

Colectiv: Costel Ilie– responsabil (MI Galaţi), Mircea Nicu (MM Tecuci)

Cătunul Zimbru se află la aproximativ 80 km de Galati, este parte componentă a satului Bursucani din comuna Bălăbăneşti, judeţul Galaţi şi este situat pe versantul estic al Dealului Zimbru, la sud de cursul Suhurluiului Sec. La 1891, satul Zimbru sau Schitul Zimbru, făcea parte din comuna Bursucani, avea 20 de case, locuitorii fiind foşti clăcaşi[1]. Satul Zimbru s-a format, probabil, după ctitorirea Schitului Zimbru, când existau toponimele Dealul şi Valea Zimbrului, explicate de tradiţia locală prin vânarea unui zimbru[2].

Schitul Zimbru a fost ridicat la marginea satului Bursucani, în anul 1793, de către doi călugări, ieromonahii Ioasaf şi Aloman, veniţi de la Mănăstirea Râşca, judeţul Suceava, cu sprijinul familiilor Cernat, Plesnilă şi Iamandi[3]. Schitul Zimbru avea ca ocrotitor pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe.

Schitul a funcţionat până la 1864 ca mănăstire de maici. După această dată biserica schitului devine parohială, maicile şi bunurilor fiind mutate la Mănăstirea Adam. Biserica fostului schit a împlinit cerinţele spirituale ale credincioşilor din satul Zimbru, până la cutremurul din 10 noiembrie 1940, când biserica este distrusă definitiv.

Schitul Zimbru a fost reînfiinţat de către Episcopia Dunării de Jos, prin hotărârea nr. 244/ 2008, iar prin grija Mănăstirii Adam a fost ridicată, în anul 2010, o biserică din lemn.

Noua biserică a fost construită din lemn, pe o fundaţie din beton şi are dimensiuni relativ reduse, doar 10m/5m. În faţa acesteia, la circa 20 m, urmează a se înălţa o clopotniţă, iar pe latura de nord se prevede construirea unor chilii. Cu prilejul realizării lucrărilor de nivelare a terenului, din faţa noii bisericii, au ieşit la iveală urme de zidărie din piatră, fapt ce a impus efectuarea unei cercetări în zonă. Cercetarea arheologică a avut ca scop descărcarea de sarcină arheologică a perimetrului din faţa noii biserici din lemn.

Datorită operaţiunilor de nivelare a terenului din faţa noii biserici a schitului, conturul vechiului lăcaş de cult se putea sesiza cu uşurinţă prin prezenţa unei dungi albe, pe alocuri roşietice ce

https://biblioteca-digitala.ro

sugera cu claritate traseul fundaţiilor. La suprafaţa solului se puteau observa, pe alocuri, urme din bârne de lemn şi zone de cărămidă spartă, îndeosebi pe laturile de nord şi est. De aceea, situaţia din teren a impus cercetarea doar a câtorva perimetre, pentru a clarifica contextul arheologic pe care a fost zidită biserica veche a Schitului Zimbru. Au fost trasate şi cercetate patru unităţi de săpătură, casete cu diferite dimensiuni, atât în interiorul, cât şi în exteriorul vechii biserici.

Prin cercetarea casetei 1 (Cs.1, dim. - 17,5 x 2 m) a fost surprinsă planimetria absidei altarului şi s-au obţinut informaţii privitoare la contextul stratigrafic pe care s-a edificat construcţia de la sfârşitul veacului al XVIII lea. Absida altarului, ca de altfel întreaga biserică, a fost realizată din blocuri de calcar, sumar fasonate şi mortar din var cu nisip, folosit ca liant. Pe alocuri a fost folosită şi cărămidă spartă, pentru egalizarea necesară fixării structurii din lemn a bisericii. Zidurile fundaţiei au o grosime ce variază între 0,45 m şi 0,50 m, şi sunt aşezate direct pe un sol galben nisipos, coborând până la adâncimea de -0,4 m. La partea exterioară am constatat prezenţa unei mase de cărămidă spartă, cu o grosime de circa 0,05m-0,1m, sub nivelul actual de călcare.

În ceea ce priveşte stratigrafia, putem spune că aceasta este nemodificată de lucrările agricole sau de alte manifestări antropice. Astfel solul viu este suprapus de un strat de argilă nisipoasă, peste care apare un strat de pământ negru, pigmentat cu urme de cărbune, material ceramic de epocă modernă, cuie şi pe alocuri masă de cărămidă spartă. Considerăm că acest nivel este contemporan cu înălţarea bisericii. Peste acest nivel se află solul actual, într-un strat foarte subţire, el fiind nivelat după construcţia noii biserici. Aceiaşi situaţie stratigrafică a fost surprinsă şi în celelalte casete.

În Cs.2 (4,8 x 1,5 m), practicată pe latura de nord, la 2,2 m de absida altarului şi la 4,3 m de colţul nord-vestic al bisericii vechi, a fost pus în evidenţă conturul unui contrafort din piatră (3,5 x 1,3 m), realizat din blocuri calcaroase, cărămidă spartă pentru egalizare şi un liant din var cu nisip.

Cs.3 (2 x 2 m) a fost deschisă în interiorul bisericii, pe latura de nord a acesteia, la 2,8 m de absida altarului, în continuarea casetei 2, aflată pe latura exterioară a zidului de nord. Această casetă a fost deschisă cu scopul de a verifica şi la interior situaţia stratigrafică, dar şi pentru a preleva eventuale artefacte. Caseta a oferit aceleaşi informaţii stratigrafice şi a fost lipsită de inventar arheologic.

Cs.4 (4 x 1,5 m) a fost trasată pe latura de sud a bisericii vechi, la 1,5 m de absida altarului şi la 6 m de colţul sud-estic al bisericii vechi.

Această casetă a fost deschisă cu scopul de a verifica situaţia stratigrafică pe latura de sud a vechii construcţii. Situaţia stratigrafică este aceiaşi cu cea din casetele anterioare. Zidul de sud are aceleaşi caracteristici, se adânceşte până la -0,5 m în stratul de argilă-nisipoasă. Şi în această casetă a fost pus în evidenţă conturul unui contrafort (3,35 x 1,2 m), realizat din blocuri calcaroase, cărămidă spartă pentru egalizare şi un liant din var cu nisip.

În urma cercetării arheologice preventive desfăşurate la Schitul Zimbru a fost pus în evidenţă conturul fundaţiei din piatră a vechii bisericii.

Biserica are un plan dreptunghiular, cu o absidă semicirculară la altar, iar pe laturile de nord şi sud câte un contrafort semicircular. Are lungimea totală de 15,8m şi lăţimea de 6,5 m. Biserica era compartimentată în pronaos, naos şi altar.

Nartexul are o lungime de 3,5 şi o lăţime de 6 m şi a putut fi sesizat arheologic prin prezenţa, în interior, pe latura de nord, a două grupaje de piatră situate la 3,5 m de colţul nord-vestic, urme de stâlp şi bârne din lemn[4].

Naosul este dreptunghiular, are dimensiunile de 7,5m/6m, nu are abside laterale, prezintă la exterior doi contraforţi semicirculari[5], asimetrici, cu dimensiunile de 3,5 x 1,3 m, cel de nord şi 3,35 x 1,2 m, cel de sud. Urmele a câtorva bolovani de calcar dispuşi circular şi cu resturi de lemn în mijloc, este tot ce a mai putut fi surprins arheologic în zona catapeteasmei, ce făcea legătura cu cea de-a treia încăpere, altarul.

Altarul este semicircular, retras cu 0,6 m faţă de zidurile laterale, uşor asimetric şi are dimensiunile de 4,5 x 4,2 m. Pe latura de nord a altarului au fost surprinse două fragmente de zidărie, adosate zidului de nord şi orientate nord-sud, cu dimensiunile de 0,35 x 0,35 m, care delimitau spaţiul destinat proscomidiarului. Elevaţia fostului lăcaş de cult nu a fost surprinsă la nivel arheologic, fapt explicabil atât prin natura materialului din care a fost construită(lemn, vălătuci)[6], a seismului din 1940, care a distrus-o, cât şi a lucrărilor agricole şi recentei nivelări a terenului din faţa noii biserici.

Având în vedere vechimea schitului şi starea de conservare a fundaţiilor, se recomandă includerea acestora şi a perimetrului noului schit, în Lista Monumentelor Istorice din România, precum şi efectuarea de lucrări de conservare şi amenajare .

Note:

1. Moise Pacu, Cartea judeţului Covurlui. Note geografice, istorice şi în deosebi statistice Partea III. Comunele rural, Galaţi, Tipo-litografia G. Bălăşescu, 1891

2. Gh. Bârsan, Din trecutul Bisericii noastre: Schitul Zimbrul, în „Vestitorul", Galaţi, III, 1928, 8.p.3

3. Gh. Bârsan, Schitul Zimbru-Covurlui, Tipografia George Jorică, Galaţi, 1944, p. 55

4. Ibidem, p. 25. „Prima încăpere în biserică este nartexul de formă pătrată, care nu s-ar putea distinge de naos dacă nu ar exista doi semipilaştri şi două semicoloane de teiu admirabil sculptate, din partea de jos până la capetele de sus, unde sprijină plafonul de scânduri a bisericei. De după uşa nartexului se află o scară cu 14 trepte care merge la gura podului. Nartexul are o lungime de 3,50 şi o lăţime de 6 m."

5. Ibidem, p. 29. „Naosul e format dintr-o singură navă, care are o singură bolta en-berceau până deasupra crucii răstignirii de pe catapiteasma. De la semipilaştrii, care deosebesc naosul de nartex până la altar este o lungime de 7,50 m. şi o lăţime de 6 m. Naosul are o singură boltă, sprijinită pe grinzile puternice ce leagă contraforţii ascunşi ai pereţilor. Naosul nu are abside…"

6. Ibidem, p. 28. „...jos temelia e din lozbe mari piatră în care s-au aşezat stâlpi puternici de stejar împletiţi cu nuele de corn, peste care s-au pus vălătuci de ciamur, pământ cu pietriş şi paie, bine presat, până la acoperiş şi pentru ca clădirea să reziste în faţa intemperiilor naturii s-au căptuşit pereţii cu scândură."

Abstract:

Zimbru Monastery was built in the vicinity of Bursucani, in 1793, and it was a nunnery until 1864. After 1864, the monastery became parochial and the nuns and their possessions were moved to the Adam Monastery. Zimbru Monastery was destroyed by an earthquake, on the 10th of November 1940.

Adam Monastery built a wooden church in the area where the Zimbru Monastery used to be seen, under the initiative of the „Dunarea de Jos" Archiepiscoapcy. As the ground was being levelled, in front of the new church, traces of stone for constructions were observed. This resulted in a research being undertaken in the area.

As a result of the archaeological research, the foundations of the Zimbru Monastery were discovered. Archaeological material from the modern era was also unearthed.

Zimbru Monastery has a rectangular plane, with a semicircular apse at the altar. It can be observed on both the north and the south side a semicircular abutment. The monastery has a total length of 15.80 m and a width of 6.50 m and it was divided into narthex, nave and altar.

https://biblioteca-digitala.ro

105. Casimcea, com. Casimcea, jud. Tulcea

Punct: Necropola tumulară

Cod sit:159972.05

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 20/2011

Colectiv: Dorel Paraschiv, Marian Mocanu (ICEM Tulcea)

În primăvara anului 2011 a fost cercetat un tumul de pe raza comunei Casimcea, în urma intenţiei unui investitor de a amplasa un parc de turbine eoliene în zonă. Obiectivul urma să fie afectat parţial de un drum de exploatare. În zonă au fost identificate mai multe movile funerare.

Tumulul în discuţie este situat la cca. 2 km SV de localitatea Casimcea şi la 1 km S de drumul judeţean Corugea – Casimcea. Acesta fusese puternic aplatizat datorită lucrărilor agricole, iar in zona de NEE fusese afectat de existenţa unui drum. Diametrul movilei era de 28 – 30 m, iar înălţimea în centrul ipotetic de 0,60 m.

Cercetarea movilei s-a realizat prin trei suprafeţe (una dreptunghiulară şi două în formă de triunghi dreptunghic isoscel), în orientarea acestora ţinându-se cont de existenţa drumului amintit.

S 0, amplasată la NEE de drum, a fost orientată NVV – SEE şi a avut dimensiunile de 28 x 4 m, fiind împărţită în 4 carouri de 4 x 4 m. Săpătura s-a realizat până la pământul steril, care a apărut la adâncimea de 0,90 – 1,00 m.

La capătul de S al secţiunii, în primul carou, la adâncimea de 0,55 m, a apărut o platformă din pietre orientată E – V, cu dimensiunile de 1,60 x1,20 m. Pietrele ce formau platforma erau de culoare vineţie; dimensiunile medii ale acestora erau de cca. 0,50 x 0,60 x 0,30 m. Am îndepărtat platforma (ce avea grosimea de 0,30 m) şi am surprins o groapă ovală mărginită de pietre aşezate pe cant. Groapa era orientată E – V, avea dimensiunile de 1,40 x 0,70 m şi adâncimea de 0,48 m. În groapă am descoperit un schelet, slab conservat; mai bine păstrate erau doar mandibula, oasele membrelor superioare şi femurele.. Defunctul fusese depus în poziţie chircită, pe partea stângă, cu capul spre E. În groapa mormântului nu au fost descoperite piese de inventar.

S 1, amplasată în de SV a movilei, a avut formă de triunghi isoscel dreptunghic cu catetele de 13,5 m; între S 0 şi S 1 am păstrat un martor cu grosimea de 1 m.

În profilul de E, la 1,90 m de unghiul drept al secţiunii, a apărut o mică groapă marcată de pietre. Pietrele au apărut la adâncimea de 0,72 m faţă de actualul nivel de călcare, fundul gropii găsindu-se la 1,42 m. Groapa avea formă circulară, diametrul exterior de 0,50 m şi cel interior (cu pietre) de 0,40 m. Pietrele au latura de cca. 0,20 m şi grosimea de 0,05 m. În groapă am descoperit fragmente de lemn de la un stâlp şi mici bucăţi de cărbuni. Groapa fusese realizată pentru amplasarea unui stâlp (probabil în centrul iniţial al movilei) ce fusese ars în partea inferioară. Spre N, deasupra pietrelor, a fost identificată o lentilă de pământ galben cu grosimea de 0,10 m, scos din groapa pentru amplasarea stâlpului.

În această suprafaţă, în mantaua movilei, a fost descoperit un vas fragmentar lucrat la mână. Vasul a fost întregit; acesta se datează în epoca bronzului.

S 2 a avut forma şi dimensiunile la fel ca ale S 1 şi a fost amplasată în zona de NV a movilei, păstrându-se un martor cu grosimea de 1 m între aceasta şi celelalte suprafeţe. În această suprafaţă nu au fost identificate complexe sau piese arheologice.

106. Câmpina, jud. Prahova

Punct: cartier Slobozia - parohia Bisericii "Sf. Nicolae"

Cod sit: 131265.06

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 179/2011

Colectiv: Alin Frînculeasa, Octav Negrea, Bianca Preda, Claudia Dumitrescu (MJIA Prahova), Andrei Soficaru (ICAFR Bucureşti)

Ansamblul bisericesc "Sf. Nicolae" din cartierul Slobozia se află pe terasa înaltă (aproximativ 35 m) de pe partea dreaptă a râului Doftana, în apropierea confluenţei acestuia cu râul Prahova. Lucrările de amenajare a unui sistem de drenaj în jurul casei parohiale au dus la descoperirea unor oase umane asociate cu ceramică. Cercetările derulate în anii 2008 - 2010 au dus la identificarea unui cimitir din epoca bronzului târziu. Au fost cercetate morminte de inhumaţie şi incineraţie ce au încadrare culturală Monteoru şi Noua, iar în două dintre mormintele de inhumaţie a fost descoperit câte un vas decorat în manieră specifică culturii Tei.

În anul 2011 au fost continuate cercetările la sud de clădirea parohială. Pentru cercetarea cimitirului au fost deschise două noi suprafeţe ce au avut dimensiuni de 9x7,5 m (NS-EV) denumită sector 5, respectiv 9x4 m (NS-EV) denumită sector 6, plasate înspre marginea de est a complexului funerar. De asemenea, am trasat trei noi secţiuni: S.VII de 5,70 x 0,90 m (E-V – N-S), S.VIII de 10,35 x 0,95 m (N-S – E-V) şi S.IX de 20 m (N-S – E-V).

În această campanie arheologică au fost descoperite 19 morminte ajungându-se astfel la un număr de 53 de morminte, dar şi o groapă recentă în care am identificat resturi de schelet uman. Menţionăm că într-un mormânt (M42) au fost descoperite două schelete înhumate aşezate în interiorul unui ring din piatră, fiind vorba de un mormânt dublu. Patru morminte sunt de incineraţie, 15 de inhumaţie. Au fost identificate şi două gropi de mici dimensiuni (diam. de maximum 0,5 m) în care au fost descoperite câteva fragmente ceramice sau chiar un vas. Aceste două complexe ar putea fi cadrul unor înmormântări rituale atribuite unor cenotafuri.

Mormintele de inhumaţie au gropile de formă dreptunghiulară cu colţurile rotunjite. Deasupra individului înhumat era amenajată o movilă din piatră şi pământ. Scheletul era aşezat chircit pe partea dreaptă sau stângă, avea braţele duse spre faţă. Erau orientate aproximativ E-V cu capul la est sau la vest. Inventarul era format din vase, în general ceşti cu una sau două torţi, o cană tronconică cu toartă triunghiulară în secţiune prevăzută cu o creastă, un vas borcan decorat cu Besenstrich. Câteva morminte (M39, M45, M46), au fost puternic deranjate de complexe recente.

Mormintele de incineraţie în număr de patru au amenajări simple. Era săpată o mică groapă în care erau aşezate vase în care erau depuse oasele incinerate. În cazul unui mormânt oasele incinerate (M35) au fost descoperite aşezate în două vase peste care s-a construit o movilă din piatră şi pământ. Unul din vase era etajat (eventual askos) decorat pe corp cu un şir de gropiţe oblice dispuse într-un şir în plan orizontal, iar în partea inferioară cu besenstrich. Al doilea vas era de tip sac, decorat cu brâu alveolat şi butoni aplicaţi. Un alt mormânt de incineraţie (M.36) avea depuse trei vase în care erau depuse oase incinerate. Al treilea incinerat (M38) a fost deranjat, fiind descoperite resturile de la două vase şi oase umane incinerate. Al patrulea mormânt de incineraţie (M48) avea groapa cu pereţii căptuşiţi cu pietre, în interiorul căreia a fost descoperită o urnă în care erau depuse resturile incinerate ale unui individ.

Singurele piese de inventar descoperite în anul 2011 au fost vasele sau fragmente ceramice. Mormintele cu inventar formate din

https://biblioteca-digitala.ro

vase: M35, M36, M37, M38, M41, M43, M44, M45, M47, M48, M51, M53. Morminte fără inventar: M39, M40, M42, M46, M49, M50, M52. Niciun mormânt de inhumaţie nu a avut în inventar mai mult de două vase. În M36 de incineraţie au fost descoperite trei vase. În total au fost descoperite 17 vase (nu toate întregibile), la care se adaugă fragmente ceramice. Inventarul descoperit în această campanie are analogii cu cel al culturilor Monteoru şi Noua.

Au fost descoperite şi complexe medievale târzii de tipul gropilor de var, umplute apoi cu materiale de construcţie, fragmente de ceramică, oase de mamifere. Un alt complex constă dintr-o mică construcţie ce avea un cuptor cotlonit. Avea podeaua realizată din lut bătăturit de culoare gălbuie.

Au fost realizate alte două noi datări C14 ajungându-se la un număr de 7 astfel de analize, efectuate la Heidelberger Akademie der Wissenschaften, Radiometrische Altersbestimmung von Wasser und Sedimenten, prin intermediul dr. Bernd Kromer. Datările plasează evoluţia necropolei în intervalul 1450 – 1250 a.Chr.

În anul 2011 un proiect circumscris Parohiei Biserica `Sfântul Nicolae´ din Câmpina a câştigat în cadrul unui parteneriat cu Universitatea Valahia din Târgovişte o finanţare de la Administraţia Fondului Cultural Naţional ce a permis realizarea unor activităţi de popularizare (expoziţie, prezentări) sau ştiinţifice (workshop, expoziţie) şi editarea unor materiale publicitare (calendare, pliante, catalog de expoziţie).

Bibliografie:

A. Frînculeasa 2011, Câmpina – Slobozia, mărturii ale spiritualităţii locului: cimitirul din epoca bronzului, editori M. Frînculeasa, A. Frînculeasa, Musica Viva: Ploieşti.

A. Frînculeasa, D. Lichiardopol, 2011, Bronze age funeral discoveries in Câmpina, Prahova County – preliminary notes, Thraco-Dacica NS 11 (25-26), nr. 1-2, p. 47-58.

A. Frinculeasa, A. Soficaru, O. Negrea, M. Mărgărit, M. Frînculeasa, B. Preda, C. David, 2011, Cimitirul din epoca bronzului de la Câmpina (jud. Prahova), Studii de Preistorie 8, (in press).

M. Frînculeasa, A. Frînculeasa, P. Moga, 2011, The Awareness of Values through Education. „Saint Nicholas" Parish, Campina (Prahova, Romania) – Crucible of Local Cultural and Spiritual Patrimony- Romanian Funds (The Administration of National Cultural Fund) for Cultural Education in Niola V, Ka-Lok Ng (Eds) Recent Researches In Chemistry, Biology, Environment, Arts And Culture. Proceedings of the 2nd International Conference On Arts And Culture, p:40-46, WSEAS Press, Montreux, ISBN: 978-1-61804-060-2.

Abstract:

In the archaeological campaign of 2011 a number of 19 graves was discovered, the total number reaching 53 graves, and also a recent pit that contained human skeleton remains. In a grave (M42) were discovered two interred skeletons disposed inside a rock ring. Four are cremation graves, 15 inhumation graves. Two small pits were identified (maximum diameter of 0,50 m) containing some ceramic fragments and even a pot. These two complexes could be the frame for cenotaph type ritual burials. Inventory pieces found in 2011 are represented only by pots and ceramic fragments similar to those of Monteoru and Noua culture.

107. Cioranii de Sus, com. Ciorani, jud. Prahova

Punct: Ogradă - Chirnogi, proprietatea Minea Mihaela

Cod sit: 132707.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 116/2011

Colectiv: Bogdan Ciupercă - responsabil, Alin Anton (MJIA Prahova)

Cercetarea arheologică a sitului Ciorani, punctul „Ogradă - Chirnogi", a fost prilejuită de identificarea în curtea doamnei Minea Mihaela, cu prilejul săpării unui puț absorbant pentru instalația de canalizare, a mai multor recipiente ceramice. Situl este situat în zona cu toponimul „Ogradă" la 150-250 m ENE de biserica din "Chirnogi". Piesele constau în patru vase întregi (un castron, o cană cu corp sferoidal, confecționate din pastă de culoare cenușie, o cană fațetată confecționată din pastă de culoare cenușie, un ulcior din pastă de culoare cărămizie pictat ce reprezintă un import roman), două castroane fragmentare, două fragmente de pahar de sticlă. Toate aceste vase provin din inventarul unui mormânt de înhumaţi datând din sec. III-IV p. Chr., aparținând culturii Sântana de Mureş-Cerneahov.

Datorită amplasării sale într-o zonă dens locuită era imperios necesar realizarea unei cercetări arheologice preventive care să permită obținerea cât mai multor informaţii despre acest sit și salvarea inventarului funerar al complexelor aflate în zona locuită. Obiectivele cercetării preventive desfășurate în acest an au fost determinarea limitelor necropolei de tip Sântana de Mureș - Cerneahov identificată în punctul „Ogradă - Chirnogi" cu prilejul amenajărilor realizate în gospodăria doamnei Minea Mihaela și a stratigrafiei sitului.

Pentru atingerea obiectivelor propuse au fost deschise trei suprafețe, după cum urmează:

- Cas. 1, având dimensiunile de 2 x 1,5 m, situată la NNE de groapa fosei septice în care au fost identificate recipientele ceramice.
- Cas. 2, având dimensiunile de 4 x 1,5 m, situată în extremitatea de est a proprietății.
- Cas. 3, având dimensiunile de 2 x 1,5 m, situată în extremitatea de nord a proprietății.

Amplasarea acestor casete a fost condiționată de topografia proprietății, dar și de spațiile libere existente (în funcţie de construcţiile și culturile existente pe această proprietate).

Din punct de vedere stratigrafic situația arheologică se prezintă astfel (de sus în jos):

- strat de pământ negru arabil.
- strat de pământ negricios (depunere în timp).
- strat de pământ cafeniu.
- strat de pământ galben cu concreţiuni calcaroase.
- strat de pământ galben roşcat.
- strat de pământ galben.

În Cas. 1, la adâncimea de 2,80 m, în partea de NNV a casetei au fost identificate mai multe fragmente ceramice (un castron cu trei toarte, un castron bitronconic, trei oale borcan). Din nefericire, infiltrații din fosa septică, au făcut imposibilă finalizarea cercetării complexului funerar căruia îi aparțineau recipientele ceramice descoperite. Din profilul de vest al Cas.1 (cel dinspre fosa septică) au fost recuperate mai multe oase umane aparținând unui mormânt de inhumație (după ce profilul a cedat și s-a prăbușit în interiorul casetei).

În celelalte două suprafețe deschise (Cas. 2 și Cas. 3) săpătura arheologică a fost realizată până la adâncimea de 3 m, moment în care cercetarea a fost sistată deoarece nu au fost identificate complexe arheologice.

În acest moment inventarul arheologic descoperit în situl de

https://biblioteca-digitala.ro

la Cioranii de Sus constă din mai multe recipiente ceramice după cum urmează: un ulcior din pastă de culoare cărămizie pictat (import roman), piesa are analogii la Spanțov, Independența și Bîrlad Valea Seacă; o cană cu corp sferoidal confecționate din pastă de culoare cenușie, având o nervură dispusă vertical de sub toartă până în zona inferioară; o cană fațetată de tip „Cistilov" (imitații ale unor vase metalice romane târzii) confecționată din pastă de culoare cenușie, un castron bitronconic, confecționat din pastă de culoare cenușie; două fragmente dintr-un pahar din sticlă; un castron, bitronconic, de mari dimensiuni, cu trei toarte, buza în forma literei "T", având partea superioară decorată cu grupruri de cerculețe alternând cu hașuri în rețea; un castron bitronconic, fragmentar; două oale borcan , modelate la roată rapidă, pastă cenușie având ca degresant pietricele și o oală borcan modelată cu mâna, pastă de culoare cărămizie.

Oasele umane recuperate din profilul de vest al Cas. 1 aparțin schelet foarte bine conservat, dar incomplet. Din oasele scheletului se păstrează două fragmente din mandibulă, cu lipsuri în zona mentonieră, şi ramul vertical drept rupt pe jumătate; există 16 poziţii de dinţi permanenţi şi 13 dinţi permanenţi păstraţi; din coloana vertebrală se identifică jumătatea dreaptă a atlasului; omoplatul drept se păstrează în mare parte dar fragmentar; humerusul drept este complet, iar cel stâng prezintă rupturi pe diafiza distală; femurul drept are capul erodat din sol şi treimea distală lipsă. Individul era de sex masculin (oase robuste), cu o vârstă estimată de 45-55 de ani (după uzura dentară) și statura de 170,26 cm (analiza antropologică a fost efectuată de dr. Andrei Soficaru).

Concluzii preliminare:

- posibila necropolă de tip Cerneahov se pare că nu se întinde la nord și est de locul unde au fost identificate complexele funerare.

- există posibilitatea ca în acest sit să nu avem o necropolă cu un număr mare de morminte ca în cazul de la Târgșoru Vechi sau Boldești-Grădiștea, ci doar un grup restrâns de complexe funerare.

- în situația în care este totuși o necropolă de dimensiuni mai mari există posibilitatea ca aceasta să se întindă în partea de sud și vest față de locul în care au fost identificate complexele funerare.

- cercetările arheologice din acest sit sunt îngreunate de situarea acestuia într-o zonă dens locuită (case destul de apropiate, drumuri comunale și grădini de legume).

108. Cluj-Napoca, jud. Cluj

Punct: str. Argeş nr. 24

Cod sit: 54984.213

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 183/2011, 243/2011, 8/2012

Colectiv: Emilian Simion Bota – responsabil, Nagy Szabolcs, Eugenia Beu-Dachin, Paul-Luca Pupeză (MNIT), Piroska Eszter, Ferenczi Márton, Florin Grec, Gelu Olosutean, Balázs Bence, Székely Noémi, Király József, Kiss Timea, Adrian Socaci, Agela Lumezeanu, Anca Pop (absolvenţi UBB Cluj)

Situl arheologic situat în str. Argeş nr. 24 din Cluj-Napoca, între Canalul Morii şi Biserica Reformată de pe B-dul 21 Decembrie 1989, este reprezentat prin următoarele epoci istorice: preistorie, epoca romană, epoca migraţiilor, epoca medievală, epoca modernă. Zona cercetată se află în afara zidului oraşului roman Napoca la aprox. 500 m de latura estică a acestuia şi la cca. 200 m de zidul de incintă al oraşului medieval. Săpătura arheologică preventivă a fost demarată în 8 august 2011, în vederea eliberării de sarcină arheologică a terenului pe care urmează să fie construite un complex sportiv şcolar, respectiv o clădire care va aparţine Inspectoratului Şcolar Judeţean Cluj.

Suprafeţele cercetate de noi au fost denumite convenţional SA, respectiv SB, însumând un total de peste 4000 mp. O bună parte a terenului fusese deranjată de intervenţiile utilajelor pentru construcţii, înainte de începerea cercetării arheologice (aprox. 1500 mp). Această porţiune se află în zona denumită de noi SA şi se localizează în jumătatea vestică a terenului care urmează să fie afectat de construcţie.

În urma îndreptării profilelor, stratigrafia sitului arată în felul următor:

- 0 – 0,20 m: umplutură modernă (zgură);

- 0,20 – 0,40 m: strat de amenajare modernă pentru terenuri sportive, constând din pietriş amestecat cu nisip;

- 0,40 – 0,90 m: strat medieval-modern de culoare cenuşie, constând din pământ amestecat cu pietriş şi conţinând fragmente ceramice medievale şi moderne, precum şi resturi de materiale de contrucţii (ţigle, cărămizi);

- 0,90 – 1,40 m: nivel de locuire roman constând din pământ cenuşiu cu materiale de construcţii (ţigle, olane, cărămizi, pietre prelucrate de calcar) şi cu multe fragmente ceramice, precum şi material osteologic;

- 1,40 – 1,70 m: nivel preistoric constând dintr-un pământ lutos maroniu-gălbui, cu fragmente ceramice;

- 1,70 – 1,90 m: lut galben nisipos, steril din puct de vedere arheologic. Acesta nu apare pe toată suprafaţa.

- 1,90 – 6,00 m: strat de balast de culoare maroniu-cenuşie, steril din punct de vedere arheologic.

În perioada august-noiembrie 2011 au fost identificate 67 de complexe din care numai o parte au fost cercetate integral sau parţial, restul complexelor urmează să fie cercetate pe parcursul anului 2012.

Vom face o prezentare sumară a celor mai importante complexe apărute în timpul cercetărilor, denumite convenţional CX 1 – CX n. O mare parte dintre complexele arheologice cercetate o reprezintă gropile, cu diverse funcţionalităţi. Dintre acestea amintim complexele CX 4, CX 5 (gropi romane), CX 6, CX 7, CX 66 (gropi de var moderne), CX 10, CX 11 (groapă conţinând material preistoric şi roman), CX 12, CX 13, CX 14, CX 15 CX 16, CX 17, CX 18, CX 19, CX 21, CX 22, CX 23.

Complexul CX 1: reprezintă un cuptor de formă circulară, fiind surprinsă şi o parte a gropii de lucru. Diametrul său este de 1,40 m, iar înălţimea păstrată de 0,20 m. Cuptorul a fost identificat la adâncimea de 1,50 m. Dimensiunile surprinse ale gropii de lucru sunt de 1,60 x 1,20 m. Probabil din cauza funcţionării deficitare, cuptorul CX1 a fost dezafectat, apoi s-a construit un alt cuptor, notat de noi CX 3, care a deranjat jumătatea estică a cuptorului CX 1. Partea superioară a acestui complex a fost distrusă de intervenţia utilajelor, înainte de începerea cercetărilor arheologice. După formă şi amenajare, precum şi după materialul arheologic prelevat din complexul CX 1, avem de a face cu un cuptor folosit pentru arderea ceramicii. Materialul arheologic provenit din acesta constă din fragmente ceramice romane de bună calitate, respectiv fragmente ceramice provenind de la diferite vase databile în sec. IV-V p. Chr.

Complexul CX 3: cuptor identificat la adâncimea de -1,50 m, adâncimea maximă ajungând la 2,70 m. Canalul de alimentare al acestui cuptor a fost săpat parţial în cuptorul notat CX 1. Cuptorul a fost săpat parţial în lut şi în balast, pereţii canalului de alimentare fiind căptuşiţi cu pietre de calcar, unele fasonate. Canalul avea formă trapezoidală, cu lungimea de 1,40 m, lăţimea gurii de 0,44 m, iar

https://biblioteca-digitala.ro

lăţimea în zona focarului de 0,80 m. Înălţimea canalului este de 0,60 m. Cuptorul propriu-zis constă din focar, grătar şi cameră de ardere. Diametrul cuptorului este de 1,60 m, iar înălţimea păstrată de 0,90 m. Bolta cuptorului a fost distrusă de intervenţia utilajelor înainte de începerea săpăturii arheologice. Cuptorul a fost folosit intens, dovadă fiind pereţii arşi ai acestuia pe o grosime de 10 cm. Cupola acestui complex era demontată după fiecare utilizare, pe pereţi fiind vizibilă o succesiune de cel puţin trei straturi de lutuială. După încetarea utilizării, o parte din bolta cuptorului s-a prăbuşit, bucăţi din aceasta regăsindu-se în umplutură. Grătarul era susţinut de un pilon central făcut din pietre de calcar, prinse cu lut, exteriorul pilonului fiind de asemenea lutuit. Nici grătarul nu s-a păstrat decât pe porţiuni, acesta fiind prăbuşit. Cele două orificii păstrate ale acestuia au diametrul de 8 cm.

Materialul provenind din umplutura cuptorului constă din fragmente ceramice aparţinând sec. IV-V p. Chr, precum şi câteva fragmente ceramice romane de bună calitate.

Complexul CX 8: locuinţă adâncită parţial în pământ. A fost identificată la adâncimea de -1,45 m, adâncimea maximă ajungând la -1,55 m. A fost surprinsă doar partea estică, restul complexului intrând în profil, depăşindu-se, astfel, zona propusă cercetării. S-a conturat în plan sub forma unei pete rectangulare de culoare închisă cu dimensiuni de 2,5 x 1 m. La mijlocul laturii de est a fost identificată o groapă de stâlp, iar în colţul SE o vatră înconjurată cu pietre. Aproximativ în mijlocul complexului o porţiune din podeaua locuinţei era arsă la roşu. Probabil că este vorba de o vatră. Materialul ceramic recoltat din umplutura locuinţei se datează în epoca romană, dar nu excludem nici o datare mai târzie a complexului (sec. IV-V p. Chr), având în vedere că acesta a fost surprins parţial şi că astfel de materiale au apărut şi în complexe mai târzii situate în imediata apropiere.

Complexul CX 9: reprezintă fundaţia de piatră a vechii Biserici Reformate, din lemn, a cărei construire a început la sfârşitul secolului al XVII-lea. Biserica are formă de cruce latină şi este orientată E-V. Are o lungime de 40 m şi o lăţime maximă de 30 m. O mare parte din nava centrală s-a distrus înaintea cercetării arheologice. Ceea ce s-a păstrat sunt absida, cele două nave laterale şi partea nordică a navei centrale, pe o lăţime de 2,00 m. Fundaţia are o lăţime de 0,60 m şi o adâncime maximă de 0,60 m faţă de nivelul de călcare din secolul al XVII-lea. Structura fundaţiei nu este uniformă, în unele locuri fiind alcătuit din pietre de râu şi fragmente de calcar prinse cu un mortar conţinând o cantitate mai mare de var, iar în rest din pietre de dimensiuni mai mici, fragmente de cărămidă, prinse cu un mortar de o calitate mai slabă. Peste această substrucţie erau aşezate blocurile de calcar care susţineau pereţii Bisericii, din care au rămas doar câteva, mai ales în absidă. Din structura de lemn nu am putut surprinde arheologic nimic. În jurul anului 1850 Biserica a fost demolată, materialul de lemn fiind probabil refolosit în alte scopuri. Din arhivele Bisericii cunoaştem faptul că mobilierul funcţional a fost preluat şi depus în noua Biserică, unele piese de mobilier păstrându-se până astăzi.

Pe fundaţie, precum şi în interiorul bisericii au fost descoperite diverse obiecte arheologice: fragmente din vase ceramice şi de sticlă, peste 50 de monede de bronz şi argint din sec. XVI-XIX, butoni de bronz, provenind de la nasturi, un medalion din bronz etc.

Pe traiectul absidei s-au descoperit fragmente din pietre sau plăci de calcar, unele din ele conţinând inscripţii. Acestea erau aşezate în formă de semicerc, urmând linia absidei. Pe fundaţie, precum şi din zona aferentă acesteia, atât în interiorul cât şi în exteriorul pereţilor Bisericii, s-au descoperit diverse materiale arheologice, printre care fragmente ceramice, fragmente de sticlă, peste 50 de monede de bronz şi argint din sec. XVII-XIX, butoane din bronz provenind de la nasturi, o mărgică, etc.

Complexul CX 24: reprezintă o amenajare de pietre (posibil fundaţia unui drum), lată de circa 6 m. Este alcătuită dintr-un strat de pietriş conţinând pietre de râu de dimensiuni diferite. La limita nordică a amenajării se poate observa un şanţ de forma literei V, lat de 1 m şi adânc de 0, 70 m. În apropierea amenajării de pietre s-au descoperit numeroase fragmente ceramice romane, dar încă nu s-a conturat vreun complex.

Complexul CX 63: reprezintă mormântul unui adult. A fost descoperit la est de absida vechii Biserici Reformate, la o distanţă de cca. 5 m de aceasta. Groapa mormântului, conturată foarte slab, a fost săpată la mică adâncime (la 30 cm faţă de nivelul de călcare din sec XVIII-XIX). Are formă aprox. dreptunghiulară, cu dimensiunile 1,60 x 0,60 m şi este orientată NE-SV. Nu au fost descoperite urme de lemn sau piese de fier care să ateste prezenţa sicriului. Scheletul era aşezat pe spate, în poziţie întinsă, cu capul spre NE. Membrele superioare au fost găsite în poziţie neobişnuită, mâna stângă fiind întinsă lateral spre stânga şi îndoită din cot, iar mâna dreaptă, îndoită şi aşezată peste craniu acoperea faţa. Lungimea scheletului uman este de 1,60 m. Din inventarul funerar se remarcă două piese bine păstrate, o cruce de bronz respectiv un medalion reprezentând-o pe Sfânta Maria în calitate de Patrona Bavariae. Acest tip de medalion a circulat între secolele XVII-XIX. Nu avem deocamdată un element clar pentru datarea mai exactă a mormântului şi nici siguranţa că defunctul avea legături strânse cu biserica identificată în apropiere. Fiind singurul mormânt descoperit în zonă nu avem certitudinea că în jurul bisericii ar fi existat şi un cimitir.

Complexul CX 67: reprezintă o locuinţă adâncită, cel mai probabil din perioada migraţiilor. Complexul a apărut la adâncimea de – 1, 20 m, forma sa fiind aproximativ patrulateră. S-a conturat doar partea sudică a locuinţei, partea nordică aflându-se în profil. Complexul se află în curs de cercetare.

Toate complexele au fost săpate manual, fiecare etapă de lucru fiind înregistrată, desenată şi fotografiată. După golirea complexelor, materialul arheologic prelevat a fost organizat pe categorii şi trimis la laboratorul de restaurare pentru prelucrare (curăţare, restaurare, conservare). Menţionăm faptul că, în paralel cu cercetarea arheologică, toate materialele descoperite pe şantier în perioada august-noiembrie 2011 au beneficiat de o prelucrare primară (curăţare, spălare, întregire etc.). S-au întocmit fişe detaliate care descriu fiecare complex, conţinând date privind condiţiile descoperirii, identificarea, dimensiunile, orientarea, conţinutul complexului, materialele descoperite, datarea etc.

Menţionăm că situl din str. Argeş se află în cercetare.

Abstract:

The rescue archaeological excavation from Argeş street 24 in Cluj-Napoca has brought to light many archaeological complexes, which can be dated to different historycal periods: Prehistory, Roman Period, Migration Age, Middle Ages, Modern Age. We mention here only some of these discoveries: two pottery kilns, a Roman hut, containing some indoor units (a hearth, stake pits, pits having other functionality), a grave dated between the XVII – XIX centuries, a large platform of pebbles on which some Roman material has been found, and the foundation of a church built up from wood, whoose construction started at the end of the XVII th century.

https://biblioteca-digitala.ro

109. Cotmeana, com. Cotmeana, jud. Argeș
Punct: Dulercea

Cod sit: 15992.02

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 163/2011

Colectiv: Ștefan Trâmbaciu – responsabil, Constantin Augustus Bărbulescu (Univ. Pitești), studenți Univ. Pitești: Robert Andrei, Alina Nedelea, Codruț Florea, Andrei Stamate, Nicolae Stoica, Adrian Stănilă, Nicoleta Ion, Adrian Voicu, Adriana Radu, Iulian Ivan, Eduard Fîscă

În luna august a anului 2010 au debutat cercetările arheologice preventive în punctul Dulercea, satul Cotmeana, comuma Cotmeana, județul Argeș. Pentru prima dată această așezare a putut fi identificată în timpul unei periegheze afectuate pe cursul superior al pârâului Cotmeana, în anul 2004.

Cercetarea inițială a avut drept scop identificarea pe unul din piemonții văii pârâului Cotmeana a unei așezări preistorice, aflată în pericol datorită torenților formați ca urmare a defrișărilor pădurii de pin și foioase și a vijeliilor. Urmele ceramice identificate la nivelul solului au permis pentru început stabilirea de către colectivul de cercetare a unei cronologii relative, care permite identificarea unui sit din perioada finală a neoeneoliticului. Situl este amplasat pe un promontoriu, la circa 540-550 m altitudine, așa cum reiese din planul se situație și ridicare topo Scara 1:500, făcută în luna iulie a anului 2011. Situl beneficiază de un amplasament natural care-i conferă o vizibilitate și o deschidere pe trei direcții, fiind astfel apărat și pe cale naturală. Diferența de nivel dintre nivelul văi pârâului Cotmeana și altitudinea maximă este între 445 m și 550 m, ceeea ce îngreunează extrem accesul pe promontoriu pe trei laturi.

În urma trasării a două secțiuni s-au putut observa următoarele:

Secțiunea A1 – L 10 m, l 2 m, orientată paralel cu marginea de NV a promontoriului și la 11m de zona de cădere a terneului. După îndepărtarea zonei vegetale, cu o grosime de 10-12cm, formată din frunze, resturi vegetale, rădăcini s-a putut identifica un strat brun-roșcat de circa 10cm în care, pe lângă resturile vegetale specifice unei păduri de pin și foioase, s-au putu identifca urme sporadice de ceramică. Următorul strat a fost unul compact de culoare roșcată, cu urme de cermaică și chripici, dar care nu a permis identificarea vreunui complex arheologic sau idnetificarea oricărui tip de artefact.

Secțiunea S2 – L12 m, l 2 m, a fost deschisă la 28 m de S1, perpendicular pe S1. Această a doua secțiune din 2010 a putut permite, odată cu înlăturarea stratului vegetal (10cm) și a unui strat de putregai de pădure și pământ amestecat cu resturi ceramice (10-12cm), identificarea unui strat de circa 0,20 m de resturi de chirpici, ceramică și pământ de o consistență mai mare, a resturilor unor locuințe. Cantitatea foarte mare de chirpici și cermică identificate în această secțiune au consituit elementul fundamental pentru care în vara anului 2011 s-a dorit reluarea cercetărilor în acest sit.

Campania din august 2011 a demonstrat că cercetarea din punctul Dulercea, localitatea Cotmeana reprezintă un punct important din perspectiva completării unor descoperiri făcute în 1972 de către Ersilia Tudor, în punctul Coasta Bisericii, jud. Dâmbovița, localitatea Brătești, ceea ce a permis descoperirea unei așezări post-gumelnițene, care astăzi poartă denumirea localității mai sus menționate[1].

Cercetările din vara anului 2011:

Secțiunea S3 – L4, l2 a fost deschisă perpendicular pe S2, astfel încât să ne permită continuarea cercetărilor în zona în care în decursul campaniei august 2010 se putuseră identifica urmele unor locuințe. Odată cu înlăturarea stratului vegetal (cca 0,08-0,10 m) și a unui strat de pământ negru (cca 0,10 m) s-a pătruns direct în stratul arheologic bogat în ceramică și cu puternice urme de dărâmătură formate din chirpici. Stratul arheologic a avut o adâncime de până la 0,30-0,35 m. Au putut fi identificate numeroase fragmente ceramice de la vase ceramice, 2 vârfuri de săgeată confecționate din silex (păstrate în condiții bune), o statuetă antropomorfă feminină de culoare roșiatică, numeroși bolovani de mari dimeniuni. Stratul arheologic a pus în evidență urme putenice de arsură, bucăți de cărbune de dimensiuni mari (cca 20 x 15cm) și a relevat urmele unor structuri de locuire de suprafață.

Secțiunea S4 – L6, l2 – a fost deschisă în zona centrală a promontoriului și a pus în evidență același tip de descoperiri. Urme ale unor locuințe de suprafață, dovadă bucățile de chirpici de mari dimensiuni, cărbunii și ceramica aflată în cantitate mare. Această secțiune a pus în evidență un nou fragment de săgeată confecționată tot din silex și înainte de deschiderea propriu zisă în stratul vegetala fost identificată fragmentar o altă statuetă antropomorfă din lut, de culoare brun-roșcată, mai puțin finisată decât ce-a descoperită în S3.

Ceramica descoperită pe parcursul celor două campanii, august 2010, august 2011, se încadrează în tipologia descrisă în așezările de la Brătești, jud. Dâmbovița și de lângă București. O ceramică de culaore brun-roșiatică, cu o pastă în care regăsim ca degresanți nisip și paie, cu o ardere în anumite cazuri precară, cu un finisaj care în anumite cazuri amintește de o perioadă de tranziție. Două tipuri de ceramică – o ceramică mai bine arsă și modelată cu mare atenție, cu o pastă în care regăsim nisip foarte fin și o cermaică grosieră prost arsă și cu un conținut foarte mare de pietricele și paie. S-au putu identifica nuemroase tipuri de tortițe de la cele de mici dimensiuni, până la cele mai mari sau de tipul unor proeminențe alungite, proeminențe rotunde și perforate.De altfel acest tip de comunități de la sfârșitul neoeneoliticului sunt rezultatul unei retrageri a populațiilor de tip gumelnița din zona de câmpie spre zona teraselor înalte sau dealuri subcarpatice[2].

Cercetările vor continua pe parcursul campaniilor viitoare pentru a se încerca delimitarea perimetrului așezării și pentru o mai bună documentare cu privire la viața comunităților aparținând acestui grup cultural.

Note:

1. Ersilia Tudor, Un aspect cultural post-gumelnițean descoperit în zona de dealuri a Munteniei (săpăturile de la Brătești Coasta Bisericii, jud. Dâmbovița), SCIVA, 28, 1977, 1, p. 37-53; Idem, O descoperire de tip Brătești în zoa Bucureștilor, SCIVA, 35, 1984, 2, p. 184-188

2. Petre Roman, Modificări în structura etno-culturală a Europei de sud-est în eneoliticul târziu, în SCIVA, 32, 1981, 2, p. 241-246; Idem, Das chronologische Verhältnis zwischen Ezero und Troja im Lichte der nordbalkanieschen Forschungen, Thraco-Dacica, 13, 1-2, p. 25-34; Ersilia, Tudor, Die Gruppe Brătești, Dacia NS 22, 1978, p. 73-86;

Resume:

Le mois d'août de l'année 2012 ont débuté les fouilles archéologiques préliminaires sur la colline appelée Dulercea, le village Cotmeana, la commune Cotmeana, le département d'Arges. Le travail a été continué aussi dans une seconde campagne en août 2011.

La fouille initiale a eu comme but d'identifier sur l'un des piémonts de la vallée du ruisseau Cotmeana un habitat préhistorique qui se trouvait en danger de disparition à cause des défrichements et des intempéries.

Les fouilles des deux compagnes successives ont permis l'identification d'un habitat appartenant à l'aspect culturel Bratesti,

https://biblioteca-digitala.ro

historicisé pour la période finale du néo-énéolithique. Le site est localisé sur un promontoire, aux environs 540 -550 mètres altitude.

D'ailleurs, ce type de communautés datant de la fin du néo-énéolithique constitue le résultat d'un recul des populations de type gumelnita de leur habitat de région plate vers la région des terrasses plus hautes ou des collines sous-carpatiques. On a identifié des habitats de surface avec un riche inventaire céramique, deux figurines anthropomorphiques en argile, trois pointes de flèches en silex.

110. Cozmeni, com. Cozmeni, jud. Harghita
Punct: Kőházkert

Cod sit: 85813.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 223/2011

Colectiv: Botár István, Darvas Lóránt, Ács Judith (MSC Miercurea Ciuc)

Satul Cozmeni se află în bazinul Ciucului Inferior (jud. Harghita), între munţii Ciucului şi Harghita, la cca. 5 km est de râul Olt, şi este traversat de drumul naţional 12A. Situl Kőházkert (în maghiară: curtea casei de piatră!) este chiar la limita intravilanului pe partea nord-vestică a satului pe o terasă delimitat de două pârâuri la capătul nordic a străzii Nemesek (în maghiară: nobili!)

Situl este cunoscut în literatură de mai multe decenii, periegheze repetate au colectat fragmente ceramice dacice şi medievale databile secolele XV-XVI. (Re. Arh. Jud. Hargh/201.). Toponimul „Kőházkert", datat încă din secolul al XVIII-lea sugerează existenţa a unor clădiri de piatră dispărute, fiindcă în momentul actual zona este „plată", cultivată, fără nici o urmă vizibilă de clădire.

Situl este regulat deranjat şi fundaţiile ameninţate de activitatea agricolă şi de diferitele intervenţii nesupravegheate (de exemplu instalaţii de apă menajeră). Dat fiind faptul că în zonă nu a fost cercetat şi publicat nici un conac medieval dispărut salvarea sitului este extrem de importantă. Obiectivul cercetării este deci salvarea rămăşiţelor, documentarea conacului medieval şi pregătirea sitului pentru o restaurare, pentru punerea în valoare a potenţialului turistic.

Până anul 2009 nu a fost cunoscut nici-un complex arheologic din sit, primele date fiind furnizate de săpăturile din anul 2009. Cu ocazia acestor săpături s-a evidenţiat existenţa a mai multor clădiri prin identificarea fundaţiilor pe o arie întinsă. Aceste clădiri au fost datate de ceramica colectată abundent din straturile arheologice în secolul al XVI-lea.

Fundaţii de piatră a clădirilor ce aparţin conacului se răspândesc deci pe o arie de min. 30 x 40 m, dar chiar în afara acestei zone se pot descoperi vestigii arheologice importante din zona clădirilor, terenurilor anexe a conacului. S-a evidenţiat că fundaţiile conacului şi celelalte complexe arheologice sunt expuse pericolului de a fi distruse de lucrările agricole, construcţii etc. Aici se află deci un sit foarte important, cu valoare istorică excepţională, cu un potenţial de cercetare destul de optim, dar care este expus distrugerii.

În urma cercetărilor din 2009 au fost introduse noi metode pentru cunoaşterea conacului medieval. Prin cercetări geofizice efectuate de Geoservice SRL în anul 2010 am testat extinderea şi densitatea zidurilor, fundaţiilor medievale identificate în anul anterior.

Măsurătorile din 2010 au localizat un număr mare de anomalii pe o suprafaţă întinsă în diferite adâncimi. Acestea marchează existenţa fundaţiilor a mai multor clădiri, care alcătuiesc un ansamblu destul de complicat.

Ţelul propus pentru anul 2011 a fost verificarea cercetărilor magnetometrice din anul 2010 pe limita nordică a ansamblului. La vest de S2/2009 sondajele geofizice au localizat o anomalie compactă mare, la adâncimi, care au ajuns până la -2,00 m, faţă de nivelul actual. Pe baza fundaţiilor, care au format în colţ în S2/2009, şi pe baza reconstrucţiilor anterioare aici am presupus existenţa unei pivniţe, care a fost demolată, sau a fost umplută ulterior folosirii. „Pivniţa 1." – S4A

În acest scop am planificat o secţiune de 5 x 5 m (= S4), chiar lângă S2/2009, la vest de aceasta, lăsând doar un profil de test pentru verificarea stratigrafiei. Potrivit reconstrucţiei anterioare pivniţa are o orientare NE-SV. Pentru documentarea în secţiune a umpluturii pivniţei S4 a fost împărţit în două părţi de câte 2,5 x 5 m, urmând ca după finalizarea lucrărilor din prima parte, cea din est (S4/A) să continuăm dezvelirea complexului şi pe partea vestică (S4/B).

Conform aşteptărilor după înlăturarea humusului,la adâncimi destul de mici, la cca. -0,20 m faţă de nivelul actual de călcare am depistat coroana unui zid cu orientare SE-NE, chiar în axa zidului din S2/2009 (Z5-6/2009). Din cauza grosimii subţiri (numai 35-40 cm!) zidul a primit un număr propriu de identificare – Z8 – deşi potrivit orientării poate fi identificat cu Z5/2009 şi Z5/2011 (vezi mai jos), care însă este mult mai consistent. Pe colţul de pe partea nordică zidul a dispărut aproape în totalitate, în profil fiind vizibil că această demolare a avut loc după umplutura părţii interioare. La vest de zid am identificat un strat gros de moloz, format din blocuri mari de ziduri demolate. În molozul din interior prezenţa obiectelor arheologice a fost destul de sărăcăcioasă, excepţie făcând fragmentele din sticlă provenind de la diverse artefacte de sticlă.

În secolul al XVI-lea sticla era încă o materie de lux în Transilvania, în izvoarele istorice datele despre vesela de sticlărie devin mai dese în aceasta perioadă[1] Un potir fin din sticlă este probabil un import dintr-un oraş săsesc sau chiar de mai departe.

Odată cu înlăturarea molozului de demolare s-a observat că zidul, fundaţia „nordică" (de fapt cu orientarea SV-NE) a Z8 a fost demolată la rândul ei, din aceasta putând fi documentate doar pietrele din primul rând a texturii. Totuşi extinderea molozului a demonstrat faptul că avem de a face cu zidurile din extremitatea nordică a conacului, în afara acestora, spre nord sub humus a fost identificat doar un strat de pământ brun-nisipos amestecat, pigmentat cu lut galben, având un caracter cert „extra muros", conţinând sporadic material arheologic.

Totuşi din aceste straturi de pământ brun nisipos am cules fragmente de cahle diferite care aparţin a patru sobe diferite. În conac au funcţionat deci simultan o mulţime de sobe, şi instalaţii de încălzire cu structuri, cahle diferite. Acest fapt subliniază încă o dată că în viitor trebuie să ne aşteptăm la un material arheologic extrem de bogat şi variat. Nivelul ridicat a culturii materiale din conac este ilustrat şi de fragmentele ceramice „aruncate" în afara curtis-ului (pahare), adunate din afara zidurilor.

Partea din S4 a Z5/2009 (=Z8) este o fundaţie subţire, cu o grosime de numai 40 de cm, căreia i-a fost adosat dinspre est un zid cu o fundaţie mult mai puţin adâncă, format din pietre aşezate în lut (!?) fără mortar. Acesta este acelaşi cu Z6/2009.

În interiorul „pivniţei 1", după înlăturarea stratului de moloz de piatră, sub acesta, nivelul de călcare a fost ajuns la cca. – 1,30 m sub suprafaţa actuală, adică la – 2,16 m faţă de cota ± 0,0 a cercetării. Aparent plafonul pivniţei 1. era la un nivel superior nivelelor de călcare din interior (vezi podeaua din 4B interior) şi exterior, fiindcă pe textura zidurilor nu am observat urme de grinzi, partea superioară a zidului fiind demolată.

Nivelul podelei din interiorul „pivniţei 1." a avut un caracter intermediar, fără straturi de lut consistente sau pigmentaţii serioase

https://biblioteca-digitala.ro

(cărbune, mortar etc), de parcă n-ar fi fost folosită pe termen mai lung. Deşi o mare parte din această podea a fost deranjată (gropi săpate) pe suprafaţa păstrată intactă în interiorul zidului am colectat fragmente ceramice de secol XVI, arse la roşu şi negre. De menţionat din materialul „pivniţei 1." o cahlă cu engobă alb, cu analogii la Sâncrăieni, probabil conacul Andrássy, tot din secolul al XVI-lea.[2]

Încăperea I. – S4B

În urma rezultatelor intermediare (umplutura masivă de piatră, ziduri demolate, interior deranjat, nivel de călcare ambiguu, material relativ sărăcăcios) a devenit clară că în această faza nu este esenţială cercetarea părţii vestice a „pivniţei" şi ne-am decis ca cercetarea să fie continuată spre sud. Astfel secţiunea 4B a fost deschisă în prelungirea sudică a S4A cu scopul de a cerceta încăperea identificată în 2009.

Partea zidului S5/2009 cu orientarea NE-SV a fost prinsă chiar la limita sudică a secţiunii S4A originale, aceasta fiind un zid masiv cu mortar cu o grosime de 1,00-1,20 m. Nivelul de apariţie a fost documentat la -0,86/-0,96 m faţă de cota ± 0,0 a cercetării, ceea ce înseamnă că „coroana" zidurilor este la -0,20/-0,30 m faţă de suprafaţa actuală!

Talpa fundaţiei a fost atins la -1,50/-1,60 m sub nivelul actual de călcare, adică la -1,10/-2,22 m faţă de cota ± 0,0 a cercetării pe partea nordică, spre pivniţă, şi doar la -1,13/-1,04 m în interiorul încăperii, aici fiind format doar dintr-unul sau două şiruri de pietre!

Conform aşteptărilor colţul NV a încăperii a fost identificat pe partea vestică a S4B, zidul vestic cu orientarea NV-SE având însă caracter total diferit, diferenţă observată şi în 2009 (vezi raportul de atunci). Astfel zidurile contemporane (!) cu Z5 din S2/2009 şi S4B/2011 cu direcţia NV-SE sunt compuse din mortar şi pietriş, având o consistenţă slabă, vor primi un nou cod de identificare şi anume Z7 (2009 respectiv 2011). Caracterul şi grosimea lor (între 0,70-0,80 m) arată că ele purtau ziduri fără rol static, zidurile portante exterioare trebuie căutate pa laturile exterioare a încăperilor. Acest rol eventual a fost preluat de Z6/2009, cea ce ar explica adosarea lui la ziduri existente.

În interiorul încăperii sub humusul arat, am identificat un strat galben nisipos cu o grosime de 0,10-0,20 m, care pare să fie un nivel de călcare a cărei suprafaţă propriu zisă a fost deranjat de plug. Sub aceasta pe o suprafaţă pigmentat cu cărbune la -0,30 m faţă de nivelul actual, şi -1,18 m faţă de ± 0,0 a cercetării. Acest nivel de călcare, destul de subţire dea-lungul Z5 a fost acoperit de o cantitate însemnată de fragmente ceramice, într-o poziţie evident secundară. Concentrarea materialului poate fi explicată ori prin prăbuşirea acestora de pe un raft (!?) ori depunerea acestora dintr-un motiv incert (?). Această localizare a fost observată şi în S2/2009.

În orice caz materialul este destul de bogat pe o suprafaţa destul de mică. Majoritatea fragmentelor aparţin vaselor lucrate la roata rapidă, arse la negru, uneori cu dimensiuni apreciabile (vase de aprovizionare), dar apare şi ceramica foarte fină tot din pastă neagră. Aceste vase erau acoperite de capace negre şi roşii.

Tot de aici provin „blocuri" mari dintr-o instalaţie compusă din trei benzi de lut lucrate la roata, arse la roşu, care pot fi aşezate una peste alta, formând un con vertical înalt de cel puţin 0,70 m (trei benzi (cca. 22-22, respectiv 29 cm) şi cu diametrul de 0,32 m. Aceasta poate fi hornul unei sobe, care conform diametrului conului avea dimensiuni apreciabile şi o înfăţişare imponantă. Un alt element al sobei pare să fie un fragment din bolta sobei cu un diametru de cca. 0,40 m.

Stratul brun de sub nivelul de călcare conţinea sporadic fragmente ceramice negre, roşii, unele cu smalţ verde şi brun, respectiv cahle. Acest strat este suprapus de Z5, deci încăperea aparţine unei clădiri nu din prima perioada a conacului, ci uneia care a fost construită ca o extindere pe o suprafaţă (curte) după o perioadă mai lungă.

În colţul SV a S4B pe latura vestică a Z7/2011 pe o suprafaţă mică am prins o mică parte a încăperii învecinate unde am documentat un strat pigmentat cu lut galben (probabil un nivel de călcare deranjat de plug) şi un strat galben de lut – nivel de călcare, care pare să fie format ulterior unei demolări (?!) fiindcă aparent suprapune (!?) un bloc de piatră.

Obiectivele iniţiale ale cercetării au fost atinse în mare parte. Secţiunea S4 a verificat corectitudinea măsurătorilor geofizice, prin controlarea arheologică a anomaliilor semnalate de radar. Prin aceasta am reuşit să documentăm pivniţa presupusă şi celelalte ziduri ale încăperii nr. 1.

Cercetarea geofizică poate fi utilizată şi în cazul părţilor încă necercetate ale conacului.

Pe baza cercetărilor de parament s-a evidenţiat faptul că zidurile Z7/2009, Z7/2011 sunt ziduri interioare fără rol de suport static, că plafonul pivniţei, respectiv nivelul de călcare a încăperii de deasupra acesteia era odinioară la un nivel mai înalt.

Stratigrafia zonelor de cercetare a evidenţiat faptul că toate clădirile cercetate aparţin unui nou val de construcţii ale conacului ele suprapunând straturi cu material arheologic medieval târziu.

Suntem siguri deci că părţile originale, vechi şi punctul de greutate a conacului pot fi localizate mai spre sud, probabil sub uşoara pantă a dealului.

Construcţiile cercetate şi materialul colectat au demonstrat încă o dată, că avem de a face cu un ansamblu de excepţie, cu plan complex, din al cărui cercetare va rezulta o mulţime de informaţii şi artefacte privind sistemele de încălzire, cultura materială, legăturile economice, reprezentarea unei familii nobiliare secuieşti din secolul al XVI-lea.

Note:

1. A. Andrei Rusu: Sticlăria medievală în Transilvania. Ephemeris Napocensis 5. 1995. 301-330.

2. Kémenes Mónika: Kályhacsempék Csík-, Gyergyó- és Kászonszékből 14-18. század. Kolozsvár, 2005. T6/3. p.: 109. 1.

111. Crețești, com. Crețești, jud. Vaslui

Punct: La Intersecţie

Cod sit: 163235.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 157/2011

Colectiv: Vicu Merlan - responsabil, Paul Salomeia (MM Huşi)

Obiectivele campaniei din 2011 au fost finalizarea secţiunii anterioare $Ş_{11}$-2011 şi deschiderea a două noi secţiuni, paralele cu $Ş_{11}$.

Au fost decopertate şi studiate integral secţiunile Ş11 şi Ş12, însă S13 nu a fost exploatată decât pentru nivelul hallstatian, din motive financiare.

În partea de nord – vest a satului Creţeştii de Sus, judeţul Vaslui, pe promontoriul dintre pârâul Lohan şi un afluent temporar, a fost descoperită încă din 1999 o necropolă aparţinând culturii Hallstatt. Necropola suprapune situl eneolitic ce aparţine culturii Cucuteni A3, nivel identificat între - 0,80-1,30 m, cu o vechime de circa 5500 de ani.

Din anul 2003 au început campaniile de săpături arheologice preventive de salvare, avându-se în vedere că pe fruntea promontoriului, spre est, localnicii exploatau lutul galben, distrugând

https://biblioteca-digitala.ro

cu această ocazie toate vestigiile arheologice întâlnite.

Din 2003 până în septembrie 2011 au fost identificate un număr de 24 de morminte de inhumaţie, pe un perimetru de circa 600 mp. Majoritatea au în inventar obiecte de cult (ulcele cu torţi supraînălţate sau vase mari rareori), podoabe (cercei, brăţări, pandantive, fibule, agrafe, nasturi, etc.) din bronz, toate puternic oxidate sau cu urme adânci de oxidare.

Trebuie specificat că din numărul total amintit, 5 morminte aveau în inventarul osteologic doar craniul, unele au părţi lipsă din trup (de exemplu bazinul sau coloana şi coastele sau picioarele), fapt pus pe seama unor decapitări războinice, accidente, atacul unor animale sălbatice, sau poate chiar măcinarea lor de timp (circa 3000 de ani).

O altă caracteristică interesantă este aceea că atunci când săpau o groapă pentru a înhuma un contemporan, membrii tribali venind în contact cu vestigiile înantaşilor, le lăsau neatinse, plasând decedatul chiar pe acestea. Vestigiile înaintaşilor constituiau aşadar un tabu ce trebuia respectat riguros pentru a nu stârni furia strămoşilor lor, dar şi un obicei legat de aceştia privitor la cultul strămoşilor.

Ritul de înmormântare este diferit de cel de astăzi. Inhumatul este plasat cu capul la est şi picioarele spre vest, iar ulcica, ce avea în conţinut hrană sau uleiuri volatile de plante, era plasată în apropierea capului, uneori la picioare. La unele morminte am descoperit în inventar câte o râşniţă de mână, confecţionată din piatră, cu o uşoară albiere (concavitate centrală), plasată mai ales în zona bazinului. Râşniţa este un element ce simboliza fertilitatea, belşugul, fecunditatea, fiind depusă în special în mormintele aparţinând femeilor. Toate aceste pregătiri şi plasări precise în zona unor părţi anatomice ţineau de un ritual strict pus în corelaţie cu unele evenimente astrologice individuale sau de grup care ajutau defunctul să traverseze vămile astrale ale lumii de dincolo.

Credinţa în lumea de dincolo este reflectată în precizia orientării mormintelor faţă de astrul zilei, conform unor cutume sacrale, în grija ca fiecare plecat să dispună de cele strict necesare pentru astfel de călătorii, fiindu-i ghidat sufletul de cei rămaşi în viaţă, de şamanul comunităţii.

În cadrul campaniei din anul 2011 din punctul Creţeşti - „La Intersecţie", am avut surpriza de a identifica, pe cuprinsul unei singure secţiuni 5 morminte, din care 2 duble, cu o plasare nemaiîntâlnită până acum în acest sit.

În cazul celor patru schelete inhumate, descoperite în carourile $_{16\text{-}19}$ din $Ş_{12}$, avem de-a face cu două morminte duble, soţ şi soţie.

Am constatat că două dintre morminte au în inventar ulcele (ritualul clasic specific acestei epocii), ce erau poziţionate în partea dreaptă a scheletelor, fiind puse în corespondenţă cu principiul masculin, emisiv al transcendenţei divine. La mormântul nr. 22, ulcica cu toartă supraînălţată avea în interior o alta tronconică, constituind astfel un sistem de tip matrioşca. Acest simbol esoteric este pus în corespondenţă cu principiul holografic al părţii în tot, specific transcendenţei în Manifestare. În schimb mormintele nr. 21 şi 24 au piese de tip podoabe, şiraguri de mărgele etc. Mărgelele erau confecţionate din fructe de plante, perforându-le pentru a fi depuse într-un şirag, fiind de diverse culori: albe, maro, negre, cenuşii, predominând însă cele de culoare albă.

Se ştie de exemplu că în tradiţia indiană şiragul de mărgele din fructe de plante, numite rudrakşha, avea proprietăţi miraculoase, vindecătoare şi chiar exorcizante, plasând purtătorul în rezonanţă cu unele zeităţi mitologice antice, dându-le acestora stări şi trăiri beatice. Nu excludem ca astfel de podoabe naturale să fi fost purtate şi pentru efectele spirituale dobândite prin posesiunea lor.

Piesele de la scheletele de bărbaţi, deşi simple, redau o simbolistică teluric-transcendentă, iar cele de la scheletele de femei, din bronz si aramă au rezonanţă cu energiile planetei Venus, energii ale frumuseţii, ale naturii receptive universale.

Femeia ce aparţinea scheletului nr. 21 avea capul pe genunchii bărbatului de la nr. 22, obicei foarte rar întâlnit, dar care arată o apartenenţă de cuplu, iar cealalta cu nr. 24 era poziţionată paralel cu bărbatul de la nr. 23 dar în imediata vecinătate, la circa 40 cm de acesta.

Prin continuarea săpăturii în nivelul inferior, a fost identificată o groapă de fundare G_{18} în S_{11}, ce era sub locuinţa cucuteniană L_8/2009, prelungindu-se pe direcţia de orientare, spre est în S_{12}. În inventarul acesteia s-au găsit numeroase oase de animale, unele de talie mare, dar şi un bucraniu de Boss primigenius descoperit pe fundul gropii, din care s-a păstrat doar partea dreaptă cu 20 cm din cornul drept şi zona de inserţie cu o mare parte din craniu. Groapa nr. 18 a fost surprinsă la -0, 80 m, adâncindu-se până la -1,72m. Au fost descoperite şi fragmente ceramice cucuteniene, unele cu pictură, dar şi câteva aparţinând culturii Precucuteni III, cu incizii, de calitate bună şi culoare neagră, precum şi pietre înroşite, chirpici răzleţi, un gratoar din silex şi cărbuni.

Gratoarul este confecţionat din silex de Prut, având retuşe pronunţate şi cu partea activă convexă. Bulbul de percuţie este abia vizibil, dar lizibile undele de şoc de pe partea ventrală din timpul percuţiei.(L = 3,5 cm, l = 2 cm).

Locuinţa nr. 9, decopertată parţial în 2010, a fost dezvelită în totalitate. Suprafaţa surprinsă se direcţionează spre est şi în S12, până la mijlocul secţiunii. Nu s-au găsit decât chirpici răzleţi, unii cu urme de pari şi nuiele. Locuinţa nu pare să fi avut platformă, la nivel inferior. Printre chirpicii din partea de nord s-au găsit: o râşniţă fragmentată, confecţionată dintr-o gresie dură, cu o albiere pronunţată, iar împrejurul ei pietre înroşite, fără a fi vorba de o vatră propriu-zisă.

Ceramica pictată cucuteniană are ca motiv predominant spirala, însă ceramica din nivelul inferior are pictate romburi, labirinturi, linii paralele etc.

Pe ansamblu profilul stratigrafic al S11 se prezintă astfel:

0-0,20 m nivelul de călcare;

- 0,40-0,60 m nivelul hallstatian;
- 0,60-0,95 m, nuvelul Cucuteni A3;
- 0,95-1, 20 m, nivel Precucuteni III;
- peste 1,20 m steril arheologic.

Secţiunea S_{12}

A fost trasată pe direcţia NV-SE, paralel cu S11/2010, având următoarele dimensiunii: L = 20 m, l = 2 m.

Pe întreaga suprafaţă de 40 mp au fost descoperite 5 morminte, despre care credeam că aparţin culturii Noua, însă prin materialul inedit apărut anul acesta, mai ales în inventarul mormintelor, se pare că aparţine (având şi părerea unor specialişti pe această perioadă) Hallsttat-ului.

Mormântul nr. 20 surprins în caroul 10 la – 0,70 m pe un ax E-V, cu capul spre est, faţa orientată spre sus, uşor înclinată spre sud, dar cu maxilarul deformat. Mâna stângă are antebraţul pe orizontală, iar mâna dreaptă întinsă până la bazin. Dentiţia este integrală, foarte bună, fără carii. Datorită presiunii pământului osatura craniană este deformată.

Scheletul are 1,7 m cu 40 cm lăţime la umeri, 37 cm la bazin, 55 cm lungimea mâinilor, 85 cm lungimea picioarelor, 27 cm cea a antebraţelor şi 21 cm diametrul craniului.

În zona pieptului a fost găsită o fibulă alcătuită din două piese puternic corodată pe capete. La un capăt prezintă o sârmă, care face legătura cu cealaltă latură a arcului. Un capăt este lat şi subţiat (2 cm), uşor întors pentru prinderea sârmei, mijlocul de 1 cm (zona maximă de arcuire) prezintă o proeminenţă, după care se îngustează gradat spre urechea agrafei. Cealaltă piesă este identică, fiind prinsă de

https://biblioteca-digitala.ro

prima printr-o prelungire de 1 cm. Arcul are 7 cm lungime şi l = 4 cm.

Fibula din inventarul mormântului a fost folosită la prinderea mantalei sau a îmbrăcăminţii fostului defunct.

Mormântul dublu (M_{21}-M_{22}) a fost descoperit la m_{17}, la – 1,10 m. Practic este vorba de două morminte suprapuse.

Mormântul M_{21}, a aparţinut unei femei, fiind orientat E-V, având capul spre est. Îi lipseşte bazinul şi o parte din coaste şi coloană. Capul este orientat spre în sus, cu maxilarul inferior distrus de presiunea pământului. Dentiţia este foarte bună. Lungimea maximă a scheletului este de 1,40 m, lăţimea la umeri 25 cm, diametrul craniului 16 cm.

Inventar:

- în partea stângă la 5 cm deasupra genunchiului, o piesă din bronz puternic oxidată;
- în stânga craniului, la nivelul maxilarului lateral a fost găsit un cercel dintr-o sârmă din bronz, fragmentat în două părţi, cu capetele boldate (îngroşate), având φ = 4,5 cm, gr. = 0,3 cm;
- fragment de ac din bronz la clavicula stângă;
- fragment de tablă din bronz la clavicula dreaptă, puternic oxidată, foarte subţire;
- mărgică din bronz, oxidată, ruptă, cu diam = 0,5 cm;
- podoabă de tip nasture din bronz cu diam = 2,8 cm, având o concavitate centrală pe partea ventrală, cu o mică proeminenţă găurită orizontal şi convexă dorsal, fiind descoperită la gât;
- şirag de mărgele mici descoperit în jurul craniului şi gâtului până la piept, alcătuit din peste 200 de piese cu dimensiuni mici şi foarte mici (diam = 0,2 – 0,4 cm), probabil lucrate din os sau seminţe de plante. Sunt friabile, distrugându-se uneori la apăsare uşoară.

Mormântul nr. 22 este poziţionat sub nr. 21. Are craniul uşor aplatizat de la greutatea pământului, faţa orientată lateral dreapta. Dentiţia este bună, cu dinţii totuşi tociţi (de matur). Orientarea mormântului aproximativ NE - SV, ieşind din tiparul celor descoperiţi până acum cu orientarea predominantă E-V. Scheletul are 1,68 m, 35 cm lăţimea umerilor şi diam capului de 24 cm.

Inventar:

- la 20 de cm de craniu, pe partea dreaptă au fost identificte două ulcele fragmentate, puse una în alta, de dimensiuni diferite cu φ la gură de 6 cm respectiv 4 cm. Cea mare avea o toartă supraînălţată, dar ruptă din vechime (conform uni canon ritualic), iar cealaltă era simplă, uşor cilindrică, cu o tortiţă aplicată lateral de tip buton, dar fragmentată.

Mormântul dublu (M_{23} – M_{24}) a fost descoperit la 50 de cm nord – vest de M_{22}, fiind orientat pe direcţia E-V, paralel cu M_{21}.

Mormântul nr. 23 era într-o stare avansată de degradare, lipsindu-i labele picioarelor şi mâinile.

Capul este orientat spre est, însă maxilarul inferior este deplasat la 20 cm spre vest de cel superior. Mâna stângă este lăsată spre exterior, iar cea dreaptă cu antebraţul îndreptat pe bazin. Dentiţie bună de matur. Bazinul este distrus din vechime fiind fragmentat. Lungimea totală a scheletului este de 1,30m.

Inventar:

- în zona pieptului a fost găsit un obiect asemănător cu un cercel din bronz, puternic oxidat, cu diam = 2,5 cm, gr. = 0,2 cm, având în capăt o îngroşare de tip cap;

la picioare, pe partea dreaptă, a fost descoperită o ulcică fragmentară, cu toarta ruptă din vechime.

Mormântul nr. 24 se afla la 0,5 m de nr. 23, aproximativ paralel cu acesta, însă deplasat cu 20 cm mai spre est, având o orientare E-V. Capul este orientat spre sus, cu zona frontală a craniului şi cea nazală distruse de presiunea pământului de deasupra.

Scheletul are o lungime de 1,30 m, fiind într-o stare de conservare precară, lipsindu-i coloana, coastele, labele picioarelor şi degetele mâinilor. Dentiţia este bună de matur.

Inventar:

- în zona umărului stâng şi claviculă au fost descoperite două fibule din bronz cu arc, într-o avansată stare de oxidare. Cea mai mare are cu lungimea de 7 cm. Acele pieselor au o încovoiere pentru prindere în corpul lat al podoabelor;
- şirag de mărgele mici, ca şi la M_{21}, dar într-un număr mai mic;
- râşniţă din piatră înroşită, cvasipătrată, plată la partea activă, descoperită la picioare, latura dreaptă.

Deşi par contemporane cele patru morminte sunt poziţionate diferit faţă de nivelul de călcare: mormintele M_{21}-M_{22} sunt cu câţiva centimetri mai adânci decât M_{23} şi M_{24}, deoarece acestea din urmă sunt plasate direct pe chirpicii unei locuinţe mai vechi din eneolitic aparţinând înaintaşilor acestora, respectiv civilizaţia Cucuteni. De aici putem deduce că atunci când săpau groapa pentru cei decedaţi, intersectând resturile de civilizaţie anterioare, din respect pentru înaintaşi, nu s-a continuat distrugerea nivelului cucutenian ci s-au oprit la acel nivel, chiar dacă nu corespondea adâncimi standard pe care şi o propuse să o sape. Aşadar putem vedea clar rolul de tabu a acestor artefacte anterioare pe care aceste populaţii le respectau riguros. Privitor la cele două morminte duble, nu excludem ipoteza ca acestea să fie contemporane, avându-se în vedere poziţionarea apropiată, relativ egală între schelete, culoarea stratului de umplutură a gropilor ce au aceeaşi compoziţie litologică, fapt ce ne înclină să credem că avem de a face cu o groapă comună.

Moartea lor ar putea fi cauzată de o luptă sau de atacul unor animale sălbatice (dedus din lipsa unor părţi anatomice) sau răpuşi de vreo boală.

Locuinţa nr. 8 cucuteniană, surprinsă şi-n secţiunea anterioară (S_{11}/2010), a fost identificată în S_{12} între m_{19} şi m_{20}, până în zona mediană spre est. Chirpicii răzleţi provin de la peretele estic prăbuşit, având amprente de pari şi crengi. Sub locuinţă a fost depistată groapa de fundare G_{18}, ce se continuuă din S_{10} şi S_{11}.

La m 11 (.0,90 m)a fost descoperit un fragment ceramic de culoare neagră cu scoică în pastă, uşor friabil, cu incizii paralele pe orizontală, iar deasupra acestora, două şiruri paralele de mici alveole, ce aparţine purtătorilor ceramicii „Cucuteni C”.

Între m 5-m 6 (- 0, 90 m)a fost identificată o nouă groapă cucuteniană G_{19}, fiind menajeră, pe latura de est a secţiunii. În inventar s-a găsit un bogat material osteologic animalier, pietre, aşchii din silex, cărbuni.

Pe cuprinsul S_{12} s-au descoperit:

- un fragment de statuetă antropomorfă din lut ars, de culoare galben-cenuşie. Se păstrează de la gât până în apropiere de piept. Lăţimea maximă este în zona umerilor, unde prezintă câte o gaură pe orizontală (tip urechiuşă), srăpungând umerii. (L = 4,5 cm, l = 4 cm, gr. = 1,8 cm);
- vârf de săgeată din silex descoperit la m7/ - 0,50 m, preparat prin tehnica cioplirii în pojghiţă. Pe partea ventrală are o desprindere cvasiplană din timpul percuţiei, iar pe partea dorsală prezintă o carenă. De o parte şi de alta se observă desprinderi solzoase. Partea activă este ascuţită, având retuşe pe ambele părţi. (L = 2,8 cm, l = 1,8 cm la bază);
- străpungător din corn de bovină, descoperit la m1/-0,40 m, şlefuit la partea superioară pe o suprafaţă de circa 4 cm. Are uşoară arcuire în zona mediană, păstrând şi zona de inserţie din craniu. (L = 11 cm, l = 2 cm în bază)

Bibliografie:

Vicu Merlan, Paul Salomeia, Creţeşti - La Intersecţie, jud. Vaslui, CCA 2003, 2004, 2005, 2006, 2007.

Vicu Merlan, Noi descoperiri arheologice la Creţeşti, jud. Vaslui, în Cercetări Istorice 3, 2007, p. 2.

Vicu Merlan, Necropolă din Epoca Bronzului la Creţeşti, jud.

https://biblioteca-digitala.ro

Vaslui, în Lohanul nr. 6, 2008, p. 1-2.

Vicu Merlan, Paul Salomeia, Creţeştii de Sus, comuna Creţeşti, jud. Vaslui, CCA 2009.

Vicu Merlan, Arme şi unelte din silex şi piatră din eneoliticul Moldovei dintre Carpaţi şi Prut, Iaşi, 2005; ediţia II: 2008.

Vicu Merlan, Paul Salomeia, Creţeşti - La Intersecţie, jud. Vaslui, CCA 2010, 179.

112. Curtea de Argeș, jud. Argeș

Punct: str. Sân Nicoară nr. 1

Cod sit: 13631.05

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 211/2010

Colectiv: Sergiu Iosipescu – responsabil (ISAIM Bucureşti), Ionuţ Iancu (UV Târgovişte), Adrian Stănilă (Univ. Piteşti)

Înscris în Lista Monumentelor Istorice drept ansamblu, ruină şi parc sub numărul AG-II-m-A-13655,13655.01,1365.02, situl Sân Nicoară se reduce aparent la ruina bisericii situată pe un bot de deal cu o altitudine de circa 448 m mărginit către nord de valea Schitului iar spre sud-sud-est de o altă vale, mai largă, unde se adună firele de apă în pârâul Doamnei, ce se varsă în râul Argeş. Valea pârâului Doamnei separă şi oraşul actual în două părţi distincte. Sân Nicoară domină terasa văii Argeşului unde se află curţile bisericii Sfântul Nicolae Domnesc, precum şi vechiul spital orăşenesc devenit Muzeul Curtea de Argeş, toate situate de cealaltă parte a drumului.

Poziţia actuală a sitului aproape în centrul oraşului, care ar putea să dea o idee greşită istoricului şi arheologului, este corectată de cea mai veche imagine a locurilor din litografia făcută după desenul lui Michel Bouquet. Născut la Lorient în 1807, acesta călătoreşte în Ţara Românească la 1840[1], deci în vremea domniei principelui Alexandru Dimitrie Ghica.

Perspectiva lui Bouquet până departe spre munţii cu nea este luată dintr-un punct destul de depărtat spre sud ca să fi cuprins deopotrivă curtea bisericii Sfântul Nicolae de la turnul de intrare şi dincolo spre est de botul de deal pe care se înalţă biserica Sân Nicoară. Central, într-un plan intermediar, se zăreşte, într-un luminiş, o biserică cu un turn de intrare pe latura sudică, care se poate identifica, cu destulă probabilitate, cu biserica Olari. În fundal se distinge mănăstirea lui Neagoe vodă Basarab, cu o incintă cu turn de poartă şi spre interior înalte turnuri subţiri.

Dacă lângă biserica Sfântului Nicolae Domnesc se adăpostesc mici căsuţe cu acoperisuri de şiţă şi în prejmă se află două împrejmuiri din nuiele, Sân Nicoară se înalţă hieratic într-un peisaj agrest. La poalele dealului ei, pe lângă gardurile de nuiele, drumul de ţară bătut duce pe sub copaci la mănăstire.

Este evident un peisaj din afara oraşului, extra-muros. Nici Sfântul Nicolae Domnesc şi nici Sân Nicoară nu fuseseră cuprinse încă de oraşul Curtea de Argeş, situat undeva, la sud, în spatele şevaletului lui Michel Bouquet. Sân Nicoară nu era o biserică de mahala şi singura sa relaţie, de proximitate măcar, era cu vecinul hram al Sfântului Nicolae.

În anul 1886 arhitectul Nicolae Gabrielescu a făcut primele cercetări ale monumentului însoţite, după o practică obişnuită a arhitecţilor până în zilele noastre, de dezgroparea zidurilor. Intervenţia lui Nicolae Gabrielescu fusese provocată de rapida şi grava degradare a monumentului, transformat în carieră de material de construcţie a locuitorilor. Din această pricină în toamna anului 1868 s-a prăbuşit jumătatea estică a turnului. La 1882, pentru a face un contrafort la Sfântul Nicolae, epitropii de la biserica domnească au luat cărămidă din Sân Nicoară, ruinând bolta altarului şi zidurile laterale. În iarna 1885/1886 din cauza ploilor s-a mai prăbuşit un sfert din turn. În aceste împrejurări la 1886 Nicolae Gabrielescu a intervenit adresându-se lui Dimitrie A. Sturdza, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii, care a acordat banii pentru consolidarea zidurilor, precedate de săpături pentru cercetarea necesară conservării a ceea ce se mai păstra.

În broşura publicată despre lucrările sale, arhitectul punea în circulaţie, după mărturii locale, legenda potrivit căreia Sân Nicoară ar fi fost înălţată chiar în faţa bisericii domneşti, de soţia catolică a lui Negru Vodă, doamna Margareta, stârnind nemulţumirea boierilor şi furia domnului, ceea ce a dus la fuga celei vinovate şi înecarea ei într-un râu, de atunci numit al Doamnei. Conform unei tradiţii comune mai tuturor monumentelor noastre, de la Sân Nicoară un tunel ar fi făcut legătura cu biserica din vale, Sfântul Nicolae Domnesc şi curţile vecine.

Tot după povestiri s-ar mai fi ştiut „cu siguranţă" că la biserica de la Sân Nicoară, - al cărui hram ar fi fost Sfântul Nicolae -, s-ar fi slujit până la 1730, după unii, sau 1820, după alţii, iar bătrânii trăitori către finele secolului al XIX-lea îşi mai aduceau aminte de zugrăvelile din bolta altarului şi de vremurile când clădirea mai avea un acoperiş.

Studierea arhitecturală a zidurilor dezgropate a îngăduit arhitectului Gabrielescu să întocmească planurile şi să facă descrierea ruinei.

De forma unei "basilici romanice", biserica era cu o singură navă, lungă de 16 m şi lată de 8,5 m, „proporţii obişnuite la romani", terminată cu o absidă în arc de cerc şi nu semicirculară. Absida avea şi două absidiole, spre nord o firidă pentru proscomidie şi la sud diaconiconul. La apus un nartex peste care se înălţa un turn "foarte greoiu". Nartexul era străbătut de două intrări, una de afară şi alta de trecere spre navă. Încă o uşă în partea de sud a navei permitea accesul direct în biserică. Iluminarea navei se făcea printr-o îngustă ferestruică în absidă, lată de 10 cm, şi poate încă una deasupra uşii de pe latura sudică. Biserica era acoperită de o boltă cilindrică divizată cu arcuri. La exterior altarul avea o suită de firide adâncite circa 10 cm în zid.

Aprecia construcţia zidurilor drept stângace, cu "opus reticulatum" la exterior ca în Grecia, cu trei rânduri de cărămizi şi unul de bolovani sau piatră spongioasă. El remarca "tot astfel, fără nici cea mai mică deosebire, e făcută şi zidăria de la Biserica Domnească, încât nu e mirare ca amândouă să fi fost făcute de aceeaşi meşteri"[2]. Piatra spongioasă fusese adusă de la 20 km în amonte pe Argeş, iar bolovanii chiar din râu. Cărămizile aveau dimensiunile de 28 cm lungime, 14 cm lăţime şi 4 cm grosime, cu rosturile de mortar de aceeaşi grosime. Arhitectul Gabrielescu remarca boltirea absidei altarului, după modelul edificiilor bizantine de la Atena, rosturile cărămizilor încrucişându-se ca o "frunză de ferigă" pe linia mediană.

Spre a asigura rezistenţa zidăriei, după un sistem asiatic din ţări bântuite de cutremur (!), erau introduse grătare de lemn în lungimea şi lăţimea zidurilor, la distanţă de 1,60 m. Arhitectul socoate însă că, mai ales la îmbinări, sistemul de grinzi de lemn prin zid fragiliza construcţia după putrezirea acestora.

Turnul de peste nartex fusese făcut numai din cărămidă spre a fi mai uşor. Cărămizile de 33 cm lungime, 20 cm lăţime şi 4 cm grosime, diferă de cele ale restului construcţiei, fără a putea stabili motivul acestei particularităţi. Mărimea şi masivitatea turnului îl îndemnau pe arhitectul săpător să creadă într-o funcţie militară, de apărare.

Nelămurită îi apărea şi funcţia absidiolelor de la altar care nu coboară până la pardosea, eventual putând fi folosite ca dulapuri. Absidiolele ar fi putut fi o reproducere a bisericilor cu nave laterale, similitudini pentru Sân Nicoară aflând la Santa Fosca din Torcello,

https://biblioteca-digitala.ro

Daphni de lângă Atena (secolul IX), Sfântul Nicomed de la Atena (secolul XI), unde ele serveau drept proscomidie şi diaconicon.

Iluminarea slabă a bisericii doar prin ferestruica din altar s-ar putea datora funcţiei sale de capelă funerară a Bisericii Domneşti vecine. Analogii pentru această interpretare sunt semnalate la capela Sainte-Croix de la Mont-Majour (Arles), Saint-Saturnin (?) (Franţa).

Deşi arhitectului Nicolae Gabrielescu i se păreau fireşti comparaţii cu bisericile din Franţa şi Italia, concluzia sa este surprinzătoare: "însă din cercetările de mai sus am văzut că clădirea aceasta trebuie să fi avut altă întrebuinţare decât ca biserică şi apoi originea arhitecturii şi felul construcţiei ne împiedică a crede că era catolică"[3].

Săpăturile arheologice din anul 1920.

Trecute cu vederea şi de loc menţionate – după o altă practică obişnuită la noi – studiile şi săpăturile arhitectului Gabrielescu au fost urmate de acelea efectuate între 10 şi 16 septembrie 1920 de Virgil Drăghiceanu în cadrul şantierului de restaurare de la Sfântul Nicolae Domnesc[4]. Aceste săpături aflate sub patronajul prestigioasei Comisiunii Monumentelor Istorice, la acea dată prezidată de Dimitre Onciul, au avut o influenţă de loc neglijabilă asupra creerii unor convingeri persistente până astăzi privitoare la Sân Nicoară. „Şanţurile de explorare" săpate sub conducerea lui Virgil Drăghiceanu, deşi nu sunt marcate pe planul sumar publicat, par să fi fost orientate pe direcţia nord-sud şi să fi acoperit o bună parte din suprafaţa interioară a bisericii dacă este să judecăm după mormintele descoperite (vezi planul). Majoritatea înmormântărilor se făcuseră în cosciuge de lemn de brad, unele cu fundul din blăni de 5 cm grosime, putrezite doar parţial. Din descrierea publicată, doar trei morminte (10, 8 şi 8 bis), din „tindă"(nartex), par să fi avut osemintele păstrate in situ. Mormintele se aflau la circa 0,50 – 1 m sub nivelul solului pe care se călca în 1920. Inventarul descoperit în morminte este sumar prezentat: un gros, nedatat, la mormântul 8 bis; în mormântul 7 „puţine oseminte şi un craniu spart, bumbi de tunică verzui, foarte friabili, asemănători celor găsiţi la cavalerul Fleurs de Lys din biserica Domnească"; sub toate înmormântările din partea de nord a tindei la nr. 5 „pulberea violacee a unei haine pe mijlocul căreia se înşirau aceeaşi bumbi auriţi găsiţi şi la no.6; bumbii succedându-se câte patru unul de pe altul, lasă un interval între fiecare serie de patru"[5].

La exterior, în dreapta şi stânga uşii de intrare, săpăturile au mai descoperit două sarcofage din lespezi de piatră, profanate. "În faţa porţii bisericii" la interior şi exterior s-au mai găsit oseminte suprapuse până la adâncimea de – 1,60 m, unde s-a dat de un craniu.

Deasupra stratului cu înmormântări, cam peste tot, s-a descoperit un nivel de arsură gros de circa 0,04 m.

Cele mai adânci gropi de morminte (-1, 60 m) erau aproape pe pietrişul "pe care este zidită biserica". Şanţurile lui Virgil Drăghiceanu din 1920 au mai scos la iveală în naos, la circa jumătate de metru adâncime „urme sporadice de pardoseală de cărămizi de dimensiunile 32 x 19 x 4 cm; 33 x 20 ½ x 5 cm; 22 x 13 ½ x 4 cm; 22 x 18 x 4 cm; 34 x 20 x 4 cm; 34 x 20 x 4 cm; 31x 15 ½ x 4 cm.". În "tindă" spre partea de nord sub pardoseală s-au găsit "urme de teracote". La încă un metru adâncime de la pardoseală săpăturile au dat de un "pietriş betonat natural"[6].

Nici o consemnare stratigrafică şi nici o determinare cronologică nu însoţeşte "jurnalul săpăturilor" lui Virgil Drăghiceanu. Singurul indiciu ar fi bumbii de tunică verzui, friabili, din mormântul 7, asemănători celor descoperiţi în mormântul 3 "Cavalerul Fleur de Lys" din biserica Sfântul Nicolae Domnesc. Mormântul "cavalerului cu floare de crin", după denumirea propusă de autorul săpăturilor este încadrat de acesta între acelea ale tinerilor membrii ai familiei domneşti, eventual din a doua jumătate a secolului al XIV-lea.

Virgil Drăghiceanu mai socoate că mormântul nr. 5 de la Sân Nicoară ar părea să fie al unui episcop de Argeş, desigur catolic după culoarea violacee a vestmintelor, şi deşi remarcă în treacăt că mormintele sunt „aşezate ca şi la biserica domnească", ele îi par a nu prezenta vreun interes deosebit, fiind „cu totul recente"[7].

El se avântă şi în consideraţii asupra bisericii Sân Nicoară, afirmând neted că „de pe tradiţie şi de pe stil /.../, cu un mare turn clopotniţă, în faţă de pe moda occidentală, este o biserică catolică", găsindu-i şi analogia cu Latinska Ţrkva din Serbia[8].

De aici porneşte o incursiune asupra catolicismului în principatele române, folosind tradiţii şi izvoare, pentru a conchide însă că după „apareiaj" (i.e. parament) biserica Sân Nicoară a fost construită după Sfântul Nicolae Domnesc, la prima „tuf-calcarul" fiind folosit sporadic, câtă vreme la aceasta apare frecvent ca piatră de „taille" la muchiile zidurilor. Sân Nicoară ar fi fost înălţată tot în vremea domniei lui Basarab (I) fiind legată de activitatea Scaunului Papal în Ţara Românească, de doamnele catolice ale primilor principi, de existenţa episcopatului catolic, la Severin în 1382, la Argeş în 1390, ai căror titulari „oficiau, desigur, la Sân Nicoară". Virgil Drăghiceanu citează apoi mărturia de la 1603 a episcopului catolic de Argeş, Bernardino Quirini – rezidând însă la Bacău – despre „ << loco ecclesiae Argiensis in Transalpina, funditus eversae>> (fundamental distrusă)"[9].

În sfârşit, menţiunea călătorului englez Clarke de la 1802 despre ruina acestui "templu roman" din cărămidă, ca şi notiţa lui Bouquet din Album Moldo-Valaque, identificând, prin tradiţie, Sân Nicoară capelei doamnei lui Negru Vodă, catolică şi descendentă a „Bourbonilor Ungariei", îl întăresc pe Virgil Drăghiceanu în opinia sa. Totuşi alte tradiţii, mai noi, îl obligă să adauge, cu un „se pare" că biserica ar fi fost reparată la începutul veacului (al XIX-lea), servind cultului ortodox. Localnicii îşi mai aminteau de frescele interioare şi de icoana hramului Sfântului Nicolae deasupra uşii de intrare[10].

Pilduitoare pentru începuturile şi scăderile arheologiei medievale româneşti, săpăturile şi consideraţiile lui Virgil Drăghiceanu au fost urmate la Sân Nicoară de sondaje ale lui Dinu V. Rosetti[11], despre rezultatele cărora nu am aflat nimic.

Cu ocazia desfăşurării marelui şantier de cercetare arheologică de la biserica Sfântul Nicolae Domnesc, domnul Nicolae Constantinescu, conducătorul acestuia, a făcut şi câteva secţiuni la Sân Nicoară, rămase inedite, concluzia sa tinzînd să plaseze biserica Sân Nicoară la cumpăna secolelor XV/XVI pe temeiul descoperirii, probabil într-o situaţie stratigrafică decisivă, a unei monede de la regele Ungariei Vladislav al II-lea Jagello (1490-1516)[12].

Fără să socotim că lucrul are o relevanţă majoră, trebuie semnalat că şi în cazul cercetărilor sale de la Cozia, făcute, după cum domnia sa însuşi îmi declara, sub imperativul aniversării şi extazierii monahalo-dogmatice a figurii lui Mircea cel Bătrân, construirea Coziei Vechi era atribuită, arheologic, secolelor XVI-XVII[13].

Pentru a rezuma opiniile exprimate până acum de cei ce au săpat ori au studiat biserica Sân Nicoară, edificiul ar fi fie o capelă catolică ridicată sub domnia lui Basarab I († 1351/1352), dar după construcţia Sfântului Nicolae Domnesc, fie o construcţie de pe la A.D. 1500; pentru arhitecţi şi istorici de artă, ea ar fi o biserică ortodoxă din veacul al XIV-lea sau chiar de la cumpăna cu cel de-al XIII-lea, turnul fiind eventual ridicat ulterior, sau chiar niciodată terminat. La aceasta trebuie adăugată obsesia înrâuririi sârbeşti, în pofida lipsei vecinătăţii medievale directe a Ţării Româneşti cu statele sârbeşti.

Noile cercetările arheologice şi istorice de la Sân Nicoară, impuse de necesitatea imperioasă a consolidării monumentului, a refacerii sale, în condiţiile degradării sitului şi pericolelor ce ameninţă construcţia, trebuiau, din punctul de vedere istoric să încerce să risipească îndoielile referitoare la vechimea şi rostul acestei biserici. În primul rând trebuiau stabilite caracteristicile turnului de la Sân Nicoară şi ale întregului edificiu, vechimea sa; apoi, prin săpături pe

https://biblioteca-digitala.ro

platoul din jurul bisericii să verifice dacă a existat o incintă a acesteia care să justifice tradiţia unei „cetăţi", în care a crezut odinioară şi Nicolae Iorga şi Orest Tafrali.

Tototdată reluarea cercetărilor arheologice şi de parament era cerută şi de faptul că săpăturile anterioare nu se soldaseră cu rapoarte însoţite de planuri şi profile stratigrafice, iar sondajele domnului Nicolae Constantinescu, restrânse, au rămas inedite.

Campaniile de cercetare arheologică şi de parament din anii 2009 - 2011

În vederea pregătirii săpăturilor arheologice au fost cercetate împreună cu Raluca Iosipescu, arhivele Institutului Naţional al Patrimoniului[14], îndeosebi fondul vechii Comisiuni a Monumentelor Istorice. Rezultatele sunt cu totul surprinzătoare pentru cunoaşterea degradărilor şi transformărilor suferite de monument.

Prăbuşirea în iarna 1885/1886 a colţului nord-vestic al turnului se datorase faptului că din 1882 epitropii bisericii dărămaseră bolta altarului şi parţi de zid spre a vinde cărămida. În 1886 arhitectul Nicolae Gabrielescu refăcuse altarul, îl consolidase dar şi astupase fereastra absidiolei sudice. Lucrările fuseseră continuate de Lecomte de Nouy care reparase zidul de nord şi absidiola de pe această parte a bisericii. După moartea arhitectului francez, în anul următor, 1915, consolidarea fusese încheiată de Comisiunea Monumentelor Istorice. În sfârşit, înfăţişarea actuală a monumentului - fără distrugerile ultimilor ani – fusese realizată de Direcţia Monumentelor Istorice prin « dezgroparea » monumentului până la -0,28 m – altmiteri spus răşluirea unei părţi a stratului arheologic, - înălţarea şi completarea zidului nordic până la 2 m de la nivelul superior al soclului absidei, ţeserea zidăriei, rostuiri, refacerea şapei de ciment şi a grilajelor de la ferestre şi intrarea în turn.

De o deosebită importanţă îmi pare închiderea strâmtelor ferestre ale absidiolelor, care astfel nu apar pe nici un plan al bisericii.

Mai mult, consolidarea şi şapa revărsată peste restul zidului din colţul sud-estic al pronaosului – catul de jos al turnului – nu numai că denaturează citirea ruinei dar au acoperit lăcaşul scării în colimaçon care permitea accesul de la parter la primul cat al turnului (vezi planul ridicat de arhitectul Gabrielescu modificat).

Un releveu al ruinelor de la începutul deceniului patru al secolului trecut, datorat arhitectului Vasile Moisescu, produce revelaţia descoperuirii probabil în cursul lucrărilor de consolidare a patru capiteluri – din nefericire pierdute între timp - ceea ce completează materialul arheologic.

Cu acelaşi prilej al studiilor preliminare şi foarte recent la Cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei Române am putut îmbogăţi dosarul iconografic pentru Sân Nicoară. La finele ocupaţiei austriace în Principate, în vara lui 1857, generalul conte de Coronini-Cronberg a dispus ca locotenentul şi destoinicul fotograf Ludwig Angerer să facă un album fotografic Curtea de Argeş[15]. Mă aflu pe urmele sale la Gorizia, dar, din fericire, în vechile colecţii ale Comisiunii Monumentelor Istorice se află o fotografie a lui H. N. Haydvogel după clişeul lui Angerer, înfăţişând, minune!, turnul de la Sân Nicoară întreg.

Astfel este infirmată ciudata idee a profesorului arhitect Grigore Ionescu potrivit căreia turnul nu ar fi fost nicicând terminat. Mai importantă este însă înfăţişarea ferestrelor celor trei caturi ale turnului, mult mai înguste decât s-ar fi crezut şi care, astfel, nu exclud rostul său defensiv.

În sfârşit, Institutul pentru Studii de Apărare şi Istorie Militară din Bucureşti, cu sprijinul financiar al Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului, prin bunăvoinţa IPS sale părintelui arhiepiscop Calinic, a efectuat cercetarea arheologică la biserica Sân Nicoară din Curtea de Argeş[16], însoţite de studii de parament încheiate în vara anului 2011.

Obiectivele cercetării erau de a stabili mai precis parametri construcţiei şi stratigrafia pentru a răspunde chestiunilor ridicate de Sân Nicoară: vechimea bisericii şi a turnului şi dacă au fost ridicate deodată, caracteristicile şi rostul celui din urmă – cu deosebire interesant pentru castelologie şi, deci, istorie militară - , întinderea şi caracterul sitului în care este implantată construcţia, existenţa unui zid de incintă, a unei fortificaţii pe colină, la fel de importană pentru trecutul militar românesc, raporturile între situl de la Sân Nicoară şi cel al bisericii Sfântul Nicolae Domnesc, în general cu oraşul Curtea de Argeş.

În cele două campanii s-au trasat şi lucrat: o secţiune magistrală prin axa longitudinală E-V a bisericii şi patru casete la interior, trei în naos şi una în pronaos, două secţiuni exterioare la nord şi una la sud de pereţii construcţiei precum şi una la extremitatea nord-vestică a platoului pe care se ridică edificiul. Trasarea secţiunilor şi casetelor a trebuit să se plieze constrângerilor de securitate a construcţiei precum şi schelelor de susţinere a zidurilor ce ameninţau cu prăbuşirea, cea magistrală neputându-se prelungi la exterior spre a nu periclita stabilitatea edificiului, mai ales în dreptul altarului.

Secţiunea magistrală prin pronaos (confundat catului de jos al turnului) a descoperit fundaţiile zidurilor de vest şi est ale turnului. Talpa fundaţiei zidului de vest se afla adâncimea de – 2,45 m sub Wagriss-ul trasat de topografi şi arhitecţi, la – 1,35 sub nivelul de călcare actual în interiorul turnului[17]. La -1,54 sub Wagriss, de pe temelia mai lată începe elevaţia zidului de est al turnului retrasă faţă de această parte a fundaţiei cu 0,25 m. şanţul de fundaţie a fost săpat deci de la această cotă (-1,54 m W) până la grohotişul cu nisip solidificat care constituie miezul tare al botului de deal. Este evident că acest deal a fost la origine conul de dejecţie al unui torent, compactat în vremuri geologice şi acoperit de straturile succesive ale solului vegetal.

Arheologic din săpăturile efectuale în acest carou rezultă că nivelul de călcare al constructorilor medieval în interiorul turnului se afla la -1,54 m W sau -0,34 m sub nivelul solului actual.

Se impune totuşi precizarea că solul actual pe întregul platou ca şi în interioul bisericii este rezultatul unor prefaceri succesive în secolele XIX şi XX şi că aşadar situaţia nu reflectă decât în parte succesiunea depunerilor de după înălţarea edificiului.

Zidul de est al turnului a fost descoperit şi s-a păstrat în substanţa originală în secţiunea noastră arheologică la -1,12 m W (-0,10 sub solul actual).Talpa fundaţiei sale se găseşte la -2,35 m Wagriss şi începutul elevaţiei la -1,56 W (-0,36 m sub solul actual), cu o retragere, aparentă, de 0,35 m. Aparentă, deoarece aici elevaţia a fost răşluită de o asiză care ieşea în afară cu cca 25 cm.

Secţiunea magistrală a scos la lumină şi cealaltă faţă a zidului, dinspre est, fundaţia având o mică îngroşare la -1,85 m W iar retragerea aparentă a elevaţiei la -1,25 m W.

În zidul de est al turnului în ax cu aceea din peretele vestic se afla o deschidere de circa 0,92 m păstrată după ultima consolidare a zidului şi care, probabil păstrează dimensiunile celei originale.

Cercetarea atentă a paramentului elevaţiei zidului, facilitată de o casetă săpată în colţul nord-estic al turnului a arătat că de o parte şi de alta a zidului de est, la -1,54/-1,56 m W, s-a aşezat câte o grindă puternică de secţiune pătrată (cca 25 x 25 cm) pentru consolidarea şi stabilitatea zidăriei. Amprenta acesteor grinzi şi dimensiunile lor au fost evidenţiate de cercetarea arheologică şi de parament.

Grinzile pătrundeau în pereţii de sud şi nord ai turnului şi respectiv ai naosului, ceea ce a fost constatat arheologic, constituind, după tehnica medievală de construcţie, armătura zidăriei.

Aceasta impune în proiectarea de consolidare-restaurare introducerea unei armături similare ca poziţie, fireşte dintr-un material neperisabil. Trebuie subliniat că ideea curentă potrivit căreia sistemul medieval de armare cu lemn a contribuit peste vreme la ruinarea construcţiilor nu este justă, durata existenţei grinzilor şi dulapilor fiind

https://biblioteca-digitala.ro

mult mai mare decât se crede şi structurile prismatice sau tubulare cu pereţi de mortar rămase după putrezirea mterialului lemnos având un rol important în aerisirea zidăriei şi chiar menţinerea rezistenţei acesteia.

Spre a reuni informaţiile referitoare la construcţia turnului rezultate din cercetările arheologice trebuie arătat că lăţimea fundaţiilor zidului de vest al turnului este de cca 2,15 m şi în elevaţia de 1,65 m. Lăţimea zidului estic al turnului este în fundaţie şi elevaţie de 1,40 m.

Imaginea reală a zidului estic al turnului şi chiar a întregii sale părţi ruinate a fost denaturată de turnarea unei şape grosiere de ciment cu prilejul ultimei „consolidări" a ruinei, care acoperă şi ascunde înfăţişarea sa originală.

Dimensiunile încăperii de la parterul turnului sunt de cca 3,10 x 5,45 m creând o suprafaţă de aproape 17 mp.

În interiorul culoarului de acces în turn de la vest (lungime 1,65 m, lăţime 1,25 m), la + 0,35 m Wagriss şi la 0,25 m de la faţa exterioară a zidului de află lăcaşul grinzii de blocare a porţii, desigur din lemn şi ferecată, a turnului. Grinda de blocare avea profilul patrulater cu dimensiunile de 14, 5 x 17,5 cm.

În interiorul turnului s-au făcut de-a lungul timpului mai multe înmormântări. Osemintele au fost însă răscolite şi materialul în parte luat mai ales cu prilejul săpăturilor lui Virgil Drăghiceanu.

Săpăturile din 2009 şi 2010 au relevat stratigrafic gropile săpate în anul 1920 pentru scoaterea osemintelor şi mai ales a obiectelor. Prin cercetarea atentă în secţiunea magistrală a fost decoperit către peretele estic al turnului la -2,10 Wagriss rămăşiţele fundului carbonizat al unui coşciug orientat E + V şi partea superioară a unui craniu deplasat în profilul sudic al secţiunii. Printr-un parteneriat cu Centrul de studii transilvane de la Cluj se va încerca datarea mai precisă a fragmentului de craniu descoperit.

Caseta din colţul nord-estic a scos la iveală o monedă mare de argint de 20 Zwanziger de la împăratul Ferdinand I al Austriei (1835-1848), ceea ce ar putea data, eventual, ultima etapă de folosire a bisericii şi abandonarea sa după catastrofalul cutremur din Ţara Românească de la 1838.

Secţiunea magistrală a atins absida altarului - semicirculară la interior în fundaţie şi elevaţie - în dreptul ferestrei din axul acestuia.

Talpa fundaţiei absidei se află la -3,34 m sub Wagriss acolo unde, probabil, constructorii medievali au găsit un sol consolidat sau au socotit adâncimea suficientă pentru echilibrul static al edificiului. Constatarea este relevantă pentru relieful primitiv al platoului, turnul fiind construit în partea cea mai înaltă a sa unde a şi profitat de solul natural compactat. Altarul însă a fost ridicat la marginea de est a platoului şi panta ca şi solul nu au fost la fel de prielnice.

Elevaţia altarului începe de la -1,67 m Wagriss fiind retrasă faţă de masivul de temelie cu 0,35 m. Începutul elevaţiei, cota -1,67 reprezintă totodată nivelul de călcare în altar al constructorilor medievali. O nouă retragere a elevaţiei la cca -1,20 m cu încă 0,15 m, forma, poate, exedra. Grosimea zidului actual al absidei altarului, poligonală la exterior, este de 0,97 m.

Fereastra din axul absidei este în ambrazură cu o deschidere de 0,50 m la interior şi 0,25 m la exterior.

Spre a completa cunoşterea acestei părţi a construcţiei am trasat şi lucrat la exterior, perpendicular pe latura de nord, la joncţiunea naosului cu altarul, o casetă care a pus în evidenţă fundaţiile. Ele par refăcute, paramentul din bolovani de râu şi cărămidă fiind realizat în grabă şi cu totul neîngrijit.

Cercetarea a continuat în colţul nord-vestic al naosului printr-o casetă care trebuia să lămurească chestiunea accesului direct de pe latura de sud şi legătura dintre turn şi naos.

Zidul sudic al naosului are o grosime de 1,32 m având o alternanţă de pilastri încastraţi care-i sporesc rezistenţa şi portanţa.

Pe patul de mortar pus deasupra temeliei s-au păstrat între pilastrul interior al peretelui sudic al naosului şi zidul estic al turnului, la -1,13 m sub Wagriss o asiză (un rând) de cărămizi late, similare celor ale turnului, care sunt, cel mai probabil, restul primei pardoseli a naosului.

Trebuie remarcată concordanţa dintre adâncimile nivelului păstrat al intrării din turn în naos, a ieşindului al doilea din temelia absidei şi a acestei asize de cărămizi pentru a fixa la cca -1,15 m sub Wagriss nivelul pardoselii originale de cărămizi din naos.

Cât priveşte accesul direct de pe latura de sud, de afară în naos, lat de 0,92 m – asemeni celui din turn în naos -, cercetările arheologice şi de parament arată că este o amenajare nouă, făcută după modelul celei de la turn în naos, întrucât aici o porţiune de zid, cuprinzând şi posibilul acces, se prăbuşise.

La zidul vestic al naosului a fost găsit sub căciula şapei moderne lăcaşul grinzii de consolidare şi pătrunderea ei în peretele sudic al naosului.

Pentru completarea cunoaşterii acestei părţi a monumentului şi în general a sitului a fost trasată şi lucrată o secţiune perpendiculară pe zidul de sud la joncţiunea naosului cu baza turnului. Fundaţiile s-au dovedit a fi fără vreo soluţie de continuitate.

Prelungită până la marginea platoului secţiunea nu a surprins vreo incintă ci numai înmormântări şi reînmormântări, databile după materialul ceramic sporadic în secolele XVII-XVIII.

În vederea lămuririi aceleiaşi chestiuni a eventualei incinte o ultimă secţiune şi ulterior o casetă au fost trasate şi lucrate pe propugnaculul nord-vestic al platoului. Aici la -0,15 m sub solul actual au apărut oseminte provenind de la reînhumări şi un schelet in situ la degetul mâinii căruia a fost găsit un inel de metal alb cu decor în solzi. Secţiunea prelungită până la marginea platoului nu a scos la iveală vreun zid de incintă.

Adâncimea mică a înmormântărilor de aici este, poate, urmarea decapărilor pentru amenajarea platoului ca grădină publică a oraşului, însuşi acest propugnacul fiind locul fostului foişor al fanfarei militare.

Materialul arheologic descoperit în săpături, cu precădere ceramic, se încadrează în secolele XIV-XVIII. Ca element de datare mai este de semnalat rozeta unui pinten din secolul al XIV-lea şi fragmentul de cahlă plată, roz, nisipoasă, cu un motiv floral – laleaua, răspândit din prima treime a veacului al XVIII-lea.

Ceea ce este de o deosebită importanţă pentru datare este studiul de parament şi de istorie a arhitecturii.

Compararea vechilor fotografii ale edificiului cu situaţia de astăzi arată, prin felurile de cărămizi utilizate şi zidire, meremetiselile de peste ani, transformările datorate restauratorilor şi consolidatorilor.

Schelele puse au îngăduit măsurarea a numeroase cărămizi din zidăria veche şi mai ales a turnului, ale căror dimensiuni variază ca lungime între 32,5 şi 34 cm, la lăţime între 18,8 şi 20 cm iar ca grosime de la 3,2 la 4,5 cm. Rosturile de mortar au între 3 şi 5 cm grosime. Compararea lor cu acelea din zidăria bisericii Sfântul Nicolae Domnesc în zonele cu inscripţii care certifică datarea în secolul al XIV-lea, ca şi cu cărămida descoperită zidită în celebrul mormânt nr. 10 cu paftaua, cu dimensiunile 33 x 20 x 5 cm, dovedesc utilizarea, practic, a aceloraşi cărămizi.

Cercetările mai vechi ale eminenţilor noştri arhitecţi şi ingineri Nicolae Ghika-Budeşti, Gheorghe Balş şi Virgil Vătăşianu – de şcoală franceză şi italiană, din păcate necunoscuţi autorilor americani şi uitaţi de cei români de astăzi - au identificat de mult posibilele filiaţii, pe de-o parte ale bisericii Sfântul Nicolae Domnesc, pe de altă parte ale lui Sân Nicoară cu cele din Mesembria/Nesebar, cu aceea de la Stanimachos/Asenovgrad. Despre biserica Sfântului Ioan, cel „neconsacrat" („Aliturgitos") din Mesembria, deşi datele sigure lipsesc, totuşi construcţia ei a fost redatată în secolul al XIV-

https://biblioteca-digitala.ro

lea – veacul următor fiind puţin propice înălţării ei -, mozaicurile şi abundenţa elementelor de marmură plasând-o printre marile monumente bizantine ale Pontului Stâng medieval. Din nefericire cutremurul catastrofal din 1913 („Čirpansko") a distrus în mare parte clădirea, astfel că investigaţiile lui Gheorghe Balş şi Nicolae Ghika-Budeşti chiar din preajma catastrofei au o deosebită valoare pentru încadrarea sa tipologică. Planul este în cruce greacă înscrisă cu baza turlei susţinută de patru coloane. Lungimea edificiului este de 18,5 m, lăţimea de 10 m, cu intrări pe la nord şi sud, mai rar întâlnite. Altarul are trei abside.

Nicolae Ghika-Budeşti constată însă – ceea ce i se părea o evoluţie diferită faţă de Sfîntul Nicolae Domnesc din Curtea de Argeş – că „pronaosul se transformă astfel încât deasupra lui să se poată ridica o clopotniţă dreptunghiulară"[18].

Cazul nu este însă unic la Mesembria, unde şi biserica lui Hristos-Panthocrator (secolele XIII-XIV) are un turn patrulater peste pronaos, păstrat până la primul cat.

Dar şi biserica Sfinţilor Mihail şi Gavril din aceeaşi cetate pontică are pronaosul transformat într-un puternic turn din care se păstrează un ciot[19].

Marea surpriză a venit însă de la cercetările arheologice întreprinse mai cu seamă în ultimele decenii ale secolului trecut în NE Bulgariei şi în primul rând la Caliacra, reşedinţa despotului Dobrotiţă, conduse de regretatul Gheorghi Djingov[20].

Studiul fundaţiilor bisericii nr. 1 de la Caliacra, întreprins de arhitecta Maria Iossifova, relevă că în cazul acestei biserici – lungă de 15,80 m şi lată de 8,70 m, cu o singură navă, absida altarului semicirculară atât la interior cât şi la exterior – deasupra pronaosului s-a înălţat un turn cu un singur cat. Reconstituirea Mariei Iossifova este îndreptăţită de păstrarea în fundaţiile bisericii a începutului scării amenajate în grosimea peretelui dintre naos şi pronaos, scară începând pe faţada sudică a bisericii. Pentru analogii autoarea reconstrucţiei trimite la biserica Sfintei Paraschiva de la Mesembria. La o privire atentă totuşi se constată că spre deosebire de biserica de la Caliacra, Sfânta Paraschiva de la Mesembria – care în treacăt fie spus se păstrează doar până la nivelul parterului – are absida altarului poligonală la exterior şi nu semicirculară. De bună seamă că atât decoraţia faţadelor cât şi elevaţia turnului clopotniţă şi a turlei sunt supuse cauţiunii, mai cu seamă prin analogia cu Sfânta Paraschiva de la Mesembria. După cercetările arheologice ale lui Gheorghi Djingov ca şi potrivit studiilor Mariei Iossifova, biserica nr. 1 de la Caliacra datează din a doua jumătate a secolului XIV[21].

După cercetările arheologice de la Silistra ale lui Stepan Anghelov şi studiile lui Gheorghi Atanasov şi Stela Donceva, şi biserica catedrală din Drâstorul secolelor XIII-XIV, reconstruită peste aceea din secolul al XI-lea, fusese prevăzută, într-o ultimă fază, cu un turn, adosat însă la mijlocul zidului de nord al navei[22]. Propunerea de reconstrucţie, prin plan şi carcteristici înfăţişează însă mai degrabă un turn de fortificaţie din secolul al XVII-lea.

Astfel că la capătul unei investigaţii privitoare la bisericile construite pe acest plan cu turn clopotniţă pe nartex (pronaos), cele de pe litoralul vest-pontic şi cu deosebire cele de la Mesembria şi Caliacra se apropie cel mai mult prin plan şi dimensiuni de biserica Sân Nicoară de la Curtea de Argeş.

Concluzia este pe deplin firească dacă se rememorează împrejurările mutării scaunului metropolitan de la Vicina la Curtea de Argeş, a influenţelor Bizanţului provincial cu care, către 1359, Ţara Românească ajunsese să se învecineze şi să-l moştenească, mai întâi ecleziastic, înainte de a-l anexa teritorial, treptat, din vremurile domniei principelui Radu I[3].

Între modelele de pe litoralul pontic din despotatul lui Dobrotiţă şi Sân Nicoară de la Argeş veriga lipsă, the missing link – cum îi plăcea să spună profesorului meu de arheologie, academicianul Ion Nestor – este Vicina.

Note:

1. v. George Oprescu, Ţările române văzute de artişti francezi (sec. XVIII şi XIX),Bucureşti, 1926, p. 27.

2. Nicolae Gabrielescu, Ruina Sân Nicoară din Curtea de Argeş. Studiu arheologic, Bucureşti, 1888, p. 9.

3. Ibidem, p. 14.

4. Virgil Drăghiceanu, Jurnalul săpăturilor din Curtea Domnească a Argeşului, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice", X, 1917-1923, pp. 147-148, cu planul fig. 158.

5. Ibidem, p. 148.

6. Ibidem, p.147.

7. Virgil Drăghiceanu, Curtea Domnească din Argeş. Note istorice şi arheologice, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice", X, 1917-1923, p. 58, 43.

8. Ibidem, p. 40 şi n.1.

9. Ibidem, p. 42.

10. Ibidem, p. 43.

11. Informaţie dată, cu amabilitate, de domnul dr. arheolog Nicolae Constantinescu.

12. Domnul Nicolae Constantinescu, căruia îi mulţumim şi aici, a avut amabilitatea să ne arate Grundrissurile secţiunilor sale (una interioară longitudinală prin biserică şi două exterioare la nordul peretelui exterior al navei) pentru a orienta noile săpături.

13. Nicolae Constantinescu, Cercetarea arheologică de la Cozia, în MO, XVII, 7-8 (1965).

14. Cercetări întreprinse împreună cu Raluca Iosipescu.

15. Informaţia datorată amabilităţii nedesminţite a prietenului Emanuel Bădescu de la Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei căruia îi aducem şi aici mulţumirile noastre.

16. La pregătirea pe teren a campaniilor şi la desfăşurarea lor au participat doamna drd. Raluca Iosipescu (Institutul Naţional al Patrimoniului), colonel (r.) Dan Căpăţână, drd. Ionuţ Iancu (Universitatea Valahia – Târgovişte), Adrian Stănilă (Universitatea din Piteşti) şi Matei Neagu Iosipescu.

17. Wagrissul se află la circa 1,10 m deasupra solului actual în biserică, în general nivelat de decapările succesive.

18. N. Ghika-Budeşti, Arhitectura Bisericii Domneşti, în BCMI, X, 1917-1923, p. 121.

19. Maria Iossifova, Some Varieties of the Cross-Domed Churches of the „Tight Cross" Variant, în „Archaeologia Bulgarica", I, 1997, p. 64.

20. V. Gheorghi Djingov, Ana Balkanska, Maria Josifova, Kaliakra, t. I, Sofia, 1998.

21. Pentru cercetarea arheologică v. Gheorghi Djingov, Srednoekovna ţărcva v Kaliakra, în „Izvestia na arheologiceski institut", XXXIII, 1972; pentru reconstituirea arhitecturală Maria Iosifova, Some varieties of the cross-domed churches of the „Tight cross" [type no. I] variant, în loc.cit.

22. Gheorghi Atanasov, Dobrudjanskoto despostvo, Veliko Tărnovo, 2009, pp. 327-328.

23. v. Sergiu Iosipescu, Contribuţii la domnia principelui Radu I şi a alcătuirii teritoriale a Ţării Româneşti în secolul al XIV-lea, în SMIM, XXVIII, 2010, pp. 25-48.

Abstract:

The archaeological and monumentalistic researches performed in the years 2009-2011 by the author, with the founds offered by the Arges and Muscel Archibishopric, concludes to the dating of the church San Nicoara from Curtea de Arges in the middle of 14th century. By the plan the church of San Nicoara belonged to

https://biblioteca-digitala.ro

an interesting type including the churches of The Holy Virgin from Stanimachos/Asenovgrad, Saint John Aliturgetos from Mesembria/ Nesebar, the ruins from Caliacra discovered by archaeological excavations and another's from 14th century.

113. Dopca, com. Hoghiz, jud. Braşov
Punct: Valea Mare

Cod sit: 41211.04

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 214/2011

Colectiv: Daniela Marcu Istrate – responsabil, Gabriel Izdrailă (SC Damasus SRL)

În perioada 19–23.09.2011 a fost efectuată o cercetare arheologică în localitatea Dopca, jud. Braşov, punctul "Valea Mare", zona secată a barajului de acumulare aflat în vecinătatea localităţii. Cercetarea a fost realizată la o distanţă de 432 m E faţă de baza interioară a digului şi la aproximativ 61 m N faţă de marginea pădurii aflată la S de baraj.

Scopul cercetării arheologice a fost acela de a identifica şi de a delimita un atelier de sticlărie, semnalat în urma prospecţiunilor efectuate de specialiştii de la Muzeul de Etnografie Braşov.

Zona în care a fost efectuată cercetarea este un promontoriu aflat pe partea stângă a pârâului Valea Mare. Au fost trasate trei unităţi de cercetare, notate de la S.1 la S.3. S.1 reprezintă secţiunea magistrală care taie pe axa N – S promontoriul. Dimensiunile unităţii de cercetare sunt de 9,30 x 1 m. Secţiunea a fost caroiată din 2 în 2 metri, rezultând 6 carouri, cu primul carou de 1,3 m. Scopul realizării acestei secţiuni, a fost acela de a verifica stratigrafia promontoriului. S.2, a fost trasată la V de S.1 la o distanţă de 6 m, faţă de profilul de V al lui S.1. Dimensiunile unităţii de cercetare sunt de 2 x 2 m, fiind amplasată în marginea sudică a promontoriului. Scopul acestei secţiuni, a fost acela de a verifica şi în acest punct, stratigrafia şi de a identifica eventualele urme ale atelierului. S.3 a fost trasată la E de S. 1 la o distanţă de 10,70 m, faţă de profilul de V al lui S.1, în dreptul caroului 4. Dimensiunile unităţii de cercetare sunt de 2 x 2 m, fiind amplasată în marginea sudică a promontoriului. Scopul acestei secţiuni a fost acela de a verifica şi în acest punct stratigrafia şi de a identifica eventualele urme ale atelierului.

Datorită lipsei unui reper fix în imediata apropiere a zonei cercetate, cota 0,00 m a fost stabilită pentru fiecare unitate de cercetare în parte, ca fiind colţul profilului de NV.

Stratigrafia a fost înregistrată într-o legendă comună.

Pe buza sudică a promontoriului, au fost recuperate foarte multe fragmente de sticlă, zgură de sticlă topită, fragmente de sticlă brută (neprelucrată), fragmente de cărămizi şi pietre cu urme intense de ardere.

Nivelul de călcare actual al promontoriului are o cădere atât spre S cât şi spre N. Astfel, raportat la secţiunea magistrală S. 1, nivelul de călcare atinge în partea de N cota de 0,00 m, urcă până la cota de + 0,60 + 0,70 m spre S, şi coboară în capătul de S până la cota de – 0,10 m.

Primul strat este o depunere de mâl cu pământ brun cenuşiu, nisipos, care are o grosime cuprinsă între 0,08 – 0,26 m. Depunerea cea mai consistentă, se găseşte în partea nordică a promontoriului, partea dinspre pârâu. Sub acest nivel de mâl se găseşte un nivel de pământ rulat, depus cel mai probabil în timpul lucrărilor pentru amenajarea barajului. În acest nivel au fost găsite cele mai multe materiale arheologice. Acest strat are o grosime medie de 0,20 – 0,30 m şi are o pantă ce coboară de la S spre N, aceasta urmând panta naturală a terenului. Din studierea profilelor din S. 1, putem observa faptul că albia râului coboară în capătul de N al secţiunii (şi al promontoriului), aproximativ de la cota de + 0,40 m, până la cota de – 0,38 m. Stratul 2 suprapune un nivel de depunere de vegetaţie uscată (frunze, crengi). Acesta are o grosime maximă de 0,04 m şi urmăreşte limita inferioară a stratului 2, până la cota de – 0,40 m. Acest nivel de depuneri, se opreşte la o distanţă de aproximativ 2,70 m faţă de capătul nordic al unităţii de cercetare. În capătul nordic al promontoriului, stratul 2 suprapune un nivel de aluviune de pietriş cu nisip cenuşiu şi pietre. Acest nivel are o grosime maximă de 0,28 m. Un posibil nivel de călcare mai vechi, poate fi dat de limita superioară a stratului 5A (sau 5, în unităţile de cercetare S. 2 şi S. 3). Are o grosime medie de 0,20 m. Este un nivel de pământ uşor rulat, în care au fost găsite puţine fragmente de sticlă. Acest nivel de pământ a fost vizibil în toate unităţile de cercetare.

În general, cercetarea s-a oprit într-un strat de pământ galben compact, pe alocuri nisipos, răzleţ cu pietricele (stratul 4 şi 4A), considerat steril din punct de vedere arheologic. Acesta are o grosime medie de 0,30 m. În unele puncte din unităţile de cercetare, s-a observat că acest nivel, suprapune un strat geologic de pietriş, cu nisip cenuşiu gălbui.

Datorită intervenţiilor realizate, cu ocazia amenajării iniţiale a lacului de acumulare (lucrări efectuate în anii 80 ai secolului trecut), stratigrafia şi configuraţia terenului, au suferit modificări care nu ne mai permit identificarea amenajărilor anterioare lucrărilor.

Totusi, cantitățile mari de fragmente de sticlărie (recipiente de diferite forme si dimensiuni, rebuturi, cărămidă refractară din structura cuptoarelor) arata foarte clar că undeva în apropiere a funcționat un atelier de sticlărie pe care îl putem data în secolele XVI-XVIII.

Abstract:

Dopca is a village in Brașov County, in Hoghiz Basin. It is located in the heart of the country, 50 km from Brașov, 60 km from Sighișoara, near the Forest Bogații.

During 19–23.09.2011 was conducted an archaeological research in "Valea Mare", a dried area of the dam located near the village. The research was conducted at a distance of 432m east of the inner base of the dam and approximately 61 m north from the forest located in the southern part of the dam.

The objective of the archaeological research was to identify and delineate a glass shop, noted by specialists from the Ethnography Museum in Brasov.

Because of the interventions during the initial planning of the basin (works conducted in the 80s), the terrain's stratigraphy and configuration were subject to changes that no longer allow us to identify the arrangements previous to the works. However, the large amounts of glass fragments (containers of various shapes and sizes, scraps, fire brick from the ovens' structure) clearly show that somewhere near a glass shop existed and it can be dated back to sixteenth and seventeenth century.

114. Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinţi
Punct: Cetatea Severinului

Cod sit: 109782.07

Autorizaţii de cercetare arheologică sistematică nr. 51/2011, 119/2011, 226/2011

Colectiv: Gabriel Crăciunescu – responsabil, Marin Iulian Neagoe - responsabil sector, Oana Minodora Neagoe, Cristian

https://biblioteca-digitala.ro

Dumitru Manea, Mihai Stîngă, Ersilia Marcu (MRPF Turnu Severin)

Cetatea Severinului se află situată în apropierea Dunării, pe prima terasă a fluviului, la o distanţă de 15 metrii nord de Bulevardul Dunărea, 100m nord-vest de clădirea Teatrului Theodor Costescu şi 100m sud-vest de clădirea Colegiului Naţional Traian.

Primele informaţii despre săpături întreprinse în zona ruinelor cetăţii Severinului le datorăm contelui Fernando Luigi de Marsigli[1], colonel genist în armata austriacă care, la sfârşitul secolului al XVII-lea, efectuază câteva sondaje şi ridică primul plan topografic al cetăţii medievale.

După foarte mult timp, în 1835, Grigore Pleşoianu, profesor la şcoala din Cerneţi, atras şi el de ruinele cetăţii Severinului întreprinde lucrări de restaurare a unor porţiuni din zidurile care erau vizibile şi deschide chiar câteva secţiuni pentru cercetarea acestora[2] însă, rezultatele săpăturilor întreprinse de el, nu au fost decât sumar consemnate.

Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea acţiunile de cercetare la cetatea Severinului sporesc considerabil, astfel că, între 1856-1858, inginerul oraşului Turnu Severin, Al. Popovici, întreprinde şi el câteva săpături aici, iar în 1865 guvernul francez însărcinează o comisie arheologică în vederea cercetării ruinelor cetăţii[3].

Alte sondaje vor fi efectuate în 1867 de Al. Treboniu Laurian[4], Cezar Bolliac 1869[5] și Gr. Tocilescu, între 1886-1889.

Cercetările sistematice la Cetatea Severinului vor debuta în 1936, grație lui Al. Bărcăcilă și vor continua, an de an, până în 1944[6].

În perioada 1965-1969[7] săpăturile, coordonate de Mișu Davidescu, s-au concentrat în special pe latura de sud a fortificaţiei, dar şi anumite porţiuni din incinta exterioară de est (cele două contraforturi şi zidurile care se prelungesc către Dunăre) şi cea de vest, în paralel cu lucrările de restaurare începute din 1966, în special la turnul de nord-est[8].

Întrerupte din nou vreme de trei decenii, săpăturile în Cetatea Severinului vor fi reluate în 1989, când vor fi efectuate câteva sondaje de verificare, în zona incintei exterioare de est şi a turnului intermediar de pe latura de est unde au fost întreprinse şi lucrări de restaurare a zidurilor.

Obiectivul cercetării din 2011 a fost obţinerea tuturor informaţiilor privind etapele de construcţie şi evoluţia fortificaţiei precum şi înregistrarea datelor privind stratigrafia sitului, complexele şi materialele arheologice identificate în urma săpăturilor efectuate.

Sector A I – curtina de nord și jumătatea de nord a curtinelor de est și vest.

Au fost efectuate prospecţii electrice realizate cu rezistivimetrul automatizat Scintrex SARIS şi cabluri inteligente ICS 1 (separaţia între electrozi 1m) constând în realizarea a 7 profile cu lungimea de 25 m şi dublate de profile magnetometrice realizate cu Gradinometru Scintrex EnviGrad pe aceleaşi coordonate cu cele de rezistivitate electrică.

Rezultatele prospecţiilor au relevat adâncimea maximă a stratului arheologic, anomalii corespunzătoare unor zone compacte de material de construcţie sau anomalii specifice asociate unor complexe arheologice de tipul gropilor.

Cercetarea arheologică a debutat prin deschiderea unei secţiuni de control stratigrafic, S1/2011, cu dimensiunile de 16 x 2 m, orientată nord-sud, în care săpătura a fost realizată cu mijloace manuale. Secţiunea a fost împărţită în 8 carouri cu dimensiunea de 2 x 2 m, numerotate de la sud la nord cu cifre arabe. Nu au fost identificate complexe arheologice iar din punct de vedere stratigrafic săpătura a confirmat rezultatele prospecțiilor electromagnetice și magnetometrice.

Sp. I/2011, cu dimensiunile de 18 x 10 m, orientată nord-sud, la adâncimea de 1,3m, s-au conturat trei complexe: G2/2011, L2/2011, în jumătatea de est a suprafeţei şi C1/2011 în colţul de nord-est al Sp.I/2011, considerat iniţial un cuptor cu boltă din piatră, însă după golirea umpluturii până la adâncimea de 0,5 m, de la care s-a conturat complexul, am realizat că avem de-a face cu o fântână cu diametrul de 2,3 m şi pereţii realizaţi din piatră şi cărămidă legată cu mortar de var.

După conturare complexele au fost săpate în crossection pe direcţia nord-sud, fiind golită jumătatea de est.

G2/2011 – complex conturat la adâncimea de 1,30 m, calculată faţă de cota 0 (colţul de nord-est al S1/2011), având dimensiunea de1,7 x 1,55 m, orientat nord-sud. În partea de est a G2/2011, la adâncimea de 0,2 m au apărut câteva pietre dispuse organizat, iar din umplutura gropii, pigmentată cu cărbune şi chirpic ars au fost recuperate câteva oase de animale şi fragmente ceramice arse secundar. Baza acestei gropi, a fost surprinsă în centru la adâncimea de 0,7 m, complexul prezentând două faze de umplere delimitate de o lentilă de cenuşă cu o grosime ce varia între 0,02 şi 0,06 m care în centru atingea adâncimea de 0,5 m.

Întrucât sub adâncimea de 0,7 m continua să apară un pământ pigmentat cu fragmente de cărbune ne-am adâncit cu încă 0,1 m pe întrega suprafaţă, adâncime la care am surprins în partea de nord-est a gropii părţi din membrul inferior drept al unui defunct iar după adâncirea spre centrul gropii, cu încă 0,1 m, am dezvelit oasele bazinului şi ale toracelui. Defunctul (M1) a fost depus în groapă pe partea dreaptă cu craniul uşor ridicat, spre marginea de sud a gropii, având bărbia înclinată spre torace. Membrele superioare întinse spre nord-est şi încrucişate iar membrele inferioare despărţite, membrul inferior drept arcuit din genunchi. Nu au fost identificate obiecte de inventar funerar.

După golirea jumătăţii de vest a G2/2011 şi adâncirea cu încă 0,1 m de la baza complexului, am suprins la -0,80m un alt schelet uman (M2), orientat vest-est, depus pe spate, cu membrele superioare aşezate pe torace iar membrele inferioare apropiate şi întinse până lângă craniul M1. În partea stângă a toracelui a fost identificat un denar din argint emis de regele maghiar Andrei al II-lea (1205-1235), singurul obiect din inventarul M2.

În urma observaţiilor stratigrafice înregistrate, complexul G2/2011 suprapune parţial groapa comună a M1 şi M2, fără să fi deranjat scheletele vreunuia din defuncţi. De asemenea, apreciem că după săparea gropii de mormânt a fost depus defunctul orientat vest-est (M2), în cazul căruia s-a respectat ritualul de tradiţie creştină iar la capătul de est al gropii a fost pur şi simplu aruncat al doilea defunct (M1), după cum sugerează poziţia acestuia.

C1/2011 – Iniţial complexul, cu diametrul exterior de 2,3 m, a fost interpretat ca reprezentând baza unui cuptor circular cu pereţii din piatră şi cărămidă având în vedere cantitatea mare de arsură prezentă la suprafaţa acestuia în momentul conturării. După realizarea crossection-ului pe direcţia nord-sud şi golirea jumătăţii de est, începând de la 0.5m adâncime, de la nivelul la care s-a conturat, nu am mai putut păstra profilul crossection-ului ca urmare a faptului că umplutura alcătuită din piatră, cărămidă, arsură şi cărbune era instabilă. În acest fel am procedat şi la golirea jumătăţii de vest până la adâncimea de 0,5 m, după care am continuat golirea complexului realizând că acesta este de fapt o fântână cu peretele gros de 0,3 m zidit din piatră şi cărămidă legată cu mortar de var.

L1/2011 – Complexul a fost conturat iniţial sub forma unei gropi ovale cu dimensiunile de 2 x 1,75 m, pe direcţia nord-sud/ est-vest, însă după efectuarea unui crossection pe direcţia nord-sud şi golirea jumătăţii de est am constatat că acesta se continua către nord cu încă 3,2 5m. La conturare acest aspect nu a putut fi sesizat întrucât partea de nord a complexului a fost nivelată cel mai

https://biblioteca-digitala.ro

probabil după dezafectarea acestuia cu un strat de umplutură alcătuit din nisip, pietriş şi piatră în care au apărut extrem de rar fragmente ceramice sau urme de cărbune şi spărtură de cărămidă.

Sp. II/2011, cu dimensiunile de 16 x 5 m, orientată nord-sud; la adâncimea de 1,30m, pe latura de est a Sp. II/2011, corespunzătoare carourilor 3 si 4 B a fost identificată o groapă, G1/2011, cu dimensiunile de 2,85 x 2,6 m, săpată în steril, cu excepţia laturii de sud-est unde suprapune primul strat de cultură (I). Adâncimea maximă a complexului în centru a fost de 1m iar din umplutura care a conţinut multă cenuşă şi cărbune au fost recuperate și trei monede, două emise de regele maghiar Matia Corvinul (1458-1490), cea de-a treia de Vladislav al II-lea al Ungariei (1490-1516).

Sp. III/2011, cu dimensiunile de 8 x 7 m, orientată est-vest; la adâncimea de 0,85 m, în dreptul carourilor 1 E, F s-au conturat resturile unei vetre (V1) alcatuită din trei straturi de caramidă suprapuse, cel din partea superioară dispus semicircular realizând astfel gardina vetrei, cu dimensiunile de 1 x 0,5 m pe direcţia est-vest/ sud-nord, care intra în profilul de sud.

La adâncimea de 1,5 m, în zona corespunzatoare carourilor 5 A, B si 6 A, B am identificat o vatra din lut cu gardină din piatră şi caramidă (V2/2011), cu dimensiunile de 0,8 x 0,6 m, orientată est-vest. Dupa dezafectare, piatra şi căramida ce alcatuiau gardina vetrei au fost împraştiate pe toata suprafaţa acesteia dar şi spre sud unde am surprins multa cenuşa în care se mai puteau vedea alveolele produse de imprimarea pietrelor pe suprafața vetrei.

În colţul de sud-est al suprafeţei, corespunzator carourilor 1A, B şi inceputul caroului 2A am surprins o prelungire a zonei utilizată pentru exploatarea stratului de loess, identificată în Sp. II/2011, a cărei adâncime maximă a fost întregistrată la 2 m.

Sp. IV/2011, cu dimensiunile de 9 x 7 m, orientată est-vest, împărţită în carouri cu dimensiunea de 1 x 1 m numerotate pe directia sud-nord de la 1 la 7 iar pe directia est-vest fiecarui carou corespunzandu-i o litera de la A la I.

La adancimea de 0,5 m, în colțul de nord-vest al suprafeței, corespunzător carourilor 3-7 H-I, am surprins urme de incendiere constând din lemn carbonizat, pietre vitrifiate şi o mare cantitate de cenuşă, resturile unei vetre din lut (V7), amenajată pe un strat de pietre (Pl. VIII/2). În profilul de nord se observa la adâncimea de 0,5 m o vatră din lut (V4) cu o grosime de 0,15 m, flancată spre est de un bloc de calcar, motiv pentru care în vederea dezvelirii acestui complex am deschis spre nord o casetă cu dimensiunile de 2 x 2 m, denumită CA1/2011. O situaţie similară am înregistrat şi profilul de vest al Sp IV/2011, corespunzător caroului 7, unde la adâncimea de 0,4m am identificat o vatră (V6) alcătuită din trei rânduri de cărămizi suprapuse, pentru dezvelirea integrală a acestui complex fiind necesară executarea altor două casete cu dimensiunile de 2 x 2 m, CA2/2011, respectiv CA3/2011.

La adâncimea de 1,4 m în zona corespunzătoare carourilor 3-7 H-I, a fost conturat parțial complexul de tip locuință (L2/2011), care se adânceşte până la 2,5 m intrând în profilul de vest. Latura de est a complexului, aproape de care am identificat o vatră din lut (V8) cu dimensiunile de 0,7 x 0,5 m, a fost săpată în trei trepte în stratul de loess, pe treapta cea mai de jos, la adâncimea de 2 m identificând şi o groapă de stâlp, cu diametrul de 0,3 m, al cărei contur în partea superioară era delimitat de pietre de râu, aşezate cel mai probabil pentru a stabiliza eficient stâlpul de sustinere al acoperişului.

Sector A II – spațiul dintre turnurile laturii de nord ale primei incinte.

În sectorul A II a fost deschisă Sp. VI, cu dimensiunile de 12 x 12 m, în perimetrul dintre turnurile de nord ale primei incinte. Au fost identificate două ziduri, paralele, situate la o distanță de aproximativ 1 m unul de celălalt, dispuse est-vest și asigurând legătura dintre turnuri. Rolul acestor ziduri, a căror grosime depășește 2m, lucrate din piatră de munte legată cu mortar de var, a fost acela de a consolida apărarea zonei de nord a cetății, extrem de vulnerabilă, întrucît aici au funcționat și porțile de acces în cetate, identificate de asemenea în timpul cercetărilor efectuate în perioada amintită, pe traseele ambelor ziduri de incintă (zidul 1 și zidul 2). Aceste porți de acces au avut o deschidere de aproximativ 2,5 m, după cum demonstrează blocurile de calcar utilizate ca baze pentru ancadramentele lor. Ulterior, la circa 3 m nord de zidul 2 al incintei de nord a fost construit al treilea zid de incintă (3) la mijlocul căruia s-a păstrat o intrare cu deschiderea de 1 m, folosită pentru accesul în turnul de formă rectangulară, cu dimensiunile de 6 x 4,5 m, construit în exteriorul zidului 3 de incintă.

Sectorul B - spațiul dintre zidul primei incinte și zidul incintei a doua.

Sectorul B a fost împărțit în 3 subsectoare (1. Subsectorul de vest (B1), 2. Subsectorul de nord (B2), 3. Subsectorul de est (B3).

În subsectorul B1 au fost deschise 3 suprafețe: Sp. V/2011, Sp. VII/2011, Sp. VIII/2011 în care nu au fost identificate complexe arheologice.

În subsectorul de nord (B2) a fost deschisă suprafața Sp. IX/2011, în care, la adâncimea de 1,5 m a fost identificat un turn de poartă, cu dimensiunile de 6,5 x 4,5 m, pe direcția S-N, având în prelungire, spre nord, către zidul celei de-a doua incinte, două ziduri paralele, groase de 0,5 m păstrate pe o înălțime maximă de 0,7 m. Aceste ziduri care au făcut parte din rampa de acces în turn, dinspre nord, au fost dezafectate, ca de altfel întreaga construcție, în secolul al XV-lea, când s-a început construirea celui de-al doilea zid de incintă. Materialul provenit din dărâmătura pereților turnului și rampei de acces fiind folosit ca umplutură pentru nivelarea întregului spațiu intermediar al laturii de nord. Poarta de intrare în turn a fost blocată, dinspre interiorul cetății, cu un zid gros de 0,4m care să susțină umplutra din piatră de munte, blocuri de calcar de mari dimensiuni și chiar părți din ancadramentele porților zidului 1 și 2 ale incintei de nord.

Note:

1. Cantacuzino 2001, p. 117 și nota 338.
2. Chipurici, Măneanu 1972, p. 29.
3. Demetrescu 1883, p. 10-11.
4. Ibidem, p. 39-43.
5. Davidescu 1974, p. 190.â
6. Absolut toţi istoricii sau arheologii care au abordat, până în prezent, problema cercetărilor întreprinse de Al. Bărcăcilă la Cetatea Severinului, afirmă că anul 1939 este ultimul în care acesta efectuează săpături (vezi îndeosebi Cantacuzino 2001, p. 118 ; Rusu 2003, p. 67 ; Rusu 2005, p. 480 ; Măneanu 2009, p. 28) însă, în realitate, săpăturile arheologice au fost continuate an de an până la 1944. Din informaţiile pe care le deţinem, în urma consultării arhivei lăsate de Al. Bărcăcilă, săpăturile vor fi reluate între 1957-1960 când vor avea loc ultimele campanii sub conducerea lui Al. Bărcăcilă. De asemenea, merită să amintim o mărturisire făcută de Al. Bărcăcilă, într-unul din jurnalele sale de săpătură unde precizează că la toate campaniile efectuate, în perioada 1936-1944, a fost asistat de D. Berciu.
7. Davidescu 1970, p. 9-14.
8. Rățoi 2011, p. 108-113.

Bibliografie:

Al. Bărcăcilă, Cetatea Severinului. Început de cercetări arheologice, BCMI 31, 1937, p. 149-165.

Al. Bărcăcilă, Monede de la Cetatea medievală a Severinului, SCN 1, 1957, p. 173-188.

Gh. Cantacuzino, Cetăţi medievale din Ţara Românească în secolele XIII-XIV, Bucureşti, 2001.

N. Chipurici, M. Măneanu, Catalog de documente privind

https://biblioteca-digitala.ro

istoricul oraşului Tr. Severin (1833-1944), Turnu Severin, 1972.

M. Davidescu, Cetatea Severinului, BMI 3, 1970, p. 9-14.

M. Davidescu, Drobeta romano-bizantină în istoriografia românească şi străină, Drobeta 1, 1974, p. 187-197.

V. Demetrescu, Istoria Oraşului Severin, Severin, 1883.

A. A. Rusu, Die Burgen von Turnu Severin im 13-14 Jh., BR 37, 2003, p. 63-79.

A. A. Rusu, Castelarea carpatică, Cluj-Napoca, 2005.

T. Rățoi, Proiectul consolidării capelei și turnului cetății medievale a Severinului, Drobeta 21, 2011, p. 108-113.

Abstract:

Preventive archaeological research conducted at Severin Citadel, from April to November 2011 led to better identify several archaeological complexes in secotrul A (Curtin part of the walls north and east and west of the first enclosure): two dwellings L1 and L2 / 2011, a well diameter of 2.3 m (C1/2011) and 0.35 m thick wall, built of stone and brick and mortar of lime, a double grave pit inhumation, four garbage dumps (G1/2011 , G2/2011, G3/2011, G4/2011), remains of three brick fireplaces (V1, V3, V6) and five hearths of clay, three with river rock edge (V2, V4, V5) and two simple (V7, V8).

Also in the A sector, in the space between the towers of the north side of the chamber, were first identified two walls parallel, situated at a distance of about 1 m apart, arranged east-west and liaising between the towers. The role of these walls, built in different periods of time, of a thickness exceeding 2m, made of mountain stone and mortar of lime, was to strengthen the defense area north of the city, extremely vulnerable, because here there was the gateways into the citadel, also identified during the surveys conducted over this period, both routes enclosure walls (wall 1 and wall 2).

The gateway had an opening of approximately 2.5 m, as shown by blocks of limestone used as the basis for their frames. Later, about 3m north of the northern enclosure wall 2 of the third wall was built enclosure (3) the middle of which was kept an entrance aperture of 1m, used for access to the tower of rectangular form with dimensions of 6x4, 5m, built outside the enclosure wall 3.

In the west part of B sector have not been notified archaeological complex.

In the northern part odf B sector was found a rectangular tower, with dimensions of 6x4, 5m, built outside the wall 3 of the first precinct.

115. Făgăraș, jud. Brașov

Punct: Cetate

Cod sit: 40287.04

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 103/2011

Colectiv: Daniela Marcu Istrate – responsabil, Gabriel Izdrailă (SC Damasus SRL), Iulian Şchiopu (M Făgăraş).

Municipiul Făgăraş este amplasat în depresiunea Făgăraş, în apropiere de poalele nordice ale munţilor Făgăraş, pe malul stâng al râului Olt. Cercetări arheologice ample au fost realizate în anii 60-70, iar sondaje în curtea exterioară au mai fost făcute în 1998, sub coordonarea dr. Daniela Marcu.

În perioada 07-22 iulie 2011, a fost realizată o cercetare arheologică în incinta II, în vederea obţinerii unor informaţii de ordin tehnic necesare întocmirii documentaţiei de restaurare, în punctele indicate de arhitecţi.

Cercetarea a fost axată pe latura de est a incintei II, în Corpul de Gardă, pe bastionul Pană şi pe bastionul Tomori. Astfel au fost realizate un număr de 7 sondaje arheologice, numerotate de la 1 la 7, după cum urmează: S.1 a fost trasat pe bastionul Tomori (bastionul de SE), cu dimensiunile de 2 x 2 m. S.2 a fost amplasată pe bastionul Pană (bastionul de NE) cu dimensiunile iniţiale de 1,7 x 1,5 m; S.3 a fost trasată în jumătatea sudică a corpului de gardă colţul de NV al încăperii, cu orientarea V-E; S. 4 a fost trasată în încăperea de pe latura de NE, încăpere situată sub accesul care se face din curtea incintei II spre Bastionul Pană. Dimensiunile sondajului au fost de 2,6x1,30 m, orientat N-S, perpendicular pe laturile de N şi de S ale încăperii; S.5 a fost trasată la parterul jumătăţii nordice a corpului de gardă. Dimensiunile sunt de 1,5 x 1 m, orientată V-E; S.6 a fost trasată în jumătatea sudică a corpului de gardă, în exteriorul clădirii, perpendiculară pe al cincilea stâlp de boltă (de la S spre N), aflat în exteriorul clădirilor corpului de gardă. Unitatea de cercetare a avut dimensiunile de 3 x 1,5 m, orientată aproximativ V-E; S.7 a fost trasată în interiorul primei încăperi, a corpului de gardă, aflată la S de intrarea în cetate. Unitatea de cercetare a avut dimensiunile de 1,5 x 1,6 m, perpendiculară pe stâlpul de SV al încăperii, fiind orientată N-S.

Bastionul Tomori (colţul de SE).

Aici a fost trasată secţiunea S.1. Scopul a fost acela de a surprinde extradosul de boltă al unei încăperi aflate la parterul bastionului. Pentru acest sector cota 0,00 m a fost stabilită la nivelul inferior de la a doua fereastră (de la est spre vest) de pe latura de sud a bastionului. Cercetarea a fost efectuată până la cota de – 4,08 m. Până la acest nivel nu a fost identificat extradosul de boltă, concluzia fiind aceea că în mijlocul bastionului nu a fost prevăzută o încăpere. Între cotele de – 3,92 – 4,08 m a fost atins un nivel de lut negru, compact, ce are în compoziţie puţin pigment de cărbune şi mortar. Acest nivel este suprapus de o serie de straturi, care fac parte din umplutura bastionului. Nivelul de călcare actual se află situat între cotele de – 1,20 – 1,34 m, cu o pantă ce coboară de la sud spre nord.

Bastionul Pană (colţul de NE).

Aici a fost trasată unitatea de cercetare S.2. Scopul acesteia a fost acela de a identifica extradosul de boltă al încăperii care se află la parterul bastionului. Pentru acest sector, cota 0,00 m a fost stabilită la nivelul inferior al ferestrei (prima de la vest spre est) de pe zidul nordic al bastionului. În acest sector extradosul de boltă a fost identificat la cota de – 2,18 m şi a fost numerotat Z.2. Bolta este din cărămidă, legată cu un mortar albicios, cu mult var şi nisip. Pe extradosul bolţii se găseşte un mortar cu o grosime de aproximativ 1-2 cm, albicios, cu mult nisip şi var. La est, bolta se sprijină pe Z.1, zidul care delimitează încăperea de la parter. Zidul 1 este construit din cărămidă, orientat NE – SV, cu o grosime de 1,40 m. La est de zid nu a fost identificată o altă încăpere, până la cota de – 3,10 m. Cercetarea s-a oprit într-un nivel de moloz gălbui. Pe faţa estică a zidului a fost identificat un decroş cu o lăţime de 0,28 m, situat la cota de – 2,76 m. Bolta este suprapusă de un lut gălbui, afânat. La est de Z.1, situaţia stratigrafică este asemănătoare. Decroşul zidului 1 este acoperit de un strat de moloz . Cel mai probabil este un nivel de umplere a spaţiului rămas între încăperile de pe latura de E şi SE a bastionului. Suprafaţa bastionului este acoperită cu o placă de beton peste care s-a intervenit cu o placă de mozaic.

Cercetarea din interiorul clădirilor de pe latura estică a incintei II. Corpul de gardă

S.3 a fost trasată într-una din încăperile aflate în jumătatea de S a corpului de gardă, mai precis, în colţul de NV al încăperii. Cota 0,00 m a fost stabilită la nivelul pragului intrării în încăpere. Scopul acestei săpături a fost acela de a vedea fundaţia zidurilor în acest punct, până la talpa de fundare. Din cauza ploilor, nivelul pânzei freatice a urcat foarte mult, cercetarea arheologică fiind oprită la cota de – 1,64 m. Din acest motiv nu a fost atinsă talpa de fundare a zidurilor. Zidul de vest al încăperii a fost notat Z.6, iar cel de nord

https://biblioteca-digitala.ro

Z.7. Relaţia dintre Z.6 şi Z.7 este de ţesere. Fundaţiile zidurilor sunt neregulate, construite din piatră mare, înecate în mortar de var albicios, cu nisip. În fundaţia zidului nordic, Z.7, de la cota de – 1,02 m se observă o intervenţie modernă de subzidire cu ciment, realizată, cel mai probabil, în contextul proiectelor de restaurare anterioare. Pe profilul de est al unităţii de cercetare se observă şanţul pentru intervenţia de subzidire pentru Z.7. O altă intervenţie, cel mai probabil pentru a verifica fundaţia lui Z.6, se observă pe profilul de sud, lângă zid. Cercetarea s-a oprit la – 1,64 m, într-un strat maroniu gălbui mai curat. Pe profilul de sud se observă o serie de intervenţii, care cel mai probabil aparţin etapei de construcţie a zidului 6. Între cotele – 1,30-1,40 m (cote maxime), se observă o lentilă de mortar gălbui. Este suprapusă de o serie de nivelări cu pământ foarte pigmentat, afânat. Acestea sunt suprapuse de un nivel de umplutură în care au fost realizate intervenţii pentru introducerea apei şi canalizării.

S.4 a fost trasată într-o încăperea poziţionată pe latura de NE, la subsolul accesului care se face din curtea incintei II spre Bastionul Pană. Cota 0,00 m a fost stabilită la nivelul pragului intrării în încăpere. Scopul acestei secţiuni a fost acela de a dezveli fundaţiile pereţilor de nord şi sud. Datorită pânzei freatice, cercetarea nu a fost finalizată. Cota la care s-a oprit cercetarea este de – 0,70 m, într-un pământ brun închis, lutos. Zidul nordic al încăperii a fost notat Z. 8. Este un zid cu fundaţie de piatră de dimensiuni mari şi medii, legate cu mortar de var alb-cenuşiu, dur. Peretele de sud al încăperii a fost notat Z. 9, având orientarea V-E. Elevaţia suprapune o fundaţie din piatră de dimensiuni mari şi medii. Fundaţia pe care stă elevaţia, are orientare diferită, adică NE-SV. Datorită caracterului restrâns al cercetării, putem presupune că fundaţia este o structură mai veche, elevaţia fiind ridicată într-o etapă diferită. Cercetarea s-a oprit într-un pământ brun închis, lutos. Este suprapus de un nivel de amenajare (probabil înaintea turnării plăcii de ciment). Fundaţia zidului de piatră este suprapusă de o umplutură de pământ din piatră şi mortar. Pe profilul de vest se observă o umplutură cu mortar care porneşte de la cota de – 0,30 m. Tot pe profilul de vest, lângă Z.9, se observă o umplutură brună, cu mult pigment de mortar şi cărbune.

S.5 a fost trasată într-o încăperea poziţionată la parterul din jumătatea de nord a corpului de gardă. Scopul acesteia a fost acela de a vedea fundaţia zidului de vest al încăperii. Din cauza amplasării canalului termic, care trece plin clădire, cercetarea arheologică a fost oprită la cota de – 0,66 m. De asemenea, stratigrafia a fost deranjată. Cota 0,00 m a fost stabilită la nivelul pragului intrării în încăpere. Zidul de vest al încăperii a fost denumit Z.3. Acesta are o fundaţie de piatră, legată cu mortar de var şi fragmente de cărămidă pentru egalizarea zidăriei. Până la cota de – 0,66 m, fundaţia este acoperită cu ciment şi smoală. Elevaţia este tencuită, peste care s-a aplicat faianţă. La cota de + 1,00 m, în elevaţie se observă o fereastră, cu dimensiunile de aproximativ 1x1 m. Z.4 (latura de nord) şi Z.5 (latura de sud) sunt construcţii amenajate în pentru funcţionarea restaurantului. Acestea au o fundaţie de ciment, talpa lor de fundare se află la cota de – 0,46 m. Elevaţia zidurilor este cu faianţă.

S.6 a fost trasată în exteriorul corpului de gardă, între unul din stâlpii de boltă aflaţi în exterior şi clădirea actuală, perpendiculară pe stâlp. În urma cercetării a fost identificată talpa fundaţiei clădirii corpului de gardă (Z.13) şi a stâlpului de boltă (Z.14). Fundaţia clădirii, este o zidărie regulată din piatră de dimensiuni mari, înecată într-un mortar albicios, cu mult var şi nisip, destul de sfărâmicios. Fundaţia se delimitează de elevaţie, printr-un decroş de 0,14 m, la cota de – 0,06 m. La fel ca şi fundaţia, elevaţia este construită din piatră de dimensiuni mari, legată cu mortar de var. Stâlpul (Z.14), stă pe o fundaţie din ciment cu pietriş, datorată în mod evident unei intervenţii de restaurare-consolidare. Stâlpul este din cărămidă (cu dimensiunile de 30x15x5 cm) legată cu mortar. Are o formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de 0,90x0,60 m, orientat N-S. Fundaţia originală a stâlpului nu a fost accesibilă, fiind integral ascunsă de intervenţia modernă. Cercetarea a fost efecuată până la – 2,08 m. Săpătura s-a oprit într-un pământ negru lutos, cu pietriş şi pigment de cărbune. Acest nivel, este suprapus de o serie de nivelări cu pământ şi moloz, care, cel mai probabil, aparţin etapelor de construcţie a incintei principale (incinta I) a cetăţii. Limita superioară a nivelărilor are o pantă ce coboară dinspre V spre E, între – 1,26 – 1,38 m, în unitatea de cercetare. Anterior edificării corpului de gardă, s-a recurs la ridicarea nivelului de călcare, cu un un strat gros de lut brun gălbui curat. Limita superioară a acestei nivelări, este dată de nivelul de călcare actual, ce are o pantă care coboară dinspre clădire spre stâlpi, între – 0,22 – 0,32 m (de la E spre V). Nivelul de construcţie a clădirii actuale se află, cel mai probabil, între cotele de – 0,06 – 0,22 m. Datorită intervenţiilor moderne de reabilitare a cetăţii, nivelul de călcare a fost coborât.

Secţiunea 7 a fost trasată în interiorul corpului de gardă, perpendiculară pe stâlpul de SV al încăperii. În urma cercetării, s-a observat că stâlpul de cărămidă (Z.15), stă pe o fundaţie de ciment cu pietriş. Fundaţia are formă uşor neregulată, conică. Limita superioară a fundaţiei se află la – 0,46 m. Elevaţia stâlpului, este construită din cărămidă, ce are dimensiunile de 30x15x5 cm, legată cu mortar. Stâlpul de cărămidă, are o formă patrulateră, cu dimensiunile de 0,90x0,90 m. Fundaţia stâlpului, suprapune ruina unui zid din piatră, ce a fost surprins pe latura de E a unităţii de cercetare, Z.16, orientat N-S. Limita de demolare a zidului, se află situată la – 0,72 m, iar talpa de fundare a fost surprinsă la – 2,10 m. Zidul este construit din piatră de dimensiuni mari, înecată în mortar de consistenţă dură, cu nisip şi fragmente de cărămidă. Suntem de părere că această ruină face parte în mod evident, dintr-o construicţie anterioară construcţiilor actuale a cetăţii. În această încăpere, cercetarea a fost efectuată până la – 2,20 m şi s-a oprit înntr-un pământ negru, cleios, cu pietriş şi pigment de cărbune. Este suprapus de o serie de nivelări, care aparţin etapelor de construcţie a incintei principale. Până la – 1,00 m, a fost observat un strat compact de var alb, pe alocuri suprapus de o peliculă de mortar cenuşos. Nivelul de călcare actual, este dat de partea superioară a unei plăci de ciment ce are o grosime de 0,16 m, la – 0,30 m.

Cercetarea arheologică de la Cetatea Făgăraş, campania 2011, a fost o cercetare restrânsă, având scopul de a furniza informaţii tehnice în punctele stabilite de arhitecţi.

În urma cercetărilor arheologice a fost vizibil extradosul de boltă al încăperii care se află situată la parterul bastionului Pană. De asemenea pe bastionul Tomori nu a fost identificată încăperea care se presupunea a fi acolo. Astfel putem spune că bastionul Tomori este prevăzut cu o încăpere pe latura sa de vest şi una pe NV (unde se află transformatorul electric), restul bastionului fiind umplut.

Din păcate cercetarea din interior, a oferit date doar parţiale. Datorită apei care s-a infiltrat în unităţile de cercetare, săpătura arheologică a fost oprită la diferite cote. Astfel au putut fi vizibile doar parţial fundaţiile zidurilor, din corpul de gardă şi din încăperea din colţul de NV.

Abstract:

Făgăraş city is located in Făgăraş Basin, near the northern foot of Făgăraş Mountains, on the left bank of Olt River. It was attested in the year 1291 under the name of Fogros. The fortress is a civil settlement. Archaeological researches were conducted in the 60s and 70s and surveys in the outer yard were carried out in 1998 under the direction of Daniela Marcu, Ph.D.

From July 7 to 22, 2011, an archaeological research has been conducted in the 2nd premises – Făgăraş Fortress, Braşov County in order to obtain some technical information necessary for the preparation of the restoration documents in the locations indicated

https://biblioteca-digitala.ro

by architects.

The main objective of this research was to provide the technical team with information about the structure and state of the foundations and about the development of the stepping levels.

The archaeological research was visible the outside part of vault centerpiece of the room which is located on the ground Pen bastion. On Tomori bastion was not identified the room that was supposed to be there. Thus we can say that Tomori bastion is provided with a room on its western side and one on the north-western side (where the electric transformer is), the rest of the bastion being filled.

Unfortunately, the inner research provided only partial data. Because the water was infiltrated in the research units, the archaeological excavation was stopped at different stages. Thus, the foundation's walls were only partially visible, from the guard body and from the room in the northwest corner.

116. Feleacu, com. Feleacu, jud. Cluj

Punct: Biserica "Cuvioasa Paraschiva"

Cod sit: 57591.02

Autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 23/2011, 267/2011

Colectiv: Daniela Marcu Istrate – responsabil, Gabriel Izdrailă (SC Damasus SRL)

Localitatea se află aşezată pe masivul Feleacului, situat la întâlnirea Podișului Someșan și Câmpia Transilvaniei. Masivul este orientat pe direcția est-vest, pe o lungime de 20 km, de-a lungul căreia se află mai multe înălțimi: Vârful Peana (832 m), Dealul Feleac (744 m), Măgura Sălicii (824 m).

În perioada 14.03-28.03.2011/21.11-26.11.2011, au fost realizate cercetări arheologice la Biserica Cuvioasa Paraschiva din localitatea Feleacu, judeţul Cluj, cu scopul de a stabili evoluția planimetrică și cronologică a lăcașului de cult.

Cercetarea a fost realizată în interiorul navei bisericii vechi şi în exteriorul bisericii, pe latura de N. Au fost realizate un număr de 12 unităţi de cercetare, după cum urmează: Secţiunea 1 a fost trasată aproximativ în centrul navei bisericii vechi, la o distanţă de 2,20 m vest faţă de cor, cu dimensiunile 1 x 5,4 m. Secţiunea 2 a fost trasată în colţul de SV al navei bisericii vechi, iniţial cu dimensiunile 1,5x1,5 m, extinsă ulterior până la 2,5 x 2,10 m. Secţiunea 3 a fost amplasată în colţul de NE al navei, cu dimensiunile iniţiale de 1,5 x 1,5 m, cu un martor de 0,70 m faţă de S.1; ulterior a fost extinsă cu 0,5 m spre S. Secţiunea 4 a fost trasată în colţul de NV al navei, iniţial 1,5 x 1,5 m, ulterior fiind extinsă spre E cu 0,5 m. Secţiunea 5 a fost trasată în dreptul intrării de pe latura de S a navei, cu suprafața 1 x 0,6 m. Secţiunea 6 a fost trasată perpendicular pe latura de V a navei bisericii vechi, între S. 2 (la S) cu un martor de 0,10 m şi S. 4 (la N) cu un martor de 0,40 m. Dimensiunile iniţiale a unităţii de cercetare au fost de 1,5 x 1,3 m, orientată V-E. Secţiunea 7 a fost trasată în colţul de SE al navei (2 x 1,5 m); secţiunea 8 a fost trasată pe latura de N a bisericii, în exterior, la îmbinarea navei cu corul, perpendiculară pe elevaţia corului, dimensiuni 6x1,5 m. S.9 şi S.10, au reprezentat un şanţ pentru realizarea unui sistem de paratrăsnet. Secţiunea 11 a fost trasată pe latura de E a abside, iar S.12 pe latura de NV a bisericii, la o distanţă de 2,50 m faţă de colţul de NV al pronaosului.

Laturile de nord și sud ale navei

Nava actuală a fost construită din zidărie de piatră legată cu mortar. Elevaţia a fost restaurată, păstrându-se faţada pietrelor vizibilă, doar rosturile dintre pietre fiind consolidate cu mortar. Fundaţia este construită din piatră mare şi medie, legată cu mortar de var, folosit în cantitate insuficientă, cu foarte mult nisip gălbui. Fundaţia are cote de fundare variabile, ce coboară de la est spre vest, urmărind configuraţia naturală a terenului. Este aşezată pe un lut gălbui, compact, considerat steril din punct de vedere arheologic.

La o distanţă de 3,40 m faţă de colţul de SE al navei se află intrarea în biserică, cu o lăţime de 0,90 m şi o înălţime faţă de prag de 2,00 m.

Latura de V a bisericii

Elevaţia zidului care închidea la V nava bisericii vechi a fost demolată în momentul extinderii acesteia prin adăugarea unui nou compartiment, în secolul XX. Din structura închiderii se mai păstrează doar fundaţia, care a fost identificată de la cota de – 0,24 – 0,26 m. În forma actuală a bisericii, Z. 3 reprezintă fundaţie pentru stâlpii unei tribune.

Iconostasul

În elevaţie zidăria prezintă o tencuială superficială, văruită cu alb, iar în partea superioară, arcul de triumf este pictat. Fundaţia are în linii mari aceleaşi caracteristici tehnice ca şi fundaţia lui Z. 2. Pragul altarului nu are fundaţie, iar limita lui superioară se află la cota de + 0,18 m. Intradosul arcului de triumf este construit din blocuri de piatră.

Absida bisericii

În elevaţie, absida prezintă o formă poligonală cu trei muchii, fiecare muchie având o lungime de 2,20 m. Este construită din pietre de dimensiuni mari şi medii, legate cu mortar. La cota de + 1,20 m, se observă un soclu de piatră, cu o grosime de 0,14 m, în două muchii, prima, cea de la baza soclului, verticală, iar cea de a doua uşor oblică, cu o retragere faţă de prima muchie de 4 cm. De la cota de + 1,34 m, elevaţia are o tencuială modernă, de culoare alb – cenuşiu. Elevaţia se delimitează de fundaţie la cota de + 0,44 m.

Elevaţia absidei stă pe o fundaţie de formă semicirculară, decroșată faţă de elevaţie cu 0,20 m, dar aliniată perfect cu aceasta în dreptul muchiilor. Talpa de fundaţiei, a fost văzută la cote variabile, în funcţie de configuraţia naturală a solului viu. Astfel, cota de fundare a absidei, coboară de la E spre V, între cotele de – 0,20 – 0,50 m. Fundaţia absidei a fost implantată în solul viu.

Stratigrafia generală în interiorul bisericii

Cercetarea din interiorul navei bisericii vechi, s-a oprit într-un lut gălbui, compact, considerat steril din punct de vedere arheologic. Cotele la care a fost atins acest strat diferă în funcţie de configuraţia naturală a terenului, dar şi de finalizarea cercetării tuturor mormintelor identificate în unităţile de cercetare, precum şi stabilirea cotelor de fundare a zidurilor bisericii, în punctele de interes. Astfel, în partea de est a navei, cota maximă care a fost atinsă este – 1,00 m, pe când în jumătatea de vest a navei, cotele maxime care au fost atinse sunt situate între – 1,30- 1,60 m. În toate unităţile de cercetare, s-a observat că solul viu este suprapus de un pământ gălbui, amestecat cu negru, compact, foarte puţin pigmentat. Umplutura mormintelor efectuate în acest strat se caracterizează, în general, printr-un pământ amestecat, galben şi negru, compact. Acest strat este suprapus de o nivelare cu pământ brun gălbui, cu pigment de cărbune, cărămidă şi mortar. Partea superioară a acestui strat, reprezintă un nivel de călcare al bisericii, cel mai probabil în momentul construcţiei acesteia. În acest strat au fost efectuate înmormântările care aparţin funcţionării bisericii. Umplutura acestor morminte, poate fi caracterizată în general, printr-o umplutură afânată, pământul uscat, de culoare neagră, cu pelicule de pământ gălbui, cu diferite lentile de umplere. Limita superioară a nivelului de călcare actual se află la cota de – 0,08 m şi este dat de o şapă de ciment cu o grosime medie de 0,16 m.

Stratigrafia generală în exteriorul bisericii

https://biblioteca-digitala.ro

Cercetarea realizată în exteriorul bisericii, a fost efectuată până la solul viu, un lut gălbui. Limita superioară maximă, apare în medie în jurul cotelor de – 0,30 – 0,40 m (de la E la V). În general, acest strat, este suprapus de un pământ brun deschis, lutos, amestecat cu pământ negru şi galben, cu pietricele (sporadic). De regulă, în acest nivel au fost efectuate înmormântările din exteriorul bisericii. Pe latura de N a bisericii stratigrafia a fost deranjată din cauza înmormântărilor numeroase. În jumătatea de N a S. 12 a fost identificată o aglomerare de pietre de dimensiuni mari, probabil o amenajare a terenului după extinderea cimitirului pe pantele din jurul bisericii.

În urma cercetărilor arheologice au fost identificate şi cercetate, un număr de 46 de morminte de înhumare. După umplutura gropilor se deosebesc două orizonturi, primul cu o umplutură curată, cu pământ gălbui destul de compact, fără mortar, al doilea cu o umplutură afânată conţinând în proporţii variabile resturi de materiale de construcţie. Materialul arheologic descoperit este sărac, constând în principal din fragmente ceramice de vase.

Abstract:

Pious Paraschieva Church, belonging to the Diocese of Feleac and Vadu, is a worship construction/church, medieval from XV-XVIII centuries.

The city is located on the Feleac Massif, located at the meeting point of Somes Plateau and Transylvania's Plain. The massif is east-west oriented, on a length of 20 km along which there are various heights: Peana Peak(832 m), Feleac Hill (744 m), Măgura Sălicii (824 m).

During 14.03-28.03.2011/21.11-26.11.2011, were conducted archaeological excavations inside the old church and outside, on the northern side, in order to find the traces of an older church and to establish the constructions stages for the present church. The research was also meant to identify some historical stepping levels.

Following the archaeological research of the church from Feleacu, there had been identified and investigated a total of 46 burial graves. From the filling of the pits we can distinguish two horizons; the first, with a clean filling, with yellow soil, quite compact, without mortar and the second, with a loose filling containing variable proportions of construction debris. The discovered archaeological material is poor, consisting mainly in fragments of pottery.

117. Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău

Punct: Dealul Fulgeriş /La 3 cireşi

Cod sit: 24221.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 120/2011

Colectiv: Lăcrămioara Elena Istina – responsabil, Valentin Bucşă (CMIA Bacău)

În perioada 18 iulie-13 august 2011 s-au întreprins cercetările arheologice în situl cucutenian de la Fulgeriş, situat în partea nordică a acestuia, com. Pânceşti, jud. Bacău, punctul Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi. Satul Fulgeriş este situat în partea sud-estică a judeţului Bacău, pe stânga Siretului, învecinându-se cu următoarele localităţi: la vest se află satul Pânceşti, la nord satele Moţoc şi Petreşti, com. Pânceşti, la est satul Pogleţ, com. Corbasca, iar la sud satele Marvila şi Vâlcele, com. Corbasca.

Finanţarea cercetărilor a fost asigurată de Consiliul Judeţean Bacău. Forţa de muncă a fost asigurată cu săteni din satul Fulgeriş, angajaţi în baza Registrului de zilieri conform Legii nr. 52/ 2011.

În cele opt campanii de cercetări arheologice în acest sit, întreprinse în perioada anilor 2003-2011, a fost cercetată o suprafaţă de 453,5 mp din suprafaţa de circa 1 ha pe care se întinde aşezarea cucuteniană. Suprafaţa de 1 ha a fost stabilită şi în urma cercetărilor arheomagnetice realizate în anul 2009 de către o echipă de la Universitatea „Al.I. Cuza" Iaşi, în cadrul programului ARHEOINVEST[1].

Cercetările arheologice realizate până în prezent au surprins un număr de şase locuinţe cucuteniene, faza Cucuteni A_3, şi un număr de 43 de complexe închise (gropi menajere datate din perioadele: culturii Cucuteni, epocii bronzului de început, epocii geto-dace – sec. I a.Chr.-I p.Chr.). Astfel, obiectivele cercetării arheologice în acest sit rămân în continuare salvarea resturilor de locuire cucuteniene de la degradarea anuală a terenului ce se manifestă prin eroziune, alunecări de teren, precum şi arătura anuală care afectează grav stratul arheologic. Pe toată suprafaţa cercetată până în prezent nu a mai fost surprins un nivel de locuire anterior perioadei cucuteniene, tocmai datorită degradării stratului arheologic, fiind descoperite din perioadele epocii bronzului şi perioadei geto-dace doar gropi menajere. În acest context, ne propunem ca pe viitor să cercetăm întreaga suprafaţă pe care se întinde aşezarea cucuteniană de la Fulgeriş, pentru a vedea numărul locuinţelor din cadrul aşezării, tipul şi mărimea acestora, precum şi modul lor de amplasare în cadrul aşezării, instalaţii de foc, tipul anexelor, numărul şi forma complexelor închise etc.

Cercetările arheologice din campania 2011, deşi limitate financiar, au urmărit continuarea cercetărilor din secţiunile cercetate anterior, şi anume: S VI din 2005-2006, S VIII din 2007 şi S X din 2008, zonă în care a fost descoperită o locuinţă-anexă, numerotată L4, în care s-a cercetat vatra unui cuptor, probabil de ars ceramică, în prejma căreia au fost descoperite fragmente ceramice, precum şi câteva vase care s-au întregit, care prezentau şi ardere secundară.

Astfel, în acest an a fost trasată o secţiune numerotată S. XII (cu dimensiunile de 10 x 6 m, orientată NE-SV), amplasată în paralel cu secţiunea S. VI din 2005, cu un martor de 0,5 m, fiind cercetat şi martorul dintre cele două secţiuni. Această secţiune a fost amplasată pe proprietatea soţilor Fodor V. Florea şi Fodor D. Vasile, nr. Titlu 187523/25.03.2003, tarla (solă) 94, parcelă 2051/18.

La începutul campaniei echipa din cadrul programului de cercetare ARHEOINVEST, s-a deplasat în teren şi a amplasat în planul topografic secţiunile S. XI din 2010 şi S. XII din 2011[2].

Prin cercetarea secţiunii S. XII a fost surprinsă locuinţa L_6, datată în perioada culturii Cucuteni, construite, ca şi celelalte locuinţe cercetate până în prezent, fără podea, materializată prin descoperirea de numeroase fragmente provenite de la pereţii acesteia, concentrate în carourile 1-6 b-f. Lutuielile păstrează forma nuielilor sau a bârnelor din lemn care erau folosite la construcţia locuinţei. Între aceste lutuieli, un fragment prezintă o arcuire, fiind vorba probabil de un fragment de lutuială care delimita fereastra; cercul ferestrei, spre interior, prezintă o netezire ce face ca marginea acesteia să fie un pic ieşită în exterior. Într-un alt fragment de lutuială a fost descoperit un fragment ceramic, ajuns probabil în compoziţia lutuielii peretelui din greşeală. De asemenea, printre resturile pereţilor locuinţei L_6 au fost descoperite fragmente ceramice, două vase miniaturale, statuete sau fragmente de statuete antropomorfe, unelte din piatră, os etc. Pe toată suprafaţa locuinţei L_6 au apărut, din loc în loc, fragmente mozaicale din lut ars provenite de la o vatră.

În dreptul metrului 2, între carourile a-f, a fost lăsat un martor de 40 cm pe centrul locuinţei L_6, pe baza acestuia au putut fi făcute următoarele observaţii: această locuinţă a fost construită direct pe sol, după ce acesta a fost amenajat în prealabil prin bătătorire şi adăugire pentru îndreptarea terenului; acest sol de amenajare are o

https://biblioteca-digitala.ro

grosime de circa 5-6 cm, fiind vorba de un pământ de culoare brun-cărămizie.

În carourile 7-8 b-e şi 10 b-d, în marginea vestică a locuinţei L_6, s-au conturat, la adâncimea de -0,40-0,45 m, două zone cu aglomerări de material arheologic, constând în principal din plăci mari de lutuieli, prima find vorba despre o groapă, Gr. 42, care se va profila mai bine după următoarea demontare, iar cea de-a doua aglomerare poate fi considerată ca fiind resturile de la plăcile unui cuptor.

În cadrul secţiunii S. XII au fost surprinse şi patru gropi menajere, numerotate în continuarea celor descoperite în anii anteriori. Astfel, în 8-9 f s-a profilat, la adâncimea de -0,40 m, groapa Gr. 40, de mici dimensiuni; este amplasată în profilul nordic al secţiunii, diametrul maxim pe profil fiind de 0,82 m; adâncimea acestei gropi a fost de – 1,20 m. Pământul de umplutură al gropii este de culoare brun închisă, spre fundul acesteia prezentând o lentilă de sol galben, iar materialul arheologic nu a fost prea numeros: câteva fragmente ceramice, două fragmente de piatră de râu neprelucrate, câteva oase şi fragmente de lutuieli, un fragment de la un împungător de os şi un fragment de la o figurină zoomorfă. Pe fundul gropii s-au descoperit fragmente de arsură, sporadice. După artefactele descoperite în umplutura acestei gropi, precum şi după amplasarea acesteia sub resturile locuinţei cucuteniene, atribuim această groapă aşezării cucuteniene de pe Dealul Fulgeriş.

În apropierea acestei gropi, Gr. 40, în caroul 8 f, la adâncimea – 0,40-0,45 m, a apărut o aglomerare de cochilii de melci, în număr de peste 15 melci, iar după demontare, sub aceştia a fost descoperit un fund de vas în interiorul căruia se mai aflau două cochilii de melci.

În caroul 6 c, la adâncimea de -0,55 m s-a profilat o altă groapă, Gr. 41; la această adâncime groapa avea o formă aproximativ circulară (cu diametrul de 50x55 cm). După continuarea cercetării, la adâncimea de -0,70 m, această groapă s-a conturat bine, fiind de formă ovală, cu diametrul, la această adâncime, de 0,90x1,00 m. Umplutura acestei gropi prezintă cenuşă din abundenţă. În ceea ce priveşte materialul arheologic, în cadrul acestei gropi au fost descoperite fragmente ceramice lucrate la roată, de culoare cenuşie, din perioada epocii geto-dace. La adâncimea de -0,85-0,90 m s-a descoperit un vas-borcan, lucrat la mână, spart în două, decorat cu butoni, aparţinând civilizaţiei geto-dace. Tot în această groapă la adâncimea de -1,05-1,15 m s-a descoperit o lespede de piatră (cu dimensiunile de: L max = 43 cm, l max = 32 cm, grosime = 10 cm), sub care s-au găsit fragmente de cărbuni şi un fund de la o strachină dacică. În umplutura gropii Gr. 41, la adâncimea de -1,10-1,20 m, s-au mai descoperit câteva fragmente de la vase-borcan, un vârf de săgeată din silex şi o unealtă din corn de cerb, care prezintă o scobitură perforată (ca la fluier), iar pe centrul piesei există o cioplire dreptunghiulară în os de 3,5 cm (dimensiunile piesei sunt: L = 23 cm, d. bazei = 3,8 cm, d. vârf = 2,3 cm). La finalul cercetării acestei gropi, s-a constatat că e de formă piriformă, s-a adâncit până la – 1,25 m, fundul gropii fiind aproximativ circular, cu diametrul de 1,25 x 1,30 m. După materialul arheologic descoperit în această groapă, din punct de vedere al datării, aceasta aparţine epocii geto-dace.

În perimetrul carourilor 7-8 c-e, la adâncimea de -0,60 m, unde s-a constatat aglomerare de material menţionată mai sus, s-a profilat o altă groapă, Gr. 42, care este de formă ovală, neregulată, cu dimensiunile de 1,46 x 1,30 m. Umplutura acestei gropi este formată dintr-un pământ amestecat, gălbui pe alocuri, iar în alte zone cărămiziu. În umplutura acestei gropi au fost descoperite fragmente ceramice, oase, cochilii de melci, fragmente mari de piatră neprelucrate şi foarte multe fragmente de lutuieli. Această groapă s-a adâncit până la -1,40 m, de la nivelul actual de călcare. După caracteristicile ceramicii descoperite în această groapă, o atribuim ca aparţinând epocii bronzului.

În perimetrul carourilor 2-4 b-d, la adâncimea de -0,85 m, s-a profilat o altă groapă, Gr. 43, de formă ovală cu pereţii drepţi, cu pământ de umplutură cenuşos. Materialul arheologic descoperit în aceasta este foarte fragmentar, compus din fragmente ceramice aparţinând epocii geto-dace, lutuieli, oase. Această groapă s-a adâncit până la -1,40 m.

Materialul arheologic descoperit în această campanie este în curs de restaurare[3] sau pregătire a documentaţiei în vederea inventarierii, fişării şi clasării pieselor. De asemenea, piese descoperite pe şantierul arheologic de la Fulgeriş au fost valorificate expoziţional în 2011 în cadrul următoarelor expoziţii: Evoluţia armamentului de-a lungul timpului, organizată la Bacău în perioada mai-septembrie 2011; Noi valori de patrimoniu istoric şi etnografic din colecţiile Complexului Muzeal „Iulian Antonescu" Bacău (2007-2011), organizată la Bacău în perioada octombrie-decembrie 2011.[Elena-Lăcrămioara Istina]

Note:

1. A se vedea raportul pe 2009: L.E. Istina, A. Asăndulesei, Diana-Măriuca Vornicu, B. Venedict, R. Balaur, Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct: Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2010, nr. 123; http://www.cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2010/cd/index.htm

2. Mulţumim şi pe această cale colegilor care s-au deplasat în teren pentru măsurătorile topografice: Felix-Adrian Tencariu şi Cristi Ionuţ Nicu.

3. Mulţumim colegilor din cadrul Compartimentului de restaurare, Petru Voinescu, Iulia Voinescu şi Andra Iuliana Ciocârlan, pentru ajutorul acordat în cadrul prelucrării şi restaurării materialului descoperit în situl de la Fulgeriş.

Bibliografie:

Alaiba, R., Istina, L.E., Ceramica de tip Cucuteni C descoperită în staţiunea Fulgeriş-Dealul Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Carpica 35, Bacău, 2006, p. 47-60.

Artimon, Al., Istina, L.E., Istina, M.A., David, I., Fulgeriş, com. Pînceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2004, p. 124-125, nr. 74.

Cucuteni – un univers mereu inedit (coord. L.E. Istina), Catalog de expozitie, Iaşi, Editura Documentis, 2006, 46 p.

Haimovici, S., Vornicu, A., Studiul arheozoologic al resturilor faunistice din situl Fulgeriş-Cucuteni A (com. Pânceşti, jud. Bacău), Carpica 34, Bacău, 2005, p. 357-372.

Istina, L.E., A Copper Axe found in the Cucuteni settlement of Fulgeriş (Bacău County), Acta Musei Tutovensis 3, Bârlad, 2008, p. 75-85.

Istina, L.E., Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct: Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2009, p. 301-303, nr. 149.

Istina, L.E., Observaţii privind cercetările arheologice în situl cucutenian de la Fulgeriş, jud. Bacău. Campania 2004, Carpica 34, Bacău, 2005, p. 55-75.

Istina, L.E., Pintadere descoperite în situl cucutenian de la Fulgeriş, jud. Bacău, Memoriae Antiquitatis 35-36 (2008-2009), Piatra Neamţ, 2010, p.171-179.

Istina, L.E., Plastica antropomorfă descoperită în aşezarea cucuteniană de la Fulgeriş. Repertoriu, Carpica 35, Bacău, 2006, p. 39-46.

Istina, L.E., O figurină zoomorfă descoperită în situl cucutenian de la Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Carpica 37, Bacău, 2008, p. 123-129.

Istina, L.E., Asăndulesei, A., Vornicu, D.M., Venedict, B., Balaur, R., Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct: Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2010, nr. 123.

Istina, L.E., Boldur, D.-O., David, D., Ursachi, L., Fulgeriş,

https://biblioteca-digitala.ro

com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2007, p. 158-160, nr. 82, pl. 36.

Istina, L.E., Boldur, D.-O., Istina, M.-A., Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2006, p. 162-166, nr. 79, pl. 29.

Istina, L.E., David, D., Fulgeriş, com. Pânceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2008, p. 139-141, nr. 69.

Istina, L.E., Tencariu, F.A., Fulgeriş, com. Pînceşti, jud. Bacău, Punct Dealul Fulgeriş/ La 3 cireşi, CCA 2005, p. 152-153, nr. 100, pl. 15.

Mirajul aşezărilor cucuteniene din judeţul Bacău: Lichitişeni, Ţigăneşti, Fulgeriş (coord. L.E. Istina), Catalog de expoziţie, Bacău, Editura Corgal Press, 2009, 38 p.

Abstract:

The archeological research campaign of the cucutenian site from Fulgeris-Dealul Fulgeris/ La 3 ciresi, com. Pancesti, jud Bacau, took place in 2011, between July 18 and August 31. It was drawn the section S. XII, placed in parallel with section S. VI from 2005, continuing further research from the years 2005-2008 from the propriety of Fodor V. Floarea and Fodor D. Vasile. The dimensions of this section were 10x6 m, oriented NE-SW.

Following the research undertaken in this campaign, in the section S. XII were captured the remains of the L6 household, belonging to the Cucuteni culture, phase A3. Also, there were found a number of four closed complexes, those being the waste dumps, numbered in continuation of those found in previous years with: Gr. 40, Gr. 41, Gr. 42 and Gr. 43.

The artifacts discovered in the research of the section S. XII belong to the Cucuteni culture, especially from the household waste L6, from the pit Gr. 42 to the Bronze age and pits Gr. 41 and Gr. 43 belong to the Geto-Dacian period.

118. Galați, jud. Galați

Punct: Cartier Dunărea

Cod sit: 75105.02

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 262/2011

Colectiv: Gabriel Jugănaru – responsabil (Muzeul de Istorie Galați), Adrian Ionuț Adamescu (MI Galați), Valentin Aurel Parnic (MDJ Călărași), Florin Topolean

Cercetările arheologice preventive în situl Cartierul Dunărea (cod LMI: GL-I-s-B-02970) s-au desfășurat în perioada 18. 11. 2011 – 10.12. 2012. Cercetarea arheologică preventivă a fost determinată de intenția SC PIRAEUS LEASING ROMANIA IFN SA, în calitate de proprietar al terenului de a realiza investiția: ”Construcția și dezvoltarea unui complex comercial în orașul Galați – Cartier Dunărea”, solicitând în acest sens printr-un memorandum investițional eliberarea de sarcină arheologică a terenului.

Terenul aflat în proprietatea SC PIRAEUS LEASING ROMANIA IFN SA este localizat în Cartierul MICRO 20, tarlaua 257/1, parcela 1697/2 – Lot 1, învecinându-se la N cu cimitirul Cătușa și cartierul Micro 20, la S cu drumul județean Galați-Brăila, la E cu Parohia romano-Catolică SF. Ioan botezătorul și la V cu str. Combinatului.

Situl arheologic – potrivit Planului Urbanistic General al municipiului Galați, ocupă o suprafață de 74752.53 mp, din care 55.541,57 mp rezervația arheologică propriu-zisă, respectiv 19.210,96 mp zona de protecție a sitului - teren construibil sub supraveghere arheologică(pl.I).

Întreaga zonă este profund afectată de extinderea unor anexe gospodărești (beciuri, garaje) și a unor grădini, de o amplă terasare efectuată în anii 70 ai secolului trecut precum și de înființarea unor gropi de împrumut – acestea din urmă distrugând total partea de V-SV a sitului arheologic. Pe de altă parte zona neocupată de grădini a devenit o veritabilă groapă de gunoi a cartierului Micro 20.

Amplele cercetări arheologice inițiate încă din anii 80 ai secolului trecut au avut ca rezultat identificarea unui castellum de pământ, a altor două incinte delimitate prin șanțuri de apărare, precum și a unei necropole birituale, toate aparținând epocii romane[1].

Cercetările noastre - conform proiectului depus la MCPN în vederea obținerii autorizației de săpătură arheologică preventivă, s-au desfășurat în partea de N a zonei de protecție a sitului arheologic.

În prealabil întregul sit a fost delimitat de echipa SC Digital Domain SRL cu ajutorul stației totale, fiind conturată aria propriu-zisă a acestuia și zona sa de protecție.

Documentarea topografică a cercetărilor arheologice de la Galați – Cartierul Dunărea din perioada noiembrie – decembrie 2011, a fost realizată cu ajutorul echipamentelor geodezice specializate. Pentru măsurători topografice au fost utilizate staţii totale Leica TCR 805 şi TCR 410 (+ accesorii).

Toate măsurătorile au fost referenţiate în sistemul de Proiecţie Stereo 1970. Pentru a asigura compatibilitatea cu sistemul geodezic european şi pentru a fi în acord cu noile reglementări legislative (Ordin ANCPI 212/2009) au fost calculate coordonatele şi în sistem ETRS89. Pentru aceasta au fost utilizate receptoare GPS geodezice: Thales Pro Mark 3 (2 buc. + accesorii) și Thales Mobile Mapper (1 buc. + accesorii). Corecţiile necesare asigurării unei precizii centimetrice au fost realizate prin post-procesarea datelor colectate, cu aplicaţii software specializate, utilizând date colectate sincron în puncte de referinţă din Reţeaua Naţională de Staţii GPS Permanente. Transformarea coordonatelor din sistemul geografic de coordonate în cele două sisteme de proiecţie (Stereo 1970 - S42 şi ETRS 1989) a fost realizată prin transcalcul cu aplicaţii software aprobate la nivel naţional (Transdat v 4.01).

Desenele arheologice realizate prin metode tradiționale (planuri și profile) au fost digitizate și referențiate într-un sistem de tip GIS. În acest fel, toate înregistrările și măsurătorile desfăşurate în sit și au fost integrate pe principii spaţiale într-un sistem unic de coordonate tridimensionale

Au fost trasate cu ajutorul stației totale un număr de 19 secţiuni (S) notate S 1 – S 19, cu lungimi diferite, în raport de configurația proprietăţii, cu lăţimea de 2 m şi martori de 0,50 m între ele. Pentru o mai bună evidenţă planimetrică şi stratigrafică acestea au fost subdivizate în carouri de 2 x 2 m.

Orientarea secţiunilor dictată de topografia terenului este aproximativ NE – SV.

Săpătura s-a efectuat manual, conform standardelor și procedurilor arheologice, pământul cercetat fiind evacuat într-o groapă de împrumut cu ajutorul unui buldo-excavator.

Descrierea secțiunilor și a complexelor s-a făcut standardizat prin completarea unor fișe de unități de cercetare respectiv fișe de complex/context.

Pentru o cât mai corectă raportare la cercetările anterioare au fost identificate pe teren și transpuse pe planul general secțiunile din campania anului 2004, și - cu o precizie discutabilă - prelucrând informațiile publicate, tumulii descrisi si cercetați de M.Brudiu.

Aşa cum se prezintă în acest moment stratigrafia nu este complicată. După solul vegetal care pe alocuri nu depăşeşte 0,25 m grosime şi care se prezintă sub forma unui sediment de culoare negricioasă, cu granulozitate mare, urmează nivelul notat de noi

https://biblioteca-digitala.ro

convenţional N1, cuprins între – 0,25 – 0,45 m, care are o culoare maronie cu mici granule calcaroase de culoare albă de o granulaţie fină. Nivelul N2, este cuprins între 0,45 – 0,60 m. Acesta are o culoare galben – verzuie, este omogen, în amestec cu foarte puţine materii organice şi pigmenţi de calcar. Este de menţionat faptul că nivelul N 2 este întâlnit numai în zona nordică a suprafeţei cercetate, respectiv secţiunile S I – S VI. Pe de altă parte, în zona sudică a suprafeţei cercetate stratigrafia sitului este complet distrusă de intervenţiile recente.

Secţiuni:

S1 Dimensiuni: 6,80 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C1 - groapă cu resturi menajere, carourile 1- 2.; C2 - bordei carourile 1-2;

S 2 Dimensiuni: 8,20 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C1 - groapă cu resturi menajere, carourile 2-3, C2 - bordei carourile 1-3; C 12 (M3) - mormânt de inhumaţie, caroul 3;

S 3. Dimensiuni: 12 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C2 - bordei , carourile 3-4;

S 4. Dimensiuni: 16,30 m x 2m, orientare NE – SV. Descoperii: C3 – groapă cu resturi menajere, carourile 2-4; C11 - groapă cu resturi menajere, carourile 6-8;

S 5. Dimensiuni: 20 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C3 - groapă cu resturi menajere, carourile 6-8;

S6. Dimensiuni: 24 m x 2 m, orientare NE – SV;

S7. Dimensiuni: 28 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C 16 (M4) - mormânt de inhumaţie,caroul 2;

S8. Dimensiuni: 32 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C8 (fig.23, pl.10) – groapă de recuperare pentru mormântul M1 - C9, carourile 5-6; C9 (M1) - mormânt de inhumaţie, carourile 5-6; C 6 (M2) – mormânt de inhumație, carourile 6-7; C 5– groapă cu resturi menajere, caroul 9 ; C7 - groapă cu resturi menajere, caroul 9;

S9. Dimensiuni: 36 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: strat arheologic cu fragmente ceramice romane; C10 - groapă cu resturi menajere, caroul 6; C 17 – groapă modernă, carou 11; C 18 - groapă de recuperare pentru M5 – mormânt de inhumație, carourile 5 – 6;

S10. Dimensiuni: 39 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C 18 - groapă de recuperare pentru M5 –mormânt de inhumație, caroul 7;

S11. Dimensiuni: 45 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: strat arheologic cu fragmente ceramice romane și oase de animale; C 15 - groapă de resturi menajere , carourile 17 – 19; C 20 - groapă menajeră, carourile 13 -14;

S12. Dimensiuni: 47 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: strat arheologic cu fragmente ceramice romane; C 13- groapă de deşeuri menajere , carou 21; C 14 -groapă de deşeuri menajere, carourile 19 – 20; C 21 - groapă modernă , caroul 14;

S13. Dimensiuni: 53 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C 22 - groapă cu resturi menajere, carourile 6 – 7; C 23 - groapă de formă rectangulară,caroul 10; C 25 - groapă modernă, caroul 24;

S14. Dimensiuni: 57 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C 26 – groapă modernă, caroul 8;

S15. Dimensiuni: 60 m x 2 m, orientare NE – SV;

S16. Dimensiuni: 60 m x 2 m, orientare NE – SV ;

S17. Dimensiuni: 66 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C 27 - groapă modernă, caroul 19; C 28 - groapă modernă, caroul 20; C 29 - groapă cu resturi menajere, caroul 19; C 31 - groapă cu resturi menajere, carourile 25 – 27;

S18. Dimensiuni: 70 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: C 33 (M 6) – mormânt de inhumaţie, carou 23; C 34 (M7) - mormânt de inhumaţie, carou 17; C 35 - groapă cu resturi menajere, caroul 20;

S19. Dimensiuni: 70 m x 2 m, orientare NE – SV. Descoperiri: strat arheologic cu fragmente ceramice romane;

Descriere complexe:

C9 (M1)- Mormânt de inhumaţie, descoperit în S 8, carourile 5, 6, la adâncimea de 0,90 m. Groapa mormântului este orientată NE – SV, iar dimensiunile acesteia sunt 1,60 m x 0,85 m. Mormântul este deranjat din vechime de o groapă de jefuire (complexul C8) păstrându-se fragmente de la oasele craniului, bazin şi membrele inferioare. Nu au fost descoperite materiale arheologice

C6 (M2) - Mormânt de inhumație descoperit în S 8, carourile 6-7; groapă era de formă rectangulară,orientată E-V. S-au păstrat fragmente din craniul și omoplații defunctului.

C12 (M3) - Mormânt de inhumaţie descoperit în S 2, caroul 3, la adâncimea de 1,40 m, cu dimensiunile de 0,60 x 0,40 m. Mormântul este deranjat în evul mediu de groapa menajeră - C1. Cu acea ocazie scheletul a fost recuperat şi depozitat într-un colţ al gropii. Se păstrează resturi ale craniului, ale coloanei vertebrale, membrelor inferioare şi ale omoplaţilor. În apropierea scheletului au fost descoperite toarta unei căniţe romane timpurii, formă comună în tot imperiul roman[2] şi un obiect din fier puternic corodat.

C16 (M4) - Mormânt de inhumaţie, descoperit în S VII, carou 2, la adâncimea de -0,25 m. Adâncimea gropii este de 1, 20 m, iar diametrul de 2,05 m.Mormântul a fost jefuit din vechime, de aici şi forma actuală a gropii. S-au păstrat oase ale craniului, vertebre şi fragmente ale membrelor inferioare.

C18 (M5) - Mormânt de inhumaţie, descoperit în S 9, carourile 5 – 6, la adâncimea de – 0, 26 m. Adâncimea totală a gropii este de 1,0 m şi are diametrul de 1,30 m.

Umplutura gropii este formată dintr-un sediment maroniu – negricios, pigmentat cu calcar. Mormântul a fost jefuit în vechime. Nu a putut fi observat conturul gropii mormântului. S-au păstrat fragmente ale craniului şi ale membrelor inferioare, precum și o buză de amforă din inventarul mormântului.

C33 (M6) - Mormânt de inhumaţie, descoperit în S 18 , carou 23, la adâncimea de – 0, 15 m. Adâncimea totală a gropii este de 0, 75 m, iar dimensiunile ei sunt de 2, 60 m x 0, 70m.Groapa mormântului este orientată N – S. Se păstrează fragmente de la oasele craniului, bazinului, membrelor inferioare şi membrelor inferioare.

În dreptul membrelor inferioare au fost descoperite o monedă din bronz, emisă la Tyras pentru Caracalla[3] (197 – 217 p. Chr.), un pandantiv de aur de tip lunula[4], trei mărgele tubulare de sticlă frecvent întâlnite atât la Barboși[5] cât și în Dobrogea[6], o cană de tip oenochoe fragmentară, cu baza rotundă cu umbo, corpul fiind decorat cu caneluri orizontale[7], precum si câteva cuie din fier probabil de la sicriu

C34 (M7) - Mormânt de inhumaţie, descoperit în S 18 , carou 17, la adâncimea de – 0, 30 m. Adâncimea totală a gropii este de 1, 27 m, iar dimensiunile acesteia sunt de 2, 30 m x 0, 50 m. Groapa mormântului este orientată pe direcţia NE – SV. S-au păstrat oase ale craniului şi ale membrelor inferioare.

C1 – groapă cu resturi menajere de factură modernă, descoperită în secţiunile S1, carou 1,2 - S 2, carou 2,3, la adâncimea de 0,20 ,cu o adâncime totală de 1,75 m.

Forma acesteia este pătrată cu colţurile rotunjite şi dimensiunile de 3,15 m x 1,60 m. Complexul a afectat mormântul de inhumație C12 (M3). Au fost observate mai multe etape de umplere ale gropii. Umplutura este formată dintr-un sediment gri – verzui, compact şi omogen, cu granulozitate mare, în amestec cu lut galben şi pigmenţi de calcar. În umplutură au fost descoperite foarte puţine fragmente ceramice, printre care un fragment ceramic smălţuit şi un cui forjat. Pe fundul gropii, în umplutură, la -1,35 m, a fost descoperit scheletul unui câine.

C2 – bordei de formă rectangulară, având colţurile rotunjite, descoperit în S1, caroul 1,2 – S 2, carou 1,2,3 – S3 , carourile 3-4. Adâncimea la care se conturează conturul complexului este de - 0,20 m, iar adâncimea maximă este de 0, 60 m. Dimensiunile gropii sunt

https://biblioteca-digitala.ro

de 4 m x 3,60 m. Umplutura gropii este reprezentată de un sediment gri verzui, în amestec cu pigmenţi de lut galben şi calcar. Nu a fost descoperit material arheologic care să dateze acest complex.

C3 – groapă cu resturi menajere, descoperită în S 4, carourile 6- 8 și în S5, carourile 8-10.Forma gropii este rectangulară, adâncimea de conturare este de – 0, 20 m, iar cea finală este de 0,90 m. Dimensiunile gropii sunt de 4,90 m x 1,90 m. Umplutura gropii este formată dintr-un sediment gri – verzui, în amestec cu pigmenţi de chirpici ars şi nears, pigmenţi de calcar şi fragmente ceramice. La baza complexului au fost descoperite resturile unor amfore,dintre aceste o formă tipică aparținând unei amfore cu gâtul evazat din pastă fină gălbuie[8]. Dimensiuni:D=6,5 cm, Hp=16,5. Totodată amintim și o toartă de amforă comună zonei Barboși[9].

C 11 – groapă de resturi menajere de formă circulară, descoperită în S 4, carourile 6-8, la adâncimea de 0,20 m, cu o adâncime totală de 1,0 m şi diametrul de 2,40 m. Umplutura gropii este constituită de un sediment maroniu închis, în amestec cu pigmenţi de chirpici ars şi nears şi pigmenţi de calcar. Sedimentul este omogen şi compact. În umplutura gropii, la baza complexului au fost descoperite un vas borcan getic fragmentar, două opaiţe, şi fragmente de la un bol.

Vasul borcan getic Dg=21 cm; Hp =13,3 cm; pastă grosieră, zgrumțuroasă, culoare neagră, arsă secundar. Buza cilindrică ușor evazată este decorată pe marginea exterioară cu alveole la intervale egale[10].

Opaiț 1: Lp=6,4 cm, D=5 cm, H=2,9 cm (3,2 cm). Modelat în tipar, pastă semifină, roșie cărămizie, discul rotund, plat, foarte larg, aproape lipsit de bordură, orificiul de alimentare central, orificiul de ardere larg - ușor oval, intră parțial pe disc, cioc scurt, rotund, baza rotundă și plată.

Opaiț 2 Lp=6,6cm, D=4,82 cm, H=3cm(3,3 cm); modelat în tipar, pastă semifină, roșie cărămizie disc lipsă, orificiul de alimentare larg, central, orificiul de ardere, oval-intră parțial în disc, baza rotundă și plată.

Cele două opaițe sunt cu siguranță produse locale având în comun înălțimea disproporționat de mare față de dimensiunile generale, capacul plat și apucătorile de formă prismatică. Pentru aspectul în formă de ”căniță” amintim analogiile din Dacia[11] și Moesia Inferior[12].

Fragment bol D=22cm, Hp=1,5 cm, pastă fină, culoare roșiatică.[13]

C4 – groapă menajeră de formă rectangulară, descoperită în S5, carourile 4-5 și în S6 carourile 6,- 7 la adâncimea de 0,25 m. Adâncimea totală a gropii este de 1,15 m. Dimensiunile gropii sunt de 4,70 m x 4 m. Umplutura gropii era formată dintr-un sediment gri închis la partea superioară, verzui la partea inferioară, în amestec cu pigmenţi de cărbune şi chirpici nears. Au fost descoperite mai multe fragmente ceramice de factură romană. Dintre acestea remarcăm un opaiț fragmentar din care se păstrează toarta inelară și o parte din rezervor, cu elemente comune produselor dobrogene din secolele II-III p.Chr.[14], un bol fragmentar din pastă roșiatică[15] cu dimensiunile:D=22 cm, Hp=2,7 cm, și un fragment de oală cu dimensiunile:D=12 cm, Hp=3, din caolin cu pigmenți de cărbune[16]. Au mai fost descoperite o bază de crater[17] cu dimensiunile:D=5,5 cm, Hp=3,8 cm, și o căniță[18] fragmentară din pastă de caolin cu dimensiunile:D=3cm, Hp=2,9 cm.

Rezultatele cercetărilor din această campanie ne aduc prețioase informații cu privire la reconfigurarea ariei de Nord a sitului, mai precis a necropolei romane de înhumație. Cele șapte morminte de inhumație descoperite într-o stare precară de conservare, unul dintre acestea cu o monedă de la Caracalla – pe baza căreia putem data întreg arealul de înmormântări la începutul secolului III p. Chr, respectiv un pandantiv format din mărgele de sticlă și o lunulă din aur, relevă potențialul important al zonei de protecție a sitului arheologic.

Pe de altă parte complexele menajere cu material roman descoperite aici, sunt probabil în conexiune cu locuirea romană timpurie din perioada funcționării castellum-ului și a celor doua incinte cu șanț. Relația cronologică și stratigrafică între orizontul gropilor menajere și cel al necropolei, urmează a fi clarificată odată cu extinderea cercetărilor.

Ceramica medieval timpurie, respectiv cea medieval târzie atestă o locuire sporadică – puternic afectată de intervențiile din perioada contemporană.

Note:

1. M. Brudiu, Săpăturile de salvare din castellum de pământ (sec. II – III, e.n.). Materiale şi Cercetări Arheologice 14, 1980, p. 314-320; idem , Un castellum roman descoperit la Galaţi şi semnificaţia lui. Danubius 10, 1981, p. 59-72; idem, Drumul roman prin Moldova de Jos între intuiţie şi realităţile arheologice. Pontica 31, 1998, p. 209-216; idem, Galaţi, jud. Galaţi. Punct: cartier Dunărea. CCA 2003, p. 128-129; idem., Galaţi, jud. Galaţi. Punct: cartier Dunărea. CCA 2004, p. 125-126; idem Date preliminare despre necropola romană din cartierul ”Dunărea”Galați, Analele Universității ”Dunărea de Jos” Galați, fascicula 19, tom III, 2004, p. 31-45; L. Petculescu, O. Țentea, S. Cleşiu, Galaţi, jud. Galaţi. Punct: cartier Dunărea, Cronica CCA 2005, p. 153-157

2. Ghe. Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Craiova 1976, 104-108, nr.559-684, pl .LII-LIII, sec.II-III p.Chr.

3. N. Zograf, Monety Tiry, Moscova, 1957, p. 111, nr. 104b

4. F. Humer, G. Kremer, Goteerbilder - *Menschenbilder. Religion und Kulture in Carnuntum,* Vienn, 2011, p. 411, nr. 913, sec. III p.Chr.; M.C Nicolae, S.E.Teodor New considerations regarding the Polovragi tablet, 2009, Peuce VIII, p. 161, fig.10, sec. III p.Chr, p. 162, fig.12/I-II, sec. II p.

5. M. Brudiu, op.cit., Tumul 5, m76, fig.6, sec. II-III.

6. G. Simion, *Noi descoperiri în necropola tumulară de la Isaccea(Noviodunum) jud. Tulcea*, Pontica XL, 2007, p. 319, fig 12/11, sec. II-III p.Chr.

7. ibidem , p. 316-317, fig.10/8, 9, sec. II-III p.Chr.

8. Dyczek, P., *Roman Amphorae of 1-3 centuries AD found on the Lower Danube. Typology*, Varșovia, 2001, p. 221-225, tip 29, fig.142, sec. II-III p. Chr; D. Paraschiv, Amfore romane și romano-bizantine în zona Dunării de Jos (sec.I-VII p.Chr), Iași, 2006, tip 33, p. 19-24, 44, nr.13, pl.2/13, sec.II-III p.Chr.

9. M. Brudiu, Un castellum roman descoperit la Galaţi şi semnificaţia lui. Danubius 10, 1981, p. 62, fig.2/2, sec. II p.Chr.

10. S. Sanie, Civilizaţia romană de la est de Carpaţi şi romanitatea de pe teritoriul Moldovei, Iaşi1981, p. 94, pl.27/1, sec. II-III p.Chr.(Barboși).

11. N. Gudea, C. Cosma, *Die Lampen aus dem Romer-Kastel von Buciumi (Dacia Porolissensis),* Lychologicol Actes, 2, 2008, p. 126, nr.151, pl.96/51, sec. II-III p.Chr.

12. C. Iconomu, Un capitol al schimburilor comerciale. Lucernele. Teză de doctorat în manuscris, 1986, tipurile IX-X

13. Al. Suceveanu, Histria X, *La ceramique romaine des I-III siecles ap. J. C*., Bucharest, 2000, p. 27, nr.51, tip VII, pl. 5, sf.sec.II-încep.sec III p.Chr.

14. C. Iconomu , op.cit., tip IX

15. Al. Suceveanu , *op.cit*., p. 27, nr. 52, tip V, pl.V, sec. II-III p.Chr.

16. Ghe. Popilian, op.cit., p. 182-183, nr. 370-381, pl. XXXVII, sec. II-III p. Chr; V.H. Baumann, *Raport asupra cercetărilor arheologice efectuate în ”villa rustica” din marginea nordică a comunei Niculiuțel (jud. Tulcea),* Peuce VIII, 1980, p. 411, pl.XXXI/7, sec. II-III p.Chr.

https://biblioteca-digitala.ro

17. A. Opaiț, *Considerații preliminare asupra ceramicii romane timpurii de la Troesmis,* Peuce VIII, 1980, p. 328-366, p. 333, 351, nr.21, pl.VI/2, sec. II-III p. Chr

18. ibidem, p. 336, 355, nr.43, pl VIII/7, sec. II-III Chr.

Abstract:

The preventive archaeological researches were carried out in the northern part of the protection area of Dunărea District archaeological site. Nineteen sections were traced in all, marked S I - S 19, of different lengths in relation to the property layout, 2 m wide and separated by 0.50 m marks, of NE - SW orientation.

Seven tombs, in a precarious state of conservation, and several dust holes were discovered, pertaining to the early Roman Era, as well as a dust hole from the Modern Era. One should notice the inventory of an inhumation tomb (M 6) consisting in a Tetrassarion-type coin, issued in Tyras during the time of Caracalla, a pendant made of glass beads, a golden lune and a fragmentary oenochoe.

The chronologic and stratigraphic relation between the horizon of the dust holes and that of the necropolises will be clarified once the researches are extended.

119. Găvani, com. Gemenele, jud. Brăila

Cod sit: 43260.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 222/2011

Colectiv: Stănică Pandrea – responsabil, Valeriu Sîrbu, Costin Croitoru, Mirela Vernescu (M Brăila)

Cercetările arheologice preventive s-u efectuat pe un teren situat lângă DJ 221, Brăila - Râmnicelu, la cca. 2,2 km sud de Găvani și 2,5 km sud-est de Primăria Gemenele.

Cercetarea arheologică a terenului pe care se vor ridica generatoarele de curent $G_{3.2}$ și $G_{3.3}$ din cadrul parcului eolian al firmei SC Brăila Winds SRL s-a impus datorită rezultatelor diagnozei de teren întreprinsă pe suprafața întregului parc eolian în primăvara anului 2011.

Astfel, în urma cercetărilor perieghetice și a microsondajelor executate manual s-au putut face o serie de observaţii.

- În partea mai înaltă a terenului, la est de fosta Baltă Voineasca, între $G_{3.2}$ și $G_{3.3}$, a fost identificată o movilă aplatizată, la suprafața căruia s-au descoperit fragmente de oase umane; ea a fost cercetată și prin metode non-invazive, realizându-se un studiu geofizic cu ajutorul georadarului și a magnetometrului[1] relevându-se faptul că este un tumul.

- Pe locul unde se va ridica $G_{1.3}$, mai înalt, la suprafața solului și în microsondaje, am descoperit fragmente ceramice medievale, dar nu am descoperit urme de locuire in situ.

Cercetarea arheologică preventivă a amplasamentului pe care se vor construi $G_{3.2}$ și $G_{3.3}$ s-a impus atât datorită rezultatelor diagnozei de teren cât, și faptului că în aria localităților Găvani și Gemenele, în jurul perimetrului viitorului parc eolian există numeroase descoperiri arheologice.

Întrucât avem de-a face cu un complex arheologic tumular, cu o suprafață relativ mică, cercetat și prin mijloace geofizice, am trasat săpătura în zonele unde diagnoza nonintrusivă a relevat concentrația de ”anomalii magnetice”.

În locurile unde nu s-au întreprins săpături arheologice s-au efectuat cercetări cu sonda geologică manuală.

Pentru a observa cât mai multe aspecte ale formării tumulului, care era puternic aplatizat, am decis să deschidem o suprafață mare, de 18 m x 23 m, în șase sectoare, despărțite de martori intermediari. Martorul principal a fost păstrat pe axa N-S, el intersecta centru tumulului, adică zona cea mai înaltă rămasă nedistrusă de arăturile recente. Caroiajul general a fost, de asemenea, stabilit pornindu-se de la puntul ”0”, adică de la centrul actual al tumulului.

Am observat că vestigiile se concentrază în zona de sud/sud-vest a T_{03}, în S_{01}, S_{04}, S_{05}. Vestigiile medievale sunt răspândite pe toată suprafața T_{03}, în vreme ce vestigiile preistorice sunt concentrate în zona centrală. Acest fapt ne determină să credem că în epoca medievală tumulul era deja aplatizat.

Observații stratigrafice complete am putut obține în zona centrală a T_{03}, în S_{04} și S_{05}, unde am descoperit și mormântul M_1.

$S_{05\ caroul\ 1a\text{-}2a}$ (martorul nordic)

(0 – 30) cm: sediment vegetal recent; arătură recentă;

(30 – 55/60) cm: sediment negru-cenușiu; în acest strat au fost descoperite fragmente de oase de animale, fragmente de bare de fier și fragmente ceramice medievale smălțuite, tipice pentru sec. XVI-XVIII;

(60 - 65) cm: sediment gălbui-cenușiu; este un strat de amenajare, primul nivel păstrat din tumul T_{03};

(65 – 80) cm: sediment cenușiu; aparține T_{03}, făcând parte din mantaua acestuia;

(80 – 85) cm: sediment gălbui-cenușiu, de amenajare, dintre două depuneri ale mantalei T_{03};

(85 – 120) cm: sediment gălbui-cenușiu; aparține T_{03}, fiind probabil cea mai de jos depunere din cadrul mantalei tumulului;

(120 – 140) cm: sediment brun-gălbui; este, probabil, vegetalul preistoric adică nivelul de unde a început construcția tumulului;

(140 – 180) cm: sediment loessoid, gălbui-nisipos cu concrețiuni calcaroase; este sterilul arheologic.

S_{05} $caroul_{1a\text{-}1b}$ (martorul estic)

(0 – 20/25) cm: sediment vegetal recent; arătură recentă;

(25 – 45) cm: sediment cenușiu, depus pentru a anula panta lină a mantalei tumulului;

(20 - 55) cm: sediment negru-cenușiu; în acest strat au fost descoperite fragmente de oase de animale, fragmente de bare de fier și fragmente ceramice medievale smălțuite, tipice pentru sec. XVI-XVIII;

(50 – 55) cm: sediment gălbui-cenușiu, de amenajare, el fiind primul nivel păstrat din tumul T_{03};

(50 – 70) cm: sediment cenușiu, ce coboară în pantă spre sud; este un nivel de depunere din mantaua T_{03}, primul păstrat după distrugerile din evul mediu și cele contemporane;

(70 – 80) cm: sediment gălbui-cenușiu, care coboară în pantă spre sud, de amenajare, între două depuneri succesive ce formează mantaua T_{03};

(80 – 110) cm: sediment gălbui-cenușiu; aparține T_{03}, fiind probabil cea mai de jos depunere din cadrul mantalei tumulului;

(110 – 120) cm: sediment brun-gălbui; este, probabil, vegetalul preistoric adică nivelul de unde a început construcția tumulului;

(120 – 160) cm: sediment loessoid gălbui-nisipos cu concrețiuni calcaroase,el reprezentând sterilul arheologic.

Situațiile stratigrafice descrise permit evidențierea următoarelor observații:

- tumulul a fost ridicat în mai multe etape, nivelurile de depunere din cadrul mantalei fiind separate de straturi de amenajare formate din sediment loessoid dur (probabil, bătătorit); depunerile aparținând lui T03 sunt în intervalul – (55/60 – 120) cm;

- tumulul a fost, parțial, distrus în epoca medievală, așa cum o demonstrează existența nivelului de sediment negru-cenușiu situat între – (25 – 55/60) cm, în care au fost descoperite oasele de animale

https://biblioteca-digitala.ro

și fragmentele de vase medievale; acesta este un nivel arheologic ce poate fi atribuit epocii medievale

- arăturile recente au distrus depunerile medievale din sec. XVI – XVIII.

Au fost identificate șase complexe arheologice ce se datează în epoca medievală și mil. IV a. Chr. (eneolitic final, cultura Folteşti).

C_1 S_{04} $caroul_{1A\text{-}1B\text{-}2A\text{-}2B}$ S_{05} $caroul_{2A}$ –(25-50) cm.

Se prezintă sub forma unei aglomerări de oase de animale, obiecte din fier și mici fragmente ceramice smălțuite rulate, aflate într-o lentilă de sediment loessoid, gălbuie, de formă ovală, cu dimensiunile de 2,5 x 3,5 m, probabil resturi de pereți prăbușiți.

Resturile de obiecte din fier sunt, probabil, de la potcoave, iar oasele provin de la picioare de cal. Fragmentele ceramice smălțuite sunt tipice pentru epoca medievală, sec. XVII – XVIII.

Acest complex este o zonă menajeră, unde au fost aruncate resturi de pereți, oase de animale și obiecte distruse. A fost puternic deranjat de arăturile recente, fapt care explică starea precară a fragmentelor ceramice.

C_2 S_{05} $caroul_{1a\text{-}1b\text{-}1c\text{-}2a}$ –(20 - 50) cm.

Se prezintă sub forma unei aglomerări de oase de animale, obiecte din fier și mici fragmente ceramice smălțuite rulate, dispuse într-o lentilă de sediment loessoid, gălbuie, de formă ovală, cu dimensiunile de 1,5 x 3,5 m, probabil resturi de pereți prăbușiți.

Resturile de obiecte din fier sunt, probabil, fragmente de potcoave, iar oasele provin de la picioare și craniu de cal. Fragmentele ceramice smălțuite sunt tipice pentru epoca medievală târzie, sec. XVII – XVIII.

C_3 Gr_1 S_{01} $caroul_{IIA\text{-}B\text{-}C\text{-}IIIA\text{-}B}$ – (50 – 90) cm.

Este o groapă de mari dimensiuni, cu gura ovală (D = 210/220 cm; A= 50 cm), identificată la adâncimea de 30/35 cm, sub stratul de sediment vegetal; ea pornește din nivelul arheologic medieval, apoi se adâncește în sedimentul loessoid. Umplutura era de culoare gălbui-cenușie, în ea s-au desoperit mici fragmente ceramice smălțuite atribuibile epocii medievale, sec. XVI – XVIII.

Gr_1 taie marginea estică a T_{03}.

C_4 Gr_2 S_{04} $caroul_{2B}$ – (40/45 – 70/75) cm.

Este o groapă de mici dimensiuni, ce s-a evidențiat foarte aproape de C_1. Probabil, cele două complexe arheologice sunt legate între ele. Gr_2 are forma unei alveolări cu gura de formă ovală (D = 80 x 100 m; A = 25/30 cm). Umplutura este formată din sediment cenușiu amestecat cu multă cenușă, lut ars și cărbune. În această groapă a fost descoperită o piesă metalică, confecționată dintr-o tablă de fier, îndoită și cu capetele prinse cu nit, probabil din epoca medievală.

C_5 Gr_3 S_{05} $caroul_{1b}$ – (80 - 100/110) cm.

A fost acoperit de depunerile de sediment loessoid ce aparțin luim C_2. Gr_3 începe imediat sub sedimentul loessoid de amenajare ce apare la – (70 – 80) cm. Are forma unei alveolări (DG = 100 cm; A= 50/55 cm), săpată în depunerea de sediment cenușiu ce aparține lui T_{03} (depunere distrusă în epoca medievală).

Umplutura conţinea bulgări de sediment loessoid amestecat cu pleavă, dar fără materiale arheologice.

Gr_3 este o amenajare în mantaua T_{03}, săpată în al doilea nivel al mantalei, acoperită de stratul de sediment loessoid, care acoperă tot acest nivel de depunere.

C_6 M_1 S_{05} $caroul_{2b}$ – (80 – 160) cm

Este cel mai important complex arheologic descoperit în T_{03}, care permite datarea acestui complex funerar. Este un mormânt de inhumație, care poate fi atribuit eneoliticului final, databil în a doua jumătate a mileniului IV a. Chr.

Groapa mormântului

A fost sesizată de la cca. – 80 cm, datorită sedimentului cenușiu care contrasta cu sedimentul gălbui-cenușiu din jur. Groapa M_1, de formă rectangulară (A. max. = 110/120 cm; L. max. = 100 cm; l. max. = 50 cm), orientată pe direcția NE – SV, pătrunde până în stratul de sediment loessoid; are gura acoperită cu un strat de sediment gălbui. La – 135/140 cm, dar de la suprafaţa actuală, a apărut un nou strat de amenajare din sediment gălbui, apoi sub acesta este stratul de sediment negru-brun în care s-a descoperit scheletul.

Defunctul fusese depus pe fundul gropii, în decubit dorsal, cu mâinile întinse pe lângă corp şi picioarele uşor flexate, căzute spre stânga; orientarea era SV-NE. Scheletul era puternic afectat, aproape distrus, păstrându-se doar unele părţi întregi şi în ordine atatomică. Nu au fost descoperite piese de inventar și nici obiecte încadrabile în categoria ofrandelor, cu excepţia unui bulgăre de ocru roșu, depus la partea dreaptă a craniului. De asemenea, craniul a fost ”vopsit” cu ocru, pe partea superioară a calotei craniene.

Nu s-au descoperit alte amenajări. Deasupra scheletului era depus un strat de sediment gălbui, amestecat cu mult nisip.

Lipsa inventarului îngreunează atribuirea culturală și datarea mormântului, respectiv a T_{03}. Cu toate acestea, forma gropii mormântului, poziția scheletului și prezența ocrului roșu în groapă și pe oasele craniului face probabilă datarea mormântului la sfârșitul epocii eneolitice, anume orizontului de înmormântări cu ocru, şi atribuirea sa, posibil, culturii Folteşti.

Note:

1. Cercetare efectuată de SC Digital Domain SRL Bucureşti, iar studiul va fi publicat separat.

120. Gârbova, com. Gârbova, jud. Alba

Punct: Cetatea din pădure

Cod sit: 4491.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 130/2011

Colectiv: Petre Beşliu Munteanu – responsabil (MN Brukenthal), Ovidiu Oargă (MNUAI)

Şantierul arheologic nu a fost finanţat. Am beneficiat de ajutorul a doi voluntari, pensionarii Crăciun Gheorghe şi Fink Werner din Sibiu.

Semn al importanţei strategice, în vatra comunei Gârbova, cu denumirea săsească semnificativă Urwegen (drumul vechi), există două fortificaţii: o curte nobiliară fortificată[1] şi o biserică înconjurată cu un posibil zid de incintă. Mai mult, ruinele unei cetăţi medievale se află în hotarul dintre comunele Jina (judeţul Sibiu) şi Gârbova (judeţul Alba), pe un picior al Munţilor Sebeşului. Culmea este cuprinsă între pâraiele Dumbrava şi Râul Mare, mărginită fiind, cu o excepţie, de pante abrupte. La cetate se poate ajunge din comuna Gârbova, urmând Valea Mare şi urcând pintenul muntos pe la sud. Dinspre sud, pe o şa lată de aproximativ 30 m, vine drumul de la Jina.

Cetatea a fost amintită în repertoriile lui Johann Michael Ackner, Eduard Albert Bielz, Iulian Marţian[2] şi într-un manuscris.[3] Friedrich Teutsch a lăsat o descriere romantică a ruinelor cetăţii vechi (alte Burg)[4]. Zidurile late de 2 m se păstrau pe trei laturi, ceea ce a permis reconstituirea dimensiunilor: 80 m lungime şi lăţimea de 20 m. Mai târziu, Kurt Horedt includea cetatea în rândul celor de graniţă[5]. Ea a fost pomenită în mai multe sinteze istorice[6]. Mai mult s-a ocupat de descrierea, tipologizarea şi datarea cetăţii Gheorghe Anghel, din studiile căruia am luat informaţii primare[7].

Din traseul zidurilor de incintă s-au păstrat până astăzi, în stare relativ bună de conservare, latura lungă de la de vest şi cea scurtă de la sud. Latura de la nord, de închidere, a fost în întregime

https://biblioteca-digitala.ro

distrusă. Se observă unele fragmente de ziduri şi pe latura de est. Gheorghe Anghel a văzut la sud, în zona exterioară a porţii, două adânciturişi o grămadă de pământ pe care le-a interpretat ca un complex de barare a intrării în cetate. Aceluiaşi autor îi aparţin şi alte informaţii obţinute în urma unor observaţii de teren.

Cetatea are formă cvasi-elipsoidală, cu lungimea de 90 m, iar lăţimea maximă este de 30 m. Intrarea este marcată de ziduri adosate. Zidurile au fost amenajate din piatră de carieră (faţa zidurilor) şi din spărturi de piatră sau pietre de râu. Astfel amenajate, zidurile de incintă au lăţimea cuprinsă între 1,60 m şi 1,80 m. Latura de sud, mai expusă atacurilor, a fost lăţită până la 2,70 m.[8] În urmă cu un secol, zidurile din zona intrării se păstrau până la înălţimea de 4 m[9]. Le-a fel le-au apreciat şi istoricii ulteriori.

Obiectivul minimal al săpăturii arheologice a fost cercetarea şi descrierea zidurilor păstrate, în special a intrării de la sud afectată de construirea unui drum forestier şi a celei secundare de la vest, puţin vizibilă azi. Săpătura arheologică a dezvelit prin două casete feţele intrării de la sud, apoi s-a extins spre sud unde se bănuia existenţa unor şanţuri de barare a drumului de intrare. Alveolarea şi mica ridicătură de pământ învecinată s-au dovedit a fi forme naturale sau lucrări însoţitoare ale drumul modern. Am încercat să intersectăm traseul zidului de incintă amenajat direct pe stâncă, spre nord-est, apoi am dezvelit urmele porţii pietonale de la vest.

Planimetria, porţile cetăţii

Sistemele de intrare sunt amenajate după regulile specifice apărării, cu suprafaţa expusă inamicului cât mai mică. Poarta principală de la sud se deschidea într-un zid lat de 2 m. Spre exterior, deschiderea este lată de 2,70 m. Spre interior, pe un segment lat de 0,90 al zidului, deschiderea s-a lăţit la 3,15 m.

Poarta secundară de la vest este dublu evazată. La exterior, pe o grosime de 1 m a zidului, deschiderea are la exterior de 1 m şi la interior de 1,07 m. Spre interior pe lăţimea de 0,77 m deschiderea se lărgeşte la 1,60 spre exterior şi 1,75 m spre interior. Pragul porţii este pavat cu pietre de râu.

Raportând observaţiile actuale la cele mai vechi remarcăm:

- nu există sistem defensiv de blocare a intrării de sud de tipul şanţului sec şi al valului de pământ;

- nu există urmele unei construcţii interioare sau exterioare în zona porţii de sud. Acolo se află groapa unor căutători de comori, în exterior, şi grămezi din blocuri de piatră rezultate din demolare, în interior;

- în interiorul incintei sunt gropi de extracţie a pietrei pentru ziduri şi nu urmele unei cisterne;

- segmentele de zid dinspre sud-vest, sud şi sud-est s-au prăbuşit fiind construit direct pe stânca în care s-a tăiat un profil şi în pantă abruptă. Lăţimea zidului măsurată la sud-vest după amprentele de mortar şi pietre de pe stâncă este de 1,80 m.

Materialul arheologic nu este bogat, firesc într-o aşezare locuită sporadic, dar este semnificativ pentru datare:

- vârf de săgeată descoperit în exteriorul porţii de la sud; lungimea 6,7 cm; diametrul exterior al pedunculului 0,9 cm;

- fragmente de vase medievale descoperite în interiorul cetăţii, zona porţii secundare, în stratul de dărâmături:

- oală fragmentară arsă oxido-reducător, ornamentată cu caneluri: înălţimea 15 cm; diametrul bazei 9,5 cm;

- un fragment din gura unei oale cu diametrul de 12 cm şi buza rotunjită;

- fragmente de la două sau trei oale cu buza lăţită;

- un fund de oală cu diametrul de 9 cm.

Oalele sunt arse oxidant şi oxidant în exterior şi reducător în interior şi au peretele relativ subţire. Majoritatea au urme de ardere în bucătărie.

Stratigrafia.

Depunerile stratigrafice din secţiunea practicată la intrarea secundară au scos în evidenţa un singur nivel de construcţie. Terenul din zona porţii de sud a fost afectat de săpături moderne, iar la nord-est nu s-a format decât un nivel superficial de depunere arheologică peste stâncă.

Materialul arheologic poate data funcţionarea cetăţii numai în general intre secolele XIV-XV, admiţând depăşirea cu puţin a hotarelor celor două secole.

Note:

1. Gheorghe Anghel, Fortificaţii medievale de piatră din secolele XIII-XVI, Bucureşti, 1986, p. 119-121 (mai departe Anghel, Fortificaţii)

2. Johann MichaelAckner, Die römischen Alterthümer und deutschen Burgen in Siebenbürgen, (extras din Jahrbuch der K. K. Central - Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale, I, 1856, Wien, 1857, p. 59; Eduard Albert Bielz, Die Burgen und Ruinen in Siebenbürgen, Hermannstadt, 1899, p. 58; Ioan Marţian, Repertoriu arheologic pentru Ardeal, Bistriţa, 1920, p. 19.

3. Bau, Kunst – und historische Denkmäler im Comitat, în Arhivele Naţionale Sibiu, Acte Fasciculare, U, 2, p. 6,

4. Friedrich Teutsch, Unsere Burgen, Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpathen-Vereins 3, 1883, 9, 1889, p. 70.

5. Kurt Horedt, Zur siebenbürgischen Burgenforschung, extras din Südost-Forschungen, Leipzig, p. 559.

6. Bodo Ebhardt, Der Wehrbau Europas im Mittelalter, Würzburg, 1998, p. 548; Virgil Vătăşianu, Istoria artei feudale în Ţările Române, Bucureşti, 1958, p. 10; Octavian Velescu, Cetăţi ţărăneşti din Transilvania, Bucureşti, 1964, p. 47; Gheorghe Anghel, Középkori várak Erdélyben, Bucureşti, 1973, p. 23 şi urm.; - Ştefan Pascu, Voievodatul Transilvaniei, Cluj-Napoca, II, 1979, p. 232 şi 234; Theodor Octavian Gheorghiu, Arhitectura medievală de apărare din România, Bucureşti, 1985, p. 84; Hermann Fabini, Atlas der siebenbürgisch - sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen, I, Sibiu-Heidelberg, 1998, p. 775. Mai recent: Adrian Andrei Rusu, Castelarea carpatică. Fortificaţii şi cetăţi din Transilvania şi teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV), Cluj Napoca, 2005; Ioan Marian Ţiplic, Organizarea defensivă a Transilvaniei în evul mediu secolele X-XIV, Bucureşti, 2006, p. 259.

7. Gheorghe Anghel, Cetatea medievală din pădurea comunei Gârbova (judeţul Alba) Apulum 17,1979, p. 273-278; Anghel, Fortificaţii, Bucureşti, 1986, p. 121-124.

8. Anghel, Fortificaţii, p. 122-123; date asemănătoare la Adrian Andrei Rusu, op. cit, p. 520.

9. Teutsch, op. cit., p. 70.

Abstract:

The Saxon name of Garbova is Urwegen- old way. The village was at the end of an old way from south, over the mountains. In the village there are two fortifications: a noble courtyard and a church surrounded by a precinct and in the border, on a hill, toward Poiana, a simple stone precinct without towers and outside defensive system (ramparts and retrenchments).

Without money but helped by two volunteers, the archaeological excavations uncovered the traces of two gates (the main and the second one), medieval ceramics and an arrowhead.

https://biblioteca-digitala.ro

121. Hotărani com. Fărcaşele, jud. Olt [Romula]

Punct: Trecerea CFR

Cod sit: 126754.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 237/2011

Colectiv: Mircea Negru – responsabil (USH Bucureşti), George Mihai (M Caracal), Laurenţiu Comănescu (DCPN Olt)

În anul 2007 a avut loc prima cartare completă a sitului arheologic de la Reşca/Hotărani - Romula. Cu acest prilej am constatat faptul că situl arheologic este mai întins decât se credea. Suprafaţa sa este în prezent estimată la peste 304 hectare, faţă de cele cca. 60 de hectare, cât se considera a avea anterior acestei evaluări. În acelaşi timp, subliniem încă odată faptul că situl oraşul roman Romula, se întinde atât pe teritoriul satului Reşca, cât şi pe teritoriul satului Hotărani.

Importanţa acestui sit pentru istoria Daciei romane a impus efectuarea unor cercetări arheologice sistematice susţinute în ultima jumătate de veac.[1] În acelaşi timp, suprapunerea sitului de către localităţi actuale a necesitat măsuri pentru protejarea sa de intervenţiile antropice contemporane.

Astfel de intervenţii au fost şi la originea cercetărilor arheologice preventive din anul 2011. Ele au avut loc în partea de sud a sitului arheologic, în apropierea trecerii căii ferate peste drumul de la Reşca la Hotărani. În acest punct au fost observate o serie de gropi din care localnicii au extras pământul, pentru utilizare casnică sau producerea de chirpici şi cărămizi. În profilele acestor gropi au fost colectate o serie de materiale arheologice, ce datează din epoca romană (secolele II-III p.Chr.).

Obiectivul principal al săpăturilor arheologice preventive din anul 2011 a fost identificarea unor eventuale structuri arheologice şi salvarea materialelor arheologice din această zonă a sitului. În acest scop au fost practicate două secţiuni, orientate nord-sud, respectiv est-vest, aproximativ perpendiculare pe calea ferată şi, respectiv, pe drumul care leagă localităţile Reşca şi Hotărani.

Secţiunea S1 a fost orientată nord-sud, paralel cu şoseaua de la Reşca la Fărcaşele. Lungimea sa a fost de 22,00 m, lăţimea de 2,00 m, iar adâncimea medie până la care s-a săpat a fost de 0,80-0,85 m.

Secţiunea S2 a fost orientată est-vest, perpendicular pe şoseaua de la Reşca la Fărcaşele. Lungimea sa a fost de 22,00 m, lăţimea de 2,00 m, iar adâncimea medie până la care s-a săpat a fost de 0,80 m.

În ambele secţiuni stratigrafia a foast următoarea. Stratul vegetal şi o parte din nivelul sau nivelurile culturale au fost rase cu ocazia construirii rambleului căii ferate aflate la cca. 50 m nord. De la nivelul actual de călcare la 0,25-0,30 m a fost observat un strat de pământ de culoare cenuşiu-negricioasă, ce conţinea rare fragmente de vase ceramice romane. De la această adâncime până la 0,80-0,85 m a fost observat un stra de pământ de culoare castanie, steril din punct de vedere arheologic.

Groapa nr. 1 a fost surprinsă în secţiunea S1. Ea intra în profilul vestic al secţiunii în carourile 4-5. Partea surprinsă în secţiune avea o formă aproximativ cilindrică, măsurând 1,05 m pe profil, iar adâncimea sa era de 1,10 m. În umplutura gropii au fost descoperite puţine fragmente de vase ceramice, chirpic şi cenuşă.

Groapa nr. 2 a fost surprinsă în secţiunea S1. Ea intra în profilul estic al secţiunii în caroul 9. Groapa avea o formă aproximativ cilindrică. Pe profilul secţiunii ea avea lungimea de 1,40 m, iar baza sa se afla la 1,23 m de la nivelul actual. În umplutura acestei gropi au fost descoperite puţine fragmente de vase ceramice şi chirpic.

Groapa nr. 3 a fost suprinsă în cadrul secţiunii S1, în carourile 10-11. Ea avea un plan neregulat şi trei trepte. Diametrul părţii surprinse în cadrul secţiunii era de 3,04 m, în partea sa superioară, iar cel mic de 1,55 m, la adâncimea de 1,42 m. Baza gropii se micşora până la un diametru de 1,24 m, atingând adâncimea maximă de 2,28 m. În interiorul gropii au fost descoperite numeroase fragmente de vase ceramice, opaiţe, oase de animale, piroane, vase de sticlă, obiecte din os etc.

Dintre obiectele din ceramică menţionăm o statuetă de tip Venus, produsă în tipar bivalv, un fragment de opaiţ de tip Firmalampen cu marca FESTI, fragmente de la un bol şi un opaiţ cu glazură olive, fragmente de vase de bucătărie (oale, capace), pentru servitul mesei (castroane, străchini, farfurii, căni) sau pentru transport (amfore), o protomă în formă de cap de lup, un fragment de la un bol de tip terra sigillata de import etc.

Dintre obiectele din bronz amintim fragmente din două fibule de tip ancoră, respectiv tip balama, o aplică rectangulară, un inel, un fragment de vas din bronz etc.

Obiectele din os descoperite sunt ace de cusut ori de păr, precum şi un dispozitiv pentru prinderea şi blocarea acelor de păr.

De asemenea, au fost descoperite numeroase fragmente de vase de sticlă transparentă, cât şi un fragment de la o toartă de vas cu protomă în formă de pasăre.

Un amănunt important este faptul că groapa a fost acoperită de un strat de pământ, ars la cărămiziu-gălbui, cu o grosime cuprinsă între 0,33 şi 0,45 m. În lipsa unei stratigrafii intacte în acest punct, atribuim acest strat de pământ unor intervenţii antropice în perioada contemporană, în scopul producerii ocazionale de cărămidă.

Groapa nr. 4 a fost surprinsă în secţiunea S2, în caroul 7. Ea intra în profilul sudic al secţiunii. Din interiorul său au fost recuperate fragmente de vase ceramice romane şi o monedă romană din bronz, în curs de curăţare şi identificare.

Groapa nr. 5 a fost identificată în secţiunea S2, în carourile 6-7. Ea intra în profilul sudic al secţiunii. Din această groapă au fost recuperate fragmente de obiecte din plastic şi folie, contemporane.

În secţiunea S1, în carourile 5-7, respectiv în secţiunea S2 în carourile 3-5, a fost surprins un strat de pământ de culoare negricioasă, ce conţinea fragmente de vase ceramice şi cărămizi romane. În condiţiile intervenţiilor antropice şi caracterului limitat al săpăturilor din această campanie, rămâne ca încadrarea cronologică şi funcţionalitatea acestui context să fie clarificate în cursul săpăturilor viitoare.

Cercetările arheologice preventive întreprinse, în anul 2011, în cadrul sitului arheologic Hotărani-Romula, în punctul trecerea CFR, au dus la identificarea a patru gropi din epoca romană (Gr. 1-4) şi una din perioada contemporană (Gr. 5).

În interiorul primelor patru gropi, amintie mai sus, au fost găsite fragmente de cărămizi, ţigle, vase ceramice, piroane, vase de sticlă, opaiţe şi alte obiecte romane. Pe baza analogiilor formelor de vase ceramice, complexele identificate pot fi datate în limitele secolelor II-III p.Chr.

În cadrul secţiunii S1 au fost descoperite şi fragmente mari, compacte de lut ars, care prin grosimea de 12-15 cm şi arderea puternică (aveau o culoare violet) ar putea indica existenţa în zonă a unui sau unor cuptoare de ars vase din lut. Statueta din ceramică de tip Venus, pare a fi un rebut sau în curs de finisare, ceea ce susţine această ipoteză de lucru.

În stadiul actual al cercetărilor, datorită intervenţiilor antropice din zonă, efectuate atât cu prilejul construirii căii ferate cât şi recent pentru necesităţi gospodăreşti, în condiţiile în care stratul vegetal şi o parte a nivelurilor de cultură au fost rase, considerăm că vor trebui extinse cercetările pentru delimitarea şi clarificarea funcţionalităţii structurilor identificate, precum şi pentru o mai exactă încadrare cronologică a contextelor arheologice din acest punct al sitului.

https://biblioteca-digitala.ro

În perioada 2007-2010, pe teritoriul sitului arheologic Reşca-Romula au fost efectuate cercetări arheologice preventive pe un număr de nouă proprietăţi private şi pe proprietatea publică în apropierea podului peste pârâul Teslui.[2]

Cercetările arheologice preventive începute în anul 2007, continuate şi în anul 2011, fac parte din proiectul de cercetare, protejare şi valorificare a patrimoniului arheologic de pe teritoriul fostului oraş roman Romula, într-un mod coerent şi permanent, cu sprijinul autorităţilor publice locale, Primăria Municipiului Caracal, Primăria Comunei Dobrosloveni şi Primăria Comunei Fărcaşele din judeţul Olt.

Note:

1. Bibliografie selectivă: Gheorghe Popilian, Două cuptoare de ars ţigle şi cărămizi descoperite la Romula, RevMuz 6, 1969, 2, p. 167-169; idem, Un atelier de terra sigillata à Romula, Dacia, N.S.16, 1972, p. 145-161; idem, Săpăturile arheologice de la Romula, Materiale, Tulcea, 1980, p. 351-353 (în colaborare cu Ştefan Chiţu şi Marin Vasilescu); idem, Săpăturile arheologice de la Romula, Materiale, Braşov-Bucureşti, 1983, p. 324-326 (în colaborare cu Şt. Chiţu şi M. Vasilescu); idem, Villa suburbana de la Romula, jud. Olt, Materiale, Ploieşti, I, 1992, p. 231-234 (în colaborare cu Ştefan Chiţu şi Marin Vasilescu); Mircea Negru, Gheorghe Popilian, George Mihai, Marin Nica, Florentina Ghemut, [156]. Reşca, com. Dobrosloveni, jud. Olt [Romula], CCA 2004, p. 62-64; Mircea Negru, George Mihai, Marin Nica, [150]. Reşca, com. Dobrosloveni, jud. Olt [Romula], CCA 2007, 292-294; Mircea Negru, George Mihai, Raport privind cercetările de la Romula. Campania 2006, Argesis, Studii şi comunicări, 17, Pitesti, 2008, p. 39-52; Mircea Negru, Petre Gherghe, Lucian Amon, George Mihai, [142] Reşca, com. Dobrosloveni, jud. Olt [Romula], CCA 2008, p. 258-260; Mircea Negru, Petre Gherghe, Lucian Amon, George Mihai, [75] Reşca, com. Dobrosloveni, jud. Olt [Romula] CCA 2009, p. 186-187.

2. Mircea Negru, George Mihai, Cercetări arheologice preventive la Reşca-Romula. Campaniile din perioada 2007-2010, în Analele Universităţii Spiru Haret, Seria Istorie, 14, 2011, p. 99-114.

Abstract:

The latest field investigation showed that the archaeological site of Romula it is under the both Reşca and Hotărani villages from Olt County.

The rescue archaeological excavation of 2011 was done on the territory of Hotărani village, close to cross of railway on the road that connects this village to Reşca.

There were done two trenches with a total length of 44 meters and wide of 2 meters. In these trenches were found one modern (no. 5) and four Roman pits (nos. 1-4).

Inside of Roman contexts, there were discovered brick and pottery fragments, glass fragments, animal bones, and also pieces of iron and bronze. All this contexts and artefacts were dated in the 2nd and 3rd centuries AD.

122. Iași, jud. Iași

Punct: str Cucu/Elena Doamna

Cod sit: 95079.55

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 272/2011

Colectiv: Vasile Chirica – responsabil, George Aurelian Bilavschi, George Bodi, Lucian Munteanu, Cătălin Hriban, Bogdan Minea (IA Iași), Mădălin-Cornel Văleanu (CMNM Iași)

În urma încheierii contractului de cercetare arheologică preventivă, cu nr. 6247/27.10.2011, între Academia Română – Filiala Iaşi şi firma Roughton International Limited Hapshire, a fost depusă documentaţia necesară pentru obţinerea autorizaţiei de săpătură şi au fost demarate lucrările necesare pentru construirea obiectivului Palatul de Justiţie Iaşi.

Suprafaţa ce urma a fi afectată de lucrările de excavaţie, în vederea realizării fundaţiei imobilului ce va servi ca sediu al Tribunalului Iaşi, se află la intersecţia străzilor Cucu şi Elena Doamna, fiind estimată la circa 4 000 mp.

Obiective: identificarea unor posibile nivele de locuire istorică şi arheologică; identificarea resturilor unor posibile construcţii din secolele XVII-XVIII; recoltarea materialelor arheologice descoperite în perimetrul supus intervenţiei; cercetarea, datarea (încadrarea cronologică) a descoperirilor; propunerea unor măsuri de conservare in situ a eventualelor construcţii, dacă acestea au importanţă istorică; valorificarea ştiinţifică a descoperirilor, prin rapoarte de săpătură şi studii de sinteză.

Zona a fost supusă observaţiilor arheologice în deceniile şapte-opt ale secolului trecut şi se circumscrie spaţiului din vecinătatea mănăstirilor Golia şi Bărboi din Iaşi. Deşi iniţial, se prefigura ca un spaţiu intens cercetat, numeroasele intervenţii în teren (deranjamente) fiind consemnate în literatura de specialitate, vechile amplasamente ale imobilelor din secolele XVII-XIX au rămas necunoscute din punct de vedere arheologic.

Nu s-a exclus prezenţa unor materialele arheologice (fragmente de ceramică, sticlă şi metal), aparţinând unui segment cronologic cuprins între a doua jumătate a secolului XVII şi prima jumătate a secolului XX, cu posibilitatea descoperirii unor eventuale resturi de construcţii ceva mai vechi.

Principalele obiective ale cercetării arheologice au vizat identificarea urmelor de locuire, a vechilor structuri de construcţie, stabilirea relaţiilor stratigrafice, a planimetriei, ca şi recuperarea materialelor de interes arheologic. Stabilirea acestor obiective a fost motivată de faptul că zona a fost superficial cercetată spre sfârşitul deceniului şase al secolului trecut, în pofida faptului că au fost înregistrate numeroase deranjamente în teren, cum sunt cele din deceniile opt-nouă ale sec. XX, când s-a realizat decopertarea zonei la o adâncime de peste 3 metri şi o reumplere cu molozuri şi alte materiale provenite din diverse demolări de pe raza municipiului Iaşi.

În zonă se menţionează o însemnare lapidară pentru o descoperire din strada Elena Doamna, nr. 19, a unor fragmente ceramice de pastă roşie cu smalţ verde măsliniu, aplicat pe un decor geometric incizat, datate în secolul XVI[1].

Pentru identificarea şi înregistrarea complexelor arheologice au fost utilizate planurile georeferenţiale ale firmei de construcţii susmenţionate, care au fost ulterior coroborate cu următoarele planuri: Planul inginerului Joseph Bayardi de la 1819; Planul drumului apelor capitalei redicat în anul 1843 şi pus în aplicare de Domnitorul prinţul Mihail Sturza, litografiat la Institutul Albinei, 1857; Planul oraşului Iaşi, scara 1:10. 000, ridicat între anii 1896-1897 de ing. Gr. Bejan, Bucureşti, 1900; Planul oraşului Iaşi din 1955 şi 1975.

Plasarea complexelor arheologice pe aceste planuri

https://biblioteca-digitala.ro

s-a realizat cu ajutorul unei staţii HILTI PA 911 pusă la dispoziţie, împreună cu personal calificat, de către constructor, iar la încheierea lucrărilor, planurile au fost digitizate şi georeferenţiate.

Pentru înlăturarea stratului de molozuri s-a acţionat cu mijloace mecanice, sub permanentă supraveghere arheologică. S-a acţionat manual, cu lucrători oferiţi de firma Roughton International Limited Hapshire, numai în situaţiile în care au fost descoperite complexe de interes arheologic.

Într-o primă etapă a lucrărilor desfăşurate, au fost identificate fundaţiile clădirilor dezafectate în cursul deceniile opt-nouă ale secolului XX. Materialele rezultate în urma acestor excavări cuprindeau cărămizi de fabricaţie recentă, moloz, piatră concasată şi compactată, fragmente ceramice pentru menaj, piese şi fragmente metalice de uz gospodăresc. Spre interiorul perimetrului construit, la circa 2-3 m adâncime, au fost identificate urmele unor latrine utilizate spre sfârşitul secolului XIX şi începutul secolului XX, precum şi fragmente ceramice dispersate, specifice secolului XVIII.

În colţul sudic al perimetrului supus observaţiilor arheologice a fost identificată structura unei construcţii subterane, de formă dreptunghiulară, la distanţă de circa 4,5 m de profilul sud-vestic şi la o adâncime de circa 2,5 m. Starea precară de conservare, tehnica constructivă (folosirea argilei cleioase în amestec cu nisip ca liant), solicitarea structurii de rezistenţă, în decursul timpului, au impus ca într-o primă etapă, subsolul să nu fie investigat direct. S-a recurs la îndepărtarea pământului din prejma structurii, evitând astfel prăbuşirea accidentală, iar ulterior s-a recurs la investigarea interiorului.

Pe peretele de SE fusese, probabil, calea de acces, deoarece a fost observată o balama de uşă. Peretele avea o lungime totală de 3,40 m. Peretele de NE, cu o lungime de 4,30 m şi o înălţime de 1,75 m, permitea accesul, printr-o boltă cu lăţimea de 1,50 m, spre o galerie prăbuşită, păstrată pe o lungime de 2 m.

Peretele de NV prezenta, de asemenea, o boltă care permitea accesul spre o galerie mai mare, dar care a fost zidită după amenajarea unei noi construcţii. Cu această ocazie a fost recuperată piatra de la galeria abandonată, fapt confirmat de pătrunderea molozului în porţiunea dezafectată.

Spre zona centrală a laturii de SE a perimetrului investigat arheologic a fost reperată şi cercetată o construcţie subterană de mari dimensiuni, realizată din rocă sedimentară fasonată (calcar oolitic de Repedea) şi un liant compus din argilă şi nisip. Analiza ulterioară a structurii identificate a permis stabilirea planului general al construcţiei. S-a constatat existenţa a două galerii principale perpendiculare, dispuse în forma literei „T", orientate NNE-SSV, VVN-EES. Terminalul de NV realiza legătura cu galeria principală printr-un coridor în formă de buclă. Galeria centrală, prăbuşită spre extremitatea de NNE, s-a păstrat, cu o serie de avarii în structura de rezistenţă, pe o lungime de circa 13,5 m. În zona de intersecţie cu galeria perpendiculară au fost constatate prăbuşiri ale bolţii, fapt ce a determinat, probabil în prima parte a sec. XX, abandonarea terminalului de SE şi stoparea degradării structurii de rezistenţă prin zidirea cu piatră (rocă sedimentară) a bolţilor. O consolidare asemănătoare, realizată probabil în aceeaşi etapă, a fost întreprinsă în extremitatea de NV a terminalului. Aceasta a constat în realizarea a cinci piloni de susţinere a bolţii şi zidirea pe jumătate a coridorului în formă de buclă. Refaceri şi consolidări ale bolţii au fost semnalate în zona de intrare a galeriei principale, prin utilizarea de cărămidă şi mortar pe bază de ciment.

Materialele recuperate din zona construcţiei subterane nu au permis o încadrare cronologică elocventă. Printre materialele atribuite cu certitudine secolului XX, au fost identificate şi altele mai vechi: o piesă de silex de factură neolitică; fragmente ceramice şi de cahle, datate doar prin analogii (nu a putut fi identificat un nivel real de locuire), în secolele XVII-XVIII; o sticlă cu monograma regelui Carol I şi data septembrie 1883.

Starea precară de conservare, degradările constatate şi adâncimea mare, de circa 4,5 m faţă de nivelul de călcare din strada Elena Doamna, nu au permis investigarea şi păstrarea subteranului in situ.

Spre extremitatea de NE a perimetrului afectat de lucrările de excavaţie au fost identificate rămăşiţele unei alte construcţii subterane, la circa 3,5 m de nivelul actual de călcare, reutilizată în perioada contemporană. Intrarea, reconstruită din cărămidă şi mortar, avea deschiderea de 1,4 m, înălţimea de 1,8 m şi permitea accesul într-o cameră de 6 x 4 m şi înălţimea de 2,7 m. Calea de acces către două galerii, spre sud-vest şi sud-est, a fost blocată prin zidire. Într-o perioadă ulterioară, bolta a fost străpunsă de un stâlp de beton armat, al unei construcţii care nu mai există în momentul de faţă. La demontarea structurii de piatră s-a constatat demontarea celor două căi de acces la un moment ce nu poate fi precizat. In perimetrul acestei construcţii au fost descoperite materiale specifice secolului XX.

În martorul de NV a fost semnalat subsolul unei alte construcţii de mari dimensiuni, aliniată la strada Cucu. Observaţiile ulterioare au dus la concluzia că este un subsol mai vechi, reutilizat într-o etapă mai nouă de construcţie, când s-a recurs la consolidarea bolţii unei galerii secundare cu un arc de cărămidă şi la amenajarea unei intrări, tot din cărămidă, adaptată probabil noului plan al clădirii. Au fost identificate două zone distincte: galeria stângă, cu lungimea de 5,5 m, lăţimea de 1,8 m şi înălţimea de 1,3 m şi galeria dreaptă, cu lungimea de 8,5 m, lăţimea de 1,8 m şi înălţimea de 1,72 m, care făcea accesul într-un compartiment de 2 x 1,65 x 1,70 m. Interiorul subsolului fusese consolidat cu cărămidă şi beton armat, ulterior fiind umplut cu diverse materiale şi moloz. În perimetrul său au fost descoperite materiale diverse, ce pot fi încadrate cronologic în secolele XIX si XX.

Reutilizarea subsolurilor bine conservate, la un moment dat, şi „încadrarea" acestora în structura noilor construcţii, realizate cu precădere în a doua jumătate a secolului XIX şi începutul secolului XX, s-au soldat în timp cu o serie de probleme, concretizate prin degradarea constantă şi concomitentă a structurilor subterane mai vechi, dar şi a suprastructurilor noi, cu fundaţiile în straturile de depuneri antropice, a căror instabilitate a fost „amplificată" de numeroasele galerii din sec. XVIII-XIX.

Consolidările repetate, constatate în cazul subteranului din zona de NE, compactarea galeriilor din nivelul depunerilor recente, situaţie semnalată la nivelul construcţiei din zona sudică, s-au dovedit a fi măsuri ineficiente de salvare şi consolidare a complexului de clădiri din zona cercetată, fiind, în cele din urmă dezafectate în cursul deceniului nouă al secolului trecut.

Cercetările urmează a fi continuate în anul 2012.

Note:

1. Al. Andronic, Eugenia Neamţu, Cercetări arheologice pe teritoriul Oraşului Iaşi în anii1956-1960, ArhMold 2-3, 1964, p. 411, 417.

Abstract:

The researched surface is located at the crossroad of Cucu and Elena Doamna Streets of the city of Iaşi. Following the removal of contemporary rubbles there were identified several constructive structures, as follows:

In the southern corner a rectangular structure, at about 4.5m from the southwestern profile and at the depth of about 2.5 m, being in a precarious state of conservation. A system of galleries started from this point towards the southern-central area of the perimiter, part of them being collapsed, others still in elevation.

https://biblioteca-digitala.ro

In the northeastern area: an underground construction, at about 3.5 m from the current treading level. Its entrance was reconstructed with brick and mortar, and had the following dimensions: opening 1.4 m, height 1.8 m. The room of this construction had the plan of 6 x 4 m and the height of 2.7m. Two galleries started from this room towards southwest and southeast, which were blocked by walling up.

In the northwestern area: an underground construction with a system of galleries having the total length of about 16 m.

The above constructive compounds are dated to the second half of the 19th century – the 20th century.

123. Iepureşti, com. Iepureşti, jud. Giurgiu

Punct: La Izlaz

Cod sit: 103693.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 152/2011

Colectiv: Cristian Schuster – responsabil, Alexandru Morintz, Valentin Dumitraşcu (IAB), Raluca Kogălniceanu (MJTA Giurgiu), Ana Ilie (CNMCD Târgovişte), Loredana Niţă, Monica Mărgărit (UV Târgoviște), Constantin Haită (MNIR)

Zona în care se află situl este delimitată la N de Neajlov, la S de DJ 411, la V de satul Stâlpu şi la E de satul Iepureşti, ambele aparţinând din punct de vedere administrativ de comuna Iepureşti. Este vorba de un areal inundabil din lunca Neajlovului, supus unor eroziuni puternice, folosit în prezenţă ca izlaz comunal.

Obiectivele cercetării au constat în săparea zonelor afectate de intervenţii antropice şi alunecări de teren. În campania din 2011 au fost continuate săpăturile din anii precedenţi. Cercetările de anul acesta au avut două obiective:

- Realizarea de sondaje în zonele mai înalte din jurul sitului. Au fost realizate şapte sondaje, cu dimensiunile de 2x1 m şi adâncimea de 3 m (Sondajul 1) şi 3 x 1 m şi adâncimea de 2 m (Sondajele 2-7). Sondajele 2-7 au atins pânza freatică la o adâncime de aproximativ 2 m, unde s-a şi sistat săparea lor. Aceste sondaje ne-au permis să prelevăm mostre de sol în vederea observării depozitelor naturale de vârstă holocenă, precum şi indicii privind utilizarea zonelor respective de către comunităţile umane Materialul obţinut în urma efectuării acestor sondaje este în curs de prelucrare, meritând a fi, însă, menţionată descoperirea, în Sondajul 3 (situat la vest de sit) a unei posibile gropi care conţinea atât fragmente de la un vas de mari dimensiuni, cât şi fragmente ale unui altăraş miniatural, ambele aparţinând culturii Gumelniţa.

- continuarea săpăturilor în secţiunile deschise in campaniile anterioare.

S-a urmărit ajungerea pe aceeaşi adâncime în toate suprafeţele săpate pentru a putea corela descoperirile din anii anteriori cu cele din anul curent.

Din punct de vedere stratigrafic situaţia se prezintă neschimbată faţă de cele observate în campaniile anterioare, respectiv un strat aparţinând culturii Gumelniţa, suprapus fără cesură de către un strat din bronzul timpuriu (cultura Glina).

În S2 au fost identificate două gropi cu material aparţinând culturii Glina. Acestea au perforat locuinţa Gumelniţa (L4). Materialul din cele două gropi Glina este în curs de prelucrare.

S-au continuat săpăturile la cele două locuinţe de suprafaţă aparţinând culturii Gumelniţa, L3 din S3-S4 şi L4 din S2, prelevându-se noi vase sparte pe loc din zona locuinţei L3 din S4.

Studiul ceramicii din așezarea de la Iepurești a fost axat pe prelucrarea informațiilor din complexe clare, din cele două locuințe gumelnițene aflate în curs de cercetare.

Din punct de vedere al formelor, au fost restaurate capace țest, castroane cu umăr mult mai îngust, ușor concav sau cu buza lată și decorate cu pliseuri, un pahar, ce amintește de tradițiile Boian, dar și un vas bitronconic, care este decorat în manieră Brătești.

Rezultatele preliminare asupra ceramicii gumelnițene întregite indică, până în momentul actual, existența unei predominanțe a formelor cu capacități de dimensiuni medii și mici atât în cazul vaselor de provizii, cât și al castroanelor și străchinilor.

De asemenea, remarcăm faptul că, în marea majoritate vasele sunt lucrate din lut ce conține pleavă sau păioase în pastă.

Remarcăm faptul că lipsește ceramica care să prezinte finisaje de tip vernis, de asemenea, lipsește și ceramica grafitată. Tehnica de decorare cel mai frecvent întâlnită este cea a barbotinei.

În campania de anul acesta s-a continuat cu înregistrarea în sistem de coordonate x, y şi z a tuturor pieselor deosebite.

Dintre piesele deosebite descoperite menţionăm o a patra lamă de silex de tipul super-blades, descoperită în aceeaşi zonă a posibilului atelier, unde au fost descoperite şi celelalte trei piese similare în campaniile precedente.

O altă descoperire o constituie un posibil depozit deranjat de astragale de ovi-caprină, perforaţi şi şlefuiţi. Acestea, în număr de 20, au fost identificate în porţiunea cercetată din L4, materialul fiind în curs de prelucrare.

Materialul arheologic descoperit este depus la MJTA Giurgiu.

Descoperirile făcute pe parcursul celor patru campanii, precum şi faptul că situl este afectat de intervenţii antropice şi alunecări de teren determină şi obiectivele cercetărilor viitoare, şi anume includerea cercetării sitului de la Iepureşti într-un proiect mai larg, care să vizeze cursul inferior al Neajlovului şi cursul Câlniştei. De asemenea, se vizează investigarea zonei sitului utilizând şi alte metode non-intruzive, precum măsurătorile cu GPR sau aero-fotografiile.

124. Însurăței, jud. Brăila

Punct: Parc eolian ROGIS, Fântână - DJ 203

Cod sit: 43741.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 79/2011

Colectiv: Stănică Pandrea – responsabil, Valeriu Sîrbu, Costin Croitoru, Mirela Vernescu (M Brăila)

Viitorul parc eolian al firmei SC Energie Ecologică Rogis SGR SRL se va construi în lunca Călmățuiului și va ocupa o suprafață de 22 kmp, care se întinde începând de la granița cu localitățile Zăvoaia și Lișcoteanca, înspre nord și vest, până la DN 21 Călărași - Slobozia – Brăila, înspre sud și est.

Amplasamentul viitorului parc eolian se află în limita administrativă a orașului Însurăței. Terenul din luncă are, astăzi, aspectul unei câmpii joase și netede, largă de 7 – 9 km, ce se întinde între cele două terase. Lunca este străbătută de râul Călmățui, al cărui curs unic este regularizat și încadrat de diguri solide, se află foarte aproape de terasa de pe malul stâng.

Aspectul de câmpie largă și netedă al luncii Călmățuiului, care e brăzdată doar de canale de desecare ce colectează excesul de apă pluvială, se datorează unor ample lucrări de îmbunătățiri funciare.

https://biblioteca-digitala.ro

Aceste operațiuni, efectuate în anii 70 – 80 ai sec. XX, au constat în: a) îndiguirea cursului principal al râului pentru a opri deversările și, deci, inundarea periodică a luncii; b) desecarea luncii care s-a făcut prin tăierea vechilor grinduri, iar sedimentul a fost împins în zonele depresionare pentru a colmata bălțile și lacurile.

Terenul pe care s-au efectuat săpăturile arheologice preventive se află pe o zonă mai înaltă, aproape de terasa de pe malul drept al Călmățuiului, separată de aceasta de un amplu meandru al unui prival care, foarte probabil, este un fost braț al Călmățuiului. Apreciem că este vorba de un fost grind din vechea luncă inundabilă, acoperit de un strat gros de sediment nisipos. De altfel, toată terasa de pe malul drept al râului este acoperită de un strat gros de nisip, rezultat al activității eoliene din zonă.

Cercetarea arheologică a terenului, pe care se vor ridica generatoarele de curent G_{18} și G_{19}, din cadrul parcului eolian al firmei SC Energie Ecologică Rogis SGR SRL, s-a impus datorită rezultatelor diagnozei de teren întreprinsă pe suprafața întregului parc eolian în intervalul 2009 – 2010. În timpul diagnozei, pe suprafața viitoarelor G_{18} și G_{19}, au fost identificate, la suprafața solului și în microsondajele efectuate, mai multe fragmente de vase getice lucrate cu mâna, care se datau în sec. IV – III a. Chr. Din acest motiv, în raportul de diagnoză am solicitat cercetarea arheologică preventivă a amplasamentului viitoarelor generatoare menționate în vederea identificării unor eventuale vestigii arheologice şi a descărcării terenului de sarcină arheologică.

Întrucât amplasamentul pe care se vor ridica cele două generatoare ocupă o suprafaţă de cca. 3000 mp, am proiectat executarea de sondaje manuale pe suprafețele afectate. În locurile în care nu am efectuat săpături s-au executat mici sondaje cu sonda geologică manuală. Principalele tehnici și metode de cercetare folosite au fost săpăturile arheologice realizate manual și colectarea artefactelor de pe suprafaţa solului.

În continuare, prezentăm rezultatele sondajelor efectuate pe suprafața viitoarelor G_{18} și $G_{19,}$ amplasate lângă fântâna de piatră (Fântâna Frumoasă) de la marginea drumului spre Zăvoaia, pe un grind acoperit de dune de nisip. Între ele se află o zonă depresionară, o cuvetă de tasare.

G_{18}. Am trasat două secţiuni, de 40 x 2 m, pe axele suprafeței, perpendiculare una pe cealaltă, precum și două casete. Casetele le-am deschis după ce în S_2 s-au identificat două vase getice de provizii, cu scopul de a surprinde alte eventuale vestigii (complexe de locuire ori artefacte).

Suprafața cercetată este de 172,50 mp (S_1 = 40 x 2 m; S_2 = 40 x 2 m; Cas_1 = 2,50 x 2,50 m; Cas_2 = 2,50 x 2,50 m).

În S_1 am identificat următoarea stratigrafie:

- (0 – 25) cm - sediment vegetal recent;
- (25 – 55) cm - sediment loessoid de nivelare, scos din canalul de desecare aflat în imediata apropiere;
- (55 – 85) cm - sediment brun nisipos;
- (85 – 150) cm - sediment negru-brun, mâlos, nisipos;
- (150 – 200) cm - sediment loessoid nisipos.

În S_2, precum și în cele două casete de lângă aceasta, am identificat următoarea stratigrafie:

- (0 – 25/30) cm - sediment vegetal recent;
- (30 – 50/55) cm - sediment loessoid de nivelare, scos din canalul de desecare aflat în imediata apropiere;
- (55 – 80) cm - sediment brun nisipos, rezultat din activitățile de îmbunătățiri funciare din 2/2 sec. XX;
- (80 – 110/115) cm - sediment brun, nisipos;
- (110/115 – 140/145) cm - sediment brun – gălbui, mâlos, nisipos;
- (145 – 200) cm - sediment loessoid nisipos.

La marginea nord-estică a S_2, la adâncimea de – 95/100 cm, în stratul cu sediment brun-nisipos, au fost descoperite două vase getice de mari dimensiuni, situate la cca. 1,50 m unul de celălat. Nu a fost identificat niciun complex arheologic (groapă sau oricare alt tip de amenajare), așa cum reiese şi din situația stratigrafică. Profilul S_2 arată clar că succesiunea depunerilor nu este întreruptă de nicio intervenție antropică, antică ori modernă.

Pentru a surprinde eventualele complexe de locuire, precum și alte artefacte sau resturi osteologice, am deschis și două casete, deoparte și de alta a S_2, însă nu au fost identificate alte complexe.

După formă și decor, cele două vase sunt tipice pentru olăria getică din sec. IV – III a. Chr. În opinia noastră, recipientele descoperite sunt vase de provizii, așa cum o dovedesc dimensiunile și forma, care au aparținut unei locuiri sezoniere. Faptul că vasele au fost depuse în sedimentul nisipos a înlesnit dispariția urmelor gropii în care au fost așezate.

Nu excludem posibilitatea ca alte vestigii să fi fost distruse de îmbunătățirile funciare din 2/2 sec. XX, odată cu răsluirea stratului de sediment nisipos.

G_{19}. Se află la cca. 20 m nord de şoseaua Însurăţei – Zăvoaia, poziţionată pe o zonă înaltă, foarte probabil un grind din lunca Călmăţuiului; acum, locul este acoperit cu nisip. La suprafaţa solului şi în strat s-au descoperit mici fragmente ceramice getice (sec. IV-III a. Chr.). S-au trasat două secțiuni, aşezate în cruce, perpendiculare una pe cealaltă, urmând axele suprafeței.

Suprafața cercetată este de 160 mp (S1 = 40 m x 2 m; S2 = 40 m x 2 m).

În S_1 am identificat următoarea stratigrafie:

- (0 – 25) cm - sediment vegetal recent;
- (25 – 45) cm - sediment loessoid de nivelare, scos din canalul de desecare aflat în imediata apropiere;
- (45 – 70) cm - sediment brun, nisipos;
- (70 – 95/100) cm - sediment negru-brun, mâlos, nisipos;
- (100 – 150) cm - sediment loessoid nisipos.

În zona unde se întâlneau cele două secțiuni, la adâncimea – (60 – 70) cm, în stratul cu sediment brun-nisipos, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice ce provin de la vase getice databile în sec. IV – III a. Chr. Nu a fost identificat nici un complex arheologic, așa cum reiese și din situația stratigrafică.

Astăzi, fostul grind nu mai este atât de înalt ca în preistorie și antichitate, deoarece a fost nivelat. De asemenea, este brăzdat de mai multe canale de desecare. Acest aspect este rezultatul activităților de îmbunătățiri funciare din 2/2. sec. XX. Arăturile recente au scos la iveală stratul gros de nisip, care lipsit de covorul vegetal ce-l fixa a redevenit ”mobil” sub acțiunea vântului.

Întrucât grindul pe care se vor ridica viitoarele generatoare G_{18} și G_{19} se constituie într-o zonă mai înaltă, situată deasupra nivelului luncii, este utilizat de ciobani ca loc pentru stabilirea stânelor. Apreciem că și în epoca geto-dacică a sec. IV-III a. Chr. locul a fost utilizat tot de către crescătorii de animale, care își aduceau animalele la păscut în fosta luncă inundabilă.

125. Jurilovca, com. Jurilovca, jud. Tulcea [Orgame/Argamum]

Punct: Capul Dolojman

Cod sit: 160653.02

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 170/2011, autorizațiile de diagnostic arheologic nr. 46/2011, 147/2011

Colectiv: Vasilica Lungu – responsabil (IAB, ISSEE București), Alexandre Baralis (Universitatea Aix-en-Provence), Mihaela Iacob, Florin Topoleanu (ICEM Tulcea), Alexandra Dolea,

https://biblioteca-digitala.ro

Alina Muşat (FIB), Max Guy (UMR 5140, CNRS, Archeo-Lattes), René Delfieu, Anthony Comfort (Univ. Exeter), Pierre Dupont (UMR 5138, Maison de l'Orient Méditerrannéen, Lyon), Pascal Lebouteiller (Institutul Francez de Studii Anatoliene din Istanbul) Ingrid Rosignol (Université Toulouse 3), Gerald Schaus (Wilfrid Laurier University, Toronto), Nicole Aszalos, Carolyn Clarke, Shelby Haggerty, Frances Jardine, Thomas Krol, Anna Laytner, Amanda MacKinnon, Sarah Timmins, Katherine Tyka (studenţi la Wilfrid Laurier University, Toronto), Marius Streinu (doctorand FIB), Carmen Rogobete (UBB Cluj), Claudia Radu, Claudiu Barb (studenţi UBB Cluj), Simona Micu, Adina Guţu, Adelina Cioinac (studenți UDJ Galați), Lavinia Georgiana Nicolae (masterand Universitatea „Aristotel" Thessaloniki), Virgil Apostol (MNIR) Cezar Iacob, Mihai Furnică, Răzvan Orza, Gabriela Trandafir, Alina Mărăşescu (FGGB), împreună cu 18 studenţi din România şi Serbia, Vera Rusu – restaurator (ICEM Tulcea)

Cercetarea arheologică din anul 2011 a fost finanţată integral prin proiectul franco-român ANR Pont-Euxin şi de către Universitatea Wilfrid Laurier din Toronto.

Tip de cercetare: cercetare arheologică preventivă, cercetare arheologică de diagnostic la Caraburun, cercetare arheologică de diagnostic la Orgame şi Ivan Bayr, conform autorizaţiei[1].

Situl Orgame/Argamum se compune din ansamblul arheologic Cetatea Orgame/Argamum, amplasat pe Dealul Dolojman, la 7 km E de localitatea Jurilovca, jud. Tulcea, suprafaţa 120 ha, cuprinzând vestigii suprapuse ale locuirii din epocile Hallstatt, greacă, romană, medie bizantină, intra şi extra muros, cu necropolele aferente (sec. X-IX a. Chr., VII a. Chr.-VII p. Chr., XI p. Chr.) şi ruinele de pe insula Bisericuţa (neolitic; epocile greco-romană - inclusiv o fortificaţie şi resturi de cuptoare, şi bizantină medie), aflată la cca. 4 km SE de Capul Dolojman, în apele lacului Razim. După primele şase campanii de săpături conduse de Paul Nicorescu între anii 1926-1932, cercetarea arheologică a sitului a fost reluată, în formă sistematică, în anul 1965, sub conducerea Mariei Coja (1965-1985), continuând, fără întreruperi, până la începutul anului 2011 sub conducerea Mihaelei Mănucu Adameşteanu. Începând din campania anului 2011, Institutul de Arheologie, cu acordul Academiei Române (adresa nr. 366/21.04.2011) a desemnat ca responsabil ştiinţific al şantierului pe dr. Vasilica Lungu. La derularea proiectului participa şi specialişti de la alte institute şi instituţii de profil din ţară şi străinătate. Actualmente cercetările de la Orgame/Argamum se derulează în cadrul Proiectului „Cetatea greco-romana Orgame/Argamum şi teritoriul său", înscris în Planul de cercetare al IAB şi în PNCA. Între anii 1997-2010 cetatea a fost inclusă în Planul Naţional de Restaurare, beneficiind de finanţări pentru cercetare arheologică în vederea restaurării, proiectare şi intervenţii de restaurare. Şantierul arheologic îşi desfăşoară activitatea conform Protocolului de colaborare ştiinţifica şi organizatorica, nr. 2603/19.12.2011, înregistrat la instituţiile semnatare şi înaintat Direcţiei Patrimoniu Cultural a MCPN.

Obiectivele cercetării din anul 2011: realizarea unui suport cartografic în 3 dimensiuni cu racordare la Sistemul de Informaţii Geografice (SIG); verificarea sistemului antic de distribuire a teritoriului; recuperarea informaţiei arheologice şi salvarea obiectelor de patrimoniu dintr-o zonă cultivabilă, aflată în administrarea domnului Silai Ivan din com. Jurilovca, jud. Tulcea; integrarea noilor informaţii în ansamblul cunoştinţelor privind caracterul ocupării zonei peri-urbane a oraşului greco-roman Orgame/Argamum.

Săpăturile arheologice preventive efectuate în anul 2011 la Orgame/Argamum au fost autorizate de MCPN prin Autorizaţia de săpătura arheologică preventivă, nr. 170/2011, şi au fost coordonate de dr. Vasilica Lungu. Cercetarea s-a desfăşurat în perioada 24 iulie-30 septembrie 2011. Aria cercetată în anul 2011 se află în vecinătatea zonei propuse ca rezervaţie arheologică de la cetatea Orgame/Argamum, la vest de necropola greacă, fiind delimitată, la nord, de sectorul „Basilica 4", cunoscut din cercetările anterioare, şi zona de la „două canale", la sud[2]. Cercetarea arheologică preventivă din acest an s-a concentrat asupra câtorva zone cu aglomerări semnificative de pietre şi material arheologic delimitate în zona arabilă, după obţinerea acordului scris al administratorului terenului[3]. Programul de cercetare s-a efectuat în două etape: prima s-a desfăşurat în perioada 24 iulie-30 august pe o zonă cu material grecesc în suprafaţă; a doua s-a desfăşurat în perioada 11-30 septembrie, în două noi zone din aria respectivă, unde materialul din suprafaţă era, cu precădere, de epocă romană târzie.

În prima parte a programului a fost cercetată o suprafaţă de cca. 400 mp din aria marcată de prezenţa materialului grecesc. Aici au fost trasate mai multe casete şi secţiuni pentru a examina amenajările îngropate şi distruse în mare parte de lucrările agricole efectuate în ultimii ani. După degajarea stratului arabil, au fost identificate morminte cu ringuri de piatră, dintre care unele păstrau pe loc o mare a parte a inventarului. Săpaturile arheologice din acest sector (denumit convenţional TV-10) au dus la descoperirea a două importante concentrări de morminte de incineraţie din epoca greacă. In tumulul T1-V.10 a fost curăţat parţial un zid gros de 0,80 m şi lung de 7,05 m orientat pe direcţia est-vest, care demonstrează prezenţa, la nord, a unei căi de circulaţie. Această structură (peribolos ?) pare să protejeze un ansamblu funerar format din mai multe morminte de incineraţie cu ring de piatră, dintre care am identificat un exemplar cu un diametrul de 3,5 m. Materialul ceramic descoperit aici este format din fragmente de boluri şi kantharoi cu firnis negru, precum şi din amfore (Thasos şi Chios) care se datează în secolul IV î.Chr. In aria tumulului T4-V.10, au fost identificate 4 noi morminte asemănătoare celor cercetate până acum în necropola de la Orgame. Ele au dimensiuni variabile, cu diametre cuprinse între 8,5 m (T4-V.10m3) si 5,20 m (T4-Vm5 si m7). T4-V.10. m6, identificat la 0,22-0,25 m adâncime, este un mormânt în urnă getică. Mormintele sunt toate de incineraţie şi se grupează într-un lot familial, impresionant prin construcţia ringurilor, dimensiunile şi asamblarea mormintelor, precum şi prin complexitatea practicilor de comemorare, constând în depunerea de ofrande, în special amfore, în afara ringului de pietre. Cronologia acestor morminte se înscrie între sfârşitul secolului IV şi începutul sec. III a.Chr. şi este asigurată de materialul ceramic reperat în cantităţi importante. Printre formele identificate, amintim boluri cu firnis negru, mai multe amfore de transport greceşti, o cană, un castron, un biberon, mai multe fragmente de fish-plates, 2 kantharoi, mai multe fragmente de figurine din ceramica, obiecte din sticla si bronz, o moneda histriana din bronz etc. Unele dintre aceste obiecte descoperite în stare fragmentară se pot întregii complet. O piesă remarcabilă, găsită în T4V-10 m3 este o inscripţie fragmentară pe piatră de marmură albă, reprezentând o epigrama funerară[4].

Având în vedere bogăţia materialului arheologic, se impune luarea unor măsuri imediate de prevenire a proprietarilor şi de amânare a lucrărilor agricole în zonă până la epuizarea cercetării. Aceleaşi măsuri se impun, de asemenea, şi pentru toate celelalte nuclee funerare, vizibile la suprafaţa actuală şi încă necercetate. Ideală ar fi scoaterea terenului agricol din folosinţă si realizarea unui parc arheologic, care ar asigura protecţia permanentă a monumentelor.

În a doua parte a programului de cercetare din anul 2011, care s-a desfăşurat în intervalul 11-30 septembrie, au fost efectuate cercetări în două noi zone din apropierea mormintelor greceşti menţionate mai sus. Acestea se remarcau prin prezenţa în suprafaţă

https://biblioteca-digitala.ro

a unor cantităţi importante de ceramică romană, piatră de construcţie, cărămizi etc., şi au fost selecţionate dintre multe altele, identificabile la suprafaţa actuală a terenului. Ele sunt dispuse pe aceeaşi linie de la V spre E, în direcţia cetăţii, şi au fost denumite convenţional, în funcţie de vestigiile identificate, Casa romană I/2011 şi Casa romană II/2011[5]. [Vasilica Lungu, Alexandre Baralis]

Casa romană I/2011

Obiectivul cercetării din zona „Casa romană I/2011", a fost recuperarea informaţiei arheologice dintr-o zonă arabilă, marcată în suprafaţă de materiale de construcţie şi fragmente ceramice de epocă romană. Pentru cercetarea acesteia, au fost efectuate mai multe secţiuni, numerotate S1, S2, S2, S4, cu dimensiuni de 5 x 2 m, orientate E-V. S-au atins adâncimi variabile, cuprinse între 0,20 şi 0,70 m, în funcţie de configuraţia terenului şi de situaţia arheologică identificată. În cursul săpăturii s-au degajat parţial patru ziduri (Z1, Z2, Z3, Z4) ale unei încăperi rectangulare. După ce a fost degajat stratul de dărâmătură din interiorul acestei construcţii, în zonă a fost descoperit un nivel de vatră la -0,35 m, precum şi mai multe fragmente ceramice de căni şi amfore romane târzii. Materialul ceramic descoperit este mai abundent în zona zidurilor. La finalul campaniei de săpături preventive de la Casa I/2011, situaţia era următoarea: edificiul, degajat incomplet pe cele patru laturi ale sale, este format din Z3 pe latura de N, cu dimensiunile de 3,90 m şi o grosime de cca. 0,65-0,70 m.; Z2 pe latura de S, cu lungimea totala de 6,70 m şi o grosime de aproximativ 0,65-0,70 m.; Z4 pe latura de V, degajat pe 4,20 m lungime şi o grosime de cca. 0,55 m.; Z1 pe latura de E, cu 6,50 m în lungime şi 0,70 m grosime.

Casa romană II/2011

Cel de-al doilea punct cercetat a fost ales în funcţie de densitatea materialului arheologic de la suprafaţa actuală a terenului. Au fost trasate două secţiuni, S1 şi S2, orientate E-V, cu dimensiunile de 10 x 2 m. După degajarea stratului arabil, la -0,20/0,30 m a început să se profileze o acumulare importantă de pietre şi fragmente ceramice. În cursul săpăturilor au fost degajate patru ziduri ale unei construcţii rectangulare, numerotate Z 1, Z 2 şi Z3. Zidul Z1 este păstrat pe o singură asiză, având o lungime de 6,10 m şi grosimea de 0,70 m, colţurile fiind însă deteriorate masiv de lucrările agricole. Tot în această secţiune au apărut şi zidurile de E (Z2) şi de V (Z3) ale încăperii. În S2, la o adâncime de cca. 0,30 m, s-a observat continuarea zidurilor Z2 şi Z3 din S1, fără a se reuşi , însă, surprinderea unghiurilor şi a celui de-al patrulea zid. Zidul Z3 a fost surprins pe o lungime de 5,80 m şi o grosime de 0,70 m, identică cu cea a Z1, în cazul ambelor fiind conservate două asize, în timp ce Z2, cel mai prost conservat, are o lungime de 4,85 m şi măsoară doar 0,30-0,32 m grosime, observându-se până în acest moment o singură asiză. Locuinţa, notată cu indicativul de „Casa romană II/2011", are aproximativ aceeaşi orientare cu „Casa romană I/2011", dar aceasta se află într-o stare de conservare mult mai precară. Materialele arheologice descoperite constau mai ales din fragmente ceramice provenite de la amfore şi vase de bucătărie din epoca romană târzie, un topor din fier, o monedă, un fragment de râşniţă şi mai multe fragmente de dolia, descoperite cu precădere în interiorul locuinţei. Ele sunt păstrate spre studiu în depozitele IAB, conform protocolului.

Pentru recuperarea completă a informaţiei şi salvarea obiectelor de patrimoniu din cele două locuinţe ameninţate cu distrugerea în următorii ani, la care se mai adaugă şi „Casa romană /2006",[6] se impune cu prioritate continuarea cercetărilor şi solicitarea scoaterii terenului din circuitul agricol.[Alexandra Dolea, Alina Muşat]

Cercetarea de diagnostic arheologic s-a desfăşurat pe mai multe paliere şi în arii diverse, cu scopul de a verifica diverse anomalii identificate în teritoriul cetăţii Orgame/Argamum de fotointerpreţii echipei, Max Guy, René Delfieu şi Anthony Comfort, pe baza clişeelor din satelit şi a fotografiilor aeriene din anii 1959, 1969 şi 1979. De asemenea, s-a urmărit colectarea de noi informaţii necesare pentru cunoaşterea şi definirea teritoriului cetăţii, precum şi pentru evaluarea impactului vieţuirii antice asupra peisajului contemporan[7]. Pascal Lebouteiller a realizat suportul cartografic.

Prospecţiuni de teren în vederea identificării unor noi amenajări din teritoriul apropiat al cetăţii cu înregistrare GPS a datelor. Acestea au fost efectuate de către Vasilica Lungu, Alexandre Baralis şi Pascal Lebouteiller, la limita vestică a zonei propusă ca rezervaţie arheologică, spre localitatea Jurilovca. S-a acoperit o suprafaţă totală de 120 ha şi s-a acumulat o serie importantă de informaţii privind pattern-ul ocupării zonei în antichitate. Dintre acestea, notăm traseele unor drumuri antice, morminte din epoca greacă şi, probabil, ferme din epoca romană, care anunţă un nou peisaj rural concentrat în secolele IV-VI p. Chr. în jurul Bazilicii 4. Prospecţiunile au permis identificarea a încă nouă edificii dispuse în linie, de-a lungul unei lungi căi de circulaţie care înconjoară colina cu Basilica 4, precum şi o a doua axă de acces pe direcţia est-vest mai către nord. O altă construcţie, care domină faleza deasupra golfului, a fost identificată în sectorul Zimbru. Materialul arheologic recoltat se compune, în general din vase de ceramica, în special amfore, şi materiale de construcţie, cu precădere piatră si ţigle, databile din preistorie până în epoca medieval timpurie. Dominante sunt totuşi obiectele încadrabile în epocile greacă şi romană.

Verificarea sistemului de lotizare s-a făcut de către Max Guy, René Delfieu şi Anthony Comfort, asistaţi de Vasilica Lungu, Alexandre Baralis şi Pascal Lebouteiller, topometrul echipei. Pentru verificarea sistemului de lotizare au fost deschise mai multe secţiuni distribuite în amplasamente diferite pe promontoriul de la Capul Dolojman. Două secţiuni de sondaj (S1-2011 si S2-2011) au fost trasate în zona centrală a necropolei. Amplasarea lor a fost dictată de observarea unor anomalii în aceasta zonă, sub forma unei suprafeţe rectangulare închise. Cele două secţiuni cu dimensiunile de 10x1 m şi 80 x 1m, unde s-a coborât, în funcţie de oscilaţiile stratului viu, de la -0,20 la -1,20, nu au confirmat observaţiile aerofotografice de până acum. Alte 4 secţiuni mai scurte, cu dimensiuni de 5,7,8 x 1 m şi cu o adâncime de pana la 2,5 m au fost efectuate pe panta dinspre lac a promontoriului din apropierea plantaţiilor de vie. Rezultatele actuale nu confirmă ipoteza existenţei unor diviziuni de teritoriu în zonele examinate.

Diagnosticarea tumulului de la Ivan Bayr a fost realizată sub coordonarea Vasilicăi Lungu şi a lui Alexandre Baralis. Tumulul de la Ivan Bayr a fost identificat în anul 2010 pe zona cea mai înaltă de pe latura de nord a promontoriului Capul Dolojman, la aproximativ 5 km spre nord-vest de cetatea Orgame-Argamum. El este situat la o altitudine absolută de 60,68 ±20cm. Sondajul din 2010 s-a concentrat în special pe laturile de nord şi vest ale tumulului fără a se obţine un diagnostic concludent asupra modului de organizare şi al cronologiei din aceasta arie. Ca atare, pentru campania din 2011 am propus o noua săpătură de diagnostic pe laturile de sud şi de est ale tumulului. Pentru sondarea acestora, au fost efectuate 5 secţiuni paralele pe direcţia est-vest şi 2 pe direcţia sud-nord, cu dimensiunile de 5 x 1m. Rezultatele acestui sondaj de diagnostic constau în identificarea mai multor morminte aflate în stadii diferite de conservare. Cel mai bine conservate sunt patru morminte de inhumaţie primară depuse în gropi de formă rectangulară, săpate în pământul galben (M7, M9, M11, M13), atribuibile perioadei medievale. Cu excepţia unei fusaiole din lut găsite în M8 şi a unui vas lucrat cu mâna găsit în apropiere de mormântul M11, celelalte morminte sunt fără inventar arheologic. În cele mai multe, se pare că defuncţii erau protejaţi în partea superioară de platforme de lemn fixate pe blocuri de piatră dispuse pe laturile scurte ale gropii. Alte cinci morminte sunt într-o stare avansată de degradare din cauza factorilor antropici şi de mediu, fiind identificate

https://biblioteca-digitala.ro

prin resturi de oase umane răvăşite în stratul de pământ degajat.

Finalizarea cercetărilor în tumulul de la Ivan Bayr constituie una din priorităţile programului de cercetare franco-român Orgame, necropole et territoire, din anul 2012, importantă pentru identificarea teritoriului cetăţii Orgame-Argamum şi a relaţiei sale cu populaţiile locale din vecinătatea cetăţii şi din teritoriul mai îndepărtat. De aceea, sugerăm ca cercetarea acestui tumul sa fie încredinţată în anul următor aceloraşi cercetători, Alexandre Baralis şi Vasilica Lungu; finanţarea va fi asigurată din bugetul programului franco-român (ANR Pont-Euxin). Cercetarea va fi dirijată, în special, în sectoarele de nord şi de vest deschise în 2010 pentru a identifica centrul tumulului şi mormântul iniţial pentru care a fost construit.

Secţiune de sondaj în punctul «la Peştera». Secţiunea de sondaj programată în punctul «la Peştera» de la Enisala, la propunerea colegului dr. Florin Topoleanu, de la Institutul de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, pentru care s-a solicitat şi obţinut de la MCPN autorizaţie de diagnostic arheologic, nu a fost efectuată din cauza programului foarte încărcat al acestuia. În funcţie de disponibilităţile colegului amintit mai sus, solicitarea va fi reluată în anul 2012. [Vasilica Lungu, Alexandre Baralis]

Cercetarea de diagnostic arheologic, efectuată pe promontoriul Açic Suhat (Pct. Caraburun, com. Baia, jud. Tulcea), în perioada 2-21 mai 2011. Primele sondaje în acest punct au fost făcute de V. Canarache în anul 1952, dar rezultatele au rămas nepublicate. Fotografiile aeriene şi din satelit oferă posibilitatea identificării, pe platoul Açic Suhat, a unei arii intens locuite, învecinată spre sud şi vest cu o amplă zonă de necropole, în care sunt vizibile formaţiuni circulare de tipul celor din necropola Orgamei. De asemenea, se pot observa mai multe căi de acces (drumuri) dinspre şi înspre zona locuită, unele dintre acestea fiind orientate spre sud-est, in direcţia cetăţii Histria, pe malul lacului Goloviţa, altele către vest. Cercetările de suprafaţă au demonstrat prezenţa a, cel puţin, două perioade importante de ocupare a zonei, repartizate după cum urmează: prima perioadă se datează în epocă greacă (secolele VI-III î.Chr.), când locuirea se concentrează în partea de nord a peninsulei, şi a doua perioadă, databilă în epoca romană timpurie (secolele II-IV p. Chr.), când locuirea se distribuie regulat, pe terase succesive, pe versantul de vest al promontoriului. Frecvenţa şi distribuţia în teren a materialului arheologic au justificat organizarea unor săpături de diagnostic arheologic în două perimetre distincte, sub coordonarea arheologilor Vasilica Lungu şi Alexandre Baralis, asistaţi de Alexandra Dolea, Alina Muşat şi Marius Streinu, în zona de locuire greacă (sector est), şi Mihaela Iacob, în zona de locuire romană (sector sud-vest).

În sectorul de est, au fost trasate şase secţiuni (S1, S4, S4a, S4b, S4c, S5), cu dimensiunile de 5 x 2 m, o secţiune (S3), cu dimensiunile de 26 x 2 m, pe direcţia est-vest şi o secţiune (S2) de 8 x 5 m, perpendiculară pe secţiunea S3, în capătul de vest al acesteia. Ultima a fost trasată de-a lungul unui drum săpat mecanic pe versantul dinspre lac al promontoriului, cu scopul de a recupera cât mai multe date din zona afectată. Săpăturile au pus în evidenţă o locuinţă de suprafaţă (L4) în S3 şi o groapă de epocă arhaică (G1), în S4 şi S4a, databile în secolul VI î.Chr. Materialul ceramic, descoperit în aceste amenajări şi în stratul aferent lor, este format în special din vase de import: amfore de Clazomene, Lesbos şi Chios, precum şi din vase din ceramică fină de tipul Late Wild Goat sau cupe ioniene Villard B2, sau din ceramică gri (căni, boluri, amfore de masă, lekanai etc.), precum şi vârfuri de săgeţi cu valoare premonetară, concentrându-se în a doua jumătate a secolului al VI-lea î.Chr. Vasele din ceramică modelată cu mâna sunt mai puţin frecvente. Alte trei locuinţe cu fundaţii de piatră, pereţii din chirpic şi acoperişul din ţigle (L1, L2, L3), identificate în S1, S3, S4, S4a, S4b, S4c, au fost cercetate parţial. In interiorul unei locuinţe (L1) din S1 a fost descoperită o vatră amenajată la nivelul solului cu urme de arsură intensă. În locuinţa L2, din S3, cercetată parţial, o bună parte a inventarului a fost surprins pe loc în urma prăbuşirii zidurilor. Aici s-a descoperit o importantă cantitate de materiale de construcţie, vase ceramice, în special amfore de Thasos si Heracleea Pontica, unele ştampilate, precum şi mai multe greutăţi de război de ţesut, toate databile între a doua jumătate a secolului al IV-lea şi începutul secolului III a.Chr. O trăsătură importantă a locuirii de epocă greacă rezultă din amenajarea îngrijită a spaţiului de locuit, reflectată în prezenţa unor pavaje din blocuri mari de piatră[8].

Ţinând cont de importanţa deosebită a noului sit, identificat pe teritoriul com. Baia, jud. Tulcea, recomandăm integrarea lui în lista monumentelor istorice, cu aplicarea prevederilor legale de protecţie. În perspectivă, ne propunem iniţierea unui program de săpături sistematice cu o durată de 5 ani, necesare pentru: 1. identificarea şi definirea pattern-urilor de ocupare a acestui sit în diferite epoci; 2. determinarea criteriilor de atribuire a lui unuia sau altuia dintre teritoriile cetăţilor Orgame şi/sau Istros; 3. conservarea, protejarea şi punerea în valoare a patrimoniului mobil şi imobil. [Vasilica Lungu, Alexandre Baralis]

Sector sud-vest: Aşezarea romană (săpături M. Iacob, ICEM-Tulcea; analiza materialului ceramic: Dorel Paraschiv , ICEM-Tulcea).

Perieghezele desfăşurate în anii 2010 şi 2011 de către echipa franco-română în teritoriul cetăţii Orgame/Argamum, pe malul lacului Goloviţa, pe cel de-al doilea promontoriu al zonei cunoscute sub numele de Caraburun au dus la identificarea unei zone întinse de locuire antică, cu material roman, situată spre vestul acestuia. Întrucât locuirea antică ocupă, în prezent, suprafeţe de teren cu regim de folosinţă a solului diferit – parte pe un teren cu păşune, proprietate a comunei Baia, - parte pe un teren cultivat aparţinând unei asociaţii de proprietari - am decis ca sondajele de verificare să se realizeze doar în zona de păşune; nucleele de locuire de pe terenul cultivat au fost individualizate prin coordonate (GPS).

Au fost efectuate mai multe sondaje (SI-SVI), amplasate în funcţie de urmele arheologice observate la suprafaţa solului; toate sondajele au orientare E-V.

Prezentăm sumar, în continuare, rezultatele acestor cercetări:

- în S I (10 x 2 m) şi S IV (25 x 2 m) : în ciuda cantităţii mari de ceramică şi a unor aglomerări de piatră observabile la suprafaţa solului, nu au fost identificate structuri constructive; la adâncimea de 0,40-0,50 m apare deja solul steril.

- S II (25 x 1,5 m): între 0 – 20 m faţă de capătul estic al secţiunii a fost recoltată ceramică romană datată în sec. II-IV, fără a putea identifica urme ale vreunei structuri constructive până la adâncimea de 0,50 m, unde începe solul steril; în capătul de vest al secţiunii au fost surprinse urmele unei locuinţe de tip bordei, cu două niveluri de utilizare; materialul ceramic preponderent se datează în sec. II-III; două monede emise în sec. II p.Chr. asigură, de asemenea, datarea bordeiului.

- S III (6 x 10 m): au fost identificate mai multe fragmente de ziduri (construite din piatră legată cu pământ) păstrate la nivelul fundaţiilor şi o vatră, datate în sec. III – începutul sec. IV, cronologie susţinută de materialul ceramic şi de o monedă de bronz de la începutul sec. IV; două zone cu pavaj din lespezi de mari dimensiuni au fost identificate în colţul de SE şi spre cel de NE al suprafeţei cercetate; acestea aparţin unei faze anterioare de ocupare a acestei zone. Pentru dezvelirea uneia dintre laturile unei clădiri al cărei colţ a apărut în S III a fost trasată S VI (6 x 2 m).

- S V (10 x 3 m): a fost identificat un fragment de zid păstrat pe 2-3 asize şi pe o distanţă de 4,15 m faţă profilul de sud, construit din blochete mari de piatră; la un moment dat zidul a alunecat spre vest. Surprinzător, din această suprafaţă a fost recoltată o cantitate modestă de ceramică romană.

Deşi aşezarea este puternic distrusă de lucrările agricole

https://biblioteca-digitala.ro

şi, în parte, de eroziunea solului (terenul fiind în pantă), cercetarea noastră a dus la acumularea unor importante informaţii de natură istorică şi arheologică, referitoare la locuirea zonei în epoca romană şi frecventarea ei în perioada neolitică, acest din urmă fapt fiind demonstrat de un fragment de toporaş fragmentar şi de câteva fragmente ceramice descoperite în perimetrul cercetat. La nivelul ceramicii de perioadă romană surprinde constatarea că aceasta este integral de factură romană, lipsind cu desăvârşire ceramica getică, în condiţiile în care în situl Argamum ceramica getică de perioadă romană (sec. II-III) deţine o pondere destul de mare.

A fost analizată preliminar o mare cantitate din ceramica rezultată. Au fost individualizate urcioare amforoidale (superioare, ca număr, amforelor) şi amfore, ultimele provenind din mai multe centre de producţie: heracleene – tip Selov A-B şi Selov B, egeene – tip Berenice MR 5 / Zeest 80, Kapitan II, nord-pontice tip Zeest 84 – 85, Dressel 24 târzii realizate în Cos şi Pelopones, LR 2 timpurii realizate în Pelopones. La nivelul veselei de masă întâlnim atât formele pergameniene (Hayes 1 Candarli; Hayes 3 Candarli), cât şi moesice (boluri cu barbotină şi platou, realizate în atelierele oraşului Nicopolis ad Istrum) şi provinciale. Alături de oalele pentru depozitare şi de gătit (cratiţe, castroane, capace), întâlnim tipurile specifice ale veselei de băut, ilustrată de ulcioare, dintre care unele “cu disc”, şi ceşcuţe cu corpul globular; alte categorii ceramice, identificate în număr redus, sunt opaiţele cu ciocul cordiform şi o afumătoare. [Mihaela Iacob]

În cadrul programului franco-român de cercetare arheologică ANR Pont-Euxin. Orgame, necropole et territoire, au fost efectuate, de asemenea, o serie de periegheze în aria comunei Baia. Rezultatele acestora au demonstrat prezenţa unor importante aşezări de-a lungul ţărmului lacului Goloviţa, databile între epocile greacă arhaică, romană şi feudal timpurie. Printre piesele remarcabile descoperite în cursul perieghezelor notăm un fragment dintr-o piesă de arhitectură din piatră de calcar, identificat pe raza comunei Baia.

Aplicaţia geofizică în necropola greacă de la Orgame/ Argamum (sector vest)

În perioada 29 iulie - 7 august 2011 BSC (Bucharest Student Chapter), asociaţie studenţească din cadrul Facultăţii de Geologie şi Geofizică, Universitatea Bucureşti, a organizat proiectul educativ-ştiinţific „Geophysical field camp in Jurilovca”. Fiind afiliată societăţilor profesionale internaţionale SEG (Society of Exploration Geophysicists) şi EAGE (European Association of Geoscientists & Engineers), BSC a putut accesa finanţări de la aceste entităţi, mobilizând pe teren pentru opt zile un grup de 18 studenţi din România şi Serbia alături de cadrele didactice coordonatoare. Proiectul a beneficiat de susţinere logistică din partea companiei Prospecţiuni SA şi s-a desfăşurat în parteneriat cu Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române. Scopul ştiinţific al aplicaţiei a fost investigarea geofizică a unor perimetre din cadrul sitului arheologic Argamum/Orgame de lângă Jurilovca, România.

Perimetrele vizate au fost abordate cu ajutorul a patru metode geofizice non-invazive în vederea identificării structurilor îngropate de pe teritoriul necropolei greceşti din cadrul sitului arheologic Orgame/Argamum. Metodele folosite au fost seismica de reflexie, electrometria, georadarul (cunoscută în literatura de specialitate drept Ground Penetrating Radar) şi magnetometria.

Rezultate coerente din punct de vedere al interpretării au fost obţinute în cazul investigării celui de-al treilea perimetru. Metodele electrometrică şi georadar au înregistrat date de calitate bună.

În cazul investigaţiilor electrometrice s-a abordat metoda profilării de rezistivitate cu dispozitiv Wenner, cu o adâncime de investigare AB/3 de 0,5 m. Măsurătorile au fost realizate într-o reţea de staţii cu pasul de 1 m, realizându-se un grid de 23 x 35 m. S-au identificat multiple zone anomale cu forme coerente, corespunzătoare tipurilor de structuri circulare urmărite. Harta de rezistivitate aparentă rezultată în urma prelucrării datelor este construită în coordonatele utilizate pentru investigarea geofizică, fiecare punct având însă şi coordonate topografice în proiecţia Stereografic 1970. Valorile mari de rezistivitate reprezintă volume de sol în care predomină rocile din care sunt constituite structurile arheologice urmărite

Pentru investigarea geofizică prin intermediul tehnicii GPR s-a utilizat un sistem GSSI SIR 3000 cu o antenă de 400 MHz, având ca obiectiv obţinerea unei secţiuni de adâncime cu o rezoluţie ridicată care să permită identificarea unor structuri îngropate în zona situată în apropierea suprafeţei topografice. Procesarea datelor prin utilizarea softului Radan a permis construirea unei imagini 3D ce a relevat prezenţa unor reflectori puternici de formă circulară sau semicirculară, localizaţi la o adâncime de aproximativ 0,30-0,60 m de la suprafaţa terenului.

S-a abordat o interpretare integrată a datelor, identificându-se zonele anomale de interes. Se recomandă practicarea a două şanţuri de explorare arheologică pentru testarea modelelor geofizice propuse: unul orientat N-S, între punctele (-5,-15) şi (-5,20), şi unul orientat SV-NE, între punctele de coordonate (-13,0) şi (10,17).

Proiectul a avut si o importantă componentă educativă, studenţii participanţi beneficiind de o excelentă oportunitate de a însuşi tehnicile de utilizare a echipamentului geofizic în condiţii reale de teren. De asemenea, investigaţiile au avut loc în vecinătatea unui şantier arheologic în activitate, studenţii având oportunitatea de a înţelege atât metodologia de abordare a acestora, cât şi forma structurilor similare celor căutate cu ajutorul metodelor geofizice. Echipa voluntarilor arheologi, compusă de asemenea în majoritate din studenţi, a avut oportunitatea de a observa şi înţelege metodologia şi utilitatea aplicării metodelor geofizice în optimizarea investigaţiilor arheologice. [Iacob Cezar, Furnică Mihai, Orza Răzvan, Trandafir Gabriela, Mărăşescu Alina]

Note:

1. In cursul programului de cercetare din anul 2011, am beneficiat de sprijinul autorităţilor locale reprezentate de d-l Virgil Vlaciu, primarul comunei Jurilovca, şi al echipei de la Punctul de informare turistică şi documentare din comună (PAPI), reprezentată de prof. Paul Condrat, către care se îndreaptă mulţumirile noastre.

2. Pentru detalii privind desfasurarea campaniei 2011, v. http://orgame-argamum .blogspot.com/ ;http:// www.facebook. com/ profile.php? id= 100002814137573 &sk = wall .

3. Îi mulţumim d-lui Silai Ivan pentru amabilitatea cu care a răspuns cererilor noastre. Conform demersurilor începute în anul 1995, de constituire a rezervaţiei arheologice de la Capul Dolojman, această arie ar fi trebuit sa facă parte din zona protejată.

4. Toate etapele de săpătura au fost fotografiate, iar situaţia finală a fost desenată la scara de 1:20, realizându-se 383 de fotografii şi 11 planşe cu desene pe hârtie milimetrică.Întregul materialul arheologic a fost adunat, urmând a fi triat pe categorii şi alcătuite statistici. O parte din materialul ceramic a fost spălat pe loc (cca. 3 saci). Unele dintre piesele ceramice întregibile presupun condiţii speciale de tratament din cauza depunerilor consistente de calcar si, prin urmare, vor fi spălate şi restaurate în laboratorul ICEM-Tulcea de către Vera Rusu.

5. Cele doua locuinţe de epocă romană târzie se adaugă celei săpate în anul 2006 la baza colinei ocupate de Basilica 4, spre nord, numită convenţional « Casa Pescarului».

6. „Casa romană /2006” a fost identificată şi cercetată parţial de dr. Vasilica Lungu, cu scopul de a o proteja prin scoaterea din circuitul agricol.

7. Un raport complet va fi publicat în limba franceză într-un volum comun în cadrul proiectului franco-român, cu includerea

https://biblioteca-digitala.ro

datelor rezultate din analiza integrală a materialelor arheologice şi a informaţiilor de teren.

8. Releveele au fost realizate pentru cele două sectoare de către Pascal Lebouteiller IFEA-Istanbul şi Virgil Apostol, MNIR-Bucureşti. Materialul arheologic rezultat a fost preluat de către Institutul de Cercetări Eco-Muzeale (Tulcea) şi de către Institutul de Arheologie Vasile Pârvan Bucureşti.

Bibliografie:

A. Baralis, M. Iacob, V. Lungu, M. Mănucu-Adameşteanu, „Orgame/Argamum, com. de Jurilovca, dept. de Tulcea, Romania", Dialogues d'Histoire Ancienne 37.1, 2011.

A. Baralis, M. Iacob, V. Lungu, M. Mănucu-Adameşteanu, „Rezultatele preliminare ale proiectului francez Orgame/Argamum, nécropole et territoire", Sesiunea Anuala de rapoarte arheologice, Sibiu, 26-29 mai, 2011 (comunicare).

Vasilica Lungu, Mihaela Iacob, Dorel Paraschiv, Alexandre Baralis (Franţa), Pierre Dupont (Franţa), Caraburun-Açik Suhat (Baia, dpt de Tulcea). Un nouvel établissement greco-romaine aux confins d'Histria et d'Orgamè, Sesiunea Pontica, Constanta, 5-6 octombrie, 2011 (comunicare).

A. Baralis, M. Iacob. V. Lungu, M.M. Adameşteanu, „Orgame/ Argamum bilan des campagnes 2010", Dialogues d'Histoire Ancienne, 36/2, 2010, p. 185-188.

V. Lungu, „Les tombes d'enfants dans les colonies grecques de l'Ouest du Pont-Euxin", in M. Guimiers Sorbets, Y. Morizot (eds.), L'Enfant et la mort dans l'Antiquité I. Nouvelles recherches dans les necropoles grecques. Le signalement des tombes d'enfants, Paris, De Boccard, 2010, p. 265-286.

V. Lungu, „Pratiques funéraires chez les Grecs et les indigènes en Dobroudja septentrionale", in H. Tréziny, éd., Grecs et indigènes de la Catalogne a la mer Noire, Actes des rencontres du programme européen RAMSES 2, Bibliothèque d'Archéologie Méditerranéenne et Africaine – 3, 2010, p. 537-555.

V. Lungu, „Greek-Ionian Necropoleis in the Black Sea area: Cremation and Colonization Archaic Greek Culture", in History, Archaeology, Art and Museology Proceedings of the International Round-Table Conference June 2005, St-Petersburg, Russia, Sergey Solovyov, ed., BAR International Series S2061, Oxford, 2010.

G. Nuţu, M. Iacob, Fibbie romane d'Argamum (Moesia Inferiore/Scythia) settore "Extra-Muros", Quaderni della Casa Romena di Venezia, VII, 2010.

D. Paraschiv, G. Nuţu, M. Iacob, La céramique romaine d'Argamum (Moesia Inferior): 27th Congress of the RCRF, Belgrad, 2010.

Resumé:

Le site gréco-romain d'Orgamè / Argamum (com. de Jurilovca, dép. de Tulcea), composé de l'ensemble archéologique de la cité fortifiée et ses annexes (habitat périurbain et rural, nécropoles, voirie), occupant près 120 ha, à l'extrêmité du promontoire de Cap Dolojman, a livré des vestiges archéologiques couvrant plusieurs époques successives, allant du Hallstatt à l'époque médiévale, en passant par les périodes grecque, romaine et protobyzantine, identifiées tant à l'intérieur qu'à l'extérieur de l'enceinte fortifiée, auxquels il convient d'adjoindre les vestiges de la petite île de Bisericuta (Néolithique, périodes gréco-romaines et byzantine). Les recherches archéologiques, qui se déroulent ici depuis 1926, avec des périodes d'interruption, jusqu'à nos jours, à partir de 2000 dans le cadre du Projet «La cité gréco-romaine d'Orgamè / Argamum et son territoire», s'inscrivent dans le Plan de recherche de l'IAB, approuvé par l'Académie Roumaine, ainsi que dans le PNCA. Au cours des dernières années, les investigations sur place ont connu un nouvel essor dans le cadre de programmes européens qui ont permis le développement à grande échelle de recherches interdisciplinaires. Depuis 2010, au programme annuel de fouilles systématiques financées par le Ministère de la Culture et du Patrimoine National, est venu se greffer le programme franco-roumain «Orgamè / Argamum, nécropole et territoire», développé dans le cadre de l'ANR Pont-Euxin (directeur, Dr. Alexandre Baralis, Centre Camille Jullian, Aix-en-Provence). Bien que le chantier n'ait pas bénéficié en 2011 de l'Autorisation de fouilles systématiques habituelle, ni de financement de la part des autorités roumaines, grâce au programme ANR Pont-Euxin et au support de l'Université Wilfrid Laurier de Toronto (Canada), représentée par Prof. Dr. Gerald Schaus et son équipe, des programmes extensifs de fouilles préventives et de diagnostic archéologique ont pu être menés en 2011 dans plusieurs zones du territoire voisin de la cité. Les travaux ont bénéficié également de la participation d'une équipe de recherches géophysiques de l'Université de Bucarest. Grâce au concours de ces multiples partenaires, les objectifs projetés ont été atteints: 1) la création d'un support cartographique raccordé au SIG; 2) l'étude du territoire; 3) la sauvegarde du patrimoine mobilier et immobilier de l'aire ouest de la nécropole, faisant encore l'objet d'une exploitation agricole; 4) une meilleure connaissance de la zone périurbaine de la cité gréco-romaine d'Orgamè / Argamum. Les travaux ont été menés conjointement sur plusieurs fronts. Ils ont consisté en:

1) fouilles archéologiques préventives (autorisation MCPN no. 170/2011) développées dans le Secteur ouest de la nécropole grecque (T1-V.10; T4-V.10), où l'on a retrouvé cinq nouvelles tombes à incinération d'époque hellénistique et deux maisons d'époque protobyzantine («Casa romană I/2011»,»Casa romană II/2011») ;

2) fouilles de diagnostic archéologique (autorisation MCPN no. 147/2011), qui ont visé à la vérification des parcellaires antiques, et, surtout, de prospections de terrain. Les ramassages de surface ont livré du matériel grec archaïque et hellénistique, ainsi que d'époque romaine, de même que des tessons d'époque médiévale, témoignant d'une occupation contemporaine de celle de la cité. Parallèlement, aux confins de la péninsule, la fouille du tumulus d'Ivan Bayr, engagée en 2010, a été poursuivie en 2011, livrant 4 inhumations primaires en fosse (M 7, 9, 11, 13), auxquelles s'ajoutent 5 autres inhumations détruites par les aménagements postérieurs et un cénotaphe (M 10);

3) fouilles de diagnostic archéologique (autorisation MCPN no. 46/2011) menées à Açic Suhat, qui ont révélé l'existence de deux phases d'occupation centrées autour d'un établissement d'époque grecque, situé au nord-est de la péninsule, et de plusieurs îlots datant du Haut-Empire, sur les côtés sud et ouest. Le matériel contemporain du fonctionnement de cet établissement remonte au deuxième quart du VIème s. av. J.-C., à en juger d'après les trouvailles céramiques les plus anciennes (fruit-stand « Late Wild Goat », coupes ioniennes Villard B2, skyphos miniature corinthien); l'époque hellénistique est représentée par des amphores de Thasos, d'Héraclée Pontique et de Sinope, céramique à vernis noir, céramique commune, céramique de cuisine; enfin, une occupation tardive (IIème-IVème s. ap. J.-C.) est attestée notamment par des importations héracléennes des types Selov A-B, égéennes des types Berenice MR 5 / Zeest 80 et Kapitan II, et nord-pontiques des types Zeest 84 – 85, et Dressel 24; par de vases à boire et céramique de cuisine. Les prospections faites autour de la zone lagunaire de Golovita-Baia-Razelm ont livré d'autres informations sur la présence de nouveaux sites inconnus jusqu'à présent. Les investigations géophysiques ont fourni en sus les images d'autres anomalies évoquant des structures tombales dans le secteur occidental de la nécropole d'Orgamé.

dr. Alexandre Baralis, director al Programului franco-român «Orgamè, nécropole et territoire» (ANR Pont-Euxin); dr. Vasilica Lungu, director al Programului franco-român «Orgamè, nécropole

https://biblioteca-digitala.ro

et territoire» (ANR Pont-Euxin); responsabil ştiinţific al şantierului arheologic Orgame/Argamum); dr. Mihaela Mănucu Adameşteanu, director al Programului franco-român «Orgamè, nécropole et territoire» (ANR Pont-Euxin); dr. Pierre Dupont, director adjunct al Programului franco-român «Orgamè, nécropole et territoire» (ANR Pont-Euxin); dr. Mihaela Iacob, director adjunct al Programului franco-român «Orgamè, nécropole et territoire» (ANR Pont-Euxin).

126. Leșmir, com. Marca, jud. Sălaj
Punct: Dealul lui Kuhn/Kuhnhégy

Cod sit: 141964.02

Autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 258/ 2010, 303/2010; 22/2011

Colectiv: Ioan Bejinariu – responsabil, Sanda Băcueț-Crișan – responsabil sector (MJIA Zalău)

Localitatea Leșmir se află la extremitatea vestică a Sălajului, la limita de județ cu Bihorul. Aparține comunei Marca, iar spre vest se învecinează cu comuna Suplacu de Barcău (BH). Relieful se caracterizează printr-o armonioasă îmbinare a zonei cu luncă a Barcăului cu dealurile dimprejur. Culmea dealului Șumalului orientată aproximativ nord-sud, delimitează zona cursului superior de cel mijlociu al râului Barcău.

”Dealul lui Kuhn / Kuhnhégy” (ung.) este un promontoriu ce se leagă organic spre est de dealul Șumalului și înaintează puternic către vest în zona de luncă a Barcăului. Promontoriul se termină într-un mamelon, ceva mai înalt (alt. max. 210 m) și mai lat, cu pante abrupte pe trei dintre laturi (nord-vest-sud). Actualmente râul Barcău curge la circa 1,2 km spre vest de deal, dar probabil în preistorie cursul de apă era mai apropiat. În ultimii ani, exploatarea hidrocarburilor, veche de circa o jumătate de veac în zona Suplacu de Barcău, a început să avanseze pe teritoriul administrativ al satului Leșmir. Din punctul de vedere al marilor unități geografice, ne aflăm în zona de contact a Depresiunii Șimleului cu sud-estul regiunii Tisei Superioare. La circa 6 km spre sud-sud-vest de ”Dealul lui Kuhn” se află cetatea dacică de la Marca care ținea sub control trecătoarea de pe cursul Barcăului. În aceeași zonă este situl pluristratigrafic de la Porț ”Corău” aflat în curs de cercetare, precum și stațiunea de la finalul primei epoci a fierului – începutul perioadei Laténe de la Porț ”Paliș” cercetată între 2005-2008.

În mod eronat, în literatura arheologică situl de la Leșmir, de pe ”Dealul lui Kuhn” este plasat în localitatea vecină, satul Șumal. În fapt, el se află la ieșirea din satul Leșmir, între cele două localități, la o distanță de cel puțin 1 km de Șumal. Ceramică preistorică, despre care se crede că provine de pe ”Dealul lui Kuhn” a ajuns în colecția de antichități a fostului Colegiu Minorit din Șimleu Silvaniei pe la sfârșitul sec. al XIX-lea. Date sumare despre aceste materiale au fost furnizate de către Fetzer J. F. în seria veche a publicației Archaeologiai Èrtesitő. Ulterior, informațiile sunt reluate de către M. Roska în 1942, cu ocazia repertorierii descoperirilor preistorice din Ardeal. Cercetări de suprafață sunt efectuate în anii `70 ai secolului trecut de către È. Lakó de la Muzeul din Zalău, după ce în colecția acestei instituții ajunge ceramică descoperită în punctul ”Dealul lui Kuhn ” de către un colecționar din Suplacu de Barcău.

Actualmente pe o suprafață de circa 2500 m^2 din suprafața sitului au fost amplasate instalații de extracție a hidrocarburilor, precum și drumul de acces spre acestea.

Cercetarea efectuată la sfârșitul anului 2010 și pe parcursul a circa 2 luni din prima jumătate a lui 2011 a avut un caracter preventiv. Intenția OMV – PETROM de a amplasa instalații de foraj pe o zonă de pe platoul dealului ne-a fost adusă la cunoștiință după ce investitorul amenajase deja drumul de acces și nivelase zona de foraj. Ca atare obiectivul principal al cercetării a constat în excavarea unei sector de circa 1000 m^2 mai puțin afectat de intervenția neautorizată a investitorului.

Săpăturile efectuate ne-au permis să precizăm că în această zonă, situl arheologic de la Leșmir ”Dealul lui Kuhn ” a fost locuit pe parcursul a trei perioade de timp, care se eșalonează de-a lungul epocii eneolitice. În total au fost descoperite 20 de complexe arheologice (resturile unor construcții, gropi, resturile unei fortificații)

Cea mai veche locuire aparține eneoliticului timpuriu și anume culturii Tiszapolgár, fazei B a acestei culturi. Nivelul aferent perioadei Tiszapolgár a fost surprins pe întreaga suprafață vizată, cu excepția zonelor unde stratul de cultură a fost dislocat în întregime. Au fost surprinse resturile unor amenajări / construcții, cu un contur vag rectangular sau oval ori neregulat din care au fost recuperate materiale arheologice, respectiv ceramică și alte artefacte din lut și diverse obiecte din corn și os. Se remarcă prin bogăția inventarului o groapă (Cpx. 11) din care au fost recuperate vase ceramice întregibile și o mare cantitate de oase, printre care un fragment de mandibulă umană.

În suprafața S10, complexul nr. 18, care aparține culturii Tiszapolgár este suprapus de un alt complex, probabil o construcție din care s-a mai păstrat o parte, desemnată drept Cpx. 15. Din acest complex au fost recuperate o serie de materiale ceramice cu decor Bodrogkeresztúr. Un nivel de locuire distinct, aferent acestei culturi din eneoliticul mijlociu a fost surprins clar doar în acest sector al sitului, dar nu excludem posibilitatea ca materiale de acest tip să fi apărut și în alte zone, dat fiind că inventarul ceramic nu a fost analizat încă, în totalitate.

Stratigrafic, cele mai recente urme de locuire din sectorul cercetat al sitului arheologic de la Leșmir ”Dealul lui Kuhn” aparțin culturii Coțofeni. Cel mai important complex, din care a și provenit dealtfel majoritatea inventarului ceramic cu decor de acest tip este Cpx. 4. Este vorba despre un șanț dispus aproximativ semilunar, ce a fost urmărit pe un traseu de circa 25 m de la sud-est spre nord-vest. Șanțul are o deschidere maximă la gură de 3 m, spre fund se îngustează, iar adâncimea maximă este de cca. 2,50 m. Șanțul a tăiat pe alocuri complexe mai vechi, Tiszapolgár, aspect relevat mai ales în secțiunile S1 și S3. La o distanță de 5-5,5 m spre vest de șanț, mai ales în sectorul secțiunii S4, urmând același traseu cu șanțul, a fost surprinsă o suprafață (afectată în parte de nivelarea mecanică) cu mult chirpici și benzi de cărbune. Situația sugerează că este vorba despre resturile incendiate ale palisadei de lemn, aferentă șanțului de apărare din perioada locuirii Coțofeni. În secțiunea S4, unde aceste resturi au fost mai consistente, am putut observa, mai ales în jumătatea sudică a suprafeței, cum masa de chirpici și cărbune este tăiată pe alocuri de gropi de stâlp și de șanțul de amplasare a unei tălpi late de 0,50 m. Deși stratigrafia nu este integral păstrată poate fi vorba despre o fază de reamenajare a palisadei, după distrugere. Materialul Coțofeni recuperat din șanț constă într-o cantitate importantă de fragmente ceramice, cu un decor ce se regăsește pe ceramica atribuită fazei a II a culturii. Menționăm deasemenea descoperirea unui topor masiv din rocă dură, șlefuit, cu orificiu de fixare. Piesa a apărut pe panta umărului exterior al șanțului.

În urma cercetărilor preventive a fost descoperit un inventar arheologic foarte bogat. Predomină ceramica Tiszapolgár, dat fiind faptul că nivelul de locuire aferent acestei culturi a suferit mai puțin în urma amenajărilor neautorizate ale terenului. Se remarcă însă marea cantitate de unelte lucrate din corn, precum și numeroasele piese seminifinite sau rebuturi, ori bucăți de materie primă. În

https://biblioteca-digitala.ro

total este vorba despre o cantitate ce depășește 100 de bucăți. Remarcăm și prezența unor mici nuclee, precum și a unor lame sau așchii de obsidian, respectiv a câtorva dălți din piatră șlefuită, deasemenea provenind din stratul și complexele Tiszapolgár. Printre descoperirile remarcabile se numără Cpx.3. Este vorba despre o depunere deliberată a unei râșnițe din piatră, peste o întreagă "șarjă" de semințe, care trebuiau măcinate, totul în asociere cu câteva fragmente ceramice Tiszapolgár. Este vorba despre o cantitate de 70 grame de grâu din specia Emmer (Triticum dicoccum - analizat de B. Ciută), o specie care a mai fost evidențiată în așezarea Tiszapolgár de la Uivar-Gomilă (TM). Surprinderea unui nivel de locuire Bodrogkresztúr este remarcabilă, dat fiind penuria punctelor cu urme de locuire din această etapă a eneoliticului din zona Sălajului (2-3 puncte). Descoperirea amenajărilor defensive aferente perioadei locuirii Coțofeni pe "Dealul lui Kuhn" reprezintă un element de noutate, datorită faptului că până acum se cunoșteau foarte puține date despre fortificarea siturilor Coțofeni, mai ales a celor anterioare fazei Coțofeni III.

Bibliografie:

B. Ciută, I. Bejinariu, Un complex cu depunere rituală aparținând culturii Tiszapolgár descoperit la Leșmir "Dealul lui Kuhn / Kuhnhégy" Terra Sebvs 3, 2011, p. 101-108.

Abstract:

During the years 2010-2011 archaeological excavations were performed in the site "Dealul lui Kuhn / Kuhnhégy" from Leșmir village (Marca comm., Sălaj county). Stratigraphic sequence is the follows: early Eneolithic (Tiszapolgár culture, phase B), middle Eneolithic (Bodrogkeresztúr culture) and late Eneolithic (Coțofeni culture, phase II). 20 archaeological features were found during the excavations (remains of constructions, different pits, remains of a defensive structure). During the last phase of habitation (Coțofeni culture) the western extremity of the hill was fortified with a ditch and palisade. The archaeological inventory is rich and is represented by ceramics, a large number of antler artifacts (coming from the Tiszapolgár level), small blades from obsidian, etc.

127. Mănăstirea Suzana, com. Măneciu, jud. Prahova

Punct: Biserica "Sf. Nicolae"

Cod sit: 134167.01

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 264/2011

Colectiv: Bogdan Ciupercă - responsabil, Alin Anton, Nina Grigore (MJIA Prahova)

Cercetările arheologice de la Biserica mănăstirii Suzana au avut ca scop fundamentarea studiului de arhitectură necesar pentru restaurarea monumentului, urmărindu-se structura fundațiilor și determinarea eventualelor faze constructive ale bisericii Mănăstirii Suzana, județul Prahova. Pornind de la informațiile orale dar și de la cele documentare săpătură arheologică preventivă trebuia să confirme sau să infirme dacă sub actuala biserică a mănăstirii există urme ale bisericilor mai vechi ridicate la 1740 respectivi 1840. Informațiile obținute în urma acestei cercetări arheologice sunt absolut indinspensabile pentru realizarea proiectului de arhitectură privind restaurarea și consolidarea bisericii principale a Mănăstirii Suzana, județul Prahova.

A fost practicată o secţiune longitudinală (S I), dispusă pe axul est - vest al bisericii, pornind din exteriorul pridvorului și terminându-se în exteriorul altarului. În această campania, din S I, a fost cercetată suprafața situată dintre ușă de intrare în naos și treptele din fața altarului, având dimensiunile de 14,80 x 2 m și porțiunea situată în exteriorul altarului pe latura de est având indicativul Cas 1.

Pe laturile de est, sud şi nord ale edificiului au fost proiectate casete dispuse perpendicular pe axul est - vest al bisericii în zona principalelor elemente constitutive ale bisericii (altar, abside laterale, naos şi pronaos). Astfel, au fost deschise un număr de opt casete, după cum urmează:

Caseta 1 (Cas. 1) a fost trasată pe latura de est a bisericii, în exteriorul altarului, constituind prelungirea secțiunii S I în exteriorul edificiului. Dimensiuni: L=4 m, l=2 m. Cas. 1 a fost prelungită pe latura de sud cu lățimea de 1 m pe o lungime de 2,50 m de la marginea platformei de beton care înconjoară biserica.

Caseta 2 (Cas. 2) a fost trasată pe latura de sud, în exteriorul edificiului, în zona dintre altar și naos. Dimensiuni: L=2 m, l=2 m. Ulterior această casetă a fost prelungită spe est, spre cas. 7, cu o suprafață având dimensiunile de 1,5 m lungime și 1 m lățime.

Caseta 3 (Cas. 3) a fost trasată pe latura de sud, în exteriorul edificiului, în zona dintre absida laterală sudică și naos. Dimensiuni: L=2,5 m, l=1,5 m.

Caseta 4 (Cas. 4) a fost trasată pe latura de nord, în exteriorul edificiului, în zona dintre altar și naos. Dimensiuni: L=2 m, l= 2 m. Această casetă a fost prelungită spe nord cu 1 m, ajungând la lungimea de 3 m.

Caseta 5 (Cas. 5) a fost trasată pe latura de sud, în exteriorul edificiului, în zona dintre absida laterală nordică și naos. Dimensiuni: L=2,5 m, l=1,5 m.

Caseta 6 (Cas. 6) a fost trasată pe latura de nord, aproximativ în colțul de nord-est al altarului, la est de cas. 4 și la vest de cas. 8. Dimensiuni: L=3,5 m, l=2 m.

Caseta 7 (Cas.7) a fost trasată pe latura de sud, aproximativ în colțul de sud-est al altarului, la est de cas. 2. Dimensiuni: L=3,5 m, l=2 m.

Caseta 8 (Cas. 8) a fost trasată pe latura de est a bisericii, în exteriorul altarului, la nord de cas 1. Între cas. 1 și cas. 8 a fost păstrat un martor stratigrafic cu lățimea de 1m. Dimensiuni: L=3 m, l=2 m.

Complexe arheologice:

În interiorul Bisericii Mănăstirii Suzana au fost identificate urmele a cinci fundații și a doi piloni din cărămidă aparținând unor construcții anterioare actualei construcții.

Pornind de la intrare spre altar zidurile identificate sunt următoarele:

Prima fundație este construită din piatră de carieră legată cu mortar. S-a păstrat și o porțiune din elevația acestui zid care era realizată din cărămidă legată cu mortar. S-a observat și una din laturile ancadramentului pentru ușă realizat din piatră.

A doua fundație este realizată din piatră legată cu mortar de slabă calitate, mai îngustă decât prima. Fundația era foarte prost conservată, observându-se mai bine în cele două profile ale S I.

A treia fundație este realizată din piatră legată cu pământ. Se păstrează o singură asiză de pietre.

Doi piloni din cărămidă legată cu mortar, de formă aproximativ pătrată suprapun parțial cea de-a treia fundație identificată. Unul dintre piloni este situat spre latura de nord a S.I, iar cel de-al doilea pilon a fost observat în profilul sud al S.I.

A patra fundație este realizată din piatră legată cu pământ și în acest caz se păstrează o singură asiză de pietre.

A cincea fundație observată în S.I este situată în fața treptelor din fața altarului actualei biserici. Fundația este realizată din piatră legată cu pământ și în cest caz se păstrează o singură asiză de

https://biblioteca-digitala.ro

pietre. După prăbușirea parțială a unei porțiuni din profilul de nord al S.I a fost observată existența unei fundații situată perpendicular pe cea de-a cincea fundație. Această fundație este realizată din pietre legate cu mortar.

În cas. 1 la adâncimea de 0, 60 m a fost observată la început ca o aglomerare de pietre de râu legate cu mortar. Pentru cercetarea completă a acestui complex a fost trasată cas. 8 situată la nord de cas 1. După finalizarea săpăturii s-a constat că această structură este un osuar, cu o formă dreptunghiulară.

Pe profilul de vest al cas. 4 a fost observată amprenta unui canal de drenaj, care în timp a fost umplut și acoperit cu mai multe nivelări.

În cas. 1 pe profilul sudic al casetei se observă amprenta gropilor a doi stâlpi dispuși paralel. Datorită amplasării acestor gropi în linie este posibil ca acestea să fi făcut parte dintr-o construcție ușoară (acoperiș pentru osuar sau pentru o troiță).

Complexele funerare descoperite în campania 2011 au fost identificate exclusiv în exteriorul Bisericii Sfântul Nicolae. Au fost identificate un număr de 9 morminte care au aparținut unor călugărițe care au viețuit în cadrul Mănăstirii Suzana.

Mormântul 1 (M 1) a fost observat în cas. 2, la adâncimea de 1 m, este vorba de un înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. În partea stângă a craniului, spre zidul bisericii, au fost identificate 3 cărămizi având inscripții cu litere chirilice și a patra cărămidă fără inscripție. Din acest înhumat se păstrează craniul. La o distanţă aproximativă de 20 cm au fost identificate oase umane ce fac parte din partea inferioară a bazinului unui înhumat.

Mormântul 2 (M 2) a fost identificat în cas. 1, la adâncimea de 1, 55 m, înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. Lângă zona craniului se află depuse două cărămizi, dispuse pe cant. Acestui schelet îi lipsește craniul.

Mormântul 3 (M 3) a fost observat în cas. 2, la adâncimea de 1,35 m, este vorba de un înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. M 3 a fost identificat sub nivelul de depunere al M1. A fost cercetat integral.

Mormântul 4 (M 4) a fost observat în cas. 2, la adâncimea de 1.40 m, este vorba de un înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. Lângă craniu a fost depusă o cărămidă, dispusă pe cant. Corpul intră în profilul nord al secțiunii, tăiat de fundația bisericii actuale. M 4 a fost identificat sub nivelul de depunere al M1.

Mormântul 5 (M 5) a fost identificat în cas. 4, la adâncimea de 1,20/1,30 m, înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. Din acest mormânt s-au păstrat câteva oase într-o stare precară de conservare. Intră în profilul de est al cas. 5. Groapa lui M5 este suprapusă de o nivelare cu pietriș.

Mormântul 6 (M 6) a fost identificat în cas. 3, la adâncimea de 1,40/1,60 m, înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. Mormânt cercetat parțial, corpul intră în profilul de vest al casetei.

Mormântul 7 (M 7) a fost identificat în cas. 3, la adâncimea de 1,60 m, înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. Mormânt cercetat parțial, corpul intră în partea de est a casetei, fiind distrus de fundația bisericii Sfântul Nicolae. Capul era poziționat într-o casetă constituită din patru cărămizi, dintre care cea plasată în spatele capului conține o inscripție cu caractere chirilice Numele inscripţionat pe cărămidă este Dorotea monahea şi data decesului: 19.10.1844.

Mormântul 8 (M 8) a fost identificat în cas.7, la adâncimea de 1,57 m, înhumat, depus în decubit dorsal, orientare vest-est. Defunctul avea pe piept o cruciuliță confecționată din bronz. În urul gropii acestuia au fost descoperite şi o serie de cuie din fier lucrate manual. Posibil să fi făcut parte dintr-un coşciug.

Mormântul 9 (M 9) a fost identificat în cas. 1 la adâncimea de 1,25 m, înhumat, depus în decubit dorsal, orientat vest-est. Se afla imediat sub M 2, groapa acestuia o tăia pe cea a lui M 9. Acestui mormânt îi lipsesc oasele de deasupra bazinului, probabil înlaturate cu ocazia săpării gropii lui M 2.

Coroborând informațiile obținute în această campanie (poziția mormintelor, faptul că unele dintre morminte au fost deranjate de fundațiile actualei biserici, informațiile de pe cărămizile cu înscripție) considerăm că aceste complexe funerare sunt contemporane bisericii cu fundația construită din piatră de carieră legată cu mortar.

În acest stadiu al cercetărilor se desprind câteva concluzii preliminare. Prima fundație și cei doi piloni aparțin unei construcții ce avea fundația realizată din pietre de carieră legate cu mortar, iar elevația din cărămizi legate cu mortar. Această construcție ar putea fi biserica ridicată în jurul anului 1840. Celelalte patru fundații, precum și fundația observată la prăbușirea unei părți a profilului nord al S I aparțin cel mai probabil unei singure construcții. Aceasta avea fundațiile exterioare realizate din piatra de carieră legată cu mortar (slab din punct de vedere calitativ), iar fundațiile interioare erau realizate din piatră de carieră legată cu pământ. Astfel de fundații nu puteau susține decât o construcție din lemn și aceasta ar putea fi biserica ridicată pe la 1740.

Cercetările din acest an de la Biserica mănăstirii Suzana au confirmat în mare parte istoria orală și informațiile documentare existente. Urmează ca cercetări viitoare să determine planimetria completă a celor două biserici mai vechi ale mănăstirii descoperite în acest an.

128. Miercurea Ciuc, jud. Harghita

Punct: Cioboteni – Fodor-kert

Cod sit: 83339.23

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 95/2011

Colectiv: Botár István, Ács Judith, Daravs Lóránt (MSC Miercurea Ciuc)

Grădina Fodor-kert se află în judeţul Harghita, pe valea superioară a Oltului, în Bazinul Ciucului, pe limita nord-estică a oraşului Miercurea Ciuc, pe teritoriul fostului sat Şumuleu, înglobat în oraş, la cca. 300 de metrii la vest de biserica parohială Sântul Petru şi Pavel, pe o pantă vestică, care este delimitat de pârâul Şumuleu (şi strada Kajoni Janos) dinspre sud şi de drumul spre Păuleni dinspre vest.

Cercetarea arheologică a fost iniţiată de Fundaţia Csibész Alapítvány, care doreşte să ridice o nouă clădire în această zonă. Săpătura arheologică a fost organizată de Muzeul Secuiesc al Ciucului. Cercetarea a fost efectuată în perioada 30 martie-20 iunie 2011.

Situl este cunoscut încă din anii 50, când Kovács Dénes directorul muzeului proaspăt fondat din Miercurea Ciuc a iniţiat săpături în zona serelor de flori, şi a colectat material arheolgic din grădina caselor învecinate. Ceramica a fost datată de el, şi de arheologii care au vizitat şantierul (între altele şi Constatin Preda, Székely Zoltán, Ferenczi Sándor), în perioada migraţiilor.[1] Ca urmare a acestei descoperiri Fodor-kert a devenit ţinta a mai multor periegheze în deceniile următoare.[2] În cursul acestor periegheze s-a colectat material din diverse epoci: preistorie, epoca migraţiilor şi epoca medievală. Perieghezele au delimitat întinderea sitului, care se concentrează pe parte sudică și sud-vestică a dealului. Situaţia a fost controlată cu ocazia cercetării preventive anterioare construcţiilor de la pensiunea Vardomb în 2005.[3] Ulterior o cercetare preventivă în grădina unei case din strada Kajoni (Muzeul Carpaţilor Răsăriteni,

https://biblioteca-digitala.ro

Valrii Kavruk, 2005), deci pe latura sudică a dealului, a identificat pe o suprafaţă mult mai mică mai multe complexe arheologice.[4] Scopul cercetării din 2011 a fost descărcarea de sarcină arheologică a suprafeţei care va fi construită.

Pe baza sondelor iniţiale (1 x 1 m) humusul a fost îndepărtat cu excavatorul sub stricta supraveghere a mai multor arheologi. Odată cu îndepărtarea humusului petele pigmentate (complexele) apărute au fost numerotate în ordinea apariţiei, şi ulterior au fost răzuite manual pentru delimitare certă. După delimitarea complexelor acestea au fost documentate fotografic, prin desene, iar în cazurile mai importante s-au făcut mai multe desene şi fotografii de detalii.

Pe baza datelor anterioare ne-am aşteptat la un sit – aşezare deschisă, în care complexe arheologice din diferite epoci vor apărea la aceeaşi adâncime împreună. Am identificat un număr de 72 de complexe (o parte a complexelor iniţiale s-a dovedit a fi complexe „false" - inexistente, cca. 5 numere). O mare parte dintre acestea sunt urme de pari, altele sunt gropi pentru deşeuri menajere sau depozitare. Cele mai importante sunt cele patru gropi a caselor adâncite în pământ. Complexele, cum era de aşteptat, aparţin mai multor perioade, care au apărut în acelaşi nivel, fără sraturi independente. Deşi iniţial ne-am aşteptat la un număr mare de complexe preistorice, mai ales din epoca bronzului şi fierului, în suprafaţa cercetată nu a fost identificat nici un complex care poate fi datat cu certitudine în aceste epoci. Majoritatea complexelor aparţin culturii Sântana de Mureş – Cerneahov din secolul IV. Cel mai important dintre acestea este complexul nr. 32, care este o casă adâncită, cu cuptor de piatră, fiind prima casă din aceasta perioadă din bazinul Ciucului documentată integral.[5] Materialul colectat din casă este destul de sărăcăcios și pare să sugereze că locuinţa a fost abandonată „curăţată".

În această perioadă trebuie să presupunem şi existenţa unor clădiri neadâncite, de suprafaţă, în unele cazuri urmele parilor fac chiar posibilă reconstituirea planului. În şirul complexelor „vizigote" trebuie menţionate şi uriaşele gropi în formă de sac, care au adâncimi de 2,5 m sub nivelul de călcare (G 12., 16. /38?/). Din complexele culturii Sântana de Mureş – Cerneahov am colectat fragmente ceramice lucrate la roată, din pastă fină, lustruite, de culoare gri, roşu şi negru, Krausengefasse, şi ceramică de uz şi factură casnică făcută cu mâna (vase cu profile simple, cu pastă pietroasă, arse incomplet). Printre piesele din metal menţionăm un vârf de lance. De remarcat faptul că covârşitoarea majoritate (min. 90%) a fragmentelor ceramice este lucrată cu mâna şi doar o mică parte aparţine vaselor lucrate cu roata rapidă, lustruite, cu pastă fină, de culoare gri, negru şi roşu-gălbui. În aşezare prelucrarea zăcămintelor de fier a fost intensă, în majoritatea gropilor am identificat bucăţi de zgură de fier. Prelucrarea s-a făcut chiar pe sit, în G 38 am găsit bucăţi mari dintr-un cuptor metalurgic. Aceasta a fost confecţionat din „benzi" mari de lut ars la roşu, a căror grosime era 2-3 cm, iar înălţimea variabilă între 1-14 cm. Aceste benzi erau aşezate una peste alta, astfel formând un cuptor cilindric-conic, cu un diametru de cca. 35 de cm. Fragmentele găsite în G 38 nu aveau urme de zgură în interior, deci par să fie elemente stricate, nefolosite. Presupunem că petele arse ale complexului 15 sunt şi ele rămăşiţele procedurii de preparare sau prelucrare a zăcămintelor.

Potrivit numărului mare şi densităţii complexelor aparţinând culturii Sântana de Mureş – Cerneahov aşezarea din secolul al IV-lea a fost locuită timp îndelungat.

Urmele de locuire de după secolul IV lipsesc, astfel se pare că după emigrarea goţilor (sfârşitul culturii Sântana de Mureş – Cerneahov) trebuie să presupunem un hiatus de câteva secole în viaţa aşezării. Un nou orizont subţire de locuire este semnalat de G 17/19, care este urma unui bordei adâncit din sec. VI-VII. Acesta aparţine potrivit ceramicii (de factură exclusiv manuală - tăvi de copt) unei aşezări slave. Această casă cu cuptor de piatră, cu stâlpi pe colţuri, nu este înconjurată de alte complexe contemporane, astfel se pare că era un edificiu singular, şi/sau se afla ori la extremitatea satului, ori a fost folosit pe un termen foarte scurt. Casa avea o construcţie specială, grinzile de suport din colţ erau aşezaţe în afara gropii propriu zise, şi între ele era un fel de traversă înfiptă, pe care era aşezat probabil zidul casei. Prin G17/19 am reuşit să documentăm prima casă a acestei epoci în bazinul Ciucului, fără analogii locale publicate, perioada fiind anterior cunoscută doar prin materiale colectate fără context arheologic.

Potrivit datelor colectate în cursul cercetării actuale acest orizont a fost urmat iarăşi de un hiatus în aşezare, următoarele urme de locuire aparţinând secolelor XI-XII. Deşi acest orizont nu pare la fel de dens ca și cel din secolul al IV-lea, complexele din această epocă fiind în număr mult mai redus (fără gropi, şanţuri, etc.), am identificat urmele a două case adâncite, cu cuptoare formate din lut (G8/9 şi 71) şi câteva gropi. Se pare deci că aşezările ulterioare culturii Sântana de Mureş – Cerneahov au fost mai spaţioase. Din umplutura şi vatra caselor arpadiene am colectat fragmente ceramice lucrată la roata înceată, decorate cu linii şi benzi ondulate, împunsături, cazane din lut. Analogii datate cu monede pentru materialul nostru le putem găsi la Cluj, în săpătura de la Mănăştur.[6] Ultimele, şi de fapt primele locuinţe din această epoca în zona Ciucului au fost documentate în anii 50.[7]

Aşezarea medievală din Fodor-kert este strâns legată de primele faze a Bisericii Sfântul Petre şi Pavel, care se situează la cca. 300 de m spre vest.[8] Cercetările de aici au identificat existenţa a unei biserici de piatră încă din secolul al XII-lea, astfel locuitorii satului erau constructorii sau între primii credincioşi a bisericii de pe deal.

În concluzie trebuie să subliniem că cercetarea preventivă a sitului a adus informaţii substanţiale privind arheologia secolelor IV-XII, cunoştinţe care sunt noutăţi arheologice absolute în bazinul Ciucului. Complexele arheologice apar la adâncimi mici (-0,30 m) şi foarte dense.

În următoarele rânduri vom prezenta datele principale a câtorva complexe mai importante cercetate. Abrevierile: d – diametru (în cazul gropilor circulare), lă – lăţime, l – lungime, a – adâncime (măsurate de le nivelul taluzării), u – umplutură, m – cele mai imporante materiale arheologice, d – datare, s – secol, r – relaţia cu celelalte complexe, n – note suplimentare. În cazul în care unele date, sau observaţii, determinări sunt incerte, acest fapt a fost marcat cu semnul întrebării pus în paranteză -(?) -. Datele sunt scoase din baza de date a raportului original.

- vatra unui cuptor din lut de suprafaţă, formă: ovală; l: 70 cm; lă: 60 cm; a: cm; u: fragmentele boltei căzute din lut ars; m: fragmente ceramice lucrate la roata înceată, decoraze cu incizii în lini şi benzi de val; d: s. 11-12; r: aparţine casei nr. 9. vezi mai jos; n: ;

- groapa unei case adâncite, formă: dreptunghiulară; l: 300 cm; lă: 280 cm; a: 0-30 cm; u: pământ negru pigmentat cu chirpici, cărbune; m: fragmente ceramice contemporane cu G8. ; d: s. XI-XII.; r: ; n: urme de pari în colţuri, partea sudică mai puţin adâncă are contur incert, intrarea la fel nesigur. groapă, formă: ;

- groapa unei case adâncite, formă: dreptunghiulară, în colţuri, depăşind planul casei urmele stâlpilor adâncite, sub laturile verticale un „şanţ" orizontal adâncit parţial sub marginea gropii („perete") – urma unei traverse/înveliş interior (?); la mijloc o grămadă mare de bolovani – pietrele cuptorului din colţul nord-estic care a fost deranjat ulterior de G 55. Vatra propriu zisă arsă la roşu destul de mic 40x70 cm, intrarea nesesizată; l: 340 cm; lă:345 cm; a: 34-50 cm; u: pământ negru pigmentat cu mult cărbun; m: fragmente ceramice lucrate cu mâna, între altele mai multe tave, fusoiale; d: s. 6-8.; r: deranjat de groapa 55 (sec. XIII.); n: prima casă din această epocă din bazinul Ciucului;

- groapa unei case adâncite, formă: dreptunghiulară; l:

https://biblioteca-digitala.ro

350 cm; lă: 370 cm; a: 40-50 cm; u: pământ negru amsetecat; m: fragemente ceramice lucrate la roata rapidă (gri, gălbui lustruit) şi cu mâna (cca. 80%), greutate de la războiu de ţesut, zgură; d: s. IV.; r: acoperă groapa 58., datat tot în sec.IV; n: în colţuir urme de pari adâncite, în colţul nord-estic ruinele unui cuptor de paitră din bolovani mari, vatra propriu zisă având 60 x 60 cm, urmele de înveliş sau traversă pe laturi, prima casă din cultura Sântana de Mureş Cerniahov din bazinul Ciucului;

- groapa unei case adâncite. Partea sud-vestică a complexului a fost distrus de eroziune/agricultură/taluzare. Formă reconstruită: dreptunghiulară, în colţul nord-estic un cuptor din lut, în vatra căreia a fost lipită ceramică dintr-un vas făcut la roata înceată; l: 380 cm; lă: min. 220 - dar foarte probabil ajungea 300 cm; a: variabilă, pe partea estică intactă 36 cm; u: pământ gri cărbunos; m: fragmente ceramice lucrate la roata înceată, decorate cu linii şi benzi în val, împunsături cu pieptenele, cazane de lut; d: s. XI-XII.,r: acoperă G 38 şi 72; n: ;

Note:

1. Raport în manuscris în arhiva Muzeul Secuiesc al Ciucului.

2. Janovits Istvan: Noi periegheze arheologice din depresiunea Ciucului. Angustia 4.1999. 123-124.

3. Botár István: Raport de supraveghere arheologică. Manuscris, Muzeul Secuiesc al Ciucului.

4. http://cimec.ro/Arheologie/cronicaCA2006/cd/index.htm. Raportul cu numărul: 116.

5. Pentru siturile şi materialul arheologic al culturii Sântana de Mureş – Cerneahov din bazinul Ciucului vezi Botár István: A Marosszentanna – Csernyahov kultúra régészeti emlékei a Csíki-medencében I. Erdély és kapcsolatai a kora népvándorlás korában. Székelykeresztúr, 2011. 15-38.

6. Iambor, Petre - Matei, Ştefan: Incinta fortificată de la Cluj Mănăştur. AMN 16. 1979. 599-620. Idem: Noi cercetări arheologice la complexul medieval de la Cluj-Mănăştur. AMN 20. 1983 131-146. Respectiv: Iambor, Petre - Matei, Ştefan- Halaşu, Alexandru: Consideraţii privind raportul cronologic dintre aşezarea şi cimitirul de la Cluj-Mănăştur. AMN 18. 1981.

7. Constantin Preda: Săpături argeologice de la Sâncrăieni. MCA 6. 1959, 831-832., 847-853.

8. Botár István: A csíksomlyói Szent Péter és Pál plébániatemplom régészeti kutatása (2002-2005). In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2007-2008. Humán és természet.

129. Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj

Punct: Măgura Moigradului

Cod sit: 142159.03

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 263/2011

Colectiv: Horea Pop - responsabil, Csok Zsolt (MJIA Zalău)

Cercetarea de teren (efectuată în luna noiembrie 2011) a fost necesară deoarece în acest an a fost amenajată o nouă cale de acces spre platoul superior al dealului Măgura Moigradului (beneficiarul fiind S.C. GRANDEMAR S.A. CLUJ). Suprafaţa supusă evaluării de teren, are o formă trapezoidală şi face legătura dintre calea de acces amenajată în anul 2009 şi treapta a II a carierei de piatră. Această suprafaţă se află pe versantul estic al masivului Măgura Moigradului unde s-a presupus existenţa unor complexe arheologice legate de accesul antic spre platoul superior al dealului.

Fiind cunoscute descoperiri mai vechi pe acest versant (o groapă dacică rituală în anul 1992, alte complexe din 1998 şi 2009-2010), luând în calcul posibilitatea apariţiei altora, am efectuat cercetarea de teren pe întreg perimetrul supus cercetării preventive.

Au apărut vestigii arheologice, în special în tronsonul sudic al viitorului drum. În vederea conturării complexelor arheologice s-a săpat manual, dar şi mecanic unde existau depuneri mari de steril ale carierei din anii 80. Au fost fotografiate şi desenate complexele identificate cu acest prilej şi realizate profile stratigrafice. Cercetarea noastră a permis identificarea a 4 complexe arheologice care se desfăşoară mai ales pe tronsonul sudic drumului ce urmează a fi amenajat. Complexele descoperite au fost amenajate în sterilul locului (rocă sau argilă sterilă) şi constituie obiective disparate, neconstatându-se nici un nivel de cultură. Foarte probabil aceste complexe sunt legate de mai vechiul drum antic de acces spre platoul superior, în interiorul incintei fortificate dacice şi mai apoi medievale.

Descrierea complexelor:

C1 - Cuptor - conturat la -0.80 m, cu bolta prăbușită, având diametru de 0,58 m. Din punct de vedere stratigrafic, baza cuptorului a fost amenajată într-o cavitate tăiată în stâncă, aducând-o la orizontală, față de panta dealului. În umplutura sa, respectiv pe vatră a fost descoperită ceramică lucrată cu mâna (fragmente negre de fructiere, fragmente de la patru oale, şi fragmente disparate), dar și la roată (ceramică cenușie provenind de la fructiere, chiupuri, căni, dar de factură celtică de la un vas de tip urcior pictat), o cute din gresie, un jeton și oase de animale.

C2 - Vatră - conturată la -0,80 m, în același context stratigrafic ca și C1, la 0,80 m distanță de acesta. Diametrul ei este de 0,60 m, iar din punct de vedere constructiv, poartă aceleați caracteristici ca și complexul C1.

C3 - Groapă - tăiată în stâncă rulată, diametru de 0.70 m, adâncindu-se 0.60m de la nivelul de conturare. Conține material ceramic, lucrat cu mâna, provenind de la o strachină şi alte recipiente fragmentare, ceramică lucrată la roată (un gât de urcior), dar şi o scoabă (sau fragment cataramă) şi o verigă din fier şi fragmente mici ceramice celtice provenind de la recipiente pictate.

C4- Vatră - conturată la -0,60 m, având diametrul de 0,50 m.

Suprafaţa cercetată: 1.053 mp

Cercetarea a fost necesară deoarece suprafaţa respectivă a fost afectată de amenajarea unui drum de acces spre treapta II de exploatare a carierei de piatră de pe versantul sudic al Măgurii Moigradului. Drumul permite accesul pe treptele superioare ale carierei de piatră exploatate de S.C. GRANDEMAR S.A. Cluj Napoca şi a fost amenajat în anul 2009 pe versantul sudic al dealului.

Cercetările anterioare sugerau existenţa unor posibile complexe arheologice în spaţiul supus cercetării. Obiectivul principal al acestei operaţiuni a fost acela de identificare a posibilelor vestigii arheologice pe traseul acestei noi căi de acces. Scopul secundar a fost cel de a colecta cât mai multe date în vederea stabilirii cronologiei complexelor identificate. Cercetarea arheologică a constat în decapări manuale şi mecanice şi identificarea a 4 complexe arheologice databile în sec. I a.Chr. Nu a fost identicat un nivel de locuire, sau un strat de cultură ci doar aceste complexe sărace în material arheologic.

Zona situată la vest de drumul amenajat în anul 2009-2010, între acesta şi cariera de piatră existentă (unde s-a făcut cercetarea din anul 2011), este un spaţiu cu potenţial arheologic legat probabil, în antichitate, de căile de acces de la acea vreme.

Abstract:

The research was necessary because that area was affected by the construction of a driveway to stage II of the quarry, operation

https://biblioteca-digitala.ro

on the southern slope of Măgura Moigradului. The road access on the upper rungs of the quarry operated by SC GRANDEMAR S.A. Cluj Napoca, was set in 2009 on the southern slope of the hill. Previous research suggested the existence of possible archaeological research in the subject area. The main objective of this operation was to identify possible archaeological remains on the path of this new access road. Secondary goal was to collect as much data as possible to establish the chronology of the identified complexes. The archaeological investigation consisted of manual and mechanical stripping and identification of 4 archaeological complexes dating from the I-st century BC. There were not identified cultural layers or housing features, only a few complexes, but with poor archaeological material. The area west of the road set up in 2009-2010, between it and the existing quarry (where research was done in 2011), an area of archaeological potential is probably related, in antiquity, the accesses at the time.

130. Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj

Punct: Tăul Bivolilor

Cod sit: 142159.01

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 202/2011

Colectiv: Coriolan Horațiu Oprean - responsabil (IAIA Cluj), Horea Pop - responsabil sector, Csok Zsolt (MJIA Zalău), Dan Ştefan (SC Digital Domain SRL Bucureşti)

Dată fiind reprezentativitatea regională recunoscută şi asumarea ca simbol identitar al judeţului se impune ca obiectivele din Complexul Arheologic Porolissum să poată fi valorificate şi prin amenajarea unei spaţiu de entertainment cu o serie de elemente care să reconstituie atmosfera epocii şi să faciliteze derularea unor activităţi specifice menite să genereze venituri pentru dezvoltarea economică a zonei. În acest sens pentru prima etapă au fost efectuate măsurători geo-fizice care pot oferi o imagine suplimentară şi extrem de utilă cu privire la potenţiale vestigii existente în zona propusă de proiectul Strada Romană-Via Porolissum. Necesitatea unor asemenea măsurători a fost reclamată de lucrările de descărcare de sarcină arheologică ce condiţionează orice lucrări de investiţii în zonele cu patrimoniu arheologic.

Dată fiind reprezentativitatea regională recunoscută şi asumarea ca simbol identitar al judeţului se impune ca obiectivele din Complexul Arheologic Porolissum să poată fi valorificate şi prin amenajarea unei spaţiu de entertainment cu o serie de elemente care să reconstituie atmosfera epocii şi să faciliteze derularea unor activităţi specifice menite să genereze venituri pentru dezvoltarea economică a zonei. Viitorul proiect investiţional, care va fi propus în parteneriat public-privat, intenţionează să reconstituie o stradă romană, într-un spaţiu fără vestigii arheologice, descărcat de orice sarcină arheologică, dar aflat în apropierea sitului propriu-zis, pentru facilitarea accesului turiştilor interesaţi.

În acest sens s-au impus, pentru prima etapă, realizarea a două demersuri:

Măsurătorile geofizice pot oferi o imagine suplimentară şi extrem de utilă cu privire la potenţiale vestigii existente în zona propusă de proiectul Strada Romană-Via Porolissum. Necesitatea unor asemenea măsurători este reclamată de lucrările de descărcare de sarcină arheologică ce condiţionează orice lucrări de investiţii în zonele cu patrimoniu arheologic.

Măsurători topografice: au fost realizate pentru obţinerea autorizaţiilor de cercetare arheologică şi pentru realizarea proiectelor de amenajare a zonei de entertainment şi nu în ultimul rând pentru facilitarea întocmirii unui plan geofizic al zonei măsurate.

Consiliul Judeţean Sălaj, proprietarul şi administratorul sitului, şi-a propus, pentru viitor, să crească atractivitatea Complexului Arheologic Porolissum şi prin amenajarea unui spaţiu de entertainment cu valenţe economice şi comerciale care se va afla în slujba turistului.

Obiectivul nostru a fost acela de identificare a posibilelor vestigii arheologice în suprafaţa proiectului investiţional. Scopul principal a fost cel de a colecta cât mai multe informaţii despre zona destinată cercetării, pentru a evita spaţiile cu ruine romane. În acest sens s-a optat pentru metode de investigare nedistructive. În urma perieghezelor, efectuate de-alungul timpului, nu s-au putut face precizări privind amenajări antropice în vederea locuirii efective a zonei.

Perieghezele efectuate nu au putut preciza dacă zona a fost sau nu locuită în antichitate. Spaţiul investigat fiind păşune dintotdeauna, a împiedicat o cercetare perieghetică corespunzătoare.

Măsurătorile geofizice (13-26 mai 2011, efectuate de SC Digital Domain-Bucureşti) au avut ca obiect 12 ha de teren în punctul cunoscut sub numele de Tăul Bivolilor. Suprafaţa cercetată a fost împărţită într-un caroiaj compus din 56 de griduri a câte 40 x 40 m (1600 mp gridul)

În suprafaţa măsurată de către geofizicieni au fost detectate şi construcţii romane. Jumătatea estică a suprafeţei cercetate, aflată în apropierea Porţii Sinistra a castrului mare de la Porolissum, au apărut posibile construcţii romane afectate de alunecări de teren, sau erodări naturale ale terenului. În zona de NE a suprafeţei măsurate, corespunzătoare traseului drumului roman din zona sacră, clădirile romane, existente subteran, sunt vizibile mai clar, chiar daca numeric nu sunt prea numeroase. Jumătatea vestică a spaţiului măsurat este lipsit de urme ale unor construcţii antice Această zonă a făcut obiectul cercetărilor preventive, pentru a se evita zonele cu potenţial arheologic.

Evaluarea de teren prin geofizică a fost necesară deoarece suprafaţa respectivă urma să facă obiectul unei cercetări preventive exhaustive.

Suprafaţa supusă evaluării de teren a fost de 48.000 mp, iar cercetarea a fost realizată prin perieghеze şi măsurători geofizice.

Obiectivul principal a fost acela de identificare a vestigiior arheologice în suprafaţa proiectului investiţional şi colectarea a cât mai multor date despre zona care urma a fi supusă cercetărilor preventive.

În urma evaluării de teren efectuată, în perioada mai-iulie 2011, au fost constatate următoarele:

- zona afectată de proiectul investiţional de perspectivă, Strada Romană-Via Porolissum nu are un potenţial arheologic major.
- Unele suprafeţe din cadrul întregului perimetru sunt compromise de alunecări de teren şi configuraţia accidentată a acestuia.
- Nu au fost descoperite urme arheologice în cercetarea perieghetică efectuată.

Doar suprafeţele, în care cercetările geofizice nu au identificat construcţii antice, au făcut obiectul cercetării arheologice preventive din toamna anului 2011

Cercetarea arheologică preventivă de la Porolissum a constat în trasarea a 51 unităţi de cercetare cu scopul de a verifica toate suprafeţele din cei 48.000 mp rezervaţi în acest sens. În majoritatea supraeţelor trasate adâncimea la care a apărut sterilul (argilă maronie) a fost de max. 0,5 m. În unele suprafeţe trasate au apărut doar 8 complexe arheologice, amenajate la periferia zonei cercetate. O zonă nu conţine urme de amenajări antropice, deci

https://biblioteca-digitala.ro

nici complexe arheologice. Materiale arheologice romane au apărut sporadic într-un nivel cenuşiu cu pigmentare slabă, cu sol scurs din zona mai înaltă locuită intens în epoca romană (aşa-numita terasă a Sanctuarelor).

C1 - Complex surprins parțial în S33, orientat cu axul lung NE-SV, conturat la -0,35 m, adâncindu-se în solul steril 0,10 m. Având formă ovală, lățimea complexului oprindu-se la 0,40 m, umplutura conține foarte multă cenușă, cărbune și fragmente de oase calcinate. Nu a fost înregistrat inventar, decât răzleț câteva fragmente de ceramică de culoare cărămizie. Mormânt roman de incineraţie.

C2 - Complex surprins în S39, orientat NE-SV, are formă neregulată. Nivelul de conturare este la -0,50 m, adâncindu-se în steril 0,30 m. În umplutură apare foarte multă cenușă, cărbune, respectiv fragmente de oase calcinate. Mormânt roman de incineraţie.

C3 - Complexul apare în S49, având formă ovală, cu axul lung orientat NE-SV. Apare conturat la -0,50 m, pătrunzând în solul steril 0,15 m. Umplutura constă în cenușă, cărbune, fragmente de oase calcinate și fragmente ceramice romane. Mormânt roman de incineraţie.

C4 - Complexul apare în S49, surprinzându-se doar partea centrală a acestuia, cu axul lung orientat E-V. Apare conturat la -0,60 m, pătrunzând în solul steril 0,15 m. Umplutura constă în cenușă, cărbune, fragmente de oase calcinate, fragmente ceramice romane, respectiv un obiect globular din bronz, în stare foarte precară de conservare. Mormânt roman de incineraţie.

C5 - Complexul apare în S49, având formă ovală, cu axul lung orientat NE-SV, paralel cu C3, la o distanță de 0,40m (SE) de acesta. Apare conturat la -0,50 m, pătrunzând în solul steril 0,10m. Umplutura constă în cenușă, cărbune, fragmente de oase calcinate și fragmente ceramice romane, respectiv, o cană de mici dimensiuni (sau opaiţ?), foarte mărunţită, din pastă cărămizie, aparținând de același orizont cronologic. Mormânt roman de incineraţie.

C6-Complexul constă într-o amenajare de locuit adâncită în roca mărnoasă locală surprinsă în S8 şi S9, specifică locului. Amenajarea a fost adâncită în steril între 0,5-0,95 m. Conturarea amenajării s-a făcut la -0,6 m, umplutura acesteia constând în materiale ceramice romane fragmentare. În plan, deşi surprins pe o lăţime de doar 1m şi lungime de 3 m, complexul prezintă o groapă de stâlp şi o talpă de grindă de perete.

C7 - Complexul este o vatră de foc amenajată pe pat din pietre, identificată la -0,6m în profilul estic al secţiunii S29. Grosimea crustei este de aproape 0,1 m şi diametrul din profil de 1,25 m.

C8 - Complexul a fost descoperit parţial în S24 la adâncimea de 0,2 m. Este vorba despre un zid din piatră care reprezintă fundaţia unei clădiri romane vizibilă şi în măsurătorile geofizice, dar mai mult ca o dărâmătură din piatră. Zidul constituie doar delimitarea nordică a unei clădiri şi s-a păstrat de o înălţime de 0,5m. Prezintă un mic decroş lat de max. 0,1 m la baza sa pe latura nordică. Clădirea făcea cu siguranţă parte din ansamblul construit de-alungul drumului, de la vamă spre castrul de pe dealul Pomet. Cercetarea nu a fost extinsă deoarece obiectivul nostru era doar acela de a delimita zona fără vestigii arheologice destinată descărcării arheologice.

Suprafaţa cercetată: 263,6 mp

Cercetarea arheologică preventivă de la Porolissum din anul 2011 a constat în trasarea a 51 unităţi de cercetare cu scopul de a verifica toate suprafeţele din cei 48.000 mp rezervaţi în acest sens. În majoritatea supraeţelor trasate adâncimea la care a apărut sterilul (argila maronia) a fost de max. 0,5 m. În unele suprafeţe trasate au apărut doar 8 complexe arheologice, amenajate la periferia zonei cercetate. O zonă nu conţine urme de amenajări antropice, deci nici complexe arheologice. Materiale arheologice romane au apărut sporadic într-un nivel cenuşiu cu pigmentare slabă, cu sol scurs din zona mai înaltă locuită intens în epoca romană (aşa-numita terasă a Sanctuarelor). Dintre cele 8 complexe 5 sunt posibile morminte de incineraţie (C1-5), cu arderea în alt loc şi cu resturile cinerare depuse în gropi ovale puţin adânci amenajate la perieria zonei cercetate. Celelalte complexe sunt o locuinţă (C6) adâncită, alta cu zid din piatră (C8) şi o vatră de foc izolată (C7). Din suprafaţa destinată cercetării, 48.000mp, 20.000 mp nu conţin vestigii arheologice. Cercetarea arheologică din anul 2011 a verificat rezultatele măsurătorilor geofizice şi a demonstrat existenţa unor clădiri care ţin de complexul construit de-o parte şi de alta a drumului roman din piatră. Totodată a pus în evidenţă elemente de locuire din lemn şi o nouă posibilă necropolă romană de incineraţie.[Horea Pop]

Anexa 11

Abstract:

The preventive archaeological research from Porolissum in 2011 was the drawing of 51 research units in order to check all surfaces of the 48,000 m^2 reserved for this aim this. In most drawn surfaces the depth that sterile soil appeared (brown clay) was at max. 0.5 m. In some areas mapped archeologically appeared only 8 complexes on the periphery of the investigated area.

An area does not contain traces of human features, neither any archaeological complex. Roman age archaeological materials have appeared sporadically in gray levels with poor pigmentation, the area drained soil highly populated during the Roman period (so-called terrace sanctuaries). Of the 8 complexes 5 are possible cremation burials (C1-5), with burning in another place and cinerary remains deposited in shallow oval pits arranged in brushing the of the investigated area. Other housing complexes appeared (C6) deep, with another stone wall (C8) and an isolated fireplace (C7). Of the 48.000 m^2 area proposed under investigation, on an area of 20.000 m^2 don't contain archaeological remains. The archaeological research of 2011 with the verified results of the geophysical measurements demonstrated the existence of buildings and complexes built by a side of the stone Roman road. It also highlighted the housing elements of wood and a possible new Roman cremation cemetery.

131. Moșna, com. Moșna, jud. Sibiu

Punct: Biserica evanghelică

Cod sit: 145113.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 20/2011

Colectiv: Daniela Marcu Istrate – responsabil, Gabriel Izdrailă (SC Damasus SRL).

În perioada 08.03-12.03.2011 in interiorul bisericii au fost efectuate lucrari de amenajare la nivelul pardoselii, constand din: demontarea pardoselilor vechi, evacuarea umpluturii de suport pe o adancime medie de 0,30 m si refacerea unui sistem nou de dusumele.

În acest context a fost necesara asistarea arheologica a lucrarilor, completata cu cateva sondaje pentru delimitarea fragmentelor de pardoseala veche sau a unor fundatii de altare laterale.

Supravegherea a fost realizată prin degajarea a 0,20 m din umplutura actuală, pe toată suprafaţa corului şi a navei. În corul bisericii au fost conturate un număr de 4 cripte, construite din cărămidă legată cu mortar. Pe latura de N şi de S a corului a fost surprinsă urma unui pavaj din cărămidă dezafectat. Au fost descoperite foarte

https://biblioteca-digitala.ro

puţine materiale arheologice: fragmente ceramice ce pot fi datate în sec. XVIII-XIX, dar şi materiale de construcţii (ţigle, olane, cărămizi).

Abstract:

Moşna city is located in the northern part of Sibiu County, on the Valley of Mosna, on the Hartibaciului Plateau, on road 141, Pelisor-Mosna-Medias.

The fortified evangelical church in the city dates back from the Middle Ages, being built in several stages during the XIII and XVI centuries.

During 08.03-12.03.2011 inside the church were carried out works for the improvement of the floor consisting of: removing the old floor, evacuation of the support filling on an average depth of 0,30 m and building a new system of floors.

In this context, the archaeological supervising was necessary and it was completed by a few surveys in order to delimit the fragments of old floor or some foundations of side altars.

132. Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați
Punct: Curtea Şcolii

Cod sit: 75285.01

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 136/2011

Colectiv: Costel Ilie - responsabil, Adrian Adamescu (MI Galaţi), Mircea Nicu, Paul Ciobotaru, Daniela Alecsă (MM Tecuci), Ovidiu Soleriu Cotoi (UDJ Galaţi)

Situl arheologic Negrileşti „Curtea Şcolii" a fost cercetat pentru prima oară în anul 1981, iar în anii 2007-2011 au fost derulate mai multe campanii de cercetări arheologice, ce au pus în evidenţă complexe de locuire umană, încadrate cronologic din neolitic până în epoca modernă[1].

Obiectivele cercetării arheologice din acest an au constat în descărcarea de sarcină arheologică a unei suprafeţe situată în curtea şcolii gimnaziale, unde Primăria Negrileşti doreşte reamenajarea terenului aferent şcolii, în vederea derulării în bune condiţii a procesului educativ. Pe această suprafaţă urmează a se construi o sală de sport şi se va reamenaja terenul de sport. Având în vedere amploarea lucrărilor de reamenajare a spaţiului din curtea şcolii, în suprafaţă de cca. 4000 mp, s-a decis efectuarea unei secţiuni magistrale (SM.1) de 70 x 2 m, orientată E-V, pornind de la 18,5 m faţă de colţul sud-vestic al corpului vestic al clădirii şcolii. Pentru o mai bună încadrare în planul general al cercetărilor, am procedat la caroierea perimetrului sitului în sectoare de 50m/50m. Zona cercetată în acest an se află în sectoarele B5 şi B6, situate în zona de sud-est a sitului. Pe lângă SM.1 au mai fost deschise două casete Cs.1 (2 m/2 m) şi Cs.2 (6 m/4 m) al căror scop a fost de a evidenţia complexele arheologice surprinse în SM.1. În cele trei unităţi de săpătură cercetate anul acesta au fost descoperite 5 locuinţe, 26 gropi menajere, o vatră, o conductă de aducţiune a apei şi 6 complexe ce conţin aglomerări de material arheologic (ceramică, chirpic, cărămidă, sticlă, metal, etc.). Din punct de vedere cronologic, acestea aparţin epocii bronzului, perioadei migraţiilor, secolele VII-X şi epocii moderne.

Secţiunea magistrală SM.1 a fost deschisă cu scopul de a surprinde densitatea de locuire între unităţile de cercetare în anii anteriori, în punctele „Centrala termică" (secţiunile Sc.1-Sc.5) şi „Curtea Şcolii" (S.3-S.6). Densitatea cea mai mare de complexe arheologice a fost surprinsă în partea estică a secţiunii, majoritatea urmelor arheologice sunt datate în secloul IV p. Chr., puţină ceramică din secolele VII-X şi izolat din epoca bronzului. Această secţiune a permis punerea în evidenţă a trei locuinţe specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov, a 24 gropi datate în epoca bronzului, secolul IV p. Chr., epoca modernă, o vatră, precum şi a unor resturi materiale din perioada secolelor XVIII-XIX (beci, conductă de aducţiune a apei, ceramică, metal, sticlă). S-au prelevat fragmente ceramice datate în epoca bronzului, urme de locuire specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov, constând în fragmente ceramice, os prelucrat şi obiecte de metal, precum şi materiale din perioada modernă, ceramică, pipe, obiecte din metal şi sticlă.

Pentru a putea observa continuarea locuinţei L.2, apărută în secţiune, în dreptul c.17, a fost deschisă caseta 1(Cs.1), perpendicular pe latura de sud a acesteia. Din această casetă au rezultat fragmente ceramice specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov, concentrate pe latura nordică a casetei, zonă în care se află limita sudică a L.2.

Pe latura de nord a SM.1 a fost deschisă caseta 2 (Cs.2), în dreptul c.5-7, pentru a surprinde continuarea locuinţei L.1, ce a apărut în secţiunea magistrală. S-a observat continuarea L.1 în c.1A, 1B, 2A, 2B. Această locuinţă este suprapusă de o alta, L.3, apărută la -0,45 m -0,75 m. Locuinţa L.3 a fost prevăzută cu o vatră aşezată pe un strat de pietre şi pământ bătut. În casetă au fost surprinse şi două gropi Gr.25, pe latura estică a L.3 şi Gr.26 în profilul de vest, în c.2B. Din această casetă au rezultat fragmente ceramice, obiecte din metal şi os, specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov şi din epoca modernă.

În suprafaţa cercetată au fost puse în evidenţă mai multe zone cu aglomerări de material arheologic, ceramică, bucăţi de chirpic, cărămidă, sticlă, metal, denumite generic complexe (Cpl. 1-10). Dintre cele 10 complexe identificate, 4 s-au dovedit a fi locuinţe, 2 din secolul IV şi 2 din perioada modernă. Celelalte 6 complexe constituie amenajări, din perioadele menţionate mai sus, a căror formă, dimensiuni şi utilitate nu am stabilit-o încă.

Locuinţa 1 (L.1) a fost surprinsă în SM.1, în c.5-7, între -0,9m şi -1,4m. Este o locuinţă adâncită, de formă rectangulară, orientată NV-SE şi are dimensiunile de 2,9m/2,4m. Materialul ceramic este specific culturii Sântana de Mureş-Černjachov.

Locuinţa 2 (L.2) a apărut, în SM.1, c.16-17, la -0,5m. Forma nu a putut fi determinată, dimensiunile surprinse fiind de 2m/2,6m. Probabil se continuă în partea de nord a SM.1. Materialul ceramic este specific culturii Sântana de Mureş-Černjachov.

Locuinţa 3 (L.3) a fost surprinsă în Cs.2 la -0,75m. Locuinţa de formă rectangulară, cu dimensiunile de 2,9m/2,5m, este orientată NV-SE. Pe latura de vest a fost surprinsă o vatră şi numeroase fragmente ceramice specifice secolului IV p. Chr.

Locuinţa 4 (L.4) a fost surprinsă în SM.1, c.14-15 la -0,25m. Orientarea este NV-SE, dimensiunile surprinse fiind de 2,6m/0,8m. Materialul descoperit este de epocă modernă şi constă în fragmente ceramice, cărămidă spartă, pipe şi un cercel din bronz.

Locuinţa 5 (L.5) a apărut în SM.1, c.22-25 la -0,2m. Orientarea este NV-SE, dimensiunile surprinse fiind de 7m/2,2m. Materialul descoperit este de epocă modernă şi constă din cărămidă spartă, fragmente ceramice, pipe, fragmente de vase din porţelan şi sticlă. Locuinţa a fost prevăzută cu un beci, care se adâncea până la -2,9m. Pe fundul beciului au apărut urmele unor gropi de pari care susţineau podeaua locuinţei.

Pe lângă complexele menţionate au mai fost sesizate şi golite un număr de 26 de gropi, de forme şi dimensiuni diferite, dintre care 24 în SM.1 şi 2 în Cs.2. Una dintre acestea se încadrează în epoca bronzului, nouă au avut material specific secolului IV p. Chr, patru au avut un conţinut de materiale datate în epoca modernă, iar 12 gropi au fost lipsite de inventar.

În Cs.2 a fost pusă în evidenţă o vatră ce a apărut la -0,45m,

https://biblioteca-digitala.ro

pe latura de vest a L.3, având dimensiunile de 0,8m/0,7m, crusta, de 1,5cm, fiind aşezată pe un strat de pietre de dimensiuni mici şi mijlocii sub care era pământ bătut. În jurul acesteia au fost găsite numeroase fragmente ceramice specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov.

În SM.1, c.30, la adâncimea de -0,35m, a fost evidenţiată o conductă de aducţiune a apei ce era realizată din olane cu lungimea de 0,3m şi diametrul de 0,1m şi aşezată direct pe pământ, pe direcţia NNE-SSV. Conducte asemănătoare, de aceiaşi epocă modernă, au mai fost descoperite şi în campaniile anterioare, ele făcând parte din sistemul de aducţiune a apei la curtea boierească ce se afla aici.

Cercetarea preventivă din acest an a dus la descoperirea a numeroase materiale arheologice, datate în marea lor majoritate în secolul IV p. Chr. şi la începutul perioadei moderne. Au apărut izolat şi puţine fragmente ceramice datate în epoca bronzului şi în secolele VII-X p. Chr.

Ceramica aparţinând Culturii Sântana de Mureş-Černjachov[2] este formată din două tipuri, provenind de la diferite forme de vase. Primul tip este reprezentat de ceramica lucrată cu mâna. Din această categorie remarcăm vasele lucrate din pastă grosieră având în compoziţie ceramică pisată, calcar şi pietricele, de culoare cărămizie şi cărămiziu cenuşie, arsă incomplet, decorate cu brâie simple şi alveolate. Al doilea tip este reprezentat de ceramica lucrată la roată. În această categorie se remarcă existenţa a trei subtipuri şi anume: ceramica din pastă grosieră cu nisip, calcar şi pietricele în compoziţie, de culoare cenuşie şi cărămizie; ceramica din pastă semifină de culoare cenuşie, cu angobă, având în compoziţie pietricele şi calcar şi ceramica din pastă fină de culoare cărămizie şi cenuşie, lustruită.

O altă categorie este reprezentată de ceramica de import, din pastă semifină şi fină, de culoare gălbuie şi roşie, cu urme de vopsea roşie, iar ca forme avem amfore, ulcioare şi oale.

Alături de ceramica specfică culturii Sântana de Mureş-Černjachov au mai fost descoperite câteva obiecte din metal (fibulă, fragment de oglindă), os (fragment de pieptene), fusaiole şi greutăţi din lut ars.

Materialul arheologic specific perioadei moderne este constituit dintr-o gamă variată de ceramică smălţuită şi nesmălţuită, faianţă, porţelan, sticlă şi metal.

Cercetarea preventivă din acest an, a confirmat intensa locuire în acest areal începând cu epoca bronzului, continuând cu secolele IV p. Chr., VII-X p. Chr., până în perioada medievală târzie şi modernă. Au fost puse în evidenţă trei locuinţe specifice culturii Sântana de Mureş-Černjachov, două complexe de locuire din epoca modernă, 26 de gropi datate în epoca bronzului şi cea postromană (secolul IV p. Chr.), o vatră, precum şi resturi materiale din perioada secolelor XVIII-XIX (beci, conductă de aducţiune a apei, ceramică, metal, sticlă).

Întrucât suprafaţa ce va fi supusă reamenajării este de circa 4000 m^2 şi intensitatea de locuire în diferite perioade istorice este confirmată arheologic, se impune continuarea cercetării, până la epuizarea perimetrului respectiv, pentru a se clarifica evoluţia comunităţilor umane în perioadele menţionate.

Note:

1. Mircea Nicu, Costel Ilie, Situri şi puncte arheologice din judeţul Galaţi, în "Danubius", XX, Galaţi, 2002, p.5-42). Idem, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcolii, CCA 2008; Mircea Nicu, Costel Ilie, Admescu Adrian, Ciobotaru Paul, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2009; Costel Ilie, Mircea Nicu, Admescu Adrian, Ciobotaru Paul, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2010; Costel Ilie, Mircea Nicu, Admescu Adrian, Ciobotaru Paul, Ovidiu Soleriu Cotoi, Raport cercetare arheologică preventivă Negrileşti Curtea Şcoli, CCA 2011

2. V. Palade, Aşezarea şi necropola de la Bârlad – Valea Seacă sec. III-IV, Editura Arc 2000, Bucureşti, 2004, p.574, fig.219/9; p.590, fig.233/9; O. L. Şovan, Necropola de tip Sântana de Mureş-Černejacov de la Mihălăşeni (judeţul Botoşani), Editura Cetatea de Scaun, Târgovişte, 2005, pl.317/9

Abstract:

In the 2011 campaign, a main section was researched, SM.1, with the dimensions 70/2 m, orientated E-W, in the „Curtea Școlii" sector. Two other units of digging were also researched: Cs.1 (2/2 m) and Cs.2 (6/4 m). In the three areas investigated, 5 dwellings (3 dated back to the IV-th century AD and 2 belonging to the modern era), 26 sewage pits (one from the Bronze Age, 9 from the IVth century AD, 4 from the modern era; 12 pits were not inventoried), a hearth (IVth century AD), one water pipe and 6 complexes, which contained archaeological material (ceramic, adobe, brick, glass, metal) from the modern era, were discovered.

The 2011 preventive archaeological research, was undertaken in a schoolyard, on an area of 168 m^2, where the town hall from Negrilești wants to build a sports centre and to redesign the existing sports facilities.

The habitation density observed on this archaeological site, in different historic times, makes us continue researching this area in the near future. This would help mark the limits of the buildings in Negrilesti. We would also be able to gain information on the lifestyle of the human beings that lived in the previously specified times, including their relationship with the environment.

133. Pantelimon, jud. Ilfov

Punct: Colţul Pădurii (T 74, parcela 754)

Cod sit: 179524.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 220/2011

Colectiv: Gheorghe Mănucu-Adameşteanu - responsabil, Raluca-Iuliana Popescu, Elena-Florentina Gavrilă, Theodor-Aurelian Ignat, Florina Cristina Mitroi, Cristian Nestorescu (MM Bucureşti), Adina Boroneanţ (IAB), Alina Muşat.

Săpăturile din anul 2011, punctul "Colţul Pădurii", s-au desfăşurat în două campanii (martie-aprilie; septembrie-decembrie 2011) şi reprezintă o continuare a cercetărilor efectuate în anii trecuţi.

Obiectivul cercetării l-a constituit descărcarea de sarcină arheologică pe o suprafaţă de 19402,99 mp, pe acest teren urmând să fie construit un complex de locuinţe.

Primele cercetări au avut loc în anul 1967, când Mioara Turcu a efectuat un sondaj într-un punct aflat la cca 700 m est faţă de actualul complex Lebăda[1] fiind identificate complexe de locuire şi materiale arheologice aparţinând primei epoci a fierului, sec. III-IV p.Chr. şi sec. VI p.Chr.

În 2004 şi 2010, în zona aflată la N de pădurea Pantelimon, la E de lacul omonim, la S de şoseaua naţională Bucureşti-Constanţa şi în imediata vecinătate a ramificaţiei drumului judeţean spre comuna Cernica, au avut loc cercetări arheologice preventive, descoperirile fiind atribuite, greşit, sitului "Colţul Pădurii"[2]. Cercetările din anul 2004 au pus în evidenţă urme de locuire din: epoca bronzului, Hallstatt timpuriu, Latene, sec. III-IV, sec. VI-VII, sec. X-XI şi sec. XIX[3].

Cercetările din 2010, de pe T 74, P 749/2,4,5, au pus în evidenţă existenţa a 31 de complexe arheologice: locuinţe, gropi şi

https://biblioteca-digitala.ro

cuptoare. Materialului arheologic rezultat a fost atribuit următoarelor epoci: paleoliticul superior, epoca bronzului, sec. II-III, sec. X[4].

Cercetările din cele două campanii ale anului 2011 au scos la iveală un număr de 73 de complexe arheologice[5] cu urme de locuire din epoca bronzului (cultura Glina), sec. IV-III a. Chr., sec. II a.Chr. - I p. Chr., sec. VI-VII p. Chr., sec. XVIII şi sfârşitul secolului XIX - începutul secolului XX.

Situaţia stratigrafică se prezintă în felul următor:

-strat negru, arabil (cca. 0,30-0,35 m), cu multe fragmente vegetale. În el apăreau sporadic (mai ales în zona înconjurătoare a complexelor) fragmente ceramice şi chirpic. Prezenţa resturilor faunistice este extrem de rară.

- sol galben lutos (cu o grosime variabilă de cca 1,10-1,30 m). Limita între stratul negru arabil şi cel galben lutos este pe alocuri greu de observat, schimbarea culorii solului fiind gradată. Acest sol galben lutos se deschide la culoare pe măsura creşterii în adâncime. Steril arheologic.

- sol alb-gălbui, nisipos, cu concentraţie mică de carbonaţi (cu o grosime variabilă de cca 0,22-0,30 m).

- sol galben nisipos, extrem de dur şi compact care apare la adâncimea de 2,00-2,20 m de la actualul nivel de călcare, steril arheologic

Adâncimile atinse în secţiuni sunt cuprinse între 0,95 m şi 1,25 m. În zona complexelor arheologice au fost realizate sondaje care au atins adâncimea de 2,30 m faţă de nivelul actual de călcare.

Pe suprafaţa edificabilă au fost deschise 49 de secţiuni cu lungimi variabile şi lăţimea de 2 m. Între acestea au fost lăsaţi martori de 4-5 m. Pentru degajarea complexelor arheologice descoperite au fost deschise un număr de 29 de casete de dimensiuni variabile, impuse de situaţia din teren.

Având în vedere spaţiul restrâns avut la dispoziţie, vom prezenta doar câte un complex din fiecare perioadă

Cpl. 45, S.VI (cultura Glina).

Reprezintă o groapă din umplutura căreia au fost recuperate mai multe fragmente ceramice aparţinând culturii Glina. Majoritatea au fost realizate dintr-o pastă grosieră, cu mult nisip, pietricele de 0,1-0,5 cm şi paiete de mică. Motivul ornamental cel mai des folosit este acela al găurilor-buton, executate cu un obiect ascuţit (os, trestie, băţ etc.) din interior spre exterior. Acestea se găsesc sub buză, uneori împreună cu un brâu alveolar, tras din pasta vasului, pe buză. Pe un fragment ceramic realizat din pastă cenuşie, fină, se observă o serie de câte două rânduri de puncte obţinute prin împunsături. Gradul de fragmentare a vaselor ne-a împiedicat să reconstituim formele ceramice, dar remarcăm câteva fragmente de castroane.

Cpl. 8, S. V, c. 25 (sec. IV-III a. Chr.)[6]

Este o groapă de formă circulară, observabilă la cca. 0,35 m sub stratul arabil negru. Diametrul maxim (la gură) este de 1,80 m. Fundul gropii a fost atins la 1,46 m, groapa având o adâncime observată de 1,10 m.

Umplutura era formată dintr-un sol negricios, cu o densitate mai mare de fragmente de chirpici şi pigment de cărbune spre fundul gropii. În partea centrală a umpluturii gropii au apărut fragmente ceramice de dimensiuni mari şi medii. Între acestea trebuie menţionate: fragmente dintr-un vas borcan barbotinat, decorat cu brâu alveolat, dispus în reţea, fragmente dintr-un vas bitronconic cenuşiu lucrat la roată, decorat în trei registre (cel inferior constă dintr-o linie vălurită incizată, cel median dintr-o linie orizontală incizată iar cel superior este format din impresiuni făcute cu unghia sau cu vârful unei unelte), fragmente dintr-un vas cu pereţii arcuiţi şi buza evazată, lucrat de mână dar foarte îngrijit. Extrem de interesantă este apariţia a două fragmente ceramice de factură celtică: o pansă şi un fragment de tortiţă din pastă fină neagră, cu slip negru, lucrat la mână. Acestea pot proveni de la acelaşi vas, posibil o oală cu toartă. Complexul se datează in secolele IV-III a. Chr.

Cpl.58, S XLIV, c. 13 (sec. II a. Chr.-I p. Chr).

Este o groapă identificată la cota de -0,40 m faţă de nivelul actual de călcare, fiind surprinsă în profilul de sud. Pe profil avea o formă de clepsidră, începând a se lăţi spre bază, de la adâncimea de -1,10 m. Umplutura ei era formată din sol negru-cenuşiu lutos, cu rare bucăţi de chirpic şi fragmente ceramice. A fost practicat un sondaj pentru epuizarea complexului. Fundul ei a fost atins la cota de -2,30 m. A fost săpată în sol galben lutos, steril arheologic.

Ceramica este majoritar lucrată cu mâna, dar vasele lucrate la roată deţin un procent important din lotul analizat. Din punctul de vedere al formelor, ceramica lucrată cu mâna este reprezentată doar de oala-borcan şi sporadic fructiera, fiind „săracă" în forme, în timp ce cea lucrată la roată este mult mai diversificată. Arderea ceramicii lucrate cu mâna este oxidantă, culoarea predominantă fiind cea cărămizie, în timp ce cea a ceramicii lucrate la roată este cenuşie. Unele fragmente ceramice prezintă urme de ardere secundară la cenuşiu.

Decorul apare mai ales pe ceramica lucrată cu mâna, sub forma brâielor alveolate şi a butoanelor, care prezintă şi ele alveole.

A fost datat în secolele II a. Chr.-I p. Chr. pe baza fragmenteleor ceramice.

Cpl. 33, S. X, c. 7 (sec. I a. Chr – I p. Chr).

Este o groapă circulară ce se observa în grund de la 0,65-0,70m, faţă de nivelul actual de călcare. Diametrul său era de 0,65m. Avea ca umplutură un sol galben-negricios cu extrem de mult material ceramic, mult cărbune şi chirpici. Groapa a fost săpată în stratul galben lutos, având baza la adâncimea de 1,00m, măsurată de la nivelul actual de călcare.

Ceramica, extrem de fragmentară, era realizată atât la mână cât şi la roată. Cea la mână era de culoare cărămizie, din pastă grunjoasă, prost arsă (oală borcan, vas miniatural). Cea lucrată la roată era cenuşie, din pastă fină (picior de fructieră, căni)) sau cărămizie, din pastă aspră (chiupuri).

Încadrare cronologică: secolele I a. Chr – I p.Chr.

Cpl. 65, S. XXXII, c. 31-32 (sec. VI-VII p. Chr).

Complex meşteşugăresc (atelier?) de formă rectangulară, surprins la -0,30 m faţă de nivelul actual de călcare. Umplutura complexului era formată din sol negru, compact, omogen, cu puţin cărbune. Pentru cercetarea integrală a complexului s-a deschis caseta 25, spre E, cu dimensiunile de 5,00 m (N-S) x 1,50 m (E-V). În colţurile de N (C 1), S (C 3) şi E (C 2) ale complexului au fost identificate trei cuptoare, de mari dimensiuni, în formă de potcoavă.

C1, cu gura spre S, are dimensiunile de 1,10x1,10 m. Distanţa dintre C1 şi C2 este de 0,90m iar între C1 şi C3 de 2,20 m. Elevaţia pereţilor a fost surprinsă pe o înălţime de cca 9 cm. Grosimea acestora este de 6-8 cm. C2, cu gura spre V, are dimensiunile de 1,20 m (E-V) x 1,15 m (N-S). Distanţa dintre C2 şi C3 este de 0,70 m. Pereţii, groşi de 6-8 cm, s-au păstrat pe o înălţime de cca 20 cm. C3 are dimensiunile de 1,25 m (E-V) x 1,10 m (N-S). Pereţii erau groşi de 6-8 cm şi aveau o înălţime surprinsă de 9 cm. Gura cuptorului era îndreptată spre N. Nu au fost descoperite materiale ceramice sau vălătuci de vatră în interiorul cuptoarelor. Umplutura acestora era formată din sol negru, compact, cu cenuşă şi bucăţi mici de pământ ars, provenit din cupolele prăbuşite.

În faţa gurilor celor trei cuptoare a fost surprinsă la cota de - 0,80 m faţă de nivelul actual de călcare, o groapă de cenuşă cu umplutura din sol negru, cu cărbune şi cenuşă şi foarte puţine fragmente ceramice. Crusta cuptoarelor se afla la acelaşi nivel, respectiv -0,65 m. Fundul gropii a fost atins la cota de -1,00 m faţă de nivelul actual de călcare, umplutura dintre cuptoare la cota de -0,80 m.

Pe baza materialului ceramic a fost datat în secolele VI-VII p. Chr[7].

Cpl. 56, S XXIII/Cas. 17-18 (sec. XVIII)

https://biblioteca-digitala.ro

Este denumirea convenţională dată unui complex semi-adâncit descoperit în capătul de E al secţiunii, pentru cercetarea căruia au fost deschise casetele 17 şi 18. Prima, situată la E de S XXIII, avea 1,80 (E-V) x 0,90 m (N-S), iar cea de-a doua, aflată la N de secţiune, avea 4,60 (E-V) x 1,70 m (N-S). Între ele şi S XXIII su fost lăsaţi doi martori stratigrafici de 0,40 m, respectiv 0,50 m lăţime. Complexul avea o formă rectangulară, cu colţurile uşor rotunjite, orientată NE-SV şi dimensiunile observabile de: 3,14 x 1,84 m. Cpl 56 pornea de la limita solului negru arabil, fiind săpat în solul galben lutos. Fundul său – nu a fost sesizată o podea amenajată - a fost atins la adâncimea de cca. 1,06 m faţă de actualul nivel de călcare. Umplutura era formată dintr-un sol negru lutos, amestecat cu puţine fragmente ceramice, bucăţele de chirpic şi rar pigment de cărbune. Nu au fost descoperite resturile vreunei instalaţii de combustie, condiţii în care nu ne putem pronunţa asupra destinaţiei: anexă, spaţiu pentru depozitare ? Inventarul arheologic se rezumă la câteva fragmente ceramice (pl. 11), dintre care unele poartă urme de ardere secundară pe ambele feţe, indicând un sfârşit violent. Sunt prezente cele două mari categorii – cea nesmălţuită (oala cu toartă, ulcica, capacul) şi cea cu smalţ (ulciorul, cana, strachina). Din prima categorie ne reţin atenţia două fragmente ale unui capac, decorat cu o bandă de rozete ştampilate, decor foarte rar întâlnit în zona Bucureştilor.

Pe baza analizei ceramice şi a descoperirilor monetare din cimitir, acest complex se poate data în secolul al XVIII-lea.

Cimitir, S XXV (sec. XVIII).

În capătul de E al S XXV, au fost localizate două schelete umane, orientate V-E. Pentru dezvelirea lor a fost realizată, caseta 19, la E de S XXV, cu dimensiunile de: 5,00 m (E-V) x 3,50 m (N-S). Pe această suprafaţă, aflată la limita proprietăţii, au fost descoperite opt morminte. Indivizii erau depuşi cu capul la vest, în decubit dorsal (cu excepţia lui M 2 care era depus pe partea stângă) şi conexiune anatomică. Menţionăm existenţa a două morminte colective (M 3-4 şi M 5-6), în ambele cazuri fiind asociaţi un individ de sex masculin cu unul de sex feminin. Cinci indivizi au avut inventar funerar, constituit din monede perforate (M 1-Ragusa, Grosetto 1651-1657; M 5-Regensburg, 1 Pfenning, 1754, M 6-Franţa, sec. XVIII ; M 7-Regensburg, 1 Pfenning, 1755) şi, într-un singur caz (M 8), un ac de păr şi copci împrăştiate pe piept. Indivizii provin dintr-un cimitir al cărui limite nu pot fi stabilite având în vedere dimensiunea mică a terenului cercetat[8].

După inventarul funerar, cimitirul poate fi datat în secolul al XVIII-lea[9].

Analiza antropolgică[10] a dus la indentificarea sexului defuncţilor şi a vârstei acestora, aşa cum poate fi observat în anexă.

Grupul de opt indivizi descoperiţi în Pantelimon- „Colţul Pădurii" este interesant deoarece vâstele la deces sunt destul de scăzute (majoritatea fiind adolescenţi sau adulţi tineri), ceea ce nu se încadrează într-un model de mortalitate atriţională (din cauze naturale de bătrâneţe). Deşi în mod evident lotul nu este statistic semnificativ şi nu excludem complet această variantă, prezenţa exclusivă a unor indivizi juvenili şi adulţi (majoritatea tineri), unii grupaţi în morminte duble (M3-M4, M5-M6), sugerează că este posibil ca moartea lor să fie legată şi de situaţii excepţionale (calamităţi, molime etc.). Au fost identificaţi patru indivizi de sex masculin, trei feminin şi unul având sexul neidentificat.

Pe baza metodelor de investigaţie ale osteoarheologiei, nu este posibilă identificarea cauzei decesului, cu excepţia individului M7, un copil de 11-12 ani care prezintă leziuni poroase şi hipertofice la nivelul calotei craniene şi orbitelor. Cauza acestor modificări patologice probabil i-a determinat decesul (hyperostosa porotica şi cribra orbitalia sunt în general asociate anemiei, infecţiilor sau unor afecţiuni metabolice). Se constată şi o incidenţă mare a cariilor (indivizii M 2, M5, M8), raportând la vârsta tânără a indivizilor, în unele cazuri aparând şi tartru dentar.

Din lotul analizat se remarcă individul M1 prin faptul că prezintă inserţii musculare puternice la nivelul oaselor picioarelor (ceea ce sugerează că a fost implicat în activităţi care au implicat flexări intense ale gambei şi pulpei).

Anexa 12

Note:

1. Mioara Turcu, Sondajul arheologic de la Pantelimon 3 (1967), Bucureşti 8, 1971, p. 91-95.

2. În realitate, acest punct a fost descoperit în anul 1998, cu ocazia unor cercetări de teren efectuate de Vasilica Sandu-Cuculea şi Mircea Negru. Situl se află pe PUG-ul oraşului Pantelimon la poziţia 4.

3. Gh. Mănucu-Adameşteanu et alii, Săpături arheologice de salvare la Pantelimon (2004), CAB 6, Bucureşti 2005, p. 83-173.

4. Gh. Mănucu-Adameşteanu, Raluca-Iuliana Popescu, Florina Cristina Mitroi , Adina Boroneanţ, 116. Pantelimon, jud. Ilfov, Punct „Colţul Pădurii", CCA 2011, p. 204-207.

5. Materialul arheologic descoperit în cursul celor două campanii arheologice se păstrează la Muzeul Municipiului Bucureşti.

6. Ceramica din secolele IV-I a. Chr. a fost identificată de Despina Măgureanu de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din București, căreia îi mulțumim și pe această cale.

7. Ceramica din secolele VI-VI p. Chr. a fost identificată de Andrei Măgureanu de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" din București, căruia îi mulțumim și pe această cale.

8. Pentru descoperirile medievale vezi Gh. Mănucu-Adameşteanu, Raluca Popescu, Elena Gavrilă, Descoperiri medievale recente în staţiunea „Colţul Pădurii" din oraşul Pantelimon, jud. Ilfov (sec. XV-XIX), în Muzeul Municipiului Bucureşti, O jumătate de veac în slujba istorie Bucureştilor. Omagiu profesorului Panait I. Panait la 80 de ani, Bucureşti, 2011, pp. 214-241.

9. Un cimitir din secolul XVII a mai fost cercetat în zona lacului Pantelimon de Panait I Panait în 1969 cf. Gh. Mănucu- Adameşteanu, D. Căpăţână, V. Boroneanţ, N. Palincaş, A. Măgureanu, Săpături arheologice la Pantelimon (2004), CAB 6, Bucureşti 2005, p. 88-89.

10. Pentru observaţiile antropologică vezi Alexandra Ion, Mihaela Culea, Analiza antropologică a opt schelete descoperite în Pantelimon-Colţul Pădurii. Raport final, în Omagiu profesorului Panait I. Panait la 80 de ani, Bucureşti, 2011, pp. 242-267.

Abstract:

Rescue archaeological excavations took place in 2011 at Pantelimon - Colţul Pădurii (Forest's Corner) uncovering an important number of archaeological complexes (73), dating to the Bronze Age (Glina culture), 4rd-3th B.C., 2nd B.C.-1st A.D., 1st B.C.-1st A.D., 6th-7th, 18th A.D. centuries (dwellings and cemetery). This text mainly outlines the most important results, allowing for a later more detailed field report.

134. Pâclișa, mun. Alba Iulia, jud. Alba

Punct: La Izvoare

Cod sit: 1062.01

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 111/2011

Colectiv: Aurel Dragotă (ULB Sibiu), Gabriel Tiberiu Rustoiu (MNUAI), George Tomegea (CNMA Sibiu), Matei Drâmbărean (DCPN Alba), studenții: Iuliana Cindrea, Robert Molnar, Cătălina Opriș, Ioan Sasu, Sorina Spînu, Mihai Mărtișcă, Bogdan Blada,

https://biblioteca-digitala.ro

Octavian Guțu, Nicoleta Oprișan, Iulia Rusu, Florica Urdaș, Camelia Chiricescu, Laura Drăghici, Horia Mărginean, Daniel-Cristian Iacob, Katona Istvan, Victor Cîmpean, Marius Vîrtic, Victor Mureșan, Alina Bâscă, Nicușor Korch, Damaris Mailat, Andrei Beldiman, Maria Vlăduțiu, Georgiana Manase (ULB Sibiu), Oana Dichel (UBB Cluj)

Cercetarea arheologică s-a realizat în perioada 11. VII - 29. VII. 2011, pe terenurile private ale domnilor Florea Gheorghe și Iancu Alexandru.

S I = 4,87 x 2,76 m

M. 18. Schelet de femeie depus în decubit dorsal, având craniul căzut pe partea dreaptă (ad = 0,60-0,68 m). Braţul stâng era depus pe lângă corp, iar humerusul drept era deplasat și căzut pe cel stâng. Picioarele sunt apropiate în zona genunchilor şi a tibiilor. O = SV-NE (membrele inferioare). Forma gropii nu a putut fi observată. Starea de conservare a scheletului era bună. Pentru dezvelirea completă a membrelor inferioare, s-a realizat o casetă de 0,45 x 0,60 x 0,45 m în profilul de NE. Lschelet = 1,65m.

Inventar funerar: la mâna stângă a fost descoperit un inel pentru deget, torsadat din 3 sârme de argint, cu extremitățile bătute (gr. mijloc = 3,36 mm, gr. capete = 2,79 x 2,90 mm, d = 23,15 x 25,61 mm); obol Andrei I (1046-1060) din argint (d = 11,39 x 11,73 mm); obol Andrei I din argint (d = 14,16 mm); obol Andrei I din argint, având legenda pe av. ANDREAS REX (d = 12,70 mm) /în mâna stângă; un obol din argint cu legenda pe av. ANREAS REX, rv. PA (d = 12,29 mm)/ în gură; un inel de buclă din argint, circular în secțiune, cu capetele apropiate (gr. = 1,63 x 1,86 mm, d = 12,45 x 14,40 mm)/ identificat sub craniu.

M. 19. Schelet dezvelit lângă profilul de NV. O = SV-NE (membre inferioare); Lschelet = 1,52 m. Depus în decubit dorsal, cu mâinile uşor îndoite din cot aduse spre bazin şi craniul căzut pe partea stângă. Forma gropii nu s-a conturat. Stare de conservare bună.

Inventar funerar: inel de buclă din argint, circular în secțiune, cu capetele apropiate (gr. = 1,60 mm, d = 18,20 x 18,41 mm)/la temporalul drept; inel de buclă din argint, circular în secțiune, cu capetele apropiate (gr. = 1,56 x 1,57 mm, d = 17,68 x 18,49 mm)/la temporalul drept; un inel de buclă din sârmă circulară de argint, cu unul dintre capete bătut (gr. = 1,61 x 1,65 mm, d = 19,46 x 20,23 mm); un inel din sârmă circulară de argint, cu un capăt în –s/ fără nervuri (gr. = 1,36 x 1,40 mm, d = 15,29 x 17,69 mm, ls = 3,11 mm).

M. 20. Schelet de copil descoperit la ad = 0,16-0,27 m, depus în decubit dorsal, cu oasele braţului drept pe lângă corp şi humerusul stâng deplasat spre stânga. Craniul era căzut pe stânga. O = SV-NE (membrele inferioare). Lschelet = 1,14 m.

Inventar funerar: inel de buclă din sârmă circulară din argint, cu capetele apropiate (gr. = 1,55 x 1,62 mm, d = 18,64 x 20,27 mm); inel de buclă din sârmă circulară din argint (gr. = 1,50 x 1,51 mm, d = 17,38 x 20,03 mm)/pe frunte.

S. 11 = 10 x 2 m

Din stratul arabil s-a recuperat un inel pentru deget din bronz, rombic în secțiune, cu capetele apropiate (gr. = 3,23 x 3,85 mm, d = 22,17 x 22,64 mm).

M. 21 Schelet de copil din care s-au păstrat câteva resturi din calotă, dinți și o vertebră. ad = 0, 62 m, Lgroapă = 0,98 m, lgroapă = 0,40 m, O= V-E (picioare).

Fără inventar funerar.

M. 22 descoperit la ad -0,80 m. Schelet de bărbat (?) bine conservat depus în decubit dorsal, cu mâinile întinse pe lângă corp. Din schelet lipsesc doar metacarpienele de la mâna dreaptă şi metatarsienele de la ambele picioare, precum şi câteva vertebre. O = V-E (picioare), Lschelet = 1,50 m, Lgroapă = 2 m, lgroapă = 0,60 m.

Fără inventar funerar.

M. 23. Schelet de femeie, depus în decubit dorsal cu mâinile pe lângă corp şi capul căzut pe partea dreaptă. Scheletul a fost conservat destul de bine, iar groapa s-a conturat parţial (Lgroapă = 1,65 m şi l = 0,64 m); ad = 0,92 m, Lschelet = 1 m (fără tibii).

Inventar funerar: un inel de buclă din sârmă circulară din argint, cu capetele apropiate (gr. = 1,57 x1,60 mm, d = 13,26 x 16,14 mm); un inel de păr cu capăt în – s, circular în secțiune/ fără nervuri (gr. = 1,37 x 1,41 mm, d = 14,94 mm x 18,47 mm, ls = 3,43 mm) / în partea stângă între vertebre; un inel de buclă din sârmă circulară din argint, cu capetele apropiate, de formă ovoidală (gr. = 1,45 x 1,50 mm, d = 11,64 x 15,16 mm)/sub mandibulă; un inel din argint cu capătul în s fragmentar, circular în secțiune, având capetele păstrate apropiate (gr. = 1,7 x 1,9 mm, d = 15,99 mm); un inel de buclă din argint, circular în secțiune, cu capetele apropiate (d = 14, 48 x 16,95 mm, gr. = 1,22 x 1,32 mm)/identificat în dreapta craniului; un inel de buclă din sârmă circulară din argint, formă ovoidală, având capete apropiate (d = 12,35 x 15,99 mm, gr. = 1,52 x 1,53 mm)/identificat pe partea stângă a craniului; un inel torsadat 29 Giesler/ recuperat din pământul controlat ulterior demontării.

S. 10 = 6,66 x 2 m

Pe latura de SV, în caroul 3 (metri 3,80 – 4,74, la ad 0,40-0,44 m) s-a identificat un complex din piatră de râu, în care se afla un vas întregibil cu resturi osteologice umane incinerate. Complexul se datează în Hallstatt D

Alte fragmente ceramice contemporane cu cele de mai sus s-au recuperat din caroul 1 (metrul 1, ad - 0,33).

S. 12 = 10 x 2 m

În partea de NV a secțiunii, în dreptul m. 4,28 la ad - 0,40 m, s-a dezvelit parțial un complex din piatră de râu din care s-a recuperat un vas ceramic întregibil de culoare neagră, prevăzut cu un picior și o toartă. Din aceeași zonă, dar fără context clar s-a mai recuperat o piesă din bronz circulară cu noduli alungiți. Între m. 8,80-9,26 s-a identificat un complex din cinci vase diferite ca tip și pastă, mai mult sau mai puțin întregibile. Ambele complexe au caracter funerar databile în Hallstatt D

S. II = 4 x 3 m.

M. 24. Schelet păstrat parțial datorită distrugerii provocate de o țeavă din fier; O = E-V, Lschelet = 1,24 m, ad - 1,04 m. Ambele antebrațe se aflau depuse sub bazin. S-a mai păstrat partea stângă a bazinului, oasele antebrațului stâng și membrele inferioare.

Fără inventar funerar.

135. Piatra Neamţ, jud. Neamţ

Punct: Curtea Domnească

Cod sit: 120735.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 32/2011, 145/2011

Colectiv: Gheorghe Dumitroaia – responsabil, Adrian Corneliu Bătrâna Milencovici, Roxana Munteanu, Daniel Garvăn, Silviu Ceauşu, Vasile Diaconu, Lucian Uţă, Dorin Nicola, George Hânceanu, Florin Macoveiu (CMJ Neamţ)

Cercetarea arheologică preventivă s-a desfăşurat, în continuarea celor din 2010[1], în cadrul proiectelor iniţiate de Primăria Piatra-Neamţ, de amenajare a unei zone din centrul municipiului,

https://biblioteca-digitala.ro

prin reorganizarea tramei stradale, extinderea Pieţei Libertăţii şi restaurarea unor clădiri de patrimoniu (Teatrul Tineretului, Muzeele de Artă şi Etnografie, Expoziţia Muzeală Curtea Domnească şi Turnul-clopotniţă al Bisericii Sf. Ioan Domnesc). Lucrările, cuprinse în două proiecte distincte, au determinat şi calendarul şi natura cercetării desfăşurate. Dacă în cazul proiectului de reamenajare a tramei stradale (care presupune transformarea în pasaj a unui segment a străzii Ştefan cel Mare, deschiderea unei stradele de acces dinspre strada Ştefan cel Mare înspre V.A. Urechia, crearea unei parcări subterane şi modificarea reţelelor de utilităţi) a fost necesară cercetarea integrală a zonei, pentru proiectul de restaurare a clădirilor monument mai sus menţionate cercetările au urmat linia unei intervenţii minime asupra subsolului – doar pe acele porţiuni unde au fost necesare lucrări la fundaţiile clădirilor.

Metoda aleasă pentru investigaţiile arheologice a fost adaptată în funcţie de natura vestigiilor cercetate: au fost realizate şanţuri şi casete de control, după care vestigiile cele mai concludente au fost cercetate prin dezvelirea unor suprafeţe. După delimitarea perimetrului intervenţiilor, au fost trasate secţiunile arheologice, împărţite în carouri cu lungimea de 1,5 sau 2 m. În parcul de pe latura de nord a Bisericii „Sf. Ioan" a fost cercetată integral zona aflată în imediata apropiere a străzii Ştefan cel Mare, prin trasarea a două suprafeţe – notate cu α şi β (având lăţimea de 8 m şi totalizând 50 m lungime). Parte a zonei de aici fusese investigată în anul anterior, prin Cas. 2-7. Platoul de nord a fost secţionat prin mai multe şanţuri şi casete, dispuse în funcţie de configuraţia terenului, de traseul reţelelor de utilităţi şi de planul investiţiei.

Date fiind evoluţia istorică a zonei, stratigrafia sitului Curtea Domnească nu este unitară. Transformările urbane din ultimul secol au determinat numeroase perturbări şi amputări ale nivelurilor vechi de călcare, ceea ce face imposibil ca întreaga stratigrafie să se raporteze la un punct unic de referinţă.

Platoul de sud evoluează, până în secolul al XIX-lea, unitar, întreaga zonă fiind cuprinsă în cimitirul care a funcţionat în jurul Bisericii Sf. Ioan. În ultimele două secole, însă, în partea de vest a acestui platou se construieşte un corp de clădire care serveşte ca şcoală publică de băieţi, pentru ca apoi să se ridice mai multe construcţii particulare. Cercetările din preajma Muzeului de Artă au dus, aşadar, la interceptarea atât a fundaţiilor şcolii menţionate, cât şi a mai multor complexe funerare, anterioare.

În parcul de pe latura de nord a Bisericii Sf. Ioan au fost interceptate doar complexe legate de utilizarea în scop funerar a spaţiului din jurul lăcaşului de cult – morminte şi segmente din zidul de incintă al cimitirului.

În 2011 au fost cercetate 325 de morminte, atât in situ, cât şi reînhumaţi. Analiza şi prelucrarea datelor referitoare la acestea este în curs de desfăşurare. Observaţiile preliminare efectuate în privinţa ritului şi ritualului funerar, precum şi a inventarului arată că aceste complexe funerare, la fel ca cele cercetare în 2010, în 2005 şi în 1978 pe platoul de sud, fac parte din cimitirul care a funcţionat în secolele XVI-XIX în jurul Bisericii Sf. Ioan.

În ceea ce priveşte zidul de incintă, semnalat şi în secţiunile realizate în 2010, acesta a fost identificat prin mai multe segmente aflate pe latura de nord a parcului, la limita dintre acesta şi strada Ştefan cel Mare. În special după îndepărtarea parapetului dintre stradă şi parcul bisericii au fost dezvelite segmente din fundaţia zidului, care a avut lăţimea de 0,60 m şi care a fost ridicat din piatră cioplită având ca liant un mortar slab. Acesta delimita, probabil, proprietatea bisericii, segmentele interceptate de noi în săpătură făcând liant cu fragmentul păstrat în elevaţie pe latura de sud, între parcul bisericii şi Parcul Tineretului. Împrejmuirea a fost demantelată cel mai probabil spre sfârşitul secolului al XIX-lea, odată cu lucrările de amenajare a străzii Ştefan cel Mare. De datarea târzie a acestei împrejmuiri ne asigură faptul că în suprafeţele în care a fost interceptat, zidul suprapunea morminte de inhumaţie.

Platoul de nord a fost supus unei intervenţii antropice mai intense, păstrându-se in situ o cantitate limitată de date stratigrafice. În imediata apropiere a Expoziţiei Muzeale Curtea Domnească au fost surprinse doar două mici segmente neafectate cu niveluri medievale (păstrate între secţiunile efectuate de către C. Matasă în anii '50 ai secolului trecut). Astfel, pentru epuizarea suprafeţei cercetate anul trecut prin S. X, anul acesta am deschis, la sud de această secţiune, S. XI, în care a fost surprins un alt segment dintr-un complex de locuire medieval, din păcate amputat de intervenţii antropice recente.

Locuinţa 2. A fost identificată în colţul de sud-vest a secţiunii XI (carourile D2), la sud de care terenul coboară în pantă repede până în strada Ştefan cel Mare (în marginea platoului nordic). Parte din această construcţie a fost distrusă, astfel, odată cu lărgirea viroagei în care a fost amenajată strada, în timp ce laturile de est şi de vest sunt amputate de două şanţuri de canalizare, iar spre nord este intersectată de una din săpăturile din 1954 astfel că suprafaţa păstrată in situ nu depăşeşte 2 m^2. La -0,80 m faţă de nivelul actual de călcare s-a identificat o suprafaţă pe care se găseau mai multe segmente de bârne carbonizate aflate deasupra unui strat de lut de culoare cafeniu-gălbuie, cu grosime de 0,05 m. Dedesubtul acestei lutuieli se găsea un strat de pietriş cu granulaţie medie. Suprafaţa redusă pe care s-au putut efectua observaţii arheologice ne permite doar să observăm că şi în cazul de faţă pare să fie vorba despre o parte a unui complex de locuire. Aproximativ în centrul acestei suprafeţe se observa o groapă cu diametrul de 0,40 x 0,50 m,în umplutura căreia se găseau, în special la partea inferioară a acesteia, mai multe pietre. Excavaţia, aflată la aceeaşi distanţă de zidul casei domneşti ca şi groapa care taie locuinţa 1, poate fi o groapă de schelă din vremea ridicării construcţiei de piatră, asigurându-ne, aşadar, de anterioritatea locuinţei 2 faţă de clădirea de zid.

În ceea ce priveşte secţiunile XVIII, XIX, XX, XXIV, XXV şi XXVI, acestea au intersectat conducte de canalizare, cabluri electrice, gropi umplute cu moloz provenind din construcţii moderne, demonstrând că, în cea mai mare parte, în acest segment al sitului Curtea Domnească straturile formate ca urmare a frecventării umane pe parcursul perioadei medievale au fost deranjate.

Cea mai importantă descoperire efectuată pe platoul de nord este construcţia de piatră interceptată în S. XXIII şi S. XXVII. Aceasta a fost suprapusă nemijlocit de straturile de beton (cu o grosime de 0,20-0,40 m) ce formau substructura covorului de asfalt din parcarea ce a funcţionat în faţa clădirii Primăriei până la începerea cercetărilor arheologice. Coama zidurilor a fost interceptată la adâncimi cuprinse între 0,40 şi 0,80 m, în timp ce nivelul de călcare din timpul funcţionării construcţiei coboară în interior la -3,60 m. Straturi ce formează umplutura clădirii de piatră arată o acoperire în timp a acestui gol, observându-se niveluri cu o densitate mai mare sau mai mică de ceramică, straturi conţinând cărămizi şi mortar – provenind din prăbuşirea bolţilor – şi lentile de cărbune şi cenuşă. Imediat deasupra stratului cu mortar şi nisip ce constituie în interior nivelul de construcţie, se află un strat de culoare maronie şi consistenţă densă, având grosimea de 0,20-0,30 m, acumulat pe parcursul funcţionării clădirii. Se remarcă, în cadrul acestui strat, existenţa mai multor lentile fine de culoare neagră sau cafenie, aproape orizontale, având aspectul unor niveluri de sedimentare într-un mediu umed (specific unei pivniţe). Stratul nu conţine materiale arheologice, cu excepţia unor fragmente ceramice de dimensiuni mici şi foarte mici. Deasupra acestuia pornesc straturile acumulate pe parcursul degradării construcţiei, conţinând pietre, cărămizi şi mortar. Durata lungă în care s-a petrecut acest proces este indicată de intercalarea între straturile de moloz a unor niveluri în care cantitatea de ceramică şi oase acumulată este mai mare. Materialele arheologice descoperite

https://biblioteca-digitala.ro

aici, aflate deocamdată în curs de conservare şi prelucrare primară, nu sunt mai vechi de secolul al XVII-lea.

S. XXVII, deschis pentru cercetarea accesului la nivelul subteran al construcţiei cu zid de piatră, a permis, din nou, constatarea gradului de distrugere a nivelurilor vechi de locuire. Cu excepţia vestigiilor de zid, urmele frecventării medievale sunt bulversate, puţinele fragmente ceramice descoperite asociindu-se în strat cu materiale de perioade mai noi.

Construcţia de zid. Vestigiile păstrate reprezintă nivelul subteran al unei clădiri de plan rectangular cu dimensiunile de 19,5 x 8 / 8,4 m. Axa longitudinală a clădirii se află pe direcţia nord-sud, accesul la nivelul subteran realizându-se pe latura de est. Zidurile, realizate din piatră cioplită, legată cu mortar (din var şi nisip) au grosimea de 1,20 m (pe porţiuni restrânse atingând şi 1,40), iar adâncimea încăperii subterane este de 3,60-3,70 m faţă de nivelul actual de călcare. Nivelul păstrat al clădirii este compus din două travee (cu dimensiunile de 2,66 x 17 m) ce au fost acoperite cu bolţi semicilindrice din cărămidă. Pe cele două ziduri din lungimea clădirii, cât şi pe zidul median se mai păstrează pe alocuri până la cinci asize de cărămidă din aceste bolţi. Segmente din bolţile prăbuşite au fost surprinse în săpătură, în interiorul construcţiei, la adâncimi variabile.

Zidul median este străpuns de cinci arce realizate din piatră de talie îngrijit cioplită, cu muchiile teşite, arce susţinute pe trei stâlpi de piatră cu secţiune rectangulară (având dimensiunile de 0,53 x 0,75 m şi înălţimea de 0,80 m). Capetele primului şi ultimului arc se sprijină pe zidurile de nord şi de sud. Înălţimea celor cinci arce este de 2 m, iar deschiderea lor este de 2,70 m. Starea de conservare a zidurilor este bună, în special în ceea ce priveşte partea de zidărie de piatră, constatându-se că în mai multe porţiuni zidul a fost deranjat de intervenţii mai vechi sau de epocă mai recentă; astfel, zidul de pe latura de vest este distrus între 0,48 şi 2,23 m adâncime, pe o lungime de 1,30 m, în apropierea colţului de nord-vest; zidul de sud a fost demantelat, pe ambele travee, până la cca. -2,00 m, în timp ce zidul de nord este distrus pe un segment până la -1,50 m.

Între detaliile constructive mai remarcăm că în zidul de vest a fost realizată o ocniţă şi tot aici se găseşte şi o deschidere trapezoidală, cu adâncimea de 0,80 m, corespunzând, cel mai probabil, unei guri de aerisire.

Accesul în încăperea subterană se realiza printr-un gârlici aflat pe latura de est. Intrarea este marcată printr-un prag de piatră cioplită şi un ancadrament realizat în aceeaşi manieră, din patru pietre de talie: montantul dinspre nord al intrării s-a păstrat in situ, în timp ce piatra dinspre sud se afla răsturnată în faţa intrării, iar cele două pietre ce formează arcul au fost descoperite pe nivelul de călcare din beci, răsturnate, la distanţă una de cealaltă. Din recompunerea ancadramentului intrării rezultă că golul prin care se pătrundea în încăperea subterană avea înălţimea de 1,50 m şi lăţimea de 1 m. Pragul gârliciului, realizat dintr-o singură piatră cioplită, este situat la 1,30 m mai sus decât nivelul de călcare din beci; în faţa intrării, în încăperea subterană trebuie să se fi aflat două sau trei trepte de piatră sau lemn, care nu s-au păstrat. Gârliciul, având lungimea de 4 m şi deschiderea de 1 m, este mai prost conservat decât restul structurii; zidul de pe latura de nord a fost demantelat în întregime, iar paramentul interior al celui de sud este prăbuşit pe aproape întreaga lungime. Doar pe un mic segment din apropierea intrării în încăperea principală a beciului se observă golul primelor două trepte, cu o lăţime de cca. 0,40 m şi o înălţime de 0,20-0,25 m. Treptele gârliciului, în număr de şapte (la care se adaugă pragul intrării din afara clădirii), nu s-au păstrat; se păstrează, urmele acestora, săpate în stratul de pietriş, urme care au putut fi observate atât în profilul median, la secţionarea structurii, cât şi în plan. Şi gârliciul a fost acoperit cu o boltă de cărămidă, aşa cum atestă resturile de cărămidă şi mortar descoperite în interiorul structurii.

Probabil că de la această clădire sau de la cea cercetată în anii ’50 ai secolului trecut provine şi piatra identificată în secţiunile VIII, XXI şi XXII – piatră cioplită, împreună cu care se afla şi o cantitate însemnată de ceramică medievală, cahle şi cărămizi – resturile provenite de la demolare fiind împinse, fie la ridicarea casei boierului Crupenschi-Polobic, fie mai târziu, spre marginea platoului.

Urmele unei intervenţii târzii,cu distrugerea parţială a zidurilor construcţiei cu beci se observă pe latura de sud a structurii, unde pietre din zidul iniţial au fost utilizate pentru ridicarea a două ziduri de piatră seacă, având lăţimea de 0,50 m, aflate în continuarea clădirii, precum şi la blocarea, probabil în aceeaşi perioadă, a golului celui mai sudic dintre arcele din zidul median cu un zid de pietre. Aceste intervenţii se leagă, probabil, de frecventarea târzie a construcţiei, după căderea sa în ruină, într-o etapă în care intrarea iniţială nu mai era practicabilă.

Detaliile constructive ale structurii investigate în S. XXIII-S. XXVII se regăsesc întocmai la construcţia descoperită în 1954 şi în care funcţionează Muzeul Curtea Domnească, ceea ce ne îndeamnă să le considerăm ca fiind contemporane. Coroborarea datelor arheologice (ceramica de dată târzie descoperită în umplutura beciului) şi istorice (documentele în care este menţionată Curtea Domnească) ne permit să concluzionăm că structura cercetată de noi, ridicată spre sfârşitul secolului al XV-lea, funcţionează pe parcursul secolului următor şi cade în ruină în secolul al XVII. Cercetarea din 2011, adăugându-se la datele mai vechi cunoscute reconstituie încă un segment din ceea ce a constituit pe parcursul secolelor XV-XVI Curtea Domnească de la Piatra.

Note:

1. Vezi Gh. Dumitroaia, A. Corneliu Bătrîna-Milencovici, R. Munteanu, D. Garvăn, V. Diaconu, S. Ceauşu, L. Uţă, Piatra-Neamţ, jud. Neamţ. Punct: Curtea Domnească, CCA 2011, p. 212-214

Abstract:

Within the urban development projects in the area of the site, an area between the park on the northern side of the church “Sf. Ioan”, the College” Petru Rares “and the main building of the City Hall was excavated

325 graves have been uncovered – part of the cemetery which operated during the XVI-XIX around the above mentioned church. Also in this section of the site were intercepted several segments of the wall which surrounded for some time the church property.

As regards the northern plateau, the main discovery is the underground of a stone construction which was part of the medieval Royal Court, identified west of College “Petru Rareş”, near the City Hall.

136. Porţ, com. Marca, jud. Sălaj

Punct: Corău

Cod sit: 141982.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 26/2011, 133/2011

Colectiv: Sanda Băcueţ Crişan – responsabil, Ioan Bejinariu, Dan Culic, Dan Băcueţ Crişan, Horea Pop (MJIA Zalău)

În campania anului 2011 au fost realizate un număr de 11 suprafeţe de cercetare amplasate în general în partea de N a

https://biblioteca-digitala.ro

sitului, zonă care va fi prima afectată de revărsarea de apă. Potrivit documentaţiei beneficiarului din cele 6 ha, cât însumează situl pe teritoriul judeţului Sălaj, vor fi afectate 2,14 ha, areal care necesită descărcare de sarcină arheologică. Din această suprafaţă o parte a fost afectată în anul 2004 prin excavarea unei gropi de scos pământ executată de beneficiar, astfel încât neafectată a rămas o suprafaţă de cca 1,7 ha.

Cele 11 suprafeţe au dus până în prezent la descărcarea de sarcină arheologică a unei zone de cca 5000 mp.

În cadrul cercetărilor au fost cercetate un număr de 265 complexe dintre care 238 complexe neolitice, 2 aparţinând culturii Coţofeni, 7 complexe au fost atribuite epocii bronzului, 8 Hallstatt (cultura Sentesvekerzug), 2 dacice, sec. I, epoca romană 6 complexe şi evul mediu timpuriu 1 complex (sec. VII-VIII).

Din cele 238 de complexe neolitice majoritatea au reprezentat gropi menajere sau gropi de scos lut. Au fost identificate 7 locuinţe (6 de suprafaţă şi o locuinţă adâncită de tip bordei), 2 instalaţii de foc şi 8 morminte dintre care 3 de inhumaţie şi 5 de incineraţie. Majoritatea complexeleor sunt atribuite comunităţii de tip Suplacu de Barcău, doar 8 dintre ele pot fi atribuite grupului Pişcolt.

Exemplificăm descoperirile neolitice de la Porţ „Corău" prin cele 8 morminte cercetate.

C45 (M1/2011) - complex de mari dimensiuni, locuinţă de tip bordei, S6 /2011. Pe marginea nordica a fost identificat la -0,85 un mormant de inhumatie foarte prost pastrat C45/1, câteva vase intregibile şi un maxilar fiind tot inventarul complexului. La îndepartarea resturilor în zona unde probabil a fost depus corpul, a apărut o amenajare de piatră.

C166 (M2/2011) - mormânt de inhumaţie? Complexul a fost cercetat în S13/2011, m. 6,8-7,8 /4-5. La nivelul de conturare a fost identificată o piesă zoomorfă, un cap de viţel. La -0,71-0,75 apare un număr de 4 vase întregibile, 2 cupe fără picior şi 2 cupe cu picior înalt. 3 vase par grupate şi unul separat. In zona vaselor grupate au fost identificate urme de dentiţie. La -0,95-1,00 m - apare o cupă cu picior scurt şi un fragment de la un vas pe care a fost identificată o daltă. Toate aceste din urmă au fost amplasate tot în zona capului, dacă avem in vedere identificarea dentiţie.

C180 (M3/2011) - mormânt de incineraţie, cercetat în S13/2011. La adâncimea de 1 m apare o groapă de formă patrulateră care se adânceşte foarte puţin până la 1,10. În colţul sudic al gropii au fost depuse resturile cinerare depuse direct în groapă, lângă fiind aşezate 2 vase de tip cupă fără picior. Resturile cinerare au fost acoperite cu o substanţă de culoare roşie

C230 (M8/2011) - mormânt de inhumaţie. Scheletul a fost depus pe fundul unuei gropi cu un profil oval cu latura mai îngustă spre nord. S-a conturat la -1m, prin umplutura foarte afânată faţă de solul mai lutos şi compact în care se adâncea. Scheletul depus aproximativ în jumătatea nordică a gropii, aşezat pe spate picioarele chircite pe partea dreaptă, cu genunchii la piept. Mâna dreaptă adusă spre umăr, mâna stângă fără conexiune anatomică. Fără inventar.

C256 (M4/2011) - mormânt de incineraţie. Cercetat în S15/2011, caroul 3-4/0-1. Resturile cinerare acoperite de o substanţă de culoare roşie au fost depuse într-o groapă de mici dimensiuni, redusă la locul de depunere a resturilor cinerare. La marginea vestică a gropii, conturate la -1,07 având fundul la -1,17, apare un fragment de la un vas cenuşiu.

C273 (M5/2011) - mormânt de incineraţie cercetat în S17/2011, m 9-10/4-5. Resturile cinerare au fost depuse într-o urnă aşezată într-o groapă de mici dimensiuni, 0,30 X 0,20, conturată la -0,70 fund la -0,90.

C276/1 - mormânt de incineraţie (M6/2011), cercetat în S17/2011, m. 33,6-34/4-5 la adâncime de –0,70 a fost în cea mai mare parte afectat de o groapă C276, astfel că resturile cinerare au fost împrăştiate. La demontarea oaselor a fost recoltat un vas intregibil care făcea parte din inventarul mormântului.

C277 (M7/2011) - mormânt de incineraţie- cercetat în S17/2011, caroul 27-28/4-5, la adâncimea de 0,70m. Nu a fost conturată o groapă a mormântului, resturile cinerare cu urme de substanţă roşie, au fost depuse într-o urnă acoperită cu o strachină.

În cazul mormintelor de incineraţie pot fi identificate trei modalităţi de depunere a resturilor cinerare: direct pe sol in gropi de formă rectangulară cu depunerea lângă resturi a inventarului (C180); depunerea resturilor în urnă (C277, C273), depunerea resturilor în gropi de mici dimensiuni (C256).

Mormintele cercetate în S17/2011, au fost depuse aproximativ pe aceiaşi linie.

Pe ansamblul sitului până în prezent au fost cercetate 23 morminte dintre care 15 de incineraţie şi 8 de inhumatie [Sanda Băcueț-Crișan]

În campania anului 2011 săpăturile arheologice preventive au dus la descoperirea și a altor complexe arheologice decât cele atribuite neoliticului. Ca și în cazul anului trecut, acestea s-au grupat preponderent în sectorul nord-vestic al suprafeței cercetate, în timp ce în restul zonei, materiale ceramice din alte perioade decât neoliticul, au apărut foarte sporadic.

Pentru prima dată în acest sector au fost surprinse descoperiri de tip Coțofeni, după ce în campania anului 2002 fusese evidențiată o grupare de ceramică de acest tip la circa 100 m mai la sud.

O premieră pentru situl arheologic de la Porț "Corău" o reprezintă apariția unor complexe din perioada târzie a epocii bronzului.

Gruparea de complexe din perioada târzie a primei epoci a fierului, pusă în evidență în campania anului trecut s-a îmbogățit numeric prin descoperirea altor gropi în care ceramica lucrată la roata olarului apare în proporții variabile asociată cu ceramică lucrată cu mâna. În campania acestui an au apărut și primele complexe (gropi) din perioada Laténe, dintre care una cu un inventar ceramic deosebit de bogat. Prezența lor poate fi pusă în legătură, ipotetic, cu fortificația dacică de pe "Dealul Cetății" din Marca, care ținea sub control accesul prin trecătoarea Barcăului. Tot pentru prima dată au apărut vestigii ale prezenței umane din perioada de început a Evului Mediu Timpuriu (sec. VII-VIII) materializate în descoperirea unui cuptor de tip pietrar, adăpostit, se pare, sub o construcție anexă ale cărei urme au fost mai greu sesizate.

Majoritatea acestor complexe s-au conturat foarte sus, după decopertarea stratului de iarbă, în nivelul care până în urmă cu 10 ani fusese arat. Cu excepția amenajării medievale timpurii este vorba doar despre gropi. [Ioan Bejinariu]

În cele 11 suprafeţe deschise în anul 2011, au fost identificate şi cercetate un număr de 265 de complexe, morminte, locuinţe, gropi. Majoritatea complexelor aparţin celor 4 niveluri neolitice sesizate diferit pe traseul suprafeţelor deschise (238 complexe neolitice). Distribuţia pe alte epoci: 2 aparţinând culturii Coţofeni, 7 complexe au fost atribuite epocii bronzului, 8 Hallstatt, 2 dacice, sec. I , epoca romană 6 complexe şi evul mediu timpuriu 1 complex (sec. VII-VIII). Din complexe au fost recoltate numeroase vase întregi sau întregibile, vase miniaturale, statuete antropomorfe şi zoomorfe, linguri de lut, aproximativ 500 de dălţi din piatră, numeros material litic cioplit.

Bibliografie:

I. Bejinariu şi colab, Şantierul arheologic Porţ „Corău", CCA 2004, p. 245-247.

Al. V. Matei şi colab, Şantierul arheologic Porţ "Corău, CCA 2003, p. 246-248.

Sanda Bacueţ Crişan şi colab, Santierul arheologic Porţ "Corău", CCA 2011, p. 215-218

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

In the archaeological researches from 2011 were discovered 265 archaeological features, 7 neolithic dwellings, 8 graves (3 inhumatian graves and 5 cremation graves) and a high number of pits.

137. Râmnicu Sărat, jud. Buzău

Punct: Complexul Brâncovenesc (str. Primăverii nr. 4)

Cod sit: 44854.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 29/2011

Colectiv: Eugen – Marius Constantinescu – responsabil, Gabriel Ion Stăicuţ - responsabil sector, Cătălin Constantin Dinu - responsabil sector (M.J. Buzău)

Cercetarea arheologică preventivă a sitului „Fosta mânăstire Râmnicu Sărat", situat în Râmnicu Sărat, str. Primăverii, nr. 4, s-a făcut în urma cererii Parohiei „Adormirea Maicii Domnului" Râmnicu Sărat, coproprietara terenului împreună cu Primăria Municipiului R. Sărat, beneficiare ale documentaţiei Restaurarea Complexului Brâncovenesc, monument istoric categoria A, Râmnicu Sărat, judeţul Buzău, pentru care a solicitat DCPN Buzău emiterea unui aviz, conform prevederilor legale în vigoare. Avizul este prevăzut în Certificatul de urbanism eliberat de Primăria Municipiului Râmnicu Sărat.

Cercetarea arheologică preventivă în punctul situat în Râmnicu Sărat, str. Primăverii, nr. 4 s-a impus datorită faptului că proiectul de restaurare – conservare vizează „Fosta mânăstire Râmnicu Sărat", monument istoric categoria A, identificat anterior şi înscris în Lista Monumentelor Istorice 2010 sub cod BZ-II-a-A-02463, cunoscut şi sub numele de Complexul brâncovenesc Râmnicu Sărat.

Primele cercetări arheologice pe suprafaţa acestui sit au fost executate în anii 1977 – 1986 de arheologul Ion Motzoi – Chicideanu, atunci angajat la fosta Direcţie Economică şi a Patrimoniului Cultural Naţional, ulterior desfiinţată.[1] Cercetări ulterioare, din perioada 1991 – 2002, au scos la lumină vestigii arheologice datate în secolele VI – VII şi XVII - XIX, densitatea celor din Evul Mediu fiind mare.

Cercetările noastre au urmărit recuperarea informaţiei ştiinţifice şi a materialelor arheologice, precum şi stabilirea sarcinilor ce trebuie realizate prin proiectul de restaurare – conservare.

Situl arheologic „Fosta mânăstire Râmnicu Sărat" / Complexul brâncovenesc R. S., este situat în zona de contact a dealurilor pericarpatice de la Curbura exterioară a Carpaţilor cu Câmpia Română, fiind amplasat pe terasa majoră a râului Râmnicu Sărat şi pe piemontul Câmpiei Râmnicului, la 138 / 144 metri altitudine medie faţă de nivelul Mării Negre.

Primele informaţii istorice despre edificarea complexului brâncovenesc „Fosta mânăstire Râmnicu Sărat" sunt consemnate de cronicarul Radu Greceanu în „Istoria domnii lui Constantin Basarab Brâncoveanu voievod. 1688 – 1714":

Cap. XL. „Pentru zidiri ce au făcut măriia-sa şi alte lucrări carele au săvârşit într-acest an.

Într-acest an al optulea den domniia mării-sale [7205 / 1697], s-au săvârşit şi mânăstirea care au făcut măriia-sa la târgul Râmneculuí, unde să proslăveşte adormirea cei de Dumnezeu născătoare, stăpânii noastre, care iar den pajişte şi den temelie au zidit împreună cu unchiul mării-sale, Mihai Cantacozino vel-spătar, însă mănăstire mare şi cuvioasă, cu chilii de piatră şi cetate împrejur, pentru că fiindu în locu ca acela de iaste în calea oştilor şi mai mult a tătarilor. Drept aceia au pus măriia-sa nevoinţă împreună cu unchiul mării-sale, ce s-au zis mai sus, de o au făcut cu tărie, ca multora scăpare şi apărare să fie, care cu mile întărind-o şi cu toate cumsăcade împodobind-o, la sfânta şi dumnezeiasca mănăstire de la muntele Sinai o au închinat, întru vecinică pomenire."[2]

În alt loc, menţionează că în al optulea an al domniei sale (1697 / 7205) Constantin vodă Brâncoveanu a construit împreună cu „unchiul mării sale Mihaiu Cantacozino, mânăstirea sa la târgul Râmnicului, unde se proslăveşte hramul Adormirea Născătoarei de Dumnezeu."[3]

O altă însemnare: Plecând din Târgovişte şi oprindu-se pentru „ospeţe pă la casele boierilor, spre Sărata au mersu, pre la Mărginenii mânăstirii întâiu, apoi la Mărginenii lui vel spătar, Filipeştii de Pădure, Măgureni, Filipeştii de Praova, umblând spre Scăianii [Boldeşti – Scăieni, jud Prahova] au mersu. Şi de la Scăiani la Şchei şi de acolo la Sărata [Sărăţeanca şi Merei].

Şi de acolo şi până la Râmnic la mănăstire, unde măria sa împreună cu Mihaiu Cantacozino vel spătar făcuse <mănăstire întărită> unde în ziua de Înalţarea Sfintei Cruci, la 14 ale lui septembrie acolo au fost, veselindu-se cu toţi boiarii mării sale … a doua zi au mersu înapoi la Sărata şi de acolo … "[4]

În Istoria de taină a domniei lui Constantin Brâncoveanu, acelaşi autor scrie:

Cap. 11. „Aicea însemnez că având domnu ceva răsuflu şi cunoscând puţină linişte dăspre Poartă, făcând şi sfânta mănăstire a Râmnicului şi 2 pivniţe dă piatră la Sărata [una la Merei, cealaltă la Nenciuleşti pe Musceleanu], s-au îndemnat dempreună cu toată boierimea şi cu casa mării sale de au mers tocma până acolo dă le-au văzut (titlul capitolului).

Alaiul domnesc a pornit din Târgovişte la 1 septembrie, a rămas „la moşiile / p. 229 / boierilor Cantacuzineşti, apoi a mers la Scăiani (Boldeşti – Scăieni, jud. Prahova), la viile mării sale", unde a stat 5 – 6 zile, „văzând şi pivniţa ce făcuse acolo la vii", stabileşte să se facă case, „apoi a mers la viile mării sale la Şchei şi de acolo la Sărata. Dă la Sărata iarăşi pă ospăţ la satele ginerelui mării sale Neculae postelnicul Ruset, care-i dedese dă zestre anume Fundenii i Fureştii. Şi dă acolo rugându-l Mănăilă vel şătrar ca să meargă şi la satul lui, la Mărăcineni, să-l ospăteze, măriia sa numaidecât au fost bucuros şi au mersu. Unde făcându-i Mănăilă vel şătrar ospăţ foarte frumos, s-au sculat şi dă acolo şi au mers la Sfânta Mânăstire la Râmnec.

Deci, după ce au văzut şi Sfânta mânăstire, s-au învârtejit iarăşi pă la viile mării sale Sărata i Şcheii şi dă acolo luând în jos, au venit la satul Tomii Cantacozino vel postelnic, Bercenii … şi s-a întors la Târgovişte la 5 octombrie [1706] … "[5]

Acestea sunt informaţiile consemnate de cronicarul Radu Greceanu, omul de casă al domnitorului Constantin Basarab Brâncoveanu, în cele două cronici dedicate binefăcătorului său, confirmate de pisania bisericii, din care rezultă că ansamblul a fost realizat între anii 1691 şi 1697.

Documente anterioare vorbesc însă de existenţa la Râmnicu Sărat a unei biserici încă din ultimul sfert al secolului XVI. Aşa cum probează unele elemente arhitecturale descoperite în teren, această biserică era fortificată (vezi mai jos).

Primele vestigii arheologice provenind din zona sitului urban Râmnicu Sărat - strada Victoriei, au fost descoperite întâmplător în anii 1980 - 1985, în urma executării unor lucrări - săpături şi excavaţii - destinate amplasării fundaţiilor blocurilor din zona nord a străzii Victoriei. Ulterior, prin săparea fundaţiilor altor clădiri în zonă au apărut materiale din secolele XVII - XIX. Alte lucrări edilitare executate pe străzile Avântului, Primăverii, C. Brâncoveanu, T. Vladimirescu, Dezrobirii, Milcov şi Mărgăritarului au dus la delimitarea sitului existent în centrul actualului oraş. Odată cu pământul scos din

https://biblioteca-digitala.ro

excavaţii au fost antrenate unele materiale arheologice - ceramică, unelte din piatră, os şi metal, ustensile din fier şi bronz, arme din fier, accesorii vestimentare, datând din prima şi a doua epocă a fierului - Hallstatt şi La Tène, din secolele IV - VII şi din Evul Mediu Mijlociu şi Târziu, secolele XV - XVIII. De asemenea, au fost semnalate morminte de înhumaţie din secolele XV - XVIII.

În groapa săpată în anii 1991 – 1992 pentru amplasarea fundaţiilor unui bloc din str. T. Vladimirescu colţ cu str. Primăverii, la circa 50 m nord–est de zidul de nord al incintei Complexului brâncovenesc, la adâncimea de 6 - 8 m, pe profil a apărut un fragment de tunel boltit din cărămidă, al cărui traseu venea dinspre mănăstire şi se îndrepta undeva pe direcţia nord–est.

Cu ocazia cercetărilor pentru eliberare de sarcină arheologică a terenurilor situate în str. Victoriei, nr. 113 şi 115, unde s-au realizat construcţii locuinţe cu spaţii comerciale la parter, aflate în zona de protecţie a monumentului „Fosta mânăstire Râmnicu Sărat", au fost cercetate mai multe complexe arheologice din diferite epoci, inclusiv fundaţii ale unor construcţii medievale. Materialul arheologic descoperit în perimetrul sitului indică funcţionarea aici a unor aşezări în prima şi a doua epocă a fierului, din secolele IV - VII şi din secolele XV - XVIII.

În anii 1991 – 2002 au fost executate cercetări arheologice în complexul „Fosta mânăstire Râmnicu Sărat", publicate parţial.[6]

Prin cercetarea arheologică preventivă executată în incinta Complexului brâncovenesc Rm. Sărat s-a urmărit localizarea şi cercetarea acelor complexe arheologice din componenţa sitului ce au fost amplasate şi au funcţionat în acest perimetru, stabilirea etapelor edificării complexului, localizarea elementelor de arhitectură care au făcut parte din construcţiile ridicate la comanda şi cu finanţarea lui Constantin Brâncoveanu, stabilirea intervenţiilor arhitecturale ulterioare, a raporturilor între construcţiile de epocă brâncovenească cu cele din ansamblul originar / anterior şi cu cele din epocile ulterioare, precizarea unor alte elemente de interes. Am avut în vedere posibilitatea intersectării unor complexe arheologice din secolele XI a.Chr. - II p. Chr., IV – VII, XIV - XVIII.

Pentru executarea cercetărilor au fost practicate 6 secţiuni şi 5 casete, cu dimensiunile:

S I = 47,80 x 1,50 m, orientată sud - nord, între zidurile de incintă de sud şi de nord ale complexului, la 15 m vest de zidul de incintă est; caroierea s-a făcut la 2 m; în carourile 1 – 5 secţiunea a fost lărgită cu 0,70 m pe latura de es);

S II = 18,00 x 1,50 m, orientată sud – nord, amplasată în dreptul naosului bisericii, sprijinită pe zidul de incintă sud al complexului, în faţa turnului pătrat de pe această latură, astăzi clopotniţ);

S III = 8,00 x 1,50 m, orientată vest – est, sprijinită pe zidul de incintă est, în faţa turnului pătrat de pe această latură;

S IV = 6,00 x 2,00 m, orientată vest – est, sprijinită pe zidul de incintă est, la 3,20 m nord de zidul de incintă sud;

S V = 8,00 x 1,50 m, orientată sud – nord, amplasată peste zidul de incintă sud, în porţiunea unde acest zid a fost complet demantelat, la 11,00 m vest de capătul zidului existent, respectiv la 15,50 m vest de colţul de vest al turnului patrulater de pe latura de sud (clopotniţa);

S VI = 18,60 x 1,00 m, traversează clădirea aflată pe latura de nord a complexului, denumită impropriu fosta stăreţie; secţiunea este împărţită în trei segmente: S VI A = 1,85 x 1,00 m, traversează holul clădirii; S VI B = 5,10 x 1,00 m, traversează camera alăturată holului; S VI C = 10,00 x 1,00 m, amplasată în exteriorul clădirii şi al complexului, pe latura de nord a acestuia, în strada Primăverii, în continuarea segmentelor A şi B. În raport cu secţiunea S I, secţiunea S VI este amplasat cu 0,50 m spre est;

caseta CAS 1 = 11,00 x 2,00 m, situată la 0,50 m est de S I, de la zidul de incintă sud;

caseta CAS 2 = 10,00 x 2,00 m, situată la 0,80 m vest de S I, de la zidul de incintă sud

caseta CAS 3 = 2,00 x 1,40 m deschisă pe latura de est a S I, în caroul 11 - 12, pentru dezvelirea mormântului M 1 / 2011

caseta CAS 4 = 1,40 x 1,30 m, amplasată pe latura de est a S I, în caroul 11, pentru cercetarea mormântului M 2 / 2011

caseta CAS 5 = 1,00 x 0,50 m amplasată pe latura de est a secţiunii S II, în caroul 9, pentru cercetarea mormântului M 7 / 2011.

Săpătura manuală s-a executat până la adâncimea de 2,00 / 2,60 m - 4,15 m, până în solul steril arheologic.

Situaţia stratigrafică în secţiunea S I, magistrala care traversează incinta de la sud la nord, se prezintă astfel:

- între 0,00 – 0,10 / 0,18 m pământ negru recent format; în carourile 4 – 6, 16 – 18, 21 – 24 grosimea acestui strat creşte;

- între 0,10 / 0,18 – 0,30 / 0,45 / 0,70 m pavaj din piatră de râu amenajat pe un strat de nisip şi pietriş mărunt; pavajul se regăseşte în carourile 4 – 24, inclusiv peste resturi de zidării din secolele XVII – XIX, şi lipseşte numai în carourile 1 – 3, în vecinătatea zidului de incintă sud, unde s-a aflat, începând din secolul al XVII-lea până în secolului XIX, o anfiladă de încăperi;

- în carourile 1 – 3, între 0,10 / 0,18 – 0,30 / 0,80 se află un strat de pământ negru afânat purtat, care suprapune resturile de zidării medievale;

- între 0,30 / 0,45 / 0,70 – 0,90 / 1,40 / 1,90 m, în diferite porţiuni ale secţiunii, strat de materiale din demantelări succesive; în carourile 7 – 8 ultimul nivel de materiale din demantelări se află imediat sub stratul de pământ negru recent format; în carourile 9 - 10, 16 – 17 şi 22 – 23 au fost săpate gropi de mari dimensiuni pentru depunerea materialelor din diferite faze de demantelări;

- între 1,00 – 1,70 m strat de pământ cenuşiu pigmentat cu cărbune; în unele porţiuni stratul lipseşte;

- între 1,00 – 1,30 / 1,50 / 1,80 în carourile 4 – 8, 12 – 24 strat de pământ maroniu - cenuşiu tasat, în unele porţiuni pigmentat cu chirpici şi cărbune;

- în diferite zone, între stratele menţionate apar lentile sau nivele înguste de pământ galben, de nisip sau soluri amestecate;

- în carourile 1 – 3 s-au păstrat pe înălţimi diferite fragmente de ziduri de epocă brâncovenească, fundaţiile pe care stau aceste ziduri şi fragmente de pardoseli de cărămidă din aceeaşi epocă;

- în caroul 1, CAS 2, sub fundaţia zidului de epocă brâncovenească a apărut o groapă anterioară, datând, probabil, din Evul mediu timpuriu, în care a apărut un fragment ceramic cenuşiu la roată.

În secţiunea S I şi în casetele CAS 1 şi CAS 2 au fost descoperite două ziduri perpendiculare pe zidul de incintă sud, la distanţă de 2,30 m unul de altul, delimitând o încăpere cu dimensiunile de 5,20 x 2,30 m, cu câte o intrare pe fiecare din laturile lungi de est şi de vest; încăperea a fost pardosită cu cărămizi, aşezate pe un strat de nisip fin, din care se păstrează o suprafaţă la contactul cu zidul cetăţii. Cele două ziduri stau pe fundaţii construite din pietre de râu înecate în mortar, gros de 0,70 m, făţuite cu un strat subţire, de 0,10 m, de cărămizi medievale sparte înecate în mortar din var – nisip; fundaţiile au fost turnate în şanţuri săpate până în pământul galben.

La 3,10 m nord de zidul de incintă sud, fundaţiile celor două ziduri se întretaie cu o fundaţie oarecum asemănătoare, dar cu unele deosebiri, paralelă cu fundaţia zidului incintei brâncoveneşti; aceasta are stratul de cărămizi sparte înecate în mortar gros de 0,30 m, iar în fundaţia din pietre de râu sunt încorporate cărămizi sparte. Această fundaţie nu aparţine fazei brâncoveneşti, situaţia din teren sugerează că a fost turnată cândva înainte de realizarea construcţiei brâncoveneşti, respectiv a fundaţiilor zidurilor acesteia. Cu mare probabilitate, această fundaţie aparţine fortificaţiei anterioare construcţiei brâncoveneşti, datând poate de la sfârşitul secolului al

https://biblioteca-digitala.ro

XVI-lea sau din epoca Matei Basarab, deocamdată nu am descoperit elemente care să permită datarea mai strânsă a acesteia. Şi Radu Greceanu ştia că aici a fost o fortificaţie anterioară, căci zice „ … iar den pajişte şi den temelie au zidit … ”[7], adică din nou a ridicat o cetate ce a existat aici mai înainte şi care fusese rasă din temelii.

La 1,30 m nord de această fundaţie mai timpurie apare altă fundaţie, asemănătoare ca mod de construcţie, peste care stă un zid medieval din cărămizi, păstrat pe 0,55 / 0,60 m înălţime, paralel cu zidul de incintă sud al fortificaţiei brâncoveneşti. Şi între acest zid şi zidurile de epocă brâncovenească există unele deosebiri: cele de epocă brâncovenească suprapun exact fundaţia pe care stau, adică au aceeaşi lăţime ori sunt puţin mai înguste decât aceasta, dar zidul mai timpuriu iese în afara fundaţiei pe care stă cu 0,10 m.

Aceste elemente confirmă existenţa aproximativ pe acelaşi amplasament a unei fortificaţii anterioară construcţiei brâncoveneşti, dar puţin mai mică decât cea din urmă. Constantin Brâncoveanu a extins cel puţin pe laturile de sud şi nord incinta, zidul de sud al incintei brâncoveneşti fiind ridicat la 3,10 m în afara celei anterioare. Fundaţia fortificaţiei anterioare celei brâncoveneşti a fost localizată şi în secţiunea S II.

Cele două ziduri perpendiculare pe şi sprijinite pe zidul de incintă sud, dezvelite de noi, delimitau o încăpere din anfilada de chilii construite de-a lungul acestei laturi a incintei. Chiliile erau acoperite cu bolţi semicilindrice din cărămizi, sprijinite pe pereţii despărţitori, arcele acestor bolţi fiind parţial înglobate / întreţesute cu zidul incintei, pe care se păstrează amprentele lor.

Deschiderea capetelor arcelor bolţilor semicilindrice înglobate în zidul de incintă est indică faptul că încăperile de pe această latură erau de dimensiuni mult mai mari decât cele de pe latura de sud, până la duble, ceea ce ne face să presupunem că pe această latură erau amenajate depozite pentru provizii şi materiale, precum şi spaţii cu altă destinaţie, nu chilii.

Peste bolţile semicilindrice ale chiliilor şi depozitelor era amenajat un drum de strajă şi de intervenţie la nivelul căruia sunt practicate în zidul de incintă guri de tragere; locaşurile de încastrare a structurii acestui drum se văd pe zidul de incintă de sud şi de est. La circa 2,5 m mai sus de nivelul acestei amenajări, în zid se văd locaşurile în care erau încastrate grinzile din lemn ale unui al doilea drum de strajă şi ale platformelor de apărare, care se conjuga cu crenelurile din cărămidă.

Zidul incintei brâncoveneşti are 6,00 m înălţime până la nivelul crenelurilor, iar înălţimea acestora era de 0,80 m, aşa cum indică cele păstrate la turnul pătrat de pe latura de sud a incintei (încorporate în zidul clopotniţei instalată în acest turn).

În secţiunea S II situaţia stratigrafică este asemănătoare în parte cu cea din secţiunea S I, dar mai simplă; în apropierea zidului de incintă sud, respectiv a turnului pătrat de pe acea latură (azi clopotniţă), nu s-au păstrat resturi de pavaj din cărămizi de la spaţiul prin care se făcea accesul la turn în epoca brâncovenească, dar s-a păstrat un zid perpendicular pe zidul de incintă, care flanchează latura de est a intrării, lung de trei metri şi înalt de 1,10 m; acesta are o fundaţie din piatră de râu înecată în mortar făţuită cu un strat de cărămidă medievală spartă înecată în mortar din var – nisip. Spre interiorul incintei, acest zid este adosat unui zid din cărămidă pe fundaţie din piatră de râu înecată în mortar, paralel cu zidul de incintă; zidul este străpuns de o uşă, amprenta tocului acesteia fiind păstrată în zidărie, care se deschidea către o încăpere cu lăţimea de 1,45 m, pardosită cu cărămizi dispuse oblic faţă de ziduri; cărămizile din pardoseală au fost aşezate pe un strat de nisip gros de 0,10 – 0,15 m, depus peste un pavaj dublu din piatră de râu; probabil acest spaţiu era un coridor din care se făcea accesul în chiliile adosate zidului şi, totodată, în turnul pătrat de pe latura de sud a incintei. Limita nordică a acestei amenajări se află la 5,80 m de zidul de incintă sud. Cândva, la sfârşitul secolului al XIX-lea sau în prima jumătate a secolului XX, pe latura de nord a acestui zid medieval a fost adosat un zid fără fundaţie construit din cărămizi de dimensiuni mari, 30 x 15 x 8 cm.

Accesul dinspre interiorul incintei fortificate în turnul pătrat de pe latura de sud (azi clopotniţă) a fost blocat cu un zid de cărămizi cândva în cursul secolului XX, când s-a practicat o uşă în peretele de sud al acestui turn, prin care se face accesul în prezent.

Dincolo de limita spre interior a structurilor de ziduri, sub stratul de pământ negru recent se află un strat de materiale din demantelare, depus peste un pavaj din piatră de râu, care la rândul său stă peste alde două nivele cu materiale din demantelare, cel inferior constând dintr-un pământ negru – cenuşiu în care sunt amestecate resturi de cărămizi sparte şi mortar; sub acesta se află un nivel gros de pământ negru – maroniu, crescut peste stratul de pământ galben / loess, steril arheologic.

În secţiunea S II, în caroul 9, au fost localizate 4 morminte de înhumaţie, M 7, 8, 9, 10 şi o reînhumare multiplă.

În celelalte secţiuni stratigrafia este simplă: sub pământul negru recent apare pavajul din piatră de râu aşezat pe un strat de nisip, sub care se află un strat de materiale din demantelări, depus peste stratul de pământ negru – maroniu, format peste stratul de pământ galben, steril arheologic.

În secţiunea S I au fost localizate 6 morminte de înhumaţie, toate orientate V – E, trei prinse parţial sub profilul de vest, M 3 / 2011, M 4 / 2011, M 5 / 2011 şi alte trei, M 1 / 2011, M 2 / 2011 şi M 6 / 2011, prinse parţial sub profilul de est al secţiunii. Din lipsă de timp, au fost cercetate / demontate numai mormintele M 1 şi M 2, celelalte patru fiind conservate in situ şi urmând să fie cercetate / demontate în etapa executării proiectului de restaurare – conservare.

Mormântul M 1, inhumat, matur, orientat V – E, depus în sicriu din lemn de stejar cu capacul fixat cu cuie din fier confecţionate manual. A avut ca inventar un nasture din porţelan. Mormântul 2, inhumat, matur, orientat V – E, depus în coşciug din lemn de esenţă moale, încheiat cu cuie de fier confecţionate manual, a avut ca inventar un nasture mic din porţelan. Groapa acestui mormânt a fost săpată într-o groapă umplută cu materiale din demnatelare.

În secţiunea S II au fost localizate patru morminte – M 7 / 2011, M 8 / 2011, M 9 / 2011, M 10 / 2011, din care au fost cercetate / demontate numai primele două. Mormântul 7 / 2011, inhumat, orientat V – E, copil (?), depus într-un coşciug din lemn cu capacul vopsit în alb. Mormântul M 8 / 2011, inhumat, copil (?), orientat V – E, depus într-un coşciug din lemn de esenţă tare (poate exotică?), placat cu benzi de ţesătură metalică din bronz (?), fixate cu ţinte decorative. Mormintele M 9 şi M 10 nu au fost demontate, din lipsă de timp.

În secţiunile S I, S II, S IV şi S V au fost cercetate 24 de gropi de forme şi dimensiuni variate; dintre acestea, trei – gropile G. 10, 15 şi 24, au fost umplute cu materiale din demantelări, iar dintre celelalte numai câteva conţineau materiale arheologice. Groapa G 14, din S I, caroul 22 – 23, a avut în umplutura din pământ negru numeroase fragmente ceramice datând din secolele XVI – XVIII, între care un platou cu monogramă, sfeşnice din lut fragmentare, farfurii, castroane, boluri etc., vetre de lulea din lut, fragmente din recipiente de sticlă; la partea superioară au apărut fragmente din vase de porţelan de import.

În groapa G. 23, din secţiunea S V, au apărut numeroase fragmente ceramice din mai multe forme: farfurii, castroane, străchini, sfeşnice, conductă de olan, precum şi fragmente din vase de porţelan de import.

În strat au apărut obiecte din fier: cuie, piroane, scoabe, un otic, un mâner de la un vas rotund, zgură metalică.

În secţiunea S V au apărut patru cochilii de scoică de dimensiuni medii.

În toate mormintele cercetate au apărut multe cuie din fier

https://biblioteca-digitala.ro

executate manual (de fierar). În mormântul 8 / 2011 capacul sicriului era decorat cu patru benzi longitudinale şi 4 – 6 benzi transversale împletite (ţesute) din fir de bronz, fixate cu ţinte decorative din bronz.

În urma cercetărilor executate, considerăm că proiectul de restaurare – conservare se poate executa, cu respectarea următoarelor condiţii:

- suprafaţa incintei va fi decapată până la nivelul solului medieval, respectiv până la nivelul suprafeţei fundaţiilor de epocă brâncovenească, fiind îndepărtate straturile de materiale din demantelare;
- structurile de zid medieval vor fi consolidate şi conservate la nivelul la care se păstrează;
- pe latura de sud a incintei vor fi restaurate / reconstruite 3 – 4 chilii, după resturile de zidării păstrate;
- pe latura de est a incintei se vor restaura / reconstrui 2 – 3 încăperi, după resturile de zidării păstrate;
- va fi refăcut parţial sistemul de strajă şi apărare, cu cele două nivele, pe semnele păstrate;
- turnul pătrat de pe latura de sud va fi dezafectat de actuala folosinţă şi va fi restaurat ca turn de apărare;
- fragmentul de zid de incintă sud, demantelat, va fi refăcut până la înălţimea de 3,00 m, pe fundaţia existentă, localizată în secţiunea S V;
- clopotniţa va fi amenajată pe o structură de lemn în apropierea zidului de incintă sud;
- clădirea de pe latura de nord, care găzduieşte colecţiile Muzeului Orăşenesc, va fi adusă la aspectul din imaginea din perioada 1906 - 1912, prin demolarea părţilor adăugate după acea dată; va fi restaurată şi consolidată, iar în interior se va decapa până la nivelul zidurilor medievale localizate în secţiunea S VI A şi B, care vor fi conservate la nivelul pardoselii.

Prin realizarea acestui program de restaurare/conservare, Complexul brâncovenesc Râmnicu Sărat va deveni un obiectiv turistic – istoric de valoare deosebită; totodată, vor fi îmbunătăţite condiţiile de funcţionare a Muzeului Orăşenesc.[Eugen-Marius Constantinescu]

Note:

1. Raportul Chicideanu se află în arhiva Institutului Naţional al patrimoniului, fost INMI, fost DMASI, fost DEPCN.

2. Radu Greceanu, în *Cronici brâncoveneşti,* Bucureşti, 1988, p. 76

3. Radu Greceanu, *Istoria domnii lui Constantin Basarab Brâncoveanu voievod. 1688 – 1714*, Bucureşti, 1970, p. 116

4. Ibidem, p. 155

5. Radu Greceanu, I*storia de taină*, Bucureşti, 1970, cap. 11, p. 228 - 229

6. Florentin - Liviu Cristea, Cercetări arheologice în cadrul complexului brâncovenesc „Adormirea Maicii Domnului" din Râmnicu Sărat. Aşezarea prefeudală, Mousaios 4 partea I, Buzău, 1994, p. 253 - 267; Lupu Emil, Date arheologice privind mânăstirea „Adormirea Maicii Domnului" din Râmnicu Sărat, judeţul Buzău (secolele XVI – XIX), Mousaios 4, partea I, Buzău, 1994, p. 269 - 309

7. Radu Greceanu, în *Cronici brâncoveneşti*, Bucureşti, 19

Abstract:

The archaeological preventive research allowed the localization of the foundations and some of the wall remains from the Brâncoveanu fortification, wich overlaps, in part, the remains of a previous fortification from the 16th century or early 17th century.

The archaeological material confirms an early medieval habitation 4th (?)/6th – 7th centuries and intense habitation in 16th – 20th centuries.

The fortification from the 16th century or early 17th century was destroyed in an unspecified period and the remains were dismantled when the brancovenian fortification was built.

For the valorification of the remains of medieval constructions the layer of soil deposited in the 19th – 20th centuries (about 0,70 – 0,90 m thick) should be dismantled over the entire surface of the enclosure; also, the medieval walls and foundations should be consolidated and partly restored.

138. Râșnov, jud. Brașov

Punct: Cetate

Cod sit: 40376.01

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 66/2011

Colectiv: Adrian Andrei Rusu – responsabil (IAIA Cluj)

Campania anului 2011 s-a limitat doar la supravegherea unor lucrări de reabilitare, contractate şi efectuate la dispoziţia beneficiarului. În Cetatea de jos s-au verificat structurile de zidărie care urmau să fie supraînălţate, după prăbuşirea lor în anii 2009-2010. Nivelul suprafeţei interioare a fost, de asemenea refăcut, cu pământ redistribuit din amenajările fostului antreprenor italian. S-a urmărit traseul unui cablu electric de putere, care să refacă alimentarea cetăţii (exterioare de est şi nord). S-au continuat degajările stâncilor de lângă curtina de est a Cetăţii de sus. În acelaşi sector au fost obţinut şi materiale arheologice purtate (dacice, medievale şi premoderne). Cele mai importante sunt ghiulele de fier (sec. XVII), câteva vârfuri de săgeată, cahle figurate (sec. XVI-XVII).

În Cetatea de sus s-a supravegheat eliminarea unei instalaţii de lemn putrede şi amenajarea unor sifoane de dren (cea mai importantă descoperire, o gardă de sabie, din secolul al XVI-lea). Mai importantă a fost degajarea completă a interiorului Turnului adosat Turnului gotic (în colţul de nord-est). Interiorul a fost umplut foarte târziu, datorită degradărilor din secolul XX. Pe crăpăturile stâncilor au apărut materiale dacice importante (vase întregibile, două fibule, un pinten) şi câteva fragmente de cahle din secolul al XV-lea, provenite din dotaţiile Turnului gotic (cavaler în turnir, o Răstignire, cu smalţ policrom).

Materialul dacic a fost predat spre studiu lui Daniel Cioată de la Muzeul Judeţean Mureş.

139. Rupea, jud. Braşov

Punct: Cetatea Rupea

Cod sit: 40401.09

Autorizația de supraveghere arheologică nr. 63/2011

Colectiv: Adrian Andrei Rusu – responsabil (IAIA Cluj), Oana Toda (UBB Cluj)

https://biblioteca-digitala.ro

Arheologia de la Cetatea Rupea s-a derulat în anul 2011 ca parte integrantă a proiectului „Reabilitarea şi extinderea infrastructurii oraşului Rupea, judeţul Braşov" din cadrul Programului Operaţional Regional, care presupune şi ample lucrări de restaurare şi refuncţionalizare a fortificaţiei medieval-moderne.

Demararea lucrărilor de reabilitare a monumentului (anul 2010) a impus automat şi supravegherea arheologică a acestora, constând în principal din degajări ale acumulărilor rezultate din degradarea componentelor cetăţii în vederea restaurării şi refuncţionalizării acestora precum şi pentru stabilirea unor trasee turistice adecvate şi dotarea cetăţii cu utilităţi. Faza de lucru a Proiectului a „sărit" peste cercetarea preventivă şi procuratoare de date de proiectare, obligând pe arheologi să deruleze o activitate trudnică, aflată în coasta şantierului de reconstrucţie. Sub ameninţarea pierderii calendarului de finanţare şi a auditului european, fiecare dintre componentele majore ale cetăţii a trebuit însoţit de o nouă documentaţie în vederea obţinerii „pe bandă" a avizării proiectelor şi execuţiilor. În cursul anului 2011, managerul principal de proiect a fost schimbat, necesitând noi aranjamente contractuale.

După ce, în anul 2010, principalele zone vizate au fost drumurile exterioare de acces, platoul din exteriorul cetăţii (NNV) şi incinta Cetăţii de Jos – incinta IV – (cu obiective concrete Turnurile Porţii, Slăninii, Slujitorilor, Casa paznicului, Magazia militară), campania anului 2011 a prevăzut supravegherea amenajărilor de teren din Cetatea de Mijloc (incintele II şi III) cu puncte principale de interes istoric, din dreptul porţilor de acces în incintele III şi I (Turnul Pulberăriei – Cetatea de Sus), al Turnurilor Ungrei, Scribilor, Pentagonal, Capelă şi al încăperilor adosate laturilor de est şi de sud ale incintei II.

Datorită depunerilor masive de pe aproape întreaga suprafaţă a Cetăţii de Mijloc, care afectau lucrările de conservare-restaurare la mai toate obiectivele majore amintite mai sus, s-a trecut la sondarea pe cale arheologică a fiecăruia în parte, pentru recuperarea relevanţelor stratigrafice şi soluţionarea unor aspecte insolite apărute în cazul unora dintre construcţii pe parcursul lucrărilor. Motivaţia acestor intervenţii se regăseşte în absenţa unei cercetări arheologice preventive ample care să preceadă demararea proiectului.

În cazul Turnului Capelă prin sondajul S7 (6 x 2 m) s-a avut în vedere degajarea acumulărilor din dreptul intrării de la subsolul construcţiei, scoţând la iveală o structură de zidărie exterioară tunului cu rol de delimitare şi protecţie a respectivei zone de acces.

Poarta Cetăţii de Mijloc şi Turnul Ungrei au fost abordate prin sondajele S8 (2,6 x 4,8 m), C11 (5 x 3,8 m), C12 (2 x 1,6 m), C12A (5,5 x 3,5 m) şi C13 (4,9 x 2,5 m), rezultând nivelul original de călcare de pe cadrul porţii carosabile, precum elemente de zidărie aparţinând unor structuri de apărarea a acesteia (zidurile surprinse în interiorul incintei III ca flancând poarta, cu datare în perioada modernă) şi unei faze iniţiale a Turnului Ungrei (dezvelite în incinta IV), anterioare construirii zidului de incintă care astăzi face legătura cu Turnul Pentagonal (cu posibilitate de datare la finalul perioadei medievale).

C6 (2,5 x 2 m) a urmărit clarificarea relaţiei dintre Turnul Scribilor şi zidul estic al incintei II sondând totodată şi intrarea parţial obturată de la subsolul turnului. A fost observată o fază timpurie a incintei II, anterioară construirii turnului (secolul al XV-lea), suprapusă de către acesta din urmă. Zidăria în discuţie a fost regăsită şi la fundaţia laturii de sud a Turnului Pentagonal, în cadrul S10 (8 x 3,5 m), parţial servind drept fundaţiei atât pentru noul zid de curtină, cât şi pentru cel al turnului.

Pe traseul incintei II, au fost practicate câteva sondaje în funcţie de necesităţile impuse de coborârea nivelului de călcare prin înlăturarea depunerilor târzii. Astfel, pe latura estică C7 (3,2 x 2 m) a scos la iveală un zid adosat curtinei şi o podea lutuită aparţinând uneia dintre construcţiile semnalate în această zonă pe planul cetăţii de la 1900, astăzi dispărute, totodată surprinzând şi aici la nivelul fundaţiilor un traseu uşor diferit al incintei în faza sa veche de funcţionare. O altă încăpere (cu podea din lut şi ziduri legate cu mortar şi lut) a fost dezvelită pe latura sudică a incintei prin C8 şi C8A, observându-se că acest gen de construcţie reprezintă o inserţiei arhitecturală târzie, deoarece suprapune niveluri de depunere cu material aparţinând secolului al XVII-lea. C 10 (3 x 2 m) a furnizat date referitoare la succesiunea depunerilor stratigrafice din imediata vecinătate a stâncii pe care este ridicată Cetatea de sus. Pe latura vestică a Cetăţii de Mijloc (incinta II) s-au practicat C16 (4,85 x 4,5 m) şi S9 (6 x 2,5 m), oferind date despre relaţiile dintre incintele II şi III ale fortificaţiei (C16), respectiv despre unul dintre turnurile demolate ale cetăţii (S9), surprinzându-se intrarea la primul nivel al acestuia şi o podeaua lutuită.

Un sondaj (2,6 x 2,5 m) s-a efectuat la accesul spre incinta I (Cetatea de sus), pentru obţinerea nivelului de călcare original de pe cadrul porţii Turnului Pulberăriei. Depunerile de pe cadrul porţii sunt toate de dată târzie (contemporane), însă s-a putut observa şi la nivelul fundaţiilor prima fază de funcţionare a turnului.

Unicele sondaje realizate până acum în Cadrul Cetăţii de sus sunt reprezentate de către casetele C14 (1,5 x 1 m) şi C15 (1,8 x 1,5 m), practicate la exteriorul, respectiv interiorul încăperii cunoscute sub numele de Camera de sus, pentru obţinerea cotelor de fundaţiei.

Tot „din mers" arheologia a impus refacerea proiectelor pentru Turnul porţii de intrare, pentru protecţia împotriva căderilor de stânci de bazalt, pentru necesitatea acoperirii ori realizării unor noi soluţii de acoperire la componente diferite de cele iniţial avute în vedere.

Exceptând vestigiile medievale şi moderne, unele dintre sondaje (cele practicate în zona Turnului Ungrei şi a Turnului Pentagonal) au surprins şi nivelul de locuire preistoric (epoca bronzului, cel mai probabil cultura Coţofeni). Singurul complex identificat pare să fi fost o groapă menajeră (în cadrul C11), recuperarea sa fiind însă parţială, datorită deranjării ei de către construcţiile moderne.

Materialele recoltate constau în principal din veselă ceramică modernă (secolele XVII-XIX), medievală (secolele XV-XVI – incinta II), fragmente de cahle de sobă (secolele XVI-XVIII), piese din fier (gloanţe de archebuză, vârf de suliţă, cuţite etc.), monede (perioada modernă), nivelul preistoric furnizând material ceramic (veselă, greutăţi pentru războiul de ţesut?) şi un răzuitor din os.

Abstract:

The 2011 archaeological campaign at „Cetatea Rupea" (Braşov County) was part of the extensive monument rehabilitation work. It primarily aimed for the retrieval of any useful archaeological information during the construction diggings as well as for the clarification of special or rather problematic features related to certain architectural parts of the ensemble. Therefore a series of trenches were able to identify various unknown construction phases in the cases of the Ungrei, Pentagonal and Scribilor towers as well as an earlier phase of the II precinct, drawing out the possibility of dating it before the 15th century, as though until now. The ground plan of an already demolished tower was also revealed. Some data was obtained regarding the small constructions spotted by the 1900 Saxon plan of the fortress lining up along the II precinct.

https://biblioteca-digitala.ro

140. Satu Mare, jud. Satu Mare
Punct: Piața J. Calvin

Cod sit: 136492.01

Autorizaţia de supraveghere arheologică nr. 41/2011

Colectiv: Szőcs Péter Levente- responsabil, Diana Iegar, Zoltan Kadas (MJ Satu Mare)

Primăria municipiului Satu Mare a demarat lucrări de reparații capitale a carosabilului pe P-ța Jean Calvin și str. M. Viteazu. În cadrul acestor lucrări s-au înlocuit conductele utilităților care sunt pe traseu. Aceste lucrări presupun săpături mai adânci de 50 de cm de NC. În cursul săpării mecanice a șanțului conductei au fost descoperite oase umane, unele fiind păstrate in situ, în poziția anatomică. S-a impus cercetarea și salvarea acestor complexe arheologice în cadrul supravegherii arheologice. Beneficiarul lucrărilor de reabilitare, primăria municipiului Satu Mare, a solicitat asistența de specialitate din partea Muzeului Județean Satu Mare.

Zona se află în incinta oraşului medieval Satu Mare. Potrivit documentelor cartografice de epocă, strada M. Viteazu era strada principală al oraşului în cursul evului mediu. Piața J. Calvin s-a format prin lărgirea străzii M. Viteazu, are o curbură ușoară și se află la intersecția cu str. Ștefan cel Mare, care reprezintă axa transversală a orașului medieval. Pe aceast traseu trecea ruta comercială peste vadul Someșului. La intersecția celor două străzi, în centrul piațetei a fost ridicată în evul mediu biserica parohială a orașului. Conform uzanței generale al epocii, cimitirul orașului a funcționat în preajma bisericii.

În cursul supravegherii arheologice au fost identificate 26 morminte umane păstrate in situ, precum și o serie de alte oase umane în poziție secundară, provenind din morminte deranjate de intervenții ulterioare (sec. XVI-XX). Cele 26 de morminte s-au păstrat fragmentar, lipsa unor părți mai mici sau mai mari ale scheletelor datorându-se intervențiilor ulterioare (inhumații sau lucrări mai recente). Scheletele sunt întinse pe spate, orientate cca. est-vest. Mâinile au fost așezate pe șold sau întinse lângă corp. Au fost recuperate schelete care aparțineau ambelor sexe și din toate grupuri de vârstă a populației. S-a observat în unele cazuri urma sicriilor de lemn (pelicule de lemn corodat și degradat) precum și accesorii d sicriu: podoabe, fragmente mici de închizătoare, precum și cuie de sicriu. Inventarul mormintelor este deosebit de sărac și, în afara pieselor care aparțineau sicrielor, sunt în mod exclusiv fragmente păstrate din vestimentație, respectiv accesorii vestimentare: potcoave de cizmă, podoabe de păr, textile cu fir metalic.

Vestigiile recuperate nu oferă date concludente pentru o datare și atribuire precisă. Contextul general al sitului, caracteristicile stratigrafiei, a materialului arheologic descoperită în poziție secundară, permit o datare mai largă: cea a secolelor XVI-XVIII. Inhumații mai timpurii, aparținătoare cimitirului medieval nu s-au păstrat în această zonă. În acest sens, mormintele reprezintă orizontul mai recent al cimitirului care funcționa în preajma fostei biserici parohiale, pe amplasamentul căruia se află azi Biserica Reformată cu Lanțuri.

Abstract:

Rehabilitation work of the J. Calvin square and M. Viteazu Street led to the incidental discovery of human remains. The area was the center of the medieval urban settlement of Satu Mare, the former parish church with its cemetery functioning here. On the place of the former parish church the Calvinist Church “with chains” was built at the beginning of the 19th century. During the rehabilitation works 26 burials were identified belonging to the most recent horizon of the cemetery: 16th to 18th centuries.

141. Secu, oraș Bicaz, jud. Neamț
Punct: Schitul Nifon al Mănăstirii Secu

Cod sit: 121037.05

Colectiv: Costică Asăvoaie, Bogdan Minea (IA Iași), Vitalie Josanu (I.P.J. Neamț), Cosmin Niţă, Beatrice Frunză (absolvenți UAIC Iași)

În urma semnalării descoperirii ruinelor unui complex arhitectonic necunoscut al cărui element principal (biserica de plan triconc) se păstreaza în elevaţie până la 2-2,3 m, aflat la cca. 300 m vest de Schitul Nifon aparținând Mănăstirii Secu și a propunerii venite din partea domului Vitalie Josanu, precum și beneficiind de deschiderea și implicarea starețului arhim. Vichentie Amariei au fost inițiate primele cercetări de suprafață în cursul lunii iunie 2011. Cu această ocazie în preajma bisericii au fost identificate și alte ruine, sugerând existența unui complex de construcţii și posibilitatea existenței unui ansamblu de clădiri (chilii).

În perimetrul în care este situat vechiul complex monahal, nefiind reperat din punct de vedere documentar (a se vedea în acest sens ultima monografie Mănăstirea Secu o veche şi nestinsă candelă în Munţii Neamţului, editura Trinitas [Iaşi], 2006, p. 14, „Schitul Nifon, cu hramul Buna Vestire, intemeiat de Ieroschimonahul Nifon de la Mănăstirea Secu, în anul 1690” şi p. 33: Icoana Maicii Domnului – Ciprioata a fost mutată de la Cetatea Neamţului în anul 1718 la Biserica Schitului „Sfântul Nifon” până în anul 1758) şi legal până în prezent se intenţiona efectuarea unor activităţi silvice de extragere de masă lemnoasă care agrava riscul distrugerii unei părţi importante din complex.

După parcurgerea etapelor procedurale privind anunțarea descoperirii și solicitarea autorizației de cercetare arheologică a fost începută cercetarea propriu-zisă, în data de 22 august 2011. Însa în momentul derulării cercetarii s-au impus două elemente:

- Neînregistrarea până în prezent ca monument istoric a ruinelor din apropierea actualului Schit Nifon;

- Promtitudinea părintelui stareţ, arhim. Vichentie Amariei, care a pus la dispoziţie toate documentele necesare pentru obţinerea Autorizaţiei de supraveghere arheologică.

Pe lângă eliminarea pericolului de degradare expus mai sus, o altă prioritate a comanditarului era de a obţine câteva elemente de datare în vederea rescrierii pisaniei noului Schit Nifon cu hramul Sfânta Treime care a fost sfinţit la data de 18.09.2011.

Convenția stabilită cu Mănăstirea Secu – în condițiile posibilităților financiare limitate ale obștii monahale - a avut în vedere următoarele:

Institutul de Arheologie Iaşi, reprezentat prin CS III Costică Asăvoaie, responsabil ştiinţific de şantier, împreună cu ceilalţi colaboratori să beneficieze de cazare şi masă, precum şi de decontarea contravalorii transportului către locurile de domiciliu;

Mănăstirea Secu să asigure forţa de muncă necesară pentru efectuarea săpăturii arheologice ;

Reprezentantul Institutului de Arheologie s-a angajat, fără parcurgerea etapelor birocratice, că va asigura suportul ştiinţific şi autoritatea morală pentru desfăşurarea cercetării arheologice, având şi girul Consiliului Ştiinţific al Institutului.

În acest scop a fost alcătuit următorul colectiv de cercetare: CS III Costică Asăvoaie, responsabil ştiinţific de şantier , arheolog expert, cod : AM-E-010; Vitalie Josanu, arheolog debutant cod : AM-D-609, ofiţer de poliţie în cadrul IPJ Neamț specializat în domeniul protejării patrimoniului cultural național, acesta fiind iniţiatorul cercetării arheologice; Bogdan Minea, conservator la Institutul de Arheologie Iaşi; Cosmin Niţă, absolvent al Facultăţii de Istorie

https://biblioteca-digitala.ro

la Universitatea 'Al. I. Cuza' Iaşi; Beatrice Frunza, absolventă a Facultăţii de Istorie la Universitatea 'Al. I. Cuza' Iaşi. Iar în problemele de administrare pe şantier a fost delegat, din partea Mănăstirii Secu, părintele Ghenadie Trifan.

Lucrările propriu-zise au debutat prin efectuarea de măsurători primare ale elementelor depistate iniţial în teren (biserica, ruinele de pe latura de vest si conglomeratele din pietre ce vadesc urme de ecarisare de pe latura de nord).

Biserica de plan triconc pe interior are următoarele dimensiuni:

Lungimea spaţiului interior pe axul central – 20.55 m;
Adâncimea absidei altarului – 3,75 m;
Grosimea piciorului Arcului de Triumf, pe latura de nord – 0,83 m;
Lăţimea proscomediei – 1,35 m;
Lăţimea diaconiconului – 1,35 m;
Grosimea piciorului Arcului de Triumf, pe latura de sud – 0,83 m;
Deschiderea absidei altarului – 4,75 m;
Deschiderea între pilonii Arcului de Triumf – 3,82 m;
Din colţul de vest al Arcului de Triumf până la decroşul absidei de nord – 1,60 m;
Deschiderea absidei de nord – 3,50 m:
Lungimea zidului nordic păstrat în elevaţie de la absidă până spre vest – 5.50 m;
Din colţul Arcului de Triumf până la decroşul de est al absidei de sud – 1.70 m;
Deschiderea absidei de sud – 3.27 m;
Lungimea zidului sudic păstrat în elevaţie de la absidă până spre vest – 5. 90 m;
Deschiderea naosului la cca. 1m faţă de pilonii Arcului de Triumf – 5.20 m;
Deschiderea la punctele maxime de decroş ale absidelor laterale – 7.20 m;
Deschiderea pereţilor laterali ai naosului la punctele vestice de pornire a absidelor – 5.22 m;
Deschiderea pereţilor laterali ai naosului la distanţa de 4 m faţă de punctele vestice de pornire a absidelor – 5. 35 m;

Dimensiunile pronaosului sunt aproximative deoarece nu a fost decopertat în întregime, pentru acest lucru este necesară efectuarea de săpătura arheologică sistematică. Dimensiunile sunt urmatoarele:

Deschiderea intrării dinspre naos spre pronaos – 1.60 m;
Deschiderea intrării dinspre pronaos spre naos – 1.00 m;
Lăţimea pronaosului pe extremitatea de est – 6.70 m;
Lăţimea pronaosului pe extremitatea de vest – 6.70 m;
Lungimea zidului de nord – 3.20 m;
Lungimea zidului de sud – 3.20 m;
Deschiderea intrării de vest – 1.20 m.
Dimensiunile grosimii zidurolor :
Ax altar – 1.60 m;
Decros ax altar – 0.80 m;
Diaconicon – 1.85 m;
Nişă diaconicon – 1.60m;
Arc de triumf pe latura de sud – 2.40 m;
Extremitatea estică a absidei sudice – 1,90 m;
Extremitatea vestică a absidei sudice – 2,00 m;
Decroş maxim al absidei sudice – 1,70 m;
Extremitatea vestică a zidului de nord păstrat în elevaţie –1,75 m;
Latura de nord a zidului de vest ce desparte naosul de pronaos – 1,50 m;
Latura de sud a zidului de vest ce desparte naosul de pronaos – 1,50 m;
Latura de nord a pronaosului - 1,00 m;
Latura de sud a pronaosului – 0,80 m;
Zidul de vest al pronaosului – 0,80 m.

După evaluarea preliminară prezentată Mănăstirii şi o discuţie cu reprezentanţii Ocolului Silvic al Mănăstirii Neamţ s-a reuşit amânarea operaţiunilor silvice amintite mai sus şi începerea executării unor sondaje arheologice pentru a se găsi repere care să folosească la întocmirea dosarului de clasare a sitului ca monument istoric şi pentru a încerca să satisfacem cerinţa comanditarului de a identifica câteva elemente de datare a vechiului schit. În acest sens s-a pornit de la premisa (bazată şi pe informaţii orale locale) că ar putea exista o inscripţie vizibilă înca prin anii 1970 şi s-a hotarat efectuarea unor sondaje, dat fiind şi fapul că dosarul pentru obţinerea autorizaţiei de săpătura arheologică fusese înaintat.

În perspectiva unei viitoare săpături sistematice s-a decis iniţierea unui capăt de secţiune (S1) dinspre extremitatea de est a încăperii bisericii (acolo unde există o excavaţie de prin anii 1990, în acel loc după unele mărturii orale acesta ar fi fost ultimul loc unde ar fi fost asezată inscripţia pomenită mai sus). Ulterior au fost deschise casetele din zonele intrărilor unde „cel mai probabil" s-ar fi putut identifica criterii de datare.

Pe parcursul săpăturii s-a constatat că biserica a avut o intrare iniţială pe latura de sud, într-o fază de existenţă anterioară construirii pridvorului, care a fost obturată în urmatoarea etapă de construcţie.

Din punct de vedere stratigrafic nu s-au constatat, la nivelul sondajelor executate niveluri majore de construcţie/recostrucţie; în schimb au fost înregistrate următoarele adâncimi de fundare:

Intrarea în naos: -1,30 m;
Intrarea în pronaos: -1,15 m;
Intrarea iniţială pe latura de sud (caseta – C. 3) : 2,74 m.

Sărăcia materialului arheologic recoltat (câteva piroane şi cuie din lemn) ca şi a elementelor stratigrafice definitorii au condus la concentrarea atenţiei pe calitatea liantului şi asupra elementelor de structură ale zidăriei externe ; existenţa pilaştrilor angajaţi de pe exterior şi a unui brâu de patru asize de cărămidă, parte din ele păstrând smalţ de culoare verde, la nivelul naşterii pomeniţilor pilaştri. Alături de planimetrie sugerează o construcţie de secol XVII-lea (cu precadere a doua jumatate).

În cursul studierii paramentului s-a observat că există cărămidă smălţuită atât întreagă cât şi fragmentată în poziţii atipice ; acest detaliu poate sugera o eventuală reconstrucţie, cel puţin la nivelul elevaţiei. Dacă se are în considerare, faţă de ceea ce s-a expus mai sus şi obturarea intrării iniţiale dinspre sud precum şi adosarea pridvorului se poate avansa – ca ipoteză de lucru pentru viitor că monumentul pus în discuţie a avut trei etape de reconstrucţie în existenta sa. Se speră ca mai multe detalii să poată fi oferite de către arhitecţii abilitaţi în descifrarea şi restaurarea de monumente istorice.

În ceea ce priveşte ruinele de pe latura de vest a complexului s-a considerat că este necesară o curăţire a resturilor de vegetaţie forestieră ca şi a litierei pentru o descifrare iniţială a rolului acestora.

S-a constatat cu această ocazie că există mai multe fundaţii de încăperi din piatră, amestecate sporadic cu fragmente de cărămidă smălţuită, legată cu un mortar de slabă calitate, care sugerează că aici ar fi existat chilii cu elevaţie din material uşor (probabil lemn). Este interesant faptul că după degajarea litierei s-a constatat ca unul dintre ziduri a intersectat un cuptor cu boltă prabuşit. De altfel pe parcursul cercetărilor de suprafaţă au mai fost depistate, spre extremităţile de sud-vest ale terasei urmele a înca trei cuptoare din cărămidă. Tot cu ocazia cercetărilor de suprafaţă şi a micilor sondaje dar şi pe baza informaţiilor orale ale localnicilor, a fost depistată o fântână cu zid din piatră, de diametru de 1,00 m.

Toate acele descrise mai sus sugerează existenţa aici a unei aşezări monahale care a avut se pare trei etape de reconstrucţie

https://biblioteca-digitala.ro

majoră, care depăşeşte condiţiile ştiute pentru un simplu schit şi care presupune dezvoltarea aici a unui şantier arheologic de săpătură sistematică.

În acest sens s-au întreprins următoarele demersuri:

S-a încheiat un Protocol între Institutul de Arheologie Iaşi şi Mănăstirea Secu;

Avându-se în vedere zona forestieră care implică şi supunerea la regimul silvic s-a covenit ca forurile competente Ocolul Silvic al Mănăstirii Neamţ să dispună extragerea sistematică a masei lemnoase în funcţie de evoluţia săpăturii ;

S-a înaintat dosarul pentru clasarea sitului la Comisia Zonală a Monumentelor Istorice;

S-a înaintat cererea pentru eliberarea Autorizaţiei pentru săpătură arheologică sistematică;

Se va organiza un simpozion „Arhitectura medievală religioasă în Moldova", unde vor fi invitaţi specialisti în domeniu.

Urmează ca intenţiile expuse mai sus sa se concretieze iar „misterul" să fie dezlegat şi să contribuie la o mai bună cunoaştere a locaşurilor monahale (cel puţin) din vechea Ţară a Moldovei.

Abstract:

The present report is the result of an archaeological investigation which was required because of the forest fittings in the area of the "Secu" Monastery and which came as a reply to the present Monastery's Administration's desire to preserve a number of ruins not yet accounted in any registry of the Romanian state.

This study reveals what has been established to the present moment through a survey done after digging and removing forest residues.

The need of an archaeological intervention is also required by the lack of bibliographic resources. In this respect, the last monograph – "Secu Monastery. An ancient unextinguished candle of Neamt Mountains", ed. Trinitas, [Iasi], 2006 – is illustrative; p. 14: "Nifon hermitage, having the Annunciation as its dedication day, founded by the hermit Nifon from Secu Monastery, in 1690"; and p. 33: "The icon of the Lady the Cypriote was moved from Neamt Fortress to the church of Saint Nifon Hermitage in 1718, where it remained until 1758."

The research team's intention is to develop the archaeological site systematically.

142. Sibiu, jud. Sibiu

Punct: str. 9 Mai

Cod sit: 143469.02

Autorizaţia de supraveghere arheologică nr. 121/2011

Colectiv: Petre Beşliu Munteanu, Claudia Urduzia.(MN Brukenthal)

Săpaturile de cablare din toamna anului 2011 ne-au permis câteva observaţii asupra schimbărilor în aliniamentul caselor şi asupra stratigrafiei terenului. Locurile unde se aflau Biserica Minoriţilor şi Biserica Sf. Elisabeta au fost cercetate arheologic. A existat asistenţa arheologică la săpăturile de cablare anterioare.

Aliniamentul caselor pare a nu se fi schimbat. Unele clădiri păstrează structuri de zidărie, chiar frontoane din Evul Mediu sau din perioada premodernă. Schimbări au privit doar recompartimentarea corpului de clădire de locuit dinspre stradă şi extinderea spre curte a spatiilor anexe, realitate observată la casa cu numărul 10 de pe această stradă. Sunt câteva exemple care par a fi excepţie de la regulă:

- casa cu nr. 28. Vechea casă avea aliniamentul cu 1,10 m în faţa celei actuale. Zidul casei vechi era din cărămizi, fiind vizibil până la -0,80 m. În colţul încăperii se afla o oală de bucătărie cu gura în jos. Fundaţia casei a intersectat un strat de depunere cu arsură vizibil la -0,80 m;

- casa cu nr. 7. Fundaţia vechii case ieşea din frontul actualei case pe o lungime de 6,40 m. Fundaţia era din piatră şi cărămizi şi se adâncea de la -0,60 m de nivelul actual de călcare. Construcţia veche a fost distrusă prin incendiu;

- casa cu nr. 23, la limita cu casa nr. 21. Zid din cărămizi late de 6 cm, aflat la 2,50 m de aliniamentul actual. La colţul zidului lung de 3 m a fost fixată în fundaţie o piatră mare. Stratul de construcţie este la 0,40 - 0,50 m de nivelul actual. În faţa intrării actuale de la casa nr. 23, la 0,60 m de frontul actual se află un zid de 0,26 m lăţime. Stratul lui de demolare este la -0,30 - -0,40 m faţă de nivelul actual, iar nivelul de construcţie la -0,40 - -0,45 m.

În general, sub cota de săpătură (-0,80 m), în şanţul aflat la -0,50 - -1,50 m de zidul caselor există un strat de pământ negru, mâlos, iar deasupra nivelul de pietriş cu urme de materiale de construcţie. Nivelul de pământ mâlos este observabil de la adâncimea de -0,50 - -0,60 m.

În terenul adiacent casei cu nr. 26, între -60 - -0,80 m am văzut un strat de pământ cu arsură, suprapus de nivelul de construcţie al casei. Şi la casa cu numărul 7 a fost evident un strat de arsură la adâncimea de 0,60 m şi sub el pigmenţi de mortar.

La intersecţia dintre străzile 9 Mai şi Felinarului a fost evident un strat relativ consistent (-0,40 m - - 0,80 m) de pământ brun-mâlos cu fragmente ceramice medievale.

Urme de pavaj din pietre de râu am observat în zona casei cu numărul 1, la adâncimea de 0,40-0,50 m.

Materialul arheologic a constat dintr-o oală fragmentară postmedievală, fragmente ceramice medivale şi postmedievale şi oase de animale.

Aliniamentul caselor de pe strada 9 Mai, o arteră importantă a oraşului medieval, nu s-a schimbat până astăzi.

Urmele de construcţii descoperite (zidării superficiale din cărămizi) aparţin unor spaţii comerciale deschise, amenajări specifice caselor de negustori aflate pe terasa superioară a oraşului. [Petre Beșliu Munteanu]

Abstract:

In the ditches excavated from industrial purpose in 9 Mai Street from Sibiu, we saw that the aligniament of the buildings did not change excepting two buildings with medieval commercial space behind. A pot in normal standing position was uncovered in one of this commercial space.

143. Sita Buzăului, com. Sita Buzăului, jud. Covasna

Punct: Cremenea - Malu Dinu Buzea

Cod sit 63697.13

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 271/2011

Colectiv: Marian Cosac – responsabil, George Murătoreanu (UV Târgovişte), Dan Lucian Buzea (MNCR), Alexandru Radu (DCPN Dâmbovița)

Aşezarea paleolitică de la Malul Dinu Buzea este plasată la intrarea în satul Cremenea, pe latura estică a sa, pe o presupusă terasă a Buzăului, la o altitudine absolută de 740 m. Situl fost

https://biblioteca-digitala.ro

descoperit şi cercetat iniţial de Marton Roska, în campaniile din anii 1924, 1926 şi 1928. Iniţiativa a fost reluată de o echipă aflată sub coordonarea lui C.S. Nicolăescu-Plopşor, în anii 1956 (secţiunile 1-7) şi 1957 (secţiunile 9-16), pentru ca Al. Păunescu, în 1960 (secţiunile 17-18) şi 1961 (secţiunile 19-20), să continue acest demers. În anul 1973 M. Cârciumaru a prelevat din profilul secţiunii 17 probele necesare efectuării analizei polinice.

În momentul de faţă suprafaţa aferentă aşezării paleolitice de la „Malul lui Dinu Buzea" este parţial afectată de ridicarea pe latura de sud a unei construcţii.

Intrigaţi de situaţia succesiunii culturale menţionate de cercetările anterioare, respectiv existenţa a două sau chiar trei tradiţii culturale distincte, ce acopereau un vast palier cronologic, dar şi de existenţa unei situaţii inedite pentru o aşezare paleolitică din România din punct de vedere pedologic, anume existenţa solului poligonal, am considerat că este necesară reluarea cercetării arheologice.

Ca urmare, din vara anului 2010, situl Malul Dinu Buzea a devenit şantier şcoală, în vederea efectuării stagiului de practică arheologică pentru studenţi de la specializarea Istorie, din cadrul Facultăţii de Ştiinţe Umaniste, Universitatea Valahia din Târgovişte. Cercetarea arheologică s-a efectuat în anul 2010 în parteneriat cu Muzeul Carpaţilor Răsăriteni – Sfântu Gheorghe şi Complexul Muzeal Curtea Domnească – Târgovişe, iar în anul 2010 doar cu instituţia din Sfântu Gheorghe.

Din analiza rezultatelor cercetărilor anterioare am decis în anul 2010 deschiderea unei secţiuni cu indicativul XXI, cu o suprafaţă de 3 x 2 m, împărţită în şase carouri cu latura de un metru, iar în anul 2011 a secţiunii XXII, cu o suprafaţă de 3 x 3 m. Acestea sunt plasate în partea nordică a sitului, între secţiunile 8-10 şi 17, în partea terminală a presupusei terase.

Săpătura arheologică s-a realizat prin raportarea materialului la un punct 0 unic, în vederea identificării facile a celor trei concentrări de materiale litice preistorice menţionate de C.S. Nicolăescu-Plopşor şi Al. Păunescu. Am decis ca săpătura să se execute în pase mecanice variabile, între 5 şi 10 cm, variabilitate condiţionată de concentrarea materialului în plan orizontal. Întregul sediment recuperat a fost trecut prin sită, dar cu rezultate neconcludente. Înregistrarea materialului arheologic s-a realizat prin raportarea la trei coordonate (x, y, z), pe carouri cu latura de 1m, cu înregistrarea poziţiei pe fişă milimetrică, dar şi fotografierea acestora. Am optat pentru această modalitate de recuperare şi înregistrarea a materialului arheologic, în intenţia facilitării creării unei baze de date cu referire la repartiţia spaţială a artefactelor.

Succesiunea orizonturilor de sol A – Ea – Bt – C şi caracterul glosic al trecerii dintre acestea (trecere sub formă de limbi sau pene) ne-a sugerat ideea că avem de-a face cu prezenţa albeluvisolului (AB) în cadrului sitului de la Malu Dinu Buzea. Acest sol, în prezent, realizează tranziţia între luvisoluri şi podzoluri şi deţine 1,9 % din suprafaţa totală a solului în climatul temperat răcoros, în special sub pădure (Stadnic, 2010, p.85).

Principalul indicator al prezenţei acestui tip de sol moştenit l-a constituit culoarea orizonturilor de sol şi prezenţa penelor verticale.

Determinarea culorilor cu ajutorul determinatorului Munsell (atât la profil cât şi asupra probelor recoltate) a oferit următoarele rezultate: Ao (10 YR 4/3); A/Ea (10 YR 5/4); Ea (10 YR 5,5/6); Ea/Bt (7,5 YR 4/4); Bt (10 YR 4/4). Dincolo de aceste orizonturi, la adâncimi mai mari de 150 cm au fost identificate materialele parentale reprezentate în acest caz de alternanţe de nisipuri şi pietrişuri, cu o structură în solzi, caracteristică pentru conurile de dejecţie .

Materialul arheologic – secţiunile XXI şi XXII.

Din secţiunea XXI au fost recuperate 120 de piese prelucrate şi 122 de fragmente rezultate în urma procesului de gelifracţie, precum şi galeţi cu dimensiuni variabile din gresie, iar din secţiunea XXII 83 de piese prelucrate, 157 produse gelive şi 58 de galeţi. La o primă observaţie se constată asociaţia în plan orizontal a utilajelor litice cu produse gelive şi galeţi, dar şi absenţa unei discontinuităţi a repartiţiei acestora în plan orizontal, fapt ce nu confirmă existenţa in suprafeţele cercetate a mai multor nivele ocupaţionale separate de cezuri stratigrafice. Materialul litic prelucrat este caracterizat de un microlitism evident, realitate ce indică apartenenţa tradiţia culturale de la Malu Dinu Buzea la o etapa târzie a paleoliticului superior. Prezenţa pe verticală a materialului litic, până la adâncimea de 100 cm., se datorează existenţei la baza nivelului gălbui – lutos, în care se constată concentrarea materialului litic prelucrat şi a produselor gelive, a unui sol poligonal, evidenţă remarcată şi de cercetările anterioare.

Anexa 13

Bibliografie:

Nicolăescu-Plopşor, C.S., Pop, I., (1959), Cercetările şi săpăturile paleolitice de la Cremenea şi împrejurimi, Materiale şi Cercetări Arheologice 6, 1959, p. 51-56;

Păunescu, Al., (1966), Cercetări paleolitice, SCIV 17, 2, 1966;

Roska, M., (1924), Recherches préhistorique pendant l'année 1924, Dacia 1, 1924, p. 297-316;

Idem, (1930), Notă preliminară asupra cercetărilor paleolitice făcute în Ardeal în cursul anului 1928, Anuarul Institutului Geologic al României 14, 1929, „Cartea românească", 1930, p. 79-97;

Stadnic S., (2010), Pedologie (Ştiinţa solului: geneza, proprietăţile, clasificarea, geografia) Curs de prelegeri, Universitatea de stat „Alecu Russo" din Bălţi, Facultatea de Ştiinţe ale naturii şi Agroecologie, Catedra de agroecologie, 162 p.

Abstract:

The 2010-2011 archaeological research campaigns had the following objectives: confirming or dismissing the previous description of the stratigraphical context, sampling of the archaeological layers in order to establish their chronology, and also identifying the relation between the lithic concentrations and the depositional alteration processes. The results dismissed the location of the Malul Dinu Buzea site on one of Buzău's terraces, placing it on an alluvial cone of the Cremenea stream instead. As well, the site displays only one archaeological layer in which the lithic material is heavily disturbed by gelifraction and polygonal soil formation. So far, we cannot state the presence at Malul Dinu Buzea of a real human occupation; the lithic material concentration (artefacts, natural fragments and rolled pebbles) seems to have been formed through the reenactment of the alluvial cone.

144. Şimleu Silvaniei, jud. Sălaj

Punct: str. Tudor Vladimirescu nr. 15

Cod sit: 139893.14

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 131 /2011

Colectiv: Horea Pop – responsabil (MJIA Zalău)

Zona afectată de proiectul investiţional Construire anexe gospodăreşti din Şimleu Silvaniei are un potenţial arheologic deosebit eşalonat pe cel puţin 4 epoci istorice. Unele suprafeţe din cadrul întregului perimetru construibil au fost compromise de lucrări edilitare anterioare. Au fost descoperite 8 complexe arheologice cu un relativ bogat material arheologic (ceramică preistorică şi dacică

https://biblioteca-digitala.ro

din epoca romană, medievală şi modernă).

Situl a fost identificat în urma unor cercetări de teren (1996), dar a fost cercetat ocazional prin periegheze repetate (1998, 2000-2003, 2005-2007) şi cercetări arheologice preventive (2009) ocazionate de construcţia unei pensiuni, prilej cu care s-a constatat complexitatea stratigrafiei sitului.

Situl se află amplasat pe terasa a doua neinundabilă a râului Crasna, la circa 50 m sud de cursul acestuia. Terasa este la o altitudine de 205-208 m faţă de nivelul mării, pe malul stâng al văii. Zona este plată, intinsă, uşor de amenajat în vederea ridicării unor construcţii de locuit. Aspectul geomorfologic face din această terasă cel mai favorabil loc pentru amenajarea unor astfel de construcţii. Peste valea Crasnei se ridică impozanta Magură a Şimleului unde locuitorii din toate epocile găseau refugiu în fortificaţiile ridicate pe vârfuri, sau în pădurile din jur.

Campania anului 2011 a constat în trasarea unei unităţi de cercetare. Suprafaţa trasată a fost împărţită în două jumătăţi aproximativ egale orientate S-N, despărţite de un martor lat de 0,6 m. Au fost desenate ambele profile ale martorului şi profilul vestic al excavaţiei.

Materiale arheologice au apărut în toate nivelele, dar complexele arheologice antice s-au conturat doar la apariţia sterilului.

Pentru o evidenţă primară a săpăturii, fiecare complex a fost marcat din momentul conturării cu un număr scris pe un material rezistent la intemperii, iar datele minimale de identificare au fost notate pe o fişă împreună cu evidenţa fotografierii, desenării şi descrierea aspectului umpluturii şi a inventarului arheologic. Stratigrafia staţiunii arheologice de la Şimleu, precizarea cadrului cronologic în care se desfăşoară evoluţia sa, stabilirea caracterului sitului, a etapelor evolutive, toate au reprezentat obiective prioritare ale cercetării. Nu în ultimul rând ne-am propus, precizarea relaţiei şi succesiunii fazelor evolutive şi componentelor staţiunii, întrucât în apropiere aveam mai multe etape de locuire şi o necropolă de înhumaţie cu morminte neolitice. Toate aceste aspecte sunt dificil de sesizat, mai ales datorită faptului că straturile de cultură au fost afectate de-alungul timpului de eroziunea naturală, construcţiile edilitare şi lucrările agricole. Din punct de vedere stratigrafic situaţia sitului este complexă. În suprafaţa excavată se observă aceeaşi succesiune, ca în cercetările anerioare ale sitului, cu mici excepţii privind grosimea straturilor arheologice:

- 0,00-0,25 m alee din beton recentă, humus
- 0,25-0,4 m moloz şi rocă sfărmată de la amenajări recente
- 0,4-0,m sol cenuşiu aparţinând epocii moderne
- 0,7-1,m strat din epoca romană negru afânat
- 1,1-2,m nivel cu materiale preistorice
- 2,0 m argilă galbenă sterilă

Complexe descoperite

Complexul C1: Tip complex: groapă provizii. Locaţie: S1, jumătatea vestică, conturat la -2,0m. Diametru la gură 1,2 m, iar la bază 1,4 m; adâncimea 1,15 m. Datarea complexului: epoca romană, sec. II-III. Elemente de inventar: ceramică dacică lucrată cu mâna şi la roată puţină, chirpici.

Complexul C2: Tip complex: groapă de provizii. Locaţie: S1, conturat la -1,3 m în profilul suduc al suprafeţei, diametru 1,6 m, adâncimea 1,05 m. Datarea complexului: epoca romană, sec. II-III. Inventarul complexului conţinea o cantitate impresionantă de lipitură de perete de mari dimensiuni şi fragmente ceramice dacice şi germanice lucrate cu mâna alături de fragmente de chiupuri modelate la roată, arse până la vitrifiere în unele cazuri.

Complexul C3: Tip complex: latrină. Locaţie: S1 jumătatea estică, conturat la -1,5 m, adâncime 0,2 m de la conturare. Construcţie realizată foarte probabil din lemn cu laturile de 1,15 x 0,85 m, orientat E-V. Datarea complexului: epoca modernă probabil. Nu avea inventar.

Complexul C4: Tip complex: demisol de casă? Locaţie: S1 jumătatea estică, profil nordic, conturat la -0,3 m, adâncime 1,7 m de la conturare. Construcţie realizată din cărămidă (grosime zid 0,35 m) cu laturile surprinse de 1,7 x 0,9 m, orientată E-V. Datarea complexului: epoca modernă (sec. XIX). Inventar extrem de bogat în sticlărie, ceramică întregibilă, piese din bronz şi fier şi oase de animale.

Complexul C5: Tip complex: Latrină. Locaţie: S1 jumătatea estică, profil sudic, conturat la -0,4 m, adâncime 1,6 m de la conturare. Construcţie realizată din cărămidă (grosime zid 0,15 m) cu laturile surprinse de 1,5 x 1,3 m (probabil pătrată). Datarea complexului: epoca contemporană (sec. XX). Nu avea inventar.

Complexul C6: Tip complex: groapă de stâlp care ţine probabil de nivelul preistoric surprins. Locaţie: S1, conturat la -1,7 m în profilul estic, adâncime 0,1 m; diametru 0,2 m. Datarea complexului: neolitic? Nu avea inventar.

Complexul C7: Tip complex: groapă de stâlp care ţine probabil de C4. Locaţie: S1, colţ S-E, conturat la -1,7m, baza la -2,0 m, diametru 0,3 m. Foarte probabil la săparea gropii de implantare a construcţiei de cărămidă C4, aceasta a fost căptuşită cu lemn, sprijinit cu stâlpi de tipul C7. Datarea complexului: epoca modernă (sec. XIX).

Complexul C8: Tip complex: groapă menajeră. Locaţie: S1, profilui estic al martorului, conturat la –1,2 m. Formă circulară cu fundul la -2,55 m şi diametrul de 0,8 m la gură şi 0,95 m spre bază. Elemente de inventar: puţină ceramică modelată la roată şi cu mâna. Datarea complexului: epoca romană (sec. II-III).

Cercetările de la Şimleu de pe strada T. Vladimirescu nr. 15, deşi de mică anvergură, desfăşurate într-un timp relativ scurt, au evidenţiat, încă o dată, faptul că spaţiul cuprins între această stradă şi străzile G. Bariţiu şi Oaşului este unul cu un potenţial arheologic deosebit. Cel mai vechi nivel de locuire identificat în cadrul cercetărilor preventive de la Şimleu Silvaniei str. Tudor Vladimirescu nr. 15, aparţine neoliticului dezvoltat, mai exact culturii Zau. Acesta este reprezentat prin unele fragmente ceramice descoperite fără context.

În ceea ce priveşte epoca bronzului, descoperiri aparţinând Bronzului Târziu au fost efectuate atât pe Măgura Şimleului (alt. max. 597 m), punct strategic amplasat la nord de zona cercetată, cât şi la baza acesteia, în mai multe puncte din perimetrul oraşului Şimleu. Apariţia acestui tip de descoperiri era de aşteptat în zona cercetată de noi datorită condiţiilor propice de locuire oferite de unitatea geomorfologică. Nivelul din perioada finală a epocii bronzului este destul de consistent în punctele cercetate anterior, în cercetarea din acest an apărând fragmente disparate fără context arheologic. Materiale dintr-un posibil nivel anterior, aparţinând Bronzului Mijlociu (Cultura Wiettenberg), au apărut de asemenea fără context.

În ceea ce priveşte epoca romană, descoperirile aparţin unei populaţii de daci liberi şi germanici (grupul cultural Przeworsk), ale căror urme au mai fost identificate şi anterior (pe strada G. Bariţiu şi Oaşului). Deşi materialele descoperite sunt relativ puţine, numărul complexelor este relativ mare, raportat la suprafaţa cercetată. Pe baza inventarului ceramic descoperit (ceramică lucrată cu mâna şi la roată) complexele pot fi datate larg între sec. II-III p.Chr.

Complexele epocii moderne (sec.XIX) par să aparţină unei gospodării. Complexele moderne au fost deteriorate ulterior şi de construcţiile din sec. XX. Materialul arheologic este aproape exclusiv ceramic însă bogat şi înregibil.

Anexa 14

Abstract:

In the context of archeological research we can conclude that

https://biblioteca-digitala.ro

at Şimleu Silvaniei, T. Vladimirescu street, no. 15 and around it, there was an unfortified two-phase habitat Neolithic settlement having also a third phase of development characterized through crouched burials, with the defuncts set on their side, with a funerary inventory having offerings vessels. The next civilian habitat in the investigated area belongs to the Bronze Age, which seems to be divided into two main stages: middle bronze Age (Wiettenberg cultural horizon) and the next, late Bronze Age (Cehăluţ group). Until the Roman period, we assist of habitation elements only on the heights of Măgura Şimleului hill, belonging to the second Iron Age, Hallstatt period. During the roman rule, due to the military control on the Meseş limes, the settlements of free Dacians and other "barbarians" (Vandals) were set on the plane areas, easier to supervise. This is the case of the roman period Dacian settlement from Şimleu Silvaniei, set on today's T. Vladimirescu-Oaşului-G.Coşbuc-Horea streets, on the banks of Crasna river valley.

Although there were sporadic discoveries of late medieval pottery (14th - 16th centuries), during this year in the researched area, there were not identified closed features belonging to this period. In the same time, we can suppose that the medieval town correspondent to the fortified nobility court of the Bathory family was set on both banks of the river, on today's T. Vladimirescu street (left bank) and S. Bărnuţiu street (right bank), upstream from the dejection cone on which the castle is built. Same organization existed even at the end of the Middle Ages, during the final periods in the existence of the castle. Not accidentally, there were discovered during 2009 , the traces of a burned household dating to the 17th century, in the researched perimeter, most probably set on the street network kept until today. An other proof is the discovered features of a dwelling from the 19th century revealed during this year's campaign.

The complexity of the discoveries from Şimleu Silvaniei, T. Vladimirescu street no. 15 are concluding for this period, because we deal with the first case of presence, concerning the Germanic material belonging to the Przeworsk cultural group, mixed and along with the Dacian materials. .

The second terrace of the Crasna valley, more precisely the area delimited by T. Vladimirescu-Oaşului-G. Coşbuc-Horea Streets represents the optimal area for human habitation in the perimeter of Şimleului, moreover, the profound and complex stratigraphy is totally explainable. The 2 meters of impressing archeological layers can clearly complete the already contoured image concerning the image of the human habitat in the area of Măgura Şimleului hill.

145. Șinca Nouă, com. Șinca Nouă, jud. Brașov

Punct: Şinca Nouă III - Podul Chirbii

Cod sit: 41658.04

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 175/2011

Colectiv: Marin Cârciumaru - responsabil, Elena Cristina Niţu, Octavian Rogozea (UV Târgovişte), Radu Ştefănescu (MJI Braşov), Ovidiu Cârstina, Daniela Iamandi (CMNCD Târgovişte)

În localitatea Şinca Nouă, au fost descoperite, începând cu anul 2008, trei puncte paleolitice[1].

Cel de-al treilea punct a fost descoperit în anul 2010, denumit Şinca Nouă III-Podul Chirbii. Materialele arheologice sunt reprezentate doar prin piese litice care nu sunt în corelaţie cu ceramică sau alte artefacte post-paleolitice. Tehno-tipologic, acestea sunt diferite de materialele litice descoperite în celelalte două puncte.

Scopul săpăturilor din anul 2011 a fost identificarea situaţiei stratigrafice din acest punct şi definirea pieselor litice descoperite. Din punct de vedere stratigrafic, situaţia este similară cu cea analizată în punctul Şinca Nouă II. Oferim în continuare succesiunea stratigrafică observată în secţiunea nr. 1 de 4 m p:

- 1. orizont A al solului actuat;
- 2. sediment lutos, foarte compact, care în partea inferioară penetrează stratul următor sub forma unor pene de gheaţă incipiente; culoarea este gălbui deschis;
- 3. strat lutos argilor, penetrat de stratul superior, de culoare gălbui-roşcat;
- 4. strat cu structură glomerulară cu desprinderi prismatice, de culoare brun;
- 5. strat lutos de culoare gălbui-brun;
- 6. strat lutos-argilos cu structură glomerulară, brun închis, cu aport de pietrişuri rulate.

După analiza materialului litic descoperit pe întreaga suprafaţă a terenului, de cele mai multe ori remaniate de activităţile agricole, situaţia arheologică este inedită. Majoritatea pieselor litice descoperite sunt debitate din gresie silicioasă şi, într-o mai mică măsură din silex maroniu de foarte bună calitate. Produsele descoperite sunt reprezentate de lame, aşchii de reamenajare a suprafeţei de debitaj şi a planurilor de lovire, lamele şi deşeuri de debitaj. În general, lamele au o foarte bună regularitate a nervurilor şi marginilor. Lamele debitate din gresie silicioasă prezintă accidente de debitaj de tip outrepassé, de aceea au un profil foarte curbat. Lamele sunt debitate prin percuţie moale directă şi indirectă, iar aşchiile prin percuţie dură directă.

Au fost descoperite două nuclee: unul din silex şi celălalt din gresie silicifiată, ambele foarte interesante din punct de vedere tehnologic. Aşa de exemplu, nucleul din silex este exploatat pe doua suprafete opuse, fiecare din ele avand negative unipolare. Se poate identifica cu usurinţă regularitatea lamelor care au fost debitate din acest nucleu.

Componenţa generală a materialului litic descoperit ne îndeamnă să credem că acesta a fost debitat în sit. Tipurile de percuţie şi regularitatea lamelor sugerează apartenenţa pieselor unei culturi postpaleolitice, probabil neolitic sau chiar o perioadă mai târzie. Deşi a fost prospectată întreaga supărafaţă, nu a fost descoperit niciun fragment ceramic. Prin urmare, ne aflăm în faţa unei situaţii deosebite: descoperire de materiale litice postpaleolitice, dar fără obiecte ceramice care să ofere o încadare mai clară. Este foarte probabil ca punctul cercetat să reprezinte doar o zonă pentru cioplirea materialului litic, iar aşezarea să fie situată în apropierea ei. Din această perspectivă, cercetările trebuie continuate şi în anii următori în această zonă.

Note:

1. Cârciumaru M., Niţu E.-C., Murătoreanu G., Ştefănescu R., 2008, Deux nouveaux habitats sur la carte du Paléolithique de Roumanie, découverts en 2008 à Şinca Nouă (département de Braşov), Annales d'Université «Valahia» Targoviste, Section d'Archéologie et d'Histoire 10, Nr. 1, p. 47-54, ISSN: 1584-1855.

Abstract:

In Şinca nouă village, Braşov County, were discovered since 2008, three prehistoric settlements, two of them being Paleolithic. The third settlement was discovered in 2010 and was called Şinca Nouă III-Podul Chirbii. The archaeological materials are represented only by lithic materials which are not correlated with pottery and other post - paleolithic artifacts. In 2011, the lithic materials discovered are

https://biblioteca-digitala.ro

represented by cores, blades (entire and fragments), and a smaller number of flakes and bladelets, all of them made on flint and siliceous sandstone. The types of percussion, the very good regularity of blades, suggest their inclusion in a post-paleolithic culture, probably Neolithic or even a late period (Eneolithic or Bronze Age).

146. Timișoara, jud. Timiș
Punct: Castelul Huniade

Cod sit: 155252.05

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 52/2011, 151/2011

Colectiv: Zsuzsanna Kopeczny – responsabil, Alexandru Rădulescu (MB Timişoara)

Castelul Huniade este clădire monument istoric, categoria A, aflat în centrul istoric al oraşului Timişoara. În prezent funcţionează ca sediu al Muzeului Banatului Timişoara. Primele cercetări arheologice au fost efectuate în anul 1980, fiind apoi reluate începând cu anul 2007. Cercetările au avut ca rezultat descoperirea unor construcţii care datează din perioada angevină, când curtea regală rezida la Timişoara. Cercetările au vizat curtea interioară şi aripa NV a clădirii, dar au fost efectuate sondaje şi în exteriorul clădirii, pe latura estică şi sudică. În exterior au fost reperate fortificaţiile de lemn şi de pământ, precum şi şanţurile de apărare datând atât din secolul al XIV-lea, cât şi din secolele XVI-XVII. De asemenea a fost recuperat un număr mare de artefacte databile în sec. XIV-XVI şi sec. XVII-XIX, printre care ancadramente de piatră, fragmente de veselă de sticlă şi ceramică, obiecte de fier etc.

Cercetările arheologice preventive sunt determinate de lucrările de restaurare a Castelului Huniade şi au scopul de a clarifica probleme legate de stratigrafie, de evoluţia planimetrică a castelului, care a suferit de-alungul secolelor mai multe refaceri. De asemenea considerăm importantă recuperarea materialului arheologic din acest sit, care s-a dovedit a fi foarte bogat şi divers, cu o importanţă deosebită pentru studierea culturii materiale medievale din această regiune a ţării prea puţin cercetată arheologic.

Săpăturile arheologice din anul 2011 s-au desfăşurat în curtea interioară a clădirii actuale, în colţul de NV, unde prin săpăturile din 1980 şi din 2008 au fost reperate urmele unor construcţii de cărămidă: colţul NV al unui zid de incintă de cărămidă, precum şi ziduri adosate laturii nordice şi vestice ale acestuia. Din aceste considerente au fost trasate mai multe secţiuni (S 11-S 15).

Stratigrafia generală se prezintă în felul următor: sub stratul vegetal şi straturile de amenajări moderne ale curţii, la adâncimea de 0,50-0,60 m apare un nivel de moloz foarte gros (70 cm) constând din mortar şi cărămizi, dar şi blocuri masive de zidărie prăbuşită, provenite din structura construcţiei cercetate. Sub nivelul de dărâmătură, la adâncimea de – 1,30 m urmează un nivel de călcare (ultimul din punct de vedere cronologic). În continuare o succesiune de straturi de cultură şi nivelări cu lut curat marchează refacerile efectuate în această zonă. Pe alocuri s-au observat intervenţii moderne, în forma unor gropi cu funcţionalitate incertă, legate cel mai probabil de diferite amenajări din curtea clădirii actuale. Canalizările pentru evacuarea apei pluviale şi instalaţia de paratrăsnet reprezintă alte intruziuni în stratigrafia zonei.

Secţiunea S 11, orientată E-V (dimensiuni: 2,60 x 6,50 m, fiind lăţită spre sud cu 1,50 m, rezultând o lăţime totală de 4 m).

În ţcaroul 2, precum şi în capătul vestic al secţiunii, la doar 0,50 m adâncime au fost dezvelite două ziduri de cărămidă, orientate N-S. Dintre cele două ziduri, cel vestic prezintă un gol de acces, o intrare lată de 1,60 m. În faţa acesteia, spre est, la – 1,00 m au fost descoperite mai multe elemente din piatră provenite din ancadramentul uşii. Acestea au un decor simplu, cu muchia teşită, putând fi datate în secolul al XV-lea. Zidul din ţ1 prezintă mai multe etape de construcţie şi se închide spre est formând un colţ. În urma adâncirii a reieşit că este vorba despre o bază de pilon, de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de 1,50 x 1,70 m, fiind ulterior zidit înspre nord (spre zidul de incintă) şi înspre sud în forma unui colţ, aşa cum am descris mai sus, închizând un spaţiu dreptunghiular. În ţ1, la est de zid, la adâncimea de – 0,70 m a fost dezvelit şi pavajul de cărămidă al acestei încăperi, realizat din cărămizi întregi şi fragmentare.

Sub zidul estic, şi sub cota pavajului de lut din ţcaroul 3, în ţcaroul 2, la – 1,45 m adâncime a fost dezvelit un cuptor circular din cărămidă. Pe suprafaţa cuptorului se distingea un strat de cenuşă. În nivelul de cultură aferent cuptorului, spre vest de acesta s-a descoperit o monedă emisă de Sigismund de Luxemburg, ceea ce face posibilă datarea cuptorului în intervalul cuprins între sfârşitul secolului XIV-prima jumătate a secolului următor, precum şi datarea construcţiei pilonului care secţionează acest cuptor, după această dată.

În ţcarourile 2-3, sub nivelul de distrugere, la – 1,30 m, pe un strat de arsură au apărut mai multe fragmente de ghiulele de fontă. Acest nivel marchează momentul distrugerii clădirii. Imediat sub acest strat urmează un nivel de podea din lut bătut, care reprezintă nivelul de călcare contemporan cu pragul uşii, format din blocuri de piatră.

În jumătatea nordică a carouluiţ 3 stratigrafia prezintă unele diferenţe faţă de situaţia din partea sudică al aceluiaşi carou. Aici, deasupra nivelului podelei de lut, pe două straturi succesive de mortar, s-a găsit un strat consistent de arsură amestecată cu zgură de cupru. Este posibil ca în această zonă să fi avut loc activităţi meşteşugăreşti legate de turnarea bronzului. O monedă (denar de argint) din 1566 găsită între cele două straturi de mortar, reprezintă terminusul post quem pentru datarea acestui complex din cadrul ţ3.

Sub nivelul de călcare apar straturi succesive de podele şi nivelări, nivelările realizându-se prin depunerea unui strat (0,10-0,15 m grosime) de lut curat. Pe aceste niveluri de refacere s-au observat urmele a mai multor vetre de foc de o durată scurtă de folosire, chiar unică. Din straturile de cultură au fost recuperate fragmente ceramice databile în secolele XIV-XV, precum şi material osteologic animal.

La – 2,00 m adâncime, în ţ3, deci în exteriorul încăperii, s-a identificat un alt nivel de pavaj, realizat din cărămidă şi pietre de râu. În nivelul de cultură aferent s-a găsit o cantitate considerabilă de fragmente ceramice de caolin şi de sticlă, în special de la pahare cu decor în formă de stropi sau pictate, de import, databile în secolul al XIV-lea. În urma adâncirii în faţa pragului s-a putut constata că intrarea avea o fază mai timpurie de amenajare, pavajul amintit mai sus fiind contemporan cu aceasta. În această perioadă ancadramentul uşii cu două retrageri consta din cărămizi care formau o muchie teşită. Într-o etapă mai târzie nivelul pragului a fost ridicat, iar ancadramentul a fost refăcut din piatră.

Fundaţia zidului nu este foarte adâncă (- 2,60 m) şi are aceeaşi grosime ca şi în elevaţie (2,16 m). Sterilul a fost identificat la adâncimea de – 2,70 m, sub fundaţia clădirii existând un strat de cultură anterior ridicării clădirii, datat pe baza ceramicii în secolele XIII-XIV. Având în vedere terenul foarte mlăştinos, s-au produs tasări serioase ale zidurilor, acest fenomen fiind evident în special în zona intrării.

Secţiunea S 12. Trasată în continuarea secţiunii S 11, cu un martor de 0,60 m (dimensiuni: 3,50 x 3 m). Secţiunea suprapune parţial sondajul efectuat în anul 1980, scopul fiind verificarea

https://biblioteca-digitala.ro

săpăturilor vechi, dar şi dezvelirea încăperii a cărei intrare a fost reperată în S 11.

În caroul 1 (dinspre est), la – 0,50 m, în moloz au apărut mai multe zeci de vârfuri de săgeată de arbaletă în trei muchii, precum şi lemn carbonizat în jurul acestora. La curăţarea acestei zone a rezultat că este vorba despre un lot de săgeţi aşezate cu vârful în jos într-o lădiţă de lemn. Lădiţa stătea pe un nivel de amenajare, o podea realizată din mortar amestecat cu cărămidă sfărâmată (stil cocciopesto). La aceeaşi adâncime, în profilul nordic s-a găsit şi un talger de balanţă din tablă de cupru. Sub acest nivel urmează un alt nivel de dărâmătură care conţinea şi fragmente de zidărie legată. Pe baza observaţiilor stratigrafice am putut trage concluzia că este vorba despre o clădire cu etaj şi cu parter boltit, ruinele acesteia păstrându-se într-o mare măsură nederanjate în curtea interioară a clădirii actuale.

Sub molozul provenit din bolta de cărămidă a parterului, la adâncimea de -1,75 m a apărut podeaua încăperii, realizată din mortar. Pe alocuri podeaua s-a distrus în urma prăbuşirii fragmentelor de zidărie.

În continuare se regăseşte aceeaşi succesiune de amenajări, ca şi în S 11, în forma unor podele din mortar. Stratul steril din punct de vedere arheologic se regăseşte la – 2,60-2,70 m.

S 13. La sud de S 12, perpendicular pe acesta, aliniată cu marginea vestică a S 12 (dimensiuni: 4 x 8 m).

La doar – 0, 45 m adâncime, pe marginea estică a laturii lungi s-a dezvelit continuarea zidului estic al încăperii. Atît în S 12, cât şi în S 13 s-a putut observa că feţei interioare a zidului estic s-a adăugat într-o fază mai târzie o cămăşuială de cărămidă, groasă de 44 cm, grosimea iniţială a zidului fiind de 1,70 m. Aceasta se lăţeşte spre partea superioară, dovadă că încăperea era boltită, aşa cum s-a putut deduce şi din fragmentele de zidărie din bolta prăbuşită. În ŧ 2 s-a dezvelit zidul sudic al încăperii, gros de 0,90 m. Spre sud clădirea continuă cu o a doua încăpere. Pe baza structurii zidăriei s-a putut observa că zidul sudic a fost adosat ulterior, ceea ce ar indica o compartimentare ulterioară a unei prime încăperi. Aceast lucru este susţinut şi de urmele a mai multe gropi de stâlpi şi stâlpi de lemn încă păstraţi, localizaţi în faţa zidului sudic, spre nord, pe o lăţime de 1,20 m, reprezentând substructura unui zid mai vechi orientat E-V.

La – 0,60 m, în caroul ŧ 1, pe nivelul etajului au apărut multe cărămizi şi lut fin, ars, precum şi cahle oală de sobă simple, cu gura pătrată sau cahlă nişă, dovedind că în această zona funcţiona o sobă.

În capătul secţiunii, în profilul sudic apare un alt colţ de zidărie de cărămidă, superficial, neputând fi legat deocamdată de structurile existente.

Podeaua de mortar identificată în S 12 se întrerupe în S 13, cel mai probabil datorită distrugerii. Un fragment masiv din zidul sudic s-a prăbuşit spre nord, cauzând distrugeri serioase şi denivelări. După îndepărtarea zidăriei prăbuşite, sub aceasta s-a conturat o groapă aproximativ circulară, cu dimensiunile de 1,40 x 1,35 m şi adâncă de 3,37 m, având în umplutură cărămizi, fragmente ceramice şi o ghiulea de piatră, ceea ce ar fi putut cauza distrugerile pomenite mai sus.

La – 1,70 m, în a doua încăpere apare de asemenea o podea de mortar.

Spre deosebire de structura zidului estic al primei încăperi, zidul sudic, precum şi cămăşuiala zidului estic al încăperii următoare, are o fundaţie construită din blocuri de piatră sumar fasonate, ceea ce dovedeşte din nou că provin din etape ulterioare de construcţie. Cota fundaţiei de piatră este la - 2,40 m, sterilul a fost identificat la adâncimea de - 2,70 m.

Materialele arheologice recuperate în urma săpăturilor este foarte divers şi datează în intervalul cuprins între secolele XIV-XVII. Fragmentele ceramice reprezintă majoritatea descoperirilor. Alături de ceramica de uz comun este prezentă şi vesela de masă realizată din lut caolinic (cupe, pahare) sau ceramica smălţuită de import (ex. Lostiče). Au fost descoperite multe fragmente de pahare şi butelii de sticlă, de asemenea de import, putând fi datate în secolele XIV-XV.

Printre obiectele de fier descoperite se numără feroneria de construcţie (balamale, piroane), ghiulele de diferite dimensiuni şi cu interior plin sau gol, fragmente de cuţite, pumnale şi vârfurile de săgeţi de arbaletă.

Datorită solului foarte acid artefactele de bronz se păstrează într-o stare de conservare deosebit de proastă, ca urmare numărul acestora este foarte redus. A fost descoperită o aplică cu decor în formă de crini şi monede datate în secolele XIV-XVI.

Câteva mânere simple sau decorate reprezintă inventarul obiectelor de os.

Ancadramentele de piatră gotice descoperite în această campanie arheologică sunt deosebit de importante. Acestea provin din chenarul uşii clădirii cercetate. Alături de acestea a mai fost descoperit un ancadrament de fereastră simplu, singurul până acum.

Un con funerar roman care prezintă urme de prelucrare secundară, descoperit sub nivelul de dărâmătură, a fost folosit, în opinia noastră, ca şi proiectil în asediul castelului.

În stadiul actual al cercetărilor putem afirma că în colţul NV al curţii actuale, dar şi al incintei medievale a existat o clădire de formă dreptunghiulară, orientată N-S, cu două faze principale de construcţie. Ea datează din secolul al XIV-lea, fiind refăcută, lărgită şi boltită cândva în prima jumătate a secolului al XV-lea. Repetatele refaceri ale podelelor şi pavajelor realizate prin ridicarea nivelului de călcare pot fi puse şi pe seama terenului mlăştinos.

Distrugerea clădirii a fost cauzată de un asediu, aşa cum arată fragmentele mari de zidărie prăbuşite, precum şi cantitatea mare de proiectile descoperite pe ultimul nivel de călcare şi în stratul de moloz. Pe baza unei monede din 1566, descoperită în ultimele straturi de cultură de sub dărâmătură, putem afirma că distrugerea s-a produs spre sfârşitul secolului al XVI-lea, posibil chiar cu ocazia asediilor conduse de Sigismund Báthory cu scopul de a elibera această regiune de sub ocupaţia otomană.

Bibliografie:

Al. Rădulescu, Castelul Huniade Timişoara. Sondajul arheologic din anul 1980, în Analele Banatului SN 14/2, p. 11-32;

Al. Rădulescu, D. Tănase, Zs. Kopeczny, Raport preliminar privind cercetările arheologice preventive de la Timişoara – Castelul Huniade 2007, Banatica 18, 141-154.

147. Turulung, com. Turulung, jud. Satu Mare

Punct: Castelul Perényi - str. Principală nr. 13

Cod sit: 139223.06

Autorizaţia de supraveghere arheologică nr. 32/2011

Colectiv: Szőcs Péter Levente - responsabil ştiinţific, Diana Iegar, Zoltan Kadas (MJ Satu Mare)

Comanditarul și finanțatorul supravegherii arheologice a fost SC EURAS SRL, în calitate de executantul lucărilor de ”Reabilitarea și modernizarea Școlii de Arte și Meserii comuna Turulung, corp E (castelul Perényi)”, beneficiarul lucrării fiind Primăria comunei Turulung. În cadrul lucărilor s-a propus consolidarea construcției, eliminarea umidității din pereți și restaurarea fațadelor. În acest sens, a fost prevăzut executarea de subzidiri la fundații în partea de SE al clădirii. Clădirea castelului este un edificiu relativ simplu,

https://biblioteca-digitala.ro

de formă rectangulară, având un portic de două nivele în partea de est, care iese din fațadă. Clădirea are trei nivele: subsol, parter și etaj. Înfățișarea de astăzi a clădirii se datează în ultimiile decenii ale secolului al XIX-lea, cu mici modificări ulterioare. Este probabil că părți din clădire provin din faze anterioare, cele mai vechi datând probabil din secolul al XVIII-lea. Din lipsa cercetărilor de parament și a cercetărilor arheologice preventive, fazele de construcție nu pot fi distinse, nici nu poate să fie identificate sau datate porțiunile de clădiri care s-au păstrat din faze anterioare.

În partea de SE a castelului, subsolul clădirii are două încăperi. Proiectul a prevăzut săparea manuală în tronsoane pe lângă fundații, pâna la cota talpei de fundare, respectiv nivelul solului steril (lut nisipos galben cu pietriș). Astfel, s-a impus supravegherea săpăturilor pentru subzidiri, executate manual în interiorul încăperilor de la subsol, recuperarea eventualelor vestigii și documentarea fundațiilor și a descopeririilor. În exterior, unde s-a renunțat de executarea subzidirilor, a fost supravegheată săparea șanțurilor pentru sistemul de drenaj. În cursul supravegherii arheologice au fost identificate diferite faze ale fundațiilor castelului. Au fost înregistrate caracterisiticile tehnice ale acestor zidării și a fost determinată poziția lor relativă prin stabilirea succesiunii fazelor de execuție. A fost documentată, de asemenea, stratigrafia din interiorul subsolului, constând din depuneri recente, peste solul steril. În exterior, într-o măsură mai restrânsă, a fost documentat fundația descoperită, precum și partea superioară a stratigrafiei.

Abstract:

The Perényi castle dates to the 19th century, keeping significant portions of earlier building-phases. During 2011, rehabilitation works were carried out, which proposed the consolidation of the foundations on the south-eastern part of the building. At this works the revealed foundations were documented and parts of earlier building phases were identified.

148. Zalău, jud. Sălaj

Punct: str. Unirii, Piaţa Centrală Agroalimentară

Cod sit: 139713.22

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 100/2011

Colectiv: Dan Băcueţ-Crişan - responsabil, Emanoil Pripon (MJIA Zalău)

Spaţiul supus cercetărilor arheologice preventive se află în zona sitului medieval - Zalău „str. Unirii, nr. 13”, în centrul oraşului Zalău, în Piaţa Centrală Agroalimentară, pe partea dreaptă a văii Zalăului, pe a doua terasă. Primele cercetări arheologice au fost efectuate în anul 2008 şi au avut un caracter preventiv (Băcueţ-Crişan, Pripon 2009, p. 360-361).

Cercetarea arheologică preventivă a avut ca scop salvarea vestigiilor arheologice din zona afectată de construcţia unui Complex agroalimentar (S+P+E) în zona centrală a municipiului Zalău. La momentul începerii cercetărilor situaţia zonei era următoarea: a. Zona a fost amenajată ca piaţă agroalimentară şi acoperită cu asfalt; b. Zona este dispusă între mai multe clădiri: Muzeul Judeţean de Istorie şi Artă-Zalău, Colegiul Naţional Silvania şi Activ Plazza Mall; c. Colţul de N-V al zonei investiţionale a fost deja afectat de existenţa unui Punct Termic care a fost dărâmat cu această ocazie; d. De asemenea, toată zona a fost „brăzdată” de şanţuri pentru cabluri electrice şi de canale din dale de beton şi cărămidă care aparţineau reţelei de termoficare a oraşului.

Pe suprafaţa afectată de investiţie au fost trasate trei unităţi de cercetare arheologică preventivă notate S. I/2011, S. A/2011 şi S. B/2011. Ca suprafaţă, cea mai mare a fost unitatea de cercetare S. I/2011 (dimensiuni: 40 x 46 m) urmată de S. B/2011 (dimensiuni: 4, 20 x 9 m) şi apoi de S. A/2011 (dimensiuni: 24 x 1 m). Unitatea de cercetare S. I/2011 a fos amplasată între clădirile Muzeului Judeţean de Istorie şi Artă Zalău, Colegiul Naţional Silvania şi Activ Plazza Mall. Cu toate că zona de NV a suprafeţei investiţionale era deranjată de fundaţiile şi structurile de beton ale Punctului Termic (demolat în timpul lucrărilor) şi această zonă a fost investigată arheologic prin trasarea suprafeţei de cercetare S. A/2011. Deoarece pe latura de est a lui S. I/2011 trebuia să se amplaseze un transformator electric în această zonă a fost deschisă unitatea de cercetare S. B/2011. După decopertarea straturilor moderne/contemporane, la adâncimea de 1 - 1,30 m au apărut vestigiile arheologice. Toate complexele arheologice descoperite au fost conturate la nivelul sterilului arheologic (lut gălbui) şi se prezentau sub forma unor pete de culoare negricioasă.

În unitatea de cercetare arheologică preventivă S. I/2011 a fost surprinsă următoarea succesiune stratigrafică:

- 0, 00 – 0, 10 m lentile succesive de asfalt
- 0, 10 – 0, 40 m moloz şi dărâmătură modernă
- 0, 40 – 1, 00 m lut cenuţiu-mâlos (strat aluvionar)
- de la -1, 00 m (partea de S) şi de la 1, 20 m – 1, 30 m (partea de N) steril din punct de vedere arheologic (lut gălbui).

În unitatea de cererecetare arheologică preventivă S. A/2011 a fost surprinsă următoarea succesiune stratigrafică:

- 0, 00 – 0, 10 m podea beton (de la fostul Punct termic)
- 0, 10 – 1, 50 m umplutură modernă din timpul construirii clădirii
- de la 1, 50 m nisip şi pietriş steril (aluviune, cursul vechi al văii Zalăului)

În unitatea de cercetare arheologică preventivă S. B/2011 a fost surprinsă următoarea succesiune stratigrafică:

- 0, 00 – 0, 10 m lentile succesive de asfalt
- 0, 10 – 0, 40 m moloz şi dărâmătură modernă
- 0, 40 – 1, 00 m lut cenuţiu-mâlos (strat aluvionar)
- de la -1, 00 m – 1, 20 m steril din punct de vedere arheologic (lut gălbui)

Pe suprafaţa cercetată arheologic au fost identificate şi cercetate 170 de complexe arheologice, complexe dispuse în suprafeţele de cercetare arheologică preventivă după cum urmează: a. În unitatea de cercetare arheologică preventivă S. I/2011 au fost descoperite şi cercetate 168 complexe arheologice; b. În unitatea de cercetare arheologică preventivă S. A/2011 nu au fost descoperite complexe arheologice; c. În unitatea de cercetare arheologică preventivă S. B/2011 au fost descoperite şi cercetate 2 complexe arheologice.

Locuirea din sec. XI-XIII.

Complexele arheologice descoperite sunt de mai multe tipuri: locuinţe de suprafaţă sau adâncite, anexe gospodăreşti, gropi menajere, gropi de stâlp, un gard, o fântână, instalaţii de foc amenajate în aer liber (cuptoare cu boltă, vetre simple) şi un cuptor pentru redus minereul de fier (?). Inventarul arheologic constă în primul rând în ceramică (fapt caracteristic acestor aşezări), dar au mai fost descoperite şi alte categorii de artefacte: cute pentru ascuţit, fusaiole, artefacte din fier, un corn (perforat) de animal, zgură de fier. Ceramica descoperită în complexele C. 18, C. 24, C. 46, C. 50, C. 58, C. 63, C. 67 ş. a. este lucrată la roata înceată sau rapidă. Formele sunt: oala fără toarte (majoritară), cupa/paharul (1 exemplar) şi căldarea de lut (1 exemplar). Vasele sunt decorate prin incizare cu linii drepte paralele, linii în val, benzi de linii în val, şiruri de impresiuni realizate cu rotiţa şi impresiuni realizate cu un instrument ascuţit. Pe fundul unor oale fără toarte sunt prezente şi mărcile de olar. Aceste descoperiri au analogii

https://biblioteca-digitala.ro

în siturile de la Zalău „Valea Mâţii" (Băcueţ-Crişan, Băcueţ –Crişan 2003, pl. 56-67), Zalău „Valea Miţei-Livada Veche" (Băcueţ-Crişan, Băcueţ-Crişan, Bejinariu, Pop, Matei 2009, pl. 32, pl. 35, pl. 38), situri datate în intervalul cronologic al sec. XI-XIII.

Locuirea din sec. XVI-XVII.

Complexele arheologice databile în acest orizont sunt de tipul: anexă gospodărească, groapă menajeră, gropi de stâlp. Inventarul arheologic constă în fragmente ceramice de culoare cărămizie sau cenuşie şi fragmente de cahle. Cahlele sunt cele care pot fi utilizate ca element de datare. Fragmentele de cahle din complexele C. 101 şi C. 109 au analogii la Făgăraş (Marcu Istrate 2004, pl. 80-81), Vinţu de Jos (Marcu Istrate 2004, pl. 170).

Locuirea din sec. XVIII-XIX.

Complexele arheologice databile în acest orizont sunt puţine la număr şi sunt de tip groapă menajeră. Materialul arheologic descoperit în aceste complexe constă în vase ceramice (cantitate majoritară), fragmente de cahle şi o monedă. Artefactele care oferă cea mai bună datare pentru acest orizont provin din complexul C. 130. Este vorba despre moneda de 1 Kreuzer de la Maria Tereza (anul emiterii 1762) şi fragmentul de cahlă cu iniţiale de nume (J C) şi an (1750). Aceste piese asigură datarea locuirii în sec. XVIII, fără să excludem şi prima jumătate a sec. XIX.

Locuirea din sec. XIX-XX.

Majoritatea urmelor de locuire care aparţin acestui orizont sunt gropi de stâlp (rectangulare, ovale, circulare) care provin de la limite de proprietăţi (garduri) sau diverse anexe (grajduri) ale caselor. Alături de gropile de stâlp au mai fost cercetate şi gropi menajere o fântână şi o latrină. Materialul arheologic recoltat constă în: ceramică (printre care şi ceramică de Zalău), porţelan, sticlă, oase, piese din fier. Datarea acestui orizont este asigurată de ceramica de Zalău, de recipientele de sticlă şi de porţelan. Aproape toate artefactele din acest orizont de locuire au fost descoperite în complexul C. 40.

Vestigiile descoperite cu ocazia acestor cercetări arheologice preventive aduc un plus de informaţie cu privire la evoluţia acestui spaţiu în perioada medievală timpurie (sec. XI-XIII), medievală clasică şi târzie (XVI-XVII) precum şi în perioada modernă şi contemporană (sec. XVIII-XIX-XX).

Anexa 15

Bibliografie:

Băcueţ-Crişan, Băcueţ–Crişan 2003 – S. Băcueţ-Crişan, D. Băcueţ–Crişan, C*ercetări arheologice pe teritoriul oraşului Zalău*, Zalău, 2003.

Băcueţ-Crişan, Băcueţ-Crişan, Bejinariu, Pop, Matei 2009 - D. Băcueţ-Crişan, S. Băcueţ-Crişan, I. Bejinariu, H. Pop, Al. V. Matei, *Cercetări arheologice preventive pe traseul şoselei ocolitoare a municipiului Zalău*, Cluj-Napoca, 2009.

Marcu Istrate 2004 – D. Marcu Istrate, *Cahle din Transilvania şi Banat de la începuturi până la 1700*, Cluj-Napoca, 2004.

Abstract:

The rescue excavations made in 2011 had as the main purpose to save the archaeological remains in an area where a big food market is going to be built, in the centre of Zalău city. The archaeological features were discovered at the depth of 1,00 -1,30 m. The archaeological investigations researched 170 features consisting in: dwellings, households, garbage pits, cooking ovens, fireplaces etc. The features discovered here belong to the several chronological phases: XI - XIII, XVI - XVII, XVIII – XIX and XIX – XX (Translated by: Cătălina Opriş-Crişan).

149. Zalău, jud. Sălaj

Punct: Biserica reformată, str. Andrei Şaguna nr. 7

Cod sit: 139713.25

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 168/2011

Colectiv: Horea Dionisiu Pop – responsabil, Daniel Vasile Culic – responsabil sector (MJIA Zalău)

Sub aspectul actual al monumentului se ascund urmele vechii biserici parohiale a Zalăului medieval. Monumentul a suferit modificări în timp, ultima mare intervenție care a adus-o la înfățișarea actuală a fost făcută în 1906[1].

În perioada 15-18 iulie 2011 a fost efectuat un sondaj arheologic la baza clădirii Bisericii Reformate din Zalău, str. Andrei Şaguna, nr.7. Sondajul arheologic (numit convențional „S1/2011") a fost trasat la cererea Eparhiei reformate de pe lângă Piatra Craiului, în vederea obținerii unor date necesare întocmirii expertizei tehnice care să permită începerea reabilitării monumentului. S-a stabilit o cotă de nivel unică, la + 1,46 m față de nivelul actual de călcare (în text: „NCA").

Suprafața „S1/2011" - Unitatea ce cercetare a fost trasată pe latura de nord a bisericii, în unghiul format de porticul nordic și corpul bisericii, pe latura estică a porticului, așa cum se poate vedea în anexe. Unitatea de cercetare a avut formă triunghiulară în plan, iar laturile sale au avut dimensiunile de: 2,7 x 2,1 x 2,8 m.

Suprafața investigată: 2,66 mp; Structuri zidite: Suprafața „S1/2011" a surprins două ziduri, notate convențional „Z1/2011" și „Z2/2011".

Zidul „Z1/2011" face parte din aripa de nord a monumentului, aripă edificată în anul 1904. Zidul „Z2/2011" este pe latura vestică a porticului nordic al bisericii. Relația dintre cele două ziduri este una de țesere, atât la nivel de fundație cât și în elevație. Fundațiile ambelor ziduri au fost turnate din ciment cu fragmente mici de cărămidă înnecată. Elevația se distinge față de fundație în primul rând prin materialele și tehnica de construcție folosită. Elevația a fost clădită din cărămizi (dimensiuni: L = 27cm, l = 7 cm) legate cu mortar de ciment, probabil de același tip folosit la fundații.

Stratigrafia: Odată cu edificarea actualei biserici vârful promontoriului a fost nivelat. Diferența de nivel este sesizabilă la nord-est de biserică, la limita curții bisericii cu cea a oficiului parohial reformat. O altă dovadă cu privire la amenajarea terenului odată cu ultima mare intervenție asupra bisericii constă în descoperirea la aproximativ 0,20 m adâncime față de nivelul actual de călcare (plus încă 0,20 m grosimea aleii de ciment) a primului mormânt.

Sterilul din punct de vedere arheologic este un lut galben-cenușiu, notat convențional cu „1".

Nivelul notat cu numărul „5" este un pământ cenușiu, nisipos cu foarte puțin pigment de var, cărămidă extrem de fragmentară și piatră sfărmată. În acest nivel au fost descoperite trei morminte (M5/2011, M6/2011 și M7/2011) și alte oase umane răvășite.

Sub alea de beton modernă (notată convențional cu numărul „4"), groasă de aproximativ 0,20 m, a urmat un nivel de pământ cenușiu cu consistență lutoasă, amestecat cu pigmenți de var, piatră și cărămidă extrem de fragmentară. În acest strat au fost identificate primele 4 morminte (M1/2011, M2/2011, M3/2011 și M4/2011). Stratul a fost notat convențional cu numărul „6".

Morminte: Au fost surprinse rămășițele pământești a 7 indivizi plus alte oase umane răvășite prin săparea ultimelor morminte.

Mormintele au fost notate în ordinea descoperiri lor. Acestea sunt după cum urmează:

M1/2011

Suprafața: S1/2011.

https://biblioteca-digitala.ro

Categoria de vârstă: adult.
Adâncimea: - 0,40/0,50m față de NCA (1,86/1,96 m W).
Starea în care a fost găsit: scheletului i-au fost secționate picioarele odată cu edificarea bisericii actuale. Au fost descoperite cuie de fier, lucru care indică prezența unui sicriu.
Poziția: a fost întins pe spate cu privirea spre est și brațele pe lângă corp. Craniul a fost parțial distrus datorită presiunii pământului.
Relații stratigrafice: Mormântul a fost săpat într-un nivel cenușiu cu consistență lutoasă, amestecat cu pigmenți de var, piatră și cărămidă extrem de fragmentară.

M2/2011
Suprafața: S1/2011.
Vârsta: adult.
Adâncimea: -0,84m față de NCA (-2,30 m W).
Starea în care a fost găsit: în săpătură i-au fost găsite doar părțile inferioare ale picioarelor, restul fiind distrus de construcția zidului Z2/2011. Descoperirea cuielor din jurul scheletului indică folosirea unui sicriu.
Poziția: întins pe spate, orientat vest-est.
Relații stratigrafice: mormântul a fost săpat într-un nivel de pământ cenușiu cu consistență lutoasă, amestecat cu pigmenți de var, piatră și cărămidă extrem de fragmentară.

M3/2011
Suprafața: S1/2011.
Vârsta: adult.
Adâncimea: -0,80m față de NCA (-2,26 W).
Starea în care a fost găsit: oasele erau extrem de prost păstrate. Partea stângă a scheletului a fost distrusă în totalitate, inclusiv craniul, odată cu săparea gropii mormântului M4/2011.
Poziția: întins pe spate, orientat vest-est și brațul drept pe lângă corp.
Relații stratigrafice: Partea stângă a scheletului a fost distrusă odată cu amenajarea mormântului M4/2011.

M4/2011
Suprafața: S1/2011.
Vârsta: adult.
Adâncimea: -0,80 m față de NCA (-2,26 m W).
Starea în care a fost găsit: A fost surprinsă doar partea dreaptă a scheletului în S1/2011, restul fiind suprapus de profilul de nord al S1/2011. Starea de conservare a oaselor a fost extrem de precară.
Poziția: întins pe spate cu brațul drept pe lângă corp și piciorul drept flexat din genunchi.
Relații stratigrafice: a tăiat mormântul M3/2011.

M5/2011
Suprafața: S1/2011
Vârsta: adult
Adâncimea: - 1,05 m față de NCA (2,51 m W)
Starea în care a fost găsit: Schelet a cărui umăr și braț superior drept a fost deranjat de săparea gropii fundației zidului Z2/2011. De asemenea partea inferioară a picioarelor a fost distrusă odată cu săparea șanțului fundației zidului Z1/2011. Starea de conservare a oaselor a fost destul de precară.
Poziția: întins pe spate cu privirea spre est, mâinile pe lângă corp.
Relații stratigrafice: Contemporan cu M6/2011.

M6/2011
Suprafața: S1/2011.
Vârsta: copil (adolescent?).
Adâncimea: - 1,10 m față de NCA (- 2,56 m W).
Starea în care a fost găsit: Schelet aproximativ întreg. Craniul i-a fost distrus datorită presiunii pământului. Starea de conservare a oaselor a fost relativ precară.
Poziția: Întins pe spate cu mâinile pe lângă corp
Relații stratigrafice: A fost contemporan cu M5/2011. Brațul stâng al M5/2011 a fost petrecut peste brațul drept al lui M6/2011. Cele două schelete, extrem de apropiate și oasele fiind păstrate în conexiune anatomică, indică faptul că este vorba de un mormânt comun.

M7/2011
Suprafața: S1/2011.
Vârsta: adult
Adâncimea: -1,10 m față de NCA (- 2,56 m W).
Starea în care a fost găsit: brațul stâng și parțial piciorul stâng au fost deranjate
Labele picioarelor i-au fost retezate odată cu turnarea fundației zidului Z1.
Poziția: întins pe spate cu privirea spre răsărit și brațul drept pe lângă corp.
Relații stratigrafice: este ulterior mormântului M6/2011 deoarece groapa lui M7/2011 a afectat brațul stâng al lui M6/2011.

Note:

1. Bálint Istvan János, Örök Szilágy, Aeterna Silvania. A hajdani Közep-Szolnok és Kraszna vármegyék (Szilágyság) és vidéke magyar históriája, művelődése az elbeszélő források, oklevelek, királyi rendeletek és konventi jelentések, levelek , adásvételi, szerződések, jogszabályok, Összeirások, emlékiratok, naplók, útirajzok, végrendeletek, művészeti és egyéb emlékek tükrében, Budapest, 2009, p.718, 871.

Abstract:

Under the contemporary aspect of the Calvinist Church from Zalău, lies the old parish church of the medieval village of Zalău. The monument suffered extremes modifications that totally reshaped it. The last great modification was made in 1906 and it still stands today.

Between 15th and 18th of July 2011, an archaeological dig was made in the proximity of the monument. The archaeological trench had a salvage purpose, the area investigated dad to be disturbed by geological prospects and other technical data that served to the future rehabilitation of the monument. The trench was conventionally called SUPRAFAȚA S1/2011 (Trench no. 1/2011) and was made at the request of the Calvinist Eparchy.

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE DE DIAGNOSTIC ARHEOLOGIC ȘI EVALUARE DE TEREN

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE (CERCETĂRI DE DIAGNOSTIC ARHEOLOGIC ȘI EVALUĂRI DE TEREN)

150. Costâna, com. Todirești, jud. Suceava,
Punct: Imaș …pag. 266
151. Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani
Punct: Holm (La Telescu) ... pag. 268
152. Tăcuta, com. Tăcuta, jud. Vaslui
Punct: Dealul Miclea (Paic) ... pag. 269
153. Topliţa, jud. Harghita
Punct: Pârâul Baicăului ... pag. 272
154. Valea Moldovei, com. Valea Moldovei, jud. Suceava
Punct: Imaș ... pag. 273

https://biblioteca-digitala.ro

150. Costâna, com. Todirești, jud. Suceava
Punct: Imaș

Autorizațiile de diagnostic arheologic nr. 37/2011, 103/2011

Colectiv: Dumitru Boghian - responsabil, Sorin Ignătescu (USM Suceava), Ioan Ignat, Elena Vieru (UAIC Iași)

Situl supus investigației se găsește la circa 20 km nord-vest de municipiul Suceava, în partea de nord-vest a satului Costâna, în zona imaşului satului, de o parte şi de alta a drumului județean 178A, unde terenul a fost concesionat de către Primăria și Consiliul Local Todirești, pentru construirea de locuințe. Amplasat pe prima terasă a fostei albii majore a râului Suceava, pe malul stâng al pârâului Ilișești/Ilișasca, situl este mărginit, la nord-est, de pârâul Gârla Morii, amenajat antropic în secolul al XIX-lea, pentru a drena zona mlăștinoasă.

Cercetările de evaluare au presupus utilizarea investigațiilor neintruzive și intruzive/distructive. În primul caz, s-au efectuat periegheze care au permis repertorierea a trei tumuli vizibili, toți afectați în proporții variabile (între 25 și 50 %), unul de drumul județean 178A și doi de construcția de locuințe, precum și a așezării contemporane necropolei. În cel de-al doilea caz, periegheza efectuată în punctul Costâna-Pe Deal a permis identificarea unor materiale ceramice cu nisip și pietriș/silicolit în compoziție, unele decorate cu șiruri de mici alveole, dispuse în linie, care pot fi legate de o eventuală locuire Bialy Potik-Komariw, fază neprecizată. Nu excludem existența altor tumuli aplatizați sau ”mascați” în geomorfologia zonei. În același timp, studierea planurilor cadastrale austriece (1856) precum și a planurilor directoare de tragere 1:20000 (perioada interbelică) și a hărților topografice 1:25000 (ediția a II-a, 1979) lasă să se înțeleagă că au existat mai multe movile funerare, care alcătuiau o necropolă, dar unele au dispărut în decursul timpului ca urmare a acțiunii umane. Cercetările arheologice au, în acest caz, și caracterul unor investigații preventive și de salvare.

În vederea identificării perioadei de timp din care datează necropola, am decis cercetarea exhaustivă a movilei nr.1, de circa 1 m înălțime și 25 m diametru, parțial afectată de extinderea drumului județean (desemnată drept T. 1/2011, din curtea cetățeanului Gurău Gavril, care avea intenția să-l niveleze), urmând ca și ceilalți doi tumuli să fie investigați, mai ales că T. 3 este grav afectat de construcția unei locuințe (fig. 2.5-6). Săpăturile arheologice s-au desfășurat în perioada 27 iunie-16 iulie 2011, în cadrul practicii arheologice de specialitate a studenților de la specializările Istorie și Muzeologie, Facultatea de Istorie și Geografie de la Universitatea ”Ștefan cel Mare” din Suceava[1].

Ca metodă de săpătură, am procedat la împărțirea suprafeței tumulului în sferturi, delimitate de martori de 0,50 m, dispuși în unghi drept, astfel încât au rezultat două profile longitudinale complete. Decaparea pe suprafețe ne-a permis obținerea unor planuri coerente, prin care să reconstituim modul de construcție și funcționalitatea tumulului. Au fost cercetate toate cele 4 sectoare (Sect. I-IV), cu o suprafață de 140 m^2, adâncite până la solul steril din punct de vedere arheologic, la -1, 65 m, și s-au obținut planurile și materialele documentare adiacente, care ne-au permis să realizăm reconstituirea modului de construcție a acestui monument, să obținem un profil pedologic (2,16 m), să precizăm elementele de rit și ritual funerar și să încadrăm cultural-cronologic monumentul. În partea de NE, la adâncire, s-a constatat că tumulul a fost afectat și de un șanț contemporan, cu lățimea de aproximativ 0, 50 m, săpat pentru îngroparea unor cabluri electrice.

Observațiile atente realizate ne-au permis să constatăm că pe nivelul de călcare al solului vegetal antic (aflat la -1, 04 m față de vârful tumulului) a fost delimitată incinta construcției funerare, sub forma unui ring (diametrele de 6 x 6,30 m), ”trasat” cu ajutorul lespezilor de gresie sarmațiană locală, slab cimentată, provenită din zonă, dispuse atât pe cant cât și pe suprafață. Răspândirile laterale ale unor lespezi spre SV și SE se poate datora faptului că acolo au fost depozitate grămezile de piatră utilizate la construcția funerară.

Aproximativ în centrul acestui ring de piatră, a fost săpată groapa funerară, rectangulară, cu colțurile rotunjite, mai largă la partea superioară (1, 60 x 1,10 m) și mai îngustă spre fund (1,55 x 0, 90 m) cu o adâncime de 0, 55-0, 60 m de la nivelul antic de călcare. În această groapă, pe un lut în curs de gleizare, a fost depus, în poziție puternic chircită, pe partea stângă, un individ tânăr (de sex masculin probabil). Capul acestuia era orientat către nord, cu fața spre răsărit și picioarele flectate. Scheletul era puternic presat (între -1,45-1,60 m) și, în ciuda umidității, prezenta o stare de conservare satisfăcătoare, cu toate că unele părți anatomice lipseau, ca urmare a acțiunii animalelor subterane. Având în vedere aglomerarea unor lespezi de gresie în zona gropii și ”lăsarea” pământului de umplutură (observată în profil), este posibil ca mormântul central (M1) să fi fost ranforsat cu o construcție de lemn si piatră, care s-a deteriorat în timp și s-a prăbușit, comprimând scheletul.

La sud de groapă, la circa 0, 60-1 m de colțul de SV al acesteia, au fost depuse, pe nivelul de călcare antic, trei vase (o ceașcă de tip kantharos?, un vas-ghiveci și un vas de mici dimensiuni cu două tortițe supraînălțate), lucrate din argilă cu nisip sau șamotă în compoziție, fig. 6.1,6-7). În perimetrul incintei cvasicirculare (ringului), pe întreaga suprafață și deasupra M1 au fost descoperite dispersate: resturi osteologice calcinate, un premolar de Infans II (la sud de groapă), două vârfuri de săgeată din silex, calcinate (în partea de NNE a ringului), mărgele de os, cu urme de calcinare) și o cataramă circulară, cu orificiu rotund central și perforare milimetrică laterală (aproximativ în centrul ringului), (fig. 6.2-5). În lipsa unor determinări antropo-zoologice nu putem preciza, deocamdată, dacă este vorba de un sacrificiu ritual-funerar, om sau animal (?).

La 2,5 m SE de colțul de SE al gropii M1, în afara ringului de piatră, a fost descoperită, pe suprafața de călcare a solului antic, o mică depunere de oase lungi, fără cutie craniană, aparținând unui copil, probabil Infans II, pe care am desemnat-o drept cel de-al doilea mormânt M2. Se poate ca premolarul de care am vorbit mai sus, descoperit în apropiere, spre vest de mica aglomerare osteologică, să aparțină tot de acest mormânt. Starea proastă de conservare a acestor materiale osteologice nu ne permite, deocamdată, să precizăm dacă este vorba de o inhumație, pentru care ar pleda și modalitatea oarecum organizată de depunere, sau de o incinerație.

Din punctul de vedere al reconstituirii ritualului funerar, așa cum reiese din investigarea arheologică a acestui tumul, ”tratamentul” aplicat defunctului în microcomunitate, realizarea și încheierea acestei construcții presupun desfășurarea unor activități specifice, într-un interval temporal de mai mult de o zi, din momentul decesului ”titularului”. Fără a putea defini în nici un fel, în momentul de față, care erau tipurile și modalitățile de concepere și desfășurare ale ritualurilor funerare ”până la groapă”, putem evidenția, cu relativitatea de cuviință, o parte din acțiunile de înmormântare ale zilei de ”îngropăciune”. Astfel, în groapa și eventuala construcție din centrul ringului de piatră, pregătite în prealabil, a fost depus, potrivit ritualului specific comunităților Bialy Potik-Komariw-Costișa, defunctul ”principal” (M1). În apropierea gropii a fost depusă o parte din inventarul funerar (vase, piese de vestimentație și podoabă etc.), peste care au fost presărate, pe întreaga suprafață a incintei circulare, resturile incinerate ale unui individ sacrificat (om sau, poate, animal, vârfurile de săgeată din silex calcinat fiind, probabil, ”proiectilele” prin care acesta a fost jerfit). Acesta ar putea fi luat, eventual, în considerație ca un mormânt sacrificial, ”răspândit” (M3?). În apropiere au fost depuse resturile înhumate/incinerate (?) ale

https://biblioteca-digitala.ro

unui alt individ (M2), fără a se putea stabili relațiile cu materialele osteologice diseminate.

Peste acest întreg complex funerar a fost ridicat un mic tumul, o movilă inițială (diametrul aprox. 7 m, Î=0,5 m), alcătuit din material adunat din apropierea construcției funerare (stratul vegetal antic cu sol molic și aluviosoluri; a se vedea raportul pedologic anexat) și lespezi de gresie sarmațiană, dispuse fără o coerență evidentă, care constituia un fel manta litică. Peste întregul ansamblu s-a adunat o mare cantitate de pământ tasat, reprezentând tot molisoluri, slab diferențiate față de cel anterior, aduse din diferite părți ale luncii (cu o grosime de 0, 40-0, 55 m), până la realizarea unui tumul cu diametrul de aprox. 25-26 m. La suprafața actuală a tumulului s-a dezvoltat solul vegetal actual, de tip molisolic, dar evoluat, care nu exclude existența în decursul timpului a mai multor procese de aluvionare.

În ceea ce privește încadrarea cultural cronologică a T1/2011, așa cum arătam mai sus, elementele de rit, ritual funerar, modul de realizare a construcției funerare și unele elemente ale ceramicii descoperite ne determină să considerăm că aparține complexului cultural Bialy Potik-Komariw-Costișa din Bronzul Mijlociu (BM) est și nord-est carpatic, fiind parțial asemănător cu descoperirile de la Adâncata-Imaș și Suceava-Platoul Cetății[2]. Prezența cataramei circulare de os, datată în secolele XIX-XVII BC, indică legăturile cu comunitățile culturii Mnogovalikovaja (cultura cu ceramică decorată cu mai multe brâie în relief)[3], așa cum se întâlnesc și în alte situri Costișa și Monteoru, fără a putea preciza modul în care au funcționat aceste relații (modă și schimburi, prezența de persoane etc.)

Descriere pedo-geomorfologică preliminară a T1/2011

Vasile Budui (USM Suceava), Cătălina Rotaru (OSPA Suceava)

Coordonatele geografice ale tumulului sunt 47°41'37" lat. N şi 26°06'49" long. E. Altitudinea absolută este de 310 m, la „vârf", și cca. 309 m, la bază, măsurată cu GPS Etrex Vista CX. Este situat în lunca pârâului Ilişeşti, la vărsarea în râul Suceava, la marginea superioară stângă a conului aluvial, format prin depuneri lutoase, în urma aluvionărilor periodice.

În partea centrală a tumulului s-a analizat un profil vertical de sol pe o grosime de 216 cm, până la pânza freatică. Nivelul solului vegetal antic se află la 104 cm adâncime faţă de vârf, cu un grad de tasare (antropică şi/sau naturală) care indică faptul că nivelul iniţial al construcţiei tumulare a fost mai mare.

Materialul parental al solului este reprezentat de aluviuni lutoase, care au conferit şi solului texturi lutoase. Se deosebesc trei orizonturi principale şi unul de tranziţie:

Am_1 – are culoare închisă atât în stare umedă cât şi în stare uscată ca urmare a conţinutului de humus. Prezintă foarte rare acumulări friabile de oxizi. Materialul este slab structurat, fără diferenţieri de culoare şi textură. Structura agregatelor formate este poliedrică mică. Nu face efervescenţă. Uniformitatea acestui material indică provenienţa din materialul de suprafaţă, din împrejurime. Trecerea către următorul orizont se face clar.

Am_2 – reprezintă orizontul molic al aluviosolului pretumular (solul vegetal antic). Are culoare închisă în stare umedă şi mai deschisă în stare uscată. Grosimea este de 23 cm. Specifică este prezenţa coprolitelor care indică o activitate biologică intensă (în special datorată prezenţei râmelor). Structură poliedrică mică slab dezvoltată. Trecerea către orizontul bazal al profilului se face neregulat prin intermediul unui orizont de tranziţie.

A/C – are grosime de 14 cm, nuanţe închise în amestec cu pete gălbui şi brune datorate prezenţei limonitului; în stare uscată culorile trec către roşu şi brun. Structura este masivă.

CGo – are grosime de 42 cm, structură masivă, culori vineţii cu pete de gleizare alternând cu pete de oxidare, peste 50% din material. Textura este lutoasă – luto-argiloasă.

Prezenţa cornevinelor mari (9 cm diametru), pe întreg profilul orizontului C, indică faptul că regiunea a fost ocupată altădată de vegetaţie lemnoasă, poate de luncă. Materialul parental este puternic gleizat, afectat perioade îndelungate de ridicarea nivelului freatic prin capilaritate.

Note:

1. Colectivul de cercetare aduce călduroase mulțumiri studenților practicanți pentru eforturile depuse.

2. Bogdan Niculică, Ion Mareș, Dumitru Boghian, Sorin Ignătescu, Considerații preliminare asupra practicilor funerare din necropola de tip Komariv-Bilyj-Potik-Costișa de la Adâncata-"Imaș" (Jud. Suceava), Codrul Cosminului SN 10 (20), 2004, p. 131-143; Ion Mareş, Bogdan Petru Niculică, Ticu Dolenschi, Paul Ciurari, Sânziana Bedreagă, Cătălina Ungureanu, Suceava, jud. Suceava-„Câmpul Şanţurilor", CCA 2008, p. 292-293. O versiune detaliată şi pe CD-ul acestui volum.

3. Marilena Florescu, Adrian C. Florescu, Materiale 15, 1985, p. 117, fig. 1, 2/3-4; Valentin Dergaciov, Culturi de epoca bronzului în Moldova, Ed. Știința, Chișinău, 1994, p. 50, fig. 18; Ion Motzoi-Chicideanu, Câteva observații asupra culturii Monteoru, Archaeology Journal-On line, aprilie 2003, p. 11 (http://www.archaeology.ro/imc_mont_print.pdf, accesat 15 ianuarie 2012); Anca Popescu, Așezarea de epoca bronzului de la Costișa (jud. Neamț). Monografie arheologică, SCIVA 54-56, 2003-2005, p. 319; Serghei Agulnikov, Ion Ursu, Complexe funerare din zona Prutului Inferior, Revista Arheologică SN 4/1, 2008, p. 64, fig. 5.5.

Abstract:

The evaluation and diagnostic archaeological research aimed to obtain information on the expanse of the necropolis and the spatial distribution of the tumuli, the degree of conservation of the barrows, their cultural and chronological framing, the heritage preservation state, in order to plan a systematic research project. Nondestructive methods (surface research, the study of cartographic materials: Austrian cadastral plans - 1856, drawing directories plans, topographical maps) and destructive (archaeological excavation in sections, 140 m^2) have been employed. From the three visible tumuli (T. 1-3/2011), all damaged by contemporary buildings, only one was investigated exhaustively: T. 1/2011 (d. max. 26 m, h=1 m). It was divided into four sectors that have been dug to the sterile soil.

Approximately in the center of the tumulus we discovered a construction consisting of a funeral ring made of Sarmatian sandstone slabs (6 x 6.30 m). In the center of the ring we found a rectangular pit with rounded corners (1.60 x 1.10 m at the top, 1.55 x 0.90 m at the bottom, from 0.55 to 0.60 m depth compared to the ancient level), reinforced probably with wood and stone. A young man was deposited in the pit, strongly crouched on the left side with the head to north and the face to east, representing the main grave (G. 1/2011). Inside the ring area calcined debris had been strewn, from human or animal sacrifice origin (G. 3/2011?). On the same surface we found bone beads, a circular bone buckle, two calcined flint arrowheads and three vessels (a cup of kantharos type, a "flower pot" and a small vessel). Southeast of the stone ring, in the immediate vicinity, the buried/incinerated (?) remains of another individual were discovered, probably representing a secondary grave (G 2/2011). We couldn't establish any relations to the dispersed osteological materials (G. 3/2011).

The funerary rite and ritual along with the vessels from T. 1/2011 allows their classification in the Bialy Potik -Komariw-Costisa cultural complex, Middle Bronze Age, although Mnogovalikovaja

https://biblioteca-digitala.ro

influences were identified (the circular buckle bone was dated XIX-XVII BC).

151. Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani
Punct: Holm (La Telescu)

Cod sit: 38740.03

Autorizațiile de diagnostic arheologic nr. 37/2010, 186/2011

Colectiv: Dumitru Boghian – responsabil (USM Suceava), Aurel Melniciuc (MJ Botoșani), Măriuca-Diana Vornicu, Andreea Vornicu (UAIC Iași)

Din cauza inundațiilor din vara anului 2010, cercetările de evaluare s-au prelungit și pe parcursul anului 2011.

Situl de la Ripiceni-Holm se găsește în partea de NE a satului Ripicenii Noi, pe malul drept al Prutului (azi Lacul de acumulare Stânca-Costești), la 1,2 km SSE de situl Ripiceni – Stânca și 300 m SSE de situl Ripiceni-La Monument, având coordonatele GPS: 47°57'18.60" latitudine nordică și 27°09'05.83" longitudine estică, pe un revers de cuestă cu elevația în jur de 82 m (fig. 1.1-4). Terenul este proprietatea Consiliului Local Ripiceni, care l-a concesionat, pe o perioadă de 10 ani, Muzeului Județean de Istorie Botoșani.

Din punct de vedere geomorfologic, așezarea protoistorică se găsește pe terasa a II-a din dreapta Prutului (20-30 m altitudine relativă, ante 1968, aprox. 80-100 m altitudine absolută), cu soclu de vârstă sarmațiană de 8-10 m grosime și o cuvertură de aluviuni de 3-15 m grosime). Reversul de cuestă, desprins din această terasă, este înclinat dinspre ESE și NNE spre VNV și SSV.

Cercetările geografice ne-au indicat că situația geomorfologică actuală este mult modificată în zonă, datorită construirii, la sfârșitul secolului al XIX-lea, a Fabricii de zahăr Ripiceni (care a funcționat între 1899-1944), a unor cuptoare de cărămidărie[1], a barajului si lacului de acumulare de la Stânca-Costești (între anii 1952-1978; suprafața lacului – 59 kmp, barajul – 3 km lungime, 44 m înălțime la coronament), precum și a unor exploatări de pietriș.

Cercetările de evaluare au presupus utilizarea investigațiilor neintruzive și intruzive/distructive. În primul caz, s-au efectuat periegheze și studierea planurilor directoare de tragere 1:20000 (perioada interbelică), a hărților topografice 1:25000 (ediția a II-a, 1979) și a ortofotoplanurilor, care ne-au permis să estimăm că întinderea sitului a fost altădată de 300 x 200 m (pe direcțiile VNV-ESE și NNE-SSV). Latura de NNE este puternic afectată de inundațiile anuale, care au condus la "ruinarea" acestei părți de sit (circa 1/2 din suprafața acestuia), cea mai mare parte a complexelor și materialelor arheologice fiind "spălate" și decontextualizate în timpul inundațiilor periodice. Estimăm că în câteva decenii, fără realizarea unor lucrări de apărare contra inundațiilor, situl se va distruge continuu și ireversibil. Din păcate, din cauza vegetației abundente, lignificată uneori, dezvoltată pe un fertil sol aluvionar, adus în timpul inundațiilor, nu au putut fi realizate prospecţiunile magnetometrice propuse, rămânând în sarcina colectivului ca acestea să fie efectuate ulterior.

În decursul timpului, cercetările arheologice de teren extinse[2] efectuate în zonă au vizat și situl de la Ripiceni-Holm (Telescu). Acestea au pus în evidență, pe lângă existența unui posibil punct cu fosile de megafaună[3], prezența vestigiilor Cucuteni A-B și Noua. În aceste condiții, investigațiile intruzive au vizat realizarea unor secțiuni (S. I/2010, 13 x 2,50 m, și S. II/2011, 11 x 2m, aprox. 55 mp) în partea cea mai înaltă a sitului, pentru definirea stratigrafiei verticale şi orizontale a complexelor investigate, apartenența cultural-cronologică și distribuția spațială a materialelor arheologice, precum și starea de conservare a patrimoniului, având în vedere gradul de distrugere al sitului, în vederea fundamentării unui proiect de cercetare sistematică. Cercetările intruzive, sub forma sondajului arheologic, au fost realizate în perioadele: 15 iunie, 15 septembrie-2 octombrie, 2-5 noiembrie 2010 și 1-22 octombrie 2011[4]. Chiar dacă, în suprafața săpată, complexele protoistorice (eneolitice și epoca bronzului) au fost investigate exhaustiv, nu a fost atins stratul argilos, considerat steril din punct de vedere arheologic, chiar dacă s-a ajuns la - 2 m, fiind posibil, prin continuarea cercetărilor, să fie identificate complexe paleolitice sau fosilifere.

Au fost identificate complexe eneolitice, reprezentate de o locuință de suprafață fără platformă (L. 1/2010), împreună cu complexele gospodărești aferente, aparţinând fazei A-B1 a culturii Cucuteni, suprapuse parțial de cele din epoca bronzului, o locuință-colibă (L. 2/2010) și o groapă (Gr. 1/2010), încadrate în cultura Noua.

În ceea ce privește stratigrafia suprafeței săpate, arătăm că reflectă evoluția zonei, distingându-se următoarele depuneri, până la – 2 m:

- stratul vegetal actual (aprox. 0-0, 20 m) – cernoziom slab levigat negru (umed) – cenușiu (uscat), ușor prăfos;
- stratul post-protoistoric (aprox. 0,20-0,40 m, 15-20 cm) – cernoziom slab levigat, prăfos, mai puțin evoluat;
- nivelul Noua/post-cucutenian (0,40-0,60 m, aprox. 20 cm) – sol brun- cenușiu;
- nivelul cucutenian (0,60-0,90 m, aprox. 30 cm) – sol brun închis;
- nivelul antecucutenian (0, 90-1,15 m, aprox. 20-25 cm) – sol brun deschis;
- sol brun deschis cu incluziuni calcaroase (1,15-1,45/1,55 m, 30-40 cm);
- sol loessoid (1,55-1,75 m);
- loess amestecat cu incluziuni aluvionare (de la 1,75 m în jos).

Complexele Cucuteni A-B1 (Eneolitic dezvoltat)

Locuința 1/2010 a fost descoperită și cercetată integral (partea păstrată) pe traseul SI/2010, între m 1 și 9,30, la - 0,45-0,70 m) și SII/2011 (m. 4-8), pe o lățime de 3,5 m, având o suprafață estimată de 32 mp (8 x 4 m). A fost serios afectată, pe latura de N, de inundațiile din vara anului 2010 (o porțiune lată între 0,5/1,5 x 8 m). Din cauza înclinării terenului spre sud, vestigiile acesteia se găsesc între -0,45 m (partea superioară dispre nord) și -0,65/0,70 m (nivelul solului antic de călcare pe care a fost construită podeaua simplă, spre sud). Nu trebuie exclusă nivelarea solului pentru orizontalizarea podelei între latura lungă de sud și cea de nord.

Nivelul său de distrugere se prezenta sub forma unei aglomerări compacte de lutuieli masive de plafon și pereți, amestecate cu vase întregibile (pictate, de factură gospodărească și Cucuteni C, din categoria timpurie), o greutate masivă de la plasa de pescuit, mai multe materialele litice: râșnițe de gresie, cuțite, gratoare, un burin, pe lame, frecătoare și nuclee reîntrebuințate ca percutoare și frecătoare, din silex de Prut, care se afla în prundișurile de la baza teraselor din zonă, puține materialele osteologice, două statuete - una antropomorfă și cealaltă zoomorfă. Suprafața L. 1/2010 a fost parțial afectată și de deranjamentele unei colibe aparținând purtătorilor culturii Noua, precum și de Gr. 1/2010 care a distrus parțial V. 1/2010.

Credem că L. 1/2010 a fost alcătuită din două camere (una de ESE și cealaltă de VNV), dispuse pe axul lung al casei (ESE-VNV), ultima având o vatră rectangulară (V. 1/2010). Observațiile făcute indică că L. 1 nu a avut platformă cu substrucție lemnoasă ci doar o podea "naturală", amenajată superficial, pe care a fost construită vatra evoluată V. 1 (pe pat uniform de fragmente ceramice) și erau așezate râșnițele și vasele cu diferite provizii. Lipiturile de perete, în ambele camere, și cele de plafon (doar în camera de ENE) erau căzute pe instalațiile și vasele din interior, unele prezentându-se

https://biblioteca-digitala.ro

ca adevărate plăci ceramice, altele erau risipite și peste vasele din exterior. În unele cazuri, lipiturile plafonului și pereților căzuți păstrau unghiurile de ”rupere” și direcțiile de desprindere. Din studierea amprentelor păstrate în lipiturile arse, se observă că la construirea pereților s-au utilizat atât dulapi (scânduri?), destul de atent fasonați (în camera de ENE), și împletituri de nuiele (în camera de VNV), unele destul de groase. Din cauza relativei uniformități a solurilor și a numeroaselor crotovine, nu s-au putut identifica eventualele gropi de stâlpi și pari de la pereți.

Dispunerea pe cant a unor lipituri de pe latura sudică a camerei de VNV pot indica existența unei intrări (ușă?). Complexele gospodărești sunt reprezentate de asocierile de râșnițe cu frecătoare și vasele de uz comun, indicând, probabil, unele spații de măciniș (în camera de VNV și în afara acesteia, spre sud), cele exterioare fiind, poate, îngrădite. Remarcăm numărul foarte mic de statuete și descoperirea unui vas-binoclu în colțul de SV al camerei de VNV.

O mențiune aparte merită ceramica pictată Cucuteni A-B1 descoperită în această așezare, cu stiluri picturale variate: α1, β1 (predominante), β1a, β2a, γ2, δ1a, alături de care se păstrează unele moșteniri Cucuteni A4 (ceramica decorată cu motive canelate în asocierea cu tricromia), ceea ce dovedește contemporaneitatea cu stațiunea de la Vorniceni-Pod Ibăneasa (jud. Botoșani) și pune problema rediscutării derivării și poziției cronologice a grupelor și subgrupelor stilistice din această fază.

Complexele Noua (Bronzul târziu)

Complexele Noua se găsesc diseminate printre vestigiile L1/2010, producând deranjamente. Locuința-colibă (L. 2/2010) a avut, probabil, o substrucție lemnoasă (tălpic?) care a deranjat latura sudică și o porţiune din podeaua camerei de ENE a L. 1/2010. O anexă a L. 2/2010 pare să fie Gr. 1/2010, care deranjează V. 1/2010 și latura de sud a camerei de VNV, ovală în plan (0,90 x 1,20 m), săpată de la – 0,45 m și adâncită, în dreptul m 5 până la – 0,75/ 0,80 m, având o adâncime de 0,30-0,35 c. În interiorul său au găsit câteva fragmente ceramice Noua II, de factură gospodărească (vase-sac, străchini, decorate cu brâie în relief, alveolare, grupe de alveole etc.), împreună cu câteva materiale cucuteniene.

Prin cercetări de teren, în zona afectată de inundații, a fost descoperită o seceră de bronz, cu orificii la mâner, de tip Heleșteni, bine păstrată.

Deși distrus în bună măsură (aprox. jumătate din suprafață) de factorii antropici și naturali, situl de la Ripiceni-Holm (La Telescu) poate oferi importante complexe și materiale arheologice care să aducă lămuriri legate de începuturile fazei Cucuteni A-B în Depresiunea Prutului Mijlociu, de modul de manifestare a unor aspecte culturale cucuteniene și, nu în ultimul rând, asupra evoluției comunităților culturii Noua din zonă. În aceste condiții, cercetările arheologice viitoare, indiferent dacă vor fi sistematice sau preventive, vor trebui să conducă la salvarea, protejarea și valorificarea patrimoniului care se mai păstrează.

Note:

1. Un asemenea cuptor de ars cărămida a fost descoperit și cercetat de Maria Diaconescu în anul 2006.

2. În perioada 1967-1970, de către Vasile Chirica, Nicolae Zaharia, Mircea Petrescu-Dîmbovița, Paul Șadurschi, Alexandru Păunescu ș.a., ocazionate de lucrările de amenajare a lacului de acumulare de la Stânca-Costești; Periegheze și sondaje: prof. Gheorghe Stanciu (materiale la Liceul de Arta din Botoșani), Maria Diaconescu, Aurel Melniciuc (MJBt).

3. Alexandru Păunescu, Paleoliticul și mezoliticul de pe teritoriul Moldovei cuprins între Siret și Prut, vol. I/2, Editura Satya SAI, București, 1999, p. 90, 267, pct. 92.

4. Colectivul de cercetare multumește călduros studenților: Ciprian Axinte, Cosmin Mircea Belțic, Cristian Alexandru Boghian, Cosmin Honceriu, Cristina Steluță, Cezar Bercea (an II Istorie, 2010), Ionuț-Dumitru Stigleț, Bogdan-Mitică Vițelariu, Flavius Derscariu, Sergiu Țifui, Daniel Sturzu, pentru sprijinul acordat la efectuarea cercetărilor.

Abstract:

Evaluation and diagnostic archaeological research (authorizations no. 37/2010 and 186/2011) aimed to obtain information about the extend and mode of preservation of the site, its stratigraphy, cultural and chronological framing and spatial distribution of archaeological materials and complexes, and state of preservation of heritage in order to elaborate a systematic research project. Nondestructive methods (research surface, study of cartographic materials) and destructive methods (archaeological excavation by sections) have been employed. In S. I/2010 and S. II/2011 (approx. 55 m^2), Cucuteni A-B1 archaeological complexes and materials were discovered: a surface dwelling (D. 1/2010), without platform, with internal and outside domestic complexes (places with hand grinders for grist, a hearth (H. 1/2010), painted and common use vessels, flint, bone and clay tools, plastic, etc.), and final Bronze Age, Noua culture, phase II: a dwelling-hut (D. 2/2010), a pit (P. 1/2010), tools and specific pottery. By surface research, was discovered a bronze sickle, with orifices in handle, in Heleşteni variant framed.

152. Tăcuta, com. Tăcuta, jud. Vaslui

Punct: Dealul Miclea (Paic)

Autorizațiile de diagnostic arheologic nr. 38/2011, 104/2011

Colectiv: Dumitru Boghian – responsabil (USM Suceava), Ciprian Cătălin Lazanu (MJ Vaslui), Mariuca-Diana Vornicu, Andreea Vornicu, Elena Vieru, Alexandru Gafincu, Bogdan Munteanu (UAIC Iași), Sergiu Constantin Enea, Tiberiu Dogariu

Comuna Tăcuta se află la extremitatea nordică a judeţului Vaslui, la 41 km N de municipiul Vaslui, din punct de vedere geografic, găsindu-se în partea de nord a Podişului Central Moldovenesc, într-un ansamblu de platouri, dealuri cu suprafaţă larg boltită şi culmi separate de văile adânci, asimetrice, din care se remarcă pâraiele Cuțicna/Cuțigna și Valea Largă.

Cercetarea de evaluare și diagnostic arheologic s-a realizat, din cauza resurselor financiare limitate, în mai multe etape pe parcursul anului 2011 (28 mai, 8-13 august şi 26 septembrie-1octombrie 2011[1] .

Aşezarea preistorică de pe Dealul Miclea, cu o suprafață de aproximativ 7 ha, este situată pe lobul estic al dealului cu același nume (orientat NV-SE), situat la confluența dintre pâraiele Cuțicna și Valea Largă, unde formau altădată un iaz natural, azi un șes neted. Situl este amplasat la 500 SV de Tăcuta, segmentul dinspre sat al Dealului Miclea mai este denumit și Paic, având o altitudine absolută cuprinsă între 160-166,5 m și una relativă de 12-16 m, față de cursul pâraielor învecinate. Loturile agricole de pe Dealul Miclea se găsesc în diferite regimuri de proprietate (proprietate privată individuală, proprietate a Consiliului Local Tăcuta, ultimele arendate unor cetățeni). Din cercetările anterioare se cunoștea că în zonă se găsește o așezare Cucuteni A3 și vestigii încadrate în epoca bronzului, inclusiv piese metalice, unele păstrate la Muzeul sătesc Tăcuta, astăzi desființat.

În vederea evaluării și diagnosticului arheologic au fost utilizate atât metode de natură nedestructivă (periegheze, studierea

https://biblioteca-digitala.ro

planurilor directoare de tragere 1:20000 (perioada interbelică), a hărților topografice 1:25000 (ediția a II-a, 1979) și a ortofotoplanurilor, s-a efectuat ridicarea topografică și prospecţiuni magnetometrice) şi intruzivă. Cercetarea intruzivă a constat într-o săpătură de diagnostic arheologic (sondaj), care a vizat obținerea de informații privind stratigrafia sitului, apartenența cultural-cronologică și distribuția spațială a materialelor și complexelor arheologice, precum și a stării de conservare a patrimoniului, având în vedere că în zonă a fost practicată o agricultură mecanizată intensivă. În acest scop, a fost trasată secțiunea S I/2011, de 20 m lungime și 2 m lățime, extinsă prin deschiderea unor casete din traseele secțiunilor SII și SIII/2011, în dreptul mormintelor 1, 3, și 4, în vederea investigării complete a acestora (aprox. 50 mp).

Din cauza densității deosebite a materialelor arheologice și a complexității stratigrafiei orizontale și verticale, cercetarea nu a putut fi epuizată. În etapele de cercetare din anul 2011, s-au descoperit vestigii din nivelurile arheologice superioare, până la adâncimea de –0,70 m, neatingându-se solul steril arheologic. Au fost identificate structuri eneolitice, reprezentate de o groapă (Gr.1/2011) și o locuință (L1/2011) cu un complex gospodăresc adiacent, aparţinând fazei A3 a culturii Cucuteni, suprapuse parțial de cele din epoca bronzului, cu materiale arheologice de tip Monteoru și Costișa şi morminte atribuite unei necropole de la începuturile culturii Noua, cu elemente Balinteşti-Cioinagi. E greu de spus, deocamdată, dacă în acest sit există locuiri mai vechi, chiar dacă par să se contureze unele indicii.

Complexele Cucuteni A3 (Eneolitic dezvoltat)

Locuința 1/2011 (L1/2011) a fost descoperită pe traseul SI/2011, între m 9 și 14,50, la - 0,40-0,60 m), fiind în curs de cercetare. Nivelul său de distrugere se prezenta sub forma unei aglomerări compacte de lutuieli masive de pereți, amestecate cu ceramică pictată și grosieră, plastică antropomorfă și zoomorfă, unelte litice și resturi osteologice etc. Imediat deasupra lutuielilor arse, se găseau pietre de dimensiuni mari, care sunt dificil de atribuit, fie nivelului de distrugere a locuinţei cucuteniene, fie unei structuri de locuire din epoca bronzului, fapt care va fi clarificat prin cercetările viitoare.

Complexul gospodăresc adiacent L1 a fost identificat în SI, m. 14-20, la -0,40-0,70 m), fiind cercetat parțial. Partea superioară a acestuia se caracterizează printr-o cantitate mare de ceramică, mai ales pictată. Ca forme se observă vasele suport, amforele, bolurile, străchinile, vasele de provizii etc., cele mai multe întregibile. În cadrul acestui complex se distinge, între m 17-20, la -0,60-0,70 m, o zonă care poate fi interpretată ca atelier de prelucrarea cornului/osului, documentat prin acumularea, pe un spaţiu restrâns, a unui număr mare de unelte de corn şi os (săpăligi/brăzdare de plug), în diferite stadii de prelucrare (cu urme de tăiere, șlefuire, perforare), a unor topoare de piatră şi a mai multor coarne de cervidee, unele culese, altele provenind de la indivizi sacrificaţi. Adevărata funcționalitate a acestui complex (ansamblu gospodăresc, groapă sau un set de gropi, atelier meșteșugăresc etc.) urmează să fie stabilită în campania viitoare.

Groapa 1/2011 (Gr. 1/2011) este de mari dimensiuni și a fost descoperită în SI, între m. 1,60-5, fiind, de asemenea, în curs de cercetare (forma și dimensiunile Gr. 1 vor fi stabilite în campania viitoare). A apărut la -0,30m, sub forma unei aglomerări de materiale ceramice pictate, pietre, puține oase, scoici și melci, plastică, lipituri de vatră răvășite, ”bulgărași” de hematit, depuse în straturi de lut cenușos, căpăcuite, pe anumite porțiuni, cu lentile argiloase de nivelare. A fost cercetată până la -0,85 m. Această groapă se continuă spre nord, pe traseul SII. Cu titlu de ipoteză, s-ar putea să ne aflăm fie în fața unei gropi mari de olar, a două gropi intersectate, fie a unui bordei, asemănător, poate, cu descoperirile de la Bereşti-Dealul Bulgarului[2].

Complexele de epoca bronzului

Materialele încadrate în epoca bronzului: fragmente ceramice de tradiție Monteoru (decorate cu caneluri și șiruri de împunsături pe crestele dintre caneluri) și Costișa (decorate cu șiruri paralele de alveolări rotunde) se găsesc diseminate printre complexele cucuteniene, indicând, probabil, urmele unei locuiri anterioare necropolei de la începuturile culturii Noua.

Mormânt de inhumație (M 1/2011) - descoperit în SI, între m. 0,50-2, între – 0,25-0,45 m, majoritatea complexului funerar găsindu-se în SII/2011 (m. 0-3). Groapa este rectangulară, cu colțurile rotunjite, fiind mai mare la partea superioară și mai scurtă și îngustă la partea inferioară (dimensiunile 2 x 1,20 m la partea superioară, și 1,60 x 0,90 m; orientare SE-NV). Între cele două părți se observă o ușoară treaptă, ceea ce ne determină să credem că această amenajare a fost realizată pentru înlesnirea acoperirii părții inferioare, în care era depus defunctul, cu scânduri transversale, deoarece scheletul și vasele din inventar erau destul de bine păstrate.

Defunctul, un adult, a fost depus chircit, pe partea stângă, cu craniul orientat spre SE, cu ”privirea” spre SV. Starea de conservare era bună, deși prezenta părți scheletice lipsă și o spărtură a craniului, rezultată în urma unei puternice lovituri în zona parietalo - temporală. Ca inventar avea, depuse în față, două vase lucrate din argilă cu fragmente ceramice pisate în compoziție: unul de tip kantharos (ceașcă cu torțile supraînălțate), de culoare neagră-cenușie destul de uniformă, cu urme de ardere secundară, decorat pe corp cu caneluri oblice, și o străchinuță, cu profilul în formă de ”S”, brună-cenușie, nedecorată.

Mormânt de incinerație (M 2/2011) – descoperit în stratul vegetal, între -0,25-0,45 m, din SI, m. 14,40-15. Din cauza uniformității solului, groapa nu a putut fi determinată. Resturile incinerate ale defunctului, posibil un copil (Infans I, cu ”dinți de lapte”), destul de puternic arse, erau depuse poate într-un săculeț, probabil, într-o groapă circulară, săpată în solul vegetal antic, acoperită cu o strachină tronconică mare, lucrată tot din argilă cu fragmente ceramice în compoziţie, arsă neuniform la brun-negru-cenușiu, cu buză specifică culturii Noua. Este posibil ca o piatră mare din imediata apropiere să fi fost un semn de mormânt.

Mormânt de inhumație (M 3/2011) – descoperit pe jumătate în SI, m. 2,40-3, și cealaltă jumătate în caseta din SIII/2011, la adâncimea de -0,25-0,30 m. Din cauză că groapa, probabil ovală (1 x 0,55 m), a fost săpată în solul vegetal antic și atingea doar superficial stratul brun-argilos al nivelului cucutenian, mormântul s-a păstrat doar parțial, fiind distrus de arături.

Defunctul, probabil un copil (Infans II), a fost depus în poziție chircită pe dreapta (reconstituire probabilă, a se vedea desenul), cu capul spre N-NV, starea de conservare fiind foarte proastă, păstrându-se doar puține elemente scheletice. Mormântul nu prezenta inventar sau, poate, acesta a fost deplasat de arături, deoarece în apropiere a fost descoperită o căniță cu toarta supraînălțată. Orientarea sa deosebită pune problema păstrării unor tradiții de tip Monteoru sau Costișa.

Mormânt de inhumație (M 4/2011) – descoperit în SI și caseta aferentă din SII, între m. 6,40-7,90, între – 0,35-0,80/0,85 m. Groapa mormântului era aproximativ rectangulară, cu colțurile rotunjite, prezentând, ca și în cazul M1, o parte superioară, mai largă (2,10 x 1,45 m) și o parte inferioară (1,90 x 1,05 m).

Decedatul, un adult din categoria Maturus, înalt de cca. 2 m, prezenta, în ciuda multiplelor fracturi (politraumatism cranian, toracic, humeral drept și femural, în urma unei căzături de pe cal, a unei puternice lovituri craniene ?), o stare de conservare bună. Era depus chircit pe stânga (după poziția picioarelor), cu torsul și bazinul în decubit dorsal, capul întors tor spre stânga și mandibula detașată, creând impresia că a fost ”înghesuit” în groapă.

Ca inventar, defunctul avea depuse, în unghiul format de humerus și antebraț, un vas de tip kantharos (ceașcă cu torțile

https://biblioteca-digitala.ro

supraînălțate) și, în dreptul umărului drept, un alt vas, păstrat fragmentar, care nu poate fi reconstituit. Vasul de tip kantharos prezintă nuanțe diferite, roşiatice, brune, cenuşii-negre, datorate urmelor evidente de ardere secundară, și este decorat cu trei linii incizate, paralele, realizate pe umăr, de care sunt ”agățate” 11 triunghiuri cu vârful în jos, înlănțuite ”în arcade” (greu vizibile cu ochiul dar evidente la pipăire), modelate în relief, în barbotina fină lustruită, ceea ce poate denota o moștenire Monteoru/Costişa. În interiorul acestuia a fost descoperit un fragment de os, provenind de la brațul drept al defunctului. Ambele vase au fost lucrate din argilă cu amestec de fragmente ceramice mărunțite.

Modul de păstrare a defunctului și a vasului de tip kantharos poate indica faptul că partea inferioară a gropii a fost protejată cu un pod de scânduri. O aglomerare de pietre mai mari, descoperită la partea superioară a gropii M4, poate indica existența unui semn de mormânt.

Situl cucutenian din faza A3 de pe Dealul Miclea se conturează ca o aşezare cu complexe deosebit de interesante şi promiţătoare (având în vedere că cercetarea este în curs), remarcându-se complexele ceramice şi existenţa unor ateliere de lucrare a ceramicii şi de prelucrare a osului şi cornului, prezentând posibile similitudini cu descoperirile de la Scânteia (Iași), Dumești (Vaslui) și Bereşti-Dealul Bulgarului (Galați).

Înmormântările Noua I, cu elemente Balinteşti-Cioinagi sau Costişa finală, denotă practicarea biritualismului (înhumaţie, incineraţie), rituri diferite pentru maturi şi copii (chiar când este vorba de înhumaţie, diferite orientări, adâncimi diferite ale gropilor, inventare diferite etc.), dovedind existenţa unei societăţii stratificate.

Cercetările viitoare vor încerca să definească legăturile care au existat între etapele de locuire din bronzul târziu și necropola identificată, să surprindă specificul proceselor etno-culturale protoistorice din Podișul Central Moldovenesc.

În aceste condiții, prin evaluare și diagnosticul arheologic s-a constatat că situl pluristratificat de la Tăcuta-Dealul Miclea prezintă zone cu complexele arheologice foarte bine păstrate, în ciuda lucrărilor agricole intensive, și poate să intre într-un program de cercetare arheologică sistematică și interdisciplinară, fiind corespunzător pentru derularea activităților unui șantier arheologic-școală. Cercetările magnetometrice vor continua și în alte puncte ale sitului, pentru definirea ansamblului planimetriei zonei arheologice de aici.

Întreaga documentație de șantier se păstrează la Universitatea ”Ștefan cel Mare” din Suceava iar vestigiile arheologice sunt depozitate, prelucrate și valorificate la Muzeul Județean ”Ștefan cel Mare” din Vaslui, în conformitate cu protocolul încheiat între instituții.

Aplicaţii de topografie arheologică şi prospecţiuni geofizice în aşezarea de la Tăcuta, jud. Vaslui

Andrei Asăndulesei, Felix-Adrian Tencariu, Silviu Gania (UAIC Iași)

Odată cu debutul săpăturilor arheologice din aşezarea preistorică de la Tăcuta, judeţul Vaslui, o echipă aparţinând Platformei ARHEOINVEST din cadrul Facultăţii de Istorie, Universitatea „Al.I.Cuza” din Iaşi, a efectuat o deplasare în situl menţionat pentru realizarea unor aplicaţii de topografie arheologică şi prospecţiuni nedistructive. Din cauza culturilor agricole care ocupau suprafaţa aşezării, activităţile s-au desfăşurat pe parcursul a două etape: prima în luna august, iar cea de-a doua la începutul lunii octombrie.

Obiectivele principale ale acestui demers au constat în efectuarea unei ridicări topografice de detaliu, raportarea pe planurile rezultate a secţiunii arheologice demarate în acest an, precum şi realizarea de măsurători geofizice, mai precis prospecţiuni magnetometrice, pe suprafaţa disponibilă a sitului. Pentru îndeplinirea acestora au fost utilizate următoarele instrumente: Staţie Totală Leica TCR 1200, sistem GPS Leica 1200, magnetometru cu vapori de cesiu, model Geometrics G858. Datorită colaborării eficiente dintre responsabilii săpăturii arheologice şi echipa ARHEOINVEST acţiunile propuse au putut fi duse la bun sfârşit, cumulat pentru cele două etape, în cinci zile.

Astfel, după finalizarea ridicării topografice şi plasarea secţiunii în cadrul acesteia s-a trecut la realizarea prospecţiunilor magnetometrice. A fost trasată, pentru prima şi a doua etapă, o suprafaţă însumând aproximativ 7000 mp. Luându-se în considerare poziţionarea sitului, în afara comunei, într-o zonă ferită de eventuali factori perturbatori din punct de vedere magnetic, au fost utilizaţi doi senzori instalaţi în modul gradiometru orizontal, lucru care a facilitat evident măsurătorile.

În urma prelucrării şi procesării datelor topografice şi a profilurilor magnetometrice a fost posibilă extragerea unor prime rezultate care vin să clarifice o serie de întrebări referitoare la poziţia strategică a aşezări, întinderea acesteia, sau existenţa unor eventuale elemente de fortificaţie. Culegerea unei dense reţele de puncte topografice a scos clar în evidenţă, în urma analizelor efectuate, pantele extrem de abrupte ale aşezării, în părţile de nord, vest şi est. De asemenea, profilurile transversale şi longitudinale realizate pe direcţia principalelor puncte cardinale (V-E şi N-S), precum şi modelarea tridimensională ne-a determinat să interpretăm zona mai înaltă ce înconjoară situl pe părţile apărate natural ca, probabil, fiind un val de apărare.

Interpretarea hărţilor rezultate în urma cercetărilor magnetometrice s-a dovedit a fi un proces extrem de dificil deoarece situl în cauză este unul pluristratificat, lucru care a îngreunat considerabil această etapă şi face ca desluşirea anomaliilor magnetice să nu fie foarte exactă. Cu toate acestea, din interpretarea valorilor profilurilor magnetice putem afirma, în mod cert, existenţa mai multor complexe alcătuite din materiale puternic supuse arderii, care descriu un magnetism puternic, situat aproximativ între -20 şi +20 nT. La toate acestea se mai adaugă o altă anomalie de dimensiuni considerabile şi de formă alungită situată în partea de NE, în imediata apropiere a limitei aşezării. Poziţionarea în această zonă, precum şi apariţia ipotezei, chiar dacă deocamdată probabilă, a valului de apărare ne face să încadrăm această anomalie ca fiind un şanţ. Valorile negative ale semnalului, care în teorie contravin unei anomalii antropice tipice, le-am explica prin valorile pozitive foarte puternic exprimate prin intermediul anomaliilor din interiorul aşezării. Din păcate, nu ne putem exprima opinia asupra întinderii sitului, dat fiind şi suprafaţa insuficient cercetată prin intermediul acestei metode.

Demersul nostru este unul îndrăzneţ pentru o aşezare de tipul celei de la Tăcuta, date fiind complicaţiile pe care le poate da şi lipsa elementelor de comparaţie din literatura de specialitate pentru această perioadă istorică. De aceea rezultatele obţinute până în acest moment nu pot fi absolutizate, însă continuarea cercetării prin utilizarea conjugată şi a celorlalte metode nedistructive (GPR, Rezistivitate electrică) poate clarifica o serie din problemele întâmpinate.

Note:

1. Colectivul de cercetare mulțumește călduros studenților Viorica Juravle, Dumitru-Ionuț Stigleț, Sergiu Țifui și Ionuț Donțu, de la Universitatea ”Ștefan cel Mare” din Suceava, care au participat ca voluntari la săpături.

2. Ion T. Dragomir, Considerații privind neoliticul și eneoliticul din sud-estul Moldovei, în Ion T. Dragomir, Monografia arheologică a Moldovei de Sud I, Danubius XVI, Galați, 1996, p. 17.

https://biblioteca-digitala.ro

Abstract:

The evaluation and diagnostic archaeological research aimed to obtain informations on the site stratigraphy, cultural and chronological framing and spatial distribution of archaeological complexes and materials, and on the state of heritage preservation, envisaging a systematic research project. Non-intrusive methods (surface research, study of cartographic materials, surveying and magnetometric scanning) and intrusive (archaeological excavation – sections and casettes, roughly 50 m^2) have been employed. In S. I/2011 and adjacent cassettes of S. II and S. III/2011 we discovered Cucuteni A3 archaeological complexes and materials: a surface dwelling (D. 1/2011), a complementary household complex and a pit (P. 1/2011) with rich inventory. Bronze Age ceramic was also found: Monteoru and Costișa disseminated among Aeneolithic complexes, along with four graves (three of inhumation-G. 1,3-4/2011 and one of cremation/G. 2/2011), dated at the beginning of Noua culture (Balintesti-Cioinagi type).

153. Topliţa, jud. Harghita
Punct: Pârâul Baicăului

Cod sit: 83687.01

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 119/2011

Colectiv: Mircea Anghelinu - responsabil, Loredana-Cristina Niţă-Bălăşescu, Cristian Ţuţu (UV Târgoviște), Demjén Andrea (M Gheorgheni), Florin Gogâltan (IAIA Cluj), Elena-Cristina Cordoş, Eva Reka-Orsolya, Marian-Adrian Lie (studenţi UBB Cluj), Bianca Amuza (studentă UV Târgoviște)

Situl se află amplasat pe malul drept al Mureşului, pe terasa medie a râului, la confluenţa acestuia cu pârâul Baicăului, care îl delimitează către vest. Topografic, suprafaţa actuală a sitului este relativ plată, parţial afectată de lucrări agricole şi de construcţii moderne, cu trei terasări ample, dar de înălţime mică (cca. 1 m fiecare) către Baicău (amenajări industriale şi edilitare moderne?). Posibilitatea unui aport coluvial, dată fiind prezenţa formelor geomorfologice mai înalte de pe latura nordică, deşi nu este exclusă, apare destul limitată. Situl se află la o altitudine de 658 m.

Acest obiectiv, necunoscut în literatura de specialitate, a fost identificat cu ocazia unei perighezei arheologice efectuate de Muzeul Tarisznyás Márton, Gheorgheni în data de 14.10.2008 (Demjén Andrea, Florin Gogâltan). Pe suprafaţa arată a sitului s-au găsit nuclee şi aşchii de opal. Sursa de materie prime se află la circa. 600 m spre est de această locaţie. În partea de sud a sitului, pe suprafaţa arată, s-au găsit câteva fragmente ceramice aparţinând perioadei târzii a epocii bronzului.

Obiectivele campaniei de diagnostic din luna august 2011 au vizat verificarea extensiei sitului, a dimensiunilor secvenţei geologice, a succesiunii culturale, ca şi a stadiului general de conservare. Pentru aceasta au fost practicate patru sondaje arheologice, însumând 7 m^2. Două dintre ele (S1 - 4 mp, şi S2- 1 mp) au fost amplasate în zona de concentrare a materialului litic la suprafaţă. Celelalte două mici sondaje au vizat stabilirea marginilor aşezării din epoca bronzului.

Secvenţa geologică conservată, cercetată de noi până la adâncimea de 2,30 m (S2), fără a atinge aluviunile terasei, cuprinde o succesiune de 9 unităţi geologice diferenţiate macroscopic, pe seama modificărilor în culoare, textură şi aspect. Aspectul general este luto-nisipos. Se remarcă cu deosebire un puternic sol brun-roşcat, cu desprinderi prismatice (GH3), cu o grosime medie de 50 cm şi acumulări de carbonaţi în partea inferioară. Alte trei orizonturi de acumulări feromanganice (episoade humice, gelistagnice) apar între 130-140 cm (GH5), 150-177 (GH7), 190-210 cm (GH 7/8). De pe profilul nordic al S2 s-au recuperat 4 probe de sediment pentru datări OSL: -22 cm (GH2); -50 cm (GH3); - 80 cm (GH3); -125 cm (GH4). De asemenea, s-au recuperat probe sedimentologice (intervale de 5 cm), de pe toată lungimea profilului.

Colecţia este formată din nuclee laminare şi de aşchii, produse de amenajare şi reamenajare, lame neretuşate şi piese retuşate. Piesele retuşate se încadrează în câteva grupe tipologice: grattoirs, burins, lame retuşate, piese cu troncatură/cu encoche şi aşchii retuşate. Eşantionul litic, aflat în studiu, constă atât în bogata colecţie recuperată de la suprafaţa sitului (peste 400 de piese), cât şi din piesele provenite din cele două sondaje (peste 2500 de fragmente, resturi de debitaj şi piese finite). În ceea ce priveşte materialul arheologic caracteristic epocii bronzului acesta se rezumă la câteva fragmente ceramice, puţine la număr fiind cele tipice.

Din punct de vedere cantitativ, principalul tip de rocă exploatat este opalul de provenienţă locală, care poate apărea sub forma blocurilor sau fragmentelor de culoare maronie/maroniu-roşcată, mată, cu textură ce variază de la fină la relativ grosieră, fiind reprezentat atât în categoria produselor de debitaj, cât şi a pieselor retuşate. Adesea blocurile pot prezenta accidente silicioase sau calcaroase în interior, ceea ce conduce la abandonarea lor după efectuarea a doar câteva desprinderi. Reprezentativitatea sa în eşantion este dată mai mult de aşchii/fragmente indeterminate şi lame. Acţiunea gelifracţiei, în context post-depoziţional, este şi ea documentată. În afara opalului, eşantionul mai include şi diverse varietăţi de silex (negru/negru-cenuşiu, mat, cu textură fină sau alb-cenuşiu, parţial translucid, cu textură fină şi puncte fosilifere), gresie, cuarţit şi grano-diorit, reprezentate de câteva piese izolate.

Caracteristicile generale ale colecţiei indică cu tărie funcţie de atelier a locaţiei, ca şi practicarea unui debitaj de lame şi, în mai mică măsură, de lamele. Pe seama poziţiei stratigrafice, în absenţa pieselor diagnostice (cu excepţia unui burin dublu şi a 2 nuclee de lamele), dar şi a unor analogii convingătoare în regiune, concentrarea majoră (GH 2-3) poate fi atribuită unui facies local al epigravettianului.

În ceea ce priveşte locuirea din epoca bronzului, în sondajele practicate nu a fost surprins un nivel de cultură propriu-zis. Fragmentele ceramice au apărut rulate într-un nivel de arătură având cel mult 15-20 de cm. Cu siguranţă ne aflăm la marginea unei aşezări, care trebuie căutată spre marginea terasei, spre valea Mureşului. Materialul arheologic este foarte puţin şi nu ne permite o atribuire culturală fermă. Cert este că el poate fi plasat în perioada târzie a epocii bronzului neputând specifica cu exactitate dacă este vorba de etapa Bronz Târziu I (Bz. B$_2$-C central european) sau Bronz Târziu II (Bz. D central european). De asemenea este de preferat a fi deocamdată rezervaţi cu o atribuire culturală, aşteptând noile cercetări.

Abstract:

The Palaeolithic and Bronze Age sites at Topliţa „Pârâul Baicăului", Harghita County were identified in 2008 on the basis of the lithic and ceramic materials dispersed on the surface of the soil after intensive agricultural activities. The main objectives of the campaign in 2011 involved the clarification of the extent and preservation degree of the settlement, coupled with an assessment of the geological sequences as well as of the cultural successions.

In order to achieve these tasks a series of trial trenches were made. At the moment, based on the field observations we can state that we are dealing with an extensive Late Palaeolithic, likely Tardiglacial knapping workshop, exploiting the rich, locally available opal sources. In the lack of diagnostic tools (except for a double burin

https://biblioteca-digitala.ro

and several bladelet cores) and any regional analogies, the main concentration in geological layers 2 and 3 may be attributed to a local Epigravettian facies.

In what concerns the Bronze Age habitation, the situation recorded after the excavations showed that our trenches lie at the edge of the settlement, an actual layer corresponding to the settlement being quite hard to identify. The pottery fragments recovered help us date the site to the late stage of the Bronze Age. At the moment future archaeological campaigns are needed in order to fully understand the nature and significance of these two sites identified.

154. Valea Moldovei, com. Valea Moldovei, jud. Suceava

Punct: Imaş

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 212/2011

Colectiv: Mugur Andronic, Bogdan Niculică (CMB Suceava)

Ţinând cont că în localitatea Valea Moldovei (în perioada interbelică fostă Valea Seacă), comuna cu acelaşi prim nume menţionat, se cunoştea de câteva decenii faptul că în punctul „Imaş", din spatele fostului sediu al primăriei, s-ar afla un sit arheologic, definit prin unele modeste ridicături ale terenului (antropice - tumuli ?), şase-şapte la număr, dar şi acela că în prezent nu se mai observă aproape nimic concludent, Mugur Andronic a soliciat autorizaţia pentru diagnostic arheologic, eliberată conform legii de către MCPN, cu numărul 212/2011. Intervenţia era necesară cu atât mai mult, cu cât în urmă cu peste 20 de ani, un fost angajat al primăriei pusese un buldozer să niveleze o parte din terenul din spatele instituţiei sale administrative, în scop de braconaj arheologic.

Ca urmare, în zilele de 07-10 noiembrie 2011, colectivul constituit din dr. Mugur Andronic (responsabil) şi dr. Bogdan Petru Niculică (membru), la care s-a alăturat voluntar conf. univ. dr. Mircea Ignat, a efectuat mai multe activităţi legate de studierea eventualului sit, prelevarea de eşantioane de sol pentru analize (deschis la culoare, de pădure), în final, cu ajutorul nemijlocit al primăriei comunei, executându-se o casetă de 4 x 4 m pentru definirea unei eventuale stratigrafii mai concludente, într-un loc ceva mai înălţat, unde aceasta ar fi existat eventual, pentru a putea fi surprinsă.

Încurajator, încă de la prima pană de hârleţ, au început să apară rare bucăţele de cărbuni. Ulterior, fără conturarea evidentă în profilul săpăturii a unor straturi distincte, bine evidenţiate cromatic şi ca textură, s-a constatat totuşi existenţa de la adâncimea de circa 40 cm doar a unei lentile de pământ ceva mai deschisă la culoare, late de circa 15 cm, cu un eventual conţinut de cenuşă, în această depunere descoperindu-se şi un număr redus de fragmente ceramice.

Analiza pedologică preliminară a unui eşantion de astfel de pământ, efectuată la Oficiul Judeţean de Studii Pedologice şi Agrochimice Suceava[1] a dus în cele din urmă la următoarele rezultate: Ph - 4,32, humusul .- 2,07, materie organică - 16,98% iar cantitatea de cenuşă din compoziţia eşantionului - 83,02%. Desigur, ultimul procent este mai mult decât edificator.

Materialul ceramic, lucrat exclusiv cu roata, deosebit de fragmentat şi foarte redus cantitativ (sub 30 de mici fragmente), a fost realizat, fără excepţie, dintr-o pastă fină, cu cioburi bine mărunţite ca ingredient, arsă mai frecvent oxidant imcomplet, mai rar complet. Ca forme, se remarcă doar o tortiţă, aproape întreagă, în secţiune relativ dreptunghiulară, cu o nervură slab conturată pe partea superioară, care a aparţinut unei căniţe. Toate acestea de până acum ne-au dat certitudinea existenţei aici a unei movile de natură funerară şi implicit a unei vechi necropole.

Atât caracteristicile tumulului, dar, mai ales, cele ale inventarului său ne-au determinat să atribuim – în acest stadiu al cercetării – complexul arheologic investigat, chiar dacă deocamdată parţial, culturii Tumulilor carpatici, cu o datare cuprinzând secolul al IV-lea p. Chr.

În ceea ce priveşte alte situri aparţinând culturii Tumulilor carpatici (al cărei areal cuprinde un larg spaţiu, a cărui coloană vertebrală o reprezintă Carpaţii de nord, din valea Tisei Superioare, în zona Nistrului Superior şi apoi, spre sud, până în judeţul Neamţ[2]), ele au mai fost identificate în judeţul Suceava până acum doar la Botoşana[3] şi la Boroaia, [4]unde s-au efectuat şi săpături arheologice.

Desigur, în chip firesc, este necesară pentru întregirea informaţiilor, continuarea acestei cercetări în cursul anului actual pentru epuizarea ştiinţifică a complexului astfel identificat (posibil cenotaf ?).

Note:

1. Mulţumim şi acum doamnei dr. ing. Rotaru-Buzdugan Cătălina pentru afectuarea voluntară a analizelor respective.

2. L. Vakulenco, Ukrajns'ki Karpati u pizn'orims'kij čas (etnokul'turni ta social'no – ekonomični procesi), Kiev, 2010 (ultima sinteză).

3. D. Gh. Teodor, Civilizaţia romanică de la est de Carpaţi în secolele V-VII e. n. Aşezarea de la Botoşana-Suceava, Bucureşti, 1984, p. 18-19.

4. M. Ignat, Contribuţii la cunoaşterea culturii tumulilor carpatici. Tumulul nr. 1 din necropola de la Boroaia (jud. Suceava), SCIVA 50, 1-2.

Abstract:

The archaeological research made in the place called "Imaş" (Valea Moldovei village, Valea Moldovei comm.), has aimed to investigate a small dimensions barrow (tumulus) (probably cenotaph?). Here were discovered fragments of pottery modeled at wheel, into a layer of soil rich in ashes. This archaeological complex can be dated in this stage of research, within the culture of Tumulilor carpatici / Carpathians barrows culture, which area is extended from the superior basin of the Tisa River up to the eastern Carpathians region, into the Valley of Superior Dniester River and in the north-western regions of Romania. This kind of discoveries can be dated in the 4th century AD).

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

RAPOARTELE REZULTATE CA URMARE A PROGRAMULUI DE CERCETARE ”AUTOSTRADA”

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

LISTA RAPOARTELOR DE CERCETARE (PROGRAMUL DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ "AUTOSTRADA")

155. Varianta de ocolire Deva-Orăștie, km. 0+000 – 32+500, jud. Hunedoara ...pag. 278
156. Autostrada Orăştie – Sibiu, Lot 1 (Orăștie –Sebeș), km 0+000 – 24+110, jud. Hunedoara, Alba ... pag. 280
157. Autostrada Orăştie – Sibiu, Lot 2 (Sebeș – Cunţa), km 24+110 – 43+855, jud. Alba pag. 280
158. Autostrada Orăştie–Sibiu, Lot 3 (Cunţa–Sălişte), km. 43+800–65+965, jud. Alba, Sibiu ...pag. 281
159. Autostrada Orăştie–Sibiu, Lot 4 (Sălişte - Sibiu), km. 65+965 – 82+100, jud. Sibiu ... pag. 282
160. Buzeşti, com. Buzescu, jud. Teleorman (Centura ocolitoare a municipiului Alexandria) ... pag. 282
161. Crețuleasca, com. Ștefăneștii de Jos, jud. Ilfov (Autostrada A3 București–Brașov, tronson București – Moara Vlăsiei)
Punct: malul drept al văii Pasărea (km 7+900 – 8+250) ... pag. 283
162. Cristian, jud. Sibiu (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 4)
Punct: Cristian I ... pag. 284
163. Cristian, jud. Sibiu (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 4)
Punct: Cristian II ... pag. 285
164. Cristian, jud. Sibiu (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 4)
Punct: Cristian III ... pag. 285
165. Gelmar, oraș Geoagiu, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Gelmar II, km. 1+850 – 2+050 ... pag. 286
166. Giarmata, com. Giarmata, jud. Timiş (Autostrada Timişoara-Lugoj, lot 1)
Punct: Baraj, km. 48+120 – 48+250 ... pag. 287
167. Giarmata, com. Giarmata, jud. Timiş (Autostrada Timişoara-Lugoj, lot 1)
Punct: Canal irigație, km. 50+140 – 50+310 … pag. 288
168. Pecica, jud. Arad (Autostrada Nădlac - Arad, lot 2)
Punct: Sit 15, km 28+600 – 29+100 ... pag. 288
169. Pricaz, com. Turdaș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Pricaz – Dig, km. 4+600 – 5+150 ... pag. 290
170. Simeria Veche, oraș Simeria, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Ferma IAS, km. 16 + 150 – 16 + 500 … pag. 291
171. Șoimuș, com. Șoimuș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Șoimuș 1 (Avicola), km. 29 + 750 – 30 + 300 … pag. 291
172. Șoimuș, com. Șoimuș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Șoimuș 2, km. 31+850 – 32+300 … pag. 292
173. Turdaş, com. Turdaș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Luncă, km. 11+060 - 12+450 ... pag. 292
174. Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)
Punct: Sigheti, km. 20+280 – 20+512 … pag. 293
175. Valu lui Traian, com. Valu lui Traian, jud. Constanţa (Autostrada Medgidia-Constanța)
Punct: km. 197+700-198+700 ... pag. 294

https://biblioteca-digitala.ro

155. Varianta de ocolire Deva – Orăștie, km. 0+000 – 32+500, jud. Hunedoara

Autorizaţiile de diagnostic arheologic nr. 63/2011, 133/2011

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Ionuț Bocan, Cătălina Neagu, Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Mihai Vasile, Decebal Vleja, Edmond-Silviu Ene, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR), Angelica Bălos (DCPN Hunedoara)

„Construcţia variantei de ocolire Deva şi Orăştie la profil de autostradă" face parte din Coridorul IV Pan European, coridor considerat prioritate strategică de interes naţional şi european. Varianta de ocolire Orăştie se înscrie pe traseul general al autostrăzii aprobat de către Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România S.A. în cadrul studiului de fezabilitate pentru Piteşti-Sibiu-Deva-Nădlac din anul 1997. Acest traseu intersectează o zonă cu un bogat potenţial arheologic, semnalat în literatura istorico-arheologică de specialitate. Potrivit prevederilor legale, în perioada de pregătire a fazei de execuţie au fost realizate o serie de studii, sub forma unor evaluări teoretice şi de teren, care au sintetizat toată această informaţie. Informaţia astfel obţinută atrăgea atenţia asupra acestui potenţial fără însă a delimita exact şi fără geo-referenţierea posibilelor situri arheologice intersectate şi deci afectate de construcţia obiectivului de infrastructură.

Faţă de această situaţie iniţială şi având în vedere avizul DJPCN Hunedoara pentru faza de execuţie s-a impus verificarea datelor conţinute de evaluare prin diagnosticul arheologic prin metode intrusive. Astfel, în baza contractului încheiat între Muzeul Naţional de Istorie a României şi Asocierea STRABAG AG–S.C. STRACO GRUP S.R.L.–S.C. STRABAG S.R.L., în conformitate cu legislaţia în vigoare şi conform autorizaţilor de diagnostic arheologic eliberate de Ministerului Culturii şi Patrimoniului Naţional s-a constituit un colectiv de cercetare coordonat de Muzeul Naţional de Istorie a României, Bucureşti (MNIR), cu sprijinul Direcţiei Judeţene de Cultură şi Patrimoniu Naţional Hunedoara.

Obiectivul general al diagnosticului a vizat determinarea prezenţei sau absenţei materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de lucrările de construire. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, cercetarea a urmărit distribuţia spaţială a acestora, stratigrafia zonei, caracterul şi starea lor de conservare. În legătură cu acest ultim aspect se impunea şi evaluarea riscurilor pentru patrimoniul cultural din zonă în relaţie cu implementarea proiectului de construire. Astfel a fost necesară formularea unor estimări cantitative privind viitoarele cercetări arheologice preventive de pe traseul acestui tronson de autostradă (necesarul de resurse umane şi tipul acestora, utilaje, timp dedicat cercetărilor etc.), precum şi a unor devize estimative cu privire la costurile viitoarelor cercetări arheologice preventive.

Pentru zonele unde diagnosticul arheologic nu ar fi pus în evidenţă existenţa unor descoperiri, obiectivul principal a fost reprezentat de realizarea documentaţiei în vederea avizării lucrărilor de construcţie, cu condiţia asigurării supravegherii arheologice.

În vederea atingerii acestor obiective s-au folosit următoare metodologii de lucru:

- documentarea în arhivă şi biblioteci pentru strângerea datelor despre potenţialul arheologic al zonei (descoperiri întâmplătoare, cercetări arheologice perieghetice şi de teren anterioare), precum şi studiul aerofotogrametric (ortofotoplanuri şi fotografii satelitare);

- folosirea unor tehnici non-distructive prin cercetări arheologice de tip periegheză şi carote stratigrafice, anterior sondării;

- efectuarea pe traseul tronsonului a unor sondaje arheologice, realizate mecanic, cu un utilaj de tip buldoexcavator, dotat cu lamă de taluz, în funcţie de particularităţile reliefului şi a marcajului topografic;

- realizarea unor fişe de secţiune, complex sau sit, în funcţie de situaţiile arheologice întâlnite;

- realizarea unor desene arheologice (în cazuri specifice);

- fotografierea secţiunilor şi a complexelor identificate;

- prelucrarea primară a materialului arheologic recoltat;

- prelucrarea computerizată a fişelor şi a desenelor.

Pe toată lungimea traseului viitoarei căi rutiere au fost executate secţiuni stratigrafice (în continuare unităţi de săpătură) realizate cu mijloace mecanice, respective cu un utilaj de tip buldoexcavator dotat cu lamă de taluz. La descoperirea unor complexe arheologice, cercetarea s-a făcut manual, încercându-se conturarea şi investigarea acestora. Densitatea, lungimea şi orientarea unităţilor de săpătură a fost determinată de particularităţile reliefului şi de marcajele topografice din teren.

Pentru unităţile de săpătură executate cu mijloace mecanice s-a realizat curăţarea manuală a profilelor mai relevante, fotografii digitale de ansamblu (la finalizare), de profil, după caz şi detalii s-au desene ale profilelor (la scara 1:20). Planul unităţilor de cercetare arheologică a fost înregistrat digital, pe măsurătorile efectuate de către firma de specialitate pusă la dispoziţie de către beneficiar.

Literatura de specialitate, destul de bogată, menţionează o serie de descoperiri pentru zona afectată de construcţia variantei ocolitoare la standard de autostradă Deva–Orăștie. În afara acestei literaturi, informaţii folositoare au fost furnizate şi de Raportul privind rezultatele cercetării de teren efectuate în scopul întocmirii evaluării teoretice şi de teren pentru traseul autostrăzii Orăştie–Sibiu (coridorul IV) pe teritoriul judeţului Hunedoara (2008) întocmit de Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane (Deva). Studiul vechilor hărţi, în special a celor iosefine (1769–1773) şi francisco-iosefine (1806–1869) sunt de asemenea relevante pentru cunoaşterea aspectelor legate de amenajarea terenurilor din zonă în secolele XVIII–XIX, dar şi pentru înregistrarea unor obiective arheologice, astăzi inaccesibile pe baza observaţiei vizuale directe. Pe baza tuturor acestor informaţii şi surse consultate se poate concluziona că acest proiect traversează o zona extreme de bogată din punctul de vedere al vestigiilor arheologice, acestea urmând să fie direct sau indirect afectate de viitoarele lucrări de construire pentru infrastructură rutieră, după cum este prezentat în cele ce urmează.

Au fost executate un număr de 650 de secţiuni stratigrafice pe întreaga suprafaţă afectată de construcţia variantei ocolitoare la standard de autostradă Deva–Orăştie, cu dimensiuni cuprinse între 6–10 m/2 m. De asemenea, concomitent au fost efectuate lucrări specifice în vederea avizării exploatării pentru gropile de împrumut de la Pricaz, Romos şi Chimindia.

Pe cea mai mare parte din suprafeţele menţionate mai sus, în urma sondajelor de diagnostic, nu a fost identificate intervenţii antropice, fiind întocmite documentaţii în baza cărora s-au emis avize favorabile cu condiţia supravegherii arheologice. Astfel, în urma rezultatelor preliminare ale diagnosticului s-au emis avize favorabile care au permis începerea lucrărilor pe cca. 86% din întreaga suprafaţă afectată de proiect.

Din punct de vedere stratigrafic întreaga zonă afectată de proiect are un facies pedologic specific luncii inundabile a Mureşului. O parte din perimetrul investigat a fost perturbat de amenajarea construcţiilor de protecţie hidrografice corespunzătoare râurilor Orăştie şi Strei în perioada ulterioară marilor inundaţii din anii '70, aceste areale având un aspect deosebit, respectiv prundiş, nisip, teren accidentat impropriu amplasării structurilor de locuire.

Solurile de pe întreaga suprafaţă investigată sunt încadrate în tipul solurilor aluvionare, gleice şi a cernoziomurilor levigate.

Stratigrafia generală (cu variaţii specifice indicate în descrierea stratigrafiei particulare fiecărei unităţi de cercetare) se

https://biblioteca-digitala.ro

prezintă astfel:

- nivel vegetal actual: 0,00–0,35–040 (strat de culoare brună-cenuşie, argilos, friabil, cu resturi vegetale consistente în compoziţie, corespunzător exploatării agricole a terenului în ultimele decenii);

- nivel vegetal de bază: –0,40–0,70 m (strat de culoare brună-negricioasă, cu bază argiloasă, friabil, uşor mai compactat faţă de precedentul);

- nivel corespunzător unei revărsări –0,70–1,40 m (strat de culoare galbenă, nisipos, cu sporadice pigmenţi de cărbune şi urme de lemn macerat, probabil un nivel aluvionar);

- nivel consistent, preponderent argilos, de culoare brună-cenuşie, cu urme de material arheologic, ce suprapune în zona siturilor nivelurile ocupaţionale.

În urma acestor investigaţii, echipele de arheologi din cadrul MNIR au identificat şi delimitat cu coordonate STEREO 70 un număr de 13 situri arheologice, după cum urmează:

1. Romos–Bretea Orăştie (km 0)
2. Gelmar 1–Barcsi (km 1+580–1+650)
3. Gelmar 2 (km 1+850–2+050)
4. Pricaz–Dig (km 4+600–5+150)
5. Pricaz (km 6+700–7+100)
6. Pricaz–Valea Siteşului (km 8+350–8+780)
7. Turdaş–La Luncă şi Turdaş–La Gară (Turdaş I–Turdaş II) (km 11+060–12+450)
8. Spini (km 12+450–13+200)
9. Simeria Veche–Ferma IAS (km 16+150–16+500)
10. Uroi–Pod Mureş (km 18+800–19+380)
11. Uroi–Sigheti (km 20+293–20+506)
12. Şoimuş 1 (km 29+750–30+300)
13. Şoimuş 2 (km 31+850–32+200)

În continuare sunt prezentate principalele repere cronologice referitoare la siturile arheologice delimitate în etapa de diagnostic pe traseul variantei ocolitoare la standard de autostradă Deva–Orăştie.

Preistorie – Perioada neolitică (cca. 4500–4200 a. Chr.)
km 11+060–12+450, Turdaşi–Turdaş II
km 12+450–13+200, Turdaş III–Spini
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)
km 31+850–32+300, Şoimuş II

Preistorie – Epoca bronzului

km 0–nod rutier Orăştie - Romos–Bretea Orăştie (epoca bronzului mijlociu–cultura Wietenberg şi epoca bronzului târziu–cultura Noua)

km 8+350–8+780, Pricaz–Valea Siteşului (cultura Wietenberg)
km 16+150–16+500, Simeria Veche–ferma IAS
km 20+293–20+506, Uroi–Sigheti
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)
km 31+850–32+300, Şoimuş II

Preistorie–Prima epocă a fierului (Hallstatt)
km 1+580–1+650, Gelmar 1
km 20+293–20+506, Uroi–Sigheti
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)

Preistorie–A doua epocă a fierului (La Tène)
km 1+850–2+050, Gelmar 2
km 4+600–5+100, Pricaz-Dig
km 11+060–12+450, Turdaşi–Turdaş II
km 12+450–13+200, Turdaş III–Spini
km 18+800–19+380, Uroi–Pod
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)
km 31+850–32+300, Şoimuş II

Perioadă Romană Clasică–sec. II–III p. Chr.
km 1+850–2+050, Gelmar 2
km 12+450–13+200, Turdaş III- Spini
km 16+150–16+500, Simeria Veche–ferma IAS
km 18+800–19+380, Uroi–Pod
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)

Perioada post-romană–epoca migraţiilor (sec. IV–VIII)
km 18+800–19+380, Uroi–Pod
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)
km 31+850–32+300, Şoimuş II

Perioada medievală timpurie (sec. IX–XII)
km 6+700–7+100, Pricaz
km 8+350–8+780, Pricaz–Valea Siteşului
km 16+150–16+500, Simeria Veche–ferma IAS
km 18+800–19+380, Uroi–Pod
km 20+293–20+506, Uroi–Sigheti
km 29+750–30+300, Şoimuş I (Balata)
km 31+850–32+300, Şoimuş II

Perioada modernă/contemporană (1711–prezent)
km 1+850–2+050, Gelmar 2
km 6+700–7+100, Pricaz

Aşa cum se menţiona anterior, din punct de vedere arheologic se cunoşteau (prin cercetări sistematice/salvare sau descoperiri întâmplătoare) în zona Deva–Orăştie mai multe puncte de interes, în care fuseseră semnalate vestigii din diferite perioade istorice. De o importanţă deosebită erau siturile de la Turdaş şi Şoimuş I, considerate repere de prim rang pentru studiul preistoriei României şi Europei. Pe de altă parte informaţiile, deşi foarte importante, erau deseori lacunare, dispersate şi greu de identificat în teren, în lipsa unor precizări topografice. Astfel, delimitarea siturilor realizată prin evaluarea teoretică nu a reflectat situaţia reală din teren. Acest lucru este firesc pentru orice evaluare teoretică, ce se bazează strict pe documentare bibliografică şi de arhivă şi pe cercetare preliminară de teren de suprafaţă, pentru conturarea unei imagini exacte fiind absolut necesară etapa de diagnostic propriu-zis prin realizarea de sondaje/secţiuni arheologice. Un astfel de demers este însă condiţionat de accesul la terenurile pe care se preconizează construcţia, fiind posibil doar după parcurgerea procedurii de expropriere care, de obicei, se derulează în paralel cu faza de execuţie.

O parte dintre siturile arheologice identificate în cursul diagnosticului de teren nu erau anterior menţionate în literatura de specialitate (ex. Uroi–Pod, Uroi–Sigheti, Şoimuş II, Pricaz–Dig, Gelamar 1 şi Gelmar 2) ori sunt semnalate pe amplasamente care nu sunt precis delimitate (ex. Simeria Veche, Romos–Orăştie). În cazul siturilor de la Turdaş şi Şoimuş diagnosticul de teren a evidenţiat extinderea lor faţă de limitele conţinute în Registrul Arheologic Naţional sau în Lista Monumentelor Istorice.

În concluzie, datele obţinute prin diagnosticul arheologic de teren (prin efectuarea de sondaje) coroborate cu cele din literatura de specialitate au adus noi informaţii despre răspândirea habitatelor din diferite epoci istorice pe valea Mureşului şi, cu siguranţă, rezultatele ce vor fi obţinute odată cu cercetarea arheologică preventivă a acestor situri vor contribui la cunoaşterea mai aprofundată a zonei văii Mureşului, atât în epoci îndepărtate, cât şi în perioade mai recente.

https://biblioteca-digitala.ro

156. Autostrada Orăştie – Sibiu, Lot 1 (Orăștie –Sebeș), km 00+000 – 24+110, jud. Hunedoara, Alba

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 206/2011

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Ionuț Bocan, Emil Dumitrașcu, Daniel-Lucian Ene, Silviu-Edmond-Iulian Ene, Marius Streinu (MNIR)

Evaluarea potenţialului arheologic între km 0+000–24+110 a fost determinată de construirea lotului 1 (Orăştie–Sebeş) din viitoarea investiţie „Autostrada Orăştie–Sibiu", cale de acces rutier care va face legătura între varianta de ocolire la nivel de autostradă Deva–Orăştie şi varianta de ocolire a oraşului Sibiu.

Obiectivul general al evaluării a fost determinarea prezenţei sau absenţei materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de lucrările de construire. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, cercetarea a urmărit distribuţia spaţială a acestora, stratigrafia zonei, caracterul şi starea lor de conservare. În legătură cu acest ultim aspect a fost necesară şi evaluarea riscurilor pentru patrimoniul cultural din zonă în relaţie cu implementarea proiectului de construire.

Tronsonul traversează zona sudică a Culoarului Orăştie, fiind aproximativ paralel cu râul Mureş. Dacă în zona Orăştie autostrada se desfăşoară pe o largă deschidere (umplută cu depozite sedimentare miocene), aceasta îşi continuă apoi traseul prin zona nordică a pintenului cristalin al Munţilor Sebeş. De asemenea, în acest tronson ea traversează râurile Cugir, Tărtăria şi Pianu.

În bibliografia de specialitate, în zona Orăştie–Sebeş erau cunoscute zone arheologice, dar şi descoperiri/informaţii arheologice întâmplătoare, acestea din urmă fiind mai greu de localizat în teren în lipsa unor date topografice certe, databile în diferite epoci istorice[1]. Noi informaţii au fost obţinute de către Muzeul Naţional al Unirii Alba Iulia şi Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane Deva, prin cercetările arheologice de tip perieghetic realizate în anul 2008[2].

Evaluarea potenţialului arheologic pe lotul 1 (Orăştie–Sebeş) km 0+000–24+110 a constat, pe lângă studiul documentelor de arhivă şi a cercetării arheologice de tip perieghetic, şi în efectuarea a 663 secţiuni de sondaje, cu dimensiuni variabile (3–12 × 1,30 m), executate cu două utilaje de tip buldoexcavator cu lamă de taluz (Foto 1). Poziţionarea secţiunilor de sondaj s-a făcut în funcţie de relief, acestea fiind dispuse perpendicular şi longitudinal faţă de axul autostrăzii. Sondajele arheologice au pus în evidenţă existenţa a 11 situri arheologice la km 3+750–3+950 (zonă de habitat din epoca bronzului), km 4+900–5+150 (epoca bronzului), km 8+450–8+600 (epoca bronzului), km 8+650–8+950 (zonă de habitat din epoca medievală), km 9+650–10+150 (epoca La Tène şi o zonă de habitat de epoca romană), km 11+250–11+600 (epocă romană), km 14+100–14+500 (epoca bronzului), km 15+100–15+300 (epoca La Tène şi epoca romană), km 20+550–20+870 (epoca bronzului, epoca medievală timpurie), km 21+200–21+400 (epocă neolitică), km 21+500–21+800 (epoca bronzului). Toate siturile urmează să fie cercetate preventiv, în conformitate cu legislaţia în vigoare, în vederea parcurgerii procedurii de descărcare de sarcină arheologică.

Note:

1. V. Moga, H. Ciugudean (editori), *Repertoriul arheologic al judeţului Alba*, Alba Iulia, 1995; S. Luca, *Repertoriul arheologic al judeţului Hunedoara,* Alba Iulia, 2005.

2. Raportul privind rezultatele cercetării de teren efectuate în scopul întocmirii diagnozei arheologice pentru traseul autostrăzii Orăştie–Sibiu (coridorul I) pe teritoriul judeţului Hunedoara (MCDR) și pe teritoriul judeţului Alba (MNUAI).

157. Autostrada Orăştie – Sibiu, Lot 2 (Sebeș – Cunţa), km. 24+110 – 43+855, jud. Alba

Autorizația de diagnostic arheologic nr. 176/2011

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Alexandru Bădescu, Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Marius Streinu, Vasile Opriş (MNIR), Constantin Inel (MNUAI), Matei Drâmbărean (DCPN Alba)

Evaluarea potențialului arheologic între km 24+110 – 43+855 a fost determinat de construirea lotului 2 (Sebeş – Cunţa) din viitoarea investiţie „Autostrada Orăştie – Sibiu", cale de acces care va face legătura între variantă de ocolire la nivel de autostradă Deva – Orăştie şi varianta de ocolire a oraşului Sibiu.

Obiectivul general al diagnosticului a fost determinarea prezenţei sau absenţei materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de lucrările de construire. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, cercetarea a urmărit distribuţiei spaţială a acestora, stratigrafia zonei, caracterul şi starea lor de conservare. În legătură cu acest ultim aspect a fost necesară și evaluarea riscurilor pentru patrimoniul cultural din zonă în relaţie cu implementarea proiectului de construire. Astfel au fost elaborate inclusiv estimări cantitative privind viitoarele cercetări arheologice preventive de pe traseul acestui tronson de autostradă (necesarul de resurse umane şi tipul acestora, utilaje, timp dedicat cercetărilor etc.), precum şi a unor devize estimative cu privire la costurile viitoarelor cercetări arheologice preventive.

Tronsonul traversează în mare parte o serie de depresiuni plasate în zona de contact dintre Munţii Sebeşului şi Podişul Secaşului, ocolind pe la nord şi est municipiul Sebeş, care este aşezat în bazinul inferior al văii cu acelaşi nume la întâlnirea culoarului Mureşului cu cel al Secaşului, la o altitudine de 240 m. Zona este încadrată de Podişul Secaşelor şi dealurile piemontane ale Sebeşului, între care se desfăşoară o luncă largă, terasată. Tronsonul de autostradă continuă spre sud paralel cu valea râului Secaş, intersectându-se de mai multe ori cu acesta sau cu afluenţi săi.

Podişul Secaşelor, care este străbătut de acest tronson de autostradă, este situat între râul Târnava Mare la nord, munţii Cândrelului şi Depresiunea Sibiului la sud, la est fiind mărginit de Subcarpaţii Transilvaniei, iar la vest de Culoarul Alba Iulia – Turda. Podişul Secaşelor are un relief de dezvoltat pe formaţiunile sedimentare din bazinul Transilvaniei şi este rezultatul modelării policiclice. Peisajul a suferit o transformare puternică în primul rând din cauze antropice, însă şi din cauze naturale.

Literatura de specialitate, deşi puţină, menţionează descoperiri pentru zona afectată de construcţia viitoarei autostrăzii pe tronsonul Sebeş – Cunţa. Studiul vechilor hărţi, în special a celor iosefine (1769–1773) şi francisco-iosefine (1806–1869) este de asemenea relevant pentru cunoaşterea aspectelor legate de amenajarea terenurilor din zonă în secolele XVIII–XIX, dar şi pentru înregistrarea unor obiective arheologice, astăzi inaccesibile pe baza observaţiei vizuale directe. Pe baza tuturor acestor date, s-a putut observa că viitoarea autostradă va intersecta pe anumite segmente, o serie de drumuri mai vechi, folosite şi în alte perioade istorice.

Toate localităţile pe teritoriul cărora va trece autostrada sunt aşezări vechi, menţionate încă de timpuriu în documente: Sebeş în anul 1245; Cut este o aşezare ce apare în documentele medievale încă din anul 1291; Rahău (în dialectul săsesc Rechen, Recha, în germană Reichenau, Reichau, în maghiară Rehó) este atestat prima dată într-un document datat în anul 1291; Cunţa, atestat documentar încă din anul 1291, când satul este menţionat sub forma villa Zekes[1], iar în 1313 sub denumirea Kohna, în 1332 ca poss.

https://biblioteca-digitala.ro

Kyzzekes in comitatu Albensi şi abia în 1525 sub o denumire mai apropiată de cea de astăzi (Koncza)[2]. În zona localităţii Cunţa, com. Şpring (germ. Zäkesdorf, Zeckesdorf, Zekeschdorf, Zäkeschdorf, Zeikeschdorf; margh. Konca, Szászszékes) sunt semnalate, fără repere topografice certe, descoperiri sporadice (fragmente ceramice) datate în epoca romană[3].

Evaluarea potențialului arheologic de pe lotul 2 (Sebeş – Cunţa) km 24+110 – 43+855 s-a desfăşurat în perioada septembrie–noiembrie 2011. Au fost executate 695 de sondaje arheologice, cu dimensiuni variabile (3–8 x 1,80 m), în funcţie de relief, dispuse perpendicular pe margini şi longitudinal pe axul autostrăzii.

Sondajele arheologice au pus în evidenţă existenţa a patru situri arheologice la km 26+990 – 27+150 (situl arheologic Glod – Sebeș – habitat din epoca bronzului) și km 29+850 – 30+090 (a fost identificată o necropolă de incineraţie, cu resturile cinerare depuse în urnă, datată preliminar în epoca bronzului, aparţinând cel mai probabil culturii Wittenberg). În faza de evaluare a potențialului arheologic, pentru a afecta cât mai puţin din situl arheologic prin mijloace intruzive, au fost evidenţiate 7 morminte de incineraţie în urnă; materialul arheologic descoperit se datează în epoca bronzului, descoperirile de provenienţă romană, dar şi cele din perioada neoliticului fiind, în acest moment, sporadice şi nesigure). Un alt sit este cel identificat în zona km 32+250 – 32+550, anume cel denumit Podul Pripocului. Aici a fost descoperită o cantitate însemnată de materiale arheologice, respectiv fragmente ceramice, chirpici, material osteologic; au fost identificate fragmente de amforă şi de mortarium, precum şi material tegular, toate datate în perioada sec. II–III p. Chr. Cel de-al patrulea sit este situat la km 35+150 – 36+500, anume situl arheologic Rahău. În acest caz a fost descoperită o cantitate însemnată de materiale arheologice, precum fragmente ceramice, chirpici, material osteologic —în principal de epocă medievală—, dar și ceramică de epocă romană (secolele II–III). Conform documentelor medievale în zonă a fost siliştea localităţii Răhău, abandonată, potrivit aceloraşi surse, la sfârşitul evului mediu; prezenţa sitului medieval este confirmată şi de analiza toponimiei locale – Valea Caselor, Dealul Bisericii. Toate siturile urmează să fie cercetate preventiv, în conformitate cu legislaţia în vigoare, în vederea parcurgerii procedurii de descărcare de sarcină arheologică.

Note:

1. Suciu 1967a, s.v. Cunţa.
2. Suciu 1967a, s.v. Cunţa.
3. Moga, Ciugudean 1995, 89, nr. 58.

Bibliografie:

Moga, Ciugudean 1995 - V. Moga, H. Ciugudean (editori), *Repertoriu arheologic al judeţului Alba*, Alba-Iulia, 1995

Suciu 1967a - C. Suciu, D*icţionar istoric al localităţilor din Transilvania*, vol. I (A–N), Bucureşti, 1967

Suciu 1967b - C. Suciu, *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania,* vol. II (O–Z), Bucureşti, 1967

158. Autostrada Orăştie–Sibiu, Lot 3 (Cunţa–Sălişte), km. 43+800–65+965, jud. Alba, Sibiu

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 140/2011

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Adela Bâltâc, Irina Ene, Mihai Vasile, Daniel-Lucian Ene, Silviu-Edmond-Iulian Ene (MNIR), Zeno-Karl Pinter (ULB Sibiu), Claudia Urduzia (MN Brukenthal)

Evaluarea potenţialului arheologic între Km 43+855–65+965 a fost determinat de construirea lotului 3 (Cunţa–Sălişte) din viitoarea investiţie „Autostrada Orăştie – Sibiu”, cale de acces care va face legătura între variantă de ocolire la nivel de autostradă Deva – Orăştie şi varianta de ocolire a oraşului Sibiu.

Obiectivul general al evaluării a fost determinarea prezenţei sau absenţei materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de lucrările de construire. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, cercetarea a urmărit distribuţia spaţială a acestora, stratigrafia zonei, caracterul şi starea lor de conservare. În consecinţă cu acest ultim aspect a fost necesară şi evaluarea riscurilor pentru patrimoniul cultural din zonă în relaţie cu implementarea proiectului de construire.

Tronsonul traversează în mare parte depresiunile Sălištei şi Apoldului (foarte bine conturate, având predominant soluri miocene), precum şi podişul Secaşurilor (cu soluri predominant din roci friabile, pannoniene). Cea mai mare parte a traseului este amplasat pe malurile râului Secaş şi ai afluenţilor săi Gârbova, Amnaş, Aciliu.

În bibliografia de specialitate, în zona Cunţa–Sălişte erau semnalate câteva descoperiri arheologice, cele mai multe întâmplătoare şi foarte greu de localizat în teren din lipsa unor date topografice certe, databile în diferite epoci istorice[1]. De asemenea, localităţile pe raza cărora se amplasează traseul autostrăzii sunt aşezări vechi, cunoscute din documente începând cu secolul al XIII-lea. Noi informaţii au fost obţinute de către Muzeul Naţional Brukenthal, prin cercetările arheologice de tip perieghetic realizată în anul 2008.

Evaluarea potenţialului arheologic pe lotul 3 (Cunţa–Sălişte) Km. 43+855–65+965, a constat, pe lângă studiul documentelor de arhivă şi a cercetării arheologice de tip perieghetic, şi în efectuarea a 496 secţiuni de sondaje, cu dimensiuni variabile (3–8 x 1,20 m), executate cu un utilaj de tip buldoxcavator cu lamă de taluz. Trasarea secţiunilor s-a în funcţie de relief acestea fiind dispuse perpendicular pe margini şi longitudinal pe axul autostrăzii. Sondajele arheologice au pus în evidenţă existenţa a cinci situri arheologice la Km 44+750–45+100 (habitat din epoca romană şi din epoca neolitică), Km 49+400–49+550 (epoca Hallstatiană), Km 50+000–50+150 (epoca neolitică), Km 51+050–52+000 (epoca Hallstatiană şi medieval timpuriu), Km 53+930–54+150 (medieval timpuriu). Toate siturile urmează a fi cercetate în conformitate cu legislaţia în vigoare, în vederea obţinerii certificatelor de descărcare de sarcină arheologică.

Note:

1. V. Moga, H. Ciugudean (editori), *Repertoriu arheologic al judeţului Alba*, Alba-Iulia, 1995; D. Popa, Villae, Vici, Pagi. *Aşezările rurale din Dacia intracarpatică*, Sibiu, 2002; S. A. Luca, Z. K. Pinter, A. Georgescu, *Repertoriul arheologic al judeţului Sibiu,* Sibiu, 2003; S. A. Luca et alli, *Descoperiri gepide la Miercurea Sibiului–Petriş (jud. Sibiu), în Relaţii interetnice în Transilvania (secolele VI-XIII)*, Bucureşti, 2005, pp. 19– 32

2. *Raportul privind rezultatele cercetării de teren efectuate în scopul întocmirii diagnozei arheologice pentru traseul autostrăzii Orăştie – Sibiu (coridorul IV) pe teritoriul judeţului Sibiu* (MNB).

https://biblioteca-digitala.ro

159. Autostrada Orăştie–Sibiu, Lot 4 (Sălişte - Sibiu), km. 65+965 – 82+100, jud. Sibiu

Autorizaţia de diagnostic arheologic nr. 130/2011

Colectiv: Sabin Adrian Luca - responsabil, Anca Niţoi, Adrian Georgescu, Claudiu Munteanu (MN Brukenthal), Florentina Marţiş (MB Timișoara), Cătălina Mihaela Neagu, Ionuţ Bocan (MNIR)

Diagnosticul arheologic a fost determinat de construirea lotului 4 din viitoarea investiţie „Autostrada Orăştie – Sibiu", tronson ce se va racorda la varianta de ocolire a oraşului Sibiu şi a avut ca scop determinarea prezenţei sau absenţei vestigiilor istorice în zona afectată de proiect.

În ce priveşte rezultatele obţinute, remarcăm prezenţa unor vestigii istorice (material ceramic, pigmenţi, complexe arheologice etc.) în zonele cercetate, între km 74+150-74+600, km 76+100-76+325, km 76+450-76+900 şi doar câteva indicii privind proximitatea unor locuiri umane preistorice în zonele situate între km 80+500-80+700, 81+200-81+350 şi 67+550-67+650.

Cristian I km. 76+450-76+900. Pe baza materialului ceramic descoperit, vestigiile aflate în partea superioară stratului de cultură pot fi atribuite epocii romane. În partea inferioară au fost descoperite mai multe fragmente ceramice - dintre care unele atipice - a căror factură permit o încadrare în epoca bronzului. Tot aici au fost descoperite şi resturile unor vase lucrate din lut amestecat cu pleavă, printre care şi un fragment decorat cu ciupituri organizate în şiruri. Pe baza analogiilor, acestea din urmă aparţin culturii Starčevo-Criş din neoliticul timpuriu. Datorită particularităţilor solului, nu s-a putut observa delimitarea clară între nivelul de locuire preistoric şi cel roman.

Cristian II km. 76+150 - 76+325. Pe baza materialului ceramic descoperit, vestigiile pot fi atribuite evului mediu, epocii romane, primei epoci a fierului.

Cristian III km. 74+150 - 74+600. Complexele arheologice surprinse în suprafaţa cercetată se datează, pe baza materialului arheologic descoperit, în epoca bronzului şi aparţin culturii Noua. În stratul inferior apar mai multe materiale ceramice databile în epoca neolitică, probabil cultura Starčevo - Criş.

Bibliografie:

S. A. Luca, Z. K. Pinter, A. Georgescu, Repertoriul arheologic al judeţului Sibiu (Situri, Monumente Arheologice şi Istorice), Sibiu, 2003.

Sabin Adrian Luca, Raport privind rezultatele cercetării de teren efectuate în scopul întocmirii diagnozei arheologice pentru traseul autostrăzii Orăştie - Sibiu (coridorul IV) pe teritoriul judeţului Sibiu, Sibiu, 2008.

Cl. Munteanu, Informaţii referitoare la două villae rusticae din judeţul Sibiu, Apulum (Acta Musei Apulensis) 47, 2010, pp. 457-466.

Abstract:

The archaeological diagnose was determined by the construction of the Orăştie-Sibiu highway (lot 4- km 65+965 – 82+100). There were discovered 3 archaeological sites in the area of km 74+150-74+600 (Cristian III), km 76+100-76+325 (Cristian II), km 76+450-76+900 (Cristian I).

160. Buzeşti, com. Buzescu, jud. Teleorman (Centura ocolitoare a municipiului Alexandria)

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 250/2011

Colectiv: Cristian Schuster – responsabil, Adrian Doboş – responsabil adjunct, Dorin Sârbu, Alexandra Ghenghea, Monica Constantin, Natalia Midvichi (IAB), Pavel Mirea, Ion Torcică (MJ Teleorman), Cătălin Bem, Vasile Opriş (MNIR)

Situaţia în teren a impus efectuarea de cercetări arheologice preventive în mai multe puncte pe ceea ce urmează să fie "Centura ocolitoare a municipiului Alexandria". În unele dintre aceste areale cu urme arheologice investigaţia a fost finalizată, în altele urmează să se încheie în 2012. Prima categorie include următoarele situri:

Buzescu 1.

Situl se află la cca. 1 km nord de comuna Buzescu, între km 12+180 şi km 12+340. Situl a fost identificat în vara anului 2011, în urma decapării mecanizate a traseului viitoarei centuri ocolitoare a municipiului Alexandria. Datorită întinderii suprafeţei conservate, situl a fost împărţit în două zone, Buzescu 1 vest şi Buzescu 1 est, despărţite de un pod de beton. Au fost deschise mecanizat 8 secţiuni. Cinci dintre ele au fost orientate E-V, şi se plasau astfel (de la nord la sud): S 1 (2 x 35 m), S 4 (2 x 30 m), S 3 (2 x 30 m), S 2 (2 x 40 m), S 5 (2 x 10 m, în prelungirea S 3). Trei secţiuni au fost trasate N-S şi se plasau după cum urmează (de la est la vest): S 6, S 7, S 8. De asemenea, a fost trasată Caseta 1 în partea de est a sitului, iniţial de 3 x 3 m, fiind apoi extinsă cu 3 x 3 m spre vest. În situaţia în care au fost surprinse gropi ce intrau în pereţii sondajelor, au fost deschise casete pentru a surprinde limitele acestora. A fost identificată o locuire plană pluristratificată din epoca metalelor şi medievală. În segmentul Buzescu 1 vest au fost identificate următoarele complexe: Cpl. 1-4: în partea de vest a zonei, patru vetre, din care s-a păstrat lutuiala arsă; Cpl. 5, 10, 11: Gropi în S 1; Cpl. 6: groapă de mari dimensiuni în limita de vest a Casetei 1; Cpl. 7, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 17A, 18: gropi surprinse în S 3; Cpl. 19, 21: cuptor care suprapunea o groapă, în Caseta 1; Cpl. 20: groapă descoperită în S 4; Cpl. 23: groapă descoperite la vest de Cpl. 1-4; Cpl. 24, 25, 26, 27, 28: gropi descoperite în S 5; Cpl. 29, 30: gropi descoperite în S 6; Cpl. 31: groapă descoperită în S 7; Cpl. 32: groapă descoperită în S 8. După cum reiese din enumerarea de mai sus, majoritatea complexelor descoperite sunt gropi. Umplutura acestora a constat în general din sediment cenuşiu, cu nisip şi pietriş, în care s-au găsit cantităţi variabile de fragmente ceramice, oase, silex, cărbune, aparţinând sfârşitului epocii bronzului, Hallstatt-ului, precum şi secolelor VI-VII.

În partea Buzescu 1 est au fost deschise trei secţiuni două de 2 x 20 m (S 1 şi S 2) şi una de 3 x 40 m (S 3). Au fost cercetate 4 complexe: Cpl. 1: cuptor cu vălătuci; Cpl. 2: cuptor în care au fost descoperite fragmente ceramice decorate cu bandă de incizii; Cpl. 3: cuptor/vatră? Au fost descoperite urme de arsură, dar identificarea tipului de complex este dificilă, integritatea sa fiind serios afectată în timpul decapării; Cpl. 4: cuptor în a cărui umplutură au fost descoperite cărămizi.

Din lotul recuperat din situl Buzescu 1 se remarcă vase de mici dimensiuni în patru colţuri, specifice sfârşitului epocii bronzului – începutului primei epoci a fierului. De asemenea, la restaurare, câteva vase au putut fi întregite sau sunt în curs de întregire, fapt important pentru determinarea formelor acestora; multe descoperiri de acest gen din alte situri constau din fragmente de vase care, nefiind lucrate la roată, şi deci nefiind simetrice, nu pot servi la reconstituirea repertoriului de forme.

Buzescu 7

https://biblioteca-digitala.ro

Situl se află la cca. 1 km nord de comuna Buzescu, între km 11 + 920 şi km 12 + 040. El a constat din două suprafeţe separate de o distanţă de cca 50 m. Aceste zone au scăpat neatinse parţial în procesul decapării mecanizate. Prima suprafaţă, situată pe partea de sud a viitoarei şosele, are o formă triunghiulară cu latura cea mai mare ce măsoară 17 m. Pe această parte, la începutul săpăturii arheologice s-a taluzat rezultând un profil cu o lungime de 16,60 m. Nivelul arheologic a fost distrus la decaparea mecanică din vara acestui an în proporţie de 95 %. Pe profilul de S s-a putut observa că acesta a avut grosimi cuprinse între 50-80 cm. Materialele arheologice rezultate la îndreptarea lui datează din prima epocă a fierului (Hallstatt). Ce s-a mai păstrat din el constă dintr-o fâşie cu dimensiunea de 5×1,5 m, situată în centrul zonei. Pentru locuirea plană pluristratificată hallstattiană şi din Evul Mediu au fost descoperite următoarele complexe: Cpl. 1 – groapă (Hallstatt); Cpl. 2 – cuptor (evul mediu); Cpl. 3 – groapă (evul mediu); Cpl. 4 – groapă de mari dimensiuni, posibil un bordei (Hallstatt); Cpl. 5 – cuptor (evul mediu); Cpl. 6 – groapă, surprinsă şi în profilul de S al sitului (evul mediu).

Buzescu 2

Situl se afla la nord de comuna Buzescu, între km 11 + 780 şi km 11 + 830. În situaţia afectării grave a segmentului din sit aflat pe trasa şoselei, am ales varianta efectuării unui sondaj la 10 m sud de zona în care au fost semnalate fragmentele ceramice. A fost trasat S 1, de 2 x 10 m, orientat est-vest. Sondajul a fost adâncit până la 1,75 m. Nu au fost identificate complexe arheologice, singurele descoperiri constând în câteva fragmente ceramice atipice, aparţinând, foarte probabil, unei locuiri plane neolitice.

Buzescu 4

Situl se află la nord de comuna Buzescu, între km 11 + 280 m şi km 11 + 420 m. Din cauza dimensiunilor mari, situl a fost împărţit în două sectoare, Buzescu 4 vest şi Buzescu 4 est, separate de un şanţ de drenare. A fost surprinsă o locuire plană pluristratificată: neolitic şi Hallstatt. În segmentul Buzescu 4 vest, Situl se prezenta înaintea începerii cercetărilor preventive ca o suprafaţă unde au fost decapaţi mecanic 20-30 cm din solul vegetal, dar şi din nivelul arheologic. Au fost săpate 20 de secţiuni pe 5 rânduri paralele situate la distanţe cu prinse între 2 şi 6 m. Secţiunile au avut dimensiuni de 10 x 4 m, 10 x 2 m sau 14 x 2 m. Au fost identificate 14 complexe arheologice: Cpl. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10 – gropi în S 1; Cpl. 5, 12, 14 – gropi surprinse în S 3. Gropile datează, după materialul din umplutură, din prima epoca a fierului (Hallstatt). Materiale din aceeaşi perioadă sau din altele au mai fost descoperite şi în alte secţiuni. De exemplu, în S 7 D au fost descoperite fragmente ceramice ce datează din neolitic (cultura Boian).

În partea Buzescu 4 est au fost trasate 12 secţiuni, cu dimensiuni de 2 x 10 m, 2 x 15 m, 6 x 10 m. Au fost identificate următoarele complexe: Cpl. 1, 4: groapă descoperită în S 2 B, cu fragmente de cărămizi contemporane. Cpl. 2-3: groapă în care a fost descoperit un schelet contemporan de ierbivor; groapa a fost făcută într-un cuptor în care au fost descoperite cărămizi contemporane; Cpl. 5, 6: gropi descoperite în S 5 B. în umplutură au fost descoperite fragmente de cărămizi contemporane; Cpl. 7, 8, 9, 10, 12: gropi descoperite în S 4, cu fragmente de cărămizi contemporană în umplutură. De asemenea, au fost descoperite şi fragmente ceramice preistorice; Cpl. 11: groapă descoperită în S 5 B. În umplutură au fost descoperite resturi de cărămidă, alături de ceramică preistorică, oase de animal şi două aşchii de silex.

Două dintre siturile în care cercetările preventive nu s-au finalizat s-au remarcat în mod deosebit. Primul este Buzescu 5 (între km 10+720 – 10+880), el fiind cercetat în proporţie de 40%. Situl este pluristratificat, cu urme de locuire datând din epocile fierului şi medievală. Au fost trasate 22 de sondaje şi au fost identificate 22 de complexe, în majoritate gropi, dar şi cuptoare şi locuinţe incendiate.

Situl Buzescu 6 între km 10+520 – 10+680 s-a dovedit cel mai spectaculos, aici putându-se cerceta o necropolă medievală. Până în prezent au fost reperate şi investigate 48 de morminte, pe cca. 20% din suprafaţa sitului. Scheletele erau într-o stare de conservare în general bună şi foarte bună. În multe dintre morminte au fost descoperite monede sau podoabe. Complexitatea sitului este indicată de prezenţa mormintelor suprapuse, precum şi de mormintele care suprapun cuptoare. De asemenea, au fost identificate şi bordeie, ceea ce sugerează potenţiala existenţă a unei aşezări în zona necropolei.

161. Crețuleasca, com. Ștefănești de Jos, jud. Ilfov (Autostrada A3 București–Brașov, tronson București – Moara Vlăsiei)

Punct: malul drept al văii Pasărea (km 7+900 – 8+250)

Cod sit: 105437.01

Autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 107/2011, 154/2009, 240/2009, 284/2009, 388/2009, 131/2009, autorizația de supraveghere arheologică nr. 124/2010

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Adela Bâltâc, Ionuț Bocan, Corina Borș, Sorin Cleșiu, Emil Dumitrașcu, Irina Ene, Cătălin Lazăr, Cătălina Neagu, Sorin Oanță-Marghitu, Alexandru Rațiu, Andra Samson, Ovidiu Țentea, Decebal Vleja, Gabriel Vasile – antropolog, Maria Beldiman, Alexandru Ciornei, Silviu Edmond Ene, Ioana Paraschiv-Grigore, Vasile Opriș, Laura Șendrea, Alis Ștefănescu (MNIR)

Situl arheologic Crețuleasca era cunoscut anterior dintr-o serie de semnalări succinte în diverse surse documentare (PUG Bucureşti 2000, Lista Monumentelor Istorice 2004 – cod LMI IF-I-s-B-20254). Lucrările de construire a viitoarei autostrăzi au afectat parţial zona extrem estică a sitului, situat pe terasa dreaptă a văii Pasărea, la circa 100–150 m vest–nord-vest de cimitirul actual al satului Creţuleasca. Cercetările arheologice preventive, efectuate începând cu primăvara anului 2009, de-a lungul a 3 campanii, au confirmat prezenţa substanţială a vestigiilor arheologice în acest areal, de vreme ce în total —luând în considerare descoperirile din siturile denumite convenţional Creţuleasca 1 şi 2— au fost identificate şi investigate exhaustiv peste 400 de complexe de locuire din diverse epoci istorice, dar şi o necropolă medievală cu 275 morminte distribuite pe o suprafaţă de circa 2,5 ha, între km 7+900 şi km 8+250 ai viitoarei autostrăzi A3. Pentru cercetarea în integralitate a vestigiilor din zona estică a sitului amintit au fost deschise 8 mari unităţi de cercetare în suprafaţă, iniţial păstrându-se martori stratigrafici care ulterior au fost demontaţi. Datele prezentate în prezentul raport preliminar se referă cu precădere la cercetările arheologice preventive din campaniile 2009–2011[1] dintre km 7+900 şi km 8+175. Astfel a fost investigată întreaga suprafaţă cu vestigii arheologice afectată de construirea viitoarei autostrăzi, epuizând întreaga zonă de est a sitului arheologic inclus în Lista Monumentelor Istorice şi Repertoriul Arheologic Naţional.

În zona de aşezare situată imediat la sud de necropola medievală cercetată în anul 2009[2], au fost descoperite 314 complexe din diferite perioade, dintre care 197 încadrate cronologic în perioadele: neolitic (12 complexe), sfârşitul epocii bronzului şi

https://biblioteca-digitala.ro

începutul epocii fierului (17 complexe), Hallstatt timpuriu (9 complexe), Latène (16 complexe), resturi din stratul cenuşiu cu diferite materiale (16 complexe), perioada medievală timpurie (11 complexe, din care 4 complexe datate cu titlu de ipoteză în sec. VI–VII, respectiv 7 în perioada c. Dridu), medieval târziu (107 complexe), 9 complexe din perioada contemporană, respectiv 117 complexe a căror datare este încă incertă. Acestora li se adaugă cele peste 80 de complexe de locuire cercetate în campania 2009. Complexele arheologice din zona sitului Creţuleasca 1 au avut funcţiuni diverse (gropi, vetre, „resturi din strat", bordeie, o locuinţă de suprafaţă, construcţii semi-adâncite cu cuptor cruţat, zone de ardere în aer liber, gropi de extragere a lutului, transformate ulterior în gropi menajere etc.). Toate vestigiile descoperite în cadrul sitului Creţuleasca 1, clasat drept monument istoric de importanță locală, sunt în strictă legătură cu cele cercetate (în vara anului 2009) în situl Creţuleasca 2 (denumire convenţională).

În completarea lucrărilor de cercetare arheologică preventivă propriu-zise, eforturile echipei de cercetare au fost orientate, pe de o parte, către supravegherea lucrărilor efectuate de Beneficiar şi firmele constructoare subcontractate de acesta şi, pe de altă parte, către cercetarea de suprafaţă (de fieldwalking) pe întreg sectorul traseului autostrăzii care nu fusese afectat de lucrări. În cazul porţiunii acoperite deja de terasament au fost cercetate zonele (foste terenuri agricole) aflate în afara limitelor autostrăzii, pentru a constata existenţa eventualelor urme de locuire.

Practic, în ceea ce priveşte situl arheologic Creţuleasca, a fost cercetată integral întreaga suprafaţă afectată de lucrările de construire a viitoarei autostrăzi, anume într-o primă etapă din anul 2009 aproximativ 0,5 ha (zona cuprinsă între km 8+175 şi km 8+250, pe traseul viitoarei autostrăzi, pe o lăţime de aprox. 70 m), respectiv 5.204,58 mp cercetaţi exhaustiv, însumând un perimetru de 300,65 m şi între anii 2009–2011 aprox. 2 ha (zona cuprinsă aproximativ între km 7+900 şi km 8+175, pe traseul viitoarei autostrăzi, pe o lăţime de circa 70 m), respectiv 20.042 cercetaţi exhaustive, însumând un perimetru de 699,6 m (aprox. 700 m); mai exact, în cursul celor 3 campanii dintre anii 2009–2011 au fost cercetaţi exhaustiv 25.246,58 mp.

Supravegherea arheologică şi recunoaşterea pe teren efectuate la est de traseul viitoarei autostrăzi, pe malul drept al văii Pasărea (respectiv al actualei bălţi Creţuleasca) către zona rezidenţială a satului Creţuleasca au oferit indicii semnificative despre existenţa în acest areal a unui alt grup de înmormântări, aflat —foarte probabil— în legătură cu necropola cercetată pe traseul viitoarei autostrăzi (situl arheologic denumit convenţional Creţuleasca 2). De asemenea, supravegherea arheologică şi recunoaşterea pe teren efectuate la vest de traseul viitoarei autostrăzi, pe malul drept al văii Pasărea (respectiv al actualei bălţi Creţuleasca) către zona rezidenţială —aflată în plină dezvoltare— a localităţii Tunari au oferit indicii semnificative despre existenţa în acest areal a unor alte vestigii de locuire (cuptoare) datând din perioada medievală (sec. XVI–XVII).

În concluzie, este de remarcat faptul că toate complexele de locuire cercetate sunt distribuite aproape uniform pe întreaga suprafaţă a traseului viitoarei autostrăzi. Astfel, ar putea fi luat în considerare că săpătura efectuată în cele 3 campanii reprezintă în fapt o secţiune („magistrală") N–S, reprezentativă, printr-un sit care ocupă o suprafaţă impresionantă atât spre E (pe terasă, către sat, unde în 2009 au fost găsite schelete care aparţin unei alte necropole medieval sau, poate, unei alte porţiuni din necropola cercetată exact pe traseul viitoarei autostrăzi), cât şi spre V, de-a lungul întregului mal către Tunari şi terasa râului Pasărea fiind identificate cuptoare (cum a arătat supravegherea arheologică realizată în vara anului 2009, cu prilejul săpării unui şanţ pentru o conductă de gaze) şi de fragmente ceramice de tip Dridu (descoperite în 2009 pe o suprafaţă mare de teren proaspăt arată, situată imediat la vest de traseul viitoarei autostrăzi). Prin urmare, rezultatele cercetării de faţă pot constitui un punct de plecare pentru viitoare săpături arheologice în cadrul cărora, sperăm, se va putea acorda o atenţie sporită stratului cenuşiu decapat de noi mecanic şi care, în consecinţă, vor completa imaginea „biografiei" acestui important sit.

Toate aceste descoperiri confirmă potenţialul arheologic semnificativ —relativ bine cunoscut anterior, prin cercetări mai vechi, de mai mică sau mai mare amploare— existent de-a lungul văii Pasărea. Dincolo de rezultatele ştiinţifice, această cercetare (referindu-ne la cele 3 campanii menţionate) credem că a furnizat —încă o dată, dacă mai era nevoie— argumente pertinente pentru a lua mai bine în considerare faptul că demersurile de arheologie preventivă trebuie să se desfăşoare cel puţin cu un an înainte de lucrările de construire propriu-zise.

În prezent, întregul lot de material arheologic descoperit în cadrul sitului Creţuleasca în campaniile 2009–2011 este în curs de procesare şi analiză post-săpătură în cadrul Muzeului Naţional de Istorie a României, avându-se în vedere —în viitorul apropiat— publicarea unui volum de sinteză care să prezinte rezultatele acestor cercetări.

Note:

1. Date preliminare despre cercetările arheologice preventive în zona de habitat a sitului Creţuleasca au fost publicate în CCA 2011, nr. 96, p. 179–182.

2. CCA 2010, nr. 116, p. 252–253.

162. Cristian, jud. Sibiu (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 4)

Punct: Cristian I

Cod sit: 143496.05

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 232/2011

Colectiv: Sabin Adrian Luca – responsabil, Adrian Georgescu, Claudiu-Iuliu Munteanu, Anca Sorina Niţoi, Anamaria Tudorie (MN Brukenthal), Cosmin Ioan Suciu (ULB Sibiu), Florentina Marţiş (MB Timişoara)

În perioada octombrie – decembrie 2011 a avut loc cercetarea arheologică preventivă în situl Cristian I din localitatea Cristian, judeţul Sibiu, cu descoperiri aparţinând a două orizonturi de locuire, unul neolitic timpuriu şi celălalt roman. Beneficiarii cercetării sunt Asocierea ASTALDI SpA -EUROCONSTRUCT 98 – ASTALROM şi Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România SA.

Pentru epoca neolitică au fost identificate două orizonturi de locuire, astfel:

- primul şi cel mai vechi aparţine celei mai vechi colonizări Starčevo-Criş pe teritoriul României. Ca arhitectură, este reprezentat de un sanctuar format din gropi cu depuneri. Descoperirea e unică pe teritoriul României;

- cel de-al doilea orizont este alcătuit din locuinţe cu acoperiş de piatră, ateliere de prelucrare a silexului şi a obsidianei, cuptoare şi înmormântări de inhumaţie. A fost descoperit de asemenea şi un puţ pentru apă.

Epocii romane i se poate atribui colţul unei fundaţii de piatră de râu scos încă din antichitate şi o fântână păstrată cu lemnăria intactă. Locuirea romană e datată în secolele II-III p. Chr.

Materialele, planurile şi banca de date se află la Muzeul Naţional Brukenthal.

https://biblioteca-digitala.ro

Bibliografie:

S.A. Luca, Z. K. Pinter, A. Georgescu, Repertoriul arheologic al judeţului Sibiu, în Bibliotheca Septemcastrensis, 3 (2003), Editura Economică, Sibiu.

Abstract:

During October-December 2011 the preventive archaeological research in the archaeological site Cristian I, from Cristian, Sibiu county took place. There were identified traces belonging to two historical epochs: the Early Neolithic and the Roman period.

In the Early Neolithic period were identified two horizons of habitation:

the first and the oldest one at the same time, belongs to the earliest Starčevo-Criş colonization on the current territory of Romania. As architecture, this layer is represented by a sanctuary composed of pits with offerings. This discovery is unique in Romania;

The second one is composed of houses with stone roofs, workshops for flint and obsidian processing, ovens and inhumation tombs. It was also discovered a well.

To the Roman period can be attributed the corner of a cobble foundation removed since Antiquity and a fountain, preserved with the timber structure intact. The Roman level can be dated in the 2-3 centuries p. Chr.

All archaeological materials, plans and databases are to be found at the Brukenthal National Museum.

163. Cristian, jud. Sibiu (Autostrada Orăştie-Sibiu, lot 4)

Punct: Cristian II

Cod sit: 143496.06

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 233/2011

Colectiv: Claudiu-Iuliu Munteanu - responsabil, Sabin Adrian Luca, Adrian Georgescu, Anca Sorina Niţoi (MN Brukenthal), Cosmin Ioan Suciu (ULB Sibiu), Florentina Marţiş (MB Timişoara)

În perioada octombrie – decembrie 2011 a avut loc cercetarea arheologică preventivă în situl Cristian II din localitatea Cristian, judeţul Sibiu, cu descoperiri aparţinând a două orizonturi de locuire, unul preistoric şi celălalt de perioadă romană. Beneficiarii cercetării sunt Asocierea ASTALDI SpA -EUROCONSTRUCT 98 – ASTALROM şi Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România SA.

Primul nivel cercetat a fost reprezentat de o aşezare aparţinând culturii Basarabi. Au fost identificate două locuinţe, baterii de cuptoare şi s-au descoperit ofrande de animale aruncate într-un pârâu din apropiere.

Cel de-al doilea nivel cercetat este reprezentat de o amenajare piscicolă romană. S-a observat un sistem de comunicare între iazurile cercetate, au fost descoperite gropi cu materiale arheologice de perioadă romană.

Materialele, planurile şi banca de date se află la Muzeul Naţional Brukenthal.

Bibliografie:

S. A. Luca, Z. K. Pinter, A. Georgescu, *Repertoriul arheologic al judeţului Sibiu*, în Bibliotheca Septemcastrensis, 3 (2003), Editura Economică, Sibiu.

Abstract:

During October-December 2011 the preventive archaeological research in the archaeological site Cristian II, from Cristian, Sibiu county with traces belonging to Prehistory and the Roman Period took place.

The fist archaeological level is represented by a settlement belonging to Basarabi culture. There were identified two houses, a series of ovens and animal offerings in a steam located nearby.

The second archaeological level is represented by a Roman fish-farming arrangement. There was noticed the presence of a communication system between the pounds. The same level comprises pits with Roman artefacts.

All archaeological materials, plans and databases are to be found at the Brukenthal National Museum.

164. Cristian, jud. Sibiu (Autostrada Orăştie - Sibiu, lot 4)

Punct: Cristian III

Cod sit: 143496.07

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 234/2011

Colectiv: Adrian Georgescu - responsabil, Sabin Adrian Luca, Claudiu-Iuliu Munteanu (MN Brukenthal), Florentina Martiş (MB Timişoara), Cosmin Ioan Suciu (ULB Sibiu)

În perioada octombrie – decembrie 2011 a avut loc cercetarea arheologică preventivă în situl Cristian III din localitatea Cristian, judeţul Sibiu, cu descoperiri aparţinând a două perioade de locuire. Pentru cercetarea integrală a sitului Starčevo-Criş (un număr de 12 gropi), cercetarea arheologică a fost extinsă până în februarie 2012.

Stratigrafia orizontului Criş este reprezentată printr-o aşezare înconjurată cu palisade, porţi, turnuri în care locuinţele sunt adâncite şi semiadâncite. Acest orizont aparţine fazei III a culturii Starčevo-Criş.

A doua locuire datează din epoca târzie a bronzului, în cultura Noua. Este vorba despre o aşezare formată din locuinţe de suprafaţă având un sistem de gropi folosite ca pivniţe sau depozite de alimente şi o fortificaţie având un val cu miez de piatră, care prezintă locuire de suprafaţă Noua si în interior, şi în exterior.

Materialele, planurile şi banca de date se află la Muzeul Naţional Brukenthal.

Bibliografie:

S. A. Luca, Z. K. Pinter, A. Georgescu, Repertoriul arheologic al judeţului Sibiu, în Bibliotheca Septemcastrensis, 3 (2003), Editura Economică, Sibiu.

Abstract:

During October-December 2011 the preventive archaeological research in the archaeological site Cristian III, from Cristian, Sibiu county with traces belonging to two periods of habitation took place. For an exhaustive research of the Starčevo-Criş layer, the archaeological research was extended until February 2012.

The first archaeological level is represented by a settlement belonging to Starčevo-Criş culture, with a fortification system with palisades, towers and entrances and deepened and semi-deepened dwellings. This horizon belongs to Starčevo-Criş culture, phase III.

https://biblioteca-digitala.ro

The second archaeological level is represented by a Late Bronze Age settlement, belonging to Noua culture. The settlement is composed of surface dwellings with a complex system of pits used as cellars or storehouses and a fortification with stone core ditches. The dwellings were found inside and outside the fortified structure.

All archaeological materials, plans and databases are to be found at the Brukenthal National Museum.

165. Gelmar, oraș Geoagiu, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)

Punct: Gelmar II, km. 1+850 – 2+050

Cod sit: 89623.02

Autorizația de cercetare arheologică preventivă nr. 106/2011

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Ionuț Bocan, Emil Dumitrașcu, Cătălina Neagu, Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Decebal Vleja, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR)

Cercetarea arheologică preventivă s-a realizat pe baza autorizaţiei emisă de Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional şi a fost efectuată la cererea beneficiarului, respectiv Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România şi Asocierea STRABAG AG–S.C. STRABAG SRL–S.C. STRACO GRUP S.R.L. care realizează construcţia variantei de ocolire Deva–Orăştie la standard de autostradă. Terenul se află în extravilanul localităţii Gelmar, oraş. Geoagiu, jud. Hunedoara. Suprafaţa sitului este de 10.928 mp, acesta fiind denumit convenţional Gelmar II.

Deşi din punct de vedere administrativ punctul investigat aparţine extravilanului localităţii Gelmar, în semnalările anterioare din literatura istorico-arheologică de specialitate pot fi regăsite o serie de menţiuni care sunt susceptibile să facă referiri la situaţia constatată în teren de echipa de cercetare din cadrul MNIR. Astfel, dacă pentru zona Gelmar dispunem de o relatare referitoare la existenţa unor vestigii din epoca bronzului, situaţie neconfirmată pentru zona investigată, mult mai apropiate de situaţia reală sunt o serie de relatări încadrate însă pentru zona Orăştie oraş. Sunt semnalate, fără a avea o localizare strictă urmele unei clădiri din epoca romană, o concentrare de material tegular, precum şi o serie de materiale arheologice corespunzătoare aceleiaşi epoci. Potrivit acestora „…la aproximativ 1 km nord-vest de oraş, în direcţia satului Folt, au fost observate, în sec. XIX, urmele unei construcţii cu ziduri de piatră, material tegular şi ceramică provincială; ele au fost interpretate ca aparţinând unei villa rustica. Probabil la aceeaşi situaţie face referire şi reperul „Punctul Halângă–către gura de vărsare a Apei Oraşului în Mureş”[1], unde sunt semnalate vestigii de epocă romană, pe baza constatării unui număr semnificativ de material tegular[2].

Zona investigată are un facies pedologic specific luncii inundabile a Mureşului. Faţă de cursul râului Mureş, situl de la Gelmar se află la 320 m sud, fiind amplasat pe prima terasă.

Configuraţia stratigrafică a perimetrului investigat se încadrează în faciesul pedologic specific luncii Mureşului, respectiv soluri încadrate în tipul solurilor aluvionare, gleice şi a cernoziomurilor levigate. Stratigrafia se prezintă astfel:

- nivel vegetal actual –0,00–0,30 m (strat de culoare cenuşie, argilos, cu resturi vegetale consistente în compoziţie corespunzător exploatării agricole a terenului în ultimele decenii); în acest nivel sunt vizibile materiale arheologice antrenate (fragmente de ţigle romane, fragmente ceramice, piatră de construcţie de dimensiuni mici şi mijlocii);

- nivel vegetal de bază –0,30–0,80 m (strat de culoare brună-negricioasă, cu bază argiloasă, friabil, uşor mai compactat faţă de precedentul, în compoziţia căruia, de asemenea, sunt prezente numeroase materiale arheologice în poziţie secundară); acest nivel este cel corespunzător conturării complexelor identificate şi cercetate datate în epoca romană;

- nivel corespunzător ocupării terenului în perioada La Tène –0,80–1,30 m (strat de culoare brun maronie, friabil, cu pigmenţi de cărbune şi chirpici, oase de animale, fragmente ceramice);

- nivel fără urme arheologice –1,30–2,00 (lut galben compact, nisipos, cu fragmente de pietriş, fără urme de intervenţie antropică).

Principala structură investigată a constat în resturile reduse la fundaţii a unei clădiri, datată, pe baza caracteristicilor constructive şi a materialului arheologic in situ, în secolele II–III p. Chr.. Facem precizarea că această structură a fost afectată de construcţia autostrăzii doar în proporţie de 20%, restul monumentului fiind situat în afara ariei de expropriere. Din datele colectate în urma investigaţiei arheologice putem concluziona că este vorba despre o clădire de formă rectangulară, cu o latură de sud de cca. 20,5 m. Dimensiunile sunt date de două ziduri paralele (cel de est şi de vest), surprinse doar pe o lungime de 9,5 m, care par să descrie un spaţiu interior susţinut de posibili stâlpi de lemn.

Pentru funcţionalitatea de spaţiu interior acoperit pledează o mare cantitate de material tegular (dimensiuni tegule 0,52 x 0,42 m) recoltată de pe nivelul de utilizare a clădirii (–0,45–0,70 m.). Nu excludem ca această clădire să fi fost deschisă pe latura ei sudică, elementele de susţinere fiind cele tipice pentru o structură uşoară (au fost surprinse gropile de implantare a stâlpilor de lemn cu elementele lor de stabilizare –piatră).

Materialele arheologice în conexiune cu această clădire au constat în elemente metalice de îmbinare (cuie, benzi de fier), foarte multe fragmente de oase de animale, material tegular abundent şi puţine fragmente ceramice, în general de uz comun. Se cuvine remarcat un fragment de farfurie (de tip Drag. 36), spart pe nivel. Dintre artefactele cu putere de datare în conexiune cu această clădire menţionăm şi o monedă.

Este greu de identificat, în stadiul actual al cercetării care va fi fost funcţionalitatea clădirii identificate şi cercetate parţial în acest punct. Răspunsul va fi dat cu siguranţă de viitoare cercetări în zona neexpropriată pentru a clarifica elementele constitutive şi planimetria acestui obiectiv arheologic.

Fragmentul de clădire romană cercetat suprapune o structură de locuire datată în perioada La Tène. Este vorba despre o locuinţă/ bordei pe colmatarea căreia se sprijină zidul de vest al clădirii romane. Forma structurii este una rectangulară cu o lungime de 3,12 m şi o lăţime de 2,60 m. Materialul arheologic recoltat din umpluta acestei structuri este unul tipic perioadei La Tène, fiind compus în principal din fragmente ceramice (oale, cupe cu picior, foarte multe decorate cu brâuri alveolare).

În afara acestor structuri, pe întreaga suprafaţa a sitului, pentru porţiunea afectată de proiectul viitoarei autostrăzi, au fost investigate alte 12 complexe arheologice. Cele două elemente constante cu putere de datare din inventarul acestor complexe sunt: prezenţa materialului tegular datat în epocă romană (posibil antrenat în umplutură) (Cpl. 3, Cpl. 4, Cpl. 6 şi Cpl. 10) şi a materialului ceramic corespunzător celei de-a doua epoci a fierului (Cpl. 14, Cpl. 16), în rest fiind vorba despre gropi pentru exploatarea lutului, fără materiale arheologice. Nu au fost recoltate elemente de inventar cu caracter deosebit.

Situaţia constatată indică o locuire şi o utilizare a spaţiului începând din perioadă La Tène. Prezenţa materialului tegular datat în epocă romană, precum şi complexele cercetate în imediata

https://biblioteca-digitala.ro

vecinătate a clădirii, confirmă localizarea aici a edificiului roman semnalat în literatura de specialitate anterioară. Cercetările din perimetrul adiacent vor oferi, fără îndoială, indicii importante despre ocuparea spaţiului din lunca Mureşului în perioadă clasică dacică, precum şi în cea romană.

Note:

1. În documentaţia de evaluare teoretică corespunzătoare studiului de fezabilitate a proiectului investiţional care a ocazionat actuala cercetare, punctul menţionat este pus în legătura cu zona Pricaz, pe baza unor considerente strict teoretice. Credem, pe baza investigaţiei din faza de diagnostic, că singura posibilitate de localizare exactă a acestor semnalări este compatibilă cu situaţia constatată de cercetarea de faţă în punctul Gelmar II.

2. Neigebaur, Dacien, p. 94; *Gooss, Chronik*, p. 115; D. Tudor, Oraşe, p. 134; TIR, L 34, p. 86; N. Branga, *Urbanismul*, p. 109, nr. 180; IDR, III/3, 258; Marghitan 1974–1975, p. 41; Căstăian 1995, p. 45; Popa 2002, p. 137; Luca 2006, p. 113, 280 4a.

Bibliografie:

J.F. Neigebaur, *Dacien. Aus den Ueberresten des klassischen Altherthumus mit besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen*, Braşov, 1851.

C. Gooss, *Chronik der archäologischen Funde Siebenbürgens,* Hermannstadt, 1876.

D. Tudor, *Oraşe, târguri şi sate în Dacia romană*, Bucureşti, 1968.

N. Branga, *Urbanismul Daciei romane*, Timişoara, 1980.

L. Mărghitan, *Urme romane pe cuprinsul judeţului Hunedoara, Sargetia 11–12*, 1974–1975.

M. Căstăian, *Contribuţii la repertoriul arheologic al zonei Orăştie*, BCSS, 1, 1995.

D. Popa, Villae, Vici, Pagi. *Aşezările rurale din Dacia romană intracarpatică,* Sibiu, 2002.

S.A. Luca, *Repertoriul arheologic al judeţului Hunedoara*, Alba Iulia, 2006.

166. Giarmata, com. Giarmata, jud. Timiş (Autostrada Timişoara-Lugoj, lot 1)

Punct: Baraj, km. 48+120 – 48+250

Cod sit: 157255.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 210/2011

Colectiv: Adrian Ursuţiu - responsabil, Coriolan Oprean, Sorin Ilie Cociş, Vitalie Bârcă, Alpar Dobos, Vlad Lăzărescu (IAIA Cluj)

Suprafaţa supusă atenţiei a oferit primele date arheologice concrete încă din primele zile ale cercetării de teren, din etapa de diagnoză efectuată începând cu data de 16 august 2011.

Ca o constatare generală am putut observa că practic suprafaţa ce va fi afectată de proiectul viitoarei autostrăzi pe tronsonul supus diagnozei nu dispune de un nivel arheologic şi cu atât mai puţin de o stratigrafie verticală, complexele identificate pe parcursul cercetării fiind descoperite aproape exclusiv la adâncimi mai mari de 0,50-0,60 m.

Diagnosticul efectuat pentru identificarea şi delimitarea limitelor sitului afectat de proiect a implicat 12 secţiuni pe suprafaţa sitului, fiind identificate şi cercetate 7 complexe arheologice. Complexele arheologice, fără a avea un nivel de cultură aferent, sunt dispuse pe circa 90 metri lungime în axul autostrăzii.

Situl se află amplasat pe o pantă lină, cu dispunere estică pe axa lungă, situată la circa 5 km est de localitatea Giarmata, pe malul canalului de evacuare a barajului de acumulare la dreapta drumului agricol ce leagă localaitatea de casa paznicului şi la circa 300 metri sud de dig. Latura estică este marcată de un fost pârîu domol, actualmente canal de evacuare a barajului. Datorită agriculturii intensive practicate pe acest teren nivelul arheologic a fost afectat, practic distrus, la fel şi partea superioară a complexelor identificate.

Pentru cercetarea acestora a fost decapată integral întreaga suprafaţă afectată de proiect a sitului, decapare efectuată cu un utilaj cu cupă de taluz,. A rezultat o suprafaţă de 130 x 75 m. În urma identificării complexelor, afectate intr-o măsură mai mare sau mai mică de arăturile adânci spefice zonei, s-a trecut la raşchetarea manuală a zonelor de complex. Aceasta s-a putut efectua în condiţiile unui sol extrem de dur şi a unei perioade de secetă accentuată, doar prin udarea cu apă din abundenţă a zonelor de interes. Această procedură a fost aplicată pe parcursul intregii cercetări, inclusiv în investigarea complexelor, altfel materialul arhologic fiind imposibil de recoltat in starea lui antică de conservare.

Au fost identificate şi cercetate 41 complexe arheologice în perioda octombrie 2011, complexe aparţinând bronzului târziu, celei de-a doua vârste a fierului precum şi un număr mai mare de complexe aparţinând evului mediu timpuriu. Nu a fost identificat un nivel arheologic aferent acestor locuiri, fapt datorat pe de-o parte caracterului superficial al locuirii dar mai ales arăturilor care au erodat treptat stratul nivelul arheologic aferent locuirii afectând grav şi partea superioară a complexelor.

Materialul arheologic, aparţine orizontului cronologic al bronzului târziu, cu elemente specifice Cruceni-Belegis (3 gropi menajere), izolat in marginea de sud-vest a fost cercetată o groapă menajeră cu materiale aparţinând momentului timpuriu al culturii Basarabi. Alături de acestea, celei de-a doua vârste a fierului, unui orizont cultural cronologic aparţinând sec. IV-III, unui grup cu elemente materiale celto-dacice îi aparţin 9 locuinţe şi alte patru gropi menajere cu inventare constând din obiecte specifice dar mai ales ceramică lucrată cu mâna asociată câtorva fragmente de ceramică fină, lucrată la roată, de factură celtică.

Următoarea secvenţă cronologică este marcată de complexele aparţinând sec. VIII-X, cu locuinţe de mari dimensiuni cu cuptoare „pietrar”, 10 la număr la care se adaugă şi o groapă menajeră.

Alte 11 gropi prin conţinut şi formă nu au putut fi atribuite cronologic uneia sau alteia din secvenţele identificate in sit.

Mai adăugăm şi două şanţuri contemporane ce traversează oblic zona noastră de interes, şanţuri ce marchează amprenta unor fost conducte de irigaţie contemporane.

Punctul respectiv a fost inedit din punct de vedere arheologic, până la data începerii lucrărilor pe tronsonul autostrăzii Timişoara-Lugoj.

La cercetare au participat 24 de absolvenţi şi masteranzi in arheologie.

https://biblioteca-digitala.ro

167. Giarmata, com. Giarmata, jud. Timiş (Autostrada Timişoara-Lugoj, lot 1)

Punct: Canal irigaţie, km. 50+140 – 50+310

Cod sit: 157255.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 211/2011

Colectiv: Adrian Ursuţiu – responsabil, Coriolan Opreanu, Sorin Ilie Cociş, Vitalie Bârcă, Alpar Dobos, Vlad Lăzărescu (IAIA Cluj)

Suprafaţa supusă atenţiei a oferit primele date arheologice concrete încă din primele zile ale cercetării de teren, din etapa de diagnoză efectuată începând cu data de 16 august 2011.

Ca o constatare generală am putut observa că practic suprafaţa ce va fi afectată de proiectul viitoarei autostrăzii pe tronsonul supus diagnozei nu dispune de un nivel arheologic, pe parcursul diagnozei fiind identificate doar urme sporadice de chirpici, diseminate in unele din secţiunile de control. A fost identificat insa un presupus „şanţ" ce a fost atribuit iniţial celui de-al treilea „val roman" ce traversează tronsonul ce constituie obiectul prezentului raport. Ca o concluzie primară am estimat că urmele vagi de pigment ar putea proveni din palisada valului care a fost purtată prin arături succesive.

La elaborarea diagnosticului pentru delimitarea limitelor sitului afectat de proiect au fost practicate 10 secţiuni, fiind identificat doar „şanţul" deja menţionat, ce părea că traversează oblic pe direcţia nord-vest, sud-est tronsonul. Datorită dimensiunilor mari nu s-a intrat in cercetarea acestuia in faza de diagnostic, „complexul" fiind decapat într-o casetă de 5 x 8 m şi conturat în grund.

Pentru cercetarea acestuia s-a practicat o decapare în suprafaţă pornind pe ductul şi direcţia indicată de şanţ. Iniţial pentru identificarea orientării acestuia, precum şi pentru verificarea urmelor de chirpic descoperite în grundul secţiunilor de diagnostic am practicat decaparea mecanică a două secţiuni pe latura de nord şi respectiv sud ale limitelor proiectului, secţiuni cu dimensiunile de 2,5 X 50 m. Acestea ulterior au fost incluse în suprafaţa decapată. „Şanţul", care in mod firesc odată identificat pe limita de nord ar fi trebuit să traversese axul proiectului de autostradă nu a mai fost surprins pe latura de sud. În aceste condiţii am continuat cu conturarea acestuia urmând ductul „complexului".

Deoarece în apropierea acestuia a fost identificat un complex de locuire modern datat cu monedă la inceputul sec. XVIII suprafaţa a fost extinsă în lungul axului pe întreaga ampriză a proiectului. Cu această ocazie au apărut un număr relativ mic de complexe arheologice aparţinând mai multor orizonturi cultural cronologice.

Cercetarea acestora a fost practicată în suprafaţă decapată cu un excavator cu cupă de taluz, fiind decapată integral zona din apropierea albiei pârâului antic precum şi o suprafaţă de control suplimentară cu o lungime de 30 m spre est (direcţia spre Remetea Mare) şi de lăţimea amprizei proiectului, în vederea stabilirii limitelor de extensie a sitului pe această direcţie. De asemenea, pe latura dreaptă a canalului contemporan de irigaţie aflat in imediata vecinătate a fost practicată între şanţurile de diagnostic o secţiune cu dimensiunile de 2,5 x 30 m şi adâncimea de pâna la 0,70 m cu scopul de a verifica dacă cumva la diagnostic nu au fost pierdute cumva complexe pe această direcţie.

În urma identificării complexelor, afectate intr-o măsură mai mare sau mai mică de arăturile adânci spefice zonei, s-a trecut la raşchetarea manuală a zonelor de complex. Aceasta s-a putut efectua în condiţiile unui sol extrem de dur şi a unei perioade de secetă accentuată, doar prin udarea cu apă din abundenţă a zonelor de interes. Această procedură a fost aplicată pe parcursul intregii cercetări, inclusiv în investigarea complexelor, altfel materialul arhologic fiind imposibil de recoltat in starea lui antică de conservare.

Au fost identificate şi cercetate 13 complexe arheologice în perioada octombrie 2011, complexe aparţinând etapelor timpurii ale primie vârste a fierului (două gropi menajere şi o locuinţă), celei de-a doua vârste a fierului (o groapă menajeră şi două locuinţe) precum şi un complex modern de locuire, practic un bordei datat la începutl sec. XVIII. La acestea se adaugă un număr de 5 gropi fără inventar şi prin urmare imposibil de datat, precum şi o vatră de suprafaţă. Nu a fost identificat un nivel arheologic aferent acestor locuiri, fapt datorat pe de-o parte caracterului superficial al locuirii dar mai ales arăturilor care au erodat treptat stratul nivelul arheologic aferent locuirii afectând grav şi partea superioară a complexelor.

Materialul arheologic recoltat aparţine orizontului cronologic al primei vârste a fierului respectiv orizontului Gornea-Kalakaca, cu elemente specifice de decor. Alături de acestea, celei de-a doua vârste a fierului, unui orizont cultural cronologic aparţinând sec. IV-III, unui grup cu elemente materiale celto-dacice îi aparţin descoperiri specifice din care menţionăm podoabe de sticlă şi bronz.

Următoarea secvenţă cronologică este marcată de complexul modern aparţinând sec. XVIII, practic o locuinţă semiadâncită modestă, datată cu monedă de la împăratul Josef al II-lea.

Mai adăugăm şi meandrul antic ce în mijlocul suprafeţei decapate face o întoarecere, un cot dinspre direcţiea nord-sud spre vest şi practic intră într-o zonă de mlaştină identificată la decapare şi marcată în grund printr-o argilă gri, compactă.

Punctul respectiv a fost inedit din punct de vedere arheologic, până la data începerii lucrărilor pe tronsonul autostrăzii Timişoara-Lugoj.

168. Pecica, jud. Arad (Autostrada Nădlac - Arad, lot 2)

Punct: Sit 15, km 28+600 – 29+100

Cod sit: 11593.09

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 231/2011

Colectiv: Liviu Marta - responsabil, Ciprian Astaloş, Cristian Virag, Attila Nándor Hágó, Zoltán Kádas, Diana Iegar (MJ Satu Mare)

Cercetările arheologice au avut drept scop investigarea integrală a obiectivelor arheologice afectate de construirea autostrăzii Nădlac-Arad, Lot 2 km 28+600 – 29+100 şi eliberarea de sarcină arheologică a acestuia. Pe acest tronson, în urma diagnosticului realizat de specialiştii Complexului Muzeal Arad în perioada 26.08-16.09.2011, a fost stabilită existenţa sitului arheologic 15, având în componenţă locuiri din epoca bronzului, epoca romană şi epoca medievală. Săpăturile arheologice au evidenţiat existenţa complexelor arheologice din epocile menţionate, alături de acestea fiind descoperite o aşezare eneolitică şi trei necropole. Complexele, în număr de 469, aparţin unui număr de opt orizonturi de locuire din următoarele perioade: eneolitic, epoca bronzului, epoca Latène, epoca romană (sarmaţi), epoca migraţiilor, epoca medievală timpurie şi clasică. Un număr de 98 descoperiri nu au putut fi încadrate cronologic, dată fiind absenţa unor piese de inventar relevante. Numărul mare de locuiri se poate datora ocupării intense a Văii Mureşului inferior pe parcursul timpului, aceasta reprezentând principala zonă de legătură dintre Dealurile Vestice (şi Transilvania) şi Câmpia Tisei (şi Câmpia Dunării Mijlocii). Pe de altă parte,

https://biblioteca-digitala.ro

numeroasele orizonturi culturale prezente în situl 15 se datorează poziţionării acestuia pe două grinduri înalte, aflate între două văi minore care drenau apa pluvială spre râul Mureş, într-o zonă situată la distanţa de 1,5 km spre est de localitatea Pecica.

Decaparea suprafeţei sitului a fost efectuată de către excavatoare cu lame de taluz. Într-o primă etapă s-a avut în vedere decaparea stratului vegetal pe o grosime de până la 60 cm, după care, din cauza prezenţei unor morminte sau complexe medievale, următorii 20-50 cm au fost decapaţi pe nivele de câte 5-10 cm. După conturare, complexele adâncite în sol (cu excepţia mormintelor) au fost golite iniţial pe jumătate, pentru a avea un profil. În cazul cuptoarelor, s-a recurs la secţionarea în cruce.

Cele mai vechi descoperiri de pe situl arheologic 15, în număr de 31 de complexe arheologice, aparţin culturii Bodrogkeresztúr. Majoritatea erau situate în partea sud-vestică a sitului, doar şase dintre ele fiind pe grindul nord-vestic. Din punct de vedere al funcţionalităţii acestora, avem opt locuinţe, trei fântâni şi 20 de gropi menajere, de provizii sau rituale. Pe baza inventarului bogat s-a constatat o fază timpurie a materialelor Bodrogkeresztúr de la Pecica. Este vorba de o fază tranzitorie de la cultura Tiszapolgár la cultura Bodrogkeresztúr.

Complexe aparţinând culturii Coţofeni au fost descoperite în număr de 72, toate grupate spre extremitatea nord-estică a sitului. Din punct de vedere al funcţionalităţii, acestea sunt împărţite astfel: trei locuinţe, o fântână şi 68 de gropi de exploatare a lutului, de provizii sau menajere. Tipologia formelor de vase, prin apariţia ceştilor cu toartă supraînălţată şi cu fundul rotunjit, precum şi a decorului cu motive incizate în tablă de şah, determină încadrarea aşezării din situl 15 în faza a II-a a culturii Coţofeni.

Complexele din epoca târzie a bronzului (Bz. D-HaA1), identificate în număr de 87, sunt reprezentate de: 11 locuinţe, 67 gropi, un cuptor, o vatră, trei fântâni şi patru morminte. Urmele aşezării au fost prezente pe grindul sud-estic, în schimb cele patru morminte de incineraţie erau grupate la marginea sudică a grindului nord-vestic. În Valea Inferioară a Mureşului descoperirile de tipul acelora din situl 15 sunt atribuite fazei târzii a grupului cultural Cruceni-Belegis (M. Gumă), manifestărilor de tip Igriţa (I. Andriţoiu, M. Gumă), şi fazei pre-Gava (G. V. Szabó). Ca şi caracteristică principală, acestor manifestări culturale le este specifică trecerea de la ceramica decorată cu incizii la ceramica decorată prin canelare. Ceramica descoperită în situl 15 de la Pecica păstrează doar un număr mic de vase decorate prin incizie, preponderente fiind vasele decorate prin canelare. Pornind de la armele şi podoabele metalice cu care se asociază ceramica canelată timpurie în aşezarea fortificată de la Sântana, respectiv în necropola de la Cruceni, descoperirile de la Pecica-Situl 15 pot fi datate în intervalul Bz. D-Ha A, interval ce în cronologie absolută corespunde perioadei sec. XIV- XI a.Chr.

În partea de sud-est a sitului 15 erau prezente mai multe materiale de tip Latene, modelate la mână şi prevăzute cu brâu crestat sau modelate la roată, cenuşii cu firnis negricios şi fragmente de situlă cu mult grafit în pastă. Majoritatea acestora erau prezente în poziţie secundară, materialele de epocă Latène in situ fiind prezente doar într-o groapă .

Descoperirile de epocă romană (sarmaţi?) se află toate pe grindul sud-estic, cu excepţia a trei complexe. Constau din 33 de locuinţe adâncite, 13 fântâni, 15 gropi, un cuptor menajer şi trei vetre. Aşezarea sarmatică se poate data, pe baza ceramicii, în general în secolul IV p.Chr. Această datare este indicată şi de lipsa fragmentelor de vase de tip terra sigillata. În această perioadă se cunoaşte o intensificare a habitatului sarmatic în întreaga Câmpie a Tisei, Valea Mureşului devenind una dintre spaţiile dens populate.

Necropola nr.1 este compusă din 66 de morminte, care, pe baza inventarului funerar specific avarilor, se încadrează în sec. VI-VIII p.Chr. Toate mormintele sunt de inhumaţie. Teritoriul necropolei conţine două grupări principale de morminte, câteva morminte situate între cele două grupări, un mic grup de trei morminte de copii cu inventar special, izolate de necropolă, precum şi două morminte izolate, unul la NE de necropolă, celălalt la SV de necropolă. În urma studierii necropolei s-au conturat trei mari tipuri de morminte: mormintele standard sau ”obişnuite” (54 morminte, 82% din total), morminte cu cai (8 morminte, 12% din total) şi morminte de copii cu inventar special (4 morminte, 6% din total). Din totalul de 67 indivizi înmormântaţi în necropola 1 (Cx 148 conţine 2 indivizi), majoritatea sunt adulţi (36 indivizi clar identificaţi). Un număr de 9 indivizi au fost clar identificaţi ca fiind copii. Piese de inventar apar în 33 morminte, aşadar 50% din total. Majoritatea pieselor sunt din fier, urmate de cele din bronz şi cele din ceramică. Cea mai comună piesă de inventar este catarama din fier (prezentă în 21 morminte, 45%). Cuţitele din fier formează a doua categorie ca importanţă (10 morminte, 22%). Celelalte piese de inventar constau în: catarame din bronz, aplici din bronz, o seceră din fier, un cârlig de bronz, fusaiole şi un vas ceramic. Pe baza elementelor de inventar, precum şi pe baza orientării mormintelor şi a prezenţei sau absenţei depunerilor de oase de cal, putem spune că necropola a funcţionat o perioadă îndelungată, începând cu a doua jumătate a sec. VI sau din sec. VII (mormintele de copii cu inventar special, mormintele cu cai) şi până în sec. VIII (mormintele simple, orientate NV-SE).

Au fost descoperite şi urmele unei aşezări datată în perioada secolelor VI-VIII, reprezentată de: şapte locuinţe adâncite, trei fântâni, şase gropi şi şapte cuptoare de ars ceramica. Pe baza descoperirilor ceramice, complexele se pot data în epoca migraţiilor. Au fost descoperite mai multe gospodării precum şi ateliere de ars ceramică. Producţia ceramică în această perioadă este rar atestată în Bazinul Carpatic, descoperirea de la Pecica căpătând o importanţă deosebită. În atelier a fost produsă ceramică modelată la roata rapidă, de foarte bună calitate, de tradiţie tehnologică romană târzie.

Descoperirile datând din secolele XI-XIII sunt reprezentate doar de două cuptoare (unul menajer, celălalt de ars ceramica), care se află cel mai probabil în continuarea centrului de olărit de aceeaşi epocă descoperit cu ocazia săpăturilor de la situl 12.

În necropola 2 (sec. XIV-XVI) au fost identificate 14 morminte de inhumaţie. Cu toate că nu au apărut piese de inventar diagnostice, potrivit aspectului şi orientării mormintelor, precum şi a relaţiilor stratigrafice, este posibil să avem de-a face cu un cimitir medieval. Vizibilitatea complexelor mortuare după decopertarea mecanică a fost foarte slabă, în majoritatea cazurilor neobservându-se diferenţe între umplutura gropii mormintelor (brun-cenuşiu) şi stratul de îngropare. Poziţia scheletelor este de asemenea relativ uniformă. Indivizii au fost înmormântaţi depuşi pe spate, cu picioarele întinse, cu mâinile întinse pe lîngă corp (în majoritatea cazurilor cu palmele depuse pe bazin).

Situl 15 de la Pecica impresionează prin numărul mare de secvenţe cronologice surprinse, nu mai puţin de opt, care au fost cercetate pe o suprafaţă de 3 hectare. Fiecare necropolă sau aşezare cercetată aduce unele elemente noi pentru istoria străveche a zonei. Pentru necropola din secolele VI-VIII noile cunoştinţe sunt esenţiale, dat fiind că aceasta este cel mai mare obiectiv de acest tip din vestul României şi singurul din zona Aradului.

Abstract:

The aim of the archaeological research was to fully investigate the archaeological objectives affected by the construction of the Nadlac-Arad Motorway, Plot 2 km 28+600 – 29+100 and to make the tract free of archaeological vestiges. On this tract, following the diagnostic realized by specialists from the Arad Museum between 26.08-16.09.2011, it was established the existence of the Site nr 15, with habitations from the Bronze Age, Roman Age and Medieval Age.

https://biblioteca-digitala.ro

The archaeological excavations evidenced the presence of features from the above mentioned epochs together with new habitations from the Eneolithic, and three necropolises. The 469 archaeological features belong to eight habitation horizons from the following periods: Eneolithic, Bronze Age, Latene, Roman Age (Sarmatians), Migration Age, Early Middle Ages and Classical Middle Ages. For a number of 98 features a chronological framing was not possible to be obtained because of the lack of relevant inventory artefacts. The great number of settlements may be the result of the intensive habitation during time in the Lower Mureş Valley as it represents the main connection between the Western Range of Hills (and Transylvania) and the Tisa Plain (as well as the Middle Danube Plain). On the other hand, the numerous cultural horizons from the Site 15 are directly linked with site's position on two higher areas framed by two minor valleys, tributary of the Mureş river. The site is situated 1.5 kilometres east of the town of Pecica.

The Site nr 15 of Pecica is impressive through the great number of chronological horizons identified, no less than eight, researched on a surface of three hectares. Each necropolis and settlement offer new data for the ancient history of the region. The new data offered by the necropolis from the 6th to 8th centuries AD are essential, as it is the biggest site of this type in western Romania and the only one in the Arad county.

169. Pricaz, com. Turdaș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)

Punct: Pricaz – Dig, km. 4+600 – 5+150

Cod sit: 91704.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 115/2011

Colectiv: Paul Damian - responsabil, Ionuț Bocan, Emil Dumitrașcu, Cătălina Neagu, Eugen Marius Paraschiv-Grigore, Decebal Vleja, Ioana Paraschiv-Grigore (MNIR)

Cercetarea arheologică preventivă s-a realizat pe baza autorizaţiei emisă de Ministerul Culturii şi Patrimoniului Naţional şi a fost efectuată la cererea beneficiarului, respectiv Compania Naţională de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România şi Asocierea STRABAG AG–S.C. STRABAG SRL – S.C. STRACO GRUP S.R.L. care realizează construcţia variantei de ocolire Deva–Orăştie la standard de autostradă. Terenul se află în extravilanul localităţii Pricaz, com. Turdaş, jud. Hunedoara, în punctul denumit convenţional Pricaz – Dig. Suprafaţa sitului este de 33.129 mp.

Situl investigat era practic necunoscut în literatura istorico-arheologică anterioară. A fost identificat şi delimitat în etapa I de diagnostic pentru obiectivul investiţional, realizată de echipa Muzeului Naţional de Istorie a României, care a ocazionat şi cercetarea preventivă subsecventă. Este de menţionat că existau însă o serie de semnalări din arealul localităţilor Pricaz şi Folt, care ofereau indicii asupra unei posibile ocupări a spaţiului în antichitate. Cu toată rezerva dată de localizările incerte cuprinse în repertoriile arheologice de specialitate, sunt prezente însă o serie de menţiuni care semnalează zona ca fiind una de atenţie. Astfel, o menţine succintă din anul 1953 atrage atenţia asupra descoperirii întâmplătoare pe „cursul vechi al Mureşului" a unor fragmente ceramice preistorice şi a unui „vârf de lance hallstattian"[1]. De asemenea, în malul pârâului Pet, la est de Pricaz, deci în imediata apropiere, sunt semnalate materiale arheologice corespunzătoare epocii romane[2].

Zona are un facies pedologic specific luncii inundabile a Mureşului. O parte din perimetrul investigat a fost perturbat de amenajarea construcţiilor de protecţie hidrografice corespunzătoare râului Orăştie, în perioada ulterioară marilor inundaţii din anii '70. Se remarcă şi aspectul deosebit al zonei corespunzătoare perimetrului hidrografic de protecţie al râului Orăştie (prundiş, nisip, teren accidentat impropriu amplasării structurilor de locuire).

Scopul prezentei cercetări arheologice preventive a fost acela de a identifica eventualele materiale/substrucţii de interes arheologic de pe terenul pe care se va construi viitoarea autostradă şi verificarea stratigrafiei zonei.

Au fost trasate şi executate cu mijloace mecanice un număr de 42 secţiuni cu dimensiuni şi orientări variabile.

Configuraţia stratigrafică se încadrează în faciesul pedologic specific luncii Mureşului, respectiv soluri încadrate în tipul solurilor aluvionare, gleice şi a cernoziomurilor levigate. Stratigrafia generală se prezintă după cum urmează:

- nivel vegetal actual 0,00–0,35–040 (strat de culoare brună-cenuşie, argilos, friabil, cu resturi vegetale consistente în compoziţie, corespunzător exploatării agricole a terenului în ultimele decenii);
- nivel vegetal de bază –0,40–0,70 m (strat de culoare brună-negricioasă, cu bază argiloasă, friabil, uşor mai compactat faţă de precedentul);
- nivel corespunzător unei revărsări –0,70–1,40 m (strat de culoare galbenă, nisipos, cu sporadice pigmenţi de cărbune şi urme de lemn macerat – probabil un nivel aluvionar);
- nivel consistent, preponderent argilos, de culoare brună-cenuşie, cu urme de material arheologic, ce suprapune un posibil nivel ocupaţional corespunzător perioadei La Tène (–1,40–1,80 m);
- nivelul steril din punct de vedere arheologic –1,80/1,90 (lut galben compact, cu pietriş, fără urme de intervenţie antropică).

Au fost cercetare un număr de patru complexe arheologice, toate fiind părţi constitutive a unei structuri de locuire şi a anexelor acesteia. Este vorba despre o locuinţă/bordei cu dimensiunile de 4,45 × 2,30 m, două gropi menajare şi de un şanţ amplasat perpendicular pe locuinţă şi în conexiune cu aceasta (şanţ de implantare a unui gard?). Acesta a fost surprins pe o lungime de 5,60 m, are o lăţime de 1,05 m, fiind orientat aproximativ NE–SV. Este interesant de remarcat faptul că pereţii interiori ai şanţului prezintă urme de ardere de culoare roşie. Cercetarea acestor complexe a fost deosebit de dificilă datorită adâncimii mari la care au fost identificate (–1,90 m), pânza freatică inundând constant frontul de cercetare. Cu toate acestea s-a putut observa caracterul izolat al amenajărilor, sondajele stratigrafice realizate în zona de vest a sitului nescoţând la iveală urme arheologice. O posibilă extindere a acestor structuri în partea de est a fost definitiv distrusă de amenajarea digului de la confluenţa râului Orăştie cu Mureşul. Dintre artefactele cu putere de datare din complexele investigate menţionăm un urcior întreg din ceramică, de culoare neagră-cenuşie, precum şi o fibulă fragmentară din bronz, tipică pentru perioada clasică dacică. În afara acestora au fost recoltate câteva fragmente ceramice, specifice epocii fierului, dar şi altor epoci anterioare, având în vedere cantitatea de material arheologic antrenat în revărsările succesive ale celor două râuri.

Întreaga suprafaţă investigată se prezintă ca o zonă adiacentă (nivel ocupaţional?) corespunzător celor trei complexe identificate. Este vorba probabil despre o ocupare sezonieră a spaţiului, în cea de-a doua epocă a fierului, în legătură cu exploatarea agricolă a zonei, de altfel o zonă propice agriculturii, dat fiind amplasamentul în lunca inundabilă a celor două râuri (Orăştie şi Mureş). Adâncimea considerabilă a nivelului ocupaţional, precum şi sigilarea acestuia de către două niveluri aluvionare consistente (abandon) indică transformări drastice ale configuraţiei fizico-geografice a terenului din antichitate până în prezent.

https://biblioteca-digitala.ro

Note:

1. Apud Luca 2005, p. 124, nr. 324 1b; Andrițoiu 1979, p. 25; Giurgiu-Ardeu 1995–1996, p. 210.

2. Apud Luca 2005, p. 124, nr. 324 2a; Luca 1997, p. 21.

Bibliografie:

I. Andriţoiu, *Contribuţii la repertoriul arheologic al judeţului Hunedoara,* Sargetia 14 (1979), p. 15–34

Adriana Giurgiu-Ardeu, *Contribuţii privind stadiul cercetării Hallstattului timpuriu în spaţiul intercarpatic,* Sargetia 26 (1995–1996, 1), p. 189–226

S.A. Luca, *Încadrarea cronologică şi culturală a aşezării neolitice de la Orăştie-Dealul Pemilor, punct X$_2$, Corviniana 2* (1996), p. 21–28

S.A. Luca, *Descoperiri preistorice din judeţul Hunedoara – din paleolitic până la începutul civilizaţiei dacice*, SUC 2 (2005), p. 7–52.

170. Simeria Veche, oraș Simeria, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)

Punct: Ferma IAS, km. 16 + 150 – 16 + 500

Cod sit: 87709.02

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 80/2011

Colectiv: Costin Daniel Ţuţuianu - responsabil, Ioana Lucia Barbu, Marius Gheorghe Barbu, Bodó Cristina, Ionuţ - Cosmin Codrea, Mihaela Maria Ion, Antoniu Marc (MCDR Deva)

Situl se află poziţionat în lunca Mureşului, la 1,5 km nord faţă de DN7, cca. 800 m est de râul Strei şi 250 m sud de râul Mureş.

Au fost cercetate 362 de complexe, din epoca bronzului (cultura Wietenberg), prima epocă a fierului, epoca romană, perioada postromană, evul mediu timpuriu şi epoca contemporană.

Complexele din epoca bronzului constau din gropi cu diferite destinaţii, câteva locuinţe şi vase depuse. Descoperirile de epoca bronzului se grupau în partea de est a suprafeţei cercetate (km 16 + 200 – 16 + 300). Ca inventar s-au descoperit: vase întregi şi întregibile, fragmente ceramice, diverse obiecte din lut, unelte din piatră cioplită şi şlefuită, piese din os şi corn, mici fragmente de obiecte din bronz, oase de animale şi scoici.

Complexele din prima epocă a fierului constau din locuinţe, gropi cu diferite destinaţii şi vase depuse. Ca inventar, menţionăm: vase întregi şi întregibile, numeroase fragmente ceramice, greutăţi din lut, fusaiole, piese din os şi corn, obiecte din bronz, oase de animale şi scoici.

În ceea priveşte epoca romană, a fost surprinse urme ale unei incinte (probabil villa rustica) şi ale unor clădiri – anexă (în exteriorul incintei). Ca inventar, menţionăm: vase întregibile, fragmente ceramice, unelte din fier, piese de vestimentaţie şi podoabă, din bronz şi sticlă, mult material de construcţie.

Complexele din epoca postromană constau din gropi, cu următorul inventar: fragmente ceramice, obiecte din os.

Pentru epoca migraţiilor şi medieval-timpurie, au fost descoperite locuinţe, gropi şi cuptoare din piatră datând în sec. VII – IX şi o necropolă care se datează la finalul sec. XI – începutul sec. XII.

În total, necropola medievală, pe porţiunea cercetată (adică de pe traseul autostrăzii), cuprindea 125 de morminte. Mormintele sunt orientate est – vest. Ca piese de inventar, au apărut inele de păr cu capăt în S, din bronz şi argint, inele digitale, un cuţitaş, un şirag de mărgele, monede.

171. Şoimuş, com. Șoimuș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva – Orăştie)

Punct: Şoimuş 1 (Avicola) km. 29+750 – 30+300.

Cod sit: 91349.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 188/2011, 253/2011

Colectiv: Cristian Schuster – responsabil (IAB)

În perioada 16 august – 16 noiembrie 2011 o echipă formată din arheologi de la IAB, MCDR Deva şi MNIR au efectuat cercetarea arheologică preventivă a sitului Şoimuş 1 de pe traseul autostrăzii A1, segmentul situat între Deva și Orăștie, între km 29+750 – 30+300. Situl este plasat administrativ în raza comunei Şoimuş, între localităţile Şoimuş şi Bălata, judeţul Hunedoara, în punctul „Avicola (Ferma 2)", pe o terasă înaltă de-a lungul râului Mureş (E–V). Având în vedere mărimea și complexitatea arheologică a sitului Şoimuş 1, acesta a fost împărţit în două sectoare: zona "A" cercetată de arheologii de la IAB şi MNIR şi zona "B" cercetată de colegii de la MCDR Deva.

Sector A

Radu Petcu – responsabil sector, Răzvan Petcu, Andrei Heroiu, Vlad Rumega, Ana Petronela Creţu, Mădălina Dimache, Luciana Irimuş, Sebastian Dobrotă, Dan Vasilescu, Tudor Mandache, Dănuţ Prisecaru, George Neagu (IAB), Alis Ştefănescu, Emil Dumitraşcu (MNIR)

Raportul de faţă prezintă descoperirile arheologice din zona "A". Pentru desfăşurarea săpăturilor s-a efectuat decaparea mecanică supravegheată pe întreaga suprafaţă supusă cercetării. Decopertarea a avut ca scop îndepărtarea stratului de teren arabil, cu adâncimea între -0,40 m şi -0,80 m, pentru stabilirea limitelor locuirii şi conturarea complexelor arheologice direct pe pământul steril, ori în stratul vegetatul antic.

În partea de nord a sitului, raportat la axul autostrăzii, după îndepărtarea nivelului vegetal (-0,40 m), s-a putut constata un puternic nivel de distrugere neo-eneolitic format din chirpic ars împrăştiat pe toată suprafaţa (unele fragmente mai păstrau urme de nuiele), vetre, fragmente de podele din lut cu substrucţie formată din pietriş de râu, gropi de par şi un material arheologic foarte bogat (ceramică, oase, material litic, etc.). Lucrările agricole din ultimii 50 de ani au deranjat acest nivel, astfel încât nu s-au putut stabili, în mod clar, limitele locuinţelor. Ţinând cont de acest aspect, s-a procedat la o săpătură manuală, prin carouri de 4 x 4 m cu martori de 1 m lăţime.

Pe toată suprafața cercetată în zona "A" au fost identificate 690 de complexe, databile în perioadele neo-eneolitic, epoca bronzului, romană şi medievală timpurie. Nivelul neo-eneolitic evidenţiat pe întreaga suprafaţă cercetată aparţine culturii Vinça. Pe baza observaţiilor preliminare din teren, putem susţine existenţa unei aşezări cu două faze de locuire. Majoritatea complexelor Vinça sunt reprezentate de o varietate de gropi cu întrebuinţare diversă (pentru provizii, pentru extracţia lutului etc.), ulterior transformate în gropi menajere. O categorie mai slab reprezentată este cea a bordeielor şi cea a şanţurilor (de delimitare ?), ultimele concentrate în partea de vest a aşezării. Complexele neo-eneolitice au scos la lumină o

https://biblioteca-digitala.ro

cantitate impresionanată de material, ceramică grosieră şi fină, vase ceramice de uz comun, piese litice (lame şi lamele de silex şi obsidian, topoare din piatră, râşniţe), oase prelucrate şi neprelucrate (ace, împungatoare, spatule, pandantive, cârlige de pescuit etc.), piese de cult (altare miniaturale, figurine antropomorfe si zoomorfe de diferite forme şi mărimi, vase de cult etc.).

Cele câteva fragmente ceramice databile în epoca bronzului nu au fost descoperite în context stratigrafic clar. Prezenţa lor sporadică este cel mai probabil legată de aşezarea Wiettenberg, identificată în zona "B".

Perioada romană este reprezentată de două complexe importante. În dreptul km 30+040, imediat sub nivelul vegetal, a fost conturată o construcţie cu dimensiunile de 11,40 m x 8,30 m. S-a păstrat doar substrucţia realizată din pietriş de râu iar materialul arheologic sporadic (fragmente ceramice, câteva ţigle şi cărămizi) nu ne-a putut oferi indicii asupra funcţionalităţii sale. În marginea de sud a teraseia fost descoperit un cuptor de ars ceramica (C166) ce s-a păstrat foarte bine.

Locuirea medieval timpurie este reprezentată în special de o serie de cuptoare (C11, C25, C104, C143, C149, C150, C219, C489), majoritatea amplasate pe panta de sud a terasei, apoi de gropi de provizii şi menajere (C7, C106, C107, C144, C146, C151, C153, C173, C198, C214, C384, C422, C423, C425, C426) şi de un resturile unui bordei semi-adâncit (C360) cu dimensiunile de 4m x 4,5m. Materialul arheologic recoltat constă în ceramică de uz comun, oase de animale, obiecte de fier şi bronz, râşniţe.

O concluzie preliminară pe care o putem trage în urma cercetării zonei "A" a sitului Șoimuș 1 este că, în perioada neo-eneolitică a existat o intensă locuire pe această terasă a Mureşului, lucru dovedit de materialul arheologic descoperit, din care putem enumera: 166 de fragmente de vase și figurine antropomorfe şi zoomorfe, 200 de greutăţi din lut întregi şi fragmentare, aproximativ 150 topoare şi dăltiţe întregi şi fragmentare din piatră şlefută, 10 cârlige de pescuit din os, 16 altare miniaturale cu trei sau patru picioare și cu decor incizat, un pandativ din scoică Spondylus, etc. Au fost recoltate, de asemenea, un număr impresionant de fragmente ceramice și oase de animale. [Radu Petcu, Răzvan Petcu, Andrei Heroiu]

Sector B

Nicolae – Cătălin Rişcuţa – responsabil sector, Gică Băeştean, Ioan Alexandru Bărbat, Antoniu Tudor Marc (MCDR Deva)

În lunile septembrie – noiembrie cercetările arheologilor din cadrul MCDR Deva s-au concentrat în partea vestică a sitului de la Şoimuş – „Teleghi" (denumită Zona B), situată între km. 30 + 080 – 30 + 300. Săpătura de salvare a constat în îndepărtarea mecanică a stratului de sol vegetal şi a stratului arheologic până la delimitarea complexelor, urmată de cercetarea arheologică a acestora şi recuperarea vestigiilor. În zona B a sitului au fost delimitate şi cercetate total sau parţial un număr de 402 complexe arheologice. Complexele delimitate şi cercetate de echipa MCDR aparţin neoliticului timpuriu, mijlociu şi târziu, epocii târzii a bronzului, celei de-a doua vârste a fierului, epocii postromane şi Evului Mediu timpuriu. Complexele arheologice descoperite reprezintă locuinţe de suprafaţă (colibe), locuinţe adâncite (bordeie şi semibordeie), gropi de provizii, gropi menajere, cuptoare şi morminte de inhumaţie (. Cercetarea acestora a furnizat un bogat material arheologic, respectiv veselă, unelte, arme şi podoabe, din piatră, os, corn, ceramică şi metal (bronz şi fier) precum şi o mare cantitate de ceramică fragmentară. Piesele recuperate în urma săpăturilor de salvare au o valoare documentară deosebită pentru reconstituirea aspectelor de viaţă materială şi spirituală a comunităţilor din trecut.

Totalitatea materialelor arheologice descoperite au fost depozitate la MCDR Deva, iar o parte dintre acestea au fost deja restaurate şi se află în curs de prelucrare ştiinţifică.

[Nicolae-Cătălin Rișcuța]

172. Șoimuș, com. Șoimuș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)

Punct: Șoimuș 2, km. 31+850 – 32+300

Cod sit: 91349.03

Autorizaţia de cercetare arheologică preventivă nr. 177/2011

Colectiv: Costin Daniel Ţuţuianu - responsabil, Ioana Lucia Barbu, Marius Gheorghe Barbu, Bodó Cristina, Ionuţ - Cosmin Codrea, Mihaela Maria Ion (MCDR Deva)

Situl se află poziţionat pe prima terasă a Mureşului.

Au fost cercetate 634 de complexe, din eneolitic, perioada de tranziţie spre epoca bronzului, epoca bronzului (cultura Wietenberg), prima epocă a fierului, a doua epocă a fierului, epoca migraţiilor, evul mediu şi epoca contemporană.

În ceea ce priveşte perioada eneolitică, a fost descoperită o aşezare aparţinând culturii Tiszapolgár, cu elemente de fortificare, locuinţe şi gropi cu diferite destinaţii, cu un bogat inventar.

Complexele culturii Coţofeni constau din locuinţe şi gropi cu diverse destinaţii, cu un bogat material ceramic, litic şi osteologic.

Complexele din epoca bronzului constau din locuinţe, gropi cu diferite de destinaţii. Ca elemente de inventar s-au descoperit: vase întregi şi întregibile, fragmente ceramice, diverse obiecte din lut, unelte din piatră cioplită şi şlefuită, piese din os şi corn, mici fragmente de obiecte din bronz, oase de animale şi scoici.

Complexele din prima epocă a fierului constau din locuinţe şi gropi cu diferite destinaţii. Ca inventar, menţionăm: vase întregi şi întregibile, numeroase fragmente ceramice, obiecte din lut, piese din os şi corn, obiecte din bronz, oase de animale.

Pentru epoca migraţiilor au fost descoperite locuinţe, gropi şi cuptoare din piatră, datând în sec. VII, cu material ceramic.

În ceea ce priveşte epoca medievală, au fost descoperite câteva complexe răsfirate pe toată suprafaţa cercetată, încadrându-se cronologic în perioada sec. XII – XVI.

173. Turdaș, com. Turdaș, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)

Punct: Luncă, km. 11+060 - 12+450

Cod sit: 91697.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 76/2011, 196/2011

Colectiv: Sabin Adrian Luca - responsabil, Florian Dumitrescu-Chioar, Gheorghe Vasile Natea, Florina Maria Niţu, Maria-Raluca Teodorescu, Vasile Palaghie, Anamaria Tudorie (MN Brukenthal), Corneliu Beldiman (UCDC București), Mihai Cristian Căstăian (MCDR Deva), Victor Cristian Sava (CM Arad), Cosmin Ioan Suciu (ULB Sibiu), Sorin Tincu (MCC Hunedoara)

https://biblioteca-digitala.ro

Cercetarea arheologică preventivă de la Turdaş Luncă s-a desfăşurat în perioada 2 mai-15 noiembrie 2011, în cadrul proiectului de investiţie Varianta de ocolire Deva-Orăştie la standard de autostradă. Beneficiarii proiectului sunt Asocierea Strabag AG - SC Strabag SRL - SC Straco Grup SRL şi CNADNR.

Proiectul a vizat cercetarea pe întreaga lăţime a viitoarei autostrăzi între km 11.000 şi 12.450. Urmele siturilor arheologice au început de la km 11.200 şi s-au terminat la km 12.180. De asemenea, s-au cercetat şi două bretele de acces la drumul judeţean, cu o distanţă de aproximativ 400 de m, cu o lăţime medie de 30 m. Din punctul de vedere al cronologiei sitului, s-au sesizat urmele următoarelor culturi arheologice în succesiune orizontală sau verticală: cultura Starčevo-Criş, cultura Turdaş, cultura Petreşti, cultura Coţofeni, perioada dacică cu două faze de locuire, perioada romană, perioada medievală cu două faze de locuire.

Arhitectura sitului cuprinde următoarele tipuri de sit şi de locuire:

- pentru perioada Starčevo-Criş, locuinţe adâncite;
- pentru perioada culturii Turdaş, un sistem de fortificaţie având în zona de est 200 de m în profunzime şi în zona de vest 150 de m în profunzime, sistem ce a fost surprins şi pe ductul autostrăzii în zona centrală, fiind format din şanţuri, palisade, garduri (palisade mici) succesive, turnuri şi intrări. Fortificaţia are diametrul de 1 km. În interior s-au sesizat resturile a 3-4 orizonturi de locuire, primul compus din locuinţe adâncite şi ultimul din locuinţe de suprafaţă de foarte mari dimensiuni, cu pivniţe şi alte elemente specifice de arhitectură;
- pentru perioada Petreşti, s-au descoperit locuinţe de suprafaţă;
- pentru perioada Coţofeni s-au descoperit locuinţe adâncite şi colibe;
- pentru epoca dacică au fost identificate două câmpuri cu gropi rituale;
- pentru perioada romană a fost identificată o fântână refolosită în epoca medievală;
- pentru perioada medievală au fost descoperite gropi şi fântâni.

Materialele, planurile şi banca de date se află la Muzeul Naţional Brukenthal.

Bibliografie:

S.A. Luca, *Aşezări neolitice pe valea Mureşului* (II). *Noi cercetări la Turdaş Luncă I.* Campaniile 1992-1995, în seria Bibliotheca Mvsei Apvlensis XVII, ISBN 973-590-514, Editura Economică, 2001.

S.A. Luca, M. M. Ciută, A. Sonoc, Turdaş Luncă, CCA 1994, pp. 68-69.

S.A. Luca, M. M. Ciută, A. Sonoc, M. Căstăian, Turdaş Luncă, CCA 1995, pp. 96.

S.A. Luca, A. Sonoc, M. Căstăian, Turdaş Luncă, CCA 1996, p. 132.

S.A. Luca, D. Drăghia, M. Căstăian, A. Dragotă, Turdaş Luncă, CCA 1997, p. 71.

S.A. Luca, A. Sonoc, Turdaş Luncă, CCA 1998, p. 51.

Abstract:

The preventive archaeological research from Turdaş Luncă took place from the 2nd of May to the 15th of November 2011, in the framework of the investment project Varianta de ocolire Deva-Orăştie la standard de autostradă. The beneficiaries of the project were the Association Strabag AG - SC Strabag SRL - SC Straco Grup SRL and CNADNR. The purpose of the project was the research of the entire width of the future highway, from km 11.000 to km 12.450. Also, there were included to straps of access from the highway to the county road, of an approximate distance of 400 m, with an average width of 30 m. The traces of the archaeological site started at km 11.200 and ended at km 12.180.

From the chronological point of view, we noticed the existence of the following archaeological cultures in vertical or horizontal succession: Starčevo-Criş, Turdaş, Petreşti, Coţofeni, Dacian period with two phases of inhabiting, Roman period, and Medieval period with two phases of inhabiting.

The architecture of the site comprises the following types of site and habitation: for Starčevo-Criş Culture, deepened houses;
for Turdaş culture a complex fortification system, having 200 m in the eastern part and 150 m in the western part. This system was identified also on the trajectory of the highway in the central area, comprising ditches, palisades, successive fences (small palisades), towers and entrances. The fortification has a diameter of approximately 1 km. Inside, we identified 3-4 moments of habitation, the first one composed of deepened dwellings and the last one, very large surface dwellings, with cellars and other specific architectural elements;

for Petreşti culture we identified surface dwellings;

for Coţofeni culture, we identified deepened dwellings and huts;

for the Dacian period were identified two horizons of ritual pits;

for the Roman period was identified a fountain, reused in the medieval period;

for the Medieval period were discovered pits and fountains.

All archaeological materials, plans and databases are to be found at the Brukenthal National Museum.

174. Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara (Varianta de ocolire Deva-Orăștie)

Punct: Sigheti, km. 20+280 – 20+512

Cod sit: 87736.03

Autorizațiile de cercetare arheologică preventivă nr. 110/2011, 201/2011

Colectiv: Bodó Cristina - responsabil ştiinţific, Ioana Lucia Barbu, Marius Gheorghe Barbu, Ionuţ - Cosmin Codrea, Mihaela Maria Ion, Antoniu Marc, Costin Daniel Ţuţuianu (MCDR Deva)

Situl arheologic de la Uroi – „Sigheti" se află amplasat pe Valea Mureşului, la aproximativ 100 m de râul Mureş, în zona de luncă a acestuia.

Au fost cercetate 230 de complexe, aparţinând următoarelor epoci: epoca bronzului (cultura Wietenberg), prima epocă a fierului, evul mediu timpuriu şi epoca contemporană.

Complexele de epoca bronzului constau din locuinţe, gropi cu diferite destinaţii, două morminte. Aşezarea de epoca bronzului se afla aproximativ între km 20+290 – 20+450 şi continua la sud de traseul viitoarei "Variante de ocolire Deva – Orăştie la standard de autostradă". Ca piese de inventar s-au descoperit: vase întregi şi întregibile, numeroase fragmente ceramice, variate obiecte din lut, unelte din piatră cioplită şi şlefuită, piese din os şi corn, pandantive din scoici, mici fragmente de obiecte din bronz, oase de animale şi scoici.

Complexele din prima epocă a fierului constau din locuinţe, gropi cu diferite destinaţii şi vase depuse. În parte, suprafaţa ocupată de complexele din prima epocă a fierului coincide cu cea a aşezării din epoca bronzului, dar se întinde şi spre vest (până la Km 20+500). De asemenea şi locuirea din prima epocă a fierului continua spre terenul de la sud de zona cercetată. Ca piese de inventar s-au descoperit: vase întregi şi întregibile, numeroase fragmente ceramice, variate obiecte din lut, piese din os şi corn, obiecte din metal, oase de animale şi scoici.

Complexele medival-timpurii constau din locuinţe, gropi cu

https://biblioteca-digitala.ro

diverse destinaţii, cuptoare din piatră. Ele se grupează în partea de vest a suprafeţei cercetate. Ca piese de inventar s-au descoperit: fragmente ceramice, piese din os şi corn, obiecte din metal, cute din cărămidă romană, oase de animale.

175. Valu lui Traian, com. Valu lui Traian, jud. Constanţa (Autostrada Medgidia-Constanța)

Punct: km. 197+700-198+700

Cod sit: 63134.01

Autorizaţiile de cercetare arheologică preventivă nr. 273\2010, 12\2011

Colectiv: Traian Cliante – responsabil, Cristina Talmaţchi, Gabriel Talmaţchi, Tiberiu Potârniche, Liviu Lungu, Vitalie Bodolică, Constantin Şova, Andrei Heroiu, Sebastian Dobrotă, Octavian Mitroi, Dan Vasilescu, Marius Lascu, Ştefan Georgescu, Răzvan Petcu, Radu Petcu (MINAC)

Săpăturile arheologice au fost prilejuite de realizarea investiţiei „Autostrada – Constanţa - Medgidia" (A 2), km 197+700 – 198+700. Locaţia punctului se află în extravilanul localităţii Valu lui Traian, în partea de sud - sud-est a acesteia.

Perieghezele efectuate în zonă au sugerat existenţa unor urme de locuire medievală constând în fragmente ceramice, materiale de construcţie şi resturi osteologice. Cercetarea arheologică realizată prin intermediul a 64 de secţiuni a relevat existenţa unei aşezări nefortificate medieval timpurii şi a necropolei ei, plasată la vest de aceasta. Lor li se adaugă valul mic de pământ, care în acest punct este străbătut de traseul autostrăzii. Suprafaţa cercetată a fost grav afectată de lucrări antropice moderne, agricole şi de irigaţii.

În urma cercetării, în aşezare au fost identificate circa 128 de locuinţe (semiîngropate sau de suprafaţă), trei complexe cu cuptoare de topit minereul, un complex cu cuptor de ars ceramica, circa 65 de cuptoare menajere (cele mai multe cu groapă de acces), peste 30 de gropi de bucate şi menajere, două anexe şi două fântâni. S-a constatat că în partea sudică a aşezării a avut loc, la un moment dat, o restrângere a vetrei satului şi transformarea zonei în necropolă, concludente în acest sens fiind cele 21 de mormintele care taie sau suprapun locuinţele. De altfel, multiplele elemente constatate în timpul cercetării (suprapuneri şi tăieri de complexe, modalităţi de construcţie a locuinţelor şi de realizare a cuptoarelor, schimbarea uşoară a inventarului de la o zonă la alta etc.) par a releva faptul că avem de a face cu trei orizonturi de locuire desfăşurate pe parcursul a circa două secole (veacul al IX-lea - începutul secolului al XI-lea), prelucrarea înregistrărilor şi materialului urmând a aduce date mai concludente.

În linii generale, din punct de vedere stratigrafic, în aşezare după nivelul vegetal, înregistrat între 0 şi – 0,45 m, urmează unul brun-cenuşiu reprezentând nivelul medieval timpuriu (cu o grosime variind de la 0,45 m la 0,65 m, excepţie zona gropilor menajere unde poate ajunge şi la aproape 2 m), apoi loessul galben.

Suprafaţa aşezării, numărul impresionant de complexe identificate până acum şi bogatul inventar existent (constând în vase ceramice fragmentare sau reîntregibile, împungătoare din os, fusaiole, ascuţitori din cărămidă, râşniţe, gresii, obiecte din os, fier şi bronz, mărgele etc.) ne relevă o aşezare rurală dezvoltată din punct de vedere economic, care putea concura, la acel moment, cu cele protejate de zidurile cetăţilor. Descoperirea unor produse ajunse aici probabil pe cale comercială (ceramică smălţuită verde-oliv), a atelierelor cu cuptoare pentru reducerea minereului şi ars ceramica, a nefiresc de numeroaselor obiecte care relevă practicarea meşteşugului pielăriei, subliniază încă o dată cele spuse anterior.

Adosată valului mic de pământ şi aflată sub protecţia acestuia (atât cât se mai păstra la momentul respectiv), rămâne de văzut în ce măsură locuitorii ei au contribuit la ridicarea valului de piatră în această zonă sau au constituit garnizoanele de pază din castrul 22 al acestuia, existent la circa 300 de m nord de aşezare.

Singura limită sigură surprinsă a aşezării este cea de vest, care se opreşte în faţa necropolei. Celelalte depăşesc suprafaţa alocată cercetării.

Alături de aşezarea medievală timpurie, în acest punct au mai fost cercetate o porţiune a valului mic de pământ, ce intersectează traseul autostrăzii între km 197+800 – 197+960, şi o parte din necropola aferentă acesteia.

Pentru investigarea valului mic de pământ au fost efectuate patru secţiuni (SI - SIV) orientate N-S, paralele între ele, şi dispuse perpendicular pe ansamblu şanţ-val. Şanţul prezintă o formă tronconică, deschisă cu fundul plat, fiind înregistrat la adâncimea de 2,30-2,40 m în toate cele patru secţiuni. Aşa cum reiese din situaţia stratigrafică, prezintă cel puţin patru etape de colmatare succesive, în care au fost reperate o serie de complexe aparţinând, în această primă instanţă, intervalului cronologic al secolelor IX-XI. Este vorba despre resturile unui cuptor menajer, precum şi ale unei locuinţe de tip bordei identificate în umplutura şanţului din secţiunile SI, respectiv SIII. Ambele complexe sunt plasate spre nord, în proximitatea escarpei valului mic de pământ, zonă ce probabil a fost folosită întrucât conferea un adăpost suplimentar acestor complexe, ferindu-le de intemperii. Creasta valului se păstrează relativ puţin fiind afectată grav de lucrările agricole desfăşurate în zonă. Diferenţa de nivel dintre creasta păstrată a valului şi fundul şanţului este de 2,10 m.

În urma săpăturii arheologice efectuate în cele patru secţiuni, au fost reperate şi primele morminte ale necropolei amintite, obţinând în final un număr de 305 morminte de inhumaţie. Marea lor majoritate reprezintă morminte de inhumaţie în groapă simplă cu defunctul depus în decubit dorsal, având orientarea V-E (craniul la V). Există însă şi excepţii fiind reprezentate de o serie de morminte de inhumaţie în cistă de piatră, morminte de inhumaţie în groapă simplă, dar cu defuncţi multipli (M 98, M 133), precum şi un mormânt de inhumaţie în groapă simplă cu defunctul depus ventral (M 168). Inventarul funerar este specific epocii (piese de bronz: cercei, inele, butoni vestimentari, catarame, capete de curea; piese de fier: catarame, amnare, cuţite;vase ceramice întregi sau fragmentare), el fiind întâlnit într-un procent relativ scăzut, de cca 30%.

În ansamblul ei, necropola se dovedeşte a fi una bine organizată, plasată la nord faţă de valul mic de pământ, pe care iniţial l-a folosit ca pe o delimitare naturală. Alături de morminte au mai fost identificate o serie de şanţuri, late de cca. 0,60 m, care delimitează şi închid arii funerare bine delimitate. A fost surprinsă cu certitudine doar latura vestică a necropolei şi probabil cea sudică reprezentată de valul mic de pământ. În acest ultim caz avem însă rezerve, întrucât o serie de morminte (probabil cele mai târzii) suprapun valul mic de pământ, dar nu îl depăşesc către sud. În aceste condiţii laturile de nord şi de est ale necropolei pot fi doar intuite, probabil undeva în apropierea castrului 22 al valului de piatră aflat în vecinătate.

Extinsă pe un kilometru lungime (aşezare şi necropolă) şi circa 42 de m lăţime, cercetarea a reuşit să salveze cam o treime din suprafaţa totală a sitului, restul aflându-se la nord şi sud de traseul viitoarei autostrăzi. Dată fiind întinderea mare a sitului, suntem de părere că ar trebui extinse cercetările, cu atât mai mult cu cât în acest stadiu nu au putut fi surprinse limitele lui integrale, iar la cca. 300 m nord de el se află unul din castrele valului de piatră. Corelarea

https://biblioteca-digitala.ro

informaţiilor din cele două puncte ar aduce informaţii noi despre evul mediu timpuriu în Dobrogea, de un interes deosebit pentru cercetarea arheologică românească şi nu numai.

Materialul rezultat a fost depozitat la MINAC.

Abstract:

Archaeological excavations have been occasioned by the investment of the "Highway - Constanţa - Medgidia" (A 2), km 197+700-198+700.The point is located outside the locality Valu lui Traian, in the south - southeast of it.

After investigation, in the settlement have been identified around 128 dwellings (semi buried or surface), three complex with ore melting furnaces, one furnace for pottery, about 65 domestic furnaces (most with pit access), over 30 pits provisions or dumping pits, annexes and two wells. It was found that in the southern part of the settlement took place at a time, a restriction of the vilage area and turning this area into a cemetery conclusive in this regard are the 21 tombs that cuts or overlap some dwellings. Many elements found during our research revealed that we are dealing with three horizons of housing developed over about two centuries (ninth century - the beginning of XI century). Its surface, captured by about 700 m lenght, the impressive number of complex and the existing rich inventory yet identified (consisting of fragmentation and reunification pottery, bone awls, spindle-whorls, brick sharpeners, grinders, sand stones, objects of bone, iron and bronze, glass beads, etc.) reveals a rural settlement in the economically developed that can compete, at that moment with those protected by the walls of cities (Capidava, Carsium-Hârşova, Dinogetia-Garvăn, etc.).

Along with early medieval settlement at this point have been investigated a portion of the small wave of earth, the highway route crosses it between km 197+800-197+960, and part of its associated cemetery. In the first case, were caught constructive elements of the assembly trench-wave. The trench has a truncated cone shape, open flat bottom, was recorded at a depth of 2.30 to 2.40 m. The wave crest is kept relatively severely affected by agricultural works in the area. The difference level between crest of wave preserved and bottom of the ditch was 2.10 m.

West of the settlement was uncovered part of the necropolis. At the end there were 305 inhumation graves with EV orientation (skull to V). Most of them are simple inhumation graves in simple pit. There are also exceptions being represented by a number of inhumation graves in stone cist, inhumation graves in simple pits, but with multiple dead (M 98, M 133) and an inhumation grave with the deceased in simple pit made ventral (M 168). The funeral inventory is specific age (bronze pieces: earrings, rings, fashion cufflinks, buckles, strap ends, iron pieces: buckles, flint, knives, whole pottery or fragmented) being met in a rather low percentage of about 30%.

Spread over one kilometre in length (settlement and cemetery) and about 42 m width, the research manages to save about a third of the total area of the site, the rest being at the north and south of future highway route.

The material has been stored at the Museum of National History and Archaeology in Constanţa.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

ANEXE

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 1
4. Borduşani, com. Borduşani, jud. Ialomiţa

Taxon	SL18	SL19	SL42	SL50	US
Mollusca	1	65	10	47	2060
Pisces	1	13	2	3	497
Reptilia					12
Aves					6
Mamifere	5	24	2	28	449
Tatal fauna	7	102	14	78	3024

Tabel 1. Resturile faunistice identificate în locuinţe şi US.

Taxon	Complexe
Mollusca	992
Pisces	171
Reptilia	3
Aves	4
Mamifere	289
Tatal fauna	1459

Tabel 2. Resturile faunistice identificate în complexele arheologice.

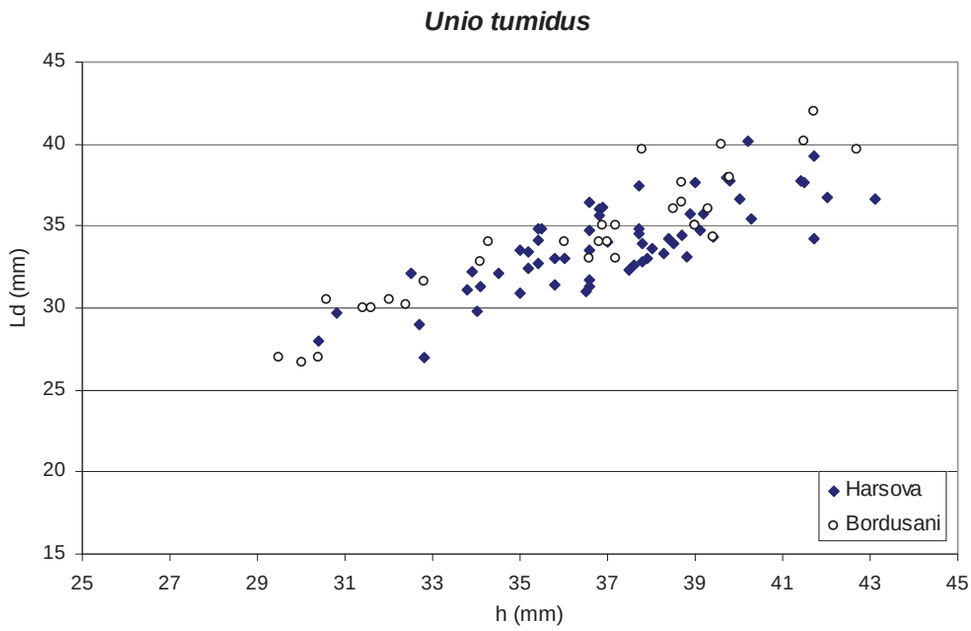

Fig. 1. Dimensiunile cochiliilor de *Unio tumidus* din complexul C417 de la Popina Bordusani comparativ cu un lot actual prelevat din Dunare la Hârşova.

https://biblioteca-digitala.ro

	SL18	SL19	SL 42	SL50	US
Unio sp.	1	57	8	43	1805
Anodonta sp.		5	1	3	86
Viviparus sp.		1	1	1	133
Dreissena polymorpha		2			36
Total Mollusca	**1**	**65**	**10**	**47**	**2060**
Sturioni		1			21
Esox lucius				2	70
Abramis brama					3
Aspius aspius					2
Cyprinus carpio		7		1	137
Cyprinidae					6
Rutilus rutilus					1
Tinca tinca					1
Silurus glanis	1	3	2		183
Sander lucioperca					10
Pisces ind		2			63
Total Pisces	**1**	**13**	**2**	**3**	**497**
Emys orbicularis					12
Aves					6
Bos taurus		5		4	77
Ovis/Capra		3	1	1	28
Ovis aries				1	4
Sus domesticus		6		6	61
Canis familiaris				5	59
Cervus elaphus					4
Capreolus capreolus		1			
Sus scrofa					12
Equus sp.					1
Felis sp.					3
Meles meles					
Mustelidae					
Castor fiber					1
Lepus europaues					1
Total determinate		15	1	17	251
Ind. mammifere de talie mare	2	4	1	5	85
Ind. mammifere de talie mica	3	5		6	113
IND	5	9	1	11	198
Total mamifere	**5**	**24**	**2**	**28**	**449**

Tabel 3. Numărul de resturi faunistice identificate în locuinţele SI 18, 19, 42 şi 50 şi US (NR cumulat).

https://biblioteca-digitala.ro

	C173	C191	C193	C204	C212	C286	C321	C354	C377	C394	C398	C415	C417	C418	C423	C424	C433
	US 7495	US7499	US2760	US2835	US 6122, 3006	US 3848	US 4590	US 6524	US 4776	US 6529, 6527	US 6517	US 7487	US 6536, 6121	US 7491	US 7014	US 6124	US7506
Unio sp.	55	11	77	11	53	63	2		43	42	51	17	410	22		9	25
Anodonta sp.	6	2	5	2	4	1			2		7	1	26	1			3
Viviparus sp.	1	1	1	2	3	2			7			3	12	1			2
Dreissena polymorpha									1				4				1
Total Mollusca	**62**	**14**	**83**	**15**	**60**	**66**	**2**	**0**	**53**	**42**	**58**	**21**	**452**	**24**		**9**	**31**
Sturioni	5				1						1	1		1			
Esox lucius	1				1		1		2		1	1					1
Abramis brama									1								
Aspius aspius																	
Cyprinus carpio	1				6	6					2	1	19	1		1	2
Cyprinidae																	
Rutilus rutilus									1				1				
Tinca tinca													1				
Silurus glanis	2	1	1	1	11	12	3	1	2	3	1		42	2		1	1
Sander lucioperca		1															
Pisces ind	3		1		2	6					1	1	9	1			2
Total Pisces	**12**	**2**	**2**	**1**	**21**	**24**	**4**	**1**	**6**	**3**	**6**	**4**	**72**	**5**		**2**	**6**
Emys orbicularis					**2**				**1**								
Aves					**1**		**1**						**1**	**1**			
Bos taurus	4		4		7	21	1		2	3		1	21		1		1
Ovis/Capra	1		2	2	7	4				1			3				
Ovis aries					1								7				
Sus domesticus	1		2	2	9	11	2	1			1		23	1		1	2
Canis familiaris					3	2					1		6	1			
Cervus elaphus													1				
Capreolus capreolus	1																
Sus scrofa			1														
Equus sp.																	
Felis sp.																	
Meles meles									1								
Mustelidae						1											
Castor fiber																	
Lepus europaues																	
Total determinate	7		9	4	27	39	3	1	3	4	2	1	61	2	1	1	3
Ind. mammifere de talie mare				4	7	18				4		2	27	3		1	
Ind. mammifere de talie mica	1		1	3	7	6	2					4	23			1	3
IND	1		3	7	16	24	2			4		6	50	3		2	3
Total mamifere	**8**		**12**	**11**	**43**	**63**	**5**	**1**	**3**	**8**	**2**	**7**	**111**	**5**	**1**	**3**	**6**

Tabel 4. Numărul de resturi faunistice identificate în complexele arheologice.

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 2
17. Corabia, jud. Olt [Sucidava]

Catalogul descoperirilor[1]
Obiecte din bronz

1. Fragment de ac (?), lung. 9,5 cm, gros. max. 0,4 cm (C18, carou 3b, -1,20 m).
2. Inel, fragmentar, (C1, carou 1a, -1,70 m). Pl. IV, 2.

Obiecte din fier

1. Dăltiţă, lung. 9,1 cm, (martor C8-C9, -1,10 m).
2. Bolţ de catapultă, cu manşon, lung. 7 cm (C9, carou 1b, -1,00 m).
3. Scoabă, lung. 5,3 cm (C1, carou 1b, -1,50 m).
4. Verigă, diam. 4,4 cm (C9, carou 1b, -1,30 m).
5. Cui, lung. 7 cm (C9, carou 3a, -1,15 m).

Obiecte din plumb

1. Bară răsucită sub forma unei verigi cu diam. 3,4 cm, lat. 2 cm (C9, carou 1b, -1,00 m).
2. Plăcuţă informă, fragmentară, lung. 8 cm, lat. 2,9 cm, gros. 0,8 cm, (C9, carou 1b, -1,00 m).

Obiecte din ceramică

1. Disc realizat dintr-un fragment de vas, diam. 5,5 cm (C8, carou 1a, -1,80 m).
2. Buză de fructieră din pastă fină cenuşie, decorat pe margine cu mici caneluri, linii paralele şi motive vegetale (frunze separate prin grupuri de câte două cerculeţe) incizate înainte de ardere (martor C17-C18, -0,60 m).

Obiecte din sticlă

1. Picior de pahar, diam. 4,4 cm, h. (păstrată) 2,9 cm (C3, carou 1a, -1,70 m).
2. Fusaiolă (pastă de sticlă ?), semisferică, decorată cu linii concentrice incizate, diam. max. 2,25 cm, h. 1,1 cm, diam. orificiu 0,9 cm (C3, carou 1a, -1,70 m)..
3. Bol fragmentar, cu pereţii extrem de subţiri, decorat sub buză cu trei linii orizontale paralele, incizate (C1, carou1b, -1,80 m).
4. Mărgea, diam. 0,8 cm, h. 0,6 cm (C9, carou1c, -1,70 m).

Obiecte din os şi corn

1. Piepten decorat cu linii şi cercuri concentrice incizate, lung. 3,8 cm, h. 6 cm (groapă menajeră C9, carou 3a, -1,90 m).
2. Piepten fragmentar, decorat cu linii şi cercuri concentrice incizate, lung. 6 cm, h. 4,1 cm (groapă menajeră C9, carou 3a, -1,90 m).
3. Zar cu latura de 0,7 cm (C18, carou 3b, - 1,20 m).

Note:
1. Catalogul nu include descoperirile monetare şi majoritatea pieselor ceramice.

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 3

27. Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița [Orașul de Floci]

	CasB, -0.4		CasA, loc1, S1		CasF, S1, 0.2-0.45		S1, careu 37, -0.3-0.45 zona G8		S1, careu 52, -0.5-1.7 G4		Total	
SPECIA	**NR**	**greut (g)**	**NR**	**greut (g)**	**NR**	**greut (g)**	**NR**	**greut (g)**	**NR**	**greut (g)**	**NR**	**greut (g)**
Bos taurus (vită)	339	10175	77	3268	37	1044	17	1266	12	1759	**482**	**17512**
Ovis aries (oaie)	1	50	3	59	3	64	2	59			**9**	**232**
Capra hircus (capră)			1	52					1	39	**2**	**91**
ovicaprine indeterminate	26	280	10	134	3	19	1	10			**40**	**443**
Sus domesticus (porc)	5	81	6	161	4	167	3	134	3	146	**21**	**689**
Canis familiaris (câine)			3	65							**3**	**65**
Felis domestica (pisica)	1	5									**1**	**5**
Equus caballus (cal)							4	330	1	218	**5**	**548**
Mamifere domestice	372	10591	100	3739	47	1294	27	1799	17	2162	**563**	**19585**
Total mamifere indeterminate	152	1466	45	618	22	276	7	54			**226**	**2414**
Total mamifere	**524**	**12057**	**145**	**4357**	**69**	**1570**	**34**	**1853**	**17**	**2162**	**789**	**21999**
Mollusca (*Unio* sp.)					1	2	1	5			**2**	**7**
Pisces	1	2			2	8					**3**	**10**
Aves	2	5	27	104	1	1					**30**	**110**
Homo	1	92									**1**	**92**
TOTAL	**528**	**12156**	**172**	**4461**	**73**	**1581**	**35**	**1858**	**17**	**2162**	**825**	**22218**

Tabel 1. Repartiţia numerică şi procentuală a resturilor faunistice (NR) de la Oraşul de Floci (campania 2011).

SPECIA	**NR**	**%NR**	**greut (g)**	**%greut (g)**
Bos taurus (vită)	**482**	**85.61**	**17512**	**89.42**
Ovis aries (oaie)	**9**	**1.60**	**232**	**1.18**
Capra hircus (capră)	**2**	**0.36**	**91**	**0.46**
ovicaprine indeterminate	**40**	**7.10**	**443**	**2.26**
Sus domesticus (porc)	**21**	**3.73**	**689**	**3.52**
Canis familiaris (câine)	**3**	**0.53**	**65**	**0.33**
Felis domestica (pisica)	**1**	**0.18**	**5**	**0.03**
Equus caballus (cal)	**5**	**0.89**	**548**	**2.80**
Mamifere domestice	**563**	**100**	**19585**	**100**
Total mamifere indeterminate	**226**		**2414**	
Total mamifere	**789**		**21999**	

Tabel 2. Repartiţia numerică şi procentuală a resturilor de mamifere ca număr de resturi (NR) şi greutate (în grame).

https://biblioteca-digitala.ro

Specie/ element anatomic	*Bos taurus*	*Ovis aries*	*Capra hircus*	ovicaprine	*Sus domesticus*	*Canis familiaris*	*Equus caballus*	*Felis domestica*	TOTAL
Neurocranium	61		1						**62**
Viscerocranium	3	2		4					**9**
Dentes sup.	4				2				**6**
Mandibula	18	1		2	3			1	**25**
Dentes inf.	13				1				**14**
Atlas	1								**1**
Epistropheus	2			1					**3**
et Vert. cv.	1								**1**
Vert. thor.	3								**3**
Vert. lumb.	12								**12**
Sacrum	5								**5**
Scapula	18			5	3				**26**
Humerus	15	1		6	4				**26**
Radius	12	1	1	4	2	1			**21**
Ulna	9				1	2			**12**
Carpalia							1		**1**
Metacarpus	55	1					1		**57**
Pelvis	16			1	2				**19**
Femur	14			5					**19**
Tibia	11	1		5	2				**19**
Talus	2				1				**3**
Calcaneus	4			1					5
et Tarsalia	4								**4**
Metatarsus	58	2		6			1		**67**
Metapodalia	99								**99**
Phalanx 1	19						1		**20**
Phalanx 2	9						1		**10**
Phalanx 3	14								**14**
TOTAL	**482**	**9**	**2**	**40**	**21**	**3**	**5**	**1**	**563**

Tabel 3. Repartiţia pe elemente anatomice a resturilor faunistice de mamifere descoperite la Oraşul de Floci (campania 2011).

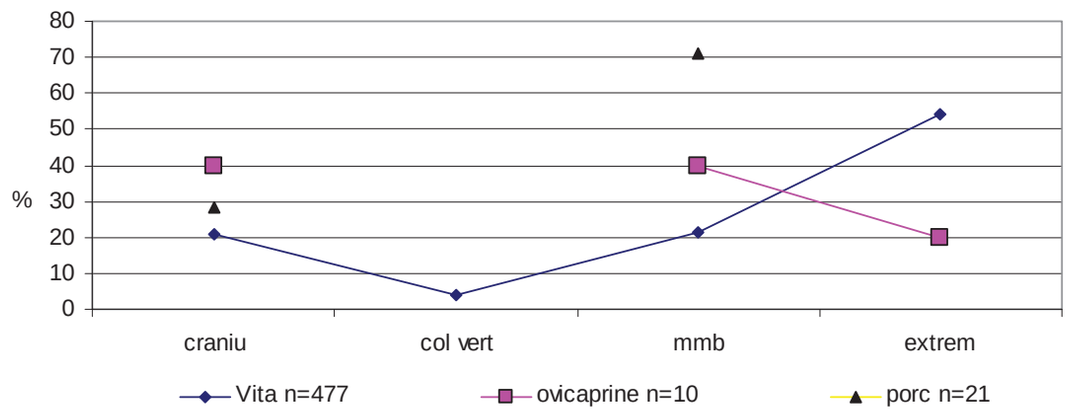

Fig. 1. Repartiţia procentuală a resturilor faunistice de mamifere domestice pe părţi corporale şi per total la Oraşul de Floci (campania 2011).

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 4

29. Hârșova, jud. Constanța

Taxon	Greutate (g)	Greutate%
Mollusca	4598	20.99
Crustacea	0,2	0,00
Pisces	5311	24.25
Emys	12	0.05
Aves	14	0.06
Mamalia	11967	54.64
Total	21902	100

Tabel 1. Greutatea resturilor faunistice pentru fiecare taxon determinat.

https://biblioteca-digitala.ro

Taxon	20060	20061	20061 (175 litri)	20075	20079	20097	20110	20150	20151	20152	20157	20157 (46 litri)	20175	20217	20218	20226	20243	20250	20590	20592	20596	20598	20600	20601	Total
Sturioni	2	4	6					5		1	3	1		1											23
Esox lucius			24					4		1	2	23		1					1						56
Abramis brama			12									4													16
Aspius aspius			2																						2
Cyprinus carpio		21	307	6		2	4	14		14	6	373	1			4			3			3		1	759
Rutilus rutilus			4																						4
Cyprinide		2	360					1				299													662
Silurus glanis	6	27	29	3		7	1	36		35	28	53	1	3	3	5	2	1	2	3		4	2	5	256
Sander lucioperca		1	13					3		1		33			1										52
Perca fluviailis			3																						3
IND	2	15	2149		2		1	24	3	11	8	1211			1	1				3	1			1	3433
Total Pisces	10	70	2909	9	2	9	6	87	3	63	47	1997	2	5	5	10	2	1	6	6	1	7	2	7	5266

Tabel 2. Numărul de resturi osoase de peşte identificate pe unităţi stratigrafice

Taxon	20061 (175 litri)		20157 (46 litri)		nivel arheologic		Total	
	NR	%NR	NR	%NR	NR	%NR	NR	%NR
Sturioni	6	0.79	1	0.13	16	5.57	23	1.25
Esox lucius	24	3.16	23	2.93	9	3.14	56	3.06
Abramis brama	12	1.58	4	0.51	0	0.00	16	0.87
Aspius aspius	2	0.26		0.00	0	0.00	2	0.11
Cyprinus carpio	307	40.39	373	47.46	79	27.53	759	41.41
Rutilus rutilus	4	0.53		0.00	0	0.00	4	0.22
Cyprinide	360	47.37	299	38.04	3	1.05	662	36.12
Silurus glanis	29	3.82	53	6.74	174	60.63	256	13.97
Sander lucioperca	13	1.71	33	4.20	6	2.09	52	2.84
Perca fluviailis	3	0.39		0.00	0	0.00	3	0.16
IND	2149		1211		73		3433	
Total detrminate	760		786		287		1833	
Total Pisces	2909	55.24	1997	37.92	360	6.836308	5266	100

Tabel 3. Numărul de resturi osoase de peşte comparativ între unităţi stratigrafice cu material provenit din cernerea sedimentului (US 20061 şi US 20157) şi unităţi cu material prelevat direct din nivelul arheologic.

https://biblioteca-digitala.ro

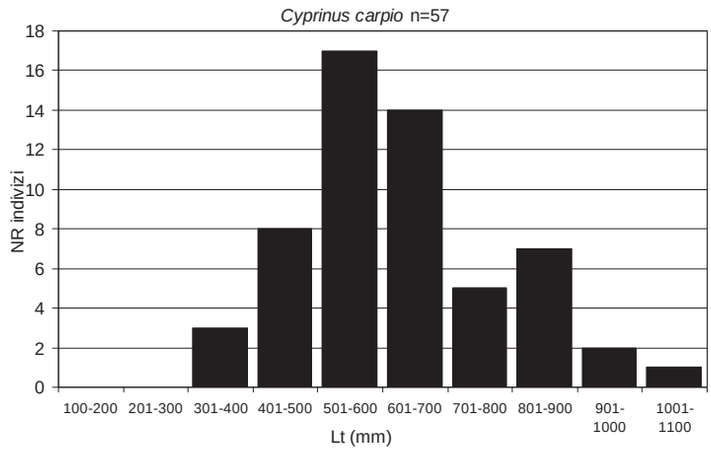

Figura 1. Reconstituirea taliilor la indivizii de crap identificaţi în unităţile stratigrafice US 20061 şi US 20157.

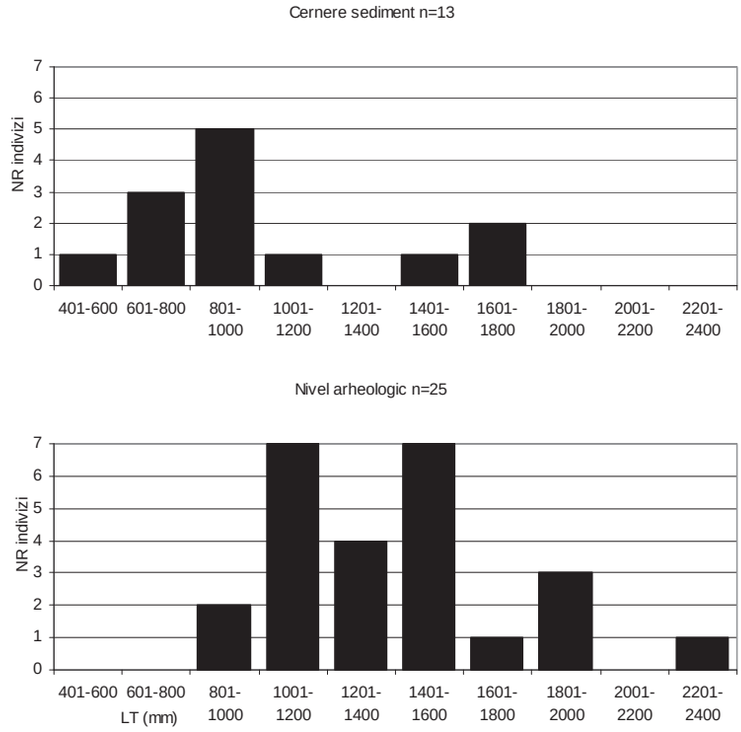

Figura 2. Reconstituirea taliilor (lungime totala) comparativ între indivizii de somn prezenţi în eşantionul obţinut prin cernere de sediment şi cei obţinuţi prin prelevare din nivelul arheologic.

Bălăşescu A., Radu V., Moise D., 2005, *Omul si mediul animal intre mileniile VII-IV i.e.n. la Dunarea de Jos*. Biblioteca Muzeului Naţional, Seria Cercetări Pluridisciplinare, 11, Bucuresti, Editura Cetatea de Scaun, 404 p.

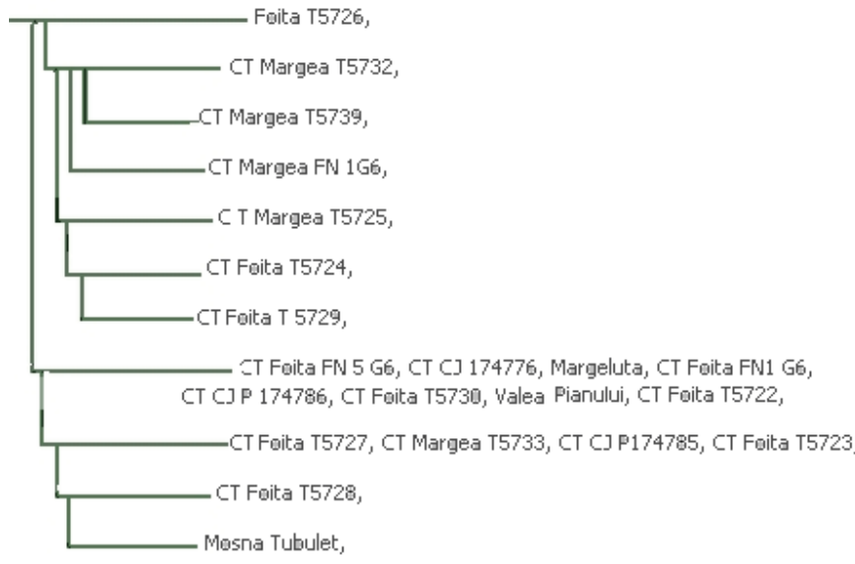
https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 5
55. Petreștii de Jos, com. Petreștii de Jos, jud. Cluj

Compoziţia pieselor de aur de la Cheile Turzii (analize Bogdan Constantinescu)

21 × 4	Fe	Ag	Au	Cu
Foita T5726	2	8.3	87.9	0.3
CT Margea T5732	1	9.7	89	0.1
CT Margea T5739	1	9.7	89.2	0.1
C T Margea T5725	1.2	8.9	89.6	0.1
CT Margea FN 1G6	0.9	9.8	88.9	0.3
CT Foita T5724	1.1	9	89.3	0.3
CT Foita T 5729	1.1	9	89.1	0.7
CT Foita FN 5 G6	0.8	7.7	91.4	0.2
CT CJ 174776	0.6	7.7	91.3	0.1
Margeluta Cluj	0.6	7.7	91.3	0.1
CT Foita FN1 G6	0.8	7.5	91.3	0.3
CT CJ P 174786	0.6	7.7	91.3	0.3
CT Foita T5727	0.9	6.2	92.6	0.1
CT Margea T5733	0.8	6.4	92.5	0.2
CT CJ P174785	0.5	6.7	92.1	0.1
CT Foita T5730	0.9	7.1	91.1	0.7
Valea Pianului		7.5	92	0.3
CT Foita T5728	0.6	5.6	93.4	0.2
CT Foita T5723	0.3	6.3	92.2	0.3
CT Foita T5722	0.5	7	91.3	1
Mosna Tubulet	0.5	5.3	93.2	0.9

Gruparea pieselor de aur analizate de la Cheile Turzii.

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 6

56. Piatra Neamţ, jud. Neamţ

Indicativ	Cultură	Context	Descriere	Dimensiuni (mm)
PNC/2010 1	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2010, S VIII, Caroul A1, Fişa nr. 2.	Vârf masiv de suliță de fildeş; fasonare prin raclaj axial intens.	L 93,8; EP 29/16,2; PM 28,3/16,6; ED 8,7/4,4; CD 14,4/13.
PNC/2010 2	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2010, S VIII, Caroul A1, Fişa nr. 3.	Netezitor din corn de ren; fragmentar; debitaj prin şănțuire axială, fasonare prin percuție directă/cioplire şi raclaj axial intens.	L 85,6; EP 11/3,5; PM 34,5/13,8; CD 19,6/5,4; Lungime parte mezio-distală cu margini nealterate (de fasonare) 44,2; lăț. şanțuri 1 mm.
PNC/2010 3	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2010, S VIII, Caroul A1, Fişa nr. 2.	Deşeu de debitaj – bază de rază de corn de ren; debitaj prin şănțuire axială bilaterală şi percuție directă/cioplire, percuție directă/fracturare.	L 70,3; lățime 59,9; diam. bază rază 38,1/23,5; L porțiune 1 cu urme şanț 68,1; lăț. şanț 7; Etapa 1 Şa 3,3; Etapa 2 Şa 3,7; L porțiune 2 cu urme şanț 25,4; lăț. şanț 6; Etapa 1 Şa 3,7; Etapa 2 Şa 2,3.
PNC/2010 4	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2010, S VIII, Caroul A1, Fişa nr. 2.	Deşeu de debitaj – bază de rază de corn de ren; debitaj prin şănțuire axială bilaterală şi percuție directă/cioplire, percuție directă/fracturare.	L 118; lățime max. 57; diam. bază rază 43,9/22,4; Adâncime şanț pe ax 5,7.
PNC/2010 5	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2010, S VIII, Caroul A1, Fişa nr. 2.	Deşeu de debitaj – bază de ax de corn de ren căzut; debitaj prin percuție directă/cioplire, percuție directă/fracturare.	L ax 113; diam. bază ax 40/33,7; diam. bază R1 31,2/26; diam. bază R2 40,7/26,5; L R1 50; L R2 88.
PNC/2010 6	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana	Netezitor pe ax de corn de ren;	L 196; EP 13,9/14,2; PM

https://biblioteca-digitala.ro

Indicativ	Cultură	Context	Descriere	Dimensiuni (mm)
		Cireşului , 2010, S VIII, Caroul A1; fişa nr. 2.	debitaj prin percuţie directă/cioplire, percuţie directă/fracturare; fasonare prin directă/cioplire şi raclaj axial intens.	14,4/12,9; ED 4,7/4,2; LPA 68; CD 9,6/7,5.
PNC/2010 7	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului , 2010, S VIII, Caroul A1; fişa nr. 2.	Eboşă de vârf de suliță sau de netezitor pe fragment de ax de corn de ren; debitaj prin percuţie directă/cioplire, percuţie directă/fracturare.	L 86; Extremitatea fracturată 38,7/16,3; PM 45/18,6; Extremitatea cioplită 18,6/8,3.
PNC/2010 8	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului , 2010, S VIII, Profil.	Segment de rază de corn de ren; deşeu de debitaj; debitaj prin percuţie directă/fracturare.	L tot. 51,6; diam. bază 15,9/9,9; PM 12,9/8,7; ED 5,8/4,8.
PNC/2010 9	Epigravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului , 2010, S VIII, Caroul A2, Fişa nr. 4.	Segment de rază de corn de ren; deşeu de debitaj; debitaj prin percuţie directă/fracturare.	L 83; diam. bază 16/12,7; PM 12,6/10,4.
PNC/2011 1	Gravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2011, S IX, Caroul A2, F4, Adâncimea -205 cm. Nivel gravetian I -carou cu densitate mare de materiale litice; fauna este foarte abundentă pe toată suprafața caroului. Între 194-196 cm adâncime, întreg caroul este acoperit cu	Vârf de suliță din corn de ren; fragmentar; fasonare prin raclaj axial intens.	L 102; EP 28,4/14,6; PM 23,8/13,4; ED 4/3,2.

https://biblioteca-digitala.ro

Indicativ	Cultură	Context	Descriere	Dimensiuni (mm)
		ocru în cantitate mare, ocru vizibil şi pe materialele descoperite.		
PNC/2011 2	Gravettian	Piatra Neamț – Poiana Cireşului, 2011, S IX, Caroul B1, F. Nivel gravetian I -cele mai multe materiale litice au fost descoperite în acest carou; -194-195 cm adâncime a fost evidențiat un nivel de ocru în cantități mari; -200 cm adâncime: nivelul de ocru persistă; este prezentă o aglomerare foarte mare de faună (printre care două mandibule de ren). -fauna este foarte abundentă pe toată suprafața. -o dală de marnă, o bucată de calcar cu ocru şi cărbune pe ea, un bloc de menilit şi câțiva galeți par să delimiteze un complex.	Bază de rază de corn de ren, rest de debitaj; debitaj prin şănțuire axială şi percuție directă/fracturare.	L 35,4; PM 15,2/14,1; lăț. şanț 6,5; adâncime şanț cca. 3,3.

Tabel nr. 1. Piatra Neamț-Poiana Cireşului, jud. Neamț (2010). Artefacte MDA (PNC/2010 1-9, PNC/2011 1-2). Date generale.

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 7

77. Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita.

Indicativ / Tip	Nr. inv.	Descriere piesă / Morfometrie	Cultură	Context
PCD/I 65 I A7	17739	Fragment de vârf de tip I A7, confecţionat pe fragment de metapod de ovicaprine. Se păstrează segmentul distal, fracturat în vechime. Lipseşte extremitatea distală, fracturată în vechime. Debitaj prin fracturare, fasonarea prin abraziune, reamenajare, faţetare, suprafeţe corodate. L 19 mm; partea distală 4,7/4 mm; calibrul distal 4/3,3 mm.	Cucuteni-Ariuşd, faza A	2011 S I, Caroul G/1', Plan 5-6, -90-100 cm.
PCD/I 66 I A17 a / I G1	17680	Vârf de tip I G1 sau *chasse-lame* confecţionat pe segment distal de rază de corn de cerb. Piesă întreagă. Urme de rosături produse de rozătoare mari. Urme de detaşare prin fracturare la extremitatea proximală. Partea activă posibil amenajată nu mai păstrează elemente de morfologie specifică, fiind afectată integral de rosăturile rozătoarelor mari. Urme discontinui de impact dinţi, probabil de câine, păstrate mai ales la partea proximală. L 102 mm; D 5,7 – 22,2 mm; extremitatea proximală 21,5/22,2 mm; partea mezială 20/18,6 mm; extremitatea distală 10,2/5,7 mm.	Cucuteni-Ariuşd, faza A	2011 S I, Carourile L-M/3-5, Plan 7, Nivel eneolitic III.
PCD/I 67 III D2	17554	Mărgea confecţionată din vertebră de peşte (somn?). Debitaj prin fracturarea apofizelor. Perforare centrală prin rotaţie alternativă. D 13,5 mm; G 9,7 mm; Dperforaţie 3,8 mm.	Cucuteni-Ariuşd, faza A	2011 S I, Caroul L-M 4, Plan 7-8, Nivel eneolitic III.
PCD/I 68 III D2	17556	Mărgea confecţionată din vertebră de peşte (somn?). Debitaj prin fracturarea apofizelor. Perforare centrală prin rotaţie alternativă. D 14,6/13,6 mm; G 8,7 mm; Dperforaţie 4 mm.	Cucuteni-Ariuşd, faza A	2011 S I, Caroul L-M 4, Plan 7-8, Nivel eneolitic III.
PCD/I 69 III D2	17569	Mărgea confecţionată din vertebră de peşte (somn?). Debitaj prin fracturarea apofizelor. Perforare centrală prin rotaţie alternativă. D 14/13,6 mm; G: 8,3 mm; Dperforaţie 3,5 mm.	Cucuteni-Ariuşd, faza A	2011 S I, Caroul L 5, Plan 7-8, -10-15 cm, Nivel eneolitic III.
PCD/III 3 II B4	17678	Vârf de săgeată de os, piesă întreagă, confecţionat pe fragment de os lung de erbivor de talie mare, probabil vită. Formă piramidală. Debitaj realizat prin fracturare şi despicare, fasonare integrală realizată prin abraziune şi despicare la partea proximală. L 41 mm; extremitatea proximală; partea proximală 8,1/6,2 mm; partea mezială 7,4/6,1 mm; calibru distal 6/3,5 mm.	Wietenberg, faza II	2011 S I, Caroul H/1', Complex 14A, din umplutura gropii C14A, Plan 6, -270 cm.

https://biblioteca-digitala.ro

Indicativ / Tip	Nr. inv.	Descriere piesă / Morfometrie	Cultură	Context
PCD/III 4 III ?	17546	Element de podoabă. Tip neprecizabil: plăcuță perforată, pandantiv, fragment de brățară. Piesă neterminată? Fragment de plăcuță confecționată din defensă de mistreț. Fața superioară este anatomică, păstrând intact smalțul. Fața inferioară este anatomică, prezentând urme de despicare. Marginile prezintă urme de fasonare prin abraziune. Un capăt este convex, asimetric, fasonat prin abraziune. Capătul opus are morfologie de fracturare, produsă în vechime. L 37,8 mm; G 2-3,2 mm; extremitate convexă 8,7/2 mm; partea mezială 7,4/2,6 mm; extremitate fracturată 7,9/3,2 mm.	Wietenberg, faza II	2011 S I, Carou H/1'.
PCD/I 0	17540	Mărgea litică, de formă circulară, piesă întreagă, confecționată din rocă de culoare roșie. Condiții de conservare foarte bune, fasonată integral prin abraziune. Perforare prin rotație rapidă cu sfredelul, efectuată bilateral, cu urme elicoidale foarte bine păstrate în interiorul perforației. Fasonarea finală a suprafeței – după perforare. D 6,5 mm; G 3,2 mm; Dperforație 2,8 mm.	Cucuteni-Ariușd, faza A	2011 S I, Carou L-M/4, Profil, -44 cm.

Tabel nr. 1. Şoimeni, com. Păuleni-Ciuc – „Dâmbul Cetății", jud. Harghita (2011). PCD/I 65-69, PCD/I 0. Cultura Cucuteni-Ariușd. PCD/III 3-4. Cultura Wietenberg. IMDA şi piesă litică. Elementele fişelor descriptive generale.

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 8

82. Târgu Mureş, jud. Mureş

Monede descoperite în urma săpăturilor arheologice în 2011

1. Fragment de monedă neidentificată cu marginea tăiată
C35A, ▼ –1,10 m, din umplutură (zona M-lor 109, 110), 15.08.2011.
2. Fragment de monedă neidentificată
C35A, M112, ▼ –1,10 m, în poziţie in situ pe humerusul drept, 15.08.2011.
3. Monedă neidentificată
C35A, M121, sub membrele inferioare, 15.08.2011.
4. Monedă neidentificată
C35A, M130, ▼ –1,65 m, lângă gleznă, 24.08.2011.
5. Denar, Ferdinand I, 1552
C35A, ▼ –0,40–0,60 m, din umplutură, plină cu material osteologic uman, ?.?.2011.
U II–745k
6. Monedă neidentificată
C35A, din umplutura secţiunii vechi (Bogdan), ?.?.2011.
7. Fragment de denar cu marginile tăiate, Sigismund de Luxemburg, anii 1390–1427
C36, M79, ▼ –1,40 m, din umplutura mormântului, 25.05.2011. U–449
8. Denar, Wladislav I, anii 1440–1444
C36, M60, ▼ –1,00 m, de pe bazinul scheletului feminin, 09.05.2011. H–598, U–469γ
9. Monedă neidentificată
C37, descoperire fortuită, 30.09.2011.
10. Denar, Maximilian II, 1573
C38, ▼ –0,10 m, din umplutură, 05.07.2011. H–992
11. Denar, Wladislav II
C38, ▼ –040–0,60 m, din umplutura de sub platforma de cărămidă, 14.07.2011
12. Pfennig (denar ceh), Ferdinand I, înainte de 1526
C38, ▼ –040–0,60 m, din umplutură, 15.07.2011
13. Parvus, Sigismund de Luxemburg, anii 1387–1427
C38, ▼ –0,80 m, din umplutura gropii, 15.07.2011. U–451
14. Monedă neidentificată
C38, ▼ –0,80–1,00 m, din umplutura gropii, 20.07.2011.
15. Monedă neidentificată
C38, □ 3–4/C–D, 12.08.2011.
16. Denar cu cap de saracen, Ludovic I de Anjou, anii 1373–1382
C38, □ C/3, ▼ –1,50 m, 15.08.2011. U 432-443?, H 547–548?
17. Monedă neidentificată
C38, □ 3/A–B, din stratul negru, măzăros, 16.08.2011.
18. I kreuzer, Franz Iosif I, 1861 E, monetăria de la Alba Iulia
B/C4, ▼ –0,20–0,40 m, din umplutură, 01.07.2011.
19. Monedă neidentificată
B/C4, G6, ▼ –1,20 m, din umplutura gropii G6, ?.?.2011.
20. Monedă neidentificată
B/C5, ▼ –0,40 m, 26.07.2011.
21. I kreuzer, Franz II, 1812 S
B/C6, ▼ –0,30 m, 03.08.2011. H–2053
22. Monedă neidentificată
B/C7, ▼ –0,60 m, din umplutura gropii, 08.08.2011.
23. Monedă neidentificată
B/C6, ▼ –1,05 m, din umplutură, 17.08.2011.

https://biblioteca-digitala.ro

Morminte cercetate în 2011

Nr. mormânt	Sex	Vârstă	Poziţia mâinilor	Inventar
M56	♂	Adult		
M57	craniu			
M58	craniu			
M59	♂	Adult	Mâini pe pelvis	
M60	♀	Adult	Mâini pe pelvis	Monedă din Br.
M61	♂	Adult	-	-
M62	♂	Adult	-	-
M63	♂	Adult	-	-
M64	♂	Adult	-	-
M65	♂	Adult	Mâini pe pelvis	-
M66	♂	Adult	Mâini pe pelvis	-
M67	♂	Adult	-	-
M68	♂	Adult	-	-
M69	♂	Adult	Mâini pe piept	-
M70	♂	Adult	Mâini pe abdomen	-
M71	♂	Adult	Mâini pe pelvis	-
M72	♂	Adult	Mâna dreaptă pe abdomen, cel stâng pe pelvis	-
M73	♂		Mâini pe abdomen	-
M74	-	Infans I.	-	-
M75	♂	Iuvenis (17-19 ani)	-	-
M76	-	Adult	-	-
M77		Adult	-	-
M78	-	Infans I.	-	-
M79	♂	Adult	-	Aplică şi o monedă din Br.
M80	♂	Adult	-	-
M81	♂	Adult	-	-
M82	♂	Adult	-	-
M83	♂	Adult	Mâini pe pelvis	Urme de sicriu
M84	♀	Infans I. (2-3 ani)	-	Mici mărgele dintr-o diademă
M85	♂	Adult	Mâini pe pelvis	
M86	♂	Adult (craniu)	-	-
M87	♂	Adult (puternic deranjat)	-	-
M88	♂	Adult (craniu)	-	-
M89	-	Adult	-	-
M90	-	Adult (craniu)	-	-
M91	-	Adult (puternic deranjat)	-	-
M92	-	Adult (puternic deranjat)	-	-

https://biblioteca-digitala.ro

M93	-	Infans I. (3-5 ani)	-	Fragment dintr-un cercel din Br., urme de sicriu (nr. mare de cuie de sicriu)
M94	-	Adult	-	Urme de sicriu (cuie de sicriu în jurul mormântului)
M95	-	Adult	-	Cuie de sicriu
M96	-	Adult		-
M97	-	Adult (partea inferioară lipseşte)	-	-
M98	-	Infans I. (3-4 ani)	-	Diademă din secolele 17-18
M99	-	Adult (craniu)	-	-
M100	-	Adult (craniu)	-	-
M101	-	Adult (craniu)	-	-
M102	-	Adult (craniu)	-	-
M103	-	Adult (craniu)	-	-
M104	-	Infans I. (4-5 ani)	Mâini pe abdomen	-
M105	-	Adult	-	-
M106	♂	Adult	Mâini pe pelvis	-
M107	♂	Adult	-	-
M107a	♀	Adult	-	-
M108	-	Adult (craniu)	-	-
M109	-	Adult (craniu în poziţie secundară)	-	-
M110	♀	Adult	Cu braţul stâng îmbrăţişa un schelet de copil	De lângă groapa acestui mormânt provine un inel de bronz
M111	♂	Adult	Mâna stângă pe bazin şi ceea dreaptă pe picior	-
M112	-	Infans II.	Mâini lângă bazin	O monedă verzuie lipită de os
M113	-	Adult	Mâini lângă bazin	-
M114	-	Adult (craniu în poziţie secundară)	-	-
M115	-	Adult	-	-
M116	-	Adult	Mâini pe pelvis	-
M117	-	Adult	-	-
M118	-	Adult	Mâini pe pelvis	-
M119	-	Adult	-	-
M120	-	Adult	-	-
M121	-	Adult		Monedă găsită sub tibia scheletului
M122	-	Adult	-	-
M123	-	Adult (puternic deranjate)	-	-
M124	-	Adult (puternic deranjate)	Mâini aşezate lângă corp	-

https://biblioteca-digitala.ro

M125	-	Adult	-	-
M126	-	Adult	-	-
M127	-	Infans I. (0-12 luni)	-	-
M128	♂	Adult	Mâini aşezate lângă corp	-
M129	♂	Adult	Mâini aşezate lângă corp	-
M130	♂	Adult	Mâini aşezate lângă corp şi piciorul îndoit în genunchi	O monedă
M131	♂	Adult	Cu mâinile încrucişate pe abdomen	-
M132	♀	Adult	Cu mâna dreaptă lângă corp şi ceea stângă pe bazin	-
M132b	-	Infans I.	Cu mâna dreaptă lângă corp, cel stâng fiind deranjat	-
M133	-	Adult	-	-
M134	♀	Adult	Cu mâinile pe bazin	Un inel pe deget şi o aplică de bronz în umplutura gropii
M135	♂	Adult	Cu mâna stângă pe abdomen, cel drept lângă corp	-
M136	-	Infans I.	Cu mâinile pe bazin	-
M137	-	-	-	-
M138	-	-	-	-
M139	♀	Adult	Cu mâinile aşezate pe abdomen	-
M140	-	-	-	-
M141	♂	Adult	Cu mâinile pe bazin	-
M142	-	Adult (deranjat)	-	-
M143	♂	Adult	Mâna dreaptă aşezată pe bazin	-
M144	-	Adult	-	-
M145	♂	Adult	Mâini lângă corp	-
M146	♂	Adult	Mâini lângă corp	-
M147	-	Adult	-	-
M148	-	Infans I. (3-4 ani)	-	-
M149	♀	Iuvenis (15-17 ani)	Poziţie secundară	Urme de culoare verde a diademei de bronz
M150	♂	Adult (deranjat)	-	-
M151	-	Adult	Cu mâinile pe bazin	-
M152	♂	Adult	Mâini lângă corp	-
M153	-	Adult (deranjat)	Cu mâinile pe bazin	Urme de bronz pe clavicula stângă
M154	-	Adult (deranjat)	-	-
M155	-	Adult (puternic deranjat)	-	-
M156	-	Adult (craniu)	-	-

https://biblioteca-digitala.ro

M157	-	Adult (partea inferioară a scheletului)	-	-
M158	-	Adult (craniu)	-	-
M159	-	Adult (craniu)	-	-
M160	♂	Adult	-	-
M161	-	Adult (deranjat)	-	-
M162	♂	Adult (deranjat)	-	-
M163	-	Adult (deranjat)	-	-
M164	-	Adult (deranjat)	-	-
M165	♂	Adult (craniul lipseşte)	Cu mâna dreaptă pe bazin	-
M167	-	Adult (deranjat)	-	-
M168	-	Adult (deranjat)	-	-
M169	-	Infans I.	-	-
M170	♂	Adult	Mâinile aşezate pe bazin	-
M171	♂	Adult (deranjat)	-	-
M172	♂	Adult (deranjat)	-	-
M173	♂	Adult (deranjat)	-	-
M174	-	Adult (partea inferioară a scheletului)	-	-
M175	-	Adult (partea inferioară a scheletului)	-	-

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 9

87. Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş

	FS, FI, FSt, FD	ED	EP
Lungime totală	40,30 (FD)/39,67 (FSt)		
Diametru		50,42/4,31 (ED);	47, 43/38,75 (EP)
Grosime pereți	Extremități	4,06-7,10	3,02-5,20
	Centru fețe 6,30 (FS); 6,10 (FI); 6,95 (FD); 6,00 (FSt)		
Bordura		Lăț. 2,30-3,36; înălț. 1	
Porțiune cioplită		Lăț. 4,20; ad. 1	
Registru central	L 89; lăț. 20,00-20,50; ad. 1	Dist. față de ED 9,6-10	Dist. față de EP 9,7-11

Tabel nr. 1. Unip – „Dealul Cetățuica" 2011, SII, C7. Manşon de corn de cerb. Morfometria generală (mm)

Rândul 1 (inferior) / Număr cercuri					
1 – 2	**2 – 3**	**3 – 4**	**4 – 5**	**5 – 6**	**6 – 7**
4,09	4,09	4,09	3,10	4,82	3

Tabel nr. 2. Unip – „Dealul Cetățuica" 2011, SII, C7. Manşon de corn de cerb. Distanța dintre cercurile 1-7. Plan orizontal (mm)

Rândul 2 (superior) / Număr cercuri					
8 – 9	**9 – 10**	**10 – 11**	**11 – 12**	**12 – 13**	**13 – 14**
3	4,99	3,49	3,66	4,75	4,47

Tabel nr. 3. Unip – „Dealul Cetățuica" 2011, SII, C7. Manşon de corn de cerb. Distanța dintre cercurile 8-14. Plan orizontal (mm)

Număr cercuri Rândurile 1 –2 / Oblic spre dreapta						
1 – 8	**2 – 9**	**3 – 10**	**4 – 11**	**5 – 12**	**6 – 13**	**7 –14**
1,94	1,42	2,28	1,27	1,35	2,49	3,06

Tabel nr. 4. Unip – „Dealul Cetățuica" 2011, SII, C7. Manşon de corn de cerb. Distanța dintre cercuri. Plan vertical (mm)

Număr cercuri Rândurile 1 –2 / Oblic spre stânga					
2 – 8	**3 – 9**	**4 – 10**	**5 – 11**	**6 – 12**	**7 – 13**
3,97	4,67	4,41	3,49	4,58	3,60

Tabel nr. 5. Unip – „Dealul Cetățuica" 2011, SII, C7. Manşon de corn de cerb. Distanța dintre cercuri. Plan vertical (mm)

Diam. cerc exterior	Diam. cerc interior	Diam. alveolă	Dist. dintre cercuri	Dist. cerc interior-alveolă	Lăț. cercuri	Ad. cercuri	Ad. alveolă
9-9,20	4,80-4,84	1,4	1,6	1	0,8	0,5	0,5

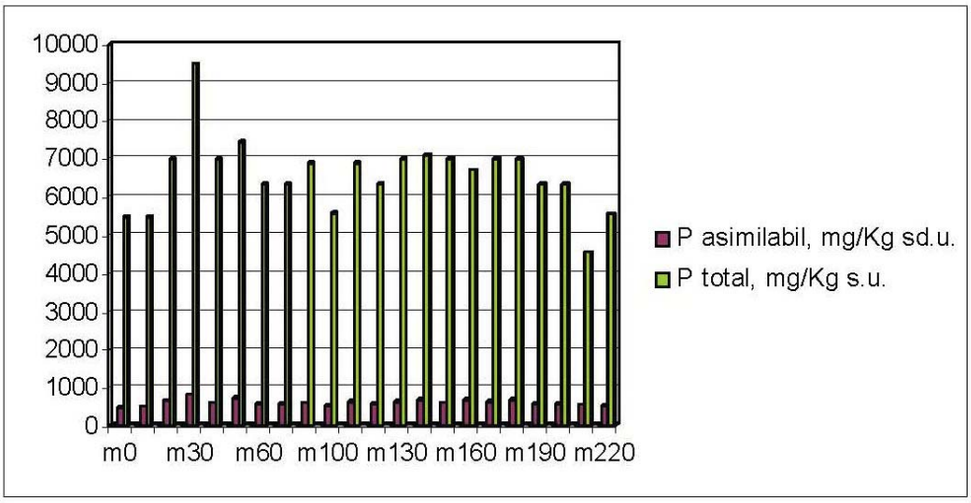
Tabel nr. 6. Unip – „Dealul Cetățuica" 2011, SII, C7. Manşon de corn de cerb. Morfometria cercurilor

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 10

87. Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş

Fig. 1. Graficul valorilor de fosfor de pe situl Unip-"*Dealul Cetăţuica*".

Tabel 1. Indicativul Munsell pentru culoarea solului din sondaje

indicativ sondaj	indicativ metru	culoare munsell	
12	M0 sud-nord	10YR	3/3
13	M10 sud-nord	10YR	4/4
14	M20 sud-nord	10YR	2/2
15	M30 sud-nord	10YR	2/1
16	M40 sud-nord	10YR	2/1
17	M50 sud-nord	10YR	2/1
18	M60 sud-nord	10YR	2/1
19	M70 sud-nord	10YR	3/2
20	M80 sud-nord	10YR	4/2
21	M100 sud-nord	10YR	3/1
22	M110 sud-nord	10YR	3/1
23	M120 sud-nord	10YR	2/1
24	M130 sud-nord	10YR	3/1
25	M140 sud-nord	10YR	3/1
26	M150 sud-nord	10YR	2/1
27	M160 sud-nord	10YR	2/1
28	M170 sud-nord	10YR	3/2
29	M180 sud-nord	10YR	3/2
30	M190 sud-nord	10YR	3/2
31	M200 sud-nord	10YR	3/2
32	M210 sud-nord	10YR	4/3
33	M220 sud-nord	10YR	5/3
34	M0 vest	10YR	5/2
35	M5 vest	10YR	3/2
36	M10 vest	10YR	2/2
37	M15 vest	10YR	2/2
38	M0 vest	10YR	3/1
39	M10 est	10YR	2/1
40	M20 est	10YR	2/2
41	M30 est	10YR	2/2 + 4/4
42	M40 est	10YR	3/3
43	M50 est	10YR	4/4
44	M60 est	10YR	3/4
45	M70 est	10YR	4/4
46	S1/2011	10YR	5/4
49	C3/S2/2011	10YR	7/2
50	C3/S2/2011	10YR	5/4
51	C3/S2/2011	10YR	2/1

https://biblioteca-digitala.ro

Tabel. 1. Valorile fosfor asimilabil şi total – Unip "*Dealul Cetăţuica*"

Proba	P asimilabil, mg/L.	P asimilabil, mg/Kg sd.u.	P total, mg/Kg s.u.
1	41	820	9556
2	23.5	470	5264
3	23.3	466	5146
4	24	480	5387
5	40.5	810	9487
6	39.8	796	8957
7	34.9	698	7156
8	35	700	7362
9	32.6	652	6987
10	35.6	712	7345
11	24.9	498	5469
12	24.9	498	5467
13	25.3	506	5478
14	33.3	666	7005
15	40.5	810	9486
16	30.6	612	6987
17	36.1	722	7456
18	29.7	594	6337
19	29.7	594	6334
20	30.3	606	6878
21	26.7	534	5569
22	31.5	630	6878
23	29.5	590	6332
24	32.7	654	6997
25	33.6	672	7102
26	30.6	612	6987
27	34.7	694	6708
28	32.5	650	6994
29	33.8	676	7002
30	29.7	594	6336
31	29.7	594	6334
32	28	560	4545
33	26.9	538	5561
34	28	560	4528
35	28.8	576	4678
36	38	760	7658
37	29.3	586	5964
38	29.1	582	6002
39	31.8	636	7365
40	29.4	588	6243
41	33.7	674	3228
42	31.5	630	3115
43	28.8	576	5874
44	28.4	568	5889
45	28.4	568	5884
46	27.1	542	5545
47	25.5	510	4987
48	30.3	606	6112
49	45.4	908	9256
50	37.4	748	8456
51	54.7	1094	1195

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 11

130. Moigrad-Porolissum, com. Mirşid, jud. Sălaj

SITUAŢIA UNITĂŢILOR DE CERCETARE TRASATE LA POROLISSUM-*TĂUL BIVOLILOR.* CAMPANIA 2011

S	L (m)	L (m)	mp	COMPLEXE	S	L (m)	l (m)	mp	COMPLEXE
1	10	1	10		26	5	1	5	
2	10	1	10		27	4	1	4	
3	10	1	10		28	5	1	5	
4	10	1	10		29	6	1	6	C7
5	10	1	10		30	4	1	4	
6	10	1	10		31	4	1	4	
7	10	1	10		32	4	1	4	
8	4	1	4	C6	33	4	1	4	
9	4	1	4		34	4,2	1	4,2	
10	4	1	4	nefinalizată	35	4,2	1	4,2	
11	4	1	4		36	4,2	1	4,2	
12	4	1	4		37	5	1	5	
13	4	1	4		38	5	1	5	
14	4	1	4		39	6	1	6	C2
15	4	1	4		40	4	1	4	
16	4	1	4		41	4	1	4	
17	4	1	4		42	4	1	4	
18	4	1	4		43	4	1	4	
19	4	1	4		44	10	1	10	
20	4	1	4		45	4	1	4	
21	4	1	4		46	4	1	4	
22	4	1	4		47	4	1	4	
23	4	1	4		48	4	1	4	
24	5	1	5	C8	49	4	1	4	C3, C4, C5
25	4	1	4		50	4	1	4	
					1A	10	1	10	
								263,6	

Anexa 12

133. Pantelimon, jud. Ilfov

Morminte	*M1*	*M2*	*M3*	*M4*	*M5*	*M6*	*M7*	*M8*
Sex	M	M	M	F	F	M	-	F
Vârstă	adult (20-40)	13-16 ani	20-25 ani	17-20 ani	25-30 ani	16 ± 2 ani	11-12 ani	20-30 ani (probabil 20-25 ani)
Statură	178-179 cm	153.5-154.4±12.4 cm	171 cm	157 cm	157-163 cm	165.5±12.4 cm	133 ±12.4 cm	155-157 cm

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 13

143. Sita Buzăului, com. Sita Buzăului, jud. Covasna

SECŢIUNEA XXI - 2010								
ADÂNCIME	gratoar	nuclee	lame	lamele	aşchii	galeţi	gelive	os
-40 -50 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3	1	1	3	4	18	2	24	-
-50 -60 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3	-	3	10	5	27	1	18	-
-70 -80 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3	-	2	5	-	13	10	25	fragment indeterminabil
-80 -90 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3	-	-	2	1	4	3	21	-
-90 -100 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3	-	2	6	4	6	2	26	-
-100 -110 cm. - carourile A2, A3	-	1	-	-	2	5	8	-
-145cm. - carourile A3, B3	-	-	-	-	-	Galeţi rulaţi	-	-

Tabel 1

SECŢIUNEA XXII - 2011								
ADÂNCIME	gratoar	nuclee	lame	lamele	aşchii	galeţi	gelive	os
-41 -54 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3	-	2	4	1	20	12	58	-
-54 -67 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3	-	3	-	1	8	19	20	fragment dentiţie
-67 -78 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3	-	11	8	-	4	15	34	-
-88 -98 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3		1	4		11	7	41	-
-98 -108 cm. - carourile A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2, C3	-	1	2	-	2	5	4	-

Tabel 2

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa 14

144. Șimleu Silvaniei, jud. Sălaj

TIPURI FUNCŢIONALE DE COMPLEXE ARHEOLOGICE DESCOPERITE

Complex	Gropi stâlp	Gropi provizii	Latrină	Beci
1		X		
2		X		
3			X	
4				X
5			X	
6	X			
7	X			
8		X		
Total 8	2	3	2	1

REPARTIŢIA CRONOLOGICĂ A COMPLEXELOR DESCOPERITE

COMPLEX	NEOLITIC	EPOCĂ ROMANĂ	EPOCA MODERNĂ	EPOCA CONTEMPORANĂ
1		X		
2		X		
3				X
4			X	
5				X
6	X			
7			X	
8		X		
TOTAL 8	1	3	2	2

Anexa 15

148. Zalău, jud. Sălaj

DATARE COMPLEXE	NUMĂR COMPLEXE
Sec. XI-XIII	59
Sec. XVI-XVII	7
Sec. XVIII-XIX	5
Sec. XIX-XX	97
Contemporane	2

UNITATE DE CERCETARE	NUMĂR COMPLEXE
S. I/2011	168
S. A/2011	0
S. B/2011	2

https://biblioteca-digitala.ro

INDICI

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE LOCALITĂȚI

Adamclisi, com. Adamclisi, jud. Constanța	1
Alba Iulia, jud. Alba	94, 95
Albești, com. Albești, jud. Constanța	2
Armăşeni, com. Buneşti – Avereşti, jud. Vaslui	96
Bodeștii de Jos, com. Bodești, jud. Neamț	3
Bordușani, com. Bordușani, jud. Ialomița	4
Bozânta Mică, com. Recea, jud. Maramureș	5
Brăila, jud. Brăila	97
Bucșani, com. Bucșani, jud. Giurgiu	6
București	98, 99, 100, 101, 102, 103
Bursucani, com. Bălăbănești, jud. Galați	104
Buzeşti, com. Buzescu, jud. Teleorman	160
Capidava, com. Topalu, jud. Constanța	7
Casimcea, com. Casimcea, jud. Tulcea	105
Călugăreni, com. Eremitu, jud. Mureș	8
Căscioarele, com. Căscioarele, jud. Călărași	9
Căuaș, com. Căuaș, jud. Satu Mare	10
Câmpina, jud. Prahova	106
Câmpulung, jud. Argeș	11
Cârlomănești, com. Vernești, jud. Buzău	12
Cefa, com. Cefa, jud. Bihor	13
Cheia, com. Grădina, jud. Constanța	14
Ciceu-Corabia, com. Ciceu-Mihăieşti, jud. Bistriţa-Năsăud	15
Cioranii de Sus, com. Ciorani, jud. Prahova	107
Cioroiu Nou, com. Cioroiași, jud. Dolj	16
Cluj-Napoca, jud. Cluj	108
Corabia, jud. Olt	17
Costâna, com. Todirești, jud. Suceava	150
Cotmeana, com. Cotmeana, jud. Argeș	109
Cozmeni, com. Cozmeni, jud. Harghita	110
Crăsanii de Jos, com. Balaciu, jud. Ialomița	18
Crețești, com. Crețești, jud. Vaslui	111
Crețuleasca, com. Ștefănești de Jos, jud. Ilfov	161
Cristian, jud. Sibiu	162, 163, 164
Curtea de Argeș, jud. Argeș	112
Drajna de Sus, com. Drajna, jud. Prahova	19
Dopca, com. Hoghiz, jud. Brașov	113
Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți	20, 114
Făgăraș, jud. Brașov	115
Fântânele, com. Matei, jud. Bistrița-Năsăud	21
Feleacu, com. Feleacu, jud. Cluj	116
Figa, oraș Beclean, jud. Bistrița-Năsăud	22
Fulgeriș, com. Pânceşti, jud. Bacău	117
Galați, jud. Galați	118
Garvăn, com. Jijila, jud. Tulcea	23
Găvani, com. Gemenele, jud. Brăila	119
Gârbova, com. Gârbova, jud. Alba	120
Gârcina, com. Gârcina, jud. Neamț	24

https://biblioteca-digitala.ro

Gelmar, oraș Geoagiu, jud. Hunedoara 165
Gheorghieni, jud. Harghita 25
Gherghița, com. Gherghița, jud. Prahova 26
Giarmata, com. Giarmata, jud. Timiş 166, 167
Giurgeni, com. Giurgeni, jud. Ialomița 27
Grădiștea de Munte, com. Orăștioara de Sus, jud. Hunedoara 28
Hârșova, jud. Constanța 29, 30
Hotărani com. Fărcaşele, jud. Olt 121
Iași, jud. Iași 122
Iepureşti, com. Iepureşti, jud. Giurgiu 123
Ilișua, com. Uriu, jud, Bistrița-Năsăud 31
Isaccea, jud. Tulcea 32
Istria, com. Istria, jud. Constanța 33
Însurăței, jud. Brăila 124
Jac, com. Creaca, jud. Sălaj 34
Jupa, mun. Caransebeș, jud. Caraș-Severin 35, 36
Jurilovca, com. Jurilovca, jud. Tulcea 125
Lăpuș, com. Lăpuș, jud. Maramureș 37
Lăzarea, com. Lăzarea, jud. Harghita 38
Leșmir, com. Marca, jud. Sălaj 126
Luncavița, com. Luncavița, jud. Tulcea 39
Mălăiești de Jos, com. Dumbrăvești, jud. Prahova 40
Mănăstirea Suzana, com. Măneciu, jud. Prahova 127
Măxineni, com. Măxineni, jud. Brăila 41
Medieșu Aurit, com. Medieșu Aurit, jud. Satu Mare 42
Miercurea Ciuc, jud. Harghita 128
Mila 23, com. Maliuc, jud. Tulcea 43
Mironești, com. Gostinari, jud. Giurgiu 44
Moigrad-Porolissum, com. Mirșid, jud. Sălaj 129, 130
Moșna, com. Moșna, jud. Sibiu 131
Murighiol, com. Murighiol, jud. Tulcea 45
Năvodari, jud. Constanța 46
Negrilești, com. Negrilești, jud. Galați 132
Nufăru, com. Nufăru, jud. Tulcea 47
Ocolișu Mic, com. Orăștioara de Sus, jud. Hunedoara 48
Ohaba Ponor, com. Pui, jud. Hunedoara 49
Oltina, com. Oltina, jud. Constanța 50
Ostrov, com. Ostrov, jud. Constanța 51, 52
Pantelimon, jud. Ilfov 133
Pantelimonu de Sus, com. Pantelimon, jud. Constanța 53
Pâclișa, mun. Alba Iulia, jud. Alba 134
Pecica, jud. Arad 168
Peștera, com. Peștera, jud. Constanța 54
Petrești de Jos, com. Petrești de Jos, jud. Cluj 55
Piatra Neamț, jud. Neamț 56, 135
Pietrele, com. Băneasa, jud. Giurgiu 57
Pietroasa Mică, com. Pietroasele, jud. Buzău 58
Pietroasele, com. Pietroasele, jud. Buzău 59
Poduri, com. Poduri, jud. Bacău 60
Porț, com. Marca, jud. Sălaj 136
Pricaz, com. Turdaș, jud. Hunedoara 169
Racoșu de Jos, com. Racoș, jud. Brașov 61

https://biblioteca-digitala.ro

Radovanu, com. Radovanu, jud. Călărași 62
Răcarii de Jos, com. Brădești, jud. Dolj 63
Râmnicelu, com. Râmnicelu, jud. Brăila 64
Râmnicu Sărat, jud. Buzău 137
Râșnov, jud. Brașov 65, 138
Ripiceni, com. Ripiceni, jud. Botoșani 151
Ruginoasa, com. Ruginoasa, jud. Iași 66
Rupea, jud. Braşov 139
Sarmizegetusa, com. Sarmizegetusa, jud. Hunedoara 67
Satu Mare, jud. Satu Mare 140
Sântana, jud. Arad 68
Scânteia, com. Scânteia, jud. Iași 69
Secu, oraș Bicaz, jud. Neamț 141
Sfârleanca, com. Dumbrăvești, jud. Prahova 70
Sibiu, jud. Sibiu 142
Silvașu de Jos, oraș Hațeg, jud. Hunedoara 71
Simeria Veche, oraș Simeria, jud. Hunedoara 170
Sita Buzăului, com. Sita Buzăului, jud. Covasna 143
Slava Rusă, com. Slava Cercheză, jud. Tulcea 72
Stelnica, com. Stelnica, jud. Ialomița 73
Sultana, com. Mânăstirea, jud. Călăraşi 74
Şimleu Silvaniei, jud. Sălaj 75, 76, 144
Șinca Nouă, com. Șinca Nouă, jud. Brașov 145
Şoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita 77
Șoimuș, com. Șoimuș, jud. Hunedoara 171, 172
Șuțești, com. Șuțești, jud. Brăila 78
Tăcuta, com. Tăcuta, jud. Vaslui 152
Tărtăria, com. Sălişte a, jud. Alba 79
Târcov, com. Pârscov, jud. Buzău 80
Târgşoru Vechi, com. Târgşoru Vechi, jud. Prahova 81
Târgu Mureș, jud. Mureș 82
Teliţa, com. Frecăţei, jud. Tulcea 83, 84
Timișoara, jud. Timiș 146
Topliţa, jud. Harghita 153
Turda, jud. Cluj 85
Turdaş, com. Turdaș, jud. Hunedoara 173
Turulung, com. Turulung, jud. Satu Mare 147
Ţigău, com. Lechinţa, jud. Bistriţa-Năsăud 86
Unip, com. Sacoşu Turcesc, jud. Timiş 87
Uroi, oraş Simeria, jud. Hunedoara 174
Vadu Săpat, com. Vadu Săpat, jud. Prahova 88
Valea Moldovei, com. Valea Moldovei, jud. Suceava 154
Valu lui Traian, com. Valu lui Traian, jud. Constanţa 175
Vădastra, com. Vădastra, jud. Olt 89
Vărădia, com Vărădia, jud. Caraş-Severin 90
Vitănești, com. Vitănești, jud. Teleorman 91
Vlădeni, com. Vlădeni, jud., Ialomiț 92
Zalău, jud. Sălaj 148, 149
Zăvoi, com. Zăvoi, jud. Caraș-Severin 93

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE CRONOLOGIC

1 - Preistorie

Cluj-Napoca (108), Figa (22), Găvani (119), Moigrad-Porolissum (129), Pietrele (57), Râmnicelu (64), Șoimeni (77), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

111 – Paleolitic inferior

Peștera (54),

112 – Paleolitic mijlociu

Ohaba Ponor (49), Silvașu de Jos (71),

113 – Paleolitic superior

Piatra Neamț (56), Sita Buzăului (143), Șinca Nouă (145), Toplița (153), Vădastra (89),

12 - Mezolitic

Drobeta-Turnu Severin (20)

13 – Neolitic

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Bucșani (6), Crăsanii de Jos (18), Crețuleasca (161), Pietrele (57), Porț (136), Șimleu Silvaniei (144), Șoimuș (171), Tărtăria (79), Turdaș (173), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

131 – Neolitic timpuriu

Cristian (162), Cristian (164), Drobeta-Turnu Severin (20), Porț (136),

132 – Neolitic mijlociu

Negrilești (132), Petrești de Jos (55), Porț (136), Șimleu Silvaniei (75),

133 – Neolitic târziu

Porț (136),

14 - Eneolitic

Armășeni (96), Bodeștii de Jos (3), Bordușani (4), Bucșani (6), Cheia (14), Crețești (111), Găvani (119), Gârcina (24), Hârșova (29), Luncavița (39), Mălăiești de Jos (40), Mila 23 (43), Mironești (44), Năvodari (46), Pecica (168), Petrești de Jos (55), Pietrele (57), Pietroasa Mică (58), Poduri (60), Porț (136), Râmnicelu (64), Sultana (74), Șoimeni (77), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Tărtăria (79), Turdaș (173), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Vădastra (89),

141 – Eneolitic timpuriu

Cheia (14), Leșmir (126), Porț (136), Șoimeni (77), Vitănești (91),

142 – Eneolitic mijlociu

Fulgeriș (117), Iepurești (123), Leșmir (126), Ripiceni (151), Ruginoasa (66), Scânteia (69), Șoimeni (77), Tăcuta (152), Vitănești (91),

143 – Eneolitic târziu

Căscioarele (9), Cotmeana (109), Leșmir (126), Năvodari (46), Pietroasa Mică (58), Porț (136), Radovanu (62), Sântana (68), Silvașu de Jos (71), Șimleu Silvaniei (75), Șoimeni (77), Vitănești (91),

https://biblioteca-digitala.ro

15 – Epoca bronzului

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Bodeștii de Jos (3), Bozânta Mică (5), Buzești (160), Capidava (7), Casimcea (105), Câmpina (106), Cheia (14), Ciceu-Corabia (15), Figa (22), Gârcina (24), Luncavița (39), Mironești (44), Pecica (168), Pietroasa Mică (58), Poduri (60), Porț (136), Racoșu de Jos (61), Simeria Veche (170), Sultana (74), Șimleu Silvaniei (144), Șoimeni (77), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Turdaș (173), Țigău (86), Uroi (174), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

151 – Epoca bronzului timpuriu

Iepurești (123), Mironești (44), Pantelimon (133), Șimleu Silvaniei (75), Șoimuș (172),

152 – Epoca bronzului mijlociu

Cârlomănești (12), Costâna (150), Fulgeriș (117), Mironești (44), Pietroasa Mică (58), Șimleu Silvaniei (75), Șimleu Silvaniei (144), Șoimeni (77), Târcov (80), Țigău (86),

153 – Epoca bronzului târziu

Capidava (7), Câmpina (106), Crețuleasca (161), Cristian (164), Figa (22), Giarmata (166), Lăpuș (37), Porț (136), Radovanu (62), Ripiceni (151), Sântana (68), Șimleu Silvaniei (75), Tăcuta (152), Toplița (153), Țigău (86),

16 - Hallstatt

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Buzești (160), Capidava (7), Cheia (14), Crețești (111), Cristian (163), Giarmata (166), Giarmata (167), Luncavița (39), Mironești (44), Pietroasa Mică (58), Porț (136), Racoșu de Jos (61), Simeria Veche (170), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Unip (87), Uroi (174), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

161 – Hallstatt timpuriu

Capidava (7), Căuaș (10), Ciceu-Corabia (15), Crețuleasca (161), Mironești (44), Șimleu Silvaniei (75), Țigău (86),

162 – Hallstatt mijlociu

Capidava (7), Mironești (44), Șimleu Silvaniei (75),

163 – Hallstatt târziu

Drobeta-Turnu Severin (20), Fântânele (21), Porț (136), Telița (83), Telița (84),

21 - Latene

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Capidava (7), Cheia (14), Ciceu-Corabia (15), Crăsanii de Jos (18), Figa (22), Gelmar (165), Giarmata (166), Giarmata (167), Grădiștea de Munte (28), Însurăței (124), Mironești (44), Moigrad-Porolissum (129), Ocolișu Mic (48), Pantelimon (133), Pecica (168), Pietroasa Mică (58), Porț (136), Pricaz (169), Racoșu de Jos (61), Șimleu Silvaniei (76), Șoimeni (77), Turdaș (173), Unip (87), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

211 – Latene timpuriu

Capidava (7), Fântânele (21), Figa (22), Pietroasa Mică (58), Stelnica (73), Târcov (80),

212 – Latene mijlociu

Capidava (7), Fântânele (21), Fulgeriș (117), Murighiol (45), Pietroasa Mică (58), Târcov (80),

213 – Latene târziu

Capidava (7), Fântânele (21), Radovanu (62), Șimleu Silvaniei (75), Șimleu Silvaniei (76), Șoimeni (77), Târgșoru Vechi (81), Valea Moldovei (154),

3 – Epoca antică

Figa (22),

https://biblioteca-digitala.ro

31 – Epoca greacă

Istria (33), Jurilovca (125),

311 – Epoca arhaică

Istria (33),

313 – Epoca elenistică

Albești (2), Cheia (14), Istria (33), Jurilovca (125), Mila 23 (43), Murighiol (45), Telița (84),

32 – Epoca romană

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Bozânta Mică (5), Călugăreni (8), Cheia (14), Cioroiu Nou (16), Cluj-Napoca (108), Cristian (162), Cristian (163), Drajna de Sus (19), Galați (118), Gelmar (165), Hârșova (30), Ilișua (31), Istria (33), Jac (34), Jupa (35), Jupa (36), Jurilovca (125), Luncavița (39), Mediești Aurit (42), Mila 23 (43), Moigrad-Porolissum (129), Moigrad-Porolissum (130), Murighiol (45), Ostrov (51), Pecica (168), Porț (136), Răcarii de Jos (63), Sarmizegetusa (67), Sfârleanca (70), Simeria Veche (170), Slava Rusă (72), Șoimuș (171), Șimleu Silvaniei (144), Turda (85), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Vărădia (90), Zăvoi (93),

321 – Epoca romană timpurie

Adamclisi (1), Capidava (7), Câmpulung (11), Hotărani (121), Istria (33), Moigrad-Porolissum (130), Ostrov (51), Râșnov (65),

322 – Epoca romană târzie

Adamclisi (1), Capidava (7), Corabia (17), Galați (118), Isaccea (32), Istria (33), Moigrad-Porolissum (130), Murighiol (45), Ostrov (51), Pietroasele (59), Slava Rusă (72),

33 – Epoca post-romană

Cioranii de Sus (107), Cluj-Napoca (108), Corabia (17), Figa (22), Miercurea Ciuc (128), Moigrad-Porolissum (130), Simeria Veche (170), Șuțești (78), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

34 – Epoca romano-bizantină

Adamclisi (1), Capidava (7), Cheia (14), Corabia (17), Isaccea (32), Istria (33), Murighiol (45), Pantelimonu de Sus (53), Slava Rusă (72),

41 – Epoca bizantină

Capidava (7), Garvăn (23), Isaccea (32), Murighiol (45), Nufăru (47), Ostrov (52), Slava Rusă (72),

42 – Epoca migrațiilor

Buzești (160), Capidava (7), Cârlomănești (12), Cheia (14), Cluj-Napoca (108), Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Miercurea Ciuc (128), Mironești (44), Pantelimon (133), Pecica (168), Porț (136), Șoimuș (172), Șuțești (78), Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

43 – Epoca medievală

Alba Iulia (94), Alba Iulia (95), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Buzești (160), Capidava (7), Câmpina (106), Cefa (13), Cheia (14), Ciceu-Corabia (15), Cluj-Napoca (108), Cozmeni (110), Curtea de Argeș (112), Dopca (113), Drobeta-Turnu Severin (114), Făgăraș (115), Feleacu (116), Găvani (119), Gârbova (120), Gherghița (26), Hârșova (30), Jurilovca (125), Luncavița (39), Mila 23 (43), Moigrad-Porolissum (129), Moșna (131), Nufăru (47), Ostrov (51), Ostrov (52), Pecica (168), Piatra Neamț (135), Râmnicu Sărat (137), Râșnov (138), Rupea (139), Satu Mare (140), Secu (141), Sibiu (143), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Șuțești (78), Târgșoru Vechi (81), Târgu Mureș (82), Timișoara (146), Turdaș (173), Turulung (147), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Zalău (148),

431 – Epoca medievală timpurie

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Bozânta Mică (5), Brăila (97), București (103), Capidava (7), Cârlomănești (12), Crețuleasca (161), Galați (118), Giarmata (166), Giurgeni (27), Negrilești (132), Oltina (50), Păclișa (134), Pecica (168), Simeria Veche (170), Slava Rusă (72), Șimleu Silvaniei (75), Târgșoru Vechi (81), Uroi (174), Valu lui Traian (175), Vlădeni (92), Zalău (148),

https://biblioteca-digitala.ro

432 – Epoca medievală târzie

Brăila (97), București (99), București (100), București (101), București (102), Bursucani (104), Crețuleasca (161), Dopca (113), Drobeta-Turnu Severin (20), Făgăraș (115), Galați (118), Giurgeni (27), Iași (122), Mănăstirea Suzana (127), Măxineni (41), Moșna (131), Pantelimon (133), Râmnicu Sărat (137), Sibiu (143), Șimleu Silvaniei (144), Turulung (147), Zalău (148), Zalău (149),

5 – Epoca modernă

Alba Iulia (94), Alba Iulia (95), Brăila (97), București (98), București (99), București (100), București (101), București (102), Capidava (7), Cârlomănești (12), Cluj-Napoca (108), Figa (22), Giarmata (167), Iași (122), Mănăstirea Suzana (127), Măxineni (41), Moșna (131), Pantelimon (133), Piatra Neamț (135), Sântana (68), Sibiu (143), Șimleu Silvaniei (144), Zalău (148), Zalău (149),

7- Epoca contemporană

Crețuleasca (161), Simeria Veche (170), Uroi (174), Zalău (148),

INDICE DE TIPURI DE SIT

1 - locuire

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Buzești (160), Capidava (7), Căuaș (10), Câmpina (106), Cârlomănești (12), Corabia (17), Cozmeni (110), Crăsanii de Jos (18), Crețuleasca (161), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164), Dopca (113), Galați (118), Găvani (119), Gelmar (165), Însurăței (124), Jurilovca (125), Mironești (44), Moigrad-Porolissum (129), Pantelimon (133), Pecica (168), Pietrele (57), Pietroasa Mică (58), Pricaz (169), Racoșu de Jos (61), Simeria Veche (170), Sita Buzăului (143), Șimleu Silvaniei (144), Șoimeni (77), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Șuțești (78), Tărtăria (79), Târcov (80), Târgșoru Vechi (81), Turdaș (173), Țigău (86), Uroi (174), Vadu Săpat (88), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Vădastra (89), Zalău (148),

11 – locuire civilă

Adamclisi (1), Capidava (7), Ciceu-Corabia (15), Drobeta-Turnu Severin (20), Făgăraș (115), Galați (118), Grădiștea de Munte (28), Hârșova (30), Isaccea (32), Jupa (36), Moigrad-Porolissum (129), Ostrov (51), Slava Rusă (72), Șimleu Silvaniei (144), Șuțești (78), Zăvoi (93),

111 – așezare deschisă

Armășeni (96), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Bozânta Mică (5), București (103), Capidava (7), Cheia (14), Ciceu-Corabia (15), Cluj-Napoca (108), Cotmeana (109), Crețești (111), Cristian (163), Fulgeriș (117), Gheorghieni (25), Gherghița (26), Giarmata (166), Giarmata (167), Iași (122), Lăzarea (38), Leșmir (126), Mălăiești de Jos (40), Mediașu Aurit (42), Miercurea Ciuc (128), Mironești (44), Năvodari (46), Negrilești (132), Ostrov (51), Pantelimon (133), Pecica (168), Peștera (54), Piatra Neamț (56), Pietrele (57), Pietroasa Mică (58), Porț (136), Ripiceni (151), Sântana (68), Simeria Veche (170), Șimleu Silvaniei (75), Șimleu Silvaniei (144), Șoimeni (77), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Tăcuta (152), Tărtăria (79), Târgșoru Vechi (81), Toplița (153), Turdaș (173), Țigău (86), Uroi (174), Vadu Săpat (88), Valu lui Traian (175), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Vlădeni (92),

112 – așezare fortificată

Adamclisi (1), Capidava (7), Căuaș (10), Ciceu-Corabia (15), Crăsanii de Jos (18), Cristian (164), Leșmir (126), Moigrad-Porolissum (129), Nufăru (47), Oltina (50), Ostrov (52), Pietrele (57), Pietroasa Mică (58), Racoșu de Jos (61), Radovanu (62), Râmnicelu (64), Râșnov (65), Ruginoasa (66), Sântana (68), Scânteia (69), Șimleu Silvaniei (75), Șoimeni (77), Târcov (80), Turdaș (173), Unip (87), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

113 – așezare urbană

Adamclisi (1), Brăila (97), București (98), București (99), București (100), București (101), București (102),Capidava (7), Corabia (17), Giurgeni (27), Hotărani (121), Iași (122), Istria (33), Jac (34), Jupa (35), Jurilovca (125), Moigrad-Porolissum (130), Nufăru (47), Ostrov (52), Piatra Neamț (135), Sarmizegetusa (67), Satu Mare (140), Sibiu (143), Târgșoru Vechi (81),

https://biblioteca-digitala.ro

114 – așezare rurală

Bodeștii de Jos (3), Capidava (7), Călugăreni (8), Cefa (13), Cheia (14), Măxineni (41),

115 – locuire în peșteră

Cheia (14), Ohaba Ponor (49), Petrești de Jos (55),

116 – locuire sezonieră

Gârcina (24), Silvașu de Jos (71), Șinca Nouă (145), Toplița (153),

117 - tell

Bordușani (4), Bucșani (6), Hârșova (29), Iepurești (123), Luncavița (39), Mila 23 (43), Pietrele (57), Poduri (60), Vitănești (91),

12 – locuire militară

Capidava (7),

121 - castru

Capidava (7), Câmpulung (11), Cioroiu Nou (16), Drajna de Sus (19), Ilișua (31), Jac (34), Jupa (36), Moigrad-Porolissum (130), Pietroasele (59), Răcarii de Jos (63), Sfârleanca (70), Turda (85), Vărădia (90),

122 – cetate

Adamclisi (1), Albești (2), Capidava (7), Corabia (17), Drobeta-Turnu Severin (114), Făgăraș (115), Garvăn (23), Gârbova (120), Grădiștea de Munte (28), Hârșova (30), Isaccea (32), Istria (33), Murighiol (45), Nufăru (47), Ostrov (52), Pantelimonu de Sus (53), Racoșu de Jos (61), Râșnov (138), Rupea (139), Slava Rusă (72), Șimleu Silvaniei (75), Târgu Mureș (82),

123 – castel

Timișoara (146), Turulung (147),

124 - fort

Capidava (7),

125 – fortificații

Albești (2), Capidava (7), Hârșova (30), Isaccea (32), Istria (33), Murighiol (45), Ocolișu Mic (48), Pietroasa Mică (58), Racoșu de Jos (61), Slava Rusă (72), Târcov (80), Telița (84), Valu lui Traian (175),

13 – structură de cult

Capidava (7), Cristian (162), Moigrad-Porolissum (129), Poduri (60), Sarmizegetusa (67), Turdaș (173),

132 - templu

Istria (33), Sarmizegetusa (67),

133 - biserică

Alba Iulia (94), Alba Iulia (95), București (102),Capidava (7), Curtea de Argeș (112), Feleacu (116), Mănăstirea Suzana (127), Moșna (131), Secu (141), Zalău (149),

134 – mănăstire

Bursucani (104), Măxineni (41), Râmnicu Sărat (137), Secu (141),

14 – amenajare/construcție

https://biblioteca-digitala.ro

Cozmeni (110), Dopca (113), Gelmar (165), Gherghița (26), Mediești Aurit (42), Zăvoi (93), Timișoara (146),

2 – descoperire funerară

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Capidava (7), Cristian (162), Lăpuș (37), Șoimeni (77), Șoimuș (171), Turdaș (173), Uroi (174), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

21 - necropolă

Bucșani (6), București (100), București (102), Buzești (160), Capidava (7), Câmpina (106), Ciceu-Corabia (15), Cioranii de Sus (107), Crețești (111), Drobeta-Turnu Severin (20), Galați (118), Isaccea (32), Jurilovca (125), Mănăstirea Suzana (127), Moigrad-Porolissum (130), Nufăru (47), Pâclișa (134), Pecica (168), Piatra Neamț (135), Satu Mare (140), Simeria Veche (170), Șimleu Silvaniei (144), Telița (83), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Zalău (149),

211 – necropolă plană

Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Capidava (7), Căscioarele (9), Cârlomănești (12), Fântânele (21), Ostrov (51), Pietrele (57), Sântana (68), Slava Rusă (72), Stelnica (73), Sultana (74), Șimleu Silvaniei (144), Tăcuta (152), Valu lui Traian (175),

212 – necropolă tumulară

Costâna (150), Lăpuș (37), Silvașu de Jos (71), Telița (83),

22 – mormânt izolat

Capidava (7), Cristian (162), Șimleu Silvaniei (75), Șoimeni (77), Șoimuș (171), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),

221 – mormânt tumular

Capidava (7), Casimcea (105), Găvani (119), Jurilovca (125), Lăpuș (37), Valea Moldovei (154),

3 – descoperire izolată

Capidava (7), Șoimeni (77),

312 - tezaur

Șimleu Silvaniei (76),

313 – tezaur monetar

Șimleu Silvaniei (76),

32 – obiect izolat

Capidava (7), Șimleu Silvaniei (76), Șoimeni (77),

4 – exploatare/carieră

Capidava (7), Figa (22),

41 – exploatare minieră

Figa (22),

42 - carieră

Capidava (7),

https://biblioteca-digitala.ro

INDICE DE INSTITUȚII

Aberdeen University	Zăvoi (93),
Archaeotek Canada	Racoșu de Jos (61), Râșnov (65),
ArheoBioMedia	Cheia (14), Năvodari (46),
Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege	Lăpuș (37),
BCU București	Adamclisi (1),
Birmingham University	Zăvoi (93),
Bradford University	Zăvoi (93),
Cardiff University	Vitănești (91), Zăvoi (93),
CCB Iași	Ruginoasa (66),
Centre for Baltic and Scandinavian Archaeology, Schleswig	Pietrele (57),
CM Arad	Sântana (68), Turdaș (173),
CMB Suceava	Valea Moldovei (154),
CMIA Bacău	Fulgeriș (117),
CMJ Bistrița	Ciceu-Corabia (15), Fântânele (21), Ilișua (31), Țigău (86),
CMJ Neamț	Bodeștii de Jos (3), Gârcina (24), Piatra Neamț (56), Piatra Neamț (135), Poduri (60), Șoimeni (77),
CMNM Iași	Iași (122), Ruginoasa (66), Scânteia (69),
CNMA Sibiu	Pâclișa (134), Silvașu de Jos (71),
CNMCD Târgoviște	Hârșova (29), Iepurești (123), Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Șinca Nouă (145), Unip (87),
DAI Berlin	Pietrele (57),
DCPN Alba	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Pâclișa (134),
DCPN Dâmbovița	Sita Buzăului (143),
DCPN Harghita	Gheorghieni (25),
DCPN Hunedoara	Racoșu de Jos (61), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
DCPN Mehedinți	Drobeta-Turnu Severin (20), Sultana (74),
DCPN Olt	Hotărani (121),
Deutsches Bergbau-Museum, Bochum	Pietrele (57)
Eberhard Karls Universität Tübingen	Pietrele (57)
FGGB	Jurilovca (125),
FIB	Adamclisi (1), Capidava (7), Cârlomănești (12), Garvăn (23), Istria (33), Jurilovca (125), Mironești (44), Murighiol (45), Nufăru (47), Slava Rusă (72), Sultana (74), Vitănești (91),

https://biblioteca-digitala.ro

GeoEcoMar	Cheia (14), Năvodari (46),
Geowissenschaften Universität Bayreuth, Germania	Peștera (54),
Goethe Universität Frankfurt am Main	Lăpuș (37),
Grupul Şcolar de Telecomunicaţii şi Lucrări Publice Hunedoara	Silvașu de Jos (71),
IA Iași	Iași (122), Isaccea (32), Oltina (50), Petrești de Jos (55), Poduri (60), Ruginoasa (66), Scânteia (69), Secu (141), Slava Rusă (72),
IAB	Adamclisi (1), București (100), București (101), București (102), Buzești (160), Căscioarele (9), Câmpulung (11), Cârlomănești (12), Corabia (17), Drajna de Sus (19), Drobeta-Turnu Severin (20), Garvăn (23), Iepurești (123), Isaccea (32), Istria (33), Jurilovca (125), Mironești (44), Murighiol (45), Nufăru (47), Ostrov (52), Pantelimon (133), Peștera (54), Piatra Neamț (56), Pietrele (57), Radovanu (62), Stelnica (73), Șoimuș (171), Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88), Vădastra (89),
IAIA Cluj	Bozânta Mică (5), Călugăreni (8), Gheorghieni (25), Giarmata (166), Giarmata (167), Jac (34), Lăzarea (38), Moigrad-Porolissum (130), Râșnov (138), Rupea (139), Sântana (68), Târgu Mureș (82), Toplița (153),
ICAFR București	București (102), Câmpina (106), Cârlomănești (12), Cheia (14), Năvodari (46), Slava Rusă (72),
ICEM Tulcea	Casimcea (105), Drajna de Sus (19), Isaccea (32), Jurilovca (125), Luncavița (39), Mila 23 (43), Murighiol (45), Nufăru (47), Slava Rusă (72), Telița (83), Telița (84),
INFIN București	Petrești de Jos (55),
INP	Bucșani (6), București (98), Giurgeni (27), Hârșova (30),
Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, Kraków, Poland	Cheia (14), Năvodari (46),
Institutul Francez de Studii Anatoliene din Istanbul	Jurilovca (125)
Instytut Archeologii - Uniwersytet Rzeszow – Polonia	Telița (83), Telița (84),
IPJ Neamț	Secu (141),
ISAIM București	Curtea de Argeș (112),
ISER București	Peștera (54),
ISSEE București	Jurilovca (125),
Liceul “Ioan Slavici” Satu Mare	Medieșu Aurit (42),
Liceul Nădlac	Turda (85),
Liceul Teoretic “Traian Doda” Caransebeș	Jupa (35), Zăvoi (93),
LM Univ. München	Lăpuș (37),
M Brăila	Brăila (97), Crăsanii de Jos (18), Găvani (119), Isaccea (32), Însurăței (124), Măxineni (41), Pietroasa Mică (58), Racoșu de Jos (61), Râmnicelu (64), Șuțești (78), Târcov (80), Telița (83), Telița (84),
M Caracal	Hotărani (121), Vădastra (89),
M Făgăraș	Făgăraș (115),
M Gheorghieni	Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Toplița (153),

https://biblioteca-digitala.ro

M Odorheiu Secuiesc	Lăzarea (38),
MA Mangalia	Albești (2), Pantelimonu de Sus (53), Petrești de Jos (55),
MAE Corabia	Corabia (17),
Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig, Germania	Peștera (54),
MB Timișoara	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164), Timișoara (146),
MBM Reșița	Vărădia (90),
MC Franța	Hârșova (29),
MCC Hunedoara	Petrești de Jos (55), Silvașu de Jos (71), Turdaș (173),
MCDR Deva	Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48), Simeria Veche (170), Șoimuș (171), Șoimuș (172), Turdaș (173), Uroi (174),
MCG Oltenița	Căscioarele (9), Radovanu (62),
MCPN	Pantelimonu de Sus (53),
MDJ Călărași	Bordușani (4), Crăsanii de Jos (18), Galați (118), Ostrov (51), Sultana (74),
MG Năsăud	Fântânele (21), Țigău (86),
MI Galați	Bursucani (104), Galați (118), Isaccea (32), Negrilești (132),
MI Turda	Turda (85),
MINAC	Adamclisi (1), Albești (2), Capidava (7), Cheia (14), Hârșova (30), Isaccea (32), Istria (33), Năvodari (46), Oltina (50), Pantelimonu de Sus (53), Valu lui Traian (175),
MJ Argeș	Câmpulung (11), Râșnov (65),
MJ Botoșani	Ripiceni (151),
MJ Buzău	Cârlomănești (12), Pietroasa Mică (58), Pietroasele (59), Râmnicu Sărat (137), Târcov (80),
MJ Ialomița	Bordușani (4), Crăsanii de Jos (18), Giurgeni (27), Stelnica (73), Vlădeni (92),
MJ Mureș	Călugăreni (8), Târgu Mureș (82),
MJ Olt	Vădastra (89),
MJ Satu Mare	Căuaș (10), Medieșu Aurit (42), Pecica (168), Satu Mare (140), Turulung (147),
MJ Teleorman	Buzești (160), Vitănești (91),
MJ Vaslui	Tăcuta (152),
MJ Vâlcea	Radovanu (62),
MJERG Caransebeș	Jupa (35), Zăvoi (93),
MJI Brașov	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Racoșu de Jos (61), Râșnov (65), Șinca Nouă (145),
MJIA Maramureș	Bozânta Mică (5), Lăpuș (37),
MJIA Prahova	Câmpina (106), Cioranii de Sus (107), Drajna de Sus (19), Gherghița (26), Mălăiești de Jos (40), Mănăstirea Suzana (127), Sfârleanca (70), Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88),
MJIA Zalău	Jac (34), Leșmir (126), Moigrad-Porolissum (129), Moigrad-Porolissum (130), Porț (136), Șimleu Silvaniei (75), Șimleu Silvaniei (76), Șimleu Silvaniei (144), Zalău (148), Zalău (149),

https://biblioteca-digitala.ro

MJTA Giurgiu	Iepurești (123), Mironești (44), Radovanu (62),
MM București	București (99), București (100), București (101), București (102), București (103), Pantelimon (133), Sultana (74),
MM Huși	Armășeni (96), Crețești (111),
MM Tecuci	Bursucani (104), Negrilești (132),
MN Brukenthal	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Capidava (7), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164), Gârbova (120), Petrești de Jos (55), Silvașu de Jos (71), Sibiu (143), Tărtăria (79), Turdaș (173),
MNCR	Figa (22), Sita Buzăului (143), Șoimeni (77),
MNIR	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Bordușani (4), Bucșani (6), București (102), Buzești (160), Capidava (7), Cheia (14), Crețuleasca (161), Garvăn (23), Gelmar (165), Giurgeni (27), Hârșova (29), Iepurești (123), Isaccea (32), Istria (33), Jurilovca (125), Luncavița (39), Mălăiești de Jos (40), Mediașu Aurit (42), Mila 23 (43), Năvodari (46), Nufăru (47), Ostrov (51), Peștera (54), Pricaz (169), Râșnov (65), Sarmizegetusa (67), Sfârleanca (70), Slava Rusă (72), Sultana (74), Șoimuș (171), Târcov (80), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155), Vădastra (89), Vitănești (91),
MNIT	Cluj-Napoca (108), Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48), Sarmizegetusa (67), Turda (85),
MNUAI	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Gârbova (120), Pâclișa (134), Tărtăria (79),
MO Craiova	Cioroiu Nou (16), Răcarii de Jos (63),
MRPF Turnu Severin	Drobeta-Turnu Severin (114),
MSC Miercurea Ciuc	Cozmeni (110), Miercurea Ciuc (128),
MTC Oradea	Cefa (13), Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Nov Bîlgarski Universitet, Sofia	Pietrele (57)
Oceanic Club	Năvodari (46),
Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz, Germania	Peștera (54)
SC Damasus SRL	Alba Iulia (94), Alba Iulia (95), Dopca (113), Făgăraș (115), Feleacu (116), Moșna (131),
SC Digital Domain SRL București	Crăsanii de Jos (18), Moigrad-Porolissum (130), Telița (83), Telița (84),
SNR Filiala Craiova	Corabia (17),
U București	Adamclisi (1), Bucșani (6), Cheia (14), Figa (22), Isaccea (32),
UAIC Iași	Bucșani (6), Costâna (150), Gheorghieni (25), Isaccea (32), Lăpuș (37), Lăzarea (38), Ripiceni (151), Secu (141), Slava Rusă (72), Tăcuta (152),
UAUIM București	Sultana (74),
UBB Cluj	Bozânta Mică (5), Cluj-Napoca (108), Gheorghieni (25), Grădiștea de Munte (28), Jac (34), Jurilovca (125), Lăzarea (38), Mediașu Aurit (42), Ocolișu Mic (48), Pâclișa (134), Rupea (139), Sarmizegetusa (67), Turda (85), Toplița (153), Unip (87), Vărădia (90),
UBB Cluj, filiala Sf. Gheorghe	Racoșu de Jos (61),
UCDC București	Gherghița (26), Nufăru (47), Ostrov (52), Piatra Neamț (56), Șoimeni (77), Unip (87),

https://biblioteca-digitala.ro

UDJ Galați	Jurilovca (125), Negrilești (132), Slava Rusă (72),
UEM Reșița	Petrești de Jos (55), Ruginoasa (66),
UKSW Varşovia	Lăpuș (37),
ULB Sibiu	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Capidava (7), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164), Pâclișa (134), Petrești de Jos (55), Piatra Neamț (56), Șoimeni (77), Tărtăria (79), Turdaș (173), Unip (87),
UMF Cluj	Silvașu de Jos (71),
UMR 5138, Maison de l'Orient Méditerrannéen, Lyon	Jurilovca (125)
UMR 5140, CNRS, Archeo-Lattes	Jurilovca (125),
UMR 5602 Geographie de l'Environnement, Toulouse, Franţa	Luncavița (39), Mila 23 (43),
UMR 5608 TRACES-CRPPM	Luncavița (39),
UMR 6565, CNRS, Besançon, Franţa	Gârcina (24),
Univ. Alba Iulia	Petrești de Jos (55),
Univ. Craiova	Corabia (17),
Univ. Exeter	Figa (22), Jurilovca (125),
Univ. Oradea	Căuaș (10),
Univ. Petroșani	Ocolișu Mic (48),
Univ. Pitești	Cotmeana (109), Curtea de Argeș (112),
Univ. Plzen	Lăpuș (37),
Univ. Poznań	Lăpuș (37),
Universität Frankfurt am Main	Pietrele (57)
Universitatea „Aristotel" Thessaloniki	Jurilovca (125), Telița (83), Telița (84),
Universitatea Aix-en-Provence	Jurilovca (125),
Universitatea din Viena	Istria (33),
Universitatea Innsbruck	Lăpuș (37),
Universitatea Politehnică Timişoara-Facultatea de Inginerie Hunedoara	Silvașu de Jos (71),
Université de Lille	Vădastra (89),
Université Toulouse 3	Jurilovca (125)
University of Arkansas	Pietrele (57),
University of Edinburgh	Drobeta-Turnu Severin (20), Vădastra (89),
UO Constanța	Albești (2), Cheia (14), Hârșova (30),
UPM Târgu Mureș	Turda (85),
USH București	Hotărani (121),
USM Suceava	Costâna (150), Ripiceni (151), Tăcuta (152),

https://biblioteca-digitala.ro

UV Târgoviște	Curtea de Argeș (112), Iepurești (123), Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Sita Buzăului (143), Șinca Nouă (145), Unip (87),
UV Timișoara	Jupa (36), Sântana (68), Toplița (153), Unip (87),
Vector Studio SRL	Poduri (60),
Wilfrid Laurier University, Toronto	Jurilovca (125)
Winkelmann Institut	Jac (34),
Wisconsin University	Pietrele (57)

INDICE DE PERSOANE

George AANIȚEI	Slava Rusă (72),
Cornel ACHIM	Căuaș (10),
ÁCS Judith	Cozmeni (110), Miercurea Ciuc (128),
Adrian Ionuț ADAMESCU	Galați (118), Isaccea (32), Negrilești (132),
Marius ADUMITROAIEI	Slava Rusă (72),
Sorin AILINCĂI	Mila 23 (43),
Daniela ALECSĂ	Negrilești (132),
Nicolae ALEXANDRU	Adamclisi (1), Albești (2),
Alexandru ALEXIU	Adamclisi (1),
Lucian AMON	Corabia (17)
Bianca AMUZA	Toplița (153),
Radian Romus ANDREESCU	Mălăiești de Jos (40), Sultana (74), Vitănești (91),
Robert ANDREI	Cotmeana (109),
Mugur ANDRONIC	Valea Moldovei (154),
Mircea Victor ANGELESCU	Istria (33),
Sote ANGELESKI	Petrești de Jos (55), Zăvoi (93),
Mircea ANGHELINU	Toplița (153),
Alin ANTON	Cioranii de Sus (107), Drajna de Sus (19), Mănăstirea Suzana (127),Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88),
Dan APARASCHIVEI	Oltina (50), Slava Rusă (72),
Virgil APOSTOL	Isaccea (32), Istria (33), Jurilovca (125), Ostrov (51), Slava Rusă (72),
Mihai-Ioan ARDELEAN	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Marius ARDELEANU	Bozânta Mică (5),

https://biblioteca-digitala.ro

Sorana ARDELEANU	Bozânta Mică (5),
Adrian ARDEȚ	Jupa (35), Zăvoi (93),
Lucia-Carmen ARDEȚ	Jupa (35), Zăvoi (93),
Elena Roxana ASĂNDOAE	Telița (83), Telița (84),
Andrei ASĂNDULESEI	Bucșani (6), Tăcuta (152),
Costică ASĂVOAIE	Secu (141),
Ciprian ASTALOȘ	Căuaș (10), Pecica (168),
Nicole ASZALOS	Jurilovca (125)
Alexandru AVRAM	Istria (33),
Mircea BABEȘ	Stelnica (73),
BALÁZS Bence	Cluj-Napoca (108),
Alexandru BALINT	Adamclisi (1)
Alexandre BARALIS	Jurilovca (125),
Claudiu BARB	Jurilovca (125),
Ioana Lucia BARBU	Simeria Veche (170), Șoimuș (172), Uroi (174),
Marius Gheorghe BARBU	Simeria Veche (170), Șoimuș (172), Uroi (174),
Alexandru BARNEA	Adamclisi (1), Garvăn (23),
Ionel BAUMAN	Râșnov (65),
Dan BĂCUEȚ-CRIȘAN	Porț (136), Zalău (148),
Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN	Leșmir (126), Porț (136),
Alexandru BĂDESCU	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157),
Gică BĂEȘTEAN	Șoimuș (171),
Gabriel BĂLAN	Tărtăria (79),
Adrian BĂLĂȘESCU	Bordușani (4), București (102), Cheia (14), Giurgeni (27), Hârșova (29), Luncavița (39), Mila 23 (43), Năvodari (46), Vitănești (91),
Sanda BĂLESCU	Vădastra (89),
Angelica BĂLOS	Racoșu de Jos (61), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Ioan Alexandru BĂRBAT	Șoimuș (171),
Constantin Augustus BĂRBULESCU	Cotmeana (109),
Maria BĂRBULESCU	Albești (2),
Mihai BĂRBULESCU	Turda (85),
Adrian Corneliu BĂTRÂNA-MILENCOVICI	Piatra Neamț (135),
Adela BÂLTÂC	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Crețuleasca (161), Ostrov (51),
Vitalie BÂRCĂ	Giarmata (166), Giarmata (167),
Alina BÂSCĂ	Pâclișa (134),
Adrian BEJAN	Unip (87),
Ioan BEJINARIU	Leșmir (126), Porț (136),
Andrei BELDIMAN	Pâclișa (134),

https://biblioteca-digitala.ro

Corneliu BELDIMAN	Piatra Neamț (56), Șoimeni (77), Turdaș (173), Unip (87),
Maria BELDIMAN	Crețuleasca (161),
Carmen BEM	Bucșani (6),
Cătălin BEM	Bucșani (6), Buzești (160),
Doina BENEA	Jupa (36),
Norbert BENECKE	Pietrele (57)
Alexandru BERZOVAN	Unip (87),
Petre BEȘLIU-MUNTEANU	Gârbova (120), Sibiu (143),
Eugenia BEU-DACHIN	Cluj-Napoca (108),
George Aurelian BILAVSCHI	Iași (122), Isaccea (32), Slava Rusă (72),
Iulian BÎRZESCU	Istria (33),
Bogdan BLADA	Pâclișa (134),
Dragoș BLAGA	Turda (85),
Bogdan BOBÎNĂ	Lăpuș (37),
Ionuț BOCAN	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Crețuleasca (161), Gelmar (165), Pricaz (169), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Tomasz BOCHNAK	Telița (83), Telița (84),
George BODI	Iași (122),
Vitalie BODOLICĂ	Albești (2), Valu lui Traian (175),
Cristina BODÓ	Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48), Simeria Veche (170), Șoimuș (172), Uroi (174),
Dragomira BOEVA-KANCEVA	Ostrov (51),
Dumitru BOGHIAN	Costâna (150), Ripiceni (151), Tăcuta (152),
Lavinia BOLCU	Unip (87),
Neculai BOLOHAN	Gheorghieni (25),
Dorel BONDOC	Cioroiu Nou (16), Răcarii de Jos (63),
Clive BONSALL	Drobeta-Turnu Severin (20),
Oana BORLEA	Unip (87),
Adina BORONEANȚ	București (102), Drobeta-Turnu Severin (20), Pantelimon (133), Vădastra (89),
Vasile BORONEANȚ	Drobeta-Turnu Severin (20),
Corina BORȘ	Crețuleasca (161),
Emilian Simion BOTA	Cluj-Napoca (108),
BOTÁR István	Cozmeni (110), Miercurea Ciuc (128),
Valentin Victor BOTTEZ	Istria (33),
Sever BOȚAN	Slava Rusă (72),
George BOUNEGRU	Murighiol (45),
Octavian BOUNEGRU	Isaccea (32),
Ovidiu BOZU	Vărădia (90),

https://biblioteca-digitala.ro

Robin BRIGAND	Gârcina (24),
Alec BROWN	Racoșu de Jos (61),
Valentin BUCȘE	Fulgeriș (117),
Vasile BUDUI	Costâna (150)
Victor BUNOIU	Jupa (36),
Albane BURENS	Luncavița (39), Mila 23 (43),
Raluca BURLACU-TIMOFTE	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Dan Lucian BUZEA	Figa (22), Sita Buzăului (143), Șoimeni (77),
Livia BUZOIANU	Albești (2),
Glicherie CARAIVAN	Cheia (14), Năvodari (46),
Raul CARDOȘ	Bozânta Mică (5),
Laurent CAROZZA	Luncavița (39), Mila 23 (43),
Carol CĂPIȚĂ	Adamclisi (1),
Cornelia CĂRPUȘ	Cheia (14), Năvodari (46),
Leonid CĂRPUȘ	Cheia (14), Năvodari (46),
Mihai Cristian CĂSTĂIAN	Turdaș (173),
Ionel CÂNDEA	Brăila (97), Măxineni (41), Șuțești (78),
Marin CÂRCIUMARU	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Șinca Nouă (145), Unip (87),
Ovidiu CÂRSTINA	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Șinca Nouă (145),
Silviu CEAUȘU	Piatra Neamț (135),
Ioan CERNĂU	Bordușani (4), Crăsanii de Jos (18),
Cătălina CERNEA	Bordușani (4),
Ian CHANNEL	Vădastra (89),
Monica CHICIDEANU-ȘANDOR	Cârlomănești (12),
Costel CHIRIAC	Oltina (50), Slava Rusă (72),
Vasile CHIRICA	Iași (122),
Camelia CHIRICESCU	Pâclișa (134),
Mădălin CHIȚONU	Sultana (74),
Julia CHYLA	Lăpuș (37),
Iuliana CINDREA	Pâclișa (134),
Daniel CIOATĂ	Călugăreni (8),
Paul CIOBOTARU	Negrilești (132),
Mihaela CIOC	Racoșu de Jos (61),
Teodor CIOFLAN	Câmpulung (11),
Alexandru CIORNEI	Crețuleasca (161), Peștera (54), Vădastra (89),
Adelina CIOINAC	Jurilovca (125),
Bogdan CIUPERCĂ	Cioranii de Sus (107), Mănăstirea Suzana (127), Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88),

https://biblioteca-digitala.ro

Beatrice CIUTĂ	Petrești de Jos (55),
Victor CÎMPEAN	Pâclișa (134),
Carolyn CLARKE	Jurilovca (125)
Sorin CLEȘIU	Crețuleasca (161),
Laurențiu CLIANTE	Istria (33),
Traian CLIANTE	Valu lui Traian (175),
Roxana COADĂ	Slava Rusă (72),
Sorin Ilie COCIȘ	Călugăreni (8), Giarmata (166), Giarmata (167), Jac (34),
Alexandra COCIȘ	Gheorghieni (25),
Ionuț-Cosmin CODREA	Simeria Veche (170), Șoimuș (172), Uroi (174),
Mirela COJOC	Corabia (17)
Sorin COLESNIUC	Petrești de Jos (55),
Radu COMAN	Giurgeni (27),
Laurențiu COMĂNESCU	Hotărani (121),
Anthony COMFORT	Jurilovca (125)
Alexandra COMȘA	Căscioarele (9), Radovanu (62),
Cătălin CONSTANTIN	Figa (22),
Marin CONSTANTIN	Silvașu de Jos (71),
Monica CONSTANTIN	Buzești (160), Crăsanii de Jos (18), Pietroasa Mică (58), Telița (83), Telița (84),
Bogdan CONSTANTINESCU	Petrești de Jos (55),
Eugen-Marius CONSTANTINESCU	Pietroasele (59), Râmnicu Sărat (137),
Mihai CONSTANTINESCU	București (102), Cârlomănești (12),
Emilia CORBU	Vlădeni (92),
Elena Cristina CORDOȘ	Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Toplița (153),
Ion COROPCEANU	Slava Rusă (72),
Marian COSAC	Sita Buzăului (143),
Daniel COSTACHE	Cârlomănești (12), Pietroasa Mică (58), Târcov (80),
Florea COSTEA	Racoșu de Jos (61),
Iuliana COSTEA	Slava Rusă (72),
Stelian COȘULEȚ	Râșnov (65),
Ovidiu Soleriu COTOI	Negrilești (132),
Zaharia COVACEF	Capidava (7), Pantelimonu de Sus (53),
Gabriel CRĂCIUNESCU	Drobeta-Turnu Severin (114),
Ana Petronela CREȚU	Șoimuș (171),
Ioana CREȚULESCU	Murighiol (45),
Coralia CRIȘAN	Călugăreni (8),
Ioan CRIȘAN	Cefa (13),

https://biblioteca-digitala.ro

Mariana CRÎNGUȘ	Jupa (36),
Costin CROITORU	Brăila (97), Găvani (119), Însurăței (124), Măxineni (41), Șuțești (78),
CSERGŐ Ákos	Lăzarea (38),
CSOK Zsolt	Moigrad-Porolissum (129), Moigrad-Porolissum (130),
Mihaela CULEA	București (102),
Daniel Vasile CULIC	Porț (136), Zalău (149),
Andrea CUMURCIUC	Sarmizegetusa (67),
George CUPCEA	Sarmizegetusa (67),
Gabriel CUSTUREA	Oltina (50),
Mircea Mihail DABÎCA	Istria (33),
Oana DAMIAN	Nufăru (47), Ostrov (52),
Paul DAMIAN	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Crețuleasca (161), Gelmar (165), Ostrov (51), Pricaz (169), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Matei DAN	Turda (85),
Sebastian DANCIU	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Adelina DARIE	Nufăru (47),
DARVAS Lóránt	Cozmeni (110), Miercurea Ciuc (128),
Diana DAVÂNCĂ	Pietroasa Mică (58),
René DELFIEU	Jurilovca (125)
DEMJÉN Andrea	Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Toplița (153),
Diana-Ancuța DIACONESCU	Silvașu de Jos (71),
Dragoș DIACONESCU	Silvașu de Jos (71),
Vasile DIACONU	Piatra Neamț (135),
Oana DICHEL	Pâclișa (134),
Ligia DIMA	Isaccea (32),
Mădălina DIMACHE	Șoimuș (171),
Cătălin Constantin DINU	Pietroasele (59), Râmnicu Sărat (137),
Niculina DINU	Isaccea (32),
Alpar DOBOS	Giarmata (166), Giarmata (167),
Adrian DOBOȘ	Buzești (160), Peștera (54),
Roxana DOBRESCU	Drobeta-Turnu Severin (20), Piatra Neamț (56), Vădastra (89),
Cătălin DOBRINESCU	Capidava (7),
Sebastian DOBROTĂ	Șoimuș (171), Valu lui Traian (175),
Tiberiu DOGARIU	Tăcuta (152),
Alexandra DOLEA	Adamclisi (1), București (102), Jurilovca (125),
Claudiu DONCUȚIU	Silvașu de Jos (71),
Aurel DRAGOTĂ	Pâclișa (134),
Filica DRĂGHICI	Adamclisi (1),

https://biblioteca-digitala.ro

Laura DRĂGHICI	Pâclișa (134),
Matei DRÂMBĂREAN	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Pâclișa (134),
Sebastian Andrei DROB	Gheorghieni (25),
Traian DUMBRĂVEANU	Râșnov (65),
Emil DUMITRAȘCU	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Gelmar (165), Pricaz (169), Șoimuș (171),
Valentin DUMITRAȘCU	Iepurești (123), Nufăru (47),
Claudia DUMITRESCU	Câmpina (106), Mălăiești de Jos (40),
Ion DUMITRESCU	Câmpulung (11), Râșnov (65),
Florian DUMITRESCU-CHIOAR	Petrești de Jos (55), Tărtăria (79), Turdaș (173),
Gheorghe DUMITROAIA	Bodești de Jos (3), Gârcina (24), Piatra Neamț (56), Piatra Neamț (135), Poduri (60), Șoimeni (77),
Mădălina DUMITRU	Vitănești (91),
Pierre DUPONT	Jurilovca (125)
Andrei DUȚU	Târcov (80),
Jeni EFIMOV	Isaccea (32), Slava Rusă (72),
Georgeta EL SUSI	Radovanu (62),
Edmond-Silviu-Iulian ENE	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Crețuleasca (161), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Daniel Lucian ENE	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Nufăru (47),
Irina ENE	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Crețuleasca (161),
Sergiu Constantin ENEA	Tăcuta (152),
EVA Reka-Orsolya	Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Toplița (153),
FABIAN Istvan	Turda (85),
Gruia FAZECAȘ	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Smaranda FĂRNOAGĂ	Pietroasa Mică (58),
Cristinel FÂNTÂNEANU	Tărtăria (79),
FERENCZI Márton	Cluj-Napoca (108),
Manuel FIEDLER	Jac (34),
Kathryn FITZIMMONS	Peștera (54),
Eduard FÎSCĂ	Cotmeana (109),
Alexandra FLOAREA	Gheorghieni (25),
Cristian FLOCA	Unip (87),
Codruț FLOREA	Cotmeana (109),
Gelu FLOREA	Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48),
Mihai FLOREA	Bucșani (6), Luncavița (39), Mila 23 (43), Sultana (74), Vădastra (89), Vitănești (91),
Cristian FLORESCU	Alba Iulia (94), Alba Iulia (95),
Florin FODOREAN	Turda (85),
Barbara FRITZSCH	Lăpuș (37),

https://biblioteca-digitala.ro

Alin FRÎNCULEASA	Câmpina (106), Mălăiești de Jos (40), Sfârleanca (70),
Beatrice FRUNZĂ	Secu (141),
Mihai FURNICĂ	Jurilovca (125),
Alexandru GAFINCU	Tăcuta (152),
Corneliu GAIU	Ciceu-Corabia (15), Ilișua (31),
Emilian GAMUREAC	Pantelimonu de Sus (53),
Anca GANCIU	Stelnica (73),
Iulian GANCIU	Istria (33),
Silviu GANIA	Tăcuta (152),
Daniel GARVĂN	Bodeștii de Jos (3), Gârcina (24), Piatra Neamț (135), Poduri (60), Șoimeni (77),
Ivan GATSOV	Pietrele (57)
Sabine GAUDZINSKI-WINDHEUSER	Peștera (54),
Elena-Florentina GAVRILĂ	București (101), București (102), Pantelimon (133),
Alexandra GĂVAN	Lăzarea (38),
Dumitru GEORGE	Hârșova (30),
Adrian GEORGESCU	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164),
Cristina GEORGESCU	Pietrele (57),
Ștefan GEORGESCU	Valu lui Traian (175),
Alexandra GHENGHEA	Buzești (160),
Gabriela GHEORGHIU	Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48),
Petre GHERGHE	Corabia (17)
Dorian GHIMAN	Bozânta Mică (5),
Robert GINDELE	Mediașu Aurit (42),
Florin GOGÂLTAN	Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Sântana (68), Toplița (153),
Andrei GONCIAR	Racoșu de Jos (61),
Florin GREC	Cluj-Napoca (108),
Laurențiu GRIGORAȘ	Pietroasa Mică (58),
Nina GRIGORE	Gherghița (26), Mănăstirea Suzana (127),
Aurelia GROSU	Vădastra (89),
Adina GUȚU	Jurilovca (125),
Octavian GUȚU	Pâclișa (134),
Max GUY	Jurilovca (125)
Shelby HAGGERTY	Jurilovca (125)
Constantin HAITĂ	Bordușani (4), Bucșani (6), Hârșova (29), Iepurești (123), Luncavița (39), Mila 23 (43), Vitănești (91),
Ana HAMAT	Jupa (35),
Ulrich HAMBACH	Peștera (54),
Hope HANCOX	Zăvoi (93)

https://biblioteca-digitala.ro

Svend HANSEN	Pietrele (57),
Anthony F. HARDING	Figa (22),
HÁGÓ Attila Nándor	Pecica (168),
George HÂNCEANU	Piatra Neamț (135),
Simona Maria HERLEA	Capidava (7),
Andrei HEROIU	Șoimuș (171), Valu lui Traian (175),
Franz HERZIG	Lăpuș (37),
Ștefan HONCU	Slava Rusă (72),
Cătălin HRIBAN	Iași (122),
Vera HUBENSACK	Lăpuș (37),
Jean Jacques HUBLIN	Peștera (54),
Thomas HULEUX	Vădastra (89),
Pavel HUSZARIK	Turda (85)
Arina HUȘLEAG	Ruginoasa (66), Scânteia (69),
Cezar IACOB	Jurilovca (125),
Daniel-Cristian IACOB	Pâclișa (134),
Mihaela IACOB	Jurilovca (125), Slava Rusă (72),
Daniela IAMANDI	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Șinca Nouă (145), Unip (87),
Ionuț IANCU	Curtea de Argeș (112),
Eugen IAROSLAVSCHI	Grădiștea de Munte (28),
Diana IEGAR	Pecica (168), Satu Mare (140), Turulung (147),
Ana Lucreția IGNAT	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Ioan IGNAT	Costâna (150),
Theodor Aurelian IGNAT	București (99), București (102), Pantelimon (133), Sultana (74),
Sorin IGNĂTESCU	Costâna (150),
Ana ILIE	Hârșova (29), Iepurești (123),
Costel ILIE	Bursucani (104), Negrilești (132),
Constantin INEL	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157),
Mihaela Maria ION	Simeria Veche (170), Șoimuș (172), Uroi (174),
Nicoleta ION	Cotmeana (109),
Mihai IONESCU	Pantelimonu de Sus (53),
Mihai Severus IONESCU	Adamclisi (1),
Nicolae Alexandru IONESCU	Adamclisi (1),
George-Adrian IORDĂCHESCU	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Sergiu IOSIPESCU	Curtea de Argeș (112),
Radu IOVIȚĂ	Peștera (54),
Luciana IRIMUȘ	Șoimuș (171),
Lăcrămioara Elena ISTINA	Fulgeriș (117),

https://biblioteca-digitala.ro

Cami Manuela ISTRATE	Pietroasa Mică (58),
Iulian IVAN	Cotmeana (109),
Gabriel IZDRĂILĂ	Alba Iulia (94), Alba Iulia (95), Dopca (113), Făgăraș (115), Feleacu (116), Moșna (131),
Mateusz JAEGER	Lăpuș (37),
Francis JARDINE	Jurilovca (125)
Vitalie JOSANU	Secu (141),
Gabriel JUGĂNARU	Galați (118), Telița (83), Telița (84),
Carol KACSÓ	Lăpuș (37),
KATONA Istvan	Pâclișa (134),
KATÓCZ Zoltán	Lăzarea (38),
Valerii KAVRUK	Figa (22), Șoimeni (77),
Marvin KAY	Pietrele (57)
KÁDAS Zoltán	Căuaș (10), Pecica (168), Satu Mare (140), Turulung (147),
KIRÁLY József	Cluj-Napoca (108),
Margarete KIRCHMAYR	Lăpuș (37),
KISS Timea	Cluj-Napoca (108),
Florian KLIMSCHA	Pietrele (57)
Raluca KOGĂLNICEANU	Iepurești (123), Radovanu (62),
Zsuzsanna KOPECZNY	Timișoara (146),
Ute KOPRIVC	Pietrele (57)
Nicușor KORCH	Pâclișa (134),
Antoine KOSTEK	Vădastra (89),
KOSZA Antal	Gheorghieni (25),
Thomas KROL	Jurilovca (125)
LACZKÓ Nándor	Lăzarea (38),
Laetitia LAQUAY	Stelnica (73),
Marius LASCU	Valu lui Traian (175),
Anna LAYTNER	Jurilovca (125)
Ciprian Cătălin LAZANU	Tăcuta (152),
Cornelia-Magda LAZAROVICI	Petrești de Jos (55), Ruginoasa (66), Scânteia (69),
Gheorghe LAZAROVICI	Petrești de Jos (55), Ruginoasa (66), Șoimeni (77),
Cătălin Alexandru LAZĂR	Crețuleasca (161), Sultana (74),
Vlad-Andrei LĂZĂRESCU	Gheorghieni (25), Giarmata (166), Giarmata (167), Jac (34), Lăzarea (38),
Pascal LEBOUTEILLER	Jurilovca (125)
Marian-Adrian LIE	Gheorghieni (25), Lăzarea (38), Toplița (153),
Maria LITYŃSKA-ZAJĄC	Cheia (14), Năvodari (46),
Sabin Adrian LUCA	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164), Tărtăria (79), Turdaș (173),

https://biblioteca-digitala.ro

Angela LUMEZEANU	Cluj-Napoca (108),
Liviu LUNGU	Pantelimonu de Sus (53), Valu lui Traian (175),
Vasilica LUNGU	Jurilovca (125),
Amanda MAC KINNON	Jurilovca (125),
Florin MACOVEIU	Piatra Neamț (135),
Damaris MAILAT	Pâclișa (134),
Michel MAILLE	Luncavița (39),
Nicoleta MAN	Călugăreni (8),
Georgiana MANASE	Pâclișa (134),
Tudor MANDACHE	Gheorghieni (25), Șoimuș (171),
Cristian Dumitru MANEA	Drobeta-Turnu Severin (114),
Antoniu Tudor MARC	Simeria Veche (170), Șoimuș (171), Uroi (174),
Ersilia MARCU	Drobeta-Turnu Severin (114),
Felix MARCU	Sarmizegetusa (67),
Daniela MARCU ISTRATE	Alba Iulia (94), Alba Iulia (95), Dopca (113), Făgăraș (115), Feleacu (116), Moșna (131),
Ioana MARCHIȘ	Mediești Aurit (42),
George G. MARINESCU	Ciceu-Corabia (15), Fântânele (21), Țigău (86),
Liviu MARTA	Căuaș (10), Pecica (168),
Florentina MARȚIȘ	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164),
Răzvan MATEESCU	Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48),
Alexandru MATEI	Silvașu de Jos (71),
Cosmin MATEI	Jupa (36),
Gheorghe MATEI	Giurgeni (27), Stelnica (73),
Sebastian MATEI	Pietroasa Mică (58), Târcov (80),
Florian MATEI-POPESCU	Câmpulung (11),
Adela MATEȘ	Figa (22), Șoimeni (77),
Karin MAURER	Istria (33),
Chirs MAZEY	Racoșu de Jos (61),
Andrei MĂGUREANU	București (100), București (101), București (102), Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88),
Despina MĂGUREANU	București (102),
Gheorghe MĂNUCU-ADAMEȘTEANU	București (99), București (100), București (101), București (102), București (103), Pantelimon (133),
Alina MĂRĂȘESCU	Jurilovca (125),
Monica MĂRGĂRIT	Iepurești (123),
Horia MĂRGINEAN	Pâclișa (134),
Monica MĂRGINEANU-CÂRSTOIU	Isaccea (32), Istria (33),
Mihai MĂRTIȘCĂ	Pâclișa (134),
Liviu MĂRUIA	Unip (87),

https://biblioteca-digitala.ro

Shannon MC PHERRON	Peștera (54),
Aurel MELNICIUC	Ripiceni (151),
Beata MENESI	Căuaș (10),
Lucian MERCEA	Sântana (68),
Vicu MERLAN	Armășeni (96), Crețești (111),
Carola METZNER-NEBELSICK	Lăpuș (37),
Dorel MICLE	Unip (87),
Cristian MICU	Luncavița (39), Mila 23 (43),
Simona MICU	Jurilovca (125),
Natalia MIDVICHI	Buzești (160), Slava Rusă (72),
Daniela MIHAI	București (98), Giurgeni (27), Hârșova (30),
George MIHAI	Hotărani (121),
Florian MIHAIL	Luncavița (39), Mila 23 (43),
Lucrețiu MIHĂILESCU-BÂRLIBA	Slava Rusă (72),
Bogdan MINEA	Iași (122), Secu (141),
Aisha MIR	Vădastra (89),
Pavel MIREA	Buzești (160),
Florina Cristina MITROI	București (100), București (101), București (102), Pantelimon (133),
Octavian MITROI	Pantelimonu de Sus (53), Valu lui Traian (175),
Marian MOCANU	Casimcea (105), Slava Rusă (72),
Katia MOLDOVEANU	Vitănești (91),
Robert MOLNAR	Pâclișa (134),
Dan MONAH	Poduri (60),
Alexandru MORINTZ	Iepurești (123), Radovanu (62),
Roxana MORTEANU	Târcov (80),
Ion MOTZOI-CHICIDEANU	Cârlomănești (12),
Bogdan MUNTEANU	Tăcuta (152),
Claudiu-Iuliu MUNTEANU	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164),
Florentin MUNTEANU	Capidava (7),
Lucian MUNTEANU	Iași (122), Slava Rusă (72),
Roxana MUNTEANU	Bodeștii de Jos (3), Gârcina (24), Piatra Neamț (135), Poduri (60), Șoimeni (77),
George MURĂTOREANU	Sita Buzăului (143),
Lucian MUREȘAN	Murighiol (45),
Victor MUREȘAN	Pâclișa (134),
Silvia MUSTAȚĂ	Jac (34),
Alina MUȘAT	Adamclisi (1), București (102), Jurilovca (125), Pantelimon (133),
Vlad NADĂ	Slava Rusă (72),

https://biblioteca-digitala.ro

NAGY Szabolcs	Cluj-Napoca (108),
Irina NASTASI	Albești (2), Istria (33),
Gheorghe Vasile NATEA	Petrești de Jos (55), Tărtăria (79), Turdaș (173),
Alexandru NĂLBITORU	Radovanu (62),
Laurențiu NEAGOE	Adamclisi (1)
Marin Iulian NEAGOE	Drobeta-Turnu Severin (114),
Oana Minodora NEAGOE	Drobeta-Turnu Severin (114),
Alina NEAGU	Slava Rusă (72),
Cătălina Mihaela NEAGU	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Crețuleasca (161), Gelmar (165), Pricaz (169), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
George NEAGU	Șoimuș (171),
Marian NEAGU	Crăsanii de Jos (18),
Louis D. NEBELSICK	Lăpuș (37),
Petranka NEDELCHEVA	Pietrele (57)
Alina NEDELEA	Cotmeana (109),
Decebal NEDU	Slava Rusă (72),
Reinder NEEF	Pietrele (57)
Octav NEGREA	Câmpina (106), Mălăiești de Jos (40),
Dimitrie NEGREI	Zăvoi (93),
Eduard Marius NEMETH	Vărădia (90),
Mircea NEGRU	Hotărani (121),
Irina NEMETI	Turda (85),
Sorin NEMETI	Turda (85),
Cristian NESTORESCU	București (101), București (102), Pantelimon (133),
Tiberiu NICA	Mălăiești de Jos (40),
Dorin NICOLA	Bodești de Jos (3), Piatra Neamț (135), Poduri (60),
Constantin NICOLAE	Hârșova (30),
Lavinia Georgiana NICOLAE	Jurilovca (125),
Mircea NICU	Bursucani (104), Negrilești (132),
Alexandru NICULESCU	Târgșoru Vechi (81), Vadu Săpat (88),
Bogdan Petru NICULICĂ	Valea Moldovei (154),
Cosmin NIȚĂ	Secu (141),
Loredana-Cristina NIȚĂ-BĂLĂȘESCU	Iepurești (123), Toplița (153),
Anca Sorina NIȚOI	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 4 (159), Cristian (162), Cristian (163),
Elena Cristina NIȚU	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Șinca Nouă (145),
Florina Maria NIȚU	Tărtăria (79), Turdaș (173),
Cătălin-Mircea NOPCEA	Pantelimonu de Sus (53),
Dirk NOWACKI	Pietrele (57),

https://biblioteca-digitala.ro

George NUȚU	Murighiol (45), Slava Rusă (72),
NYÁRÁDI Zsolt	Lăzarea (38),
Sorin OANȚĂ-MARGHITU	Crețuleasca (161),
Ovidiu OARGĂ	Gârbova (120),
Cristian OLARIU	Murighiol (45),
Gelu OLOȘUTEAN	Cluj-Napoca (108),
Radu OLTEANU	Nufăru (47), Ostrov (52),
Ștefan OLTEANU	Gherghița (26),
Ovidiu ONAC	Mediesu Aurit (42),
Atalia ONIȚIU	Jupa (36),
Andrei OPAIȚ	Slava Rusă (72),
Coriolan Horațiu OPREAN	Giarmata (166), Giarmata (167), Jac (34), Moigrad-Porolissum (130),
Cătălina OPRIȘ	Pâclișa (134),
Ioan C. OPRIȘ	Capidava (7),
Vasile OPRIȘ	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Buzești (160), Crețuleasca (161), Sultana (74),
Nicoleta OPRIȘAN	Pâclișa (134),
Răzvan ORZA	Jurilovca (125),
Aleksandra OSIŃSKA	Lăpuș (37),
Vasile PALAGHIE	Petreștii de Jos (55), Tărtăria (79), Turdaș (173),
Marin PANAIT	Mironești (44),
Florina PANAIT BÎRZESCU	Istria (33),
Adriana PANAITE	Adamclisi (1), București (102), Garvăn (23),
PANCZEL Szilamer	Călugăreni (8),
Stănică PANDREA	Găvani (119), Însurăței (124), Râmnicelu (64),
Răzvan PANTELIMON	Cheia (14),
Ghiorghe PAPUC	Pantelimonu de Sus (53),
Dorel PARASCHIV	Casimcea (105), Slava Rusă (72),
Eugen Marius PARASCHIV-GRIGORE	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), Garvăn (23), Gelmar (165), Ostrov (51), Pricaz (169), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Ioana PARASCHIV-GRIGORE	Crețuleasca (161), Garvăn (23), Gelmar (165), Ostrov (51), Pricaz (169), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Valentin Aurel PARNIC	Bordușani (4), Galați (118), Sultana (74),
Nicolae Cătălin PĂTROI	Drobeta-Turnu Severin (20),
Dragoș PÂRCĂLABU	Cârlomănești (12),
Marinela PENEȘ	Drajna de Sus (19), Gherghița (26),
Adriana PESCARU	Ocolișu Mic (48),
Eugen PESCARU	Ocolișu Mic (48),
Radu PETCU	Șoimuș (171), Valu lui Traian (175),
Răzvan PETCU	Șoimuș (171), Valu lui Traian (175),

https://biblioteca-digitala.ro

Alexandru PETCULESCU	Peștera (54),
Liviu PETCULESCU	Râșnov (65),
Constantin C. PETOLESCU	Câmpulung (11),
Paul-Ioan PETRIC	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Valentin PIFTOR	Slava Rusă (72),
Zeno Karl PINTER	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Capidava (7), Tărtăria (79),
PIROSKA Eszter	Cluj-Napoca (108),
Ioan PISO	Sarmizegetusa (67),
Radu PITIȘ	Vitănești (91),
Mariana PÎSLARU	Turda (85),
Tiberiu PLĂCINTĂ	Slava Rusă (72),
Răzvan PLEDERER	Adamclisi (1),
Darren POLTORAK	Râșnov (65),
Anca POP	Cluj-Napoca (108), Gheorghieni (25),
Dan POP	Bozânta Mică (5),
Horea Dionisiu POP	Jac (34), Moigrad-Porolissum (129), Moigrad-Porolissum (130), Porț (136), Șimleu Silvaniei (75), Șimleu Silvaniei (76), Șimleu Silvaniei (144), Zalău (149),
Elek POPA	București (102), Cheia (14), Năvodari (46),
Traian POPA	Mironești (44),
Raluca Iuliana POPESCU	București (99), București (100), București (101), București (102), Pantelimon (133),
Răzvan POPESCU-MIRCENI	Năvodari (46),
Dragomir Nicolae POPOVICI	Bordușani (4), Hârșova (29),
Sabin POPOVICI	Vădastra (89),
PORTIK Zsolt	Lăzarea (38),
Łukasz POSZPIESNY	Lăpuș (37),
Tiberiu POTÂRNICHE	Capidava (7), Pantelimonu de Sus (53), Valu lui Traian (175),
Michael PRANGE	Pietrele (57),
Bianca PREDA	Câmpina (106), Mălăiești de Jos (40), Sfârleanca (70),
Constantin PREOTEASA	Poduri (60),
T. D. PRICE	Pietrele (57),
Emanoil PRIPON	Zalău (148),
Dănuț PRISECARU	Șoimuș (171),
Paul Luca PUPEZĂ	Cluj-Napoca (108), Grădiștea de Munte (28), Ocolișu Mic (48),
Adriana RADU	Cotmeana (109),
Alexandru RADU	Sita Buzăului (143),
Claudia RADU	Gheorghieni (25), Jurilovca (125), Lăzarea (38),
Laurențiu RADU	Isaccea (32),
Valentin RADU	Bordușani (4), București (102), Cheia (14), Giurgeni (27), Hârșova (29), Luncavița (39), Mila 23 (43), Năvodari (46), Vitănești (91),

https://biblioteca-digitala.ro

Bernard RANDOIN	Hârșova (29),
Alexandru RAȚIU	Capidava (7), Crețuleasca (161), Sfârleanca (70),
Monica RĂCHIȘAN	Gheorghieni (25), Lăzarea (38),
Alexandru RĂDULESCU	Timișoara (146),
Violeta RĂILEANU	Slava Rusă (72),
Simona REGEP	Jupa (36),
Agathe REINGRUBER	Pietrele (57),
Elena RENȚEA	Stelnica (73),
Simone REUSS	Lăpuș (37),
Nicolae-Cătălin RIȘCUȚA	Șoimuș (171),
Kenneth RITCHIE	Pietrele (57),
Flavius ROAITĂ	Vitănești (91),
Carmen ROGOBETE	Jurilovca (125),
Octavian ROGOZEA	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Șinca Nouă (145),
Cristian Constantin ROMAN	Petrești de Jos (55), Silvașu de Jos (71),
Gheorghe ROMANESCU	Isaccea (32),
Ingrid ROSIGNOL	Jurilovca (125)
Cătălina ROTARU	Costâna (150)
Alexander RUBEL	Slava Rusă (72),
Vlad RUMEGA	Șoimuș (171),
Gabriel RUSTOIU	Pâclișa (134), Tărtăria (79),
Adrian Andrei RUSU	Râșnov (138), Rupea (139), Târgu Mureș (82),
Iulia RUSU	Pâclișa (134),
Vera RUSU	Jurilovca (125),
Paul SALOMEIA	Armășeni (96), Crețești (111),
Andra SAMSON	Crețuleasca (161), Nufăru (47),
Ciprian SANDU	București (98),
Ioan SASU	Pâclișa (134),
Victor SAVA	Sântana (68), Turdaș (173),
Mihaela SAVU	Lăzarea (38),
Dorin SÂRBU	Buzești (160), Târgșoru Vechi (81),
Gerald SCHAUS	Jurilovca (125)
Cristian SCHUSTER	Buzești (160), Iepurești (123), Mironești (44), Radovanu (62),
Florin SFRENGEU	Căuaș (10),
Francis SHAW	Zăvoi (93)
Anișoara SION	Capidava (7),
Valeriu SÎRBU	Crăsanii de Jos (18), Găvani (119), Însurăței (124), Pietroasa Mică (58), Racoșu de Jos (61), Târcov (80), Telița (83), Telița (84),

https://biblioteca-digitala.ro

Adrian SOCACI	Cluj-Napoca (108),
Andrei SOFICARU	București (102), Câmpina (106), Cheia (14), Năvodari (46), Slava Rusă (72),
Loredana Ștefania SOLCANU	Scânteia (69),
SOÓS Zoltán	Târgu Mureș (82),
Daniel SPÂNU	Pietrele (57),
Sorina SPÎNU	Pâclișa (134),
Andrei STAMATE	Cotmeana (109),
Simina STANC	Slava Rusă (72),
Ioan STANCIU	Bozânta Mică (5),
Andrei STAVILĂ	Unip (87),
Gabriel Ion STĂICUȚ	Pietroasele (59), Râmnicu Sărat (137),
Aurel STĂNICĂ	Isaccea (32), Nufăru (47),
Adrian STĂNILĂ	Cotmeana (109), Curtea de Argeș (112),
Mihai STÎNGĂ	Drobeta-Turnu Severin (114),
Gabriel STOIAN	Capidava (7),
Nicolae STOICA	Cotmeana (109),
Onoriu STOICA	Corabia (17)
Marius STREINU	Adamclisi (1), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 1 (156), Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 2 (157), București (102), Jurilovca (125),
Veit STÜRMER	Jac (34),
Cosmin Ioan SUCIU	Cristian (162), Cristian (163), Cristian (164), Tărtăria (79), Turdaș (173),
Liliana SUCIU	Grădiștea de Munte (28),
Zsolt SZEKELY	Racoșu de Jos (61),
SZÉKELY Noémi	Cluj-Napoca (108),
Bartłomiej SZMONIEWSKI	Cheia (14), Năvodari (46),
SZŐCS Peter Levente	Satu Mare (140), Turulung (147),
Diana Maria SZTANCS	Piatra Neamț (56), Șoimeni (77), Unip (87),
Iulian ȘCHIOPU	Făgăraș (115),
Laura ȘENDREA	Crețuleasca (161),
Done ȘERBĂNESCU	Căscioarele (9), Radovanu (62),
Zamfir ȘOMCUTEAN	Bozânta Mică (5),
Constantin ȘOVA	Oltina (50), Valu lui Traian (175),
Cristian ȘTEFAN	Crăsanii de Jos (18), Telița (83), Telița (84),
Dan ȘTEFAN	Crăsanii de Jos (18), Figa (22), Moigrad-Porolissum (130), Poduri (60), Telița (83), Telița (84),
Magdalena ȘTEFAN-DUȚESCU	Figa (22), Telița (83), Telița (84),
Alis ȘTEFĂNESCU	Crețuleasca (161), Șoimuș (171),
Diana ȘTEFĂNESCU	Cheia (14),
Radu ȘTEFĂNESCU	Ohaba Ponor (49), Piatra Neamț (56), Racoșu de Jos (61), Șinca Nouă (145),

https://biblioteca-digitala.ro

Maria ȘTIRBU	Ruginoasa (66),
Christina ȘTIRBULESCU	Ostrov (51),
Cristina TALMAȚCHI	Hârșova (30), Oltina (50), Pantelimonu de Sus (53), Valu lui Traian (175),
Gabriel TALMAȚCHI	Pantelimonu de Sus (53), Valu lui Traian (175),
Dumitru Gheorghe TAMBA	Jac (34),
Florin TĂNASIE	Silvașu de Jos (71),
Felix Adrian TENCARIU	Tăcuta (152),
Eugen Silviu TEODOR	Mediașu Aurit (42),
Ligia TEODOR	Ruginoasa (66), Scânteia (69),
Raluca TEODORESCU	Tărtăria (79), Turdaș (173),
Carol TERTECI	Radovanu (62),
Oliver THIEL	Lăpuș (37),
Sarah TIMMINS	Jurilovca (125),
Călin TIMOC	Jupa (36),
Sorin TINCU	Petrești de Jos (55), Turdaș (173),
Oana TODA	Rupea (139),
Meda TODERAȘ	București (102), Pietrele (57), Vădastra (89),
George TOMEGEA	Pâclișa (134),
Florin George TOPOLEANU	Drajna de Sus (19), Galați (118), Isaccea (32), Jurilovca (125), Murighiol (45),
Ion TORCICĂ	Buzești (160), Vitănești (91),
Gabriela TRANDAFIR	Jurilovca (125),
Marian TRANDAFIR	Căuaș (10),
Ștefan TRÂMBACIU	Cotmeana (109),
Alina TRIF	Bucșani (6),
George TROHANI	Târcov (80),
Marian TUDORAN	Bucșani (6),
Anamaria TUDORIE	Cristian (162), Tărtăria (79), Turdaș (173),
Alain TUFFREAU	Vădastra (89),
Ciprian TURICĂ	Slava Rusă (72),
Ion TUȚULESCU	Radovanu (62),
Katherine TYKA	Jurilovca (125),
Alexandra ȚÂRLEA	Istria (33),
Ovidiu ȚENTEA	Crețuleasca (161), Sarmizegetusa (67), Sfârleanca (70),
Senica ȚURCANU	Ruginoasa (66), Scânteia (69),
Cristian ȚUȚU	Toplița (153),
Costin-Daniel ȚUȚUIANU	Simeria Veche (170), Șoimuș (172), Uroi (174),
Florica URDAȘ	Pâclișa (134),
Claudia URDUZIA	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Capidava (7), Sibiu (143),
Adrian URSUȚIU	Giarmata (166), Giarmata (167),

https://biblioteca-digitala.ro

Lucian UȚĂ	Bodeștii de Jos (3), Piatra Neamț (135),
Tilmann VACHTA	Pietrele (57)
Dan Lucian VAIDA	Fântânele (21), Țigău (86),
Rada VARGA	Sarmizegetusa (67),
Mihai VASILE	Autostrada Orăștie-Sibiu, lot 3 (158), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Sandu Gabriel VASILE	Crețuleasca (161), Luncavița (39), Sultana (74),
Dan VASILESCU	Șoimuș (171), Valu lui Traian (175),
Ștefan VASILIȚĂ	Corabia (17), Istria (33),
Mădălin-Cornel VĂLEANU	Iași (122),
Mirela VERNESCU	Găvani (119), Însurăței (124), Râmnicelu (64),
Elena VIERU	Costâna (150), Tăcuta (152),
Camelia-Maria VINTILĂ	București (99), București (100), București (102), București (103),
Cristian VIRAG	Pecica (168),
Marius VÎRTIC	Pâclișa (134),
Florin VLAD	Bordușani (4), Crăsanii de Jos (18), Giurgeni (27),
Maria VLĂDUȚIU	Pâclișa (134),
Decebal VLEJA	Crețuleasca (161), Gelmar (165), Pricaz (169), Varianta de ocolire Deva-Orăștie (155),
Adrian VOICU	Cotmeana (109),
Mădălina VOICU	Sultana (74),
Valentina-Mihaela VOINEA	Cheia (14), Năvodari (46),
Andreea VORNICU	Ripiceni (151), Tăcuta (152),
Măriuca-Diana VORNICU	Ripiceni (151), Tăcuta (152),
Alexandru VULPE	Pietrele (57),
Joachim WAHL	Pietrele (57),
Keighley WASENCZUK	Zăvoi (93)
Olivier WELLER	Gârcina (24),
Daniel WOOD	Zăvoi (93)
Jürgen WUNDERLICH	Pietrele (57),
Mihail ZAHARIADE	Drajna de Sus (19), Murighiol (45),
Radu ZĂGREANU	Figa (22),
Theodor ZĂVĂLAȘI	Adamclisi (1),
Steve ZÄUNER	Pietrele (57),
Vlad Vintilă ZIRRA	Cârlomănești (12), Peștera (54),

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

PLANȘE

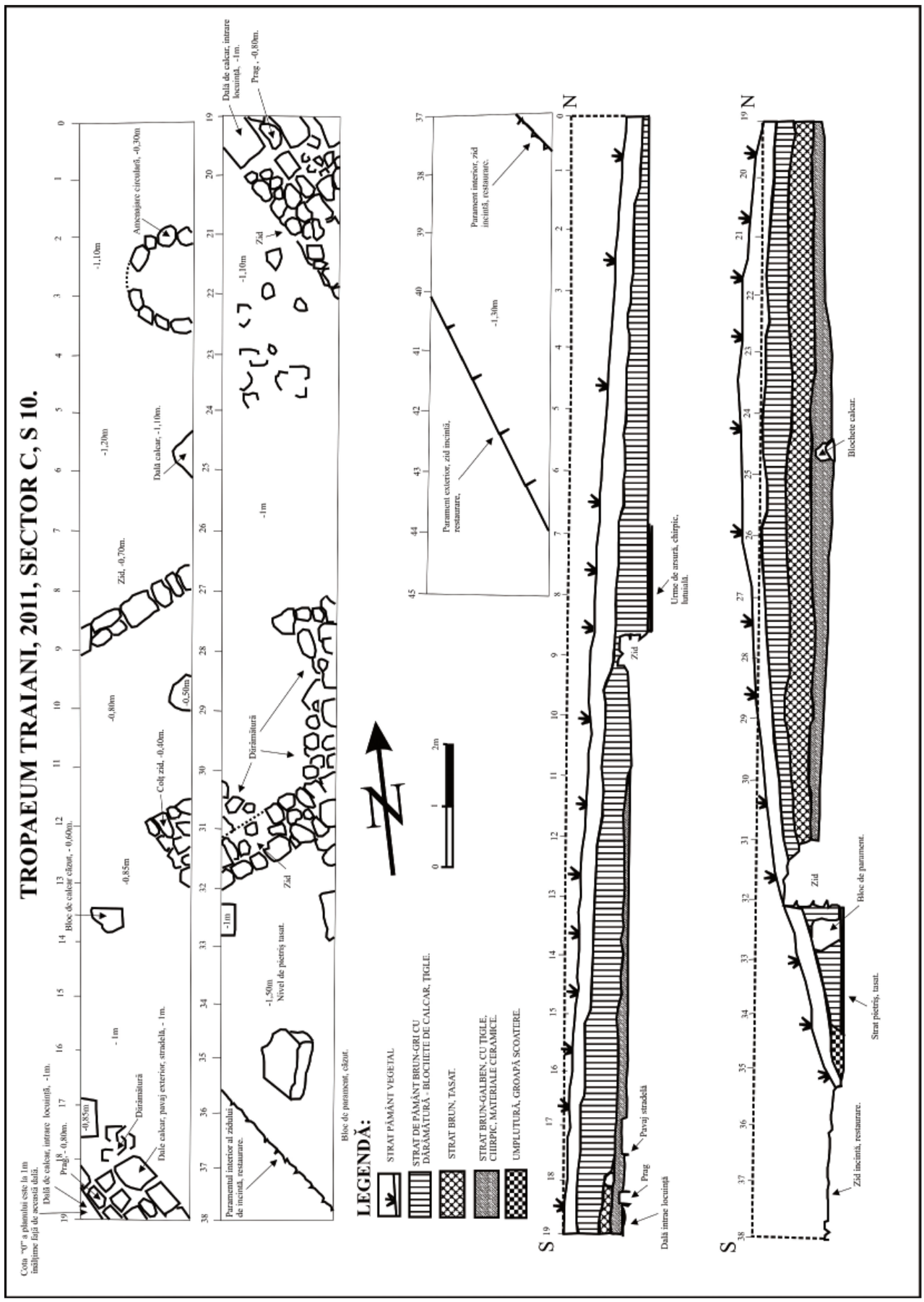
https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

1 - ADAMCLISI - jud. CT - Tropaeum Traiani - c1 - Secţiunea S 11. Vedere spre est. Intrarea spre nord a edificiului A 9 cu stradela pavată.

https://biblioteca-digitala.ro

1- ADAMCLISI - jud. CT - Tropaeum Traiani - c1 - S 10 – profil și grund

https://biblioteca-digitala.ro

Carourile 52 şi 45 (în prim plan); 53 şi 46 (plan secund).

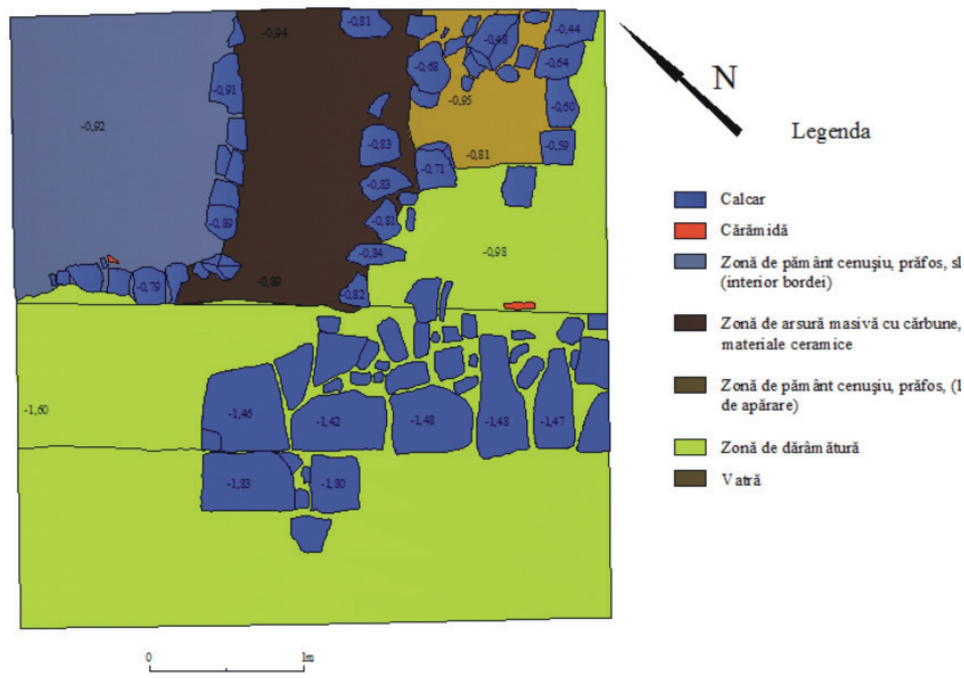

SA,c.59 şi 52; locuința L_6.

2 - ALBESTI - jud. CT - Cetate - c1

https://biblioteca-digitala.ro

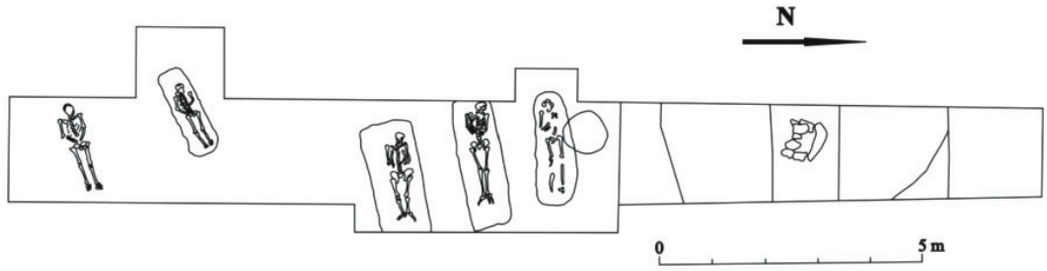

Pl. 5.1-2. Sector III şi *via principalis*. Caroul R-S 71, vedere generală; grundriss

https://biblioteca-digitala.ro

Capidava *Extra muros* X. Platoul B. S1

Pl. 17. 1. Sector X *extra muros*. Situația săpăturilor din sectorul X extra muros (2010) de la care a pornit cercetarea din 2011; 2. Plan al extinderii S1 de pe platoul B în 2011.

https://biblioteca-digitala.ro

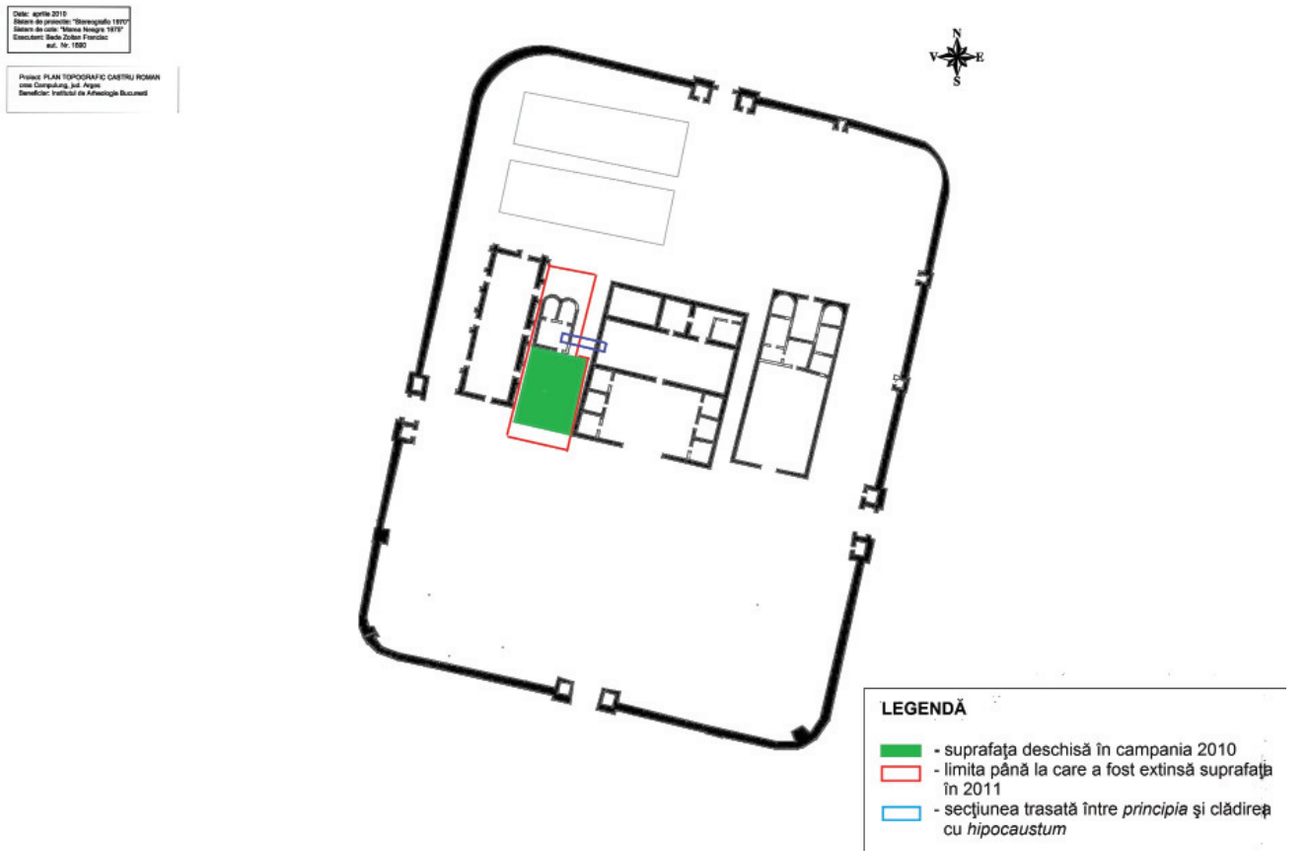

8 - CĂLUGARENI - jud. MS - c1 - S2 - Ceramică

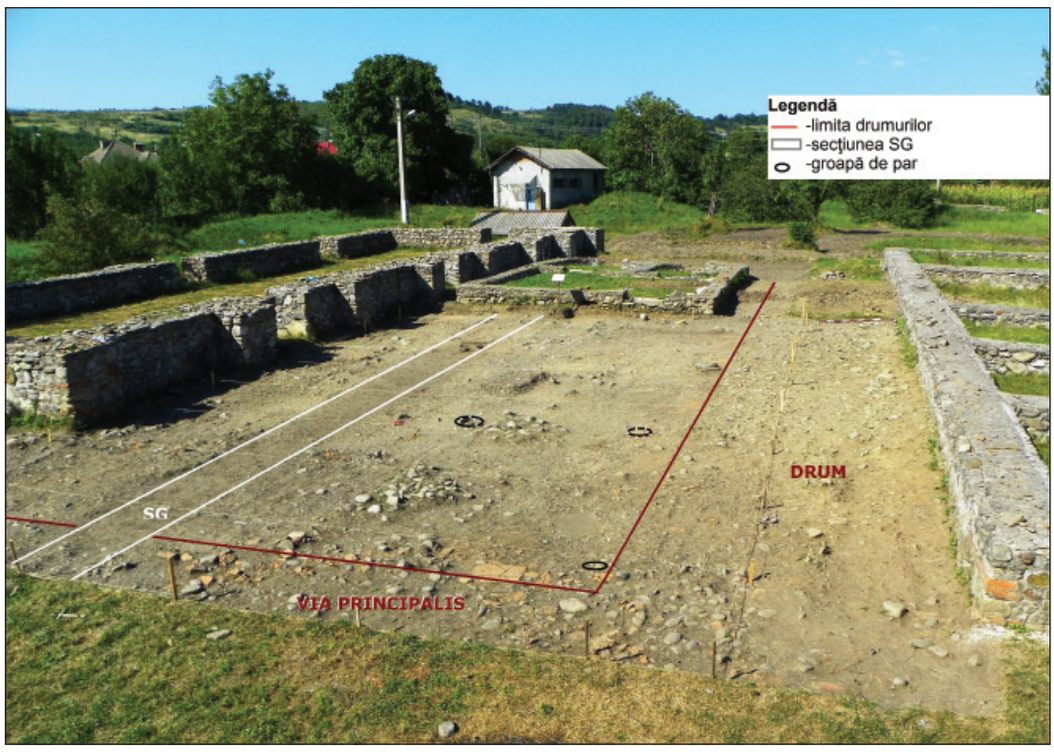

8 - CĂLUGARENI - jud. MS - c1 - S2 - Fântână

https://biblioteca-digitala.ro

11 - CÂMPULUNG - jud. AG - Jidova - c1

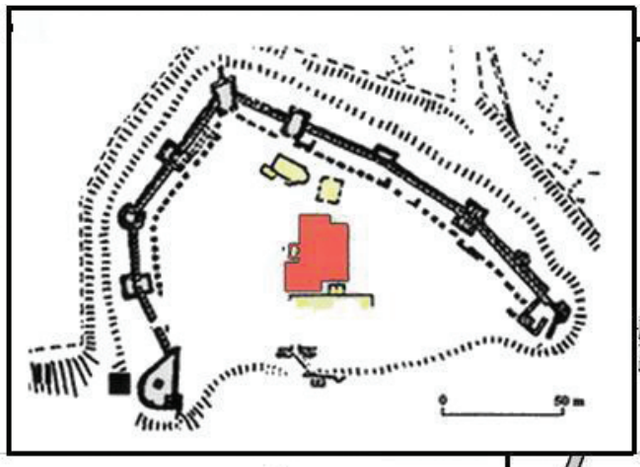
11 - CÂMPULUNG - jud. AG - Jidova - c1

https://biblioteca-digitala.ro

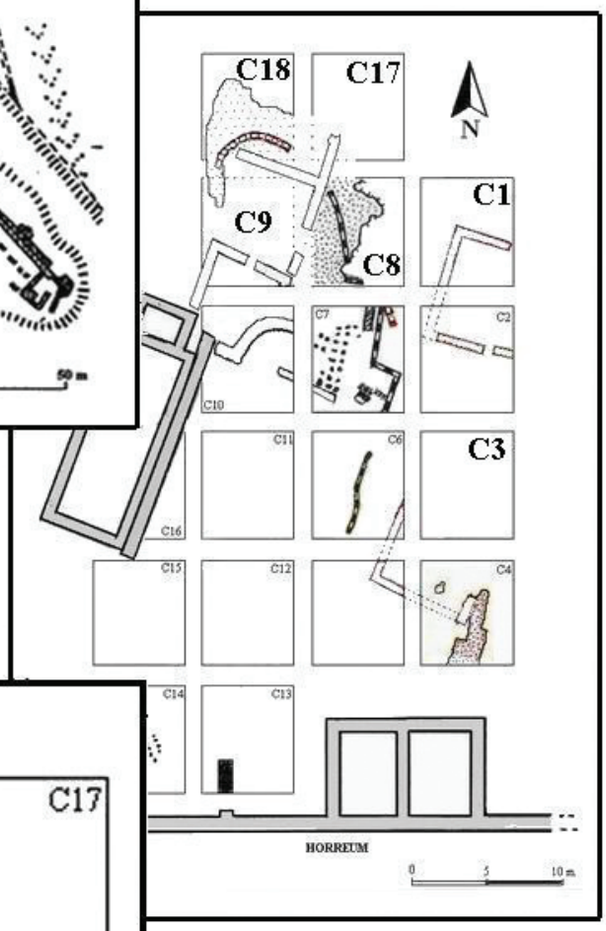

Pl. 5 - Cheia, Peştera X (Craniilor), secțiunea S.III: 1 - 5 imagini de ansamblu; 6 - 7 profilul magistral.

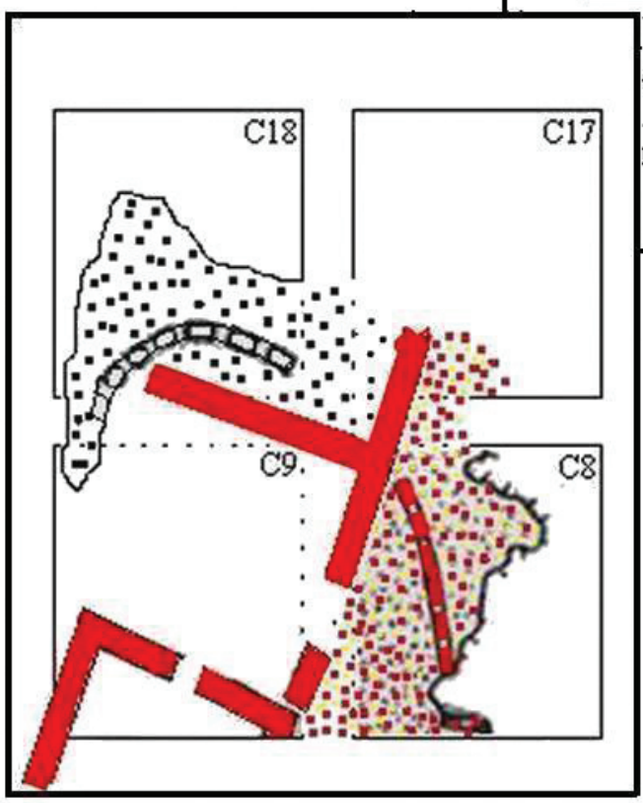
https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

PLANSA I

17 - CORABIA - jud. OT - Sucidava - c1

1. Amplasamentul zonei investigate în interiorul cetăţii;
2. Amplasamentul casetelor cercetate în actuala campanie;
3. Planul pavajului şi construcţiei descoperite în casetele C8-C9.

https://biblioteca-digitala.ro

Pl.5
Piscul Crăsani - campania arheologică 2011
Sec II-I a.Chr. 1-6 Fragmente de vase getice

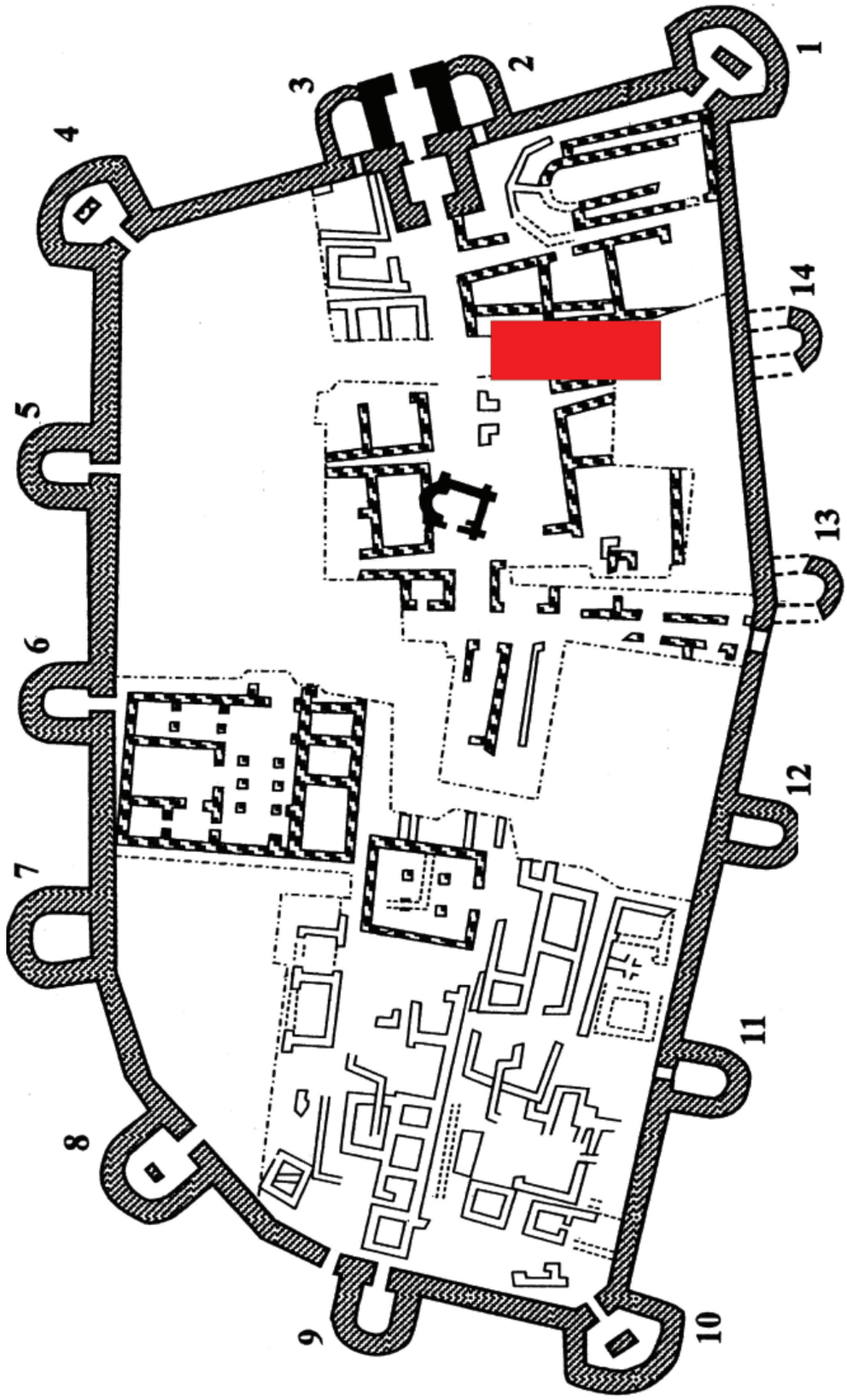
18 - CRĂSANII DE JOS - jud. IL - Piscu Crăsani - c1 - Piscul Crăsani 2011. Ceramică neolitică, cultura Bolintineanu

https://biblioteca-digitala.ro

22 - FIGA - jud. BN - Băile Figa - c1 - Piese din lemn descoperite în 2011
1 – Ciocan din lemn
2 – Cârlig din lemn
3 – Scândură din gardul masiv

https://biblioteca-digitala.ro

23 - GÂRVAN - jud. TL - Dinogetia - c1

https://biblioteca-digitala.ro

Planșa 2. Gheorgheni. Vama Pricske. Planul general al secțiunii 10, 11 și 12.

25 - GHEORGHIENI - jud. HR - Pricske - c1 - Gheorgheni. Vama Pricske: Planul general al S 10, 11 și 12

https://biblioteca-digitala.ro

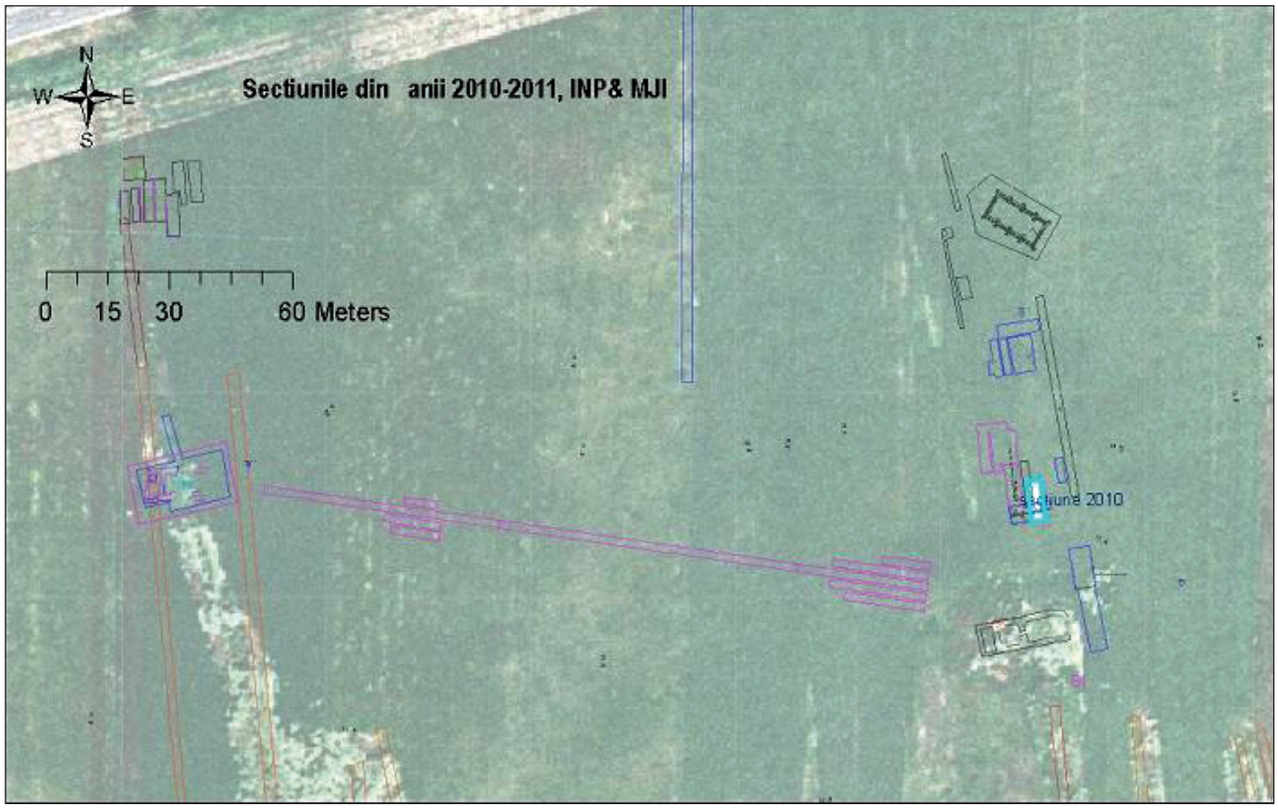

Fig. 1 - Ridicare topo cu amplasarea secțiunilor 2010-2011

Fig.2 - Cartare situri - 2010

27 - GIURGENI - jud. IL - Orașul de Floci

https://biblioteca-digitala.ro

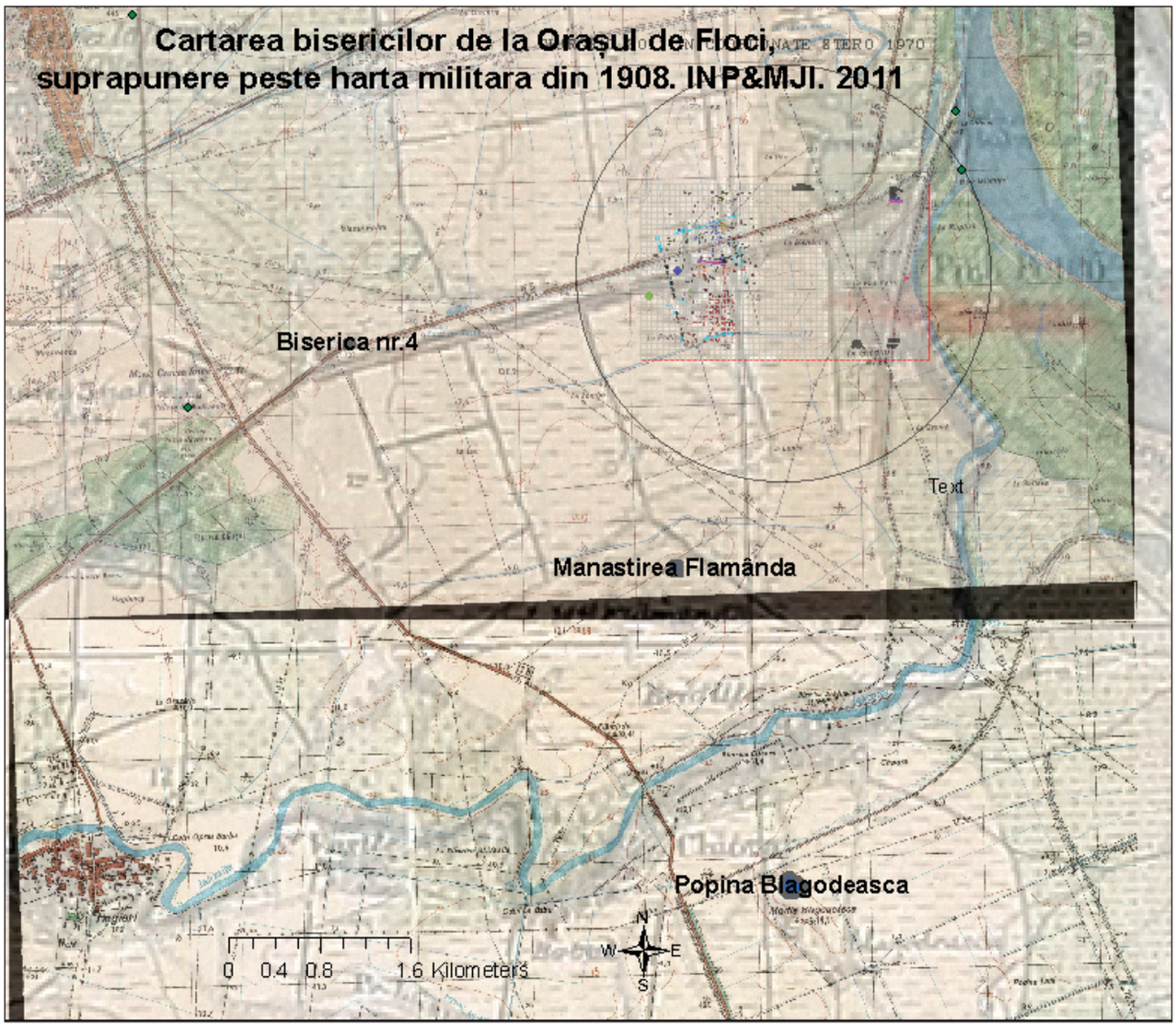

fig. 3 - Cartarea bisericilor de la Orașul de Floci, suprapunere peste harta militară din 1908, INP&MJI, 2011.

27 - GIURGENI - jud. IL - Orașul de Floci

https://biblioteca-digitala.ro

27 - GIURGENI - jud. IL - Orașul de Floci - imagini din timpul cercetarilor arheologice.campania 2011

https://biblioteca-digitala.ro

28 - GRĂDIȘTEA DE MUNTE - jud. HD - Sarmizegetusa Regia - c1 - SII / 2011 – aspecte din timpul săpăturii

https://biblioteca-digitala.ro

30 - HÂRȘOVA - jud. CT - Carsium_ - c1 - Interiorul turnulu

30 - HÂRȘOVA - jud. CT - Carsium - c1 - Fragmente ceramice de pe nivelul pavajului 2

https://biblioteca-digitala.ro

a.

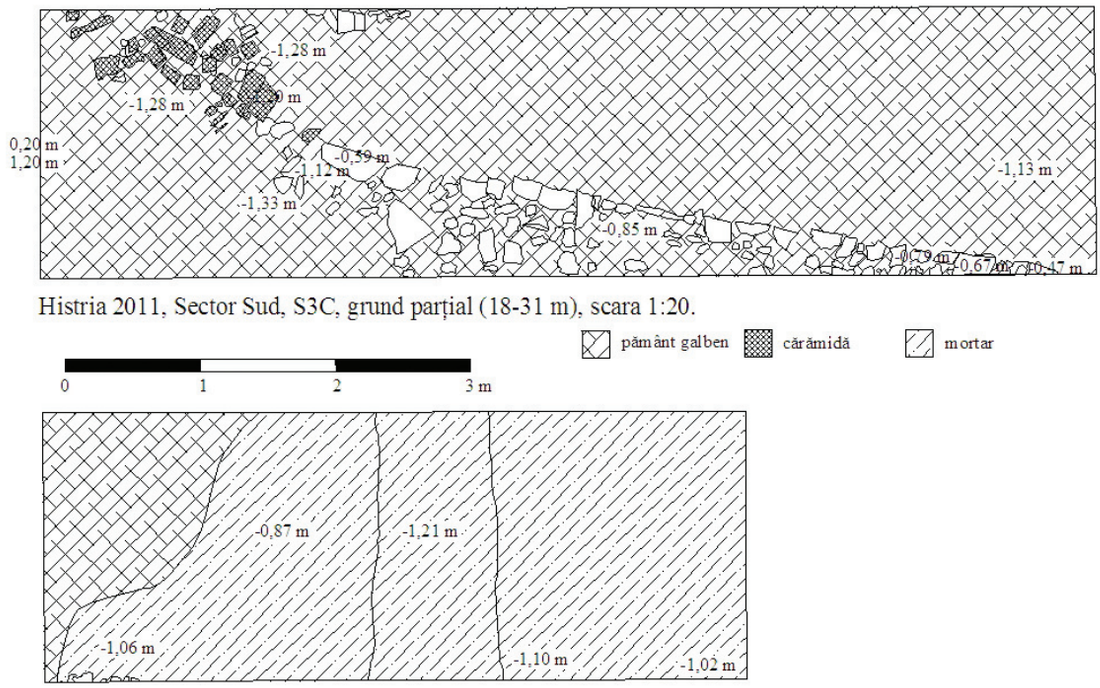
b.

32 - ISACCEA - jud. TL - Noviodunum - c1 - Cuptor – a. Sola; b. Prefurnium

https://biblioteca-digitala.ro

33 - ISTRIA - jud. CT - Histria - c1 - Basilica Pârvan

Histria 2011, Sector Sud, S3C, grund parțial (18-31 m), scara 1:20.

33 - ISTRIA - jud. CT - Histria - c1 - S3C grund final

https://biblioteca-digitala.ro

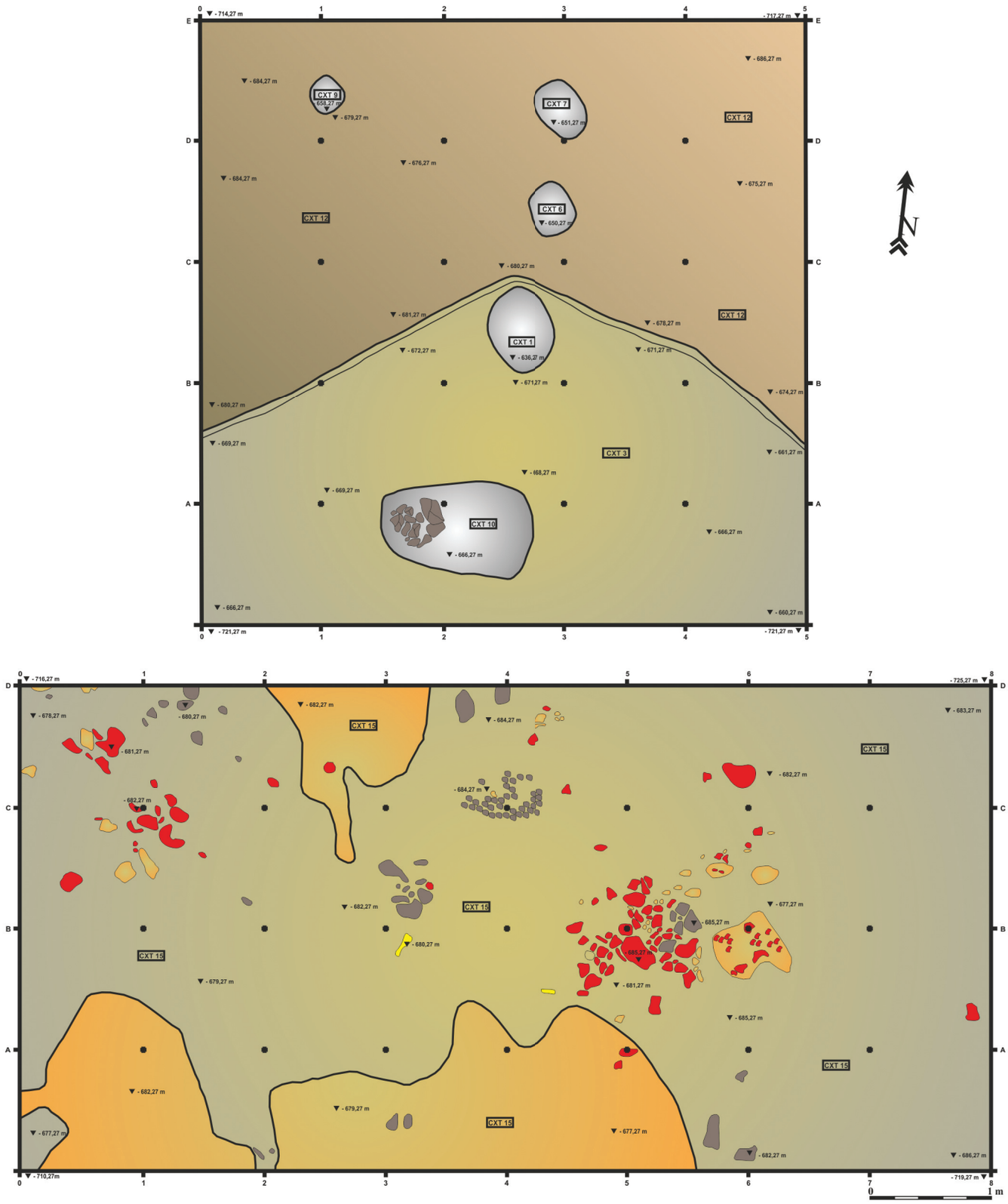

34 - JAC - jud. SJ - Porolissum - c1 - Bastionul de curtină de pe latura de nord

34 - JAC - jud. SJ - Porolissum - c1 - Partea nordică a clădirii C3 la finalul săpăturilor

https://biblioteca-digitala.ro

Planşa 1. Lăzarea. Castelul Lázár-Bastion S.A. S1-2. Grundul locuinţei

38 - LAZĂREA - jud. HR - Castelul Lazăr - c1

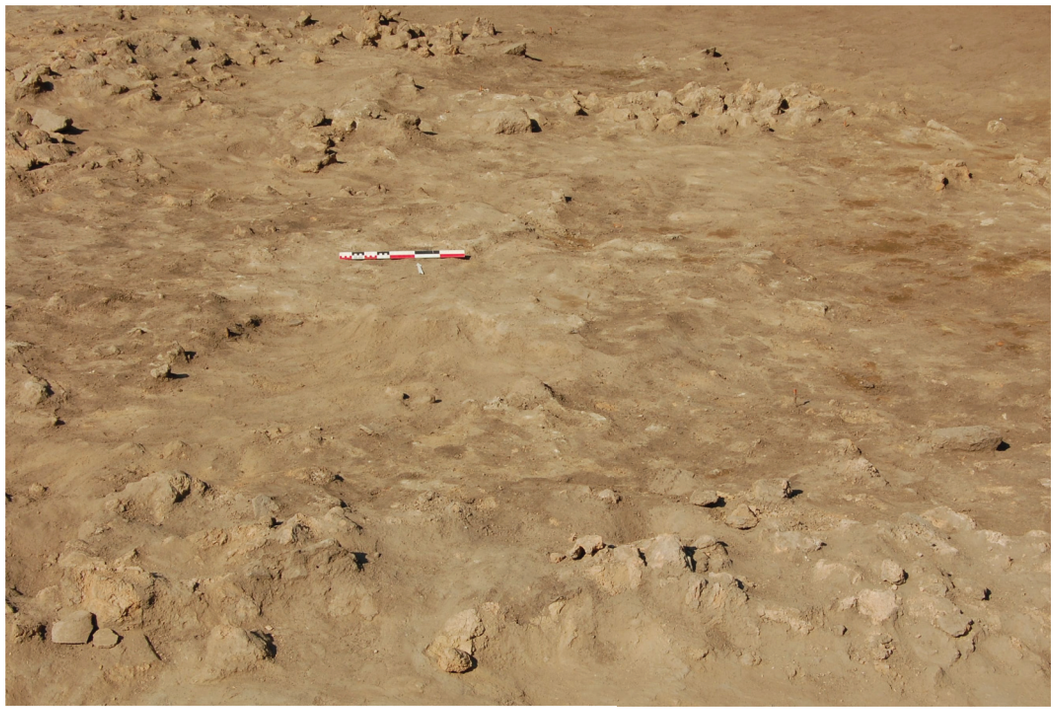
https://biblioteca-digitala.ro

39 - LUNCAVIȚA - jud. TL - Cetatuia - c1

https://biblioteca-digitala.ro

39 - LUNCAVIȚA - jud. TL - Cetatuia - c1

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

40 - MĂLĂIEȘTII DE JOS - jud. PH - La Mornel - c1 - locuinţa 6, imagini din timpul cercetărilor

https://biblioteca-digitala.ro

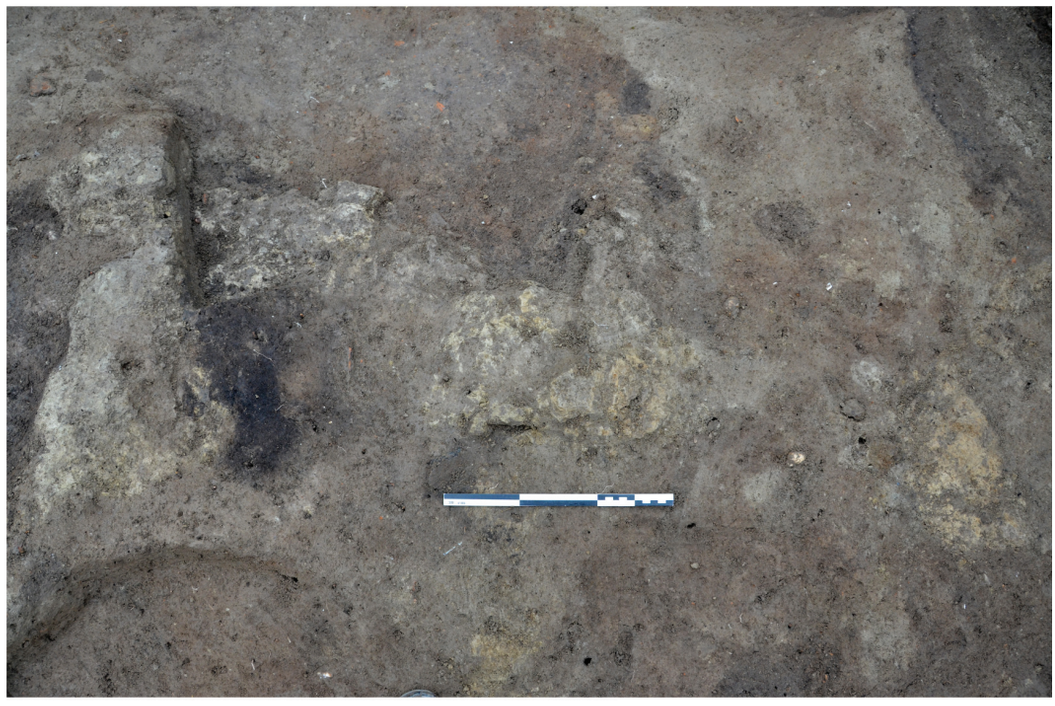
1

2

43 - MILA 23 - jud. TL - Taraschina - c1

https://biblioteca-digitala.ro

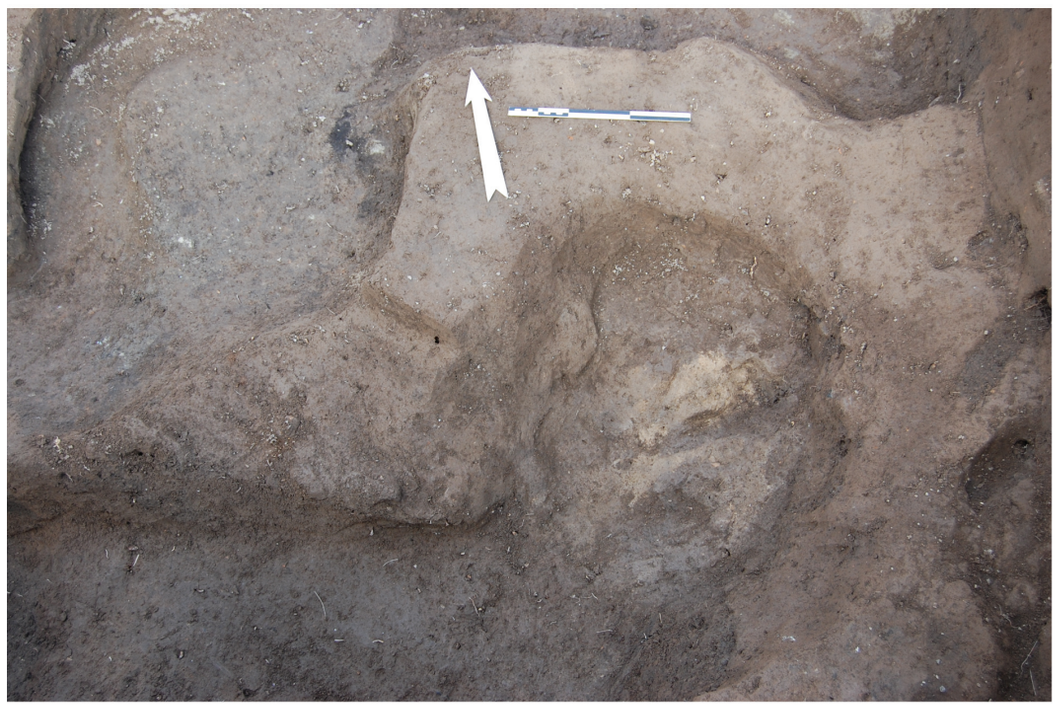

Pl. II. Aspecte din timpul cercetărilor

43 - MILA 23 - jud. TL - Taraschina - c1

https://biblioteca-digitala.ro

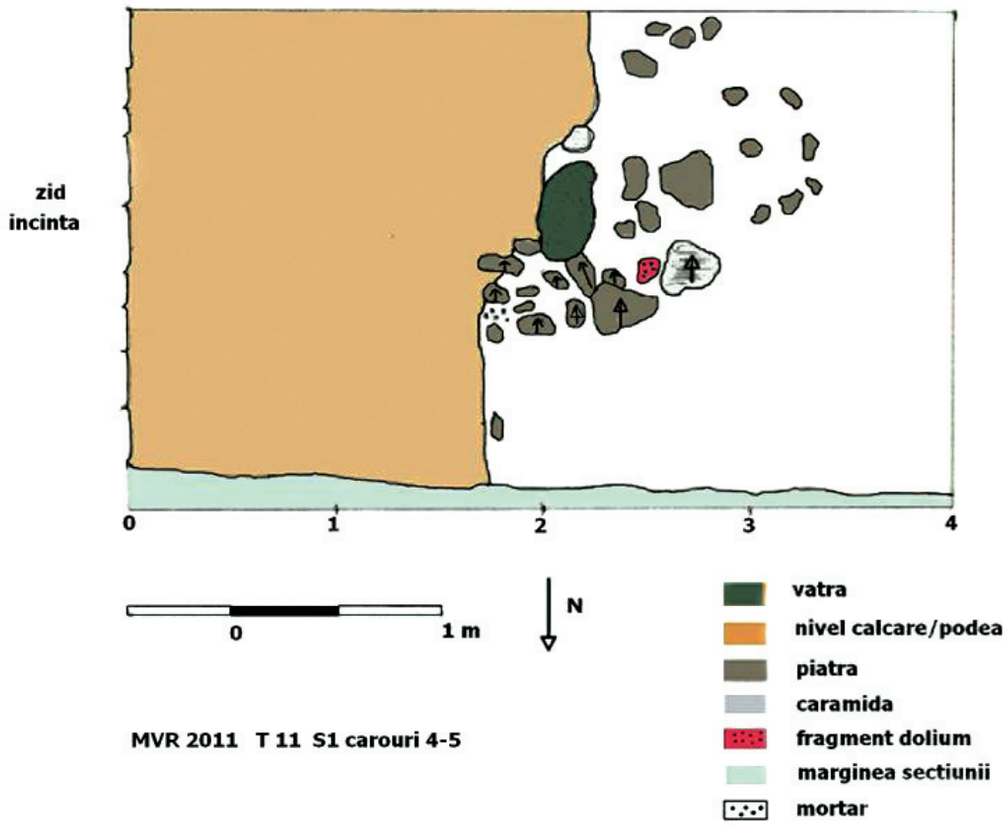

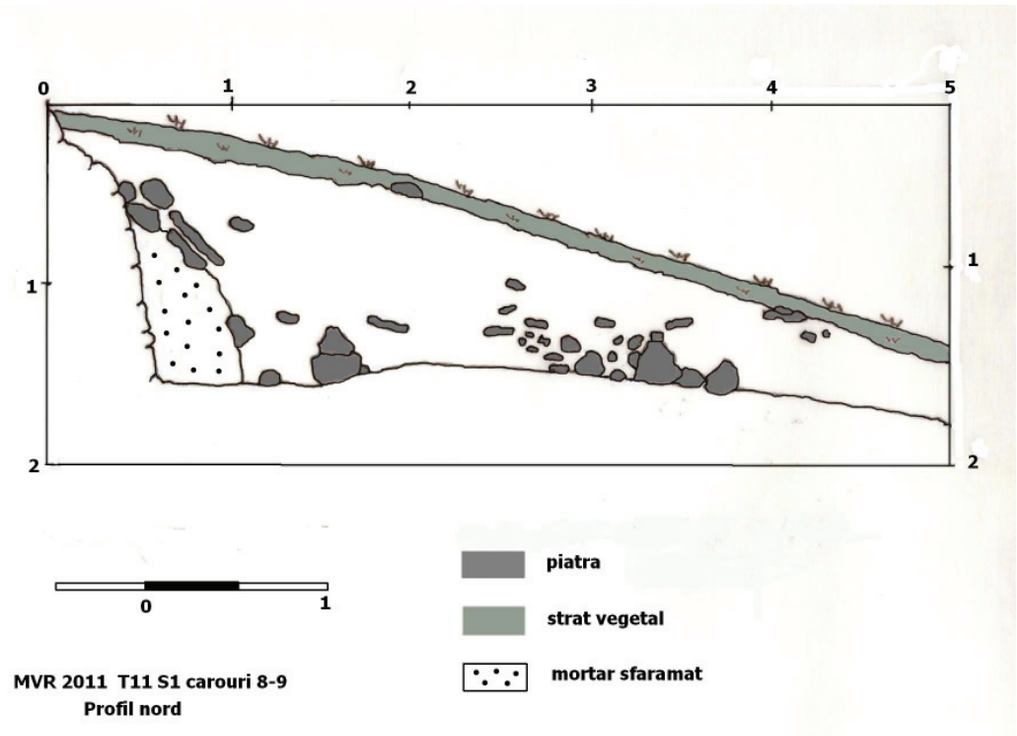
Pl. III. Aspecte din timpul cercetărilor

43 - MILA 23 - jud. TL - Taraschina - c1

https://biblioteca-digitala.ro

MVR 2011 T 11 S1 carouri 4-5

MVR 2011 T11 S1 carouri 8-9
Profil nord

45 - MURIGHIOL - jud. TL - HALMYRIS - c1

https://biblioteca-digitala.ro

46 - NĂVODARI - jud. CT - Insula La Ostrov - c1 - vatra circulară

https://biblioteca-digitala.ro

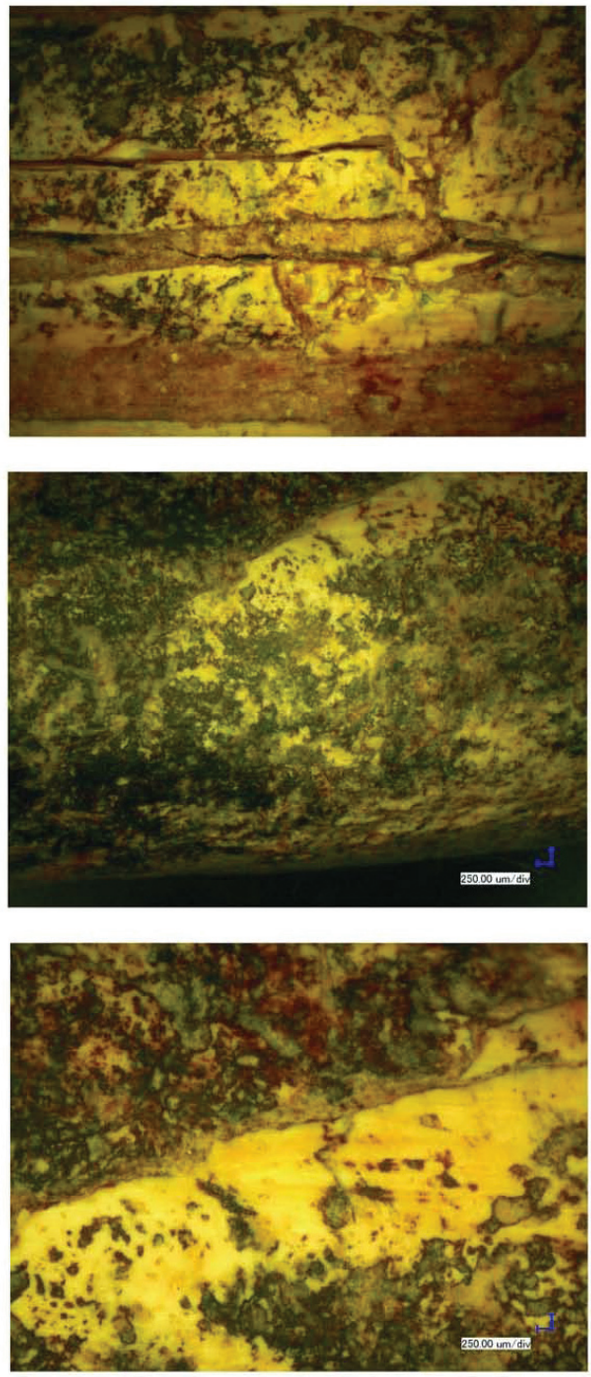

48 - OCOLIȘU MIC - jud. HD - Blidaru - c1 - Turnul La Vămi – imagine de ansamblu

48 - OCOLIȘU MIC - jud. HD - Blidaru - c1 - SI / 2011 – aspect din timpul săpăturii

https://biblioteca-digitala.ro

56 - PIATRA NEAMȚ - jud. NT - Poiana Cireșului - c1 - Artefacte MDA - vederi microscopice - PNC 2011 - foto Corneliu Beldiman

https://biblioteca-digitala.ro

57 - PIETRELE - jud. GR - c1 - Ceramica din neoliticul târziu

57 - PIETRELE - jud. GR - c1 - Figurină din marmură

https://biblioteca-digitala.ro

Pl. I - Pietroasa Mică - *Gruiu Dării* - 1. Secțiunea 16 cu complexele 181, 187 și 188; 2. Secțiunea S17, profilul de NE cu gropile 175 și 176; 3. Amforă locală parțial întregibilă descoperită în complexul 175.

58 - PIETROASA MICA - jud. BZ - Gruiu Darii - c1

https://biblioteca-digitala.ro

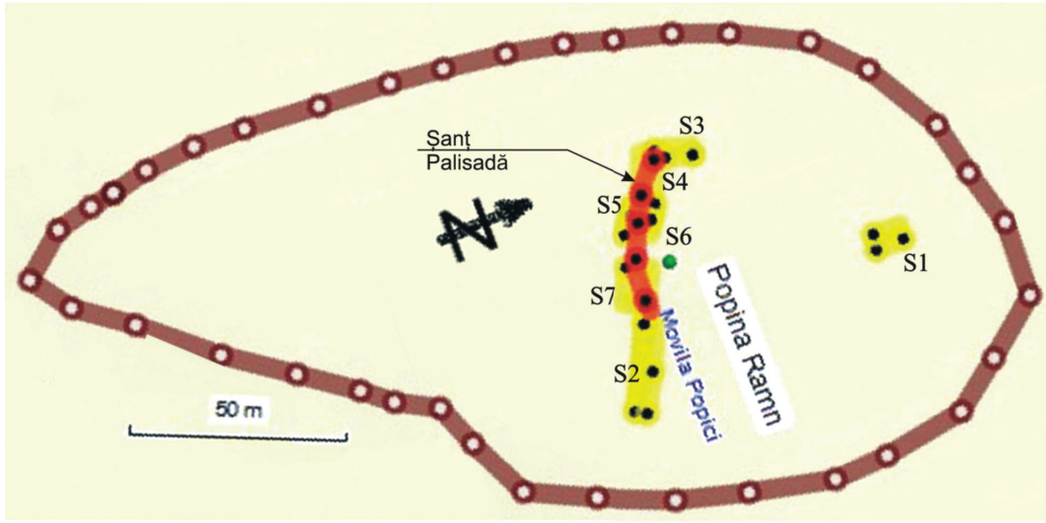
1

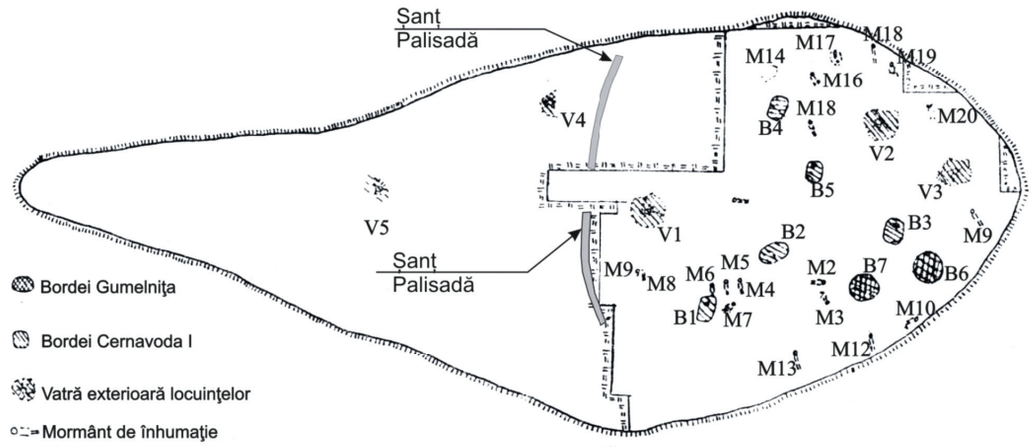
2

61 - RACOȘU DE JOS - jud. BV - Piatra Detunata - 1 - Complexul dacic din SII-2011, al cărui inventar a fost complet acoperit de pietre şi de pereţii incendiaţi la cucerirea romană. 2 - Vase dacice sparte pe loc din acelaşi complex, după înlăturarea peretelui incendiat şi prăbuşit peste ele.

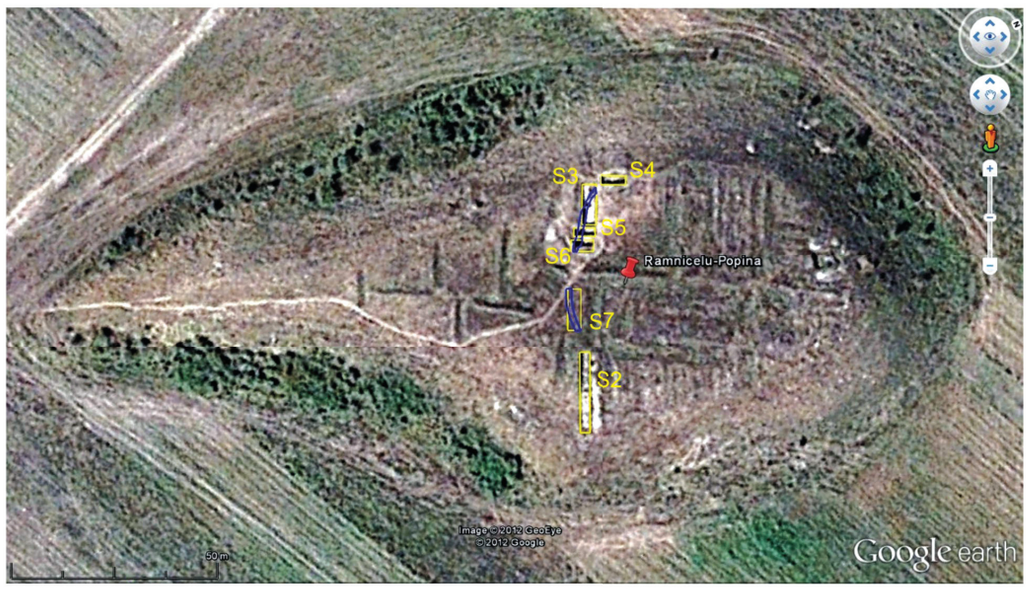
https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

RÂMNICELU - “Popină”

1. Planul săpăturilor (GPS Garmin)
2. Planul complexelor (desen N. Harţuche)
3. Planul cercetărilor din perioada 2008 - 2011 (hartă satelitară)

https://biblioteca-digitala.ro

Fig.1 - Cupa B5

Fig. 2 - B5

Fig. 3 - B7 150 cm

Fig. 5 - Capac B8

66 - RUGINOASA - jud. IS

https://biblioteca-digitala.ro

69 - SCÂNTEIA - jud. IS

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 1 - M. 392, 393, 394

Fig. 6 - M.398

73 - STELNICA - jud. IL - Grădiștea Mare

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 2 - Mormântul M47

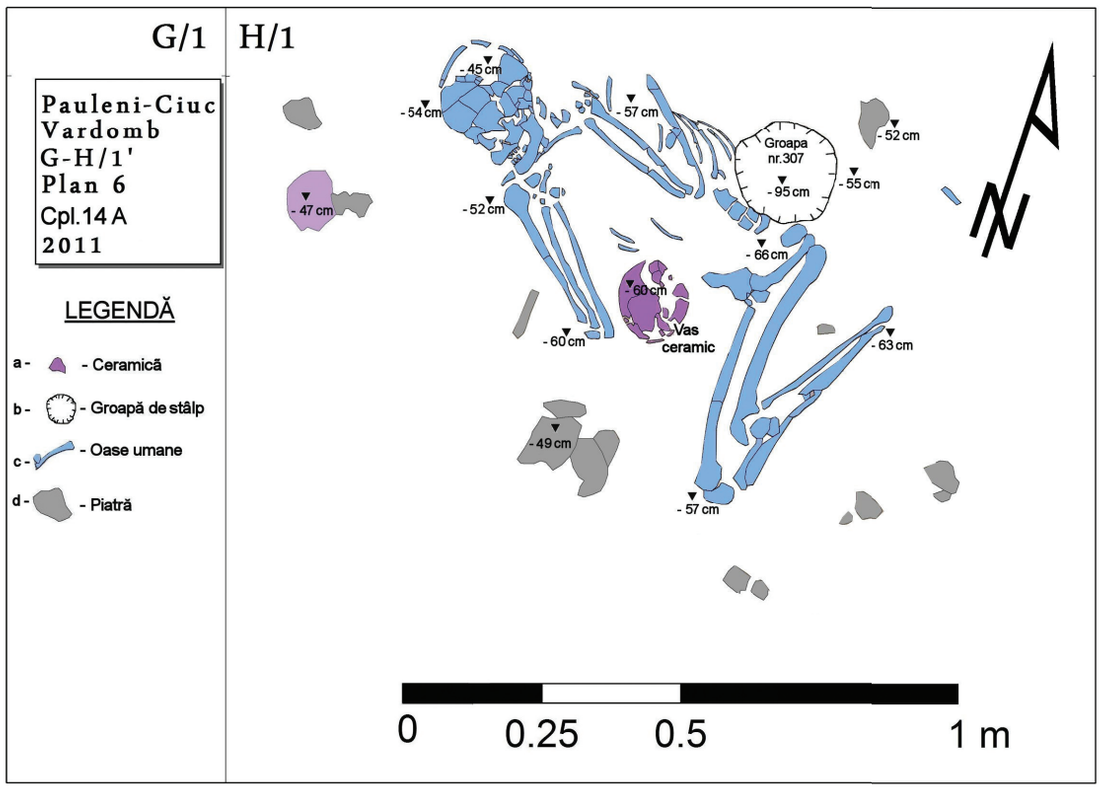
Fig. 3 - Mormântul M50

74 - SULTANA - jud. CL - Malu Roșu

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

Figura A: Sectorul B. 1. Vedere generală dinspre Nord; 2-3 detalii

81 - TÂRGȘORU VECHI - jud. PH - La mănăstire

https://biblioteca-digitala.ro

BC4 Casa 1

C36 - Osuariu

82 - TÂRGU MUREȘ - jud. MS - Cetate

https://biblioteca-digitala.ro

a.

b.

c.

d.

e.

f.

g.

Edirlen, jud. Tulcea- S06/2011. a) vedere generală a secțiunii S06 dinspre nord (din interiorul fortificației); b-c) vederi generale ale secțiunii S06 dinspre sud (din exteriorul fortificației); d-e) profilul nord-estic; f-g) profilul sud-vestic.

84 - TELIȚA - jud. TL - Edirlen C36 - Osuariu

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 1 - S01/2011. Contubernia din cazarma III (cohors milliaria)

Fig. 2 - S05/2011. 3. S06/2011. Latura nordică a cazărmii cohortei milliaria

https://biblioteca-digitala.ro

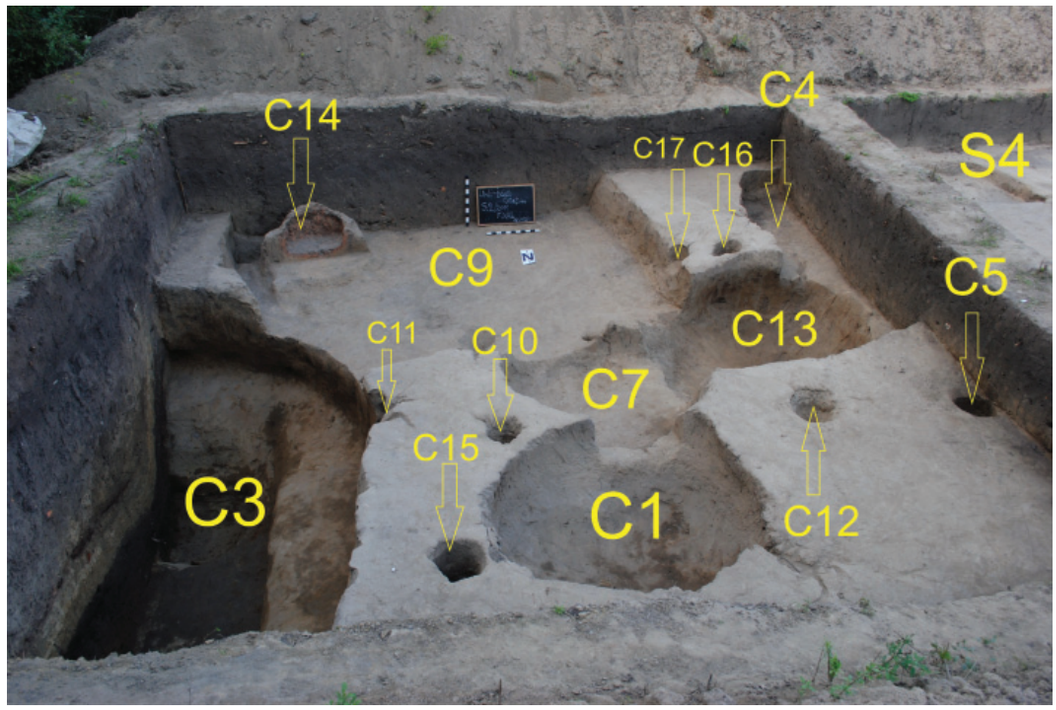

Fig. 2 - Unip – „Dealu Cetăţuica”. Plasarea complexelor arheologice din cadrul S2

Fig. 4 - Unip – „Dealu Cetăţuica”. Imagine generală a C1/S2

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

4

5

Budurească 4 ”Puțul Tătarului”: 1 imagine de ansamblu a sitului,
2-5 imagini de săpătură

https://biblioteca-digitala.ro

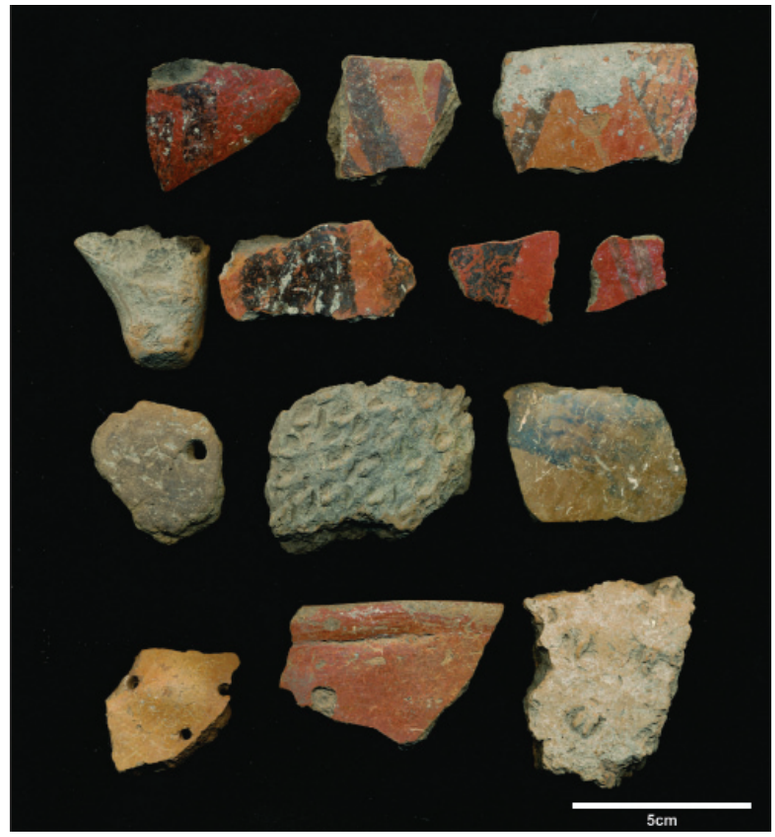

Fig. 7 - Punct ‘’La Georgescu’’. Ceramică tip Starcevo-Criș din cercetarea de suprafață

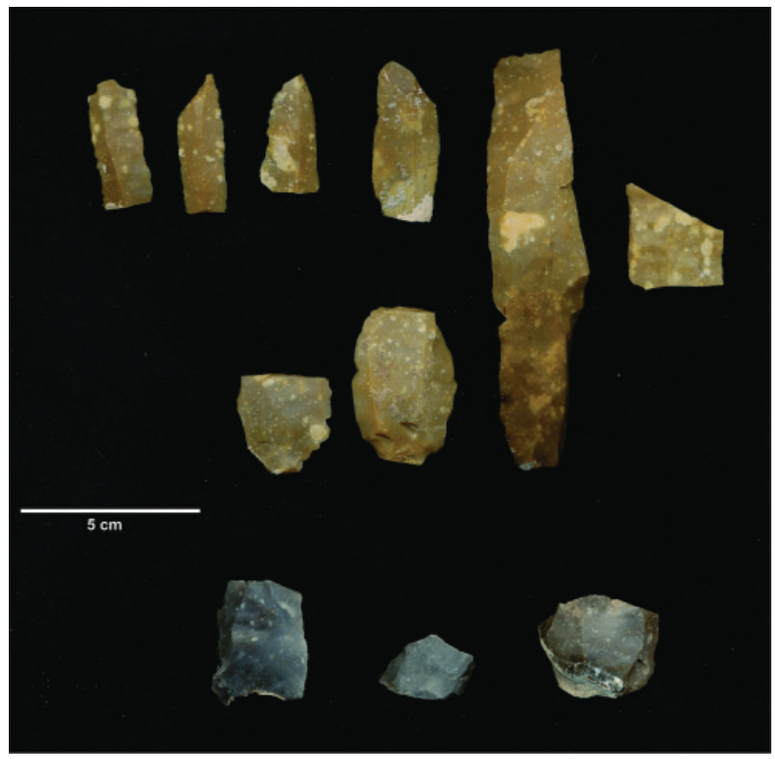

Fig. 8 - Punct La Georgescu. Piese de silex din cercetarea de suprafață

89 - VĂDASTRA - jud. Olt

https://biblioteca-digitala.ro

Imagine satelitară a sitului de la Vitănești

Suprafața cercetată în campania 2011_SX, H-L(1-5), M-R (1-5)

91 - VITĂNEȘTI - jud. TR - Măgurice

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 7 - Vedere generală a SG cu delimitarea în plan a șanțului

Fig.11 - Bordeiul getic nr. 2

92 - VLĂDENI - jud. IL - Popina Blagodeasca

https://biblioteca-digitala.ro

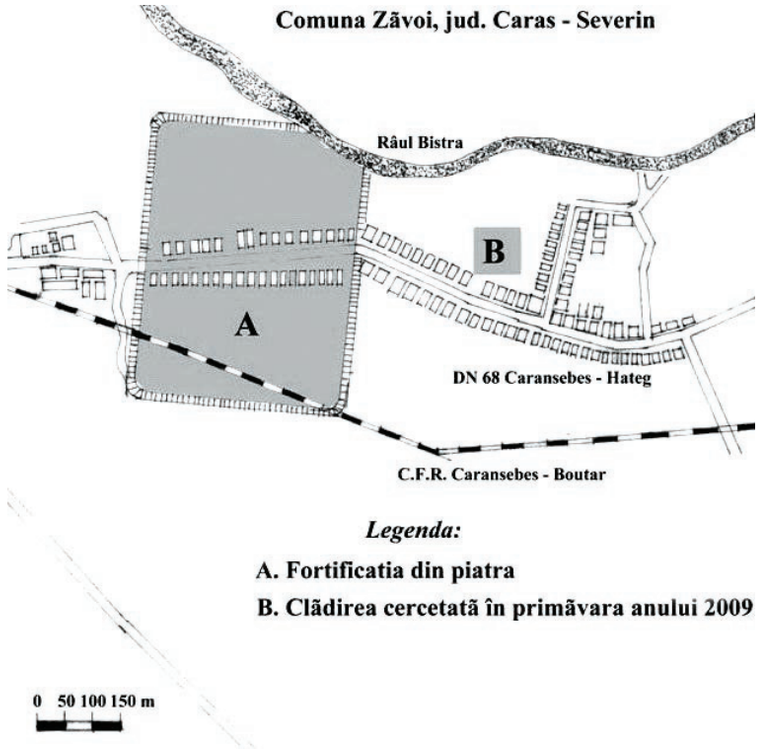

Fig. 2 - Planul comunei Zăvoi cuprinzând obiectivele arheologice

Fig. 3 - Zăvoi. Cimitirul ortodox. Cercetări arheologice 2011

93 - ZĂVOI - jud. CS - Cimitirul ortodox

https://biblioteca-digitala.ro

Detaliu cu săpăturile de pe latura de sud a corului

Detaliu cu riuinele gotice şi fragment din pardoseala originală

94 - ALBA IULIA - jud. AB - Catedrala romano-catolică

https://biblioteca-digitala.ro

1

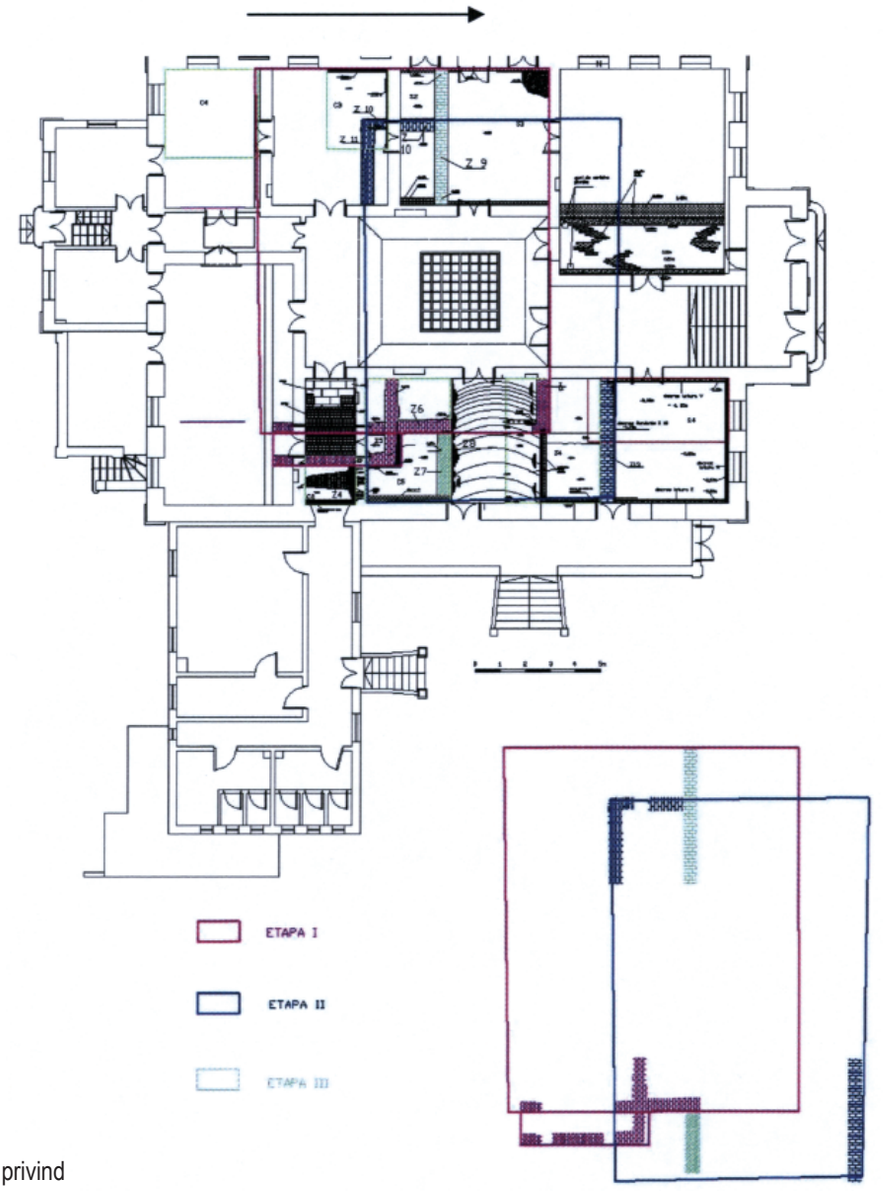
2

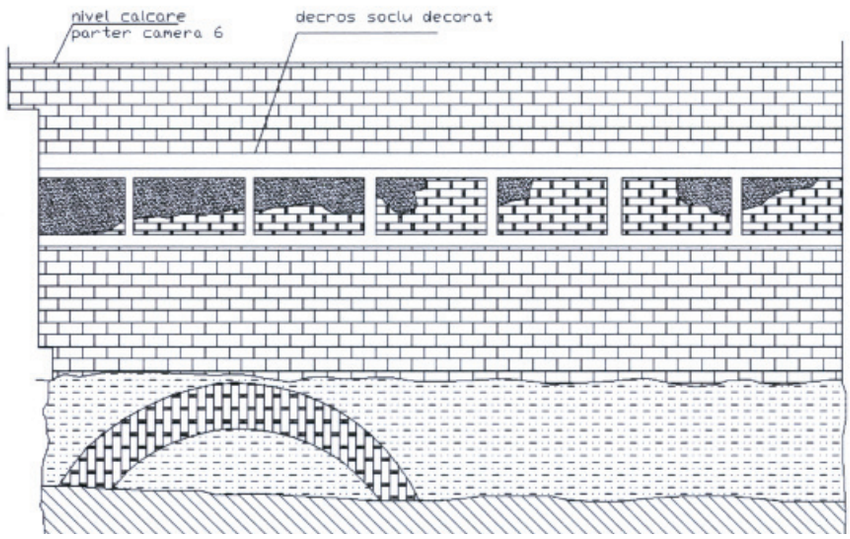
3

95 - ALBA IULIA - jud. AB - Palatul episcopal Imagini cu fundaţiile stâlpilor de poartă 1(S.80), 2 (S.78), 3 (S.84)

https://biblioteca-digitala.ro

Planul general al săpăturilor cu ipotezele privind etapele constructive descoperite

Releveu latura nordică a camerei 6, cu soclul decorat

98 - BUCUREȘTI - Casa Eliad. Releveu latura nordică a camerei 6, cu soclul decorat

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

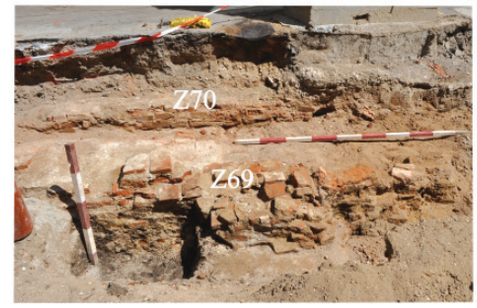

4

Planşa 2. Casa 1, Z1- sec. XVIII, vedere de la nord la sud (1); vedere de la sud la nord (2);
Casa 2, Z4 - sec. XVIII, vedere de la nord la sud (3); vedere de la sud la nord (4).

https://biblioteca-digitala.ro

2

3

4

Planşa 2. Vedere de la V la E din timpul săpăturilor arheologice (1); Z69 şi Z70, vedere de la E la V (2
Z48, Z45 şi Z47, vedere de la N la S (3); accesul carosabil în incinta hanului, vedere de la V
la E (4).

100 - BUCUREȘTI - strada Stavropoleos

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

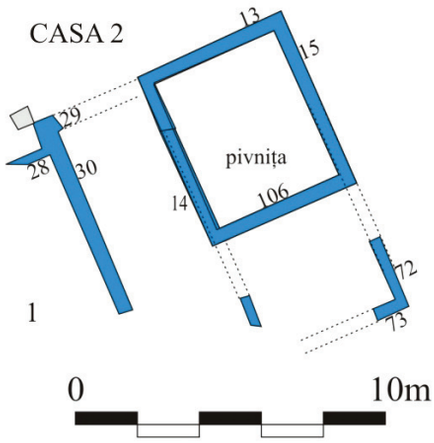
3

4

Planşa 2. Zona cercetată, vedere de la N la S (1); structuri de zid din secolul al XVIII-lea, vedere de la V la E (2); casa 6, pivniță, vedere de la S la N (3); amenajare 5, vedere de la NE spre SV (4).

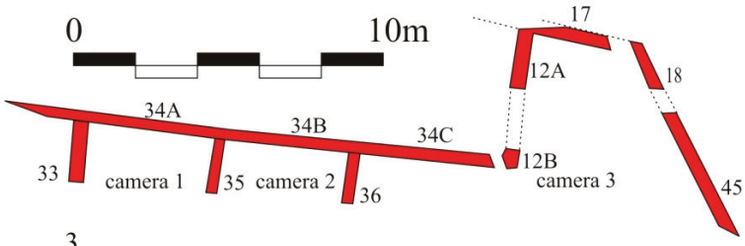
https://biblioteca-digitala.ro

1

2

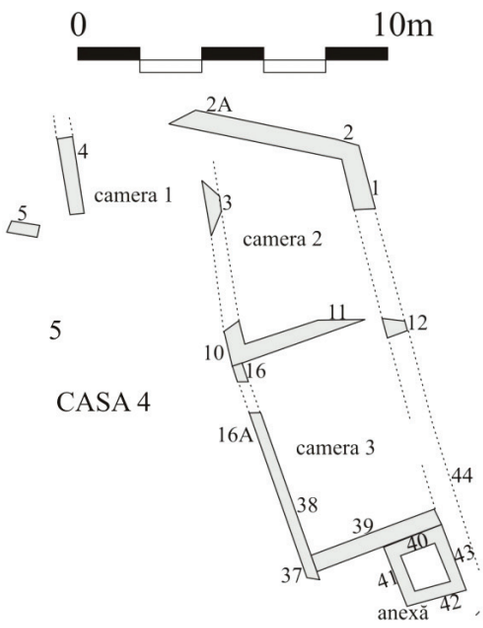

3

CASA 3

4

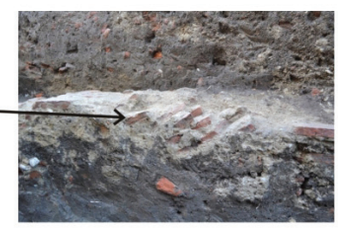

5

CASA 4

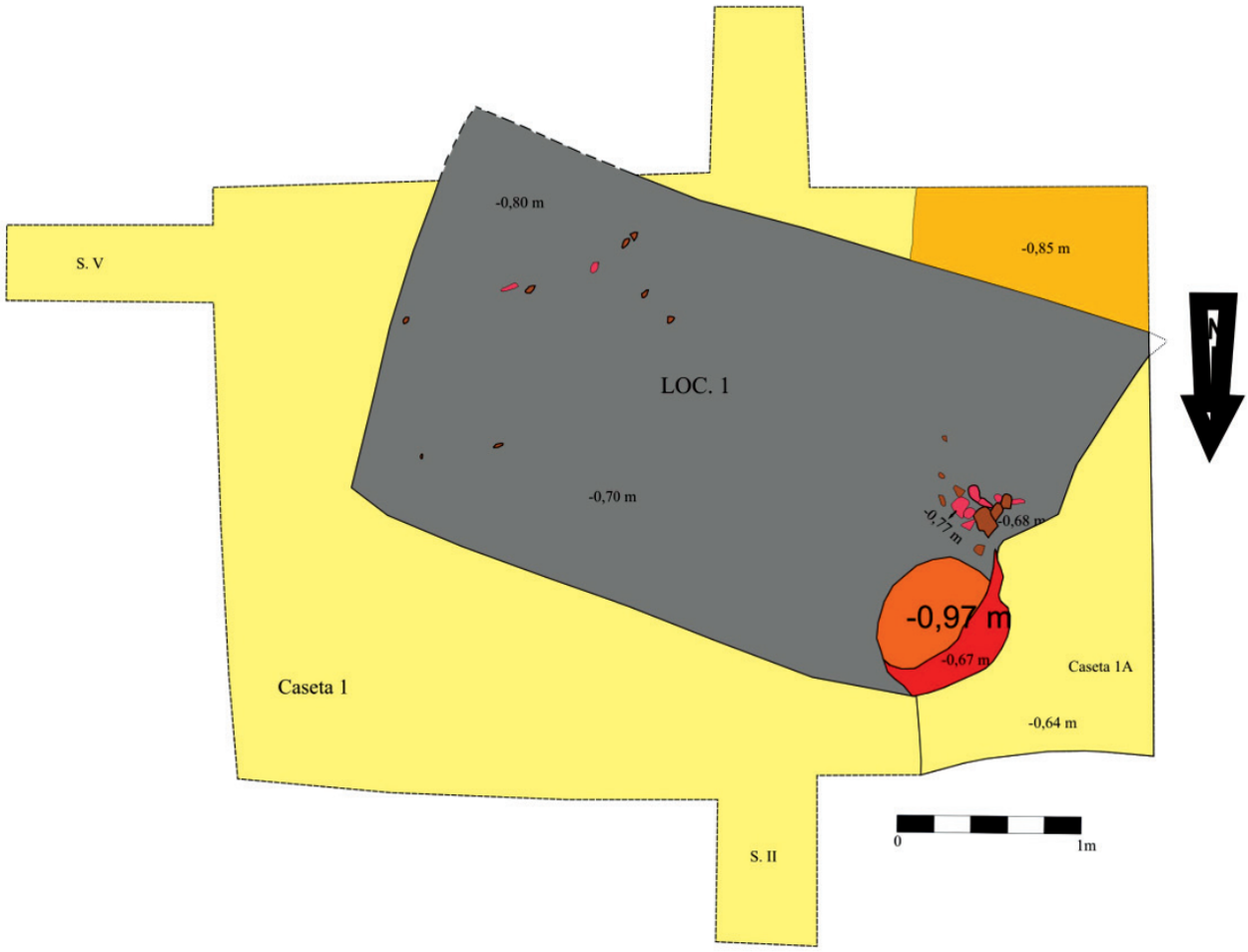
6

7

Figura 6. Clădiri care nu aparțin ansamblului Sf. Sava. 1. Planul *Casei 2*; 2. Aspect din timpul cercetării *Casei 2*; 3. Planul *Casei 3*; 4. Aspect din timpul cercetării *Casei 3*; 5. Planul *Casei 4*; 6-7 Aspecte din timpul cercetării *Casei 4*.

https://biblioteca-digitala.ro

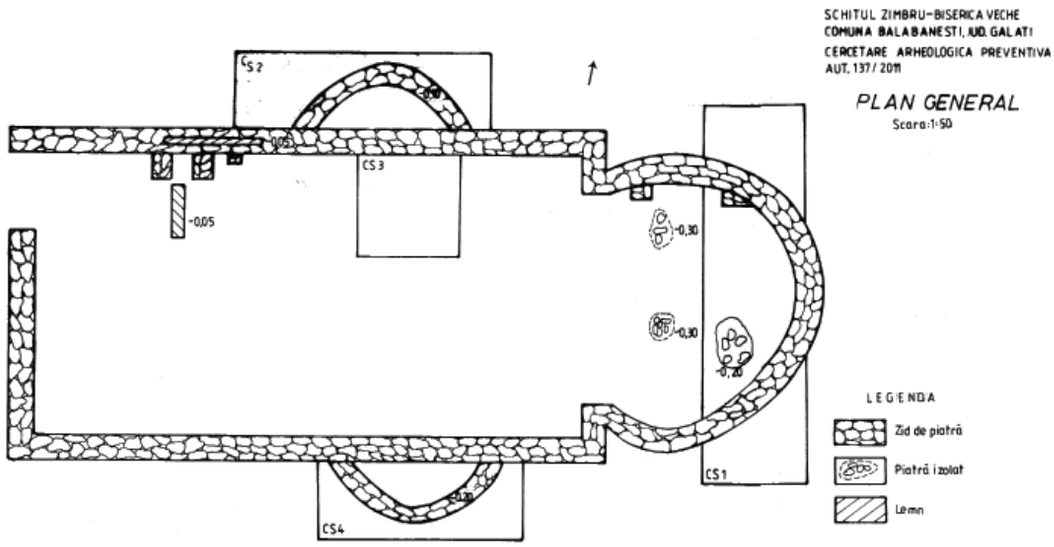
- Umplutura Loc. 1, pământ negru amestecat cu cărbune, rare fragmente de chirpici, fragmente ceramice;
- cupolă cuptor;
- vatră cuptor;
- bucăţi de chirpici;
- fragmente ceramice;
- pământ galben nisipos;
- strat de pământ galben, steril arheologic.

Planşa 2. Locuinţa şi cuptorul 1, sec. X-XI.

https://biblioteca-digitala.ro

Caseta 1 vedere spre nord

Planul general a cercetării preventive de la Schitul Zimbru din anul 2011

104 - BURSUCANI - jud. GL - Schitul Zimbru

https://biblioteca-digitala.ro

106 - CÂMPINA - jud. PH - Biserica Sf. Nicolae - 1. Câmpina, M.37 (de înhumaţie), 2. vas descoperit în M.37, 3. Câmpina, M36 (de incineraţie), 4. vas descoperit în M.53 (de inhumaţie)

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

4

107 - CIORANII DE SUS - jud. PH - Imagini din timpul cercetărilor

https://biblioteca-digitala.ro

Complexul CX 9. Ansamblu privind partea păstrată a fundaţiei vechii Biserici Reformate

Complexul CX 63. Mormânt

108 - CLUJ-NAPOCA - jud. CJ - strada Argeșului 24

https://biblioteca-digitala.ro

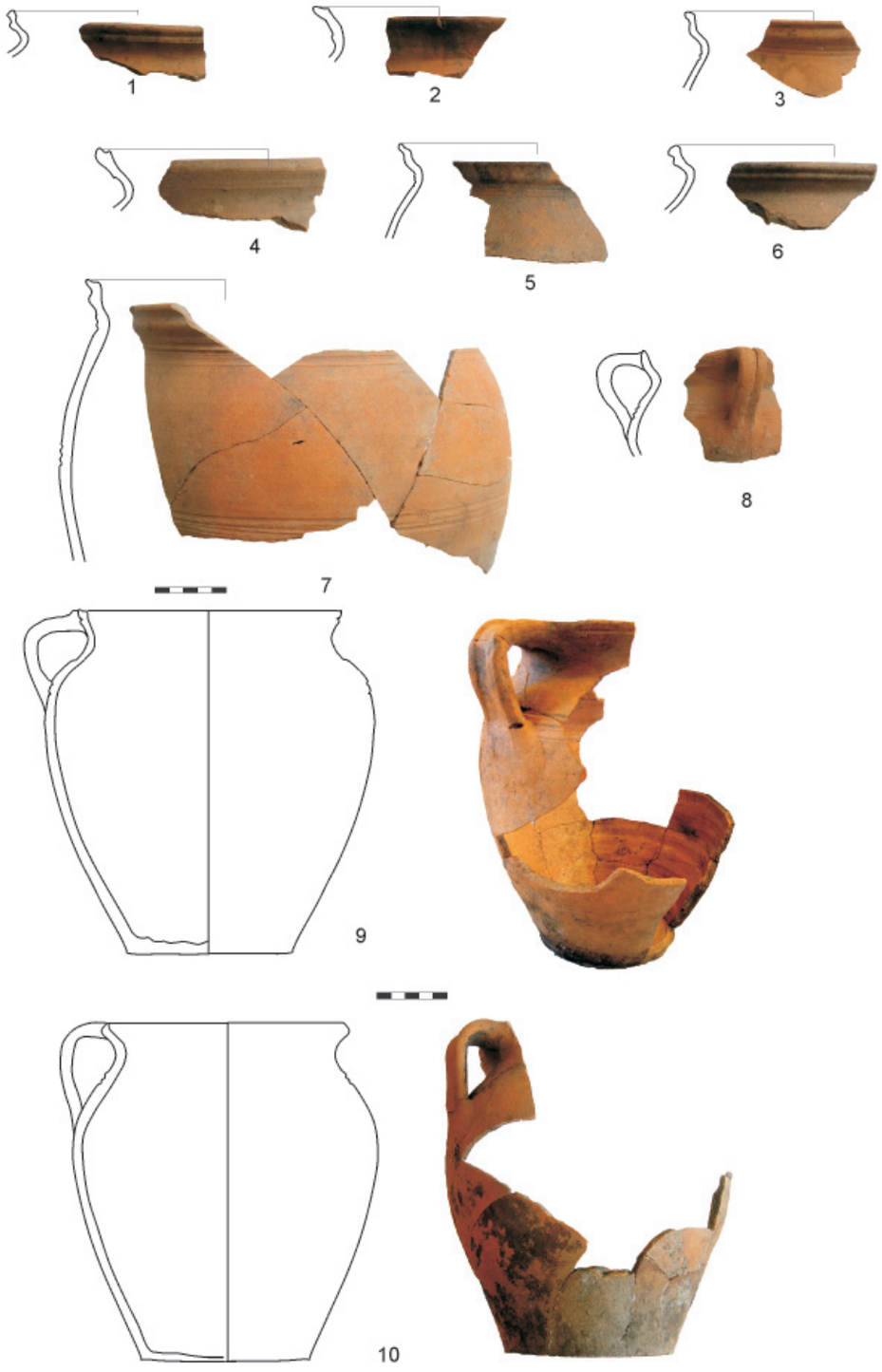

109 - COTMEANA - jud. AG - Ceramică

https://biblioteca-digitala.ro

T. 3.

Cozmeni-Kőházkert 2009
Fragmente de ceramice din G3 (S3-4)

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica Bogorodiţa din Stanimaka/Asenovgrad

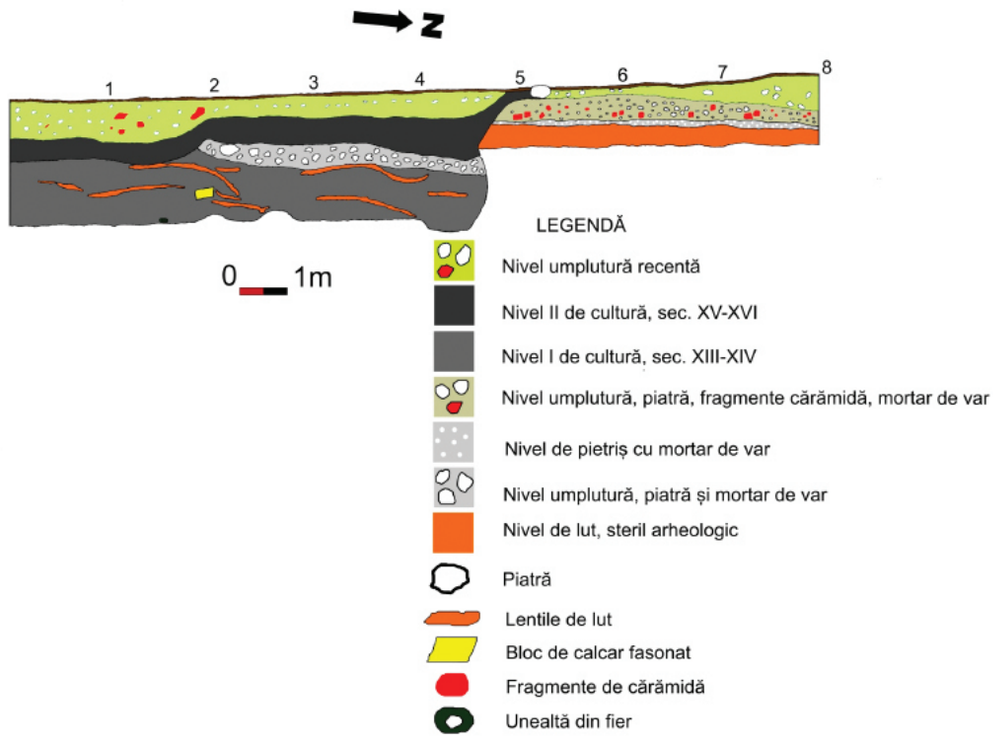

Fotografie a săpăturilor arheologice

112 - CURTEA DE ARGEȘ - jud. AG - Sân Nicoară

https://biblioteca-digitala.ro

114 - DROBETA-TURNU SEVERIN - jud. MH - Cetatea Severinului

https://biblioteca-digitala.ro

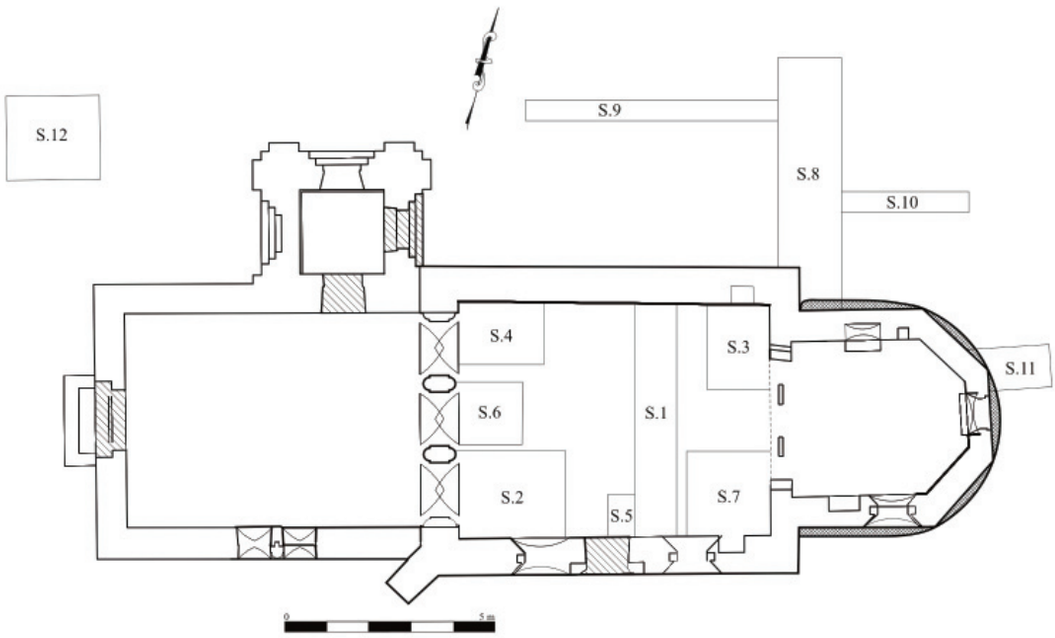
Profilul de S al secțiunii 6

Ansamblu cu structurile zidite din S.2

115 - FĂGĂRAȘ - jud. BV - Cetate

https://biblioteca-digitala.ro

Biserica ortodoxă din Feleacu, plan general de săpătură

Imagine generală din interiorul bisericii

116 - FELEACU - jud. CJ - Biserica Cuvioasa Paraschiva

https://biblioteca-digitala.ro

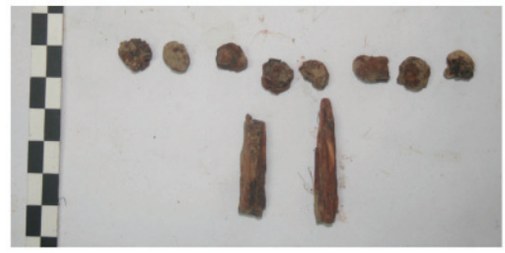
117 - FULGERIȘ - jud. BC - La 3 cireși - piese ceramică

https://biblioteca-digitala.ro

b

c

d

e

f

118 - GALAȚI - jud. GL - Cartier Dunărea - Inventarul C 33- M6 S 18 (a-d), inventarul C 11 S4 (e, f)

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

3

119 - GĂVANI - jud. BR - Parc eolian ”Brăila Winds” - 1 -3 Mormântul M1

https://biblioteca-digitala.ro

Poarta secundară de la vest, vedere de la est.

Vârf de săgeată

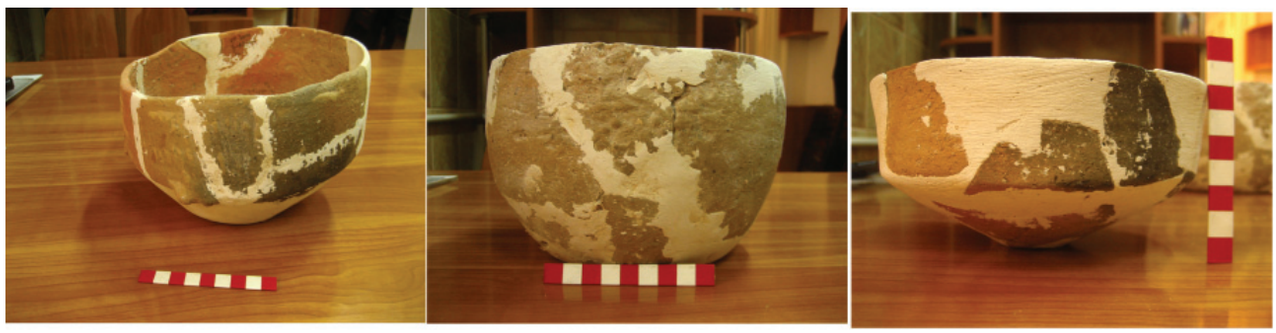
120 - GÂRBOVA - jud. AB - Cetatea din pădure

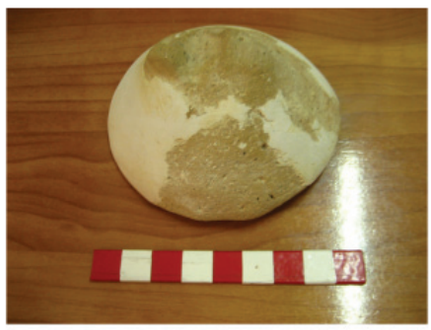
https://biblioteca-digitala.ro

Imagini cu vasele sparte din L3 in situ

Vase restaurate

123 - IEPUREȘTI - jud. GR

https://biblioteca-digitala.ro

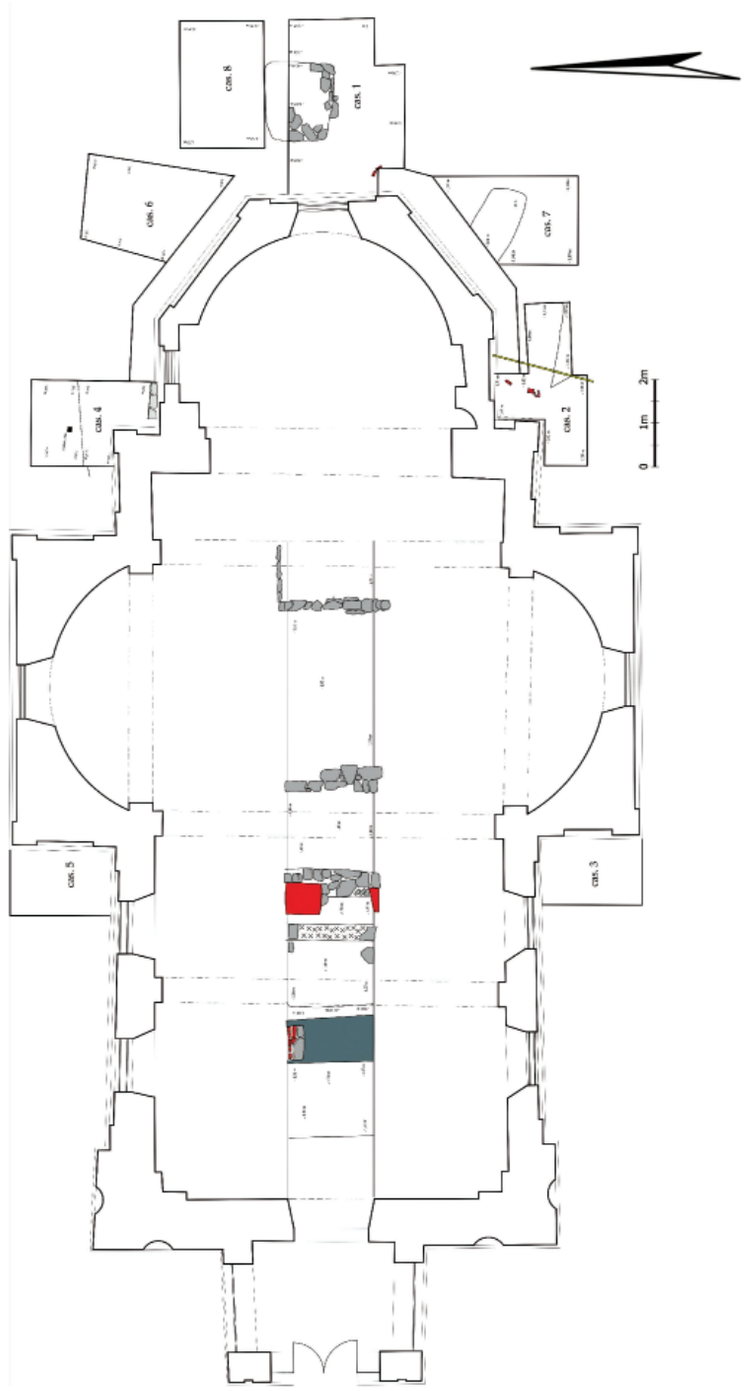
Orgame. Necropola greacă. Sector vest: T4-V.10

Tumul de la Ivan Bayr. Mormântul M9

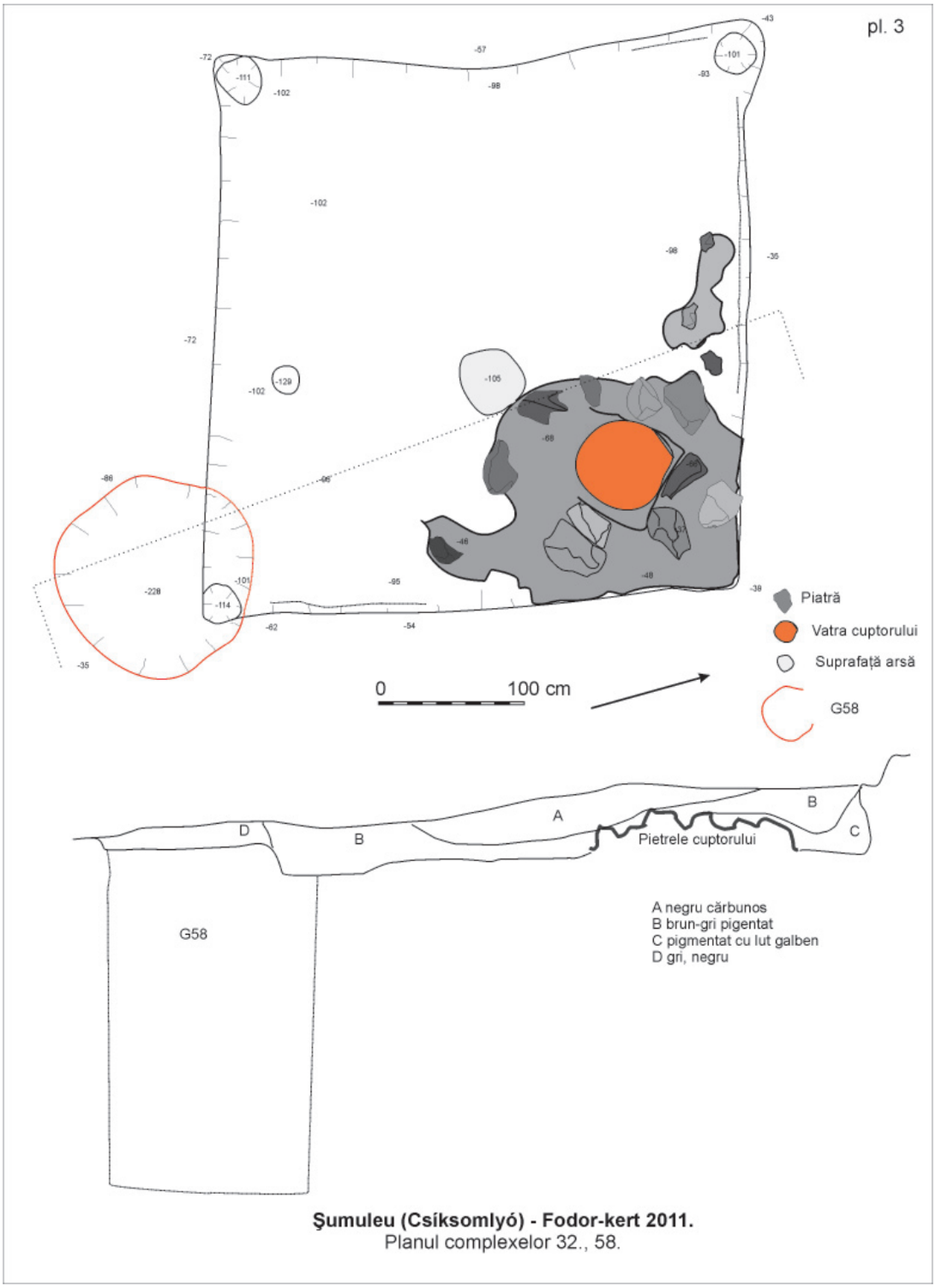
125 - JURILOVCA - jud. TL - Capul Dolojman - ARGAMUM

https://biblioteca-digitala.ro

127 - MĂNĂSTIREA SUZANA - jud. PH - Biserica ”Sf. Nicolae” - planul general al cercetărilor

https://biblioteca-digitala.ro

Şumuleu (Csíksomlyó) - Fodor-kert 2011.
Planul complexelor 32., 58.

https://biblioteca-digitala.ro

131 - MOȘNA - jud. SB - Biserica evanghelică – Imagine generală cu descoperirile din cor

https://biblioteca-digitala.ro

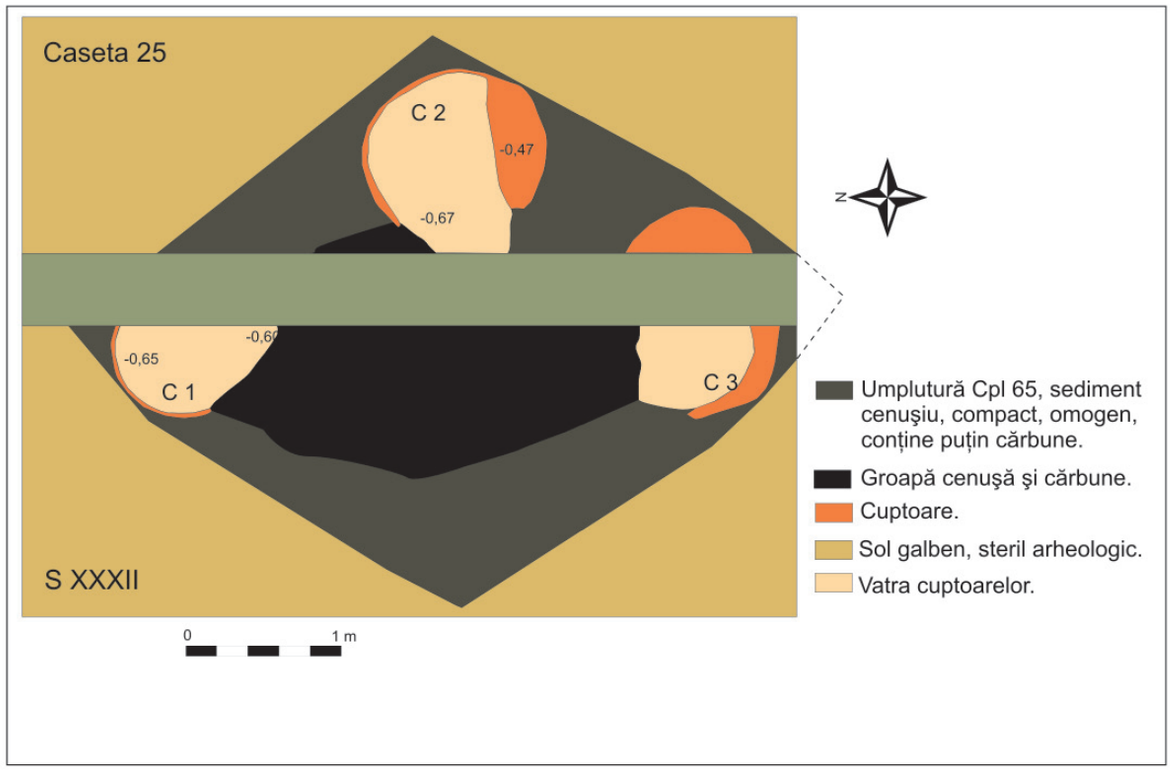
Material ceramic specfic culturii Sântana de Mureş-Černjachov

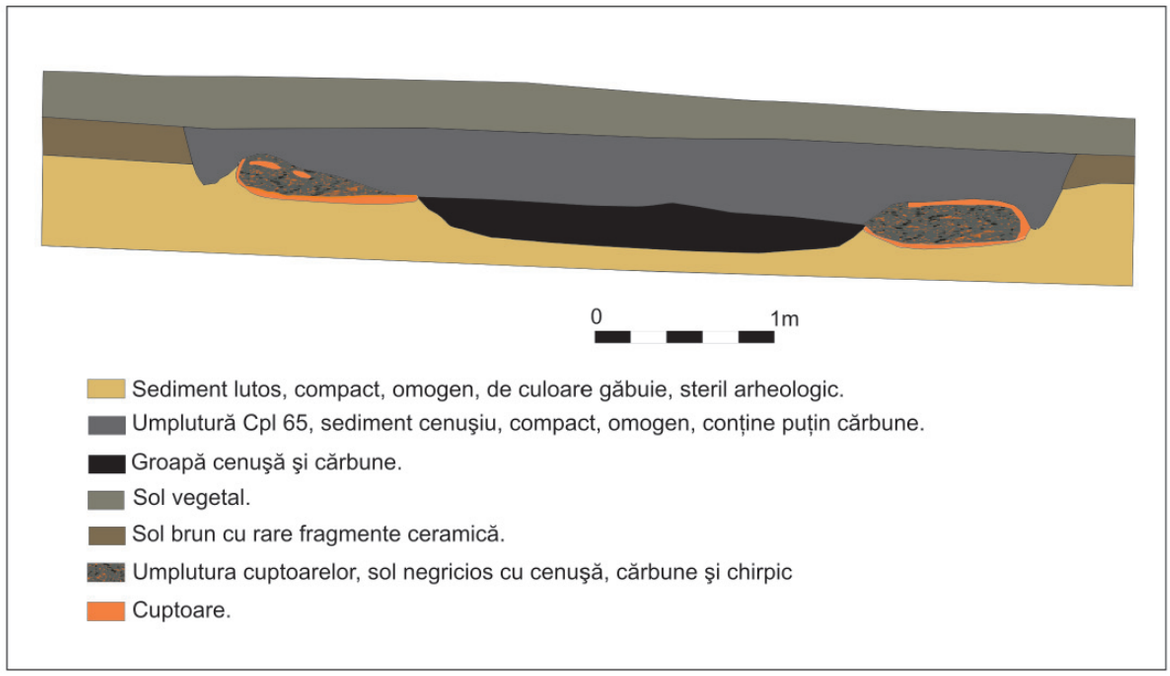
Materiale arheologice specfice culturii Sântana de Mureş-Černjachov(1-3) şi secolelor XVIII-XIX(4-7)

132 - NEGRILEȘTI - jud. GL - Curtea Școlii

https://biblioteca-digitala.ro

1

2

Planşa 4. Cpl 65 (secolele VI-VII p. Chr.), S XXXII, c. 31-32, grund (1) şi profil (2).

https://biblioteca-digitala.ro

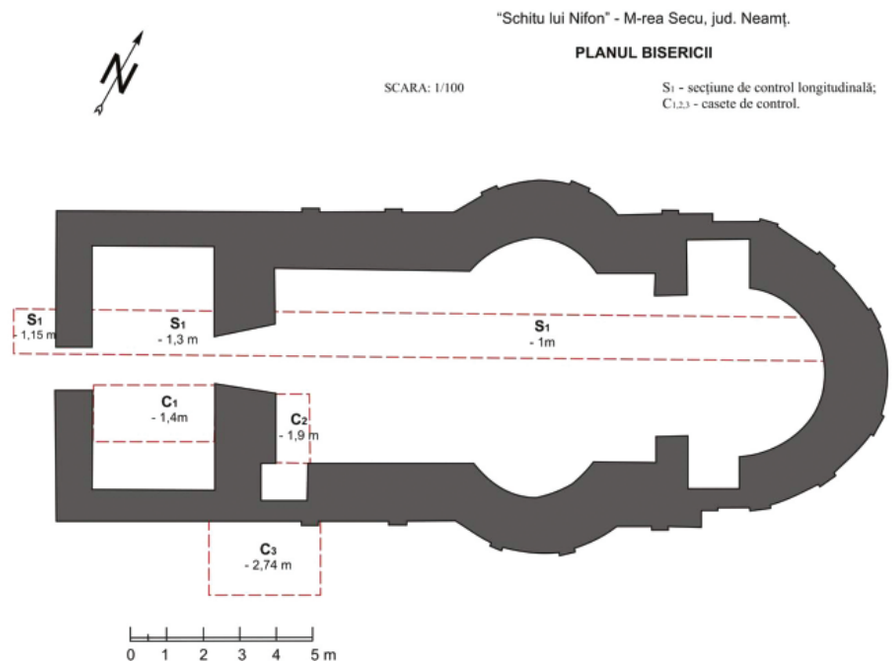
135 - PIATRA NEAMȚ - jud. NT - Curtea Domnească Curtea Domnească – vedere parţială a construcţiei de zid dezvelită pe platoul de nord

https://biblioteca-digitala.ro

Fig. 6. Râmnicu Sărat 2011. Complex brâncovenesc. 1 - 2, 5 - 7. Obiecte din groapa G 14. 3. Obiecte din secțiunea S I, caroul 6. 4. Obiecte din caseta CAS 2: în centru jos fragment ceramic din secolul IV.

https://biblioteca-digitala.ro

Chiliile în faza finală

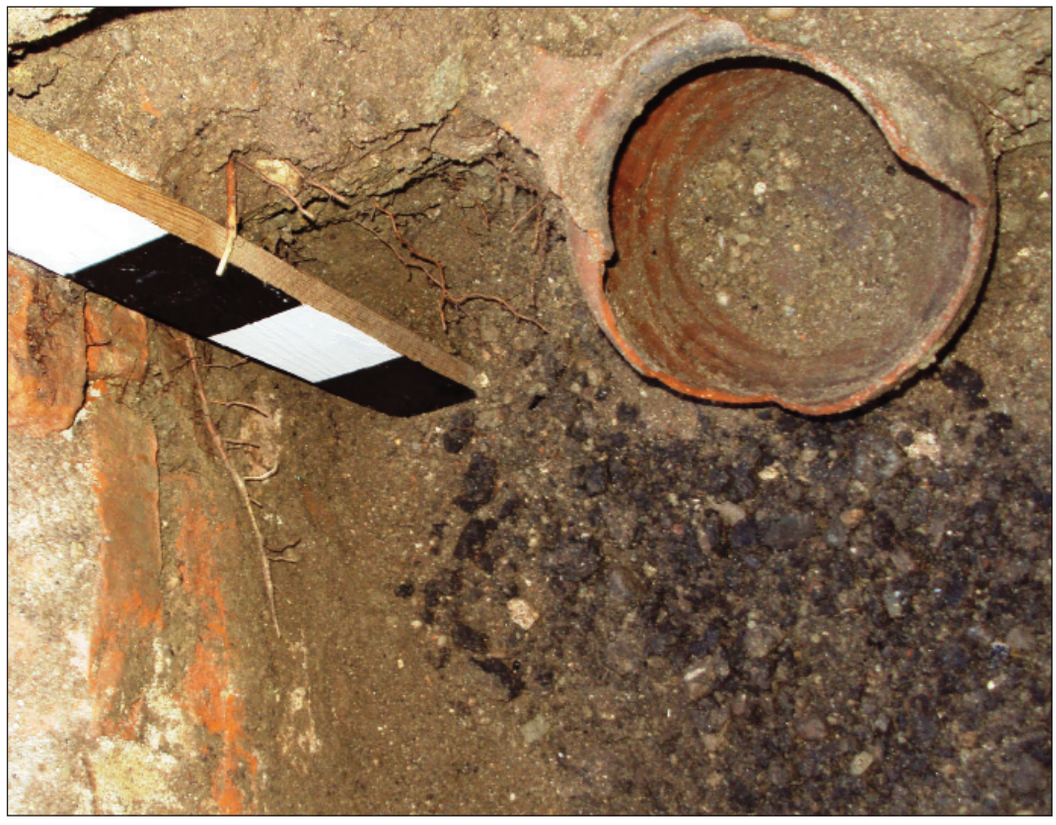

Fântâna

141 - SECU - jud. NT - Schit Nifon

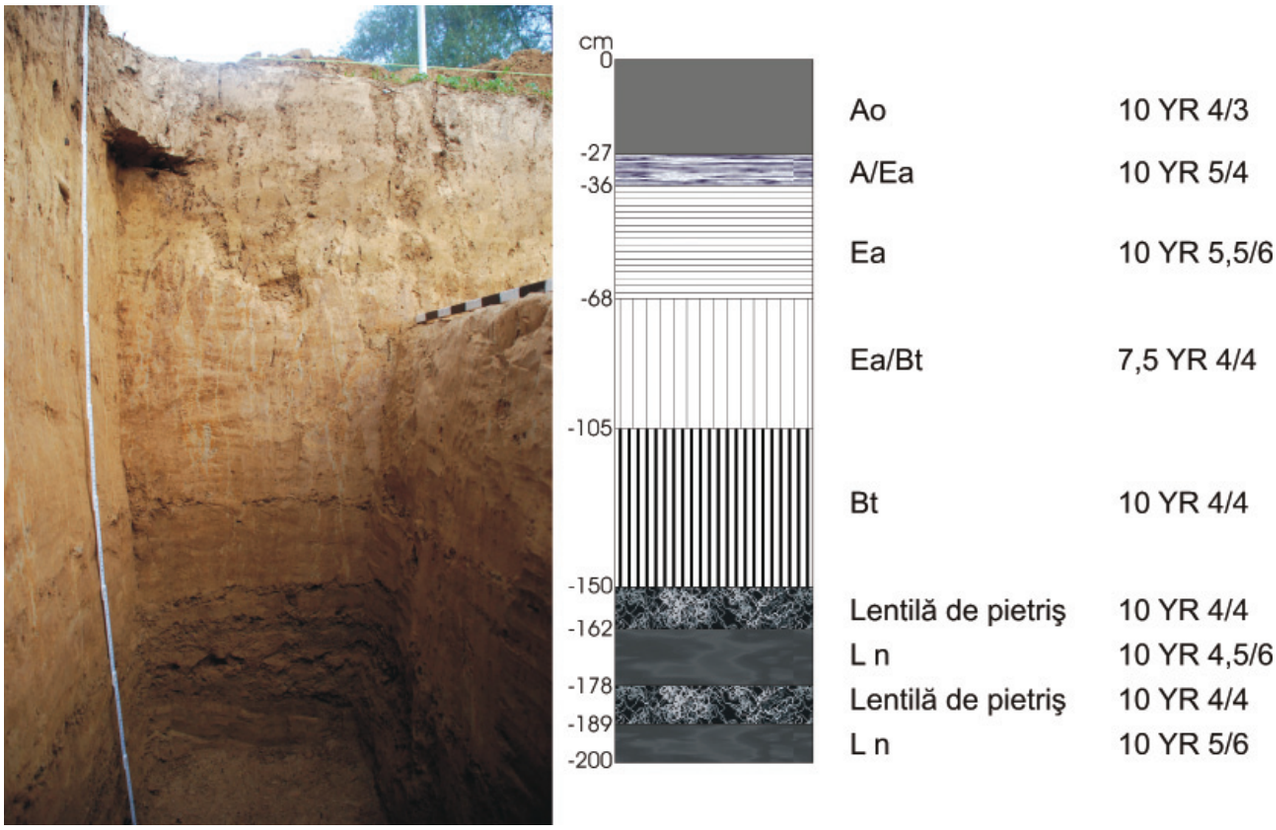
https://biblioteca-digitala.ro

142 - SIBIU - jud. SB - strada 9 Mai - Ceramică

https://biblioteca-digitala.ro

143 - SITA BUZĂULUI - jud. CV - Malu Dinu Buzea

https://biblioteca-digitala.ro

Vedere generală S 12: intrarea şi bolta prăbuşită a încăperii

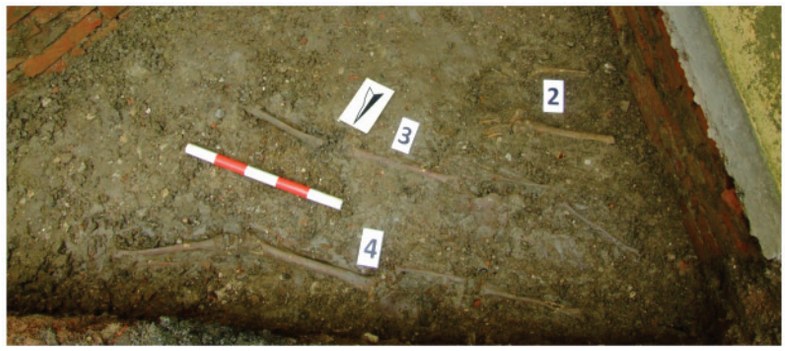
Pornirea boltei încăperii şi stratigrafia cu bolta prăbuşită

146 - TIMIȘOARA - jud. TM - Castel Huniade

https://biblioteca-digitala.ro

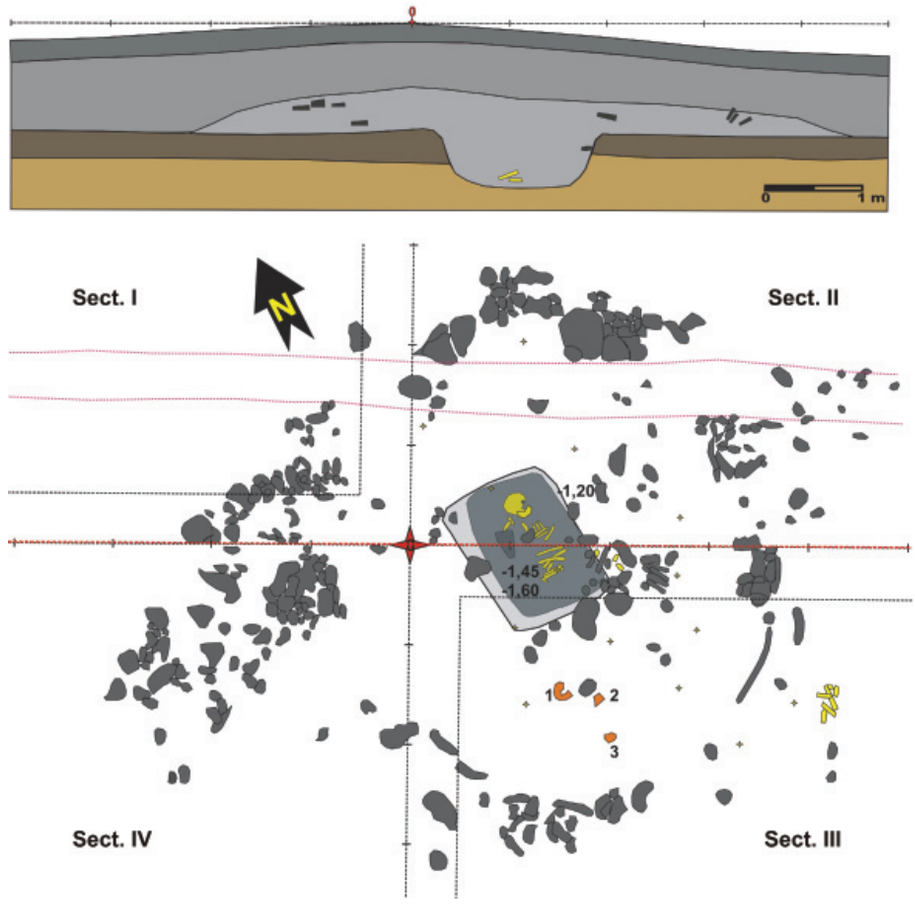

149 - ZALĂU - jud. SJ - Biserica reformată fig.1 – S1/2011, conturare; fig.2 – M1/2011, detaliu; fig.3 – M2/2011, M3/2011 și M4/2011

https://biblioteca-digitala.ro

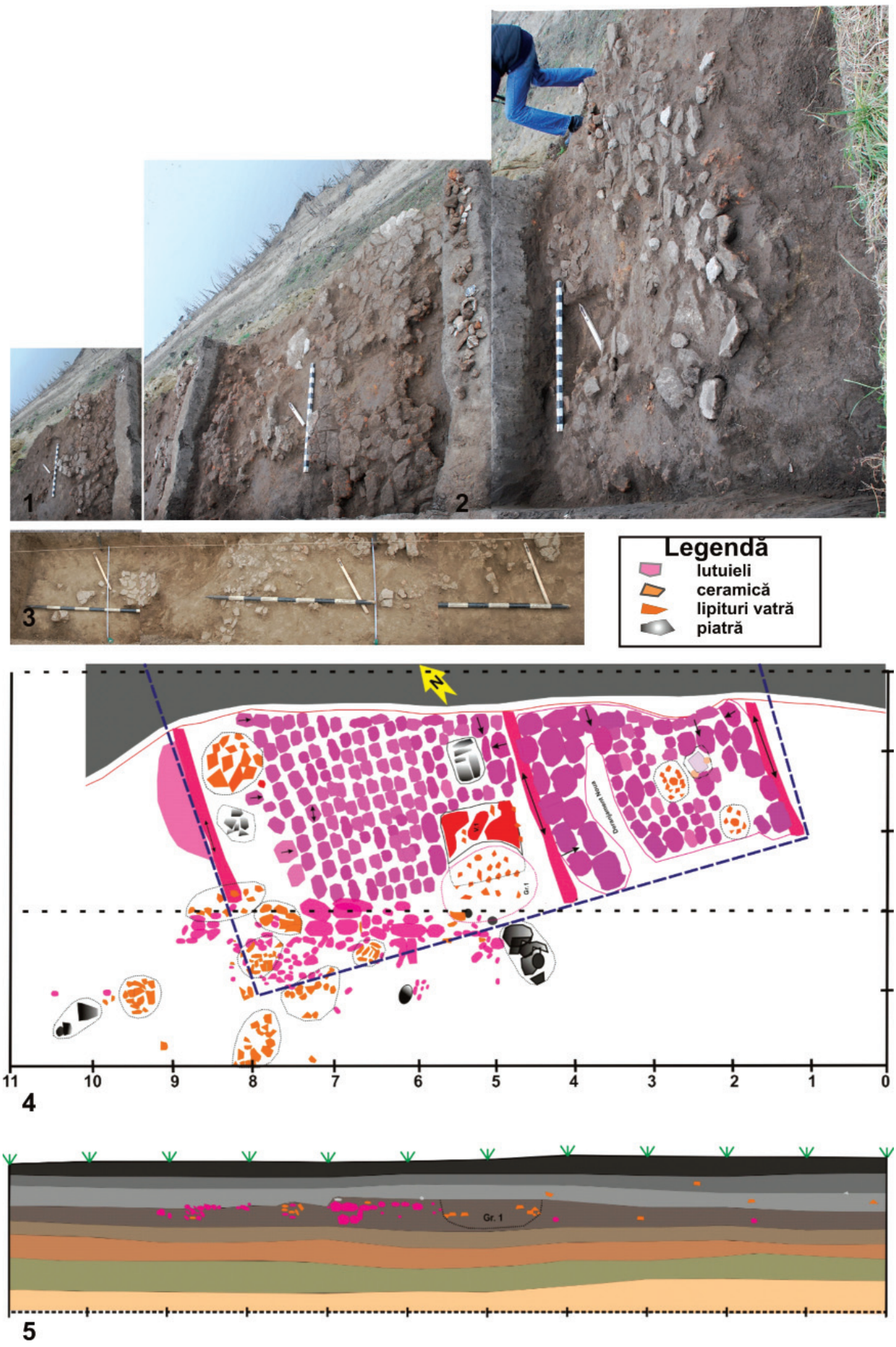
Costana-Imas. Plan general și profil T1.2011

Costana-Imas. Piese din inventarul T1.2011

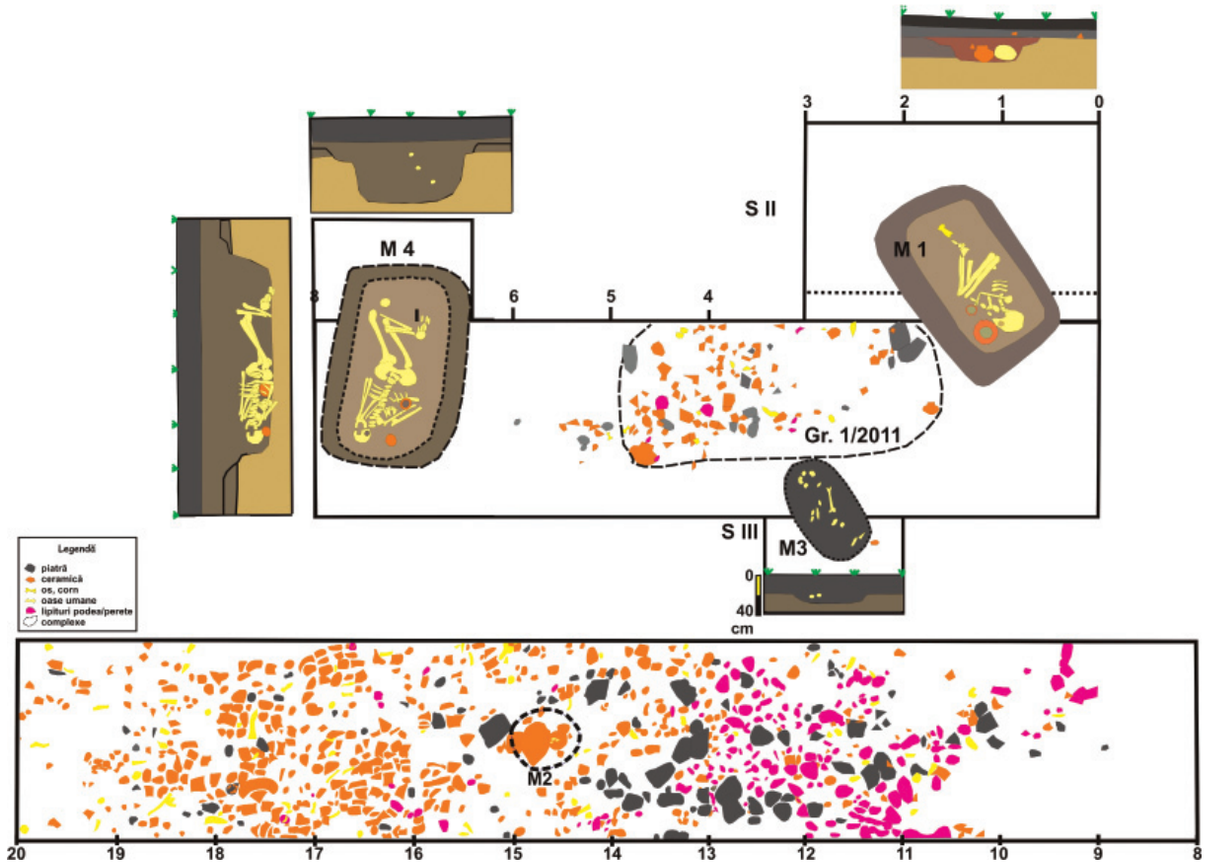
150 - COSTANA - jud. SV

https://biblioteca-digitala.ro

151 - RIPICENI - jud. BT - Ripiceni-Holm. Imagini săpătură și planuri

https://biblioteca-digitala.ro

Planul SI-SIII

011. S.I. Detaliu atelier lucrat os-corn

152 - TĂCUTA - jud. VS

https://biblioteca-digitala.ro

1.

2.

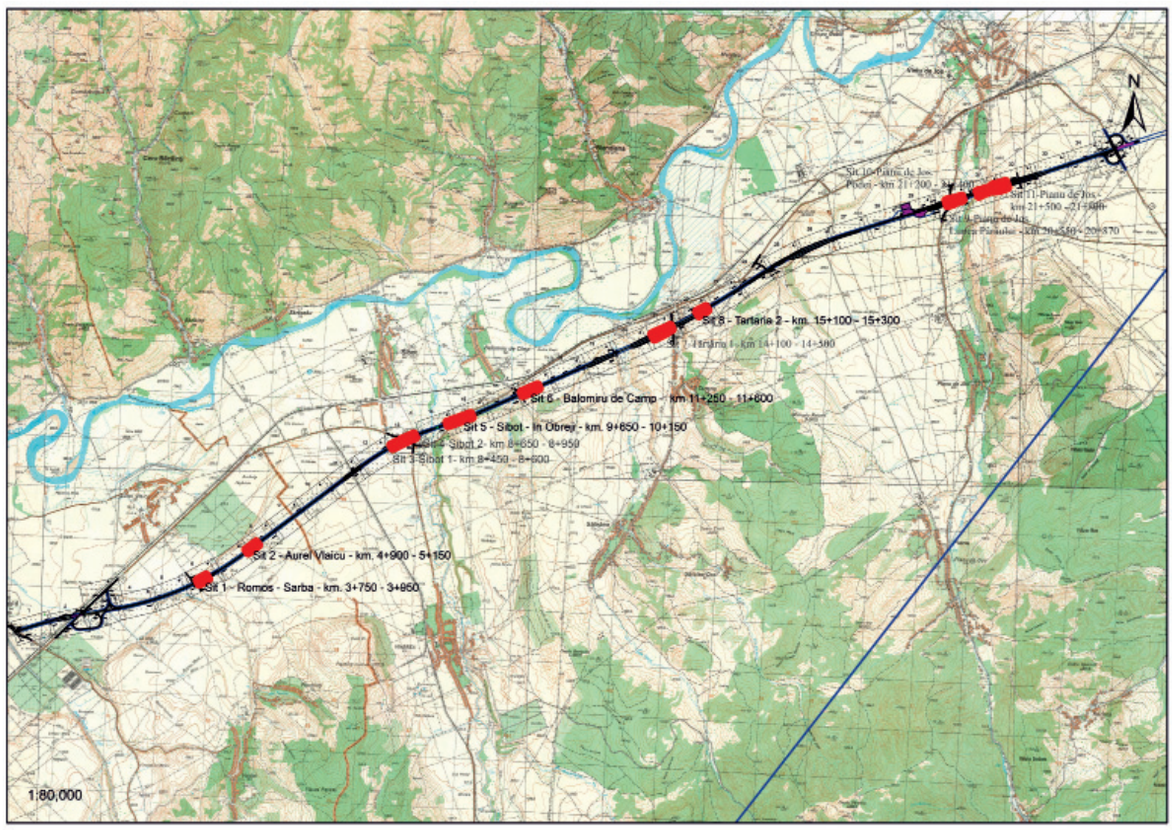
3.

Topliţa „Pârâul Baicăului” 2011. 1. Varietăţi de opal şi silex. 2-3. Fragmente indet şi resturi de debitaj

153 - TOPLIȚA - jud. HR

https://biblioteca-digitala.ro

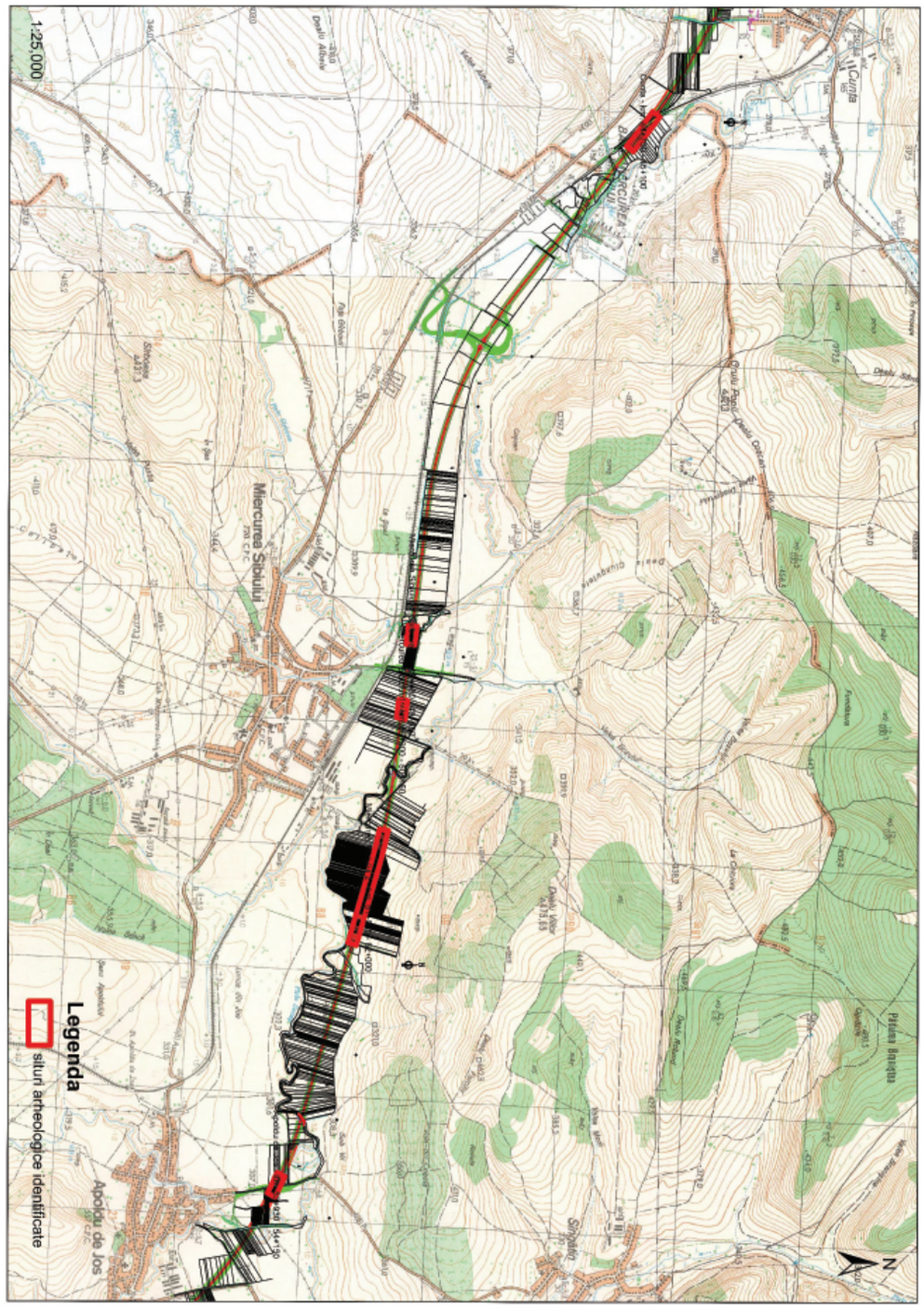
https://biblioteca-digitala.ro

157 - SEBEȘ - CUNTA - LOT 2

https://biblioteca-digitala.ro

Autostrada Orăştie–Sibiu, lot 3 (Km 43+855–65+965), situri arheologice identificate

158 - CUNTA - SĂLIȘTE - LOT 3

https://biblioteca-digitala.ro

160 - BUZEȘTI - jud. TR

https://biblioteca-digitala.ro

165 - GELMAR - jud. HD

169 - RICAZ - jud. HD - Dig

https://biblioteca-digitala.ro

Fragmente ceramice cu reprezentări antropomorfe și zoomorfe

Figurine antropomorfe, pandantive din scoică Spondylus si os

171 - ȘOIMUȘ - jud. HD - Teleghi

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro